

סימן קמה צעקת האשה הנעצבת קשת רוח ומרת נפש מרת העניא בת יהושע זעליג מהאדיין.
אשר בעלה עיגן אותה זה יותר משנים עשר שנה. וזה שנתיים נודע שהחליף דתו והוא ברוסא
רחוק משם כמאמים פרסאות.

ובהיותו שם בזאוואד סינדרווע פעלו ממנו שיצוה לכתוב ג"פ לאשתו וכן עשה וצוה לסופר
לכתוב [וכתב] לעדים לחתום. והגיד להם שמו צבי הירש בן גרשון.

גם הגיד להם שם אשתו הנ"ל אשר בהאדיין ונתן סימנים אשר בעת פרידתו ממנה שבק לה בן
ממנו. גם יש עוד סימן בהמגרש שראו העדים שיש לו בעין השמאלית נקודה שחורה וכן הוא
באמת.

והנה הסופר לא כתב אז הגט. וכעת הסופר הרחיק נדוד מסינדרווע ובא לביתו שהוא ק' לאזני
הרחוקה משם יותר ממאמים פרסאות והעדים שיחד הבעל לע"ח הן בסינדרווע.

והאשה הנ"ל בוכה ומבכה אולי יש לה מזור ותרופה להכתיב הגט כעת וליתן לה. ולפי ששקדו
חקמים על תקנת עגונות וראוי וחובה על כאו"א להשתדל בתקנתם.

ע"כ באתי להציע מה שנלע"ד לכאורה אופן לכתוב הגט כאן בלאזני ושישלח ע"י הפאצט להע"ח
ויחתמו עליו ויחזרו וישלחנו להסופר שהוא ג"כ השליח הולכה והוא תננו להאשה. ואם לא
ינאשר אופן זה ודאי תשא עגונה כי מריחוק מקום שבין הסופר והעדים קשה הדבר שיתנועעו
יחד.

ואם ינאשר הדבר בעיני חכמי הדור אזי יעשו מעשה בזה וא"ל דברי בטילין: מה שיש לדון בזה
הוא כפ: א ראשית דבר הנה הסופר שאומר שהבעל עשאו שליח לכתוב את הגט וליתן.

ודאי שצריך להביא עדים ע"ז פיון שאין הגט בע"ח יוצא מתח"י וכמ"ש הרמב"ם פ"ט מה"ג דין
ל"ב. והובא בש"ע סי' קמ"א סעי' י"ב.

(אף שמדברי הטור רס"י ק"מ בשם העיטור מבואר שאם כתבו השליח ונתנו לה בפני ע"מ פשר
ותנא בו לכתחלה ולא נזכר שם שצריך השליח להביא עדים על שליחותו. אף פיון שהאחרונים
לא הזכירו דעתו כלל אפשר דס"ל דמירי נמי ביש עדים על שליחותו.)

וה"ק הולך גט זה לאשתי בפני עדים פי' שאמר לו כן בפני עדים). אמנם אם הבעל מודה שעשאו
שליח הגם שבמגיד משנה שם מבואר דמ"מ הוי ספק מגורשת אף בס' לב שלם על הרמב"ם דין
הנ"ל כתב בשם ס' מחנה אפרים וס' בני דוד דהוי גט פשר.

וז"ל המחנה אפרים כ' ה"מ ואפילו יודה הבעל כו' נ"ב זה אינו דאם יודה הבעל הוי גט פשר.
אבל כשאינו מודה הוא דהוי ספק שמה אין הבעל שלחו עכ"ל.

והנה ראיתו של המ"מ הוא מהדין שבס"י קמ"א סנ"ו בעדות השליח והודאת הבעל דהוי ס'
מגורשת. אף טעם של החולקים עליו נ"ל משום דהא בגמ' שם (דף ס"ד ע"א) מבואר הגוןשיא
וליהמניה לבעל ומתצי' מי קאמר גירשתי.

ופרש"י שליח להולכה הוא דעבד וא"כ אין הבעל יודע מגמר הגירושין. אבל בנ"ד שיש ע"מ
והספק הוא רק אם עשאו הבעל שליח ודאי דמהימנינו לבעל.

וּלְכַאוּרָה הִיא נִרְאָה לֹמֵר דֵּה־מ"מ ס"ל כִּהְרִי"ו שְׁבַב"ש סִי קמ"א ס"ק פ"ד דְּאֶפִּילוּ אִם הִבְעֵל
אוֹמֵר נִתְתִי לִיד ש"ק אִינוּ נֶאֱמָן לְמֵאֵי דְקִי"ל רְסִי קנ"ב דְּבַעַל שְׁאֲמַר גִּירְשָׁתִי אֶת אִשְׁתִּי אִינוּ
נֶאֱמָן. א"כ ה"ה הֵכָא גַם שְׂיֵשׁ ע"מ.

אֲךָ בְּאֲמַת ל"ד דְּהֵתֵם ה"ט מְשׁוּם דְּכָל הַמְּגַרְשׁ יֵשׁ לוֹ קוּל וּלְפִיכְךָ, א"נ מִשָּׂא"כ בְּגִדוֹן שֶׁל הַמ"מ
שְׁבָאֲמַת יֵשׁ ע"מ וְיֵשׁ קוּל אֲלָא שְׁהִסְפֵּק אִם צְוָה הִבְעֵל לְכַתּוּב וְשָׁם לֹא שְׂיֵיךְ קוּל וְנֶאֱמָן הִבְעֵל
(הג"ה).

וְאִף גַּם בְּדִינוּ שֶׁל רִי"ו רְאִיתִי בִּמְכַמ"א שְׁעַר שְׂשֵׁי סס"י יו"ד כ' דְּמִשְׁמַעוֹת הַב"י נִרְאָה דְּלֹא ס"ל
כֵּן וְכֵן פֶּסֶק הַלְבוּשׁ סִי קמ"א סנ"ו אֲלָא שְׁהוּא תְּמָה ע"ז. וּמִצָּאֵתִי בְּחִידוּשֵׁי הַרִיטְב"א בְּפֶרֶק
הַתְּקַבֵּל שָׁם ס"ל דְּבַש"ק הִבְעֵל נֶאֱמָן מְשׁוּם דְּאוֹמֵר גִּירְשָׁתִי וְכ"מ פֶּשֶׁט הַסְּוֵגִיָּא שָׁם.

וּבַחֲזֵר הַקְּשָׁה ע"ז מְסוּגִיָּא דְפִי"נ. וְיֵשׁ לְתַרְזַן דְּהֵכָא הָאִיכָּא קָלָא שְׂיֵדוּעַ בְּעֵדִים מִהִתְחַלֵּת הַגְּרוּשִׁין
וְהָרִי הַטַּעַם דְּמ"ד בַּעַל שְׁאֲמַר גִּירְשָׁתִי אִינוּ נֶאֱמָן פֶּרֶשְׁב"ם וְתוֹסְפוֹת מְשׁוּם דְּאִם אִיתָא דְּגִירְשָׁה
ה"ל קָלָא וְהָרִי הֵכָא בְּאֲמַת יֵשׁ קָלָא וְעֵדִים בְּהִתְחַלֵּת הַגְּרוּשִׁין כו'.

עכ"ה).

וְעֵינֵן פ"ב דְּגִיטִין (דָּף י"ט ע"ב) בְּתו' ד"ה צָרִיכִי. וְיֵשׁ לֹמֵר דְּנָהִי כו' שַׁע"פ מִש"כ יֵשׁ קָצֵת רְאִיָּה
לְתַרְוִין זָה.

מִיָּהוּ בְּסִפְרֵי תוֹרַת גִּיטִין סִי קמ"א סְעִי י"ב פְּתַב שְׁהֶרְשֵׁב"א בַּפ"ג דְּקִדּוּשִׁין (דָּף ס"ד) פְּתַב טַעַם
בְּהָא דְּבַעַל שְׁאֲמַר גִּירְשָׁתִי אֶת אִשְׁתִּי הֵנִי סָפֵק מְגוֹרְשָׁתָא וְהוּא מְשׁוּם דְּאִין מַה לִּי לְשַׁקֵּר מוֹצִיא
מִיַּדִּי חֲזָקָה.

וְדִבְרֵי תְּמוּהִים דְּהֶרְשֵׁב"א לֹא כ"כ רַק לר' נָתָן וּלְאוּקִימָתָא דְּאַבְיִי דְּמִפִּיק לָהּ מֵאוּקִימָתָא קְמִיִּיתָא
וְאוּקִמָּא בְּדִלָּא מְוַחֲזָק לָן בְּאַחֵי וְלֹא בְּבָנֵי לר' נָתָן אִינוּ נֶאֱמָן לְהִתִּיר וְלֹמֵר יֵשׁ לִי בָּנִים דְּאִשְׁהָ זֹ
בְּחֲזָקַת אִיסוּר לְשׁוּק עוֹמְדָת וְלֹא אֲתִי מַה לוֹ לְשַׁקֵּר וּמְרַע לִיָּה לְחֲזָקָה עכ"ל.

הָרִי שְׁכ' שְׁזָהוּ לר"נ דְּוָקָא. מִשָּׂא"כ לְרַבִּי דְּהִלְכְּתָא פְּנוּתֵי פְּתַב הֶרְשֵׁב"א תְּחַלָּה וְז"ל וְלְרַבִּי כ"ש
שְׁהִיָּה נֶאֱמָן לְהִתִּיר אִם אָמַר בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ לְבַד יֵשׁ לִי בָּנִים אוֹ אִין לִי אַחִים כו'.

וְעוֹד דְּהָא לְמִסְקְנָא שָׁם דְּחָה הֶרְשֵׁב"א אוּקִימָתָא דְּאַבְיִי מִהִלְכָּה וְמַה"ט נְמִי מְשׁוּם דְּבַפִּי"נ אֶמְרִי
שְׁנֶאֱמָן בְּאוֹמֵר יֵשׁ לִי בָּנִים אַע"ג דְּמְוַחֲזָק לָן בְּאַחֵי וְס"ל לְהֶרְשֵׁב"א דְּאֶפִּילוּ לר"נ דִּינָא הֵכִי וְה"ט
לְפִי שְׂאִינוּ עוֹקֵר חֲזָקָתוֹ לְגַמְרִי פִּי שְׂאִין הַטַּעֲנָה מְכַחֶשֶׁת הַחֲזָקָה שְׂיִכּוּל לְהִיּוֹת שְׂשִׁנְיָהֶם אֲמַת
וּלְאַפּוּקִי פְּשָׂאוֹמֵר אִין לִי אַחֵי שְׁסוּתֵר הַחֲזָקָה.

וְאִף גַּם בְּזָה הַרְבֵּה חוֹלְקִים פְּמִבְּנֹאָר בְּטוֹר וְכ"י סִי קנ"ז וּבְמְוַחֲזָק שְׂאִין לוֹ בָּנִים וְאָמַר יֵשׁ לִי בָּנִים
ס"ל לְהַמ"מ דְּגַם לְדַעָּה רֵאשׁוּנָה נֶאֱמָן וְאַע"ג דְּמִיגוּ בְּמִקּוּם חֲזָקָה אִי אֶמְרִי הִיא בַעֲי' דְּלֹא אֶפְשִׁיטָא
בְּב"ב (דָּף ה') וְע' תוֹסְפוֹת פ"ב דְּכְתוּבוֹת (דָּף י"ט א') ד"ה חֲזָקָה מ"מ מִיגוּ זֹ עֲדִיפָא מִתוֹךְ שְׁבִידוֹ
מִמֶּשׁ לְגִרְשָׁה.

וְכ"ש בנ"ד שְׂאִין הַטַּעֲנָה שְׂאוֹמֵר מְכַחֶשֶׁת לְהַחֲזָקָה כִּי אֲמַת שְׁהִיא אִשְׁתּוֹ אֲלָא שְׂצוּהָ לְכַתּוּב לָהּ
גַּט. וְע' מל"מ רפ"ג מַה' יְבוּם שְׁבַעֵל שְׁאֲמַר גִּירְשָׁתִי אֶת אִשְׁתִּי נֶאֱמָן אִי לָאו דְּקָלָא אִית לָהּ וְכ"ד
כָּל הַפּוֹסְקִים שְׁלֹא כְּדִבְרֵי הַת"ג וְטַעַם הַמ"מ שְׂמַחְמִיר בְּהוֹדָאֵת הִבְעֵל שְׂצוּהָ לְסוּפֵר ע' ב"ש סִי
קמ"א ס"ק י"ז וְזָה לֹא שְׂיֵיךְ בנ"ד דְּהֵכָא אִין רִיעוּתָא כָּלֵל.

אָלאַ מִיהַת אֵי קַשְׂיָא הָא קַשְׂיָא לְדַעַת י"א שְׁבַש"ע ס' קנ"ו סעי' ו' שְׁכַשְׂיֵשׁ עֲדִים שְׂיֵשׁ לוֹ אַחִים
אִינוּ נְאָמֵן לוֹמַר יֵשׁ לִי בְּנִים וְהָא הֵתֵם אִינוּ סוֹתֵר הַתְּזַקָּה וּא"כ אַמַּאי אִינוּ נְאָמֵן הָרִי בְּיָדוֹ לְגַרְשָׁה
וְע' ב"ש שָׁם סְקִי"א שְׁכ" וְלֹא מְצִינוּ מִי חוֹלֵק ע"ז.

אֲמַנָּם בְּאַמַּת לֹא הָיָה לְפָנָיו חֵי הַרְשָׁב"א לְקַדוּשׁוֹן שְׁמִבְנֵאָר שָׁם בְּהַדְיָא שְׁאַפִּילוּ יָדוּעַ בְּעֲדִים שְׂיֵשׁ
לוֹ אַחִים נְאָמֵן וּכ"כ הַרְבֵּי"י בַש"ע דְּעָה הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁהִיא הָעֵיקָרִית אֲצִלוּ בְּנוֹדָע. וְעוֹד הָא מְבִנְאָר
בְּרֵאנ"ח הוֹבָא בֵּאֵה"ט שָׁם דְּבִאֹמֵר זֶה בְּנֵי לַכ"ע נְאָמֵן וּנ"ד בְּאֹמֵר זֶהוּ הַסּוֹפֵר שְׁמִנִיתִיו לְכַתּוּב
הִגֵּט לְהָא דְמֵיָא וּלְכ"ע נְאָמֵן.

וְיָבֵר מִן דִּין הֵכָא עֲדִיפָא דְהֵתֵם הַמִּיגוּ הוּא מַעֲנֵן לַעֲנֵן שְׁמַתִּירָה בְּאַמְרוּ יֵשׁ לִי בְּנִים מִתּוֹךְ שְׁבִידוֹ
לְגַרְשָׁה וְהֵכָא הַמִּיגוּ הוּא בְּעֵנֵן א' שְׁאֹמֵר שְׁזָהוּ הַסּוֹפֵר שְׁמִינָה לְגַרְשָׁה וְנְאָמֵן מִתּוֹךְ שְׁבִידוֹ לְמַנּוֹתוֹ
עֲתָה.

וּכ"ש בנ"ד שֶׁהַפֶּל קוֹדֵם גָּמֵר הַמַּעֲשֵׂה. וּבְשִׁעָה שְׁהַגְרִישִׁין נִגְמָרִים יֵשׁ ב' עֵידי מְסִירָה.

וְהֵאמְנָה שְׁהֵאמִינוּ לוֹ הָיָה תַחֲלָה וְדו"ק: וְהִנֵּה בְּנִידוֹן דִּינָן שְׁהַבְעֵל כְּתָב לַה"ע"ח שְׁהֵם יַחְתְּמוּ עַל
הִגֵּט שְׁיִכְתּוּב דְּעַר סוֹפֵר מִשָּׁה בֵּן יִשְׂרָאֵל פּוֹן מִיִּנְט וְנִעְגִין צְבִי כו' אִם נִפְרַשׁ לְשׁוֹן פּוֹן מִיִּנְט וְנִעְגִין
כְּאֵלוֹ הוֹדָה שְׁעֲשָׂאוֹ שְׁלִיחַ עַל כְּתִיבַת הִגֵּט שְׁאֵז כּוֹתֵב עֲבוּרוֹ ר"ל בְּשְׁלִיחוֹתוֹ.

י"ל דא"צ עֲדִים עַל שְׁלִיחוֹתוֹ. וּל"ד לַמ"ש בְּסִי' ק"כ ס"ה שְׁאִין לְמַנּוֹת סוֹפֵר ע"י הַפְּתָב דְּהֵכָא
הַמִּינּוּי הָיָה מִפֶּה אֶל פֶּה רַק שְׁמוֹדִיעַ זֹאת ע"י הַפְּתָב וּבּוֹדָאי דַע"י הַפְּתָב חֲשִׁיבָה יְדִיעָה דְּוִדְקָא
בְּעֲדוֹת אֲמָרִינָן וְלֹא מִפִּי כְּתָבָם אֲבָל לֹא בְּבַעַל דְּבָר עֲצָמוֹ כַּמ"ש הַבְּעַל הַמְּאֹר בִּיבְמוֹת ס"פ ד'
אַחִין וּפְשׁוּט הוּא.

אָף יֵשׁ לוֹמַר שְׁלִשׁוֹן פּוֹן מִיִּנְט וְנִעְגִין אִינוּ מוֹרָה עַל שְׁלִיחוֹת כָּל כָּף וּמָה גַם כִּי הַמ"מ חוֹלֵק גַּם
עַל זֶה. וְלָכֵן נִרְאָה שְׂיֵשׁ לְקַיָּים שְׁלִיחוֹתוֹ מִצַּד הַשְּׁטֵר כַּח שְׂיֵשׁ לוֹ מִן הַבְּעַל שְׁמִינָהוּ סוֹפֵר וְשְׁלִיחַ
בְּכַנִּי ג' בְּנִסְחַ הַמְּנִסְגָּר פֶּה שְׂיֵשׁ ג' חֲתוּמִים ע"ז וְלִסְמוּךְ עַל תְּשׁוּ' הַרְשָׁב"ץ שְׁבַב"י ס' קמ"א
וּבב"ש שָׁם ס"ק ל"ח דְּמִיְקַל בְּמִקּוּם עֵיגוֹן אִפִּי' א"י לְקַיָּים הַחֲתִימוֹת וְאַפִּי' בַש"ק שְׁצָרִיף הַרְשָׁאָה
מַעֲיָקֵר הַדִּין וְה"ה נְמִי בנ"ד.

אָף הַט"ז ס"ס קמ"ב חוֹלֵק עָלָיו אֲפִילוּ כְּשִׁישׁ קִיּוּם ב"ד ס"ל דְּאִין לְהַקֵּל כְּשִׁא"י לְקַיָּים הַחֲתִימוֹת.
וְעוֹד רְאִיתִי בְּסִפְר תּוֹרַת גִּיטִין (מִבְּעַה"מ"ח ס' חוֹת דַּעַת) בְּסִי' קמ"א סכ"ז עמ"ש בַש"ע עַל שְׁטֵר
ש"ק יַחְתְּמוּ שְׁנֵי עֲדִים כו' כְּתָב הוּא וְנ"ל קַשָּׁה לִי דַמָּה"ת יוֹעִיל שְׁטֵר עַל עֲדוֹת שְׁלִיחוֹת הַקְּבָלָה
הָא קִי"ל דְּמַפִּיָּהֶם וְלֹא מִפִּי כְּתָבָם רַק בְּשְׁטֵר שְׁנִכְתָּב מַדַּעַת הַמְּתַחֲיִיב וּבְצוּוִי מַטְעַם שְׁכָתָב
הַרְמַב"ן דְּשָׁם הוּוּ כְּשִׁלּוּחִים שְׁל הַמְּתַחֲיִיב וְהוּי כְּאֵלוֹ הַמְּתַחֲיִיב בְּעֲצָמוֹ כְּתָבוֹ מִשֵּׁא"כ בְּכָאן כו'
וְאָף שְׁבַסִּי' מ"ב ס"ה מְבִנְאָר דְּמַהְנֵי שְׁטֵר בְּקַדוּשִׁין מ"מ בְּעֵינָן שְׁיִנְכָתָב מַדַּעַת שְׁנֵי הַצְּדִין וְהֵכָא
לֹא נִכְתָּב רַק מַדַּעַת הָאִשָּׁה וְע"ז מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִבְּעַלָּה בְּשְׁטֵר שְׁנִכְתָּב שְׁלֹא מַדַּעַתוֹ וְדַאי אִינוּ
נִרְאָה עַכ"ל.

וּכ"כ עוֹד בְּסִי' קמ"ב ס"ג. (וְהִגַּם שְׁאַפְשֵׁר לְחַלֵּק בֵּין ש"ק שְׁהֵאִשָּׁה מְמָנָה וּבֵין סוֹפֵר וּש"ה שְׁהַבְעֵל
מְמָנָה שְׁהוּא הַמְּתַחֲיִיב כִּי הַגְרִישִׁין תְּלוּיִם בְּרִצּוֹנוֹ וְלָכֵן כּוֹתְבִין ע"פ דַּעַתוֹ בְּלֹא דַּעַת הָאִשָּׁה וּל"ד
לְקַדוּשִׁין דְּכַעִי דַּעַת שְׁנִיָּהֶם מִשּׁוּם שְׁהַקְדוּשִׁין תְּלוּיִם בְּרִצּוֹן שְׁנִיָּהֶם.

אך מ"מ אין זה מספיק פי לפ"ז צריף ששנכתב בשטר עכ"פ שנכתב מדעת הבעל דאם לא צוה הוא אין לו דין שטר לשטה זו הגם שעשאו שלית בע"פ מ"מ כתב זה לא המתחייב כתבו ואין לומר דסמכי"א דשמתמא לא כתבו אם לא שצוה אותם פדאיתא בגמ' פ"ג דסנהדרין (דף כ"ט) שיקלוהו לספרי דאביי ונדעי כו' דהא מבואר בתשובת הרשב"א שבב"י ח"מ סי' ל"ט מחודש כ"א דלא סמכינן ע"ז האידנא וכ"כ בהג"א שם וכ"כ רי"ו).

אמנם הנה הת"ג עצמו בסי' קמ"ב ס"ג כ' שהב"ש לא סבירא לי' פן. פי הנה הת"ג יישב דעת הש"ע סי' קמ"א סכ"ז הנה"ל דמהני שטר על ש"ק וז"ל פינו דבשעת נתינת הבעל לש"ק א"צ עדים דהא פשתבא להנשא צריכה שתביא עדים ואין חיוב זה רק משום הלכתחלה שפכת הרמ"א סימן קמ"א סעי' ח' בהג"ה ע"ש מש"ה אין להקפיד כ"כ לכן נראה דבשעה שתבוא להנשא לא מהני שתביא שטר שליחות עד שיאמרו בפיהם בפני ב"ד בפנינו אמרה עכ"ל בסי' קמ"א סכ"ז. ובסי' קמ"ב ס"ג כ' שמהב"ש סי' קמ"ב סק"ז מוכח דמהני שטר שליחות קבלה פשהוא מקוים. א"כ הא דקמן שחולק עליו וגם הרשב"ץ שבב"י ודאי חולק ע"ז.

והנה הגם שיש ליישב פשוט דכאן לא בעינו דעת הבעל ול"ד לקדושין שהקדושין הוא התקשרות הבעל והאשה מש"ה בעינו דעת שניהם משא"כ בשטר ש"ק שעדיין היא אינה עושה דבר לבעל כלל פי הרי הדבר תלוי ברצונו אם ליתן הגט או לא.

וא"כ הוא רק שט"כ מהאשה לשלוחה מש"ה בעי' דעת האשה לבד. אך מ"מ לפ"ז הנה צ"ל נכתב בשטר שאמרה להם כתבו וחתמו כו' ולא נזכר זה כלל בנוסח ההרשאה שבטוש"ע סי' קמ"א ולא בנוסח הר"פ והר"פ הפליג להחמיר בקיום שטר ש"ק וע"כ היינו משום דס"ל דבזה לבד תוכל להנשא פשהוא מקוים וכמ"ש הב"ש (דאילו הי' לחומרא בעלמא רק לכתחלה כמ"ש הת"ג לא הנה לו להחמיר בו כ"כ) ואעפ"כ לא נזכר בו שתאמר כתבו כו' אלמא דס"ל דגם בלא"ה סגי: והענין פי מה שהחליט הת"ג דאין חשוב שטר רק שנכתב מדעת המתחייב כו' אין זה דברי הפל פי זהו רק דעת הר"ה בס' הפאור פ"ק ד' אחין והרמב"ן בס' המצות שרש ב'.

אבל דעת הרי"ף פ"ק ד' אחין דכשהשטר יוצא מת"י העדים הוא דאמרי' מפיהם ולא מפי כתבם. אבל פשיצא מתחת יד אחר נקרא שטר וכמו שנהקרה עדותם בב"ד וכ"ד הרמב"ד בס' הזכות והריב"ש סי' ר"י המבואר בח"מ בב"י סי' פ"א ומדבריהם נראה דאע"פ שלא נכתב בציווי המתחייב רק שהעדים מעצמן מסרו ליד השני נקרא שטר לענין דלא הוי מפי כתבם וכדמוכח מל' הש"ף ח"מ סי' מ"ו ס"ק צ"ג (דעדות שבשטר הוא דאורייתא וטעמא דכשר הוא משום דכיין שכתבוהו ומסרוהו ליד הלנה לא שייך מפיהם ולא מפי כתבם וכמ"ש הרי"ף פד"א או מטעם פיון שכתבוהו בציווי הלנה לא שייך מפי כתבם אלא מפי כתבו הוא וכמ"ש הר"ה והרמב"ן עכ"ל הרי) שהם ב' שיטות.

דשיטת הרי"ף לחוד ושיטת הר"ה והרמב"ן לחוד. וכ"כ בכנה"ג בח"מ סי' כ"ח אות נ"ו דלהרי"ף בעי' שיהי' ראוי למסרו לדעת הבעלים ע"ש שחילק בין שטת הרי"ף לשטת הר"ה.

רק בס' תשו' מ"ע סי' קכ"א דעתו שאין חולקי' כלל ע"ש ואין דבריו מוכרחים. גם מלשון הרמב"ם פי"א מה' מלנה דין א' אין כותבין עדותן ונותנים למלנה שלא יחזירו למלנה ע"פ עדות בשטר עד שיאמר להן הלנה כתבו כו' משמע הא משום ולא מפי כתבם לית לן בה אפי' לא נכתב מדעת המתחייב והינו פשיטת הרי"ף פיון שיוצא מתח"י אחר.

וכן משמע עוד פ"ז מה' טוען דין ג' אע"פ שלא קנו מידו ולא אמר להם כתבו ותנו הרי אלו פותבין ונותנין שאין כאן לחוש שמה יתן לו ונמצא תובעו פעם שנית עכ"ל. הרי דאע"פ שלא נכתב בציווי המתחייב לא חשיב מפ"כ וכל שאין לחוש שמה יתבענו פ"ב פותבים ונותנים ולא בעי דעת המתחייב.

וכן משמע ממ"ש בכה"ר ובר"ן פ"ק דקדושין (ד"ט ע"ב) דאס"ד לא ניתנו ליכתב ר"ל שאין גובין ממשעבדי אמאי צריך דעת דמאי איכפת להו ומדלא קאמר דצריך דעת פדי שיהי' זה עדות ולא יהיה פסול מחמת ולא מפ"כ ש"מ דלית לן בה.

ולשטה זו א"ש טובא הא דמודעא ומחאה בפני ב' ואצ"ל כתבו שהקשו התוס' בב"ב (דף מ') ובכתובות (דף כ'). (וגם פשטא דסוגיא הודאה בפני שנים וצ"ל כתבו לא משמע כלל שציווי זה יהיה בשביל שיהיה לו דין שטר וזולת זה לא יהיה לו דין שטר רק משום שלא יחזירו ממלנה ע"פ למלנה בשטר כמ"ש הרמב"ם והרשב"ם פחז"ה (ד"מ).

והנה הקושיא שדחמו להרמב"ן לומר דבעי דוקא מדעת המתחייב מבואר בחידושי פ"ק ד' אחין הוא מהירוש' מצאו כתוב בשטר מת פ' אין משיאין את אשתו כו' ואפשר לומר דהיא נמי דוקא במצאו שטר בשוק או ברשות אחר אבל כתבו עדים ונתנו לאשה משיאין אותה ולא מיחזרו אלא איכא למימר פ"ן דאין זה עושה מעשה שטר ולא כתבו של א' מבעלי דבר הוא שהרי אין עושין ביניהן שום מעשה להזמין עליו עדים עכ"ל.

ומל' זה היה אפ"ל דלאו דוקא שיאמר להם כתבו אלא כשעושין מעשה ומזמינים עדים כבנ"ד סגי. וע' ב"ש סי' י"ז ס"ק כ"ז דירוש' זו מייירי בכותב לזכרון א"כ לק"מ על הרי"ף מזה).

ועפ"ז יבא על נכון פסק רמ"א בח"מ סי' ל"ט ס"ג מיהו י"א כו' וכ"כ בסי' מ"ו ס"י והש"ף השיג עליו דכל היכא שלא נכתב מדעת המתחייב הוי מפי כתבם. ולפמ"ש א"ש לישטת הרי"ף וסיעתו.

ובלא"ה התומים שם סי' ל"ט השיג על הש"ף וביאר דעת ועוד אומר ר"י שבתוס' כתובו' (ד"כ ב') דכל שנכתב בנסח שטר לא הוי מפ"כ. ואם פ"ן נ"ד שנכתב בנסח שטר הרשאה שבטוש"ע לא הוי מפ"כ וע' פנ"י בכתובות שם שפי' דברי ר"י באופן שהם פמעט ד' הרי"ף ובהכי א"ש מ"ש התומים דתוס' דב"ב קשיא להו מ"ש נוסח שטר כו' דלפי' הפנ"י היינו פל שלא נכתב לזכרון להיות תח"י העדים.

ופשיטא שלפ"ד ר"ת שבתוס' נרא"ש פד"א בנ"ד ש"ד אלא שהתומים כ' דר"ת לא שייך רק במקוון (ולא משמע פ"ן בתוס' נרא"ש שם) וע' הג"א פ"ב דכתובות דדיני נפשות לבד לא אמר ר"ת וג'טין דמי לד"מ לענין דו"ח גם אפשר לחלק בין ג'טין לקדושין כמ"ש בתומים סי' כ"ח ס"ק ט"ז לפ"ד הרמב"ם דג'טין היה תקנה כו'.

ומ"ש התומים דלא שייך רק במקוון ר"ל לאפוקי קדושין: העולה מזה שלפ"ד הרי"ף והראב"ד והריב"ש י"ל דשט"כ זה לא חשיב מפ"כ וכן הוא לפ"ד ועוד אומר ר"י שבתוס' כתובות (ד"כ) והביאו רמ"א להלכה בח"מ סי' מ"ו וכ"ש לפ"ד ר"ת שבטוש"ע ח"מ סי' כ"ח.

רק לפ"ד הרמב"ן יש להקמיר לכאו' ומש"ה א"ש דעת הב"ש בסי' קמ"ב סק"ז דלא חש לה לסברת הת"ג. אמנם לפי שבא"ע סי' מ"ב הביא הב"ש דעת הרשב"א דס"ל פהרמב"ן.

ומשמע דס"ל פְּנוּתִי. ע"כ י"ל שגם לשיטת הרמב"ן והרשב"א יש להקל עפמ"ש בחידושי הר"ן פ"ג דסנהדרין דכ"ט הודעה בקרקעות ולא קנו מידו מאי אמימר אמר אין פותבין ומר זוטרא אמר פותבין וכ' הר"ן דטעמא דאמימר דס"ל פִּינוֹן דקיי"ל בְּכָל שְׁטַר בְּעֵינֵי צוּנְאָת הַמִּקְנָה וְכִדְכִתְיָבְנָא בְּגִיטִין פּמ"ש וְהֵכָא שְׁהוּדָה זֶה שְׁזָה הַקְרָקַע שָׁל פ' לֹא עֲשָׂאוּ שְׁלִיחַ שְׁיַעֲשֶׂה שְׁטַר אֲלֵא שְׁהוּדָה עַל מֵה שְׁעֵבֵר שְׁהַקְרָקַע הוּא שָׁל פ' מִש"ה אֵין פּוֹתְבִין שְׁטַר שְׁאִין לָהֶם לְעֵדִים לְכַתּוּב שְׁטַר מִדַּעַת עֲצָמֵן אֲלֵא מִצּוּנְאָת הַמִּקְנָה וְכִדְכִתְיָבְנָא וּמֵר זוּטְרָא ס"ל כו' בְּהוּדָאָה דְקָרַקַע פִּינוֹן שְׁאִין שָׁם שׁוּם הַקְפָּדָה בְּדָבָר וְאֵין שׁוּם נִזְק לְמִי שְׁעוֹשֶׂה הַהוּדָאָה אִם הָעֵדִים יִכְתְּבוּ שְׁטַר מְזָה אוֹ לֹא אֲנִן אֲמַדִּינֵן לִיה לְדַעֲתָא דְמוּדָה זֶה דְלִיכְתְּבוּ שְׁטַרָא נִיחָא לִיה וּמֵן הַסְתָּם פּוֹתְבִין פְּאִילוּ הִיָּה מִדַּעַת הַמִּקְנָה וְצָוָה לְעֲשׂוֹת שְׁטַר וְהִלְכְתָּא פְּנוּתִיה עכ"ל.

ומלשון הר"ן בעיני צונאת המקנה כו' נראה שעומד בשטת הר"ן והרמב"ן דאם לא נכתב מצונאת המקנה הוי מפ"כ שְׁלֵכֵן אפי' בְּדָבָר שְׁאִין שׁוּם נִזְק לוֹ בְּעֵינֵי צוּנְוִי כְּדִי שְׁלֵא יְהִי מִפִּי כְּתָבָם אֲלֵא מִפִּי כְּתָבוֹ וְה"ט דְּאֲמִימָר אֲלֵא דמ"מ קיי"ל דְּכוּתְבִין לְפִי שְׁפִשְׁאִין שׁוּם הַקְפָּדָה אֲמַדִּינֵן לִי לְדַעֲתָא דְמוּדָה וְכִאִילוּ צָוָה כו'.

וא"כ ה"נ בנ"ד בשטר ש"ק על הגט או שטר מינוי הסופר וש"ה שְׁאִין שׁוּם נִזְק לְבַעַל אִם הָעֵדִים יִכְתְּבוּ שְׁטַר מְזָה אוֹ לֹא אֲמַרִי דְדָמִי פְּאִילוּ צָוָה וַיֵּשׁ לוֹ דִּין שְׁטַר וְלֹא הָוִי מִפ"כ. (ובזה יש ליישב קושיות התנאים סי' פ"א סעי' כ"ט ס"ק ל"ח למה במוחל חובו אצ"ל פתובו הא ה"ל מפ"כ ונכנס בדחוקי ושידין זה במחלוקת שנוי' ולדבריו יהי' על הש"ך קושיא גדולה שְׁהָרִי הוּא עוֹמֵד בְּשִׁטַּת הָרַז"ה וְהַרְמַב"ן כמ"ש פְּמָה פְּעָמִים בְּסִי' ל"ט מ"ו וּבְדִין זֶה דְסִי' פ"א סכ"ט הוּא מְפָרְשׁוּ פְּאִילוּ אֵין שׁוּם חוֹלֵק ע"ז.

ולפמ"ש בשם הר"ן א"ש דְכִינֵן שְׁאִין שׁוּם הַקְפָּדָה וְנִזְק לְמִי שְׁעוֹשֶׂה הַמְחִילָה אֲמַדִּינֵן לִי לְדַעֲתָא דְנִיחָא לִיה שְׁיִכְתְּבוּ וְה"ל פְּנִיחָתָא בְּשִׁלְיָחוֹתוֹ). וְעוֹד אֲפָשָׁר יֵשׁ צַד לְהַקְל בְּנ"ד גַּם לְדַעַת הַרְמַב"ן וְסִיעָתוֹ מִטַּעַם אַחֵר וְהוּא פִּינוֹן שְׁהָיוּ ג' וְהָיוּ ב"ד וְגַם נִכְתָּב בְּלִשׁוֹן בְּפִינֵינוּ ב"ד ח"מ כו' וּבב"ד מְבֹאָר בְּתַנְיָמִים סִי' נ"ו סק"ז דְאֲצ"ל כְּתוּבוֹ.

ואף שבנ"ד הן הן העדים והן הן הדיינים מ"מ אם נכתב ביום י"ל שְׁהֵן דִּינָיִם פִּי לֹא תִהְיֶה שְׁמִיעָה גְדוּלָה מְרָאִיה וְאֲפִילוּ בְּדַאוּרֵייתָא אֲמַרִינֵן הָכִי כמ"ש בטוש"ע ח"מ סי' ז' סעי' ה'. וא"כ כָּבֵר נִתְקַבְּלָה עֲדוּתָן בְּפִנֵי ב"ד.

והכתב זה יש לדמותו לכתב ששלחו ב"ד להודיע שקיבלו עדות על דבר זה ובב"ד אפילו מפ"כ ש"ד דְנִזְקָא בְּעֵדוּת כְּתִי' ע"פ שְׁנַיִם עֵדִים כו' וְהוּא פְּשׁוּט וּמְבֹאָר בִּיש"ש פָּרָק ג' דִּיבְמוֹת סִי' י"ג וּכ"כ רִיא"ז ר"פ מִי שְׁאֲחָזוּ.

וכן הוא לענין קיום שטרות דמהני כתב ב"ד אפילו לדעת הרא"ש שְׁבִש"ך ח"מ סי' מ"ו ס"ק י"ז דס"ל דְגַם עֲדוּת עַל קִיּוּם שְׁטָרוֹת בְּעִי' מְפִיָּהֶם וְלֹא מִפ"כ וְאִם דִּינָיִם מְפִירִים ח"י הָעֵדִים א"צ לְהָעִיד בְּפִנֵּיהֶם וְכוּתְבִים הַקִּיּוּם וְלֹא הָוִי מִפ"כ פִּינוֹן דְּעַד נַעֲשֶׂה דִּינֵן וְכָבֵר נִתְקַבְּלָה הָעֲדוּת.

אלא דהתם בדרבנן אפילו עד המעיד נעשה דיין. ובנ"ד אם הנה המעשה ביום אפילו בְּדַאוּרֵייתָא אֲמַרִינֵן הָכִי.

ומלשון השטר היום יום ה' נראה שהי' ביום דאל"כ היו פותבים אור ליום כו' אלא שמ"מ אין ראי' כ"כ מזה מ"מ מידי ספיקא לא נפקא וכיון דבלא העדאת העדים ה"ל ס' כמש"ל בפ"ם הרמב"ם פ"ג מה"ג דין ל"ב.

א"כ ה"ל ס"ס ואפשר שיצאנו בזה מאיסור דאורייתא ובדרבנן יש לסמוך ע"ד החולקים על הרמב"ן. מיהו בלאה"נ יש לסמוך ע"ד הר"ן פנ"ל.

ועוד כיון שבנ"ד הבעל חתם למטה על מינוי העדים ולעיל מינוי נכתב מינוי הסופר ע"פ העדים א"כ נראה ודאי שהסכים הבעל על כתב מינוי הסופר ולזיופא ודאי דלא חשדינו לעדי שיכתבו אח"כ מלמעלה מינוי הסופר.

וכיון שיש לדמות שט"כ זה לנכתב בציווי הבעל א"כ ודאי דגם לדעת הרמב"ן אין לו דין מפ"כ. ואפילו לדעת הת"ג דמחמיר בשטר ש"ק שנכתב ע"פ ציווי האשה לבד מ"מ שאני האיש שהגרושין תלויים בו לבד.

גם לפ"ד הרמב"ם דס"ל דכל שטר הוא רק דרבנן ובדיני ממונות הוא שהקילו חכמים. וא"כ יש להחמיר לכאורה ולומר דדיני גיטין דמי למכות וקנסות דלא סמכי' על עידי שליחות שבשטר מ"מ אין להחמיר דנדאי לא יהיה זה חמור מהגט עצמו דסמכי' על ע"ח.

ואף לפמ"ש התנאים סי' כ"ח ס"ק ט"ז דנדאי גט הוא מדאורייתא להרמב"ם ומחלק בין גמר הגירושין עצמם דנעשים ע"י ע"ח מדאורייתא אבל הראי' ע"ז שנתגרשה האשה לא סמכינן על ע"ח מדאורייתא מ"מ הא מסיק שם דרבנן תקנו עכ"פ שגם לראי' סומכי' על ע"ח וה"ה בהרשא.

ועוד דלמסקנתו שם הרמב"ם ס"ל כשא"פ. רק לדעת ר' אביגדור שבהגמ"ר סוף קדושין יש להחמיר אם לא נחלק בין ראי' דקדושין לגיטין מיהו הב"ש שם סי' מ"ב ס"ק ט"ו דחאו מהלכה (וע' ריא"ז פ' מי שאחזו דמחמיר ג"כ שאפשר לומר דמיירי נמי דנכתב שלא מדעת הבעל מיהו הל' לא משמע פן דאל"כ מה חילוק בין זה לשטרי הודאות כו' וע' עוד מ"ש ריא"ז בש"ג פ' החולץ גבי נתגירתי ביני לבין עצמי דשם סומכין על עדות שבשטר ואפשר פוננתו שם דנקא מדאמרי' בגמ' כגון דאמרי' עדים כו').

ומ"מ נראה שאין להחמיר בזה במקום עיגון עכ"פ ובפרט שיש צד להקל מחמת ח"י הבעל פנ"ל: ב הענין השני שיש לדון בנ"ד. הוא נידון העידי חתימה שבסינדרווע שהם לא שמעו מפי הבעל שיחתמו רק שכתב להם בכתב ידו שיחתמו.

ומבואר בסי' ק"כ סע"ה אפילו פתב בכתב ידו לסופר שיכתוב ולעדים שיחתמו לא יכתבו ולא יחתמו העדים עד שישמעו מפיו כו' ויש מכשירין בנשתתק לכתוב ולחתום ע"פ כתב ידו שיכתוב לסופר כו'.

והנה לפ"ד ה"ש מכשירי' נסתפק בב"י לענין פקח שכתב בכתב ידו ובמל"מ פ"ב מה"ג דין ט"ז הכריע להקל והנה הד"מ הביא תשו' מהרד"כ שבמקום עיגון יש להקל וצ"ע ע"כ והובא בב"ש גם בחמ"ח רמז לזה.

(והפר"ח דחה דבריו מהירוש' דפ"ק דתרומות דמשמע התם דהגט בטל מדאורייתא וצ"ל ע דאדרבה בירושלמי שם אח"כ לא משמע פן וז"ל א"ר אבדומי בחרש אנו קיימין ואין שליחות לחרש א"ר יוסי בר' בון בבריא אנו קיימין ולמה אינו גט אגני אומר מתעסק היה בשטרותיו ופי' המפרש דר'

יוסי בר' בון מוקי לה בבריא ולכה לא מהני עד שישמעו את קולו הואיל ובריא הוא ויכול לדבר הנה לו לדבר לעדים ולסופר ולא לכתוב וא"ת הרי השתא עומד הוא בדבריו ורוצה בכה ולמה לא מהני ולא יהי גט ה"ט אני אומר מתעסק הוא בשטרותיו ע"י שהיה מתעסק בשטרותיו נתבלבל דעתו וכתב ג"כ כתב זה ונעשה פאילו נכתב ונחתם שלא מדעתו כו'.

וא"כ מבואר אדרבה שהפתי מצד עצם מועלת אלא שאני אומר כו' והוא שהוא רק גזירה דרבנן ובנ"ד אפשר שאין לחוש לזה כ"כ שהרי לא היה יכול לומר לעדי שלא היו עמו יחד. וגם עדים מעידים שלא נתבלבלה דעתו שהרי יש קיום ב"ד ע"ז) ובבאר היטב סק"י הביא תשו' שב"י ח"א סי' קי"ז שרצה להקל בכת"י במומר לעבודת פוכבים ומזלות אם שהיה מהנמנע להשיג גט בענין אחר ע"ש: ובתשו' מהרי"ן לב ח"ג סס"י צ"ג כ' שמדברי הר"ן נ"ל דס"ל דבכתב ידו לסופר לכתוב כו' הוי ס' מגורשת.

ובהיות פן אפשר לומר שבנ"ד יש להקל עכ"פ מאחר שהסופר שמע מפי הבעל עצמו רק הע"ח מינה ע"י כת"י וידוע דע"ח אפי' פשיש בהם פיסול גמור כגון שלא לשמה הוא רק פיסול דרבנן פשיש ע"מ כמ"ש הרמב"ם שהוא פמזניף ולא מוזניף ממש וכ"ה בש"ע סי' ק"ל סעי' י"ז.

וא"כ בנ"ד אפי' אם נאמר דכת"י ה"ל ס' דאורי' היינו בכתב לסופר שיכתוב או לעדי ויחתמו וניתן בלא ע"מ משא"כ בניתן לפני ע"מ ה"ל ס' דרבנן ולקולא. וכ"ש שלדברי הרמב"ם והעיטור והרי"א שפקונדריסי (נ"ל שהוא ריא"ז ע' ר"פ מי שאחזו ועב"י מה שפי' בהרי"א) וסיעתם הוא פשר לגמרי אפי' בכתב לסופר כו' פנ"ל.

(וגם להר"ן אין לומר דמוקמי לה בחזקת איסור פי בספק שבדין לא שניף לומר אוקמא אחזקת' שבשביל החזקה לא ישתנה הדין ע' פמ"ג יו"ד סי' ק"י) ויש ראי' ממ"ש הב"ש סי' ק"כ סק"ז דבאומר אמרו רבו הדעות י"א הגט בטל והיינו בכת"י הגט אבל בחתימתו פסול ולא בטל וכן הוא מרומז בצחות לשון רמ"א כו' אלקא דכל פסול גם הפוסל מדאורי'תא בכתיבת הגט מ"מ בחתימה הוא רק דרבנן.

(ויש קצת ראי' מתשו' אאזמו"ר נ"ע בענין אומר אמרו שאחר שכ' שקשה להקל נגד הגה' רמ"א שהחליט לס' מגורשת מ"מ התיר פשה' צד קולא לענין הסופר משמע דמשום ע"ח לא קש כ"כ אלא שחסר סוף התשו').

אמנם בס' תורת גיטין הנ"ל סי' ק"כ סק"כ האריף שם בפ"ד ד' הב"ש והיוצא מדבריו דבאומר אמרו בחתימ' הוא כמו בכת"י הגט ממש ומ"ד דבכתיבת הגט בטל גם בחתימה פן וה"ט דהא כתבו התוס' דס"ו ע"ב בד"ה הא כתב הגט פשר דאפילו לר' מאיר דס"ל דמצאו באשפה פשר מ"מ פיון דאמר כתבו הרי קפיד הבעל שיכתב בשליחות ואפי' באומר אמרו מ"מ פיון שקפיד הבעל שיכתב ע"י השליחות ובאמת טעה דמילי לא מימסרי לשליח מש"ה בטל ע"י בפנ"י שכ"כ ופירושו מוכרח למעין שם בפונגיא וא"כ גם באומר אמרו בחתימ' מ"מ פיון דהקפיד על שליחות ומילי לא מימסרי כמו בכתיבה לר' מאיר שהגט בטל מטעם זה ומ"ש הב"ש דבאומר אמרו בחתימ' רק פסול ולא בטל היינו פשהבעל עצמו קבל הגט אח"כ ונתנו להאשה בע"מ דבכה"ג בחתימ' אין פיסול דאורי' דעל מה שלא חתמו עצמן אותן שצוה הבעל אין לפוסלו פלל דהא הבעל מחל קפידתו שנתן בלא חתימתם והבעל יכול למחול כמ"ש התוס' די"ז ד"ה ר"ל רק הפסול הוא משום דחתמו עצמן אותן שלא צוה וזה לא הוי רק דרבנן כמו בחתמו עדים פסולים.

אבל באמר ג"כ תנו ונתנו שלא מדעת הבעל ע"י אומר אפרו הב"ש מודה דאף בכתובה הגט בטל עכ"ד. ודבריו צריכים ביאור דמ"ש דעל מה שלא חתמו עצמן אותן שצוה הבעל שזהו פסול דאורייתא יכול למחול כו' לכאורה אינו מוכן הלא באומר אפרו חתמו עצמן אותן העדים שצוה שחתמו אף ר"ל כי מאחר שהוא הקפיד שראובן ושמעון עד"מ יחתמו על גט זה בשליחותו והם חתמו שלא בשליחותו הרי דמי ללא חתמו עצמן ראובן ושמעון השלוחים אלא שע"ז יכול למחול כו'.

וזה פלאי כי מנין לנו שהבעל הקפיד שחתמו בשליחותו היינו ע"כ כשנאמר שטעה בדין והיה מדמה דע"י אומר אפרו הם שלוחיו. וא"כ מי גילה לו אח"כ שדין אפרו מילי לא מימסרי לשליח עד שימחול.

וכיון שלא ידע מזה ה"ל מחילה בטעות דלא שמה מחילה כמ"ש בח"מ סי' רמ"א ססע"י ב' בהג"ה וגם למ"ד דבבבני הוי מחילה עח"מ סי' ר"ז מ"מ הא גרע ממחילה בטעות ודמי לאונאה דלכ"ע לא הוי מחילה משום דלא ידע דאיתא אונאה דמחיל גביה כדאיתא בגמ' פ"ה דבבא מציעא (דס"ז ע"א).

וה"נ ע"כ מייירי בלא ידע דמילי לא מימסרי לשליח וא"כ לא ידע דמחיל ולכן נ"ל דהב"ש ס"ל כתיוריז הראשון שבתוס' פ' התקבל דס"ו ע"ב דשמואל סבר כו' אלעזר וכ"ה באמת בפ' המגרש כי התי' השני והוא מה שהביא הת"ג הוא באמת דחוק מאוד כמבואר בפנ"י שם וכ"נ דעת פל הפוסקים ע' תה"ד סי' רכ"ח (שקרי בתה"ד רס"י רכ"ח מבואר דפסול שלא לשמה בע"ח הוא רק דרבנן ובחק"ת הי' רוצה להקל לגמרי בנדון שנשאל עליו משום דאינו שכיח כו' אלא שמ"מ לא סמוך ע"ז אבל לכ"ע הוא רק פסול דרבנן ולדבריו הת"ג יש לחתימה פל דין פתיבת הגט לפי המנהג שהבעל מצוה לעידי הגט שחתמו א"כ מקפיד שיכתב לשמה וכדין ובשליחות.

א"ו ס"ל למהרא"י דאין הבעל מקפיד פלל שיכתב אלא כפי הראוי ע"פ הדין ומאחר שע"פ הדין כשר בע"ח מדאורייתא בשלא לשמה וחק"ת גם הבעל אינו מקפיד יותר) וכ"ש בגט פזה שהפל ע"י ריזוי שמבקשי מהבעל שיצוה לכתוב ולחתום והוא עושה כפי שאומרים לו ודאי שאינו מקפיד מעצמו.

וכ"ש שלא נאמר שמקפיד ביותר ממה שאמר. שהוא כתב לעדי שחתמו והם חתמו כמצותו.

ונאמר שהוא דימה דע"י הכתב הם שלוחיו. ובאמת ז"א מנין לנו שידע בזה.

הרי הוא אפר כו' לפי שידע שצריך לחתום בגט ע"ח וגם ביקשו ממנו על פכה על פן כ' להם בכ"י שחתמו (ורא' לזה ממ"ש בפסקי מהרא"י סי' ר"ל הובא בד"מ בח"מ סי' ר"נ ס"ק י"ד אהא דמתנת שכ"מ שיש בה קנין דחיישי' שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה דדוקא כשהשכ"מ ביקש הקנין.

אבל אם המקבל ביקש הקנין אפר' דהשכ"מ נתפנין רק ליפוי פח ולא בקפידא שלא גמר כו' וכ"ש בחששא דנד"ז אפר' דכשהמגרש אומר ומצוה כבקשת המסדר דמכנין ליפוי פח ולא דקפיד שיכתב בשליחות כו'.

הג"ה אחר זמן רב). וגם הא קיי"ל דגילוי דעתא בגיטא לאו מקלתא היא וכמ"ש הסמ"ע בזה באריכות בתשו' גאוני בתראי בענין הגט דווינ"א.

ויש עוד ראי' לכאורה מהא דאמר' בגמ' פ"ב דגיטין (די"ח ע"ב) איפא בינייהו כו' פגון שנמצא אחד מהם קרוב או פסול ופרש"י וק"ל בסנהדרין (נ"ד ט') אפילו מאה עדים נמצא א' קא"פ עדותן בטלה עכ"ל וכ"פ התוס' שם ד"ה אי נמי שכ' וז"ל דאע"ג דאמרין במפות דשנילי' להו אי למחזי אתיתו אי לאסהודי אתיתו הקא לא שי"ל דפשיטא דחתמו לדעת הבועלים עכ"ל.

והשתא קשה למה הוצרכו לזה וגם הא דין זה דאפילו מאה עדים נמצא א' ביניהם קא"פ דעדותן בטלה הוא במחלוקת שנוי' במתני' דפ"ק דמכות שם דלר' יוסי דוקא בדיני נפשות אבל בד"מ תתקיים העדות בשאר.

ואע"ג דקיי"ל פ"ב שם דאמר א' ד"מ וא' ד"נ בזמן שהתרו בהן. מ"מ למה להו לתוס' נרש"י לפרושי דנפקותא זו אתי' רק אליבא דרבי.

תיפוק לי' דבזה פיון דר"ל ס"ל דכולם משום עדים א"כ הבעל קפיד שיהיה י' עדים ועדים בעינן שיהיו פשרים והוא טעה והי' סובר שהם כולם פשרים מש"ה הגט בטל (כמו בענין שכ' הת"ג במילי מימסרי שטעה כו' או י"ל שטעה והיה סובר שקרובים פשרים לעדות וכיון דבאמת טעה מש"ה הגט בטל) או דלא דייקי רק שיתקיים מה שיוצא מפיו בפרוש פגון שחתמו כולם.

אבל לא במשמעות שיש ללמוד בכוננתו. גדולה מזו מבואר בב"ש סי' ק"ל ס"ק כ"ט והיא דאמר לג' שיכתבו וחתמו ומת א' מהם י"ל במקום עיגון ודחק פשר שלא יחתמו כלל ויתנו לה לפני עדים כו' עכ"ל.

אלא שבאמת זו פליאה דלא גרע מאומר כולם משום עדים ומת א' מהן דהגט בטל אע"פ שיש ע"ח וראיתי בת"ג שם ס"ק י"ז שהבית מאיר הקשה זה על הב"ש והת"ג פי' דמייירי באמר בפ"י שהברירה יהי' בידם לעשות גט פשר הן ע"י ע"ח והן ע"י ע"מ או שאמר רק תנו לבד שהדין הוא שיכולין ליתן אפי' בלא ע"ח כלל רק בע"מ כמ"ש הג"פ עכ"ד.

מ"מ מבואר בסי' ק"ל בדוכתי טובא שפיסול דחתמי' הוא רק דרבנן וע"ש סעיף ו' ובב"ש ס"ק כ"ח הואיל וחתמי' הגט אינו אלא מדבריהם כו' אלא שהת"ג ידחוק לפרש דכ"ז מייירי באומר תנו. ועמ"ל מ"ב מה"ג ה"ב מ"ש המגיה שם נגד דעת הג"פ.

גם בתשו' אאזמו"ר ז"ל בענין אומר אפרו נ' דלא ס"ל סברת הת"ג שהרי כ' וז"ל ליישב לי' המשנה הרי הגט בטל עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו דמשמע שפשיט הלשון דבטל ממש גם בח"י העדים שלא שמעו מפיו כו', צ"ל דר' יוסי ס"ל כר' יהודה דלדידך דין כתי' וחתמי' שוין לכל דבר עכ"ל ואילו לסברת הת"ג י"ל דכר' אלעזר נמי אתי' פיון שהקפיד הבעל שחתמו העדים בשליחות והוא טעה כו' וכנ"ל.

וא"כ בנ"ד אם נאמר שהפיסול שבח"י העדים שכ' להם הבעל שחתמו גם להחולקי' על הרמב"ם וסיעתו הוא רק מדרבנן מאחר שיהיו ע"מ וא"כ בדרבנן יש לסמוך על הרמב"ם והעיסור והרי"א שפקודריסי' וכ"כ הגמ"י פ"ג מה"ג בשם ר"י בעל התוס' והמבי"ט שבפר"ח והשבו"י.

ואי משום שבנ"ד אין רק חתימת הבעל על מינוי העדים והכתב שמלמעלה הוא של אחר נראה שאין לחלק דהא כ' הרמב"ן והובא ב"י ח"מ סי' מ"ה מחודש ב' דדמי' פאילו כתב ממש ואף שלא הי' יודע לקרות מש"ל ואף לפמ"ש אאזמו"ר נ"ע בה' ריבית סעי' מ"ו די"ג ע"א דלהתיר איסור רבית א"א אם המלוה אינו יודע ענין ההקטר כו' אף שחתם בחת"י כו'.

מ"מ בנ"ד ודאי ידע הענין ועוד שהרי הב"ד מעידים שיזע מאחר שהקיום הוא בזה"ל בפנינו ב"ד חתם הבעל עצמו בחת"י על כל הא דכתוב ומפניו לעיל כו' אלא שאני מוצא קצת שקר בקיום ב"ד הנ"ל שכתבו בפנינו ב"ד ח"מ כ' הבעל צבי הירש בכתב ידו וחתם א"ע בח"י ממש על כל כו' וניכר שהכתב אינו פתיבת ידו אלא שאפשר לפרש דבריהם דהאי כ' וחתם ענין א' הוא ור"ל שכתב החתימה.

ועוד דבנ"ד אם לא ידע א"כ לא מינה ע"ח כלל וא"כ אם יחתמו אין פאן רק פיסול דרבנן כנ"ל ולכן יש לסמוך ע"ז שפונדאי ידע: ג הענין השלישי שיש לערער לכאורה בנ"ד. הוא לפי שהע"ח הן בסידורו ואי אפשר שיתנועודו יחד עם הסופר וא"כ מוכרח שיכתוב הסופר הגט פה וישלחנו להם שיחתמו.

וה"ז נגד מ"ש בש"ע סי' קל"א ס"ח יהיו שם שני עדי החתימה בשעה שמתחיל לכתוב הגט פדי שיזעו שכתב לשמה ויפירוהו בשעת חתימה עכ"ל. אמנם בב"י שם מבואר דאין זה רק לחוש קצת.

אבל לקושטא דמילתא מבואר בסה"ת וסמ"ג ומרדכי דאם אין עדים בשעת כתי' הגט נראה שהוא פשר כו' נאפילו אינו מכיר פתיבת הסופר ע"ש. ועוד דגם בלכתחלה יש להוכיח שהקפידא הוא שיהיו עדים בשעת כתי' הגט לשמה.

אבל לא שיהיו הע"ח דוקא אלא דגם באחרים סגי דהא כתב בסה"ת סי' קל"א ובספר הגט דסמ"ג ומרדכי ואע"פ שהם שלש פתות עדים שצוה הבעל לכתוב ועידי כתי' לשמה וע"ח אין בקו פלוגא כו' עכ"ל.

וע"כ היינו בלכתחלה דאילו דיצבד כ' שאפילו אין עדים כלל בשעת כתי' פשר (ומ"ש בש"ע יהיו שני ע"ח והוא ג"כ מסה"ת היינו משום שטוב הדבר לעשות הפל בכת א' והיינו לצאת גם לדעת הרי"ף פחז"ה בענין דבר ולא ח"ד.

אף במקום עיגון כבנ"ד ודאי אין לחוש. ועוד נ"ל שלפמ"ש הנ"י פחז"ה בסוגיא דדבר ולא ח"ד ליישב שטת הרי"ף ממתני' דהתקבל האשה שאמרה כו' והוא מבואר ג"כ בחי' הרמב"ן אין לחוש ג"כ בכ"ז כמו בשליחות דדבר בפ"ע הוא וזה נ"ל טעם של הרב"י בא"ע בבד"ה סי' קמ"ב שתמה על הרמ"ה שבש"ע סעי' י"ח ונ"ל אמאי קרי לי' ח"ד הרי עידי שליחות לחוד וע"מ לחוד.

וברמב"ן במלחמות פ"ז דב"ק הסכים לשטת רש"י בפי' דבר ולא ח"ד והיא שטה אחרת וגם לשטה הנ"ל נ' שאין לחוש פי' עדות השליחות אתחלתא דעדות שני' היא כמו שעדי גניבה דבן סורר הם אתחלתא דעדות אכילה בסנהדרין דפ"ו ע"ב).

אף הנה יש להבין דהא הע"ח מעידים שהגט הוא נכתב במצות הבעל ושצוה להם לחתום בגט זה ע' ב"ש סי' ק"ל ס"ק י"ט דלהכי חותם עד פלומר שהוא מעיד דהבעל אמר כל זאת לפניו וכ"כ בסי' קכ"ו ס"ק כ"ב והוא מתשו' הרא"ש וכ"כ בפנ"י בפ"ב דגיטין (די"ח ע"ב) ד"ה אמרו לה פסול שהע"ח מעידי שכתב הגט בציווי הבעל וכ"כ בס' נתיבות המשפט סי' כ"ח סק"ז.

וא"כ לכאורה צריכים לראות בעצמם שהבעל צוה לסופר לכתוב הגט ושיפירו שזהו הגט ולא שיקמו על עדות אחרים ששמעו מפי הבעל דאל"כ ה"ל עד מפי עד אף באמת בס' נתיבות

המשפט שם האריה דעד מפי עד כפשר בע"ח ע"ש טעמו וכן מצאתי בס' תמים דעים להראב"ד פ' התקבל בסוגי' דאומר אמרו.

אף פשט ל' התוס' (דס"ז) לא הוי עד מפי עד כו' לא משמע פן גם בתשב"ץ ח"א סי' קכ"ח מבואר דעד מפי עד אינו כפשר בשום מקום מן התורה כו' וקאי נמי לגיטי נשים עיי"ש. ומ"מ י"ל דגם להתוס' לא פסול אלא אם לא שמעו כלל מהבעל שיחתמו אלא מפי עדים אחרים בכה"ג הוי עד מפי עד (לולי דבאומר אמרו לא הוי עד מפי עד מפני שעיקר עדות לא נמסר אלא לאלו כו') אבל אם שמעו זה מהבעל שיחתמו אלא שידיע' העדים שהסופר הזה הוא שלוחו של בעל הוא עד מפי עד כפשר.

תדע דהא באומר אמרו הע"ח שומעים מפי עדים שזהו הסופר. ומ"ש התוס' דלא הוי עמפ"ע משום שהראשונים הם רק שלוחי' כו' זה יתכן על הפתי' ונחתי' עצמן שלא נמסרה להראשונים רק שיאמרו להאחרונים ולפיכך כתי' הסופר עד"מ אינו עד מפי עד.

וכן חתי' העדים מצד עצמן. אבל מה שהע"ח מעידי' על הפתי' של הסופר שנכתב במצות הבעל. הרי עדות זו נמסרה דוקא לראשונים שהם ששמעו מפי הבעל שסופר פ' הוא ממנה. והע"ח לא שמעו זה וא"כ הע"ח הם עמפ"ע.

וא"כ גם בנ"ד אע"פ שהע"ח לא שמעו מהבעל שממנה הסופר הזה. מ"מ פיון שעדים מעידים ע"ז סגי.

ועל ציווי שלקהם עצמן שיחתמו כ' להם בכת"י פנ"ל. ועוד דנ"ד עדיף שהרי בכתב ששלח הבעל להעדים מבואר שיחתמו על גט שיכתוב הסופר משה עבורו.

וה"ז פאילו הנה הבעל מביא גט ואומר לע"ח שיחתמו ע"ז הרי נדאי יחתמו וא"צ לחוש שמא לא נכתב במצותו פי הוא נאמן הואיל ובידו לגרשה (וכדמוכח במ"מ פ"ט מה"ג דין ל"ב לענין ע"מ וה"ה לענין ע"ח) וזה אינו בגדר עד מפי עד פי נאמנות הבעל הוא משום שהוא בעל דבר ומשום שהוא בידו ולא שהוא פעד בדבר.

אף מ"מ יש עדיין צ"ע בנ"ד איה דעו העדים שפסינדרווע שזהו הגט שכתב הסופר משה פן ישאל וי"ל שיודיע להם ע"יכתב ידו והוא נאמן מתוך שפידו לכתוב פמה גיטין ע"ד הנ"ל בבעל.

אמנם אולי לא יפירו הע"ח פתב ידו של ר"מ. ע"כ צריכי' עדים להעיד פה ע"ז בפני ב"ד ההכרח שיעידו עדים פה בפני ב"ד שזהו הגט שכתב הסופר הנ"ל וב"ד יכתבו פן להע"ח הנ"ל וגם יכתוב הסופר ר"מ להע"ח שזהו פתב שלו וב"ד יקיימו חת"י ואז הע"ח לא יהיו עד מפי עד רק מפי ב"ד ואפ"ש וכה"ג הוי עדות כמ"ש בפנ"י פ"ג דגיטין דכ"ט ובסוגי' דאומר אמרו וכ"כ בתמים דעים שם.

גם בתוס' פתובות (ד"כ) ד"ה ור' יוחנן מוכח פן שהעדים המעידים על עדות שפסקרה בב"ד לא הוי עד מפי עד. ויש לדקדק קצת עוד לפמ"ש התוס' שם בענין מפייהם ולא מפי כתבם דבפרק ד"א חיישי' דילמא אתו ומסדי בסתם פאלו זוכרים העדות אבל נדאי אם היו מעידין שידיעו ע"י ב"ד שזהו הגט שכ' הסופר הממנה מהבעל הוי עדות מעלי' אבל פיון דמסדי בסתם פאילו ראו בעצמן לא הוי עדות מעלי' ע"ד הנ"ל.

וי"ל דשא"ה דגלי לן קרא ולא מפי פתבם. ועוד דלמסקנא שם א"צ לזה פי הא דפרק ד"א אינו בגנוסח ושטר כו' וכן לשטת הרי"ף או לשטת הרנ"ה א"צ לזה.

וכבר נת"ל שהדקדוקי בע"ח הוא דרבנן לדין אע"פ שאם שינו ולא חתמו פלל הוא בטל מדאוריין גם לשינוי קמא שבתוס' (ס"ו ע"ב) ד"ה הא פתב הגט כמ"ש בפנ"י שם וכמש"ל דדמי לכולכם משום עדים (ע' י"ח ב').

מ"מ פיון שחתמו ונתקיימו דבריו בפ"מ רק החששו שלא יהיו עמפ"ע י"ל שהוא רק דרבנן. וא"כ נ' לסמוך על מש"ל דע"ד מפי ב"ד ש"ד כ"ש שבלא"ה דעת הראב"ד וכ"כ בנה"מ דע"ד מפי ע"ד פשר בע"ח.

גם יש להביא ראיה ממ"ש בסה"ת סי' קכ"ט צריך שיעמדו שם העדים במקום שכתוב הגט כו' פי אם לא יהיו העדים שם אתי למימר אחרים חתמו בשמם כו' וע"כ אין לכתוב בגט כו' עד ושם וחתמו העדים.

משמע הא מחמת עמפ"ע לית לן בה וחשש זה דאתי למימר אחרים חתמו בשמם אין לחוש בנ"ד שלא יכתבו המקום או שיכתבו מקום עמידת העדים כמשי"ת א"ה. אף אם לא יפירו את ח"י הב"ד אם לסמוך ע"ד הרשב"ץ דמעשה ב"ד א"צ קיום אין בדי להכריע.

(מהדורא קמא באריכות מנידון הענין השלישי). והנה מה שיש לערער על אופן זה לכאורה פשוט הוא עפ"י מ"ש בש"ע סי' קל"א סעי' ח' יהיו שם שני עידי החתימה בשעה שמתחיל לכתוב הגט כדי שידעו שנכתב לשמה ויפירוהו בשעת חתימה עכ"ל וכ"ז מבואר ג"כ בסדר הגט סעי' כ"א כ"ב ושם נת' יותר שאם הע"ח רוצים לצאת לחוץ אחר שכתב שם האיש והאשה והזמן צריכים לעשות שום סימן בגט כדי שיפירוהו או שתהי' להם טביעת עין בו עכ"ל ועב"י שכ"כ המרדכי בשם סה"ת והוא בסה"ת סי' קי"ז וכ"כ הגמ"י וכ"ה בסמ"ק וכלבו וכ"כ בסידור גט שפרא"ש וטור.

וא"כ לכאורה בנ"ד שהעדים א"א להם להיות בשעת כתי' הגט אין לה תקנה. אמנם בב"י שם מבואר דאין זה רק לחוש קצת אבל לקושטא דמילתא מבואר בסה"ת וסמ"ג ובמרדכי דאם אין עדים בשעת פתיבת הגט נראה שהוא פשר כו' ואפילו אינו מפיר פתיבת הסופר דרוב בקיאי הם עכ"ל.

ונ"ד פדיעבד דמי מאחר שא"א לתקן בענין אחר. ועוד דגם בלכתחלה יש להוכיח שאין זו קפידיא כ"כ לעצב אלא שיהיו עדים בשעת פתיבה שפוטב לשמה.

אבל לא שיהיו ע"ח דוקא המעידים על שנכתב לשמה אלא דגם עדים אחרים סגי. דהא כ' שם בסה"ת סי' קל"א ובסדר הגט דסמ"ג ומרדכי וז"ל ואעפ"י שהם שלש פתות עדי' שצנה הבעל לכתוב ועידי כתי' לשמה וע"ח אין בכך פלוג כו' עכ"ל.

וע"כ היינו בלכתחלה דאילו דיעבד מסיק דאפילו אין עדים פלל בשעת פתיבה פשר כמש"ל וא"כ הא דג' פתות עדים ע"כ בלכתחלה מייירי וא"כ הא דקמן דאפי' הע"ח אין יודעי' פלל מהפתיבה לשמה פשר אפי' לכתחלה כשיש עדים אחרים וזה יוכלו לעשות גם בנ"ד שיכתוב הסופר לשמה בפני ב' עדים פשרים.

רק שפיתבו שטוב הדבר לעשות הכל בכת א'. וז"ש בש"ע סי' קל"א ס"ח יהיו שם שני עה"ח כו' היינו משום שטוב הדבר אכל אין זה עיכוב אפילו לכתחלה וכ"ש בנ"ד.

ועוד בנ"ד שהע"ח הן העדי' המעידי' על שהבעל צנה לסופר זה לכתוב הגט א"כ אין פאן כ"כ אפילו משום טוב הדבר כו' כי מ"ש טוב הוא לצאת דעת הרי"ף בפ' חז"ה בפ' דבר ולא חצי דבר וא"כ בנ"ד הרי ע"ח מעידי' על דבר שלם גם להרי"ף שמעידי' על שצנה הבעל לכתוב להסופר והן ג"כ ע"ח.

ואי משום שאין מעידי' על שנקתב לשמה הרי דיעבד אפי' אין עדים כלל בפשעת כתי' פשר כנ"ל אמנם אפילו אין ע"ח אלו מעידי' אלא שהבעל צנה לסופר לכתוב הגט והם ג' פתות עדים נ"ל דא"ש גם להרי"ף.

והוא עפ"מ"ש הרמב"ן בחי' לב"ב (דנ"ו ע"ב) והנמק"י שם לנישב שטת הרי"ף דלק"מ מהא דתנן בגיטין (דס"ג ע"ב) האשה שאמרה התקבל לי גיטי צריכה שתי פתי עדים שנים שיאמרו בפנינו אמרה ושנים שיאמרו בפנינו קבל וקרע היכי מצטרפי אהדדי והא עדות דבפנינו אמרה לו לאו עדות הוא דעבדינו בה מעשה בדלא אתי כת שניה דקבל וקרע.

ואיפא למימר דעדות דבפנינו אמרה לו עדות בפ"ע הוא ולא צריכי לאצטרופי דלא מסהדי כלל בגירושיה ובגיטה אלא דחזו דאיתתא שוייתה להאי גברא שלוחה ומעתה יכול לקבל גיטה שהרי הוא שלוחה ואינן צריכי להצטרף כלל וכי תימא כת שניה אמאי מצטרפת עם פת ראשונה כבר אמרו בגמרא בפרק מרובה דאפילו לר' עקיבא לא בעינן בעדות אחרונה דבר בפני עצמו כו' ומיהו בקמיינתא בעינן דתהוי עדות למידי ואפילו לדברי חכמים עכ"ל הרמב"ן.

אמנם התוס' בפרק מרובה (דע"א ע"ב) מדוחק קושיא זו סתרו פי' הרי"ף ונ"ל דאפילו למ"ד שליש נאמן ולא צריכי עידי אמירה לעידי קבלה מ"מ פיון שצריף שפראה הגט בידו חצי דבר הוא אלא ע"כ משום שכל פת רואה כל מה שיכולה לראות באותה שעה עכ"ל והוא דעת סה"ת וסיעתו ולא ניתא להו לתרץ כמ"ש הרמב"ן דעדות דבפנינו אמרה עדות בפ"ע הוא דאיתתא שוייתה' להאי גברא שלוחה כו' משום דס"ל דכה"ג לאו דבר שלם הוא דהא אינו שלוחה רק לענין שיכול לקבל גיטה וכיון שקבלה זו אי אפשר שתגמר בלי עדים אחרים אינו דבר שלם ול"ד לעידי חזקה בשנה א' דמועילי' לדבר שלם לאהדורי פירי אפומייהו.

והרמב"ן והנמק"י חולקי' וס"ל דשליחות דבר בפ"ע הוא. ועתה פיון דהתוס' וסה"ת וסיעתם ס"ל דשליחות ח"ד הוא להרי"ף וסיעתו א"כ צריף שהע"ח הן יהיו המעידים שהבעל צנה לסופר לכתוב הגט דאל"כ חצי דבר הוא (ואע"פ שהם סתרו פי' הרי"ף בענין ח"ד ממתני' דהתקבל מ"מ חשו לזה שמא יש איזו חילוק ושהחילוק ההוא יהיה מבדיל ג"כ בין עובדא דמתני' דהתקבל לעובדא דנדון דידהו.

כגון מ"ש בש"מ לב"ק (דע"א ב') לתרץ את הרי"ף מהא דהתקבל ונ"ל דהתם אם לא נקרע הי' הגט גט על ידי הראשונים ואין הראשונים צריכי להאחרוני' אלא כשנקרע כו'. ואע"פ שמל' התוס' בב"ק נראה דאין נראה להם תי' זה מ"מ חשו לזה ולפ"ז בנדון דידהו י"ל דפסול להרי"ף דהא עדים שצנה הבעל לסופר לכתוב לא מהני לבדם בשום ענין זולת ע"ח וא"כ הוי ח"ד).

משא"כ לשטת הרמב"ן והנמק"ן דשליחות דבר בפ"ע הוא. א"כ גם בנ"ד מה שהבעל צוה לסופר לכתוב הגט הרי הוא ענין בפ"ע מה שנעשה ידי הסופר פנדי הבעל כמו בשם מה שנעשה ידי הש"ק פנדי האשה.

וכ"ש בנ"ד שהבעל צוה לו לכתוב כמה גיטין עד שינכשר א' מהן שנעשה כמו הבעל ממש וגם הוא השלים. ולכן עדים אלו דבר בפ"ע הוא ואע"פ שהע"ח שהם האחרונים צריכים להם ש"ד פנ"ל בלשון הרמב"ן שהוכיח בגמ' דמרב"ה.

והנה באמת נראה שתירוצי הרמב"ן מוכרח לשטת הרי"ף כי בשיטה מקוננת לב"ק שם סתר שם תירוצי הנ"ל שכתבתי בשמו והוא שהרי גם אם לא נקרא לא הי' הגט א"כ נתקבל בפני שנים עכ"ל ור"ל שהנה צריך עידי מסירה וא"כ אין מעידין על דברשלם.

ועכצ"ל פשטת הרמב"ן והנמק"ן איך הנה הרמ"ה הובא בטוש"ע סי' קמ"ב סעי' י"ב עב"ש שם ס"ק כ"א דס"ל פהרי"ף וע' בתשו' הריב"ש סי' שי"ח דהרמ"ה מנישב דברי הרי"ף לא כמ"ש תחלה בשם הש"מ אם לא נקרא כו' ודלא כמ"ש הב"ש שם שמנישב פן ע"ש פריב"ש דליתא אלא ע"ד מ"ש בשם הרמב"ן מיהו בסגנון אחר קצת.

והעולה מדבריו לחלק בין שליחות קבלה לשליח הולכה ולפ"ד הרמב"ן י"ל שאין לחלק וזהו הטעם של הרב"י בבד"ה שתמה עליו על הדין שבסי' קמ"ב סעי' י"ח ונ"ל אמאי קרי לי חצי דבר הרי עידי שליחות לחוד ועידי מסירה לחוד ועב"ש ס"ק ל"ט וגם לפ"ד הרמ"ה יש לחלק בין ש"ה דל"ד לש"ק לשטתו ובין סופר שנעשה במקום הבעל ממש לכתוב הגט (וגם נעשה ש"ה) שיש לדמותו לש"ק.

וע' בחי' הרמב"ן לפחז"ה ובש"מ לב"ק (דע"א) שהביאו שטת רש"י בפ"י דבר ולא חצי דבר שהוא שטה אחרת וגי' גמרא דידן בב"ק שם הני בקטנה קמסהדי כו' מסייע לי שאין א' מהן מעידה בגדלותה ולא בהתחלת גדלות שאף הקטנה שבקטנות אפטר שיהיה לה שערה א' כו' אבל גבי עדות חזקה פ' א' מעידה שהוא מחזיק בה כו' נמצא עדות זו התחלת עדות שניה כו' וכ"ז מבואר ג"כ במלחמות פ' מרובה והרמב"ן מסכים לשטה זו וכ"כ הר"ן בחי' לסנהדרין פ' הנהניקין (דפ"ו ע"ב) ומשם מוכח דגם בנ"ד עדות השליחות אתחלתא דעדות שני' היא אע"פ שפ' א' בפ"ע לא מהני מ"מ לא הוי ח"ד דהא עדי' שהעידו על בן סורר שגנב מאביו ועדים שהעידו שבפניהם אכל הוא דומי' דנ"ד בעדים שצוה הבעל לכתוב ועידי חתימה ע"ש.

ואע"פ שבלח"מ פכ"א מה' עדות יישוב דה"ט דעדים שאמרו בפנינו גנב מהני לפוסלו לעדות ולשבועה מ"מ זה לא סגי רק להרי"ף וסיעתו דס"ל דכשמהני לאיזו דבר אחד שלם מהני גם לדבר אחר אע"פ שלגבי אותו דבר הוא רק חצי מן הדבר שהוא מ"מ מהני מצד מיגו.

משא"כ לרש"י דלא ס"ל האי מיגו פלל ומהני רק מצד שעדות זו אתחלתא דעדות שני' היא. וא"כ כמו דעידי גניבה הם אתחלתא דעדות אכילה.

כך י"ל בנ"ד בעידי שליחות שהם אתחלתא דעניני הגט ולא הוי ח"ד. נמצא העולה מזה שבנ"ד י"ל בפשיטות דאע"פ שהיו ב' פתות עדים.

עדים שצוה הבעל לסופר לכתוב וע"ח לא הוי ח"ד. לא מיבעי' לשיטת התוס' דפ' דבר ולא ח"ד. וע' בש"מ שהמאירי סתר דעת הרי"ף מטעם אחר. אלא אפ' לשטת הרי"ף לפי הרמב"ן והנמק"ן.

וכן לשטת רש"י שהספימו לו הרמב"ן והר"ן. רק לשטת הר"ף אליבא דהרמ"ה הי' מקום להחמיר וגם הי' מקום להקל ולומר דדמי לש"ק פנ"ל.

א"כ ודאי דלא חיישי' לה פלל. וכ"ז רק לפולא בעלמא פי למעשה בלא"ה אין להחמיר בזה מאחר שפן מבואר בב"י ובב"ש סי' קל"א סק"ט: אמנם עדיין צריך אני להבין בדברי הרב"י סי' קל"א שהבאתי קצת לשונו למעלה דלקושטא דמילתא אין ע"ח צריכים להיות פלל בשעת פתיבה עד שתמה על מה דמשמע לכאורה מלשון קצת פוסקי' שהע"ח צריכים להעיד שנקטב לשמה מנין להם זאת עד שהעלה שבאמת אין זה נצרך פלל רק לחוש קצת והוכיח פן מלשון הפוסקי' ע"ש.

דלכאורה אין לזה הבנה דהא יש להבין על מה ע"ח מעידים הלא הם אינן מעידין על גמר הגירושין שאיש פ' גירש פלונית דמנין יודעי' שפבר גירשה הלא הם רק חותמי' על הגט ונותני' לבעל או לשלוחו פדתנו פותבין גט לאיש ואע"פ שאין אשתו עמו כו' וכ"כ בחי' הרמב"ן פ"ג דגיטין (דכ"ט) וז"ל ואם תשא אלם על האשה הזאת אם היא מגורשת יאמרו לה שאינם יודעים עכ"ל (הג"ה אחר פותבי' זה נ"ל דמזה אין ראי' דשא"ה דמייירי באומר אמרו ומש"ה אין העדים החתומי' יודעים אם מגורשת היא פינון שלא שמעו מהבעל) אלא עכצ"ל שהם מעידי' רק על שהבעל אמר להם לחתום בגט זה.

ואם פן לכאורה צריכי' לידע ולראות בעצמם שגט זה פשר היינו שנקטב במצות הבעל ושנקטב לשמו ולשמה למ"ד דבעי' עדים על פתיבה לשמה ולא שייסמכו על עדים אחרים שייאמרו להם שנקטב במצות הבעל.

כמו בדיני ממונות העדים שפוטבים שפלוני לזה מפלוני צריכים לראות בעצמם שפלוני לזה מפלוני ולא שייסמכו על עדים אחרים שראו ההלואה. וה"נ פי העדים חותמים על מה שכתב בגט שפלוני מגרש פלונית.

ופי' דברים אלו היינו שהבעל צוה לכתוב פן בספר. דאילו באמירה בעלמא אינה מתגרשת וא"כ אע"פ שעדים אלו שמעו מפי הבעל שצוה להם לחתום על גט שיגרש פ'.

הרי לא ראו בעיניהם שגט זה הוא הנקטב במצות הבעל. ואם פן האידו יעידו על פכה.

אע"פ שייספרו להם פן הסופר והעדים ה"ז דומה לעדים שפוטבים פ' לזה מפלוני מנה ונהם לא ראו ההלואה בעיניהם. שמה תאמר שאין העדים מעידים פלל על גופו של גט רק על חתימתם שהבעל צוה להם לחתום בגט אבל אם הגט פשר או פסול לית להו בי' ידיעה פלל ואין מעידי' ע"ז ולכן לא הוי עד מפי עד רק שהב"ד ישמעו בעצמם מפי העדים הראשונים שפעידי' על שבפניהם אמר הבעל לסופר לכתוב גט.

(ומפי העדים השניי' המעידי' על שבפניהם נכתב לשמה למ"ד דבעי' עדות ע"ז). ולא הוי ח"ד מטעמי' שנת"ל.

הא ליתא דהא מוכח בשמעתא קמיי' דלרבא ה"ט דהשליח צ"ל בפנ"כ ובפנ"ח פדי לקיים הגט ומה שסמכו על עד א' בקיום זה היינו משום דרבנן הוא דאצריך קיום זה ומדאורייתא לא צריך משום שיש ע"ח ועה"ח עהש"ט כמי שצחקרה עדותם בב"ד דמי.

ומוכח דעיקר דסמכי על השליח הוא משום שיש ע"ח ולכן פסק הרמב"ם פ"י מה"ג דין ל"ב דכשאין ע"ח על הגט ה"ז ספק מגנרשת אע"פ שיאמר השליח בפנ"כ. וכיון דאמרי' שע"ח אין מעידין פלל על גופו של גט אם נעשה בהכשר ואין צריכי' לידע מזה פלל איך סמכי עליהם ומוכח בגמ' דמתני' ר' יהודה היא דבעי פתיבה וחתומה לשמה וא"כ מנין לנו ראי' מקיום העדים שהגט נכתב לשמה ואפי' את"ל דסתם ספרי דדייני מיגמר גמירי וכותבי' לשמה מ"מ הא בעי עכ"פ לידע שנכתב במצות הבעל ושהסופר הי' שלוהו.

וקאיך עה"ח עהש"ט מעידין ע"ז מאחר שא"צ לראות זה פלל. ואיך שינוי לומר ע"ז פמי שנוקרה עדותן בב"ד דמי.

וגם במתניתין קמייקתא תנו ואם יש עליו עוררין יתקיים בחותמיו ומאי מהני קיום חותמיו לשלא נאמין לבעל שהגט עצמו מזוהר כי הסופר כתב שלא במצותו ואמת שצונה לעדים אלו לחתום אבל עדיין לא צונה לסופר לכתוב וא"כ צריכים אנו לעדים אחרים שבפניהם צונה לסופר לכתוב ומה ע"ח מועילי' לזה א"ו משמע שע"ח מעידי' על הגט זה שהוא פשר היינו שנעשה במצות הבעל ונצונה להם לחתום על הגט הזה.

וכן משמע מלשון הר"ן פ' המגרש (דפ"ו) ומיהו מאי דמודה ר"א דע"ח מהני היינו משום דס"ל שהמסירה כורתת כל שיש בשעתה עדים בין שהם מעידי' על המסירה עצמה או על גוף הדבר עכ"ל הרי דלע"ח קרי עדות המעידי' על גוף הדבר ואילו אין הע"ח מעידי' רק על שהבעל צונה להם לחתום בגט ואין יודעים מאומה מעיקר הגט אם נעשה במצות הבעל הרי אין מעידין על גוף הדבר יותר מע"מ שהרי גם הע"מ צריכי' לידע שזהו גט שנותן פ' לאשתו פ' א"ו שהע"ח מעידי' על גופו של גט ממש כמו שמעידים בפשר מקח והלא' היינו שבפניהם ממש נגמר ענין ההוא וה"נ כי גמר ענין זה הוא ציווי הבעל לכתוב הגט ושיחתמו ע"ז ומעידים שכ"ז נעשה בפניהם.

גם בב"ש סי' קכ"ו ס"ק כ"ב מבואר שהגט הוא ל' הבעל והעדים מעידי' שפך אמר בפניהם והוא מתשו' הרא"ש וכ"כ בסי' ק"ל ס"ק י"ט ונהרי מבואר דלא על החתימה לבד הם מעידי' אלא על גוף ענין שנכתב בגט וכ"כ בפנ"י פ"ב דגיטין (די"ח ע"ב) ד"ה אמרי לה פסול שהע"ח מעידי' שנכתב הגט בציווי הבעל וכ"כ הת"ג בספרו נתיבות משפט סי' כ"ח סק"ז (ואין להקשות ולומר כיון דאנו ס"ל באמת כר' אלעזר דע"מ פרת'.

ומה שאעפ"כ נוהגין בע"ח הוא שיהא הגט כשר גם לדבריר' מאיר אע"פ דלית הלכתא פנותי' וכל פיסול שבע"ח הוא רק מדרבנן לדידן [חסר קצת]. אך באמת אע"פ שהם מעידי' על גוף הגט שנכתב במצות הבעל מ"מ נדאי אם הבעל אמר להם גט זה שנכתב פדת חתמו עליו יכולים לחתום וכ"מ בחי' הרמב"ן (דס"ו ע"ב) במ"ש שאילו העדי' החתומי' פועמים שאין מפירין מי כתבו כו' אלא דחותמי' אע"פ שלא ראו מי כתב הגט וכ"כ בסה"ת וסמ"ק.

וה"ט כיון שהבעל נאמן שהגט נכתב פדת הואיל ובידו לגרשה ולכן פ' הרמב"ם שבעל שהביא גט בלא ע"ח ונתנו בפני ע"מ פשר משא"כ בשליח. ולא שינוי כאן עד מפי עד דפסול אע"פ שהעדים ג"כ נאמני' כי הבעל הוא בעל דבר ולא עד.

ואין לומר דהא כ' התוס' בכתובות (ד"כ א') ד"ה ור"י דבפרק ד"א חיישינן דילמא אתו ומסדי בסתם כאילו זוכרין העדות אבל נדאי אם היו מעידין שפך ראו בחתימתן הא לא חשיב מפי כתבם עכ"ל.

וה"נ אם היו מעידים שהבעל אמר להם שגט זה נכתב לשמה ש"ד מאחר דהבעל נאמן דלא גרע מע"מ ע' ר"ן דע"ח פ"ת לדין משום ע"מ. אבל פ"ן ש"מ ע"ד שגט זה נכתב במצות הבעל היינו שראו פ"ן וזה שקר.

פי"ז א"א דהרי מי מגיד לנו ש"מ ע"ד שראו פ"ן הרי הם חותמי סתם. וי"ל הפ"א באמת ש"מ ע"ד שהבעל אמר להם ש"מ ע"ד שראו פ"ן.

(צ"ע בתוס' ש"מ דסתם פסול וי"ל בין אמירה לחתימה) וקצת ראי' מהא דתנן כותבי שטר לל"ה כו' וכותבי של"ה והם לא ראו ההל"ה ואעפ"כ שרי פ"ן שפ"ד הל"ה הוא. ואפ"ל ל"ד דהיינו בשטרי אקנייתא היינו משום לקוחות וזה ל"ש פ"א: והנה בנ"ד פ"ן ש"מ ע"ד הוא במקום הבעל הוא נאמן ג"כ לומר כמו הבעל ש"מ ע"ד שראו פ"ן וכן יכולים העדים לחתום ע"י אע"פ שלא ראו החתימה.

אלא דה"ט סגי כש"מ ע"ד הבעל ש"מ ע"ד שראו פ"ן ונ"ד יש להסתפק על כ"י ש"כ להעדים ש"מ ע"ד שראו פ"ן ש"מ ע"ד שראו פ"ן או לא. אמנם אפ"ל אם אין ר"ל פ"ן.

הרי יש עדים מעידים לפני ע"ח ע"ז ונ"ד ש"מ ע"ד הרי כ' בנתיבות המשפט סי' כ"ח דכ"ש בע"ח ומצאתי ש"כ כ' הר"ב ד"ד בת"ד פ"ו דגיטין בסוגיא דאמר אמרו. ונ"ד לה"ט (ד"ף ס"ז) דאמר אמרו ל"ד לעד מפי עד דמשמע דאילו הנה עמפ"ע היו פסולי להיות עידי חתימה.

מ"מ צ"ל דפ"סול זה הוא רק אם לא ש"מ ע"ד הבעל על ש"מ ע"ד ונ"ד. אבל אם ש"מ ע"ד זה מפי עצמו.

אלא ש"מ ע"ד העדים ש"מ ע"ד שראו פ"ן ש"מ ע"ד שראו פ"ן. דהא באמר אמרו הע"ח ש"מ ע"ד שראו פ"ן.

דמ"ש התוס' דלא ה"י עמפ"ע משום דלא נמסרה העדות להראשונים כו' זה יתכן שלא נמסר להם ש"מ ע"ד שראו פ"ן ש"מ ע"ד שראו פ"ן ש"מ ע"ד שראו פ"ן ש"מ ע"ד שראו פ"ן. אבל העדות ש"מ ע"ד שראו פ"ן ש"מ ע"ד שראו פ"ן.

וא"כ הע"ח הם ע"ד מפי עד ועכצ"ל דכ"ה ל"ת ל"ן ב"ה משום עמפ"ע. או אפ"ש צ"ל שהע"ח אין מעידי פ"ל על ש"מ ע"ד שראו פ"ן ש"מ ע"ד שראו פ"ן ש"מ ע"ד שראו פ"ן.

והם חותמים ע"ז. אבל על שהפלוני פ"ת במצות הבעל מעידי עדים הראשונים ונ"ד ה"ח מטעם המבואר ב"ה.

ועוד דבנ"ד ש"כ הבעל ש"מ ע"ד שראו פ"ן ש"מ ע"ד שראו פ"ן. ומ"ש בנתי"מ ובפנ"י (ד"ף י"ח) שהע"ח מעידים ש"מ ע"ד שראו פ"ן ש"מ ע"ד שראו פ"ן ש"מ ע"ד שראו פ"ן על ציווי הבעל.

אבל אם יש עדים אחרים היינו מ"ש סה"ת דכ"ש בג' פ"ת עדים. והיינו פי ע"ח מעידים על שהבעל אמר להם פ"ן לחתום בגט ש"מ ע"ד.

אבל על שהגט נעשה כראוי אין מעידי ה"ן. ויש לדקדק פ"ן מ"ש סה"ת ה"ל ונ"ל וצ"ר שני עדים ש"מ ע"ד שראו פ"ן ש"מ ע"ד שראו פ"ן.

ואתרי כן יאמר הבעל לעדים פשרים לחתום הגט. הרי דע"ח לא היו בעת שנקתב הגט לשמה וא"כ על מה יעידו ואף את"ל דא"צ עדות על לשמה כלל משום דסתם ספרא דדייני מגמר גמירי מ"מ צריכין לידע עכ"פ שצוה הבעל לכתוב הגט דה"ט דסתם ספרא דדייני מגמר גמירי לא סגי אלא כשאנו יודעין שהבעל צוה לסופר לכתוב גט אז אמרי' שהסופר הוא גמיר ויודע שצ"ל לשמו ולשמה.

אבל אם אין יודעין אם הבעל צוה ודאי דלא אמרי' מסתמא וזהו הגט כו'. וע"ח אין יודעים מזה כלל.

כדמוכח מל' סה"ת שאחר שנגמר פתיבת הגט יאמר הבעל לעדים לחתום הגט. וא"כ אם נאמר שהע"ח צריכין להעיד ע"ז היו צריכי' להיות בפעולת פתיבת הגט.

וא"ת שהם שומעים זה מב' עדים שהיו בעת פתיבת הגט ק' דא"כ ה"ל עד מפי עד ופסול ואף לכמ"ש התוס' דבאומר אמרו לא שיניף עד מפי עד ל"ד דהתם לא נמסרה העדות להראשונים רק שהיו שלוחי הבעל להאחרונים שצוה להם לעשות לה גט.

משא"כ בכאן הרי נמסרה העדות ושהו הגט שצוה הבעל לכתוב ונקתב לשמה לשני עדות הראשונים וא"כ אם העידי חתימה מעידי' בחתימתם גם ע"ז ע"י ששמעו פן מהראשונים ה"ל עד מפי עד ופסול.

א"ו הע"ח אין מעידין ע"ז כלל. ועיקר עדות של הע"ח שהבעל אמר להם לחתום בגט זה שנותן להם.

וע' לבוש סי' ק"ל סעי' א' הובא בב"ש שם ס"ק י"ט מש"ה חותם עד פלומו שהוא מעיד דהבעל אמר כל זאת לפניו עכ"ל. גם בסי' קכ"ו ס"ק כ"ב כ' הב"ש ונהעדי' מעידים שפך אמר לפניהם עכ"ל.

הנה אם נפרש ל' אמר ר"ל שהבעל כתב כל זאת או ששלוחו כתב כל זאת לפניהם א"כ היו צריכים להיות בפעולת כתי' דוקא וזה סותר למש"ל בשם סה"ת וכן פסק הב"ש עצמו סי' קל"א ס"ק ט'. אעכ"ל אמירה זו כפשוטה שהבעל אמר להם לחתום בגט זה שמבואר בו פ' וכו'.

ועל שהגט נעשה פראוי אם נאמר כשטת הרמב"ם א"צ ע"ז עדות כלל והבעל לבדו נאמן בזה הואיל ובידו לגרשה וא"כ כשאומר לע"ח שזהו הגט שצוה לכתוב או שכתב נאמן וא"צ עדות ע"ז כלל.

וכיון שא"צ עדות א"כ הע"ח שחותרמי' על הגט מעידי' שאמר להם הבעל לחתום הגט זה שכתבו. ולא הוי עד מפי עד כי אמירת הבעל שזהו הגט אינו בגדר עדות כלל.

כי הוא הבעל דבר. ולשטת ר"ת וסיעתו דבעי' עדות על שנקתב לשמה צ"ל דאין ע"ח מעידי' ע"ז כלל.

אלא אותן העדים באים לב"ד להעיד בפ"ע וכדמוכח ל' סה"ת יש פאן ג' פתות עדים כו' דאילו שהן יעידו לפני הע"ח והע"ח לפני ב"ד לא סגי דה"ל עד מפי עד. ואפשר שהע"ח א"צ לידע כלל ולשמוע מעדות אלו טרם חתימתם ודי ממה שישמעו מהבעל או מהשלוחו שזהו גט זה.

והגם שאח"כ צריכים העדות להעיד בב"ד אבל הע"ח א"צ לשמוע מהם פי עדותן מתקיימת בלא"ה שְהרי הן אין מעידין ע"ז פלל. רק מעידי' על שאמר להם הבעל או שלוחו שזהו הגט שכתבו לשם האשה ושיחתמו הם ע"ז.

והרי גם לשטת ר"ת וסיעתו א"צ שיהיו עדים רק בפשעת כתי' לשמה אבל אח"כ א"צ העדים לבא לב"ד וע"א נאמן בזה. וא"כ הבעל או שלוחו שמגיד להע"ח נאמן.

והם מעידים ע"ז ובכה"ג י"ל דלא הוי עד מפי עד כיון דגם עד אחד נאמן. וא"כ י"ל דגם בנ"ד הע"ח יכולים להעיד ע"ז כי על שהבעל צוה להם לחתום בגט שיכתוב הסופר ודאי יכולים להעיד שְהרי הנה ליה פאילו שמעו מפיו.

ועל שגט זה הוא שכ' הסופר יכולים ג"כ להעיד ע"י שיכתוב הסופר אליהם דברים אלו פי מפיון שהגדת הסופר זה להם אינו בגדר עדות דאל"כ הנה ליה עד מפי עד. אעכ"ל דאין זה בכלל דבר שבערוה דבעי' ב' עדות.

רק הודעה בעלמא א"כ נאמן ואפי' מתוך הפתב. שְהרי לפ"ד הרמב"ם יכולים למנות סופר ועדים ע"י הפתב כמ"ש סי' ק"כ ס"ה.

א"כ יכולים העדים להעיד על שצוה להם הבעל לכתוב הגט וציווי זה הוא רק פתבו ונהי דשם חולקי' ע"ז היינו משום דהתם בעי' שליחות וצריף שישמעו קולו. משא"כ פאן דהשלוחים כפר שמעו קולו.

רק שצריכין לידע שזהו הגט וידיעה זו אפשר ע"י הפתב פי אין זה בגדר עדות. דאל"כ ה"ל עד מפי עד.

(תדע שְהרי כ' הרא"ש רפ"ק דגיטין סי' ב' [חסר קצת]. אלא ודאי הסופר הוא במקום הבעל כיון שידוע להע"ח ע"י מכתב הבעל אליהם שמינה את הסופר הנ"ל לכתוב גט כו'.

וגם ע"י עדים שהעידו ע"ז וכנ"ל: ד הענין הד' שיש לדון בזה הוא משום שהבעל לא עשה רק ש"ה אלא שצוה כפר מבואר בתשובת הב"ח סי' ק"ב דאם לא היה נזכר בהרשאה שקיבל עליו בחרם ובשבועה שלא לבטל את הגט והשליח אין ספק שיכולים לסמוך על שליח הולכה לבד.

אבל כשנזכר בהרשאתו קבלת חרם דאז יש לחוש טפי לשמא יבטל הגט והשליחות נראה דאם אפשר לחקור אחר המומר לעבודת פוכבים ומזלות ולהשתדל בו שימתן גט אחר ראוי ונכון לחקור אחריו דהא כ' מהרי"ל דודאי מבטל כו' אלמא דס"ל דקרוב לודאי הוא כו' מיהו היכא דא"א להשתדל גט אחר אלא בטורח נראה לסמוך כו' ואין לחוש לביטול פלל מדינא ואין להחמיר שלא מן הדיו במקום עיגון עכ"ד.

וא"כ בנ"ד אף שנז' שקבל עליו בחרם יש להקל. אף שאפשר לחקור ע"י מכתבים איה איפה הוא.

מ"מ טורח גדול הוא להשיגו לסינדרווע לסדר הגט ולהשיג ש"ה משם לכאן. גם בתשובת גאוני בתראי סי' מ"ד כ' תשובה לגדול א' ונ' שהיא על השאלה שבב"ח נז"ל במה שלא נעשה רק שליח להולכה כפר נעשה מעשה ורבו המתירין בדיעבד מפני חשש עיגון היכא דא"א להשתדל גט אחר וכן הספיק הרב מוה' שמשון עכ"ל וחתום על שאלה זו משולם ווייבש.

אף בתשובה שבו"י ח"א סי' קי"ד כ' פיון דהב"ח מייב"ח בגט פתוב פכר ומסרו ליד שלוחו לא קיישינון שבטלוהו. משא"כ בנ"ד גרע טפי פיון שמצנה רק על פה שיכתבו ויתנו גרע טפי ואף על פי שהבעל במקום שאין רגל יהודי מצוי שם קיישינון שיכתבו על ידי פתב דיכול לבטל על ידי פתב כמ"ש בש"ע סי' קמ"א וסיים שם לכן נ"ל דאין לה תקנה אלא בכה"ג שאותו סך ממון שצריף ליתנו לו פדי שיצנה לתת גט ישלישו אצל שלישי א' עד זמן מה שפכר נתנו הגט.

זאת ועוד אחרת פסל כל עדי שייעידו על הביטול וישביעו אותו על פה בחלק לע"ה עכ"ל. ומלשוננו שכ' דאין לה תקנה כו' נ' דמחמיר אף דיעבד בכה"ג שיצנה ע"פ שיכתבו ויתנו דגרע טפי.

אבל באמת לא הבנתי טעמו מהו החילוק בין גט פתוב פכר לצנה ע"פ. הרי בצנה ע"פ ג"כ א"א לו לבטל שליחות של כתי' ונחתי' הגט שלא בפני הסופר והעדים לפ"ד סה"ת כמו בנתן לו גט וא"כ בשניהם א"א לו לבטל רק השליחות של הנתינה וכן להרמב"ם שניהם שונים שיכול לבטל הגט א"כ מדוע חלק ביניהם.

(אף לכמ"ש בתוס' דף פ"ח ד"ה ודלמא שקשםבטל קודם שנגמר הגט מודה ר"נ שא"י לחזור ולגרש בו משא"כ פשנאמר הגט חוזר ומגרש בו יש לחלק קצת ביניהם) ומ"מ פיון דגם פשנאמר הגט יכול לבטל השליחות וגם הגט גופא להרמב"ם א"כ ע"כ צריף לסמוך על החזקה שכ' הרמב"ם פ"ו הכ"ז וא"כ מאי נפקותא.

ופסול עדים שכתב הנה בתשובת רדב"ז ח"א סי' תמ"ב פתב שאינו מועיל אמנם בר"ן ר"פ השולח נראה קצת סמך לזה: ה בענין הזמן שיכתבו בגט מבואר ג"כ בתשובת שבו"י סי' קט"ו שיש לכתוב זמן שכותבי' ולא זמן שיצנה ופשוט הוא.

דקא נדאי א"א לכתוב זמן שיצנה שהרי אפילו נכתב ביום ונחתם בלילה פסול כ"ש כה"ג. אלא שצ"ע לכאורה פיון שהגט הוא ל' הבעל כמ"ש הרא"ש בתשובה דמה"ט אין פותבין איף וכמו שהובא בש"ע סי' קכ"ו סעי' ח'.

א"כ איף יכתבו זמן דעתה דמשמע שהיום מגרשה והוא פכר צנה זמן רב מלפנים. ובאמת מוכח במתני' ובגמ' ספ"ז דכותבי' גט לאחר שנה ושבע מצווי הבעל.

וי"ל פיון דהסופר הוא פתוב בשליחותו א"כ ידו פידו ולכן בשעה שהסופר כותב אז ממש הבעל מגרש. אף צ"ע איזה זמן יכתבו בגט אם יכתבו זמן דכתיבתו הרי פיון שיכתב פאן והעדים יחתמו בזמן רב אח"כ בסינדרווע פסול לדעת הרבה פוסקי' משום נכתב ביום ונחתם בלילה.

ונ"ל שיש לכתוב רק השנה כמו בשנת תקפ"א דכשר אפי' לכתחלה כמ"ש הב"ש סי' קכ"ז ס"ק י"ב. ואפשר ג"כ לכתוב הזמן של היום שיחתמו העדים כמ"ש המ"מ פ"א מה"ג הכ"ד הובא ב"ש ס"ק ט"ז שאם הגט נכתב בתשרי וכתב הזמן בחשוון ונחתם בחשוון פשר פיון שהחתימה היתה באותו זמן.

מיהו קשה הדבר לעשות פן בנ"ד אולי לא יהיו העדים באותו יום בביתם בסינדרווע. ולפמ"ש לקמן שבענין המקום יכתב מקום פתיבת הסופר ובסופו יכתוב גיטא דנן איכתוב בלאזני ואיחתום בסינדרווע א"כ לפ"ז גם בענין הזמן יש לכתוב זמן פתיבת הסופר רק שיכתב אח"כ גיטא דנן איכתוב בלאזני ביום פ' בירח פלוני כו' ואיחתום בסינדרווע ביום פ' בירח פ' כו'.

וראיה לזה ממ"ש בש"ע סי' קכ"ז ס"ג וע"ש בג"פ ס"ק י"א: ו אַמְנָם עוד זאת יש לעיין איזה מקום יכתבו בגט דהיינו מ"ש למנין שאנו מונין פּאן בַּמֵּתָא פ' כו' שאם יכתבו מקום עמידת הסופר יהיה פסול לפ"ד רוב הפוסקים דס"ל דהיה במזרח וכתב במערב דתנון בהזורק (דף פ') דפסול קאי על מקום עמידת העדים וכמ"ש בש"ע סי' קכ"ח.

ואם יכתבו מקום עמידת העדים יהיה פסול לדעת הי"א שפסי' קכ"ח סעי' א' והם התוס' בפ' הזורק (דף פ' ע"א) וסה"ת והמרדכי. אַמְנָם יש לתקן זה והוא כפלא יכתבו המקום כָּל כִּי הַב"ש שם סק"א כ' שי"ל דכָּשֶׁר לכו"ע ואף כי כתב בל"י"ל הנה מצאתי בס' תבואת שמש על הרמב"ם הכ"ח שפסק כן באריכות והביא שפן פסק מהר"מ שיהי והגאון מהר"מ פ"ץ אביו של הש"ך בתשוב' שבס"ס גבורת אנשים והסכים עמו המג"ש וגם הוא הסכים על ידם וראיתו מהר"ן נכונה מאד שהרי מהר"ן פ"ט דגיטין אמתניתין דגיטין פסוליה מוכח דכל פיסול דשייך בגיטין ושררות אם בשאר שטרות גובים ממשעבדי גם בגיטין כשר לכתחלה נהרי בח"מ סי' מ"ג סעי' כ"ב מוכח דשטר שאין נכתב בו מקום כשר ובנדאי דגובה ממשעבדי וע' סי' מ"ט סעי' ז' בהגה"ה שני' דלכ"ע במקום הפתיחה אין קפידה רק על שם עירו של הלנה כו' יעו"ש בב"י ובסמ"ע וכן מצאתי בת' פנים מאירות סי' כ"ב בתשו' להגאון מהר"א ברוך דלא כמו שעלה ע"ד הגאון מהרא"ב ע"ש.

ואין להאריך במה שפכר פתוב בספר רק זאת יש להוסיף בהיות כי בס' ת"ש הנז' נ' שמדאורייתא דבעי' דו"ח בממון וה"ה בגיטין וקדושין הנה צ"ל עשאי"ל בגיטין וקדושין וא"כ הנה צ"ל נכתב מקום פתיחתו וזמן פתיחתו מדאורייתא אלא כיון שחכמים אמרו דעדות ממון א"צ דו"ח וה"ה גיטין וקדושין לכן א"צ לכתוב מקום וזמן מדאורייתא.

ובנמק"י בסנהדרין ר"פ אד"מ וכן גט דמכשרינן אפילו אין בו זמן מהאי תקנתא הוא דלא בעי דו"ח כו' דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש כו' ע"ש וזהו כמ"ש הת"ש הנ"ל. באמת פכר נת' בתנאים סי' ל"ד סק"ט דלא בעי' עשאי"ל מדאורייתא בעדות שבשטר ובס' נתיבות המשפט סי' כ"ח סק"ז עם שנטה קצת מדרך מ"מ עכ"פ בגיטין וקדושין הסכים עמו דלא בעי' עשאי"ל וא"כ א"צ למקום כתי' מדאורייתא ע"ש כי הוכיחו כן מהגמ' ועיין תולדות אדם להרשב"א סי' רע"ז.

מיהו צ"ע שיש מחמירים ביותר אם לא כתב כלל שם עירו ושם עירה כמ"ש בג"פ סי' קכ"ח סק"י ועכשיו שאין פותבין י"א דמקום עמידה ממלא זה החסרון וא"כ אם לא יכתבו גם מקום עמידה צ"ע. ועיין מזה בג"פ שם שהעלה דבמלתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן ואעפ"כ לרונחא דמלתא יש לכתוב שני גיטין דהיינו שבגט השני יכתב מקום עמידת העדים שהוא סינדרווע ובזה נרויח עוד לצאת סברת הת"ג שכתב בחי' ספ"ח שפשאין פותבין מקום עמידת העדים הוי פגט שאין בו זמן והביא מ"ש הג"פ בשם רלב"ח דיש הפרש בין בני מזרח לבני מערב התל"ח ליצירה בני מזרח מונין התל"ז ליצירה כו' וכשאין פתוב המקום יכול הבעל לומר שנקתב במזרח עד"מ או במערב.

ובגט הראשון שייכתבו בלא זמן צ"ע אם לכתוב פתיבת למנין שאנו מונין או לא כיון שלא יכתבו במתא פ' ואפשר טוב יותר לכתוב בו מקום עמידת הסופר רק אצל חתימת העדים יכתבו גיטא דנן איכתוב בלאזני ואיחתום בסנדרווע כמ"ש בג"פ סי' קכ"ח סק"ח וסק"ט וכ"מ קצת בסדר הגט שפסוף ספר גט פשוט סי' ער"ה יעו"ש: ז נידון מה שישלח הגט ע"י הפאצט מכאן לסינדרווע ומשם לכאן נ' דאין חשש חילוף שהרי יהיה חתום חב"ח וגם יוכלו לעשות בו סי' כמו

נקב בצד אות פ' וגם יוכלו לכתוב במכתב התוכחות שבראשי וסופי השורות לסי' כמבואר בתשובת א"ש סי' י' אף שם לא הקיל אלא לשלוח ע"י ישראל מומר לעבודת פוכבים ומזלות ושב בתשובה רק שחשש להתשובה שהיא רמאות אבל בא"י חשש לדעת רמ"א ושבסי' קמ"א סל"ה בהגה"ה שכתב דאין נוהגין כה לשלוח ע"י א"י.

ואפשר דהיינו דוקא כשממנה הבעל שליח שלא בפניו אבל בנ"ד שמיינה הבעל הסופר שהוא ש"ה בפניו אין פאן חשש דאל"כ מ"ש מנאכד הגט ויש בו סי"מ דכשר כמ"ש בסי' קל"ב ס"ד. מיהו בא"ש שם לא משמע פן פי במינוי שליח שלא בפניו כ' דאין חולק ובשולח ע"י ישראל במעשה קוף ש"ד רק משום ששולח ע"י א"י ומשום דשייך א"י בגנן' ובלח"מ פ"ו מה"ג ה"ו ראיתי שפי' ד' העיטור דאם נתגרשה תנשא לכתחלה אבל לא תתגרש לכתחלה בכה"ג ואפשר דבמקום עיגון יש להקל וצ"ע פי הוא מלתא חדתא לשלוח ע"י פאצט.

ע"כ אם יסכים מעכ"ת בכ"ז הנני ג"כ וא"ל כל דברי בטילין: מה שהשיב ע"ז דודי הרב הג' רי"ל ז"ל פבר פתבתי באגרת בקצרה שפל הדרכים בחזקת ספנה ועתה אמרתי להשיב מפני הכבוד קצת מן הטעמים ע"פ סדר האותיות: א מ"ש בענין אם הבעל מודה שעשאו שליח כו' הכניס ראשו בין הרים גדולים וצלל במים אדירים ולבסוף העלה חרס בידו לסמוך על הודאתו בכתב בח"י להעדים ומנין לנו שזהו כ"י שהרי אין ח"י נפרת לנו ואף קיום הב"ד ואם דעתו לסמוך על הרשב"ץ למ"ל הודאת הבעל וכמ"ש בעצמו דאף להמ"מ יש לסמוך על הרשב"ץ לא עיין היטב פי הודאת הבעל מהני גם לר' אביגדור וריא"ז ועדי' לא מהני לשיטתם דהוי מפ"כ אף עדיין לא יצא י"ח שלא תי' קושני' הט"ז וכנראה שהיא קושני' חזקה מאד וקושני' זו תקשי גם להבא כשיוכא ע"י הפאצט קיום על ח"י העדים בגט ואין פאן מי שמפיר הקיום (אף קושני' הת"ג לא שייכא פן שנקתב מדעת הבעל המגרש ואף שלא א"ל כתובו שמצד הסברא דבכל כה"ג אצ"ל כתובו וכמ"ש מעל' בשם חי' הר"ן ואינו בנדי רק קנייתו מסברא גם מ"ש הת"ג בענין ש"ק של האשה אין קושני' פלום ויפה תירצת שאינה עושה שליח לקבל גיטה אלא אם ירצה הבעל ואני מוסיף שנקתב מדעת המתחייב דהגט חוב הוא לה ומה"ט האשה עושה ש"ק ולא האיש) ובפרט שבנ"ד נראה שהב"ד הם הדיוטות וכנראה שאפ"י חתמתן א"י לחתום היטב גם משה גם אהרן שקול' ומשה גהפף לשמה ולשנינה: ב בענין פתב לעדים בכ"י נפל ברבנותא והרבה מן האחרונים מחמירי' ע' פר"ח ורבינו הגדול אחמו"ר זלה"ה התיר בזה במומר לעבודת פוכבים ומזלות אף שהתנה שהבעל ימנה ג"כ העדים בע"פ ע"י הסופר שיאמר להסופר לפני עדים אחרים.

ובנ"ד הנה לא אמר הבעל שום דבר בפני ב"ד המקיימי' לומר דעו שאני ממנה פ' ופ' ונוסחת הרב אחמו"ר ז"ל בגט פנ"ל כה הוא הערט צו אתם עדי' פ' ופ' פאר איך בעט איך דיה פב"פ זאלשט פארין למקום פ' שרייבין אגט פשר לגרש בו את אשתי פב"פ און שרייב לשמי ולשמה כו' און זאלסט בעטין פון מיינט וועגין ב' עדים פב"פ ופב"פ אז זייא זאלין חתמן דעם גט לשמי ולשמה כו' וויא איך שרייב צו זייא אבריביל בח"י ממש.

און בעט דיה און מאך דיה פאר אשליח צו געבין דעם גט כו' וחותר הבעל המומר לעבודת פוכבים ומזלות בח"י ומקיימים העדים שאמר בפניהם. והעדים היו מכאן ששלחו לשם.

ואח"פ כותב להעדים בשם פב"פ ופב"פ בקשתי אז איר זאלט חתמן כו' וחותר בח"י מקיימים העדים. זו היא נוסחת הרב ומינה לא תזוז.

וביתר הדברים הרגשתי בעצמי הדחוק וגם בענין גוססות ולישונות הגט בענין הזמן והמקום יצטרף גוססות חדות אשר לא שיערום אבותינו וסוף סוף לא יהיו עדים המכירים את האישי שהוא בעלה של זו המתגרשת אף זה י"ל שהשליח יודע שהבעל אמר לו שם האישה ושם עירי עדים יעידו לו ע"ז אצל הבעל.

אף אחר כותבי נתישבותי בדעתי ועלה בידי עצה אחרת לתקן כל החששות והוא לשלוח לשם על הפאצט לאנשים ידועים שישתדלו אצל המומר לעבודת פוכבים ומזלות שיכתוב להסופר דלאזני שיכתוב הגט כאשר אמר לו בע"פ זה שנתים ויחתום ויקיימו עדים שניכר ח"י בכאן ובתוך האיגרת יכתוב שיבקש את פכ"פ ופכ"פ עדים שבלאזני וגם יכתוב להם איגרת ג"כ וכמו שהוא בנסח רבינו הג"ל ונמצא שיגרש ע"פ מינוי עדים שלא בפניהם וע"פ ח"י הג"ל והסופר כבר היה לפניו והגיד לו בע"פ ואף שעכשיו כותב לו אינו אלא גילוי מילתא בעלמא שפבר אמר לו בע"פ וגם יהיה לפניו עדים על פכה שהגיד לו בע"פ מאחר שפבר יכתוב באיג' בלשון זה כאשר אמרתי לה פבר וע"ז יחתום בקיום עדים שיהיו נכרים לנו ואם אפשר שיהיו עדים ע"ז שאמר לו בע"פ ואז א"צ להודאתו אלא לרווחא דמלתא.

והרונחני בזה הרבה גם יהיו הסופר והעדים במקום אחד ויכלו לכתוב הזמן והמקום וא"צ לשלוח הגט על הפאצט הנה והנה. אמנם המוכ"ז אומר שלא ישתדלו אנשים אחרים אצל המומר לעבודת פוכבים ומזלות שלא בפניה ובאמת קשה הדבר מאד לעשות ע"י אחרים דבר הצריף זירוז וכו' הא יאולי עני' זו לשנא תשמור (וכ"ש לפמ"ש מעל') גלל פן המחנור שבכולם שתסע בעצמה ושם תעשה אפי' להתגרש שם או אם לא יעלה בידיה שתתגרש שם עכ"פ תפעל אצלו שיעשה כמ"ל פי מי יחוש חוץ ממנה.

ואם יעלה בדעתם לשלוח על הפאצט לאנשים ידועים צריף לשלוח להם הנוסח מתוקן. עכ"ל דודי ז"ל: אע"פ שדודי הרב הפליג עלי הנה אחר זמן רב מצאתי בסדר הגט שבסוף ספר גט פשוט סי' הע"ר תמצא מעשה קרוב להנ"ל נעשה ע"פ מהרי"ט פדברי ממש רק שם היה ע"י קיום והפרת חת"י.

ובזו לבד באמת א"א בדליכא קיום. אבל לא כמו שהפליג דודי הרב הג' מהרי"ל זצ"ל.

וז"ל הג"פ שם טופס שטר שנעשה בב"ד של מהרי"ט כו'. עד ושריר ובריר וקיים: סי' קמו [פן מצאנו וניכר שהיה התחלה ונאבד] על פן פינון שהסופר נצטוה ממנו פא"פ בפני שני עדים לכתוב הגט רק ע"ח לא צוה מפני דקסבר שהשליח שמנה שיתן גט פשר לאשתו שלוחו של אדם פמותו ויכול לצוות לכתוב ולחתום.

ומ"מ גם בהשטר הזכיר וצויתי לעדים לחתום והפ"ל פנ"ל דשלוחו של אדם פמותו. וא"כ בע"ח שהם לר' אלעזר רק מדרבנן יש לסמוך על אומר אמרו לעדים שיחתמו וגם בצירוף השטר דה"ל כמצוה לעדים בכתבו שיחתמו.

ומה גם אותן העדים ששמעו מפיו פשאמר לסופר לכתוב אפ"ל הענין שעשה השליח בתוך שנותן לו פח ורשות כו' ליתן גט וידו פדי ה"ל כמו באומר לשלשה תנו גט כו'. ועכ"ז ה"ל פלוגתא דר' מאיר ור' יוסי ואפ"ל הקא ה"ל כמ"ש (דס"ו ע"ב) כתב הגט נעשה באומר אמרו והקא י"ל פן על חת"י העדים דהקא ע"כ ה"ל באומר אמרו דבשלמא באומר לשלשה תנו י"ל הפי שיכתבו ויחתמו הן עצמן ולא ה"ל באומר אמרו.

אבל באומר לאחד שיתן ודאי אין הפי'שיחתום הוא דעד אחד אינו פלום ע"כ הפירוש שיאמר לעדים שיחתמו ע"ז והוא שלוחו לומר להם וא"ת איך אחד נעשה שליח על דבר דבעינן שני עדים הרי מינהו בפני ב' עדים.

ולכן לשמואל דאמרינו (דס"ז ע"ב) דסבר ליה כר' יוסי באומר לשלשה תנו דכתבו הם בעצמן ונקא משום דמילי לא מימסרי לשליח. ובאומר אמרו פליג עליה וס"ל דבכה"ג מהני.

א"כ לדבריו י"ל דנדון זה ג"כ חשוב באומר אמרו. דהא חזינן דסמכינן היכא דמוכח שנתפנין לאומר אמרו ה"ל כמו אומר אמרו כמש"ש בגמרא אי סבירא לן פתובו פתב ידן הוא כתב הגט נעשה באומר אמרו.

והנה מהרש"ל ביש"ש שם ס"י י"ד ס"ל שמעיקר הדין יש להקל באומר אמרו. וקצת ראיה לזה מסוגיא פרק כל הגט (דכ"ט ע"א) דרב משמע דפליג לגמרי על ר' יוסי גם באומר לשלשה תנו מדאומר שליח מתנה אינו כשליח הגט.

א"כ באומר אמרו דגם שמואל פליג על ר' יוסי אפ"ל לתפוש פן מעיקר הדין פדעת הי"ש. ואף שלמעשה לא נסמוך ע"ז נגד השו"ע ורוב הפוסקים.

מ"מ לענין עידי חתימה דהוא פיסולא דרבנן י"ל לסמוך על זה שאותן עידי חתימה שימנה שלוחו של הבעל ה"ה ר' ישראל איסר סגי ורשאיין לחתום ע"י אומר אמרו. ומצנרף לזה ע"י השטר שחתם בו הבעל שזכר בו וגם צויתי לעדים שיחתמו דר"ל ע"י מינויו השליח הנ"ל שהוא יאמר לעדים שיחתמו.

וכיון שהעדים יהיו רואים כתב ידו שכותב פן זהו מחזק ההיתר דאומר אמרו לעדים שיחתום. ועמ"ש מדין כתב בכ"י לעדים שיחתמו בתשו' דגט ממי שהחליף את דתו שאמר זכה בגט זה כו' ועיין בהרד"ך בית י"ט שדעתו נוטה להקל בכת"י דפקח מדאמר רב פהנא חרש שיכול לדבר מתוך הפתב פותבין ונותנין גט לאשתו (בגיטין דע"א) ופירש"י דיודע לכתוב על הקלף כתבו ותנו גט לאשתי ומסר להם כו' ונהי דלא קי"ל פרב פהנא זהו משום דחרש לאו בר דעת הוא אבל בפקח מהני כת"י אף שהסופר והעדים לא היו בעת שכתב כ"א שמפירים שזהו כת"י.

פן רצה להקל במקום עיגון גמור. וגבי חתימת העדים אפשר שיש לצדד לצרף דבריו במקום עיגון.

ואף כי בנד"ז לא נזכר בכת"י מי הן העדים שיחתמו מ"מ משמע מכת"י דהיינו העדים שיבקש אותן שלוחו ר' ישראל איסר: קיצור בנדון זה לפי מפתבם שהסופר נצטנה מהמקדש פנים אל פנים בפני עדים שיכתוב הגט להבתולה המתקדשת ואמר לו לכתוב גט עד מאה גיטין עד שיהי' אחד מהן פשר לפי דעת המסדר ואמר זה בפני העדים עכ"ל.

ע"כ אפשר להכשיר במקום עיגון פנה. שהסופר שהוא שצנה לו המקדש יכתוב הגט לשמו ולשמה ולשם גירושין ואע"פ שעידי חתימה שיחתמו על הגט לא נצטוו מן המקדש עצמו.

ע"ז אפשר לסמוך במקום עיגון גדול כזה על ב' דברים האחד מה שמנה את ר' ישראל איסר בר' אליעזר לגרש את אשתו בתיה בת ר' שמואל כו' ויהיו פיו כפי וידו פנדי כו'. דהמכונן שהוא מנה את עידי חתימה שיחתמו על הגט כמבואר במכתבם שזה הי' הסלקא דעתכם ששלוחו של

אדם כמותו ולכן מינה אותו שהוא ימנה עידי חתימה והאמת שבמינוי הסופר ועדים לא יוכל לעשות שלית שימנה אותם משום דקיי"ל מילי לא מימסרי לשלית.

ולכן אם לא הי' מנה את הסופר פה אל פה לא היה אפשר בשום אופן להתיר לכתוב הגט כלל אף אם היה מקום עיגון יותר מזה. אף כיון שהסופר נצטוו מנוו פה אל פה אזי בעידי חתימה יש קצת דיעות מהפוסקים שיוכל למנותן ע"י שלית שמנה בפני שני עדים שהוא יבקש בשליחותו את עידי חתימה שיחתמו על הגט.

ונדון זה ג"כ להאי דמא. וזהו הדין הנז' בגמ' אומר אמרו לעדים שיחתמו.

ועכ"ז טוב שהשלית יבקש את אותן העדים ששמעו מפי המקדש איך שמנה את שלוחו ר' ישראל איסר הנ"ל הן בעצמן ימנה ר' ישראל איסר להיות עידי חתימה. ועוד יש לצרף לזה להתיר העידי חתימה שימנה ר' ישראל איסר ע"י שיראו השטר שחתם עליו המקדש שמבואר בו וצויתי לסופר לכתוב ולעדים לחתום עד מאה גיטין כו'.

דכתב ידו שמנה עדים לחתום נמי מילתא היא לפ"ד קצת גדולי הפוסקים. לכן בהצטרף הנך שני טעמים יחד יש להקל במקום עיגון כנה בענין העידי חתימה שיחתמו על הגט.

אף נצרך שיעידו שני עדים על כל זה שמנה המקדש את ר' ישראל איסר הנ"ל. וזהו חתימת יד של המקדש שחתם על השטר שכתוב בו כ"ז יעידו העדים בפני ב"ד של שלשה אנשים ואח"כ יתחילו לסדר הגט.

אף במינוי הסופר לכתוב הגט לא מהני כל זה כ"א רק ע"י שנצטוו פה אל פה מהמקדש כנ"ל. וצריך ג"כ ששני העדים יעידו כן ששמעו איך שביקשו המקדש פה אל פה שיכתוב גט להבתולה שקידש כו'.

והשלית ר' ישראל איסר הנ"ל יהי' שם ג"כ מעת התחלת סידור הגט והוא ימנה את שני העדים שיחתמו על הגט שיבקש אותם בשם המקדש אברהם בן יצחק הלוי שביקש אותו שימנה אותם שיחתמו על הגט לשמו ולשמה ולשם גרושין.

וגם יראה להם השטר בחת"י. המבקש שמבואר בו וצויתי לעדים שיחתמו כו' כנ"ל: סימן קמז איש ואשה שבאו להרב להתגרש מרצונם הטוב ולקח הסופר דיו של אחר וכתב בו גט אם הגט כשר.

בסי' ק"ד ס"ב גזל נזיר וכתב בו גט ונתנו לה כשר אפילו קודם יאוש. ופי' הב"ש סק"ג משום דנהו שנינו דאינו חוזר וכן הדין אם גזל הדיו אבל גזל הגט דליכא שנינו אינה מגורשת עכ"ל.

וחמ"ח סק"ד פי' משום שיש כאן שנינו השם כו' וגם הוא שנינו מעשה כו'. ובג"פ סק"ו דמייירי הקא בנייר שאינו יכול למוחקו ולהחזירו לבריתו כו' וע' פר"ח.

וא"כ בדיו ודאי אינו יכול להחזירו לבריתו. ועיין בטח"מ סס"י שס"ג ס"ט אבל כו' חייב לשלם דמי הסמנים כו'.

מבואר דרק דמים הוא חייב לו אבל הסמנים קנויים לו ע"י שנינו זה. וכ' הש"ך שם שהוא מהש"ס פ"ט (דב"ק דק"א ע"א) נימא ליה הב לי סמנאי דאפסדתניהו כו'.

ומיהו טוב שישלם לו עבור הדיו וכשמשלם גם אחר הפתיכה שפיר דמי: סימן קמח ונגידון אם צריך להקנות להארוס את הדיו והקלף נראה פינן שהארוס אינו נמצא בפשעת פתיכת הגט א"צ להקנות לו כ"כ הג"פ סי' ק"ך ס"א ס"ס"ק גימל וז"ל ומיהו במי שהולך למדנה"י או שהיה מושלף בבור מודה כותבין ונותנין לכתחלה אף שלא נתנו לו הקלף והדיו והכי דייקא דברי הרב"י בש"ע שכתב לקה נהגו פשהבעל מצוי כו' דמשמע דכשאינו מצוי אפילו לכתחלה א"צ עכ"ל והיינו דבכה"ג יש לסמוך ע"ד הרמב"ן שהוכיח מהמשנה פרק התקבל מי שהיה מושלף בבור ואמר כל השומע את קולי יכתוב גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו אף שלא נתן להם קלף ודיו כו'.

והגם שהרמ"ה מחלק דשאני התם שהם שלוחים על פתיכה ועל הגתינה. אבל פשהסופר אינו שליח על הגתינה צ"ל הקלף והדיו משל בעל מ"מ פשהבעל אינו מצוי צריך לסמוך ע"ד הרמב"ן דלא ס"ל חילוק זה.

ואולי משום דכשיזכו לו הקלף והדיו י"ל שמא אינו נוח לו עכשיו ליתן משלו הקלף והדיו לארוסתו. והרי זה לזכות ע"מ לחוב.

והבית מאיר סי' ק"ך ססע"י א' כ' וז"ל מ"מ לכתחלה נדאי אף פי אין הבעל לפנינו בקל אפשר לצאת כל הדיעות שיקנה הסופר הגט לאדם אחר לזכות הבעל והוי שלו עכ"ל אין זה מוכרח שהוא מעלה מטעם הנ"ל דלאחר שזכה בו הבעל ממש שמא אינו רוצה ליתנו משלו להמתגרשת ואין לנו אלא על מה שעשה שליח.

ועל זה שיתן לה משלו לא עשה. שליח ועיין בכנה"ג סי' ק"ך בהגהות הטור אות זי"ן ג"כ ס"ל כמ"ש בשם הג"פ ועיין בחידושי הריטב"א פ"ב דגיטין (דף ד') ד"ה א"ל רבא שכתב ג"כ ש"מ דאין צריך לכתוב הבעל מתחלה קודם פתיכה הקלף משלו והקולמוס והדיו כמו שתקנו מקצת המפרשים במקצת הגיטין דזה אין צריך דכיון דמתחלה עביד ליה לשמה בצוונאת הבעל ולבסוף איהו פרע ליה בזוזא דקנו ליה רבנן הרי יש פאן שטר מתנה ובהכי סגי.

וא"צ למשוך אותו כלל אם הסופר קונה הקלף מאדם אחר משום דהוי שליח ושלוחו של בעל וזוכה לו. אבל אם הקלף הוא שלו צריך שיזכה בו הבעל או שלוחו שאין סופר זוכה לו במה שהוא שלו כו' עכ"ל.

עיין בעירובין ס"פ חלון במשנה נותן אדם מעה לחננני ולנחתום כו' וחכמים אומרים לא זכו לו מעותיו כו': קיצור לענין הקנאת הנזיר והדיו והקולמוס להארוס המגרש משמע בשו"ע רס"י ק"ך דכשאין המגרש נמצא בפשעת פתיכת ונתינת הגט וכמו בנדון זה אין צריך להקנות לו הנזיר והדיו וכ"ש הקולמוס.

אלא העצה לזה הוא שהסופר שיכתוב את הגט שצטטנה מפי המגרש לכתוב הוא יקנה במעות שלו מאיזו יהודי דוקא את הנזיר והדיו וכן הקולמוס. ולא שיהי' שלו מתחלה פי אם עתה יקנה אותם מאיזו יהודי במעות שלו ואז אין צריך כלל לזכות להמגרש את הנזיר והדיו והקולמוס.

ונצרך ג"כ שאחר פתיכת ונתינת הגט תסלק המתגרשת עצמה להסופר עבור פתיכת הגט איזו מטבע לא פחות מן ט"ו קט"כ בערך ואף אם הסופר היה רוצה לכתוב בחנם פאן צריך שהמתגרשת היא עצמה תסלק לו את"כ שפרו בערך הנ"ל: סימן קמט קודם כתיו"נ הגט שעבד

המגרש נגיר הגט שיקנהו לו בשעת סידור הגט כנהוג ע"פ סדרי גיטין שעבדו בו ביום קודם פתיבת וסדור הגט לאחר שיהיה שלו בשעבוד ומתנה מעכשיו בכדי שלא תתגרש בו אשתו. פי יהיה אינו של הבעל: פ"ק דב"מ (דט"ז סע"א) מה שמתעלה מצודתי היום משום פדי חיו. וכ"פ בטוש"ע סי' רי"א ס"ב וכן צייד עני.

זולתי בשט"מ פאן סד"ה סיפא כ' בשם הריטב"א אכל י"א דתקנתא הוא משום כבוד אביו ומשום פדי חיו אבל לא פלוג רבנן ונתנו רשות למפור אף לשאר דברים והכי דאיך לישנא עכ"ל וא"כ לדבריו אפילו עשיר יכול למפור מה שמתעלה מצודתו היום.

ולפ"ז בגדון שהקנה המגרש נגיר הגט והמכשירין ביום כתיו"נ הגט לאחר פדי שלא יהי הגט שלו ולא תתגרש בו אשתו ה"ל מה שמתעלה מצודתי היום ולפ"ד הריטב"א קנה אותו האחר.

מיהו הרי אין פן דעת כל הפוסקים כמ"ש בטוש"ע פנ"ל דדוקא משום כבוד אביו ומשום פדי חיו פנ"ל. ואין לומר דזה שלא תתגרש אשתו חשוב ג"כ פדי חיו.

דאדרבה י"ל שלא יתקנו פן לעגן אשה. והרי מצינו אקנויי אקני ליה רבנן פשיטי דספרי שלה בכדי דלא לשהיה אגיטא.

א"כ נ' לא שייך שיתקנו להפך. ועוד דבספר המקח לרב האי שער שני משמע דכינן דהדגים הם גם עכשיו הפקר לכן תקנו בזה מה שמתעלה מצודתי היום.

אבל נגיר של הסופר אף שיבא ליד המגרש היום י"ל לא תקנו פלל בזה: שדה זו לכשאקנה קנויה לה מעכשיו. יש בזה ד' שטות.

היינו תוספת. והרשב"א קדושין דס"ב.

ובשם הרמב"ן שם. השט"מ פאן.

דכולם עמדו על ענין מעכשיו לפ"ד התוס' המקח נקנה לו מעכשיו אף שהוא דשלב"ל מ"מ לר"מ ה"ל דשלב"ל כמו דשב"ל ואם אמר מעכשיו קנה. ולכן מהני ק"ס ושטר אף שנקרע השטר קודם שפא לעולם כמ"ש התוס' ביבמות (דצ"ג ע"א).

ומ"מ יכול לחזור בו עד שפא לעולם ונ' שהוכיחו פן מהא דב"מ פא"נ (דס"ו ע"ב) לרב הונא וס"ל דמיירי אפילו מעכשיו. והרמב"ן הובא בזה"ר בקדושין שם ס"ל להפך ממש.

דמעכשיו מהני שלא יוכל לחזור בו. אבל הקנין אינו חל עד שיבא לעולם.

והרשב"א הקשה ע"ז דממנ"פ והעלה דבמעכשיו הקנין חל מעכשיו וגם א"י לחזור בו. ושט"מ פאן ס"ל להפך דיכול לחזור בו וגם הקנין אינו חל עד שיבא לעולם ומ"ש מעכשיו היינו אם הקנהו לו בכסף עכשיו א"צ שיתן כסף אחר.

וע' בספר חוסן ישועות יבמות צ"ג מזה. ובשעה"מ פכ"ב מה' מכירה: ורבא ס"ל דדברי רב הם רק בשדה סתם ועיין בגי"ת שס"ד ח"ב דין ב' דס"ל שיש לספק דבשדה סתם קונה אף לרבנן דחשוב כמו דשב"ל וכ"כ בכנה"ג רס"י רי"א.

ובשט"מ פי' הטעם דכינן דחשיב בידו לקנות ה"ל כמו פירות ערוגה זו מחוברים לכשיתלשו בקדושין פ' האומר (דס"ב סע"א) דפסק ר' יוחנן דכינן שבידו לתלוש לאו מחוסר מעשה דמי.

והנה ברש"י שם ד"ה נתלשו משמע דכשיתלשו ה"ל תרומה למפרע גם פשהיו מחוברין. אבל בהרמב"ם ה' תרומות פ"ה לא משמע פן וכ"מ בטוש"ע יו"ד סי' שכ"ז בשם הרא"ם והקא גבי שדה סתם פיון דעדיין אין ש"ל לכ"ע לא חל המתנה אלא מעת שלקחה ממש.

ולכן נזיר הגט אף שנדאי גיע לידו ולכן י"ל דלא גרע משדה סתם עכ"ז אין המתנה חל עד שגיע לידו ואז פבר הדר ק"ס למאריה. וגם הרי ביטל כל דבור שגיע ממנו הגזק להגט א"כ קודם חלות המתנה חזר בו.

וכ"ז למ"ד דשדה סתם ה"ל כמו דשב"ל אבל באמת העלה בשט"מ במסקנא דלא קיי"ל פרבא אלא חשוב דשלב"ל. וכ"נ נדאי מדעת הרי"ף פ"ק המוכר את הבית אמתניתן המוכר את השדה.

במ"ש ואיכא מאן דשמיע ליה מהאי מימרא דמאן דמזבן ליה לחבריה מידי דשכיח למזבן כו' נאנן לא ס"ל הכי דכל מידי דלא ברשותיה דשלב"ל הוא כו' ועיין בהה"מ פכ"ד מה' מכירה דין י"ג מדין זה.

וא"כ כ"ש גבי שדה סתם. ולכן גם נזיר הגט פיון דעדיין לאו ברשותיה לא חל עליו מתנה כלל דה"ל דשלב"ל.

וכיון שאח"כ פשהגיע לידו נתנו לאשתו נתגרשה בו פדין: ב"ר"ן פ"ג דסוּפָה גבי לולב בי"ט ראשון מסתמא ה"ל מתנה עמ"ל וא"כ ה"נ מה שמקנים לו הגט זהו בשביל שיתנהו לאשתו לא ע"ד שיתנו לאחר.

וע' פ"ב דגיטין (די"ט) גבי אשה ידעא לאקנויי ופרש"י בדבר שעתיד לחזור לה. א"כ אגן סהדי דההקנאה הוא ע"ד פן.

ויש ללמוד ממתנות בית חורון ספ"ה דנדריים דסעודתו מוכחת עליו וה"נ סידור הגט מוכח יותר שהמתנה שנותנין לו הנזיר זהו ע"ד שיתנו לאשתו. וא"ת א"כ לא תהי' חשוב נתינה כלל כמו במתנת בית חורון ויש לחלק דהתם הטעם משום שלא נתנה לו שיהנה המקבל שום הנאה שפעולם אלא שיהא מותר לאביו של נותן זה כו' כ"כ התוס' בב"ב פ"ח (דף קל"ד ע"א) ובסוּפָה (דמ"א ע"ב) והריטב"א בסוּפָה שם והתוס' והר"ן ספ"ה דנדריים וה"ל הערמה בעלמא דלא ניתנה לו לצרכו כלל.

לא כן הקא ניתנה המתנה לו לצורכו שיוכל לגרש בו אשתו שלא יצטרף הוא ליתן שכר הסופר. וה"ל לצורכו ממש.

ואע"ג דהוא אינו חפץ בהגט כלל מ"מ עכ"פ פיון שמגרש והי' מוכרח לשלם שכר הסופר ועכשיו ע"י המתנה יפטר מזה ה"ל לצורכו ממש ועוד שבשעת הגט אמר בפה מלא שרצונו לגרש ותבע מהדיינים שיסדרו הגט פדין שיקבל התי"ו רוכ"ס.

א"כ אגן סהדי שאם היו מבקשים ממנו שכר הסופר הי' נותן ועכשיו שפטר והו' מזה ע"י המתנה חשוב מתנה גמורה ואינה הערמה כלל כמתנת בית חורין שלא ניתנה לצורכו כלל כ"א לצורף שיהנה אביו של הנותן כו'.

אבל מ"מ לענין זה ה"ל כמתנת בית חורון דסעודתו מוכחת עליו וה"נ ביתר שאת סדר הגט מוכיח היטב היטב שהמתנה היא להבעל שיהנה מזה שלא יצטרף לשלם פשיטי דספרא אבל שיתנהו דוקא להאשה.

ולא שישעבדו ויתגנו לאחר ח"ו כמחשבתו ע"ז ודאי לא נתנו לו בשום אופן ועדיף טובא לענין מהא דמתנת בית חורון ומהא דהר"ן גבי לולב. וא"כ מה שישעבד ונתן לאחר מקודם אין בו ממש ובטל ומבוטל שעבד ומתנה זו לגמרי.

שלא ע"ד פן נתנו לו. וע' בש"ע ח"מ סי' צ"ט ס"ו החילוק בין מתנה שהיא דרף ערמה ובין מה שאינו הערמה.

ועיין בב"י בי"דה' צדקה ס"י רנ"ג גבי דאנו סהדי דזה לא נתן לו אדעתא שיפרע חובותיו שתייב לעשירים דאדעתא דאשתו ובניו שהם עניים נתן לו כו' יעו"ש וכ"פ בש"ע שם. הרי מפני שלא ע"ד פן נתנו לו אין בע"ח יכול ליפרע ממעות אלו.

מכש"כ ק"ו לנד"ז שלא ע"ד פן נתנו לו נזיר הגט שיקנהו לאחר כדי שלא תתגרש בו האשה. ואף לרבינו שמחה שבב"י שם הכא ודאי ברור שנתנו לו רק ע"ד שיתנו להאשה דסדר הגט מוכח ע"ז פנ"ל.

גם מאומדנא דראב"ע פרק אע"פ שלא כתב לה אלא ע"מ לכונסה. וכן מהא דזבין נכסיה אדעתא למיסק לא"י.

ועי' תוספות פתובת פי"א (דצ"ז ע"א) ד"ה זבין ופ"ב דקדושין (דמ"ט סע"ב) סד"ה דברים ויש דברים שאפילו גילוי דעת אין צריך כו': סימן קנ אודות מ"ש בתו"ג סי' ק"ך סק"ו שאם אבי הבעל או אבי האשה פרע שכר הסופר בלא הקנאה להבעל אינה מגורשת.

צ"ע שעכשיו שנוהגין שהסופר מקנה להבעל הקלף והדיו א"כ למאי נחוש לה. דאף את"ל דלא אקנויי רבנו להבעל פשיטי דספרא אא"כ האשה נותנת השכר ולא פשאבי האשה נותן.

מ"מ הרי כ' בחי' רמב"ן וז"ל ולא פדברי הנקדנין שמקנין לבעל ממש כו' דאי ס"ד צריך לאקנויי לי' ממש מעיקרא פיון דאמר בעל לסופר כתוב ושוני' שליח וקנה קלף ודיו במשיכה ממש מאי הוא דאקשינו הכא איהי פתבי' לי' אפילו פרע וזנא לספרא גיטא גופי' ודאי דבעל הוא ולא דסופר ולא דאשה.

ושלוחא דבעל פתבי' בשלו עכ"ל (ר"ל בשל בעל). הרי מבואר מהרמב"ן דאם הוי מקנים ממש להבעל הקלף והדיו במשיכה אז לא צריכא פלל לתירוץ דאקנויי רבנו לבעל פשיטי דספרא שהאשה נותנת להסופר אלא דגם אפי' לא אקנויי רבנו זוזי דספרא מ"מ שפיר ה"ל וכתב ונתן משום דכתב הסופר בקלף ובדיו של בעל ממש וגם בשליחותו שאמר לסופר כתוב ואע"פ שמצפה לקבל שכר מהאשה אין בכך פלוג' ולפ"ז גם אם אבי הבעל או אבי האשה משלמין שכר הסופר כ"ש דכשר פיון דקנה הבעל הקלף והדיו במשיכה ממש ואמר לסופר כתוב ולא אכפת לנו ששכר הסופר יהיה משל בעל.

ואין לומר דהתו"ג אמר למילתי' לפ"ד שא"פ דס"ל פהנקדנין שמקנין לבעל ממש במשיכה הקלף והדיו ואפ"ה מקשינו איהי כ' ליה כו' והוצרכו לומר אקנויי אקני לי' רבנו לבעל פשיטי דספרא.

ולפ"ז באבי הבעל או אבי האשה דס"ל לתו"ג דלא אקנויי רבנו מעות שלקחן וא"כ אינהו פתבי' לי' נאנו וכתב ונתן בעינו. וכ"מ לכאורה בסדר הגט דהרא"ש דכ' הסופר יתן הקלף והדיו במתנה להבעל כו' ושכר הסופר יתן הבעל ואם נתנה האשה הגט פשר דמשום עיגונא הפקירו חקמים ממון האשה ונתנוהו לבעל והו' פאילו הבעל נתן השכר עכ"ל.

הרי אע"ג שזנכה הבעל בקלף וידיו עכ"ז בעיניו טעמא דהפקירו חכמים ממון כו'. והטעם י"ל דנהי דהקלף וידיו של הבעל הוא מ"מ וכתב היינו מעשה הפתב בעיניו ג"כ שיהיו דבעל או דשלוחו וכינון דהסופר הכותב מצפה לקבל שְׂכָר עבור מעשה הפתב מהאשה ה"ל כמו איהי פתבה ליה דאע"ג דהבעל אמר לי' פתוב מ"מ אנו סהדי דאדעתא דשְׂכָר קא עביד ולולי זה לא הנה פותב.

וכעין זה אמרי' א"י אדעתה' דנפשי' קא עביד ונהי דבישראל לא אמרינו פו היינו בסתם שליח אבל שליח העושה עבור שְׂכָר דוקא א"כ אנו סהדי דאדעתא דשְׂכָר קא עביד ולא מחמת ציווי המשלח לבד.

וכינון שהאשה נותנת השְׂכָר ה"ל איהי פתבי' לי' ולא מהני מה שאמר לו הבעל פתוב ועי' בפנ"י דאסברה לה פו. ולזה הנוצרו לומר בגמ' דאקנויי אקני' לי' רבנו לבעל פשיטי דספרא כו'.

אף סברא זו שפיר י"ל למ"ד דנכתב קאי אבעל או שלוחו וכתב ע"כ יש פיסול הנ"ל. אבל לפמ"ש הרא"ש (והוא מהתוס') פרק המביא תניין סי' כ"ה דלא בעינן שליחות בכתבי משום דנכתב לאו אבעל קאי אלא אסופר והא דאמר למפסל משום איהי כ' לי' משום דנכתב ונתן והקא לא יתיב לה מידי דשלה הוא.

וא"כ היכא דקנה הקלף וידיו במשיכה או הגבהה ממש דגיטא גופא ודאי שלו הוא ליכא למפסל משום דלא יתיב לה מידי ומשום וכתב ג"כ ליכא למפסל דנכתב לשמה פיון שאמר לו הבעל לסופר פתוב וכ' הסופר דעלי' קאי וכתב.

וא"כ לפ"ז הדרא קושטיא לדונקתא אסה"ג דהרא"ש למה הנוצרו לומר דכשר משום דהפקירו כו' פנ"ל. וצריף לדחוק לומר דאע"ג דנכתב קאי אסופר ואיה"נ אם כ' בחנם פשר.

אבל פשהאשה נותנת שְׂכָרו ה"ל פתבה איהי וזה פסול דנכתב בעיניו הסופר וכתב ולא האשה. אף לפ"ז ג"כ נראה דוקא כ' איהי פסול אבל אם אבי האשה או הבעל נותני' השְׂכָר ודאי פשר דמה בכך דה"ל פכתבו הם הרי הן עצמן יכולים מדינא להיות סופרים לכתוב הגט ורק פתבה איהי פסול אע"ג דהיא יכולה ג"כ להיות סופר כמ"ש האשה עצמה כותבת גיטתה ואפ"ה פשפרעה לסופר פסול מ"מ באבי' אין שניף כ"כ פסול זה לסברא זו.

וא"כ ממ"נ לשיטה זו אין מקום לדינו של התו"ג אבל לדברי האומרים דנכתב קאי אבעל יש לכאורה מקום לדינו של התו"ג דמלבד הקפידא דונתן בעיניו ג"כ וכתב שהבעל ממש יכתוב או שיוכתב בשליחותו ממש והקא פשהסופר פותב אדעתא לקבל שְׂכָרו מאחרים י"ל דה"ל פנכתב בשליחותם ואדעתא דשְׂכָר קא עביד פנ"ל.

ובאמת לכאורה צ"ע אמ"ש הרא"ש דקושטי' דאיהי פתבה לי' לאו משום דנכתב קאמר אלא משום וכתב ונתן כו'. דהא בגמ' מבואר דהם שני קושיות א' משום וכתב א' משום ונתן וא"ש לדברי האומרים דנכתב קאי אבעל וכן"ל.

וא"כ לכאורה יש להחמיר בדינו של התו"ג. אף עם פל זה נראה דאין להחמיר משום די"ל דהא דרבנו אקנויי אקני' לבעל פשיטי דספרא שהאשה נותנת ה"ה אם אחר נותן בשבילה ופורע חובה וכן משמע בזה"ר בגיטין שם (דנ"ז) הלשון דאקנויי פשיטי דספרא של הגט.

גם י"ל ע"ד מש"כ הפוסקים דנכיות הבעל וגירושי האשה באין פאחד עיין ח"מ ס"ק . כמו"כ פשאבי האשה נותן השכר להסופר עבור בתו הנה נכיות הסופר ונכיות האשה באין פאחד ר"ל הסופר במעות אלו בשביל האשה ונעשי' שלה.

וא"כ ה"ל ממש פאילו האשה נותנת השכר. ועוד דהא הרמב"ן כ' בפשיטות דאם הקלף ודיו של בעל א"צ פלל לאקנויי לי רבנן פשיטי דספרא.

דאין לומר משום דס"ל דא"צ שליחות בכתיבה דא"כ מהו שפכתב מה היא דאקשינן כו' ולימא מהכא דבעינן שליחות בכתיבה או כמש"ל דאפי' למ"ד דלא בעינן שליחות בכתיבה מ"מ ליכא וכתב הסופר אלא איהי פתבה לה (או) [א"ו] ס"ל להרמב"ן בפשיטות דבכה"ג שהקלף ודיו של בעל ממש והסופר קיבל עליו לכתוב בשליחות הבעל אע"פ שהאשה הבטחתו שכר הסופר ה"ל וכתב הבעל ממש דהיינו שלוחו דהסופר לא עקר נפשו משליחותו דבעל פלל (כ"א מצפה שכר ג"כ מהאשה) וגם בכלל וכתב דהיינו בקלף ודיו שלו ונהרי הן של בעל לכן ס"ל להרמב"ן דגם למ"ד דבעינן שליחות בכתיבה דנכתב קאי אבעל או שלוחו ממש הא איכא בנד"ז.

וראיה לזה מהא דאשה כותבת גיטה דאע"ג דאמר לה הבעל פתוב אמאי לא חיישינן דעקרה לשליחותיה וכתבה אדעתא דנפשה פיון שרצונה להתגרש. א"כ לא יאה ממנה חמור מגופה דכשפכתבת היא ממש ש"ד וכשנותנת לסופר שכר ניהוש דעוקר לשליחות הבעל זה י"ל שאינו סבא: סי' קנא נוסח גט חרש אם הוא פנוסח גט פקח על אודות הגט שהחרש מגרש את אשתו האיה לכתוב אם כמ"ש בתשובת צ"צ סי' ס"ח הביאו הב"ש סי' קכ"א סק"ט.

או כמ"ש בתשו' שבוי"י ח"א סס"י קכ"ג דדי בפנוסח שבריי"ו (נכ"ד סוף ח"ו) לבד. ושמ משמע דאם כותב גט ע"ד של הצ"צ קרוב לומר דהוי כמשנה ממטבע שטבעו כו'.

אף שי"ל שפנונתו רק על נוסחא גט חרש שכתב הנ"ש שבמה"ב שלו לפי שנוסחא שלו אינה לא כשארי גיטין פקחי' ולא בפנוסח גט חרש שבריי"ו לכן הוי שינוי ממטבע שטבעו חכמים בגיטין.

משא"כ לפי מ"ש הצ"צ שכותבים גט בפנוסח של שארי גיטין פקחין אין כאן שינוי ממטבע שטבעו חכמים בגיטין שהרי אדרבה עיקר נוסח הגיטין פן הוא מ"מ מלשוננו שכתב שלא לשנות מקבלת הגאונים וכל המשנה כו' הוי כמשנה ממטבע כו' משמע שנותפנון גם למי שיקתוב פדעת הצ"צ והיינו מפני שהוא שינוי ממטבע שטבעו חכמים בגט חרש לשטתו שתקנו חז"ל לשנות בפנוסח גט חרש להראות שאין כאן קדושין ולא גיטא דאורייתא כו'.

ולכן צריף לעיין האיה לכתוב. ולכאורה הנה מהראוי לנהוג פדעת השבו"י דכן מוכח קצת ברי"ו כמ"ש בשבו"י שם מלשון גיטא דנא וכן ודן כו' ונהרי את כו' שבריי"ו שלפ"ד הצ"צ הוא דחוק וגם צריף להגיה ברי"ו ע"ש.

ועוד דקשיא למה הנה להגאונים לתמן נוסח זה שבריי"ו להיות לה לראי' שנתגרשה שפן הוא לשטת הצ"צ הרי בגט הפשוט שבידה סגי (ע' ב"מ די"ח ע"א) ואע"פ שהתוי"ט שם נראה שנותפנון לתרז זה במ"ש וז"ל נוסף על שאר טופס גט צריף טופס זה.

לפי שצריף שיהנה רומז וזה א"א בלא ב"ד שיהיו חוקרין על זה שרומז אם הוא פהוגן וכן צריף בדיקה פדמטיק בב"י ובודאי שצריף ב"ד לכל זה והלכך על זה עושים זה הפופס. אבל כותבין הגט ככל שאר גיטין עכ"ל.

אבל לפע"ד אין בזה די השב על קושיא הנ"ל דהא איתא בגיטין (דף ע' ב') שחט בו שנים או רוב שנים ורמז ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו והובא להלכה בכל הפוסקי גם ברי"ו שם ולא הזכיר שם דצריף טנפס ע"ד טנפס גט החרש ואי איתא כמ"ש התו"ט הלא ה"נ מוציא ע"י רמיזה וצריף בדיקה ג"כ לפ"ד הר"ן ואדרבה בב"י משמע דבחרש מעיקרו א"צ בדיקה מעיקר הדין ע"ש ובב"ש ובה צריף וא"כ למה לא תיקנו ג"כ שיהיה לה טנפס זה לראיה שהיו ב"ד.

אלא שיש ליישב בענין אחר ולומר דהא דתיקנו טנפס זה ולא די בגט הפשוט שנתנו לה. יש לומר שפנין שבגט הפשוט לא נזכר שבעלה היה חרש לכן אין נותני אותו לה לראיה כי הרואה יספור שבעלה זה הי' פקח ואם החרש הזה נשאה אחר שגירשה בעלה הראשון פקח והיא מותרת להנשא לבעלה הראשון הפקח מן הדין כמ"ש הש"ע בסי' יו"ד סעי' ב'.

ועתה שיראו בינדה גט שנתגרשה מבעל ולא ידעו שהיה חרש יאסרוה על בעלה הראשון אשר שלחה שלא ישוב לקחתה כו'. לכן עדיף טפי שיתנו לה טנפס זה לראי' שנתגרשה מהחרש.

ואין לומר דממ"נ אם ידעו שהיתה אשת איש ידעו שהי' חרש ואם לא ידעו רק ממנה א"כ תהיה נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר כמ"ש בסי' קנ"ב: י"ל דאע"פ שיידעו שהיה חרש דילמא לא ידעו שהי' בלתי שומע כו'.

וגם בדברי התו"ט יש להעמיס שאין פננתו שעיקר הטנפס נתקן מטעם שיידעו שרמז ושפדקו כו' אלא שלפניכך צריף ב"ד כו'. ואדרבה לשטת השבו"י קשה קצת פנין שזהו נוסח הגט א"כ הוי' כ' סופר ועד שיש פוסלין ולמה הנהיגו פן הגאונים לכתחלה אף זה יש ליישב לפמ"ש הרא"ש בתשו' פל"מ"ה סי' א' דכשמרבה בעדים פשר בחש"ו ואע"פ שכתחלה כ' שאין לעשות פן ולפ"ד המרדכי יש להכתיב גט אחר אם הבעל לפנינו כמ"ש בב"י סי' ק"ל מ"מ בגט חרש שהוא רק מדבריהם לא החמירו כ"כ.

אבל אין לומר שלפ"ד השבו"י יכתוב הגט הזה א' זולתי ג' החתומי מטה דאם פן לא א"ש לשון כתבו לה גיטא דנא שברי"ו ע"ש: ב ומ"מ הגם שנתנישבה קושיא זו עדיין יש לחוש לפי שנת"ל שפשוט לשון רי"ו משמע קצת כהשבו"י.

וא"כ למה נניח דבריו. אף הנה בדברי התו"ט שבצ"צ שם שכתב שנ"ל פשוט שצריף לכתוב גט ככל שאר גיטין כו' וכ"ד הצ"צ שם צ"ל מדוע פשיטא להו כ"כ.

ונ"ל משום שבאמת יש לגמגם ע"ד השבו"י שהרי הרא"ש פתב בתשו' פל"מ"ה סס"י כ"ט וכן בסוף מס' גיטין וז"ל וראיתי בטנפס נוסח של הרי"ף ז"ל שכתב איה אנא פלוני כו' ואינו נופל על הלשון דודאי בשטרות שכותבים העדים דבר שנתקיים בפניהם שייך למכתב זכרון עדות איה נעשה זה הדבר בפנינו אבל לשון נוסח הגט הוא ספירת דברים שהבעל מספר שבזמן זה הוא מגרש את אשתו לא שייך למכתב איה אלא בזמן זה אני פלוני מגרש כו' עכ"ל אלמא דעיקר ל' הגט צ"ל לשון הבעל כאילו הוא המדבר ואומר שמגרש אשתו וכ"פ בטוש"ע סי' קכ"ו סעי' ח'.

ואף לפ"ד הרי"ף ושאר גדולים שכותבים איה מ"מ אין חולקים ע"ז דהוא ל' הבעל אלא דס"ל דמ"מ שייך קצת ל' איה. (ואע"פ ששלוחו יוכל לכתוב הגט מ"מ יכול לכתוב אנא פ' שהרי שלוחו פמותו וידו פידו וכאילו הבעל עצמו כותב ומה"ט כשנותן לש"ק פותבים ונהרי את מגורשת כו' כי ידו פינדה ע' פסקי מהרא"י סי' מ"ו).

וכן מבואר באריכות בביאור ופי' הגט הנדפס בתשו' מהרמ"פ (דל"ו ע"ג) ונ"ל והא שאין הגט כתוב בלשון שטרות אחרים שכתוב בהן בפנינו עדים ח"מ בא פלוני ואמר לנו כו' זה אינו פן שהמקנה מדבר ולא העדים.

טעמא שאין הגט כתוב בלשון שטרות משום דכתבי נכתב ונתן שהמגרש פותב אני פ' מגרש כו' אבל בשאר שטרות השטר מדבר בלשון העדים עכ"ל. והנה לפ"ד השבו"י שהננסח שבר"י הוא הוא הגט שמתגרשת בו קשה דהא שם נכתב באופן שהוא לשון הב"ד במוטב תלתא פתדא הוינא ואתא לקדמנא כו' ע"ש וה"ז פנוסח שאר שטרות ולא פנוסח הגט ואע"פ שהשבו"י כ' שבכוון שינוי חז"ל בגט חרש כו' ומ"מ לא יתכן שישינו בדבר שעיקר הגירושין תלוני' בו שהרי לפמ"ש בתשו' הנ"ל הוא דאורייתא משום דכתבי נכתב כו' ואם אינו ל' הבעל אינו גט פלל.

והרי אנו רואים שדקדקו חז"ל הרבה גם בגט חרש שהרי לדעת הט"ז ס"י קכ"א והב"ש שם סק"ט כתי' ידו לא מהני להתוס' ולהרי"ו צריך בדיקה וגם בתשו' התוי"ט שבצ"צ שם מבואר דאם יש לחוש שינדע מענין מודעא צריכים גם לבטל מודעא אע"פ שדין זה דביטול מודעא במגרש מרצונו פנובדא שבצ"צ שם הוא רק חומרא בעלמא גם בפקח כמ"ש בב"י סי' קל"ד.

והא"י שינוי בדבר שפסול דאורייתא הא ודאי תמיה רבמא היא. אמנם באמת יש ליישב דלק"מ. כי הנה עיקר ההבדל בין גיטין לשטרות שבגיטין צ"ל ל' הבעל ובשטרות הוא ל' העדים. נ' מתשו' מהרמ"פ שם דה"ט כי בגט הגירושין נעשי' ע"י כתב זה שבכתב זה הבעל מגרש אשתו ולכן צ"ל לשון הבעל.

משא"כ בשטרות העדים מעידים על דבר שכתב נעשה פגון מכירת השדה שנמכרה בכסף וכתבו שטר ארצ' וכן שטר הלואה שהשעבוד נעשה על ידי המעות שקבל (למ"ד שעבודא דאורייתא וגם למ"ד שעבודא דרבנן א"ש ע' תומים סי' ס"ו סעיף י"ד ונ"מ שם) והשטר הוא לראיה (ע' חה"ר גיטין ד"י ב') מ"ה סגי פשנכתב בלשון העדים שהמה המעידים.

ולפ"ז חילוק זה שבין שטרות לגיטין אינו אלא בשטרי ראי' אבל בשטרי קנין שהקרקע נקנית בשטר עצמו במקר (כשהי' חייב לו מעות או שזקפן עליו במלוה לדעת קצת פוסקים עב"י ח"מ סי' ק"צ וקצ"א) או במתנה נ' דדמי לגיטין כדאי' בגיטין (ד"י ע"ב) חוץ מפגיטי נשים כו'.

וצ"ל בהם ל' המקנה וכן הוא באמת בגמ' בקדושין (דף כ"ו ע"א) בשטר פיצד כ' לו על הנניר כו' שדי מכורה לה שדי נתונה לה כו' וכ"ה בטוש"ע ח"מ סי' קצ"א. ומ"מ כ' הרשב"א והר"ן בקדושין שם דהני שטרא דידן שטרא קנין הם וכ"פ בש"ע ח"מ שם ודלא פהרא"ש שבטור שם (והוא בתשו' פלל ס"ח סי' כ"א) והגם שעיקר מחלקותם הוא רק משום שבשטרי דידן רגילים לכתוב ומכרתי ונתתי ל' עבר דמש"ה ס"ל להרא"ש דשטרי ראי' הם שכ"כ הרא"ה שבנ"י פחז"ה גבי אין לאיש חזקה בנכסי אשתו כו' והוא העומד בשטת הרא"ש גם מהרשב"א והר"ן והמ"מ פ"א מה' מכירה מוכח שבזה נחלקו.

אבל מ"מ הרי שטרי דידן עכ"פ נכתב בלשון זכרון עדות כו' ואעפ"כ מהני לדין וא"כ י"ל דה"ה בגט מהני כיון דשטרי קנין דמילגט וכדאי' בגמ' דגיטין (ד"י ע"ב) חוץ מפגיטי נשים כו' דהפוסל בזה פסול בזה וה"ה איפקא דכשר בזה פשר בזה.

איברא דעדיין אין זה פדאי להוכיח פן משום שי"ל דמכשירים בשטר קנן אע"פ שמתחילים בזכרון עדות והוא ל' העדים היינו משום שאח"כ כותבים העדים לשון שהמוכר עצמו הקנה לזקת או הנותן למקבל וכמו שמבואר בתשו' הרא"ש פ"ל ל"ט ס"י ו' ו"ל וכו' רגילים לכתוב בשטרות הווי עלי וכתבו וחתמו עלי בכל לשון של זכות ותנו להיות בידו לזכות ולראיה מחמת שרציתי ברצון נפשי ונתתי לו פה וכו' כו' עכ"ל וכיון שפן מהני להיות שטר קנן לדעת הרשב"א והר"ן וסיעתם שהרי נאמר בו שהנותן עצמו הקנה להמקבל באמרו שרציתי ברצון נפשי ונתתי והוי שטר שכתב המקנה דחשוב שטר ואי משום דכתוב ונתתי ל' עבר ס"ל דלית לן בה פדמוכח מגמ' גיטין (ד"מ) עטח"מ רס"י רמ"ה.

וגם בגיטין י"ל דל' עבר מהני פדאי בהמגרש (דפ"ח ב') איה פב"פ פטור ותריה כו'. מיהו הפר"ח בסי' קכ"ו לא כ"כ בענין פטור ותריה (ודעת הרא"ש צ"ע שבתשו' זו נראה שמספיק להם דבכה"ג הוי קנן ותשו' זו הובאה בטור א"ע סי' קי"ח ובש"ע שם סי"א ובד"מ רס"י רמ"ה והוא נגד מ"ש בתשו' דקל"ס ח"ה הובאה בטח"מ ס"י קצ"א ונגד מ"ש בכל"י ח"ה סי' ב' הובאה בטור ח"מ ס"י רנ"ג גם בטור רס"י רמ"ה נ' דמספיק לשטת הרשב"א והר"ן דמכרתי ונתתי מהני לקנות בו ולא מדין הודאה לבד דאילו להרא"ה צ"ל דהא דגיטין (מ') מדין הודאה היא) משא"כ בנזכר הגט חרש שבריו לא נז' שם ל' פזה שהבעל עצמו מגרשה בגט זה שהרי נאמר פתבנו לה גיטא דנא למיהו להתנסבא כו' שהם הפוטרים אותה בשליחותו.

וזה לא שמענו דמהני. ואע"פ ששלוחו של אדם פמותו.

מ"מ י"ל דהיינו פשהשליח כותב שהבעל מגרשה אז מהני פאילו הבעל עצמו פכתב זה. משא"כ פשהשליח כותב שתאה מגורשת י"ל שהיא מגרשה והוא אינו יכול לגרשה מבעלה.

ואף גם בשטר קנן יש להסתפק בזה אי כ' העדים ל' נסתר שהשדה תהיה קנוי' לו ולא פיה בהדיא שהמקנה אומר פן. ומדברי תשו' הרא"ש דקל"ל ל"ט ס"ו ה"ל אין הכרע שכ' שם שהמתנה אינה פלום לפי שכתב בו פתבו וחתמו עלי בכל לשון של זכות ותנו ללאה אשתי פה וכו' פתים כו' ואין נזכר בשטר שהוא נתן לה פלום כו' פי הוא צוה לעדים ליתן אכל הוא לא נתן פלום וכו' רגילים לכתוב בשטרות כו' ונתתי כו' עכ"ל הנה לכאורה ל' זה מורה דבעי' שיכתוב ל' שהוא נותן ולא שהעדים נותנים אף שהם שלוחים אכל מ"מ אין זה מוכרח והתם ה"ט משום דלא נז' שהעדים נתנו רק שנו' הציווי שצוה להם פתבו ותנו כו' ופסיים אכל מה שצוה לעדים ליתן אין זה פלום.

ולכאורה יש ראי' לנגד מדאי' בח"מ סי' קפ"ב במי שעשה שליח למכור והשליח לא הודיע שהוא שליח דמכרו קיים וכשלא הודיע נדאי שלא כ' השטר ע"ש המשלח ומהני. ויש לדחות דהתם מייירי בקנין פס"פ.

ומ"מ אף אם הנה הדין דבשטרות מהני כה"ג עדיין לא ברירא בגט דבעי' וכתב ושלחה שהוא עצמו ישלח אותה ושלוחו פמותו פשפכתב שהבעל מגרש ומשלח כו': ג עוד יש לפקפק על נוסח זה שבריו"ו במ"ש הפל ל' נסתר פתבנו לה.

רשאה ושלטאה בנפשה (ולא בנפשייכי) בינדה (ולא בידיכי). לה (ולא ליכי).

והרשב"א בחי' פ"ק דקדושין (דף ט') והר"ן שם פתבו שלא מצינו בגירושין שיזכר עם אחרים כו' וכשאומר ל' נסתר הרי הוא כמו שמדבר עם אחרים ואומר על האשה לה בנפשה כו' ואע"פ שבתשו' מהרי"ט חא"ע סי' ו' כ' ו"ל ובעיקר גט אשה מאן לימא לן שאם פכתב בגט שלא לנוכח

שְׁהוּא פְּסוּל כְּגוֹן שְׂיִכְתוּב וּפְטָרִית כּו' דִּי תִּהְיֵי רִשְׁעָה וְשִׁלְטָא בְּנִפְשָׁה וְדִין דִּיהֲוֵי לָהּ מִנְּאֵי כּו' מ"מ פִּינּוּן שְׁהָרִין ו"ל גְּסַתְפֵּק וְהַרְשָׁבָא כ"כ בְּפִשְׁטוּת וְדַאי שְׂאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן לְכַתְּחִלָּה.

וְדוּחַק לֹאמַר שְׁלֵפִי שְׂגַט חֲרַשׁ דְּרַבְּנָן יִשְׁנֹו בּוֹ כ"כ שְׁיִנּוּיִים רַבִּים מַה שְׁקָרוּב דְּלֵא מְהֵנִי בְּגַט פִּקֻּחַ (וְעַשׂ"ךְ יו"ד ס' י"ג סק"ה וּכ"ש הוּא מְשֻׁם גַּם לַהֲט"ז שֶׁם הֵינּוּ מְשֻׁם דְּהֵתָם תִּיקְנוּ חַז"ל מְשֻׁם מְרֵאִית הָעֵין לְבַד).

עוֹד צ"ע שְׂגַבִּי וְדָן דִּי יִהְיֵי לָהּ לֹא נֹז' בְּנוֹסַח זֶה מִנְּאֵי וְלֹא מִיְנִיָּה. וּבְגַמְל' גְּסַתְפֵּקוּ בְּזֶה וְנֹה יֵשׁ לִינִישׁב דְּסְפִיקָא דְּרַבְּנָן הוּא בְּגַט חֲרַשׁ (וְצ"ע פִּינּוּן שְׂיֵשׁ לוֹ חֲזַקַת אִיסוּר ע' תְּשׁוּ' שְׁבַס"ס תּוּיִק"ו גַּבִּי מִשְׁאֵל"ס דְּהֲוֵי סְפֵק דְּרַבְּנָן וְהִתְמִירוּ מֵה"ט וְיֵשׁ לְחַלְק) וְגַם ל' וְהֲרִי אֶת מְוִתֶּרֶת שְׁבַרִי"ו שְׁהוּא ל' נֹכַח הוּא ב' הַפְּכִי עִם ל' גְּסַתְר שְׂבָשֵׁם הַסְּמוּךְ לוֹ תכ"ד.

מְכַל הֶלֶין טַעְמֵי נ' דְּשִׁטַּת הַשְּׁבוּ"י דְּחוּק בְּרִי"ו. וְהִנֵּה גַם הַפְּר"ח סס"י קכ"א הִבִּיא דְּעַת הַצ"צ וּמְצֵאֲתֵי ג"כ בְּתִשְׁבֵּת מְקוּם שְׁמוּאֵל ס' ס"ח פְּסֵק לְנִהוּג כֵּן וְדִלֵּא כַּהֲנ"ש.

אֲף שְׁהִמְקוּם שְׁמוּאֵל לֹא רָאָה דְּעַת הַשְּׁבוּ"י שְׁכ' דְּהֲוֵי כְּמִשְׁנֵה כּו' אֲבָל בְּאַמַּת לַפַּע"ד אֲף גַם אִילוּ הִנֵּה הִפִּי' כְּדַבְּרֵי בְּרִי"ו מ"מ הַמְּשַׁנֵּה וְכוּתֵב בְּנוֹסַח גַּט פִּקֻּחַ לֹא נִקְרָא מְשַׁנֵּה מִמְטַבֵּע כּו'. שְׁהֲרִי גַט פִּקֻּחַ נִכְתָּב בְּכָל לְשׁוֹן שְׂיִכְתְּבוּ שְׂיִהֵי עֲנִינּוּ שְׁפּוֹטְרָה כַּמ"ש הַרְמַב"ם וְהוּבָא בְּטוּש"ע רַס"י כּו' וְהֵאִיף בְּגַט חֲרַשׁ יִהְיֵה מִיְנֻחַד ל' זֶה דְּוָקָא יִצִּיבָא בְּאַרְעָא כּו'.

וְגַם הֲרִי בְּאַמַּת לַפ"ד רֹב הַפּוֹסְקִי לֹא קִי"ל כַּר"מ דְּאָמַר כָּל הַמְּשַׁנֵּה ע' תּוּס' (דְּף פ') וְחַה"ר רַפ"ק דְּגִיטִין (דְּף ה') וּבב"י ס' קמ"ב וּס' קכ"ח וְהַגַּם שְׁהֲרָא"ש פְּתַב דְּגַם לְרַבְּנָן אִם שְׂיִנֵּה פְּסוּל י"ל דְּהֵינּוּ בְּשִׁנּוּי גְּמוּר שְׁחַסֵּר דְּבַר שְׂתִיקְנוּ חַז"ל (כְּגוֹן לֹאמַר בַּפ"נ מְחַשֵּׁשׁ מְזוּיָף וְלְכַתּוּב מְקוּם הַבְּעַל וְהַסּוֹפֵר שְׂיִהֵי מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ וְשִׁלָּא יִהְיֵה מְחַזִּי כְּשִׁקְרָא כּו' וְלִמְנוּת לְאוֹתוֹ מְלַכּוּת שְׁלֵא יִקְפִידוּ כּו').

מִשְׁא"כ שְׁיִנּוּי זֶה שְׁהִשְׁיִנּוּי הוּא רַק שְׂמִשְׁנֵה הַמְּלוּת י"ל [דש"ד] וְכִיּוֹצֵא בְּחִילוּק זֶה מְצֵאֲתֵי בַכ"מ רַפ"ק מַה' בְּרַכּוֹת דִּין ה' לַעֲנִין מְשַׁנֵּה מִמְטַבֵּע שְׂטַבְעוּ חֲכָמִים בְּבְרַכּוֹת שְׂיֵשׁ ב' מִיְנֵי שְׁיִנּוּי' וְהַשְׁיִנּוּי שְׂמִשְׁנֵה הַמְּלוּת יוֹצֵאֵי י"ח דִּיעֲבַד וְה"נ בַּנ"ד וּכ"ש הוּא דְּהִנֵּה שְׁיִנּוּי לַעֲלוּי' וְלְכַאוּרָה רֵאָה מְהָא דְּמְבוֹאָר בַּב"ש ס' קכ"ח דָּאָם לֹא כ' מְקוּם כָּלָל בְּגַט כְּשֵׁר וּכ"ד הַרְבֵּה פּוֹסְקִים כַּמ"ש בְּתִשְׁבֵּת אַחֲרָת.

וְהוּא מְטַבֵּעַ מְפֻנְרֶשֶׁת בְּמִשְׁנֵה וְגַמ' פ"ח. וְעַכְצ"ל פִּינּוּן דְּלֵא נְפִיק מִיְנִיָּה חֲנוּרְבָא לֹא קְפִדִין לְרַבְּנָן. מִיָּהוּ בְּאַמַּת אִינוּ רֵאָה לַפְּמ"ש הַר"ן פ"ט דְּגִיטִין גַּמ' ג' גִּיטִין פְּסוּלִין דְּלַר"מ נְמִי מְטַבֵּעַ שְׂנִיָּהוּ גְּבִיטִין וְשְׁטָרוֹת וּבְשְׁטָרוֹת כְּשֵׁר גַם בְּגִיטִין כּו' וְכַה"ג כ' בְּתִשְׁוִי הַרְדָּב"ז ח"ג ס' תצ"ד. וְגַם הֲרִי גַם לְשִׁטְתּוֹ מְטַבֵּעַ זֹל לֹא נֹז' בַּש"ס וְאִין לְזֶה זְכָר וְרָמַז בַּש"ס וְאֵע"פ שֶׁהַת"ש ס' ל"ה ס"ק מ"ז כ' שְׂיֵשׁ דְּבָרִים שְׁלֵא נֹז' בַּש"ס כּו' מ"מ בַּפ"ת שֶׁם סק"ז נ' שְׁחוּלְק ע"ז וְעוֹד דְּהָא גַם הוּא הָעֵלָה דְּבַסְפִּיקָא שְׂבָהֵם אִין לְהַחְמִיר וּבַנ"ד אִין לֵךְ סְפֵק יוֹתֵר מְזֵה דְּאוּלֵי הָעֵיקָר כַּמ"ש הַצ"צ כ"ש שְׁכ"ד רֹב הָאֲחֻרוּנִים.

וְאִי מְשֻׁם דְּהַחְרַשׁ אִינוּ רַק רוּמַז ע' צ"צ הֲרִי גַבִּי שְׁחַט בּוֹ רֹב שְׁנִים וְרָמַז כּו' וְדַאי דְּכוּתְבִי כְּשִׁאָר גִּיטִין ע' ס' קכ"א ס"ח וְה"נ ל"ש. פְּלֵלָא דְּמִילְתָא נְלַפַּע"ד לְנִהוּג כַּמ"ש הַצ"צ.

ואי קשׁיָא דְאִידָּהּ יִכְתְּבוּ בְּדַת מְשֵׁה כּו' מֵאַחַר שֶׁהוּא רַק תִּמְנַתָּא דְרַבְּנָן. וּבְכַתְּוֹבוֹת (דָּף ע"ב סע"א) פְּרוּעַ רֵאשׁ דְּאוּרִינְתָא הוּא פִּי ר' שְׁ"י וְאַמְאִי לֹא קָרִי לָהּ דַּת מְשֵׁה מִשְׁמַע לְכַאוּרָה דְדָבָר דְרַבְּנָן לֹא נִקְרָא דַּת מְשֵׁה וְזֶה רֵאשׁ לְכַאוּרָה לְדַעַת הַשְּׁבוּ"י שֶׁבְּנֹסֶס רִי"ו פְּתוּב פְּתִמְנַתָּא דְרַבְּנָן כּו'.

אִי בְּאַמְתּוֹ ז"א דְּוֹדָאֵי דְבָר דְּאוּרִינְתָא לֹא תִּתְּכֵן לְקִרוֹתוֹ דַּת יְהוּדִי דְפִי דַּת יְהוּדִי הוּא מְנַהֵג צְנִיעוּת שְׁנֵהֲגוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל אֲבָל בְּדַת מְשֵׁה נִכְלָל גַּם דְּבָר דְרַבְּנָן שְׁאִינוּ מְנַהֵג וּכְמ"ש הַמ"מ בְּפִי מֵאַכִּילְתוּ שְׁאִינוּ מְעַוְשָׁר עַב"ש רס"י קט"ו וּמִשְׁמַע אִפִּי בְּחִלָּה בַּח"ל שְׁאִין לוֹ עֵיקָר מִהַתּוֹרָה כְּלָל דְּוֹמְנִי דְגַט חֲרַשׁ וּע"ש שְׁנִסְתַּפְּקוּ גַּבִּי עֵירוּב שְׁאִין לוֹ עֵיקָר מִהַתּוֹרָה מְכָלָל דְּבַכָּה"ג בְּמִדְּי דְבָר אֲכִילָהּ יוֹצֵא שְׁלֵא בְּכַתְּוֹבָה הָרִי שְׁזָה נִכְלָל בְּדַת מְשֵׁה וְא"ש לְכַתְּוֹב כֵּן גַּם בְּגַט חֲרַשׁ וְתוֹ לֹא מִיָּדֵי.

וְעֵינֵי בְּתִשׁוּבַת מְהָר"י בִּי רַב סִי מ"ז בְּעֵנֵי גַט הַנִּכְתָּב שְׁלֵא לְנוֹכַח. וְע' בְּגִיטִין (דָּף כ' ע"א) הָא בְּעֵינֵי שְׁיִנָּה שְׁמוֹ כּו' מִשְׁמַע דְּמִשׁוּם שְׁנִכְתָּב שְׁלֵא לְנוֹכַח אִין קִפִּידָּא.

וְאַפְשָׁר לוֹמַר דְּהֵינּוּ בְּכָלֵל חֲסָרוֹן שְׁמוֹ בּוֹשְׁמָה. תַּדַּע דְּהָא י"א דְּחֲסָרוֹן שְׁמוֹ וְשְׁמָה הַגַּט כְּשֶׁר ע' מְרַדְכִי רפ"ג.

א"ו מִשׁוּם דְּנִכְתָּב שְׁלֵא לְנוֹכַח. מִיְהוּ בַּחִי הֶרְמֵב"ן שֶׁם לֹא נִזְ' פִּיטוּל זֶה וְצ"ע.

וְעֵינֵי בַּג"פ סִי קכ"ו ס"ק ל"ו הִבִּיא מַחְלֻקַּת הַפּוֹסְקִים בְּדִין זֶה דְּשְׁלֵא לְנוֹכַח: סִימָן קִנֵּב אִישׁ אֶחָד שְׁמַעְשִׁיו בְּמִקְצַת כְּמוֹ שׁוֹטָה הֵינּוּ שְׁיִכּוֹל לְקַרְוֵעַ כְּסוּתוֹ דְּהֵינּוּ כְּשִׁיּוֹשֵׁב מִה שְׁמַגִּיעַ לִידּוֹ אִיזָה מִין בְּגַד הוּא מְקַרַע חוּטִים חוּטִים.

אֲבָל יְכוּלִים לְדַבֵּר עִמּוֹ עֵנֵי וְיִכּוֹל לְהַשִּׁיב וּלְהַעֲמִיק בְּאִיזוֹ עֵנֵי כְּשֶׁאֵר בְּנֵי אָדָם. אִם יְכוּל לְגַרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ.

וְהַקְדוּשִׁין שְׁלוֹ הִזָּה ג"כ כְּשֶׁהִזָּה כַּנ"ל. עַכ"ל הַשּׁוֹאֵל הַהַמ"ץ דַּק רַעֲצִיצֵעַ: תְּשׁוּבָה בְּשֶׁאֵלָה זֹו יֵשׁ ג' סְפִיקוֹת.

הָא אִם צְרִיכָה גַט דְּלְכַאוּרָה פִּינּוֹן שֶׁהוּא שׁוֹטָה שְׁמַקְרַע בְּגָדָיו וְהִזָּה שׁוֹטָה בְּשַׁעַת הַקְדוּשִׁין וְלֹא תִּמְנַח לִיה רַבְּנָן קְדוּשִׁין כְּלָל א"כ לְכַאוּרָה א"צ מְמַנּוּ גַט. הַב' שְׁמָא אִינוּ שׁוֹטָה פִּינּוֹן שְׁבִשְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים הוּא פְּקֻחַ כְּשֶׁאֵר בַּנ"א וְא"כ קְדוּשִׁין וְצְרִיכָה גַט וְגַט מְהִינִי.

הַג' שְׁמָא צְרִיכָה גַט וְהוּא אִינוּ יְכוּל לְגַרְשׁ דְּהֵינּוּ אַת"ל דְּהֵינּוּ שׁוֹטָה וְא"י לְגַרְשׁ וְאֵע"ג דַּא"כ קְדוּשִׁין לֹא הֵינּוּ קְדוּשִׁין וְא"צ גַט. אֲמַנְם יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא נִשְׁתַּפָּה בִּינְתַיִם וּבַעַל לְשֵׁם קְדוּשִׁין וְכַמְבֹּאֵר בַּב"י סִי קכ"א ד"ה שׁוֹטָה וּבַפּר"ח שָׁם.

וְכַשְׁחֲזַר וְנִשְׁתַּטָּה א"י לְגַרְשׁ. אֵלוֹ הֵן הַג' סְפִיקוֹת: גְּרָסִינּוֹן בַּפ"ק דְּחַגִּיגָה (דָּף ג' סע"ב) ת"ר אִיזָהוּ שׁוֹטָה הַיּוֹצֵא יְחִידִי בְּלִילָה וְהֵלֵן בְּבֵית הַקְבָּרוֹת וְהַמְקַרַע אֶת כְּסוּתוֹ.

אֲתַמַּר רַב הוּנָא אָמַר וְהוּא דְּעַבִּיד לְכוּלְהוּ כּו' וְע"ש כָּל הַסְּנֵיגָא וּבַתּוֹסְפוֹת: וְהִזָּה דַּעַת הֶרְמֵב"ם פ"ט מֵה' עֲדוּת דְּמִי שְׁנִטְרַפָּה דַּעַתוֹ בְּדָבָר אֶחָד אֲפִי עַל פִּי שְׁבִשְׁאָר עֲנִינִים הוּא כְּפִקְחָא חָשׁוּב שׁוֹטָה אֲבָל בַּתּוֹסְפוֹת לֹא מִשְׁמַע כֵּן ד"ה דָּרָף ע"ש בַּמ"ש יֵשׁ לְהַחֲזִיקוֹ בְּחֻזְקָת שׁוֹטָה לְכָל דְּבָר וְהֵינּוּ מְסַתְּמָא אֲבָל כְּשֶׁאֵנוּ רוֹאִים שֶׁהוּא פְּקֻחַ בְּשֶׁא"ד י"ל דְּאִינוּ שׁוֹטָה כְּלָל הֵן אֲמַת שְׁזָהוּ לְדַעַת רַב הוּנָא אֲכֵן י"ל דַּר"י ל"פ בְּהָא.

נמצא נ"ד להרמב"ם הוי שוטה אבל להתוס' י"ל דהוי פקח. גם להירוש' הוי פקח דבפ"א דתרומות בירוש' מבואר דדוקא במאבד מה שנותנין לו מחזקין ליה לשוטה בסי' זה לבד אבל בשאר הסימנים בעינן פולהו וכ"ה בירוש' דגיטין פ' מש"א (וע"ש בקה"ע השיג על רבינו שמחה שבב"י סי' קי"ט במ"ש דהירוש' פליג).

ולפע"ד פוננת ר"ש פשוט דר"פ אומר אילו שמיעא ליה לרב הווא ברייתא דאיזהו שוטה זה המאבד כו' הנה הדר ביה ולהירוש' מבואר דר"ה שמיעא ליה הך ברייתא ועל סי' זה ג"כ אומר עד דאיכא פולהו וגם פולהו דירוש' היינו ד' סימני' ויש"ס דילן היינו ג' וגם לדינא משמע בירוש' דבשאר סי' חוץ ממאבד בעינן פולהו פנ"ל) ובתשוב' כאאזמו"ר הגאון נ"ע כת"י מ"כ שאפ"ל דהרמב"ם נמי לא כ"כ רק לענין עדות ע' מהרי"ט חאה"ע סי' י"ו.

ובענין שמא נשתפה בינתיים אם א"י שנשתפה ל"ח להא דכיון שתחלתו וסופו בשטות ל"ח שמא בינתיים נשתפה וכמו דאמרי' בכפ"ת דנדה (ס"ח ע"א) נכה ודאי וכ"פ הרמב"ם פ"ו מהא"ב והגמי"י.

אף יש לחלק דהתם דרף אשה לראות ועלולה לזה אבל רוב בנ"א פקחים ותדע דט"ז בא"ע סי' קי"ט כ' דבעי' ג' זמנים שנים אז מוחזק בשטות ע"ש ואילו לענין נדה גבי תנוקת שראתה ג"פ אפילו שלא בזמנים שנים הוחזקה ועכצ"ל החילוק פנ"ל (וכמ"ש בתשובה אחרת נידון שו"ב שנשתפה ונתרפא כו' ע"ש) ומ"מ אם ידוע שהיה שוטה זמן רב הרי הוחזק ג"כ וכמו בראיה מחמת תשמיש מהני חזקה אע"פ שרוב נשים אין רמ"ת.

גם אם רוב הימים מהקדושין עד הגרושין ידוע שהיה שוטה מחזקין שהיה שוטה בכל זמן שהוא כמו דרפ"ח דנדה אם רוב ימים בהרגשה כו'. ומ"ש הר"ן בתשו' סי' ס"ו דלא אולי' בטר חזקה העשויה להשתנות היינו כשי"ל העמד טמא על חזקתו.

משא"כ בנ"ד ליכא חזקת א"א שהרי בשעת הקדו' היה שוטה ודאי. גם בלא"ה צ"ע אהר"ן מפכה מקומות כמ"ש במ"א בתשוב' נידון עיגווא שנטבע בעלה תחת הקרח כו' ומגמ' הנ"ל דנכה ודאי נמי קשיא דמשמע דשורפין ע"ז תרומה אע"פ שהיה לתרומה חזקת פשרות כו': אף אם ידוע שנשתפה לכאורה אמרי' דבעל לשם קדו' כמ"ש הב"י והפר"ח בסי' קכ"א.

אכן יש לצדד דדוקא בשוטה גמור י"ל פן משום דדמי לקטן דאמרי' אדם יודע שאין קידושיו פלום ובעל לשם קדו' אבל בשוטה כזה שבשאר ענינים פקח גמור הוא י"ל דטעו וסבר שיש לו קדושין תדע דאנן נמי מספקא לן דלמא הדין כמשמעות התוס'.

וכה"ג כ' הר"ן רפ"ק דקדושין גבי שפחה חצי' בת חורין כו' והשיג על הה"מ ע' ב"י ואחרונים סס"י מ"ד וע' במהרי"ט שם שהקשה על הר"ן דידו' אידו' ממ"ש בפ"ב דקדו' גבי קטן שקידוש אע"פ ששלח סבלונות כו' שכ' דלא מחית נפש' לספיקא ובעל לשם קדושין.

הרי דגם כשסתפק על הקדושין הראשונים בעיל עכשיו לשם קדושין אמנם ל' הרשב"א בחי' גבי סבלונות (שממנו מקור ד' הר"ן שם) אבל גבי ביאה מתוך שאין אדם עושה בב"ז דייק ויודע שאין קדושיו פלום וגמר ובעיל לשם קדושין עכ"ל משמע דידע בודאי שאין קדושיו פלום אז אמרי' דגמר ובעל לשם קדושין וא"כ היכא דל"ל הכי דידע בודאי כנ"ד דאנן נמי מספקא לן י"ל דאין חוששין שמא בעל לשם קדו' והכי משמע קצת בפ' המדיר דלא אמרי' סברא זו דבעל לשם קדו' אלא בענין שקידושיו הראשונים בטלים בודאי מדאורייתא ואפ"י גם ע"ז חולק שמואל שם

(ור' ישמעאל ע' בחי' הרמב"ן ור"ן פ' בא סימן דנ"ב) וגם יש אמוראי דס"ל דלאו בכל ענין שקדושין בעליו אמרי דבעל לשם קדו'.

אלא בדבר הגלוי לכל. משא"כ בדבר שאין פשוט כ"כ אע"פ שפאמת היו בטלי וז"ד ר' אמי שם (דף ע"ג ע"א) גבי מקדש במלנה ופמש"פ.

וא"כ בדבר שפאמת יש להסתפק אי הנה קדו' י"ל דלכ"ע לא אמרינן דבעל לשם קדושין. מיהו דעת המגיד ודאי דאפי' בקדושי ספק אמרי' דחוזר ובעל לשם קדו' פנ"ל מדין חצי' שפחה ונחצי' ב"ח שנשפתחרה ע"ש בהמגיד פ"ד מה' אישות הט"ז.

אלא זאת נ' להכריע דמדין ספיקא לא נפקא אי חוזר ובעל לשם קדו' או לא כ"ש דעכשיו בדורותינו לא נשמע כלל קדושי ביאה וע' בתשובת ב"א סי' מ"ב מ"ג שכ' סעד זה דעכשיו אשתני דרא כו': ולפ"ז נ' לצדד דהא יש עוד ספיקות ונ"ל תשו' הגאון השאגת ארי' בב"א סס"י מ"ב הנה יש פאן לפנינו ס"ס להתירה ספק אם היו פאן עידי יחוד דהיינו שני עדים פשרים שראו ביחד פשנתניחה והם ראו להעדים והעדים ראו אותם ושהו שם העדים פשיעור ביאה את"ל שיהיו להם פעם א' ע"י פדין אפתי איפא ספק שפא לא נבעלה וכדברי הרמב"ם וש"פ דע"י לחוד אינו אלא ספק מקודשת ודלא כדברי מהר"ם עכ"ל.

והני תרי ספיקי איפא נמי בנ"ד. מיהו דבריו צ"ע דנלע"ד דע"כ ל"ק הרמב"ם דע"י הוי רק ספק קדושי דשפא לא נבעלה אלא פשנתניחה עם גרושתו דכיון דלא מחזקינן שבעל רק משום שלבו גם בזה להכי מידי ספקא לא נפקא אכל פשנתניחה עם אשתו המיוחדת לו ליפא ספיקא דמחזקינן לי' בנדאי בעיל כדדף פל הארץ וכשם שיש חילוק בין נתגרשה מן האירוסין לנתגרשה מן הנשואין כף יש חילוק בין נתגרשה ללא נתגרשה.

ואע"פ שנה פשוט ומוכן מעצמו עכ"ז נלע"ד ראי' ברורה מהא דקיי"ל קטנה שלא מיאנה והגדילה עמדה ונשאת שא"צ גט משני מיהו ז"א ראי' דבגמ' יבמות (דק"י ריש ע"א) מוקמי' לה כשבעל והיינו בידוע ממש שבעל ועוד דהרמב"ם השמיט לגמרי הא דא"צ גט משני ע"ש פי"א ה"ו.

מיהו שוב ראיתי שי"ל שכ' דין זה בפ"ד מה"א ה"ז שאם ישבה עם בעלה עד שגדלה כו' וע' במגיד דמירי' בבעל. ועיין פ"ג מה' אישות דין ה' ובמגיד שכ' ונ"ל שכל האומר שע"ד לקדשה מתניחה עמה והוא בפני עדים הן הן עדי ביאה עכ"ל וע' ב"ש רס"י ל"ב.

א"כ היכא דמחוסר האמירה צ"ע ולדברי החמ"ח דעסוקי' בא"ע א"צ אמירה א"כ הכא א"צ אמירה. אבל להב"ש דהאמירה מעכב י"ל כמ"ש הש"א דהוי ספק.

גם הספק אם היו ע"י הנה לדברי התשו' מי' השניכות לס' נשים סי' י"ט ולהרא"ה הובאו ב"ש סס"י ל"א אם דר עמה פאיש ואשתו הוי כע"י. ולפ"ז י"ל ג"כ שאין שום ספק שפא לא בעיל דכיון דהוי כע"י לכל משו' שדר עמה א"א דלא בעיל פעם א' ברבות הימים והוי מקעוטה דלא שכיח.

אמנם לשא"פ דבעי' ע"י אפ"ל דהוי ס"ס. מיהו נביח זה עכ"פ ספק א' שקול מיהו הוי לדידהו שפא לא בעל פשהו ע"י פשרים.

ובהצטרף זה אל הספק דגם אי בעיל שפא לא בעיל לשם קדו' פנ"ל הוי ס"ס. ועיין ש"א שם דנטה להקל בס"ס בקדושין בכה"ג ממש משום דבחזקת פנויה עומדת מיהו נ"ל דאין לצרף

החזקה די"ל דהוי פזרק לה גט דאיזרע חזקת א"א כמ"ש התוס' פתובות (כ"ג א') וה"נ מה שנתניח עמה י"ל דלא גרע מזה.

אלא דעכ"פ ליפא חזקה לאיסור לכן אפשר להקל בס"ס מעליא. מיהו רבים האומרים שאין להקל בס"ס כמ"ש הש"א שם.

ועיין תשו' מהריב"ל ס"א פל' ג'. אף בנ"ד שיש לנו עוד צד להקל דלהתוס' י"ל שאינו חשוב שוטה פל' אפי' לש"ס שלנו ולהירוש' נדאי אינו שוטה א"כ י"ל דכדאי לסמוך ע"ז להקל בכה"ג שגם את"ל דהוי שוטה גמור יש ס"ס להקל.

לכן נ' שע"י שיתן גט עכשיו יש מקום להקל אם הוא מקום עיגון גמור. וכ"ז להלכה.

אבל למעשה איני אומר אא"כ יסכימו ע"ז הרבה רבנים מפורסמים: הג"ה מ"ש לעיל שפא לא בעל פשהו עדי יחוד פשרים. הנה לפ"ד הרא"ה ותשו' מיימוני הנ"ל לכאורה אין זה ספק.

וא"כ ליפא רק חד ספק שפא לא בעל לשם קדושין. אף יש עוד ספק שפא לא נשתפה בינתיים.

וא"כ יש שני ספיקות לכ"ע ובצירוף הצד שי"ל דאינו חשוב שוטה פנין דהוא פקח בשא"ד יש מקום להקל להלכה ולא למעשה כנ"ל. עכ"ה: סימן קנג השאלה מבואר לקמן סעיף ו' ותוכן השאלה הוא באחד שגירש ונהעידו אנשי העיר שדר אצלם ג' חדשים ואע"פ שהוא זולל וסובא ועושה מעשה נערוות אף לא ראו ממנו שום מעשה ודיבור של שוטה פל' כ"א פשמדברים עמו ענין מדבר פכל בני אדם ואנשי העיר שהוא משם אומרים שבהיותו בעירו דיבר כמה פעמים דיבורים של שגעון וגם עשה פ"א מעשה שגעון ונחשב ומוחזק אצלם לאיש משוגע: הנה פ"ק דחגיגה (ד"ג סע"ב) ת"ר איזהו שוטה כו'.

הנה בתשו' מהרי"ו סי' נ"ב דלקמן נראה דמפרש דהש"ס מייירי אף שאינו מדבר שטותים ואין דבורו מוכיח עליו שהוא שוטה אעפ"כ ע"י מעשים אלו אנו מחזיקים אותו לשוטה וכן משמע ממ"ש גנדרפוס אחרונה משמע שאין לנו ראיה אחרת על שטותו זולתי מעשה זו א"כ משמע שפמדבורו אין נזכר פל' שהוא שוטה.

ומשמע ג"כ בשאר מעשיו מתנהג כפקח. אעפ"כ ע"י מעשה אחד שעושה דרך שטות שיוצא יחידי בליקה וכה"ג ע"ז לבד נחשב שוטה.

ולא מהני פל' מה שבדבורו ושאר מעשיו נחשב כפקח. וכ"כ הת"ש בי"ד סי' א' ס"ק נ"א בשם הסמ"ע סי' ל"ה ס"ק כ"א שהשוטה בשאר דברים הוא חכם פשאר בני אדם רק בדבר אחד מהדברים דעתו מטורפת ומשונפת לגמרי יעו"ש בסמ"ע שחילק בזה בין שוטה ובין הפתאים.

וכ"כ בפרישה שם ונ"ל דאילו שוטים הנ"ל הוא שנטרפה דעתו תמיד בדבר מן הדברים ומתנהג בו שלא כדרך העולם ואף שבשאר דברים הוא חכם נקרא שוטה ע"ש זה הענין. משא"כ פתאים הללו שאינו שוטה גמור בשום אחד מהדברים.

אבל בכל ענייניהן אינן מבינים גמורים וגם אינן מפירים דברים הסותרים זא"ז עכ"ל. אף מלשון התוס' דחגיגה שם כ' הת"ש דלא משמע פן אלא דא"א שיהי' שוטה באחת ונחם בשאר דבריו.

שז"ל התוס' שם דהכא פיון שהוא שוטה באחת נדאי יש להחזיקו בחזקת שוטה לכל דבר עכ"ל. א"כ צ"ע להתוספות אם בשאר מעשים הוא חכם כשאר בני אדם הפקחים הרי בטלה חזקה זו שכ' התוספות.

א"כ אם נחשב שוטה מחמת דבר זה לבד. והת"ש כ' שדעת תשו' מהרי"ו סי' נ"ב כהתוספות.

ואינו מוכן דהא ז"ל מהרי"ו שם דנדאי הא דפליגי ר' יוחנן ורב הונא פ"ק דחגיגה איזהו נקרא שוטה היינו אע"פ שלא ראינו בו שום שטות אלא מקרע פסותו כו' דאטו אי אינו מקרע פסותו ואינו לן בבית הקברות ואינו יוצא יחידי בלילה ובשאר כל דרכיו הוא עושה שטות דלא נקרא שוטה אמתקה אלא נדאי הא דפליגי היינו דוקא שלא ראינו בו שום שטות אלא זה ואפ"ה הוי שוטה אע"פ שמשב כהוגן עכ"ל נשמע דס"ל להפ"ד והיינו כמ"ש הסמ"ע שאף שבשאר"ד הוא חכם כשאר בני אדם נקרא שוטה ע"י אחד מהדברים דחגיגה ה"ל.

וצ"ל פוננת הת"ש דס"ל דאף שעושה כהוגן בשאר"ד אמרינו שטמון בזה ג"כ שטות כו'. והנה מקור דברי הסמ"ע הו דברי השו"ע שם סי' ל"ה ס"ח שכן דברי הרמב"ם פ"ט מה' עדות ה"ט.

והכריח בתשו' זכרון יוסף דלקמן שהרמב"ם פירש כאן דין שוטה ולא לענין עדות לבד אלא לכל דין שוטה שבהש"ס. ונ' שמה שכ' הרמב"ם שאע"פ שדעתו משונבשת רק בדבר אחד אע"פ שבשאר דברים הוא מדבר ושואל כענין נקרא שוטה ס"ל דזהו דעת ר' יוחנן בחגיגה שם דס"ל דאפילו באחת מהן חשיב שוטה ר"ל אע"פ שדעתו משונבשת רק באחת מהדברים ובשאר דברים הוא כמו פקח עכ"ל נחשב שוטה פיון עכ"פ בדבר אחד מן הדברים דעתו משונבשת.

וכ"כ הב"י אה"ע סי' קכ"א ד"ה סימני שוטה דהיינו טעמו דהרמב"ם וכ"כ במראה הפנים בירושלמי ר"פ מי שאחזו. ורב הונא דס"ל דבעינן בכולוהו לכאורה י"ל דס"ל ע"י שדעתו משונבשת בדבר אחד אינו נחשב שוטה אם בשאר דברים הוא פקח אא"כ מוחזק שוטה בג' דברים.

אף האמר ה"ד אי דעביד דרף שטות אפילו חזא נמי משמע רב הונא ג"כ מודה בזה. ולא צריך ג' רק שאל"כ תלינן שאין זה דרף שטות וע"י ג' הוי חזקה דעביד דרף שטות ע"ש ברש"י ד"ה כמו שנגח.

אבל בידוע שהוא שוטה בדבר אחד מודה רב הונא דנחשב שוטה ופי' הרמב"ם אף שבשאר"ד מדבר ושואל כענין וכמו פקח. ולק"מ מה שהקשו התוס' ד"ה דרף.

וכי תימא כו'. דלהרמב"ם סגי במה שהוא שוטה לדבר אחד.

והרי גבי חרש אע"ג דחזינא ליה דחריף נחשב אינו בן דיעה לגמרי כש"כ בשוטה בדבר אחד: והנה לקמן הבאתי ראיה להתוספות נגד הרמב"ם מהא דב"ק (דל"ז) דאף לרב זביד כשידוע שאינו מועד לשאינו מינו.

ובגמ' בחגיגה כאן מודה זה להא דב"ק (דל"ז). י"ל דבגמרא לא מדמינן זה רק כדי לידע שעשה זה הדבר אחד דרף שטות ולא נימא דחולי אחר אחזו ועושה זה המעשה לא ע"ד שטות וע"ז מודה לנגח שור חמור וגמל.

וכ"ת אם בן דבעינן רק שיהיה שוטה בדבר אחד א"כ למה צריך שיהי' דוגמת נגח שור חמור וגמל דהיינו כל הנ"ג ג' סימני שוטה די שיהיה נוגח שור ג"פ דהיינו סימן א' מסימני השוטה ג"פ וחשוב ע"ז שוטה בדבר אחד.

י"ל פֿאן לא מְהַנִּי פֿינן הַחֲשֵׁשׁ אִימור גַּנְדֵּרִיפּוּס אַחְדֵּיהּ א"כ אף שְׁעוּשָׁה מַעֲשָׂה זֶה פֶּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים אִינוּ מוֹצִיא מִחֲשַׁשׁ זֶה. לְכֵן י"ל שְׁאִינוּ שׁוֹטָה כָּלל אף בְּדָבָר אֶחָד.

וכ"כ בְּטוֹרֵי אֲבֹן בְּחִגִּיגָה שֶׁס'ד"ה פִּי הָיָה הַדָּר בִּיהּ וְז"ל וְהָא דְלָא אִוּקְמִי לְמַפְיִתָּא דָּאוּ אוּ קְאָמֵר וּבְדַעְבַּד לְכָל חַד שְׁלֵשָׁה פְּעָמִים מְשׁוּם דְּבִלְעֵן בְּבַה"ק וְיִוֹצֵא יְחִידֵי בְּאֶחָד מֵהֶן שְׁלֵשָׁה פְּעָמִים לֹא סְגִי דְהָא אֶפְשָׁר לומר הִנֵּי אִימור דְּשִׁינָה בְּהוּ וְאֶפְּלוּ בְּשִׁנְיָהֶם בִּיחַד וְכָל אֶחָד ג' פְּעָמִים לֹא סְגִי לְרִשְׁבֵּ"ג דִּוּקָּא בְּשֵׁלֶשָׁה דְּבָרִים חֲלוּקִים אָמֵר כְּמוֹ שְׁנַגַּח שׁוֹר חֲמור וְגַמְל עכ"ל.

מִיָּהוּ הַתּוֹסְפוֹת שֶׁם שְׁפַתְבוּ בַד"ה דְּרַף שְׁטוֹת אֶפְּלוּ בְּחַד נְמִי וְכִי תִימָא דְלָא הִיָּה מוּעַד לְשְׁטוֹת רַק לְאוֹתוֹ דְּבָר וּבְעֵינָן תְּלַתָּא פְּדִי לְהַחֲזִיקוּ פְּשׁוּטָה לְכָל מִילֵי כְּמוֹ נַגַּח שׁוֹר וְחֲמור וְגַמְל נַעֲשָׂה מוּעַד לְכָל.

דְּהָכָא לֹא דְמִי דְהָכָא פֿינן שְׁהוּא שׁוֹטָה בְּאַחַת וְדַאי יֵשׁ לְהַחֲזִיקוּ בְּחִזְקַת שׁוֹטָה לְכָל דְּבָר עכ"ל. מְבֹרָךְ מְדַבְּרֵיהֶם דִּישׁ סְבָרָא שְׁאִינוּ שׁוֹטָה רַק לְאוֹתוֹ דְּבָר אֲלָא מְשׁוּם דַּע"י שְׁהַחֲזִיק שׁוֹטָה לְדְּבָר אֶחָד הוּא בְּחִזְקַת שׁוֹטָה לְכָל דְּבָר כְּמוֹ נַגַּח שׁוֹר חֲמור וְגַמְל דְּחָשׁוּב מוּעַד לְכָל מִילֵי.

וְהָכָא ע"י דְּבָר אֶחָד ג"כ הִנֵּי חִזְקָה. וְא"כ אִם נִתְבָּרַר שְׁהוּא פִּקֻּחַ בְּשִׁאָרֵי דְּבָרִים זוּלַת זֶה הַדְּבָר אֲנִידָא לֵה חִזְקָה זֹו כַּמ"ש לְקַמְן סַע"י ג' וְא"כ י"ל שְׁאִינוּ שׁוֹטָה רַק לְאוֹתוֹ דְּבָר פְּקַנְשִׁינַת הַתּוֹסְפוֹת.

וכ"כ הַת"ש בִּי"ד סִי' א' ס"ק נ"א עַל דְּבָרֵי הַסַּמ"ע הַנִּזְכָּר שְׁזָה שְׁלֵא פְּדַעַת הַתּוֹס' הַנִּזְכָּר דְּמִשְׁמַע הַתָּם דַּאי אֶפְשָׁר שְׁיִהְיֵי שׁוֹטָה בְּאַחַת וְחֲכָם בְּשִׁאָר דְּבָרָיו עכ"ל וְא"כ אִם בְּדַקוּהוּ וְנִמְצָא חֲכָם בְּשִׁאָר דְּבָרָיו אַע"פ שְׁהוּא שׁוֹטָה בְּאַחַת י"ל אִין דִּינוּ פְּשׁוּטָה כָּלל לְכָל הַתּוֹרָה רַק לְאוֹתוֹ דְּבָר.

וְאִימור וְז"ל בְּתִשׁוּ' סִי' כ"ה כְּתִב ע"ז וִיעו"ש בְּתוֹסְפוֹת שְׁמֹנְכָרַח כֵּן בְּגַמְרָא שֶׁם. וְלְכַאוּרָה אִינוּ מוּכָן הַהֲכָרַח בְּגַמְרָא שֶׁם לְזֶה דַּמְמ"ש בְּגַמְרָא פֿינן דְּעַבְדִּינְהוּ לְכּוֹלְהוּ ה"ל כְּמוֹ שְׁנַגַּח שׁוֹר חֲמור וְגַמְל וְנַעֲשָׂה מוּעַד לְכָל.

אִין הֲכָרַח דְּבְעֵינָן שְׁיִהְיֵה שׁוֹטָה לְכָל מִילֵי. אֲלָא מְשׁוּם דְּהָכָא מְסַפְּקִינוּ שְׁמָא אִינוּ שׁוֹטָה כָּלל אף לְדְּבָר אֶחָד אִם לֹא דְּעַבְדִּינְהוּ לְכּוֹלְהוּ וְכַמְמ"ל בְּשֶׁם הַטּוֹרֵי אֲבֹן.

וְאִפ"ל דְּהַהֲכָרַח בַּגְמ' הוּא דְּהַתּוֹס' דִּיִּיקִי לֵה מֵהָא דְּפָרִיף בַּגְמ' הִיכִי דְּמִי אִי דְּעַבִּיד דְּרַף שְׁטוֹת אִפִּי בְּחַדָּא נְמִי. וְמֵהוּ הַקְּנֻשִׁיא נִימָא לְעוֹלָם דְּעַבִּיד דְּרַף שְׁטוֹת.

אֲלָא הָכָא מִיִּירֵי שְׁבִשְׁאָר דְּבָרִים הוּא פִּקֻּחַ. לְהִכִּי ס"ל לְרַב הוֹנָא דְלָא נִחְשָׁב שׁוֹטָה ע"י דְּבָר אֶחָד. אֲלָא בְּדַעְבַּד הִנֵּה כְּנֻלְהוּ. וְלִר' יוֹחָנָן אף ע"י דְּבָר אֶחָד חָשׁוּב שׁוֹטָה אף שְׁהוּא פִּקֻּחַ בְּשִׁאָר דְּבָרִים כַּמ"ש בְּדַעַת הַרְמְב"ם.

וּמְדָלָא תִּירְצוּ בְּגַמְרָא כֵּן ש"מ דס"ל דָּאִם הוּא פִּקֻּחַ בְּשִׁאָר דְּבָר לֹא נִחְשָׁב שׁוֹטָה ע"י דְּבָר אֶחָד אף לִר' יוֹחָנָן שֶׁם. וְא"כ לֹא אֶפְשָׁר לְהַעֲמִיד פְּלוּגְמָא דְּרַב הוֹנָא וְר' יוֹחָנָן בַּכַּה"ג.

דַּא"כ יִהְיֵו דְּבָרֵי ר' יוֹחָנָן נִגְדַּת הַהֲלָכָה. וְע"כ תִּירְצוּ דְּמַסְתָּמָא הוּא בְּחִזְקַת שׁוֹטָה לְכָל דְּבָר.

וְהִיָּינוּ כַּמ"ש הַת"ש וְכַנִּזְכָּר: קִיצוֹר הַסַּמ"ע ס"ל אף שְׁבִשְׁא"ד הוּא חֲכָם נִקְרָא שׁוֹטָה ע"ש זֶה הַעֲנִין שְׁיִוֹצֵא יְחִידֵי בְּלִילְהָ כו'. וְכֵן מִשְׁמַע מְהַרְמְב"ם דְּלָא כַּת"ש כ"כ אִימור וְר' הַגָּאוֹן ז"ל בְּתִשׁוּבָה.

ומהתוספות משמע שע"י זה הענין מחזקינו ליה נשנטה בכל דבר. אבל אם מתברר שהוא חכם בשא"ד צ"ע איך הדין להתוספות.

ובתשובת מהרי"ו סס"י נ"ב משמע דמ"מ חשוב שוטה. והנה מקור דברי הסמ"ע הן דברי הש"ע שם והרמב"ם וס"ל שזהו דעת ר' יוחנן.

וגם רב הונא מודה בידוע שזהו דרך שטות והא דבעינן לרב הונא פולחו דנגמת נגח שור חמור וגמל היינו דאל"כ י"ל שאינו שוטה אפי' בדרך אחד מצד הנה אימור שבגמרא כמ"ש הטורי אבן. אף התוס' ס"ל הפירוש דאם הוא שוטה בדרך אחד מסתמא הוא שוטה גם בשאר דברים. אבל אם נבדק ונתברר שהוא חכם בשא"ד י"ל שאינו שוטה גמור.

ואפשר יש ראיה לשטתם מדפריד בגמרא היכי דמי אי דעביד דרך שטות אפילו תדא נמי. ומהו הפשיטות כ"כ אם מיירי שבשאר כל הדברים הוא פקח.

אע"כ משמע דזה אי אפשר כו': ב ובתשובת זכרון יוסף חאה"ע סי' יו"ד כתב שני סברות בזה. היינו סד"ה טעם א' כתב דס"ל להרמב"ם דאע"ג שהוא מדבר ושואל בענין בשארי דברים ויודע לישא וליתן בענין העדות פקח גמור כו' מ"מ פנין שמצינו בו אחד מסימני שוטה ומטורף הנזכר בחגיגה ודוגמתם ה"ז פסול לעדות מטעם שאינו בן מצוה וז"ש ובכלל שוטים יחשב פ"י לענין כל שארי הדברים והמצות עכ"ל.

ובד"ה טעם ג' כ' להפך וז"ל דאפילו לדעת הרמב"ם דבסימן אחד מוחזק לשוטה לכל דבר היינו דוקא בלי בדיקה אי הנה חריף ובר שכל בשארי דברים משא"כ ע"י בדיקה וחקירה היטב שראינו שעושה שארי דברים בדעת שלימה כשארי בעלי דיעה ובינה נדאי לאו שוטה הוא ותלינן מעשים המשופשים בדברים ידועים כמו בחולי או שארי סיבות עכ"ל.

אף אח"כ סד"ה טעם ד' כ' וז"ל אמנם מ"ש מר לעיל מזה דנ"ל להתיר בשוטה בענין אחד וחקם בשארי דברים ליתן גט לאשתו משום דהוי בכלל יש לו מעשה אפילו בדאורייתא. ואני אומר דלדעת הרמב"ם ז"ל וכן אפילו לדעת רבינו שמחה משפירא וסיעתו אם יש בו אחד מן ד' סימני שוטה דבמס' חגיגה לא עלה ולא יעלה ע"ד שום חכם להכשיר גט כנ"ל פנין דעכ"פ לאו בר כריתות הוא וכמ"ש אני לעיל בסמוך והוא ברור עכ"ל.

וצ"ל דמ"ש בטעם הג' להפך זהו רק בשוטה בדרך אחד שלא מד' דברים הנ"ל. מיהו ק' הא פאן כ' ואני אומר דלדעת הרמב"ם כו' משמע אפי' בשוטה בדרך אחד שלא מד' דברים הנ"ל הדין פן להרמב"ם דלא מהני כלל מה שהוא חכם בשא"ד הפך מ"ש בטעם הג': קיצור בתשו' ז"י סי' יו"ד בטעם החמישי כ' מי שהוא שוטה בענין אחד וחקם בשארי דברים אין גיטו פלוג.

לרבינו שמחה כשהדבר אחד הוא אחד מארבעה דברים דסימני שוטה שגזכר בחגיגה. ולהרמב"ם אף אם הוא שוטה בדרך אחד בשאר דברים.

ואף שבטעם הג' לא כתב פן להרמב"ם י"ל שם פוננתו רק לענין האשה המתגרשת ולא לגבי האיש המגרש: ג אף יש לצדד דהעיקר כמ"ש בטעם השלישי דהא לרב הונא פ"ק דחגיגה.

דאומר עד שיהא פולן בבת אחת אבל באחד מהן אינו נחשב שוטה. א"כ י"ל אף לר' יוחנן דפליג עליה זהו פשלא נבדק שהוא חכם בשא"ד אבל כשנבדק והוא חכם בשא"ד י"ל מודה ר' יוחנן לרב הונא דאינו נחשב שוטה ע"י דבר אחד.

דְּהָא בְּגִמְרָא כָּאן פִּי הִטְעַם לְרַב הוּנָא דְּבַעֵי עַד שְׂיֵהָא כְּנֹלֵן דְּאָז ה"ל כְּמוֹ שְׂנַגְחָה שׁוֹר חֲמוֹר וְגַמְלָה
דְּנַעֲשָׂה מוּעֵד לְכָל. כְּדַאִיתָא פ"ד דב"ק (דף ל"ז סע"א) וְלַר' יוֹחָנָן פִּי הַתּוֹס' דְּלֹא דְמִי לְהַתָּם
וּמִתְחַזְק לְשׁוֹטָה אַף ע"י מַעֲשָׂה א'.

וְאֵעִיף כִּי פִי הַב"י שְׂיֵעֲשֶׂה מַעֲשָׂה זֶה ג' פְּעָמִים וְכ"כ בְּטוּרֵי אֲבָן לַהֲש"א בְּחִגְיָה שֶׁם שְׂיֵעֲשֶׂה ג"פ.
וְא"כ נ' דְּלִהְתּוֹס' לַר' יוֹחָנָן דּוֹמָה נְדוּן זֶה כְּמוֹ גְּבִי מוּעֵד לְרַב וּבִיּוֹד דְּלֹא בְּעֵי שְׂיֵהָה נּוֹגַח שׁוֹר חֲמוֹר
וְגַמְלָה אֲלֵא אַף אִם נִגַּח שׁוֹר לְבַד ג"פ נַעֲשָׂה מוּעֵד לְכָל.

גַּם לְשִׂאֵינוּ מִינוּ. דְּהָא דְּבַעֲיָנוּ שׁוֹר חֲמוֹר וְגַמְלָה זֶהוּ לְרַב פְּפֵא שֶׁם כַּמֶּש"ש אַת"ל נְמִי אִיתָא לְדַרְב
פְּפֵא (דְּסִתְמָא לָא הֵוָה מוּעֵד לְשִׂאֵינוּ מִינוּ) נִגַּח שׁוֹר חֲמוֹר וְגַמְלָה נַעֲשָׂה מוּעֵד לְכָל.

אֲבָל לְרַב וּבִיּוֹד גַּם ע"י ג' שְׁנוֹרִים נַעֲשָׂה מוּעֵד לְכָל וְכַמְבֹּאֲרָר בַּגְּמ' שֶׁם. וְס"ל לְהַתּוֹס' דַּה"נ לְרַבִּי
יוֹחָנָן ע"י שְׁטוֹת מַעֲשָׂה אֶחָד מֵהֶנּוּ דְּחִגְיָה ג"פ חֲשׁוּב שׁוֹטָה לְגַמְרֵי דַּאֲע"ג דְּהַתָּם קִי"ל כְּרַב פְּפֵא
וְלֹא כְּרַב וּבִיּוֹד.

וְכָאן רַב הוּנָא ס"ל כְּרַב פְּפֵא וְר' יוֹחָנָן כְּרַב וּבִיּוֹד מ"מ ס"ל לְהַתּוֹס' דְּהָכָא י"ל דְּגַם רַב פְּפֵא יֵהִי
ס"ל כְּרַב וּבִיּוֹד שֶׁם. דְּהָכָא כִּינּוּן שְׁהוּא שׁוֹטָה בְּאַחַת יֵשׁ לְהַתּוֹזִיקוּ בְּחֻזְקָת שׁוֹטָה לְכָל דְּבָר עַכ"ל.

מִשָּׂא"כ הֵתָם גְּבִי נְגִיחָה מֵהַסְתָּם אֵין לְהַתּוֹזִיק מִמֵּינָן עַל שִׂאֵינוּ מִינוּ וְא"כ עַכ"פ גַּם כָּאן אֵין לְהַתּוֹזִיק
יּוֹתֵר מִרַב וּבִיּוֹד שֶׁם. דְּכִינּוּן דְּלַרְב הוּנָא גַם כָּאן קִי"ל כְּרַב פְּפֵא שֶׁם.

ע"כ גַּם לְרַבִּי יוֹחָנָן י"ל דְּאֵין לְהַתּוֹזִיק יּוֹתֵר עַכ"פ מִרַב וּבִיּוֹד שֶׁם דְּאַפּוֹשֵׁי פְּלֹגְתָא לָא מִפְּשִׁינּוּ.
וְהֵוָה גַּם לְרַב וּבִיּוֹד שֶׁם אַע"ג דְּמִסְתְּמָא ע"י מוּעֵד בְּמִין אֶחָד מִחֻזְקֵינוּ אוֹתוֹ לְמוּעֵד לְכָל.

מ"מ אִם רְאִינוּ שְׂלֵא נִגַּח לְשִׂאֵינוּ מִינוּ. אִזִּי דִּינוּ כְּתָם לְשִׂאֵינוּ מִינוּ.

דְּהִינּוּ דִּין הַמְשָׁנָה שֶׁם שׁוֹר שְׁהוּא מוּעֵד לְמִינוּ וְאִינוּ מוּעֵד לְשִׂאֵינוּ מִינוּ. וְפִי' רַב וּבִיּוֹד וְאִינוּ מוּעֵד
תְּנִין.

וּפְרַש"י כְּגוֹן דְּעַבְרִינְהוּ לְקַמְיָה וְלֹא נִגַּח. הִלְכָּהּ לְמִי שִׂאֵינוּ מוּעֵד לוֹ אִם נִגַּחוּ אַחַר זְמַן מְשַׁלֵּם חֲצִי
נִזְק אֲבָל מִסְתְּמָא אִם הוּעֵד לְזָה מוּעֵד לְזָה וְכֵן אִם הוּעֵד לְקַטְנִים מוּעֵד לְגְדוֹלִים עַכ"ל.

הָרִי אַף דְּמִסְתְּמָם אַף מְקַטְנִים מוּעֵד לְגְדוֹלִים וּמִמֵּינָן לְשִׂאֵינוּ מִינוּ עַכ"ז ע"י דְּעַבְרִינְהוּ לְקַמְיָה וְלֹא
נִגַּח בְּטָלָה חֻזְקָה זֶה. כַּמ"כ הָכָא אַף דְּהִיכָא שְׁהוּא שׁוֹטָה בְּאַחַת מִחֻזְקֵינוּ לִיהַבְּחֻזְקָת שׁוֹטָה לְכָל
דְּבָר.

עַכ"ז הָכָא דְּבִדְקָנוּ אוֹתוֹ וְהָרִי הוּא פְּקַח בְּשִׂאֵר דְּבָרִים כְּשִׂאֵר הַפְּקָחִים זוּלַת בְּדָבָר זֶה לְבַד הוּא
שׁוֹטָה הָרִי הוּא נְדוּן כְּפְּקַח לְשִׂאֵר דְּבָרִים וּמוֹדָה ר' יוֹחָנָן בְּזֶה: קִיֻּצוּר לְכַאוּרָה רַב הוּנָא דְּכָאן ס"ל
כְּרַב פְּפֵא פ"ד דב"ק (דל"ז סע"א) דְּאִינוּ מוּעֵד לְשִׂאֵינוּ מִינוּ מִסְתְּמָם אַא"כ נִגַּח שׁוֹר חֲמוֹר וְגַמְלָה.

וְא"כ אַף ר' יוֹחָנָן כָּאן נִרְאָה דְּאִינוּ מִחֻזְקָת יּוֹתֵר מִרַב וּבִיּוֹד שֶׁם דְּמִסְתְּמָם הֵוָה מוּעֵד לְשִׂאֵינוּ מִינוּ
ג"כ. אֲבָל הִיכָא שְׂרִאֵינוּ שִׂאֵינוּ נּוֹגַח לְשִׂאֵינוּ מִינוּ מוּעֵד לְשִׂאֵינוּ מִינוּ וְכַש"כ הָכָא כְּשִׂבְדְּקָנוּ
וְנִמְצָא פְּקַח בְּשִׂא"ד אִינוּ בְּחֻזְקָת שׁוֹטָה כִּי אִם לְמַעֲשָׂה זֶה לְבַד: ד אַף עֲדִינּוּ י"ל דְּאִינוּ שִׂאֵינוּ שׁוֹטָה
רַק לְדָבָר א' כִּינּוּן שַׁע"כ"פ לְדָבָר אֶחָד הוּא שׁוֹטָה אַף שַׁבְשֵׁא"ד הוּא פְּקַח.

עֲדִינּוּ הַדִּין סְפֵק שְׁמָא עַכ"ז חֲשׁוּב שׁוֹטָה מִחֻזְקָת אוֹתוֹ הַדְּבָר. אַף י"ל כִּינּוּן בְּרוּב מַעֲשָׂיו הוּא פְּקַח
ע"י הַדְּבָר אֶחָד שְׁהוּא בּוֹ שׁוֹטָה אֵין דִּינוּ כְּשׁוֹטָה.

דכמו עתים חלים עתים שוטה אף שהחוק פן להיות עתים שוטה כמ"ש התוס' ביבמות פ"ק ד"א (דל"א ע"ב) עכ"ז ב"ע שוטה חלים דיינינו ליה פ"ק. אף ששאר בו השורש שיהיה שוטה לעתים.

וגם עכשיו אינו רק חלים לא שפוי לגמרי כמ"ש בתשו' הרשב"א סי' תשס"ה שהובא בב"י באה"ע סי' קכ"א. כמ"כ זה שוטה פ"ק בכל דבריו אף שבדבר אחד הוא שוטה אין זה הדבר מונע פקחותו משא"ד שוטה פ"ק ב"ה.

אף לכאורה משמע ביבמות פ"ק ח"ד (דף ק"ג ע"ב) דגם פשידעת לשמור את גיטה ולשמור את עצמה עכ"ז נקראת שוטה רק שמותר לגרשה משום דלא שייך החשש שיהגו בה מנהג הפקר פ"ן שידעת לשמור א"ע הרי אף שהיא פקחת בזה שידעת לשמור א"ע עכ"ז חשיבא שוטה ע"י א' מסימני שוטה שיש בה.

ועיין בג"פ סי' קי"ט ס"ק ל"א בשם רי"ו נכ"ו ח"ד ועינתי ברי"ו שם דמיירי בקטנה. והנה גבי נתקרא הוא או נשתטה דאינו מוציא עולמית פירשו הטעם במשנה פ"ק ח"ד שם משום דהאיש אינו מגרש אלא לרצונו.

וא"כ אם בכל דבריו הוא פ"ק אף שבדבר א' הוא שוטה פ"ן אותו הדבר אינו שייך לענין הגט והוא נותן הגט מרצונו י"ל יכול לגרש. ועו"ל דמאחר שבכל דבריו הוא פ"ק א"כ גם בדבר הזה שוטה בו שוטה מספקין ש"מ אין זה שוטה כ"א איזו חולי דנגמט גנדרופוס אכדנה.

ועוד דבירוש' במסכת גיטין פ"א ובמסכת תרומות פ"ק לא קיי"ל כר' יוחנן נגד רב הונא רק במאבד מה שנותנין לו שבדבר זה לחוד סגי משום דאפילו שוטה שבשמים אינו עושה פן אכל בשאר הג' דברים קיי"ל כר' הונא דבעינן עד שיהיה פ"ן.

א"כ כ"ש בשאר דברים שלא בהנהג' דחגיגה לא מחזקינן ליה פ"ל פשוטה ע"י דבר אחד. ואף דלא קיי"ל פ"ן רק פ"ס דילן.

מ"מ היבא דהוא פ"ק בשא"ד ש"ל גם לש"ס דילן חשוב פ"ק בכה"ג יש לצרף הירושלמי לתרומות דהיתר. ועוד דגם בש"ס דילן איבעיא להו ש"מ לא חזר רב הונא רק ממק"ע פסותו כו' אלא ש"ל דמ"מ לש"ס דילן קיי"ל כר' יוחנן: קצור אם נחליט שבדבר א' הוא שוטה ובשא"ד הוא פ"ק א"י דינו.

י"ל דמאחר ה' דחרש ושוטה אינו יכול לגרש משום שהאיש אינו מוציא אלא לרצונו ובכה"ג נראה דיש לו רצון. ועוד טעם ע"פ הירושלמי: ה עוד יש לצרף לזה מ"ש בשו"ת זכרון יוסף סי' יו"ד וז"ל טעם ב' לשריותא דראוי לפסוק פ"בנינו שמחה וסיעתו דלאחזקי בשוטה בעינן דנקא אחד מהנהג' ד' דברים דבפ"ק דחגיגה.

והביא שם הרבה פוסקים דס"ל פ"ן יעו"ש. ואפשר שפ"ן משמע בירושלמי פ"מ"א דאומר סימני שוטה הינא יחידי כו'.

משמע דהו דנקא סימני שוטה. והב"ש סי' קכ"א ס"ק ט' הביא דברי הב"י שפסק פ"מ"ב"ם והג"פ שם ס"ק י"ב נוטה יותר לדעת רבינו שמחה וסיעתו והת"ג ס"י קכ"א הביא רק דעת הב"ש ולא ראה תשו' זכרון יוסף ה"ל.

(ובמקד' תלים סי' ל"ד ע"פ לקוד בשנותו את טעמו. אבל השטות שפראת כו' מהלך בשוק ומקרע את בגדיו והתינוקות רצין אחריו כו'.

הנה מחשב ג"כ אחד מהסימנים דפ"ק דחגיגה ועיין מזה בילקוט בשמואל א' סי' קל"א. אף בפסוק נזכר ויורד רירו על זקנו בש"א סי' כ"א י"ד.

וע' בפרש"י במשלי סי' י"ג י"ג ע"פ בז לדבר יחבל לו הנזכר ויורד רירו כו' אף שזה אינו מסימני שוטה נק' שוטה כמש"ש בשמואל א' (שם) ויתהולל ופרש"י וישתטה כו'). וכיין דהקא בנד"ז הדבר אחד שהוא בו פשוטה אינו מהנה ד' דברים הנ"ל א"כ לדבריהם בלאו הכי אינו שוטה רק לדברי הרמב"ם.

לכן בכה"ג מהני הטעמים דלעיל שנגדק שבשא"ד הוא פקח גמור לומר דלאו שוטה הוא. ותלין מעשה הדבר אחד בדברים ידועים כגון בחולי או שאר סבות וכמ"ש בזכרון יוסף שם בטעם הג'. ועמש"ל סעי' ב'. אבל מה שצידדו כת"ר ע"פ מ"ש בספר אור ישאל בשם הנו"ב דדוקא ע"י מעשה מיוחד שוטה ולא ע"י דבור שמדבר דברי שטות.

כבר השיב ע"ז בתשו' בית אפרים חאה"ע סי' פ"ט וע"ש מהסוגיא דפרק מש"א נשתתק כו' בודקין אותו אם אמר על לאו לאו כו'. הגם שמשם אין ראיה גמורה מ"מ נראה ראיה ממ"ש התוס' שם (דף ע' ע"ב) סד"ה התם ונ"ל ופעמים ששכיב מרע אינו בדעתו ומספקא אי חשבינן ליה פשוטה או שפא תונבא בעלמא הוא דנקטיה עכ"ל.

ובערוב ערף תונבא פי' שהוא ענין טרדא. והרא"ש שם ס"י א' ביאר משום דלא מחוסר מעשה דרגיל שתתיישב דעתו ממילא עכ"ל.

משמע הא לאו הכי הנה נחשב שוטה אף דהענין שאינו בדעתו הוא נדאי לא ע"י מעשה רק ע"י דבור שמדבר שלא בדיעה. וכ"כ במרדכי ר"פ מי שאחזו.

וכן פי' בהדיא בסימני סה"ת סי' ק"ל דין שכיב מרע כו' וצריך לזהר שיהי' פקח בעת פתיבת הגט שלא יהא מטורף כעין חולה שפעמים אינו יודע מה מדבר כעין רישבי"ר בלע"ז וה"ל פשוטה ואין הגט פלום עכ"ל וכ"כ בפנים שם סי' הנ"ל דפעמים שאינו בדעתו והוי כמו מטורף ואינו יודע מה מדבר ובין למר לא דמי לישן וגם לא סמיה בידן עכ"ל.

וכ"כ הב"י שם סי' קכ"א וכ"כ הג"פ ס"ק י"ז וכ"כ הפר"ח סי' קכ"א סק"י ונ"ל אם החולה מדבר ואינו יודע מה מדבר שנקרא אישבאריא"ר בלע"ז דינו פשוטה ואם פתבו גט ע"פ דבורו הגט בטל מן התורה וכמ"ש הב"י ע"ש עכ"ל.

ולכאורה יש ראיה מכאן לדעת הרמב"ם דלאו דוקא הנה דחגיגה לבד הן סימני שוטה. דהא הקא ע"י שאינו יודע מה מדבר נחשב לשוטה.

אלא הנה דחגיגה היינו כמש"ל סעיף א' בשם תשו' מהרי"ו סי' נ"ב היינו שלא ראינו בו שום שטות אלא זה כו' מיהו יש לדחות דהקא שאני כיון דמייירי שהוא חולי עד שמחמת תוקף החולי אינו יודע מה מדבר.

וגם אין רואין ממנו מעשה פקח לכה נחשב שוטה דמחמת חולי נטרפה דעתו. אבל בעלמא אין ראיה שמחמת דבר אחד יהי' נחשב שוטה.

(הג"ה.)

ובתשו' פתבתי עתה ע"ד גט חרשת שהיה בעלה שכ"מ ולא היה שפוי בשעת הגט דבירו שלמי פ"ק מש"א ורפ"ק דתרומות מבןא"ר בענין קורדייקס דאין בו אהד מהסימנים הנ"ל ופי' הקה"ע דא"כ אינו שוטה אלא שאין בדבריו כלום משום שאין בו דעתא צילותא.

והיינו שי"ל שדינו פתוש שחשוב אין בן דעת אע"פ שיש בו דעת יותר מבשוטה כדפרש"י בשבת ר"פ מי שהחשיך. לכן אע"פ שאין בו א' מסימני שוטה גמור אין בדבריו כלום.

וא"כ לפ"ז י"ל עד"ז בשכ"מ פשאינו שפוי בדעתו דנדאי לא חמור מקנרדייקוס המבןא"ר בגמ' בהדיא אף ממ"ש בסה"ת וה"ל פשוטה לא משמע פן עכ"ה ועיין בבית מאיר סס"י קכ"א שהשיב עוד על דברי הנ"ב המובאים בספר אור הישר (דנ"ט) שיש סברא אצלו דאפי' שוטה שגירש על ידי ע"ג שמלמדו בענין הגט יש לומר דאין הגט בטל והוא השיב עליו דהגט בטל וכפ"ט המשנה בפ"ק חרש נתחרש הוא או נשתטה אינו מוציא עולמית פניו שאין לו דעת א"כ אין זה חשוב מגרש מרצונו ודעתו.

גם הזכרון יוסף שם בטעם החמישי שבתשו' הנ"ל חלק ע"ז רק טעמו טעם אחר ודברי הבית מאיר נראים יותר כפ"ט ל' המשנה שם שהאיש אינו מוציא אלא לרצונו כו': קיצור שיש לצרף עוד שרוב הפוסקים ס"ל דלא חזקי בשוטה בעיניו דנקא אהד מהנך דברים דפ"ק דתגיגה.

אבל מ"ש משום דהנ"ב כ' ע"י מעשה דנקא מחזקינן ליה בשוטה לא ע"י דבור. דבריו הם נגד דברי התוס' (ד"ע ע"ב) סד"ה ה"ה וסה"ת סי' ק"ל וב"י סי' קכ"א.

ומש"ע הנ"ב בענין גט שוטה ע"י ע"ג המלמדו דבריו בטלים כמ"ש הבית מאיר סס"י קכ"א: ו ומעתה בנ"ד הנה הרב דק' סאראקא פתב שע"פ גב"ע בעירו שמשם הוא המגרש הועד איהו שעשה פעם אהד ודיבר כמה פעמים אשר הוא ממש שגעון ושטות אף ה"ה לא מהדברים שבפ"ק דתגיגה.

והב"ד דק' טולטשין ששם הוא אשתו של המגרש. והמגרש היה בבית חותנו פתבו שהמגרש הוא איש מבוהל ועושה מעשה נערוה וזולל וסובא אמנם לא ראו בו שום דבר שטות ושגעון ח"ו ובפ"ט מסימני שטות המבןא"ר בגמ' לא ראינו בו לא מהם ולא פ"צא בהם וזאת יעידון ויגידון כל אנשי עירנו המפירים אותו שכשמדברים עמו איזה עסק הוא מדבר בהשכל ודעת ככל הפקחים עכ"ד הב"ד דק' טולטשין.

והב"ד דק' ייאמפלא ששם פעלו ממנו ע"י פיתוי שיתן הגט לאשתו מעידין שכמה אנשים ישבו עמו מזמן הציווי שלו לכתוב הגט עד אחר גמר הפתיכה לא ראו בו שום סימני שוטה לא הן ולא פ"צא בהן לחשוש ע"פ הדין וגם אחר הפתיכה בעיר עד גמר הנתינה שהיה בפ"ר מעיד עד אהד שהיה עמו כל מש"ה הנ"ל והי' שפוי בדעתו ככל עניניו ככל אנשים הפקחים בלתי שום חשש שגעון פי רמ"א היה על האיש הנ"ל לעסוק עמו מחשש חזרה וביטול עכ"ד הב"ד דק' ייאמפלא.

ומאחר שהב"ד דק' טולטשין כותבין שכשמדברים עמו איזה עסק הוא מדבר בהשכל ודעת ככל הפקחים. ולא ראו בו שום שטות כלל.

א"כ י"ל שהדברי שטות שדיבר בק' סאראקא עתה חלפו והלכו ממנו. מאחר שלא ראו בו שום שטות.

וא"כ אף אם בהיותו בק' סאראקא דיבר דברי שטות נאמר שעתה נחלם ונתרפא. דאין לה בו אלא מקומו ושעתו.

הגם שיש לחוש שמא אותו הדבר שדיבר בו דברי שטות לא אינה לידו בהיותו בק' טולטשין וע"כ לא ראו בו שום שטות אבל אילו הנה בא לידו דבר זה הנה מדבר דברי שטות כמקדם אף זה רחוק דאילו הנה שוטה באותו הדבר גם בהיותו בטולטשין אף לא הנה מזדמן שיצא מפיו דברי שטות במשך שהיה שם בשנה זו מקודם הפסח עד אמצע הקיץ.

וגם מתחלה הנה שם שלשה שנים אלא שנפרד משם על שנה ומחצה לסאראקא ובא בתורה שנה זו לקודם הפסח והי' שם עד אמצע הקיץ ואח"כ גימט הגט כנ"ל. הרי במשך זמן כזה תחלה וסוף לא ראו בו סימני שטות כלל.

א"כ י"ל שמה שהיה באמצע בהיותו בק' סאראקא. נתרפא אח"כ בבואו לטולטשין.

וראיה לזה מהתשו' שבמרדכי ר"פ מי שאחזו סי' תכ"א ע"ד הגט הנחתן בווירצבורג כי לא הודיעו בכתבם אף זה שנטרפה דעת הבעל ובדקוהו בדיקה משולשת ונתברר כי באותה שעה חלים הנה וע"ז השיבותי כי אם לא הוחזק שוטה בדברים האמורים בפ"ק דחגיגה הרי הוא כפקח וא"צ בדיקה עכ"ל.

משמע דע"י שבדקוהו מחזקינו ליה השתא בחלים. אף שבנדאי הנה תחלה מטורף.

וה"נ משך זמן רבע שנה חשוב כבדיקה פיון שהיה אצלם כשאר בנ"א הפקחים. וכתוב בתשו' זכרון יוסף ה"ל ד"ה טעם ג' דאע"פ שכ' הב"י סי' קכ"א דשוטה הוי כמי שאחזו קורדיקוס דלא מהני ביה בדיקה וכ"כ מהרש"א בחדושו לתוס' ד"ה ה"ת דעתא צילותא הוא בגיטין (דף ע' ע"ב).

אלא נדאי דנקא בדיקה דנשתתק לא מהני ביה. אבל בדיקה משולשת גמורה האם הוא נבון וחקם במילי דעלמא כשאר פקחים נדאי מהני ביה מן הסברא כו' עכ"ל וע"ש בתשו' ה"ל דכוננתו אפילו הוא שוטה בדבר אחד מהני ביה הבדיקה אם הוא חכם ונבון בשאר דברים ע"י בדיקה משולשת כה"ל וכ"ש וק"ו הכא דהבדיקה היא שלא נראו בו שום סימני שטות כלל ומתברר דאינו שוטה אפילו בדבר אחד ע"י שרואים שמדבר בכל הענינים כבני אדם הפקחים דע"ז נתברר נדאי שהוא נבון וחקם בשא"ד ועל ידי שבמשך זה לא ראו ממנו שום מעשים ולא דבור שטות מתברר שאינו שוטה בשום דבר.

דאין לומר שזה שלא ראינו ממנו שום דבורי שטות ה"ל כהא דתנן במשנה פ"ב דעדות מ"ב ופרק י"ב דזבחים וחקמים אומרים לא ראינו אינו ראיה. מ"מ הרי כ' הש"ף בי"ד רס"י א' בשם מהרי"ק ש' קע"ב דבמנהג וכה"ג הוי לא ראינו ראיה וכמ"ש בש"ע ח"מ סס"י ל"ז.

וע"ש בש"ף בח"מ סס"י ה"ל שהאריף בזה. וחילק בין שהיא דזבחים דלא שכיח שימצא טריפה אחר ההפשט כו' אבל בדבר דשכיח כו'.

ובד"מ בח"מ סס"י ל"מ"ד סק"ז הביא מ"ש בהגמ"ר דסנהדרין סי' תשכ"ה ומסתברא דלא תנן לא ראינו אינו ראיה אלא היכא דאיכא למימר זה ראיה וזה לא ראיה כו' ע"ש. והנה הש"ג בב"מ ר"פ הפועלים אע"ג דס"ל לא ראינו אינו ראיה אא"כ באופן היכא דאירע מעשה ונמנעו מלעשות.

וכמ"ש הש"ף בשמו. עכ"ז סיים ונ"ל ומה שמצינו לא ראינו ראיה גבי חזקת הישוב שפסק מהר"מ בתשו' מיימוני דשייכי לה' עדות סי' י"ג כו' ואחרי שהרוב אומרים לא שמענו שיש לפלוני חזקת ישוב לא יוכל להחזיק.

התם ה"ט משום דלא שמעו דידהו הוי שמיעה כו' דמיימי ראיה מאיסי בן יהודה ס"פ האומנין דאמר הא איפא רואה יביא ראיה ויפטר עכ"ל. וע"ש ברה"ף דאי לא מיימי ראיה משלם ובנ"י שם בשם הר"ן דלאו דוקא בשבועת השומרים אמרה איסי אלא אפילו בעלמא כי הכא אי איתרע דשכיחי בה סהדי הוא לא מיפטר בשבועה אלא בעדים עכ"ל.

ודין דאיסי הובא בטוש"ע ח"מ סי' קפ"ז סעיף אב"ג ובסי' רצ"ד סעיף ב' ג' ובסי' ש"ה סעיף א'. ולכאורה יש להקשות על הא דאיסי גופא מ"ש מהא דקיי"ל דלא ראינו אינה ראיה.

אע"כ צ"ל דכיון דשכיחי פאן רואים חשוב לא ראינו ראיה לחייבו לשלם. ומוציאים ממון עי"ז. ואע"ג דלכאורה בדין המשנה דנבחים הנ"ל ג"כ קרוב יותר שהי' ר"ח סגן הפהגים רואה. וא"כ יהיה לא ראינו ש'לו ראיה.

אפ"ל דהתם שאני כיון דתקמים ס"ל דכל הקדשים שאירע בהם פסול קודם להפשיטן העור יוצא לבית השריפה. א"כ ה"ל פאילו יש עדים שהדין כן.

ע"ז לא מהני הלא ראינו דר' חנינא. דהא גם שם בהא דאיסי אילו יש שנים אומרים שראו אע"פ שהיו שם אנשים רבים מאד שאומרים לא ראינו אמרינן לא ראינו אינה ראיה.

וכך כיון שהם מקובלים בענין הדין דיוצא לבית השריפה ע"ז אמרינן לא ראינו אינה ראיה. משא"כ בהא דאיסי כיון שיש חיוב עליו בממון זה שנגמסר לידו והוא לבדו טוען שאירעו האונס. ע"ז אמרינן לא ראינו הנה ראיה לחייבו ולא להאמינו ועיין. בב"ש רס"י מ"ז.

וכמ"כ בגד"ז כיון שאין שום אדם אומר שהיה בו שטות בהיותו בטולטשין מקודם הפסח עד אמצע הקיץ. ואנשי העיר אומרים להפך שהיה פפקם ולא ראו בו שום שטות ע"ז הנה לא ראינו ראיה דהא ודאי ג"כ רחוק הדבר שלא יגלה בהתתיה במשך זמן כזה לשום אדם בטולטשין.

ואם משום שיש עדות ג"כ בסאראקא שהיה מדבר דברי שטות. הרי י"ל נתרפא.

ומה גם דהא על פתח השלשה שנים שהיה מקודם ג"כ בטולטשין ולא נראה ממנו שום שטות הוי ודאי חזקה גמורה שהיה פקת. וא"כ מה שפסאראקא הוגבה עדות שדיבר בשוטה.

עכצ"ל שאח"כ בבואו לסאראקא נתקלקל. א"כ כמ"כ י"ל שפבואו אח"כ לטולטשין נתרפא: קיצור כיון שיש עדות שהיה בטולטשין פפקם ולא נראה בו שום שטות א"כ מה שיש עדות שפסאראקא דיבר שטות.

אין זה שובר העדות דטולטשין שהרי י"ל עכשיו נתרפא. וע' כה"ג במרדכי ר"פ מש"א.

ואם משום דזהו לא ראינו בו שטות. ולא ראינו אינו ראיה.

י"ל להש"ף בח"מ ס"י ל"ז וביו"דובי"ד רס"י א' כה"ג חשוב לא ראינו ראיה. ואף להש"ג רפ"ז דב"מ יש לדמותו להא דאיסי ס"פ האומנין דהיכא דשכיחי רואין הוי לא ראינו ראיה: ז ובמשנה פ"ק דנדה (דף ז' ע"א) א"ר יהושע אני לא שמעתי אלא בתולה.

ובגמ' שם אמר לו ר"א לר"י אתה לא שמעת אני שמעתי כו'. נ' שהפנונה דבכה"ג אין לא שמעתי של ר' יהושע ראיה.

מאחר שר"א אומר שמע איך נכחיש דבריו בשביל שחבירו לא שמע אף שטענת ר' יהושע נראה שרחוק שלא ישמע. מ"מ פיון שר"א אומר שמע כו'.

משא"כ בנד"ז אין מי שיכחיש העדים דטולטשין פנ"ל א"כ הוי לא ראינו שלקה ראיה. וא"כ כ"ש בצירוף הטעמים דלעיל אות ד' נאות ה' פאשר רק בדבר אחד שאינו מהנה דחגיגה הוא שוטה ובשא"ד הוא פקח גמור שי"ל שאינו נידון פשוטה.

א"כ בהצטרף הטעם הזה דעכשיו לא ראו בו שום עניני שטות כלל שאין לחוש. ובלא"ה על המעשה שעשה פ"א דבר שטות הרי הרב"י בח"מ סי' ל"ה ס"ט כ' ונ"ל שאין הפנונה שבפעם אחד שיעשה אחד מאלו (דהנה דפ"ק דחגיגה) דרף שטות מקרי שוטה אלא פשדרכו בכך וזהו שכתב הרמב"ם ז"ל ונמצא דעתו משונבשת תמיד עכ"ל נהביאו הש"ך בי"ד סי' א' ס"ק כ"ג והפר"ח והכו"פ.

והת"ש שם ס"ק מ"ו דקדק מהתוס' דחגיגה (ד"ג סע"ב) ד"ה פיון: דבחד זימני גמי נחשב שוטה ונדחק בלשון הברייתא הינצא יחידי והלן דמשמע ודאי דאינו פעם א' לבד. והטורי אכן הכריח מהש"ס דחגיגה שם להפך דבעינו שיוחזק.

ולא סגי בפעם אחד יעו"ש דהוכחה יפה הוא. ועכ"פ בנד"ז שהדבר שעשה פ"א דבר שטות אינו מהנה דחגיגה כ"א דבר אחר אשר מקור להחשיב גם זה לשוטה נובע מדברי הרמב"ם.

ומדברי הרמב"ם ודאי מוכח בדברי הרב"י דבעינו שיעשה פן תמיד והת"ש נדחק בדברי הרמב"ם. וכ"נ מדברי אאזמו"ר הגאון ז"ל בי"ד סי' א' סעיף ה' שמרמב"ם משמע כדעת הרב"י ומהתוס' הוא שיש לדקדק כהת"ש.

א"כ יש לסמוך על הרמב"ם בנדאי פשהמעשה שטות אינו (מהנה דפ"ק דחגיגה) דאין להחשיבו פשוטה ע"י פעם אחד לבד. וא"כ בנד"ז פיון אף לדברי הרב מסארקא לא עשה מעשה שטות כ"א פעם אחד אינו נחשב שוטה כלל עי"ז.

ונשאר מה שדיבר כמה פעמים מה שהוא שגוען ושטות רק לא מהדברים שבפ"ק דחגיגה. ע"ז י"ל דהא אפילו לדעת הרמב"ם דס"ל (דהנה ד' דחגיגה) לאו דוקא מ"מ כ' מהרי"ק סוף שרש י"ט דדוקא שהגיע לשטות גדול כמו הני (דפ"ק דחגיגה) עכ"ל.

ממילא י"ל דאין לדמות דבור למעשה דהני (דפ"ק דחגיגה) מעשה ניהו וגם מוחזק במעשה זו ג"פ. משא"כ מה שדיבר דברי שטות לא הגיע זה להני (דפ"ק דחגיגה) [ע' מפתח].

וגם מהלשון ודיבר כמה פעמים אשר הוא ממש שגוען ושטות עכ"ל הנה כמה פעמים יתפרש ג"כ על ד' או ה' פעמים א"כ משמע רוב דיבוריו אינן דברי שגוען ושטות כ"א פשאר אדם ולכן אינו דומה למ"ש התוספות בגיטין פמ"א (ד' ע') וסה"ת סי' ק"ל כששכ"מ אינו שפוי ומדבר וא"י מה מדבר נחשב פשוטה דהתם שאני שכל דיבוריו באותו עת הוא פן.

אבל בנד"ז אשר רוב דיבוריו רובם ככולם הם כפקח אף אם דיבר ד' או ה' פעמים במשך זמן דברים פשוטה. אינו נחשב שוטה עי"ז.

דָּהָא גַם בְּשׁוּטָה בְּדָבָר אֶחָד בְּמַעֲשֵׂה אִם בְּשֵׁא"ד הוּא כְּפָקֶח נִתְבָּאָר לְעֵיל סְעִיף ג' טְעֻנוֹת לְהַקְלֵי וְא"כ כְּשֵׁאִינּוּ שׁוּטָה בְּמַעֲשֵׂה רַק שְׂדִיבְר כְּמָה פְּעָמִים וְשֵׁאָר דְּבָרֵי הֵם כְּפָקֶח י"ל לֹא חָשׁוּב שׁוּטָה.

וְגַם כִּינּוּן שְׂבַעֲיָנָן חֲזָקָה ג"פ וּבְדָבוֹר י"ל לִיכָא חֲזָקָה אִם שְׂהָה בִּינְתִינִים זְמַן רַב. וְגַם כַּמ"ש הַתּוֹס' גִּיטִין ד"ע) גַּבִּי דְבָרֵי שְׁטוֹת שְׁל ש"כ"מ ש"י"ל תְּוֹנְבָא הוּא דְנִקְיָט לִיָּה וּפִי הָעָרוּף דְּהִינּוּ טְרָדָא שְׁטָרוּד בְּחֻלְיוֹ.

וְה"נ אֶפְשָׁר לְתַלּוֹת שְׂהָה שְׂיַכּוֹר אֲזוּ וְאָף לַפּמ"ש הָרַב דְּסִאָרְאָקָא תַּחֲלָה שְׂהוּא מְוַחֲזָק וּמְפֹרָסָם פֶּה בְּעִירוֹ לְאִישׁ שׁוּטָה וּמְשׁוֹנְגָע גְּמוֹר כִּינּוּן שְׂלֹא מְצָאוּ עֵדִים רַק שְׂעֵשֶׂה פ"א וְדִיבְר כְּמָה פְּעָמִים כּו' כַּנ"ל.

א"כ הִתְכַּרַח לְפָרֵשׁ אוֹמְרוּ שְׂמֻחֲזָק לְאִישׁ שׁוּטָה וּמְשׁוֹנְגָע זְהוּ כְּעִנְיָן הַנְּזָכָר בְּטוֹש"ע ס' קנ"ד ס"ה אִישׁ הַמְשַׁתְּטָה מִיָּדֵי יוֹם כּו' וְהוּא מִתְּשׁוּ' הָרֵא"ש כְּלָל מ"ג ס' ג' מְכָה הוֹרֵג וְזוֹרֵק וּבוֹעֵט וְנוֹשֵׂף כּו' וְרֵאוּבֵן מְשִׁיב אִינּוּ מְטוֹרֵף אָף אִינּוּ בְּקִי בְּטִיב הָעוֹלָם.

ס"ל בְּפִשְׁיטוֹת דִּיכּוֹל לִיתָן גַּט. גַּם סוּף כְּלָל פ"ה ס' י"ב אע"פ שְׂאִין דְּעַתּוֹ מִיְנוֹשְׁבַת עָלְיוֹ כָּל כּו'.

וּמֵאֲחַר שְׂלֹא מְצָאוּ עֵדִים רַק שְׂדִיבְר כְּמָה פְּעָמִים כּו' י"ל אִין זֶה שׁוּטָה. וְעכ"פ כִּינּוּן אֲנָשֵׁי ק' טוֹלְטִשִׁין מְעִידִין שְׂכַמָּה חֲדָשִׁים קוֹדֶם נְתִיבַת הַגֵּט לֹא רָאוּ מְמַנּוּ שׁוּם דִּיבּוֹר שְׁטוֹת כ"א דִּיבּוֹרוֹ כְּכָל בְּנֵי אָדָם.

נ' שְׂיֵשׁ לְהַקְלֵי דְּגִיטּוֹ גַט גְּמוֹר. גַּם בְּתַנּוּ' מְצִינּוּ לְשׁוֹן שְׂגָעוֹן שְׂאִינּוּ עַל מְשׁוֹנְגָע גְּמוֹר כְּמוֹ יַכְכָּה ה' בְּשִׁגְעוֹן פ' תְּבֵא (כ"ח כ"ח) וְת"א בְּטַפְשׁוֹתָא.

וְטַפְשׁוֹת אִינּוּ שׁוּטָה גְּמוֹר כִּי תַרְגּוּם אֲשֶׁר נוֹאֲלָנוּ בַּפ' בְּהַעֲלוֹתָהּ תַרְגּוּם דְּאֵטְפִישְׁנָא. וְרִש"י פ"י שְׂהוּא עִנְיָן אָוִיל.

וְאִין זֶה שׁוּטָה מְמַשׁ אֶלָּא כְּמוֹ גַבִּי הַשְּׂמֵן לֵב הָעָם הִזָּה יִשְׁעִיָּה ז' י' ת"י טַפְשׁ לְבִיָּה דְּעַמָּא. וְכֵן בְּתַלְמִים ס' (ק"י ט ע') טַפְשׁ כְּחֻלָּב לְבָם.

וְהַמְנַהֵג כְּמִנְהַג יְהוּא בֶן נִמְשִׁי כִּי בְּשִׁגְעוֹן יִנְהַג בַּמ"ב ס' (ט' כ'). וּפִי' בַּמַּצ"ד בְּלִי סֹדֵר וְיִשׁוּב הַדְּעַת.

וְכֵן שָׁם (ט' י"א) מְדוּעַ בָּא הַמְשׁוֹנְגָע הִזָּה אֶלְיָה שְׂהִיּוֹ קוֹרִין לְנִבְיָא מְשׁוֹנְגָע כַּמ"ש בַּמַּצ"ד וְאִין ר"ל שׁוּטָה מְמַשׁ. וְכֵן וְהִיָּת מְשׁוֹנְגָע מִמְרָאָה עֵינִיָּה בַּפ' תְּבֵא (כ"ח ל"ד).

וְכֵן בְּהוֹשַׁע ס' ט' פְּסוּק ז' מְשׁוֹנְגָע הָאִישׁ הָרוּחַ וּבִזְכָּרְיָה ס' י"ב ד' וְרוֹכְבוֹ בְּשִׁגְעוֹן כ' הַמַּצ"ד ר"ל לֹא יִלְחַמוּ פְּסוּדָר תַּכְסִּיסי מְלַחְמָה. וְכֵן בְּיַרְמְיָה ס' (כ"ט כ"ו).

ע"כ מ"ש הָרַב דְּסִאָרְאָקָא שְׂהוּא מְוַחֲזָק כּו' אִין לְבָנוֹת יְסוּד ע"ז זוֹלְתִי עַל מַה שְׂהַעֲיָדוּ עֵדִים שְׂעֵשֶׂה מַעֲשֵׂה פ"א וְע"כ נִרְאָה לְסַמְנָה לְהַקְלֵי עַל עֵדוֹת אֲנָשֵׁי טוֹלְטִשִׁין וְהַב"ד דַּק' יִיאַמְפְּלָא: סִימָן קַנְד הִנֵּה מ"ש מְעַלְתָּם לְהַקְלֵי בַּנְד"ז עַפְמ"ש בְּתַשׁוּבַת אוֹר יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם הַגָּאוֹן בְּעַל נו"ב דְּאֶפִּילוּ אִתְּחַזַּק לְדַבֵּר שְׁטוֹת לָאוּ שׁוּטָה חָשׁוּב שְׂהִיּוֹ קְדוּשָׁיו וְגִירוּשָׁיו בְּטַלִּין עַד דְּעַבִּיד מַעֲשֵׂה שְׁטוֹת וְהִבְיָאוּ רֵאִי מִן הַש"ס דְּקָאָמַר וְהוּא דְּעַבִּיד דְּרָף שְׁטוֹת הָרִי דְּמַעֲשֵׂה בְּעִינָן וְגַם הִבְיָאוּ רֵאִי מְכַמָּה פּוֹסְקִים ע"ז הִנֵּה הַתְּשׁוּ' הַנ"ל אִינָה אִתִּי.

ויכָּבַר הַשִּׁיב עַל הַנ"ב בְּתוֹשִׁיבַת בֵּית אֲפָרַיִם חֵאָה"ע ס"א פ"ט וע"ש מֵהַסְּוֹגָא דְּפָרְק מִש"א נִשְׁתַּתַּק כו' בּוֹדְקֵי אוֹתוֹ אִם אָמַר עַל לָאו לָאו כו'. הַגַּם שְׁמַשְׁם אֵין רֵאִי גְמוּרָה מ"מ נִרְאָה רֵאִיָּה מִמ"ש הַתּוֹס' שֵׁם (דָּף ע' ע"ב) סד"ה הֵתָם וְנ"ל וּפְעָמִים שְׁשָׁכִיב מְרַע אֵינוֹ בְּדַעְתּוֹ וּמִסְפָּקָא אֵי תְּשַׁבִּינָן לִיָּה כְּשׁוֹטָה אוֹ שְׁמָא תְּנֻנְבָא בְּעֵלְמָא הוּא דְּנִקְטִיָּה עכ"ל וְהָרָא"ש שֵׁם סס"י א' בִּיאָר הַסְּפָק מִשׁוּם דְּלָא מְחֻסָּר מַעֲשֵׂה דְּרַגִּיל שְׁתַּתְּיָשֵׁב דַּעְתּוֹ מִמִּילָא עכ"ל.

מִשְׁמַע הָא לָאו הֵכִי הִיָּה נִחְשָׁב שׁוֹטָה אָף דְּהַעֲנִין שְׁאֵינוֹ בְּדַעְתּוֹ הוּא וְדֹאֵי לֹא ע"י מַעֲשֵׂה רַק ע"י דְּבוּר שְׁמַדְבָּר שְׁלֵא בְּדִיעָה. וְכ"כ בְּמַרְדְּכֵי ר"פ מִי שְׁאֲחֻזוֹ.

וְכֵן פִּי' בְּהַדְּיָא בְּסִימְנֵי סה"ת ס"א ק"ל דִּין שְׁכִיב מְרַע כו' וְצָרִיף לִיָּזְהַר שְׁיִהְיֶה פִּקְחָ בְּעַת כְּתִיבַת הַגֵּט שְׁלֵא יְהֵא מְטוֹרְף כְּעֵין חוּלָה שְׁפַעְעָמִים אֵינוֹ יוֹדַע מַה מְדַבֵּר כְּעֵין רִישְׁבִּי"ר בְּלַע"ז וְה"ל כְּשׁוֹטָה וְאֵין הַגֵּט כְּלוּם עכ"ל וְכ"כ בְּפָנִים שֵׁם ס"א הַנ"ל דְּפַעְעָמִים שְׁאֵינוֹ בְּדַעְתּוֹ וְהוּי כְּמוֹ מְטוֹרְף וְאֵינוֹ יוֹדַע מַה מְדַבֵּר וּבֵין לְמַר וּבֵין לְמַר לֹא דְמִי לִישָׁן וְגַם לֹא סְמִיָּה בְּיָדוֹ עכ"ל.

וְכ"כ הַב"י שֵׁם ס"א קכ"א וְכ"כ הַג"פ ס"ק י"ז וְכ"כ הַפּוֹר"ח ס"א קכ"א סק"י וְנ"ל אִם הַחוּלָה מְדַבֵּר וְאֵינוֹ יוֹדַע מַה מְדַבֵּר שְׁנִקְרָא אִישְׁבָּאֲרִיא ר בְּלַע"ז דִּינוֹ כְּשׁוֹטָה וְאִם כְּתָבוֹ גֵּט ע"פ דְּבוּרוֹ הַגֵּט בְּטַל מִן הַתּוֹרָה וְכַמ"ש הַב"י ע"ש עכ"ל.

וְעֵינֵינוּ בְּבֵית מְאִיר סס"י קכ"א שְׁהַשִּׁיב עוֹד עַל דְּבָרֵי הַנּו"ב הַמּוּבָאִים בְּסִפְרָ אֹר הַיָּשָׁר דַּנ"ט שְׁיִשׁ סְבָרָא אֲצֵלוֹ דְּאֲפִילוֹ שׁוֹטָה שְׁגִירָשׁ ע"י ע"ג שְׁמַלְמְדוֹ בְּעֵנִין הַגֵּט יֵשׁ לוֹמַר דְּאֵין הַגֵּט בְּטַל וְהוּא הַשִּׁיב עָלָיו וְדַחָה דְּבָרָיו בְּשֵׁתֵי יָדִים דְּהַגֵּט בְּטַל וְכַפְשֵׁט הַמְּשַׁנָּה דְּפָרְק חֲרִישׁ נִתְחַרְשׁ הוּא אוֹ נִשְׁתַּטָּה אֵינוֹ מוֹצִיא עוֹלָמִית כִּינּוֹן שְׁאֵין לוֹ דַּעַת א"כ אֵין זֶה חֲשׁוּב מְגָרֵשׁ מְרַצוֹנוֹ וְדַעְתּוֹ.

גַּם הַזְּכָרוֹן יוֹסֵף חֵאָה"ע ס"א יו"ד בְּטַעַם הַחֲמִישִׁי שֶׁבְּתוֹשִׁיבַת הַנ"ל חֵלֶק ע"ז רַק טַעַמּוֹ טַעַם אַחַר וְדְבָרֵי הַבֵּית מְאִיר נִרְאִים יוֹתֵר כְּפִשְׁט לְשׁוֹן הַמְּשַׁנָּה שֵׁם שְׁהֵאִישׁ אֵינוֹ מוֹצִיא אֶלָּא לְרַצוֹנוֹ כו'. אָף מַה שְׁנִרְאָה עֵיקָר לְהַקְל בַּנְד"ז כִּי הִנֵּה הָרַב דַּק' סֵאֲרֵאקָא כְּתַב שַׁע"פ גב"ע בְּעִירוֹ שְׁמַשְׁם הוּא הַמְּגָרֵשׁ הוֹעֵד אֵיף שְׁעֲשֵׂה פַעַם אֶחָד וְדִבֵּר כְּמָה פְּעָמִים אֲשֶׁר הוּא מְמַשׁ שְׁגַעוֹן וְשִׁטוֹת אָף הִמָּה לֹא מֵהַדְּבָרִים שֶׁבַּפ"ק דְּחִגִּיָּה וְהַב"ד דַּק' טוֹלְטִשִׁין שְׁשֵׁם הוּא אֲשֶׁתּוֹ שֶׁל הַמְּגָרֵשׁ.

וְהַמְּגָרֵשׁ הִיָּה בְּבֵית חוֹתְנוֹ. כְּתָבוֹ שְׁהַמְּגָרֵשׁ הוּא אִישׁ מְבוֹהֵל נְעוּשָׂה מַעֲשֵׂה נְעוּרֹת וְזוֹלָל וְסוֹבָא. אֲמַנָּם לֹא רָאוּ בּוֹ שׁוּם דְּבָר שִׁטוֹת וְשְׁגַעוֹן ח"ו וּבְכַרְט מְסִימְנֵי שִׁטוֹת הַמְּבוֹאָרִים בַּגַּמ' לֹא רָאִינוּ בּוֹ לֹא מֵהֶם וְלֹא כִּינּוּצָא בְּהֶם וְזֹאת יְעִידוֹן וְיִגִּידוֹן כֹּל אֲנָשִׁי עִירוֹנוֹ הַמְּפִירִים אוֹתוֹ שְׁכַפְשְׁמְדְּבָרִים עִמוֹ אֵיזָה עֶסֶק הוּא מְדַבֵּר בְּהַשְׁפֵּל וְדַעַת כְּכֹל הַפְּקָחִים עכ"ל הַב"ד דַּק' טוֹלְטִשִׁין.

וְהַב"ד דַּק' יִיאַמְפְּלָא שְׁשֵׁם פְּעֵלוֹ מְמַנּוֹ ע"י פִּיתוּי שְׁיִתָּן הַגֵּט לְאִשְׁתּוֹ מְעִידִים שְׁכַמָּה אֲנָשִׁים יָשְׁבוּ עִמוֹ מְזַמֵּן הַצְּיוּוִי שְׁלוֹ לְכַתְּוֵב הַגֵּט עַד אַחַר גְּמַר הַכְּתִיבָה לֹא רָאוּ בּוֹ שׁוּם סִימְנֵי שׁוֹטָה לֹא הָן וְלֹא כִּינּוּצָא בְּהֶן לְחֲשׁוֹשׁ ע"פ הַדִּין וְגַם אַחַר הַכְּתִיבָה בְּעִיר עַד גְּמַר הַנְּתִינָה שְׁהִיָּה בְּפָר מְעִיד עַד אֶחָד שְׁהִי עִמוֹ כֹּל מְשֻׁף הַנ"ל וְהִיָּה שְׁכּוּי בְּדַעְתּוֹ כְּכֹל עֵנִינּוֹ כְּכֹל אֲנָשִׁים הַפְּקָחִים בְּלִתֵי שׁוּם חֲשֵׁשׁ שְׁגַעוֹן כִּי רַמְיָא הִיָּה עַל הָאִישׁ הַנ"ל לְעַסּוֹן עִמוֹ מְחֲשֵׁשׁ חֲזָרָה וּבִיטוּל עכ"ל הַב"ד דַּק' יִיאַמְפְּלָא.

וּמֵאַחַר שֶׁהַב"ד דַּק' טוֹלְטִשִׁין כּוֹתְבֵי שְׁכַפְשְׁמְדְּבָרֵי עִמוֹ אֵיזָה עֶסֶק הוּא מְדַבֵּר בְּהַשְׁפֵּל וְדַעַת כְּכֹל הַפְּקָחִים. וְלֹא רָאוּ בּוֹ שׁוּם שִׁטוֹת כְּלָל.

א"כ י"ל שהדברי שטות שדיבר בק' סאראקא עתה חלפו והלכו ממנו מאחר שלא ראו שום שטות וא"כ אף אם בהיותו בק' סאראקא דיבר דברי שטות נאמר שעתה נחלם ונתרפא דאין לה בו אלא מקומו ושעתו.

הגם שיש לחוש שמה אמתו הדבר שדיבר בו דברי שטות לא אינה לידו בהיותו בק' טולטשין. ועל כן לא ראו בו שום שטות אבל אילו היה בא לידו דבר זה היה מדבר דברי שטות כמקדם אף זה רחוק דאילו היה שוטה באמתו הדבר גם בהיותו בטולטשין אף לא הי' מזדמן שיצא מפיו דברי שטות במשך שהיה שם בשנה זו מקודם הפסח עד אמצע הקיץ.

וגם מתחלה היה שם שלשה שנים. אלא שנפרד משם על שנה ומחצה לסאראקא ובא בתורה שנה אחד קודם הפסח והיה שם עד אמצע הקיץ ואח"כ ניתן הגט כנ"ל הרי במשך זמן פנה תחלה וסוף לא ראו בו סימני שטות כלל.

א"כ י"ל שמה שהיה באמצע בהיותו בק' סאראקא. נתרפא אח"כ בבואו לטולטשין.

ורא' לזה מהתשוב' שבמרדכי ר"פ מי שאחזו סי' תכ"א ע"ד הגט הנזמן בונירצבורג כי לא הודיעו בכתבם אף זה שנטרפה דעת הבעל ובדקוהו בדיקה משולשת ונתברר כי באותה שעה חלים היה וע"ז השיבותי כי אם לא הוזק שוטה בדברים האמורים בפ"ק דחגיגה הרי הוא כפקח וא"צ בדיקה עכ"ל.

והגם שפנה שכתב דדוקא בדברים האמורים בפ"ק דחגיגה ע"ז חולק הרמב"ם והרב"י פסק בוותי. וכ"פ הב"ש ס"י קכ"א.

מ"מ זה משמע מהמרדכי דע"י שבדקוהו מחזקינו ליה השתא בחלים אף שבנדאי היה תחלה מטורף ה"נ משך זמן רבע שנה חשוב כבדיקה פיון שהיה אצלם כשאר בנ"א הפקחים. דאע"ג דתנן פ"ב דעדיות מ"ב ובפרק י"ב דנבחים (דף ק"ג) ונבחים אומרים לא ראינו אינו ראיה.

מ"מ הרי כ' הש"ך בי"ד רס"י א' בשם מהרי"ק ש' קע"ב דבמנהג וכה"ג הוי לא ראינו ראיה וכמ"ש בש"ע ח"מ ס"י ל"ז. וע"ש בש"ך בח"מ ס"י הנ"ל שהאריך בזה.

והנה הש"ג בב"מ ר"פ הפועלים אע"ג דס"ל לא ראינו אינו ראיה אא"כ באופן היכא דאירע מעשה ונמנעו מלעשות וכמ"ש הש"ך בשמו. עכ"ז סי' נז"ל ומה שמצינו לא ראינו ראיה גבי חזקת הישוב שפסק מהר"מ בתשובת מיימוני דשייכי לה' עדות סי' י"ג כו' ואחרי שהרוב אומרים לא שמענו שיש לפלוני חזקת ישוב לא יוכל להחזיק התם היינו טעמא משום דלא שמעו דידהו הוי שמיעה כו' דמיתי ראיה מאיסי בן יהודה ס"פ האומנין דאמר הא איכא רואה יביא ראיה ויפטר עכ"ל וע"ש בהרי"ף ס"פ האומנין דאי לא מיתי ראיה משלם ובנ"י שם בשם הר"ן דלאו דוקא בשבועת השומרים אמרה איסי אלא אפילו בעלמא כי הך אי אתרי דשכיח בה סהדי הוא לא מיפטר בשבועה אלא בעדים עכ"ל.

ודין דאיסי הובא בטוש"ע ח"מ סי' קפ"ז סעיף אב"ג ובסי' רצ"ד סעיף ב"ג ובסי' ש"ה סעיף א'. ולכאורה יש להקשות על הא דאיסי גופא מ"ש מהא דקיי"ל דלא ראינו אינו ראיה.

אע"כ צ"ל פיון דשכיחי פאן רואים חשוב לא ראינו ראיה לחייבו לשלם. ומוציאים ממון ע"ז.

ואע"ג דלכאורה בדין המשנה דזבחים הנ"ל ג"כ קרוב יותר שיהיה ר"ח סגן הפהגים רואה וא"כ יהי' לא ראינו שלו ראיה. אפ"ל דהתם שאני פנין דתכמים ס"ל דכל הקדשים שאירע בהם פסול קודם להפשיטון העור יוצא לבית השריפה.

א"כ ה"ל פאילו יש עדים שהדין פן. ע"ז לא מהני הלא ראינו דר' חנינא.

דהא גם שם בהא דאיסי אילו יש שנים אומרים שראו אע"פ שהיו שם אנשים רבים מאד שאומרים לא ראינו אמרינן לא ראינו אינה ראיה. וכדאיתא פ"ב דכתובות (דכ"ג ע"א) פשיטא לא ראינו אינו ראיה לא צריכא דדייקי בחדר אחד כו' וע' מזה בש"ע אה"ע רס"י מ"ז ובב"ש שם סק"א.

וכך פינו שהם מקובלים בענין הדין דיוצא לבית השריפה ע"ז אמרינן לא ראינו אינה ראיה. משא"כ בהא דאיסי פינו שיש חיוב עליו בממון זה שנגמסר לידו והוא לבדו טוען שאירעו האונס.

ע"ז אמרינן לא ראינו הוי ראיה היכא דשכיחי רואים ולא נאמן הוא לבדו. וכמ"כ בנד"ז פינו שאין שום אדם אומר שהיה בו שטות בהיותו בטולטשין מקודם הפסח עד אמצע הקיץ.

ואנשי העיר אומרים להפך שהיה כפקח ולא ראו בו שום שטות ע"ז הנה לא ראינו ראיה דהא נדאי ג"כ רחוק הדבר שלא יגלה בהתתיה במשך זמן כזה לשום אדם בטולטשין. ואי משום שיש עדות ג"כ בסאראקא שהיה מדבר דברי שטות.

הרי י"ל נתרפא. ומה גם דהא על פרחף השלשה שנים שהיה מקודם ג"כ בטולטשין ולא נראה ממנו שום שטות הוי נדאי חזקה גמורה שהיה פקח.

וא"כ מה שבסאראקא הוגבה עדות שדיבר פשוטה. עכצ"ל שאח"כ בבוואו לסאראקא נתקלקל.

א"כ כמ"כ י"ל שבבוואו אח"כ לטולטשין נתרפא. ומ"מ לא מפני שאנו מדמין נעשה מעשה דאיסורא מממונא לא ילפינן פדאיתא בגמ' ספ"ק דב"מ דף כ' ע"ב).

וע' בגיטין (דף פ"ה) סע"ב גבי מיומא דנן לאפוקי כו' וע"כ אין ללמוד מהא דאיסי בן יהודה לכאן. ונהגם שיש עוד טעם לצדד להקל בנדון זה.

עכ"ז ההכרח תחלה לברר מהרב דק' סאראקא. שייבאר הדבר שדיבר בו המגרש פשוטה מהו וכן המעשה שנעשה פ"א פשוטה מהו.

וגה אם בשא"ד היה מדבר אז פפקח גם בסאראקא בכדי שנדון אותו הדבר שדיבר בו פשוטה אם יש בו כדי לתלות שאולי לא בא לידו כלל במשך שהיה בטולטשין ושנאמר עליו לא ראינו אינו ראיה.

או שהוא דבר ששייך לומר בו דלא ראינו הוא ראיה. כ"ז צריף לידע.

וגם מסתמא שלחו שאלה זו להגדולים שבסביבותיכם ע"כ ימחלו לשלוח לי העתק ממה שהשיבו ע"ז הגדולים המפורסמים: סימן קנה מכתבם מן י"ו חשון הגיעני. ונהגם כי אין לי פנאי כלל להשיב בענין חמור דעסק גיטין ובפרט למרחוק ושלא עשו גב"ע שנית בסאראקא אעפ"כ לא אשיב פניהם.

והנה כבר כתבתי אשתמד שיעקר סמיכתי פינו שיש עדות שהיה בטולטשין כפקח ולא נראה בו שום שטות. א"כ מה שיש עדות שבסאראקא דיבר שטות.

אין זה שובר העדות דטולטשין שְהרי י"ל עכשיו נתרפא. וע' כה"ג במרדכי ר"פ מש"א.
ונאם משום דנהו לא ראינו בו שטות. ולא ראינו אינו ראיה.

י"ל להש"ך בח"מ ס"י ל"ז ובי"ד רס"י א' כה"ג חשוב לא ראינו ראיה. ואף להש"ג רפ"ז דב"מ
יש לדמותו להא דאיסי ס"פ האומנין דהיכא דשכיחי רואין הוי לא ראינו ראיה.

אף יש להוסיף דאף גם לדברי הרב דסאראקא י"ל שלא אתחזק לשוטה והוא זה פי על המעשה
שעשה פ"א דבר שטות הרי הרב"י בח"מ סי' ל"ה ס"ט כ' ונ"ל שאין הפנונה שבפעם אחד שיעשה
אחד מאלו (דהנה דפ"ק דחגיגה) דרף שטות מקרי שוטה אלא פשדרכו בכף וזהו שפתיב הרמב"ם
ז"ל ונמצא דעתו משונבשת תמיד עכ"ל וקביאו הש"ך בי"ד סי' א' ס"ק כ"ג והפר"ח והכו"פ.

והת"ש שם ס"ק מ"ו דקדק מהתוס' דחגיגה (דף ג' סע"ב) ד"ה פנין דבחד זימנא נמי נחשב שוטה
ונדחק בלשון הברייתא הינצא יחידי והלן דמשמע ודאי דאינו פעם א' לבד והטורי אבן הכריח
מהש"ס דחגיגה שם להפך דבעינן שניחזוק ולא סגי בפעם אחד יעו"ש דהוכחה יפה הוא.

ועכ"פ בנד"ז שדדבר שעשה פ"א דבר שטות אינו מהנהך דחגיגה כ"א דבר אחר אשר מקור
להחשיב גם זה לשוטה נובע מדברי הרמב"ם. ומדברי הרמב"ם נדאי מוכח דדברי הב"י דבעינן
שיעשה פן תמיד והת"ש נדחק בדברי הרמב"ם.

וכ"נ מדברי אאזמו"ר הגאון ז"ל בי"ד סי' י"א סעי' ה' שמהרמב"ם משמע פדעת הב"י ומהתוס'
הוא שיש לדקדק כהת"ש. א"כ יש לסמוך על הרמב"ם בנדאי פשהמעשה שטות אינו מהנהך דפ"ק
דחגיגה דאין להחשיבו פשוטה ע"י פעם אחד לבד.

וא"כ בנד"ז פנין אף לדברי הרב מסאראקא לא עשה מעשה שטות כ"א פעם אחד אינו נחשב
שוטה כלל ע"י ז' ונשאר מה שדיבר פמה פעמים מה שהוא שגעון ושטות רק לא מהדברים שבפ"ק
דחגיגה ע"י ז' י"ל דהא אפילו לדעת הרמב"ם דס"ל דהנהך ד' דחגיגה לאו דוקא מ"מ כ' מהרי"ק
סוף שורש י"ט דדוקא שהגיע לשטות גדול כמו הגי דפ"ק דחגיגה עכ"ל ממילא י"ל דאין לדמות
דבור למעשה דהגי דפ"ק דחגיגה מעשה ניהו וגם מוחזק במעשה זו ג"פ.

משא"כ מה שדיבר דברי שטות לא הגיע זה להגי דפ"ק דחגיגה וגם מהלשון ודיבר פמה פעמים
אשר הוא ממש שגעון ושטות עכ"ל הנה פמה פעמים יתפרש ג"כ על ד' או ה' פעמים א"כ משמע
כל דיבוריו אינן דברי שגעון ושטות כ"א פשאר אדם (וזה הנה רצוני שיתברר ע"י גב"ע
מסאראקא ומעלתם לא קיימו דברי).

ולכן אינו דומה למ"ש התוס' בגיטין פמש"א (ד"ע) וסה"ת סי' ק"ל כששכ"מ אינו שפוי ומדבר
ואינו יודע מה מדבר נחשב פשוטה דהתם שאני שכל דיבוריו באותו עת הוא פן. אבל בנד"ז אשר
רוב דיבוריו רובם פכולם הם פפקח אף אם דיבר ד' או ה' פעמים במשך זמן דברים פשוטה אינו
נחשב שוטה ע"י ז' וגם יש דיעות דדוקא ע"י אחד מהנהך דפ"ק דחגיגה חשוב שוטה כמ"ש בשו"ת
זכרון יוסף סי' י' ז"ל טעם ב' לשריותא דראוי לפסוק פרבינו שמחה וסיעתו דלאחזקי בשוטה
בעינן דוקא אחד מהנהך ד' דברים דבפ"ק דחגיגה והביא שם הרבה פוסקים דס"ל פן יעו"ש ואפשר
שפן משמע פירושלמי פמש"א דאומר סימני שוטה הינצא יחידי כו' משמע דהו דוקא סימני שוטה.

והב"ש סי' קכ"א ס"ק ט' הביא דברי הב"י שפסק פהרמב"ם והג"פ שם ס"ק י"ב נוטה יותר
לדעת רבינו שמחה וסיעתו והת"ג ס"י קכ"א הביא רק דעת הב"ש ולא ראה תשו' זכרון יוסף

הנ"ל. גם הנה בתשובת זכרון יוסף חאה"ע סי' יו"ד כ' ונ"ל דאפילו לדעת הרמב"ם דבסימן אהד מוחזק לשוטה לכל דבר היינו דוקא בלי בדיקה אי הוי חריף ובר שכל בשארי דברים משא"כ ע"י בדיקה וחקירה היטב שראינו שעושה שארי דברים בדעת שלימה כשארי בעלי דיעה ובינה ודאי לאו שוטה הוא ותלינן מעשים המשונים בדברים ידועים כמו בחולי או שארי סיבות עכ"ל.

וא"כ לפ"ז הי' מקום לומר דאף אם נחשוב מה שדיבר כמה פעמים מה שהוא שגוען ושטות ונחשוב זה לסימן שוטה. מ"מ פינו בשאר כל דבריו מדבר בשאר אנשים פקחים י"ל אינו שוטה כלל.

אף אח"כ כ' הזכרון יוסף להפך שם סד"ה טעם ד' ונ"ל אמנם מ"ש מר לעיל מזה דנ"ל להתיר בשוטה בענין אהד וחקם בשארי דברים ליתן גט לאשתו משום דהוי בכלל יש לו מעשה אפי' בדאורייתא ואני אומר דלדעת הרמב"ם ונ"ל וכן אפילו לדעת רבינו שמחה משפירא וסיעתו אם יש אהד מן ד' סימני שוטה דבמס' חגיגה לא עלה ולא יעלה ע"ד שום חכם להכשיר גט פנ"ל פינו דעכ"פ לאו בר פרישות הוא וכמ"ש אני לעיל בסמוך והוא ברור עכ"ל.

ואפשר דלא פסק פן רק בעושה מעשה שטות בדבר אהד אבל כשרק דיבר דברי שטות באיזו דבר אם בכל הדברים מדבר כפקח י"ל לא יחמיר. ומ"מ אין לסמוך ע"ז כלל להקל אכן פינו דעכ"פ יש סברות דאין נחשב שוטה ע"י הגב"ע דהרב דסארקא לפי המשמעות שדקדקתי מלשונו.

לכן עכ"פ י"ל שיש לסמוך על גב"ע שבשעת הגט וקודם. לכן שלשה חידושים לא ראו בו שום שטות כלל דאין לה אלא מקומו ושעתו ונהרי י"ל שנתרפא.

אף ראיתי במכתבם דאשתקד ודהאינדנא לא נתבאר שעשו גביות עדות ממש במחניכם ק' טולטשין על זה כ"א כתבו ונ"ל אמנם לא ראינו בו שום דבר שטות ושגוען ח"ו ובפרט מסימני שטות המבוארים בגמ' ובש"ע אה"ע לא ראינו בו לא מהם ולא פיצא בהם וזאת יעידון ויגידון כל אנשי עירנו המפירים אותו שכשמדברים עמו איזה עסק הוא מדבר בהשכל ודעת ככל הפקחים עכ"ל.

ע"כ עכ"פ צריך שינגבה ע"ז עדות גמור מאנשים המפירים אותו שבהיותו במחניכם מקודה"פ דשנת תר"י עד אמצע הקיץ לא ראו בו שום דברי שטות ושגוען ח"ו וכשמדברים עמו איזה עסק הוא מדבר בהשכל ודעת ככל הפקחים וינגבה העדות הנה בפני ב"ד הצדק וגם בגב"ע דק' יאמפלא מבואר וכעת הנה קבלנו עדותו של ה' ר' אליעזר הנ"ל ועוד יש אנשים אחרים שהיו אתו עמו אף אינם נמצאים כעת עכ"ל ע"כ יש לגבות העדות גם מהם ועכ"פ לא פחות עוד אהד ואם יעיד כמו הר"א הנ"ל שהיה עם המגרש בעת נתינת הגט ואחר נתינת הגט והיה המגרש שפוי בדעתו בכל עניניו ככל אנשים הפקחים בלתי שום חשש שגוען פדור שהעיד ר"א הנ"ל: סימן קנו גט ששלח מי שנקפה ר"ל יש לחוש לכאורה שמה יהיה נכפה בשעת הנתינה והרמב"ם פ"ט מה"ע פסק דאז הוי שוטה ובש"ע אה"ע סי' קכ"א פסק דצריך שיהיה בדעתו בשעת נתינה ג"כ וע' בת' ב"ח סי' ק"א ונ' לצדד משום דבגמ' פ' מי שאחזו גבי גורדייקוס פריף ולר"י נמי נדמי' לישן ישן לא מחוסר מעשה האי מחוסר מעשה פרש"י שצריך רפואה בשרא סומקי אגומרי וחקרא מרקא א"כ לפ"ז הנכפה שחוזר לאיתנו ממילא אחר שעה בלי רפואה יש לדמותו לישן.

אָפּס לְכַאוּרָה יֵשׁ לְחֻלְק דְּדוֹקָא בְּקוּרְדֵּייִקוּס אָמְרִי הֵכִי נְשָׂאִין בּוּ שׁוּם סִי' מְסִימְנֵי שׁוּטָה פְּדֵאִיתָא בִּירוּשְׁלַמֵי שָׁם. אַבְל בְּשׁוּטָה אָפְשָׁר אַף אַם אֵינּוּ מְחֻסָּר מַעֲשֵׂה ל"ד לִישָׁן.

וְנִכְפָּה לְהֶרְמַב"ם בְּשַׁעַת כְּפִינְתוֹ הָיִי שׁוּטָה. אַף דְּבִפְנֵי הַמְשַׁנְיוֹת לְהֶרְמַב"ם שָׁם מְבֹאָר דְּקוּרְדֵּייִקוּס הוּא ג"כ מִיַּן מְמִינֵי חוּלֵי הַנּוֹפֵל א"כ אֵין לְהַחְמִיר בְּנִכְפָּה יוֹתֵר מִבְּקוּרְדֵּייִקוּס וְכִינּוּ דְלֵא מְחֻסָּר מַעֲשֵׂה ה"ל כְּיִשָּׁן (הַנֵּה שְׁהֶרְמַב"ם מְפָרֵשׁ עֲתִים חָלִים וְכו') שְׁבַפ"ג דר"ה דְּהֵינּוּ נִכְפָּה אַפ"ל מִשׁוּם דִּיצָא לּוֹ מִמַּש"ש כְּפָאוּ וְאָכַל כּו' וְאֵינּוּ מְוַכְרַח כ"כ וצ"ע).

וְתוֹ דַּהֲב"שׁ וְהַפְּר"ח סִי' קכ"א א"כ גְּבִי שְׁכוּר בְּשַׁעַת נְתִינָה כִּינּוּ דְלֵא מְחֻסָּר מַעֲשֵׂה ה"ל כְּיִשָּׁן. וְשְׁכוּר דְּמֵי לְשׁוּטָה ע"כ נ' דָּאִין לְהַחְמִיר לְחוּשׁ עכ"פ שְׁמָא יִהְיֶה נִכְפָּה בְּשַׁעַת הַנְּתִינָה.

וְכ"כ בְּפִשְׁטוּת בְּתִשׁוּ' ב"א סִי' קי"א. וְתוֹ דְּלְכַאוּרָה יֵשׁ פָּאן ס"ס שְׁמָא לֹא יִהְיֶה נִכְפָּה בְּאוֹתוֹ יוֹם וְאֵת"ל שְׁהֵיָה שְׁמָא כְּבָר חֲזַר לְאֵיתְנּוּ דוּמָה לַמ"ש פ"ב דְּנִדְהָ אֵימּוֹר לֹא רָאֲתָה וְאֵת"ל רָאֲתָה אֵימּוֹר טְבֵלָה דְּאֵפִי לְמ"ד וְסִתּוֹת דְּאוּרֵייִתָא סְמְכִי אַהֲרָה ס"ס ע' בְּבַד"ה וּמ"ה וְכַמ"ש בַּמ"א.

מִיֵּהוּ יֵשׁ לְחֻלְק דְּהֵכָא יֵשׁ חֲזָקָתָא א"א אֲפִנְגָד וְנִגְדַּד חֲזָקָה לֹא מְהֵי ס"ס. וְיֵשׁ לְדַמּוּתוֹ לְתִשׁוּ' הָר"ן סִי' ס"ו גְּבִי מְקַנָּה שְׁהַחֲזוּק לְהֵיּוֹת מִימּוֹ מְתַמְעֵטִים וְכו' וְגְבִי חוּלֵי כּו' יַעו"ש.

אַף לַמ"ש הָאֲחֻרוּנִים סִי' קכ"א דְּאֵפִי בְּקוּרְדֵּייִקוּס בְּשַׁעַת נְתִינָה אֵין פָּאן רַק פְּסוּל דְּרַבְנָן יֵשׁ לְהַקֵּל בַּס"ס וְכ"פ בְּתִשׁוּ' שְׁבו"י חֵאָה"ע בְּדִינֵי גִיטִין יַעו"ש בְּשֵׁם הַג"פ. וְתוֹ דְּבַנְד"ז י"ל דְּאֵיכָּא רַבָּא דְּעַדִּיף מַס"ס שְׁהֵרִי עכ"פ רַב רַבִּי וְשַׁעוּתֵי הוּא חָלִים.

וְיֵשׁ לְדַמּוּתוֹ לְהָא דַּפ' הָרֹאָה פְּתָם אַם רַב רַבִּי בְּהַרְגָּשָׁה וְכו' וְרַבָּא עַדִּיף אַף מְחֻזְקָה בְּדַאוּרֵייִ' וְכ"ש כְּשֵׁהֲמֵיעוּט לֹא שְׁכִיחַ כְּנַד"ז. וְכ"ש שְׁכָבֵר נַת' שִׁי"ל דְּדְּמֵי לִישָׁן הַלְכָּה אֵין פָּאן בֵּית מִיחּוּשׁ.

וְעַ' בִּירוּשׁ' שָׁם דַּר' יוֹחָנָן ס"ל דְּכוּתְבִין וְנוֹתְנִין לְאַלְתֵּר וְגַם זֶה יֵשׁ לַעֲשׂוֹת סְנִיף. ע' ב"א.

וְאָפְשָׁר דְּלַרְנוּחָא דְּמִילְתָא הֵיָה טוֹב שְׁהַשְׁלִיחַ לְאַחַר שְׁיַתְּנּוּ גִט זֶה לְהַאֲשֵׁה אַזִּי אַח"כ לְמַחַר יִקְחָנוּ מִיָּדָה וְיִתְּנּוּ לָהּ שְׁנִית וְכֵן שְׁלִישִׁית בְּיוֹם גִּימ"ל דְּמַמ"נ אַם כְּשִׁנְתָנוּ לָהּ פ"א הֵיָה הַכַּעַל נִכְפָּה א"כ י"ל שְׁלֵא עֲשֵׂה שְׁלִיחוּתוֹ דְּדְּמֵי לְהָא דְּאָמְרִי (דַּס"ג) מִי אָמַר לְהוּ כְּתוּבוּ חֲסָפָא וְכו'.

וְה"נ דִּין הַשְׁלִיחַ כְּדִין הָעֵדִים כַּמ"ש בַּד"מ ס"ס"י קכ"ב וְכ"ש וּפְר"ח. וְבַג"פ רַחוּק לּוֹמַר שְׁיִזְדַּמְן שְׁלֵא יִהְיֶה בְּרִיא בַּפ"א מְהֵן עכ"פ.

מִיֵּהוּ זֶהוּ רַק לְרַנוּחָא דְּמִילְתָא אַבְל מַעֲיָקֵר הַדִּין אֵין לְחוּשׁ לְזֶה כָּלֵל מְטַעְמִים הַנְּל': סִימָן קַנְז שְׁכ"מ שְׁהֵיָה לּוֹ אֲשֶׁה חֲרָשֶׁת מִתּוֹלְדָתָהּ וּבַעַת שְׁהֵיָה שְׁכ"מ לֹא הֵיָה שְׁפוּי בְּדַעַתוֹ לְגַמְרֵי אַם מְהֵיָה הַגִּט שְׁנַתְּנּוּ לָהּ אַזִּי: בְּמַשְׁנֶה פ' כָּל הַיָּד (דָּף י"ג ע"ב) וְהַשׁוּטָה וְשִׁנְטְרָפָה דַּעַתָּה וּבְגַמ' הֵינּוּ כּו' מְחַמַּת חוּלֵי.

וְהֶרְמַב"ם פ"ח הַט"ו הַשְּׁמִיט זֶה דְּמְחַמַּת חוּלֵי וְהֵינּוּ מִשׁוּם דְּסוּף סוּף זֶהוּ רַק שׁוּטָה וְכֵן הֶרְמַב"ן בְּהַלְכוּתֵי סַפ"ב. וְא"כ יִקְשֶׁה עַל הַמַּשְׁנֶה דַּהֲל"ל רַק שׁוּטָה לְבַד.

וּמֵאֵי נַפ"מ אַם זֶה בָּא מְחַמַּת חוּלֵי אוֹ סִתָּם שׁוּטָה. וְלִכֵּן נִלְע"ד דְּשׁוּטָה הֵינּוּ שׁוּטָה גְּמוּר וְהַסִּימָנִים בּוֹ פ"ק דְּחַגִּיגָה.

אַבְל שְׁנַטְרָפָה דַּעַתָּה מְחַמַּת חוּלֵי אֵין בָּהּ א' מְפָל אֵלּוּ הַסִּימָנֵי שׁוּטָה שְׁבַחֲגִיגָה רַק דַּעַתָּה מְבֹלְבֶלֶת. וְרָאִי מַמ"ש פ"ב דְּחַגִּיגָה (דָּף ט"ו) בְּן זוּמָא הַצִּיץ וְנִכְפָּע.

פרש"י שנטרפה דעתו ובנדאי לא הנה ח"ו שוטה ממש רק שדעתו לא הנה בישוב. וכ"נ מדברי רב האי גאון שבעין יעקב שם.

והעיר מענין שיר של פגעים שבועות (ט"ו ע"ב). וכ"מ ממש"ש ועדיין בן זומא מבחין.

ובפ"י רב האי גאון שיצא מכלל הדעת. וז"ל מהרש"א שם בח"א נתבלבלו אצלו הדברים ונטרפה דעתו פאדם נפגע שאינו משיב הדברים על בוריו.

וברבות בראשית ספ"ב נהפך ר' יהושע ואמר לתלמידיו הלה לו בן זומא. פ"א המ"כ שהעמיק מאד להסתפל במעשה מרפכה כו' עכ"ל והנה במשנה סוף מסכת קנים זקני ע"ה דעתן מטורפת עליהן.

נדאי אין הענין שנעשו שוטים ממש רק שדעתם אינם מיושבת כו'. עד"ז השמיענו המשנה דנדה פכה"י בענין ונטרפה דעתה ע"י חולי דאף שאינה שוטה גמור כלל.

עכ"ז כיון שדעתה בבלבול לא סמיכה עלה באיסור נדה וכמו חרשת שאינה שומעת ואינה מדברת שאינה נאמנת על זה. ואמרו בגיטין פמש"א (דע"א ב') לענין נתחרש הוא אינו מוציא עולמית ואע"ג דחזינו ליה דחריף ובנדאי ה"ה בנדה שם.

א"כ ה"ה לענין שנטרפה דעתה מחמת חולי כל שהיא קצת בבלבול. וא"ש דין המשנה שהוצרך להשמיענו תרתי.

השוטה ונטרפה דעתה ובחנם השמיטו זה הרמב"ם והרמב"ן. אבל בטוש"ע י"ד סי' קצ"ו ס"ח כתב כלשון המשנה.

ואפ"ל הרמב"ם אזיל לשיטתיה דהנה סימנים דפ"ק דחגיגה הו לאו דנקא. וא"כ לדידיה י"ל כל שנטרפה דעתה מחמת חולי חשוב שוטה גמור ועיין רש"י ר"פ מי שאחזו ד"ה לא אמר כלום שאין דעתו מיושבת.

היינו ג"כ ע"ד שנטרפה דעתה מחמת חולי וכמ"ש בירושלמי שם קורדייקוס אין בו אחד מכל אלו סימני שוטה דפ"ק דחגיגה. ומעכשיו נוכל לומר ג"כ בענין זה השכ"מ אע"פ שלא הנה שפוי בדעתו לגמרי אין זה שוטה כ"א שנטרפה דעתו קצת מחמת החולי ולכן לא גרע ודאי מחרש גמור.

ולכן כיון שפאן היו קדושי חרשת דאשתו היא חרשת מתולדתה י"ל שפיר גיטו שנתן לה בהיותו שכ"מ אף שלא הנה שפוי בדעת לגמרי הוי גיטא להפקיע קדושי חרשת: סימן קנח בדין מי שהוא קצת חרש היינו שאינו שומע וספק אם מדבר היינו שאינו יכול לדבר רק בלחש מאד קורא בפה איזו תיבות בספר תהלים או בחומש.

ואמר בלחש מפה לאנזן הסופר והעדים שיכתבו ויחתמו גט לאשתו. וגם נתן הגט לידה והספק הוא מפני שבקטנותו הנה שומע קצת יותר כשמדברים עמו בקול רם.

אם יוכל לגרש. כי יש ספק אם בשעת קדושין הנה כמו שהנה בקטנותו או כמו שהוא עכשיו: הנה כיון גם עכשיו מבין מתוך כתב אשורית וכשפותחין לו סידור ומראין לו באצבע שפתותיו נעות ושומעין מפה לאנזן ממש שקורא איזו תיבות כהוגן ואיזה תיבות חצאין ואיזה תיבות כלל לא ואביו והרגילין עמו בבית אומרים שמדבר לפעמים בקול איזו תיבות מדברים שצריך לגופו ורגיל בהן עכ"ל.

א"כ י"ל שאין לו דין חרש כלל לדעת הרא"ש בתשו' סוף כלל פ"ה מי שהוא חרש כו' ומבין פשט דברים עמו בקול רם אע"פ שדעתו אינו מנושבת כל פה כו' דע כי כל מקום שהזכירו חרש אצל שוטה וקטן היינו שאינו מדבר ולא שומע כלל כו' אבל אם שומע פשט דברים עמו בקול רם אינו חרש אלא שפדו אוניו משמוע ונהרי הוא כמי שאינו מדבר עכ"ל נמצא משום ששומע בקול רם דן אותו פאילו שומע לגמרי.

והביאו הטוש"ע ח"מ סי' רל"ה סעיף י"ט. ונהנה הטור שם סי' רל"ה סעיף כ' סינים ונהרי הוא פפקח לכל דבר עכ"ל וע"ז כ' בכנה"ג שם אות נ"ה ונ"ל א"א לפרש דמיירי במדבר דא"כ אפילו שאינו שומע כלום דינו פפקח כמ"ש הטור שם סע"י י"ט ופשטן של דברים דמיירי פשאינו מדבר כו' ובתשו' הרא"ש כ' ונהרי הוא כמי שאינו מדבר ונה נוסחא נכונה עכ"ל הרי אף שאינו מדבר כלל וגם אינו שומע א"כ מדברים עמו בקול רם דינו פפקח.

והפר"ח באה"ע סי' קכ"א סס"ק י"ו הוסיף ונ"ל ומסתברא נמי דאף שאינו שומע פשט דברים עמו בקול רם זולת ע"י מין תצוצרות וכיוצא דלא מקרי חרש עכ"ל וכן ראיתי באחד מספרי הרפואה ונ"ל גם יש תצוצרות מיוחדות להקל השמיעה אף לחרש גמור לא יועילו עכ"ל.

א"כ כמ"כ נאמר לענין הדבור שאפילו אם מדבר בלחש מאד עד שאינו נשמע רק מפה לאונן ה"ל כמו מדבר ואף אם אין שומע כלום. דכמו פשאינו מדבר כלום ושומע פשט דברים עמו בקול רם חשוב פפקח כמ"כ פשאינו שומע כלל ומדבר ג"כ רק בלחש חשוב פפקח.

ואף שבגמרא פ"ב דברכות (דט"ו ע"א) תניא לא . יברך אדם ברפת המזון בלבד.

ופרש"י שלא השמיע לאוננו נמצא הדבור שבלחש אשר אין האונן שומע נקרא מברך בלבד וא"כ לכאורה אין זה דבור כלל וה"נ פיון שפדבר בלחש מאד נק' רק בלבד ואין זה מדבר כלל.

אף זה אינו דהא הטוש"ע א"ח סי' קפ"ה ס"ב פירשו דהיינו דוקא פשיזיא בשפתיו וכמ"ש בב"י שם בשם תר"י הא דאמרין בלבד לא במחשבה בלבד קאמר דנדאי בהרהור לא יצא דהא קי"ל הרהור לאו כדבור דמי אלא ר"ל אע"פ שלא השמיע לאוננו פיון שפדבר בשפתיו יצא.

וכ"כ בחידושי הרשב"א בברכות שם סד"ה ור' יוסי ונ"ל ואפשר דרבי יהודה דלית ליה הכין משום דס"ל דאע"ג דא"צ להשמיע לאוננו מ"מ צריך להוציא בשפתים ולא בהרהור לבד ומש"ה אצטריך רחמנא למשרי כל לשון שהוא שומע פן נראה לי עכ"ל.

הרי זה שמוציא בשפתיו אע"פ שאין האונן שומע נקרא דבור. ולא הרהור.

ואף שהב"י הביא דהרמב"ם כ' ונ"ל ואם לא השמיע לאוננו יצא בין שהוציא בשפתיו בין שפירף בלבד וכ"כ סמ"ג ומשמע מלשונם דבמחשבת הלב קאמר עכ"ל הב"י. אין מדבריהם הך רח דכה"ג שמוציא בשפתיו ולא השמיע לאוננו הוא אין חשוב דבור ולכן דומה להרהור.

וע"כ גם בהרהור יצא. דזה אינו אלא י"ל טעמיהו דס"ל פרכינא פ"ג דברכות (דף כ') דס"ל הרהור כדבור דמי.

וכ"מ מדברי הר"ר מנוח שהביא הכ"מ פ"ק מה' ברכות דין ח' והיינו פדעת בעל המאור וריא"ז פ"ב דברכות דפוסקי הרהור כדבור דמי. ונהראב"ד בתמים דעים סי' ר"מ שהשיג על בעה"מ מהסוג' (דף ט"ו) דבעינו שיוציא בשפתיו רק שלא השמיע לאוננו.

וּאֵזְמוּר הַגָּאוֹן וְלִבְשׁוֹ שֵׁלֹוּ סִי קַפּ"ה סוּף ס"ג פִּי כְמוֹ שְׁמֻצָּאֵי שְׁפִירֵשׁ בְּשֻׁאֲגַת אֲרִיָּה סִי וְדִפְלוּגְתָּא דְהֶרְמֵב"ם וְשֻׁאָר רַבְּנוֹתָא הוּא דְהֶרְמֵב"ם ס"ל דְּבַקְל הַמְצוֹת שְׁלֵא נֶאֱמַר בְּהֶם דְּבוּר בְּהֶדְיָא בְּקֵרָא אֶחָד הִרְהוּר וְאֶחָד דְּבוּר בְּמִשְׁמַע וְשִׁנְיָהוּן שְׁוִין רַק בְּק"ש הִרְהוּר לָאוּ כְּדְבוּר דְּמִי מְשׁוּם שְׁנֵאֲמַר וְדַבְרָתָּ בָּם.

וְכָל הַרְבְּנוֹתָא זִוּלְתוֹ ס"ל דְּבַקְל הַמְצוֹת אֵינּוּ יוֹצֵא יְדֵי חוּבְתוֹ בְּהִרְהוּר אֶפְיָלוּ הֵיכָא דְלֵא פְתִיב דְּבוּר בְּהֶדְיָא כְּמוֹ בְּרַפְתַּת הַמְזוֹן וְתַפְלָה וְכָל הַבְּרָכוֹת עַכְתָּ"ד בְּתַשׁוּ"ל וְכָאוּ דְּבָרֵי מְפִנְרִים וְע"ש סוּף הַסִּימָן.

נְשַׁמַּע לַפ"ז ג"כ דְּדְבוּר מְמַשׁ אַע"פ שְׁלֵא הַשְׁמִיעַ לְאַזְנוֹי חֲשׁוּב דְּבוּר לְכָל הַדְּעוֹת וְכ"מ שְׁם עוֹד בְּש"א סִי ז'. וְעוֹד דְּכָאן שׁוֹמְעִים מִפֶּה לְאַזְנוֹן.

וְגַם אֵיזוֹ תִּיבּוֹת מְדַבֵּר בְּקוּל. י"ל וְדַאי ה"ל דְּבוּר וְאַף שְׁכַמָּה דְּבָרִים לֹא יָבִין לְדַבֵּר.

עַכ"ז פִּינּוֹן שְׁכַמָּה דְּבָרִים מְדַבֵּר י"ל אֵין זֶה אֵינּוּ מְדַבֵּר. וְעוֹד דְּעֵיקָר מַה שְׁהַחֲרַשׁ שְׁאֵינּוּ שׁוֹמַע וְאֵינּוּ מְדַבֵּר חֲשׁוּב חֲרַשׁ וְלֹא מְצִי מְגִרֵשׁ זֶהוּ מְשׁוּם דְּאֶמְרִינּוּ דְלֹאוּ בְּוִדְעָה הוּא.

וְהָאוֹת ע"ז הוּא מַה שְׁאֵינּוּ שׁוֹמַע וְאֵינּוּ מְדַבֵּר. וְר' אֱלִיעֶזֶר פְּלִיג וּמְסַתְּפֵק שְׁמָא אֵית לִיה דְּעֵתָא צִילוּתָא.

וְשֻׁמוּאֵל ס"ל כְּנוֹתִיָּה לְחַד לִישְׁנָא וְעֵינּוֹן בְּתוֹסְפוֹת בְּשַׁבַּת ר"פ מִי שְׁהַחֲשִׁיף מִזֶּה. א"כ י"ל דְּדוֹקָא כְּשֻׁמוּאֵל שׁוֹמַע כְּלָל וְאֵינּוּ מְדַבֵּר כְּלָל זֶהוּ סִימָן דְּלֹאוּ בְּוִדְעָה הוּא.

מִשָּׂא"כ כְּשֻׁמוּאֵל מְעַט מְזַעֵיר כַּמ"ש הָרָא"ש. וְה"ה כְּשֻׁמוּאֵל אֵף בְּלַחֲשׁ וּמְעַט י"ל בַּכַּה"ג לֹא אֶמְרִינּוּ דְלֹאוּ בְּוִדְעָה הוּא.

וְכַש"כ בְּגוֹד"ז שְׁהוּא שְׁמַע כְּשֻׁמוּאֵל עִמּוֹ בְּקוּל רַם כְּשֻׁמְיָה קָטָן. א"כ ה"ל פְּקִיחַ וְנִתְחַרַשׁ.

וְגַבִּי פְּקִיחַ וְנִתְחַרַשׁ פְּלִיגֵי רַבְּנָן וְרַשְׁבַּ"ג כְּשֻׁמוּאֵל לְדַבֵּר מִתּוֹף הַכְּתָב דְּלִרְשָׁב"ג חֲשׁוּב כְּפְקִיחַ וְכֵן ס"ל לְרַב כְּהֵנָּא אֶמַר רַב וְאַע"ג דְּקִי"ל כְּרַבִּי יוֹחֲנָן דְּפוֹסֵק כְּרַבְּנָן בְּגִיטִין פָּרַק מִשָּׂא"א (דַּע"א).

י"ל עַד כָּאן לֹא פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ רַק בְּמְדַבֵּר מִתּוֹף הַכְּתָב. אֲבָל בְּגוֹדוֹן זֶה שְׁמוּאֵל בְּפִיו וְדַאי לֹא פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ אֵף שְׁאֵינּוּ מְדַבֵּר כְּלָל אֲדָם רַק כְּנ"ל.

וְעֵינּוֹן בְּתַשׁוּבַת מַהֲרִ"ט חֲאָה"ע סִי י"ו וְע"ד הֵיזוֹת הֵיכָּם הִזָּה נִלְעַג לְשׁוֹן וְעַרְל שְׁפִתִים וְלֹא יָבִין לְדַבֵּר מְבֹטָא הָאוֹתִיּוֹת כְּתַקְנָם כו' ע"ש דְּחֲשׁוּב דְּבוּר אֵף לְעַנְיָן חֲלִיצָה שְׁנֵאֲמַר בּוֹ כְּכֹה. וְאַף שְׁאֵינּוּ דוֹמָה לְנ"ד זָכַר לְדַבֵּר מִיָּהוּ הָוִי.

וְאַף דְּהֶרְמֵב"ם פַּכ"ט מַה' מְכִירָה מְשֻׁנָּה דִּין חֲרַשׁ שְׁאֵינּוּ שׁוֹמַע כְּלוּם לְחֲרַשׁ גְּמוּר שְׁאֵינּוּ שׁוֹמַע וְאֵינּוּ מְדַבֵּר וְעֵינּוֹן מִזֶּה בְּג"פ סִי ק"כ סַק"ט. אֵף יָפָה כ' מַעַל' דְּזִהוּ נֶגֶד דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם עֲצָמוֹ סַפ"ב מַה' אִישׁוֹת דִּין כ"ו וְהַה"מ שְׁם.

וְהִישׁ"ש פָּרַק מִשָּׂא"א ס"י ג' פְּסַק בְּן דְּמְדַבֵּר וְאֵינּוּ שׁוֹמַע הוּא כְּפְקִיחַ וְאַף בְּדִיקָה א"צ. וְהַג"פ נ' מְסִיק דְּגַם לְהֶרְמֵב"ם לְעַנְיָן גִּיטִין ה"ל כְּפְקִיחַ וְכ"כ הַנְּתִי"מ סִי רַל"ה אֵף בְּכ"ש בְּגִיטִין מְשַׁמַּע דְּלְהֶרְמֵב"ם גַּם לְעַנְיָן גִּיטִין אֵינּוּ כְּפְקִיחַ כ"א כְּחֲרַשׁ גְּמוּר וְזֶה דוֹחֵק.

וְלַפַּע"ד ג"כ נֶגֶד הַש"ס גִּיטִין (דָּף ט' ע"א) מֵאֵי אֵינּוּ יָכוֹל לֹמַר אֱלִימָא חֲרַשׁ כו' וְהָרִי לְהֶרְמֵב"ם חֲרַשׁ שְׁאֵינּוּ שׁוֹמַע אַע"פ שְׁיָכוֹל לֹמַר לָאוּ בַר אֲתוּי גִיטָא הוּא כו' וְעוֹד אֵיף ס"ד דְּרַשְׁבַּ"ג וְרַב

שְׁחַרְשׁ גָּמור שֶׁיִּכּוֹל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַפֶּתַח כּוֹתְבִין גֵּט ע"פ פְּתוּבוּ פִּינּוּן גַּם מְדַבֵּר וְאִינוּ שׁוֹמְעֵי חֶשֶׁב
חֶרֶשׁ לְעֵנִין גִּיטִין וְעוֹד מֵהוּ זֶה שֶׁאֲמָרוּ שָׁם (דע"ב א') קוּלוֹ לְאִפּוֹקֵי מְדַרְב פֶּהֲנָא אָמַר רַב נִהְרִי
אֲפִילוּ מְדַבֵּר וְאִינוּ שׁוֹמְעֵי אֵין כּוֹתְבִין ע"פ דְּבוּרוֹ.

א"ו לֹא מְמַעֵט רַק בְּיָכוֹל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַפֶּתַח אֲבָל מְדַבֵּר מִמֶּשׁ חֶשֶׁב פֶּקַח אִף שֶׁאִינוּ שׁוֹמְעֵי פְּלוּם
וְאֵין שׁוּם חוֹלֵק עַל זֶה: קִיְצוּר לְהֵרָא"ש בִּתְשׁוּ' הוּבָאָה בְּשׁו"ע ח"מ סי' רל"ה סי"ט וְלֵהֲפֵר"ח
בֵּאֵה"ע סי' קכ"א סס"ק י"ו י"ל בְּנִד"ז ג"כ לֹא חֶשֶׁב חֶרֶשׁ כ"א מְדַבֵּר.

וְדַבּוּר אִף שֶׁלֹּא נִשְׁמַע לְאִנּוּן חֶשֶׁב דְּבוּר פְּמִבְּנִיָּא בְּש"ע א"ח סי' קפ"ה ס"ב וְס"ב כ"ש שֶׁפֶּאן
שׁוֹמְעֵים מִפֶּה לְאִנּוּן. וְעוֹד דְּמָה שֶׁאִינוּ מְדַבֵּר זֶהוּ סִימָן דְּלֹא בָּן דִּיעָה נִיגְהוּ וְכִשְׁמְדַבֵּר מְעַט י"ל
מִזְדוּ חֲכָמִים לר"א דְּאִית לֵיהּ דִּיעָה.

וְכ"ז אֲפִילוּ בְּאֵם שֶׁהוּא מִתְחַלְתּוּ כָּף. וְכ"ש בְּפִקְחָא וְנִתְחַרְשׁ י"ל בְּכַה"ג מִזְדוּ חֲכָמִים לְרִשְׁבִּי"ג
בְּגִיטִין דָּף ע"א).

בְּשֶׁגַם כִּי רְאִיתִי בְּפִנֵּי פֶּרֶק מִש"א (דָּף ע"א א') ד"ה קוּלוֹ לְאִפּוֹקֵי מְדַרְב פֶּהֲנָא אָמַר רַב שְׁהַנִּיחַ
בְּצ"ע אֲמַאי דְּחוּ הַפּוֹסְקִים בְּפִשְׁטוּת כ"כ דְּבָרֵי רַב פֶּהֲנָא מְהַלְכָה וּמ"ש מִדִּין אֲמָר אָמְרוּ לִפ"ד
ר"י בְּעַל הַתּוֹסְפוֹת כו' ע"ש.

וְיֵשׁ לְתַרְץ דְּהָכָא שֶׁאִנִּי דְּמִשְׁמַע בְּגַמ' דר' יוֹחָנָן לֹא ס"ל הָא דְּרִשְׁבִּי"ג דְּאָמַר חֲלוּקִין עָלָיו חֲבִירָיו
עַל רִשְׁבִּי"ג וְגַם אֲבִי רַב פֶּפֶא מִשְׁמַע ס"ל כֵּן וְא"כ אַע"ג רַב פֶּהֲנָא אָמַר רַב ס"ל פְּרִשְׁבִּי"ג מ"מ
רַב ור' יוֹחָנָן הִלְכָה כר' יוֹחָנָן.

וְהַפְּנִי"כ דְּרַבֵּי יוֹחָנָן גּוֹפֵא וְאֲבִי לֹא קִאָּמְרִי אֲלֵא חֲלוּקִין עָלָיו חֲבִירָיו עַל רִשְׁבִּי"ג אֲבָל לְעֵנִין פֶּסֶק
הִלְכָה לֹא אִינְרִי וְאֵע"ג דְּהִלְכָה פְּסֻתָּהּ מִשְׁנָה הִינּוּ הִיכָא דְּלֹא אִינְרִי אֲמִירָא בְּהִדְיָא. מִשָּׂא"כ הָכָא
דְּרַב פֶּסֶק בְּהִדְיָא פְּרִשְׁבִּי"ג עכ"ל וְזֶהוּ דִּחְסָק כִּי הַפְּשֻׁט מִשְׁמַע דר' יוֹחָנָן וְאֲבִי ס"ל פְּהֻסְתָּם מִשְׁנָה.

וְדוֹגְמַת מ"ש הֲרִי"ף בְּכַתּוּבֹת ס"פ אֵלוּ נְעוּרוֹת דְּהָא רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אָמַר זֶה דְּבָרֵי ר' מֵאִיר
אֲבָל חֲכָמִים אֲמָרִים כו' דְּאֲלָמָא לֹא ס"ל פְּרַבֵּי מֵאִיר. כַּמ"כ י"ל כָּאן מְדַאָּמַר ר' יוֹחָנָן חֲלוּקִין עָלָיו
חֲבִירָיו מִשְׁמַע דס"ל לֹא כְּוֹנְתִיהּ.

וְיֵשׁ לְחַלֵּק דְּאִנּוּרָו זֶה דְּבָרֵי ר' מֵאִיר אֲבָל כו' מִשְׁמַע יוֹתֵר דְּלֹא ס"ל כְּוֹנְתִיהּ כַּמ"ש הֲרִי"ש שָׁם.
מִיְהוּ בִּיבְמוֹת פֶּרֶק חֶרֶשׁ (דָּף קי"ג ע"ב) מְבִנְיָא דְּאֲבִי ס"ל בְּפִשְׁטוּת פְּסֻתָּהּ מִתְנִיתִין הֵהִיא שְׁבִיבָא
כָּאן דְּפִלְיָא עָלֶיהּ דר' יוֹחָנָן וְע' חִידוּשֵׁי הַרְשָׁבִי"א כָּאן דְּבָרֵי אֲבִי דְּשָׁם אִינּוּן סוֹתְרִים לְדְּבָרֵי אֲבִי
דְּכָאן א"כ לִפ"ז מוֹכַח דְּאֲבִי ס"ל כְּחֲכָמִים דְּפִלְיָא עַל רִשְׁבִּי"ג וּמִסְתָּמָא גַּם ר' יוֹחָנָן ס"ל כֵּן.

וּבְחִידוּשֵׁי הֲרִיטְבִּי"א (דע"ב א') כ' בְּפִירוּשׁ דְּבִאֲמָר אָמְרוּ אַע"ג דְּאָמַר רַב אֲשִׁי לְאִפּוֹקֵי מְמ"ד
מוֹדָה ר' יוֹסִי בְּאֲמָר אָמְרוּ עכ"ז אִינוּ רְאִיָּה לְפִסּוּק דְּאֲמָר אָמְרוּ הִגֵּט בְּטַל. וּבְעֵנִין לְאִפּוֹקֵי מְדַרְב
פֶּהֲנָא כ' וְכִינּוּן שְׁכֹן לֹא קִי"ל פְּרַב פֶּהֲנָא.

וְאִפ"ל מְדַלָּא אָמַר לְאִפּוֹקֵי מְדַרְשִׁבִּי"ג כ"א לְאִפּוֹקֵי מְדַרְב פֶּהֲנָא מִשְׁמַע דְּלְעֵנִין הִלְכָה קָאָמַר כֵּן
דַּל"כ אֵין זֶה לְאִפּוֹקֵי מְדַרְב פֶּהֲנָא. דְּנִהֵי דְּהַמְשָׁנָה ס"ל כֵּן מ"מ הוּא פּוֹסֵק פְּרִשְׁבִּי"ג.

אִף רְאִיתִי בְּפִי הַמְשָׁנִיּוֹת לְהַרְמִב"ם פ"ק דְּתֵרוּמוֹת ה"ב כ' וְז"ל וְדַע כִּי פְּשׁוּלָד בְּאֲדָם הַחֲרָשׁוֹת
אֲחֵר שֶׁשְׁמַע אוֹ נִשְׁתַּתֵּק אֲחֵר שֶׁהִיָּה מְדַבֵּר מוֹתֵר לוֹ לְתֵרוּם עכ"ל. וְנִרְאֶה שֶׁזֶהוּ פְּדַעַת רִשְׁבִּי"ג

הובא בירושלמי שם וכ"כ המפרש שם דר' יוחנן ס"ל פרשב"ג לעגנן תרומה לחלק בין חרש מעיקרו ובין פקח שנתחרש.

ולא ס"ל פנותיה לעגנו גיטין. אבל שאר מפרשים לא הזכירו פן וכן הרמב"ם בחיבורו לא הזכיר דין זה וע' בהרמב"ם פ"ב מה' אישות הכ"ו.

רק מ"מ י"ל פיון רשב"ג ס"ל דבפקח ונתחרש מהני מה שיכול לכתוב להחשיבו פן דעת כפקח. א"כ נהי דחכמים ס"ל דכתב לא מהני להחשיבו פקח.

אבל מה שיכול לדבר אפילו בלחש מהני להחשיבו פן דעת לכן אף שלמעשה אין לזוז מדברי הפוסקים אבל בנד"ז י"ל דחכמים ס"ל ג"כ דכותבין גט ע"פ דיבורו שבלחש יש לסמוך ע"ז: ב ואין להביא ראיה מהמשנה רפ"ק דערכין חרש שוטה וקטן נידרין ונערכין אבל לא נודרין ולא מעריכין מפני שאין בהם דעת.

וע"כ צריך לומר דמיירי שיוכל לומר דמי עלי או ערפי עלי ואעפ"כ חשוב חרש. משמע אף שיוכל לדבר איזו תיבות מעט.

פיון שאינו יכול לדבר כל הדיבורי'נק' אינו מדבר. אף זה אינו דהא מדתנן חרש משום שאינו פן דעת מבואר הא אלם ששומע אף שאינו מדבר כלל דהרי הוא נחשב כפקח הוא נודר ומעריך אף שלא יוכל לדבר.

אע"כ דכיון דחרש רומז ונרמז רמיזה שלו חשוב כדבור לעגנן ערכין ונדרי כדק הבית. ואף מה שחרש רומז ונרמז זהו רק קננו מדרבנו וכדאיתא בגיטין פרק הנזקין (דנ"ט ע"א) וטעמא מאי משום פדי חיינו.

ופרש"י שם ד"ה קמ"ל דמשום פדי חיינו תקון רבנו. והכא משמע דה"ל מדאורייתא לולי משום דלאו פן דיעצה ניהו י"ל משום דאמרינו בשבועות פ"ג (דכ"ו ע"ב) מוצא שפתיך תשמור ועשית אין לי אלא שהוציא בשפתיך גמר בלבד מניין ת"ל כל נדיב לב.

והיינו גבי תרומה וקדשים ולפרש"י תרומה היינו תרומת מלאכת המשפן. וא"כ נדאי ה"ה בנדרי דדמי עלי ובערכין.

ועיין בב"י פיו"ד סי' רנ"ח בד"ה פתב הרא"ש בתשו' פלל י"ג. ותמצא פן דבהקדש כדק הבית לכ"ע גמר בלבד הרי נדר.

ועיין בסנהדרין פרק ב"ס (דע"א א') במשנה הנה אחד מהן גדם או חגר או אלם או סומא או חרש וע"ש בפרש"י. ולעיל פרק ו' (דמ"ה ע"ב) בפרש"י משמע לפ"ז דחרש היינו שאינו שומע כלל אף שמצוהוין לו בקול רם.

דאל"כ איך ימעט חרש הלא אפשר להם לומר איננו שומע בקולנו שהשיב להם בקול רם איני מקבל. א"ו דחרש היינו שאינו שומע כלל.

גם משם מוכח דאלם היינו שאינו מדבר כלל דאם מדבר אף בלחש כנד"ז איך ממעט זה מואמרו ולא אלמין הרי יוכלו לומר בלחש מפה לאונן. וכן לגבי חליצה דמעט להו מואמר ואמרה.

הרי אם יוכלו לומר בלחש מפה לאונן לא חפצתי לקחתה אמאי ימעט להו ועכ"פ הוא ראוי לבקלה ואין בקלה דהיינו האמירה מעפכת כלל. וא"כ לפ"ז אף אם נאמין לאביו ואמו שאז בעת הנשואין

הנה רגיל לדבר יותר מכמו עכשיו גם שהיה שומע קצת פשטניים עמו בקול רם ושהיה מבין יותר מעכשיו כי בהמשך הזמן זה שבעה שנים נשתנה לגרועותא.

מ"מ מה איכפת לך פניו גם עכשיו אינו נדון פתורש כ"א פדין מדבר ואינו שומע. לא איכפת לך אף אם בשעת הנשואין היה מדבר ושומע.

דדוקא פקח ונתחרש אינו מוציא עולמית. משא"כ הכא לפי דברינו שאינו נידון פתורש גם עכשיו לא איכפת לך במה שנתקלקל מעט.

ואם משום שעכשיו אינו מבין כ"מ מ"מ אם מבחין הוא בעניני העולם כגון לעשות מלאכה השייך בכפרים ולעשות מה שירמז לו אביו או אמו על הן הן ועל לאו לאו אין זה שוטה כלל וכמ"ש בתשו' מהרי"ט הנ"ל גבי ומ"ש הרמב"ם פ"ט מה' עדות הפתאים ביותר שאין מפירים דברים הסותרים זה את זה ולא יבינו עניני הדברים פדרף שמבינין שאר ע"ה כו' הרי אלו בכלל השוטים כו' דלא אמר פן אלא לענין עדות שארף להעיד על מה שעבר פבר כו' אבל פשאנו פאים לקיים דבר עמו במקח וממכר או בגיטין וקדושין ומסברי ליה וסבר ואנו מפירין שהבין הדברים כגון זה לאו שוטה הוא ונהרי הוא כפקח לכל מה שהוא עושה בדעת שפויה לפנינו.

והביא ראיה מהש"ס פ"ט דב"ב (דף קנ"ה ע"ב) פניו דמסברי ליה וסבר מידע ידע והאי דעביד הכי חנפא יתירה הוא דנהה ביה וכו' יעו"ש. וכן בשו"ת זכרון יוסף חאה"ע סי' יו"ד ד"ה טעם הא' נטה לדברי מהרי"ט.

וכ"כ אדמו"ר הגאון ז"ל בתשו' סי' כ"ה. ואף להת"ש בי"ד סי' א' ס"ק נו"ן דס"ל שאין לחלק בין עדות ובין שחיטה עכ"ז יש טעם להקל עפמ"ש עוד מהרי"ט וז"ל הנה זה אע"פ שאפשר שלא יבין עניני הדברים פדרף שמבינין שאר העם מ"מ מפיר הוא הדברים שסותרים זה את זה על הן הן ועל לאו לאו אלא שיש בו טפשות בדברים שלבו חפץ פפתן חרש יאטם אנו והוא מפלל הטפשים עקשי לב לא מפני זה יהיה בכלל הפתאים שהזכיר הרמב"ם ז"ל עכ"ל.

וא"כ י"ל בנד"ז נמי הוא ע"ד זה. וא"כ גם להת"ש אינו פשוטה: קיצור מהמשנה רפ"ק דערכין יש לכאורה קצת ראיה דאף שיוכל לדבר איזו תיבות נקרא חרש.

ואין זה מוכרח. ומסנהדרין פרק ב"ס משמע דאם מדבר אף בלחש מפה לאנון אינו חשוב אדם. וא"כ זה האיש י"ל חשוב מדבר. וגם בכלל פתאים אינו: ג מיהו י"ל כל הנ"ל אם בלחש עכ"פ הנה יכול לדבר רוב התיבות אבל בנד"ז שאף גם בלחש מדבר רק איזו תיבות פהגן ואיזו חצאין ואיזו פלל לא י"ל זה אינו חשוב דבור.

ולא דמי להא דתשובת הרא"ש סוף פלל פ"ה ההובא לעיל דהתם לענין השמיעה בקול רם ישמע עכ"פ כל מה שידברו לו. ע"כ הרי יכול לשמוע הכל ע"י קול רם ע"כ נחשב שומע.

ואף שאינו מדבר חשוב שומע ואינו מדבר. פניו עכ"פ יכול לשמוע הכל ע"י קול רם. אבל בנד"ז הרי אינו יכול לדבר הכל אפילו בלחש כ"א רק איזו תיבות. א"כ י"ל אין זה נחשב מדבר.

אף לפמ"ש הפר"ח דאף שאינו שומע פשטניים עמו בקול רם זולת ע"י מין חצוצרות וכיזא בו לא מקרי חרש. והיינו אף שאינו מדבר פלל כמש"ל בשם כנה"ג ופשוט הוא.

והרי ע"י מין חצוצרות קשה להודיע לו כל הדברים וגם להשיג חצוצרות זהו מילתא דלא שכיחא. וא"כ הרי לפי סתם ניהוג בני אדם נחשב אינו שומע כלל ואינו מדבר כלל.

ואעפ"כ פיון שאפשר לו לשמוע ע"י תחבולה לא חשוב חרש. ור"ל דלא אמרינן דאינו בן דעת פיון שאפשר לו שישמע ע"י תחבולה.

א"כ לפ"ז י"ל גם במדבר בלחש קצת תיבות בסידור ותלים. לא אמרינן דאינו בן דעת.

ועוד דהא אנו רואים דלאו בתריפותו ופקחותו של החרש תליא דאפילו אם הוא פקח גדול ומבין בטוב (ואפילו יודע ג"כ לכתוב בטוב לפ"ד התכמים החולקים על רשב"ג) כל שאינו מדבר פלום ואינו שומע פלום נחשב חרש גמור כמ"ש בשו"ת צ"צ סי' ע"ז.

א"כ הדין תולה רק בהשמיעה והדבור. לכן כמ"כ נאמר להקפד שאם מדבר אפילו מעט דיבורים ואפילו בלחש אינו חשוב חרש כלל.

דחרש היינו שאינו מדבר כלל. משא"כ בזה שמדבר וגם דיבורו הוא ע"פ מחשבה בתחלה.

כמו שמדבר בענינים הצריכים לו לצורך גופו. וכמ"כ בענין פתיבת ונתינת הגט הרי דבר ציווי לסופר לכתוב ולעדים לחתום ע"פ מחשבה בתחלה שהבינו לו הענין שיגרש את אשתו.

א"כ הדבור הנמשך מקדימת המחשבה להדבור חשוב דבור. משא"כ צפור המדברת שדיבורה בלי מחשבה.

אבל בזה הדברים שמדבר הוא כדבור שאר בני אדם כו'. ומה שאיזו דבורים לא יכול לדבר זהו בענין מי שהוא זאיא [כבד פה] וכמ"ש בפרש"י בתחלת עמוס שהיה עמוס בלשונו כו'.

ועו"ל דנהי בחרש גמור מתולדתו לא סמכינן על דבור כה"ג להחשיבו פקח. כגון אם קידש אשה ובא אח"כ פקח גמור וקדשה לא היו סומכין לומר דא"צ גט מהשני.

מ"מ ה"א שאני דכל החשש שאם בשעת הקדושין הי' פקח ועכשיו נתחרש ר"ל שאם בשעת הקדושין היה שומע כשמדברים עמו בקול רם והי' דינו כפקח ע"פ תשובת הרא"ש דלעיל.

וא"כ גבי חששא דשא הוא פקח ונתחרש יש לסמוך על דבור זה להחשיבו כפקח. פיון דרב כהנא אמר רב ס"ל דאפילו מה שמדבר מתוך הכתב היינו מה שיודע לכתוב חשוב דבור לענין זה להחשיבו פקח ולהירושלמי גם ר' יוחנן ס"ל בן בענין תרומה ולא בענין גט.

א"כ גם לתכמים דפליגי עליה דרשב"ג יש לסמוך על דבור ממש אף שהדבור גרוע כנ"ל: קיצור מיהו י"ל פיון גם בלחש אינו מדבר רק מקצת דיבורים ע"כ לא דמי לתשו' הרא"ש דשם ע"י קול רם שומע כל הדבורים אף לפמ"ש הפר"ח דאף אם שומע ע"י חצוצרות לא חשוב חרש י"ל כמ"כ ע"י דבור מקצת דיבורים.

ועוד דהא לאו בתקמתו תליא כ"א בהשמיעה ודבור. וכל שמדבר אינו חרש פיון דבורו הוא ע"י הבנה ומחשבה ולא כצפור המדברת וא"כ י"ל דוגמת בארבעים סאה הוא טובל.

בארבעים סאה חסר קורטוב אינו יכול לטבול במשנה במנחות פ"ק י"ב. כמ"כ כשאינו מדבר חשוב חרש.

וכשמדבר אף אם הדבור גרוע אינו חרש. ועוד פיון ה"א החשש משום שאם היה פקח ונתחרש.

ובפקח ונתחורש יש לסמוך על דבור זה כיון ר"כאמר רב מיקל אפילו לסמוך ע"י דבורו ושמחוה
הכתב ר"ל אף שפכיו אינו יכול לדבר כלל: ד נאם נאמר שאין לסמוך ע"ז להחזיקו עתה פפקח
כיון שאינו שומע כלל וגם דבורו אינו דרוך דבור כל אדם כלל.

א"כ י"ל גם בשעת נשואין אף שהיה מדבר בטוב מעט יותר עכ"ז בשביל זה אין פדאי להפריש
כיון גם אז לא היה מדבר בכל אדם א"כ הרי הדבור הכל ערוך אחד נאם הדבור דעתה אינו נחשב
דבור כמ"כ הדבור דאז.

וא"כ אם אז לא שמע כלל כמו עכשיו הרי גם אז נחשב חרש לפי זה אם עתה דינו פחרש. וכש"כ
לדעת הב"י בח"מ סי' רל"ה סע"י י"ט במ"ש ועו"ל דס"ל להרמב"ם כו' אבל אם אינו שומע
כלל הרי הוא פחרש עכ"ל.

רק יש להסתפק שמה הוא פדברי אביו שאז היה שומע קצת פשמדברים עמו בקול רם. וא"כ י"ל
שאז לא היה חרש פדעת תשו' הרא"ש ה"ג"ל.

הגם שבתשו' הרא"ש כ' ומבין פשמדברים עמו בקול רם. וכאן פכתב שומע קצת פשמדברים עמו
בקול רם משמע אף פשהיו מדברים עמו בקול רם לא הי' שומע היטב כל הענין כ"א קצת מ"מ
אפשר אין לחלק מה גם לפמש"ל בפשם הפר"ח באה"ע סי' קכ"א.

אף להב"י אינו כן דהא פשאינו שומע כלל אפילו הוא מדבר דינו פחרש א"כ הא דחרש היינו
דוקא שאינו שומע ולא מדבר משמע אפילו שומע פשמדברים עמו בקול רם כיון ג"כ אינו מדבר
חשוב חרש מיהו ד' הב"י בלא"ה דחוקים.

ועוד כיון ג"כ מדבר קצת מעט מזעיר י"ל גם להב"י לא חשוב חרש. א"כ אם בשעת נשואין שמע
קצת נהרי גם דיבר קצת י"ל אז היה חשוב פקח לכ"ע.

ועכשיו י"ל שמה חשוב חרש כיון דאינו שומע כלום. ויש לצדד עפמ"ש הב"י בסי' קכ"א בד"ה
אבל חרש שאינו שומע כו' לאפוקי מדרב פהנא כו' וטעמא משום דכל שאינו שומע ואינו מדבר
דעתא שגישתא אית ליה וכשוטה חשיב עכ"ל וא"כ בזה האיש שההפרש מועט בין שעת הקדושין
ובין עכשיו לא שיהו כ"כ לומר דאז היה פפקח ועכשיו פשוטה חשיב דהא עינינו רואות שבענין
הדעת לא נשתנה כ"כ ובפרט בענין הדבור.

ומ"מ אין לסמוך ע"ז כלל: קיצור שי"ל עוד דגם בשעת הנשואין היה מהדין כמו שהוא עתה
וא"כ ממנ"פ כו'. אף יש לחלק: נאם היינו אומרים שנה ספק עכ"פ שהרי י"ל שגם אז לא שמע
כלל כמו עכשיו כיון גם מתולדתו ונערוותו נשתנה משאר אנשים היינו שתחלת חרשותו פשהיה
ילד קטן רק שאז היה שומע פשמדברים עמו בקול רם והיה מדבר בקול משונה ועכשיו אינו
שומע כלום.

א"כ הזמן דשעת נשואין מסופק הוא אם גם אז היה שומע פשמדברים עמו בקול רם כמו בילדותו.
או שלא היה שומע כלום כמו עכשיו.

ונאביו נאמו אין נאמנים על עדות זו מה גם שיש להם פנייה שלא תוכל האשה להפרד מפנו ובע"כ
תהי' עמו כל ימי חייו. ואין לומר ליזיל בתר חזקה דמעיקרא.

דָּהָא י"ל פִּינָן דְּאִשְׁתָּי אִשְׁתָּי פְּדֵאִיתָא ספ"ו דְּבְכוּרוֹת (דמ"ב ע"ב). וְאוּלַי בְּכַה"ג יֵשׁ לְהַעֲמִידוּ אַחְזָקָה דְּהַשְׁתָּא כְּמוֹ מְדַהֲשָׁתָא בּוֹגְרַת בְּצַפְרָא נְמִי בּוֹגְרַת פּב"ת דְּקְדוּשִׁין (דע"ט א') אַף דְּהֵינּוּ מְשׁוּם דְּשָׁם לִיכָא חֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא בְּיוֹמָא דְּמִשְׁלִים שְׂתִית.

ה"נ י"ל דְּלִיכָא חֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא פִּי חֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא י"ל עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתָּנוּ' בְּכַה"ג דְּכִינּוֹן דְּאִשְׁתָּי אִשְׁתָּי וְאִפְשָׁר רְאָיָה לְדָבָר דְּהִי הוּלְף וּמִשְׁתַּנָּה לְגִרְיַעוּתָא מִמָּה שְׁלֵא נְתַנוּהוּ לְבֵית הַסְפָּר כ"א עַד אַחַר עֲשׂוֹר שְׁנָה.

וְאִם לֹא הִי מִשְׁתַּנָּה לְגִרְיַעוּתָא מְסַתְמָא הִיוּ נוֹתְנִים אוֹתוֹ לְבֵית הַסְפָּר גַּם אַחַר פְּדָ. וְכֵן אוֹמַר אָבִיו שֶׁל הַחֲרֵשׁ שֶׁבָּנוּ הַחֲרֵשׁ הַנִּזְכָּר לְפִשְׁתָּהּ בְּן י"א שְׁנָה וְלָמַד אֲצֵל גֵּיסוֹ הֵיךְ קוֹבֵל לְפָנָיו עַל שְׁגִיטוֹ מִכָּה אוֹתוֹ בְּחֻנָּם פִּי אֵינּוּ שׁוֹמֵעַ וְשֶׁלְכֵן חָדַל מֵאֲזוּ לְתַתּוֹ לְבֵית הַסְפָּר וְנִסְעָ עִמּוֹ לְרוֹפְאִים וְלֹא הוֹעִילוֹ וְעוֹד אוּלַי יֵשׁ לְדַמּוֹתוֹ לְמ"ש הַב"י בַּח"מ ס' ש"ל"ה בַּד"ה הַשּׁוֹכֵר מְלָמֵד לְלַמּוֹד אֶת בְּנוֹ כו' וּבַד"מ שָׁם סק"ו וְהֵיךְ עַד א' מְעִיד שְׁלֵא הֵיךְ יוֹדֵעַ לְלַמּוֹד כו' דְּהֵדִין עִם הַמְלָמֵד דְּהוּאִיל וְיוֹדֵעַ עֲכָשְׁיוֹ לְלַמּוֹד מוֹקְמִינָן לִיה אַחְזָקְתִּיה דְּיַדַּע ג"כ פְּבָר וְנִשְׁבַּע פְּנֵגַד הָעַד וְנוֹטֵל שְׁכָרוֹ.

וּכ"פ בַּש"ע שָׁם סעי' א' בַּהג"ה. וְהוּא מִתְּשׁוּ' מְהֵרָ'ם בְּמֶרְדְּכִי פ"ט דְּב"ב ס' תְּרַכ"א וְהִבִּיא רְאָיָה מְדַרְבֵּי נֶתָן דְּאוֹמַר שָׁם בַּגמ' (דף קנ"ג ע"ב) אִם פְּרִיא הוּא עָלְיוֹ לְהִבִּיא רְאָיָה שֶׁשֶׁכ"מ הֵיךְ דְּכִי הִיכִי דְּהֵנָּה עֲכָשְׁיוֹ פְּרִיא אֲמַרִּינוּ מַעֲיָקְרָא ה"נ הֵנָּה כו' דְּהִלְכְתָּא כַר' נֶתָן דְּהֵנָּה דְּיִינָא וְנִחִית לְעוֹמְקָא דְּדִינָא כו'.

אִף קָשָׁה דְּבַש"ע סס"י רנ"א בַּהג"ה עַל הַמְקַבֵּל לְהִבִּיא רְאָיָה כו' אִף שֶׁהַנּוֹתָן פְּרִיא עֲכָשְׁיוֹ וְזֶה פְּרִי יַעֲקֹב וְלֹא פְּרִי נֶתָן. וְא"כ אִיף פְּסֵק בְּסִי' שְׁל"ה פְּתִישׁו' מְהֵרָ'ם דְּפּוֹסֵק כַר' נֶתָן.

וְצ"ל דְּסוֹמְךָ אִמ"ש שָׁם מְהֵרָ'ם בְּתִשְׁבּוּבָה וְאִפְּיֵלוֹ לְמֵאִי דְּדַחֵי תְּלַמוּדָא דְּהֵתָם כ"ע בְּחֲזָקַת פְּרִיאִים קְיָיְמִי כו' ה"נ כו' אִף ז"א דְּהָא סס"י רנ"א אַע"ג דְּכ"ע בְּחֲזָקַת פְּרִיאִים קְיָיְמִי פְּסֵק לֹא פְּרִי נֶתָן: קִי צוּר אִם לְמַעֲשֵׂה עֲדִינָן א"א לְסַמּוֹךְ עַל הַנִּזְכָּר לְהַחֲשִׁיבוֹ פְּקֻט ע"י דְּבּוּרוֹ הַגְּרוּעַ י"ל הָא גַּם שְׁעַת הַנְּשׂוּאִין הוּא סְפֵק שְׁהָרִי בְּהִיּוֹתוֹ עֲרָף י"א שְׁנָה פְּסֵק אָבִיו לִיתְנוּ לְבֵית הַסְפָּר מְשׁוּם שְׁאִינוּ שׁוֹמֵעַ א"כ בְּשְׁעַת הַנְּשׂוּאִין שְׁהָרִי בְּן י"ז שְׁנָה י"ל שְׁהָרִי כְּמוֹ שְׁהוּא עֵתָה וְאִין לִילְף בְּתַר חֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא כְּשֶׁהָרִי יְלֵד קִטּוֹן דְּהָא הֵיךְ מִשְׁתַּנָּה וְהוּלְף לְגִרְיַעוּתָא.

אֲגַב מְבִנְיָא הָעֵרָה עַל פְּסוּקֵי הַש"ע ח"מ מְסִימָן שְׁל"ה לְסִימָן רנ"א וְנִתְבָּאָר ג"כ בַּמ"א עַל סוּגְיָא דְּקְדוּשִׁין פּב"ת (דע"ט): הַ וְהֵנָּה רַב בְּקְדוּשִׁין (ע"ט ב') מְסִימָן דְּס"ל אִף כַר' יַעֲקֹב וְהֵתָם שְׁאִנֵּי דְּאִיכָּא חֲזָקָה דְּמִמוּנָא פְּנֵגַד בְּתַר הַשְׁתָּא אָבֵל אִי לִיכָּא חֲזָקָה פְּנֵגַד אֲזַלִּין בְּתַר הַשְׁתָּא וּמְסִימָן הָרִיטְב"א דְּלָכּוֹן הַנְּצָרָף הַש"ס לְפְסוּקֵי פְּנוּתִיהָ דְּרַב אִף דְּבִלָּא"ה קִי"ל רַב וְשְׁמוּאֵל הִלְכָה פְּרַב אֲלֵא מְשׁוּם דְּלְכָאוּרָה דְּמִשְׁמַע דְּרַב ס"ל כַר' נֶתָן וְשְׁמוּאֵל כַר' יַעֲקֹב וּמִתְנִיתִין דַּפ"ט דְּב"ב מִשְׁמַע דְּר"מ ס"ל כַר' נֶתָן וְחֻכְמִים כַר' יַעֲקֹב וְלָכּוֹן פְּסֵק הָרִי"ף כַר' יַעֲקֹב וְהֵנָּה אֲמִינָא דְּלִית הִלְכְתָּא פְּנוּתִי' דְּרַב קַמ"ל דְּאֵעַפ"כ הִלְכָה פְּרַב וְהַחֲזִילִיק מְשׁוּם דְּהֵתָם אִיכָּא חֲזָקָה דְּמִמוּנָא פְּנֵגַד מִשְׁא"כ הִכָּא א"כ לַפ"ז אִם נֹאמַר דְּהִכָּא ג"כ לִיכָּא חֲזָקָה פְּנֵגַד דְּלֵא אֲמַרִּינוּ אוּקְמִיה אַחְזָקְתִּיה הִרְאִישׁוּנָה שְׁשִׁמַּע כְּשֶׁמְדַבְּרִים עִמּוֹ קוֹל רַם מְשׁוּם דְּכִינּוֹן דְּאִשְׁתָּי י"ל דְּיִשְׁתַּנָּה וְיִלְף.

א"כ הִי' מְקוּם לְזוּמַר דְּהִכָּא יֵשׁ לְהַעֲמִידוּ אַחְזָקָה דְּהַשְׁתָּא. גַּם פִּי מַעַת שְׁפֵסֵק לְלַמּוֹד בְּבֵית הַסְפָּר עַד הַנְּשׂוּאִין שְׁהָה וְדֵאִי זְמַן כְּמוֹ מְהַשְׁתָּא עַד הַנְּשׂוּאִין.

ולהפוסקים לגמרי כר' נתן משמע לכאורה אע"ג דאיכא חזקה לנגד אגיל בטר השתא וע' בט"ז ב"ד סי' א' וכ"מ ממ"ש בגמ' (דב"ב פ"ט קנ"ג ע"ב) מבקעה ופרשב"ם דלר' יעקב אמרינו אוקי אדם על חזקת טהרה משמע לר"נ אעפ"כ אגיל בטר השתא.

וצ"ע הטעם. ואפשר גבי טומאה אמרינו כל הטומאות פשעת מציאתו וגבי אם בריא הנה משום דכ"ע בחזקת בריאים קיימי: אף אף אם נאמר דבכאן אין לומר ליזיל בטר השתא נגד החזקה.

דמעיקרא ולא אמרי' ע"ז פינו דאשתמי אשתמי וגם אם לא נחליט הדין דהוא נחשב עתה פקח עכ"ז י"ל אתי ספק ומוציא מידי ספק כמ"ש פ"ק דפסחים (ד"ט ע"ב) ופ"ב גדה (טו"ב) ופ"ג דעכומ"ז. וה"נ עכ"פ א"א לומר יותר מספק קדושין דאורייתא שמה שמע אז פשטדברים בקול רם וא"כ אתי ספק שמה גם עכשיו שאינו שומע כלום עכ"ז חשוב פקח דלפחות ספיקא מיהו הוי ומוציא מידי ספק.

וראיתי בשו"ת ושב הפהן סי' ל"ד התיר מטעם שני ספיקות בקדושין וכן בתשו' שאגת ארי' שבתשובת בית אפרים חאה"ע סי' מ"ב. ואף דהכא השני ספיקות אינו באים כא' י"ל דעדיף כספק הרגיל דאמרינו בו אתי ספק ומוציא מידי ספק דמעיקר הדין י"ל יותר דחשוב פקח א"כ לפחות ה"ל כמו ספק הרגיל הגם ביבמות פ"ק ח"רש (דקי"ג ע"ב) משמע בהדיא דלא מהני אתי ספק ומוציא מידי ספק שיהי ח"רש לר' אליעזר לא מהני גרושין שלו אם הוא עתים חלים עתים שוטה דחיישינו שקידשכשהוא חלים וגירש כשהוא שוטה.

ולכאורה יש להקשות ע"ז מ"ש מהא דפ"ב דכתובות (דף כ' ע"א) אבל לית ליה חזקה דאבהתייה כו' ע"ש. וצ"ל באיסור שאני ובעינו ספק הרגיל דוקא ושם הספיקות שקולים לא מהני אבל הכא ה"ל ספק רגיל ומהני.

וגם בעניני קדושין י"א דלא סמכינן כלל על ס"ס וכמ"ש הש"א שם למאן דחייש למיעוט אפילו בסבלונות וכן עיקר וכ"ד רוב הפוסקים. אף הכא עיקר הסמיכה דכיון שעכשיו ג"כ יש לו דבור בלחש אינו נחשב ח"רש.

אלא להיות סניף מצרפין דעכ"פ יש כאן שני ספיקות וכ"ז להלכה אבל למעשה אין להקל אא"כ יספיקו גדולי המורים ובמקום עיגון ממש פנה: ולענין הבדיקה. הנה מפרש"י גיטין (ע"א) דפי' כדף שבודקין אותו לגיטין אנשמתק קאי י"ל א"צ בדיקה רק בנשמתק ולא באלם מברייתו וכ"כ הב"י סי' קכ"א אלא שהב"י פי' הטעם משום כמו שכוונס ברמיזה כף מוציא ברמיזה.

ולפעד"נ טעם אחר והוא דנשמתק יש בו ריעותא וחישינו לדעתא שגישתא שלכן י"א דוקא בנשמתק מתוך בוריו ולא בנשמתק בחוליו וכ"ש באלם מברייתו וכן ראיתי אח"כ סברא זו בחידושי הרשב"א כאן ד"ה הא דפריה ר' זירא.

אלא שאח"כ גייד מזה. אכן בפרישה ח"מ סי' רל"ה סי"ט מצאתי שכתב סברא זו בבניאור דמדבר ואינו שומע מתולדתו וכן שומע ואינו מדבר הם פסקחים וא"צ בדיקה כלל ונשמתק שאני וכ"מ מפרש"י.

אף בספר המקח לרב האי גאון שער ג' ס"ל פהרמב"ם דצריכים בדיקה. ולכן נ' להחמיר אף שהעיקר נלע"ד כפרש"י.

אבל זאת נ' דבדיקה דירושלמי סגי לאשתה הו לאמה לאו לאשתה הו לאחותה לא כו' ולא חיישינו לשיחיא דסרוגין נקטיה רק בנשתתק ממש. אבל בכגון זה נדאי אין לחוש שהרי זהו פן מזמן רב כמה וכמה שנים ונדוע דלא נקטי' לא שיחיא דלאו לאו כו' וכ"ש שיחיא דסרוגין כו' רק עיקר הבדיקה שידעו שפוננתו לגרש כו'.

ואעפ"כ יש להקמיר לעשות ג"כ הבדיקה דירושלמי. וביש"ש פ"ק מש"א ס"י ג' כ' ג"כ דהבדיקה רק שמה נהנה אצלו חולי של שגעון.

אלא דמ"מ מצריה זה גם באלם רק במדבר ואינו שומע אינו מצריה משום שדבורו מוכיח עליו. [קיצור] ומיהו יותר י"ל דלא אזלינן בטר חזקה דהשתא אף עכ"פ ספיקא מיהו הוי וא"כ יש פאן ב' ספיקות להתיירא הא' שמה הנה בשעת קדושין כמו עכשיו וא"כ מוציא כמו שפונס.

הב' אע"ג דשמה הנה אז טוב יותר מ"מ שמה גם עכשיו דינו כפקח וכספק הרגיל אמרינן אתי ספק ומוציא מידי ספק. ונהגם דבענין קדושין לפ"ד רוב הפוסקים רובא דמיינכר לא סמכינן להקל בשני ספיקות מ"מ אפשר לומר שאינו מדאורייתא.

ובדרבנן נדאי יש לסמוך לומר דדינו עכשיו כפקח: ומיהו לפי מכתבו עתה נתחדש שגם המתגרשת אומרת שבעת החתונה הנה שומע לקול רם והיא נאמנת על עצמה וא"כ בטל צירוף השני ספיקות ה"ל.

אפ"ל פיון דאינה נאמנת מדין עדות רק מדין שוי' אנפשי' חד"א ואין זה איסור חמור פעדות כלל ולכן מהני בי' אמתלא. ועי' בתוה"א בית הנשים סוף שער הפרישה (דקס"ח א') דענין שוי' אנפשה חד"א ע"פ דבור לא דמי (גם) לעשתה מעשה כמו לבשה בגדי נדות.

ועי' בירושלמי פ"ג דקדושין (ה"ז) מחלק אפי' בין הוחזקה אשת איש בפני הפל ובין לא הוחזקה א"א אלא בפני שנים. ועוד מבואר בגמ' דידן קדושין (דס"ג ע"ב) דאף לרב אפי' דאמר דהאב נאמן בבתו אף לסקילה משום דהתורה הימני' מ"מ היא עצמה אינה נאמנת ופירש"י וילענין איסורא טעמא אחרניא הוא דשוייתה לנפשה חד"א.

אלמא דאיסור דשוייתה נפשה חד"א אינו דומה כלל לאיסור שע"פ נאמנות האב וכש"כ לרב שם דס"ל שאף האב אין לו נאמנות גמורה כשני עדים. לכן פיון דכתב מעל' וז"ל שעדות ברויה נידון שמיעתו בשעת הקידושין אין עכ"ל.

וא"כ מצד האיסור שע"פ עדים יש להקל פנ"ל בצירוף השני ספיקות עם הטעם דדינו גם עכשיו כפקח ורק מצד חד"א בטל צירוף השני ספיקות ע"ז י"ל דלגבי איסור חד"א יש להקל ע"י טעם זה לבד לומר דגם אם באנו לחוש שמה נחשב פקח ונתקדש יש לסמוך על דבורו עכשיו להחשיבו פקח וכנ"ל סעי' אב"ג: סי' קנט שאלה אחת.

בעירנו נמצא רפה בשנים ועגונה זה כמה ימים. ערה ארבעה שנים.

חרשת שאינה שומעת ואינה מדברת מעודה. ועתה הנה זקוקה ליכם.

והיכם יש לו אשה מכבר וקודם מותו של בעל החרשת שאלו מאתו ליתן ג"פ לאשתו. ולא הי' אפשר לבדוקו כד"ת מחמת שלא הנה שפוי בדעתו ושקיל מלולי אף מדין גדול השיב הו פ"א.

וְכַתְּבוּ הַג"פ וּמְסָרוּ לְיָדוֹ לְמְסָרוֹ לְיָד אִשְׁתּוֹ וְלֹא הָיָה בְּיָדוֹ פֶּחַ הַמִּישׁוּשׁ וְהַהֲחִזְקָה לְהַחְזִיק הַג"פ
וְלִיתֵן לְאִשְׁתּוֹ רַק תִּחְבּוֹ הַג"פ לְיָדוֹ וְאַחֵר הָיָה מְנַעֲנַע בְּיָדוֹ עַד שֶׁנָּפַל הַג"פ מִיָּדוֹ לְיָד הַחֲרָשָׁת.

עַד שֶׁלְּפִי דַעַתְנוּ אֵין בְּנִתְיִנַת הַג"פ מִמֶּשׁ. וְאֵין אֲתָנוּ יוֹדַע אִיךָ לְהִתְנַהֵג עִם הַחֲרָשָׁת כִּי מְפֹרֵשׁ
בְּש"ס וּפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים שְׁמִתְיָבְמַת וְלֹא חוֹלְצָת.

וּמְלַבֵּד שֶׁהִיא הוֹרָאָה הַתְּמִי' לְרַבִּים. אֵין בְּרִצּוֹן הַיָּבָם לְיָבָמָה בְּשׁוּם אֲנָפִן.

וּבְפֶרֶט שֶׁהוּא נְשׁוּי אִשָּׁה. אֵי לְזֹאת לְשִׁקּוֹד עַל תְּקִנּוֹת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַעֲגוּנוֹת אֲצִיגָה נָא הַעֲנִין לְפָנַי
גְּדוּלִים חֲקָרִי לֵב יִלְמְדֵנוּ רַבִּינוּ אִם יֵשׁ אִיזָה דְרָף וּמְבֹאֵר לְהַתִּירָה בְּחִלְצָה בְּלֹא קְרִיאָה מִחֲמַת
חַר"ג וְשִׁאֲרֵי סְנִיפִים אוֹ לְפִטְרָה בְּלֹא חִלְצָה וְיָבוּם.

דְּאֲדַעְתָּא דְּהִכִּי לֹא קִדְּשָׁה נִפְשָׁה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּלֹא הִגֵּט אֵין שׁוּם צַד לְהַקֵּל. דְּאִשָּׁה חֲרָשָׁת פְּשׁוּט
בְּמִשְׁנָה ס"פ חֲרַשׁ דְּהֵדִין כּוֹנֵס וְאִם רָצָה לְהוֹצִיא יוֹצִיא.

וְחִלְצָה לֹא שְׁיִיף בָּהּ. וְזֶהוּ אֲפִילוּ לְעַכְשָׁנָא.

כַּמְש"ש וְאִשְׁתּוֹ אַחִיו אֲסוּרָה לְעוֹלָם. הֵרִי מִחֲמַת שְׁזָקוּקָה לְחֲרַשׁ וַא"א לוֹ לְיָבָמָה אֲסוּרָה לְעוֹלָם
כַּמ"כ מִחֲמַת שְׁנִשְׁאָרָה זְקוּקָה מִחֲמַת הַחֲרַשׁ.

וּבְפֶרֶק י"ג מ"ח קְטָנָה וְחֲרָשָׁת אֵין בִּיאַת א' מִהֶם פּוֹטְרַת צָרְתָה כּו' מַכְש"כ שְׁחִלְיָה לְפִטְרָה בְּלִי
חִלְצָה וְיָבוּם. וְעֵינֵינוּ בְּסִי' קַע"ב בְּב"ש סַק"א וְאִם יֵיבָם אֶת הַקְטָנָה אֵין תְּקִנָּה לְחֲרָשָׁת וְע' בְּש"ג
פֶּרֶק ב"ש עכ"ל.

וְהִנֵּה בְּש"ג שֶׁם לְשׁוֹן רִיא"ז ד"ה אַע"פ שְׁקִדּוּשֵׁי שְׁתִּיבָה. מֵת בְּעֵלָה שֶׁל חֲרָשָׁת קְטָנָה יוֹצֵאָה בְּגֵט
וְחֲרָשָׁת אֲסוּרָה לְעוֹלָם שְׁאֵין לָהּ תְּקִנָּה לֹא בְּיָבוּם וְלֹא בְּחִלְצָה ע"ש.

וְהוּא בְּגַמ' שֶׁם דְּקִי"א ע"א) וְחֲרָשָׁת אֲסוּרָה לְעוֹלָם כּו'. וּמ"ש דְּאֲדַעְתָּא דְּהִכִּי לֹא קִדְּשָׁה נִפְשָׁה.

זֶה אֵינוֹ פְּדוּמֹכַח מִהֶגֶם' וּמִשְׁנִיּוֹת הַנָּ"ל. וְהָא דְּאֲמַרִּינֵן בְּב"ק ספ"ט (דְּק"י ע"ב) דְּאֲדַעְתָּא דְּהִכִּי לֹא
קִדְּשָׁה נִפְשָׁה.

כְּבָר כ' הַתּוֹס' שֶׁם דְּזֶהוּ דְּנֹקָא מִן הָאָרוּסִין. וּבַגְד"ז אַרְף מִן הָאָרוּסִין לֹא שְׁיִיף לֹא מִן דְּהִתָּם שְׁאֵנִי
שְׁאֲחִיו הָיָה מְנֻפָּה שְׁחִין בְּשַׁעַת הָאָרוּסִין וּמִסְקָא אֲדַעְתָּא מִשָּׂא"כ הָכָא אִיךָ תְּסִיק אֲדַעְתָּא שְׁתַּפְּוֹל
לְפָנַי אַחִיו וּמָה בְּכָף הֵרִי יוֹכַל לְיָבָם מְדִינָא.

וְגַם לַפ"ד מִהַר"מ בְּתִשׁוּ' מִיִּמּוֹנֵי דְּשִׁיכִי לֵה' אִישׁוֹת סִי' כ"ט כ' הִיכָא דְּמוּמָר לְעִבּוּדַת פּוֹכְכִים
וּמְזוֹלוֹת הָיָה בְּשַׁעַת שְׁנִתְקַדְּשָׁה לְאַחִיו דְּאֲסָקָא אֲדַעְתָּא כּו'. וְע' תְּשׁוּבַת מַע"צ סִי' א' ב' גַּם תְּנַאֵי
י"א דְּלֹא מְהִי.

מְבֹאָר בְּלִי תְּנַאֵי פְּלֵל לִיכָא לְמ"ד לֹא מִר אֲדַעְתָּא דְּהִכִּי לֹא נִשְׂאָת. ע"כ אֵין לְצַדֵּד לְהַקֵּל רַק מִחֲמַת
הִגֵּט: א הִנֵּה מִתְחַלְּקָה נְבוֹא לְטַעַם הָרֵאשׁוֹן שְׁכ' רומע"ל דְּאֵין בְּהִגֵּט מִמֶּשׁ.

וְז"ל וְכַתְּבוּ הַגֵּט וּמְסָרוּ לְיָדוֹ לְמְסָרוֹ לְיָדֵי אִשְׁתּוֹ וְלֹא הָיָה בְּיָדוֹ פֶּחַ הַמִּישׁוּשׁ וְהַהֲחִזְקָה לְהַחְזִיק
הַג"פ לִיתֵן לְאִשְׁתּוֹ רַק תִּחְבּוֹ הַג"פ לְיָדוֹ וְאַחֵר הָיָה מְנַעֲנַע בְּיָדוֹ עַד שֶׁנָּפַל הַג"פ מִיָּדוֹ לְיָד הַחֲרָשָׁת.

עד שלפי דעתנו אין בנתינת הג"פ ממש עכ"ל. ולפע"ד אין מוכרח כלל שאין בהנתינה ממש דנהי דנתינת השכ"מ מצד עצמה שיהי' נתינתו ממש נתינה י"ל שאין בה ממש די"ל דלא דמי לערב לה סרציה בפירק הזורק (דע"ח ע"א) דפרש"י עקם לה מתניו להקריב לה הגט.

וקא אם הנה הוא מסייע לאותו האיש בנתינתו י"ל ג"כ הוי גיטא דלא גרע האיש ההוא מהאשה המתגרשת שאף שהיא לקחה הגט אם הבעל הנה מסייע לה בלקיחתה הוי גיטא. וכמו"כ י"ל אם הי' השכ"מ מסייע להאיש המנענע י"ל הוי גיטא אף אם עיקר הנתינה מידו.

דאע"ג דאמרינן בשבת פירק המצניע (דצ"ב ע"א וע"ב) מסייע אין בו ממש. הרי הקא ע"כ אמרינן דמה שהבעל רק מסייע חשוב ונתן כמ"ש בחידושי הרשב"א שם וז"ל וכינון שהוא מקרבו לה ומסייע בלקיחתו ונתן בידה קרינן ביה עכ"ל והובא ב"י.

וכ"ש לדעת הרמב"ם שם פ"א הי"ב שהביא הב"י או הט"ה ידו עד ששלפה הגט מעליו וכ"מ בריא"ז בש"ג שם ואם הושיט לה ידו ונטלתו היא מתוה ידו הרי זו מגורשת. ואפ"ל טעם לזה דהקא פיון שליחות מהני.

א"כ פיון שמייע לה הרי עושה מעשה שרצונו בהגט נוסף על מה שאומר ה"ז גיטא לכן עי"ז נעשית היא פשלוחו. והרי האשה יכולה להיות שליח בעלה להוליה הגט לה ס"פ המביא תניין (דף כ"ד סע"א).

ואע"ג דהתם צריכה לעשות שליח הולכה אחר שיתנהו לה. שאני התם שאין הבעל מסייע כלל בנתינתה.

אבל הקא שהוא עצמו מסייע בנתינה מצטרפת היא ג"כ מצד שליחות. ומ"מ זה דוחק.

אף עוי"ל כמו דאמרינן פ"ב (ד"כ ע"א) דהאי ונתן אע"ג דלית בי' שנה פרוטה פשר וע"ש בתוספות דלא דמי לונתן דגבי תרומה דנתינה חשובה בעינן כמו"כ מקילינן אף דמסייע חשוב כמו נותן.

אבל הקא י"ל שלא הנה גם מסייע כלל פיון שלא הנה בידו כח המישוש ומהחזקה. אבל יש טעם אחר לומר דהוי נתינה אם זה האיש שהיה מנענע בידו של השכ"מ הוא הנה מפלל אותן האנשים שאמרו להשכ"מ ליתן גט לאשתו והשיב להם השכ"מ הן.

דא"כ הרי זה האיש נעשה ג"כ שליח ליתן הגט לאשתו כדן המבואר בטוש"ע סי' קמ"א סכ"א היו רבים עומדים ביחד ואמר הולוכו גט זה לאשתי איזה מהם שירצה יוליה אותו בשביל פולם. והרב"י כ' על זה שהוא מהברייתא ס"פ התקבל (דס"ז ע"ב) אמר לעשרה כו' הולוכו גט לאשתי כו'.

והלשון שכ' הטור במעמד רבים הוא בפרש"י שם בד"ה אתקין. בגט שאדם אומר במעמד רבים. וכ"כ הר"ן שם. וכ"כ הטור ס"י ק"כ.

והנה גבי שכ"מ ומסוכן קיי"ל דאף אם אמר כתבו ולא אמר תנו ה"ל פאומר כתבו ותנו כמ"ש במשנה וגמרא פירק התקבל (דס"ה סע"ב). וכש"כ הקא שאמרו לו ליתן והשיב הן.

וא"כ אותן שהשיב להן נעשו נדאי כולם שלוחים על הנתינה ר"ל שכל אחד מכם יוכל ליתן הגט לידה וכמ"ש התוספות פ"ק מי שאחזו (ד"ע ע"ב) ד"ה ורמז. כגון שאמרו לו נכתוב גט לאשתך והרפין בראשו ונעשו שלוחים וכ"ש הקא דהשיב להם הן.

דעדיף מהרפנת הראש לכן אם זה האיש שהיה מנענע בידו היה מאותן האנשים אשר להם השיב השכ"מ הן ונעשה שלוחו על הנתינה. א"כ פיון שהיה יכול בעצמו ליתן הגט ליד האשה והיתה מתגרשת על ידו אף אם היתה פקחת.

וכ"ש חרשת. כמו"כ פשלא נתן בעצמו כ"א נענע ביד השכ"מ עד שנפל הגט ליד החרשת אף דנתפנין שהשכ"מ יתן הגט וזה לא עלה בידו מאחר דאמרינן דנתינת השכ"מ אינה פלום.

מ"מ עכ"פ ניתן הגט מידו ונהרי הוא היה שליח. ואף שהוא לא ידע מפחו שהוא חשוב שליח.

וגם שלא נתפנין שנתנתו והיה בה ממש כ"א שנתנת השכ"מ יהי הנתינה. מ"מ מה בכך שלא ידע מפחו עכ"פ היה שליח מדינא והוא נתן קרינו ביה ונתן.

ואין לומר דזה שנתן ע"י השכ"מ חשוב שינוי שליחות. דהרי במוסיף על דברי המשלח לא נתבטל השליחות בכחנפות פ"ק אלמנה ניוזנית (דצ"ח ע"ב) ובש"ע ח"מ סי' קפ"ב סעי' ח'.

והקא ה"ל נדאי כמוסיף על דבריו וגם זה הוא דמשום דלא ידע פחו שנעשה שליח נתפנין שהשכ"מ עצמו יתן על ידו. וכיון דבאמת נעשה שליח א"כ לא נתבטל שליחותו ונהרי ניתן להאשה הגט משלוחו של בעלה.

ואין לדמותו להא דפ"ק דב"מ (ד"י סע"א וע"ב) פיון דנפל עליה גלי דעתיה דבנפילה ניחא לי דליקני' בד' אמות לא ניחא לי דליקני'. וה"נ זה השליח גלי דעתיה דלא ניחא לי שיתן לה הגט הוא בתורת שליחות אלא שהבעל בעצמו יתן לה כי בשט"מ שם יש בזה ג' סברות.

הא' דדוקא בקנייה דרבנן אמרינן הכי דה"ל פאומר אי אפשי בתקנת חכמים אבל לא בקנייה דאורייתא. הב' דעת הרשב"א דאף בקניות דאורייתא הדין כן דה"ל כעודר בנכסי הגר וקסבר דשלו הן דלקמן סעי' ג'.

הג' דעת הרא"ה דאפילו בקניות דרבנן מהני משום דלא קיי"ל כהך תירוץא פיון דנפל עליה גלי דעתיה כו'. והובא זה בב"י בח"מ סי' רס"ח סע"י ד' וס"ל עיקר פדעת הרא"ה וכ"פ הרמ"א שם בש"ע בהג"ה.

ואמנם על ראיות הרשב"א מעודר בנכסי הגר לא תירצו. ולפע"ד יש לתרץ בטוב דהתם שאני דלא פיון לשום קנייה פלל ע"כ לא קני.

משא"כ הכי גבי מציאה נתפנין לקנות רק שפוננתו היה ע"י נפילה לכן ד"א זוכות לו וא"כ כמ"כ לא שייך לומר דגלי דעתיה דבשליחות לא ניחא לי דהא עכ"פ נתפנין שייגע הגט לידה מיד בעלה ונהרי הוא ג"כ יד הבעל דשלוחו פמותו וגם הא דלא נתן בעצמו לבד זהו מפני שלא ידע מפחו שנעשה שליח א"כ לא שייך פלל לומר גלי דעתיה דלא ניחא לי בשליחותו.

אלא כף י"ל דעכ"פ לא נתפנין שיתן בשליחותו. ולא דמי לשאר שליח הגט וה"ל כעודר בנכסי הגר וקסבר דשלו הוא ביבמות פ"ק ר"ג (דנ"ב ע"ב) דלא קני אבל באמת יש לחלק דשאני התם דלא מכנין לשם קנין פלל דהא סבור דשלו הן אבל הקא הרי מתפנין האיש המנענע שיהי' נתינה.

אלא דכוננתם הנה שיהיה הנתינה מיד הבעל עצמו ובאמת גם הוא הוא שלוחו א"כ ה"ל מתכונן לקנין עד"מ להקנות לה הגט ודומה למש"ש בגמרא ביבמות ה"א קא מכונן למיקני. דאע"פ שנתכונן לקדשה לשם יבמות וזה לא מהני ה"ל כמתכונן לקדשה לשם אישות דמהני כיון שרוצה לקדשה יעו"ש.

וה"נ כיון שכל ישעם וחספצם הנה שיתן הגט לידה אף שנתכוננו שיהיה ע"י הבעל עצמו לא אבדו פח שליחותם בזה. אף שלא ידעו מפורם.

כיון שעכ"פ עסקו שיהיה נתינה וכמ"ש ג"כ בגיטין ר"פ התקבל (דס"ג ע"א) מימר אמר תיגרש כל היכא דמגרשה ופרש"י אע"ג דלא נהביה אלא בתורת קבלה כו' ע"ש. וה"נ אע"ג דנתכוננו שיהיה הנתינה מיד הבעל כיון שבאמת הנה פאן שליחות מהני ואף דשם אח"כ עשו דחייה לסברא זו וזהו שלא נבדה מעצמינו שליחות הולכה שלא עשאו כן.

משא"כ ה"א דבאמת הנה פאן פח שליחות י"ל דשפיר מהני. וכבר כתבתי לעיל די"ל שלוחו כידו אע"ג בב"מ (נ"ב ע"א) אמרינן חצר משום ידה אתרבאי ולא גרע משליחות משמע דשליח אינו מדין דהיינו דיד עדיפא משליחות ומהני בגט אפי' בעל פרהה.

אבל לעולם כיון דשלוחו של אדם כמותו ע"כ ידו כידו שהרי נלמד מדכתי' גבי ק"פ ושטו אותו כל קהל עדת ישראל. א"כ הרי פשאחד שוחט הפסח ה"ל ככולם שוחטים א"כ ידו כידם ממש ואף שבש"ע סי' קמ"א סעי' ל' כ'.

ותהא ידו כידו כו'. י"ל ה"ה אם לא אמר הכי ג"כ ממילא הוא כן ידו כידו כדמשמע ממ"ש הטור שם בשם הר"ף שא"צ פלל שטר השליחות אלא לפי שכותב בה כו' לעשות כמה שלוחים ואפילו לא יחלה ולא יאגס עכ"ל מבואר ה"א בלעדי זה א"צ לכתוב השליחות וא"כ ממילא ידו כידו כו'.

וא"כ הרי נתכונן שיעניע לה הגט מיד בעלה וכן הגיע ממנו שידו כידו בעלה כו'. ועוד דהא בקדושי חרשת מלבד שהם רק מדרבנן הרי עוד זאת שהיא מוציא ברמיזה.

ופרש"י ביבמות ר"פ חרש (קי"ב ב') שרמז באצבע וכ"כ פ"ה דגיטין (דנ"ט ע"א) במשנה חרש רומז ונרמז. רמיזה בידיו ובראשו והיינו או בידיו או בראשו כמ"ש החמ"ח סי' קכ"א סק"ט וכמ"ש בטוש"ע ח"מ סי' רל"ה סעי' י"ז ובסמ"ע שם ס"ק מ"ז וא"כ ה"א מה שהאיש תחב הגט בידו של השכ"מ והנה מנענע בידו של השכ"מ עד שנפלהגט מידו ליד אשתו החרשת י"ל דזה ה"ל כמו רמיזה בידו שמתרצה ע"ז דאל"כ הנה מראה אינה רמיזה שאינו מרנצה בזה.

דאף שלא הנה בו פח להחזיק הג"פ בעצמו אפשר רמיזה על ההפך הנה יכול. וזה תלוי לפי אומדן דעת האנשים שהיו שם.

ואם לפי דעתם ה"י יכול ולא עשה כן ה"ז כמו רמיזה ממש שמסכים על נתינה זו. וא"כ עי"ז נעשה האיש המנענע כמו שליח על נתינת הגט.

מאחר דבקדושי חרשת אמרו בשם שכוונס ברמיזה כף מוציא ברמיזה. ואף שלא נסמך ע"ז לבד מ"מ יצטרף אל טעם הראשון.

העולה מזה שאם זה האיש שנענע בידו של השכ"מ עד שנפלה מיד השכ"מ הגט ליד אשתו החרשת הוא הנה מאותן האנשים שהשיב להם השכ"מ הן על שאלת נתינת הגט י"ל דהוי נתינה והוי מגורשת גמורה: קיצור אף שנתנת השכ"מ אין בה ממש.

מ"מ אם זה האיש המנענע בידו של השכ"מ הוא הנה מאותן האנשים שהשיב להם ממש השכ"מ
הן על שאלת נתינת הגט דהיינו שהוא הנה מאותן האנשים ששאלו מהשכ"מ ליתן גט לאשתו
והשיב להם הן י"ל דהוי נתינה והוי מגורשת גמורה.

משום דזה האיש נעשה שלוחו ליתן הגט לכו מהני מה שנענע בידו השכ"מ כאלו נתן הוא בעצמו
אף שהאיש נתפונן שהשכ"מ יתן וזה לא עלה בידו כ"א הוא נתן לא אבד פח שליחותו בזה: ב
אף אם זה האיש המנענע בידו לא הי' מאותן האנשים ששאלו ממנו ליתן גט לאשתו.

אלא שהיה במעמד השואלים וכשהשיב להם הן. אם נדון זה כדיון המבואר בש"ע סי' קמ"א סכ"א
היו רבים עומדים כו'.

יש בזה מקום עיון. שי"ל דלא דמי פנין שהוא לא התחיל לומר להם כתבו או תנו כ"א ע"פ שאלה
ששאלו ממנו ליתן.

והשיב מדוחק הן. י"ל שהשיב רק להשואלים והן לבד נעשו שלוחיו.

ויש פנים ג"כ לומר דמ"מ נעשה שלוחו דגבי אמ"ל נכתוב גט לאשתה אם הנה פן במעמד רבים
אף שהאומרים היו שנים והרפין לכאורה משמע דכולם נעשו שלוחיו. דהנה בגמרא ס"פ התקבל
(דס"ז ע"ב) מבואר דאם היו עשרה במעמד ומנה ארבעה מהן ואמר כתבו גט לאשתי.

דוקא אלו המנויין יכתבו ולמעוטי השאר שלא מנה אותם שהם לא יכתבו פן פרש"י שם. והיינו
דוקא מפני שמנאם והרי פירש שהן לבדם שלוחיו אבל אם לא מנאם כלל וארבעה מהם שאלו
ממנו שיצוה לכתוב גט לאשתו והרפין בראשו.

י"ל לא מיעט כלל שאר הששה. דאף שהששה לא שאלו ממנו י"ל פן הדרף בדבר שרבים שואלים
מ"מ המדברים הם מועטים והשאר שותקים וכשהרפין בראשו או שהשיב הן אמרינו מהסתם לא
קפיד וכל השומע קולו מאותן שהיו במעמד יחד יכולים לכתוב (הג"ה נעוד אם הארבעה הם
עושים שלוחים להששה אין האיסור בכה"ג רק משום מילי לא מימסרי לשליח וכיון שהששה
שמעו קולו ס"ל לאאזמו"ר הגאון ז"ל בתשו' סי' ל"ד דלא שינו מילי לא מימסרי כו'.

וכ"ש גבי נתינה נדאי נעשו שלוחים. [ע' מפתח] עכ"ה).

נעוד ממ"ש גבי מנאם הא דמנה כולהו י"ל אפוליהו קפיד. והשתא פ"א אמר לעשרה כתבו משמע
דלא מיירי שאמר זה הלשון עשרה היינו שיאמר אתם העשרה כתבו גט לאשתי.

דא"כ אמאי א' כותב ע"י כולם הרי לכאורה י"ל דה"ל כמנה פוליהו פנין שהזכיר בפיו עשרה או
י"ל דה"ל ככולכם כתובו. פנין שהזכיר עשרה ולא אמר כל חד מנכון.

ואיך פשיטא ליה דאחד כותב ע"י כולם. אלא עכצ"ל דמיירי שעשרה היו עומדים יחד והוא דיקר
להם כמדבר עם כולם או כמדבר לרבים ואמר להם כתבו גט לאשתי ולא הזכיר כלל מנינם שהם
עשרה אז מ"מ דנין שכולם כאו"א מהם נעשה שלוחו לכתוב גט לאשתו.

וה"ה אם ארבעה מהעשרה שאלו ממנו נכתוב גט לאשתה ואמר הן או הרפין בראשו י"ל כפונתו
להרשות ג"כ לכל העומדים במעמד. ומ"מ צ"ע אם ע"י גילוי דעת נעשה שליח שיש בזה דיעות.

וכאן על הששה שהיו במעמד אין לכל היותר רק גילוי דעת שיכתבו ולא שליחות ממש. מיהו
גילוי דעת דלא מהני היינו כשכל השליחות רק ע"י גילוי דעת אבל הקא צוה לכתוב בפ"א ולא

גילוי דעת לבד רק בבואור למי ולמי י"ל סגי גילוי דעת וע' מהרי"ק שרש קכ"ט חילק כה"ג לענין אומדנא.

ועיין בתוס' גיטין פ"ק התקבל (דס"ו ע"א) באומר כל הרוצה לכתוב וכתוב ובב"ש סי' קמ"א סעי' י"ט ס"ק כ"ז שיש סברא דלא מהני. א"כ לפ"ז לכאן כש"כ הששה שהיו במעמד פיון שלא דבר עמהם.

ועיין בחולין פ"ק (די"ב ע"א) האומר לשלוחו צא ותרום ואינש אחרנא שמע זה הציווי והלך ותרום ה"ל תרום שלא מדעת ואינה תרומה כלל וכ' הרשב"א בחי' פ"ד דנדירים (דל"ה) דאע"ג דהתם ניחא לי שיתקן את פ"ד.

אפ"ה לא נעשה זה שלוחו דשליחות אינו אלא לדעת. וא"כ ה"נ אף שצינו במעמד רבים לכתוב גט אם ציווי הי' רק לארבעה אלו לא נעשה השאר שלוחיו.

ויש לחלק דגבי תרומה שאני דזה נדאי לא הוי שלוחו דלא אמר כ"א לשלוחו האחד צא ותרום ואפשר אפי' אם הנה אומר במעמד רבים עכ"ז גבי תרומה יש תרום בעיני יפה ויש בביוניית א"כ נדאי יש קפידא מי יהיה השלים.

אבל הכא פיון שאמר כן במעמד רבים שיכתבו ויתנו גט. ולא התנה שדוקא אלו יתנו גט אומדין דעת' שנתפיון שכ"א מהן יוכל להיות שלים מאחר שאין שום טעם שיחול הקפידא שיהיה זה שלים ולא זה.

ואף שלא פי' בהדיא שכל אחד מהם יוכל ליתן מ"מ מציון דסמכינן אאומדנא גבי מסוכן דהלכה כר' שמעון שזורי דאע"פ שאמר רק כתבו ולא פירש שיתנו נדאי להכא נתפיון. וקשה הא לו יהי כן שנתפיון לזה מ"מ הא בנתינה בעיני שליחות ולא עשאן שלוחים בהדיא.

אע"כ דכיון שיש אומדנא וגם אומר כתבו. עיין פ"ט דב"ב (דקמ"ו).

ה"ל כאלו עשאן שלוחים בפירוש וה"נ פיון שאמר במעמד רבים כתבו ותנו ה"ל כאלו עשאן לכולן שלוחים. ובמרדכי בכתובות ס"פ מי שהיה נשוי סי' רמ"ב וז"ל הוכיח ר"ב גם מכאן דגבי שליחות לא בעינן רק גילוי דעת ותנו מי שהיה מושלף בבור ואמר כל השומע כו'.

ובהאיש מקדש לא חצוף אינש לשוניה אבנה שלים ודילמא ארצוניה ארצי' קמיה ע"ש בגמ' (דף מ"ה) ובהרא"ש שם סי' ז' ובטוש"ע סי' ל"ה סעי' ד' ה'. וצ"ע בהריב"ש סי' קצ"ג בד"ה אבל עדות רבי זרח: קיצור אם איש זה לא היה מהשואלים כ"א שהיה במעמד ההוא יש פנים לכאן ולכאן.

ולא דמי להא דתרומה פ"ק דחולין (די"ב). ויש לצדד מדסמכינן אאומדנא גבי שכ"מ שאומר כתבו אף שלא אמר תנו.

וה"נ הוי אומדנא שלכולם נתפיון דמה איכפת ליה: ג ואולי יש להעיר ממ"ש הב"ש סי' קמ"א סמ"ה ס"ק ס"ב בדין הנזכר בגמרא פ"ק כל הגט (דכ"ט ע"א) אל תגרשנה אלא בבית וגרשה בעליה אל תגרשנה אלא בתימן וגרשה בשמאל דאינו גט ופי' הב"ש דוקא שא' אל תגרשנה אלא כו' אבל אם אמר שיתן בבית או בתימן וגרשה בעלי' או בשמאל ליכא קפידא.

והיינו משום דאין טעם לומר שיהי' בזה קפידא אמרינו מסתמא לא קפיד אא"כ פירש דקפיד א"כ לדבריו פשהשיב לארבעה המדברים פתבו או שהרפין ודאי לא קפיד שהשאר שהיו במעמד לא יכתבו דזה עדיף טובא מדינו דהב"ש דשם יש שינוי מצוייו.

משא"כ ה"א הרי צוה שיקתבו. ומה שהשיב פן לארבעה מפני שהם המדברים אבל מסתמא י"ל פוננתו לכולם.

ולכן אף שיש חולקין על הב"ש ואין דינו מוספם כלל פאן עדיף טובא דנראה באומר לעשרה פתבו גט אפשר ג"כ אינו מדבר עם כל העשרה דזה רחוק. אלא העשרה הם במעמד והוא מדבר עם שנים ושלשה מהם הסמוכים לו ואומר להם פתבו גט ואעפ"כ אנו מפרשים דכוננתו לכל העשרה.

ו"ל הטוש"ע סי' קמ"א סכ"א היו רבים עומדים ביחד ואמר הוליתו גט זה לאשתי אינה מהם שירצה יוליד כו' ולא חשוב זה גילוי דעת לבד דהא אומר בפירושו פתבו. אלא שאנו מפרשים לשונו דלכל העשרה נתפונן.

ופירוש שמפרשים בלשונו אין זה גילוי דעת לבד כ"א פאילו פירש בהדיא עיין במשנה פ"ק דנזיר משנה ה' גבי הריני נזיר מלא הבית כו' ואם אמר סתם נזירתי ופי' הרע"ו כמו שידונו חכמים לשוני כו' מבואר דמה שהחכמים דנים בלשונו ה"ל פאילו פירש פן בהדיא.

א"כ ה"נ פשאומר לעשרה פתבו אף שהסמוכים לו ממש הם רק שנים ושלשה מפרשים אנו דלכל העשרה נתפונן וזהו דוגמא בשכ"מ פשאומר פתבו מפרשים דכתבו ותנו קאמר וכנ"ל. וא"כ ה"ה אם היו עשרה במעמד ושנים ושלשה מהם דברו עמו נכתוב גט לאשתו ואמר להם פתבו י"ל דלכל העשרה נתפונן מאחר שניכר הדבר שפולם לדבר זה מתפוננים.

ולפ"ז ה"ה או כש"כ אם שנים או שלשה מהם אמרו לו שיצנה לכתוב וליתן גט לאשתו (ולא אמרו נכתוב) והרפין בראשו או השיב הן י"ל יותר דלכל העשרה נתפונן שכל הרוצה מהם יכתוב.

ובפרטות שבנדון זה ה"ה המגרש שכ"מ ומסופן דאף באומר פתבו מפרשים אנו פתבו ותנו קאמר. א"כ כמ"כ ה"א פשאמר להשואלים שיתנו גט יש לפירש דבריו ג"כ דנתפונן שכל השומע קולו יתן.

וא"כ בנד"ז ששאלו ממנו ליתן גט לאשתו והשיב הן י"ל אף אם השואלים היו רק שנים פינן שהיו במעמד עוד אנשים פולם נעשו שלוחים על הנתינה. לכן אף אם האיש המנענע בידו של השכ"מ לא ה"ה מאותן ששאלו ממנו ליתן חשוב שלוחו אם ה"ה במעמד השואלים.

ואף אם לא נסמך ע"ז למעשה. מ"מ יש לצרף עוד טעם דהא בנתינת גט השליח עושה שליח א"כ אם אותן האנשים ששאלו מהשכ"מ ליתן גט הן צוו להאיש המנענע בידו לעשות פן הרי נעשו שלוחים על הנתינה ואף שהם לא נתפוננו לעשותו שליח כ"א נתפוננו מהשכ"מ יתן מ"מ י"ל שא"צ בזה כ"כ פוננה כ"א ע"פ ציוויים הרי ממילא נעשה שליח ע"ד שנת' למעלה סע"א: קיצור בתוס' פשאמרו לו נכתוב והרפין הרי אלו יכתבו.

ואפ"ל אף שהאומרים נכתוב היו רק שנים במעמד עשרה אזי כל העשרה יכולים לכתוב. דונקא במנאם אמרינו דלמעוטי השאר קאחי.

ועוד ראיה במכש"כ ממ"ש הב"ש סי' קמ"א סמ"ה ס"ק ס"ב. ועוד דבאומר לעשרה כתבו ג"כ י"ל שאינו מדבר עם כל העשרה רק עם הסמוכים עמו אלא דאומדין דעתו שכינן שאמר במעמד פולם כתבו על כל העשרה נתפנין לעשותם שלוחים לדבר זה.

וא"כ ה"ה אם שנים ושלשה במעמד רבים אמרו לו נכתוב ונהרפין. וא"כ ה"ה אם שנים או שלשה במעמד רבים אמרו לו שישנה ליתן גט ונהרפין או השיב הן: ד נעתה צריה לחקור נידון ענין מ"ש שאלו ממנו ליתן ג"פ לאשתו ולא היה אפשר לבדוקו כד"ת מחמת שלא היה שפוי בדעתו ושקיל מלוליה אף מדוחק גדול השיב הן פ"א עכ"ל.

אשר מלשון זה משמע שגם בשעה שהשיב הן לא היה שפוי בדעתו וא"כ לכאורה אין הציווי פלום. ודאי אם בשעה שצוה היה שפוי בדעתו רק בשעת כתיבה ונתינה לא היה שפוי בדעתו היה מקום להקל בגט חרשת.

משום דהרב"י סי' קכ"א דקדק מהרב"ם פ"ב מה"א דין ט"ו דאם בעת שצוה לכתוב היה בדעתו אע"ג שנשתטה בעת הכתיבה ונתינה מדאורייתא מגורשת אלא מדרבנן פסול ואפילו אין סמיה בידן.

וכ"כ הב"ש שם סק"ג ואע"ג דהטור וריא"ז בש"ג חולקים וס"ל הגט בטל מדאורייתא. והפר"ח שם ס"ק ה' הכריע דהוי ספק מגורשת מ"מ יש לסמוך דעת הרמב"ם משום דבירושלמי מבואר דר' יוחנן ס"ל דהגט פשר ועכ"פ אף אם נימא פדעת הטור וריא"ז היינו בגט פקח ופקחת אבל בנד"ז דהגט הוא לחרשת אשר ברוב המקומות רובם פכולם חרש ושוטה הם במדרגה אחת יש לסמוך ע"ד הרמב"ם דס"ל אף בגט פקחת אין רק פיסול דרבנן א"כ לדבריו בגט חרשת י"ל להכשיר לגמרי.

דלגבי פיסול דרבנן שבנתינת הגט י"ל דחרשת שנה לשוטה. וכשם שהקדושין היה ללא בן דעת כף אף אם בשעת כתיבת ונתינת הגט אינו בן דיעה הגט פשר.

כיון בשעה שצוה היה בן דיעה גמור. ואף אם החפש על שעת הציווי אם החפש רק מפני שלא היה אפשר לבדוקו כד"ת אבל לא שראו בו והפירו שאינו שפוי בדעתו היה מקום להקל בפשיטות משום דבירושלמי פ"ק מש"א אומר דבשמיעת הקול ששמעו שאומר לסופר כתוב א"צ שום בדיקה ולא הוזכר בדיקה במשנה רק גבי הרפנת הראש וז"ל א"ל לשמיעת הקול פעם אחת להרפנת הראש ג' פעמים ופי' הקה"ע דהרפנת הראש ג' פעמים הוא דה"ל כשמיעת הקול פעם אחת דבקול א"צ בירור משא"כ בהרפנת הראש כדמסיק עכ"ל וכו"ה בירושלמי רפ"ק דתרומות.

ואין לומר דהכא דשקיל מלוליה. אע"פ שהשיב מדוחק הן אין זה כשמיעת הקול דאין לחלק דהא בלא"ה י"א דנשתתק מתוך חוליו א"צ בדיקה אף שרק הרפין בראשו והירושלמי אומר דצריה בדיקה פעם אחת.

כ"כ הר"ן. עשה הירושלמי מחמיר יותר מהיש אומרים הנ"ל וכ"כ בשמו מהריב"ל ח"ב סי' פ"א. ובב"י סי' קכ"א בד"ה ובעל העיטור כתב וכןשתתק מתוך חוליו די בהרפנת הראש פעם אחת כדאמרין בירושלמי עכ"ל משמע דא"צ בדיקה אפילו פעם אחת. וכדעת הי"א שהביא הר"ן. וא"כ בנד"ז שהשיב הן דה"ל שמיעת הקול. י"ל להירושלמי סגי.

ואע"ג דבענגן נשתתק מתוך תוליו חלקו הפוסקים על הירושלמי וס"ל דצריה בדיקה ג"פ כמבואר בב"י בד"ה פתב ה"ר"ן. היינו על הרפין בראשו בלי שמיעת הקול שפנה מצאו משמעות פן בתוספתא דמצריה בדיקה ג"פ כמבואר בה"ר"ן.

אבל לענגן שמיעת הקול דא"צ בדיקה לא מצינו בפירוש שפנה לקול על הירושלמי כלל. והעיסור הביא הירושלמי.

ואין ראיה שהפוסקים חולקים על הירושלמי ממ"ש התוס' והרא"ש דשכ"מ שמצנה לכתוב גט לאשתו צריה ליהרהר שיהא שפוי בשעת פתיבה ובשעת נתינה פהובא בטוש"ע סי' קכ"א ס"ד. והיינו על ידי בדיקה קצת.

הרי אף שצנה בפה מלא לכתוב עכ"ז צריה בדיקה. וזהו נגד הירושלמי דס"ל דכל ששמעו קולו א"צ בדיקה.

די"ל דלעולם אינו חולקים על הירושלמי. דעל שעת ציווי א"צ בדיקה כל ששמעו קולו שאמר לסופר פתוב.

והם לא באו רק להודיע הדין דאם נתקלקל ונטרפה דעתו בשעת פתיבה ונתינה הגט בטל ולכן צריה דוקא בדיקה בשעת פתיבה ונתינה. ואם לא בדקוהו ס"ל להב"י הביאו החמ"ח סק"ד דאין לחוש ולא חיישינו שנתקלקל ובנד"ז שהוא גט חרשת דמלבד שעיקר הגט דרבנן לבד.

עוד יש טעמים שפנה ודאי יש לסמוך על הירושלמי. דכל ששמעו קולו שהשיב הן א"צ בדיקה.

וגם לא לחוש שמא נתקלקל אח"כ כדעת הב"י הביאו החמ"ח סק"ד והב"ש סק"ה. וכמשי"ת לקמן דבגט חרשת יש פנים להקל אף אם בעלה הפקח לא היה שפוי בדעתו בשעת הפתיבה והנתינה.

א"כ עכ"פ ודאי יש לסמוך ע"ד הרב"י שלא לחוש לשמא לא היה שפוי. ע"כ אם החפש שהיה בנד"ז הוא רק שלא היה אפשר לבדוקו כד"ת.

ודאי אין לחוש בגט חרשת: קיצור אם בשעה שצנה לכתוב הגט היה שפוי אף שבשעת פתיבת ונתינת הגט לא היה שפוי יש להקל בגט חרשת. וכן אם החפש שלא היה אפשר לבדוקו גם בשעת הציווי ג"כ אין לחוש משום דהירושלמי ס"ל דדוקא בהרפנת הראש הוא דתנן בודקים אותו ג' פעמים.

אבל בשמיעת הקול שאמר פתוב א"צ בדיקה. וממ"ש בטוש"ע סעי' ד' ע"פ התוס' וסה"ת והרא"ש וה"ר"ן אין ראיה שחולקים ע"ז.

ועכ"פ בגט חרשת דיש פנים לומר שאפילו ודאי לא היה שפוי לגמרי אין חפש פדלקמן א"כ אין לחוש שמא לא היה שפוי ויש לסמוך בזה בנדאי על הירושלמי: ה אף מה שיש לחוש הוא משום דממ"ש רומע"ל מתמת שלא היה שפוי בדעתו משמע שראו שאין דעתו מיושבת.

א"כ כיון שידוע שלא היה דעתו מיושבת בשעה שצנה לכתוב הגט דבכה"ג בגט פקח ופקחת אין בדבריו פלום כמבואר בב"י סי' קכ"א סד"ה ובעל העיסור. וז"ל והיכא שנתברר לנו שהיה מטורף בשעת הציווי כו' בטל הוא לכ"ע עכ"ל וכ"כ הב"ש שם רס"י קכ"א והפ"ח שם סק"ט והג"פ ס"ק י"ז ותחלת ס"ק ט"ו אף שבתוס' פ"ק מש"א (ד"ע ע"ב) סד"ה ה"תם פתבו.

ופעמים ששכ"מ אינו בדעתו ומספקא אי חשבינו ליה פשוטה או שמה תונבא בעלמא הוא דנקטיה וקנישן דמי עכ"ל משמע בפירוש אף פשאנו בדעתו יש ספק אם חשוב שוטה או אינו חשוב שוטה פלל.

וטעם הספק היינו כמ"ש הרא"ש או שמה אפי' לר' יוחנן קנישן דמי משום דלא מקוסר מעשה דרגיל שתתיישב דעתו ממילא כו'. ועיין מענין תונבא הוא דנקיט ליה בגמ' פב"ת דיומא (דף פ"ג ע"א) ופרש"י תונבא שטות.

אשטורדישין מחמת חוליו עכ"ל. והט"ז בא"ח ה' יוה"כ סי' תרי"ח סק"ב פי' שהיא מטורף. וצ"ע דא"כ מהו זה שכ' התוס' פאן או שמה תונבא בעלמא הוא דנקיט ליה. דכוננתם לומר דלכן אין דינו פשוטה.

והרי אדרבה ענין תונבא הוא שטות וטורף. אף ראיתי במתנגמון ערוך תנב הביא מ"ש בת"י באיוב סי' (ל"ג כ') ע"פ וזהמתו חזיתו לחם.

ומתונבא דנקיט ליה מרחיקא נפשיה מזונא. והמ"צ פי' וזהמתו ענין מיאוס ותיעוב ובדרז"ל חולין דף ק"ה מעבירין הגנהמא ר"ל המיאוס והלכלוף.

וכן פרש"י וזהמתו חזיתו לחם ממאסתו נפשו וחייתו של חולה כל מאכל. א"כ לפ"ז גם עד"ז מ"ש הת"י ומתונבא דנקיט ליה מרחיקא נפשיה מזונא.

אין תונבא פי' שנטרפה דעתו כ"א שפל אכל תמעב נפשו ולכן אומר החולה שאין צריף לאכול. ובערוף ערוך תנב כ' תונבא בעלמא הוא דנקיט ליה.

פי' כעין טרידות דעת בעלמא. והביא הת"י הג"ל והש"ס דפרק יוה"כ פ הג"ל וממס' גדה פרק בנות פותים (דף ל"ז ע"ב) והא תונבא בעלמא הוא דנקיט לה.

ורש"י שם פי' תונבא אשטורדישון שאינה מרגשת בצערה מחמת שעמומית החולי עכ"ל. ושעמום בכחופות פ' אע"פ (דף נ"ט ע"ב) במשנה שהבטלה מביאה לידי שעמום פרש"י שעמום שגעון.

והרמב"ם בפי' המשנה שם כ' ופי' שעמום בקלה. תרגום ובתמהון לבב ובשעמומית לבא עכ"ל. והוא בפ' כי תבא (כ"ח כ"ח) ושם פרש"י אנטם הלב אשטורדישון בלע"ז והינו כמו שפרש"י פב"ת דיומא (דף פ"ג ע"א) תונבא אשטורדישון בלע"ז פנ"ל הרי לפרש"י ג"כ תונבא זהו ענין תמהון לבב.

וכן פי' הרע"ו בפי' המשנה. ובערוף ערוך שעמום כ' ונ"ל בפרק אע"פ שהבטלה מביאה לידי שעמום.

ונאת המהומה תרגום ירושלמי וית שעמומיתא. ובתמהון לבב ובשעמומית לבא עכ"ל. נשמע דלפי' הערוף והרמב"ם תונבא אינו ענין מטורף ממש שיהיה דינו פשוטה אלא ענינו רק טרדת הדעת בעלמא. ולפ"ז אתי שפיר מ"ש התוס' ומספקא אי חשבינו לי' פשוטה או שמה תונבא בעלמא הוא דנקטיה.

ור"ל דאינו שוטה כלל כ"א שיש לו טרדת הדעת. ומ"ש הרא"ש דרגיל שיתנישב דעתו ממילא היינו נמי מה"ט פיון דאינו בלבול המוח ממש כמו בשוטה רק טרדת הדעת רגיל הוא שיתנישב דעתו ממילא.

וא"כ פיון שזהו ספק הנה מקום להקל בגט חרשת בצירוף תרי טעמא. הא' דה"ל ספק דרבנן. דקדושי חרשת קיי"ל שיהם רק דרבנן ואף שי"ל פיון בחזקת אשת איש עומדת א"כ גם בדרבנן אזלינן בספיקו להחמיר כמ"ש הש"ך בדיני ס"ס סעיף כ' ואף שהמנחת יעקב שם חולק על הש"ך באיסור דרבנן שאין לו עיקר בדאורייתא י"ל קדושי חרשת חשוב כמו יש לו עיקר בדאורייתא פיון שר' אליעזר מחמיר יותר וענין תוספות בשבת ר"פ מי שהחשיף אף זהו אם הנה הספק באיסור אשת איש שפיר יש להחמיר מטעם חזקה ומשום דחומרא דאשת איש שאני.

אבל בנד"ז נשמת בעלה אחר הגט והחשש משום איסור זקוקה ליכם דהנה הדרבנן באיסור לאו וגם אין שייך איסור אשת איש ממש וגם ע"י הגט אתרעי החזקה דאיסור יבום דהרי ממ"נ אסורה ליבום מצד הגט שפיר י"ל דמשום עיגון אזלינן בספק דרבנן זה להקל מה גם בצירוף טעם הב' משום דחרשת גמורה י"ל אינה בת דעת יותר מספק שוטה.

פיון אדרבה בכל מקום חרשת חשיבא כמו שוטה. מיהו נ' מלשון הפוסקים שהביאו דברי ר"י היינו סה"ת וסמ"ג עשין נ' וש"פ דהספק הוא רק אם צנה לכתוב בעודו שפוי ואח"כ בשעת פתיבה אינו בדעתו אז הספק נשאר אע"ג דאינו בדעתו כלל נשאר הגט פשר.

אבל אם בשעה שצנה לכתוב הגט לא הנה בדעתו משמע דאין ספק דהגט אינו פלום. שהרי כן מבואר בסה"ת סי' ק"ל ונ"ל מכאן אומר רבינו יצחק בר"ש שהפוסק גט לשכיב מרע יזהר שלא יתקלקל בחליו בשעת פתיבה דפעמים שאינו בדעתו והוי כמו מטורף ואינו יודע מה מדבר.

ובין למר ובין למר לא דמי ליפן וגם לא סמיה בידו והוי פעמים שוטה ופעמים חלים עכ"ל הרי מבואר דדברי ר"י הם אמורים על שעת פתיבה. וכן הביא דבריו הסמ"ג והגמ"י פ"ב מה"ג בהלכה י"ו ס"ק צ'.

וכ"כ באגודה פמש"א סי' קכ"ו אומר ר"י דצריך ליהדר שלא יתקלקל בין פתיבה לנתיבה כו'. משמע מכ"ז היכא דבשעת הציווי לא הנה בדעתו ע"ד הנ"ל א"צ חקירה דהגט אינו פלום ומזה לא הנה ר"י צריך לדבר כלל.

וכ"כ הב"י סי' קכ"א סד"ה ובעל העיטור. והיכא שנתברר לנו שהנה מטורף בשעת ציווי כו' בטל הוא לכ"ע עכ"ל וכ"כ הב"ש ס"ק א'.

והפר"ח סק"ט. והג"פ ס"ק י"ז ותחלת ס"ק ט"ו וכמש"ל.

וצריך להבין מאחר שמדברי ר"י מוכן היטב דאף כשהשכ"מ אינו בדעתו אינו נדאי שוטה כ"א ספק משום דשמה תונבא בעלמא דנקטא לי' וכישן דמי. וכן מבואר בהד"א ג"כ בדברי הר"ן דרבינו יצחק מחשיב זה לספק משום דשמה תונבא כו'.

וכמו שנת' לעיל דתונבא הוא ענין טרדת דעת בעלמא. וכענין מרה שחורה צמוקה.

וא"כ הוא לענין גט חשוב כפקח. וע' תשוב' בית אפרים חאה"ע ס"י פ"ט.

וא"כ ראוי לומר דה"ל ספק ולא נדאי אינו גט. ולכאורה י"ל הטעם משום דהתוספות סיימו תונבא בעלמא נקיט ליה וכינשן דמי.

ור"ל כמו דס"ל לריש לקיש גבי קורדניקוס ואע"ג דשם פליג ר' יוחנן עליה היינו משום דינשן לא מחוסר מעשה. וקורדניקוס מחוסר מעשה ולכן גבי שכ"מ ס"ל לר"י די"ל ג"כ דחשוב אין מחוסר מעשה.

פיון דזהו רק תונבא. ועוד דרגיל שיתנישב דעתו ממילא.

וכיון דעכ"פ הטעם רק משום דה"ל פנישן דאינו מחוסר מעשה. זה מספיק על שעת כתיבה ונתינה שאז פשר בינשן.

והיינו כשצונה בעודו ער. אזי אף אם בשעת כתיב"נ הוא ינשן פשר.

לכן גם שכ"מ כשאינו בדעתו בשעת כתיבה ונתינה אם נאמר שזהו רק תונבא ולכן פנישן דמי הגט פשר. אבל אם בשעה שצונה לכתוב הגט לא היה בדעתו משמע דאין ספק דהגט בטל דלו יהא פנישן הרי אם בשעת שינה דיבר מתוך השינה לכתוב גט אינו פלוג.

ולכן ה"נ פיון דמחמת התונבא הוא פנישן דמי אין ציווי פלוג. והטעם שחשוב פנישן אף שהוא ער ואינו ינשן.

צ"ל משום פיון ענין התונבא היינו טרדת הדעת ביותר בעניני המחלה וענין מהומה ושעמום. ע"כ י"ל דאינו מרגיש כלל במה שמדבר בענינים אחרים.

וה"ל כמו שאומר מתוך השינה כתבו ותנו גט לאשתי דה"נ מאחר שדעתו טרוד לגמרי בענין אחר עמוק. אף שאינו שוטה כלל.

עכ"ז מרוב טרדתו אמרינו דזה שמצונה לכתוב גט זהו כמדבר מתוך השינה ר"ל שאין דבור זה בדעת והשכל. כ"א בלי הרגשה ודעת: קיצור אף מה שיש לחוש הוא פיון שגם בשעת הציווי לא היה שפוי דבכה"ג בגט פקחת ס"ל להב"י והב"ש והפ"ח דהגט בטל.

הגם כי בתוס' משמע דשכ"מ אף כשאינו בדעתו יש ספק אם הוא כשוטה או שמא תונבא בעלמא הוא דנקיט ליה ותונבא פי' בערוף פעין טרדות דעת בעלמא ואם היה זה ספק יש להקל בגט חרשת.

אף מהסה"ת וסמ"ג וש"א"פ משמע דהספק רק אם הוא פן בשעת כתיב"נ אבל אם הוא פן בשעת הציווי הגט בטל. והטעם י"ל דאף אם הוא תונבא עכ"ז י"ל דכינשן דמי.

ובשעת כתיב"נ לא איכפתלן מה שהוא ינשן. אבל אם בעת הציווי הוא ינשן ומדבר מתוך שינה לכתוב גט לאו פלוג הוא: ו אף עפ"ז י"ל באופן אחר דמ"ש הפוסקים פן על שעת כתיב"נ ולא על שעת ציווי היינו משום דבשעת ציווי שמצונה לכתוב הגט מסתמא פיון שמדברים עמו רואין שהוא בדעתו שפוי.

אבל על כתיב"נ שאז אין עוסקים עמו הוא דצריך להזהיר שיראו אם הוא שפוי אבל איה"נ אם גם בשעת ציווי לא היה שפוי י"ל דספיקא מיהו הוי. ומה שמדמו התוס' לינשן היינו לרווחא דמילתא דרגיל שיתנישב דעתו עליו ואינו מחוסר מעשה.

אבל לומר דה"ל פנישן עד שפשמצנה לכתוב גט ה"ל פמדבר מתוך השינה קשה לומר פן. דאף שהוא טרוד ביותר י"ל לדבר גדול פנתינת גט שהוא דבר גדול אצל האדם דמה"ט אמרו שפקדושין וגרושין תכ"ד לאו פדיבור דמי אף שפכל התורה תכ"ד כד"ד ופי' הר"ן פב"ת דנדרים (דף פ"ז ע"א) ונ"ל ונראה בעיני דבשאר מקלי דלא תמירי פנלי האי פשאדם עושה אותם לא בגמר דעתו הוא עושה אלא דעתו שיכול לחזור בו תכ"ד.

אבל הני פנין דתמירי פנלי האי אין אדם עושה אותם אלא בהסכמה גמורה ומש"ה חזרה אפילו תכ"ד לא מהני עכ"ל. וא"כ כמ"כ אף היכא דנקיט ליה תונבא טרדת הדעת.

אם משיב על שא"ד אפשר לומר אולי משיב זה שלא בהרגשה. פנין דאינו דבר חמור כ"כ והוא טרוד הרבה.

אבל פנתינת גט שהוא דבר גדול ודאי פשמשיב הן. משיב זה מתוך הדעת אם יש לו דעת.

ולכן כל שאינו שוטה י"ל שפיר שזהו גט. ואפשר ר"י חושש למ"ש רש"י פיומא (דפ"ג) דגם תונבא הוא שטות.

ולכן טעמו משום דכישן דמי דרגיל שתתנישב דעתו אבל לפי הערוך דתונבא הוא ענין טרדת הדעת וכ"נ דעת הרמב"ם וכ"מ מפרש"י בפומש פנ"ל שפיר י"ל דשכ"מ אף פשאינו שפוי כל שי"ל דתונבא הוא דנקיט ליה אם מצנה לכתוב גט י"ל דספיקא הוי.

ונפ"מ לגט חרשת. דבזה אפשר להקל בזה הספק כמ"ש למעלה.

ועכ"ז מפני שאנו מדמין לא נעשה מעשה ח"ו להקל נגד משמעות הפוסקים דאם בשעת הציווי אינו שפוי בדעתו אין הגט פלום. אף עכ"ז נלע"ד לצדד בזה מכמה טעמים אחרים.

האחד ע"פ המשנה ר"פ חרש. נתחרש הוא או נשתטה אינו מוציא עולמית.

והיינו פשקדשה פשהוא פקח והיא פקחת ואח"כ נתחרש הוא כו' וכדפרש"י בגיטין פרק מש"א (דף ע"א א') לפי שאין פח בגירושיו חרשת להפקיע קדושי חקמה כו'. משמע הא קידש פשהוא חרש ואח"כ נשתטה יוכל להוציא.

דמאחר דקדושי חרש אינו פלום מדאורייתא לכך הגם שעכשו נשתטה לא שינוי לומר שלא יוציא עולמית דהיינו מדאורייתא פדדייק ר' יצחק דהא מדאורייתא אין הקדושין פלום.

ואע"ג דמדרבנן הני קדושין ובשוטה לא תיקנו קדושין פלל וא"כ לא שינוי בו ג"כ גירושין היינו משום שלא תיקנו בו נשואין אבל הכא שנשאה חרש ואח"כ נשתטה י"ל דיוציא.

מדקתני במתניתן פקח ונשתטה לא יוציא עולמית. משמע בקדושי חרש שאח"כ נשתטה לא אמרינו פן.

והיינו משום דבין בשעת הקדושין בין בשעת הגרושין אינו פן דיעה פלל. וא"כ לפ"ז בנד"ז אף אם פנין שלא הנה שפוי בדעתו בשעת הציווי חשבנין ליה פמו שוטה י"ל דהגט גט פנין שפאן הם קדושי חרשת אף שהוא הנה פקח בשעת הקדושין מ"מ אין הקדושין פלום מדאורייתא ושוה פאילו היו שניהם חרשים פדמוכח ומבואר מהמשנה פרק חרש.

דאין חילוק בין א' מהם חרש או שניהם חרשין ע"ש בפרק הנ"ל משנה ג' שני אחים חרשים נשואים לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פקחת פטורות מן החליצה ומן היבום. נמצא שהפקחת הנשואה לחרש נפטרה מחמת נשואי אחותה החרשת לחרש.

הרי מוכח דשנה פח נשואי חרש לחרשת עם נשואי חרש לפקחת. דאל"כ נימא שאין פח בנשואי אחותה שהיא ובעלה חרשין להפקיע זיקתה מבעלה החרש כיון שהיא פקחת.

א"ו דאין חילוק. ולכן אף שבנד"ז בשעת הנשואין הייתה רק היא לאו בן דעת שהיתה חרשת אבל בעלה הי' פקח.

ועכשיו בשעת הגט שניהם אינן בן דעת עכ"ז הגט פוטר. וזה נדאי אמת אם אכ"פ בשעת הגט בעלה ג"כ אינו בן דעת משום שנתחרש הגט פוטר ומוכח פן ממתניתין הנ"ל.

אף עכ"ז בנד"ז אם חשבינן ליה שנסתמטה קשה בעיני לומר שהגט של שוטה יהיה מפקיע קדושי חרשת. אף ששניהם אינן בעלי דיעה ונחשיבי שלא בדעת במשנה ס"פ המביא תניין גבי זה הכלל כל שתחלתו וסופו בדעת.

ובמשנה רפ"ק דערכין חש"ו נידרין ונערכין אבל לא נודרין ולא מעריכין מפני שאין בהם דעת. עכ"ז מאחר דשוטה גרע טפי מחרש ונחשוב ביותר אינו בן דעת כלל וכדפרש"י במסכת שבת ר"פ מי שהחשיף גבי לשוטה יתבינן ליה לחרש לא יתבינן ליה.

ופרש"י לשוטה יתיב דלית ליה דעת כלל אבל חרש דעתא קלישתא אית ליה כדאמרין ביבמות (דקי"ג) עכ"ל ואע"ג דזה אמרינן שם לר' אליעזר ואנן קי"ל כרבנן היינו דלר' אליעזר מספקא לי' אי האי דעת קלישתא היא דעתא צילותא או לאו דעתא צילותא ואי הוה דעתא צילותא אע"פ שהיא דעתא קלישתא הוה נדון כפקח וכמ"ש הב"י באה"ע רס"י מ"ד בשם רבינו ירוחם שכתב בשם הרמ"ה וז"ל מי שדעתו צלולה (היינו דעתא צילותא) ומבין ומשיג הדברים על בורין אע"פ שדלה ונחלושה (היינו דעתא קלישתא כדפרש"י ביבמות (דקי"ג ע"א) קלישתא דקה פלומר דעתו מועטת כו' וע' בגמרא רפ"ק דערוובין קלוש כו' אי קלשת לה כו' שנוטל העובי הסכה ונשאר דק ומעט כו') קדושי קדושי גמורים עכ"ל ונ' דדייק לה מהא דר' אליעזר דאי הוה פשיטא ליה דחרש דעתא צילותא הוא משמע דהוה ס"ל דקדושי קדושי גמורים אע"פ דפשיטא ליה שהיא דעתא קלישתא וכ"כ הב"י סי' קכ"א בד"ה גרסינן בר"פ חרש ומשמע מהכא שמי שדעתו צלולה כו' אע"פ שדלה כו' וכ"כ רי"ו כו' עכ"ל מבואר דמפאן הוציא רי"ו בשם הרמ"ה הדין הזה.

ולרבנן צ"ל להפך דפשיטא להו דהאי דעתא קלישתא דחרש לאו דעתא צילותא הוא. דלהכי אין קדושי תופסין בו כלל מדאורייתא וכ"כ הב"י סי' קכ"א בד"ה ומ"ש רבינו מוציא ברמיזה כו' מחזקת דעתא שגישתא כו' אע"ג דדעתיה שגישתא כו'.

וכן משמע במשנה וגמרא בנדה ר"פ כל היד (די"ג ע"ב) החרשת והשוטה כו' דחרשת גמורה שאינה שומעת ואינה מדברת אין סומכין עליה בענייני נדה עד שינקבע להו ונסת ע"י הפקחות והיינו ע"כ מפני דלאו דעתא צילותא היא כלל וכן משמעות הרמב"ם והטוש"ע י"ד סי' קצ"ו ס"ח וש"פ וקרמב"ן בהלכותיו.

וכן לכמה ענינים שהחרש חשוב אינו בן דעת כמו השוטה וקטן רפ"ק דתרומות וס"פ המביא תניין. אבל עכ"ז יש לו דעת יותר מהשוטה רק שהיא קלישתא ולא צילותא.

משא"כ שוטה אינו בן דעת כלל. דמשום הכי גבי חרש וחרשת תקינו ליה רבנן נשואין משא"כ בשוטה משום דאין אדם דר עם נחש בכפיפה בגמ' ר"פ חרש.

ועיין עוד בגיטין (דכ"ב ע"ב) בתוס' בד"ה והא לאו שיש חילוק בין חרש לשוטה בכמה ענינים וע' בהרמב"ם פ"ב מה"ג דין י"ז נתחרש וא"צ לומר נשתטה. ועיין ביבמות דס"ז ב' וקארוסין והתירש כו'.

משא"כ בשוטה תנן נשם (ס"ט סע"א) האונס והמפתה והשוטה כו' ונשם (ע"ב) שוטה וקטן כו', ובש"ע ח"מ סי' רל"ה סעיף י"ז וסעיף כ' חילק בין חרש לשוטה וכן בסי' רמ"ג סעי' י"ו י"ז והוא מהרמב"ם ונשם ברס"י ע"ר גבי מציאת חש"ו משמע דהוה שוין והוא מהמשנה פ"ה דגיטין והגמרא פ"ק דב"מ.

והנה מצינו במשנה ביבמות פרק בית שמאי (דק"י ע"א) קטנה וחרשת אין ביאת אחת מהם פוטר צרתה ובגמ' אפילו נפלה ליה מאחיו חרש. הרי אף ששניהם רק קדושין דרבנן מסלקין ביניהם.

וכ"ש בחרש ושוטה דחרש יש לו קדושין מדרבנן ושוטה גרע מיניה י"ל אין פח בגט מי שנשתטה לפטור קדושי חרשת. וע"ש (דקי"א א') דלפעמים החרשת אסורה לעולם מחמת הקטנה וא"כ מ"ש במשנה נתחרש הוא או נשתטה אינו מוציא עולמית דמשמע רק אקדושי פקחת י"ל ה"ה גם אקדושי חרשת ונשתטה הוא אינו מוציא פנ"ל: קיצור ומ"מ י"ל דגם בשעת ציווי אם אינו שפוי ה"ל רק ספק ואין לסמוך ע"ז אף עוד יש לצדד לכאורה מהמשנה נתחרש הוא או נשתטה אינו מוציא דקאי על אם קדשה כשהוא פקח משמע הא בקדושי חרשת אע"פ שנשתטה אח"כ מוציא.

ובקדושי חרשת אין חילוק בין א' מהם חרש ובין שניהם חרשין. אף באמת יש ראיה דזה אינו דכיון דשוטה אינו בן דעת כלל.

משא"כ חרש יש ליה דעתא קלישתא כדפרש"י רפכ"ת דשבת אף שהיא ג"כ לאו צילותא ולגבי פקח נקרא אינו בן דעת כלל מ"מ עדיף משוטה ומצינו דקטנה וחרשת אין ביאת אחת מהם פוטר צרתה כמ"כ אין קדושי חרשת נפקעים ע"י גט שננתן כשנשתטה: ז ומ"מ לכאורה אינו מוכרח ש"ל כמו בשוטה אין מחלקים בין שוטה ומטורף ביותר שהולך ערום בשוק ובין סתם שוטה דסוף סוף פיון דגם סתם שוטה הוא למאי נפ"מ אם נשתגע יותר.

וכך י"ל בחרש עם שוטה דמאחר דגם קדושי חרשת חשיבי שלא לדעת כמ"כ הגט של בעלה בפקח אף שנשתטה שהוא שלא בדעת פוטר פיון שניכר שנותן הגט ברצונו ויש לו דעת על נתינת הגט.

והנה בפ"ב דגיטין (דכ"ב ע"ב) תנן הפל פשרין לכתוב את הגט אפי' חש"ו ולרב הונא היינו אפי' התורף אפילו לר' אלעזר דבעי כתיבה לשמה מדאורייתא והיינו ע"י גדול ע"ג וא"כ ע"כ צ"ל שע"ז חשוב כפונה לשמה מדאורייתא שיהיה גט של פקח לפקחת פשר ע"י כתיבתו וכוננתו.

א"כ ה"נ פיון ששאלו ממנו ליתן גט ועי"ז השיב הוה פאחרים ע"ג שיהי' מהני עכ"פ לפטור קדושי חרשת דרבנן אף שמהתוס' נשם נראה דלא דמי לאחרים ע"ג דגבי גט שמחשבתו ניכרת היטב מתוך מעשיו ודמי רק לחליצה דלא מהני בשם מעשה שוטה כלל אפשר אין לדקדק

כ"כ פי בתליצה ס"ל לכמה פוסקי דהפסול בחש"ו משום דלאו בני דיעה נינהו ולא פהתוס' דחרש אינו פסול רק משום שאינן בואמר ואמרה לבד וא"כ שוב לכאורה אין ראיה לחלק בין חרש ובין שוטה לענין ע"ג דמהני גבי גט לרב הונא.

ועוד דמה שהתוס' חילקו בין גט ובין חליצה זהו אם המשנה אתיא כר' אלעזר דבעי פתיבה לשמה מדאורייתא. וכיון דבתליצה שוטה אינו פלום הנקרחו לסברא דגט עדיף משום דמוכחא מילתא דקא עביד לשמה כו'.

משא"כ אח"כ שרצו להעמיד המשנה כר' מאיר ובעי פתיבה לשמה מדרבנן אזי חילקו בין גט לחליצה משום דחליצה מדאורייתא ופתיבה לשמה מדרבנן ולא הנצרכו לחילוק הראשון דגט מוכחא מילתא כו'.

וא"כ לפ"ז בכתובת גט לחרש דהוי מדרבנן פשמצנה לכתוב הגט ע"י שבקשו אחרים שפיר י"ל לכאורה דמהני כמו דמהני בכתובת גט דפקח לר' מאיר אף דבעי פתיבה לשמה מדרבנן מהני פשפוטב החרש בגדול ע"ג.

אף מ"מ י"ל דלא דמי. דאין לדמות ענין לשמה לענין דעת ורצון הבעל לגרש.

אף בדאורייתא. דאטו לפי תירוץ ראשון של תוספות וכ"ה דעת כמה פוסקים שלר' אלעזר נמי מהני פתיבת חש"ו בתנורף פשגדול ע"ג שעי"ז חשוב לשמה הנאמר כמ"כ דפקח שנשתטה יכול לגרש אשתו בכתב ידו ע"י אחרים ע"ג ומלמדן אותו.

זה נדאי לא כמו שהכריח הבית מאיר ס"ס קכ"א ממתניתין או נשתטה לא יוציא עולמית. דאם יכול לגרש בכהנ"ל אין זה עולמית וטעמו בענין החילוק ביניהם דלגבי דבר שצריכים רצונו ודעתו כמו לקדש ולגרש ולמפור.

לא מהני פלל אחרים ע"ג ומלמדים אותו כיון שאין בו דעת למכור מה יתן ומה יוסיף גדול ע"ג ולכן גט שלו ממש אף שאחרים עומדים עליו וכותב בכתב ידו ממש אין פלום שהאיש אינו מוציא אלא לרצונו וזה אין לו רצון.

רק לענין פתיבתו גט לאחר שאין חסרונו אלא שאין יכול לכונן לשמה ע"ז כ' התוס' דמהני אחרים ע"ג ומלמדין אותו עכת"ד. ולכאורה ראי' לדבריו ממה דקיי"ל לענין זנות דא"א דפתוי קטנה אונס הוא.

הרי לא חשוב זה רצון אף שהיא עושה מעשה. אף שהרמב"ם לא ס"ל פן מ"מ כ"ד רוב הפוסקים והירושלמי.

וחרשת ושוטה כ' המל"מ פי"א מה' אישות דין ח' בד"ה אף אפתי קשיא. דדמי לקטנה ולפע"ד בחרשת צ"ע משום דתיקנו לה נשואין.

אבל בשוטה נדאי י"ל דמי לקטנה וגריעא מינה. ומ"מ גוף ראיות הבית מאיר ממתניתין נתחרש או נשתטה לא יוציא עולמית אינה ראיה לפי הירושלמי דפריף מינה על רשב"ג דס"ל פקח ונתחרש שיכול לדבר מתוך הכתב יכול לגרש ומתירץ דהמשנה מירי בשאינו יכול לכתוב.

א"כ כמ"כ בנשתטה אין ראיה לרשב"ג בפשיכול לכתוב. (זה צ"ע דמדוע יהיה פתיבתו יפה מדבורו ואם משום שזהו מעשה הוא דוחק).

אבל לפי הש"ס דילן דדחו ד' רשב"ג מחמת המשנה הנ"ל הוא נדאי ראיה גמורה וגם רשב"ג י"ל דלא אמר רק בחרש ולא בשוטה ומטעם הנז"ל. הנה העלינו דאפילו השוטה פותב הגט לאשתו בכתב ידו ואחרים עע"ג ומלמדו אינו פלום אף למ"ד בגט של אחרים מהני כתב ידו פשעומדים על גביו ומלמדו.

ונהוה ע"ג דהשוטה עושה מעשה וגם בחליצה יש מעשה לכן הוי מהני לתירוץ שני של תוספות אם הנה מדרבנן. וגם זה קשה דא"כ יהיה מהני חליצת השוטה פשנפלה לו מאחיו החרש דהחליצה דרבנן ולא משמע פן בטוש"ע סי' קע"ב סעי' י"ב ונהחרש כו' אם נפלה לו מאחיו חרש יכול להוציא כו' משמע בשוטה אף שפלה לו מאחיו חרש ליפא תקנתא כ"א לכנוס ולא להוציא.

בין ע"י חליצה לא מהני בין ע"י גט כו' יעו"ש. ומצינו דיש לו מעשה במשנה פ"ח דטקרות מ"ו שיש להן מעשה ואין להם מחשבה כדמוכח פ"ק דחולין (די"ג) מ"מ מעשה ש"ל לא מהני בגט ש"ל לגרש אשתו משום דבעינן רצונו ונדעתו לגרש ואין לו רצון ונדעת.

וכ"ש הקא מה שהשיב הן זהו רק מחשבה דהיינו דבור וע"כ נ' דלא מהני אף בגט חרשת פשנשפתטה בעלה הפקח: קיצור אם לומר כמו גבי פתיבת גט מהני חש"ו בגדול עע"ג אף בתנך לר' מאיר אף אם בעי פתיבה לשמה מדרבנן כמ"כ יהיה מהני גם גיטו לאשתו ע"י אחרים עע"ג ומלמדים אותו לגרש עכ"פ גם פן בגט דרבנן היינו בגט החרשת אף יש לחלק בין פתיבתו לאחרים ובין לגרש אשתו דבעינן שיוציא לרצונו ואין לו רצון ונדעת.

ועוד דגם גבי פתיבה לאחרים לא מהני אף לר' מאיר רק פשאחרים עע"ג והוא עושה מעשה על ידיהם שמוכח ששומע לדבריהם ולא ע"י דבור לבד. לכך י"ל דגט השוטה לא מהני אף בגט חרשת: ח אף כ"ז אמת אם נדאי נשפתטה בענין שהוא שוטה לגמרי.

אבל בנדון שכ"מ אף שלא היה שפוי בדעתו מאחר שעל השאלה ששאלו ממנו ליתן גט לאשתו השיב אף מדונק דאשתקיל מלולי עכ"ז דחק א"ע והשיב הן י"ל דזה ראיה שלא נטרפה דעתו לגמרי.

והנה בירושלמי ר"פ מש"א ורפ"ק דתרומות שהביאו סימני שוטה הנאמרים פ"ק דחגיגה אמרו גורדייקוס אין בו אחת מכל אלו. וכ' הקה"ע פ"ק מש"א ונ"ל ולאו משום שוטה, פסול אלא משום שאין דעתו צילותא עכ"ל.

וא"כ י"ל דהוא חשוב אין בן דעת רק כמו חרש גמור. ועכצ"ל פן לדעת הסופרים דדוקא בחד מהנך (דפ"ק דחגיגה) חשוב שוטה כמ"ש בתשו' מהרי"ק שרש י"ט שהביא הב"י סי' קכ"א וכ"כ מהרי"ט בתשו' חאה"ע רס"י י"ו והני דחגיגה משמע דדוקא ניהו כו' והרי בהדיא אומר הירושלמי דקורדייקוס אין בו אחת מכל אלו וא"כ איהו נחשב שוטה אעכצ"ל דבאמת אינו שוטה גמור רק דמפסיל משום שאין בו דעתא צילותא וא"כ נהי דאינו שוטה הרי החרש ג"כ יש בו דעת קלישתא ואעפ"כ חשוב אינו בן דעת משום שאינו דעתא צילתא לכן כמ"כ הוא ענין מי שאחזו גורדייקוס.

ומ"ש בגמ' ר' יוחנן מדמי ליה לשוטה היינו לומר דאינו פישן יעו"ש. ועוד דגם חרש נק' לפעמים שוטה לומר שאינו פקח כמ"ש בפ"ק חרש (דקי"ג ע"ב) דר' אלעזר מספקא לי' בחרש אם הוא עתים חלים עתים שוטה וכוננתו שיש עתים שאינו נידון כפ"ק כ"א כמו שוטה ונהו ענין חרש

ועד"ז י"ל בענין שכ"מ פשאינו נשפוי בדעתו הרי ג"כ אין בו שום סימן מהנהך (דפ"ק דתגיה) וא"כ אינו שוטה גמור.

רק נשאינו בדעתא צילותא וא"כ לא חמור מחרש. לכן אפ"ל שגט פנה מפקיע קדושי חרשת. והפוסקים לא אמרו דציוויו בטל אלא להפקיע קדושי פקחת. אבל להפקיע קדושי חרשת נשקה ג"כ שלא בדעת שפיר י"ל שאע"פ שהשכ"מ אינו נשפוי בדעתו הנה פקח פשאינו נשפוי מחמת החולי י"ל דלא גרע מחרש פנ"ל.

אף בסה"ת כ' וה"ל פשוטה. ואפ"ל ע"פ מ"ש בתשו' מהרי"ו סי' נ"ב דהנהו (דפ"ק דתגיה) היינו דוקא שלא ראינו בו שום נשטות אלא זה נאפ"ה הני שוטה אע"פ שמשויב כהוגן עכ"ל וכ"כ בש"ע ח"מ סי' ל"ה ס"ח ובסמ"ע שם ס"ק כ'.

וע"כ בעיני דוקא אחד מהנהך (דפ"ק דתגיה). אבל גבי שכ"מ נשטרפה דעתו פיון שפשוט דבר אינו מדבר רק פשוטה י"ל נחשב שוטה עי"ז לבד אף שאין בו חד מהנהך דתגיה אף ד' הש"ע והסמ"ע הנ"ל מןפרכים ממ"ש התוס' בתגיה שם ד"ה דרף.

דקא פיון נשוא שוטה באחת נדאי יש להחזיקו בחזקת שוטה לכל דבר עכ"ל. ואם מיירי שפשוט דברים הוא פקח ומשיב כהוגן אף יש להחזיקו בחזקת שוטה נגד הנראה בחוש א"ו להתוספות לא מיירי פלל שפשוט דברים משיב כהוגן דלא כמהרי"ו והש"ע הנ"ל וכבר עמד ע"ז הת"ש בי"ד סי' א' ס"ק נ"א.

ולפע"ד הם ג"כ נגד הש"ס שם דקא טעמא דרב הווא דאומר עד שיהא פולן זהו משום דאז דוקא הוחזק שוטה לכל מילי דה"ל פנגח שור חמור וגמל דה"ל מועד לכל וא"כ גם ר' יוחנן דאומר דקאן א"צ פולן זהו מטעם שכ' התוס' דבאחד מהן ג"כ מחזקינו ליה לשוטה בכל מילי.

אבל אילו רואים שהוא חכם בשא"ד ה"ל פידוע נשאינו מועד לשאינו מינו דלא חשוב מועד לשאינו מינו לכ"ע. וא"כ מהכ"ת יהי חשוב שוטה לשא"ד שידוע שהוא חכם בהן.

א"ו גם שם לא מיירי שהוא חכם ממש בשא"ד רק מה שהוחזק שוטה זהו באחד מהנהך הנזכרים שם ועי"ז מחזקינו לי שוטה לכל מילי. פיון שלא הוחזק בפ"י להפך כו' מסתמא ה"ל פמועד לפל כו'.

וא"כ לפ"ז ד' סה"ת סי' ק"ל דחושב שכ"מ המדבר וא"י מה מדבר פשוטה י"ל ע"ד הנז' גבי חרש דה"ל עתים שוטה. דר"ל נשאינו פקח כ"א דיעה קלישתא ולאו צילותא אע"פ שאינו פלל פשוטה ממש דלית ליה דעת פלל וכן פונת הסה"ת גבי שכ"מ כו'.

וקצת ראיה מהמשנה בגדה ר"פ פל היד (די"ג ע"ב) החרשת והשוטה ונשטרפה דעתה. ובגמ' היינו שוטה היינו נשטרפה דעתה.

נשטרפה דעתה מחמת חולי. וקשיא סוף סוף היינו הך.

אלא י"ל דשוטה היינו כמו השוטה פסימניו מפורשים רפ"ק דתגיה ונשטרפה דעתה מחמת חולי אע"פ שאין בה שום סימן מהנהך סימנים מ"מ המכונן שאין בה דעתא צילתא ולכן לא סמכינו עלה כמו החרשת יעו"ש.

ותדע דנטרפה דעתו אינו דנקא משונגע גמור שְהרי אָמרו במשנה סוף קנים זקני ע"ה כו' שמזקינין דעתו מטרפת עליהו והנאמר דהינו משונגעים ממש. והרמב"ם פ"ח מה' נדה השמיט הא דשנטרפה דעתו מתמת חולי ואפשר י"ל דאזיל לשיטתו דס"ל דהנה סימנים דחגיגה לאו דנקא. וא"כ לדידנא י"ל פל שנתבלבלה דעתו חשוב שוטה גמור וכן קורדיניקוס י"ל חשוב שוטה גמור לשטתו. אף אף לדעת הרמב"ם זהו עכ"פ כשנטרפה דעתו לגמרי אף שאין בו אַחַד מהסימנים (דפ"ק דחגיגה).

אבל בנד"ז אף שכתבו שלא היה שפוי בדעתו י"ל ודאי לא נטרפה דעתו לגמרי מאחר שהשיב יפה כהוגן אינו בגדר זה. וכמ"ש בתשו' מהרי"ק סוף שרש י"ט ואם יראה בעיני כ"ת דלאו דנקא הני דפ"ק דחגיגה כו'.

ויראה בעיני כ"ת שהגיע זה לשטות גדול כמו הני דפ"ק דחגיגה כו' שלא היה בו שום דעת כו' עכ"ל. הרי עכ"פ אין נחשב שוטה ע"י שא"ד אא"כ הגיע לשטות גדול כו' וכן לשון חידושי הרמב"ן בגיטין ר"פ מש"א גבי שכ"מ שפא נטרפה דעתו לגמרי.

הוסיף תיבת לגמרי לומר שהוא אַחַד מהמטרפים ממש. אבל מה שאינו שפוי בדעתו קצת י"ל אינו שוטה כלל.

וקצת ראי' ממ"ש בש"ע סי' קנ"ד ס"ה איש המשתטה כו' כי הוא מטורף כו' אעפ"כ פשוט שם שיכול ליתן הגט והוא מתשו' הרא"ש פלל מ"ג סי' ג' ושם כ' כי מטורף הוא לגמרי כו'. והרי עכ"פ אינו בדעתו כשאר בני אדם אלא שאעפ"כ אינו משונגע ממש.

וע' בשו"ת זכרון יוסף חאה"ע סי' יו"ד. ועד"ז י"ל מה שהשכ"מ אינו שפוי בדעתו קצת לא נחשב שוטה גמור אם משיב בענין הגט כהוגן.

ועוד ראיה קצת ממ"ש הרמב"ם פ"ט מה' עדות והובא בש"ע ח"מ סי' ל"ה ס"י הפתאים ביותר שאין מפירין דברים שסותרים זה את זה כו' הרי אלו בכלל השוטים. ופי' מהרי"ט בתשו' חאה"ע סי' י"ו הביאו אאזמור"ר הגאון ז"ל בתשובותיו סי' כ"ה דלא אמר הרמב"ם פן אלא לענין עדות שצריך להעיד על מה שעבר כבר ויש לחוש שפא נדמה לו כו' אבל כשאנו באין לקיים דבר עמו במקח וממכר או בגיטין וקדושין ומסברי ליה וסבר ואנו מפירין שהבין הדברים פגון זה לאו שוטה הוא והרי הוא כפסקם לכל מה שהוא עושה עכ"ל.

וא"כ לדבריו שכ"מ המצוה ליתן גט ומבין היטב ענין הדבר שרוצה לפטור אשתו בגט אף אם אינו שפוי בדעתו ונאפילו אם מדבר שא"ד שלא כהוגן לכאורה י"ל דלא גרע מהפתיים הנ"ל שאין מפירין דברים הסותרים זא"ז כו' דהתם אין בו דעת בנדאי בטבע ותולדתו ושכ"מ מדבר פן מתוך החום כו' וה"ל כשפור שלא הגיע לשכרותו של לוט שבהפיג יינו כו' והרי הפוסקים כ' דגבי שכ"מ שמדבר ואינו יודע מה מדבר ה"ל כשוטה ממש.

כמ"ש בסה"ת סי' ק"ל ושא"פ. וקשיא על מהרי"ט.

וצ"ל דשכ"מ כשאינו יודע מה מדבר גרע מהפתיים הנ"ל. אף לפמ"ש לעיל סעי' ה' דבאמת הרי ר"י נסתפק שפא שכ"מ כהנ"ל אינו נידון כשוטה אלא תונבא בעלמא הוא דנקיט ליה.

דהינו טרדת הדעת. י"ל דלא קשה כ"כ על מהרי"ט.

ועכ"פ כ"ז יספיק שלא לשנייה פשוטה כ"א שאין בו דעתא צילותא פחרש גמור. דהנה הת"ש ב"ד סי' א' ס"ק נ' הזכיר מעצמו סברת מהרי"ט לחלק בין עדות לשא"ד ואח"כ העלה שאינו פן ולא הוו פפקס דלא פסברת מהרי"ט אלא ס"ל דלא עדיפי מחרש וקטן דאית בהו נמי קצת דעת נכונה פדאמרינו בכמה דוכתי עכ"ל.

ור"ל דמ"מ אינו פן דיעה מדינא וכך הוא ענין הפתאים הנ"ל דנהי שלא הגיעו למדרגת שוטה ממש עכ"פ דינו פחרש. ואתי שפיר לדידן' שלא יקשה ממשמעות הפוסקים גבי שכ"מ שאינו שפוי בדעתו דאין בדבריו פלום דאף אם נאמר דלא גרע מהפתאים הנ"ל עכ"פ דינו פחרש ואין בדבריו פלום פדתנו נתחרש הוא כו' אינו מוציא עולמית: קיצור כ"ז אם נטרפה דעתו לגמרי אכל בנד"ז אינו פן שיקרי מדהשיב על השאלה הו הרי מסברי ליה וסבר.

ועוד דקורדייקוס ג"כ פינו דלית ביה מהסימנים (דפ"ק דחגיגה) י"ל אינו שוטה רק שאין בו דעתא צילתא וה"ל פחרש וכן י"ל בשכ"מ פשאינו שפוי וא"י מה מדבר. וראיה מהמשנה ר"פ כה"י והשוטה ופטרפה דעתה דפלגינהו בשנים.

ולקרב"ם דס"ל דהני דחגיגה לאו דוקא מ"מ היינו פפטרפה דעתו לגמרי משא"כ בנד"ז. וראיה מהפתאים ביותר שבהרב"ם לפי מהרי"ט חאה"ע סי' י"ו חשיבי פקס.

ולהת"ש דומים לחרש ולא לשוטה. לכן י"ל גם בספיקו דר"י עכ"פ אין להחמיר בו יותר מבחרש: ט וכ"ז אפילו בשכ"מ שאינו שפוי בדעתו ומדבר וא"י מה מדבר.

י"ל דדינו רק פחרש ולא פשוטה ויכול לגרש אשתו חרשת. אף עכ"ז זהו להלכה ולא למעשה.

אכל בנד"ז שגזפר רק שלא הנה אפטר לכוךדו כד"ת מפני שלא הנה שפוי בדעתו ולא נזכר שדיבר ואינו יודע מה מדבר. בכה"ג נדאי די לתפוש שהוא פחרש פי למהרי"ט נדאי י"ל שדינו פדין הפתיים הנ"ל וגטו פגט פקס פינו דשאלו ממנו והשיב הן.

וגם להת"ש י"ל דהוי עכ"פ רק פחרש. וכיון שפן הרי זה פפקס שפשא חרשת ואח"כ נתחרש הוא דמוציאה פגט דע"ז נדאי יש ראיה ברורה מהמשנה נתחרש הוא כו' וגם מוכרח פן מהמשנה ג' דפרק חרש.

וגם שזה פשוט בלא ראיות דפקס שפשא חרשת ואח"כ נתחרש הוא דמוציאה פגט. אלא שבנד"ז ג"כ י"ל שפן הוא מטעמים הנ"ל: אחכ"ז עלה בדעתי קושיא דהנה בניתי היסוד דקורדייקוס מפני שאין בו אחת מכל הסימנים (דפ"ק דחגיגה) אינו נחשב שוטה כ"א רק שאין בו דעתא צילותא וה"ל פחרש.

ויש להקשות ע"ז קושיא גדולה דהא רב פהנא אמר רב ס"ל חרש המדבר מתוך הפתב יכול ליתן גט לאשתו ואוקימנא דס"ל פרשב"ג וחלוקין עליו חביריו על רשב"ג פגיטין פמש"א (דע"א א').

ואם איתא דמי שאחזו קורדייקוס דינו רק פחרש ולא פשוטה. א"כ אם יכול לדבר מתוך הפתב נותנין גט לאשתו לרשב"ג ולרב פהנא אמר רב.

וזה נגד סתם מי שאחזו קורדייקוס ואמר פתבו גט לאשתי לא אמר פלום. וא"א לומר דסתם מתניתין דמי שאחזו אתיא דלא פרשב"ג וכש"כ שא"א לומר דרב לא ס"ל סתם מתניתין.

ועוד פֿשרצו להוכיח דחלוקין עליו חבֿריו על רשָׁב"ג אמאי לא הוכיחו ממתניתן דמי שְׁאַחֲזוּ
גוֹרְדִּיקוּס. אעכצ"ל דמי שְׁאַחֲזוּ גוֹרְדִּיקוּס חמור מחרש וְאִם שְׁיָכוּל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַפֶּתַח לֹא מִהֲנִי
אִם לְרִשְׁבָּ"ג מִשּׁוּם דְּלֹא דְמִי לְחַרְשׁ כ"א נִחְשָׁב כְּשׁוֹטָה.

וא"כ ה"ה שכ"מ שְׁאַיְנוּ שְׁפוּי בְּדַעְתּוֹ דְּהַתּוֹסֶפֶת (וְהַתּוֹסֵ') מְדַמּוּ לִיה לְמִי שְׁאַחֲזוּ גוֹרְדִּיקוּס עכצ"ל
דְּחִמּוֹר מְחַרְשׁ וְדִינּוּ כְּשׁוֹטָה. וְזֶהוּ א"כ סְתִירָה לְדַבְרֵינוּ הַנִּלְל.

ועוד יש לחזק הַקּוֹשֵׁא. דְּהֵנָּה לְרִשְׁבָּ"ג דְּאָמַר חֲרַשׁ שְׁיָכוּל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַפֶּתַח דִּינּוּ כְּפִקְחָא גְמוּר
א"כ וְדַאי כש"כ אִם אִינּוּ יָכוּל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַפֶּתַח אֲבָל יָכוּל לְדַבֵּר בְּפִיּוּ מִמֶּשׁ תִּיבוֹת אֱלוּ פִתְבוּ
וּתְנוּ גַט לְאַשְׁתִּי אִם שְׁאַיְנוּ יָכוּל לְדַבֵּר דְּבָרִים אֲחֵרִים.

י"ל לְרִשְׁבָּ"ג חֲשׁוּב פִּקְחָא. וְאִם לְרַבֵּן דְּפִלְיָא אֲרִשְׁבָּ"ג נ' דְּלֹא פִלְיָא אֱלֹא בְּחַרְשׁ שְׁאַיְנוּ יָכוּל לְדַבֵּר
בְּפִיּוּ כָּלֵל שְׁאַיְנוּ לֹא שׁוֹמֵעַ וְלֹא מְדַבֵּר וְדִבְרוּ ע"י הַפֶּתַח לֹא חֲשִׁיב לְהוּ כָּלֵל.

אֲבָל כְּשִׁיכוּל לְדַבֵּר תִּיבוֹת הַנִּלְל בְּפִיּוּ י"ל אִין זֶה חֲרַשׁ. וּמ"מ לְרַבֵּן צ"ע דִּי"ל כִּינּוּן שְׁלֹא יָכוּל
לְדַבֵּר מְאוּמָה זוּלָתִי תִיבוֹת הַנִּלְל וְגַם אִינּוּ שׁוֹמֵעַ כָּלֵל אִפ"ל דְּחֲשׁוּב חֲרַשׁ.

וְזֶה צ"ע וְחִקְרָה בְּש"ס וּפּוֹסְקִים. אֲבָל לְרִשְׁבָּ"ג דס"ל דְּאִם חֲרַשׁ שְׁיָכוּל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַפֶּתַח חֲשׁוּב
פִּקְחָא גְמוּר.

לְכַאֲרָה י"ל כש"כ אִם יָכוּל לְדַבֵּר בְּפִיּוּ פִתְבוּ וּתְנוּ גַט לְאַשְׁתִּי. וְכִינּוּן שְׁפֵן הָרִי בְּמִי שְׁאַחֲזוּ
גוֹרְדִּיקוּס הָרִי אֹמַר בְּפִיּוּ פִתְבוּ וּתְנוּ גַט לְאַשְׁתִּי וְאִמַּאי לֹא מִהֲנִי אִם דִּינּוּ רַק כְּחַרְשׁ.

וכש"כ שְׁהָרִי הוּא מְדַבֵּר כֹּל הַדְּבָרִים וְלֹא תִיבוֹת אֱלוּ לְבַד. אעכצ"ל דְּדִינּוּ כְּשׁוֹטָה וְלִכּוֹן אִין דְּבָרִיו
מְעַלִּין וּמִוִּרְדִּין כָּלֵל: ועכ"ז נלע"ד לומר שְׁאִין גּוֹשְׁיָא זו שׁוֹבֵר לְדַבְרֵינוּ כָּלֵל מִתְרִי טַעְמִי.

הא' י"ל דאע"ג דְּרַב כְּהֵנָּא אָמַר רַב וְרִשְׁבָּ"ג ס"ל דְּחַרְשׁ שְׁיָכוּל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַפֶּתַח חֲשׁוּב פִּקְחָא
גְמוּר כְּדַפְרֵשׁ"י בְּגִיטִין (דָּף ע"א א') בְּד"ה חֲרַשׁ שְׁהֵיָה פִּקְחָא. הִינּוּ בְּסֵתָם חֲרַשׁ שְׁאִין אָנוּ רֹאִין
בוּ שְׁאִין בוּ דַעְתָּא צִילוּתָא.

וְאִדְרָבָּה אֲפִילוּ סֵתָם חֲרַשׁ שְׁאַיְנוּ יָכוּל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַפֶּתַח יֵשׁ בוּ קֶצֶת דַּעַת. רַק דְּלְרַבֵּן דְּר"א הִיא
לֹא צִילוּתָא.

וְלִר' אֲלִיעֶזֶר מְסַפְקָא לִי אִם הִיא דַּעַת צִילוּתָא אוּ לֹא. אוּ שְׁפַעְעָמִים דַּעַתוּ צִילוּתָא לְגַמְרִי וְחֲשׁוּב פִּקְחָא
וּפַעְעָמִים אִין דַּעַתוּ צִילוּתָא וְחֲשׁוּב כְּשׁוֹטָה כְּמִבְּרֹאֵר בִּיבְמוֹת פְּרָק חֲרַשׁ (דְּקו"ג סע"א וע"ב).

וע"ז אָמַר רִשְׁבָּ"ג דְּאִם הִתְחַרְשׁ הֵנָּה יָכוּל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַפֶּתַח הוּא דַּעְתָּא צִילוּתָא אִם לְרַבֵּן דְּפִלְיָא
עֲלִיָּה דְר' אֲלִיעֶזֶר בְּפ' חֲרַשׁ דְּעַד כָּאִין לֹא מְסַפְקָא לִי לִר' אֲלִיעֶזֶר בְּחַרְשׁ אִם הִיא דַּעַת צִילוּתָא כו'
אֱלֹא רַק כְּשִׁיכוּל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַפֶּתַח אֲבָל בְּיָכוּל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַפֶּתַח וְדַאי יְהִי פְּשִׁיטָא לִר'
אֲלִיעֶזֶר דְּחֲשׁוּב דַּעַת צִילוּתָא.

וס"ל לְרִשְׁבָּ"ג דְּגַם רַבֵּן לֹא יִחְלְקוּ עֲלֵיוּ בְּזֶה כ"א בְּסֵתָם חֲרַשׁ נִחְלְקוּ. כֵּן מְוַכְרַח לומר לְרַב
וְרִשְׁבָּ"ג.

א"כ לִפ"ז בְּחַרְשׁ שְׁאַנּוּ רֹאִין בְּחֹשׁ שְׁאִין בוּ דַּעַת צִילוּתָא וְדַאי אע"פ שְׁיָכוּל לְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַפֶּתַח
לֹא מִהֲנִי וְלֹא מִיָּדִי. דְּהָא כֹּל עֵינְקָר סְפִיקוּ דְּחַרְשׁ לִר' אֲלִיעֶזֶר זֶהוּ מִשּׁוּם אִם יֵשׁ בוּ דַּעְתָּא צִילוּתָא.

א"כ כְּשִׁיכוּל רֹאִין שְׁאִין בוּ דַּעַת צִילוּתָא. אִם לִר' אֲלִיעֶזֶר חֲשׁוּב אִינּוּ כֵּן דַּעַת וְכש"כ לְרַבֵּן.

ואין נפ"מ ממה שיכול לדבר מתוך הכתב. ולכן במי שאחזו קורדייקוס שאנו רואין שאין בו דעתא צילותא מה מהני מה שמדבר מתוך הכתב או בע"פ הרי שלא בדעת ידבר.

ועיקר הענין דחרש שאני שהוא כף תמיד ואין זה חולי שגועון אבל קורדייקוס זהו שאחזתו חולי בלבול הדעת לכן פינון שאנו רואים שאחזתו בלבול הדעת לא שייך שמה שמדבר יהי ראיה על שיש בו דעת שהרי זה הדבור יש בו מקודם שאחזתו בלבול הדעת וגם כל בלבולי הדעת אדרבה מדברים יותר וסימן לשטות מילין וכש"כ דלא מהני מה שיכול לדבר מתוך הכתב.

ונהי דאמרינן דאין זה שוטה גמור. מ"מ הוא קצת שוטה לענין שאין בו דעתא צילותא כמו מדרגת החרש שהוא אינו כמו השוטה וכף הוא מדרגת הקורדייקוס אבל עכ"ז בנה אינו שונה לחרש שחרש טבעו כף מתולדתו או אח"כ אבל הוא כף בענין א' תמיד ולכן פשהוא יכול לדבר מתוך הכתב זהו ראיה שיש בו דעת ולא פשאר חרש שאינו בן דעת.

אבל מי שאחזו קורדייקוס שהוא ענין חולי שמסיר הדעת אין מה שיכול לדבר מתוך הכתב שום ראיה על הדעת ושונה בנה לשוטה גמור שאין הדבור והכתב אות על שאינו שוטה כי לא בדעת ידבר ויכתוב.

נמצא לפ"ז קורדייקוס יש בו דרך שהוא שונה לחרש ודרך שהוא שונה לשוטה היינו שהוא שונה לחרש לענין ערך הדעת שאין בו דעתא צילותא כמו חרש ולא כ"כ כמו שוטה שאין בו דעת כלל.

ושונה לשוטה לענין זה שהוא דמיון חולי השגועון והעדר הדעת. ולא כמו חרש שטבעו כף ולכן אין הכתב והדבור נ"מ כלל בקורדייקוס כמו בשוטה ולא מהני מה שמדבר מתוך הכתב.

וראיה דהא בסתם חרש אע"פ דחזינא ליה דחריף לא פליג רשב"ג דאין דינו כפקח כדמשמע בפרק מש"א (דע"א ב'). ועיין שו"ת צ"צ סי' ע"ז.

ולא פליג רק ביכול לדבר מתוך הכתב דעי"ז מתברר שהוא פקח כדפרש"י. א"כ פשאנו רואים שאינו פקח ולא דעתא צילתא מה מהני מה שיכול לדבר מתוך הכתב.

ולכן שפיר י"ל דמי שאחזו קורדייקוס אין דינו פשוטה פינון שאין בו אחד מהסימנים דפ"ק דחגיגה ולהפוסקים האומרים דדוקא הנה סימנים הם המחזיקים אותו בשוטה י"ל שאין דינו פשוטה רק בחרש אלא שאעפ"כ מה שמדבר לא מהני ולא מידי.

ואף שבירושלמי רפ"ק דתרומות ופרק מש"א משמע דטעמיה דרשב"ג זהו שפשיכול לדבר מתוך הכתב ה"ל מחשבתו נקרת מתוך מעשיו דמכוין בנה בדעת נראה דנה מהני ג"כ רק בחרש ומשום דאינו שונה לשוטה כלל.

אבל במי שאחזו קורדייקוס שהוא חולי חסרון דעת לא שייך שיהי' מחשבתו נקרת מתוך מעשיו כמו דלא מהני זה בשוטה. ואף את"ל דלענין מחשבתו נקרת מתוך מעשיו לא שייך זה החילוק דלעיל.

מ"מ י"ל כמו שהקשו שם על רשב"ג ממתניתין נתחרש הוא או נשפטה אינו מוציא עולמית ותירצו דמייירי פשאנו יכול לדבר מתוך הכתב כמ"כ יתרצו על מתניתין דקורדייקוס. ולש"ס דילן דמתניתין נתחרש הוא אתנא דלא פרשב"ג ולא מהני בנה מחשבתו נקרת מתוך מעשיו.

א"כ בְּמִי שְׁאַחֲזוּ אֶת הַדְּבָרִים הַטְּעָם כַּמֶּשֶׁל לְדַבְּרוֹתָם וְאֵינִי רֹאֵם דְּלֹא דַעְתָּא צִילְתָּא לֹא מְהִי מֵהַ שְׁכִיחֵי לְדַבְּרֵי מִתּוֹךְ הַפְּתָב אֶף דְּמִחְשַׁבְתּוֹ נִיבְרַת מִתּוֹךְ מַעֲשָׂיו. הַיִּנְצָא מְזַה דְּמֵהָא דְּרִשְׁבִּי"ג אֵין שׁוֹבֵר לְדַבְּרֵינוּ דְּמִי שְׁאַחֲזוּ אֶת הַדְּבָרִים הַטְּעָם אֵין דִּינוֹ כְּשׁוֹטֵה רַק כְּחֹרֵשׁ.

רַק דִּיכֹוֹל לְדַבְּרֵי מִתּוֹךְ הַפְּתָב לֹא מְהִי בְּזַה אֶף לְרִשְׁבִּי"ג פְּנ"ל. הַב' דְּעָא אִם נֹאמֵר דְּמִי שְׁאַחֲזוּ אֶת הַדְּבָרִים הַטְּעָם מְמַשׁ וְא"כ ה"ה ש"מ כְּשֹׁאֲנֵינוּ שְׁפּוֹי וּמְדַבְּרֵי וְאֵינוּ יוֹדְעֵי מֵהַ מְדַבְּרֵי.

עכ"ז בְּנִדּוֹן זֶה שְׁלֵא נִזְכָּר שְׁהִיָּה מְדַבְּרֵי וְאֵינוּ יוֹדְעֵי מֵהַ מְדַבְּרֵי רַק שְׁלֵא הִיָּה שְׁפּוֹי בְּדַעְתּוֹ י"ל דְּלֹא חִמּוֹר מְחֹרֵשׁ. וְכִינּוֹן שְׁהִיָּב הֵן מְסַפִּיק זֶה לִיתָן גִּט בְּקִדּוּשֵׁי חֲרֻשָׁת כְּמוֹ שְׁנִתְבְּאַר: סִימָן קִס בְּעֵגּוֹן מ"ש בַּמְהַר"ק שְׁנֵרֵשׁ י"ט בְּשֵׁם הַר"א דְּהֵנָּה ד' דַּפ"ק דְּחִגְיָה הֵן דְּוָקָא.

לְכַאֲרָה צ"ע מַפ"ט דַּב"ב (דְּקַנ"ה ע"ב) הֵן אָמַת דְּמַש"ש שְׁטוּתָא וְתִירְתָא חֲזָא בִּיָּה י"ל דְּזַהוּ בְּכֻלָּל הַמְּאַבְד מֵהַ שְׁנוֹתָנִים לוֹ. וְכ"מ בְּהַרִיב"ש ס' ת"ס ח שְׁפָמְכוּ זֶה לְזֶה מִשְׁמַע שְׁהוּא עֵגּוֹן אֶחָד.

אֶף מַש"ש וְשְׂדֵי בִיָּה קְשִׁיטָא כּו' זְבִינֵי לָאו זְבִינֵיהּ. מִשְׁמַע עִי"ז נְחָשְׁב שׁוֹטֵה כַּמֶּשֶׁל הַתּוֹס' (דְּקַנ"א ע"א) ד"ה אֶתְמַר דְּמִיָּרֵי שְׁהִיָּע זְמַנּוֹ לִמְכָר בְּנַכְסֵי אָבִיו (דְּהִינּוֹ בֶן שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְרַבָּא) וּמִתְחַלָּה הִיָּה סְבוּר רַבָּא שְׁהִיָּה שׁוֹטֵה וְלִכְפֹּד לֹא הָוֵה מְקַח וּמְמַכְרוֹ מְמַכְרוֹ כּו' הָרֵי ע"י דְּשְׂדֵי קְשִׁיטָא נְחָשְׁב שׁוֹטֵה.

וְכ"כ בַּהַג"א שְׁם בַּסִּי ל"ד סד"ה וְהַפְּעוּטוֹת. וְז"ל וְאֶפ"י בֶן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַבִּיד מִיָּלֵי דְּשְׁטוּת כְּגוֹן הַהוּא דְּאָכַל תְּמָרָא וְשְׂדֵי קְשִׁיטָא בְּבִיתָא וּמְסַבְרֵי לִיהּ וְלֹא סְבַר אֵין מְמַכְרוֹ מְמַכְרוֹ עַכ"ל.

מִיָּהוּ אַפ"ל דְּבִאָמַת אֵינוּ שׁוֹטֵה לְכָל דְּבַר וְאֵין זֶה שׁוֹטֵה הָאִמּוֹר בַּתּוֹרָה. אֲלֵא דְּלַעֲגֵן לְמַכְרוֹ בְּנַכְסֵי אָבִיו שְׁאַמְרוּ עַד שְׁיָהָא בֶן עֶשְׂרִים שָׁנָה נִידּוֹן כְּקָטָן.

הָרֵי בְּעֵינּוֹן לְזַה שְׁיָהָי לֹא דַעַת מִיָּנֻשְׁב יוֹתֵר מְסַתֵּם דַּעַת שְׁהוּא מִבֶּן י"ג שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד. וְלִכּוֹן אֶף שְׁהוּא בֶן עֶשְׂרִים שָׁנָה אִם אָנוּ רֹאִים שְׁאֵין בּוֹ דַּעַת דְּאָכַל תְּמָרֵי וְשְׂדָא קְשִׁיטָא כּו' אֵין מְמַכְרוֹ מְמַכְרוֹ בְּנַכְסֵי אָבִיו דְּלֹא עַדִּיף מְפַחֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים וְיוֹדְעֵי בְּטִיב כּו'.

וְיֵשׁ רְאָיָה לְזַה שְׁהִיָּה גְדוּלָּה מְזוֹ מְבִנְיָא בְּנַמּוּק"י שְׁם וְז"ל וְדַעַת הַרְא"ם ז"ל דְּכָל שְׁיֵשׁ לוֹ עֶשְׂרִים שָׁנָה וְסִימָנִים אַע"פ שְׁאֵינוּ יוֹדְעֵי בְּטִיב מַשָּׂא וּמִתָּן מְמַכְרוֹ מְמַכְרוֹ. אָבַל הַרִיטְב"א ז"ל כְּתַב בְּשֵׁם רַבּוּ הַרְא"ה ז"ל דְּכַש"כ שְׁאֵם לֹא הִיָּה יוֹדְעֵי וְכו' שְׁהוּא שׁוֹטֵה וְאֵין מְקַח וּמְמַכְרוֹ פְּלוּם וְיוֹתֵר נְכוּן בְּעֵינֵי דַּעַת הַרְא"ם ז"ל שְׁלֵא תִקְנוּ עַל דְּבַר שְׁאֵינוּ מְצוּי כְּמוֹ שְׁכְּתָבוּ הָכִי לְעִיל גְּבִי יְרוּשָׁה וְהַנִּחְוָה עַל הַדִּין שְׁהִיָּה לְעֵגּוֹן קִדּוּשֵׁי וְגִיטִין וְחִלְצָה לֹא חֲשַׁבִּינוּ לִיהּ כְּשׁוֹטֵה מְפָנֵי שְׁהוּא אֵינוּ יוֹדְעֵי בְּטִיב מַשָּׂא וּמִתָּן עַכ"ל.

הָרֵי לְהַרְא"ה וְהַרִיטְב"א אַע"פ שְׁהוּא בֶן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְאֵינוּ שׁוֹטֵה ע"ד דְּאָכִיל תְּמָרֵי וְשְׂדֵי קְשִׁיטָא כ"א שְׁאֵינוּ יוֹדְעֵי בְּטִיב מַשָּׂא וּמִתָּן נְחָשְׁב שׁוֹטֵה וְאֵין מְקַח וּמְמַכְרוֹ פְּלוּם. וְעַכְצ"ל שְׁזַהוּ רַק לְעֵגּוֹן נַכְסֵי אָבִיו.

וְנָהִי דַּהֲנ"י דְּחָה דְּבַרְיוֹ זַהוּ רַק כְּשֹׁאֲנֵינוּ יוֹדְעֵי בְּטִיב מַשָּׂא וּמִתָּן אָבַל אִם אָכִיל תְּמָרֵי וְשְׂדֵי קְשִׁיטָא וּמְסַבְרֵי לִיהּ וְלֹא סְבַר י"ל שְׁלַגְבֵי נַכְסֵי אָבִיו אֵין מְמַכְרוֹ מְמַכְרוֹ וְעֵינּוֹן בַּש"ע ח"מ ס' רל"ה ססע"י ט'.

וְעֵינּוֹן בַּב"י ס' רל"ה סע"י י"ג בַּד"ה וּמ"ש בְּשֵׁם רַב אֶלְפָּס. הַבִּיא דְּבַרְיָ הַנ"י מ"ש בְּשֵׁם הַרְא"ם דְּכָל שְׁיֵשׁ לוֹ עֶשְׂרִים שָׁנָה וְסִימָנִים אַע"פ שְׁאֵינוּ יוֹדְעֵי בְּטִיב מַשָּׂא וּמִתָּן מְמַכְרוֹ מְמַכְרוֹ.

וְשֶׁהָרֹא"ה וְהָרִיטְבָ"א חוֹלְקִים עַכ"ל הַב"י. וְע"ז כ' בַּכְּנֵה"ג שֶׁם בְּהִגָּהֶת הַב"י אוֹת כ"א וְנ"ל וְהוּא (ר"ל הַנ"י) הַסְּפִים לְדַבְּרֵי הָרֹא"ם וְנ"ל וְבַהֲג"א הַסְּפִימוֹ לְסִבְרַת הָרֹא"ה וְנ"ל מוֹרֵה צֶדֶק עַכ"ל וְהוּא הַג"א דְלַעִיל.

נִמְצָא מ"ש הַג"א וְעֵבִיד מִיְלֵי דְשִׁטוֹת כְּגוֹן כו' מְפָרֵשׁ הַכְּנֵה"ג לֹא לְהַחֲשִׁיבוֹ שׁוֹטֵה מִמֶּשׁ עִי"ז אֶלֶּא וְשִׁאיִנוּ יוֹדֵעַ בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתֵּן וְלִכֵּן אֵין מִמְּפָרוֹ מִמְּפָרֵי דְדַבְּרֵי הָרֹא"ה. וְא"כ לְהַכְּנֵה"ג הִנֵּה לְהָרֹא"ם וְהַנ"י אִפִּי אֶכִּיל קַשְׁיִיתָא וְשָׂדֵי תַמְרָא כֹּל שֶׁהוּא בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה מִמְּפָרוֹ מִמְּפָרֵי דַל"כ מִנ"ל דְהַג"א ס"ל פְּהָרֹא"ה.

וְכ"מ בְּהַגְמִי"י ר"פ כ"ט מַה' מְכִירָה וּבִסְמ"ג מ"ע ס' פ"ב גְּבִי חֲש"ו לְעַנְנֵן מְכִירָה הִבִּיאוּ דְסִימְנֵי שׁוֹטֵה הֵן אֶחָד מִהָאֲרַבְעָה דְבָרִים הָאֲמוּרִים רַפ"ק דְּחִגְיָה מוֹכַח דְּעַנְנֵן הֵהוּא דְאֶכִּיל תַמְרֵי וְשָׂדֵי קַשְׁיִיתָא אֵינוּ לְהַחֲשִׁיבוֹ שׁוֹטֵה עִי"ז כֹּלֵל רַק שְׁנֹחֶשֶׁב לְבַלְתִּי יוֹדֵעַ בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתֵּן לִכֵּן הִיכָא שְׂצָרִיף לְעַנְנֵן הַמְּכִירָה שְׁיִהְיֶה יוֹדֵעַ בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתֵּן בַּכְּנֵה"ג אֵין מְכִירָתוֹ מְכִירָה.

וְכ"ז לְשִׁטַּת הַתּוֹס' דְּהֵהוּא דְשָׂדֵי קַשְׁיִיתָא מִיְיָרֵי לְעַנְנֵן לְמַפְּרֵי בְּנִכְסֵי אָבִיו אַחַר עֶשְׂרִים שָׁנָה אַעֲפ"כ י"ל לְהַג"א אֵין זֶה שׁוֹטֵה גָּמוּר רַק דְּמְכִירָתוֹ לֹא הָוֵי מְכִירָה וְאֶפְשָׁר שֶׁכ"ד הַתּוֹס' ג"כ. וְא"כ מְוַכַּרְח דְּבִש"ע ס' רל"ה ססע"י ט' פֶּסֶק לֹא כְּהַתּוֹסְפוֹת וְלֹא כְּהַג"א.

וְזֶה קִשְׁיָה שְׁיִפְסְקוּ הַב"י וְרַמ"א לֹא כְּהַתּוֹס' וְהַג"א. אֲדָּהּ לְפַמ"ש י"ל דְלֹא פֶּסֶק הַש"ע רַק שֶׁא"צ שְׁיִהְיֶה יוֹדֵעַ בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתֵּן אֶבֶל בְּאֶכִּיל תַמְרֵי וְשָׂדֵי קַשְׁיִיתָא וּמְסַבְרֵי לִי וְלֹא סָבַר י"ל אֵין מְכִירָתוֹ מְכִירָה אַע"פ שֶׁאֵינוּ שׁוֹטֵה גָּמוּר וְעַמ"ש לְקַמֵּן בְּשֵׁם רַב הָאֵי גָּאוֹן בְּסִפְרֵי מִקְחָא וּמִמְּפָרֵי שְׂעַר ג' ס"ל ג"כ כַּמ"ש הַכְּנֵה"ג בְּשֵׁם הַג"א: וְלִשְׁטַת רַשְׁבָ"ם מִיְיָרֵי הֵהוּא עֹבְדָא לְעַנְנֵן לְמַפְּרֵי בְּנִכְסֵי אָבִיו כְּשֶׁהוּא פְּחוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה כַּמ"ש רַשְׁבָ"ם שֶׁם (דְּקַנ"ה ע"ב) מִהֲכָא שְׁמַעִינֵן כו' וְאֵינוּ שׁוֹטֵה מִמֶּשׁ אֶבֶל בְּפְחוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים בְּעִינֵן חֲכָמָה יִתְיָרָה כו' אֲתָא לְקַמְיָה דְרַבָּא כְּדֵי לְחַזְרוֹר בּוֹ וְלוֹמַר שְׁאֵינוּ יוֹדֵעַ בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתֵּן עַכ"ל.

א"כ עַנְנֵן אֶכִּיל קַשְׁיִיתָא וְשָׂדֵי תַמְרֵי הֵינֵנוּ לְהַחֲשִׁיבוֹ עִי"ז אֵינוּ יוֹדֵעַ בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתֵּן וְלִמְעַשְׂהָ כִּינֵן דְּמְסַבְרֵי לִיהָ וְסָבַר הַחֲשִׁיבוֹ כִּי יוֹדֵעַ בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתֵּן. וְתִלְהָ הֵהוּא דְאֶכִּיל קַשְׁיִיתָא וְשָׂדֵי תַמְרֵי בְּחֻצְפָּה יִתְיָרָה וְר"ל שְׁלֹא נִגְרַע עִי"ז מִדִּין יוֹדֵעַ בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתֵּן.

אֶבֶל לְהַחֲשִׁיבוֹ שׁוֹטֵה גָּמוּר זֶה וְדַאי לֹא אֶפְיִלוֹ לֹא מְסַבְרֵי לִיהָ וְסָבַר. וְכ"פ בְּאַגְוָדָה שֶׁם כְּדַעַת הַרְשָׁבָ"ם פ"ט דְּב"ב סְעִיף ר"י וְלְמַפְּרֵי בְּנִכְסֵי אָבִיו עַד שְׁיִהְיֶה בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְהָכִי הִלְכְתָא וְהָנִי מִיְלֵי דְלֹא יוֹדֵעַ בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתֵּן אֶבֶל יוֹדֵעַ בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתֵּן אֶפְיִלוֹ בֶּן י"ג וַיּוֹם אֶחָד מִקְחוֹ מִקְחָא עַכ"ל.

וְכ"ד הָרֹא"ש שֶׁם סס"י ל"ג. וְכַמ"כ לְשִׁטַּת רַב אֶלְפֵס דְּהֵהוּא עֹבְדָא דְרַבָּא מִיְיָרֵי לְעַנְנֵן שְׂאָר קַרְקָעוֹת שְׁלֹא מְנַכְסֵי אָבִיו שְׁיִכּוֹל לְמוֹכְרָם בְּפְחוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים רַק בְּתַנָּאֵי שְׁיִוְדֵעַ בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתֵּן כְּמִבְּנָאָר בִּש"ע ס' רל"ה ס"ח.

א"כ עֹבְדָא זֶה דְרַבָּא הֵינֵנוּ שְׁלֹא יֵהָא מִמְּפָרוֹ בְּקַרְקָע כְּלוּם אַע"פ שְׁאֵין לוֹ דִּין שׁוֹטֵה מִמֶּשׁ. וְכ"מ בְּסִפְרֵי הַמִּקְחָא לְרַב הָאֵי גָּאוֹן שְׂעַר ג' סע"י י"ב דְּהֵהוּא דְאֶכִּיל קַשְׁיִיתָא וְשָׂדֵי תַמְרֵי הֵינֵנוּ חֲסָרוֹן דַּעַת וְלִכֵּן אֵין מִמְּפָרוֹ בְּקַרְקָע כְּלוּם אֶבֶל לֹא דְהָוֵי שׁוֹטֵה.

שְׁהָרִי כָּתַב וּלְעֵנֵן חֶסְרוֹן דַּעְתּוֹ הֵכִי גֵרְסִינּוֹ פָּרַק מִי שְׁמַת הַהוּא פְּחוֹת מִבְּנֵי עֲשָׂרִים כּו' אָכִיל תְּמָרִי וְשָׂדֵי קִשְׁיִיתָא כּו' מִכָּל הַנִּי אֲנִפִי אֲתַחֲזִי לָן בְּנֵי שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה יוֹם אֶחָד עַד כ' שְׁנָה לְמַפְנֵי בְּקָרְקַע צָרִיף שִׁיָּהָא בְּנֵי דַעַת וְשִׁיבִיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת עַכ"ל הָרִי עֵנֵן אָכִיל תְּמָרִי וְשָׂדֵי קִשְׁיִיתָא זֶהוּ שְׂאִינוּ בְּנֵי דַעַת וְלֹא מְהַנִּי מְכִירְתּוֹ בְּקָרְקַע עַד בְּנֵי כ' וּבְמַטְלֵטְלֵי וְדַאי מְהַנִּי א"כ מְנַכְרָח דָּאִין לוֹ דִּין שׁוֹטָה עַכ"ל.

עוֹד כ' דָּאִפִּי בְּנֵי עֲשָׂרִים צָרִיף בְּדִיקָה אִם דַּעְתּוֹ מִינְשֻׁבָּת עָלָיו וְיִוְדַע בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתָּן כּו' אָבֵל אִם אִינוּ יוֹדַע פְּשָׁאָר בְּנֵי אָדָם בְּמִשָּׂא וּמִתָּן אוֹ שְׂדַעְתּוֹ מְטוֹרְפָת עָלָיו כּו' אִין מְמַכְרוּ מְתַקְנִים אֱלֹא בַב"ד עַכ"ל הָרִי אָף שְׂאִין דַּעְתּוֹ מְטוֹרְפָת רַק שְׂאִין יוֹדַע בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתָּן אִין מְמַכְרוּ מְתַקְנִים נִמְצָא מְבוֹאָר כַּמֶּש"ל דְּגַם לְהַתּוֹס' אִין הָעֵנֵן שְׂנַחֲשֻׁב שׁוֹטָה גְמוּר רַק פִּינּוֹן שְׂאִין בּוֹ דַּעַת מִינְשֻׁבָּת אִין מְכִירְתּוֹ פְּלוּם אֲפִילוּ לְאַחַר עֲשָׂרִים שְׁנָה וְנִתְבָּרַר מְזָה שְׂאִין מְכָאן שׁוּם מִשְׁמַעוֹת דֶּהֱוּא דָּאָכִיל קִשְׁיִיתָא וְשָׂדֵי תְּמָרִי נִחְשָׁב שׁוֹטָה וְע' בַּגְמ' ר"פ מִי שְׂהַחֲשִׁיף דְּשׁוֹטָה גָרַע מְחַרֵּשׁ מוֹכַח קִצָּת דְּשׁוֹטָה לִית לִי דַּעַת פְּלִל: סִימָן קִסָּא אִישׁ שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב עִם הַמְּגָרֵשׁ מִשְׁעַת מְסִירְתּוֹ הֵגֵט לְשִׁלִּיחַ הוֹלְכָה עַד שְׁיִנְגָמַר נְתִיבְתָּהּ לְהַאֲשִׁיחַ שְׁהִיָּתָה עֲרֵף מְהַלָּף פְּרָסָה מְמָקוֹם הָאִישׁ וְהִיָּה מִשְׁגִּיחַ עָלָיו פְּדִי שְׂלֵא יְבַטֵּל אֶת הֵגֵט וְהִיָּה מוֹשְׁפָר ע"ז מְהַמְתַּגְרֵשׁת.

וְאַח"כּ יֵצֵא עֲרַעוֹר עַל הֵגֵט לֹאמַר שְׁהַמְּגָרֵשׁ לֹא הִיָּה שְׁפוּי בְּדַעְתּוֹ בְּשַׁעַת כְּתוּב"וֹ הֵגֵט וְזֶה הָעֵד מְעִיד שְׂלֵא כֵן הוּא אֱלֹא שְׁהִיָּה שְׁפוּי בְּדַעְתּוֹ כְּשִׁפְּרָא כָּל הָאֲנָשִׁים פְּקַחִים אִם מְצַטְרַף הוּא לְעוֹד עַד שְׁנֵי שְׁמַעִיד בְּנֵי וְלֹא לְחַיִּשׁ מִשׁוּם שְׁקִיבֵל שְׁכָר מְהַאֲשִׁיחַ אִם אִין זֶה פְּדִין הַנּוֹטֵל שְׁכָר לְהַעִיד דַּעְדוֹתוֹ בְּטִלָּה: קוֹדָם פֶּל יֵשׁ לְהַבִּין הַמְּשָׁנָה בְּכּוֹרוֹת פָּרַק עַד פְּמָה (דָּף כ"ט ע"א) הַנּוֹטֵל שְׁכָרוֹ לְדוֹן דִּינָיו בְּטִיָּלִים לְהַעִיד עֲדוֹתוֹ בְּטִלָּה וּבַגְמ' מְנַה"מ (וּפִירֵשׁ"י דָּאִין נוֹטֵלִין שְׁכָר עַל הוֹרָאָה וְת"ת שְׂלֵמִוד) אָמַר רַב יְהוּדָא אָמַר רַב דָּא"ק רָאָה לְמַדְתִּי אֲתַכֶּם מָה אֲנִי בְּחֻמֵּי אָף אֲתֵם בְּחֻמֵּי וְכ' בְּתִשׁוּ מְהַרִּיב"ל ח"א פְּלִל ג' ס'י י"ח אַחַר הַחִידוּשִׁים ד"ה נְדַרְשִׁיתִי לְאַשְׁרֵי שְׂאֵלוֹנֵי דְנִרְאָה מְדַבְּרִי רִשׁ"י דְּמְנַה"מ לֹא קָאִי כ"א לְדוֹן אָבֵל לְהַעִיד פְּסוּל ד"ת מְחַשֵּׁשׁ דִּילְמָא יַעִיד שְׁכָר בְּשִׁבִּיל נְגִיעָה וְשְׂמַדְבְּרִי הָר"ן ס"פ הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ בְּשֵׁם הַרְמַב"ן שְׁכָתַב הַטַּעַם מִשׁוּם דְּעֵבֵר עַל מָה אֲנִי בְּחֻמֵּי אָף אֲתֵם בְּחֻמֵּי מִשְׁמַע דְּמְנַה"מ קָאִי גַם עַל הַנּוֹטֵל שְׁכָרוֹ לְהַעִיד וּמ"מ בְּסוּף דְּבָרָיו נִרְאָה מְמַנּוֹ דְּבִשְׂאֵן הַשְּׁכָר רַב מְסַכִּים לְפִי הָר"ן וְרֵאִיתִי מְפֹרֵשׁ בַּח' הַרְשֵׁב"א שֵׁם ס"פ הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ כְּשִׁיטַת הָר"ן וְז"ל שְׂאִין אָנוּ פּוֹסְלִים אוֹתוֹ אֱלֹא עֲדִיּוֹתָיו מְטַעַם מָה אֲנִי בְּחֻמֵּי כּו'.

וְאַע"פּ שְׁנִטְל מְשֻׁנְיָהֶם כּו'. וּבַח' הָרִיטְב"א שֵׁם כָּתַב וְאַפְשָׁר שְׂאִין עֲדוֹת כְּשָׂרִים נְפִסְלַת מְפָנִי צְרוּפִיו כּו' וְהִנֵּה מ"ש הַרְשֵׁב"א וְאַע"פּ שְׁנִטְל מְשֻׁנְיָהֶם הָרִיטְב"א וְהָר"ן לֹא הִתְנּוּ בְּנֵי אֱלֹא י"ל אִפִּי נוֹטֵל רַק מְאָחַד אֲשַׁכְּחֵן דָּאִינוּ נוֹגַע בְּעֲדוֹת פְּגוֹן שְׁנָתָן לוֹ אֶחָד מִבְּעֵלֵי דִינִים שְׁכָר שְׁיַעִיד כְּפִי שְׂיִוְדַע הָאֲמַת בֵּין שְׂיִוְעִיל לוֹ הָעֲדוֹת בֵּין שְׂלֵא יוֹעִיל לוֹ פְּלִל דְּלִפִּי"ז אִינוּ נוֹגַע בְּעֲדוֹת פְּלִל וְכ"כ בְּשׁו"ת מ"ב ס'י צ"ח וְלֹא מְיַבְעֵי לְפִי מְעַמֵּד הָרֵאשׁוֹן כּו' שְׂאֵם יוֹעִיל עֲדוֹתוֹ כּו' שְׁנָה וְדַאי נוֹגַע בְּעֲדוֹת הוּא כּו', אֱלֹא אִפִּי מְעַמֵּד הָאֲחֵרוֹן שְׁנִטְל הָעֵד שְׁכָר דְּבָר קְצוּב בֵּין יוֹעִיל עֲדוֹתוֹ בֵּין לֹא יוֹעִיל עֲדוֹתוֹ וְהַשְׂתָּא אִינוּ נוֹגַע בְּעֲדוֹת פְּלִל כּו' מְשָׁנָה שְׁלִימָה הִיא הַנּוֹטֵל שְׁכָר לְהַעִיד עֲדוֹתוֹ בְּטִלָּה וְהָד מְתַנִּיתִין לֹא מִיְתוּקְמָא אֱלֹא בְּנוֹטֵל דְּבָר קְצוּב הֵן יוֹעִיל עֲדוֹתוֹ הֵן לֹא יוֹעִיל עֲדוֹתוֹ כּו'.

וְע"ש דְּמְפָרֵשׁ דְּמְנַה"מ קָאִי עַל לְדוֹן כְּדִפִּירֵשׁ"י וְאַע"פּ כְּגַם לְהַעִיד מִיָּרִי בְּכַה"ג שְׁנִטְל רַק בְּתוֹרַת אֲגָרָא בֵּין יוֹעִיל כּו'. וְכ"כ הַבֵּית מְאִיר בַּאֲה"ע ס'י י"ז ס"ג בְּד"ה פְּסוּלֵי דְרַבְּנָן וְז"ל וְלִפְעַד פְּשׁוּט דַּע"כ לֹא אָמַר הַרְמַב"ן דְּבָרָיו אֱלֹא בְּשׁוֹכְרוֹ לְהַעִיד סְתָם שְׂיֵאמַר מָה שְׂיִוְדַע וְנוֹטֵל מְשֻׁנְיָ הַבַּע"ד

בְּשׁוּה כּו' עכ"ל ומ"ש שְׁנוּטל מב' הבע"ד זֶה אֵינוֹ מְוַכָּר וּקְצַת רְאִיָּה מִדִּין הַמְּוַרְשֵׁה דְלִקְמָן
כְּשֶׁנוּטל שְׁכָר יְדוּע אִפִּי' לֹא יוֹצִיא מְמוֹן מִהֶנְתַּבֵּע כְּשֶׁר לְהַעֲדִי מְדַאוּרֵיִתָּא עכ"פ אַף לְהַרְשֵׁב"א
וה"נ פִּינֹן שְׁנוּטל שְׁכָר יְדוּע אֵינוֹ נוֹגַע בְּעֵדוּת יוֹתֵר מִמְּוַרְשֵׁה וע"ש בְּמָה שֶׁנִּחְלַק עַל הַנ"ב ס' ז"ך
וּבְזֶה מְבֹאָר כְּדַבְּרֵי בְּחִידוּשֵׁי הַרְשֵׁב"א ג"כ דְּאֶחָר שֶׁהֶחֱזִיר אֶת הַשְּׁכָר צָרִיף לְחִזּוֹר וּלְהַעֲדִי:
קִיצוֹר מ"ש מְהַרְיָב"ל שֵׁישׁ הַפָּרֶשׁ בִּפְי' מִנֵּה"מ בֵּין רִש"י וּבֵין הַר"נ וּנִפ"מ דְּלִרְש"י הַנּוּטל שְׁכָר
לְהַעֲדִי מִיְפְסֵל מְדַאוּרֵיִתָּא מִשּׁוּם נוֹגַע בְּעֵדוּת וְהַרְשֵׁב"א וְהַרְיָב"א כְּתִבּוּ פְהָר"ן וּפִי' הַמ"ב דְּמִיְיָרִי
בְּנוּטל שְׁכָר בֵּין יוֹעִיל עֵדוּתוֹ וּבֵין לֹא יוֹעִיל עֵדוּתוֹ דְּאִזְ אֵינוֹ נוֹגַע בְּעֵדוּת וְהַבֵּית מֵאִיר הַחֲמִיר
דְּדוֹנָקָא ג"כ שְׁנוּטל מִשְׁנֵי הַבְּעָלִי דִּינָיִם וְזֶה אֵינוֹ מְוַכָּר: ב וְהִנֵּה בְּבַע"ת שֶׁעַר חֲמִישִׁים ח"ד ס'י
ה' ו"ל וּבַתְּשׁוּבָה לְגֵאוֹן מְוַרְשֵׁה שֶׁהוּא מְוַרְשֵׁה בְּשְׁכָר יְדוּע אִפִּי' לֹא יוֹצִיא מְמוֹן מִהֶנְתַּבֵּע כְּשֶׁרִין
הוּ קְרוּבֵי בֵין לְעֵדוּת בֵין לְדִין כו'.

אָבֵל מְוַרְשֵׁה שֵׁישׁ לוֹ חֵלֶק בְּמָה שִׁיּוֹצִיא כו' פְּסוּלִין הֵן קְרוּבֵי בֵין לְעֵדוּת בֵין לְדִין. וּכ' הַגִּי"ת שֵׁם
דְּמְוַרְשֵׁה שֶׁהוּא מְוַרְשֵׁה בְּשְׁכָר יְדוּע אִפִּי' הוּא עֲצָמוֹ כְּשֶׁר לְהִיּוֹת עַד אָבֵל לֹא לְהִיּוֹת דִּינֹן.

וְדִין דְּבַע"ת הַבִּיאוֹ הַטּוֹר ס'י קכ"ג ס'י"ב וְכֵן כ' הַמְרָדְכִי פ' מְרוּבָה ס'י ע"ז. אַף בְּמָה שֶׁמִּשְׁמַע
מִהַטּוֹר (ססע"י הַנ"ל גַּבִּי לְפִיכָף כו' לֹא יִרְשֶׁה אֶחָד מִהַעֲדִים אִי"כ קֶצֶב לוֹ שְׁכָר יְדוּע) שֶׁאִפִּי'
הַמְּוַרְשֵׁה עֲצָמוֹ יְכוּל לְהִיּוֹת עַד כ' הַב"י שֵׁם שֶׁהַרְשֵׁב"א כְּתִבּ בַּתְּשׁוּבָה נִרְאֶה שֶׁהַדָּבָר מְכֻוֹעַ
וְדְמִדּוּמֵי פִּסּוּל כו' אֵין זֶה נְכוּן כו'.

וְכַתֵּב בְּכִנֵּה"ג שֵׁם בְּהַגְהֵת הַטּוֹר סַכ"ד שֶׁהוּא תִּימָא לְמָה הַרְב"י בִּש"ע שֵׁם סע"י י"א דְּחָה סְבַרְת
הַרְשֵׁב"א וְכִפִּי הַנִּרְאֶה דְּהַרְשֵׁב"א ו"ל מִיְלִתָּא בְּטַעֲמָא קְאָמֵר עכ"ל. וּבְמְרָדְכִי פְרָק מְרוּבָה שֵׁם
הוֹגָה.

לֹא יִרְשֶׁה אֶחָד מִקְרוּבֵי הַעֲדִים וְלֹא כַּמ"ש בְּטוֹר אֶחָד מִהַעֲדִים. וְהַאוּ"ת וְהַקְצָה"ח וְהַנְתִּי"מ לֹא
נִרְגְּשׁוּ מִדְּבָרֵי הַכִּנֵּה"ג וּבַתְּשׁוּבָה מ"ב ס'י צ"ח כְּתִבּ בְּדִין הַנּוּטל שְׁכָר לְהַעֲדִי דְעֵדוּתוֹ בְּטִלָּה אַע"ג
שֶׁאֵינוֹ נוֹגַע בְּעֵדוּת דְּלֹא דְמִי לְמוֹרְשֵׁה לְדַעַת הַטּוֹש"ע דְּשִׂאֲנֵי גַבִּי מְוַרְשֵׁה דְּאֵינוֹ נוּטל שְׁכָר בְּשִׁבִּיל
שִׁיעֵיד רַק בְּשִׁבִּיל שֶׁהוּא מְוַרְשֵׁה אָבֵל הַנּוּטל שְׁכָר בְּשִׁבִּיל שִׁיעֵיד כו'.

וּמִזֶּה יֵשׁ לְפָשׁוּט נ"ד פִּינֹן שֶׁזֶה הָאִישׁ לֹא נָטַל שְׁכָרוֹ כֻּלָּל בְּשִׁבִּיל הַעֲדוּת שֶׁמַּעֲדִי עֲכָשְׁיוֹ שֶׁהִיָּה
שְׁפוּי כ"א נָטַל שְׁכָרוֹ בְּשִׁבִּיל שִׁיתְעַסֵּק עִמּוֹ וְיִרְאֶה שְׁלֹא יִבְטַל הַגֵּט וְהַשְּׁלִיחוֹת. א"כ לְבַד שֶׁאֵין
הַדָּבָר אִם הִיָּה שְׁפוּי אוֹ לֹא נוֹגַע לוֹ שֶׁהוּא מְקַבֵּל שְׁכָר רַק עֲבוּר הַתְעַסְקוֹת הַנ"ל גַּם אֵינוֹ נוּטל
שְׁכָר לְהַעֲדִי כֻּלָּל לְכֹן לִפ"ד הַטּוֹש"ע דְּמְוַרְשֵׁה כְּשֶׁר לְהַעֲדִי וְכִמוֹ שֶׁבִּיָּאֵר טַעֲמָם הַמ"ב וְדֹאֵי שֶׁזֶה
הָאִישׁ כְּשֶׁר לְהַעֲדִי שֶׁהִיָּה שְׁפוּי אֲלֵא אִפִּי' לְהַכִּנֵּה"ג שְׁנוּטָה לְדַעַת הַרְשֵׁב"א דְּמְוַרְשֵׁה אֵינוֹ כְּשֶׁר
לְהַעֲדִי הָרִי יְהִיב טַעֲמָא דְּמְכֻוֹעַר הַדָּבָר שֶׁאִיָּה זֶה יִתְבַּע בְּעֵדוּתוֹ כו'.

אָבֵל הַכָּא זֶה הָאִישׁ כְּבָר גָּמַר שְׁלִיחוֹתוֹ וּשְׁכִירוֹתוֹ וְכָבֵר קִבֵּל שְׁכָרוֹ. וְעַכְשָׁיו בָּא לְהַעֲדִי עַל דָּבָר
אַחֵר י"ל שֶׁאֵין זֶה מְכֻוֹעַר כֻּלָּל שֶׁהִיָּה לֹא הָיוּ מוּטְל עָלָיו כֻּלָּל לְעֵינֵין אִם הוּא שְׁפוּי אוֹ לֹא שְׁמִיָּה
לֹא עָרַעַר אָדָם בִּיְאֻמְפְּלָא כֻּלָּל וְזֶה הִיָּה מוּטְל עַל הַב"ד לֹא עַל זֶה הָאִישׁ שֶׁעָלָיו הִיָּה מוּטְל רַק
לְהַתְעַסֵּק עִמּוֹ שְׁלֹא יִבְטַל הַגֵּט וְהַשְּׁלִיחוֹת.

א"כ אֵינוֹ חָשׁוּב נוֹגַע בְּעֵדוּת כֻּלָּל בְּמָה שֶׁאֹמֵר שֶׁהִיָּה שְׁפוּי שֶׁאִפִּילוֹ לֹא הִיָּה שְׁפוּי לֹא עָלָיו הַתְלוּנָה
שֶׁהִיָּה לֹא צִיּוּוֹ לוֹ שִׁישְׁגִּיחַ ע"ז וְהָרִי סָבַר שֶׁהַב"ד עֵינָיו בְּדָבָר שֶׁאִפִּי' אֵינוֹ שְׁפוּי כ"כ יְכוּל לְגַרְשׁ
וְכִינֹן שְׁלֹא הִיָּה מוּטְל עָלָיו וְגַם לֹא הִגִּיד אִזְ כֻּלָּל שֶׁהִיָּה שְׁפוּי עַד שֶׁנִּאֻמַּר דְּגַם עַכְשָׁיו עֲבִיד לְאַחֲזוּקֵי

שְׁקָרָה עֵינָן בַּאֲהֵ"ע רַס"י י"ז בַּב"ש שְׁם סַק"ג א"כ י"ל דְּהוּא נְאָמָן: קִיצוֹר מ"ש בַּעֲה"ת בְּעֵינָן עֲדוֹת מְוָרְשָׁה כְּשִׁנּוּטֵל שְׁכָר יְדוּעַ יוֹכְלוּ קְרוּבֵי לְהַעֲיִד.

וְאִם הוּא עֲצָמוֹ כְּשֵׁר לְהַעֲיִד שִׁבְטוֹש"ע פְּסָקוֹ דִּיכּוֹל לְהַעֲיִד. וְהַמ"ב ס"י צ"ח בְּיָאָר טַעְמָם וְאִין פִּן דַּעַת תְּשׁוּ' הַרְשָׁב"א וְלָזָה נוּטָה הַכְּנָה"ג.

וּבַנְד"ז זֶה הָאִישׁ יְכוֹל לְהַעֲיִד יוֹתֵר מְוָרְשָׁה וְאִין מְכַוֵּץ עֲדוּתוֹ אֶף לְדַעַת הַרְשָׁב"א: ג וְעוּי"ל ע"פ מ"ש הַב"י בַּח"מ ס"י כ"ח מְחַוְדָּשׁ כ' כ"א בְּשֵׁם תְּשׁוּ' הַרְשָׁב"א נ"ל שְׁלֵא אָמְרוּ אֲלָא בְּעֵדִים שְׁנַעְשׂוּ עֲדִים פְּכָר שְׁהֵם מְצוּנִים לְהַעֲיִד כּו' אֲבָל, מִי שְׁאִינוּ מְחַוְנֵיב לְהַעֲיִד כּו' עַכ"ל וְע' מְזָה ג"כ בַּתוּי"ט פ"ד דְּבַכּוֹרוֹת מְשַׁנָּה ו' א"כ זֶה הָאִישׁ שְׁנַעְשָׁר לִישֵׁב וְלִהְתַּעַסֵּק עִם הַמְּגַרְשׁ מְשַׁד זְמַן שְׁנַוְדָּאֵי אִינוּ מְחַוְנֵיב בְּדָבָר כָּלָל אִינוּ כָּלָל בְּדִין הַנּוּטֵל שְׁכָר לְהַעֲיִד וְע' עוֹד מְדִין הַנּוּטֵל שְׁכָר לְהַעֲיִד בַּב"י שְׁם מְחַוְדָּשׁ י"ט וּבַכְּנָה"ג שְׁם ס"ק קל"ד עַד ס"ק קמ"א וּבַש"ע ס"י ל"ד ס"י"ח בַּהַג"ה וּבַטוֹר ס"י ט' בְּדִין הַנּוּטֵל שְׁכָר לְדוֹן וּבְשַׁעַר מְשַׁפֵּט ס"י ל"ד ס"י"ח ס"ק י' מַה שֶׁר"ל דְּהַנּוּטֵל שְׁכָר לְהַעֲיִד כְּשִׁאִינוּ נוֹגַע בְּעֲדוֹת כְּשֵׁר לְעֲדוֹת אֲשֶׁה כְּשִׁאֵר פְּסוּלֵי דְרַבָּנָן וְנַחֲלֵק עַל הַמ"ב ס"י צ"ח דְּסוֹבָר לְהַפָּד.

וּכְבָר קִדְמוֹ בְּסַפֵּר בֵּית מְאִיר ס"י י"ז סַסַּע"י ג' וְנָשָׂא וְנָמַן בְּדִין זֶה וְע' בְּסַפֵּר ג"פ ס"י ק"כ סַסַּע"ט שְׁהַאֲרִיף הַרְבֵּה בְּדִין הַנּוּטֵל שְׁכָר לְהַעֲיִד וְע' תְּשׁוּ' מְהַרְיָב"ל ח"ד ס"י כ' וְס"י ב' וְע' בַּטַּח"מ ס"י ק"מ סַסַּע"י ח' וּמִיָּהוּ אִפִּי נִתְנוּהוּ כְּבָר לְמַחְזִיק כּו'.

כְּדִי שְׁלֵא יִהְיֶה הָעֲדִים נוֹגְעִים עַכ"ל. א"כ מְזָה ג"כ יֵשׁ לְהַסְתַּיֵּעַ לַנ"ד דְּכְבָר קִיבֵל זֶה הָאִישׁ שְׁכָרוֹ אֲשֶׁתְּקַד עַל עֲסָקֵי אִינוּ נוֹגַע בְּעֲדוֹת כָּלָל: קִיצוֹר עוֹד צַד לְהַקֵּל עַפְמ"ש הַב"י ס"י ק"ח מְחַוְדָּשׁ כ"א בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א וְעוֹד צַד עַפְמ"ש הַטוֹש"ע ס"י ק"מ סַסַּע"י ח': אֶף בְּנִדּוֹן הַב"ד שְׁקַבְלוּ עֲדוֹת זֶה הָאִישׁ י"ל דְּקַבְלָתוֹן הָעֲדוֹת אִינוּ מְהַנִּי דְנוֹגְעִין בְּעֲדוּתוֹן הֵן דְּגִנְאֵי הוּא לְהֵם שְׁגִירְשׁוּ אֲשֶׁה אִם בַּעֲלָה הִנֵּה שׁוֹטָה וְרַש"י פ"ב דְּכַתְּוֹבוֹת (דָּף כ"א סַע"ב) דְּהִיכָא דְּגִנְאֵי הוּא לְהֵם פְּסוּלִים לְעֲדוֹת וְהַסְפִּים לְזֶה הַש"ף בַּח"מ ס"י מ"ו סכ"ו ס"ק ס"ו וְכֵן הַאוּ"ת שְׁם וְעֵינָן בַּגְמ' בִּיבְמוֹת פְּרָק הָעֶרֶל (דָּף ע"ז א') בַּתוֹס' ד"ה אִם קוֹדֵם מַעֲשֶׂה וּבְקִדּוּשֵׁין רַפ"ד (דָּף ע' ע"ב) וּבַגְמ' פ"ו דְּבַכּוֹרוֹת (דָּף ל"ח ע"ב) וּבַתוֹס' שְׁם סַד"ה אִם קוֹדֵם שְׁהַקְנִיטוֹ וְה"ה וְדָאֵי מְשׁוּם גְּנָאֵי.

וְאִין לוֹמַר דְּקַבְלָת הָעֲדוֹת ה"ל כְּגִילּוּנֵי מִקְלָתָא בְּעַלְמָא שְׁהַרִי הֵן אִינּוּ מְעִידִין כ"א מְקַבְלִים הָעֲדוֹת וּגְבִי גִילּוּנֵי מִקְלָתָא מְבִנְאָר בַּגְמ' דְּכַתְּוֹבוֹת שְׁם (דָּף כ"ב א') דְּנַאֲמִנִין וְכ"מ בִּיבְמוֹת שְׁם גְּבִי הַרִי שְׁמוּאֵל וּב"ד קִיָּים.

דִּישׁ לְחַלֵּק טוֹבָא דְשָׁם הוּא שְׁעֵשׂוּי לְהַגְלוֹת. אֲבָל מַה שְׁאוּמְרִים בְּשֵׁם הָעֵד אִינוּ מְלִתָּא דְעַבְדִּיא לְגִלוּנֵי כ"כ וְלֵא גִילּוּנֵי מִקְלָתָא הוּא.

וְע' בַּש"ע ח"מ ס"י מ"ו סַסַּע"י י"ט וּבַש"ף סַק"ג דְּקִיּוּם שְׁטָרוֹת דְּרַבָּנָן כּו'. וְהַכָּא קַבְלָת עֲדוֹת דְּאוּרִיָּתָא הוּא.

אֲבָל אִין לְהַחְמִיר לְהַצְרִיף קַבְלָת הָעֲדוֹת בְּפָנֵי הַמְּגַרְשׁ כְּדִי שְׁיִהְיֶה קַבְלָת הָעֲדוֹת בְּפָנֵי בַע"ד מְשׁוּם דְּגִדּוּלֵי הָאֲחֵרוּנִים ס"ל דְּגַם בְּעֵינֵי אִישׁוֹת בְּעֵינָן קַבְלָת הָעֲדוֹת בְּפָנֵי בַע"ד כְּהוּבָא בַּכְּנָה"ג בַּאֲהֵ"ע ס"י מ"ב בַּהַגְהַב"י אוֹת ע"ח וְע' בַּתְּשׁוּ' מ"ב ס"י ק"ו וּבַתְּשׁוּ' מַהֲר"ר בְּצִלְאֵל ס"י ה' וּבַתְּשׁוּ' מְהַר"ם אֲלֶשֶׁיף ס"י ק"ד מ"מ כ' בַּתְּשׁוּ' דְּבָרֵי רִיבּוֹת סַסַּע"י רַכ"ו בְּשֵׁם תְּשׁוּ' הַרְשָׁב"א דְּאֲשֶׁה שְׁיֵשׁ עֲדִים שְׁהִיָּתָה א"א וּמְבִיאָה עֲדִים שְׁנַתְּגַרְשָׁה אִין צְנִרָף לְהַעֲיִד בְּפָנֵי הַבַּעַל וְכֵן לְקַבֵּל עֲדִים שְׁהִיאִישׁ גִּירְשׁ

את אשתו ושיהיה מותר לישא אחרת מחמת חר"ג א"צ להעיד בפני האשה עכ"ל ונהביאו הכנה"ג שם סק"צ.

ואף שבתשו' מהר"ם אלשקר סי' ט"ז ד"ה ומה שכתב החכם נ"ר ערער ע"ז לומר ששם היו כמה סניפין י"ל הקא ג"כ פינון שהוחזקה גרושה ע"פ ב"ד ואם בעדים אמרו חזקה אין העדים חותמים על השטר אא"כ נעשה בגדול פ"ב דכתובות (דף י"ט ע"א) ופ"ט דב"ב (דף קנ"ה ע"א) וש"ע ח"מ סס"י מ"ו.

כמו"כ מה"ט י"ל חזקה ב"ד לא סידרו הגט אם היה שוטה. וע' תשב"ץ ח"א סס"י א' ס"ל ב"ד עדיף טובא משני עדים עד שעדים אין יכולים להכחיש ב"ד יעו"ש.

וכינו שהוחזקה גרושה אף שאח"כ יצא ערעור לומר שהיה בו חשש שוטה אין להחמיר עוד ושיהיה קבלת העדות בפני המגרש וסגי אף שלא בפניו. והנה ז"ל השו"ע ח"מ סי' כ"ח סי"ח לא אמרו אין מקבלין עדים שלא בפני בע"ד אלא בתובע שמביא עדים על תביעתו אבל המביא עדים לפטור א"ע מקבלין עכ"ל והוא מדברי הר"ן פ"ק אלמנה ניוזנית (דף צ"ח ע"א) גבי מוכרת שלא בב"ד אם צריכה שבועה וז"ל ולא עוד אלא אפי' באחר נמי לא שייך אין מקבלין עדים אלא בפני בעל דין אלא בתובע שמביא עדים על תביעתו אבל זו שבועה לפטור א"ע ודאי מקבלין עכ"ל.

ומקור דבריו נראה שהוא מדברי הרמב"ן שכ"כ בשמו בשט"מ שם וז"ל ויש להשיב לפי שאין מקבלין עדות אלא בפני בע"ד וזה שבוש שפיון שמכרה ויתומים תובעים אותה אם יש לה עדים ודאי מקבלין אותה לפטרה עכ"ל.

והנה הרמ"א בד"מ סק"א א' כ' וז"ל וכ"כ הרשב"א בתשו' סי' א"ף כ"א דמקבלין עדות ממחזיק קרקע ומביא ראיה לפני ב"ד על חזקתו אע"פ שאין המערער לפנינו וע' במשרים נתיב י"א ח"ב עכ"ל. והנה תשו' הרשב"א זו מדברי המשרים הזכיר הב"י שם מחודש י' סמוך לדברי הר"ן הנ"ל שהזכיר מחודש ט' ולא נראה מדבריו שעולים בקנה א' כי ז"ל תשו' הרשב"א הנ"ל שהביא הרי"ו במשרים נתיב י"א ח"ב תשובה לרשב"א ראובן שהוא מחזיק בקרקע שהיא מוחזק וידוע מתחלה לשמעון ושמעון זה אינו עמו במדינה ובא ראובן לב"ד ועדי חזקתו עמו אם מקבלין בלא שמעון שאומר שצאבד שטרו והשיב כי מקבלין כי לא אמרו אין מקבלין אלא כשמערער שמעון דלא מחזקינן אינשי בגזלני וכ"ש שאינו בעיר פאותה דהגוזל דלא בעי שלחו לי' ולא בא וכ"ד הראב"ד בהגוזל וזו אפילו קרא ערער עכ"ל.

נשמע דעת הרשב"א דווקא משום שלא ערער שמעון הא אם ערער שמעון אין מקבלין אע"פ שהוא מוחזק בקרקע ובא לפטור א"ע. וא"כ זה לכאורה לא פדעת הר"ן דפ"ק אלמנה דלא שייך אין מקבלין עדים אלא בפני בע"ד רק בתובע כו' ונהרי זה המוחזק בקרקע אינו תובע כ"א בא לפטור א"ע.

ויש לומר דקרקע שאני וכ"כ בתשובת מהרי"ט חח"מ רס"י ל"ב זו ודאי שגגה היא דמדמו תביעת ממון לתביעת קרקע. רק בטעם דתשובת הרשב"א פירש משום שהמערער אינו בעיר ובמח"כ לא ראה ברי"ו דהטעם משום שלא קרא ערער פלל וגם בדברי הר"ן חילק מהרי"ט דלא בכל פטור אמרו דמקבלין כו' ע"ש וע' בקצה ח"סי' כ"ח סק"ט חזק ג"כ דעת מהרי"ט דגם לפטור

אין מקבלין רק לפטור א"ע מתביעת ב"ד מה שתובעים שלא בפני הבע"ד וכו' וכ"כ בסי' ק"י סעי' ב' סק"ב.

וע' או"ת סי' כ"ח סי"ח מ"ש ומהרי"ט תיגרץ דווקא פשפכר המלוה תובעו כו'. ולפע"ד אין פן פנונת מהרי"ט פלל רק פנונתו פשהיתומים תובעים אז ההכרח לקבל עדות וכ"נ מדברי הרמב"ן דלעיל שפמנו מקור דברי הר"ן: קיצור ענין מ"ש בש"ע סי' כ"ח סי"ח.

אבל המביא עדים לפטור א"ע מקבלים שלא בפני התובע ומקורו מדברי הר"ן והרמב"ן. ומ"ש הרשב"א בתשו' הובאה ברי"ו זהו ענין אחר דמקבלין לפטור מערעור באופן פשאין עדיין מערער דלא פרמ"א וע' תומים בסעיף י"ח ג"כ הקשה על הרמ"א.

ובדברי הר"ן פ"א מהרי"ט דלפטור ג"כ אין מקבלין רק פשיש תובע שלא בפני בע"ד האמיתי אז ההכרח לקבל עדות מהנתבע שלא בפני בע"ד האמיתי להפטר מתביעתו של תובע זה: ובהיות פן י"ל מ"ש בתשו' דברי ריבות בשם הרשב"א שא"ל אשה פשיש עדים שהיתה א"א ואמרה גרושה אני ועדים מעידים אותה הרי זו תנשא אפי' שהעידו שלא בפני הבעל.

וצ"ל הטעם כמש"ש לעיל מיניה שאין זה בכלל שאמרו אין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד שזו לא באה עכשיו לדון בינו לבינה אלא להעיד על עצמה שהיא מותרת להנשא לאיש זת"ד אף ששם נאמר באופן אחר.

וזה לכאורה דומה למ"ש בש"ע ח"מ סי' כ"ח סי"ח ה"ל דלפטור א"ע מקבלים וה"נ האשה באה לפטור א"ע לכן מקבלים אבל לפ"ד מהרי"ט (שדחה) (נדחה) זה בפשיטות. ובהרמב"ם רפ"ב מה"ג משמע כד' הרשב"א שכ' שם דין ב' היו לה שני עדים שהיא גרושה כו' משמע ודאי אף שלא בפני הבעל.

ועוד דאילו בפני הבעל הא גם בלא עדים היא עצמה לבדה נאמנת מרב המנונא ואפשר הטעם פיון בפני הבעל היא לבדה נאמנת לכן אף שלא בפני הבעל לא הצריכו לקבל עדות בפני בע"ד.

או י"ל הטעם דלא דמי לשאר תביעות שאף להפטר אין מקבלין עדות שלא בפני המלוה דלמה לנו לקבל מאחר שאין תובעו עתה ולכשיבא המלוה ויתבענו יביא עדים. אבל זו האשה שפביאה עדים להפטר בשביל שלא תהיה עגונה ותוכל להנשא ההכרח לקבל.

או י"ל דומי' דתשובת הרשב"א שברי"ו ה"ל פשיה מוחזק בקרקע ואין מערער מקבלי' עדות ה"נ פיון שאין הבעל מערער לומר לא גרשתי והיא מוחזקת בעצמה אף שידוע שהיתה א"א מ"מ גם המחזיק בקרקע ידוע שפעם אחד הנה הקרקע של אחר וכיון שאין מערער מקבלין העדות וכמו המביא גט בא"י א"צ לומר בפ"נ ובפ"נ ואם יש ערעור יתקיים בחותמיו כו'.

ובתשו' מהר"ם אלשקר סי' ט"ז בד"ה ומ"ש החכם נ"ר ערער על תשובת הרשב"א ה"ל: ובנ"ד פשיש ערעור לומר שהמגרש הנה לא שפוי א"כ הנה אפ"ל דאין מקבלין העדות בייאמפלא מקום כתיו"נ הגט שפעידים שהי' שפוי פשאר האנשים אלא בפני המגרש אף י"ל לדמות זה להדין המבואר בש"ע ח"מ סי' מ"ו ס"ה דמקיימין את השטר אף שלא בפני בע"ד והוא תלמוד ערוף פרק הגוזל בתרא (דף קי"ב ע"ב) וע' ב"י שם ס"ח שהתוס' פירשו הטעם משום דקיום שטרות דרבנן כו'.

והרשפ"א בח"א פ"י הטעם משום שהמקינים לא על מנה שבשטר הם מעידים כו' ע"ש. ולפי טעם זה אם המקינים הם עידי השטר עצמן דא"כ על מנה שבשטר הם מעידים אין מקינים שלא בפני בע"ד וכ"כ בשט"מ בב"ק שם בשם הרמ"ה וזה דוחק דסתם אמרו מקינים את השטר שלא בפני בע"ד והיינו בכל דרכי הקיום שיש.

והרי קיום זה שהעדים מעידין על כת"י הנופר במשנה בכתובות פ"ב ע"כ נ' לכאורה טעם של התוס' עיקר. והנה בנד"ז אפ"ל ג"כ כיון שזו הנוזקה גרושה ע"פ בד"צ דק' יאמפלא ה"ז פאלו נחקרה העדות שהיא גרושה וקיי"ל ב"י דינא בתר ב"י דינא לא דייקא פי"נ (דף קל"ח ע"ב) וע' יבמות (דף ק"ו סע"ב).

וע' בטח"מ סי' מ"ו סעיף כ"ה כ"ו כ"ז ועוד אפי' בעדים אמרו חזקה אין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה בגדול כדאיתא בגמ' פ"ב דכתובות (דף י"ט ע"א) ופ"ט דב"ב (דקנ"ה ע"א) וע' בסנהדרין פז"ב (דף כ"ט סע"ב) דהטעם משום זה ידוע לכל שמעשה קטן אינו פלום לכן חזקה כו'.

ונגמא בכתובות פ' המדיר בענין קדושי קטן כו' וה"נ לענין גט נדאי כ"ע ידעי דמעשה שוטה אינו פלום וכ"ש ב"ד הצדק דק' יאמפלא ואף אם הי' בו חשש שוטה נדאי לא היו מסדרים הגט א"כ ה"ז פאלו יש חזקה שהיה פקח וע' תשב"ץ ח"א ס"י א' ס"ל ב"ד עדיפי טובא מעדים עד שאין שני עדים יכולים להכחיש דבר שנעשה בב"ד וזה צ"ע.

אבל עכ"פ נדאי עדיפי מעדים כדמוכח מהש"ס הנ"ל דב"ד בתר ב"ד לא דייקא. וקיי"ל לב"ד טועין לא חיישינו.

ולכן אף שעכשיו קרא ערעור ע"ז לומר שהיה בלתי שפוי אין זה חמור מענין קיום השטר דאע"ג שצריך קיום מקינים אותו שלא בפני בעל דין: סימן קסב בענין מ"ש הנ"ב במה"ת חאה"ע סי' קי"ד דגט הוא דין וצריך שלשה דיינים: הנה דברי רומע"ל שכתב שאף לפ"ד תשו' נ"ב העומדים שם מצטרפים לשלשה להמסדר.

מבואר פן בהדיא בג"פ ס"י קכ"ג ד"ה שוב ראיתי בתשו' הרא"ם ונ"ל וכו' ליקבעי נתינת גט תלתא כו' לא היא כו' הלכך נתינת הגט בפני חד סגי אלא דבעינן תרי שימסור הגט בפניהם והן הן עדים הן הן דיינים כו' עכ"ל.

והרי פל סמיכת הנ"ב להחמיר דנתינת הגט חשוב דין זהו רק מתשובת הרא"ם. והרי הרא"ם עצמו פוסק דסגי בחד בצירוף שני עדי המסירה כו'.

ואף שהג"פ השיב על הרא"ם קצת בזה משום די"א דלא קיי"ל כרב אחא פ"ק דסנהדרין כו' הנה זה אין שייך רק על מה שהקיל הרא"ם דהעדים נעשו דיינים. אבל בנדון זה שאין אנו צריכין לומר עד נעשה דין כיון שהיו פמה וכמה אנשים ולומדים לבד העדים והמסדר ע"ז אין שייך קושיות הג"פ.

ועוד הרי אדרבה הרי הג"פ חולק לגמרי על הרא"ם דנתינת הגט אינו דין פלל וכמ"ש רומע"ל דדברי הנ"ב הם נגד שטחיות הסוגיא פ"ק דגיטין (דף ה' ע"ב). א"כ לכאורה יש לומר ה"ו דלא להוסיף עלה במקום שהרא"ם עצמו מקיל.

אף עכ"פ בנדון זה דעדיף יותר טובא דהא א"צ לומר פלל עד נעשה דין כ"א העומדים שם כו' אין מקום לחוש פלל. ואם משום דרומע"ל הנה במעמד זה וה"ל נמצא א' קרוב הרי פנין רומע"ל הוציא א"ע מפלל הסידור והעמיד אחר במקומו הרי הדבר נראה לכל שאינו מפלל הב"ד כ"א רק מורה כו' וע"ג כו' והרי גבי נגעים דמפנרש בתורה פמה פעמים נראה הפהו כו' עכ"ז פשפיהו אינו יודע לראות הסתם רואהו ואומר לו אמור טהור ונהפיהו אומר טהור כו' כמ"ש הרמב"ם פ"ט מה' טומאת צרעת דין ב'.

ועוד דהא אף להנ"ב העומד בשטת הרא"ם בשם הא"ז דימוו נתינת הגט לחליצה שיהא דין ולכאורה מוכח בהדיא במשנה פרק מצות חליצה (דף ק"ד ע"ב) גבי חליצה בשנים או בשלשה ונמצא אחד מהן קרוב ופרש"י דהדר הנהו להו שנים מוכח דנהו הקרוב אינו מבטל השנים הפשרים ונשאר עכ"פ שנים.

וא"כ בנד"ז ג"כ לענין נתינת גט אינו מבטל מעל' את המסדר והעומדים שם שנשארו תלתא. ומה שיש להקשות ע"ז מהא דקיי"ל פ"ק דמכות (ד"ו ע"א) גבי עדים נמצא א' מהן קרוב כו' עדותן בטלה לגמרי.

ע"כ צ"ל דדיני חליצה לא דמוו לעדים אף דדיני ממונות. ואף אם לא נאמר פן ונאמר דבדיני חליצה ג"כ אם נמצא א' מהן קרוב או פסול מבטל כל הב"ד אף אם היו חמשה וששה כו'.

מ"מ בנדון זה שרומע"ל סילק א"א במכונן מלהיות מסדר אין שייך כל זה: ובעיקר דינו דהנ"ב הנה הוא ו"ל הקשה לנפשיה קושטיא עצומה מהמשנה פב"ת דגיטין (דף פ"ו ע"א) אלא שנתנו לה בפני עדים כו' דמוכח דא"צ ב"ד ע"ש באריכות.

ואח"כ תירץ דהתם מיירי בגט ארוסה. ומשום דרוב הפוסקים ס"ל דארוסה אין לה פתובה כו' ואפילו לפ"ד קצת פוסקים דארוסה יש לה פתובה פתב לחלק ע"ש.

והנה חילוקו זה השני דוחק גדול דממ"נ פנין שיש לה פתובה מאי שנא מחליצה לשטתו בשם ריב"ן דמשום שיכולה לגבות הפתובה חשוב דין דהא היבם ג"כ אין לו פירות בנכסיה פמבואר בש"ע סי' ק"ס ו"גם אין חייב לפדותה פמבואר בש"ע ס"ס"י ע"ח ואפ"ה חשוב דין ולפ"י ריב"ן שהביא זהו מצד הפתובה כו'.

וא"כ כמ"כ בארוסה ג"כ נימא הכי. אעכ"ל דעיקר סמיכתו משום דרוב הפוסקי' ס"ל דארוסה אין לה פתובה.

וא"כ זהו פליאה נשגבה אחר המחילה מפכוד תורתו שהרי במשנה זו עצמה דפב"ת דגיטין הנ"ל מסיים פשר וגובה מנכסים משועבדים. ופרש"י בגמרא שם (דפ"ו סע"ב) שהיא גובה הפתובה ע"י הגט מנכסים משועבדים דתנן ספ"ט דכתובות הוציאה גט ואין עמה פתובה גובה פתובתה.

הרי מוכרח דיש לה פתובה וא"כ לכל הפוסקים האומרים דארוסה אין לה פתובה ע"כ מיירי בנשיאה. וליכא למימר דאיירי בארוסה וכשכתב לה.

דהא הכא מיירי שאין לה שטר פתובה כדפרש"י שהוציאה הגט ואין עמה פתובה. ועוד בארוסה אף שכתב לה ס"ל להרמב"ם וש"ע סי' נ"ה דאינה גובה רק מבני חרי.

א"כ להפוסקים הנ"ל מוכרח ממשנתנו לפי פרש"י וכן משמע בירושלמי דגובה מנכסים משועבדים קאי על פתובה יעו"ש. מוכרח דגט נשיאה נמי א"צ ב"ד רק שניתן לה בפני עדים.

דְּהָא בְּמִשְׁנֵיתֵינוּ זֶה מְבֹאָר שֶׁרַק נוֹתְנוּ לָהּ בְּפָנֵי עֵדִים כַּמ"ש הַגָּאוֹן הַנ"ב ז"ל בְּעֶצְמוֹ. וְכִינּוּן שֶׁפֶן שֶׁלפ"ד רֹב הַפּוֹסְקִים מְוַכְרֵחַ דְּגַט גְּשׁוּאָה ג"כ א"צ ב"ד.

וְלִהְיוּלְקִים וְאוֹמְרִים דְּאָרוֹסָה יֵשׁ לָהּ פְּתוּבָה לְדַבְרֵיהֶם ג"כ אֵין שׁוּם מְשַׁמְעוֹת דְּגַט צְרִיף ב"ד. מִהְכִּי פִתִּי נִחְמִיר בְּזֶה נֶגֶד כַּמָּה מְשַׁנְיֹת דְּמוּכָח דְּגַט א"צ רַק שְׁנֵי עֵדִים כְּמוֹ בְּגִיטִין ס"פ הַתְּקַבֵּל אָמַר לְשָׁנִים תְּנוּ גַט כּו' וּבִשְׁאָר דּוֹכְתִי.

וְנִדְחַק דְּהַפֵּל רַק בְּגַט אָרוֹסָה כּו'. וְכ"פ הַג"פ לְהַקֵּל בְּדִיעֵבַד וְכ"ד הַפְּר"ח וְעֵינָן בַּכְּנֵה ג סס"י קל"ו וְכֵן בַּתּוֹ"ג סס"י קכ"ג פֶּסֶק כַּהַג"פ.

עַכ"פ בַּנְד"ז אֵין שׁוּם חֲשִׁשׁ. וְאֵף לְהַרְא"ם וְאֵף לְהַנ"ב אֵין כָּאֵן חֲשִׁשׁ כְּדִלְעִיל: ס' קסג בְּעֵינָן שֶׁקָּרָה בְּגַט שֶׁאַחַר הַנְּתִיבָה כַּמָּה חֲדָשִׁים הוֹצִיא הַמְּגַרֵּשׁ לְעַז שְׁנֵי עֵדִים לְעַז שְׁנֵי עֵדִים הַגַּט שֶׁהֵבִיא הוּא לְכַתְּבָה עָלָיו הַגַּט הַשְּׁתַּחֲוָה לוֹ יִשְׂרָאֵל מוֹמָר לְעִבּוּדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת.

וְלָכֵן לֹא רָצָה בְּשַׁעַת נְתִיבַת הַגַּט שֶׁיִּנְכַּתֵּב הַגַּט רַק עַל גְּיָר שְׁלוֹ. וּבְעִיר [הַהוּא] וְגַם סְבִיבוֹתֶיהָ לֹא נִמְצָא כָּל מוֹמָר לְעִבּוּדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת: (* אֶרְסִינָן בְּגִמְרָא פ"ג דר"ה (דכ"ח ע"א) אָמַר רַב יְהוּדָה כּו' עַד מ"ט עִיר הַנְּדַחַת פְּתוּתִי מִיְכַתֵּת שְׁעוֹרֵיהָ וּפְרִשׁ"י דְּהָא לְשָׁרִיפָה קָאֵי וּכְשָׁרוּף דְּמִי.

וְשׁוֹפָר בְּעֵי שִׁיעוֹר כּו'. וַיֵּשׁ לְהַעִיר דְּהָא לְכַאוֹרָה סְבָרָא זֶה דְּכָל הָעוֹמֵד לְיִשְׂרָאֵל כְּשָׁרוּף דְּמִי זֶהוּ סְבָרַת רַבִּי שֶׁמְעוֹן וְרַבְּנָן פְּלִיגֵי עָלֶיהָ כֵּן מִשְׁמַע מִדְּבַרֵּי הַר"ן בְּגִיטִין פֶּרֶק הַמְּבִיא תְּנִינָן (ד"כ ע"א).

וְעֵינָן בְּמַנְחוֹת פ"ב (דק"א סע"ב) וְדָף (ק"ב ע"ב) דר"ש ס"ל כָּל הָעוֹמֵד לְיִנְרַק כְּזָרוּק דְּמִי וְרַבְּנָן פְּלִיגֵי עָלֶיהָ. אֵף הַתּוֹסֵ' בְּסוּטָה פֶּרֶק אָרוֹסָה (דכ"ה ע"ב) בַּד"ה לָאוּ כְּגִבּוּי פְּתוּבוּ וְהָא דְּאָמַר גְּבִי שׁוֹפָר שֶׁל עִבּוּדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת כּו' פְּתוּתִי מִיְכַתֵּת שְׁעוֹרֵיהָ אֶפִּילוּ רַבְּנָן מוֹדוּ מִשׁוּם דְּאִיסוֹר הַנְּאָה הוּא וְלֹא הָנִי אֵלָא כְּעַפְרָא דְּאֶרְעָא בְּעֵלְמָא וְלִיכָא שִׁיעוֹרָא עכ"ל.

(גַּם לְהַעִיר דְּמִדְּקָאֵמַר רִיב"ז בְּשָׁל ע' אֵלִילִים יֵצָא מִשְׁמַע בֵּין ע"א דְּנִכְרִי מִשׁוּם אֵף דְּלְשָׁרִיפָה קָאֵי הָרִי יְכוּל לְבַטְלוֹ בֵּין ע"א דְּיִשְׂרָאֵל אַע"ג דַּא"י לְבַטְלוֹ עוֹמֵד לְגַנְיָזָה וְלֹא לְשָׁרִיפָה) וְעֵינָן מִזֶּה ג"כ בַּב"ק פֶּרֶק מְרוּבָה (דע"ו ב').

וְעֵינָן בְּהַרְמַב"ם פ"א מה' שׁוֹפָר ה"ג כ' שׁוֹפָר שֶׁל ע"א אֵם תְּקַע יֵצָא וְלֹא חִילַק בֵּין (* כָּל הַפְּלִפּוּל הַזֶּה קָאֵי רַק עַל הַדְּתוֹת שֶׁהִיוּ בִּימֵי קֶדֶם אֲבָל לֹא בְּזִמְנָהּ הַזֶּה. ע' כּוֹכְבִים דַּא"י וּבֵין ע' כּוֹכְבִים דְּיִשְׂרָאֵל.

וּבַהַגְמִי"י שֶׁם צִינָן וְכֵן אֵיתָא בִּירוּשְׁלַמִי פֶּרֶק לְוֵלֵב הַגְּזוּל וּבְמַצָּנוֹת חֲלִיצָה דְּאָמַר ר"א וְכֵן רַבִּי מְנָא וְכֵן תְּנִי רַבִּי חִיָּיא וְדָלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּהִקָּא דְּאָמַר פְּתוּתִי מִיְכַתֵּת שְׁעוֹרֵיהָ וְכֵן תְּנִי ר' אוֹשַׁעְיָא הָתָם עכ"ל.

וְז"ל הִירוּשְׁלַמִי שֶׁם שׁוֹפָר שֶׁל ע' כּוֹכְבִים וְשֶׁל עִיר הַנְּדַחַת רַבִּי לְעִזָּר אוֹמַר כְּשֶׁר תְּנִי רַבִּי חִיָּיא כְּשֶׁר תְּנִי ר' הוֹשַׁעְיָא פְּסוּל הַכֹּל מוֹדִין בְּלוּלָב שֶׁהוּא פְּסוּל מֵהַ בֵּין שׁוֹפָר וּמֵהַ בֵּין לְוֵלֵב א"ר יִסָּה בְּלוּלָב כְּתִיב וּלְקַחְתֶּם לָכֶם מִשְׁלָכְכֶם לֹא מִשְׁלָל אִיסוֹר הַנְּיָיָה בְּרַם הִקָּא יוֹם תְּרוּעָה? הִנֵּה לָכֶם מ"מ א"ר אֶלְעָזָר תְּמָן בְּגוּפּוֹ הוּא יוֹצֵא הִקָּא בְּקוּלוֹ הוּא יוֹצֵא יֵשׁ קוּל אִיסוֹר בְּהַנְּאָה עכ"ל וְכ"ה בִּירוּשְׁלַמִי בִּיבְמוֹת פֶּרֶק מַצָּנוֹת חֲלִיצָה.

וּמִשְׁמַע דְּפְלִיג אֶתְלַמוּדָא דִּינָן וְכַמ"ש הַגְּמִי"י דְּפְלִיג עַל רַב יְהוּדָה דְּהִקָּא דְּאָמַר פְּתוּתִי מִיְכַתֵּת שִׁיעוֹרָא וְכֵן תְּנִי ר' הוֹשַׁעְיָא הָתָם ר"ל בִּירוּשְׁלַמִי דְּאוֹמַר תְּנִי ר' הוֹשַׁעְיָא פְּסוּל ס"ל כְּרַב יְהוּדָה

דְּהַכָּא דְּאוּמַר פְּתוּמֵי מִיְקַתַּת שְׁיַעוּרִיָּה וְזֶה דְּלָא פְּהַקְרָבֵן הַעֲדָה בְּתוֹסְפוּתֵיו פְּרַק מְצַנַת חֲלִיצָה
שְׁפַתְבּ הִירוּשְׁלָמִי לֹא פְּלִיג וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְנִרְאָה דִּר' חֲזִיא וּר' הוֹשַׁעְיָא לֹא פְּלִיגֵי דִר"ח בְּע' פּוֹכְבִים
שֶׁל א"י שְׁיֵישׁ לָהּ בִּיטוּל וְלֹא פְּתִית שְׁעוּרִיָּה וּר' הוֹשַׁעְיָא אֲיִירֵי בְּע"ג שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְעִיר הַנְּדַחַת נִמִּי
לִר' חֲזִיא דְּמִכְשִׁיר אֲיִירֵי בְּשׁוֹפֵר כּו' עכ"ל.

וּדְבָרֵיו דְּחֻקִּים מְאֹד וְהֵם ג"כ נִגְדַּד הַגְּמִי"י פְּנ"ל. גַּם בִּפ"ח מַה' לְיֹלָב ה"א כ' הַמַּגִּיד וְלֹא חִילַק
רַבֵּינוּ בֵּין א"י לְיִשְׂרָאֵל וְע"ש בַּהַגְּמִי"י בְּשֵׁם רַא"ם מְשַׁמַּע דְּנֻקָּא שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּאַשְׁרָה דְּמִשָּׁה
הַעוֹמֶדֶת לְשָׂרִיפָה.

מִיָּהוּ בְּסִפְרָ יְרֵאִים (ס"א קכ"ד) פִּירֵשׁ דְּהֵינּוּ ע"ג שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁאִין לָהּ בִּיטוּל. וְהָר"ן בִּר"ה פָּאן
כ' וְכִי אָמְרִינוּ דְּבַע"ג יֵצֵא דְּנֻקָּא בְּע"ג דַּא"י כּו' אָבָל בְּע"ג דְּיִשְׂרָאֵל כּו' מִיְקַתַּת שְׁעוּרִיָּה פְּדַאֲיָתָא
ס"פ פְּסוּי הַדָּם.

וּבַעַל הַמְּאוּר כ' וּמוֹקְמִינוּ לָהּ לְהֵיָא דְּס"פ פְּסוּי הַדָּם בְּאַשְׁרָה דְּמִשָּׁה דְּכְתוּמֵי מִיְקַתַּת שְׁעוּרִיָּה.
וְהַמְּרַדְכֵי פָּאן ס"א תְּשַׁע"ז כ' דְּבִשְׁל ע"ג דְּיִשְׂרָאֵל לֹא יֵצֵא דְּאִין לָהּ בִּיטוּל אֲלֵא שְׂרִיפָה וְכְתוּמֵי
מִיְקַתַּת שְׁעוּרִיָּה.

וּדְבָרֵי הָר"ן וְהַמְּרַדְכֵי נוֹבְעִים מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' פְּרַק פְּסוּי הַדָּם (דפ"ט ע"א) מְדַאֲמְרִינוּ בַּגְּמ' שֶׁם
דְּבִשְׁל ע"ג לֹא יֵצֵא וּמְפָרְשִׁים דְּמִיִּירֵי בְּע"ג דְּיִשְׂרָאֵל. אֲדָּהּ קָנְשָׁה דְּרַש"י פ"א דְּכְתוּמֵי מִכְתַּת שְׁעוּרִיָּה
מְשׁוּם דְּעוֹמֵד לְשָׂרִיפָה וְהָרֵי ע"ג דְּיִשְׂרָאֵל אִין טַעוּן רַק גְּנִיזָה פְּמִבְּנֹאֵר בְּפִרְק ר' יִשְׁמַעְיָאֵל אוּמַר
שֶׁלֹּשׁ אָבְגִים (דנ"ב ע"א) וְהַתּוֹס' דִּיבְמוֹת (דף ק"ד ע"א) עֲמַדוּ עַל קוֹשְׁיָא זֹו וְתִירְצוּ ב' תִּירוּצִים
הָא' פִּינוּן דְּטַעוּנָה גְּנִיזָה אִין פְּתוּמֵי שְׁיַעוּר גְּדוּל מְזָה.

הַב' דְּמִיִּירֵי בְּע"ג שֶׁל א"י שְׁעַבְדָּה לְדַעַת יִשְׂרָאֵל דְּטַעוּנָה שְׂרִיפָה. וּלְפִי תִירוּץ הַשְּׁנִי ע"ג שֶׁל
יִשְׂרָאֵל לֹא פְּתוּמֵי מִכְתַּת שְׁעוּרִיָּה.

וְהֵיָה פ"ג דְּסוֹפָה (דל"א סע"ב) גְּבִי בְּאַשְׁרָה דְּמִשָּׁה עֲסָקִינוּ פִּרְש"י אוּתָם שְׁהִיוּ בְּשַׁעַת פִּיבוּשׁ א"י
שְׁהַצְרִיכָם הַפְּתוּב שְׂרִיפָה כּו' וְהַתּוֹסְפוֹת פִּירֵשׁוּ דְּהֵינּוּ ע"ג שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אָבָל לְפִרְש"י י"ל דְּנֻקָּא
אוּתָם שְׁהִיוּ כּו' מִשַּׁא"כ ע"ג דְּיִשְׂרָאֵל דְּטַעוּנָה גְּנִיזָה וְלֹא שְׂרִיפָה פְּנ"ל.

וּלְפִר"ת וְכֵן פ"א הַכ"מ פ"ח מַה' לְיֹלָב בְּע"ג דַּא"י קוֹנְדָם בִּיטוּל פִּינוּן דְּלְשָׂרִיפָה עוֹמֵד חָשׁוּב פְּתוּמֵי
מִכְתַּת שְׁעוּרִיָּה אֲדָּהּ דָּאָם בְּטָלָה יֵישׁ לָהּ בִּיטוּל מ"מ כָּל פְּמָה דְּלֹא בִּיטוּל חָשׁוּב מִכְתַּת שְׁעוּרִיָּה. א"כ
י"ל דְּנֻקָּא שֶׁל א"י אָבָל דְּיִשְׂרָאֵל פִּינוּן דְּאִינָה טַעוּנָה שְׂרִיפָה לֹא חָשׁוּב מִכְתַּת שְׁעוּרִיָּה.

אֲדָּהּ א"כ קָנְשָׁה ל"ל לְאוּמַר בְּאַשְׁרָה דְּמִשָּׁה הַל"ל בְּאַשְׁרָה דַּא"י קוֹנְדָם שְׁבִיטְלָה וְהָהוּא דִּיֵּצֵא זָהוּ
לְאַחַר בִּיטוּל. גַּם בְּלֵא"ה דּוֹחַק שְׁיָהָא ע"ג דַּא"י שְׁיֵישׁ לָהּ בִּיטוּל חֲמִירָא מַע"ג דְּיִשְׂרָאֵל שְׁאִין לָהּ
בִּיטוּל.

וּבְחִידוּשֵׁי הָרִיטְבָּ"א רפ"ג דְּסוֹפָה אֲמַתְנִיתוּן שֶׁל אֲשְׁרָה וְשֶׁל עִיר הַנְּדַחַת פְּסוּל אוּקִים בְּגִמְרָא
בְּאַשְׁרָה דְּמִשָּׁה פִּירֵשׁ אֲשְׁרָה שְׁזָכָה בָּהּ יִשְׂרָאֵל שְׁאִין לָהּ בִּיטוּל עוֹלָמִית שְׁעוֹמֶדֶת לְשָׂרִיפָה וְכָל
הַעוֹמֵד לְיִשְׂרָאֵל פְּשָׁרוּף דְּמִי וְכֵאלוּ אֲפָרוּ מוֹנָח וְצַבוּר פָּאן וְהֵינּוּ דְּאֲמְרִינוּ פְּתוּמֵי מִכְתַּת שְׁעוּרִיָּה
עכ"ל.

לכאורה אפ"ל דדוקא ע"ג של א"י שזכה בה ישראל היא נק' אשרה דמשה והיא טעונה שריפה
פיון דבעצם היא ע"ג של א"י שטעונה שריפה וכיון שזכה בה ישראל אין לה ביטול עולמית וכל
העומד לישורף פשוט דמי.

אבל ע"ג של ישראל מתחלתה פיון דאינה טעונה שריפה רק גניזה לא חשוב פתוטי מכתת
שעוריה. ועיין בש"ג פ"ג דסנפה הנה אחר מהן של אשרה שהיתה בימי משה כו' ע"ש דבריו י"ל
כמו שכתבתי.

ובמרדכי שם רפ"ג וכן בהר"ן משמע דע"ג של ישראל נקרא אשרה דמשה משום דלית לה
ביטול. וכן משמע לכאן בפרש"י פ"ג דעכומ"ז (דמ"ב ע"א) בד"ה אין לה ביטול עולמית וטעונה
גניזה פדילפיון בפרק ר"ש (דנ"ב) מושם בסתר עכ"ל הרי ס"ל דע"ג של א"י שזכה בה ישראל
ה"ל כע"ג שמתחלתה של ישראל וטעונה גניזה.

אף בב"י רס"י קמ"ו בד"ה אפילו ע"ג. וכ' הסמ"ג דטעמו משום גזירה אטו ע"ג של ישראל עכ"ל.

א"כ לפ"ז פיון שמדאורייתא היא כע"ג של א"י א"כ יש בה חומרי ע"ג של א"י דטעונה שריפה
וחומרי ע"ג דישאל מדרבנן דלא מהני לה ביטול. ואמנם שא"פ ס"ל דמדאורייתא ה"ל כע"ג
של ישראל כמ"ש בשער המלך פ"ח מה' לולב הלכה א' וכן משמע מדברי רש"י ה"ל ואם פן
לפי זה הדר דינא מדאורייתא דטעונה גניזה: והנה בגוף הדין הא דע"ג של ישראל טעונה גניזה
ובשל א"י טעונה שריפה רק דמהני לה ביטול.

אף שכ"כ בפשיטות הפר"ח בה' גיטין סי קכ"ד סס"ק ב' ונ"ל וי"ל דנפ"מ לע"ג של ישראל
שאינה טעונה שריפה אלא גניזה מדכתיב ושם בסתר כו' והביא מהתוס' דיבמות פרק מ"ח (דף
ק"ד ע"א) שכתבו וא"ת אי בע"ג של ישראל מאי קאמר והא פתוטי מכתת שיעוריה והא טעונה
גניזה כו' וכמש"ל ומשמע מדבריהם הא ע"ג דא"י טעונה שריפה.

וכ"מ לכאורה בהרמב"ם פ"ח מהע"ג דהלכה ו' כתב ע"ג של א"י שזחק וזורה לרוח או שורף
ומטיל לים כו' וגבי ע"ג של ישראל שם הלכה ט' כתב וטעונה גניזה. והכ"מ שם הלכה ו' כתב
ושריפה זו למה.

והלח"מ שם כ' ונ"ל עיין מ"ש התוס' פרק פסוי הדם ד"ה ושחיקה דכל ע"ג תחלתה בשריפה
דומיא דעגל וכ"כ הרשב"א בחידושו עכ"ל. ועל מ"ש הרמב"ם דין ט' וטעונה גניזה כ' הכ"מ
ומ"מ איני יודע גניזה זו למה ה"ל לשורפה או לאבדה וצ"ע.

ובכנה"ג חלק א"ח בסופו הביא ד' הכ"מ הנ"ל וכתב כפר הרגישו התוספות בזה וכתבו אף אשרה
טעונה גניזה פירש ביעור בלי הנאה כמו עגל ששחקהו ונרוהו עכ"ל. והוא בתוס' בע"ג פרי"ש
(דף נ"ב ע"א) ד"ה מה מזבח וקאי על ע"ג של ישראל.

אכן רש"י שם ד"ה וטעונה גניזה פ"י דכשהיא שלמה וגניזה בקרקע עכ"ל. וכן ראיתי בספר
תורת חיים במסכת ע"ג (דף נ"ב ע"א) שפ"י דע"ג של א"י דינם בשריפה ושל ישראל דינם בגניזה
וע"ג של א"י אף שזכה בה ישראל דינה בשריפה יעו"ש שהאריף.

ותמה על הטור והב"י סס"י קמ"ו שלא חילקו לענין ביעור בין ע"ג דא"י ובין ע"ג דישאל. ועיין
מזה בשער המלך פ"ד מה' גרושין הלכה ב' סד"ה ומעתה אבא נבא הביא ד' הפר"ח הנ"ל ואיף
התוספות (דף נ"ב ע"א) ד"ה מה מזבח ס"ל דע"ג של ישראל טעונה שריפה.

ובאמת צ"ל ברש"י ס"פ פסוי הדם (דף פ"ט ע"ב) דע"ג פתוטי מכתת שיעוריה משום דעומד לשרפה וכל העומד לישורף פשוף דמי. א"א לומר דמיירי בע"ג של א"י דהא פיון דמהני ליה ביטול קי"ל אם תקע בו יצא.

אלא ע"כ מיירי בע"ג של ישראל. והרי להפריח אין טעונה שרפה רק גניזה ודוחק לומר דמיירי בע"ג של א"י שזכה בה ישראל וכשטת התורת חיים דטעונה שרפה דהא רש"י פי' בע"ג (דמ"ב ע"א) וטעונה גניזה פנ"ל.

גם קשה מנ"ל דע"ג דא"י טעונה שרפה הא אמרינן דדינה שוחק וזורה לרוח או מטיל לים ולא נזכר במשנה וגמרא שרפה. ומה שהביא הלח"מ מהתוס' פ"ק פסוי הדם (דפ"ח) א"כ אף בשל ישראל דינה בשרפה שהרי פתב דומיא דעגל: והנה יש להוכיח דא"צ שרפה שהרי שנינו פכ"ש ריה"ו אומר אין ביעור חמץ אלא שרפה וחכ"א אף מפרר וזורה לרוח כו' ואמרו בגמ' שם פכ"ש (דף כ"ח ע"א) ותנן נמי גבי ע"ג כה"ג מוכח דגם בע"ג הדין כמו גבי חמץ לרפנו דסגי במפרר כו' וזה לא כריה"ו דמצריף שרפה.

א"כ גבי ע"ג א"צ שרפה. וסוף תמורה (דל"ד ע"א) נז' ואפר אשרה מבואר דהוא מהנשרפין ולא מהנקברין.

והוא ג"כ בפסחים פכ"ש שם (דכ"ז ע"ב). והי' אפשר לומר דנקא באשרה ולא שאר ע"ג דסגי בשוחק וזורה לרוח.

והרמב"ם פ"ז מה' ע"ג דין יו"ד שכתב ע"ג או אשרה ששרפה אפרה אסור. היינו דלענין אפרה אם נשרפה גם בע"ג אסור כמו באשרה דנפקא לן מולא ידבק ביזדף מאומה כו' כמ"ש התוס' דתמורה דל"ג סע"ב) יעו"ש.

אבל לענין לכתחלה י"ל ע"ג א"צ שרפה רק שוחק וזורה כו' וכן בטוי"ד רס"י קמ"ב כ' הלשון אפילו אם שרפה. ועיין תוספות פכ"ש שם (דכ"ז ע"ב) ד"ה חוץ דאפרה אסור אף בע"ג של א"י וכ"מ מהא דתנא סוף ביצה (דל"ט ע"א) גחלת של ע"ג אסורה וכשנעשית גחלת היינו כמו אפר. מיהו התוס' בפסחים פכ"ש (דכ"ו ע"ב) ד"ה בישלה פתבו יש לחלק בין אפרן לגחלים וע' בש"ף בי"ד סי' קמ"ב ס"ק יו"ד. ובפסקי תוספות סוף תמורה כ' אשרות א"י אפילו שרפה ישראל ומותר אם לא אשרה דמשה עכ"ל ודבריו צע"ג אם לא שנאמר דס"ל פקוששית הרשב"א בתוספות דפסחים (דכ"ו ע"ב) דתהוי כע"ג שנסתברה מאיליה כו'.

וע' בפנ"י שם ובפרישה רס"י קמ"ב ובכנה"ג שם בהגהת הטור רס"י הנ"ל דלא קי"ל פקוששית הרשב"א אלא דאפרה אסור אם שרפה ישראל וכדפרש"י ג"כ בפסחים שם ד"ה ואפר הקדש: לכן נלע"ד דאע"ג דאין טעונה שרפה פיון עכ"פ צריף להיות שוחק וזורה לרוח כו' ואפרה אסור חשוב ג"כ פתוטי מכתת שיעוריה.

דהא התוס' דיבמות (דק"ד ע"א) לחד תירוץ ס"ל דאף היכא דטעון גניזה חשוב פתוטי מכתת שיעוריה והגם שלתירוץ שני משמע דאינו פן י"ל היינו בע"ג דישאל דטעונה גניזה כשהיא שלמה כדפרש"י בע"ג (דנ"ב ע"א).

וכ"מ בהדיא ממ"ש בתורה ניטמון אנתם יעקב תחת האלה בפ' וישלח (ל"ה). והתורת חיים בע"ג (דנ"ב ב') הקשה דאף שקנוהו בית יעקב מ"מ מתחלה הנה ע"ג של א"י.

וא"כ איך סגיי בגניזה לבד ה"ל לשןרפה. ותירץ שי"ל שביטוליה תחלה וגנזום רק לרונחא דמילתא והוא דוחק.

וקבר פתבתי דמרש"י (דמ"ב ע"א) משמע ע"ג של א"י שזכה בה ישראל דינה בגניזה. עכ"פ מכ"ז נאמר דגם לתירץ השני דתוספות דיבמות הנ"ל היכא דצ"ל שוחק וזוהי כו' חשוב פתותי מכתת שיעוריה.

אלא דבע"ג של א"י פיון דסגי לה בביטול לא חשיב פתותי מכתת שיעורין' כדפרש"י בהדיא ביבמות (דק"ג ע"ב) גבי סנדל של כו' דאע"ג דסנדל אית ליה שיעורא שיהא חופה רוב רגלו. עכ"ז בשל א"י יצא פיון דמהני ליה ביטול אע"ג שיעורין לא ביטוליה אבל היכא דלא מהני ליה ביטול פגון שזכה בה ישראל אם נאמר דאזי לא סגי לה בגניזה שלימה כו' אלא שוחק כו' וגנזיה או מטיל לים.

א"כ ודאי חשוב פתותי מכתת שיעוריה: והנה צ"ל מ"ש בגמ' ס"פ פסוי הדם (דפ"ט ע"ב) הכא כל מה דמכתת מעלי לכסוי. למה הנצרה לקף.

תיפוק ליה דלא בעינון שיעורא דהא אמר התם שיעורא בעינון כו' ומזה נ' לכאורה דגבי גט דלא שייך לומר כל מה דמכתת מעלי לכסוי. אע"ג דלא בעינון שיעורא אין הגט גט וגבי לחי דאמרינן בעירובין פ"ק חלון (ד"פ ע"ב) עושין לחי אשרה ופרש"י משום דלחי אין לו שיעור לרונחו ופ"ו.

אלמא מידי דא"צ שיעור אע"ג דלא שייך לומר כל מה דמכתת מעלי אין נפסל מהא דכתותי מכתת שיעורא. והתוס' שם ד"ה אבל ס"ל דגם לחי צריף שיעורא זוטא דהא רוחב משהו מיהו בעי.

מ"מ פיון דלא בעי אלא שיעורא זוטא לא החמירו בו. א"כ לכאורה גם גבי גט י"ל דסגי בשיעורא זוטא ברונחו אלא שי"ל דדוקא בלחי דרבנן הקילו מיהו לפעמים יש לחי דמהני מדאורייתא כמ"ש בגמ' פ"ק דערובין (ד"ב ע"ב) מבוי שאינו ראוי לשיטוף הכשירו בלחי הזורק לתוכו חייב כו' וכן גם לקולא סמכינן ע"ז בדופן סנפה כדאיתא בגמרא פ"ק דסנפה (ד"ז) ואילו גבי כו' וסגי בלחי מיגו דהוי דופן לשבת הוי נמי דופן לסנפה יעו"ש בפרש"י.

והרי עושין לחי אשרה. משמע בכל מיני לחי.

והבית מאיר סי' קכ"ד כ' דמלחי אין שום ראיה ולא כהפר"ח. ודקדק פן ממ"ש התוס' בעירובין שלא החמירו בלחי.

א"כ זהו רק בדרבנן וכ"מ בחידושי הריטב"א שם. אבל לפמ"ש דגם בלחי דאורייתא אמרינן פן הוי ראיה.

והנה לענין תירוץ הגמרא דס"פ פסוי הנ"ל י"ל עפ"מ ש הפר"ח בה' גיטין רס"י קכ"ד דבמידי דבעינון שיעורא פשוטר ולולב גם לרבנן דלא ס"ל כל העומד לישרף פשוטר דמי מ"מ חשוב פתותי מכתת שיעוריהו פיון דעומדין לישרף.

ובמידי דלא בעינון שיעורא תלוי בפלוגתא דרבנן ור"ש. דלר"ש דאומר כל העומד לישרף פשוטר דמי אין כאן אלא עפ"א בעלמא ואינו כלום.

וּלְרַבֵּנּוּ כִּינּוּן דְּלֹא בְּעֵינֵינּוּ שְׂעוּרָא מְהֵינִי. וְאִ"כ לְהַכִּי ס"פ כְּסוּי הַדָּם לְעֵינֵי כְּסוּי אָמַר הֵכָא פֶּל מַה דְּמַכְתָּת מְעַלִּי לְכְּסוּי וּר"ל דְּבַכְהוּ גַם מְהֵינִי גַם לַר' שְׂמַעוֹן דְּגַם לְדִידֵי' מְכַסִּין בְּעַפְרָא אֶפְרָה כּו'.

מִשָּׂא"כ הֵיכָא דְּלֹא שְׂעוּרָא ה"ט כְּמוֹ גַבִּי גִט תְּלוּי בְּפִלּוּגְתָּא דְּר"ש וְרַבֵּנּוּ: קִי צוּר מ"ש בְּגִמְרָא ס"פ כְּסוּי הַדָּם אֲבָל הֵכָא פֶּל מַה דְּמַכְתָּת י"ל זְהוּ מְהֵינִי אֶף לַר' שְׂמַעוֹן. אֲבָל לְרַבֵּנּוּ אֶפְלוּי הֵיכָא דְּלֹא שְׂעוּרָא לּוֹמַר כִּן מְהֵינִי הֵיכָא דְּלֹא בְּעֵי שְׂעוּרָא: אֶף לְשׁוֹן רַש"י מִשְׁמַע דְּכְתוּבֵי מַכְתָּת שְׂעוּרָא זְהוּ מִשׁוּם כִּינּוּן כְּשָׂרוּף דְּמִי מִמֶּשׁ וּס"ל דְּבַהֲגָהוּ דְּמַצְנָה לְבַעֲרֵן אֶפְלוּי רַבֵּנּוּ מוֹדוּ לַר"ש דְּכְשָׂרוּף דְּמִי. וְאֶפְשָׁר לַפ"ז בְּאַמַּת דְּנוֹקָא בְּכְסוּי הַדָּם שְׂרִי וְלֹא בְּגִט וּצ"ל לְחִי לֹא דְּמִי לְגַט. מִיְהוּ מְלִשׁוֹן הַתּוֹס' דְּסוּטָה (דכ"ה ע"ב) הַנּוֹכֵר לְעִיל אוֹת א'.

י"ל כַּמ"ש הַפְּר"ח דְּרַבֵּנּוּ מוֹדוּ רַק דְּלִיפָא שְׂעוּרָא. אֲבָל בְּמִידֵי דְּלֹא בְּעֵי שְׂעוּרָא כְּמוֹ בְּלַחֵי כְּשָׂר לְרַבֵּנּוּ.

וְגַם לַפְּרַש"י י"ל דַּמ"ש בְּגִמְרָא אֲבָל הֵכָא פֶּל מַה דְּמַכְתָּת כְּתוּבֵי מְעַלִּי לְכְּסוּיָא הֵינּוּ שְׂאֵמַתַּת הַדְּבָר כּו'. אֲבָל גַּם בְּלֹא"ה נְמִי הֵיכָא דַּא"צ שְׂעוּרָא כְּשָׂר דְּהַעֲיָקֵר הַפְּיִסוּל הוּא מִשׁוּם דְּשׁוֹפֵר שְׂעוּרָא בְּעֵינֵינּוּ וְכִן בְּלִילֵב וְכִן בְּסַנְדֵּל.

גַּם בְּלֹא"ה כִּינּוּן לְהִירוּשְׁלָמִי גַבִּי שׁוֹפֵר יוֹצֵאִין אֶפְלוּי בְּשָׁל ע"ג וְשָׁל עִיר הַנְּדַחַת וְכִן בְּסַנְדֵּל וְאֵע"ג דְּבַעֲיָנֵינּוּ שְׂעוּרָא א"כ נְהִי דְּתַלְמוּדָא דִּידֵן פְּלִיג בְּזַה. הֵינּוּ מִשׁוּם דְּבַעֲיָנֵינּוּ שְׂעוּרָא.

מִשָּׂא"כ גַבִּי גִט י"ל דְּחֻשׁוֹב א"צ שְׂעוּרָא וְכַמ"ש הַר"ן לְכִן גַּם שָׁל ע"ג דְּיִשְׂרָאֵל כְּשָׂר. וְלִשְׁטַת הַר"ן ג"כ לְרַבֵּנּוּ כְּשָׂר וְעוֹד נּוֹסֵף לְזַה דְּבָשָׁל ע"ג דְּיִשְׂרָאֵל לַפ"ד תִּירוּץ א' בְּתו' דִּיבְמוֹת (ק"ד א') לֹא אֶמְרִינֵן בִּי מַכְתָּת שְׂעוּרָא וְכִן לְהַר"ן לֹא שְׂעוּרָא אֶף לַר"ש כֹּל הַעוֹמֵד לִישְׂרָף כְּשָׂרוּף דְּמִי כִּינּוּן דְּטַעוֹן גְּנִיזָה.

גַּם אַפ"ל הָא דְּקִי"ל שׁוֹפֵר שָׁל ע"ג דְּיִשְׂרָאֵל לֹא יִתְקַע בּוֹ מִשׁוּם דְּכְתוּבֵי מַכְתָּת שְׂעוּרָא זְהוּ כְּשָׂהוּא וְדַאי שָׁל ע"ג אֲבָל אִם הוּא סְפֵק ע"ג אֶף דְּסַפֵּק ע"ג אֲסוּרָה כַּמ"ש הַרְמַב"ם פ"ז הַלְכָה יו"ד. וְדַאי שְׂהִיא אֲסוּרָה אֲבָל לֹא שְׂעוּרָא בְּהַ כְּתוּבֵי מַכְתָּת כִּינּוּן דְּסַפֵּק הוּא אִינוּ עוֹמְדַת וְדַאי לְשָׂרוּף עַד שְׂנַאמַר דְּכְשָׂרוּף דְּמִי דְּזַה שְׂעוּרָא לּוֹמַר רַק בְּנֻדַאי ע"ג.

וְקִצַּת י"ל כְּמוֹ בְּנֻדַאי ע"ג דַּא"י אֶף קוֹדֵם שְׂבִיטְלָה יוֹצֵא בְּהַ מִשׁוּם דְּאֶפְשָׁר לְבִטְלָה וְאֶף שְׂעוּרָא לֹא בִיטְלָה מ"מ כִּינּוּן דְּאֶפְשָׁר לְבִטְלָה וְהֵינּוּ ע"י א"י כּו'. לְכִן כַּמ"כ בְּסַפֵּק ע"ג דְּיִשְׂרָאֵל ג"כ כִּינּוּן דְּאֶפְשָׁר אִינְהוּ ע"ג כְּלָל לֹא חֻשִׁיב כְּתוּבֵי כּו' וְכַמוֹ דְּכִלְאֵי הַפְּרָם מְטַמְּאִין טוֹמְאָת אוֹכְלִים וְלֹא אָמַר כְּתוּבֵי מַכְתָּת שְׂעוּרָא שְׂהַתּוֹסְפוֹת דְּסוּטָה פְּרָק אַרוּסָה (דכ"ה ע"ב) הוֹכִיחוּ מְזַה דְּלִיכָא לְדַמוּיֵי הַעֲנִינִים לְהַדְּדִי.

וְהַפְּר"ח הֵבִיא מְזַה רְאִיָּה דְּלֹא קִי"ל כַּר' שְׂמַעוֹן וְהַבֵּית מַאִיר כְּתַב דְּלֹא אָמַר כְּשָׂרוּף דְּמִי אֲלֵא הֵיכָא דְּמַצְנָה לְבַעֲרָם כְּמוֹ בַע"ג מִשָּׂא"כ בְּכִלְאֵי הַפְּרָם כּו' ע"ש. וּבְזַה מְתוּרָץ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' פְּרָק לְוֵלֵב הַגְּזוּל (דל"ה ע"א) ד"ה לְפִי.

וְאִת' שָׁל עֲרָלָה ת"ל דְּמַכְתָּת שְׂעוּרָא דְּמַצְנוֹתוֹ בְּשָׂרִיפָה כּו' עכ"ל וְאַחֲרֵיהֶם נִמְשְׁכוּ הַר"ן וּבְחִידוּשֵׁי הַרִיטְב"א שָׁם. וּבְאַמַּת זְהוּ נִגְדַת פְּשֻׁט הַגְּמָרָא שָׁם וְנִגְדַת הַפּוֹסְקִים הַסּוֹבְרִים דְּשָׁל עֲרָלָה אִינוּ פְּסוּל רַק לְיוֹמְרָאוֹן לְבַד.

אבל לפמ"ש התוס' פ'ק ארוסה דכלאי הפ'ק מטמאין טומאת אוכלין ולא אמרינן פתותי מכתת שיעורי' וכ"ש בשל ע'לה. לכן לק"מ קושניית התוספות דפ'ק לולב הגזול וא"ש סוגיית הגמרא דשם בפשוטה.

וא"כ לכאורה פשיש ספק שמא אינו ע"ג פ'ל י"ל דלא תמור מנדאי פ'לאי הפ'ק. גם בתוי"ט בסוטה פ'ק ארוסה מ"ב אף דב"ש ס"ל שטר העומד לגבות פ'גבוי דמי עכ"ז פשיש ספק אם עומד לגבות לא הנה פ'גבוי פ'לל וה"נ לר"ש אף דס"ל פ'ל העומד ליש'רף פ'ש'רף דמי אבל פ'שהוא ספק שמא אינו עומד ליש'רף י"ל לאו פ'ש'רף דמי.

וכ"ש לרבנן דפליגי עליה רק גבי ע"ג ס"ל פ'ל היינו בודאי ולא בספק: ואף אם גם בספק יחמירו ג"כ. ה'א י"ל שאינו ספק שקול פ'לל אלא קרוב הד'ר לנדאי דאינו נאמן פ'לל.

ראשית גם מצד עצם הנייר אינו נאמן לאסור ד'ר ש'הוא בחזקת היתר פינן שאינו עתה בידו. וגם לא ערער פ'לל מיד אחר נתינת הגט כ"א בזמן חצי שנה אח"כ וכמבואר בדיני נאמנות ע"א באיסורין שבהרא"ש פ'ק הניזקין סי' ח' סעיף ב' וסעי' י"ב.

ואע"ג דשם סעיף י"ג פשיש רגלים לד'ר נאמן י"ל ה'א לא חשוב רג"ל וכדלקמן. ועוד הי'א דאי'א אמתלא אינו נאמן לאסור אף ד'ר שבידו ממש פ'דמוכח מהפ'ר י'תא דסוף י'מות (דקכ"ב ע"א) א"י ש'היה מוכר פ'רות כו'.

ובתשו' הרשב"א ח"א סי' קי"ח דמקחו בידו וכו' וכ"ש ה'א דזה מתחלה ד'ר שאין בידו פ'לל דלא נמצא פ'לל יש'ראל עובד ע"ג בעירו ובעירה ולא בסביבותיהן ויש פ'אן אמתלא עצומה דלעזרי קא מיפנין וגם להוציא עוד מעות פ'מו ש'מבקש שלשים רוכ"ס.

והשני והוא העיקר דהוא ד'ר ש'בערוה לבטל גט ש'הוא בחזקת גט פ'שר והחזקה ג'רושה בב"ד לפ'נינו והוא ג'רש'ה מידו לידה. ועכשיו אחר שמונה חדשים ערער נדאי אינו נאמן פ'דמוכח מהמשנה פ'ק הזורק פ'תב סופר גט לאשה וכו' ואף דשם פ'א אם לאחר זמן זהו פ'שנשא.

זהו פ'שגם היא טוענת פ'ן ושובר יוצא מתחת ידה. משא"כ ה'א י"ל דלאחר זמן אף שלא נשאת אינו נאמן כ"ש זמן רב.

ועוד ראיה מהדין ש'נזכר בשו"ת ה'ר"ן סי' מ"ג הביאה הב"י ס"י קל"ד. פ'שאומר אח"ז ש'בטל שליחות הגט ואין לו עדים ע"ז אינו נאמן.

וכ' ועוד ראיה מדאמרינן בירושלמי במסכת גיטין וחש לומר שמא החתימו בעדים פ'סולים. א"ר אבין אינו עשוי לקלקלה בידי שמים בב"ד הוא חשוד לקלקלה ש'מתוך ש'הוא יודע שאם פ'א וערער ערעורו בטל אף הוא מחתימו בעדים פ'שרים.

ואם איתא שלאחר נתינת הגט הבעל יכול לערער פ'לום כו' אלא ש"מ שלאחר נתינת הגט אין חוששין לערעור הבעל פ'לל עכ"ל. א"כ ה"נ אין לחוש לערעורו ש'נייר הגט הוא של ע"ג דיש'ראל כו'.

כ"ש ש'הוא ד'ר שאינו מצוי פ'לל יותר הרבה מעדים פ'סולים: עוד כ' ה'ר"ן שם ועוד ראיה מדתנן בפ'ק השולח ואם משהגיע גט לידה כו' לא צרי'א דקא מהדר עליה מעיקרא כו' וכ' הרשב"א בפ'ק המביא תניין (די"ח) גבי וליחוש שמא פ'יס.

נדאי משמע דבעל קא מערער נאָמר דבטלגה לשליחותו של שליח שלא בפניו כו' ואפ"ה לא חיישינו ומנסבינו לה כו' ואע"פ שהוא ז"ל הקשה בינו דקמהדר עליה מעיקרא כו' דאיפא רגלים לדבר דכל היכא דאיפא רג"ל חיישינו דחיישינו בכמה דוכתי בגיטין וליחוש שמא פייס כל היכא דאיפא רג"ל פבר תגרין הוא ז"ל דהכא אין פאן ידים מוכיחות כו' וכינן שפן ליפא רג"ל עכ"ל.

והנה גם בנ"ד י"ל דליפא ידים מוכיחות פמו גבי התם דר"פ השולח דאע"ג שלא רצה שייכתבו הגט רק על הגייר שייביא הוא דוקא. גם שאל מהמסדר הדין דרס"י קכ"ד בענין גט הנכתב על איסורי הנאה שהרי זה רגלים לדבר שהגייר שלו הוא באמת משל ע"ג.

י"ל דכינן שזה אינו מצוי פלל פדלעיל א"כ י"ל שזהו רג"ל שירצה אח"כ לערער על הגט בב"ד ולומר שקר שעשה פו. אבל אין ידים מוכיחות שנעשה המעשה פו דהא אינו מצוי וגם אין אדם משים עצמו רשע כמ"ש בתשו' הר"ן.

וא"כ יש לדמותו למ"ש החמ"ח סי' קט"ו ס"ו ס"ק כ"א עמ"ש רמ"א אבל אם יש רגלים לדבר נאמנת. דאי איפא ג"כ טעמא להתיירא אין אוסרין אותה אף שיש רג"ל יעו"ש ואף שהב"ש שם ס"ק כ"ג פתב שיש חולקים ע"ז ה"כא עדיף.

דטמאה אני לה שאני שלמשנה הראשונה נאמנת משום דכסיפא לה כו' משא"כ ה"כא כו'. ועוד דשם הענין שנאמנת רק לשניא נפשה חד"א משא"כ ה"כא.

וגם בגוף ראיות הרשב"א דהיכא דאיפא רג"ל נאמנת מהא דאמרינו ליחוש שמא פייס יש להקשות ע"ז טובא מהה' מתנייתו דכתב סופר גט לאיש כו' דשם מרבה רגלים ואעפ"כ לאחר זמן לא כל הימנו כו'.

ולפרש"י שמא פייס וכו' עליה י"ל חששא זו שאני. ואף לפירוש הרשב"א דשמא פייס וביטל את הגט הרי עשה פו מדעת שניהם ואין זה שייך לדברי הירושלמי שאינו חשוד לקלקלה בידי שמים כו' משא"כ בנ"ד ז' שיקלקלה רק בידי שמים י"ל אינו חשוד אף שיש קצת רג"ל.

ועוד שם גבי פייס מוכח פו מדבריו בפעם נתינת הגט שיש סברא שיתפייס. מיהו ע"ז יש להשיב דגם בנ"ד ז' מוכח מדבריו בפעם סידור הגט שלא רצה גייר אחר כו'.

עכ"ז יש טענות להקל חזא דאין פאן רג"ל. הב' דאף בשיש רג"ל י"ל לא חש הרשב"א רק שמא ביטל את הגט בפני שנים שי"ל שאין זה קלקול בידי שמים פי יוכל להביא העדים.

משא"כ ה"כא שאומר שהנה המעשה בינו לבינו. וגם לפרש"י בענין שמא פייס אין הכרח לדינו דהרשב"א ורא"י מכתב סופר גט לאשה ושובר לאיש וטעה כו' פנ"ל ועיין בתוי"ט פ"ק מי שאחזו משנה ז' ומשנה ח' דחששא שמא פייס אינו אלא מדרבנן ומשום לעז ולכן בדין משנה ח' פסק הרמב"ם כמ"ד דלא חיישינו שמא פייס: אבל אין לומר זה הקמט שקמט בהגייר אין בו ממש ואיתא סוף מסכת ביצה (דל"ט א') גחלת של ע"ג אסורה ושלחבת מותרת דהכא שאני שהקמט על הגייר והשתחנה לו והגייר יש בו ממש.

ול"ד למ"ש במשנה פ"ג דע"ג הואיל ולצורה הן עובדין נתייר להן את האילן וה"נ שמא גוף הגייר לא נאסר. דשם הצורה היא בפ"ע אבל כשהיא חקוקה על גוף הפלי נאסר גוף הפלי פדתנו המוציא פלים ועליהם צורת חמה כו' שהפלים עצמן אסורים.

ומ"ש ב"י בי"ד סי' קמ"א בשם רי"ו היתר שוקעת לא מייירי פלל בידוע שעבדום: תשובה בקצרה המגרש שאומר שנקתב הגט על גייר מאיסורי הנאה. א י"ל שאינו נאמן פלל פינון שאין לו עדים ע"ז.

ויש לדמותו למ"ש הרא"ש רפ"ק דגיטין דכיון דנדאי שלחם לא חיישינן שמה זייפו הבעל והחתימו בעדים פסולים כו' ערעורו בטל כו' ע"ש וכמ"כ הוא לענין מודעה אם אומר שמסר מודעה ואינו מביא עדים אינו נאמן וז"ש הרא"ש שפרק השולח סי' ו' בסופו דכיון דמדעתו מגרשה אינו חשוד לקלקלה בפני שמים (והמכמ"א ש"ז סי"ו הקשה עליו שמה יביא עדים) הביאו הטור סי' קל"ד.

וענין בהה"מ פ"ו מה"ג דין כ"ז וע' מכמ"א דקכ"ג ע"ב ודקכ"ח א' ודקל"ה ע"ב. ואף שמביא ראיה שלא רצה להניח אחר שיקנה גייר היינו שזהו הוכחה שרצה לקלקלה בערעור אס"כ ולבדות דבר זה.

אבל לא שעשה פן ממש. דבלא"ה אין אדם משים עצמו רשע שהרי זהו מעשה רשע לבקש לישאל שישתחנה לע"ג.

וע' תשובת מ"ב סי' כ"ב ותשו' ד"ר רס"י קצ"א: אין להעיר ממ"ש במשנה פ"ג דע"ג הואיל לצורה הן עובדין נתיר להן את האילן וה"נ שמה גוף הנגיר לא נאסר דשם הצורה היא בפ"ע אבל פשהיא חקוקה על הפלי נאסר גוף הפלי כדתנן המוציא פלים ועליהם צורת חמה כו' שהפלים עצמן אסורי'.

רק יש לחקור פינון פאן אין ממש רק קיפולהנגיר. וצ"ע מ"מ בסי' קמ"א בשם רי"ו היתר שוקעת אף התי' לא מייירי פלל בידוע שעבדום: סימן קסד בגט שצנה הבעל מתחלה לסופר ועדים לכתוב ולתן בעיר א' ואס"כ פשהלה לעיר אחרת שלחה האשה לשם שלים ושם צנה לכתוב וחתמו הגט ונתנו הבעל ליד שלים להוליכו ומחמת שהדיו לא הי' טוב כ"כ נתפשטו קצת האותיות.

והנה הבעל שמו צדוק ונעשה בתחתית הדלי"ת ד נקודות קטנות ד' מןפסקי' זמ"ז והנקודה הרביעית מצעת פנגד סוף הקו העליון של הדלי"ת ומ"מ ל"ד לבי"ת עד שתינוק דלא חפים ולא טפש קוראו ד' ולא בי"ת ולא ה'.

עוד נעשה בשם אבי האשה? הודעה המכונה ליב נעשה מן הפך דהמכונה פמו מ"ס עד שיש לקרות המכונה ליב. והנה הוא מקום עיגון גדול ועצום שהבעל א"י מקומו פלל עד שהוא עיגון לגמרי והשאלה אם יש להקל ע"י ב' גיטין היינו שיכתוב הסופר והעדים שצנה להם תחלה לכתוב.

ומתחלה יתן הגט הב' ואס"כ הגט הא'. והשאלה היא אי אמרי' שנתבטל מינוי שליחות הגט הא' ע"י שכתב וחתם הגט הב' או לא נתבטל.

גם יש לעיין אם יש להקל בגט הב' עד שעכ"פ בהצטרף שניהם יהי' יכולים להתייר: א נדון הדלי"ת דצדוק יש לדמותו למ"ש הפוסקים בענין גיפלאסין דנא אותיות שהכשיר רמ"א בסי' קכ"ה סע"י ט"ז וכ' הג"פ שם ס"ק ע"ז וז"ל יראה דהיינו דוקא כשתינוק קורא אותה פתקנה אבל אם מכח לחות הדיו שנתפשט נראים לתינוק כדבוקים ואינו קורא האות יפה יש לחוש ולפסול ובפרט אם הוא בתורף הגט עכ"ל הרי דכל שקורא יפה פשר אפי' הוא מתורף הגט.

וא"כ בנ"ד נמי הנקודות קטנות שבתחתית הדלית לא גרע מן גיפלאסין דהתם נמי מסתמא בולטי עוקצים לכל צד מן האות מחמת התפשטות הדיו ואפ"ה אפשר פשתינוק קורא את האות יפה.

א"כ כמ"כ בנ"ד שתינוק קוראו יפה יש להקל. ול"ד למ"ש הרב"י בא"ח סי' ל"ו בשם מהרי"ק והריב"ש דהיכא דפשיטא לן שאין האות פצורתה אינו מועיל קריאת התינוק כו'.

דהתם שאני דברור לן שהאות פסול ע"ש. משא"כ הכא אלו הנקודות קטנות לא שינוו כלל הדלית לצורת אות אחרת וכיון שפן מהכ"ת יכולים אנו לומר דפשיטא לן שאין האות פצורתה.

אדרבה נראה לכל שהאות פצורתה אלא שאלו הם תוספות נקודות ע"י התפשטות דיו שהרי ל"ד כלל לבי"ת פנראה היטב. וגם מוכח דמשום תוספות איזו תג וכה"ג באות אינו נפסל בכך כל שנק' יפה פמבאר בא"ח שם בב"י גבי חטוטרא דחי"ת שאנו עושין מספק כפרש"י ופר"ת והשתא את"ל דלפרש"י פסול החטוטרות דר"ת א"כ מוטב לנו לא לעשות חטוטרות כלל דהא בלא חטוטרת נמי אפשר דדוקא סופרי דנקני חטרי לגגלי דחי"ת.

א"ו משמע דאין האות נפסל ע"י תוספות קצת כשלא נשתנה לצורת אות אחר. וא"כ בנ"ד נמי אין תוספות הנקודות פוסלות האות ובפרט שהן נקודות מןפסקין ולא קו אחד (ויש לתלות שהן נקודות ואין לומר א"כ נשתנה קריאת האות דצדוק הוא בחולם ועכשיו יקראו בצירי עיין ג"פ סי' ככ"ה ס"ק ל"ז דז"א דאין פאן צירי פינו שהן ד' נקודות וגם הני"ו שאחרהד' יוכיח וע"כ יתלו בט"ס).

ועוד דכל מ"ש בב"י בא"ח סי' ל"ו בשם מהרי"ק והריב"ש הוא רק לגבי ס"ת דבעי פתיכה תמה משא"כ בגט וכדמחלק מהרי"ק שם בהדיא בש"ש ע"א ונ"ל ואפ"ל דרבינו ברוך ס"ל דבחסרון התלייה נפסדה האות עד שלא תקרא ה"א אלא חי"ת מ"מ עכצ"ל דאין קפינדא כ"א בכה דלמיה אכל לא בשאר ההי"ן פינו שרגילות הוא להשתמש בהן במקום ה"א אפילו במקור הרגל אל הגג דהא בתפילין (נ"ל שהוא ט"ס וצ"ל דהא בגט) לא פתיב וכתבתם דלישתמע פתיכה תמה וגדולה מזו כתב רשב"א בתשובה כו' עכ"ל.

וכך פסק בש"ע סי' קכ"ו סעי' מ"ז מ"ח וכו' הב"ש שם סק"מ שכ"ד רמ"א ג"כ להכשיר במקום עיגון. וא"כ כ"ש בנ"ד שיש לדמותו למ"ש במהרי"ק שם בשם רש"י גבי הא שנגע רגלו שאין שם ה"א משתנה משום חסרון תליית רגלה אלא דאיכא משום מראית העין כו' וה"נ אין פאן שינוי ממש שלא נשתנה לאות אחר וא"כ ודאי יש להקל ע"י קריאת התינוק לכ"ע ור"ל אפי' לדעת מהרא"י החולק על מהרי"ק עב"י סי' קכ"ו ד"ה ולמהך חסר יו"ד ובחמ"ח ס"ק כ"ב ובב"ש שם: קצור מצד הנקודות שנעשו תחת הדלית דצדוק אין לפסול פינו שהתינוק קורא יפה ד' ולא ב' ולא ה': ב ומ"מ נ' דצריך למחוק הנקודות בספין וכמ"ש בש"ע סי' קכ"ו סמ"ח גבי נדבוקו רגלי ההי"ן.

ועיין בג"פ שם סק"ג שכ' ונ"ל וצ"ע אמאי לא כתב מרן בש"ע סעי' מ"ז גבי שי"ן ועי"ן שלא היו היודין נוגעין בהן דיתקנם. (ר"ל אמאי הכשיר במקום עיגון שלא ע"י תיקון).

ואפשר משום דהך מילתא דיכול לתקן אחר שלא נצטונה מפי הבעל הרא"ש ו"ל קאמר לה בהדיא שתשובה דלא האריף הווי"ן כמ"ש הטור בסס"י זה ונזינן להריב"ש סי' שט"ו וסי' נ"ו דס"ל דטפי עדיף ליתנו בלא תקון פינו שהתינוק קורא אותה נ"ו דאם צריך תיקון איך יתקן אחר להאריף הווי"ן.

וסבור מָרֵן דלעגנן פֿתיבֿה להאַרײַה הווי"ן או לזבֿק היודי"ן שֵׁל שײ"ן ןעי"ן טפֿי עדיף לײַתנוּ בֿלאַ תיקון ע"י אַחר פֿינן שְׁתִּינוּק קורא אֹתָהּ פֿתקנָה. אַבֿל לעגנן גֿרירַת דְּבֿק רגְלֵי הַהי"ן והקופי"ן טפֿי עדיף לײַתנוּ פֿתיקון וַיִּגְרַרְם אַחר אע"ג דְּלֹא נֶצְטָנָה מִפֿי הַבֿעַל עכ"ל.

ןעינן בג"פ ס"ק ק"ו מִשְׁמַע שָׁם דְּהַרִיב"ש עֲצָמוּ פֿליג אָפֿילוּ בַּמְחִיקָה. מִיהוּ נ' לַחֲלֹק דְּוִנְקָא לַמְּחֹק רִגְלֵי הַהי"ן וקופי"ן שְׁנַגְעוּ דְּמִשְׁמַע שְׁהַסּוֹפֵר הַגִּיעַ אֹתָם לַמַּעֲלָה וּא"כ פֿינן שְׁהַסּוֹפֵר הִי שְׁלִיחַ הַבֿעַל ה"ל פֿאַיִלוּ בַּשְׁלִיחוֹתוֹ הַגִּיעַ אֹתָם וּא"כ פֿשְׁיבּוּא אַחר וַיִּמְחֹק י"ל דְּגֵרַע טפֿי מֵאֵילוּ לֹא מַחֵק אַבֿל בַּגִּיעָה שְׁנַעֲשִׂי מִמִּילָא שְׁלֹא ע"י הַסּוֹפֵר רַק ע"י נְדוּד וְכַה"ג אוּ מַחֲמַת הַתְּפִשְׁטוּ דִּיו א"כ פֿשִׁיטָא דְּלֹא שְׁיִיף לומר שְׁפִשְׁפִּירִיד הַגִּיעָה יִהְיֶה גֵרַע טפֿי נְהִי שֵׁאפ"ל שְׁאַיִן פֿאַן תִּיקון מֵאַחַר שְׁמִפְרִידָם בֿלאַ מְצוֹת הַבֿעַל מ"מ אִם לֹא יוֹעִיל לֹא יִזִּיק גַּם לְהַרִיב"ש.

ןעינן בַּתְּשׁוּ רַבִּינוּ ז"ל בַּנְּדוּן גֵּט שְׁהוּבָא מִמִּסְטִיִּסְלָאוּ לְדוּבְרָאוּנֵי שְׁצִינָה ג"כ לַמְּחֹק הַדְּבִיקוֹת. ומש"ש דְּתַמִּיהַת הַרִיב"ש לַק"מ לְשִׁטַּת הָרָא"ש וְסִיעָתוֹ דְּלֹא בַעִי שְׁלִיחוֹת בְּכַתִּיבָה.

ןלכְּאוּרָה לַפּמ"ש אַף לְהַאוּמְרִים דְּבַעֲיִנן שְׁלִיחוֹת אֵין זֶה מְקַלְקֵל עכ"פ מֵאַחַר שְׁנַעֲשֶׂה הַדְּבִיקוֹת שְׁלֹא ע"י הַסּוֹפֵר שְׁלִיחַ הַבֿעַל אִף פֿנוֹנְתוֹ דְּלִמ"ד דְּבַעֲי שְׁלִיחוֹת אֵין פֿאַן תִּיקון עכ"פ. אַבֿל לַמ"ד דְּלֹא בַעִי שְׁלִיחוֹת יֵשׁ פֿאַן תִּיקון.

ןנ' דַּאפ"ל דְּגַם לַמ"ד דְּבַעֲי שְׁלִיחוֹת יֵשׁ פֿאַן תִּיקון בַּגֿרִירַת הַדְּבִיקֵי שְׁנַעֲשׂוּ שְׁלֹא ע"י הַסּוֹפֵר לַפ"ד הַסְּמ"ק בַּעֲגִינן אִם נֶפֶל טַפַּת דִּיו לַתּוֹף הָאוֹת דְּרִשְׁאֵי לְמוֹחֵק' וְאֵין פֿאַן מִשׁוּם ח"ת פֿינן שְׁפִכְרַ נַעֲשֶׂה הָאוֹת פֿתיקונו וְעַכְשָׁיו הוּא מְסִיר מַה שְׁנִתְקַלְקַל אַח"כ א"כ כַּמ"כ י"ל דְּלֹא בַעִי בְּזֶה שְׁלִיחוֹת הַבֿעַל ג"כ מֵאַחַר שְׁפִכְרַ נִכְתַּב גּוֹף הָאוֹת בְּשְׁלִיחוֹת הַבֿעַל.

דְּהָא בַסָּה"ת רִישׁ ה' תְּפִילִין סִי ר"ה מִשְׁמַע לְהַדְּיָא דַח"ת חֲמִיר טפֿי מִשְׁלֹא לְשִׁמָּה דְּגַט דַּכ' בְּהַדְּיָא דַּאף לַמ"ד גֵּט שְׁפִכְרַבוּ שְׁלֹא לְשִׁמוּ מְהַנִּי אִם מַעֲבִיר עָלָיו קוֹלְמוֹס לְשִׁמוּ מוֹדָה דָּאם פֿתְּבוּ ע"י ח"ת לֹא מְהַנִּי הַעֲבַרַת הַקּוֹלְמוֹס.

וּא"כ מֵאֵי דְּמְהַנִּי לְהַסְּמ"ק בַּח"ת דְּהֵינּוּ אִם פֿכֵּר נִכְתַּב הָאוֹת פֿתיקונו דְּמוֹתַר לַמְּחֹק טַפַּת דִּיו שְׁנַפֿל לַתּוֹכוֹ אע"ג דְּהוּי ח"ת כַּש"כ דְּלֹא אִיכְפַּת לָן בְּמָה שְׁהַמְחִיקָה הִיא שְׁלֹא לְשִׁמָּה. הֵן אַמַּת דְּלְכְּאוּרָה מִשְׁמַע בַּב"י סִי קכ"ה בְּהַפֿךְ שַׁכ"ב ד"ה וְאִם יֵשׁ בּוֹ אוֹתִיוֹת דְּבוֹקוֹת כּו' וְשִׁמָּא סוֹבֵר הָרָא"ש דְּנְהִי דְּבַגֿרִירַת הַדְּבִיקוֹת לֹא מִיפְסְלֵי מִשׁוּם ח"ת מ"מ צָרִיף שְׁיִגְרַרְם הַסּוֹפֵר שְׁפִכְרַב הַגֵּט בַּמְצוֹת הַבֿעַל כּו' פֿינן שַׁע"י גֿרִירָה זֶה חֲשׁוּב גֵּט פֿשֵׁר לְהַנְּתוֹ לַכַּתְּחִלָּה עכ"ל.

אַלְמָא דַּחֲמִירָא לִי טפֿי מְצוֹת הַבֿעַל מַח"ת. וצ"ע שְׁנָה לְכְּאוּרָה נֶגֶד ד' סָה"ת הַנְּ"ל.

מִיהוּ הַב"י מְסִיק דְּהִיכָא דְּלֹא אֶפְשֵׁר יִגְרַרְם אַחַר אַלְמָא הִיכָא דְּלֹא אֶפְשֵׁר עכ"פ לֹא חֲמִירָא מְצוֹת הַבֿעַל מְדִין ח"ת. כַּש"כ דְּלַהֲרַמ"א שָׁם שְׁתִי בַּעֲגִינן אַחַר י"ל דַּח"ת חֲמִירָא פֿפֿשֵׁט סָה"ת.

וּא"כ יֵצֵא לָנוּ דְּגִרִירַת הַנְּקִוּדוֹת מַהדְּלִי"ת אֵינּוּ מְקַלְקֵל לַד"ה. וְגַם מְתַקֵּן לְדְבִרֵי הָאוּמְרִים דְּלֹא בַעֲיִנן שְׁלִיחוֹת בְּכַתִּיבָה כַּמ"ש רַבִּינוּ ז"ל לְהַדְּיָא.

גַּם אֶפְשֵׁר שְׁאַפֿילוּ לְדְבִרֵי הָאוּמְרִים דְּבַעֲיִנן שְׁלִיחוֹת מְתַקֵּן הוּא עכ"פ לְזַעַת הַסְּמ"ק. וְאע"פ דְּלֹא קִי"ל פֿהַסְּמ"ק מ"מ מְצִרְפֵי דַעֲתוֹ לְסַנִּיף פֿמְבּוֹנָר בַּהג"פ (ןעוּד דְּבַגֿרִירַת הַדְּבוּקֵי לַכ"ע מְהַנִּי גֿרִירָה גַּם בַּת"מ א"כ לֹא נִק' פֿתְּב לַכ"ע וְלֹא לְהַסְּמ"ק לְבַד): קִיצוּר וּמ"מ י"ל שְׁיֵשׁ לַמְּחֹק הַנְּקִוּדוֹת פֿינן שְׁנַעֲשׂוּ מֵאֵילֵיהֶן י"ל מְהַנִּי לְהוּ מְחִיקָה וּבַפֿרָט לְזַעַת הַסְּמ"ק: ג שׁוּב מְצַאֲתֵי בַפּר"ח

סי' קכ"ה סקט"ו ד"ה פתב מהרד"ך כו' וכן פשקוץ קטן כל דהו יוצא לחוץ לאות באופן שאינו משנה מצורת האות כלל וגם האות נפרת ללא חפים ולא טפש גם בזה נ"ל להכשיר עכ"ל ועמש"ל דמוכח פן מדין חטרי לגג' דחיי"ת פנ"ל.

ועיין מג"א סי' ל"ב סעיף י"ז ס"ק כ"ג פסק כהרד"ך וזה הפך ד' הפר"ח ועיין א"ר סקכ"ט כ' שהחמ"ח סי' קכ"ה סקי"ב פליג על הרד"ך. וא"כ גם הב"ש שם ס"ק י"ב פליג וכ' דהלבוש ס"ל כהמג"א ונ"ל הלבוש באה"ע סי' קכ"ה ס"ט וי"א דאפילו אם האות נפר ביעוד הטפה עליו ואין גוררין אותו אלא פדי שיהא נפר יפה אפ"ה חשוב ח"ת ופסול עכ"ל ובג"פ שם סעי' ח' ס"ק ל"ז הביא תשו' מהרד"ך הנ"ל ונ"ל עיין תשו' מהרד"ך דמ"ש הפוסקים בטפת דיו שנופלה באות ואינה נפרת היינו שנופלה בחלל האות ואינה נוגעת בציד האות שתראה פאילו היא מגופה אז מפלגינן בין נפרת האות לאינה נפרת האות.

אבל היכא שנוגעת הטפה בציד האות אז ודאי אין האות נפרת ואם מחקה הוי ח"ת יע"ש ונראה לי דהיא חומרא יתירה אלא אפילו תהיה הטפה נוגעת בציד האות אם תינוק קורא אותה פתקנה יכול לגרור הטפה ולא הוי ח"ת פנ"ל.

וכ"כ עוד בס"ק ל"ב. ועיין בא"ח סי' ל"ב בש"ע רבינו ז"ל סעי' כ"ב פסק כהרד"ך לפי שידוע שאז נמשך הפל אחר הגאון המג"א ועפמ"ג שם וע' במחצית השקל הביא ד' פר"ח הנ"ל.

ולדינא במקום עיגון ודאי יש לסמוך על המקילים שהם הרבים ובתראי החמ"ח וב"ש והג"פ והפר"ח ועוד בגט גם המחמירים יודו במקום עיגון דלא גרע מרגלי ההי"ן וקופי"ן שנגעו דבסת"ם פסול ובגט פשר במקום עיגון פנ"ל.

אף ל' פר"ח נ' דתיתי בעי שאינו משנה מצורת האות וגם האות נפרת ללא חפים כו'. ולא הבינותי דכל שנופרת ללא חפים עכצ"ל שאינו שינוי גמור וכ"מ מל' הג"פ דבקה לחוד תליא.

וכיון דלית בי' משום ח"ת נ"ל דה"ה דלא איכפת לן אם יהיה המחיקה בלא מצות הבעל וזה מב' טעמים. הא' דכל היכא דלית בי' משום ח"ת לדין א"כ דיעבד אף שלא מחקו כלל פשר בגט משום דעכצ"ל דניפר לתינוק דלא חפים דאל"כ היה אסור לדין משום ח"ת וכיון דניפר ללא חפים סגי דיעבד במקום עיגון ורגלי ההי"ן יוכיחו פנ"ל.

ב' הא דבעי שהבעל יכתבנו או במצותו היינו מדכתי' וכתב והרי מוכתב דרשו ולא נחקק א"כ היכא דסגי בח"ת עכצ"ל שע"ז לא נאמר וכתב דכבר נתקיים וכתב באות זה בלא החקיקה א"כ כבר נתקיים פן לענין מצות הבעל ג"כ.

כלל העולה שי"ל דאפילו בסת"ם הנה פשר כה"ג למחוק ובגט י"ל דאפילו בלא מחיקה פשר פיון דניפר ללא חפים כו' ואעפ"כ טוב למחוק הגנודות: קיצור הרד"ך והמ"א מחולקים עם הפר"ח והג"פ והחמ"ח והב"ש.

ובגט י"ל גם הרד"ך יודה. ומ"מ י"ל נכון שיתנו תחלה להאשה קודם שימחוק הגנודות ומחוק ושוב יתן פעם ב': ד ובגדון הפ"ף דהמכונה.

הנה אם הוא שנתחבר הפ"ף עם הוי"ו ונעשה הממנה (או אפשר נעשה ני"ו שני וה"ל הממנה) והנה ודאי מחמת חסרון מלה זו אין לפסול דארף אם היה פותב לכתחלה רק יהודא ליב היה נ' דכשר אע"ג שיש לחוש שיפרשו שנק' פן יחד בשני השמות ובאמת נק' לס"ת יהודה ובפ"כ ליב

מ"מ בדיעבד לא מוקפסיל אם כ' יחד בלא המכונה כמבואר ממ"ש הב"י סי' קכ"ט ד"ה מי שיש לו ב' שמות כו' דמהר"ר ישראל מיינרי כו' וכדפי' רבינו ז"ל בתשו' המתחלת אודות האשה שנק' שרה לאה כו' וכ"ש שנהגו לחתום פה באגרות ושטרות יהודה ליב מה גם והוא העיקר שהוא שם אביה וקרוב לדמותו בדיעבד עכ"פ לחתימת העדים שבתה"ד סי' רל"ד ע"ש דה"נ אם לא הנפיר שם אביה פלל פשר אלא דבשינה פסלי' לי' וזה אינו שינוי וע' ג"פ סי' קכ"ט ס"ק נ"א ועוד דאפילו את"ל דאיכא לפרושי הכי והכי א"כ לא חמיר מלא כתבו פלל ע' ג"פ סי' קכ"ח סק"ג ועי' תשו' ריב"ש סי' נ"ז ועמ"ש בתשו' א' שי"ל דעדיף מלא כתבו ודו"ק.

אבל מה שיש לחוש שלא יסברו שיש לו ג' שמות יהודה הממנה ליב. וה"ל שינוי השם.

מיהו פיון דהוא בשם אביה יש לצדד להקל פיון שאינו שינוי גמור דעכ"פ נז' שמו יהודה וכן ליב מה תאמרו שיאמרו שיש לו שם ג' אפשר אין זה שינוי גמור לפ"ד הירושלמי פ' השולח גמרא דהלכה ג' ונהגם דלא קיי"ל פן וכמ"ש בש"ע סי' קכ"ט ס"ג אינו גט.

אף בנד"ז דהפלל יבינו שטעות סופר הוא יש לצדד עפמ"ש בש"ע סי' קכ"ו ס"ך. ומ"ל דלוג אות א' ומ"ל חבור ב' אותיות דעכ"פ הפל יכירו סגנון הדבר ועוד דשם הממנה ליכא פלל אצלנו.

ול"ד לתשובת הרשב"א במיוחסות סי' קמ"ח דהתם עכצ"ל שזה שמה אבל הכא יאמרו דצ"ל המכונה ול"ד לטעות בשם הבעלים שהרי הוא נטפל לשם ולא השם ממש. בשגם שי"ל דשם אביה ממש לא עדיף מזמן שהוא תורף דרבנו וילדעת הג"פ השינוי בשם אביה הוי דרבנו ע"ש בסקנ"א א"כ פשם שבזמן תלינו בט"ס ה"נ הכא.

מיהו בתשו' תודת שלמים סי' א' מבואר דשינוי שם אביה הגט בטל וכ"נ יותר [ע' מפתח] ואעפ"כ בכה"ג יש לצדד פיון השמות יהודה ליב נכתבו בטוב והממנה יובן שט"ס הוא וצ"ל המכונה: ה עוד נ' לצדד להסמ"ק דס"ל אם פכר נעשה האות פתקנה ואח"כ נפל לתוכו טפת דיו מותר למוחקו.

א"כ כ"ש בנ"ד עב"י בא"ח סי' ל"ב. ולפ"ז י"ל דה"ה דלא איכפת לן מצות הבעל.

אפס צ"ע אי פללא הוא. דהא הרשב"א פ' הבונה כ' וז"ל מהא דאמרינו הב"ע פגון שנטלו לגגו של חי"ת עשאו שני זיינין שמעינו דכה"ג לא מקרי חק תוכות שאינו אלא כמפריד בין שני אותיות דבוקות וכן שנטלו לגגו של דלי"ת ועשאו רי"ש אינו אלא פדיו שפפל ע"ג האות ומעבירו עכ"ל וער"ן שם שחלק ע"ז וע' תשו' פנים מאירות ח"א סי' ס"ו א"כ מי נימא דלרשב"א אם כ' הסופר שם האשה (רחל) דחל דה"ל חספא ממש יוכל אחר לתקנו לגרון הד' שלא במצות הבעל אעכ"צ לחלק להרשב"א בין ח"ת למצות הבעל א"כ דילמא י"ל פן להסמ"ק ויש לחלק דזיל בתר טעמא עב"י בא"ח סי' ל"ב פיון שפכר נעשה האות בהקשר וה"נ פכר נכתב האות במצות הבעל.

ועוד ראי' דכמ"כ לענין פתבן שלא פסדרו יגנוזו קיי"ל דהיכא דא"צ רק גרירה אין לחוש דזנקא פתבן תנו. א"כ כמ"כ י"ל לענין מצות הבעל וכש"כ דדין זה קיל טפי דהוי ממש שני אותיות דבוקות ומל' רשב"א נ' דפשיטא לי' דבהא מהני הפרדה אע"פ ששפתנו לצורת אות אחר כמ"ש כמפריד כו' אלא שרד"ך מחמיר ביד"ד סי' ער"ד והיינו לשטת סה"ת משא"כ לסמ"ק.

ולסה"ת נמי אפ"ל דכבר נת' אם לא כ' המכונה פלל פשר א"כ לא חמיר מדין טופס דיש בו אותיות דבוקות שאין ניכר לתינוק נמי פשר כמ"ש הג"פ סקכ"ה ס"ק ס"ה מה תאמר דנ"ד גרע

לפי שיוכל להיות טעות ששמו פ' וה"ל שינה שמו מ"מ פיון שעכ"פ פריד בין הדביקים לא יהי הטעות שהרי יהיה כ' המכונה נהי דההפרדה לא מהני לאחשובי פאילו נכתב המכונה אבל עכ"פ מהני שלא יהי הטעות וה"ל פלא נכתב כלל דכשר לכ"ע.

וכ"ת א"כ היכי משפחת לה שינה שם עירו או שינה שם אביו דפסול או בטל הגט הרי יוכל למחוק לגמרי שם אביו ושם עירו ויהיה הגט פשר דבלא נכתב כלל מקילי דיעבד אעכצ"ל דלא מהני מחיקה אא"כ יהיה נמחק ע"פ צווי הבעל וקודם חתימת העדים.

איברא ודאי הכי הוא אם השינוי השם נכתב במצות הבעל או שכ' הסופר דה"ל שליח הבעל לקח גם המחיקה צ"ל ע"י הסופר שהוא שליח הבעל. אבל בנ"ד שהדיבוק נעשה ממילא אחר כתיבת הגט ונחיתתו בכשרות גמור.

א"כ כמו שהפסול נעשה ממילא פ' הפירוד אין צריך להיות דוקא ע"י הסופר שהוא שליח הבעל. אלא דמ"מ לאכשורי תיבה זו ממש א"א רק מצד חק תוכות וגם לאכשורי תיבה זו בעינין ג"כ מצות הבעל.

אבל לגבי הכשר שאר הגט מהני הפירוד שלא יהיה שינוי שמו. והגע עצמה אם בגט פשר היה בא איש א' והיה כותב עוד שם א' להמגרש ואח"כ מחקו למה לא ינכשר ע"י מחיקה זו.

וכמ"כ ממש בזה. וזכר לחילוק זה ממ"ש הטור בסי' קכ"ו בשם בעל העיטור דכל הני דקדוקי דוקא כשהבעל כ' הגט ואומר כוננתי לקלקלה כו' ולפי ערה זה נמי יש לחלק בין אם שינוי השם נכתב ע"י הסופר שליח הבעל או שנעשה ממילא (עוד יש לחלק בע"א דהתם מסר הבעל גט זה המקולקל לשלוחו א"כ מי הוא שיתקנו משא"כ הכא מסר הבעל גט פשר והקלקול בא ממילא.

ועוד ראיה ממ"ש בטוש"ע סי' קמ"ז החילוקי בין תנאי חוץ לשאר תנאי דבחוזן אם כ' בתוכו אע"פ שחזר ומחקו פסול ובשאר תנאי מהני מחיקה וכן החילוקים בין לפני התנאי לאחר התנאי דלפני התנאי אמרי' שנכתב הגט ע"ד פן כו'.

ומכל הלין נשמע לנ"ד שנעשה הדיבוק אחר כתיבת נחתימת הגט ונעשה שלא ע"י הסופר שליח הבעל א"כ נהי דתיבה זו א"א לתקנה פנ"ל מ"מ מהני המחיקה לשלא יופסל כל הגט הנכתב בהכשר.

ואע"פ שעד שלא נמחק הי' פסול הגט מחשש שינוי השם מ"מ עכשיו כשפריד ביניהם אין פאן שינוי השם ודמי לספר המנוקד שבהסיר הנקוד פשר לדעת הל"ח דפ"ב ולהפוסלי' היינו משום שפבר נכתב לשם הנקוד כו' (ע' בע"ג (דמ"ז ע"ב) נוטל מה שחידש.

מיהו התם לא נאסר הבית כלל אבל הכא היה הגט פסול ואפשר הפסול הוי רק משום לעז וללא מדין גמור וצ"ע). עוד יש לצרף לסניף לפמ"ש הג"פ סי' קכ"ה סקכ"ז בשם תשו' הרדב"ז שנעשה מעשה פסול הרא"ש גבי הארכת הווי"ן מיהו דוקא במידי דאינו פסול אלא מדרבנן כו' עכ"פ לדידי' במידי דפסול מדרבנן יוכלו לתקן ושינוי שם אביה כ' הג"פ סי' קכ"ט סקנ"א דפסול דרבנן לבד.

מיהו בתשו' פ"י סי' י"ח מבואר דפליג אהרדב"ז דלא קאמר הרא"ש דיכול לתקן רק במידי דביעבד פשר כו' ע"ש ועוד דבתשו' תו"ש מבואר דשינוי שם אביה הגט בטל וכמ"ל. ואעפ"כ יש לצדד להקל משאר טעמים הנ"ל: קיצור עוד סברא פיון קלקול תיבת המכונה להמנונה נעשה

אח"כ ממילא יוכלו ב"ד לתקן המ"ם ע"י גרירת הדיבורק שיהיה נכתב המכונה ונהי דלא יועיל לא יזיק עכ"פ ויהיה פאילו נכתב יהודה ליב: ו נעמה נבא נידון גט השני הנה בטור סי' קמ"א הביא ב' דיעו' בפעשה שני שלוחי' על דבר א' זה אחר זה דהרמ"ה סובר דשליחות הא' נתבטל ע"י מינוי שליח הב' ואין פן דעת הרא"ש וקה"ש א' וקה"ש וכו"כ רש"י במר' ר"פ השולח ואיפסיקא הלכתא בש"ע שם סעי' מ"ד פדעת המרדכי בשם רש"י ועיין ב"ש סי' ל"ז סעיף יו"ד ס"ק י"ג והסכים עמו בספר המקנה שם סעיף יו"ד.

ומה שיש לחוש בנ"ד פיון ששליחות הב' היה מעשה ממש שפסד להם גט י"ל דמבטל שליחות הא' דהוי דיבור לבד (אח"כ מצאתי להמכמ"א שער ו' סי' כ"ג העיר ספק זה בשם מ"ז הרב ז"ל יעו"ש) ודמות ראי' מדעת הר"ן שפרמ"א בש"ע סי' קמ"ג סעיף יו"ד אבל מסר כו' מיהו הר"ן לא כ"כ רק דרף אפשר וגם ל"ד פלל לנ"ד דהתם בפעעת תנאי הראשון לא עשה שום דבר רק דיבר לבד.

משא"כ בנ"ד נתמנו שלוחים ממש לכת' ונתינת הגט ע"י דיבורו הנ"ל. ויש ראיה להיפך מן דיעה ראשונה שבהנה' ש"ע סי' מ"ם סעי' ב' והיא דעת הירושלמי וקה"ש וקה"ש ע' חמ"ח שם סק"ז הרי התם מעשה גמור אינה חזרה מן דיבור שהרי קדושי הראשון נק' דיבור פדאיתא בקדושין (דף נ"ט ע"ב) וקדושי שני הם מעשה גמור ואע"פ שהוא סתירה ממש זל"ז וא"א קיומם רק בדרף רחוקה ונפלאה כו' כש"כ הקא דשניהם על דבר א' ואין קיום השליחות הא' רחוק כ"כ אם ישרף או יאבד או יפסל גט זה.

לכן גם מהחולקי שם יש לומר שידו בנ"ד דשא"ה שמעשה השני הוא סתירה והפך לגמרי למעשה הראשון ובהכרח דהוי חזרה ממעשה הראשון. משא"כ הקא אדרבה תרנוייהו חד פעולה ממש עושים ר"ל לגרש אשה א' א"כ מהכ"ת נימא שע"י שליחות הב' מבטל שליחות הא' אדרבה הא ממהר לגרשה כמ"ש הרא"ש בתשובה פלל מ"ה סי' ה'.

והנה הרא"ש הוא מהסוברים בסי' מ' דנתבטלו קדושי ראשון דלא פהירושלמי וכאן סובר דלא נתבטלו והטעם לחלק בנ"ל ופשוט הוא. והנה בספר המקנה סי' ל"ז סעי' י' הקשה אמאי התם בסי' ל"ז ס"י הנה ספק ולקמן סי' מ' פשיטא לי' להרא"ש והטור דנתבטל קמאי ולק"מ דהתם בסי' מ' הוי גמר מעשה בסתירה ודאית להשליחות אבל בסי' ל"ז ס"י אינו גמר מעשה פי אם שליחות.

וגם יוכל להיות שהשליח ב' יקדש ג"כ אותה אשה כו' ע"כ הוי ספק וגם טעם זה יש להוסיף פאן דשא"ה שמעשה הב' הוא גמר ממש וא"א לה לחזור ממנה. משא"כ בנ"ד מעשה הב' אינו גמר שהרי עדיין לא ניתן הגט וביכולתו לבטלו וגם ביכולתו לקבל גט הא' וגם פמה סיבות יוכלו להיות בהגט א"כ לא חשוב מעשה ממש לבטל הגט הא'.

ועוד דהתם גבי קדושין אילו היתה רוצה להתקדש לאחר אחר שנתקדשה להשני לא היתה יכולה אפי' היתה אומרת לאחר שימות בעלה דה"ל דשלב"ל וכיון שכן אנו רואין שקדושי שני חשובי' סתירה לקדושי הא' אפי' קדמו קדושי הא'.

משא"כ הקא גם אחר שנתן הגט זה לשלוחו עדיין ביכולתו היה למנות שלוחי' על כתי' גט אחר א"כ אין זה סתירה ובטול לשליחות הקדום. כ"נ לומר שלא להרבות במחלוקת.

ועוד ראיה מקדושין (ע"ט א') אבל איתתא כו' ופרש"י אע"ג דקידשה א"ע לא ביטלה את השלים כו' ע"ש. הרי דאפילו בכה"ג שעשתה מעשה לסתור סד"א דלא ביטלה מכ"ש בנ"ד שאינו לסתור וגם אינו גמר מעשה.

ולכן גם להמסקנא שם בנ"ד לא הוי ביטול. וענ"ל דגם שם לא הוי ביטול פלל.

רק פינו דקדושיה קדושין ממילא אין ממש בקדושין שיקדשה שלוחה אח"כ. אמנם אם מת ארוסה ואח"כ קידשה שלוחה י"ל דקדושיו קדושין.

ועכצ"ל פן לדעת הרמב"ן והרמב"ם שבש"ע סי' מ' ס"ב גבי מת השני דחלו קדושי ראשון יעו"ש ודקדק רמב"ן שם מדלא תנו ואינה מקודשת לראשון כמ"ש בהר"ן ר"פ האומר ובחה"ר וה"נ יש לדקדק פן מדלא תנו ושל שלוחה אינו קדושין כו' ודו"ק.

ולקרא"ש ורשב"א שם י"ל דקדושי השלים אין פלום שביטלה שליחותו עי"ז. (מיהו י"ל להקפיד דרמב"ן ור"ן נמי מודו שם דהתם י"ל דדמי למיאון שפסקו קדשה א"ע הוי פמיאון ע' הטעם בר"ן פינו שאמה קידשה לאלתר לכו מה שקידשה א"ע הוי חזרה ע"ז כמ"כ שם השלים נעשה לקדשה לאלתר ולכו מה שקידשה א"ע הוי חזרה ע"ז.

משא"כ בסי' מ' שהראשון קידשה אחר ל' יום כו' לא מוכח כ"כ דמה שקידשה א"ע לשני הוי חזרה). והנה אם בנ"ד הנה הבעל מוסר גט שני לאשתו והלה לו ונמצא הגט פסול.

אז י"ל דתל' בפלוגתא זו. גם אפ"ל דלכ"ע הוי ביטול פנ"ל דדמי לנתנה רשות לשלוחה לקדשה ואח"כ קידשה א"ע כו'.

ויש לדחות די"ל דגם קרא"ש ורשב"א מודו דבנה לא הוי ביטול לשלים קמא פינו שהשליחות הוא לדבר א' לגרש אשתו ואינו מעשה לסתור. משא"כ התם דקבלת קדושין מאיש אחר הוא ביטול לגבי שתתקדש לראשון.

וכה"ג חילק הב"ש סי' ל"ז ס"ק י"ג וצ"ע (ונ' דדמי לשלחן נשחט ראשון ונמצא טריפה ולא נמצא בגמ' שם איך הדין וע' סוף תשוב' רש"י שבמרדכי ר"פ השולח). ומ"מ בנ"ד שלא מסר גט לידה רק עשה שלים הולכה א"צ לכ"ז בלא"ה שהרי עדיין אינו גמר מעשה וגם הפל אדבר א' ואיכא תרתי למעליותא ודמי למ"ש רש"י במר' שם אע"פ שקדמה לקיחתו כו' אע"פ שמתזירין כו' ע"ש הגם דיש לחלק דהכא פינו שמעל' שלח לו שיסדר הגט שם הנה אצלו קרוב לנדאי שמעטה לא יעשו עוד שלוחי הראשונים שליחותן מ"מ אנ"ל בהכי דהתם נמי מסתמא הנה דעתם שלא ימצא השלים פסחם פגון שנתאחר דמסתמא מש"ה לקחו ושחטו ועיקר הטעם דבגלוי דעתא לא בטיל שלים וכ"ש הכי דליכא גילוי דעתא רק לאהדורי בתר גירושין כמ"ש רש"י ול"ד פלל לקידשה א"ע ולקידשה שני שהוא גמר מעשה לסתור כו' רק הרמ"ה לחוד פליג וכבר נדחו דבריו בסי' קמ"א סמ"ד.

וקא דבסי' ל"ז סעי' י' הביאו יישוב הב"ש ס"ק י"ג. ובמ"ש מתיישב מ"ש בס' המקנה סי' ל"ז ס"י וז"ל וכן מוכרח לומר בדעת קרא"ש כו'.

ולפמ"ש יש חילוק אחר דבסי' מ' ס"ב הוי גמר מעשה משא"כ בסי' קמ"א סמ"ד. וגם מ"ש עכצ"ל דמעשה עצמו שאני א"צ לזה פלל דבסי' מ' הוי גמר מעשה מש"ה הוי ביטול לקרא"ש.

משא"כ בסי' ל"ז ס"י הוי רק מינוי שליח שני ולא קדושין ממש עדיין מש"ה י"ל דמספקא לי. ' אָבֵל בנ"ד קי"ל דלא הוי ביטול מפמה טעמים הנ"ל.

ומכ"ז נשמע ג"כ שאין לחוש למ"ש מעל' שפאן הנה אצלו פנדאי שלא יכתבו עוד סופר ועדים הראשונים. דמ"מ משום היסח הדעת לא נתבטל שליחותם.

דאפילו גילו' דעתא שרוצה לבטלו לא מהני כ"ז שאינו מבטל בפ"י כ"ש היסח הדעת. ותו דאין לה היסח הדעת גדול מן הדין דסי' מ' ס"ב שנתקדשה לשני ובנדאי הסיחה דעתה מקדושי קמא ואפ"ה ס"ל להירושל' דאם מת שני חלו קדושי ראשון כנ"ל.

והחולקים שם היינו משום דעשה מעשה גמור לסתור לגמרי כנ"ל ולא משום היסח הדעת לחוד כו' כנ"ל. משא"כ בנ"ד שמעשה השני אינו גמר מעשה דעדיין לא נמסר לידה גם אינו לסתור מעשה הא' שהרי שניהם הוא פנונת דבר א' י"ל דלכ"ע לא חשוב ביטול כנ"ל.

ודין ברירה נדאי לא שייך פאן כמ"ש הרשב"א בתשו' בב"י סי' קמ"א. ובגדון הקלף שזכו להבעל ונאבד אינו מעכב דיעבד כמ"ש בש"ע סי' ק"כ כשהבעל מצוי כו' מכלל דכשאינו מצוי אינו מעכב רק נ"ל שתתן האשה המעות להסופר קודם כתיוב' הגט מאחר דבמעות שלה אקנוני ליה רבנן טוב שיהיה קודם כתיוב'.

ואפשר יש פאן עיכוב דיעבד שיהיה קודם נתינה. וכ"ז להלכה.

אבל למעשה אין להקל אא"כ יספיקו עוד רבנים ומעל' מכללם: ואין להחמיר מדין אמלוכי אמליף פב"ת דגיטין (דף פ"ח) דמשמע שע"י ההמלכה מתבטל הגט. וה"נ נימא שע"י היסח הדעת נתבטל שליחות הראשון.

דהתם שאני שנמלך מלגרשה. אבל הכא אדרבה רוצה לגרשה.

וגם שם יש פירושים אחרים כמ"ש בתשו' דניטא קאין גט: סימן קסה אודות הגט ששאלתני אשתקד שבשם הבעל שנקר' צדוק הנה בתחמית הדלי"ת ד' נקודות קטנות וזה נתינוה ממילא אחר כתיבת ונתימת הגט מחמת שלא נזקרו בכריכתו שפרכו אותו קודם שנתניבש הדיו.

ועכ"ז תיבוק קורא אותו דלי"ת והכשרנו הגט. ועכ"ז לרונחא דמילתא מחקת הנקודות ונסתפקת שמה אחר שמחקת נקודה א' אולי אז הנה תיבוק קורא אותו ה"א ולא דלי"ת כן עלה ספק אצלה עפ"י עיונה אז בהדלי"ת בשעת מחיקה.

אלא שלדעתך הוא ספק רחוק. ועכ"ז נסתפקת שמה אם נתקלקל האות עי"ז ואח"כ מה שחזרת ותיקנת ע"י מה שמחקת כולו פסול משום שנמחק שלא במצות הבעל ומשום חק תוכות: א הנה מתחלה נדון אם יש בזה משום ח"ת.

והנה מבואר בהגמ"י פ"ד מה"ג ד"ה לא קשיא הא דחק תוכות הא דחק יריכות מתוך שמועה זו פסק ר"י שאם נפלה דיו לתוך ד' ונעשה ה' כו' שצריך לחזור ולכתוב גט אחר ולא יועיל המחיקה דמאחר דזה האות אין שמה עליה אלא ע"י מחיקת הטפה זה קרוי ח"ת ופסול סה"ת והמצות עכ"ל.

והוא מבואר בשה"ת סי' קט"ו לענין גט ובסי' ר"ה לענין תפילין. אמנם בסמ"ק במצות גירושין כ' וז"ל וכתב ולא נחקק מכאן שאם לא נעשה האות פתקנה כגון מדל"ת ה"א אין למחוק לקוצו של ה"א לתקנה לאות דלי"ת אבל אם נפל דיו אחר שנעשה האות פתקנה אין לחוש בזה עכ"ל.

ובמצות תפילין הוסיף הסמ"ק וסיים פדאמרין בירושלמי עכ"ל הובא בטור א"ח סי' ל"ב ובב"י שם ד"ה פתב בסמ"ק ואפשר שכ"ד הרשב"א במינוחסות להרמב"ן סי' רל"ו ובג"פ סי' קכ"ה ס"ק ל"ט כ' שהרד"ך פי' פו בהרשב"א והוא ז"ל נחלק עליו דא"כ קם ליה הרשב"א דלא פהלקתא אבל בחי' הרשב"א פ' הבונה ראיתי שכ' וז"ל מהא דאמרין כגון שנטלו לגו של חי"ת ונעשו שני זנינין שמענינין דכה"ג לא מיקרי ח"ת שאינו אלא כמפריד בין שני אותיות דבוקות וכן שנטלו לגו של דלי"ת ונעשו רי"ש אינו אלא כדיו שנפל ע"ג האות ומעבירו עכ"ל.

שמענין מינה דס"ל פהסמ"ק. אלא דצ"ע דשם בחי' משמע דאפי' בשלא נעשית האות פתקנה מתחלה ס"ל להקל בכה"ג ונה נגד מ"ש בתשו' ח"א סי' תרי"א ובמינוחסות שם.

ובר"ן שם דחה ראית הרשב"א. ובתשו' פמ"א ח"א סי' ס"ו הקשה אהר"ן להעמיד ד' הרשב"א. אכן בשה"ת סי' קט"ו כ' ג"כ פדדחה הר"ן וקושני' הפמ"א נ"ל שיתיישב לפמ"ש בשה"ת סי' קי"ד דמייני בכתבו בשאר ספר ולא בס"ת בענין דלא שנייף פיסול ח"ת ול"ד פלל לשמאל שאין דרוך פתיבה בכו.

והנה בג"פ שם ס"ק ל"ב הביא שגם דעת הפלפול פהסמ"ק ולפ"ז אע"ג דאנו לא קי"ל פנותייהו אפשר שפשיש עוד כמה ספיקות שיש לצרף גם דעת הסמ"ק וסיעתו. אפס נ' שרוב הפוסקי חולקים עליהם ואין לעשות מנה ספק שקול.

הגם דהג"פ שם כ' על מחלוקת זו שאם קבלה קדושין מאחר שיש לדונה כספק מגורשת היינו להחמיר. אבל בלהקל לא כ' רק שיש לעשות סניף מסברת הסמ"ק אע"ג דמשמע שם בסוף דמצרפו לס"ס ממש היינו בנדון שאין שם חומרא כ"כ ע"ש.

אכן בס"ק ל"ח דמ"ו ריש ע"ב נסתפק שם שמה גם לשה"ת וסיעתו לא הוי כה"ג ח"ת ממש מדאורייתא אלא רק מדרבנן ועיין בספר בית מאיר סי' קכ"ה סעיף ח' שהקשה טובא על שטת האומרים דהוי ח"ת מדאורייתא מהא דרבא ס"פ הבונה (דף ק"ד סע"ב) כגון שנטלו לתגו של דל"ת ונעשו ר'.

דעל זה לא שנייף תירץ דהמרדכי ושה"ת דמלאכת מחשבת אסרה תורה. דא"כ איף חשב תקון ספר דאילו חשוב ח"ת לענין פתיבה מה התקון.

והאריף וסיים דלכו העיקר נלע"ד פהרשב"א ומשמעות רוב הפוסקים דלא נקטו אלא דהוי כחזק תוכות דהיינו אף מדרבנן עכ"ל. ועיין במרדכי בהל"ק פ' הקומץ ס"י תתק"ן.

ולא הבינתי הקושיא שלו כ"כ פי י"ל כמו שפתבתי לעיל דדברי רבא מייני בכתבו בשאר ספר ולא בס"ת פשר. ולכן אין פוסל בו חזק תוכות וכמו בספרים שלנו או בספרא דאגדתא שהיה אצלם ג"כ.

ועיין בד"מ סוף הלכות ס"ת דאפילו בספרי גביאים א"צ דיו עיין מנה במרדכי בה' ס"ת ס"י תתקנ"ט. ועיין פהרמב"ם ר"פ עשירי מה' ס"ת נמצאת למד שעשירים דברים הן שפכל אחד מהן פוסל ס"ת ואם נעשה בו אחד מהן הרי הוא כחומש מן החומשים שמלמדין בהן התינוקת ואין בו

קדושת ס"ת כו' ואלו הן אם נכתב על עור בהמה טמאה כו' שנכתב בשאר לשונות כו' עכ"ל ובודאי דפסול דחק תוכות לא חמור מכתבו בשאר לשונות (ע' בהגמ"י פ"ק א' אות ע' המתחיל פרש"ג כו') או בלה"ק על עור בהמה טמאה.

ואעפ"כ הרי הוא חנומש שמלמדין בהם התינוקות. ובודאי דגם בחנומש שינה תיקון דרבא דפרש"י משום דאסור לאדם לשהות ספר שאינו מוגה משום אל תשפן כו' ומבואר בפרש"י פ"ב דכתובות (דף י"ט ע"ב) דקאי על ס"ת נביאים וכתובים ובודאי כמ"כ בחנומשים הנ"ל ובשט"מ פ"ב דכתובות שם בשם הריטב"א דה"ה לספרי תלמוד בזמן הזה שניתנו ליכתב ורש"י ז"ל שפי' תנ"ך לפי שבזמנו של רבי אמי עדיין לא ניתן התלמוד ליכתב ודלא נימא דדוקא ס"ת ממש נקט תורה נביאים וכתובים ע"כ וכ"כ תלמידי ה"ר יונה ז"ל וקרא"ש ז"ל עכ"ל השט"מ.

וא"כ לפ"ז אין שום ראיה מהא דרבא לסתור דברי האומרים דכה"ג הני ח"ת מדאורייתא דאע"ג דהני ח"ת עכ"ז הני תיקון שלם בחנומשים וכ"ש בספרי דאגדתא וכה"ג. אלא שלדעת הר"ר יוסף אבן מיגש בשט"מ שם הא דספר שאינו מוגה היינו דנקא בס"ת ולא בחנומשים וכ"מ בהרמב"ם פ"ז מהס"ת דין י"ב והיינו דס"ל פרבו הר"י מיגאש אכל בהגמ"י שם דאף בנביאים וכתובים מייירי והזהיר אף בתלמוד תע"ב וכן דעת רוב הפוסקים וכמ"ש בי"ד רס"י רע"ט.

אף הפמ"א סי' ס"ו שהביא ג"כ רא"י זו דהבית מאיר מהא דרבא סי"ג ונ"ל נשמע דזה לא הוי כחק תוכות דא"כ לא תיקון בזה פלום וע"כ דלא מחייב אלא באות שפשר בס"ת דבלא זייני פטרינו לשני אותיות אפילו נתפנון לכתוב שתי אותיות ולא אמרינו פיון דעכ"פ דהיא פתיבה בשאר ספרים אלא ע"כ דאייירי בכתב הראוי לס"ת ושטת ההלכה מוכחת שמיירי בכתב הראוי לס"ת וא"כ ראיה ברורה דלא הנה חק תוכות בתנא דדל"ת או דחי"ת אא"כ חק פל האות עכ"ל והמובן מדבריו שרצה לדחות תירוץ זה שכתבתי דהא דרבא מייירי בשאר ספר שאין ח"ת פוסל בו דע"כ לא מחייב אלא באות שפשר בס"ת דבלא זייני פטרינו כו'.

אף באמת אין משם ראיה פלל. דהנה הפמ"א מפרש מש"ש בגמ' לא קשיא הא דבעי זיוני הא דלא בעי זיוני ע"ד שפי' בלשון ריא"ז שבש"ג ונ"ל אם עלו בידו הזיינין מווינין בזויות שלהן כהלכתן ה"ז חייב שהרי כתב שתי אותיות הצריכות כו' (וזהו פי' הא דלא בעי זיוני) ואם לא היו הזיינין מווינין בזויות שלהן פטור (וזהו פי' הא דבעי זיוני) שהרי הוא צריף לזיינין כו' עכ"ל וז"ש הפמ"א דבלא זייני פטרינו כו'.

ועפ"ז יפה הוכיח דאייירי בכתב הראוי לס"ת כו'. אבל בסה"ת סי' קי"ד פי' הא דבעי זיוני שנתפנון לעשות כמשפט ס"ת כו' והכי משמע הפשט הא דבעי הפותב לזיינו.

וממילא מובן הא דלא בעי זיוני דהיינו אותיות הצריכין זיון בס"ת אלא שנה הכותב אין בדעתו לעשות בהם זיונין כי אינו פותב כמשפט ס"ת ופי' שם דבכה"ג מייירי שהיא דרב ששט דנטלו לגו של חי"ת ועשאו ב' זיינין.

והיינו ודאי פשאינו כותב בס"ת. וגם בלא"ה מוכרחים אנו להעמיד דין המשנה דשם נתפנון לכתוב חי"ת וכתב ב' זיינין דפטור משום דבעי זיוני דאינו כותב בס"ת ממש שהרי התו' שם ד"ה נתפנון.

הכריחו דמיירי כגון שהיה צריף לכתוב שתי אותיות אינה שתי אותיות שיהיו כו' וכ"כ בכה"ר שם ובס"ת לא שינה לומר הכי. וא"כ כ"ש ענין הא דלא בעי זיוני מייירי שאינו פותב פלל בס"ת.

וא"כ גם ההיא דרְבָא מִיְיָרֵי בכה"ג שְׁפֹתֵיב בְּשָׂאָר סָפֵר שְׂאִין פּוֹסֵל בּוּ ח"ת וְכַנ"ל. שׁוּב מְצַאֲתֵי שְׁפֵן פֶּתֵב הַפּמ"ג בא"ח סי' ל"ב בט"ז ס"ק י"ו.

ומ"מ מֵאַחַר דְּהֶאֱתְרוּנִים הַפּמ"א וְהִבִּית מְאִיר נָטוּ אַחַר סְבֵרַת הַרְשָׁב"א שָׁם. א"כ בְּפִלּוּגְתָא דְּהַסְמ"ק וְסֵה"ת י"ל דְּאִין לְהַחְמִיר בְּזֵה לְפִסְוֹק וְדַאי כִּסֵּה"ת אֶלָּא פְּדִין סְפִיקָא דְּאֹרְיִתָא.

(עֲנִין מַחְלֻקֶת הַסְמ"ק וְסֵה"ת וְהִנֵּה בַחֵה"ר ס"פ הַבּוֹנֵה ס"ל כְּהַסְמ"ק. וְהַפּמ"א ח"א סי' ס"ו וְהִבִּית מְאִיר סי' קכ"ה ס"ח הַכְּרִיחוּ מְסוּנְגִיא הַנָּ"ל דְּלֹא כִּסֵּה"ת.

וְאִין דְּבִרְיָהּ מְוַכְרָחִים פְּלֵל וּמ"מ יֵשׁ לְדוּנּוּ כְּסַפֵּק שֶׁל תּוֹרָה): ב וְנִנְיֵת זֶה וְנִדּוּן לְדַעַת סֵה"ת וְסִיעָתוֹ. הִנֵּה מְבֹאָר מְלִשׁוֹן הַגַּמְי"י דְּלַעִיל דְּמֵאַחַר שְׁזֵה הָאוֹת אִין שְׁמָה עָלֶיהָ כּו' וְכ"ה בִּסֵּה"ת סי' קט"ו (שְׁמֵנּוּ מְקוֹר דִּין זֶה) שְׂאִין עֵתָה שְׁמָה עָלֶיהָ כּו'.

וְהַשְׁתָּא בנ"ד הִנֵּה קוֹדֵם שְׁהַתְחַלְתָּ לְמַחְוֶק קָרָא הַתִּינוּק דְּלִי"ת וְא"כ עַל אִז אִין פְּאֵן שׁוּם סָפֵק. רַק הַסְפֵּק שְׁנֹלֵד לָךְ אַחַר שְׁמַחְקַת נְקוּדָה הַרְבִּיעִית שְׁהִיְתָה מְכֻוּנָת פְּנֶגֶד סוּף גַּג הַדְּלָ"ת וְנִשְׁתִּיירוּ הַג' נְקוּדוֹת אִז נִדְמָה לָךְ שְׁמָא יְהִיָּה נְקָרָא ה'.

וְא"כ י"ל שְׂאָרָא אִם אָמַת הִי הַדְּבָר שְׁהַתִּינוּק הִנֵּה קוֹרְאוּ ה' אִין פְּאֵן בֵּית מִיְחֻוּשׁ. מֵאַחַר שְׂאֵנוּ רוּאִים שְׂאִין שְׁמָה עָלֶיהָ.

שְׁהִירֵי בב"י בא"ח סי' ל"ב ובש"ע סעי' ט"ו פֶּתֵב דְּרוּב הַפּוֹסְקִים ס"ל לְעֲנִין אִם נִקְבַּב רְגַל פְּנִימִי שֶׁל ה"א ר"ל רְגַל הַשְּׁמָאֲלִי אִם נִשְׁתִּייר בּוּ פְּשִׁיעוֹר אוֹת קִטְנָה דְּהִיְנּוּ פְּשִׁיעוֹר יו"ד פְּשִׁיעוֹר וְאִם לֹא פְּסוּל.

וְגַם לִפ"ד הָרָא"ש שָׁם דְּאֶפִּילוּ נִשְׁתִּייר כָּל שְׁהוּא פְּשִׁיעוֹר זֶהוּ נִשְׁתִּייר דּוּקָא אֶבֶל לְכַתְחֻלָּה וְדַאי אִינוּ כָּל שְׁהוּא וְכַדְמַחְלִקִינוּ לְעֲנִין צִיצִית בֵּין תַּחְלָתוֹ לְשִׁירֵיִם בְּפֶרֶק הַתְּכַלֵּת (דל"ט ע"א) וְכֵן לְעֲנִין אִזּוּב בְּמִשְׁנֵה ס"פ י"א דְּמַסְכַּת פְּרָה הוּבָא בַגַּמ' פ"ק דְּסוּפָה (די"ג ע"א) וּבְמִנְחוֹת (דל"ח סע"ב).

וּבנ"ד לֹא הִנֵּה רַק נְקוּדָה מְשִׁהוּ שְׂאִינָה בְּעֶרְףָּ יו"ד כָּלֵל וְעוֹד שְׂאִינָה נְקוּדָה אַחַת כ"א שְׁלִשָּׁה נְקוּדוֹת זֶה אֶצְלָ זֶה. וְעוֹד שְׂאֵחַר מְחִיבֵת הַנְּקוּדָה הַרְבִּיעִית א"כ שְׂאָר הַנְּקוּדוֹת אִינּוּ תַּחַת סוּף הַגַּג אֶלָּא בְּאֶמְצַע הַגַּג וְאִין זֶה כְּתוּמַת ה' ע"ש בא"ח סי' ל"ו בב"י וְהַנְּקוּדָה תְּהִי פְּנֶגֶד סוּף הַגַּג כּו' כְּדָאֲמַרִּינּוּ לֹא יַעֲשֶׂה הַהִי"ן חֲתִי"ן כּו' ע"ש.

וְא"כ מֵאַחַר שְׁעֵינִינוּ הָרוּאוֹת שְׂאִין תְּמוּנַת ה' עָלֶיהָ רַק תְּמוּנַת ד' לֹא אִיכְפַּת לָן בְּמָה שְׁתִּינוּק קוֹרָא אוֹתָהּ ה' כַּמ"ש בְּתִשׁוּ' מֵהַרמ"ל סי' כ"ד וְז"ל ע"ד הַגַּט שְׂרָאֵשׁ הַנִּי"ו שֶׁל וְכַדוּ הִיא רְחֻבָה קֶצֶת בְּיוֹתֵר מִן הָרָאוֹי וְנִרְאָה קֶצֶת לָךְ פְּשׁוּטָה כּו' מֵאַחַר שְׁלִפֵי הַקְּבֵלָה שֶׁל תִּיקוּן הָאוֹתִיּוֹת שְׁנִמְצָא בְּדַבְרֵי הָאֲתְרוּנִים שְׁהִי"ו צָרִיף שְׁתִּהִי אֶרְפָּה כְּשִׁנֵי קוֹלְמוֹסִים וְא"כ לִפִּי עֶרְףָּ זֶה שְׁהִי"ו זוּ שֶׁל וְכַדוּ אֶרְוֶה בְּיוֹתֵר מְשָׂאָר ווִי"ן הִנֵּה גַם רֵאשׁוּ צ"ל רְחֵב יוֹתֵר קֶצֶת מְשָׂאָר ווִי"ן.

וְא"כ לִפִּי תִיקוּן צוּרַת הָאוֹתִיּוֹת נְכַתְבָּה כְּתִיקוּנוֹ וְלִכְךָ אַע"ג שְׁמַקְצַת תִּינוּקַת קוֹרִין אוֹתָהּ בְּד' אִין אֲנוּ מְשִׁיחִין בְּהֵן שְׁהַסְבָּה הוּא שְׁהֵן קוֹרִין אוֹתָהּ כְּךָ מְחַמַּת שְׁהֵן אִינּוּ יוֹדְעִין שְׁהִי"ו זוּ צ"ל אֶרְוֶה יוֹתֵר מְשָׂאָר ווִי"ן כּו' עכ"ל.

וְהִבִּיא רְאוּיֹת לְדַבְרֵיוֹ. וְאִין לְחַלֵּק דְּשְׂאֵנֵי הַתֵּם שְׁנִכְתַּב כְּתִיקוּנוֹ כּו'.

משא"כ בנ"ד עכ"פ לא נכתב פתיקונו שהרי הנקודות הם למותר מ"מ כיון שכל האנשים הגדולים יבינו בטוב בלי ספק שהוא דל"ת קרינו בי' נכתב פתיקונו מאחר דמשום אותן הנקודות אין מקום לגדולים לטעות וגם לפי צורת תמונת האותיות אין ע"ז צורת ה' בשום פנים כנ"ל ועוד מדגשתיקרו ג' נקודות ובה' אין לעשות עכ"פ רק נקודה א' א"כ אף להרא"ש מאי חזית לומר שהוא ה' וטפי י"ל שהוא מדל"ת כו' [ע' מפתח] וכיון שנקבת פתיקונו אפשר לומר דלא משגיחין בתינוקות אף אם היו אומרים שהוא ה' כש"כ שלא אמרו רק שאמה מסתפק שמה היו אומרים א"כ סברא טובה היא לומר דלא היו אומרים מאחר שאין ע"ז צורת ה' מדינא כנ"ל.

ועוד שגם באותו הגדון של מהרמ"ל עכצ"ל שראש הוי"ו היתה רחבה קצת ביותר כו'. ועיין במ"ש הגאון אאזמו"ר ז"ל סס"י ל"ו סעי' ד' אכל כו' ובתשו' שכתבתי אשתקד בס"ד אנד"ז הבאתי ראיות שאין פסול בהאות מדינא ע"י שנעשה בו איזו נקודה יתירה וכה"ג כל שאין נדמה ע"י"ז לצורת אות אחר דאל"כ אמאי הקמירו לעשות ביו"ד עוקץ שמאלי למטה כפר"ת ולא חשו שמה הוא יתרת לפרש"י א"ו משום דמ"מ לו יהי כף אינו פסול לפרש"י כיון שלא נשתנה ע"י"ז לצורת אות אחרת.

וא"כ שפיר י"ל בנ"ד דכיון דברור ופשוט לן שצורת ד' עליו לא משגיחין בתינוקות כו'. אף מ"מ יש לפקפק אסברא זו דאת"ל שתינוקות היו קורין אותו ה' י"ל שהי' נפסל אף שאין עליו צורת ה' מדינא והגדולים קורין אותו רק דל"ת.

מ"מ י"ל דלא סמכין ע"ז אא"כ נכתב פתיקונו משא"כ בנ"ד שגם היותו דל"ת מדינא לא נכתב בטוב עכ"פ. (וגם לסה"ת יש לצדד דאע"פ שהיו הנקודות עכ"ז אין ספק שפונדאי לא נשתנית כלל לצורת אות אחרת וא"כ י"ל שאין משגיחין ע"ז בקריאת התינוקות כמ"ש בתשו' מהרמ"ל סי' כ"ד ומה גם שהוא רק ספק שמה היו קורין ה'.

ומ"מ יש לחלק בין גדות זה לגדות דמהרמ"ל כיון שעכ"פ אין האות כמו ד' טובה): ג הנה מתחלה יש להבין ל' הרמב"ם פ"ד מה"ג דין ט"י י"א כל לשון שיכתב בה הגט צריך שיזהר הסופר בדברי הגט שלא יהא משמעון ב' ענינים כו' וכן צריך שיהיה אותו הכתב מבואר היטב באותו הכתב שיכתב בו עד שידעו הקטנים לקרותו שמפירין אותו כתב כו' ולא יהיה כתב מעוקם או מבלבל שמה תדמה אות לאות ונמצא הענין משתנה.

הנה בו משמעות שני ענינים או שהיה בכתבו עקום או בלבול עד שאפשר שיקרא ממנו ענין אחר הואיל ונקרא לענין הגרושין ויש בו משמעות גרושין ה"ז פסול עכ"ל. ויש שם גירסא אחרת ולדינא הפל א' דהגט פסול מדרבנן ולא בטל מדאוריין.

ויש להסתפק אם כף הדין ג"כ כשהקטנים אין יכולים לקרותו היטב רק הגדולים יכולין לקרותו. גם כן הוא רק פסול ולא בטל.

או דלמא דבכהאי גוונא בטל נמי הוי. דהא ברישא בדין ט"י אמר שלשה דברים שצריך להיות בגט.

הא' שלא יהא משמעון ב' ענינים. הב' שידעו הקטנים לקרותו.

הג' שלא יהיה כתב מעוקם כו'. ובדין י"א לענין דייעבד כ' הדין על ב' דברים היינו היו בו משמעות ב' ענינים או שהיה בו עיקום.

ועל הג' שהקטנים א"י לקרותו לא פסק הדין. וא"כ יש להסתפק אי דמי להנה או לא.

ולכאורה ממ"ש בהלכה י' וכן צריך משמע דדין זה שידעו הקטנים לקרותו הוא כמו הדין הנז' בהלכה ט' שלא יהי' משמעו ב' ענינים. וז"ש שיהי' מבואר היטב עד שידעו כו'.

וא"כ כמו דהתם אם יש בו משמעות שני ענינים הוא פסול ולא בטל כמו כן אם אינו מבואר היטב עד שידעו הקטנים לקרותו אבל הגדולים קוראים אותו היטב הוי ג"כ רק פסול ולא בטל. ועוד דלכאורה י"ל דהי' שידעו הקטנים לקרותו ושללא יהיה פתב מעונקם כו' הפל א' דמסתמא אם הפתב מעונקם או מבולבל אין הקטנים יכולים לקרותו היטב.

ואפשר לחלק דמעונקם ומבולבל אע"פ שמסתמא ג"כ אין הקטנים יכולים לקרותו מ"מ התם הוא מצד העיקום וה"ל פאין מכירין אותו פתב ולפיכך פיון שעכ"פ יש ב' משמעות באות זה ויש בו ג"כ כפי המספים לאמת ה"ז גט פסול ולא בטל.

אבל כשהפתב מיושר רק שנדמה לאות אחר וכל הקטנים קורין אותו כפי אות שהוא שנדמה לו א"כ הרי אין צורת האות הראשון עליו כלל וה"ל הגט בטל על ידו אם ע"י שינוי זה נשתנה משמעות הגירושין כגון בשינה השם וכה"ג.

והנה הה"מ כ' שם וז"ל ומ"ש שיקרא האותיות מי שאינו חכם ולא טפש הוא ממשנ"ת בכינצא בזה פ"א מה' תפילין עכ"ל. ובפ"א מה"ת הי"ט כ' וכל אות שאין התינוק שאינו לא חכם ולא סכל יכול לקרותה פסול עכ"ל.

ובפ"י מהלכות הנז' כ' שנופסדה צורת אות אחת עד שלא תקרא כל עיקר או תדמה לאות אחרת כו'. וי"ל אמאי לא הזכיר שם שהתינוק א"י לקרותה וכ' שלא תקרא כל עיקר כו'.

ולכאורה היה מקום לומר דהתם פ"י שמנה דברים המעכבים בס"ת עד שאם נעשה בו אחד מהן הרי הוא פחומש כו' מש"ה כ' עד שלא תקרא כל עיקר דאילו רק הקטנים א"י לקרותה אפשר דלא מפסיל מדאוריין'.

אמנם מסוגי' הגמ' דמנחות (דכ"ט ע"ב) אין נ' פן דאמרי' התם ראמי בר תמרי דהוא ראמי בר דיקולי אפסיקא לי' פרעא דני"ו (בתפילין) דויהרג (כל בכור אינרע במקום נקב ונ' כמו יו"ד) בניקבא אתא לקמי' דר' זירא.

א"ל זיל אייתי ינוקא דלא חכים (דאי חכים מבין שמחרף הוא לומר יהרג כלפי מעלה ואומר ויהרג) ולא טפש (שאם טפש אינו יודע לקרות אלא אות שלימה) אי קרי לי' ויהרג כשר אי לא יהרג הוא ופסול עכ"ל הגמ' ורש"י.

ולכאורה האי אי לא יהרג הוא ה"ל שפת יתר והל"ל אי לא פסול. ונ' דמוכח מפאן דאי לא פסול לגמרי מדאורייתא ולא מחומרא דרבנן לבד וז"ש נאי לא יהרג הוא.

דה"ל פאילו נכתב יהרג דפסול מדאוריין'. פנ"ל מוכרח כפשט ל' הגמרא.

וכ"מ בהרמב"ם פ"א מה' תפילין דין י"ט. וראיתי בשו"ת דרכי נועם חאה"ע סי' ג' שעמד ג"כ על דקדוק ל' זה.

ופי' דהגמ' השמיענו שפיון שלא קראה ני"ו בפירוש אע"ג דלא קראה יו"ד בהחלט לא תימא דלא מיפסל לגמרי ולהוי ספק פסול אלא פסול לגמרי הוא פיון שלא קראה כתקנה ואם הוא ס"ת פסול

עד שיתקון ובתפילין ומזוזות יגנזו ואם הוא גט אפשר דלא הוי גיטא כלל כו' דהוי פחסר אות אחת כו' ובגט יש לחלק בין טופס לתנרף עכ"ל ואף שדינו אמת דהיכא שעכ"פ אינה נקראת נ"ו אף שגם יו"ד אינה נקראת ה"ל פחסרה האות וכדמוכח מל' הרמב"ם פ"י מה"ת המובא לעיל בסמוך שגפסדה צורת אות אחת עד שלא תקרא כל עיקר כו'.

מ"מ נ"ל דדונק להעמיס זה בכוננת הגמ' דהל"ל אי לא פסול ולל"ל יתרג הוא כו'. ושוב ראיתי שדבריו נכוחים ושפתים ישק דאי כמו שפתיבתי דאי לא היינו שהתינוק קורא יו"ד ואשמועינן דפסול מדאוריין' א"כ מאי האי דקאמר יתרג בחד יו"ד הל"ל יתרג בתרי יודיין מאחר דגם הני"ו קרא ג"כ יו"ד.

א"ו פ"א אי לא ר"ל אי לא קרא נ"ו ולכן ה"ל הני"ו כמאן דליתא וכאלו חסרה אותו ופסול משום דנשאר יתרג כו'. ועכ"פ מדבריו נשמע ג"כ דכל אות שאין התינוק קורא אותה ה"ל פחסרה לגמרי ובגט אפשר דלאו גיטא הוא כלל.

ומ"ש גבי גט ל' אפשר ולא כ"כ בסת"מ נ' משום דבגט לא ברירא כלל לומר דאינו גט כלל אפי' פחסר אות א' וכדסייג דאיכא לחלק בין טופס לתנרף. וגם בתנרף יש סברא לומר דאינו נפסל בדילוג אות אחת היכא שאנו מכירין סגנון הדבר אם לא בגוף שמות הבועלים.

כדאיתא בש"ע אה"ע סי' קכ"ו: קיצור (מלשון הרמב"ם פ"ד מה"ג דין יו"ד משמע דזה שבעינן שידעו הקטנים ג"כ לקרותו ואם לאו פסול אינו דאורייתא. אמנם בגמ' ובהרמב"ם פ"א מה' תפילין דין י"ט משמע דכה"ג פסול מדאורייתא): ד אף לכאורה אפ"ל דל"ד גט לסת"מ.

וכמ"ש התוס' פ"ב דגיטין (ד"כ) סד"ה לא צריכא לענן דיקרא גויל דונקא בסת"מ בעינן שיהיו האותיות מוקפות גויל כדאמר פ"ק הקומץ דף ל"ד) משום דכתיב בהו וכתבתם פתיבה תמה אבל בגט ליכא קפידיא דאפילו ספר ודיו לא בעינן בגט כו' עכ"ל.

וכיון דהיקרא גויל פוסל מדאורייתא וכ"ש חסרון קוצו של יו"ד מה דזה פשר לגמרי בגט. א"כ כמ"כ י"ל דכשאין התינוק קורא יפה אין זה נקרא פתיבה תמה מה שאין פו בגט דאין צריף פתיבה תמה רק שיהיה האות נקרא יפה.

אם פו י"ל דזה שצריף דנקא שיהיו הקטנים יודעים לקרותו הוא מדרבנן אבל מדאוריין' כל שהגדולים קוראים אותו יפה הוי ג"כ גט גמור. ואף שבחידושי הרמב"ן שם כ' וז"ל ומסתברא פיון שהותר לכתוב בכל לשון כו' לא בעינן מוקף גויל אלא כל אות שקורא אותו לא חפים ולא טפש פשרה בגט עכ"ל משמע דאם אינו קורא אותה לא חפים ולא טפש פסולה דומיא דפסול דהיקרא גויל בסת"מ דהוי מדאורייתא.

אף יש לדחות די"ל כשקורא אותה לא חפים ולא טפש פשרה היא ובאם לאו פסולה היא מדרבנן. ומ"מ יש לומר פיון דכתיב וכתב לה בכתיבה מתגרשת ולכן כשאין התינוק דלא חפים ולא טפש קוראו אין זה פתב דמה שהתינוק דחפים מבין זהו כמו שמבין מבחויץ מצד הכרעת שכלו ולא מחמת שעצם הפתב מבאר שזהו אות זה.

וע' בתוספות פ"ק המגרש (דפ"ה סע"ב) ובב"י סי' קכ"ו בשם מ"כ. והנה בתשובת ד"נ הנ"ל כתב שזה שהצריכו בגמ' דוקא להראות לתינוק דלא חפים ולא אמרו להראות לחפים ולכסות לו שאר האותיות הטעם הוא יען שאנו צריכים שאותה אות תקרא כהלכתה בערף השאר אותיות

כו' פפי ערף אותו כתב כו' ולכן צריך להראות כל הכתב שהוא שבערף אותה כתב יעריף אותה אות.

ואם יהיה חפים יבין המשמעות ויכריחונו הענין. וכשלא יהיה חפים לא יבין המשמעות ומה שיאמר הוא האמת.

לפי שצריך שלא לכסות שאר האותיות עכ"ל. ובהריב"ש סי' ק"כ כ' וז"ל ואין אומרים בכיוצא בזה להראותה לתינוק כו' שהרי אין פסלותה מפני שדומה לאות אחרת אלא שאינה כתובה כהלכתה ולא אמרו להראותה לתינוק אלא בנ"ו הדומה ליו"ד כו' עכ"ל.

וע' במהרי"ק שרש"ס ט. נשמע מהריב"ש דקריאת התינוק הוא לענין חששא דשלא תדמה לאות אחרת.

ובנ"ד נמי החששא שמה תדמה לה'. אלא דמתשובת ד"נ הנ"ל נ' דאם גדול קורא אותו ד' אחר שיכסו לו שאר כל האותיות נמי סגי.

וע' בתשובות להרמב"ן סי' קמ"ח ועוד שאמרת' שלא נמצא מן הארץ שהיא שקרא' בריש אלא אחד כו' ולא נז' שהיה תינוק ומסתמא לא שייך שיהי' תינוק מארץ אחרת בארץ אחרת. משמע ג"כ דסמכי' אגדול כנ"ל.

וא"כ אם בנ"ד פשיטא לך שהגדול הי' קורא ד' אף אם היו מכסי' לו שאר כל האותיות י"ל שאף אם התינוק היה מסתפק לא היה הגט בטל עכ"פ ובפרט דבגט לא בעינן פתיבה תמה שהרי נכתב בכל לשון ובכל כתב א"כ י"ל דכתב שמוכן לגדול נמי מהני.

הו אמת שאם אין הגדול מכיר האות רק מצד משמעות הענין י"ל דלא מהני דאע"ג דלא בעי' פתיבה תמה מ"מ בעינן שייגרשה בכתב כמ"ש נכתב לה כו' וכשאין האות ניכר מצד עצמו י"ל שאין זה כתב.

ול"ד למ"ש בהגמ"ר (ריש גיטין) דאם כתבו ראשי תיבות בגט פשר ונסתייע מספל וקפל דשלהי ב"ב שהוא ר"ת ס' סאה פל פלגא כו' ע"ש. הרי דאף שלא בא מבואר ממש בהכתב סני י"ל דהכא גרע טפי דהתם נמי התיבה מוכנת מצד עצמה משא"כ הכא ותו דהתם נמי י"ל דלא כ"כ רק אזמן ולא אגוף שמות הבפעלים.

וע' בעיקטור שבב"י סי' קכ"ו ובש"ע שם ס"ד שיש לחלק בין זמן לגוף שמות הבפעלים בקרוב לכה"ג. אבל אם הגדול מכיר האות מצד עצמו אחר שיכסו לו שאר האותיות י"ל דמהני בגט.

דקא לדעת הד"נ גם בסת"מ מהני כה"ג א"כ אף את"ל דבסת"מ אין להקל נגד פשט הגמ' דבתינוק תליא מילתא. וע' ברמב"ם פ"א מה' תפילין שירוף פל הקורא בהן (ועיין בתשו' מהרי"ט ח"ד סי' ל"ב דס"ל דקריאת התינוק הוא רק להחמיר כו' וע' ביאור מר' ריש הקומץ הביא דיעות בזה וע' ד"נ הנ"ל) מ"מ בגט דלא בעינן כ"ת פמו בסת"מ י"ל דמדאורייתא עכ"פ סגי בהכנת הגדול האות מצד עצמו.

ובהא א"ש ל' הרמב"ם פ"ד מה"ג ה"י וכן צריך שיהיה אותו הכתב מבואר כו' שידעו הקטנים כו' וכ"כ בש"ע סי' קכ"ה סעיף י"ח. והט"ז כתב בי"ד סי' רע"ד דצריך אינו שייך רק בענין לכתחלה ע"ש.

אמנם בתשובת פמ"א ח"א סי' ס"ו השיג עליו טובא ע"ש. ומ"מ בלאה"נ משמע מל' הרמב"ם שם דאינו רק פיסול דרבנן וא"ש לפמ"ש.

משא"כ בה' תפילין פ"א משמע מהרמב"ם דשם הוי זה פסול דאורייתא ע"ש דין י"ט. אמנם מל' תשובת הרא"ש המובא בטור סס"י קכ"ה ונ"ל צריך שיהיה נקרא הגט במקום פתיבתו לינוקא דלא חפים ולא טפשי ואם לאו אין פאן גט כלל עכ"ל של' זה מורה דהגט בטל מדאורייתא אם אינו נק' לתינוק כו'.

מיהו אפ"ל דלאו דוקא אין פאן גט לגמרי קאמר רק מדרבנן תדע דנסתייע מההיא דהשולח מי שיש לו ב' שמות א' ביהודה כו' ושם מבואר בראשונים דהוי רק פיסולא דרבנן והגם שפגמ' אמרו ל' אינה מגורשת ע"ש נכד' י"ל בהרא"ש.

עו"ל לפמ"ש דלגדול לא סגי אלא שייבין האות מצד עצמו ולא יראו לו כל הענין ולא נחית הרא"ש לחלק בהכי כו' מש"ה כ' לינוקא דוקא כו'. וגם לכאורה יש להסתייע ממה שנמסר הגט בעידי מסירה דמהני אע"פ שהגט קרוע אע"ג דלגבי נמחק או נטשטש עד שאינו יכולים לקרותו לא מהני משום דאין זה פתב מ"מ פאשר כל הגדולים יוכלו לקרותו בטוב אף שהתינוק מסתפק בו י"ל דמהני עידי מסירה.

מיהו זה אינו דממ"נ אם תשוב פתב פשר ואם לאו לא מהני גם עידי מסירה. נמצא עלה בידינו שאם אין הספק אצלך רק על קריאת תינוק אבל על גדול אין להסתפק שהיה מבין האות מצד עצמו שהוא ד' בלי שיראו לו הענין או התיבה.

רק שהיו מראין לו אות ד' אחר וה' אחרת שפגט ואח"כ היו מראין לו אות ד' זה והיה אומר בפשיטות שהוא ד'. אז י"ל דגם אם ינוקא היה מסתפק באות זה הגט פשר מדאורייתא עכ"פ.

ומ"מ למעשה לא נסמוך ע"ז רק שנעשה מזה ספק וסניף לצדד להקל בנ"ד שיש בלא"ה פמה צדדים טובים: קיצור ואפשר לחלק דהתם מייירי בסת"מ ופסול דאין זה פתיבה תמה אבל בגט דלא בעינן פתיבה תמה אינו פסול מדאורייתא כה"ג פשהאות מצד עצמו מובן לכל הגדולים שזהו אות זה.

ולפ"ז בנ"ד אף אם יש להסתפק שהתינוק דלא חפים יקראנו ה' פיון דאין ספק דלגדולים יובן שזהו בודאי ד' י"ל שאין פאן פיסולא דאורייתא ומ"מ אין לסמוך כלל ע"ז כ"א להצטרף לאיזו סניף): ה ועפ"ז י"ל פמה טעמים להקל בנ"ד.

הא' עפמש"ל אות ב' שי"ל פיון דברור לנו שלא נשתנית האות מצורתו לצורת ה' אין להשגיח עכ"פ על הספק שפא היה התינוק קורא אותו ה'. הב' עפמשנ"ת אות ג"ד דכיון שהגדולים היו קורין אותו ד' בודאי א"כ גם אם התינוק דלא חפים הי' מסתפק בו י"ל שאין פאן פיסולא דאורייתא וכיון דגם זה הוא רק ספק שפא הי' מסתפק בו א"כ ה"ל ספיקא דרבנן.

הג' עפמש"ל אות א' שמדעת הסמ"ק יש לעשות ספק. והנה להסמ"ק פיון אף היכא דבעינן וכתב ולא חקק ליכא כה"ג משום וחקק משום דכבר נכתב האות כדיו ונעשה פתקנה.

ואף שכשנפל הדיו נפסל האות לגמרי עכ"ז פשחוקקין הדיו באה הפתיבה הראשונה על מקומה. ואיכא וכתב ולא וחקק.

ולא אמרינו פנים חדשות באו לכאן. א"כ כמ"כ י"ל לענין הא דבעינו וכתב שיכתבנו הבעל או שלוחו והיינו אף ל"ד דבעינו שליחות בכתובה.

עכ"ז פינו שפבר נעשה האות פתקה ע"י הסופר שלוחו של בעל. רק שאח"כ נתקלקל האות אזי גם כשמתקנים וחוקקים זה הב"ד אף שאינו שלוחי הבעל עכ"ז פינו שהם אינו רק מסירים הקלקול לבד עד שממילא נשארה פתיכה הראשונה על מקומה.

א"כ יש פאן וכתב של הסופר שלוחו דהבעל דעכצ"ל לסברא זו דהסמ"ק שע"י נפילת הדיו לא נתבטל מעשה הראשון לגמרי כ"א דאריה רביעא עליה וכשמברית הארי נשאר מעשה הראשון על מקומה ולכן שפיר נקרא וכתב ולא נקרא פלל וחקק.

יען חקיקה זו באה רק להסיר הקלקול שיתגלה פתיכה ראשונה. א"כ כמ"כ לענין וכתב דהבעל או שלוחו י"ל פן שע"י נפילת הדיו לא אסתלק ליה פתיכתו כ"א דאריה רביעא עליה פנ"ל ולכן גם כשהב"ד מברייחים הארי נשאר מעשה וכתב הסופר כמקודם.

אף יש להקשות על הסמ"ק מגמרא ערוכה פ"ק המניח (דף כ"ט ע"ב) גבי מוצא בור וטממה וחזר וחקקה דאסתלק להו מעשה ראשון וקיימא לה ברשותיה וכ"פ הרמב"ם פ"ב מה' נזקי ממון ה"ו המוצא בור כו' סתמו בעפר וחזר והוציא את כל העפר זה האחרון חייב שפיון שסתמו בעפר וסתלק מעשה ראשון.

נהרי נפילת הדיו לתוך חלל האות דומה ממש למה שפותרם את הבור בעפר דאמרינו בפשיטות שנסתלק מעשה ראשון וכשחזר ומוציא את העפר הרי זה כורה בור מחדש. וה"נ בנפילת הדיו אסתלק להו מעשה ראשון וכשחזר והוציא הדיו ע"י חקיקה ה"ז חוקק אות מחדש ואיכא פאן וחקק ופסול.

ולכן נראה נדאי דהסמ"ק לא מייירי פלל רק בענין שגם אחר נפילת הדיו לא אסתלק פלל מעשה ראשון כי הוא קאי על שפפל דיו בתוך חלל הדלי"ת ונעשה עי"ז כמו ה"א. וכן הגמ"י בשם סה"ת דפוסל מייירי ג"כ אפילו בכה"ג כמבואר לעיל בתחלת תשובה זו.

וכן מבואר בסה"ת סי' קט"ו שפפלה טפת דיו כו' בתוך חלל ב"ת ונעשאה פ' או בתוך חלל אחרת שאין עתה שמה עליה ואח"כ מחק הטפה מתוך האות זהו חק תוכות כו'. וע"ז פליג הסמ"ק דהא בכה"ג עדיין ניכר פל מעשה הראשון.

רק שע"י נפילת הטפה נשתנה הבית לצורת פ' או הדלי"ת לצורת ה'. הרי ב' קוין של הדלי"ת שפשה הראשון ישנן גם עתה אלא שמתמת הטפה נעשה עוד כמו רגל קטן בענין שפנדה כמו ה' א"כ זה לא דמי פלל וכלל לסתם את החלל הבור בעפר שנסתלק מעשה הראשון לגמרי.

אבל הכא ניכר מעשה הראשון רק שעוד נוסף עליו קצת לכן ס"ל כשנוטלי' מה שנוסף חשוב נשאר מעשה הראשון במקומו ואולי מדמה זה למש"ש בגמ' בהמניח במוצא בור וכסהו וחזר וגילהו דהראשון חייב דע"י מה שפסהו לא אסתלק מעשה ראשון כו' אף שבשפעה שפסהו לא היה יכולים ליפול בו כו'.

ועד"ז מצאתי בב"ח בא"ח סי' ל"ב סעי' י"ג שפבאר דעת הסמ"ק דלא ה"ל פחק תוכותפיון שפיהו האותיות פתובים פתקונם מתחלתם דחשביון לדיו זה פאלו היה האות מכוסה בדבר אחר כמו

בשענה פֿשנטף על האות וכיוצא בזה דנוטל הפסוי נְכָשֶׁר עכ"ל הרי מדמה זה לכסוי דאינו מסלק מעשה ראשון.

והנה בשענה ודאי נכון הוא זה אפילו נטרף על כל האות הוי פכסוי בור הנ"ל אבל בדיו איך שינוי לומר פן. א"ו בדיו מיירי בענין שנשאר מעשה ראשון רק שנוסף עליו קצת עד שע"ז נשתנה שאין שמה עליה.

והנה בנשתנה ע"ז ממש לאות אחרת כמו בית שנעשה פ"א יש להביא ראי' לכאורה לסה"ת נגד הסמ"ק מהא דחופר בור תשעה ובא אחר והשלימו לעשרה דהאחרון לבדו חייב אף לנזקין לרבנן פ"ה דב"ק (דנ"א ע"א) שסילק מעשה ראשון ועיין בהמגיד פי"ג הי"ב לפי שהאחרון העתיקו ממדת נזקין למדת מיתה ומתוך כך חייב בכל כו' והיינו שע"ז חשוב שנסתלק מעשה הראשון לגמרי.

וא"כ כמ"כ אות ב' פֿשנפל בו דיו ונעשית ע"ז פ' הרי נעתיקה לאות אחרת וה"ל סילוק מעשה ראשון וא"כ איך יועיל בו המחיקה לומר שע"ז ישאר ב' פמקדם. אף עכ"ז גם בכה"ג פֿשחזר וסתם טפח שהוסיף זהו איבעיא דרבא, בגמרא (שם ע"ב) בעי רבא טם טפח וסילק אבניו מהו מי אמרינן מאי דעביד שקליה או דלמא נסתלקו מעשי ראשון וקמו ליה פוליה ברשותי' תיקו.

הרי אפילו בכה"ג יש ספק לומר דמאי דעביד שקליה ונשאר מעשה ראשון וכמ"ש הרמב"ם שם ה"ז ספק אם כבר נסתלק מעשה ראשון או עדיין לא נסתלק. אבל פֿשלא נשתנית ממש לצורת אות אחרת אף שאין שמה עליה י"ל ודאי שפֿשחזר ומוחק הדיו שנפל נשאר הפתיכה הראשונה וכהסמ"ק הגם שהסה"ת פליג אפילו בכה"ג וכמו שפֿשחזר היטב בב"ח סי' קכ"ה ס"ו מ"מ שפיר יש מקום לטעמיה דהסמ"ק דבכה"ג י"ל ודאי מאי דעביד שקליה ולא נסתלק מעשה הראשון פֿלל.

ומה גם דהסמ"ק מיירי הפל שנפלה שלא בכוננה. ובהיות פן בנ"ד שלא נשתנית הדלי"ת לצורת ה"א ממש אף את"ל שאין שמה עליה י"ל דמהני מה שחקק שנשאר הפתיכה הראשונה.

ואע"ג שהב"י סי' קכ"ה ד"ה ואם יש בו פֿתב ושמא כו' לא מִפְסִיל משום חק תוכות מ"מ צריך שיגרר הסופר כו' היינו היכא דאפשר ועיין ט"ז שם סק"ה. ומה גם בסה"ת סי' ר"ה מבואר דפסול דחק תוכות חמור טפי מפסול דשלא לשמה בגט א"כ היכא דליכא משום פסול דח"ת ה"ה דאינו פוסל משום שלא לשמה וכגון בנדון דידן לפ"ד הסמ"ק.

וציווי הבעל י"ל לענין זה פסול דשלא לשמה דמאי דהא דאמרינן פ"ב דגיטין גט שפֿתבו שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה דלר' יהודה הוי גט היינו ודאי אפילו נכתב מתחלה שלא בציווי הבעל פֿלל כדתנן רפ"ג פל גט שנכתב שלא לשום אשה פסול פיצד כו'.

הרי מיירי שנכתב שלא בציווי הבעל פֿלל ובחק תוכות ס"ל לסה"ת דאפילו ר' יהודה מודה דלא מהני העברת קולמוס לשמה אלמא ח"ת חמור טפי. ואף שפֿמצאתי בבית מאיר סי' קכ"ה שכ' אילו הייתי פדאי לחלוק על סה"ת מסתבר לי איפכא כו' אינו משום דשלא לשמה חמור רק מטעם אחר ע"ש.

וכ"ש לפ"ד הפוסקים דלא בעינן שליחות ממש בכתיבה אלא משום דלא חשיב לשמה. ומבואר בתשו' אזמו"ר נ"ע המתחלת עננותם תרבני ונ"ל ובגריבת הדביקות שבין האותיות לא שינה ה"ט שאחר שכל האות נכתבה כבר לשמו ולשמה ואילו היתה מתקנת מאליה פשר עכ"ל.

וכף י"ל בנד"ז אנגריבת נקודות הדיו לפ"ד הסמ"ק שדומה ממש לגריבת הדביקות כו'. (יש ג' סברות להקל בנד"ז ובאר ד' הסמ"ק דמייירי בענין שע"י נפילת הטפת דיו לא אסתלק מעשה הראשון רק שאין צורתה עליה לכן ס"ל דע"י המחיקה דשקליה למאי דנפל נשאר הכתיבה ראשונה על מקומה): ונעשה יש לעמוד עוד על ענין אחד שאפשר ליקח מזה קולא לנ"ד והוא דאפילו נאמר דהתינוק הנה קוראו ה' וגם נאמר בפשיטות דתו לא מהני המחיקה מדאורייתא משום ח"ת מ"מ י"ל דנהי דלא מהני להכשיר האות לומר דה"ל אות דלי"ת פשר.

אבל מ"מ לא יתכן לומר שגם אח"כ דינו כמקודם המחיקה שיהיה נחשב אות ה' לומר דה"ל שינה שמו ממש מצדוק לצהוק. דמדוע נאמר פן דה"ל שינה שמו הרי עכשיו נק' צדוק.

רק שי"ל דמחיקה זו פיון דלא מהני להכשירו ה"ל פדין לא נכתב שמו כלל. ותדע דהמחיקה ענין גדול הוא דלפעמים אפילו בשינוי שמו ממש מהני המחיקה שמוחק את השינוי להכשירו לגמרי להיות גט פשר כמ"ש בטור ס"י קכ"ה בשם רבינו גסים.

ובב"י שם בשם בעל העיטור דאפילו מחק בשמו ושמה פשר כל שנתקיים אח"כ. אלא דהתם לא שינה הפיסול דחק תוכות כלל דמוחקים השם לגמרי וגם הסופר מוחק.

אף עכ"ז הרי אנו רואים דהמחיקה מהני שלא יהיה זה שינוי השם. א"כ י"ל כמ"כ פאן דהמחיקה מהני לענין שאין זה שינוי שמו ואע"ג דמחיקה זו יש בזה משום ח"ת וגם לא הסופר שליח הבעל ממש מחקו על זה י"ל דנדאי טעמים אלו מהני לשלא יכשירו את הדלי"ת שיהיה פשר וכאילו נכתב דמי.

אבל עכ"ז מהני המחיקה שאין פאן אות ה' דמאי דנעשה הקלוקל שקליה. אע"ג דשקליה ע"י ח"ת מה בכך רק שי"ל דה"ל פאילו אסתלק מעשה ראשון לענין שיהיה השם כתוב בהוגן.

אבל לענין שיהיה שינוי שמו פאילו עדיין כתוב ממש ה' זה אינו נראה כלל. וא"כ ה"ל פאילו לא נכתב שמו לגמרי.

והנה בלא כ' שמו הביא הב"י סי' קכ"ט פלוגתא דהפוסקים דהמרדכי כ' בשם ר"י הלוי שהגט פשר והג"א בשם א"ז והתוס' ס"ל דהגט בטל מן התורה. והג"פ סי' קכ"ח סק"י האריה בזה והעלה דדינינו לי' כספק מגורשת פיון דפלוגתא דרבנותא היא והדבר הוא שקול עכ"ל.

ועיין בב"ש סי' קכ"ט ס"ק כ"א. והבית מאיר רס"י קכ"ט הסכים לדעת הג"פ דהוי ספק מגורשת מן התורה.

נדאי אינה מגורשת מדרבנן. והנה איתא בתשו' מהר"מ פאדווה סי' ל"ה דאפילו לא כתב שם המגרש כלל רק בן פ' פשר מאחר שהיה ידוע שאין לאביו בנים אחרים אלא זה לבד מכשירו כמו בן פלוני עד דמתניתן דהמגרש עכ"ל.

ובב"י סי' קכ"ט הביא בשם תשו' הרשב"א דאינו פשר דשמו ושמה בעינן הובא כ"ז בג"פ רס"י קכ"ט. ואפשר דלהרשב"א אינו פשר דוקא אבל היינו מדרבנן.

ולפ"ז בנ"ד את"ל דשמו צדוק ה"ל פלא נכתב פלל אבל עכ"פ נכתב בן פלוני א"כ י"ל דלפ"ז אין פאן רק פיסולא דרבנן. ואם פן הוא נדאי שיש לסמוך על הנה ג' ספיקות דלעיל להכשירו לגמרי דה"ל פנכתב שמו בטוב.

אף יש להבין מאחר דקודם המחיקה את"ל דהיה חשוב שינה שמו ממש צהוק והיה הגט בטל מדאורייתא איה ע"י המחיקה יצא ממדרגה זו למדרגת שלא נכתב שמו פלל לא צדוק ולא צהוק עד שע"ז יש לומר שהוא פשר מדאורייתא לפי שנכתב בן פלוני כו'.

והרי לכאורה המחיקה לאו כלום היא מאחר שנמחק שלא בציווי הבעל. וא"כ איה ביכולת איש אחר שאינו שלוחו של הבעל להעתיקו מפסול זה דאורייתא מאחר שפבר היה חספא ממש.

אף באמת ע"ז יש להשיב דאם זה השינוי היה נעשה דרך כתיבת הסופר שהוא שליח הבעל אזי לא מהני מחיקה דהאחר שאינו שליח הבעל למקשקל מה שעשה שליח הבעל דכיון שע"י שליח הבעל נעשה חספא איה יכשירונו אחר.

אבל בנ"ד שהגט נכתב ונחתם בהכשר גמור רק שאח"כ ממילא נפלה בו נקודת דיו א"כ אף שהוא פעת כחספא ממש מאחר שזה הפיסול נעשה לא ממי שהוא שליח הבעל כף ביטול פיסול זה יוכל להיות נעשה ע"י אחר רק שבביטול פיסול זה יש ב' דברים הא' להכשירו לגמרי שיהיה חשוב נכתב שמו צדוק וזה אי אפשר ע"י מחיקה משום ח"ת ומשום דאינו שליח הבעל.

אבל הענין הב' לשלא יהיה עכ"פ שם ה' עליו דהיינו שלא יהיה שינה שמו לצהוק למה לא יהיה מהני מחיקת הב"ד מאחר שהקלוקל נעשה ממילא. דהנה כמו שאם נעשה זה השינוי ע"י הסופר מהני המחיקה אפ"כ כשמוחקו הסופר הגם דלא מהני משום ח"ת לסה"ת עכ"פ נדאי מהני שאין זה שינוי השם דלענין זה נדאי אמרינן מאי דעביד שקליה.

הגם דלא אמרינן פן להכשיר האות לגמרי אבל נדאי עכ"פ שקליה שאין פאן ה'. וכיון דשקלי' הסופר שלוחו של בעל נדאי פשיטא דאמרינן דליכא עכשיו שינוי שמו (וע' לקמן) והגם דשקליה ע"י מחיקה דהני ח"ת לסה"ת.

וא"כ אין החסרון פאן רק משום דשקליה הב"ד שאינו שלוחי הבעל ממש. אבל כיון שגם הפיסול נעשה ממילא שלא ע"י סופר שלוחו דהבעל א"כ סגי כששקליה הב"ד אע"פ שאינו שלוחי ממש דמ"מ י"ל מה דעביד שקליה כמו ש"ל כששקליה הסופר היכא דהוא עביד הפיסול.

דהמדרגות שוות תיקון דהסופר להיכא שנעשה הפיסול על ידו ותיקון של הב"ד להיכא שנעשה הפיסול ממילא אחר גמר כתיבת ונתימת הגט לענין שלא יהיה נחשב עכ"פ שינוי שמו: (עויל דאף לסה"ת דלא מהני המחיקה משום ח"ת עכ"ז לענין זה מהני המחיקה להעתיקו ממדרגת שינה שמו).

וא"כ איה יעתיקו ממדרגה זו מי שאינו שליח הבעל. י"ל דכמו שאם נעשה זה הפיסול והשינוי ע"י הסופר מהני מחיקת הסופר להעתיקו מפסול זה החמור אף דלא מהני להכשיר האות משום ח"ת.

כמ"כ כשנעשה הפיסול ממילא לאחר גמר כתיבת ונתימת הגט מהני מחיקת הב"ד להעתיקו מפסול זה שלא יהי שינה שמו. רק דלא מהני להכשירו וה"ל כמי שלא נכתב שמו פלל.

אבל פִּינּוֹן שֶׁנִּכְתַּב בֶּן פְּלוּנֵי יֵשׁ סְבָרוֹת לומר דְּאֵינוּ פְּסוּל מְדַאֲרֵינִי אַחַר כ"א מְדַרְבְּנֵן): ז וְהִנֵּה ר"פ
הַמְּגַרְשׁ תִּנּוֹן וְאֵם כְּתָבוֹ בְּתוֹכוֹ אַע"פ שֶׁחֲזַר וּמְחַקֵּן פְּסוּל. וְכָתְבוּ הַתּוֹס' (דָּף פ"ד ע"ב) פִּי לְפִי שְׁלֵא
נִכְתַּב הַגֵּט אֲלֵא עַל תְּנַאי זֶה וְאֵין כָּאן פְּרִיתוֹת מִשְׁמַע דְּוָקָא חוּץ דְּלֵא הִנֵּה פְּרִיתוֹת חֲזַר וּמְחַקֵּן
פְּסוּל אֲבָל שְׁאָר מְחַקִּים פְּשָׁרִים בְּגֵט רַק שְׁיַעֲשֶׂה קִיּוּם לְפָנַי שְׁרִיר וְקִיּוּם וּמ"מ נִהְיֵה הַעוֹלָם
לְהַחֲמִיר עַכ"ל.

ובד"ה אֲבָל אַחַר הַתּוֹרָה כְּתָבוֹ דְּבַחוּץ נִמְי לִיכָּא פִּיְסוּלָא דְּאֲוֹרֵינִי אֲלֵא כְּשֶׁנִּכְתַּב לְקוּדָם הַתּוֹרָה
אֲבָל נִכְתַּב אַחַר הַתּוֹרָה אֲפִילוּ אָמַר בְּעַל קוּדָם לְכֹן לֹא חָשִׁיב נִכְתַּב שְׁלֵא לְשׁוּם פְּרִיתוֹת דְּאֵין דַּעַת
הַסּוֹפֵר לְשֵׁם תְּנַאי דְּחוּץ לְפְלוּנֵי בְּשַׁעַת פְּתִיבַת הַתּוֹרָה פִּינּוֹן שְׁלֵא כְּתָבוּ בְּגֵט עֲדִינֵן עַכ"ל וְרַבָּא
פְּלִיג בְּתַנַּאי חוּץ כְּשֶׁאָמַר לְפָנַי הַתּוֹרָה אֲף שְׁלֵא כְּתָבוּ הַתְּנַאי בְּגֵט פְּלָל ס"ל דְּלֵא נִכְתַּב לְשֵׁם
פְּרִיתוֹת אֲבָל בְּאָמַר לְאַחַר שֶׁנִּכְתַּב הַתּוֹרָה אַע"פ שֶׁכְּתָבוּ ג"כ אִזּוּ מוֹדָה רַבָּא דְּאֵינוּ פְּסוּל
מְדַאֲרֵינִי.

וכ"כ בַּחֲזַר שָׁם. וְעוֹד כ' שָׁם בַּחֲזַר בַּד"ה וְאֵם כְּתָבוֹ בְּתוֹכוֹ אַע"פ שֶׁחֲזַר וּמְחַקֵּן פְּסוּל.

פִּי דְּמִשְׁעַת פְּתִיבַתוֹ נִפְסַל הַגֵּט וְהִנֵּה לִיָּה כְּמִי שֶׁנִּכְתַּב שְׁלֵא לְשִׁמָּה כו' וּבְתַשׁוּי' לְהַרְבֵּ רַבֵּינוּ גִּסִּים
ז"ל כו' וְרַבֵּינוּ סְעֵדְיָה ז"ל וְהַגְּאוּנִים אָמְרִי מְחַק שְׁמוֹ וְשִׁמָּה פְּסוּל אַע"פ שֶׁמְקוּנִים וְשְׁאָר מְחַקִּים
אֵם נִתְקַיְּיִם כְּשֶׁר דִּיעֲבַד וּלְכַתְחֵלָה לֵא.

וְהַרְבֵּ בְּעַל הָעֵיטוֹר ז"ל אֲפִילוּ בְּשִׁמּוֹ וְשִׁמָּה כְּשֶׁר לְכַתְחֵלָה. וּמְסַתְּבַר לִי כְּדַבְּרֵי הַגְּאוּנִים ז"ל דְּכָל
שֶׁנִּמְחַק שְׁמוֹ וְשִׁמָּה נּוֹדַע בְּבִירוֹר שְׁלֵא נִכְתַּב תּוֹרָפוֹ שֶׁל גֵּט לְשִׁמּוֹ וְלְשִׁמָּה וְה"ז כְּגֵט שֶׁמְצָאוּ
בְּאַשְׁפָּה דְּפְסוּל לר' אֶלְעָזָר דְּבַעֲי פְּתִיבָה לְשִׁמָּה עַכ"ל.

ור"ל דְּדוּמָה לְגֵט שֶׁנִּכְתַּב בּוֹ תְּנַאי דְּחוּץ קוּדָם הַתּוֹרָה דְּחָשׁוּב ג"כ כְּגֵט שֶׁמְצָאוּ בְּאַשְׁפָּה כַּמֶּש"ש
בַּד"ה וּמִיָּהוּ כְּתָבוֹ בְּתוֹכוֹ. וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּתַנַּאי דְּחוּץ גוֹרֵם שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁנִּכְתַּב אַח"כ אֵינוּ כְּלוּם וְלָכֵן
לֹא מְהַיְּי מְחִיקַת תְּנַאי דְּחוּץ.

מִשָּׂא"כ כְּשֶׁנִּכְתַּב תְּנַאי דְּחוּץ אַחַר הַתּוֹרָה מְהַיְּי מְחִיקַת הַתְּנַאי דְּחוּץ וְכִשֶׁר הַגֵּט מְדַאֲרֵינִי רַק
מְדַרְבְּנֵן פְּסוּל מְשׁוּם גְּזִירָה אֲטוּ לְפָנַי הַתּוֹרָה. וּס"ל לְהַרְשָׁב"א דַּכַּמ"כ שֶׁיִּנּוּי שְׁמוֹ וְשִׁמָּה ה"ל
כְּתַנַּאי דְּחוּץ וְהָרִי הוּא לְפָנַי הַתּוֹרָה וְא"כ זֶהוּ גוֹרֵם שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁנִּכְתַּב אַח"כ אֵינוּ כְּלוּם וְכְּגֵט שֶׁמְצָאוּ
בְּאַשְׁפָּה וְלָכֵן לֹא מְהַיְּי מֵהַ שִׁמְחֻק שְׁמוֹ אַח"כ פִּינּוֹן שֶׁכָּבֵר נִפְסַל הַתּוֹרָה וְכִמוֹ דְּלֵא מְהַיְּי מְחִיקָה
מְדַאֲרֵינִי אַחַר בְּתַנַּאי דְּחוּץ כְּשֶׁנִּכְתַּב לְפָנַי הַתּוֹרָה.

וְהָר"ן שָׁם הֵבִיא דְּבַרֵי הַרְשָׁב"א וְהַשְּׁמִיט מ"ש וּמְסַתְּבַר לִי כו' נִרְאֶה שֶׁמְסַכִּים לְסַבְּרַת הָעֵיטוֹר
וְצָרִיף לומר דְּמַחֲלֵק בֵּין תְּנַאי דְּחוּץ לְשִׁנּוּי שְׁמוֹ דְּבְתַנַּאי דְּחוּץ שִׁינּוּי לומר שֶׁגוֹרֵם שֶׁהַתּוֹרָה נִכְתַּב
שְׁלֵא לְשֵׁם פְּרִיתוֹת פִּינּוֹן שֶׁנִּכְתַּב עַל תְּנַאי זֶה.

אֲבָל בְּשִׁנּוּי שְׁמוֹ לֹא אָמְרִינֵן דַּה"ל שֶׁנִּכְתַּב הַגֵּט שְׁלֵא לְשִׁמּוֹ פְּלָל. וְשׁוּב רָאִיתִי בַּמַּכְמ"א ש"ב ס'י
ג' דַּכַּמ"א ע"א שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַרְמ"ה הוֹבָא בְּתַשׁוּבַת הַרְמ"א ס'י ס"ו וְתוֹכָן דְּבַרְיוֹ נִרְאֶה דְּכַוְנַתוֹ
דָּאֵם שִׁנּוּי הַשֵּׁם נִכְתַּב מִדַּעַת ה"ל כְּתַנַּאי דְּחוּץ וְנִפְסַל הַגֵּט שֶׁנִּכְתַּב אַח"כ עַל דַּעַת זֶה וְלֹא מְהַיְּי
מְחִיקַת הַשֵּׁם אֲבָל אֵם בְּטַעוֹת שִׁנּוּי שְׁמוֹ שֶׁנִּתְּפָּנֵן לְכַתּוּב רְאוּבֵן וְכַתּוּב שְׁמַעוֹן פֶּל כַּה"ג אֵי אֵימְתָּן
בְּמַחֲקָא אוֹ בְּתַלְמִיָּה וְאֵימְתָּיִם כְּשֶׁר וְאַע"פ שְׁלֵא נִתְּבָּאָר שָׁם בְּבִירוֹר כֵּן עַכ"ז מ"מ שֶׁהַמַּכְמ"א שָׁם
דְּקָרֹב לְדַבְּרֵי אֵלֶּה כְּתַב הַמְּרָדְכִי בְּשֵׁם רַבֵּינוּ קְלוּנִימוּס וְהִנֵּה הוּא בְּמַרְדְּכִי פֶּרֶק הַמְּגַרְשׁ ס'י תַּמ"ה
וְשָׁם מְבֹאָר בְּהַדְּיָא כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי יַעו"ש.

עכ"פ אנו למידין מסוגיא זו דיש לחלק דלפעמים הדבר שפסול גורם שכל הגט נפסל ואין לו תקנה על ידי מחיקת הפיסול ואין זה אלא בתנאי דחויז וכשנכתב לפני התנאי ולפי שכתבת התנאי הגט נגדר אחר תנאי זה שמקודם ואדעתא דהכי נכתב.

אבל כשנכתב התנאי דחויז אחר התנאי אזי אף על פי שאם לא מחקו הגט בטל וכחסף חשוב עכ"ז כשמוחקו חזר הגט לכשרותו מדאורייתא ואינו פסול אלא מדרבנן משום גזירה כמו שהכריחו התוס' שם תחלת (דף פ"ה) בד"ה דברי הכל פשר והר"ן שם והינו משום דהתנאי נכתב בהכשר אם פן אף שאח"כ נכתב דבר הפוסל מהני בו מחיקה.

וא"כ מכ"ז נשמע ג"כ לנ"ד דכיון שהשינוי שם נעשה אח"כ אחר שנכתב הגט ונחתם כהוגן אח"כ בזמן רב ע"י הנפילת טפת דיו נעשה השינוי השם כנ"ל א"כ ודאי דאפילו לדעת הרשב"א דשינוי שמו חשוב בתנאי דחויז ה"ל עכ"פ בתנאי דחויז שנכתב לאחר התנאי דלא נפסל התנאי ע"ז ומהני מחיקה להכשירו.

ואף שאם לא מחקו השינוי ה"ל הגט חספא ה"ל כמו תנאי דחויז לאחר התנאי דכשלא מחקו הגט חספא דהא יש שיור בגט ואעפ"כ כשמוחקו מתכשר לולי משום גזירה כנ"ל והכא לא שייך גזירה ע"כ ודאי מהני מחיקה לענין שעי"ז נישל השינוי שם.

אף שלא מהני להכשירו לגמרי משום ח"ת וכנ"ל. וכיון דיצא לנו מזה דע"י זה השינוי הנעשה אח"כ לא נעשה פיסול בהגט שנכתב מקודם.

אף שהוא חספא מחמת השינוי היינו בעוד שהשינוי יש בגט אבל במחיקת השינוי מהני. א"כ כמו כשהפיסול נעשה ע"י הסופר סגי כשהוא מוחק וכמו בדין חזר ומחקו הנ"ל כמו כן כשהפיסול הזה נעשה ממילא ע"י נפילת דיו מהני כשאחר מוחק אע"פ שאינו שלוחו דהבעל ממש.

כיון שזה השינוי אינו פוסל רק מחמתו לבד ולא גורם פלוגתא בגט א"כ ראוי כשמוחקו גם אחר מהני כיון שנעשה ממילא. ועכ"פ כשהב"ד מוחקים אותו.

הן אמת להפנ"י בסוגיא דאם כתבו בתוכו בד"ה מהו דתימא. דס"ל דאפילו חויז לאחר הגט גורם שנתבטל הגט לגמרי ולכן אפילו חזר ומחקו פסול מדאורייתא א"כ י"ל כמ"כ בנ"ד.

אכן כבר השיגו הבית מאיר ס"י קמ"ז דאשתמטתי התוס' שם (דפ"ה) ד"ה דברי הכל פשר. וגם הפנ"י עצמו תבדוק לגזירה בד"ה אבל אחר התנאי שפי' בעצמו שם דלרבינו יהודה בתוס' שם מהני כשחזר ומחקו יעו"ש.

וגם להפנ"י אין הנדון דומה דהכא לא שייך כלל לומר שבטל הגט כיון שנעשה ממילא ע"י נפילת דיו כו'. אלא דא"צ לזה דדברי הפנ"י שם לא שרירן כו' כנ"ל: קיצור (מסוגיא דר"פ המגרש (דפ"ד סע"ב) דתנאי דחויז לאחר התנאי מהני בו מחיקה ומתכשר הגט מדאורייתא אף שקודם המחיקה ה"ל חספא.

משא"כ בחויז לפני התנאי לא מהני מחיקה משום דכשנכתב התנאי אחריו נפסל כן מתברר מהתוס' והר"ן וש"פ דלא כהפנ"י. וה"נ פשיטא דלא גרע מחויז לאחר התנאי שלא נפסל ע"ז מה שנכתב ונחתם מקודם בכשרות.

כ"א זה הפיסול פוסל מחמת עצמותו ולכן ודאי מהני בו מחיקה. וכיון שנעשה הפיסול ממילא נ' דמהני ג"כ תיקון דממילא וא"צ ע"ז שליחות הבעל ממש.

ונהי דלא מהני משום ח"ת לסה"ת עכ"פ ה"ל פאילו לא נכתב שמו ונת' באות שלפני זה). ח ונהנה
בכל הנ"ל א"ש הדין המבואר בש"ע ס"י קכ"ו סמ"ח ונפרידם בספין כו' והוא מתשו' מהרי"ק
שרש ע"א עיין ב"י רס"י קכ"ו בד"ה ולמה קסר יו"ד.

ועיין בג"פ סי' קכ"ה ס"ק ס"ה ס"ו מזה ואף דשם נעשה הנגיעה ע"י סופר שליח הבעל. עכ"ז
פיון שפדיעבד פשר כה"ג במקום עיגון וגם (א"כ) לא נתפנין לפסול ח"ו לכו מהני מחיקת הב"ד
להיות ההקשר ביתר שאת.

ובג"פ ס"י קכ"ו ס"ק ק"ג כ' דהב"י ס"ל דאפי' להריב"ש דס"ל דאין להאריך הווי"ן אבל לענין
גרירות הדבק שאני ומ"מ בסי' קכ"ה ס"ק ס"ו כ' דנעביד תרנונייהו שימסור אותו בלי תיקון
ואח"כ יטלנו ממנה ויתקנו ויחזור ויתנו לה בתיקון.

ואזמו"ר נ"ע כ' בתשו' אף אעפ"כ כל מה שאפשר לתקן ע"י גרירה בין הדבקות נכון לתקן ולא
משום מראית העין לבד כו' עד ובגרירות הדבקות שפין האותיות לא שינה ה"ט שאחר שכל
האות נכתבה כבר לשמו ולשמה כו' ע"ש.

וצ"ל למה הנצרך לומר דלמ"ד דלא בעינן שליחות בכתובה. פי אפילו למ"ד דבעינן שליחות
בכתובה י"ל דמהני מחיקה לדבקות שנעשו ממילא וכמש"ל.

נהגם שמה שנתבאר לעיל אות ו' וז' זהו לומר דמהני לענין להעתיקו מהפסול ולא להכשירו
לגמרי. ואזמו"ר נ"ע מיירי להכשירו לגמרי.

אף לעיל מיירי בפילת טפת דיו שנשתנית עי"ז האות לצורת אות אחרת אזי בכה"ג הוא דלא
מהני להכשירו לגמרי לפ"ד סה"ת. אבל בגרירת הדבקות שפין האותיות מאחר דגם לסה"ת
ליכא כה"ג משום חק תוכות פמבואר בטור פאן סי' קכ"ה ובא"ח רס"י ל"ב ובב"י שם.

א"כ י"ל דכמ"כ דאין צריך שליחות הבעל על זה שאחר שכל האות נכתבה כבר בשליחותו. רק
שאח"כ נדבקו א"צ שליחות ע"ז.

וכ"ש שיש לומר כמ"ש הרא"ש דניחא ליה לבעל שיתקנוהו כו'. וצ"ל דאזמו"ר קש לסברת הב"י
ומהריב"ל ח"ג סי' ס"ט דאף היכא דלא מיפסיל משום חק תוכות אין להכשיר פשנעשה שלא
בשליחות הבעל.

מיהו אפילו לפ"ז י"ל דהיינו דלא מהני להכשירו לגמרי עי"ז להיות ע"ז האות דין אות פשר אבל
עכ"ז מהני להסיר הפסול הנמשך עי"ז פדלעיל בנדון שאילתינו. ונהנה בתשו' פני הושע סוף
חאה"ע סי' י"ח שנשאל בגט שבמקום בשנת נכתב בשנת דהשואל הג"מ ונזויל ז"ל ס"ל פיון
דהוי מלה זרה בגט כמו תשרק צפעס כו' פסול אף שאם לא נכתב פלל תיבת בשנת פשר.

אלא שכתב להכשיר משום שאפשר עדיין לתקן. והגאון מוה' יושע ז"ל השיג עליו בתרתי.

דמשום דהוי מלה זרה לא נפסל פיון שאנו מפירין סגנון הדבר דהוי ט"ס וכמו תיבת פרביעי
פשטעה וכתב פביעי שהכשיר העיטור שבב"י סי' קכ"ו מהאי טעמא. והשנית תמה עליו דלדבריו
שהוא פסול איך מהני תיקון פי הרא"ש לא כתב לתקן אלא פיון שפדיעבד אם ניתן הגט פו בלא
תיקון אינו מעכב ולכן לכתחלה במקום הדחק שרי בתיקון.

אבל בדבר שהוא פסול בדיעבד ממש איך אפשר בתיקון כי לפ"ז לעולם בשעת הדחק אם שינה שמו ושמה כהיא עובדא דתלמודא פרק התקבל שהיה שמה נפאתה וכתבו תפאתה או איפכא הרי אפשר בתיקון וכן עובדא דהרשב"א שהביא מר שהיה גט קצר הרי אפשר בתיקון (נראה שיש פאן חסרון וצ"ל שהיה הרי"ש שבשם האשה הגג קצר מאד כו' ותינוקות קראוהו וי"ו פהובא בב"י ס"י קכ"ו) כו' עד אבל מה שבדיעבד פסול אין לתקנו אם לא הסופר שהוא שליח הבעל כו' ולכן שרי לו לגרר דלא אמר לכתוב חספא ולמיהב לה כו' עכ"ד.

ולפמש"ל יש לצדד דכוננת הג"מ זנוויל ז"ל הוא דנהי שע"י התיקון לא נכשיר את המלה להיות דומה פאילו נכתב תיבת בשנת פדי שגם את"ל דאם חסר תיבת בשנת היה פסול עכ"ז ע"י התיקון יהיה פשר.

הא לא אמרינו דתיקון זה אי אפשר כ"א ע"י הסופר. וכמו שהביא הפנ"י ראיה ע"ז מנפאתה תפאתה.

ומתשו' הרשב"א. אבל את"ל דאם חסר תיבת בשנת פשר משום דמוכח דמ"ש בתמשה אלפים וארבעה מאות לבריאת עולם דנדאי סכום שנים קאמר ולא ימים כו' אלא דבאנו לחוש דתיבה זרה בשנת פוסלת יותר מאילו לא נכתבה כלל ע"ז י"ל דשפיר קאמר הג"מ זנוויל ז"ל דמהני מה שיתקנו הב"ד הגימ"ל לעשות נו"ן ולא יהיה פאן מלה זרה עכ"פ.

וע"ז ליפא ראיה מנפאתה דהתם אם יתקנו והתיקון לא מהני להכשיר התיבה רק פאילו לא נכתבה כלל א"כ הוי חסר שמה. דג"כ י"א דהגט בטל.

ועו"ל דהתם שאני דכיון שכתבו תפאתה א"כ ה"ל כמו תנאי דחויך שלפני התורף וכמש"ל בשם הרשב"א פרק המגרש דכל שינוי שמו ושמה ה"ל כתנאי דחויך כו' פנ"ל. וזהו דמשמע בגמ' נרש"י שהוצרכו לכתוב גט אחר ולא מהני התיקון בגט זה אף ע"י עדים שלוחי הבעל.

ואף לפמש"ל בשם רבינו קלונימוס שבמרדכי פ' המגרש סי' תמ"ה י"ל שם במתכונן ובדעת כתבו תפאתה וה"ל כתנאי דחויך כו'. ובזה א"ש ההיא דתשובת הרשב"א דמשמע דס"ל דלא שייך כלל שום תיקון אף להעתיקו ממדרגת שינוי שמו ושמה.

די"ל פיון שע"י הסופר שליח הבעל נעשה פן ה"ל כתנאי דחויך כו' והרשב"א לשיטתיה פנ"ל. וגם לרבינו קלונימוס שבמרדכי פ' המגרש סי' תמ"ה משמע פן דאם ע"י הסופר נעשה השינוי ה"ל פדין דר"פ השולח ביטלו אינו חוזר ומגרש בו.

והנה גם לדברי הפנ"י י"ל דהתם משום שהפסול נעשה ע"י הסופר שליח הבעל אינו יכול לתקנו אחר שאינו שליח הבעל לשום דבר. ולהג"מ זנוויל ז"ל י"ל פיון דהבעל צנה לכתוב גט פשר וגם הסופר כ' הטעות בשגגה שנתכונן לכתוב בשנת וטעה וכתב בשגת ע"כ מהני התיקון ע"י הב"ד ע"ז שנת'.

וחילוק זה בין כ' במתכונן לכ' בטעות יש לו סמך מדברי רבינו קלונימוס הנ"ל. אף בנ"ד שהפסול נעשה ממילא לאחר שהגט נכתב ונחתם פהלקתו י"ל דיודה הפ"י ג"כ דמהני תיקון הב"ד לענין שע"י זיעתיקוהו ממדרגת שינוי שמו להיות פאילו לא נכתב שמו כלל דיש צד לומר דאינו פסול מדאורייתא ע"י שנכתב פן פלוני כ"א מדרכנן הוא פסול כמשנ"ת אות ו'.

ולכן מהני להכשירו לגמרי ע"י הנהגה שלשה טעמים דהתיירא שנתבארו לעיל אות ה'. ומ"מ לא מפני שאנו מדמין נעשה מעשה להקל לסמוך להתיירא ע"י גט זה לבד.

אבל נאמר דמהני עכ"פ בצירוף גט האחר שהוא ג"כ פשר מעיקר הדין כמשנ"ת בתשובה הראשונה. ופשוט דבצירוף שני הגיטין אין שום פקפוק כלל: קיצור (ענין הנז' בש"ע סי' קכ"ו סמ"ח ויפרידם בספין).

וענין תשו' אזור נ"ע. ופלפול בתשובת פ"י חאה"ע סי' י"ח.

ושגם להפ"י יש להקל בנ"ד. ומ"מ למעשה צריך לצרף ההיתר דגט האחר שהוא ג"כ פשר מעיקר הדין): אחר שנים רבות נשאלתי על גט שנכתב על שם אבי המתגרשת הפהן והוא באמת אינו פהן.

והוא מקום עיגון גמור. אמרתי פנין בתשובת הגאון מ' עקיבא איגר בסי' קי"ז מכשיר הגאון הבית מאיר בכה"ג במקנן עיגון יעו"ש.

ע"כ אף שקשה לסמוך ע"ז. עכ"ז אפשר יש להקל באופן זה שאחר שיתנו לה זה הגט.

אזי ימחקו ויגררו תיבת הפהן ויתנו לה השליח פעם שנית משום שי"ל פנין שפנדאי בשגגה נכתב הפהן א"כ עצם הגט נכתב בכשרות. רק אח"כ קלקל ע"י כתיבת הפהן וכשיגררו זה ישאר הגט בשמו ושמה כמו שצריך להיות.

ומ"מ צ"ע די"ל דלרבינו קלונימוס שבמרדכי וכ"ש להרשב"א חשוב זה הגט חספא פנין שכתב פן מדעת אע"פ שהדעת היא מחמת שסברו שפן הוא ולא נתפנונו ח"ו לפסול הגט כ"א אדרבה שיהיה פשר עזהיו"ט.

מ"מ פנין שנכתב הפהן מדעת ועי"ז נפסל הגט ה"ל כבית דין דאין חוזר ומגרש בו. לכן לפ"ז לא מהני כלל מה שימחקו הפהן ולא דמי לנד"ז שהשינוי נעשה מעצמו ולא שווייה הבעל חספא רק מ"מ י"ל דלהמכשירים שינוי הפהן באבי המתגרשת לדידהו אפשר נכון שלאחר גתינה הראשונה ימחקו ב"ד תיבת הפהן ויתנו לה שנית דכיון דלדידהו אין שינוי זה פוסל דוגמת שינה מקום לידה דהכשיר ר"י בעל התוספות.

וכיון שפן לרונחא דמילתא יוכלו למוחקו וליתן לה שנית דוגמת מ"ש הרא"ש בהארכת הווי"ן כו': סימן קסו ע"ד הגט מן המומר לע"ג שזיכה לה תחלת ע"י השליח ואח"כ מינהו שליח להולכה ונהביאו לה והוא ממרחק מאד ק"נ פרסאות ואין ש"מ כלל.

ויש בו פנה גמגומי' הא' שהבית"ן אין להם זוית למעלה. וגם בית א' דרבקה קראו תינוק א' נ' ואח"כ חזר וקראו ב' ושאר תינוקות פולם קראו ב' בלי פקפוק.

הנה בענין ב"ת עגולה למעלה כ' הבש"א לאפוקי מסופרים בורים שעושים הב' עגולה למעלה כמו כ"ף ונ"ל שסברתם אחרי שיש לה עקב למטה להקפרא שאין כ"ף לתינוק כו' א"צ יותר ובאמת טעו עכ"ל ולא הזכיר שאם עשה עגול דפסול דיעבד ועמ"ש רבינו ז"ל סי' ל"ו בתמונת אות ב"ת עפ"י הסוד כו'.

ולזאת נ' דעכ"פ לענין גט לא גרע מדין רגלי הה"ן וקופי"ן שנגעו דמכשירין במקום עיגון אם תינוק קורא אותם יפה כמ"ש הב"י בש"ע סי' קכ"ו סמ"ח וכ"נ ברמ"א סי' קכ"ה סי"ו. ואף

שהפר"ח שם חלק ע"ז וכ"מ דעת מהרי"ל בתשובה סי' צ"ח מדכ' דפסול הוא פשהפ"ף פשוטה
מרבוע אע"ג דתינוק קרי ליה פ"ף כו' ויש לדחות דר"ל פסול לסת"ם ובגט פסלו כיון דנכתב
בשבוש פולי האי שהי' גגה ארוך מרגלה ע"ש.

מ"מ הג"פ בסי' קכ"ה ס"ק ס"ה וסי' קכ"ו ס"ק ק"ד פסק כהש"ע וכ"נ דעת החמ"ח והב"ש וישאר
אחרונים. ועוד דבש"ע שם מכשיר גדולה מזו במקום עיגון דהיינו שי"ן ועייני"ן שלא היו היודי"ן
נוגעים בהן כו' אף שהוא פסול גמור לכ"ע בסת"ם (ואף שהב"ש סי' קכ"ו ס"ק מ' כ' דר"ל
בדיעבד שפבר ניתן מ"מ הת"ג הביא דעת הג"פ דכשהפעל במקום רחוק והוא במקום עיגון נותן
פך וכ"ש נ"ד שהוא גט מומר לע"ג.

וראייתי בג"פ שם ס"ק ק"ג שמהביא פן דעת רשד"ם ונדב"ז ומ"צ. וגם נ"ד י"ל דהוי קצת כמו
פבר ניתן שיהי' זיפה ליה ע"י אחר תחלה הגט ויש סברא דנתגרשה בקבלתו כיון שידוע שהיתה
מחזרת להתגרש ואנו פתבנו בשבילה לבקש גט ממנו כו'.

וכ"ה בתשו' שבוי"י ח"א סי' קי"ח אף דבח"ץ סי' צ"ו מבואר דלא סמכי' על הזכיה לחוד אף
לענין המתנת צ"א יום. מ"מ שא"ה דאפשר להמתין.

אבל לענין מה שמקילי' בכשרות הגט בכבר נתגרשה י"ל דיש להקל בזה ג"כ משום עיגונא מה
גם דכשהיתה מחזרת אחר שליחי' עדיף טפי מן סתם אשת מומר לע"ג כמ"ש בתה"ד ס"י רל"ז
ע' בש"ע סי' ק"מ ס"ה בהג"ה).

וכ"ש דגם עכשיו שמחה נחפצה בקבלת הגט ע' ב"ש שם סק"ה בשם הפרישה. וראיית הפר"ח
לחלוק ע"ז מתשובת ריב"ש פליאה בעיני דהריב"ש מיירי בסת"ם ושם ודאי פסול משום דבעי'
פתיכה תפה כמו שפסק הרב"י עצמו בא"ח סי' ל"ב.

וגם תשובת הרא"ש דכלל מ"ה סי' י"ט בענין ל"ד א"ל"ף של ישראל שפתבו ביחד דכשר במקו'
עיגון מה"ט דלא בעי' כ"ת בגט כמו בסת"ם הוא מנגד להפר"ח. וצ"ל דהפר"ח יפרש כמ"ש ב"י
לחד תי' כיון שהוא בטופס ולו יהי פן מ"מ חזינו דהרא"ש מחלק בין גט לסת"ם משום דלא בעי'
בגט כ"ת כו' ועיין בזה בג"פ סי' ע"ה וע' תשובת מהריב"ל ח"ג סי' ס"ט.

(וע' תה"ד ס"י ר"ל שאם לא הדביק כו' נשתנו כו'. ונ"ד בהבית"ן אין לומר פן מאחר שכל
הבית"ן שבהדפוס בסידורים וזומשים אין להן זווית למעלה.

ועמש"ש מהרא"י ובפסקי' סי' מ"ג כמו שניתנה לנו מסיני כו'. והרמ"ע בתשובה סי' ל"ו כ' דהיינו
נמי משות' כ"ת וע' תשובת בית אפרים סי' צ"ט).

ונדון אם יתקנו ב"ד הבית"ן לעשות להן זוויות למעלה נ"ל דמוטב שלא לתקן ע' ג"פ סי' קכ"ו
ס"ק ק"ג שפי' דעת הב"י דלענין שצריך פתיכה עדיף ליתנו בלא תיקון ע"י אחר כיון שהתינוק
קורא אותה פתקנה ועי' תשובת פ"י חאה"ע ס"י י"ח שכ' ואע"ג דבדיעבד פשר בלא תיקון
אפשר דבתיקון גרע טפי הביאו הב"א שם.

ואין זה סותר לתשובת רבינו ז"ל בגט דמסיסלאו ושפסק לגרר הדבקות. דשאני גרידה מפתיה
כמ"ש הג"פ שם.

ויש להסתפק אם ליתנו שנית ע"י שליח זה דהיינו שיתנו פעם א' כמו שהוא ואח"כ יתקנו הבית"ן
ויתנו שנית ע' ג"פ ואפשר טוב לשולחו אח"כ ע"י הפאצט לקאזלאו שיתקנו הסופר שפתבו או

שְׁהַבְעַל הַנָּז"ל יִצְוֶה לֹו לְתַקְנֵנוּ: עוֹד יֵשׁ גְּמָגוּם בְּהַגֵּט שֶׁכ' קִאזְלָאוּ בְּחֵד נִי"ו וְהָיָה רָאוּי לְכַתּוֹב ב' ווי"ן כמ"ש הב"ש סוף הפללי שפסוף שמוות נשים.

מיהו די עבד אפ"ל דאין פוסל. דהנה בחמ"ח ס"י קכ"ט כ' דני"ו אחת נוטה לפ"א.

ובטיב גיטין על הפללי שבב"ש ס"ק טו"ב כ' דלפי הברת קריאת מדינתנו אין הברת הני"ו אחת פמו פ"א רפוי'. מה גם דרמ"א מכשיר בשנינוי מקום עמידת העדים אלא דהאחרונים מחמירים בזה עכשיו שאין כותבין מקום דירה וע' ת"ג שם שהקיל פשידוע שאין במקום שהוא איש ששמו פשם הבעל ואע"פ שדבריו צ"ע.

מ"מ בנ"ד אין פאן שנינוי כ"כ ועדיין צ"ע: עוד יש גמגום בהגט בתיבת ליכי הראשון שהפ"ף אינו עגול בטוב ומקצת תינות קראוהו ב"ת ומקצת פ"ף. וע' במהרמ"ל סי' כ"ד משמע היכא דאיכא דקרו לי' הכי ואיכא הכי פסול וע' ג"פ סי' קכ"ה ס"ק ס"ו לא משמע פן וע' תשו' להרמב"ן סי' קמ"ח אלא אחד כו' הובאה ב"י.

מיהו בלא"ה יש לצדד להקל דלא גרע מחסר תיבה א' מן הטופס. ומבואר ברמב"ם פ"ג מה"ג ה"ז דתנרף נק' מקום האיש ומקום האשה והזמן והרי את מותרת לכל אדם. והשאר נק' טופס. וכ"ה בש"ע סי' קכ"ג ס"ג.

ומצאתי בתשו' ב"י בדיני גרושין ס"י ה' ונ"ל ואין לפוסלו מחמת השי"ן של שבוקין שפחלקה פיון דלאו במקום תנרף הוא אפי' חסר אין בכך פלום עכ"ל ול"ד למ"ש בתשו' סי' ט' שגם בטופס יש דברים שהן מן התורה דהיינו דוקא בחסר רוב הטופס עד שאין תיבות שקושרות ועפר"ח סי' קכ"ה סקל"ט.

וע' בפ"י הגט שבמהרמ"פ בענין פש"ת הראשון שר"ל שרוצה לגרשה. וע' בפ"י ליכי בלבוש וע' בג"פ סי' קכ"ו ס"ק פ"ו דאם כ' תיבת ליכי לשני תיבות לי פי פסל רלב"ח והמבי"ט הכשיר ונ"ד ל"ד לשם ששפתנה הענין פיון שכ' לי ע' בגמ' לי מהר"ף.

משא"כ בנ"ד דאף את"ל דנק' ליכי ע"ש חביבות פמו לבבתיני מ"מ פטרית לפי שגרשה עם שחביבה עליו ובפרט שבנ"ד פמה תינות קראוהו בכ"ף: עוד יש גמגום בהגט בתיבות וכדו שפקית ופטרית כו' שניכר שקצת הקו"ף וכל היו"ד תי"ו דשפקית נכתבו על המקח.

ומבואר בש"ע סי' קכ"ה ס"ו ולא יכתבו על המקח. והט"ז שם כ' להתיר בגט מומר לע"ג פשיש עדי מסירה.

מיהו בנ"ד הע"מ לא היו בשעת כתיבת הגט רק יש אגרת משני אנשים שהיו בשעת כתיבת הגט וכ' שנקח מחמת שהי' טעות שכ' שפקי בלא תי"ו לכן מקחו היו"ד וקצת הקו"ף לכתוב במקומו שפקית.

ואף את"ל דעדים אלו לא מהני. מ"מ הרי מבואר בש"ע שם סעי' י"ט גט שפקי בו אות או תיבה כו' אם מטופס הגט ה"ז פשר.

ונ"ד הוא מטופס פנ"ל בשם תשו' ב"י. ופי' הג"פ ס"ק פ"ו גט שפקי כו' פלומר שהאות או התיבה כתובה על המקח (וע' ג"פ ס"ק צ"א וס"ק צ"ז ב' וג' תיבות כו').

ובנ"ד אינו רק ג' אותיות). והנה אף להפר"ח שכ' ס"י קכ"ו בְּחֶסֶד תִּיבָה א' מֵהַטּוֹפָס שְׁלֹכְתַחְלָה לא תתגַרשׁ בו.

מ"מ נ"ד י"ל דְּהוּי כְּבָר נִתְגַרְשָׁה פִּנ"ל וְעוֹד דִּבְנ"ד לא חָסַר רק שְׁכַתּוּבָה על הַמְחָק וְעוֹד דִּשְׂא"פ לא ס"ל פִּן אֶלָּא דְּבִמְקוֹם עֵיגוֹן יֵשׁ לְהַקֵּל אִפִּי לְכַתְּחֻלָּה ע' ג"פ ס"ק ק"ה וס"ק ס"ב. שׁוּב רְאִיתִי שֶׁהִפְר"ח עֲצָמוֹ סִי' קכ"ה ס"ק ל"ט פֶּה הוּא דְּעֵתוֹ בְּחֶסֶד תִּיבָה אֶחָד מִן הַטּוֹפָס דְּבִמְקוֹם עֵיגוֹן תִּתְגַרְשׁ לְכַתְּחֻלָּה: עוֹד יֵשׁ גְּמִגּוֹם בְּהַגֵּט שְׁבִקְאִזְלוֹ אוֹ יֵשׁ ב' נְהָרוֹת וְהִיָּה צְרִיף לְכַתְּוֹב עַל נְהַר פ' וְעַל נְהַר פ' אוֹ וְעַל נְהַר פ' וּפ' וְלֹא פְתָבוּ פִּן אֶלָּא כ' עַל נְהַר פ' וּפ' וְא"כ ה"ל שְׁיִנּוּי שֵׁם הַנְּהָר שְׁהָעוֹלָם יִסְבְּרוּ שֶׁהַנְּהָר נִק' בְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת כֹּא' אוֹ בְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת נִפְרָדִי וּבְאַמַּת הֵן ב' נְהָרוֹת.

והנה בְּרַמ"א וב"ש ס' קכ"ח מְבִנְיָר לְהַקֵּל בְּשֵׁנֵי שֵׁם הַנְּהָר. אָפֶס בִּמְכַמ"א שְׁעַר ג' ס' י"ג חוֹלֵק ע"ז.

וְכֵן הִג"פ ס' קכ"ח ס"ק ט"ל הַקְּשָׁה עַל הַרְמ"א. וְלְכֹאֲוֹרָה הִיָּה מְקוֹם לְצַדֵּד לְהַקֵּל יוֹתֵר דְּפִלְגִיתִיָּהוּ הִיָּנוּ בְּשֵׁנֵי נְהַר דְּמְקוֹם דִּירָה.

מִשְׂא"כ בְּמְקוֹם עֲמִידָה דְּרַמ"א פָּסַק לְהַקֵּל בְּמְקוֹם עֵיגוֹן אִפִּי שְׁיָנָה שֵׁם הָעִיר. א"כ מְכ"ש דְּאִין לְהַחְמִיר בְּשֵׁנֵי שֵׁם הַנְּהָר.

וְכֵּהָ הִי מְסוּלֵק רְאִי' הַמְכַמ"א מֵהַמְרָדְכִי בְּעֵינֵי נְהַר קִייר דִּי"ל שֵׁם הִיָּה נְהַר דְּמְקוֹם דִּירָה. מִיָּהוּ ז"א דְּהַנְּהָר אִין כּוֹתְבִין רַק עַל עִיר דְּעֲמִידָה.

וְשָׂמָא י"ל דְּאִין פּוֹסֵל אִי"כ הַדִּירָה וְעֲמִידָה א' וְכַתּוּב בּוֹ ג"כ מְקוֹם דִּירָה. וּבִג"פ ס"ק ט"ל כ' דְּשֵׁנֵי נְהַר דְּעֲמִידָה דִּינוֹ כְּשֵׁנֵי מְקוֹם עֲמִידָה וְשֵׁם בְּסוּפּוֹ מְשַׁמַּע דְּמִיָּקֵל בְּזָה יוֹתֵר.

וְהִנֵּה בְּשֵׁנֵי מְקוֹם עֲמִידָה כְּשֵׁנֵי כּוֹתְבִין מְקוֹם דִּירָה דְּעַת הַמְכַמ"א ש"ג ס' ז' דְּדִינוֹ כְּשֵׁנֵי שֵׁם עִירוֹ דְּמִתְנִי' דְּלֹא כְּרַמ"א וְהִג"פ כ' שְׂאָפְשֵׁר אִם נל"ת. וְא"כ לְהַמְכַמ"א דְּמְקוֹם עֲמִידָה דִּינוֹ כְּמְקוֹם דִּירָה.

א"כ יֵשׁ לְהַחְמִיר ג"כ בְּשֵׁנֵי הַנְּהָר דְּעַכ"פ לֹא תִנְשָׂא אֶף בְּמְקוֹם עֵיגוֹן. וְלִהֲג"פ דְּשֵׁם נְמִי אִם נִשְׂאָת אֶפְשֵׁר לֹא תִצָּא י"ל דְּהִכָּא תִנְשָׂא לְכַתְּחֻלָּה בְּמְקוֹם עֵיגוֹן: ב אֶף מֵה שְׁנִלְע"ד לְצַדֵּד לְהַקֵּל בְּזָה הוּא לִפ"ד ר"י בְּעַל הַתּוֹס' דְּהַכְּשִׁיר בְּשֵׁנֵי מְקוֹם לִיָּדָה וּפָסַק כְּוֹתְנִי' הַרְבִּי וְהַרְמ"א בִּש"ע רס"י קכ"ח.

דְּלִדִּידִי' יֵשׁ לְהַקֵּל בְּשֵׁנֵי מְקוֹם הַנְּהָר אֶף אִם נִתְפָּןס סְבֵרַת הַמְכַמ"א שְׁכַתּוּב שְׁקָרוּב לּוֹמֵר דְּדִין מְקוֹם עֲמִידָה עֲכָשְׁוֹ דְּדִין מְקוֹם דִּירָה. שְׁהַרִי אֶף בְּשֵׁנֵי הַנְּהָר דְּמְקוֹם דִּירָה יֵשׁ פְּנִיָּם לְהַקֵּל לְסְבֵרַת ר"י.

כִּיּוֹן דְּהַנְּהָר א"צ לְכּוֹתְבוֹ כָּלֵל אֶפִּילוֹ לְכַתְּחֻלָּה רַק לְשׁוֹפְרָא דְּשִׁטְרָא בְּעֵלְמָא. א"כ אֶפִּילוֹ שְׁיָנָה בּוֹ כְּשֵׁר כִּמ"ש ר"י גְּבִי מְקוֹם לִיָּדָה.

וְאֵע"ג דְּבְשֵׁנֵי מְקוֹם דִּירָה הַגֵּט פָּסוּל לְגַמְרִי. וְאִפ"ל דְּבִטֵּל מִדְּאוּרִיָּתָא כִּמ"ש בְּתִשׁוֹ תּוֹדַת שְׁלָמִים ס' א'.

מ"מ הִיָּנוּ דְּנִקָּא בְּשֵׁנֵי שֵׁם הָעִיר מִמֶּשׁ. דְּהָעִיר צְרִיף לְכַתְּוֹב לְכּוֹן פּוֹסֵל בּוֹ הַשְׁיִנּוּי וְאִז הַשְׁיִנּוּי פּוֹסֵל מִדְּאוּרִיָּתָא.

ואע"ג דאם לא כ' פלל מכשירי דייעבד פמה פוסקי. מ"מ פיון דעכ"פ צריף לקותבו.

לכן השינוי פוסל בו. וכיון שהשינוי פוסל בו ממילא ה"ל פנכתב לשם איש אחר.

שהרי נכתב ע"ש יוסף מטבריה. והמגרש אינו יוסף מטבריה רק יוסף דצפורי.

א"כ ה"ל פגט דראובן שכ' בו שמעון דמתקרי ראובן והוא אינו נק' שמעון שכ' הרמב"ם שהגט
בטל כמ"ש בפ"ה המשניות פ' השולח וז"ל אם הנה שמו עד"מ יצחק וכ' אני אברהם וכל שם שיש
לי הרי הגט בטל עכ"ל.

וכ"פ בש"ע סי' קכ"ט ס"ג. והגם שיש לחלק קצת בין אברהם וכל שם לאברהם דמתקרי יצחק
פדחילק הריב"ש סי' מ"ג לענין הקדים שם הטפל לעיקר.

מ"מ י"ל דלענין שם זר לגמרי אין חילוק. וכדין זה דשם זר לגמרי פן י"ל דהוא דין שינוי שם
דירה.

ואאזמור נ"ע פתב דשינה שם עירם הרי זה שלא לשמן של אלו מאחר שאינם מאותה העיר
והאדם נקרא על שם עירו כמ"ש הרא"ש עכ"ל. ונלע"ד דסברא זו היא ממ"ש בשה"ת ס"י קכ"ו
ו"ל וכה"ג הנה פי' שינה שמו ושמה שם עירו כו' ולא בשינוי השם ממש דהא פשיטא שהגט
פסול שלא נכתב לשם בעלה פלל פי אם לשם איש אחר עכ"ל.

הובא ב"י סי' קכ"ט בד"ה ואם לא כתב פן פסול. ומדברי התו"ט פרק הזורק משנה ה' ד"ה שינה
שמו ושמה.

מבואר שיש להשיב על טעם זה. דהא דצריף שיהיה נכתב לשמו לאו לשם העצם.

אלא הכוונה לאותו האיש שהוא יגרש בו עכ"ל. ור"ל פיון שהגט נכתב לשם איש זה ולשם אשתו
ה"ז לשמו ולשמה אף שהי' טעות בכתיבת הגט בשמו וכ"ש אם הטעות רק בשם עירו ועירה לבד
דאין זה מבטל מה שכתב לשמו ולשמה ממש.

וכ"כ בעל קה"ע בירושלמי בד"ה בראשונה הנה משנה שמו ושמה לכן יש לומר עפמ"ש הר"ן
פרק המביא תניין ד"ך גבי הא בעינן שמו ושמה כו' וז"ל פי' משום דכתב ספר פרישות ואי אפשר
לספירת דברים של פרישות אא"כ כתב שמו ושמה כו' כפי שיהא נראה שהוא פורת בינו לבינה
דבלאו הכי לא מיקרי פרישות פלל עכ"ל.

ולכן פשינה שמו ושמה הרי אין פאן ספירת דברים של פרישות וגרע יותר דהספירת דברים
של פרישות מבארים שלא זהו המגרש. ועד"ז י"ל בשינה שם עירו ועירה.

ואע"פ שהר"ן שם כתב דשם עירו ושם עירה נדאי דרבנן הוא. ור"ל דאף שלא כתב שם עירו
ושם עירה יש פאן ספירת דברים של פרישות.

מ"מ פשינה שם עירו ושם עירה גרע יותר שע"ז השינוי נתהפכו הספירת דברים שלא זהו
המגרש כו' פנ"ל. ועיין בחידושי הרשב"א פרק הזורק גבי שינה שמו ושמה שלא כתב פלשון
סה"ת ה"ל שלא נכתב לשם בעלה פלל.

אלא זה לשינוי דאטו מי אצטריף מתניתן לפסול גט שנכתב בשם אחר עכ"ל. ונראה דיש לפרש
לזה כמו שכתבתי משום שהספירת דברים הן שלא זהו המגרש.

ואע"פ שנקתב לשמו ולשמה הגט בטל. והנה אף לדברי האומרים שאם לא פתב שמו ושמה כלל אין הגט בטל.

ועכצ"ל דהוי ספירת דברים בלאו הכי. מ"מ פשטינה שמו ושמה ואפילו רק שם עירו ושם עירה י"ל הטעם דהוי ספירת דברים שלא זהו המגרש או שלא זו היא המתגרשת.

אלא מיהו היינו דוקא בשמו או שם דירתו שצריך לקנותו לכן פשטינה בו דיינינו לי עפ"י אותו השנינו לכן אמרי' דה"ל שלא נכתב ע"ש המגרש משא"כ בשנינו מקום לידה פיון שהוא דבר שא"צ לקנותו אין השנינו פוסל בו ודיינינו לי פטעות בעלמא ולא אמרי' דאיש אחר הוא שהרי נכתב ע"ש יוסף הנולד בטברני' והמגרש נולד בצפורי וה"ל פגט דראובן שכ' בו שמעון דמתקרי ראובן כו' שנה אינו דעגנו שנולד בצפורי נכתב שלא בדקדוק פיון דא"צ לקנותו.

וא"כ כמ"כ בשנינו נהר דמקום דירה לא דיינינו לי פשטינו מקום דירה שהרי הנהר לא היה צריך לקנותו כלל א"כ אין השנינו פוסל בו וה"ל פנקתב מקום דירה פהוגן ועיין במכמ"א שע"ד סס"י למ"ד שפתב פעין מ"ש רק שכתב פן על עגנו לעז וז"ל דעיקר הלעז תלוי פשהיה צריך לקנותו אותו דבר מן הדין או אפילו מנהג שפבר הורגלו לקנותו וכשאינו פתוב פתקנו מוציאין לעז.

אבל בדבר שאין ראוי לקנותו פי יקרה שאחד מעיר יכתבנו אין הרואים נותנים לב עליו להוציא לעז אם נכתב שלא פתקנו עכ"ל. ולפע"ד י"ל פן אף לעגנו ספירת דברים שזהו המגרש דכשנכתב שלא פתקנו בדבר שא"צ לקנותו פמו במקום לידה לא דיינינו לי פאילו עי"ז מורה שלא זהו המגרש מאחר שזהו שפת יתר.

וכמו זכר ודוגמא לדבר ממ"ש בעל המאור פרק שני דר"ה אבל בדיקת הישנה אין לה עגנו בראיית החדשה כו' לפיכך לא חשש רבן גמליאל לטעות שטעו בה העדים כו' ע"ש ובהרמב"ם פ"ב מהלכות קידוש החדש ה"ו ובתשו' חכם צבי סי' מ"ד: וראיתי בג"פ סי' קכ"ח ס"ק ט"ל כ' וז"ל וראיתי בס' מקור ברוך סי' ט"ו דכ' דאע"ג דבשטינה מקום לידה יש מכשירין.

בשטינה שם הנהר יש לפסול אליבא דכ"ע דשאני לידה דאין אדם נק' ע"ש לידתו וליפא לעז אבל שטינה שם הנהר יאמרו שעיר אחרת היא דהדבר ידוע דעיר פ' יש לה נהר פ' ודמי לשטינה מקום הדירה דכ"ע מודו דהוי פסול.

והג"פ כ' דבשטינה בנהר דמקום הדירה יש מקום לחילוק זה משא"כ עכשיו שאין פותבין מקום דירה רק מקום עצמיתה כו'. ולפע"ד אפילו בנהר דמקום דירה נמי אין מקום לחילוק זה.

שהרי טעם של ר"י להקל בשנינו מקום לידה העיקר משום דהוא דבר שא"צ לקנותו ולא משום לעז שהרי לא נז' בדבריו לעז. ועיין מזה בתה"ד סס"י רכ"ח.

וא"כ ה"ט שייך נמי בנהר דמקום דירה ול"ד לשנינו מקום דירה עצמו שהוא שנינו בדבר שצריך לקנותו. וגם הלעז דשנינו שם הנהר לא דמי כלל וכלל לעז דשטינה שם העירוצ"ל דהמקור ברוך בשטת הרח"ש אמרה שפתב הג"פ סי' קכ"ח סק"א משמו דאפילו בדבר שאינו מעכב אם לא נכתב פסול אם שטינה פשיש לעז כו'.

אכן המכמ"א ש"ג סי' ז' (וכן האריף בשע"ד סי' ז"ך) התיזיק דעת הרא"ם ומהריב"ל דהתוס' לא חיישו ללעז פדחייש הרא"ש ז"ל אלא יסוד הבגין הוא אם א"צ לקנותו לכתחלה מדינא כו' והשיג על הרח"ש שלא ירד לחילוק זה דלכתחלה כו' (וע' תשובת פמ"א ח"א סי' כ"ב כ' נמי דבעי' לא

שא"צ לְכוֹתְבוּ כָּל אֵלָא שְׁנֵהֲגוּ הַקְדְּמוֹנִים לְכַתּוֹב מִשׁוּם סִימָן וּכ"כ הַפְּנִי בְּגִישׁוֹן פְּרָק הַזּוֹרֵק ד"פ וְעוֹד נ"ל דְּהַשְׁתָּא כו' ע"ש) וּלפ"ז אֵין מְקוּם לְחִילוּקֵי שְׁל הַמַּק"ב הַנְּ"ל.

וְעוֹד דְּבִאֲמַת גַּם הַלְעוּז אֵינוּ כָּלל מְהַעֲרָף שְׁל שְׁיִנְהָ שֶׁם הָעִיר עֲצָמָה כַּנְּ"ל. (הַג"ה).

וְהִנֵּה מַה שְׁהַשִּׁיג הַמַּכְמ"א שְׁעַר ג' ס' י"ג עַל מ"ש בְּשֵׁם תְּשׁוּ' מִיְּמוֹנֵי דְשִׁיכֵי לַה' גִּירוּשִׁין ס' כ"ב לְהַקֵּל בְּשִׁינְהָ שֶׁם הַנְּהָר אַף כִּי דְבָרָיו נְכוּנִים מ"מ הָרִי הַתְּה"ד וּמְהָרִי"ל כ' תְּשׁוּבוֹת ה"ר אַבִּיגְדוֹר פ"ץ דְּמַכְשִׁיר בְּשִׁינְהָ שֶׁם הַנְּהָר וְעֵינֵן תְּשׁוּבוֹת מֵהַרמ"פ ס' ה' הוֹבָאָה תְּשׁוּבָה זֹו בְּשֵׁם חִידוּשֵׁי הַמְרָדְכֵי שְׁאִינוּ בְּמְרָדְכֵי שְׁלִפְנֵינוּ.

וּבג"פ ס"ק ט"ל ג"כ כ' דמ"ש מְהָרִי"ל בְּשֵׁם ה"ר אַבִּיגְדוֹר הוּא אֲמַת וּמְתְּשׁוּבוֹת מִיְּמוֹנֵי הַנְּ"ל אֵין רְאָיָה כ"כ לְהַפְּךָ דַּאֲפ"ל שֶׁהוּא מִן הַמַּחְמִירִים גַּם בְּשִׁינְוֵי מְקוּם הַלִּידָה. וְכֵן פְּתַב בְּפִירוּשׁ בַּג"פ ס' קכ"ח ס"ק י"א בְּשֵׁם הַרַא"ם בְּתְּשׁוּבוֹת ח"א ס' ס"ו שְׁהוֹכִיחַ כֵּן מֵאַחַר דַּס"ל לְפִסּוּל בְּשִׁינְהָ בְּשֵׁם הַנְּהָר שְׁיִנְוֵי גַּמּוֹר כַּמ"כ מְפָסִיל בְּשִׁינְהָ בְּמְקוּם לִידָה יַעו"ש.

וְעַמ"ש לְקַמֵּן בַּהַג"ה בְּסַעֲרֵיף שְׁאַחַר זֶה. (עכ"ה): ג וְהִנֵּה בְּאֲמַת עַל חִילוּקוֹ שְׁל הָרַא"ש דְּכַתְּבַת הַטַּעַם דְּפִסּוּל בְּשִׁינְוֵי מְקוּם דִּירָה מִשׁוּם דְּכָל אֲדָם נָק' ע"ש דִּירְתוֹ פ' מְמָקוּם פ' וּכְשִׁרְוֵאִים שְׁיִנְוֵי בְּמְקוּם אוֹמְרִים לֹא גִירָשׁ זֶה אֵלָא אַחַר הוּא שְׁגִירָשׁ עכ"ל י"ל דַּא"כ מִשׁוּם לַעֲזוֹ קָשָׁה לֹא מְרַשׁ שְׁיִהֵיָה הַגַּט בְּטַל מְדַאֲוֵרִיָּתָא וְהֵיָה דִּי שְׁיִהֵיָה פִּסּוּל מַד"ס.

וּא"כ קָשָׁה עַל מ"ש הָאֲחֵרוֹנִים דְּבְטַל מְדַאֲוֵרִיָּ' כַּמְש"ל בְּשֵׁם תו"ש וּכ"כ הַג"פ ס' קכ"ט ס"ק ט"ו וּשְׁכ"כ הַלַּח"מ וְעַכְצ"ל דְּטַעַם בִּיטּוּלוֹ מְדַאֲוֵרִיָּ' הוּא דְּהָרִי בְּהַגַּט מַצַּד עֲצָמוֹ מְבוֹנָר שְׁאִינוּ הַמְגַרְשׁ שֶׁהוּא מַצְפּוֹרִי וּבְהַגַּט מְבוֹנָר מְטָבְרִיָּה וְכַנְּ"ל.

וּא"כ אֲפִי' בְּמְקוּם לִידָה נִימָא הָכִי דְּבַגַּט מְבוֹנָר שְׁאִינוּ הַמְגַרְשׁ כו' כִּינֵן שְׁמְבוֹנָר שְׁהַמְגַרְשׁ נוֹלַד מְטָבְרִיָּ' וְהוּא בְּאֲמַת מַצְפּוֹרִי. וְמַה בְּכָף שְׁאֵין יְדוּעַ לִידָתוֹ.

מ"מ עכ"פ בְּעֲצָם הַגַּט מְבוֹנָר שְׁאִינוּ הַמְגַרְשׁ. וְהָרִי אֲפִילוֹ לֹא נִכְתַּב שֶׁם הַמְגַרְשׁ כָּלל בְּגַט בְּטַל מְדַאֲוֵרִיָּתָא לְכַמָּה פּוֹסְקִים כ"ש הָכָא דְּאֵינְתִּיק בְּמִשְׁמַעוֹתוֹ לְאִישׁ אַחַר.

אַעֲכַצ"ל דְּכִינֵן שֶׁא"צ לְכוֹתְבוּ לֹא פִּסְלִינֵן הַשְּׁיִנְוֵי. וְאֵין אָנוּ מְדַקְדְּקִים לֹא מְרַשׁ מְטָבְרִיָּ' אֵלָא טְבָרִיָּ' הוּא טְעוּת וְאֵין זֶה עוֹקֵר מִשְׁמַעוֹת הַשֵּׁם שְׁל הַמְגַרְשׁ כו' וּמַכ"ש שְׁאִינוּ עוֹקֵר הַלְשָׁמוֹ וְלִשְׁמָה.

וְדוֹגְמָא לְדָבָר כְּעֵנֵן פְּלִגְנֵן דְּבוֹרִיָּה. אֵלָא דְּהָכָא לֹא אֲמַרִּינֵן כֵּן רַק בְּדָבָר שֶׁא"צ לְכוֹתְבוּ כָּלל מְדִינָא אֲפִילוֹ לְכַתְּחֵלָה וְכַנְּ"ל.

וּמַעֲכָשְׁוֹ מְנוֹכְרָחִים אָנוּ לֹא מְרַשׁ דְּלֵהֲרַא"ש נְמִי תְּלוּי בְּמַה שֶׁא"צ לְכוֹתְבוּ וּא"כ קָשָׁה עַל הָרַא"ש מִי הִבִּיאוּ לְחַלֵּק בֵּין לַעֲזוֹ לְלִיכָא לַעֲזוֹ כִּינֵן דַּעַכ"פ תְּלוּי בְּצָרִיף לְכוֹתְבוּ אוֹ לֹא. וְשְׁמָא י"ל דַּס"ל דְּתַרְתִּי בַעֲי' לֹא מְרַשׁ הַגַּט בְּטַל שְׁיִהֵיָה צָרִיף לְכוֹתְבוּ וְשְׁיִהֵיָה לַעֲזוֹ אִם שְׁיִנְהָ אִז הַגַּט בְּטַל.

וּבְחֶסֶר א' מֵהַתְּנָאִים הַגַּט פִּסּוּל מְדַרְבְּנֵן. וְלֵהַתּוֹס' י"ל דְּהַפֵּל תְּלוּי בַּא"צ לְכוֹתְבוּ כַּנְּ"ל.

וּמַעֲתָה כִּינֵן דַּעַכ"פ חֲשַׁשׁ לַעֲזוֹ לְחוּד א"א לֹא מְרַשׁ דְּהוּא פִּסּוּלָא דְּאִוֵּרִיָּתָא וּא"כ פְּשִׁינְהָ בְּדָבָר שֶׁא"צ לְכוֹתְבוּ אֲפִי' יֵשׁ לַעֲזוֹ אֵין כָּאֵן רַק פִּסּוּלָא דְּרַבְּנֵן לַפ"ד תּוֹס' וְהָרַא"ש. וּא"כ נ' דְּבְשִׁינְוֵי מְקוּם נְהָר דְּדִירָה יֵשׁ לַצַּדָּד לְהַקֵּל אֲפִי' לְסַבְּרַת הָרַא"ש.

דְּהַרֵי הָרָא"שׁ לֹא כ' דְּהַרֵי לַעֲזוּ רַק בְּמָקוֹם דִּירָה. שְׁפָשְׁפְּדוּעַ שְׁהַמְגָרֵשׁ נִק' רְאוּבוּן מִצְפוּרֵי וְנִכְתָּב מִטְבָּרְנִי יֵאמְרוּ שְׁאַחַר גִּירָשׁ.

מִשָּׂא"כ פְּשֵׁנְכֵתֵב רְאוּבוּן מִצְפוּרֵי אֶלָּא שְׁשִׁינָה בְּהִנְהָר דְּצְפוּרֵי, א"כ הִלְעֲזוּ רְחוּק יוֹתֵר שְׁהַרְבֵּה יֵשׁ שָׂא"י שֵׁם הַנְּהָר וְא"כ אַף אֵת"ל דְּעַרְףֵי הַנְּהָר לְעִיר הַרְיָן סִימָן בְּמָקוֹם דִּירָה לְאָדָם כַּמ"ש הַמַּק"ב. מ"מ הַמָּקוֹם דִּירָה גּוּפָא ה"ל סִימָן דְּהָאָדָם וְהַנְּהָר סִימָן דְּסִימָן וְא"כ מְנַלֵּן לְהַחְמִיר בְּשִׁינּוּי סִימָן דְּסִימָן כְּמוֹ בְּשִׁינּוּי סִימָן עֲצָמוֹ.

[הַג"ה זֶה הִיָּתָה בְּכִי"ק מֵהַצַּד] הַג"ה אַחַר זְמַן רַב. י"ל פְּשִׁישׁ לַעֲזוּ כְּמוֹ בְּמָקוֹם דִּירָה זֶהוּ הַגּוֹרֵם לֹמֵר דֵּה"ל מְבַנְאָר בְּהַגֵּט שְׁלֹא זֶה הוּא הַמְגָרֵשׁ כִּינּוּן שְׁהַפֵּל יִפְרָשׁוּ שְׁאִינוּ זֶה.

מִשָּׂא"כ פְּשֵׁהֲשִׁינּוּי בְּמָקוֹם לִיָּדָה דְּלִיפָא לַעֲזוּ כָּלֵל לֹא אֶמְרִינּוּ דֵּה"ל כְּמַבְנְאָר בְּהַגֵּט דְּאִינוּ הוּא. וְכֵן אִם הוּא דְּבָר שְׁצָרִיף לְכֹתְבוֹ י"ל ג"כ כֵּן לְכֹן תְּרַמִּי בְּעִינּוּן לְמַעֲלִיּוֹתָא לְהַכְשִׁיר הַגֵּט שְׁיִהְיֵ דְּבָר שָׂא"צ לְכֹתְבוֹ וְגַם לִיפָא לַעֲזוּ וְכ"כ הַג"פ ס' קכ"ח סק"א בְּשֵׁם הַרַח"שׁ וְכ"כ הַמַּכְמ"א ש"ג ס' ז' בְּשֵׁם מֵהֵרָא"ם לְדַעַת הָרָא"שׁ.

וּמ"מ בְּשֵׁם הַנְּהָר אַף דְּמָקוֹם דִּירָה י"ל אִיפָא תְּרַמִּי לְטִיבּוֹתָא אִם לֹא כְּמוֹ בְּמַאֲהִילּוּב דִּיִּתְבָּא עַל נְהַר דְּנִיעֲפּוֹר וּמַאֲהִילּוּב דִּיִּתְבָּא עַל נְהַר דְּנִיִּסְטוֹר שְׁזֵה מְפֹרְסָם בְּיוֹתֵר. עכ"ה).

וְזֶה נ"ל סְבַרְת הֵרָא"ם שְׂכ' הַג"פ ס' קכ"ח ס"ק ט"ל דָּאִם שְׁיִנָּה בְּסִימְנֵי הָעִיר דְּכֵתֵב דִּיִּתְבָּא עַל מִי בּוֹרוֹת בְּמָקוֹם בְּאֵרוֹת הוּא יוֹתֵר קַל מְשִׁינָה שֵׁם הָעִיר עכ"ל וְהִיָּנּוּ מֵה"ט דְּהַרְיָן ס' דְּסִימָן. וְנ"ל רְאִיָּה לְזֶה מְשִׁינּוּי מְקוֹם עֲמִידַת הָאִישׁ דִּישׁ פּוֹסְלִים אַע"ג דָּא"צ לְכֹתְבוֹ מִשּׁוּם לַעֲזוּ כַּמ"ש הַב"י וְאַפ"ה הַתִּיר רַמ"א בְּמָקוֹם עֵיגוֹן מִשּׁוּם דַּל"ד לְלַעֲזוּ דְּמָקוֹם דִּירָה דְּכָל אָדָם נִק' ע"ש דִּירְתוֹ כו' וְא"כ אַף שְׁהוּא שְׁיִנּוּי בְּסִימְנֵי הַמְגָרֵשׁ אֶלָּא לְפִי שְׁאִינוּ סִימָן גְּלוּי כ"כ אֵין פְּאֵן לַעֲזוּ גְּמוֹר דְּמַעֲכַב דִּיעֲבַד לְהַרְמ"א.

וְא"כ כ"ש בְּשִׁינּוּי נְהַר דְּדִירָה שְׁאִינוּ רַק ס' דְּסִימָן וְאַע"פ שְׁהֵן כָּל א' סִימָן גְּלוּי יוֹתֵר מ"מ כִּינּוּן שְׁהוּא סִימָן דְּסִימָן אִינוּ גְּלוּי כ"כ יוֹתֵר מְסִימָן אֶחָד שְׁבַהֲמַגְרֵשׁ כו'. וְאַף דֵּהַמַּכְמ"א פּוֹסֵל הָאִידְנָא בְּשִׁינּוּי מְקוֹם עֲמִידָה מִשּׁוּם דָּאֵין כּוֹתְבֵי דִירָה וּמְקוֹם עֲמִידָה עוֹלָה תַּחַת מְקוֹם דִּירָה הִיָּנּוּ מִשּׁוּם דְּעַכְשָׁיו צָרִיף לְכֹתְבוֹ א"נ דְּעַכְשָׁיו עוֹלָה בְּמָקוֹם דִּירָה וּטְעָמִים אֵלוּ לֹא שְׁיִיכּוּ כָּלֵל אֲנָהֵר דְּדִירָה דַּמ"מ א"צ לְכֹתְבוֹ כו'.

הַגְּה"ה.

וְאֵין לְדַמּוֹת שְׁיִנּוּי נְהַר דְּמָקוֹם דִּירָה לְדִין הַנּוֹזֵכַר בַּמַּכְמ"א שַׁע"ד ס' ל' בְּשִׁינּוּי בְּהַפְּינּוּי דְּשֵׁם הָאָב כְּשִׁנְכֵתֵב ג"כ שֵׁם הָעֲצָם שֶׁל הָאָב בְּטוֹב. כְּגוֹן בֵּת שְׁלֵמָה טְרַנְטָה וְהַפְּינּוּי שֶׁל אַבִּיהָ טְרַנְטוֹ בְּחוֹלָם וִי"ו בְּסוֹפּוֹ כו' ע"ש שְׁמַהֲרִי"ט וּמַהֲרַח"ש חֲשָׁשׁוּ לְפִנְסוֹלוֹ וְהוּא ז"ל דְּעַתּוֹ לְהַקְלֵל לְהַלְכָה מְפִנֵי שְׁשִׁינָה בְּדָבָר שָׂא"צ לְכֹתְבוֹ אִפִּי לְכַתְחֵלָה כו' וְהַרְיָן פִּינּוּי דְּהָאָב הוּא ג"כ רַק כְּמוֹ סִימָן דְּסִימָן שֶׁל הַמְגָרֵשׁ.

זֶה אִינוּ כִּי יֵשׁ לֹמֵר שְׁגַם לְמַהֲרִי"ט וּמַהֲרַח"ש הֵכָא קִיל טְפִי דְּהֵתָם אַף שְׁהוּא רַק פִּינּוּי אֵין זֶה דוֹמָה לְסִי דְּסִימָן. דְּכָף לִי הַפְּינּוּי דְּשֵׁם הָאָב כְּמוֹ עֲצָם הַשֵּׁם שֶׁל הָאָב דְּשִׁנְיָהֵם הֵם שְׁמוֹתָיו.

וְא"כ שְׁנִיָּהֵם הֵם סִימָן לְגַבֵּי הַמְגָרֵשׁ וְכַה"ג בְּשֵׁם עִירוֹ שֵׁם הָעֲצָם. וְשֵׁם הַפְּינּוּי שֶׁל הָעִיר אִם הַפְּינּוּי ג"כ מְפֹרְסָם ה"ז דוֹמָה לְנִדּוֹן דְּמַהֲרִי"ט וְהַרַח"שׁ אֲבָל שֵׁם הַנְּהָר לֹא דְּמִי כָּלֵל לְשֵׁם פִּינּוּי שֶׁל הָעִיר

ממש כ"א הוי רק סימן העיר ולגבי המגרש הוי סימן דסימן וכיון שא"צ לכותבו פלל י"ל שגם הם יודו שאין השינוי פוסל בו.

וחילוק פנה מבואר בתה"ד ס"י רכ"ח גבי שם אביו של העד דלא דמי לשינה שם הנהר יעו"ש. וגם הלעז לא דמי פלל ללעז דשינה שם העיר ממש וכנ"ל: ד והנה אף להפוסלים בשינוי מקום עמידה יש לצדד להקל.

דהנה פל מ"ש היינו בשינוי נהר דמקום דירה. אבל בנ"ד שהוא שינוי בנהר דעמידה יש להקל טפי אף שעכשיו אין כותבי מקום דירה.

(וכן מוכרח בהג"פ ס"ק ט"ל דמסיק להקל במקום עיגון ולכאורה זה הפך מש"ש דשינוי נהר דעמידה הוי בשינוי מקום עמידה ובשינוי מקום עמידה כשאינו כותבין מקום דירה כ' ס"ק י"ז שלא תנשא אפי' במקום עיגון ונסתפק בנשאת שאפשר ל"ת וי"ל דשם מייירי כשם מקום העמידה הוא דירתו כו') משני טעמים הא' דמ"מ אין מקום עמידה אפי' עכשיו חמור כמו מקום דירה ממש הב' ששינוי הנהר אין פאן לעז כמו בשינוי נהר דדירה.

דהנה אפי' המכמ"א פתב ש"ג ס"י ז' וקרוב אני לומר כו' מפלל דלא פשיטא לי' דהנה פדינא דמתני' ממש דשינה שם עירו גם שם ס"י ח' ולכן איכא מ"ד שאם שינה בו פסול כמו בשינה שם עירו מפלל דלא ברירא ליה.

ועוד דמתני' דשינה שם עירו מייירי בפסולא דרבנן כמ"ש התוס' (ד"כ). והג"פ מקיל בזה יותר להדיא כנ"ל שכ' שאם נשא אפטר לא תצא.

והטעם צריף להבין דלכאורה לפמש"ל בדעת ר"י דהעיקר תלוי באם אין צריף לכותבו אז אין השינוי פוסל בו ומינה דבצריף לכותבו השינוי פוסל בו וא"כ עכשיו שאין כותבין מקום דירה צריף לכתוב מקום עמידה וא"כ השינוי פוסל בו וא"כ ה"ל שינה שם עירו.

ולקרא"ש דתלי נמי בלעז א"ש דמ"מ אין הלעז כ"כ משינוי מקום עמידה כו' דשאני דירה שאדם נקרא ע"ש מקום דירתו משא"כ במקום עמידה כו'. אבל לפמ"ש הרא"ם וריב"ל דתוס' אין מחלקין בן קשה.

ואפ"ל לדעת ר"י דנהי שבמה שצריף לכותבו פוסל בו השינוי היינו דלא דיינינן ליה פטעות בעלמא אלא בשינוי מ"מ עדיין לא נוכח שיהיה בזה פיסולא דאורייתא שהרי בשינוי מקום עמידת הסופר והעדים אע"פ שצריף לכותבו אין פאן רק פיסולא דרבנן אלא צ"ל דהתם ה"ט שאין פאן משמעות שינוי בהמגרש ול"ד לשינוי מקום דירה דהמגרש דמשמע שינוי שהמגרש הוא אחר משא"כ שינוי מקום עמידת המגרש אפ"ל נמי שאינו ענין סימן מובהק כ"כ בהמגרש עד שיאמרו מחמתו שאין זה המגרש.

כיון שאינו נקרא ע"ש מקום עמידתו. רק דהוי כמו הוכחה שאינו המגרש משום דהמגרש לא עמד במקום זה שנכתב עליו בהגט ואין פח כ"כ בהוכח' לבטל פשט לשון הגט רק דהוי פיסולא דרבנן דאל"כ בשינה בעמיד' סופר ועדים נמי יש קצת הוכחה דאינו המגרש דבהכרח אחר היה כי הסופר ועדים של המגרש היה עמידתו במזרח ובגט כ' במערב ואעפ"כ הגט כשר מדאורייתא דאין פח בהוכח' לסתור דברים המפורשים שזהו המגרש ולומר שאחר הוא.

וְדִינֵינוּ לְזֶה רַק בְּשִׁינוּי מְקוֹם עֲמִידַת הַסּוֹפֵר וְעֵדִים. וְה"נ בְּשִׁינוּי מְקוֹם עֲמִידַת הַמְּגַרֵּשׁ כִּינּוּן שְׂאִינוּ נִקְרָא כָּלָל ע"ש עֲמִידַתוֹ שְׁעוֹמֵד בְּיוֹם פ' פֶּאֶן וּמְחַר פֶּאֶן כו' רַק ע"ש דִּירְתוֹ.

א"כ אֵין זֶה רַק כְּמוֹ הוֹכְחָה שְׂאִין זֶה הַמְּגַרֵּשׁ וְאֵין פֶּח בְּהוֹכְחָה לְסִתּוֹר דְּבָרִים הַמְּפֹרְשִׁי לְהִדְיָא וְתִלְיָנוּ יוֹתֵר שְׂשִׁינוּי מְקוֹם עֲמִידַתוֹ וְלַעוֹלָם הוּא הַמְּגַרֵּשׁ לְכֵן הִגֵּט גִּט מְדַאוּרֵייתָא רַק מְדַרְבְּנוּ פֶּסוּל מִשׁוּם לַעֲזוּ.

מִשָּׂא"כ בְּשִׁינוּי מְקוֹם דִּירָה שְׁהַמְּגַרֵּשׁ נִק' ע"ש דִּירְתוֹ ה"ל כְּמִבְּנוֹרָא שְׁהַמְּגַרֵּשׁ הוּא אַחַר וְאֵינוּ הוֹכְחָה בְּעֵלְמָא (וְחִילּוּק זֶה בֵּין הוֹכְחָה לְדָבָר הַמְּבֹרָא תִּמְצָא לוֹ שְׂרֵשׁ בְּתִשׁוּבַת הַרְשָׁבָא שְׁבַב"י ס' קכ"ח וְשִׁיתוּרָף שֵׁם לִידָה אֵינוּ עֲנִין לְגִיטִין כִּי אֵין אָנוּ מְשַׁתְּמָשִׁין בְּשִׁמוּשׁ שְׁמוֹת בְּגִיטִין כו' ע"ש בַּח' הַגְּהוֹת פִּירוּשׁוֹ וְדו"ק וְע' תה"ד ס"י רס"א) וְחִילּוּק זֶה מְוֹכְרָחִים אָנוּ לְאוּמָרוֹ לְדַעַת הַג"פ דְּמִשְׁמַע ס"ס"ק י"א בְּעֲנִין שְׁיִנוּי מְקוֹם לִידָה דְּאָף לְהַחֲלוּקִי עַל ר"י ה"ל רַק פִּיטוּלָא דְּרַבְּנָן וְקִשָּׁה אֲמַאי מֵאַחַר דַּס"ל דְּשִׁינוּי פּוֹסֵל אֶף בְּדָבָר שֶׁא"צ נְכוּתָבוֹ וְא"כ ה"ל שְׁיִנוּי שֵׁם עִירוֹ א"ו צ"ל כִּינּוּן דְּאֵין נִקְרָא ע"ש מְקוֹם לִידָתוֹ ה"ל רַק הוֹכְחָה בְּעֵלְמָא שְׂאִינוּ הוּא לְכֵן אֵין פֶּאֶן רַק פִּיטוּלָא דְּרַבְּנָן כו' גַּם בַּס"ק י"ז מִשְׁמַע דְּאֵינוּ פּוֹסֵל בְּשִׁינוּי מְקוֹם עֲמִידָה אֶף עֲכָשְׁיוֹ שְׂאִין כּוֹתֵבִין מְקוֹם דִּירָה אַא"כ לֹא הִיָּה לוֹ מְקוֹם דִּירָה אַחֲרַת שְׂאִז נִקְרָא ע"ש מְקוֹם עֲמִידַתוֹ וְאֶף גַּם בְּזֶה כ' שְׂאִים נִשְׂאֵת אֶפְשָׁר דִּישׁ לְהַקְלֵל שְׂלֵא תִצָּא וְא"כ הַטַּעַם דְּאֵינוּ בְּטַל מְדַאוּרֵייתָא עַכְצ"ל כַּנ"ל.

וְלִפ"ד הַמַּכְמ"א נִרְאָה ג"כ דְּמִסְפָּקָא לִיהַ בְּזֶה עַכ"פ. גַּם יֵשׁ דְּעוֹת בַּג"פ שְׁמִקוֹם עֲמִידָה אֵינוּ מְמַלָּא כָּלָל מְקוֹם דִּירָה.

וְכִינּוּן שִׁי"ל שְׂאֶפְיִלוֹ בְּשִׁינוּי מְקוֹם עֲמִידָה עֲכָשְׁיוֹ שְׂצָרִיף לְכוֹתְבוֹ אֵין פֶּאֶן רַק פִּיטוּלָא דְּרַבְּנָן א"כ כְּשֵׁלֵא שְׁיִנוּי הַמְּקוֹם רַק הַנְּהָרָא שְׁלוֹ וְדַאי יֵשׁ לְהַקְלֵל לִפ"ד הַתּוֹס' וְהָרָא"ש שְׁהָרִי הַנְּהָרָא א"צ לְכוֹתְבוֹ וְא"כ שְׁיִנָּה בְּדָבָר שֶׁא"צ לְכוֹתְבוֹ גַּם הוּא הוֹכְחָה רְחוּקָה יוֹתֵר לְעֲנִין שְׂאִין זֶה הַמְּגַרֵּשׁ כו' (וְעֻדִיף מִשְׁיִנוּי מְקוֹם לִידָה שְׁהוּא ס' דְּהַמְּגַרֵּשׁ שְׁהַשְׁיִנוּי בְּשִׁמוֹ דְּהַמְּגַרֵּשׁ בְּטַל הִגֵּט מְדַאוּרֵייתָא וְהַנְּהָרָא הוּא ס' דְּמְקוֹם עֲמִידָה שְׁהַשְׁיִנוּי בְּשֵׁם הַמְּקוֹם מִשְׁ אֵין פּוֹסֵל רַק דְּרַבְּנָן) הַטַּעַנָּה הַב' שְׁגַם מִשׁוּם חֲשָׁשׂא דְּלַעֲזוּ הַנְּהָרָא בְּשִׁינוּי נְהָרָא דְּעֲמִידָה אֵין פֶּאֶן לַעֲזוּ כ"כ שְׁהָרִי אֶפְיִלוֹ בְּעֲמִידָה גּוֹפָא אֵין פֶּאֶן לַעֲזוּ כָּל כְּףֵי שְׁיִוְכְלוֹ לִזְמַר שְׂמָא בְּאַמַּת עֲמֵד הַבְּעַל בְּעִיר אַחֲרַת שְׂאִינוּ מְקוֹם דִּירְתוֹ וְכ"ש כְּשֵׁאֵין פֶּאֶן רַק שְׁיִנוּי בְּסִימְנֵי הָעִיר דְּהֵינּוּ בְּהַנְּהָרָא שְׁהַרְבֵּה א"י כ"כ ס' הַנְּהָרָא וְע' בַּפְנֵי גִיטִין (ד"פ) שְׁהַתִּיר לְמַעֲשֵׂה בְּשִׁינוּי עֲמִידַת הָאִשָּׁה כו' נִמְצָא קִצְרוֹ ש"ד הַטַּעַנָּה לְהַקְלֵל הוּא כְּףֵי דְּבְשִׁינוּי הַדִּירָה יֵשׁ ב' טַעְמִים לְפֶסוּל מִשׁוּם שְׁיִנָּה דְּבָר שְׂצָרִיף לְכוֹתְבוֹ וּמִשׁוּם לַעֲזוּ.

מִשָּׂא"כ בְּשִׁינוּי נְהָרָא דְּעֲמִידָה אֶף שְׁהַעֲמִידָה דְּעֲכָשְׁיוֹ צָרִיף לְכוֹתְבוֹ עֲכָשְׁיוֹ מ"מ הַנְּהָרָא א"צ לְכוֹתְבוֹ וְא"כ אֲזַדָּא לִי טַעַם הַא' גַּם טַעַם הַב' לִיכָּא דְּאֵין פֶּאֶן לַעֲזוּ כ"כ כָּלָל: הַ נְעֻדִין יֵשׁ לְפַקְפַק בְּזֶה לְכַאוּרָה.

בַּמ"ש דְּאֲזַדָּא לִיהַ הַטַּעַם הַא' מִשׁוּם דְּהוּי שְׁיִנָּה בְּדָבָר שְׂאִין צָרִיף לְכוֹתְבוֹ. דַּמ"מ כִּינּוּן שְׁהַנְּהָרָא גּוֹרֵם שְׁיִנוּי בְּהָעִיר כַּמ"ש הַמַּק"ב דְּהַדְּבָר יְדוּעַ דְּעִיר פ' יֵשׁ לָהּ נְהָרָא פ' כו' וְר"ל שְׁהוּא כְּמוֹ עֲרִיף הַדִּירָה לְאָדָם.

וְא"כ כְּמוֹ שְׁבְשִׁינוּי דִּירַת הָאָדָם י"ל דְּבִלְאוּ ה"ט דְּשִׁנָּה בְּדָבָר שְׂצָרִיף לְכוֹתְבוֹ יֵשׁ לְפֶסוּל מִשׁוּם דַּמ"מ אָדָם נִקְרָא ע"ש דִּירְתוֹ וְהוּי שְׁיִנוּי וְכַמ"ש הַב"י גַּבִּי שְׁיִנוּי אַבִּי הַמְּגַרֵּשׁ שְׁהָרִי שֵׁם אָבִיו יְדוּעַ לְכָל וְכְשִׁירָאוּ שְׁיִנוּי יִאמְרוּ לֹא זֶה הוּא שְׁגִירֵשׁ וְר"ל דְּאֶפְיִלוֹ אַת"ל דְּהוּי שְׁיִנָּה בְּדָבָר שֶׁא"צ

לְכוֹתְבוֹ הַגֵּט פָּסוּל ע' שו"ת תו"ש וְכִינּוּן שְׁפָן נּוֹצִיא מִזֶּה דְדָבָר שְׂיָדוּעַ לְכָל ה"ז שְׂיָנוּי אָף אִם א"צ לְכוֹתְבוֹ וּא"כ שְׂיָנוּי הַנֶּהָר בְּהַעִיר אָף שֶׁא"צ לְכוֹתְבוֹ מ"מ כִּינּוּן שְׂיָדוּעַ לְכָל דְּעִיר פ' יֵשׁ לָהּ נֶהָר פ' כו' ה"ז שְׂיָנוּה שְׁם הַעִיר.

וְכִינּוּן דְּעִיר דְּעַמִּידָה צָרִיף לְכַתּוֹב עַכְשָׁיו וְהַשְׂיָנוּי פּוֹסֵל בּוֹ א"כ כְּשֶׁשְׂיָנוּה בְּהַנֶּהָר שְׁלוֹ ה"ז שְׂיָנוּי בְּהַעִיר וּמָה בְּכָף שֶׁא"צ לְכַתּוֹב הַנֶּהָר מ"מ הַעִיר צָרִיף לְכַתּוֹב. וְשְׂיָנוּי הַנֶּהָר הֵינּוּ שְׂיָנוּי בְּהַעִיר כּו' וּל"ד לְשְׂיָנוּה מְקוֹם הַלִּיָּדָה דְּאִינוּ שְׂיָנוּי בְּהַאָדָם כִּינּוּן שְׂאִינוּ נִקְרָא ע"ש מְקוֹם לִיָּדָתוֹ מִשֶּׁא"כ הַנֶּהָר לְהַעִיר כּו'.

וּמכ"ש שִׁי"ל טַעַם זֶה לְפָסוּל בְּשְׂיָנוּי נֶהָר דְּמְקוֹם דִּירָה כּו'. וּמָה שְׂיֵשׁ לְדַחוֹת דְּבִשְׂלֵמָא בְּנֶהָר דְּמְקוֹם דִּירָה אִפ"ל כִּינּוּן דְּהַאָדָם נִקְרָא ע"ש מְקוֹם דִּירָתוֹ וְשְׂיָנוּי מְקוֹם דִּירָה פּוֹסֵל בּוֹ גַּם מִה"ט הַלְכָף כְּשֶׁשְׂיָנוּה הַנֶּהָר ה"ז גּוֹרֵם שְׂיָנוּי בְּהַעִיר שֶׁהוּא נִקְרָא עַל שְׂמָה וְגַלּוּי הַלְעִז.

מִשֶּׁא"כ בְּשְׂיָנוּי נֶהָר דְּעַמִּידָה שְׂאִין נִקְרָא ע"ש עַמִּידָתוֹ וְאִין הַשְׂיָנוּי בְּמְקוֹם עַמִּידָה אִפ"י עַכְשָׁיו פּוֹסֵל רַק מִשּׁוּם שְׂשִׁינָה בְּדָבָר שְׂצָרִיף לְכוֹתְבוֹ אָף אִת"ל דְּהוּא דְּאוֹרֵייתָא דְּדִינִינּוּן לְזֶה כְּאִילוּ מִשְׁמַע שְׂאִין זֶה הַמְגַרֵּשׁ שְׁהָרִי לֹא עֵמֵד בְּמְקוֹם שְׂנִכְתָּב עַמִּידָתוֹ בְּהַגֵּט.

מ"מ כְּשֶׁלֹּא שְׂיָנוּה בְּמְקוֹם עַמִּידָתוֹ מִמֶּשׁ שְׁהָרִי צָרִיף לְכוֹתְבוֹ א"א לֹא מְרַב. וְאֵע"פ שְׂשִׁינָה הַנֶּהָר גּוֹרֵם שְׂיָנוּי בְּהַעִיר כּו' מ"מ בְּהַעִיר גּוֹפֵא אִין הַשְׂיָנוּי פּוֹסֵל מִצַּד לְעִז שְׂנִכְתָּב ע"ש הַעִיר שְׁהָרִי אִין נִקְרָא כְּלָל עַלִּיהָ רַק מִשּׁוּם דְּדִינִינּוּן לִי כּו' וּמִשּׁוּם שְׂיָנוּי הַנֶּהָר אִין לְדוֹן כִּינּוּן אֵע"פ שֶׁהַנֶּהָר גּוֹרֵם שְׂיָנוּי בְּהַעִיר כִּינּוּן דִּמ"מ הַנֶּהָר הוּא דְּבָר שֶׁא"צ לְכוֹתְבוֹ כּו' וְלַעֲז לִיכָא.

עו"ל דְּהֵנָּה בְּשְׂיָנוּי שְׁם אָבִי הַמְגַרֵּשׁ י"ל בְּפִשְׁטוּת דְּבִטּוּל מִה"ט שֶׁהוּא דְּבָר שְׂצָרִיכִים לְכוֹתְבוֹ לְכַתְחֻלָּה עכ"פ מְדִינָא רַק הֵיכִי דִּא"א כְּמוֹ בְּאַסּוּפִי וּבַכַּה"ג מוֹדוֹ הַתּוֹס' דְּהַתּוֹס' דְּהַשְׂיָנוּי פּוֹסֵל בּוֹ. וְאִם כִּינּוּן אִין אִינוּ מְנוֹכְרָחִים לְחִילּוּק שְׁל ב"י שְׁהָרִי שְׁם אָבִיו יָדוּעַ כּו' דְּהָא בְּלֵאָה"נ ל"ד לְמְקוֹם לִיָּדָה דְּהָא צָרִיף לְכוֹתְבוֹ לְכַתְחֻלָּה.

וְאִפְשָׁר דִּאִיהוּ"נ אִילוּ לֹא הָיָה צָרִיכִים לְכוֹתְבוֹ אִפ"י לְכַתְחֻלָּה לֹא הָיָה הַשְׂיָנוּי פּוֹסֵל בּוֹ וּכְמ"ש הַמְכַמ"א ש"ד סי' כ"ז לְהַתּוֹס' ע"ש ד"ה בְּאִנּוּן שְׂכַתָּב אִם נֹאמֵר דְּהַתּוֹס' תּוֹפְסִים דְּשֵׁם הָאָב אִינוּ מְעַכָּב בְּגֵט דְּבָר בְּרוּר הוּא דְּלִדְעָתָם אִין הַשְׂיָנוּי פּוֹסֵל בּוֹ וְכִמוֹ שֶׁהוּא דְּעַת הָרַב בְּעַל הַעֵיטוּר ז"ל וְאֵע"ג דְּשֵׁם סוּף הַסִּימָן מְסִיק דְּלִהַתּוֹס' נְמִי הַשְׂיָנוּי פּוֹסֵל בְּשֵׁם הָאָב הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּשֵׁם מְסִיק דְּלֹא אִמְרוּ הַתּוֹס' כְּלָל זֶה אֵלֹא בְּשִׁינָה דְּבָר שֶׁא"צ לְכוֹתְבוֹ אִפ"י לְכַתְחֻלָּה מִשֶּׁא"כ שֵׁם הָאָב מֵאֵן לִימָא לִן דְּאִינְהוּ ס"ל דְּלֹא צָרִיף לְמִכְתָּבִי כּו' ע"ש.

וְא"כ בְּשֵׁם הַנֶּהָר דְּנִדְּאִי א"צ לְכוֹתְבוֹ לְכַתְחֻלָּה רַק לְסִימָן לְבַד. א"כ אִפִּילוּ שְׂיָנוּה בּוֹ כְּשֶׁר לְהַתּוֹס' אִפִּילוּ אִם שְׂיָנוּי גּוֹרֵם לְעִז גְּמוּר כְּשֶׁמְאָבִי הַמְגַרֵּשׁ כּו'.

וְאָף גַּם שֶׁשֶּׁא"פ שְׁם אִינּוּן מְסַכְּיָמִים לְזֶה אֵלֹא דְּבִדְאִיכָא לְעִז גְּמוּר פּוֹסֵל הַשְׂיָנוּי אִפִּילוּ בְּדָבָר שְׂאִין צָרִיף לְכוֹתְבוֹ כְּלָל וְכִדְמִשְׁמַע מְפִשְׁט ל' הַב"י דְּלַעֲלִל. מ"מ י"ל שְׂאִינָם מְחִמִּירִים אֵלֹא בְּדָבָר דְּאִיכָא לְעִז גְּמוּר עַל הַמְגַרֵּשׁ שְׂיָאמְרוּ לֹא זֶה גִּירֵשׁ אוֹ לֹא זֹהִי הַמְתַּגְּרֵשֶׁת כְּמוֹ בְּשִׁינָה שְׁם אָבִיו אוֹ שְׁם אָבִיהָ דְּבַכַּה"ג הוּא דְּפָסְלִי אִת"ל שֶׁא"צ לְכַתּוֹב שְׁם הָאָב כְּלָל מ"מ פּוֹסֵל הַשְׂיָנוּי וּכְמ"ש הַב"י יָאמְרוּ לֹא זֶה הוּא שְׂגִירֵשׁ כּו' וְע' ב"ח וְתו"ש ס"ל דְּבַכַּה"ג כְּטַל מְדִאוֹרֵייתָא.

משא"כ בנ"ד שְׁאָפְי' בְּשִׁינוּי מְקוֹם הַעֲמִידָה דְּהֵינּוּ שֵׁם הָעִיר מִמֶּשׁ אֵין שִׁינְיָ לְעוּ זֶה וּכ"ש כְּשִׁשְׁיָנָה רק בְּהִנָּהָר. אֵלָא דְאִיפָא רק לְעוּ שְׁיִאמְרוּ לֹא זֶהוּ הָעִיר כּו' א"כ מְנַלְן דִּיחְמִירוּ בְּכַה"ג לִיתָן לְעִיר דְּעִמִּידָה כָּל כַּח שְׁל הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה עֲצָמָן לְפִסְוֹל בְּלַעַז דְּלֹא זֶהוּ הָעִיר כְּמוֹ בְּלַעַז דְּלֹא זֶה הוּא הַמְּגַרְשׁ כּו' אֲדַרְבֵּה מְכָל ד' הָעוֹמְדִים בְּשִׁטַּת הַב"י בְּזֶה מוּכַח דְּעִיָקָר הַפְּיִסוּל הוּא רק מְשׁוּם הַלְעוּז שְׁיִאמְרוּ לֹא זֶהוּ הַמְּגַרְשׁ אוּ לֹא זֹהוּ הַמְּתַגְרָשֶׁת ע' מִכַּמ"א ש"ד ס' לְמ"ד וּבִשְׁאָר סִימָנִים שֵׁם כְּמוֹ ס' ז"ך.

וא"כ בנ"ד שֶׁהוּא שִׁינוּי הִנָּהָר דְּעִמִּידָה דְּלִיכָא לְעוּ זֶה אֵין לְהַחְמִיר מַה"ט וּמְשׁוּם לְעוּ שְׁיִאמְרוּ לֹא זֶה הָעִיר מַה אֵיכְפַת לָן כַּמ"ש לְקַמְן דְּאָף אִם הֵינּוּ תוֹפְסִים בְּפְשִׁיטוֹת דְּשִׁינוּי שֵׁם הָעִיר דְּעִמִּידָה עֲכָשְׁוּ הוּא דְאֹרְיָי' כְּשִׁינוּי שֵׁם עִירוֹ שְׁבַגְמ'.

מ"מ לְעַנְן הַשִּׁינוּי בְּסִימְנֵי הָעִיר אֵין לְלַמּוֹד זֶה מִהַמְּגַרְשׁ לִיתָן לְדִין שִׁינוּי סִימְנֵי הָעִיר כַּח דְּשִׁינוּי סִימְנֵי הַמְּגַרְשׁ שְׁהָרֵי הָעִיר גּוֹפָא מְשׁוּם לְתַא דְּהַמְּגַרְשׁ פּוֹסֵל בְּהַשִּׁינוּי שְׁיִאמְרוּ לֹא זֶה הוּא שְׁגִירְשׁ וְסִימְן הָעִיר הָיִי סִימְן דְּסִימְן וּמַנ"ל לְהַשְׁוֹתוֹם.

כ"ש דְּלֹא בְּרִירָא מִיִּלְתָּא כָּלֵל לּוֹמַר דְּבְשִׁינוּי הָעִיר דְּעִמִּידָה עֲכָשְׁוּ יִהְיֶה בְּטַל מְדֹאֹרְיָי' שְׁהָרֵי רַמ"א מְקִיל לְגַמְרֵי בְּזֶה בְּמְקוֹם עֵיגוֹן וְאִם בְּאֵנוּ לּוֹמַר שֶׁהוּא בְּטַל מְדֹאֹרְיָי' תִּצְטַרְף לְתַפְסוּס כָּל הַחֻמְרוֹת שְׁהָרֵי אִפִּי' בְּשִׁינוּי עִיר דִּירְתוֹ יֵשׁ סְבָרָא בַּג"פ סַק"ב שְׁאִינוּ בְּטַל מְדֹאֹרְיָיְתָא רק דְּהָיִי מְמַזְר מְדַרְבְּנָן וְנִהִי שְׁחֹלְקִים ע"ז רַוב הָאֲחֻרוּנִים מ"מ לְתַפְסוּס דְּמְקוֹם עֲמִידָה עֲכָשְׁוּ הוּא כְּשִׁינוּי שֵׁם הַדִּירָה מִמֶּשׁ לֹא רְאִינוּ מִי שְׁתַּפְּסוּ כֵּן שְׁהָרֵי י"א שְׁאִין מְקוֹם עֲמִידָה מְמַלָּא מְקוֹם דִּירָה וְגַם הַמַּכְמ"א לֹא כ' רק וְקָרוֹב בְּעִינֵי כּו' וּכ' אִיכָא מ"ד כּו' וְגַם אִפ"ל דר"ל דְּתַצָּא וְהַגְלֵד מְמַזְר רק מְדַרְבְּנָן.

והג"פ נוֹטָה לְהַקְל דְּאִם נִשְׂאֵת לֹא תַצָּא. וְכִינּוּן שְׁכּוֹן נִדְאִי אֵין לְלַמּוֹד לִיתָן כַּח הַפְּיִסוּל שְׁבַסִּימְנֵי הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה לְסִימְנֵי מְקוֹם הַעֲמִידָה דְּעִמִּידָה דְּעִמִּידָה (אָף אִם הוּא ג"כ מְקוֹם דִּירְתוֹ בְּאֵמַת פִּינּוּן שְׁאִין כּוֹתְבִין שְׁדָר שֵׁם רק הָעוֹמֵד כּו' דְּפִירוּשׁוֹ שְׁעוֹמֵד שֵׁם בְּעַת הַכְּתִיבָה כְּמוֹ שְׁכּוֹתְבִין כָּל הַגִּיטִין וְעַמְש"ל בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א וְשִׁתּוּף שֵׁם כּו' וְע' בְּתִשׁוּ' הַר"ן שְׁבַב"י ס"ס"י קכ"ח עִיָקָר שֵׁם עִירוֹ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם כּו' דְּזוֹ רְאִיָה לְסְבָרַת הַרְא"ם שְׁבַג"פ ס' קכ"ח ס"ק י"ז.

וי"ל דַּעַכ"פ לֹא שִׁינְיָ בְּזֶה מ"ש הַפּוֹסְקִים בְּטַעַם פְּיִסוּל דְּשִׁינוּי מְקוֹם דִּירָה שְׁיִאמְרוּ אַחַר גִּירְשׁ מִשְׁא"כ בְּעִמִּידָה יִאמְרוּ שְׁעַמֵּד לֹא בְּמְקוֹם דִּירְתוֹ). וְא"כ אֵין רְאִיָה כָּלֵל שְׁיִהִיו שִׁא"פ חוֹלְקִים עַל הַתּוֹס' בְּזֶה וְאֲדַרְבֵּה כּו' מֵאַחַר דְּלֹא שִׁינְיָ כְּאֵן טַעַם הַפְּיִסוּל שְׁכַתְּבוּ הֵם (וְגַם י"ל דְּהָרָא"ש וְשִׁא"פ הָעוֹמְדִים בְּשִׁטַּת ר"י לְהַכְשִׁיר בְּשִׁינוּי מְקוֹם הַלִּיָדָה מוֹדוּ לר"י בְּזֶה שְׁכַשְׁשִׁינָה בְּדָבָר שִׁא"צ לְכּוֹתְבוֹ לִיכָא פְּיִסוּלָא דְאֹרְיָי' מְשׁוּם דְּדִינֵינוּ לִי כְּטַעוֹת.

וְשִׁינוּי עִיר דִּירְתוֹ דְּפוֹסֵל מְדֹאֹרְיָיְתָא לְהָאֲחֻרוּנִים הֵינּוּ מְשׁוּם דְּלְכַתְּחִלָּה צְרִיף לְכַתּוֹב עִיר דִּירְתוֹ כַּנ"ל) וְאֵע"ג דְּאִיכָא לְעוּ וּפּוֹסְלִים מְשׁוּם לְעוּ הֵינּוּ רק מְדַרְבְּנָן כַּמ"ש הַג"פ בְּשֵׁם מוֹהַרְח"ש דְּלַעַז אֵינוּ רק פְּיִסוּלָא דְּרַבְּנָן כּו' וְכִינּוּן דְּהֵינּוּ מְדַרְבְּנָן א"כ פְּשִׁיטָא דְּלֹא שִׁינְיָ לְפִסְוֹל רק כְּשִׁישׁ לְעוּ שְׁיִאמְרוּ לֹא זֶהוּ הַמְּגַרְשׁ וְלֹא זֹהוּ הַמְּתַגְרָשֶׁת.

משא"כ בנ"ד דְּלִיכָא לְעוּ זֶה. (מִיָּהוּ אִפ"ל דַּס"ל דְּבְדָבָר שְׁיִישׁ בּוֹ לְעוּ עַד שְׁיִוְכְלוּ לּוֹמַר לֹא זֶהוּ הַמְּגַרְשׁ כּו' אֵע"פ שְׁלְכַתְּחִלָּה לֹא הָיוּ צְרִיכִים לְכּוֹתְבוֹ כָּלֵל מ"מ כְּשַׁכְּתְּבוּ וְשִׁינוּי בּוֹ פּוֹסֵל מְדֹאֹרְיָיְתָא דְּהַלְעוּז גּוֹרֵם דַּה"ל כְּאִילוּ דְּבָרֵי הַגִּט מְשַׁמְעֵם שְׁאִין זֶה בְּעִלָּה שְׁל זֶה וְהָרֵי עֲנִין הַגִּט צ"ל מְבֹאָר שְׁבַעֲלָה מְגַרְשׁ אוֹתָהּ.

ולא מהני מה שלא הָיָה צָרִיף לְכוֹתְבוֹ לְתַלוֹת מַחֲמַת זֶה דְּטַעַו וְלֹא פָתְבוּ בְּדַקְדוּק דַּמ"מ פִּינּוֹן שֶׁהוּא עֵנִין שְׁמַגּוּף הַעֲדוֹת שֶׁל הַמַּעֲשֵׂה מֵאַחַר שֶׁע"י הַשִּׁנּוּי יוּכְלוּ לֹמַר לֹא זֶהוּ הַמַּגְרֵשׁ כּו' א"כ וְדַאי מְדַקְדָּקִים בּוֹ וְכִינּוֹן דְּלֹא דִינְיָנִין לִי פְטָעוֹת ה"ו שִׁנּוּי שֵׁם עִירוֹ אוֹ שֵׁם אָבִיו כּו'.

וְגַם אִף אִם נִכְתַּב שֶׁלֹּא בְּדַקְדוּק מ"מ מִשְׁמַע מֵהַגֵּט שֶׁלֹּא זֶה הוּא בְּעֵלָה. אִף גַּם לַפ"ז ג"כ בַּנ"ד שִׁנּוּי הַנֶּהָר דְּעַמִּידָה אֵין מִמֶּנּוּ לַעֲזוֹ זֶה א"כ אֵינּוּ כ"כ מַגּוּף הַמַּעֲשֵׂה וְשִׁפִּיר י"ל שֶׁלֹּא שִׁינָה מִזֶּה שׁוֹם הוֹכְחָה שֶׁאֵינּוּ בְּעֵלָה רַק שֶׁלֹּא דִקְדָּקוּ בּוֹ פִּינּוֹן שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיף לְכוֹתְבוֹ) וְכִינּוֹן דְּלֶהֱתוּס' וְדַאי יֵשׁ לְהַקְל כַּנ"ל בְּשֵׁם הַמַּכְמ"א ש"ד ס' כ"ז וְכ"מ לְהַדְיָא בַּמְהֵרָא"י ס' קצ"ז קל"ח ע"ש הַיֵּטֵב תַּחֲלָה ס' קצ"ז וְאַח"כּ בַּמ"ש בַּס' קל"ח אָשִׁיב לָךְ שִׁנּוּי חִילּוּקִים כּו' וְשִׁנּוּי חִילּוּקִים הֵם לֹמַר דְּצָרִיף לְכַתְּבוֹ אָבִי הַמַּגְרֵשׁ בְּגֵט מִשְׁמַע הָא לֹא הָכִי הָיָה מְקוֹם לְהַקְל בְּשִׁנּוּי שֶׁלּוֹ ע"ש הַיֵּטֵב וְצ"ל דְּזֶהוּ לְהַתּוּס' דְּלַעֲיִל וְא"כ אִף אִם נִתְפָּס דְּבְשִׁנּוּי כַּה"ג דְּשֵׁם אָבִי הַמַּגְרֵשׁ דְּשִׁינָה לֹמַר לֹא זֶהוּ שְׁגִירֵשׁ פּוֹסֵל הַשִּׁנּוּי אִף אִם א"צ לְכוֹתְבוֹ כָּלֵל כַּמ"ש הַב"י מ"מ בַּנ"ד שֶׁהַשִּׁנּוּי רַחוּק מְאֹד מֵאֲנָפֶן זֶה כַּנ"ל שֶׁאֵינּוּ רַק בְּנֶהָר דְּמְקוֹם עַמִּידָה שֶׁא"צ לְכוֹתְבוֹ כָּלֵל יֵשׁ מְקוֹם לְסַמְּךָ עַל הַתּוּס' בְּמְקוֹם עֵיגוֹן: וְהִנֵּה לְכֹאֲרָה נִלְע"ד לְדַמּוֹת נ"ד לְהַדִּין הַנּוֹ בְּפִסְקֵי מֵהֵרָא"י ס' קצ"ז וְהוּבָא לְהַלְכָה בַּש"ע ס' ק"ל ס"א בְּדִין הָעֵד שִׁנּוּיָה שֵׁם אָבִיו דְּיֵשׁ לְהַקְל בְּמְקוֹם עֵיגוֹן.

וְהִינּוּ מֵה"ט שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיף לְכוֹתְבוֹ וְע"ש בַּמְהֵרָא"י עֵינְקָר סְפִיקוֹ מִשׁוֹם דְּלֹא בְּרִירָא מְיֻלְתָּא כ"כ שֶׁא"צ לְכוֹתְבוֹ פִּינּוֹן דְּהַפֵּל מְטַבֵּעַ חֲכָמִים הוּא ע"ש וְע' תַּה"ד ס"ס"י רַכ"ח דְּמִשְׁמַע דָּאָם כ' עַד בֵּין שְׁמוֹ לְשֵׁם אָבִיו אֲזִי י"ל בְּפִשְׁיטוֹת דָּאֵין הַטָּעוֹת פּוֹסֵל בְּשֵׁם אָבִיו כּו'.

וְהַגַּם שִׁי"ל דְּשֶׁא"ה דְּחֲתִימַת הַעֲדִים הוּא רַק מְדַרְבְּנָן לַר"א דַּס"ל ע"מ פְּרָתִי. מ"מ לַעֲנִין לְכַתְּחֻלָּה אֵין לְחַלֵּק בֵּין דְּרַבְּנָן לְדֹאוּרֵינִי דְּאַפִּי אֵיסוּר דְּרַבְּנָן אֵין מִתִּירִין מִשׁוֹם עֵיגוֹנָא כַּמ"ש מֵהֵרָא"י ש' ל"ב וְעוֹד דִּי"א דְּמִזְנוּף מְתוּכּוֹ בַּע"ח פְּסוּלִים הַגֵּט בְּטֵל מְדֹאוּרֵינִי כַּמ"ש הַרְמַב"ם וְאֵע"ג שְׁדַחָה הַרְמַב"ם דְּבִרְיָהּ מ"מ אֶפְשָׁר בַּכַּה"ג שִׁנּוּיָה הָעֵד מְצוּת הַבְּעַל שְׁאָמַר לוֹ לְחֲתִים מִסְתַּמָּא הָיָה כְּוִנְתּוֹ שִׁיחֲתוּם בְּטוֹב וְהוּא שִׁנּוּיָה שֵׁם אָבִיו יֵשׁ לְחַוֵּשׁ דְּהוּי פִּסּוּל דְּאוּרֵינִי ע' ת"ג ס' ק"כ סַק"כ.

וְאִף גַּם אִם אֵין זֹאת מ"מ בַּתַּה"ד ס"ס"י רַכ"ח מִשְׁמַע לְהַדְיָא דְּגַם אֵילוֹ הָיָה בְּשִׁנּוּי ע"ח אֵיסוּר דְּאוּרֵינִי הָיָה סוּמָךְ ע"ז לְהַקְל אִם כ' עַד קוֹדֵם שֵׁם אָבִיו ע"ש בַּמ"ש דְּוֹדַאי אֵי הוּי חֲתִימַת הַעֲדִים דְּאוּרֵינִי ע"ש.

וְעוֹד דְּגַם בַּנ"ד שֶׁהוּא חֲשֵׁשׁ שִׁנּוּי בְּמְקוֹם עַמִּידָה קְרוּב לֹמַר שֶׁהוּא רַק חֲשֵׁשׁ דְּרַבְּנָן בְּפִרְט רַק בְּהַנֶּהָר דְּמְקוֹם עַמִּידָה וְהַלְכָּה יֵשׁ לְדַמּוֹתוֹ לְדִין הַנ"ל שֶׁג"כ מִשְׁמַע שֵׁם לְמֵהֵרָא"י דְּאַפִּי בְּחֲשֵׁשׁ דְּאוּרֵינִי עַכ"פ סְמִכִּינּוֹן עַל זֶה שֶׁכְּשִׁנּוּיָה בְּדָבָר שֶׁא"צ לְכוֹתְבוֹ הַגֵּט פָּשֵׁר.

וְאֵין לְחַלֵּק דְּשֵׁם לֹא שִׁינָה כָּלֵל חֲשֵׁשׁ דְּלֹא זֶהוּ הַמַּגְרֵשׁ מִשֶׁא"כ הֵכָא דְּזֶה פְּשִׁיטָא דְּשִׁנּוּי הַנֶּהָר דְּמְקוֹם עַמִּידָה אֵין פֶּאן לַעֲזוֹ שִׁיאֲמָרוּ לֹא זֶהוּ הַמַּגְרֵשׁ שֶׁהָרִי יוּכְלוּ לֹמַר שְׁגִירֵשׁ בְּמְקוֹם אַחַר וְע"ד שֶׁכ' בְּפִסְקֵי מֵהֵרָא"י ס' קל"ח אִם יִטַּעוּ בְּעַד שֶׁאַחַר הוּא שֶׁשְׁמוֹ כְּשֵׁמוֹ מֵהַ בְּכָף ה"ג י"ל כֵּן אִם יִטַּעוּ לֹמַר שֶׁעִיר אַחֲרָת הִיא שֶׁשְׁמָהּ כְּשְׁמָהּ מֵהַ בְּכָף וְאוּלַי הַמַּגְרֵשׁ נִזְדַּמֵּן לְשֵׁם כּו' מֵהַ גַּם שְׁפָרִיחוּק מְקוֹם א"י הַנֶּהָרוֹת שֶׁבְּאוֹתָהּ הָעִיר עַד שִׁיטַּעוּ ע"י שִׁנּוּי הַנֶּהָר כּו'.

וְהִנֵּה יַחַס שֵׁם הָאֵב לְהֶאֱדָם וְדַאי הָיָה כְּמוֹ הַנֶּהָר לְהָעִיר שֶׁהָרִי ב"י כ' שֶׁהֶאֱדָם נִקְרָא ע"ש אָבִיו וְהוּי כְּמוֹ שִׁנּוּי מְקוֹם דִּירְתוֹ וְא"כ אֶפְיָלוֹ נִתְפָּס בְּמִשְׁוֹשְׁלֵם סְבִרַת הַמְקוֹר בְּרוּף שֶׁבַג"פ דִּיחַס הַנֶּהָר לְעִיר דְּמִי לְמְקוֹם דִּירָה מ"מ יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִמְהֵרָא"י דַּס"ל דְּאֵינּוּ פּוֹסֵל בְּדָבָר שֶׁא"צ לְכוֹתְבוֹ (וְעֵינִין

מכמ"א ש"ד סי' ל"ד ובנ"ד אפילו מהרי"ט ומהרח"ש דשם יודו פיון שבנ"ד ליכא לעזו שיאמרו לא זהו המגרש כו'.

ואף שהב"ש שם סי' ק"ל כ' שהרשב"ץ שבב"י רס"י הנ"ל חלוק על מהרא"י מ"מ הרי רמ"א פסק לסמוך על מהרא"י במקום עיגוון. וגם אפ"ל שהרשב"ץ לא יחלוק היכא שכ' עד קודם שם אביו שאז א"צ לקנותו כלל וכמו בנ"ד שא"צ לקנותו הנהר כלל (הג"ה).

ועמ"ש בתשו' בענין שינה באבי המתגרשת שכתב עליו בת פלוני הלוי והוא לא הנה לוי לצדד להקל שאם נשאת לא תצא. והנ"ב במה"ת סי' ק"ט התמירבזה.

אבל הבית מאיר בתשוב' רע"ק איגר סי' קי"ז הקיל בזה. וא"כ ה"ה ודאי בשם הנהר דמקום דירה.

וכ"ש בשם הנהר דמקום עמידה י"ל שתנשא לכתחלה בשעת הדחק עכ"פ כמו בשינה במקום לידה. עכ"ה): ז ועוד דבנ"ד יש להקל טפי מפמה טעמים הא' שסבא זו של המק"ב אינה מוכרחת.

הב' בנ"ד הנתינה רחוק מאד ממ"כ באופן שאין שום אדם בעולם פה מפיר הנהרות. הג' שבנ"ד אין פאן שינוי גמור שהרי כ' שם שני הנהרות רק שחיסר אות א' או תיבה א' שהנה לו לקנות ונהר ואראניז ודילג תיבת ונהר או דילג רק ני"ו אחר שהנה לו לקנות וואראניז שאז ודאי לא הנה שום מקום לפסול הגט שהיינו מפרשים נהר פ' ונהר ואראניז.

והנה מה שכ' המק"ב דהדבר ידוע דעיר פ' יש לה נהר פ' ודמי לשינה מקום הדירה כו' יש להשיב דל"ד כלל דשם העיר ידוע לכל וכשיודעים ומפירים איזו אדם ויודעים מקום דירתו ידוע שם עירו וכמ"ש הב"י דמקום דירתו ידוע לכל שכל אדם נקרא ע"ש מקום דירתו כו'.

משא"כ שם הנהר אין ידוע אפי' לכמה תושבי העיר שרואים הנהר ואין שואלים על שמו כלל אם לא בנהרות הגדולים וחסובים שמפורסם שם מכ"ש תושבי עיר אחרת שאין מפירים שם הנהר של עיר אחרת ואין העיר נקרא על שם הנהר כמו שאדם נקרא על שם דירתו כו'.

ואפשר המק"ב הנה בארץ הנגב ששם מעט מים לכן יש פרסום להנהרות ואין פן במדינתנו אלה בארץ רוסיא ובמחוזות אשר על נהר וויסלא שיש נהרות רבות קטנות מה שלא יתכן לומר עליהם שהדבר ידוע דעיר פ' יש לה נהר פ' בשם מפורש אם לא בנהרות הגדולות כמו הדנוניא והדנייעפור ודמיהן.

ואם שינה לקנות על עיר הרחוקה מן הדנייעפור דיתבא על נהר דנייעפור י"ל דהוי ודאי שינוי ידוע. משא"כ כשלא שינה לשם הנהר הגדול רק שינה שם הנהר הקטן שבאיזו עיר אין זה שינוי ידוע כו'.

הב' בנ"ד שמ"נ רחוק ממ"כ ואצלנו א"י כלל מן הנהרות. והנה בתשו' שבסוף ס' סדר אלי' סי' י"ד כ' בענין שם אביו דאם כ' בו רק שם דמ"נ אין לחוש אע"ג דבשם המגרש והמגרשת משנה שלמה שנינו דזהו שינה שמו כו' אין מתמירין פן בשם האב.

לפ"ז י"ל כמ"כ בשינוי מקום עמידה שאין נז' להדיא במשנה דכיון דבמ"נ אין חשש משינוי הנהר אין לחוש. הג' שבנ"ד ממ"נ אין לחוש דמי שא"י מהנהרות שבמ"כ לא מרגיש שינוי שם הנהר ומי שידע שיש שם שני נהרות לעסנאי א' ואראניז ב' לא יספור שינוי שם הנהר במ"ש בגט

לעסנאי ואַראַנזי וַיִּתְּלָהּ יוֹתֵר שְׁזָהוּ שְׁנֵי נְהָרוֹת הַגָּ"ל רַק שְׁחִיטָר תִּיבָה א' דְּזָה מְצוּי יוֹתֵר מְשִׂיאֵמֵר שְׂיֵשׁ עִיר שְׁשֻׁמָּה כְּשֻׁמָּה שֶׁל זוֹ וְשֵׁם הַנְּהָר דְּשֵׁם כְּשֵׁם שְׁנֵי נְהָרוֹת דְּכָאן וְשֵׁם הַמְּגַרְשׁ כְּשֵׁם זֶה כו'.

וְאִם גַּם אִם רַק יִסְתַּפֵּק בְּזֶה הַרִי יְדוּעַ דְּכָל שְׂיֵשׁ לְפָרֵשׁ ב' פִּירוּשִׁים ה"ל פְּלֵא נִכְתָּב פְּלֵל וְכִשְׁלֵא נִכְתָּב שֵׁם הַנְּהָר אֵין לְחוּשׁ וְעֵינֵן בְּזֶה בְּתִשׁוּ רִיב"ש ס' נ"ז בְּעֵינֵן הַדְּרָה כו' וּבג"פ ס' קכ"ח סק"ג וְעֵינֵן בְּתִשׁוּ סד"א הַגָּ"ל מ"ש בְּעֵינֵן שֵׁם אָבִיו הַנְּשַׁתְּקַע שְׁפָתָבוּ בְּגֵט עִם שֵׁם שְׁנֵי לְהַקֵּל מַה"ט דְּאֵין זֶה שְׁיִנּוּי גְּמוּר וְה"ל פְּלֵא נִכְתָּב פְּלֵל שֵׁם אָבִיו כו' וְכִכָּה יֵשׁ לוֹמֵר עַל שְׁיִנּוּי דנ"ד שְׁאֵינּוּ שְׁיִנּוּי גְּמוּר רַק חֶסְרוֹן תִּיבָה א' וְה"ל פְּלֵא נִכְתָּב שֵׁם הַנְּהָר פְּלֵל.

(וְע' ג"פ ס' קכ"ט ס"ק ס"א בפ' דַּעַת מֵהֵרָא"י א"כ בְּלֵא ה"ט יוֹכֵל לְפָרֵשׁ שְׁהַנְּהָר הַנְּקָרָא לְעֵסֵנָא יֵשׁ לוֹ גַּם פֶּן שֵׁם ב' וְאֵרָאנִי וְא"כ אפ"י אֵי הֵנּוּ שְׁיִנּוּי לֹא הֵנּוּ שְׁיִנּוּי גְּמוּר רַק שְׁהוֹסִיפוּ לְהַנְּהָר שֵׁם ב' וְא"כ אֵין שְׁיִנּוּי כ"כ ע"ז לְעַז מִשׁוּם שְׁיִדוּעַ שְׁאֵין לְהַנְּהָר שֵׁם זֶה דְּאֵין זֶה יְדוּעַ לְכָל דְּדִקְלָמָא יֵשׁ לוֹ שֵׁם זֶה ג"כ וְנִשְׁתַּקַּע קֶצֶת כְּדֹאשְׁפָחוֹן כַּה"ג בְּשִׁמּוֹת עֵינֵרוֹת שְׁכּוֹתְבִין בְּגִיטִין שֵׁם שְׁנֵי שֶׁל הָעִיר אַע"פ שְׁכַמְעַט נִשְׁתַּקַּע כו'.

וְאִם פֶּן אֵין לְדַמּוּתוֹ פְּלֵל לְשְׁיִנּוּי מְקוֹם דִּירָה וְעֵינֵן מִכַּמ"א ש"ד ס' לְמ"ד לְכָה י"ל דְּאֵפִילוּ הַמְּחִמִּירִים בְּשְׁיִנּוּי מְקוֹם לִיָּדָה אוֹ בְּשֵׁם הַנְּהָרוֹת יוֹדוּ בנ"ד דְּאֵין פְּאֵן שְׁיִנּוּי פְּלֵל וּבַכַּה"ג כ' בְּעַל הָעֵיטוֹר הוּבָא לְהַלְכָה בַש"ע ס' קכ"ו ס"כ פִּינּוֹן שְׁאֵנּוּ מְפִירִין סִגְנוֹן הַדְּבָר אֵין לְפִסְלוֹ בְּשִׁבִיל דִּילּוּג אוֹת א' וְכ' שֵׁם הַג"פ ס"ק ס"ב וְהוּא מִן הַב"י דְּאֵין לְחוּשׁ לְפִסְלוֹ בְּזֶה אֵלָא בְּגוּף שְׁמוֹת הַבְּעָלִים וּבְגוּף הַמְּמוֹן כו' עכ"ל: סִימָן קסז בְּעֵינֵן הַה"א שֶׁל נְהָרֵי אֶת מוֹתֵרֵת.

שְׁמַחַמַת שְׁמִיָּהֲרוּ לְכַרוֹף הַגֵּט וְלֹא הַשְּׁגִיחַ שְׁלֵא נִתְיַבֵּשׁ הַדִּיּוּ הֵיטֵב עֲדִינּוּ. (וְטַעַם הַמְּהִירוֹת שְׁרָצוּ שְׁיִנּוּתוֹן קוֹדֵם שְׁחִשְׁיָכָה).

נְמַשְׁף בְּדִיּוֹ שְׁנֵי רִגְלֵי הַה"א מִתְחַתִּיו. וְנִרְאָה כְּמוֹ גִימ"ל וְלֹא לְמַעְלָה עַל הַגֵּט רַק לְמַטָּה וְהֵרָאוּ הַגֵּט לְשַׁלְשָׁה תִּינּוּקַת וְאֵמָרוּ שְׁהוּא ה"א וְלֹא גִימ"ל: הַנְּהָר בַּפּר"ח ס' קכ"ה ס"ך סס"ק ל"ט כ' דַּע"ג דְּכ' לְמַהֲרָה לְהַתְּנַסְבָּא אִם לֹא כ' וְהֵרָא אֶת מוֹתֵרֵת יֵשׁ לְחוּשׁ לְדַעַת הַרְמָב"ן וְיִלְדוּנָה כְּסַפֵּק מְגוּרְשָׁת. אָבֵל אִם פְּתַב ג"כ סִפֵּר תְּרוּכִין אוֹ אֲגָרַת שְׁבוּקִין וְגַט פְּטוּרִין הו"ל כְּנִהְרֵי אֶת מוֹתֵרֵת לְכָל אֲדָם דְּמַהְנֵי לַכ"ע. וְכ"כ עוֹד בְּסִי קכ"ו ס"ק ב' וְס"ק ס"א וְשֵׁם מְסִיק דָּאִם כְּבָר נִתְגַּרְשָׁה תְּנַשָּׂא בּוֹ לְכַתְחֵלָה אִף שְׁאֵינּוּ מְקוֹם עֵינּוֹן.

וְאִם שְׁאֵין נִרְאָה כְּדְבָרֵינוּ מְדַבְּרֵי הַה"מ פ"ד דִּין י"א וְכֵן בַּג"פ ס' קכ"ו סמ"א סס"ק צ"ו אֵינִי מְכַשִּׁיר רַק בְּמְקוֹם עֵינּוֹן דַּא"א לְהַשִּׁיג גֵּט אַחֵר. וְעֵינֵן מְזָה בְּתִשׁוּ רַמ"א מְסִי קכ"ז עַד ס' ק"ל.

[ע' מִפְתַּח] מ"מ הַכָּא קִיל טְפִי טוּבָא שְׁהֵרֵי נִכְתָּב וְהֵרֵי אֶת מוֹתֵרֵת לְכָל אֲדָם. רַק בְּתִיבַת וְהֵרֵי יֵשׁ גְּמָגוּם וְאִם אִם נְחָסֵר תִּיבָה זוֹ נִשְׁאָר אֶת מוֹתֵרֵת לְכָל אֲדָם וְעוֹד שִׁי"ל דַּה"א זוֹ דוֹהֲרֵי כְּשִׁרָה הִיא פִּינּוֹן שְׁהַתִּינּוּקַת קְרָאוּהוּ ה"א וְלֹא גִימ"ל.

וְיֵשׁ לְדַמּוּתוֹ לַמ"ש רַמ"א ס' קכ"ה ססע"י ט"ז בַּהַג"ה הִנֵּה קוֹצוֹ שֶׁל יו"ד שְׁעַל הַאֲלָף נוֹגַע גַּם מְלַפְנֵי ה"ז כְּשֵׁר. וְאִם שְׁהַחַמ"ח ס"ק ל"א הַשִּׁיג עָלָיו מֵאַחֵר דְּבַס"ת וְתַפְּלִין פְּסוּל וְהַב"ש שֵׁם ס"ק כ"ח תִּינּוּץ ע"פ דְּבָרֵי הַמַּג"א ס' ל"ב ס"ק כ"ט.

מ"מ דַּעַת רַמ"א י"ל שְׁאֵין לְדַמּוּת גֵּט לְסַת"מ כְּמוֹ שְׁחִילָק בִּינֵיהֶם הַרְב"י בַּש"ע ס' קכ"ו סְעִיף מ"ם. וּבְגֵט תִּלְיָא אִם תִּינּוּק קוֹרְאוֹ ה"א וְלֹא גִימ"ל.

וכן בא"ל"ף. משא"כ בסת"מ בעינין פתיבה תמה.

ומיהו המעיין בש"ע א"ח סי' ל"ב סכ"ה משמע דפיסול זה שקהאות פתובה שלא פתקנה פגון כו' חמור מדין שאם לא היו מקצת יודי"ן שעל האלפי"ן כו' ע"ש. מ"מ בנד"ז אין לחוש.

פי יש כמה טעמים להקל בלאו הכי פמוכן ממש"ל. א"כ בכה"ג ודאי יש לצרף דברי רמ"א דסי' קכ"ה סט"ז הג"ל.

פשהתינוק קורא האות יפה כמו בנד"ז. ע"כ משום הה"א דוקרי את מותרת אין לחוש: אמנם זה לא הבינותי מ"ש מעל' וז"ל וכתב וקרי את מותרת כו' עם ודן דיהוי כו' בשטה אחת ואח"כ וקרי את מותרת בשטה י"ב כדינא עכ"ל פנראה מלשונו שנקתב בגט שני פעמים וקרי את מותרת.

ולשון מעל' מגומגם בזה וניכר שכתבו במהירות ובחפזון ולא כן כותבים שאלות ובפרט בעניני גיטין. ולמעשה אם נכתבו פתיקונו פדךך שכותבין בכל הגיטין רק שנקתבו בשטה אחת.

ודאי אין לחוש: ונידון הנהרות שכ' בגט על נהר חאראל ועל נהר פעטרא פאוןלא ועל נהר לאהאדינא. ואח"כ דרשתי וחקרתי היטב ואמרו פי אותו הנהר לאהאדינא הוא אותו הנהר חאראל וראיה שרחוק מהעיר ארבעה וויארסט נקרא אותו הנהר חאראל.

רק דהולך סמוך לגבול ומיצר מהאדון לאהאדינא נקרא בפי פולם על שמו מקדמת דנא ואינו שנתניבש לגמרי והוא מצד מזרח העיר ורוב שמושו הוא אל הנקרים הדרים שם בפערשטאט. ולא יהודים.

ואח"כ הולך אותו הנהר ממזרח לצד דרום העיר ונתניבש אח"כ סמוך לגשר ההולך עליו דרך המלך מחאראל לפאלטאנווע ומשם נקרא בפי פולם לצד דרום העיר נהר חאראל ורוב תשמשי העיר לצד דרום: הנה מע"ל אינו מבאר השאלה והענין היטב דמ"ש שרחוקמהעיר ארבעה וויארסט נקרא אותו הנהר חאראל.

אם היינו ארבעה וויארסט מקודם שנקנס הנהר בעיר. גם שם נק' חאראל.

רק אח"כ פשהולך מהאדון לאהאדינא נקרא על שמו לאהאדינא והוא מצד מזרח העיר. ואח"כ פשהולך ממזרח לצד דרום העיר שם חוזר ונקרא הנהר חאראל.

וא"כ תחלתו וסופו נקרא חאראל. רק באמצע היינו לצד מזרח העיר נק' לאהאדינא.

וא"כ י"ל ודאי שם חאראל עיקר ואין צריך להזכיר שם לאהאדינא פינן דהפל נהר אהד רק במקום חלק קטן ממנו נקרא לאהאדינא. ה"ל שם זה טפל.

ויש לדמותו למ"ש מהרי"ק שרש ק"ו הביאו הב"י והג"פ סי' קכ"ח ס"ק נ"ו נלע"ד שאין להזכיר כ"א שם איימוני כו' ע"ש. ועוד דהכא א"א לכתוב שניהם דיהי' משמע שהם שני נהרות ממש ובאמת אינו רק נהר אהד.

אמנם אולי פנונתו אשר ארבעה וויארסט לאחר שיצא הנהר מן העיר אזי אח"כ נקרא חאראל. אבל בהיותו בעיר נקרא לאהאדינא.

א"כ לפ"ז נהפוך הוא דשם לאהאדינא עיקר. דהא הנהר שחויץ לתחום אין לכותבו כלל.

א"כ אַזלינגן בַּתּוֹרָה שֶׁמֶת הַנְּהַר שְׁהוּא בְּעִיר. אֲלֵא דְלִכְאוּרָה א"א לְפָרֵשׁ פֶּן בְּדַבְרֵי רוּמַע"ל וְלוֹמַר דְּהַי אַרְבַּעַה וּוְיֵאָרְסֵט הֵם לְהִלְאָה לְאַחַר שְׂיִצְאָה הַנְּהַר מִן הָעִיר.

דְּהַי מְבֹאָר מִמְּכַתְּבוֹ שְׁגַם בְּתוֹךְ הָעִיר בְּדָרוֹם הָעִיר נִקְרָא הַנְּהַר חֵאֵרָאֵל. א"כ אִיךָ רַק אַרְבַּעַה וּוְיֵאָרְסֵט מְהָעִיר נִקְרָא חֵאֵרָאֵל.

אֵעֲכָז"ל פְּנוּנְתוֹ אַרְבַּעַה וּוְיֵאָרְסֵט מִקּוּדָם שְׁנַכְנַס הַנְּהַר לְעִיר נַק' ג"כ חֵאֵרָאֵל. רַק בְּמִזְרַח הָעִיר נִקְרָא לֵאחֵאֵדִינָא וְאַח"כ חוּזַר וְנִקְרָא חֵאֵרָאֵל.

וּא"כ הוּא דִּי אֲלֵהֲבָא לְכַתּוּב עַל נְהַר חֵאֵרָאֵל וְעַל נְהַר פֵּעֵטְרָא פֵּאֵוּלָא וְלֹא לְהַזְכִּיר וְעַל נְהַר לֵאחֵאֵדִינָא. וּמ"מ לְעֵינֵי גֵט זֶה שְׁנַכְתַּב בּוֹ כָּל הַג' נְהָרוֹת ג"כ לְכְאוּרָה י"ל דְּכַשֵּׁר מִשׁוּם דְּאִין זֶה שְׂיִנּוּי גְמוּר אַף דְּמִשְׁמַע שְׁהוּא נְהַר שְׁלִישִׁי וְיֵשׁ כָּאֵן שְׁלִישָׁה נְהָרוֹת וּבְאַמַּת אִין כָּאֵן רַק שְׁנֵי נְהָרוֹת. רַק שְׁנֵהַר אֶחָד יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי שְׁמוֹת. וּא"כ לְכְאוּרָה זֶהוּ שְׁקַר וְשְׂיִנּוּי.

שְׁהַי מִתּוֹךְ הַגֵּט מְבֹאָר שְׁהָעִיר יֵשׁ לָהּ שְׁלִישָׁה נְהָרוֹת וּבְאַמַּת זֶה הָעִיר אִין לָהּ רַק שְׁנֵי נְהָרוֹת רַק שְׁנֵהַר אֶחָד יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי שְׁמוֹת. מ"מ פִּינּוֹן שְׁנֵהַר זֶה אִין הַשְּׁנֵי שְׁמוֹת שְׁלוֹ עַל מְקוֹם אֶחָד הִיִּינוּ עַל כְּלָלוֹת הַנְּהַר כִּי אִם הַשְּׁמוֹת הֵם לְמִקּוּמוֹת שׁוּנִים שְׁמִקּוֹם זֶה וְחִלְקָה זֶה מִמֶּנּוּ נִקְרָא בְּשֵׁם זֶה וּמִקּוֹם אַחַר וְחִלְקָה אַחַר מִמֶּנּוּ נִקְרָא בְּשֵׁם אַחַר א"כ יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּדוּחַק דְּכַוְנָתוֹ בְּאוּמְרוֹ עַל נְהַר חֵאֵרָאֵל וְעַל נְהַר לֵאחֵאֵדִינָא פְּנוּנְתוֹ עַל נְהַר זֶה לְפִי הַמְּקוּמוֹת שְׁבוּ.

וּא"כ לֹא יֵאָמְרוּ שְׁזֵהוּ עִיר אַחֲרַת שְׂיֵשׁ לָהּ שְׁלִישָׁה נְהָרוֹת פִּינּוֹן שְׂיִוִּכְל לְפָרֵשׁוֹ ג"כ עַל עִיר זֶה שְׂיֵשׁ בְּהַ שְׁמוֹת אֵלוֹ בְּשְׁתֵּי נְהָרוֹת שְׁלָהּ. דְּכֵה"ג אִיתָא בְּתִשׁוֹ הָרִיב"ש ס' נ"ז שְׁכַתְּבַת שְׁנֵאֵמַר שְׁמ"ש בְּגֵט הַדְּרָה בְּתַלְמִסָּאן בִּיאֵוּרוֹ שְׁהִיְתָה דְּרָה מִקּוּדָם כּו' אַף כִּי רַבָּא דְּעֵלְמָא יְבִינוּ מ"ש בְּגֵט לְשׁוֹן הַדְּרָה שְׁר"ל עֲכָשְׁוֹ עכ"ל וְעֵינֵי מְזָה בְּג"פ ס' קכ"ח ס"ק גִּימ"ל.

וְכִינּוֹן שְׂיֵשׁ לוֹמַר בְּדוּחַק שְׂאִין זֶה שְׂיִנּוּי מִמֶּשׁ אַף שִׁי"ל ג"כ שְׁהוּא שְׂיִנּוּי. מ"מ פִּינּוֹן דְּרַמ"א מְכַשִּׁיר אַף בְּשִׁנְיָה שֶׁמֶת הַנְּהַר לְגַמְרֵי כְּהוּבָא בְּש"ע ס' קכ"ח ס"ד בַּהֲג"ה וְהוּא מְתִשׁוֹ מְהַרִּי"ל ס' ק"ה שְׁהֵבִיא הַב"י.

וּמְבֹאָר שֶׁמֶת בְּתִשׁוֹ שְׁכ"כ רַבִּי אַבִּיגְדוֹר פ"ץ בְּתִשׁוֹ וְכ"כ רַבִּינוּ שְׁמִחָה בְּתִשׁוֹ שְׁבַמְיָמוֹן ע"ש עכ"ל. וְכ"כ בְּתִשׁוֹ מֵהֵרַמ"פ ס"ס"י ה' בְּשֵׁם חִידוּשֵׁי מְרָדְכִי בְּשֵׁם תִּשׁוֹ ר' אַבִּיגְדוֹר.

אֲלֵא שְׁבַתִּשׁוֹ מֵהֵרַמ"פ הַנִּזְכָּר מִשְׁמַע שְׁלֵא הַכְּשִׁירוֹ כֵּן רַק בְּדִיעֵבַד שְׁכַבְרָא נְשִׂאת אוֹ בְּגֵט מוּמַר לַע"ג שְׂיֵשׁ טוֹרַח כּו'. אַף בְּנַד"ז שִׁי"ל שְׂאִינוּ שְׂיִנּוּי גְמוּר הִיָּה אֲפָשֵׁר לְהַתִּיר אַף בְּשִׂאָר גֵּט בְּדִיעֵבַד שְׁכַבְרָא נְתַגְרָשָׁה בּוּ.

אֲלֵא פִּינּוֹן רוּמַע"ל כ' הַפְּסֵק בֵּין נְהַר חֵאֵרָאֵל לְנְהַר לֵאחֵאֵדִינָא בְּנְהַר פֵּעֵטְרָא פֵּאֵוּלָא. א"כ מִשְׁמַע יוֹתֵר דְּהֵם שְׁלִישָׁה נְהָרוֹת מִמֶּשׁ.

וְעוֹד וְהוּא הָעֵיקָר. כִּי דְבַרִּי רַמ"א הַנִּזְכָּר אִינוּ מְוַסְפְּמִים.

שְׁבַג"פ ס' קכ"ח ס"ד ס"ק ט"ל הֵבִיא בְּשֵׁם מְקוֹר בְּרוּךְ ס' ט"ו שְׁהַשִּׁיג עַל תְּשׁוּבַת מְהַרִּי"ל הַנִּזְכָּר שְׁהֵבִיא בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מִיָּמוֹנִי דְּאֲדַרְבָּה בְּתִשׁוּבַת מִיָּמוֹנִי דְּשִׁיכִי לְסַפֵּר נְשִׁים ס' כ"ב מִשְׁמַע לְהַפְּדוּ דְּהִיכָא דְּשִׁנְיָה שֶׁמֶת הַנְּהַר פְּסוּל וְכ"כ בְּכַנְה"ג ס' קכ"ח בְּהַגְהַת הַב"י אוֹת פ"ה וְנ"ל גַּם הַר"ם מִפְּאֵדוּהָ ס' ה' וִי"א כְּתַב דְּאֵם שְׂיִנְיָה בְּהֵם כְּשֵׁר בְּדִיעֵבַד וְגַם מוּמַר לַע"ג בְּדִיעֵבַד דְּמִי אַף קוּדָם

שְׁנֵשׂוּת אֲבָל בְּסֵפֶר מְקוֹר בְּרוּךְ סִי ט"ו כְּתֹב שְׁמֵדְבָרֵי תְּשׁוּבַת מִיְּמוֹן וּפְסָקֵי מֵהֵרָא"י ס"י קמ"ב
נִרְאָה שְׂאֵם שִׁינָה פֶּסֶל וּכ"נ הַסְּפָמְתוּ עַכ"ד הַכְּנֵה"ג.

ומ"מ מ"ש פֶּן בְּשֵׁם פְּסָקֵי מֵהֵרָא"י הִנֵּה בַתֵּה"ד ס"י רכ"ח מִשְׁמַע לְהַפֵּךְ גַּבֵּי אֲבָל מְקוֹם הַלִּידָה
וְכֵן שֵׁם הַנֶּהָר כּו' ע"ש. ומ"מ בְּסֵפֶר מִכְתָּב מְאֻלְיָהוּ סוּף שְׁעַר ג' סִי י"ג הַחֲמִיר ג"כ בְּשִׁינּוּי שֵׁם
הַנֶּהָר וְהוֹכִיחַ ג"כ שֵׁם הַרִיצָב"א וְכֹתֵב שֶׁפֶן נִרְאָה דַּעַת מֵהֵרָא"ק סוּף שְׁרֵשׁ ק"ו (שְׁהֵבִיא הַג"פ
ס"י קכ"ח ס"ק נ"ו) בַּמ"ש וּבְשִׁינּוּי יֵשׁ פּוֹסְלִין כּו' ע"ש.

וּבִתְשׁוּ' א' (סִי קס"ו) הָאֲרַכְתִּי בְּדִין זֶה לְצַדּוֹ פִּינּוֹן שִׁישׁ מְקוֹלִין אַף בְּשִׁינּוּי מְקוֹם עֲמִידָה כּו' כ"ש
בְּשִׁינּוּי נֶהָר דְּמְקוֹם עֲמִידָה כּו' וְהֵבֵאתִי ג"כ דַּעַת הַמַּכְמ"א דְּעַכְשָׁיו שְׂאִין כּוֹתְבִין מְקוֹם דִּירָה חֲזַר
מְקוֹם עֲמִידָה לְהִיּוֹת בְּמְקוֹם דִּירָה כּו'.

ומ"מ אֵינָן שְׁנִים מְמַשׁ. וְעוֹד כְּתֹבְתִי מִזֶּה בְּתִשׁוּ' שְׁנֵשׂוּתֵי בְּשִׁינּוּי בְּאַבִּי הַמְתַּגְּרֶשֶׁת שְׁפָתַי עָלָיו
בַּת פְּלוֹנֵי הַלְוִי וְהוּא לֹא הָיָה לוֹי.

שְׁהֵבִית מְאִיר בְּשׁו"ת הַגָּאוֹן רַע"ק אֵיגָר ו"ל סִי קי"ז הַקֵּל בְּזֶה מִשׁוּם דַּה"ל כְּמוֹ שִׁינָה מְקוֹם
לִידָה כּו'. וְהַנ"ב בַּמַּה"ת סִי ק"ט מְחַמֵּר וּפּוֹסֵל בְּזֶה בְּפִשִּׁיטוּת.

וּלְדַבְּרֵי הַבֵּית מְאִיר כ"ש וק"ו שִׁישׁ לְהַקֵּל בְּנִדּוֹן שִׁינָה שֵׁם הַנֶּהָר. אַף שְׁהֵבִית מְאִיר לֹא הַקֵּל רַק
בְּמְקוֹם עֵיגוֹן גְּדוֹל ע"ש.

מ"מ שִׁינָה שֵׁם הַנֶּהָר קִיל טְפִי טוֹבָא. וּכ"ש בַּנְד"ז שְׂאִינוֹ שִׁינּוּי גְּמוּר מְמַשׁ.

ומ"מ בַּנְד"ז שְׁהֵבֵעַל בְּעִיר וְאֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג גֵּט אַחַר אֵין לְהַקֵּל: ס' קִסַּח גַּם מְנַדּוֹן הִי"ד שְׁבִתְיָבֵת
לִיכִי גַבֵּי וְדָן דֵּי יְהוּי לִיכִי. שְׁהוּא נִרְאָה מְמַשׁ כְּמוֹ רִי"ש עַד אֲשֶׁר נִתְבַּטַּל תִּיבֵת לִיכִי לְגַמְרֵי וְכֵאֵילוֹ
נִחְסַר מִן הַגֵּט.

יֵשׁ מְקוֹם לְפֶסֶל הַגֵּט. דְּהָא קִי"ל דְּבַעֲי' וְדָן.

כְּדֵאִיתָא פְּרַק הַמְּגַרְשׁ (דְּפ"ה). וּבַעֲיָנָן ג"כ מִנְּאִי כְּדֵאִיתָא פ"ק דְּנִדְרִים (דָּף ה') וַא"כ י"ל דְּגַם לִיכִי
בְּעֵינָן מַה"ט הִיָּינוּ דְּכְמוֹ דְּבַעֲיָנָן מִנְּאִי שְׁלֹא יֵאמְרוּ שְׂאֵחַר מְגַרְשָׁה.

כַּמ"כ וְכַש"כ דְּבַעֲיָנָן מַה"ט לִיכִי שְׁלֹא יֵאמְרוּ שְׂמַגְרֵשׁ אֲשֶׁה אַחֲרֵת. וּמַה שְׁפָתַבְתֶּם לְהַקֵּל בְּשֵׁם
הַשְּׂאֵרִית יְהוּדָה שֵׁם מִיָּרִי בְּלִיכִי דְּגַבֵּי פְּטָרִית וְשִׁבְקִית וְתִרְוֹכִית יְתִיכִי לִיכִי.

דְּשֵׁם הוּא דְּאֵין קַפִּידָא פִּינּוֹן דְּכִתִּיב יְתִיכִי. מִשָּׂא"כ בְּעֵינָן לִיכִי דְּגַבֵּי וְדָן.

וְעוֹד דְּדָן דֵּי יְהוּי לִיכִי הוּא מִן הַתְּנַרְף עֵינָן ב"ש ס"ק כ"ז. אֲלָא דְּבַמְקוֹם עֵיגוֹן אֶפְשָׁר יֵשׁ לְצַדּוֹ
בְּחֶסְרוֹן מִנְּאִי ע"פ דְּבָרֵי הַר"ן רַפ"ק דְּקִדּוּשִׁין עַל הַגְּמָרָא (דָּף ה').

גַּם ע"פ דְּבָרֵי הַג"פ סִי קכ"ו ס"ק ט"ל. אַף שֶׁהֵפַר"ח סִי קכ"ו ס"ק ס"ג לֹא ס"ל כֵּן.

א"כ י"ל ה"ה בְּתִיבֵת לִיכִי. וְאֶפְשָׁר ג"כ לְצַדּוֹ דְּבַחֲסָרוֹן לִיכִי יֵשׁ לְהַקֵּל יוֹתֵר מִבְּחֶסְרוֹן מִנְּאִי.

פִּינּוֹן דְּכֹתוּב לְעִיל מִיָּנִיָּה סְמוּךְ וְהָרִי אֶת מוֹתֶרֶת מְבוֹנָא דַּמ"ש אַח"כ מִיד וְדָן דֵּי יְהוּי כּו' הִיָּינוּ
לִיכִי. כַּש"כ כְּאֵן שְׂאֵף שְׁהִי"ד גְּדוֹלָה יוֹתֵר מִדְּאִי עַכ"ז מוֹכְרַח סְגוּן הַדְּבָר דְּהוּא תִּיבֵת לִיכִי.

וא"כ יש לדמות קצת למ"ש בש"ע סי' קכ"ו ס"ך פ"ן כו': סימן קסט נידון הספק הג'. מתחלה נאמר איך הנה הדין אם נכתב בידיכי לשתי תיבות בודאי (ר"ל שלא הנה כנ"ד שנוראה לגדולים תיבה א') וכ' מעל' שיש ב' פירושים לפסול וא' להכשיר.

ולכאורה הפי' הא' שכתב מעל' לפסול י"ל דהוא פשר דהיינו ואנש לא ימחי בידי אלא מיומא דנן ולעלם ור"ל עכשיו לא ימחא רק אח"כ מיומא דנן ולעלם יוכל למחות וא"כ דומה להיום אי אתא אשתי ולמחר אתא אשתי כדאמרין בגיטין (דפ"ד ע"א) פ"ן דפסקה פסקה.

ואע"ג דאמרין (דפ"ו) לאפוקי כו' דאמר היום אי אתא אשתי כו' פ"ך פרש"י שלא להוציא לעז כו' ועבב"י ס"י קל"ז דיעות בזה. מ"מ רש"י והתוס' דפ"ג והרשב"א והרא"ש ס"ל להקל וכ"פ ביש"ש סי' ה'.

ועיין בתשו' הר"ן ס"י מ"ג דס"ל להחמיר. נקוט מיהא דהפ"י הראשון אינומנכרח כ"כ שהוא לפסול.

ואין לחלק בין היום אי אתא אשתי ולמחר כו' ובין עכשיו אי אתא אשתי ולאחר שעה כו' דהא הטעם פ"ן דפסקה פסקה שיהי' אפי' על שעה א'. כ"נ לכאורה.

גם הפי' הב' שכ' מעל' ואנש לא ימחא בידי אם ימחה מיומא דנן ולעלם. אבל אם ימחה עכשיו לא יגרשנה ג"כ לכאורה דחוק לפרש כן דכ"ן שפ"ן נהרי ידע שמשפחתו מוחו א"כ למה כתב הגט ונתן הגט ואמר הרי את מגורשת כו' מיהו זה אינו ראי' דא"כ גבי לי מהי' שפגמ' נמי נימא הכי א"כ איך אמר נהרי את מותרת כו'.

והפ"י הג' שכ' מעל' דהיינו ואנש לא ימחא בידי מפני שפ"ן ראוי להיות מגורשת מיומא דנן ולעלם. אני מוסיף ש"ל ואנש לא ימחא בידי מפני שמיומא דנן ולעלם הרי את מותרת כו' רק הני"ו שכתביבת נהרי מותר לפי זה.

אבל בב' פירושים הנ"ל יש דחוקים יותר פמוכן. ונהרי בגיטין (ד"כ ע"א) אמרין אי משום פרישות דאית בה אלמא דלשון וכתב לה ספר פרישות שבתורה יוכל להתפרש כאילו אומר הרי את מגורשת לולי דהא בעינן שמו ושמה כו'.

ואעפ"י שאין הלשון מכונן דנכתב משמע ענ אחר וגם לה והל"ל לך אלא צ"ל דאינו משנה מהלשון שבתורה. אבל פנונתו שהוא מגרש אותה.

וק"ו י"ל בענין נהרי את מה שנכתב הני"ו בנהרי לפי שפ"ך הנוסחא בכל הגיטין. אבל פנונתו פי מיומא דנן כו' הרי את מותרת כו'.

לכן פי' זה יותר נכון מהשני פירושים הקודמים. אף י"ל דהקורא יבין שכל הפירושים דחוקים ויתלה בט"ס.

וכעין מ"ש בש"ע סי' קכ"ו סעיף כ'. אבל מ"ש מעל' דרוב פי' שבתורה מתפרש בלשון דהא לכאורה הוא נגד פרש"י בגיטין (ד"צ ע"א) דרובן בלשון אם.

והנה אם נאמר דיש פי' להכשיר ופי' לפסול. ודאי לא חמור הנידון מהני דקדוקי דפ' המגרש לא לכתוב ודין דמשמע אם אינו דין כו' נכן לי מהי'.

ולא יתנסבא דפרש"י שְׁמָא יִרְחִיק כו'. ואעפ"כ קיי"ל דְּכַשְׁהֲבַעַל אָמַר לְסוֹפֵר לְכַתּוֹב גַּט פְּשָׁר וְנִדְמָן טְעוֹת זֶה וְהַבְּעַל אֵינּוּ מְעַרְעֵר פְּשָׁר בְּמָקוֹם עֵיגוֹן כַּמ"ש הָאֲחֵרוֹנִים בְּסִי' קכ"ה סעי' י"ז.

וכן הג"פ שם ס"ק ע"ט הביא מחלוקת מהרלב"ח והמבי"ט בגט שְׁנֹכְתָב לִיכִי ב' תִּיבּוֹת שְׁפָסֵל מהרלב"ח משום מ"ש הָאוֹרְכְּלִי הוּבָא ב"י סי' קכ"ו דְּלֹא לְשִׁתְּמַע לִי כִּי אֶת אֲנָתִי כו' והמבי"ט ומורו מְהַר"י בִּי רַב הִכְשִׁירוּ וּמִשְׁמַע שָׁם דְּבִמְקוֹם עֵיגוֹן כ' מהרלב"ח עֲצָמוּ שְׁהִיָּה מְקִיל וּכ"פ הִפְר"ח בְּסִי' קכ"ו ס"ק נ"ו.

א"כ נ' בְּעֵינֵינוּ זֶה ג"כ אֵין לְהַחְמִיר יוֹתֵר מִן לִי כִּי הֵנָּה"ל. וכ"ז אִם נִכְתַּב מִמֶּשׁ בְּשָׁנֵי תִיבּוֹת בְּיָדֵי כִּי. משא"כ בַּנְּד"ז שֶׁכ' מַעַל' שְׁפָל הָאֲנָשִׁים אוֹמְרִים שְׁבִרְאֵינִת הָעֵין הוּא נִתְפָּס לְתִיבָה א' כִּי כָּל הַגַּט הָאוֹתִיּוֹת שְׁבִתִּיבָה אַחַת מְרַחֵקִים קֶצֶת כְּמַעַט שָׁנָה לְרִיחּוּק הֵנָּה"ל. וְהַתִּיבּוֹת מְרַחֵקִים יוֹתֵר זֶה מִזֶּה רַק שְׁהַתִּיבּוֹת קָרָא לְשִׁתִּי תִיבּוֹת.

א"כ בכה"ג נדאי יש להקל יותר דִּישׁ לומר מה שְׁהַתִּיבּוֹת קוֹרָא ב' תִּיבּוֹת מִפְּנֵי שְׁיֵשׁ בּוֹ הַפֶּסֶק כְּשִׁיעוֹר שְׁמִפְסִיקִין בֵּין תִּיבָה לְתִיבָה בְּדַפּוּס שְׁבִזָּה מְוַרְגֵּל הַתִּיבּוֹת. אֲבָל בְּאַמַּת צְרִיף לְשַׁעַר לְפִי הַכְּתָב שְׁנֹכְתָב הַגַּט.

וכ"כ בג"פ סי' קכ"ה ס"ק פ"א בְּאַרְיִכוֹת. וְהָרִי אָנוּ רוֹאִים שְׁאֵין בְּרִיחּוּק זֶה כְּדֵי הַפֶּסֶק לְשִׁתִּי תִיבּוֹת לְפִי כְּתָב הַגַּט וּבְכַה"ג שְׁאָנוּ רוֹאִים שְׁנֹכְתָב כְּתִיבּוֹנוּ אֵין אָנוּ מְשַׁגְּיחִים בְּתִיבּוֹקוֹת כַּמ"ש בְּתִשּׁוּבַת מְהַר"ם מְלוֹבְלִין סִי' כ"ד ע"ש.

ול"ד למ"ש הג"פ שם דְּקִרְיַת הַתִּיבּוֹת תּוֹעִיל לְהַחְמִיר דְּשִׁאֲנֵי הֵתָם שְׁאֵין נִיכָר מִתּוֹךְ הַגַּט שֶׁהוּא כְּהַגֵּן ע"ש. וְאֶפְל' אִם נֹאמַר דְּמִסְפָּקָא לָן בְּשִׁיעוֹר הָרִיחּוּק וְא"כ יֵשׁ לְסַמְּוֵה עַל הַתִּיבּוֹת.

מ"מ הִנֵּה בְּשִׁפְכָר הָאֲרִכְתִּי בְּדִין זֶה בְּתִשּׁוּבָה אַחַת בְּשֵׁם צְדוּק [בְּסִי' קס"ה ס"ב] דְּכַשְׁהֲאֲנָשִׁים גְּדוּלִים קוֹרִים בְּטוֹב וְהַתִּיבּוֹת אֵינּוּ קוֹרָא בְּטוֹב י"ל דְּלֹא מְפָסִיל בְּגַט רַק מְדַרְבְּנָן. אַע"ג דְּבַסְת"מ פְּסוּל מְדֹאֹרֵייתָא שְׁאֲנֵי הֵתָם דְּבַעֲיָנָן כְּתִיבָה תַּמָּה.

וְכִמוֹ דְּמַחְלִיקִינוּ בֵּין גַּט לְסַת"מ בְּעֵינֵינוּ מְוַקְפּוֹת גּוּיִל וְשִׁיחִיָּה הָאוֹת מְגוּלָּם א'. וְכֵן כְּתָב הַגּוּיִם פְּשָׁר בְּגַט.

וא"כ י"ל דַּה"ה כְּשֶׁהַגְּדוּלִים קוֹרִין יָפָה רַק הַתִּיבּוֹת אֵינּוּ קוֹרָא יָפָה לֹא גָרַע מְדֹאֹרֵייתָא מִכְּתָב הַגּוּיִם רַק הַפְּסוּל מְדַרְבְּנָן. וְאַע"ג דִּי"ל בְּהִיפּוּף דְּכִינָן דַּעַכְצ"ל דִּישׁ חִילּוּק מְדַרְבְּנָן עַכ"פ בֵּין כְּתָב הַגּוּיִם לְהָא דְּהַתִּיבּוֹת אֵינּוּ קוֹרָא יָפָה.

א"כ שְׁמָא הַחִילּוּק הוּא מְדֹאֹרֵייתָא. וְהֵינּוּ מִשּׁוּם דְּדוֹקָא בְּכַתִּיבָה מִתְגַּרְשֵׁת וְכַשְׁאֵין הַתִּיבּוֹת קוֹרָא יָפָה ה"ל כְּאֵלוֹ אֵין כָּאֵן כְּתִיבָה רַק שְׁהַגְּדוּל מְבִין דְּכָר מִתּוֹךְ דְּכָר שְׁכֵן הוּא.

אֲבָל כְּתִיבָה בְּכָל כְּתָב אֵינּוּ אֶלָּא כְּשִׁנְיָכָר לְתִיבּוֹת כו'. מ"מ לְשׁוֹן הַרְמַב"ם פ"ד מַה"ג הַלְכָה ח' ט"י מוֹרָה לְכֹאֹרֶה דְּמְדַרְבְּנָן הוּא מְדַכ' תַּחֲלָה צְרִיף שְׁיִזְהַר הַסּוֹפֵר בְּדַבְּרֵי הַגַּט שְׁלֹא יִהְיֶה מְשַׁמְעֵן ב' עֵינָיִם כו'.

וכן צְרִיף שְׁיִדְעוּ הַקְּטָנִים לְקִרְוֹתוֹ כו'. וְלֹא יִהְיֶה כְּתָב מְעוֹקָם.

ואַח"כ בִּיָּאֵר דְּהִיָּה מְשַׁמְעוּ ב' עֵינָיִם אוֹ מְעוֹקָם הוּא פְּסוּל מְדַרְבְּנָן כֵּן פִּי' הַחַמ"ח סִי' קכ"ה ס"ק ל"ב. וְהַב"ש שָׁם סַק"ל.

א"כ משמע דה"ה ענין שידעו הקטנים ג"כ רק עיפובא דרבנן. וע' בט"ז ב"ד סי' ער"ד סק"ה בפ' צריף.

אמנם הפמ"א ח"א סי' ס"ו השיגו. אף מ"מ פיון שלא מצאתי לא מן הפוסקים פן לא אעמיד יסוד ע"ז פלל.

בשגם בתשובת הרא"ש שכתור ס"ס"י קכ"ה כ' אינו גט פלל הגם שיש ליישב רק פתבתי שם לצרף זה לאיזו סניף: אף מ"מ עכ"פ פיון דאפילו נכתב בב' תיבות ממש יש להקל במקום עיגון כמש"ל בשם הג"פ והפר"ח בענין ליכי שכתב לי פי אנת אנתתי כו' וכן יתיכי נכתב ב' תיבות ותרכית יתי פי כו' וכן נאכהתיכי נכתב ולא בהתיפי.

ובכולם יש לחוש לשינוי משמעות הגירושין. דבענין ולא בהתיפי (גם הנה חסר תיבת ולא אתריכי) י"ל דבהתיכי לשון בושה ונהפי' שאם אינה בושה מהגירושין יהיה גט ואם בושה לא יהי' גט.

וכן ותרכית יתי הוא פוטר א"ע ממנה ואנן בעינן ושלחה ולא שישלח את עצמו כו'. וכן לי פי אנת אנתתי יש לחוש כמ"ש בב"י.

ואפ"ה הקילו המבי"ט ומורו מוהר"י ב"י רב. והרלב"ח שהחמיר מ"מ כ' הג"פ משמו להקל במקום עיגון פמבנאר בג"פ סי' קכ"ה ס"ק ע"ט.

א"כ נ' דנ"ד לא חמיר בודאי מנדון הנ"ל אף אם הנה כתוב ב' תיבות ממש. וכש"כ שבנד"ז פל הגדולים קוראים ואומרים שלפי ראיית העין הוא תיבה אחת וגם הפסול אם נאמר אלא מיומא דנן כו' אינו ברור פנ"ל.

ומה שיש לחוש עוד פיון דאין הלשון ברור מ"מ נהי דאין פאן שינוי עכ"פ שפא ה"ל פלא נכתב פלל ענין זה דואנש לא מחי מיומא דנן וילעלם. אף גם לו יהיה פן פסק המכמ"א ש"ב ס"י ב' דבגיטין (שאין של שכיב מרע) שלא נכתב מיומא דנן כו' אם הבעל אינו מערער תנשא.

וכש"כ שפאמת י"ל דל"ד פלל לשלא נכתב פלל מיומא דנן כו' ואין להאריך. ועוד דהנה בתשובת דרכי נועם חאה"ע סי' ג' כ' דהא דבעינן קריאת התינוק היינו פדי שלא יכסו לו האותיות האחרים.

אבל אם מכסין שאר האותיות יכולים לסמוך אפי' על גדול ולכאורה משמע פן מפרש"י במנחות (דכ"ט ע"ב) דלא חפים דאי חפים מבין שפחרף הוא לומר יהרג כו'. משמע דאי משום שפחרף הוא מבין יותר להכריע הספק מצד עצם תמונת האות ע"ז אין לחוש פלל.

וצ"ל דלו יהי כן הוא פשר. וא"כ בנ"ד שהגדולים אמרו שלפי ראיית העין הוא תיבה אחת ולא מצד הבנת הפירוש דצ"ל בידיכי תיבה אחת י"ל דמהני לפ"ד הדרכי נועם.

ואף שצ"ע לסמוך ע"ז במקום שיש פיסול מדינא בשינוי האות גם אין תשובת ד"נ פעת אצלי לעיין אם פסק פן למעשה. פיון דכל הפוסקים הנפירו תינוק דוקא אולי ס"ל דהכרעת הספק מצד עצמו צ"ל ג"כ דייקא ע"י תינוק.

וכדביאר הרמב"ם הטעם שיהי' מבואר יפה עד שידעו הקטנים כו'. מ"מ בנד"ז שאין בהשינוי לשינוי תיבות פיסול כ"כ מדינא יש לצרף גם דבר זה לסניף.

ובנדון הספק שפחתמת עד אחד זאב פן ישראל לא עשה עוקץ השמאלי של (האלף) [היו"ד] דישראל. ואח"פ התחיל לתקן קצת והאריך אותו שנה כמעט לרגל היו"ד.

והנה הראיתי לתינוק וקורא ישראל. אף אח"כ פסיתי האותיות שמלפניו או מלאחריו ואמר שהוא חיי"ת.

יפה כ' מעל' שהרי הרמ"א כ' בסי' ככ"ה סעי' י"ח בהג"ה שא"צ לכסות. ומ"ש לחוש להתוספות שצריך לכסות אין שום משמעות בתוס' דצריך לכסות.

ובג"פ סי' ככ"ה ס"ק פ"ג פסק דבגט א"צ לכסות לא לפניו ולא לאחריו אף לדעת מהרי"ט שבמג"א סי' ל"ב ס"ק י"ט. גם מסתברא הכי דא"צ דקא נת"ל בשם הג"פ ס"ק פ"א דיש לשער לפי אותו הכתב כו'.

א"כ ראוי שישתפל התינוק בשארי אותיות שבגט יודי"ן חיתי"ן פדי שעי"ז יבין מהו אות זה יו"ד או חיי"ת לערף היודי"ן וחיתי"ן שבהגט: ועוד פתבתי בתשובה א' לצדד דבכה"ג אין ראי' כ"כ מקריאת התינוק לפי שהתינוק לימודו באותיות שבדפוס שאין בהיו"ד עוקץ שמאל למטה.

הלכה פשוטה עוקץ שמאל ארוך קצת מסתבר ליה שהוא חיי"ת. משא"כ אם הנה מורגל כו'.

ורא' לזה מתשובת מהרי"ל סי' קל"ז נאי משום דתינוק לא קרי ה"ט משום שאינו מורגל בחתי"ן דחוטרא הובא בש"ע א"ח סי' ל"ב סוף סכ"ה ובש"ע של רבינו הגדול אאזמו"ר נ"ע שם סעיף ל"ד. וגם י"ל דמורכח לפי כתב הגט שאינו חיי"ת שהרי אין עושין שום חטוטרות בחתי"ן בגיטין לא באמצע ולא בסוף.

וא"כ פשוטאמר שהוא חיי"ת הרי יש לו חטוטרות בסוף. ואף אם נאמר דמספקא לן אם הוא חיי"ת או יו"ד ה"ל פלא נכתב אבי העד לכ"ע פשר.

גם מה שצידד מעל' משום דיש מקולין בשינוי אבי העד יפה צידד דהלא כ"ד רמ"א סי' ק"ל סי"א. וגם הב"ש שכתב שאין פן דעת הרשב"ץ י"ל דלא קאי אלא על שינה פלומר שהעלה לאביו שם אחר.

משא"כ בנד"ז דה"ל רק טעות דכשיהיה נק' (ישחאל) [חשראל] הרי אין שום שם (ישחאל) [חשראל] נהוג פלל בינינו ויובן שהוא ט"ס וכן פי' בבית מאיר פנונת התה"ד ורמ"א ול"פ אהרשב"ץ. ואע"ג דבשם אבי האיש י"ל שאין לסמוך ע"ז.

אבל בשם אבי העד אין להקפיד. ותו דבהרשב"ץ עצמו שבב"י רס"י ק"ל מבואר דבשמות העדים א"צ תינוק דלא חפים כו'.

אלא אע"פ שאין נקראין אלא לתינוק חריף פשר. הרי מבואר ממנו בעצמו להקל בנד"ז דקריאת התינוק פשלא פיסה לו האותיות לא גרע מתינוק חריף כו': ובנדון חשש הא' ודאי מפורש להדיא בב"ש סי' ק"כ ססק"ב דהקנאה מהני אפילו אחר הפתיכה כו' וכדאיתא בגמ' גיטין (דכ"א ע"א) ובפרש"י ד"ה כותבת.

אף לכאורה יש לחוש שמא מה שהקנה הסופר תחלה להבעל את הנזיר שאינו שלו עם הדיו א"כ אם בהנזיר לא מהני ההקנאה הריא פינון שאינו של הסופר י"ל דכמ"כ לא מהני ג"כ על הדיו פדיו הנזפר בש"ע ח"מ ס"י ר"ג בהג"ה.

אף באמת אין לחוש. תדא דשם ג"כ העיקר דקנה הדבר שמועיל בו הקנייה כמו בקנה את נחמור דקנה מתחה.

וא"כ קנה עכ"פ הדין. ותו די"ל דהקנאת שהקנה הסופר להבעל את הנזיר הוי הקנאה דלא דמי
כלל למקנה דבר שאינו שלו שהרי אחי האשה נתן את הנזיר אדעתא דהכי שייכתוב עליו הגט
לאחותו וגברא ודאי ידע לאקנויי כדאיתא בגיטין (דכ"א ע"א) ואפי' אשה קיי"ל דינדה לאקנויי
ואע"ג דבטור ובש"ע סי' קכ"ד סעי' ז' הצריח ואומרת שנתנתו לו כו'.

מ"מ לכאורה בגמ' ופרש"י לא משמע הכי דא"כ מהו הבעל? אי ידעה כו' הא אומרת שנתנתו וא"ת
דהיא אינה נאמנת מצד דבורה א"כ סוף סוף מוכח דסמכינן דינדה [רק] כיון דדיבורה לא מהני
וצ"ע.

ואולי מ"ש בש"ע ואומרת שנתנתו אין ר"ל שאומרת שהקנתו רק סתמא ולאפוקי שלא זייפה
הגט. וע' ג"פ שם ס"ק מ"ב.

ותו דבתוס' (ד"כ סע"ב) ד"ה אשה מבואר דהבעל אי ידעה לאקנויי הוא רק בדבר שעתיד לחזור
לידה כו'. וא"כ נזיר זה שנתן אחי האשה שייכתב עליו הגט ואינו עתיד לחזור לידו ודאי הקנהו
וכשאר המתנות והקנהו להסופר או להבעל וסופר שליחותי עבד.

ותו דהדין נקנה ג"כ לבעל בתקנת חכמים ע"י שנתנה שוכר טרחא לסופר ולא שייחך פאן לומר או
פלוו בהקנאה ממש ר"ל הנזיר והדין או פלוו בתקנת חכמים פהא דגיטין (דט"ו ע"ב) או פלוו
בקיום הגט כו'.

דשאני התם דעד א' לאו פלום הוא. וע"ז לא תקנו חכמים שיהי' נאמן לומר בפני חתם עד אהד.

משא"כ ה"א הקלף ודין הם שני דברים וכה"ג חילק רב אלפס בפ' חזקת אמתניתן היו שנים
בראשונה ושנים בשנייה כו' דלא הנה חצי דבר ע"ש. וכ"ז לרונחא דבלא"ה יש טעמים פנ"ל:
סימן קע משנה פרק המגרש (דף פ"ה ע"ב) גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם רבי יהודה
אומר ודן דיגוי לה מנאי ספר תרוכין ואגרת שבוקין כו'.

והפ' דרבנן ס"ל דא"צ לכתוב ודן. אף לריה"ו דצריח ודן.

צ"ל אם לפ"ז א"צ כלל הרי את מותרת משום פי בענין ודן כו' למתחך להתנסבא פולל גם ענין
והרי את מותרת. וגם דעדיף מיניה דידים מוכיחות שבגט זה מגרשה.

או דריה"ו פא להוסיף על נהרי את מותרת דצריח ג"כ ודן כו'. והנה בטופס רש"י וטופסי
הראשונים שלא היה כתוב נהרי את מותרת.

עכצ"ל דס"ל כפירוש דלריה"ו א"צ כלל נהרי את מותרת. ואפשר גם ת"ק מודה לו בזה אלא
דס"ל דא"צ ודן וכו' וסגי נמי בהרי את מותרת.

וכן משמע בפירוש הגט למה"ר שמשון זצ"ל הנדפס בתחלת ספר שו"ת מהר"ם פאדוניה בסי'
קט"ו כ' ובטופסים הקדמונים אין כתוב נהרי את מותרת לכ"א ונראה טעמא לדידהו משום דס"ל
הלכה כר' יהודה עכ"ל הרי עכ"פ ס"ל דלרבי יהודה סגי בודן דיגוי וכו' וא"צ כלל לכתוב נהרי
את מותרת כו' וכ"כ עוד בסי' קי"ב ונהרי את מותרת לכ"א זהו גופו של גט ריה"ו אומר ודן דיגוי
ליכי מנאי.

וילקף אָנו כּוּתְבִין כּל שְׁתֵי הַלְשׁוֹנוֹת לְשׁוּפְרָא דְגִיטָא אַע"ג דְּהַלְכָה פְּרָבִי יְהוּדָה וּכ"מ מִדְּשַׁקְלֵיא וְטָרְיָא אַמּוּרָאִי אַלְיָבִיָּה עַכ"ל הָרִי עַכ"פ לְרִיָּה"ו א"צ לְכַתּוּב וְהָרִי אֶת מְוֹתֶרֶת לַכ"א אֶלָּא שְׁכּוּתְבִין בּוּן רַק לְשׁוּפְרָא דְגִיטָא.

וּס"ל דְּהַלְכָה כְּרִיָּה"ו. אֶלָּא דְּלֹא יִדְעָנָא מִנ"ל לַפ"ז דַּלְת"ק לֹא סָגִי בּוּדוּן.

דְּהָא ת"ק לֹא פְּלִיג אֶלָּא דַּא"צ יָדִים מוֹכִיחוֹת גְּבִי גַט. וּמִקִּיל דַּא"צ וָדוּן.

אַבְל בְּהָא דַּס"ל לְרִיָּה"ו דְּסָגִי בּוּדוּן דְּיִהְיִי כּו' לְמַהֲרָה לְהַתְּנַסְבָּא כּו' י"ל דְּלֹא פְּלִיג ת"ק כְּלָל. עוֹד כּו' שָׁם א"נ אֶפְיָלוּ לַת"ק ס"ל דְּכּוּתְבִים וְהָרִי וְכו' וָדוּן וְכו' אֶלָּא דְּלֹא הָוִי גּוּפּוֹ שָׁל גַּט שְׁהָרִי כְּמָה לְשׁוֹנוֹת וַיִּפְּוּם בְּגַט דְּלֹא פְּלִיג בְּהוּ ת"ק אֶלָּא ס"ל גּוּפּוֹ שָׁל גַּט הָוִי הָרִי אֶת מַל"א עַכ"ל אַבְל הָרִי"ש בְּפִירוּשׁוֹ פ"ק דְּנִדְרִים (דָּף ה' ע"ב) כּו' רִיָּה"ו אֹמֵר עוֹד צָרִיף לְכַתּוּב וָדוּן כּו' נִמְצָא לַפ"ז מוֹדָה רִיָּה"ו ג"כ אֲשֶׁר וְהָרִי אֶת מְוֹתֶרֶת לַכ"א זְהוּ דְּנִקָּא גּוּפּוֹ שָׁל גַּט אֶלָּא דְּעוֹד צָרִיף לְכַתּוּב ג"כ וָדוּן וְכו'.

וּכ"מ לְכַאוּרָה בְּפִי הַמְּשַׁנְיֹת לְהַרְמַב"ם בְּמִשְׁנָה זֹו דְּגוּפּוֹ שָׁל גַּט כּו'. וּבְאַמַּת פֶּשֶׁט לְשׁוֹן רִיָּה"ו אֹמֵר וָדוּן דְּיִהְיִי מוֹרָה דְּאִין צָרִיף כְּלָל וְה"א מְוֹתֶרֶת.

דַּא"ל"כ הַל"ל וְצָרִיף עוֹד וָדוּן דְּיִהְיִי. וְעוֹד דַּא"ל"כ לַל"ל לְמַהֲרָה לְהַתְּנַסְבָּא.

דְּהָא לֹא בָּא לֹמֵר רַק דְּצָרִיף יָדִים מוֹכִיחוֹת שְׁבַגְט זְה מְגַרְשָׁה וְלֹא בְּדַבּוּרָא א"כ דִּי כְּשִׁכּוּתְבִין וָדוּן דְּיִהְיִי לִיכִי מִנְאִי סָפֵר תְּרוּכִין. אַבְל מַה צָּרִיף עוֹד לְמַהֲרָה לְהַתְּנַסְבָּא אִם כְּבָר כְּתִב וְה"א מְוֹתֶרֶת לַכ"א.

אַעֲכַצ"ל דְּרִיָּה"ו בָּא לֹמֵר דְּגוּפּוֹ שָׁל גַּט כְּףֵהּ הוּא וָדוּן דְּיִהְיִי כּו' לְמַהֲרָה לְהַתְּנַסְבָּא כּו' נִאֲזִי א"צ כְּלָל לְכַתּוּב וְה"א מְוֹתֶרֶת לַכ"א. וּכ"כ הַתּוֹס' פ"ק דְּקִדּוּשִׁין (דָּף ה' סע"ב) רִיָּה"ו אֹמֵר וָדוּן דְּיִהְיִי לִיכִי מִנְאִי הוּא גּוּפּוֹ שָׁל גַּט וּכ"מ מִמִּש"ש דְּשְׁמוּאֵל פּוֹסֵק כְּרַבְּנָן וְהִיָּנוּ מִדְּאוּמֵר פְּרָק כּל הַגַּט צָרִיף שְׂיָנִיחַ אַף מְקוּם הָרִי אֶת מְוֹתֶרֶת.

וְאִם רִיָּה"ו מְצָרִיף ג"כ הָרִי אֶת מְוֹתֶרֶת א"כ יוֹכַל לְהִיּוֹת דַּס"ל כְּרִיָּה"ו וְהָא דְּאִין מְצָרִיף לְהַנִּיחַ ג"כ מְקוּם וָדוּן דְּיִהְיִי הִיָּנוּ מִשׁוּם דַּא"צ לְכּוּתְבוּ לְשִׁמָּה פִּינּוּ דְּאִינוּ רַק מִשׁוּם דְּבַעֲיָנּוּ יָדִים מוֹכִיחוֹת.

אַבְל גּוּפּוֹ שָׁל גַּט הוּא רַק ה"א מְוֹתֶרֶת לַכ"א א"כ זְה סָגִי לְהַנִּיחַ. וְתִדַּע דְּבַהֲג"א מַא"ז פְּרָק שְׁנֵי ס' י"ז כְּתִב בְּשֵׁם הִירוּשָׁלַיִם דְּאִם כְּתִב כּל הַגַּט שְׁלֹא לְשִׁמָּה וְשֵׁם הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה לְשִׁמָּה כְּשֵׁר.

א"כ נְהִי דְּשְׁמוּאֵל לֹא ס"ל בּוּן בְּגוּפּוֹ שָׁל גַּט. אַבְל מַה שְׁצָרִיף רַק מִשׁוּם יָדִים מוֹכִיחוֹת י"ל שְׁאַפְּיָלוּ לְשְׁמוּאֵל א"צ לְשִׁמָּה.

וְא"כ מִנ"ל לְהַתּוֹס' דְּשְׁמוּאֵל פּוֹסֵק כְּרַבְּנָן וְלֹא כְּרִיָּה"ו. אַעֲכַצ"ל דְּרִיָּה"ו אִין מְצָרִיף כְּלָל ה"א מְוֹתֶרֶת לַכ"א אֶלָּא רַק וָדוּן דְּיִהְיִי כּו' לְמַהֲרָה לְהַתְּנַסְבָּא כּו'.

וְכִינּוּ דְּשְׁמוּאֵל אֹמֵר צָרִיף לְהַנִּיחַ מְקוּם ה"א מְוֹתֶרֶת לַכ"א. מוֹכַח דְּפּוֹסֵק כְּרַבְּנָן: וְהַרְמַב"ן בְּחִזְדוּשֵׁיוּ פָּאן כְּתִב וְצָרִיף לְמַכְתֵּב וְהָרִי אֶת מְוֹתֶרֶת וְאֵע"פ שְׁכַתְּבִי לְמַהֲרָה לְהַתְּנַסְבָּא כּו' לֹא הִתִּירָה אֶלָּא לְהַנְשֵׂא וְלֹא בְּנִגּוֹת וְחוּץ מִזְנוּתֵיף פְּסוּל כּו' וְהָאֵרִיף.

והרשפ"א בחידושיו בד"ה והיכא דכתב למהך סתר סברא זו דלא אמרו חוץ מזנותיה פסול אלא במשייר בפירוש אבל מסתמא כי שרי לה בין לנשואין בין לזנות שרי לה. גם הפנ"י פרק המגרש תמה על הרמב"ן בזה יעו"ש.

עוד פתב הרשפ"א וז"ל ועוד ראיה דא"צ נהרי את מותרת דהא כתיב ודן דיהוי ליכי מנאי גט פטורין וספר תרוכין ואגרת שבוקין והו"ל פמאן דאמר הרי את מגורשת וגרסינן בקדושין (ד"ה ב') הרי את מגורשת הרי את מותרת לכל אדם הרי זו מגורשת עכ"ל ואע"ג דבגט נדאי צריף שיקתוב הרי את מגורשת ממני עיין חה"ר פ"ק דקדושין דבדבור א"צ אבל בגט נדאי צריף מ"מ הכא שנקתב ודן דיהוי ליכי מנאי ספר תרוכין כו' ה"ל הרי את מגורשת ממני.

ולפע"ד עוד ראיה לזה מהתוספתא סוף גיטין דאיתא אבא שאול אמר אפילו כתוב בו אני היום גרשתיה פשר וכ"ה במסכת ב"ב פ"ק ג"פ (דף קע"ב ע"ב) ובטוש"ע סי' קכ"ז ס"ז. ולכאורה הנה נראה עוד סברא מאחר דאמרינן בגמ' דאם כתב לה הרי את לעצמה מהני ונתגרשה ע"ז א"כ מ"ש בתוף הגט וכדו פטרית כו' דיתיהניין רשאיה ושלטאה בנפשיכי ה"ז כמו הרי את לעצמה דהא מלשון זה מבואר שהשליטה על עצמה דהיינו ענין הרי את לעצמה.

ומה שסיים למהך להתנסבא כו' נדאי אינו גורע זה הלשון. ובתוס' פ"ק כל הגט (דף כ"ו ע"א) ד"ה וצריף שניית.

שהרי מאריכין כו' דחשוב כמו כו' ובחה"ר סייים ועוד שהרי כתוב בו למהך להתנסבא כו'. מבואר מדבריו דגם בלא למהך להתנסבא כו' יש בגט כמה לשונות דחשוב כמו הרי מותרת.

והיינו ענין ודן דיהוי לה מנאי ספר תרוכין וא"ש וגט פטורין כו' דיהוי כמו ה"א מגורשת וכנ"ל. והר"ן פ' המגרש וריא"ז בש"ג שם החמירו דצריף שניהם ה"א מותרת כו' ודן דיהוי כו' וכן בחידושי הריטב"א שם.

וכן בחידושי הריטב"א ביבמות פ' האשה רבה (דף צ"ב ע"א) ובנ"י שם. והנה לפי סוגיא רפ"ק דנדריים דת"ק וריה"ו פליגי רק בענין אם צריף לכתוב מנאי.

כמש"ש הר"ן (דף ו' ע"א) ומדאמרינן הכא טעמא דאין אדם מגרש אשת חבירו משמע דפלוגתא דריה"ו נרבנן במנאי הוא דריה"ו בעי מנאי ורבנן לא בעו. א"כ לפ"ז לרבנן אע"ג דס"ל גופו של גט ה"א מל"א עכ"ז בעינן ג"כ ודן דיהוי.

רק שא"צ תיכת מנאי. מבואר בהדיא דאע"ג שכותבין ודן צריף לכתוב ג"כ ה"א מותרת ל"א. דהא רבנן דאמרי גופו של גט ה"א מותרת לכל אדם הם ס"ל דצריף לכתוב ודן דיהוי כו' ואעפ"כ ס"ל דגופו של גט הוא הרי את מל"א. אף הר"ן מסיק שם דפליגי בתרתי. פליגי בודן דיהוי. ופליגי במנאי.

והיינו דלרבנן א"צ רק הרי את מותרת לכל אדם וא"צ כלל ודן דיהוי כו' וכ"ש שא"צ מנאי. וכ"כ הרשפ"א שם.

וכ"כ התוס' פ"ק גיטין (פ"ה ב') ד"ה אע"ג דבתרנונייהו פליגי: והנה הב"י ס"י קכ"ו בד"ה והרי את מותרת הביא ב' דעות אלו. ומ"ש שהעיקור האריף בראיות דא"צ ודן.

עיינן מזה בג"פ סעיף מ"א ס"ק צ"ו. ואחת מהן מאחר דלשון לכל גבר דיתיבין כולל אפילו אלמנה לכה"ג וגרושה לכהן הדיוט א"כ כ"ש דיש בכלל זה היתר זנות כו'.

ומה נשדחה הג"פ דמ"מ י"ל דלמא זנות שייך. אינו נכון דהא עיקר זונה היינו שנבעלה לפסול לה כדאיתא במשנה פרק הבע"י (דף ס"א ע"א) וחכ"א אין זונה אלא גיורת ומשוקררת ונבעלה בעילת זנות ופרש"י פגון ישראלית הנבעלת לפסול לה.

ואע"ג דהתוס' שם כ' דדוקא כשנבעלה לחייבי פרישות נעשית זונה מ"מ בהרמב"ם פי"ח מהא"ב ס"ל דגם לחייבי לאוין השוין בכל נעשית זונה. וא"כ פיון לכל גבר כולל בת ישראל לנתין ולממזר נהרי עי"ז נעשית זונה.

וא"כ כ"ש שהתירה לזנות דפנוי ופנויה מאחר שהתירה אף זנות גמור שבתורה. ובתמורה פ"ו (דף כ"ט ע"א) שנינו אינהו אתנן האומר לזונה הילך טלה זה בשכרך ובגמרא מה זונה ישראלית בלאו ופי' הרמב"ם בפ"י המשנה שתהא מחייבי לאוין או ערנה וכ"כ הרע"ו והוא שתהא מחייבי לאוין ואצ"ל מפרישות ומיתת ב"ד כו'.

אמנם התוספות שם פי' דזונה היינו כשנבעלה כפר לחייבי פרישות. ועיינן מזה בהרמב"ם פ"ד מה' איסורי מנבח דין ח' ובכ"מ ובלח"מ שם שהאריך בזה ובפרש"י בחומש פ' אמור ע"פ אשה זונה ונחלה לא יקחו מבואר דהנבעלת לנתין וממזר דהיינו חייבי לאוין נקראת זונה.

והרא"ם שם הביא שהרמב"ן ס"ל דזונה היינו דוקא כשנבעלה לחייבי פרישות והוא ו"ל חזק דעת רש"י ורמב"ם ורבינו ישעיהו וגם מסבא נראה פן פיון דר"א ס"ל דאפילו פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות נקראת זונה.

וכן ריה"ו במשנה פרק הבע"י ס"ל דביאת איילונית זהו זונה האמורה בתורה. א"כ נהי דחכמים פליגי עליהו וס"ל דזונה היינו דוקא שנבעלה בעילת זנות מ"מ אין להפליג מחלקותן כ"כ ולומר דדוקא כשנבעלה לחייבי פרישות.

אלא דגם לחייבי לאוין השוין בכל זהו בעילת זנות. וא"כ לפ"ז פיון שהתירה בגט להתנסבא לכל גבר דיתיבין כולל אף לנתין ולממזר א"כ הרי לא שייך בעילת זנות.

וא"כ כ"ש וק"ו שלא שייך בעילת פנוי הבא על הפנויה דנקרא זנות בלשון בני אדם דמהכ"ת נימא ה"כ. מאחר שלא שייך אפילו בעילת זנות שבתורה.

והכנה"ג סי' קכ"ו בהגהב"י סעיף פ"ג עמ"ש הב"י משמע דס"ל שעכ"פ צריך לכתוב כו' כתב וז"ל וכן הוא הסכמת מהר"ר שמואל יודא פאדונה בתשובת הרמ"א סי' קכ"ז קכ"ט ונטה לסברת הרמב"ן וז"ל דאם נשאת תצא.

אבל הרמ"א שם בסי' קכ"ח וק"ל כתב דדוקא לכתחלה צריך לכותבו אבל בדיעבד פשר וזמר לסבב פני הפוסקים פולם מלבד הרמב"ן וז"ל לדעת זה עכ"ל. והט"ז ס"ק ל"א הביא ג"כ דברי רמ"א הנ"ל וכתב ולעד"נ דלא נרמז בלשון לכל גבר כו' אבל אם תזנה כו'.

ותמוהים דבריו שהרי זהו ד' הרמב"ן. והעיקור והרשב"א סתרו זהו.

גם מ"ש היינו לשונות אחרות שאינן בנוסח שלנו ע"ש ג"כ לא נכון פלל שהרי נוסח הגט המבואר בסה"ת שהיא מבעלי התוס' הוא פנוסח שלנו וכן נוסח הגט בסמ"ג וסמ"ק. ועיין ב"ש סי' קכ"ג סק"ו נוטה להקל וסי' קכ"ו וס"ק ל"ו נוטה להחמיר.

והג"פ סי' קכ"ו וס"ק צ"ו העלה דכשכבר נתגרשה בגט שאין פתב בו נהרי את מותרת והוא מקום עיגון דא"א להשיג גט אחר יש להקל. פיון דאיכא שאר לישיני דחשובין כמו נהרי את מותרת.

והפר"ח סי' קכ"ה וס"ק ל"ט בד"ה ואפתי פש גבן. היכא דכ' למקה להתנסבא ולא פתב ה"א מותרת לכ"א ראוי לחוש לדברי הרמב"ן להחמיר דהוי ספק מגורשת.

ומיהו אי פתב בטר הכי ספר תרוכין ואגרת שבוקין וגט פטורין ה"ל פנהרי את מותרת לכל אדם דמהני לכ"ע ואפילו תימא דהרמב"ן פליג בהא וקמו שפראה מלשון הרשב"א בחידושו והמ"מ פ"ד אין טעם פלל לסברא זו כי היא סברא זרה עכ"ל וכ"כ עוד בסי' קכ"ו וס"ק ב' וס"ק ס"א ושם משמע דס"ל דאם כבר נתגרשה בו תנשא לכתחלה.

מיהו ס"ק ב' משמע שי"ל דפסול מדרבנן מיהו י"ל זה לדעת הרמב"ן קאמר. וביש"ש פ' המגרש סי' ט' גם פן מצריף שניהם וכן המכמ"א שער שני סי' ז' סעיף ד': סימן קעא נדון השאלה שסידר גט הנשלח ממחננו לצאריניהאו ביד שליח להולכה והוצרף לשלוח סף ארבעים ר"כ להאשה ולא שלח כ"א סף ד"ה רוכ"ס ולא רצתה האשה לקבל הגט מידי השליח במעט מעות פאילו וחזר השליח ושאלתי את פיהו מה טיבו של גט ואמר שלא רצתה לקבל מחמת מניעת המעות אבל להבא בנדאי לא ילף כ"א שישלמו לו ארבעה רוכ"ס בעד שליחותו ומעיקרא הנה המקח משכירות השליח ב' רוכ"ס ולסדר גט אחר הוא דוחק גדול מחמת מניעת סופר הגון.

ע"כ יורנו כ"ת האיה לעשות בהגט הנ"ל כי הוא עדיין ביד השליח ואם יש בכאן ממשות חזרות השליח: עיין ט"ז סי' קמ"א וס"ק מ"ד. ובנדון זה צ"ע וע"כ לצאת מכל ספק אזי יטלנו ממנו הבעל וימסרנו שנית לשליח הולכה הנ"ל.

ואין לחוש דא"כ שזהו מינוי שני א"כ יש לחוש למ"ש הרמ"א סי' קכ"ז סעיף ה' בהג"ה מיהו נהגו כו' וכ"כ הב"ש שם סק"ז וסק"ח בשם הר"ן. דכיון שי"ל ג"כ שלא נתבטל שליחות הראשון פלל א"כ אין לחוש פלל ויש לסמוך ע"ד הרב"י בש"ע שם סי' קכ"ז ס"ה וע"ג"פ שם ס"ק ט"ו.

ועל פן יש ליתגר פשיטלנו ממנו הבעל לא יטלנו על דעת שמבטל שליחות הראשון אלא רק שלרווחא דמילתא ממנהו פעם שנית נוסף על מה שהיא ולוחו מכבר. וגם השליח לא יבטל שליחות הראשון כ"א שנוסף ע"ז כו': יש להעיר דא"צ ליטול הגט מהשליח כמ"ש הת"ג בסוף סדר הגט דמדינא דש"ס יכול השליח ליקח הגט מעל גבי קרקע והארכתי בזה בתשובה א' וכ"ש הקא שמתחלה בא לידו בתורת שליחות: ס' קעב שינה שמו ושמה כו' ובגמרא דרבנן נמי ס"ל בזה כר"מ.

ופי' התוס' לא שינה ממש כדאמר פרק שני (ד"ך) עכ"ל ור"ל כמו שכתבו הם ו"ל שם בד"ה הא בעינן. אלא אומר ר"י דלא מיירי בשינה שמו ממש כו' אלא שינה שמו הוי דכתב שם דגליל ביהודה כו' ובקאור דיבור התוס' הנ"ל עיין בפנ"י שם.

וּכְבָר קְדָמוֹ בְּזֶה הַג"פ ס' קכ"ח סק"י מְשַׁמֵּיה דְמַהְרֵיב"ל וְהַמְכַנּוֹן שֵׁם הוּא דְהָא אַע"ג דְאִמְרִינָן דְמוֹדִים חֲכָמִים לר"מ בְּהַד בְּבָא מ"מ עכ"פ מְתַנִּיתָן כר"מ נְמִי אֲתִיָא. וּלר"מ עכצ"ל דְאִיְיָרִי בְּפִיִּסוּלָא דְרַבְּנָן מִפְּמָה טְעָמִים.

הא' מְדַנְקֵיט לְהוּ בְּהַדֵי אֵינְדָּה בְּבִי דְהֵיָה בְּמִזְרַח כו'. הַב' דְאִי אִיתָא דְאִיְיָרִי בְּשִׁינּוּי גְּמוּר הַפּוֹסֵל מְדַאֲוֵרִיָּתָא הַל"ל רְבוּתָא טְפִי הֵינּוּ לֹא כְּתַב שְׁמוֹ וְשִׁמָּה פְּלִל דג"כ מְוִכְרַח לְוֹמֵר דְפָסוּל מִן הַתּוֹרָה לר"מ דְבָעֵי שְׁיִהֵיָה מוֹכַח מִתּוֹכּוֹ מִי הַמְגַרְשׁ עֵינִין תּוֹס' ר"פ פֶּל הַגֵּט (נַר כ"ד ב') ד"ה בְּעֵינֵי מְסִירָה. אֲלֵא עכצ"ל דְאִיְיָרִי בְּשִׁינּוּי שְׁמִדְרַבְּנָן הֵינּוּ שְׁכַתַּב שֵׁם דְגָלִיל בִּיהוּדָה דְשִׁינּוּי כִּי הָאִי נְדָאִי עֲדִיף מִלֵּא כְּתַבוּ פְּלִל. הַג' כ' הַג"פ שֵׁם ד"ה גַּם אָנִי.

מְדַאֲמֵרִינָן בַּגְמ' אֲבָבָא דְהֵיָה בְּמִזְרַח וְכַתַּב בְּמַעְרַב כו' הַנִּלְד מְמִזֵּר. מֵאֵן אֲלִימָא בַּעַל הֵינּוּ שְׁיִנָּה שְׁמוֹ וְשִׁמָּה שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָה וּמוֹקִי לָהּ בְּסוּפֵר א"כ מוֹכַח מְהֵכָא דְכִי הֵיכִי דְבִקְהֵה בְּמִזְרַח וְכַתַּב בְּמַעְרַב הָוִי פִּיִּסוּלָא דְרַבְּנָן וְאַפ"ה הַנִּלְד מְמִזֵּר לר"מ ה"נ סִיפָא דְשִׁינָּה שְׁמוֹ כו' הָוִי פִּיִּסוּלָא דְרַבְּנָן וְאַפ"ה הַנִּלְד מְמִזֵּר לר"מ וּמְדַר"מ נְשַׁמַּע לְרַבְּנָן דְמוֹדִים חֲכָמִים לר"מ בְּשִׁינָּה שְׁמוֹ כו' עכ"ל.

וְהַכְרַח זֶה הַג' אֵינּוּ מוֹכֵן כ"כ וְאַדְרַבָּה י"ל שְׁמוֹכַח מְפָאֵן אִיפְכָא דְהָא עֵנִין הֵיָה בְּמִזְרַח וְכ' בְּמַעְרַב הָוִי שִׁינּוּי גְּמוּר מְהַקְצָה אֶל הַקְצָה וְהֵינּוּ שְׁהֵיָה בִירוּשָׁלַיִם וְכ' בְּעַכּוֹ עַד"מ. וְא"כ מְדַאֲמֵרִינָן הֵינּוּ שִׁינָּה שְׁמוֹ וְשִׁמָּה שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָה מְפָלֵל דְהֵתָם מִיְיָרִי ג"כ בְּכַה"ג מְמַשׁ שְׁשִׁינּוּ שֵׁם עִירוֹ הֵינּוּ [לֹא] שִׁישׁ לְהַעִיר שְׁנֵי שְׁמוֹת דְאֵינן זֶה פְּלִל כְּמוֹ הֵיָה בְּמִזְרַח וְכַתַּב בְּמַעְרַב.

א"ו מְזַה מְשַׁמַּע כְּשִׁטַּת הָאוּמְרִים בְּשִׁינָּה שְׁמוֹ וְשִׁמָּה מִיְיָרִי בְּשִׁינּוּי גְּמוּר שְׁמִדְאֲוֵרִיָּתָא דְדוּמִיָּא דְשִׁינָּה שֵׁם עִירוֹ וְעִירָה דְמִיְיָרִי לַפ"ז בְּשִׁינּוּי גְּמוּר כְּמוֹ"כ הוּא עֵנִין שִׁינָּה שְׁמוֹ וְשִׁמָּה.

וְתַדַּע עוֹד דַּא"כ מֵאִי פְּרִיף אִילִימָא בַּעַל הֵינּוּ שִׁינָּה שְׁמוֹ כו' וּמִפְּחָ זֶה מְשַׁנֵּי אֲלֵא סוּפֵר. דְהָא יוֹכַל לְדַחוֹת לְעוֹלָם בַּעַל.

וְרִישָׁא דְהֵיָה בְּמִזְרַח וְכַתַּב בְּמַעְרַב מִיְיָרִי בְּשִׁינּוּי גְּמוּר. וְסִיפָא בְּשִׁינָּה שְׁמוֹ כו' מִיְיָרִי אֲפִילוּ בְּפִיִּסוּלָא דְרַבְּנָן.

א"ו סִיפָא מִיְיָרִי ג"כ בְּפִיִּסוּלָא דְאֲוֵרִיָּתָא וְעוֹד דְאֵילוּ בְּפִיִּסוּלָא דְרַבְּנָן לֹא מוֹדוּ פְּלִל חֲכָמִים לר"מ וְכַמ"ש בְּחִזְקֵי דְרִישֵׁי הַרִיטָב"א. וּמֵאַחַר שְׁבָסִיפָא מְוִכְרַח דְמוֹדִים חֲכָמִים לר"מ מְדַלָּא עֲרַבִינְהוּ וְתַנְיָנְהוּ כַּמ"ש בַּגְמ'.

א"כ מְוִכְרַח דְאִיְיָרִי בְּפִיִּסוּלָא דְאֲוֵרִיָּתָא. וְא"כ שְׁפִיר מְקַנְשָׁה דַּא"ל דְהֵיָה בְּמִזְרַח וְכַתַּב בְּמַעְרַב קָאִי עַל הַבַּעַל.

א"כ הֵינּוּ מְמַשׁ שִׁינָּה שְׁמוֹ וְשִׁמָּה שֵׁם עִירוֹ כו' וְצָרִיף לְוֹמֵר דְלֵהַתּוֹס' ס"ל דַּא"א לְתַרְזֵן כֵּן דְהָא אֲדַרְבָּה מְדַתְנָן שִׁינָּה שְׁמוֹ לְבָבָא בַּפ"ע עכצ"ל דְמוֹדִים חֲכָמִים בְּזֶה לר"מ. וְא"כ אֵיף נוֹכַח לְוֹמֵר דְהֵיָה בְּמִזְרַח וְכַתַּב בְּמַעְרַב קָאִי עַל הַבַּעַל דְהָא הֵתָם בְּבָבָא הַנ"ל מְשַׁמַּע דְפְּלִיגֵי רַבְּנָן מִיְהוּ תִירוּץ זֶה דְחוֹק דְהָא י"ל דְאִפְתִּי לֹא מְעִיִּיל הַש"ס נְפִשָׁיָה מְעַנֵּן מוֹדִים חֲכָמִים כו' דַּא"כ לַל"ל הֵינּוּ שִׁינָּה שְׁמוֹ וְשִׁמָּה כו' לִימָא לִיָּה א"כ אֲמֵאִי פְּלִיגֵי רַבְּנָן בְּהָא.

וְאַפְשָׁר לְתַרְזֵן עוֹד לְהַתּוֹס' דְלֵא יוֹכַח הַש"ס לְתַרְזֵן כַּנ"ל דַּא"כ דְהֵיָה בְּמִזְרַח קָאִי אַבַּעַל וּבְפִיִּסוּלָא דְאֲוֵרִיָּתָא א"כ א"א לְהַעְמִיד סִיפָא בְּפִיִּסוּלָא דְרַבְּנָן דַּא"כ לְעַרְבִינְהוּ וְלְתַנְיָנְהוּ כְּמוֹ דְמַעְרַב שְׁלוֹם מְלָכוֹת דְהָוִי פִּיִּסוּלָא דְרַבְּנָן בְּהַדֵי הֵיָה בְּמִזְרַח דְהָוִי פִּיִּסוּלָא דְאֲוֵרִיָּתָא.

אעכצ"ל להפך דהנה במנחם קאי רק אסופר ומש"ה לא ערבינהו בהדי שינה שמו ושמה דממור טפי טובא. אף א"כ עיקר התירוץ חסר מהספר ושוב ראיתי מזה בפנ"י פאן על התוס' ד"ה שינה שמו ושמה.

ולכן לכאורה זהו ראיה וסיוע לנשטת הרמב"ם פ"ג מה"ג שפיאר התוי"ט פאן דס"ל דמתניתן מיירי בשינוי גמור כמ"ש בחידושי הרשב"א בשם י"מ ששינה שמו לגמרי שהוא שמו יוסי ואסיק שמו יוחנן.

וכן פי' הרשב"א בחידושו בכתב שינה שמו ושמה כו' וז"ל בזה ודאי הגט פסול דבר תורה כיון ששינה שמו ושמה דשמו ושמה דאורייתא. אבל שם עירו ושם עירה אינו אלא מדרבנן וכדכתבנא לעיל אלא דאגב גררא נסבא כו' ובהא אפילו רבנן מודו דהגולד ממזר מזה ומזה דכל היכא שהלכה היא ונשאת בגט פסול דבר תורה וקלקלה בב' התמירו עליה להצריכה גט משני כדי לעשות הגולד ממזר מהא' אבל היכא שנשאת בגט פשר דבר תורה אלא שהוא פסול מדבריהם בהא לא עשו הגולד ממזר אלא ר"מ לחוד דקסבר כל המשנה מטבע שטבעו חכמים הגולד ממזר עכ"ל.

ובמ"ש דשינוי שם עירו ושם עירה אינו אלא מדרבנן פליגי עליה וכ"מ מהתוס' דכתבו וכן שם עירו לא ששינה משם כו' משמע דבשינה משם ה"ז כמו שינה שמו משם. ועיין מזה בפנ"י בד"ה הג"ל.

והנה הפנ"י (בדף ע"ט ב') ד"ה וצריכה גט כתב דלרש"י הוי שינה שמו ושמה שינוי גמור דפסול מדאורייתא דההכרח שהביאו להתוס' לפרש דלא מיירי בשינוי גמור נמשך לסברתם דלר' מאיר בעינן שיהי' מוכח מתוכו וא"כ הל"ל לא כתב שמו פלל כמש"ל בטעם הב'.

ולשטת רש"י לא בעי ר"מ מוכח מתוכו כמ"ש התוס' בשמו לעיל (דכ"ב) בד"ה מאן חכמים וכ"ד הרמב"ן ב"ר ר"פ כל הגט דלר' מאיר ג"כ לא בעינן מוכח מתוכו ע"ש. ועיין בזה ר"ש שם שזהו ג"כ מחלוקת ר"ת ור"י דלר"ת לא בעי ר' מאיר מוכח מתוכו.

וכ' התוס' והפנ"י שזה ג"כ נשטת הרא"ש: ב והסה"ת סס"י קכ"ו פי' ג"כ פשטת התוס' מטעם אחר וז"ל וכה"ג הוי פירוש דשינה שמו ושמה ושם עירו ושם עירה דתנן פירק הזורק תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה.

ולא בשינוי השם משם דהא פשיטא שהגט פסול שלא נכתב לשם בעלה פלל כ"א לשם איש אחר אלא בפסולא דרבנן מיירי שלא כתב שם דיהודה ושם דגליל עמו עכ"ל. וכלשונו משם כתב הסמ"ג בהלכות גרושין עשין סי' נ'.

וגם בחי' הרשב"א פירק הזורק כתוב כן וז"ל ואינו מחנור דאטו מי אצטריך מתניתן לפסול גט שנכתב בשם אחר אבל הכא בפסולא דרבנן מיירי כו' עכ"ל. אף י"ל דכוננת הרשב"א אינו כמ"ש בסה"ת דשינוי גמור הנה שלא נכתב לשם בעלה פלל.

פי על טעם זה יש להשיב כמ"ש בתוי"ט דהא דצריך שיהיה נכתב לשמו לאו לשם העצם אלא הכוונה לאותו האיש שהוא יגרש בו עכ"ל. וא"כ אף ששינוי שמה מ"מ אין זה מבטל ענין הלשמה ולשמה.

וכ"כ בקה"ע בירושלמי פָּרַק השולח גבי בראשונה הִיָּה מְשֻׁנָּה שְׁמוֹ כו'. רק פְּנוּת הַרְשָׁב"א דְמֵאָחַר שֶׁהִגֵּט הוּא סְפִירַת דְּבָרִים שֶׁל פְּרִיתוֹת.

וְכַמְבֹּאֵר בְּהַר"ן פָּרַק הַמְּבִיא תַנְיִין (ד"ך) וְכַשְׁנֹכְתָב בּוֹ שֵׁם אַחַר הָרִי מִתְבָּאָר שְׁאִין הַסְפִירַת דְּבָרִים שֶׁל פְּרִיתוֹת מֵהַבְּעַל כ"א מְאִישׁ אַחַר וְנִפְקוּתָא מְכַל זֶה בְּשִׁינוֹי הַשֵּׁם שֶׁהוּא פִּיטוּלָא דְרַבְּנָן שֶׁלפ"ד הַתּוֹס' וְסֵה"ת וְסֵמ"ג וְסִיעֲתָם חֲמוּר מְשַׁאָר פִּיטוּל דְרַבְּנָן דְּבִשְׁאָר פִּיטוּלִים קִי"ל כְּרַבְּנָן דְּפִלְגִי אַר' מְאִיר וְס"ל שֶׁהִנְלָד כְּשֶׁר וְלִהְרַמְב"ם וְרַב הָאִי גְאוֹן לֹא תִצָּא.

אַבְל בְּפִיטוּל דְרַבְּנָן שֶׁבְשֵׁמוֹ וְשִׁמָּה הִנְלָד מְמוֹר מְדַרְבְּנָן. וְכ"ש דְתִצָּא מְזָה וּמְזָה כו'.

וְעַבְב"י סִי קכ"ט בד"ה וְאִם לֹא כָתָב כֵּן. אַבְל לִפ"ד הַתּוֹי"ט בְּהַרְמְב"ם וְהַפְנִי"י בְּרִש"י וְלִפ"ד הַרִיטְב"א וְהַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁבַחֵה"ר י"ל דְּפִיטוּל דְרַבְּנָן שֶׁבְשֵׁמוֹ וְשִׁמָּה ה"ל כְּשֶׁאָר פִּיטוּלִי דְרַבְּנָן.

וְלֹא מוֹדִים חֲכָמִים לר"מ רַק בְּשִׁינוֹי גְמוּר הַפּוֹסֵל מִן הַתּוֹרָה. מִיְהוּ יֵשׁ קִצַּת פּוֹסְקִים דִּס"ל דְּהִלְכָה כר"מ בְּגִיטִין וְזֶהוּ דַעַת ר"ח שֶׁהִבִּיא הָרֵא"ש פ"ח ס"ס"י ט' וְהַרְשָׁב"א רפ"ק (בְּדָף ה') וְעַבְב"י סִי קכ"ח ד"ה שִׁינָּה מְקוּם עֲמִידַת הָעֵדִים וְע' בְּסִפְרָא מְכַמ"א ש"ג ס"ס"י ב': ג וְהִנֵּה שִׁינוֹי זֶה מְבֹאֵר בְּגִמְרָא פָּרַק הַתְּמַבֵּל (דִּס"ג ע"ב) הִיא דְהוּוּ קָרוּ לָהּ נִפְאָתָה אֲזוּל סְהַדִּי וְכָתוּב תִּפְאָתָה.

מְבֹאֵר שֵׁם דֵּה"ל חֲסִפָּא בְּעֵלְמָא: וּמִשְׁמַע כְּפִשׁוּטוֹ דְהִגֵּט אֵינּוּ כְלוּם מִן הַתּוֹרָה [ע' מִפְתַּח].

וְהַרְמְב"ם פ"ב ה"ח שֶׁכָּתָב בְּטַל אוֹ פְּסוּל עֵינִין לַח"מ שֵׁם פִּי דְפִסוּל נִפְקָא לִיהּ מִנְאַבְד וְעֵינִין מְזָה בְּג"פ רס"י קס"ב שֶׁכָּתָב סְבָרוֹת בְּזָה. וְלִכְאוּרָה מִשְׁמַע בְּשִׁינוֹי אוֹת א' בְּטַל הִגֵּט.

וְאֵף שֶׁהַנּוֹ"ן וְהַתִּי"ו הֵם מְמוּצָא א' דְטַלְנ"ת. וּבִתְשׁוּ' לְהַרְמְב"ן סִי קמ"ח הוּבָא ב"י סִי קכ"ה עַל גֵּט שֶׁהִיָּה בְשֵׁם הָאִשָּׁה הַנִּקְרָאֵת אֲשֶׁרְטָרְלָה רִי"ש קְטָנָה כְּמוֹ י' דָּאֵם נִשְׂאֵת תִּצָּא וְהִנְלָד מְמוֹר כו'.

וְכ"מ בְּתִשׁוּ' רִיב"א בְּמֶרְדְּכִי פָּרַק הַמְּגַרְשׁ סִי תמ"ו גְּבִי וְמָה שֶׁקּוֹרִין בְּוִרְיֵישׁ וְאֵנּוּ קוֹרְאִין בְּאוֹרִיֵּישׁ כו' וּבִתְשׁוּ' מְהַרִּיב"ל ח"א סִי כ"ט עַל שֵׁם הָאִשָּׁה גְּוִיָּא וְהִיָּה כְּתוּב בְּגֵט גְּוִיָּא מִשְׁמַע לוּלִי שֶׁהָאִשָּׁה לְאֵנּוּשׁ דְרַכְּמָא לְכַתְּוֵב גְּוִיָּא ה"ל שִׁינָּה שְׁמוֹ וְשִׁמָּה וְהִגֵּט בְּטַל וְתִצָּא מְזָה וּמְזָה כו' ע"ש.

וּבְמַכְמ"א שַׁע"ד סִי כ"ה הִבִּיא בְשֵׁם חֲכָם א' בְּתִשׁוּ' מֵהַרְלַב"ח סִי קל"ב לֹא יִפְסֹל בְּשִׁינוֹי הַשֵּׁם כ"א כְּשֶׁמְשֻׁנָּה מִשֵּׁם אֶחָד לְשֵׁם אַחַר אַבְל מִכִּינּוֹן שִׁינָּה הַשֵּׁם שֶׁל גְּזוּל אֵינּוּ שֵׁם אַחַר אֶלָּא קִיצוּר א"כ לֹא יִקְרָא שִׁינוֹי (מִשְׁמָה גְזֹאֵלָה) שֵׁם לִיפְסֹל כו'.

וּמֵהַרְאֵנ"ח חֲלַק ע"ז מִתְשׁוּ' הַרִיב"א הַנְּ"ל וְכ"ד הַרֵא"ם ח"א סִי ס"ו דֹּאע"ג דָּאִין שֵׁם תִּפְאָתָה לְאִשָּׁה אַחֲרַת כו' וְע"כ לֹא סָמַךְ לְהַקְלַל עַל טַעַם הַזֶּה בְּשֵׁם אִירִינִי שֶׁנִּכְתָּב בִּי"ד יְתִירָה אִירִינִי אַע"ג שְׁאִין בְּעוֹלָם שֵׁם אִירִינִי שִׁינָּה נִקְרָא בְּהַרְגֵּשׁ הַי"ד כו' שׁוּב בָּא לִידֵי תִשׁוּ' מֵהַרְלַב"ח וְרִאִיתִי שְׁגָם הַמְתִיר הוּא הַמְבִי"ט לֹא הַתִּיר רַק מְשׁוּם שֶׁבְּפִי כָּל הַיְתָה נִקְרָאֵת גְּזוּל.

עוֹד כ' דְמֵהַר"א בֶּן שֶׁשׁוֹן בְּתִשׁוּ' סִי לְמ"ד כ' דְשִׁאֲנִי הִיא דְתִפְאָתָה שֶׁהוּא חִילוּק גְּדוּל בֵּין מְבִטָּא הַנּוֹ"ן לְמְבִטָּא הַתִּי"ו. לְכֵן אַע"ג דְלָא הָוִי שֵׁם לְאִשָּׁה אַחֲרַת לֹא הָוִי גְּוִיָּא.

וְאִפ"ל עוֹד מְשׁוּם דְהַשִּׁינוֹי הוּא בְּתַחֲלַת הַתִּיבָה נִיכָר יוֹתֵר וְע' מְכ"ז בְּג"פ סִי קכ"ח סְק"ג בד"ה אִיבְרָא דְאִיכָּא לְמִדְקָה. וַיֵּשׁ לְהַעִיר עֲפַמ"ש בְּש"ע סִי קכ"ו ס"ך וּבב"י שֵׁם בְּשֵׁם הָעֵיטוּר וּמְסַתְבְּרָא כָּל שְׁנִיכָר שֶׁהוּא ט"ס כו' אֵין לְחוּשׁ אֶלָּא בְּגוֹף שְׁמוֹת הַבְּעָלִים עכ"ל.

אם פן לכאורה הנה אפ"ל דאף בגוף שמות הפעלים אינו בטל מדאוריין כ"א מדרבנן מאחר שניכר היטב שהוא ט"ס. אף ז"א דהא גבי נפאתה שכ' תפאתה נקרא חספא בעלמא אף שניכר שהוא ט"ס ויש לומר ע"ז שני טעמים הא' פי אין שנייה לומר ע"ז שניכר שהוא ט"ס ובנדאי צ"ל נפאתה דמנלן לומר פן דדוקא גבי זמן שנייה לומר שניכר שהוא ט"ס שפשותב ברביעי בשבת בכה וכה לירח פלוני א"כ פשדילג הרי"ש של ברביעי אין לו פירוש אחר רק ברביעי דמ"ש אח"כ בשבת בכה ובכה לירח כו' מוכיח עליו דהיינו ברביעי בשבת.

אבל גבי שם פשכותב תפאתה אין ראיה דנדאי שמה נפאתה וכן גבי שמשון עד"מ פשדילג השי"ן שאחר המ"ם הרי י"ל שפא שמו שמון הגם דאינו מצוי פלל עכ"ז אינו דומה לניכר הנ"ל ועוד שעכ"פ לא עדיף מלא כתב שמו פלל מאחר שנקתב בבלבול ובלא כתב שמו הגט פסול מדרבנן או מדאורייתא כמ"ש בש"ע סי' קכ"ט סעי' י"א ובב"ש וג"פ שם.

אף בנדון שמשאלתי שנקתב בינלא דמתקרי בינלייא ביו"ד נתיר דבכה"ג מוכח היטב שהוא ט"ס פי רצה לכתוב על הרגש היו"ד שאחר הקמ"ד וטענה וכו' שני יודי"ן. א"כ שם בינלא מוכח עליו וגם אין שם בינלייא נמצא פלל וה"ל פהא דוינדה דמתקרי זוהי שבמהרא"ש שם שכ' דוינדה מוכיח עליו הביאו המכמ"א שם סוף הסימן כ"ה.

ודומה להא דברביעי בשבת כו' דבשבת בכה לירח מוכיח עליו שהוא ט"ס ה"נ בינלא מוכיח על בינלייא כו'. וגם לא שנייה לומר דעכ"פ ה"ל פלא נכתב שמו פלל דהא נכתב שם בינלא ודי הנה בזה לבד א"כ עכ"פ נכתב שמה.

גם דומה למ"ש בב"י בה' מגלה סי' תר"ץ בשם הירושלמי חד קרי יהודים וחד קרי יהודיים כו' ע"ש דאע"ג דאין ללמוד פלל משם לגיטין מ"מ משמע משם דהוא טעות ושניוי קל יעו"ש. וכיון ששם בינלא נכתב בטוב והוא מוכיח אשר דמתקרי בינלייא פנונתו לשם זה ממש אפשר לומר שאין זה שינה שמו ושמה כו'. ד וכו"נ ראיה מפסקי מהרא"י סי' י"א ונ"ל ולכה הואיל ומוכיח ט"ס מינניה וביה מוקמינן הטעות שטענה בעיבור החדש כו' אבל פל היכא שאין מוכיח הטעות מפח הגט עצמו לא תלינן בט"ס ואי משום דידיע לנו מבחוזן לפי רוב השנים דע"כ דילוג טעות יש פאן נראה דלא דמי למוכח מינניה וביה עכ"ל נהביאו הב"ש סי' קכ"ז סעיף י"ג ס"ק כ'.

ובג"פ שם ס"ק ל"ז. ולכן גבי נפאתה שכתב תפאתה ונדאי לא מוכח יותר מההוכחה דשם דמוכח לפי רוב השנים שע"כ דילוג יש פאן ואפ"ה פסלו אף בטעות דזמן כ"ש בטעות דשם האשה ועכצ"ל דהא דסי' קכ"ו סעי' כ' גבי חסרון ריש דברביעי דכשר היינו משום דמוכח מינניה וביה פנ"ל.

ובנד"ז גבי בינלא דמתקרי בינלייא י"ל ג"כ דחשוב מוכח מינניה וביה. אף דל"ד ממש להכרח דרביעי בשבת כו' דשם מוכרח בלי ספק שהוא ט"ס ואין שם פירוש אחר משא"כ הקא.

מ"מ פיון שבלא"ה י"ל שבילייא אינו שניוי כ"כ דאף שנקתב בשני יודי"ן יש לקרותו פמו שנקראת אשה זו וכמו שאייה שפותבין בשני יודין בב"ש בש"נ אות סמ"ך. וכן שאסייה לפ"ד הגזת ונרדים.

ע"כ יש לסמוך על ההוכחה דבינלא להחשיבו דניכר שהוא ט"ס ושפת יתר והפנונה על שם בינלא כמו שנקראת בפי העולם בהרגש יו"ד. ואעפ"כ לא הקלתי רק משום ששם נקרא בינלייא בחירק תחת הבית וסגול תחת הי' שאחר ה'.

א"כ בכה"ג מ"ש בְּשֵׁנֵי יוֹדִין אֵין שׁוּם שְׁיֻנוּי בְּמִבְטָא וְע' בּמ"ש בְּשֵׁם הַרְשָׁב"ץ גְּבִי תוּנֵס שְׁכַתְּב תַּנֵּס דְּהַגֵּט פְּסוּל וְגַבֵּי טְרַנְטוּ שְׁכַתְּב טְרַנְטָה. וְעמ"ש לְקַמֵּן בְּהַגֵּט שְׁשֻׁנוּ מְמִינָקָא לְמֵאִינָקָא בּד"ה כְּתֹב סוּפֵר גֵּט לְאִישׁ: סִימָן קַעֲג לְעִנְיָן דְּמִתְקַרְיָא מִשְׁנָה בְּפִרְק הַשּׁוֹלַח גֵּט (דָּף ל"ד ב') הַתְּקִין ר"ג הִזְקֵן שְׁיָהָא פּוֹתֵב אִישׁ פְּלוֹנֵי וְכָל שׁוּם שְׁיֵישׁ לוֹ.

יְדוּעַ פִּי' בַּה"ג דר"ל שְׁיָהָא פּוֹתֵב וְכָל שׁוּם פְּלִשׁוֹן הַמְּשָׁנָה. וּר"ת פִּירֵשׁ שְׁיָהָא פּוֹתֵב דְּמִתְקַרְיָא פְּלוֹנֵי.

וְהַקְּשָׁה עָלָיו הַרְמַב"ן מֵהַגְּמָרָא דא"כ אֶפְיָלוּ שְׁרָה וְכָל שׁוּם שְׁיֵישׁ לָהּ ר"ל שְׁרָה דְּמִתְקַרְיָא מְרָיָם. וְהִנֵּה לר"ת צ"ל דְּעִנְיָן דְּמִתְקַרְיָא שְׁיֵינָהּ אַרְפַּאָשֶׁר רַק קֶצֶת אֲנָשִׁים קוֹרִין אוֹתוֹ כֵּן.

דְּוִמְיָא דְּמְרָיָם וְשְׁרָה דְּכוֹתְבִין דְּמִתְקַרְיָא עַל שֵׁם שְׁרָה אֲשֶׁר רַק פְּוֹרְתָא קוֹרִין לָהּ כֵּן. וּק"ק ע"ז דְּהָא דְּמִתְקַרְיָא יֵשׁ לְפָרֵשׁ שְׁנִקְרָא בּוֹ לְכָל הָעוֹלָם.

לְהַבְּדִיל כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ ספ"ג דְּפִסְחִים בְּפִי' וְשִׁמוֹ אֶחָד בַּעוּה"ז לֹא כְּמוֹ שְׁאֲנִי נִכְתָּב אֲנִי נִקְרָא כו'. הָרִי פִי' נִקְרָא הֵינּוּ שְׁנִקְרָא רַק כֵּן.

מִנְהָ לְהַבְּדִיל בְּאֶלְפֵי אֲלָפִים הַבְּדִלוֹת יֵשׁ לְלַמּוֹד לְפִי מ"ש בְּגַמ' בְּגִיטִין שֵׁם (דל"ה סע"א) דְּקַבִּילַת גִּיטָא מִן יָדָא דְּאֶחָד בְּרַ הַדְּיָא דְּמִתְקַרֵּי אֵינָהּ מְרִי. י"ל אַף שְׁשִׁמוֹ הָעֵצָם הִנֵּה אֶחָד.

אֲבָל קְרִיאָתוֹ בְּפִי כָל הִנֵּה אֵינָהּ מְרִי. וְכֵן י"ל בְּפִרְש"י שֵׁם שְׁפִירֵשׁ אֵינָהּ מְרִי כִּי הִנֵּה הִנֵּה חֲנִיכְתּוֹ וּר"ל חֲנִיכָא שְׁהַפֵּל קוֹרִין לוֹ בָּהּ.

דְּוִמְיָא שְׁכַתְּב הָרָא"ש בְּהַשּׁוֹלַח סס"י ז גְּבִי וְהָא דְּאָמַר לְקַמֵּן כְּתֹב חֲנִיכְתּוֹ כְּשֶׁר כּו' י"ל דְּמִיַּיְרִי הֵתֵם בְּחִיכָה שְׁמִפִּירִין אוֹתָהּ בְּכָל מְקוֹם כּו'. אֲבָל גְּבִי מְרִים וְשְׁרָה לִפ"ז לֹא יִתְכַּן לְכַתּוֹב מְרִים דְּמִתְקַרְיָא שְׁרָה כִּינּוּ דְּרוּבָא קְרוּ לָהּ מְרָיָם וְרַק פְּוֹרְתָא קוֹרִין לָהּ שְׁרָה.

אֵין לְכַתּוֹב דְּמִתְקַרְיָא שְׁרָה. כִּינּוּ דְּלִשׁוֹן דְּמִתְקַרְיָא מִשְׁמַע שְׁזָהוּ הַשֵּׁם שְׁנִקְרָאָת בּוֹ.

רַק שְׁיֵישׁ לָהּ שֵׁם עֵצָם אַחַר אֲבָל אֵינָהּ נִקְרָאָת בּוֹ דְּוִמְיָא דְּלֹא כְּמוֹ שְׁאֲנִי נִכְתָּב אֲנִי נִקְרָא. וְלְכַאֲוֶרְהָ כֵּן צ"ל לְדַעַת בַּה"ג דס"ל דְּכוֹתְבִין בְּגֵט רַק וְכָל שׁוּם פְּלִשׁוֹן הַמְּשָׁנָה וְלֹא דְּמִתְקַרְיָא פְּלוֹנֵי.

א"כ אֲמַאי נִזְכָּר בְּגִמְר' בְּפִרְק הַשּׁוֹלַח (דָּף ל"ה סע"א) דְּמִתְקַרֵּי אֵינָהּ מְרִי. הֵן אֶמֶת שִׁי"ל שְׁרַק בְּהַפְּסֵק דִּין כְּתִבּוּ כֵּן אֲבָל בְּהַגֵּט לֹא הִנֵּה נִכְתָּב דְּמִתְקַרֵּי אֵינָהּ מְרִי רַק אֶחָד בְּרַ הַדְּיָא וְכָל שׁוּם שְׁיֵישׁ לוֹ.

אֲמָנָם עכ"ז קִשְׁיָה דְּהַנֵּה בַּה"מ פ"ג מַה"ג סוּף הַלְכָה י"ג גְּבִי וְאָנוּ שְׁיֵישׁ לָנוּ ב' שְׁמוֹת מְבוֹאָר בְּשֵׁם הַרְמַב"ן דְּכוֹתְבִין אֲנָא פְּלוֹנֵי דְּמִתְקַרֵּי פְּלוֹנֵי וּכְמ"ש ג"כ הַרְמַב"א ס' קכ"ט סְעִיף י"ד בַּה"ג"ה. וְכִבְרַ עֲמַד ע"ז בְּסִפְר מְכַתָּב מְאֵלֵהוּ שְׁעַר ד' ס' ב' (דל"ח ע"ד) דְּכִינּוּ דְּהַרְמַב"ן ס"ל כְּשִׁטַּת בַּה"ג וְלֹא כְּשִׁטַּת ר"ת אֶלָּא דְּפִי' וְכָל שׁוּם הֵינּוּ שְׁיִכְתּוֹב מִשֵּׁם הַלְשׁוֹן וְכָל שׁוּם וְלֹא דְּמִתְקַרְיָא.

א"כ לָמָּה גְּבִי וְאָנוּ שְׁיֵישׁ לָנוּ ב' שְׁמוֹת הַצְּרִיף לְכַתּוֹב דְּמִתְקַרְיָא שְׁזָהוּ כְּשִׁטַּת ר"ת וְתִרְצַן ע"ש. וְהַנְּלַע"ד לְתִרְצַן מִשׁוּם דְּבַגְמ' אֲמַרִּינוּ מְרָיָם וְכָל שׁוּם שְׁיֵישׁ לָהּ וְלֹא שְׁרָה וְכָל שׁוּם שְׁיֵישׁ לָהּ.

וְה"נ כִּינּוּ דְּרוּבָא דְּעִלְמָא קְרִי לֵיהּ בְּשֵׁם הַחֲנִיכָא. אֵין לְכוֹלְלוֹ בְּוִכָּל שׁוּם אֶלָּא בְּדְּמִתְקַרְיָא כְּמוֹ שְׁכ' רַמ"א בַּה"ג"ה.

ואפֿשר שײַצא לױ פֿון לױקױמבױן מענגן אַחא בר הדיא דמתקרי איה מרי שױפֿרש שױפֿרש אף בגט
היה פֿתוב פֿון װױנו מױני שױרוב היה קוראין אותו איה מרי ע"כ אין לױלױ בױכל שױם דױגמת
ולא שױרה וכל שױם שױיש לה ולכתוב איה מרי וכל שױם גם פֿון אפֿשר אין לכתוב פֿון מױני שױמו
העצם היה אַחא.

וזה פֿעין תירויז המכמ"א. ועכ"פ למדנו מזה דפי' דמתקריא היינו השם שנקרא בו בפי הרוב
עכ"פ פֿון צ"ל לשטת בה"ג וקרב"ן וסיעתם.

י"ל גם לדידן שנקראים אחר שטת ר"ת דלדידן עכצ"ל דכותבין דמתקריא על שם דפורתא
קורין לו ביה דהיינו מרים וכל שױם שױיש לה שױלשטתו היינו מרים דמתקריא שױרה. ונהרי רק
פֿורתא קורין לה שױרה.

א"כ עכצ"ל דפי' דמתקריא היינו ג"כ רק פֿורתא קורין לה פֿון. וזה דעת הראנ"ח ח"א סי' ג"ל
שױביא הג"פ סי' קכ"ט ס"ב ס"ק י"ג וקביא לו סעד מהרשב"א דכינון שכותב שױרה דמתקריא
מרים משמע שם שױרה הוא העיקר ובאמת מרים הוא עיקר פֿינון דרנבא קרו לה מרים.

עכצ"ל דפי' דמתקריא אינו שנקרא פֿון בפי פֿל. וע' בש"ע סי"ד ובב"ש ס"ק כ"ד ובאחרונים שם
דאפילו נקרא בשני שמות יחד ראובן שמעון רק לס"ת עולה רק בשם ראובן כותבין ראובן
דמתקרי שמעון.

אם פֿון ע"כ דחקינו עצמינו בפי' דמתקרי. כ"ש ש"ל על שם דפורתא קורין דמתקריא.

ועכ"ז שם שאין קוראין בו פֿלל רק שנקתב פֿון לבד י"ל אין שייך לכתוב עליו דמתקריא אף
לשטת ר"ת פֿינון דהוא נכתב ולא נקרא פֿון פֿלל איה וכתוב דמתקריא וזהו שגר. ע"כ בענגן עיר
שכותבין בכל השטרות של יהודים ושל אינם יהודים פֿיאטרא וכן נכתב בספרי הערפאות שלהם
ובפ"כ הן אצל היהודים והן אצל הא"י נקראת העיר טיאטרא יש לכתוב פֿיאטרא דמתקריא
טיאטרא.

דא"א לכתוב דמתקריא פֿיאטרא פֿינון שאין קורין פֿון פֿלל א"א לכתוב שגר. ולדלג לגמרי פֿיאטרא
א"א פֿינון שנקתב פֿון בכל השטרות.

ע"כ ההכרח לכתוב פֿיאטרא דמתקריא טיאטרא. ולדעת בה"ג ודאי פֿשר פֿון לכתחלה די"ל פי'
דמתקריא הוא השם שנקרא בו בפי פֿל.

ולדעת ר"ת דמפֿרשים דמתקריא על שם המיעוט. מ"מ יש לפֿרש ג"כ על כה"ג.

פֿמו בסעף י"ד ה"ל דחקינו בפי' דמתקריא לפֿרש דמתקריא שמעון עם ראובן. פֿון הקא פֿינון
דא"א פֿלל בענגן אחר.

שוב ראיתי פֿון בסוף ספר שמות בהתשובה (דף ק"ט סע"ב) בענגן שױרה דמתקריא מרים. דאם
לא נקרא שױרה פֿלל רק מרים קלקלתו זהו תקנתו ונהכרח גם לר"ת לכתוב שױרה דמתקריא מרים
פֿינון מ"מ שמה הראשון שױרה ונהכרח לכותבו וא"א לכתוב עליו דמתקריא פֿינון שאין קורין בו
פֿלל.

וע' ג"פ סעף י"ח ס"ק צ"ז אינו מסכים לכתוב שם הראשון זהו מפני שנסתקע לגמרי. משא"כ
הקא שגם עקשיו נכתב העיר פֿיאטרא יש לכתוב פֿנ"ל.

וע"ש מענין נהר דונאלי טונא כתב שם עמוד ד' ומיהו נכון הדבר אם היו כותבין שם הראשון כפי מנהגם (דונאלי או דונאי) ודמתקרי טונא עכ"ל: סי' קעד בענין אם לא כתב שמו ושמה אם הגט בטל מדאורייתא: גרסינו פ"ב דגיטין (ד"ך ע"א) וכי תימא ליחוש דילמא אקדים וניהיב ליה זויזי מעיקרא (לכתוב אותה פרושה ולשם גירושיה) הא בעינן שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה (דתנו לקמן דפסול אלמא בעינן שמו ושמה וליפא).

וכ' התוס' אע"ג דמתניתין דפ' הזורק כו' כר"מ משמע דלרבנן כו' ע"ש פל' הדיבור. ועיין פנ"י מה שפירש בו שני פירושים דלהפירוש הראשון נהי דלר' מאיר בלא כתב שמו ושמה הוי פסולא דאורייתא משום דבעינן שיהיה מוכח מתוכו מ"מ לרבנן דלא בעינן שיהא מוכח מתוכו אין בזה פסולא דאורייתא רק פסולא דרבנן והא דאמר רב יוסף למאי נחוש לה היינו כיון דהסופר יודע דהגט פסול דרבנן ע"כ לא יכתבו לו לשם פרישות.

הפירוש ב' דלרבנן ג"כ פסול מדאורייתא. וגם הג"פ סי' קכ"ח סק"י כ' בזה שני פירושים הנ"ל באריכות הפי' הראשון שכ' הוא כפי' השני של הפנ"י.

ואח"כ הסכים יותר לפי שני שכ' והוא פי' הראשון של הפנ"י והביא מזה ג"כ בשם חידושי מהריב"ל. גם במכמ"א שע"ד סי' א' כ' ב' פירושי הנ"ל.

והנה כ"ז בנוי לשטת התוס' ר"פ פל' הגט דלר' מאיר בעינן שיהא מוכח מתוכו מי המגרש כו' אבל אין פן דעת הרמב"ן והר"ן והרשב"א שם. לפ"ז בטל הראיה שהביאו התוס' פאן דע"כ מתניתן דשינה שמו לא מייירי בשנינו גמור דא"כ ליתני לא כתב שמו כלל דשפיר י"ל דמייירי בשנינו גמור וכמ"ש התוי"ט שם בשם הרמב"ם וכ"כ בחידושי הריטב"א שם.

והא דלא תנא לא כ' שמו כלל משום שבכה"ג גם לר"מ אינו פסול מדאורייתא כלל דלא בעינן שיהא מוכיח מתוכו. ולפ"ז להרמב"ם וריטב"א מוכח משם דבלא כ' שמו כלל לא הוי פסולא דאורייתא.

וכן מצאתי בהדאי בחידושי הריטב"א בפ"ק דקדושין (ד"ט ע"א) אהא דגרסינן שם כתב לה על הנזיר או על החרס הרי את מקודשת לי כו' וז"ל ולענין שמו ושמה איכא מ"ד דכיון דהנייה ליציאה מקשינן בעינן בשטר קדושין שמו ושמה.

דשמו ושמה בגט לאו מתקנת ר"ג הוא אלא מדאורייתא דבעינן ספר פרישות שיהא מוכיח מתוכו שיהא עושה פרישות. ומדלא מדפרינן ליה בשום דוכתא כדשקלינן וטרינן דבעינן לשמה ומדעתה משמע טפי פסב"א דמקצת רבנותא ז"ל דלא בעינן בשטר קדושין שמו ושמה מוכיח מתוכו.

דבגט גופא מדרבנן היא מתקנת ר"ג דומיא דשם עירו ושם עירה. ואפילו יהא בגט מדאורייתא התיב דכתיב ספר פרישות אבל בשטר קדושין כיון שמוכיח לנו למי מקדש ומי הוא המקדש בהא סגי ולא בעי מוכח מתוכו.

והיינו דלא אדכר בהא דהכא ולא בשום דוכתא בתה פלונית מקודשת לפלוני וכן נראה נכון עכ"ל. ואע"פ שהרשב"א והר"ן שם כ' דצריה שיפרש שם האישה והאשה בשטר קדושין ג"כ מ"מ מסתימות לשון הרמב"ם פ"ג מה' קדושין משמע דס"ל ג"כ פהריטב"א.

ובש"ע סי' ל"ב ס"ד הביא דעת הרשב"א ונהר"ן בשם יש מי שאומר משמע שתופס עיקר יותר דבשטר קדושין א"צ שמו ושמה. א"כ לפ"ז נוטה יותר לסברת הרשב"א דבגט גופא מדרבנן הוא.

וכ"כ הלח"מ פ"א מה' גרושין בדעת הרמב"ם וכדעת ר' יואל שפמך דכי ר"פ פל הגט: ב אף מה שהקשו ע"ז ממ"ש בגיטין (ד"כ) למאי ניהוש לה כו' הא בעינן שמו ושמה כו' אין די בשוב הפנ"י והג"פ משום דהסופר לא יכתוב דפשוטא דגמ' משמע דהגט אינו פלום.

ולפעד"נ דאף לדברי ר' יואל וסיעתו ע"כ לא קאמר אלא כשכתב לשון נוכח בגט הרי את מגורשת ממני. דנמצא מבואר שהוא המגרש והיא המתגרשת לכך אע"פ שלא הזכיר שמו ושמה הגט פשוט מדאורייתא.

אבל בפרשה פרייתות שבתורה שנאמר הכל כמדבר בעד אנשים ונשים דעלמא פי יקח איש אשה כו' וכתב לה כו' ושלחה מביתו כו' אזי כשכתב גט בלשון הנה ודאי שמו ושמה מעכביים דאם כתב שמו ושמה אזי י"ל דאפילו בכה"ג הגט פשוט מדאורייתא מיהו מדרבנן ודאי פסול דהא בקדאי אמרינן בפרק המגרש (דפ"ה ע"ב) דיתהוייין דיתיבויין תלתא יודין ופרש"י דאי לא שדיא ביה אלא תרי יודין משמע די תהויין נשים דעלמא.

והרמב"ם פי' דאי לא כתב אלא שני יודין משמע שהוא מדבר עם שתי נשים ונמצא שאינו מגרש לזו אלא לאשתו אחרת והובא בש"ע סי' קכ"ו ס"י. וע' בג"פ שם ס"ק מ"א שם פסל הרלב"ח גט שהיה כתוב בו אנת אנתתי גזול בת שלמה באיזה מקום שתמצא מפני שהוא לשון נסתר כו' ע"ש ונהרי התם בגמ' מייירי אף שכתב בו כמה לשונות לשון נוכח כמו הרי את מותרת לכל אדם ודן דיהויי ליכי מנאי ספר תרוכין כו' ועוד כאלו וגם כתב שמו ושמה אפ"ה אם נזכר בו רק תיקבה אחת דיתהויין דמשמע כמדבר על נשים דעלמא הגט פסול מדרבנן כ"ש פרשה שבתורה דמדבר הכל רק על אנשים ונשים דעלמא שאע"פ שהזכיר שמו ושמה ודאי הגט פסול מדרבנן עכ"פ.

וכ"ז כשהזכיר שמו ושמה. אבל כשלא הזכיר כלל שמו ושמה ורק נכתב פרשה שבתורה המדבר על איש ואשה דעלמא אזי ודאי אין בו ריח הגט כלל לכ"ע.

ואינו דומה כלל למ"ש ר' יואל וסיעתו דשמו ושמה אין מעכביים דזהו כשכתב הגט בלשון נוכח שהוא המגרש והיא המתגרשת. ואפילו בשטר קדושין צ"ל את מקודשת ולא בתה.

ועוד דהא תנו פרק המגרש (דפ"ה) גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם. ועיין בפ"י הרא"ש פ"ק דנדירים (ד"ה סע"א) דבזה הוא פורתה כו' ומשמע קצת דא"צ שמו ושמה.

והשתא א"ש הא דפליג ר' יהודה דבעינן ג"כ ודן כו' ומנאי כו' דאל"כ אין זה ידים מוכיחות שהוא מגרש אותה. אבל אם ההכרח לפרש שמו ושמה בגט אזי גם בלא ודן ומנאי הנה ידים מוכיחות טובא דהוא המגרש והיא המתגרשת מאחר שכ' אגא פב"פ פטרית כו' ית פב"פ אנתתי כו' מה צנרף למנאי.

ובהא א"ש ג"כ הסוגיא (ד"ד) אפילו למ"ד שאין שמו ושמה מעכביים. דלא מיבעיא לר' יהודה דבעי ידים מוכיחות ואפילו כשכתב בלשון נוכח הרי את מותרת לא מהני בלא ודן ומנאי כ"ש וק"ו בכתב לשון נסתר.

אָלאַ אָפּילו לרַבָּנָן וְאַפּילו לַאֲבֵי דס"ל דלרַבָּנָן לָא בְּעֵינָן יָדִים מוֹכִיחוֹת מ"מ הֵינָנו דְּלָא בְּעֵינָן וְדָן וּמִנְאֵי אָבֵל כְּשֶׁפֶתַח לָהּ בְּלִשׁוֹן נוֹכַח. מִשָּׂא"כ פְּרָשָׁה שְׁבַתוֹרָה אָפּילו יָד שְׂאִינוּ מוֹכִיחַת כָּלֵל לָא הָוֵי. דְּהֵנָּה גַם בְּהָרִי אֶת מְקוֹדֶשֶׁת בְּלֵא לִי י"א דְּגָרַע מִיָּדִים שְׂאִין מוֹכִיחוֹת וּלכ"ע לָא הָוֵי קְדוּשִׁין. אָכֵן בְּאַמַּת אַף לְהַמְחִמִּירִים שֶׁהֵבִיא הָר"ן רַפ"ק דְּקְדוּשִׁין הֵינָנו מִשׁוּם שְׂאֵמֵר לְשׁוֹן נוֹכַח.

אָבֵל פ' פְּרִיתוֹת שְׁבַתוֹרָה לכ"ע לָא הָנָה אָפּילו יָדִים שְׂאִין מוֹכִיחוֹת שֶׁהוּא מְגַרְשָׁה. פִּינָן דְּמַדְבַּר בְּעַד מְגַרְשׁ וּמִתְגַּרְשֶׁת דְּעֵלְמָא וְגַם לִיכָא שְׂמוֹ וְשָׂמָה מִשָּׂא"כ כְּשֶׁפֶתַח הָרִי אֶת מְגַרְשֶׁת מִמְּנֵי וּמוֹתֶרֶת לְכָל אָדָם וְדָן דִּיקְוֵי כו' אַף שְׂלֵא כ' שְׂמוֹ וְשָׂמָה אֵין מְסוּגָיָא זֵו שׁוּם רְאִיָּה שְׂיִהֵיָה הַגֵּט פְּסוּל מִדְּאוּרְיִיָּתָא.

וּבְחֻמֵּי גְדַחְקוֹ הַג"פ וְהַפ"י. וְעֵינָן בְּגַמְרָא פ' ג"פ (דקע"ב ב') מְמַדָּה מִהֵוּא גְבָרָא דְנִפְיָק תוּמֵי יָדֵיהּ מִשְׁמַע.

וּכַמ"ש בַּש"ע ח"מ ס' נ' וְס' ס"א ס"י. מִשָּׂא"כ כְּשֶׁפֶתַח בְּלִשׁוֹן נִסְתָּר.

וּכ"ש פ' שְׁבַתוֹרָה שֶׁהִיא דְרָךְ פְּסָק וְהוֹרָאָה וְלֵא מוֹרָה עַל מַעֲשֵׂה גְרוּשִׁין כָּלֵל בַּפ"מ. וּז"ש רַש"י פְּשִׁטָּא לָן דַּפ' שְׁבַתוֹרָה אֵינוּ גֵט: ג אַח"כ מְצֵאתִי בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א פ"ק דְּנִדְרִים (ד"ה) וְז"ל וְלִדְיָדֵי קִשְׂיָא לִי הָאִיךָ אֶפְשָׁר לֹמֵר דְּבַמְנָא פְּלִיגֵי דְהָא וְדָאֵי צָרִיךְ הוּא לְכַתּוּב בְּגֵט שְׂמוֹ וְשָׂמָה וְאַפּילוּ בְּדִיעְבַד כְּדָאִיתָא בְּפִרְק הַמְבִיא תַנְיִין גַּבֵּי הֵוּא גְבָרָא דְעָאֵל לְבֵי כְּנִישְׁתָּא וְשָׁקֵל ס"ת וְיִהִיב לְדַבֵּיתָהּ.

וּכְיִןן שְׂכָן אָפּילוּ לָא פֶתַח מְנָאֵי מוֹכַח מְלִתָּא וְדָאֵי דְאִיְהוּ מְגַרְשׁ לָהּ וְהִיכֵי בְּעֵי ר' יְהוּדָה מְנָאֵי דְהָא אִיְהוּ אִיכְתוּב בְּהִדְיָא בְּגִיטָא וְאִיְהוּ הוּא דְמְגַרְשׁ לָהּ עכ"ל. וְנִדְחַק שָׁם לְתַרְזֵן.

זֵה אָכֵן לַפ"ד ר' יוֹאֵל וְהָרִיטְב"א א"ש דְּעֵיקָר פְּלוּגְתָּא דְמְנָאֵי זֵהוּ מִשׁוּם שְׂאִין שְׂמוֹ וְשָׂמָה מְעַכְבִּים דִּיעְבַד מִדְּאוּרְיִיָּתָא. אָלָא שְׂעַדְיִין י"ל א"כ מֵהוּ דְקָאֵמֵר הַש"ס הָא בְּעֵינָן שְׂמוֹ וְשָׂמָה.

הָלֵא עֵיקָר הַטַּעַם מִשׁוּם שְׂלֵא נִכְתַּב הָרִי אֶת מוֹתֶרֶת כו'. וְי"ל דְּנִדְאֵי אֵילוּ כ' שְׂמוֹ וְשָׂמָה י"ל דָּאע"פ שְׂלֵא כ' לְשׁוֹן נוֹכַח הָוֵי גֵט פְּשָׁר וּכ"מ מ"ש בַּגַּמ' פ' הַמְגַרְשׁ (דְּפ"ה סע"ב) אִיךָ פַּב"פ פְּטִיר וְתָרִיךְ כו' אֲנַתְתִּיָּה כו' אַע"ג דְּאֵינוּ לְשׁוֹן נוֹכַח.

וְעַמ"ש מְזָה בְּתִשׁוּ' אַחֲרֵת בְּעֵינָן נִסְחָ גֵט תְּרִשׁ הַנְּזַכֵּר בְּרִי"ו נכ"ד וְעֵינָן בְּתִשׁוּ' צ"צ ס' ס"ח וּבְתִשׁוּ' שְׁבו"י ח"א ס' קכ"ג. נִמְצָא עֵיקָר הַפְּסוּל מִשׁוּם שְׂלֵא נִזְכֵּר שְׂמוֹ וְשָׂמָה.

וְשִׁפִּיר אָמֵר הָא בְּעֵינָן כו'. וּמ"מ קִשְׂיָה מִהַמְשַׁנָּה הַפּוֹתֵב טוֹפְסֵי גִיטִין צָרִיךְ שְׂיַנִּיחַ שְׂמוֹ וְשָׂמָה דָּאֵם אִיתָא דָּאֵם לָא פֶתַח שְׂמוֹ וְשָׂמָה הַגֵּט פְּשָׁר א"כ מִדְּעוּע יְפִסּוּל אֵם לָא הִנִּיחַ שְׂמוֹ וְשָׂמָה כו'.

וְהֵנָּה לַפמ"ש הַתּוֹס' דְּשִׁנְיָה שְׂמוֹ וְשָׂמָה הָוֵי פִּיְסוּלָא דְרַבָּנָן כו' אָלָא דְהוֹקְשָׁה לָהֶם דַּע"כ לַר"מ בְּעֵינָן שְׂיִהָא מוֹכַח מִתּוֹכוֹ כַּנ"ל. וּלְפַמְשַׁנ"ת סְבָרָא זֵו פְּלִיגֵי רַבִּים עֲלֵיהֶם א"כ מִשְׁמַע לְכַאוּרָה דְּשִׁנְיָה שְׂמוֹ וְשָׂמָה ה"ל פִּיְסוּלָא דְרַבָּנָן.

וְזֵה קִשְׂיָה דְהָא גַבֵּי נִפְאָתָה תְּפָאָתָה אֲמַרִּינָן הַגֵּט חֲסָפָא. ע"כ צ"ל כַּמ"ש הַתּוֹס' שֶׁהוּא ע"ד בְּרִאשׁוֹנָה הִנָּה מְשַׁנָּה שְׂמוֹ וְשָׂמָה שְׂיִהָה פּוֹתֵב שֶׁם יְהוּדָה בְּגַלִּיל כו'.

מִיְהוּ לְהִירוּשְׁלָמֵי דְגַם פִּי בְּרִאשׁוֹנָה הִנָּה מְשַׁנָּה הֵינָנו שְׂיַנְוֵי גְמוּר. קִשְׂיָה א"כ אִיךָ יְפָרְשׁוּ הַמְשַׁנָּה שְׂיַנְיָה כו': שְׂמוֹת גִּיטִין סִימָן קַעָה בְּגֵט שְׂנִכְתַּב בּוֹ שֶׁם אָבִי הַמְתַּגַּרְשֶׁת פֶּהֵן וְהוּא אֵינוּ פֶהֵן וְהוּא

מקום עיגון לגמרי באפס תקנה על גט אחר: הנה ראיתי לחכם אחד שצייד להתיר ב' היתרים האחד עפ"מ"ש בתוספות גיטין (ד"פ ע"א) שאין שטר נפסל כו' אלא אפילו אינו פהן השטר פשר כו'.

וכ' בתשו' נו"ב סי' פ"ט דכוננת התוספות רק דהעדים לא נפסלו ע"י שכתבו פהן על מי שאינו פהן. ונפ"מ דבשאר שטרות השטר פשר אבל בגט פסול מטעם שיאמרו שאין זה המגרש. ולפמש"ש בשם רש"ל וקאלו עדים שלא גירש פלוני זה. א"כ גם בשטרות י"ל שאין לזה דין שטר.

וצ"ע בטוש"ע ח"מ סי' מ"ט ס"ו. ועיין בתשו' רע"ק איגר בתשו' הבית מאיר שם סי' קי"ט).

מ"מ י"ל אף דאיכא לעזו כמו בשם אביו י"ל כיון שא"צ לקותבו אף לכתחלה ע"כ גם בשינה בו פשר. (הג"ה).

ועיין בזה במכמ"א שע"ד סי' ז"ך הביא שזהו פלוגתא דהתוספות וקרא"ש ע"ש דס"ב ע"ג וע"ד ד"ה באופן דהתוספות. ודס"ג ע"ב ד"ה סוף דבר העלה דמ"מ שינה שם האבות פסול אף להתוס' משום די"ל דס"ל דשם האב צריף לכתוב.

וא"כ לפ"ז בענין פהן דלכ"ע א"צ לכתוב י"ל דלהתוס' אף אם שינה בו פשר כמו בשטר דגובין מפנו ע"ש במכמ"א דס"ב תחלת עמוד ד'. מיהו לפמש"ל בשם רש"ל צ"ע. עכ"ה).

גם סה"ת והמרדכי והסמ"ג והר"ן שהכשירו בשינוי מקום לידה נקטו רק הטעם משום דא"צ לקותבו. ב אלא דלקאורה יש לדחות.

די"ל דהתוספות נמי מודו דהיכא שיש חשש לעזו אף שהוא דבר שא"צ לקותבו אף לכתחלה מ"מ אם שינה בו פסול ומה שנקטו התוספות בשינה מקום לידה משום דשינוי בדבר שא"צ לקותבו היינו דאם הנה השינוי בדבר שצריף לקותבו אף רק לכתחלה אם שינה בו פסול אע"ג דליכא לעזו משום דזהו כמו משנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין.

ואח"כ כ' שאינו פן אלא שבדבר שא"צ לקותבו אף לכתחלה אף אם שינה בו פשר. ורצה להסכים גם דעת קרא"ש פן (הג"ה).

דברי המכמ"א הנ"ל הם כנגדו דביאר דלדעת קרא"ש אם יש לעזו פסול ולע"ד יש עוד טעם ע"פ מ"ש בתשו' תודת שלמים סי' א' דבשינה שם האב בגט בטל מדאורייתא כמו בשינה שם עירו ע"כ צ"ל דה"ל כמבואר בהגט שאין זה המגרש וכ"מ ממ"ש בהג"א פ' השולח רס"י ז' דהוי מוניף מתוכו וכמש"ל בשם רש"ל.

אף א"כ גם בשטרות יהיה פסול. ואפ"ל שפאמת פן הוא ומ"ש הטור ח"מ סי' מ"ט סעי' יו"ד בשם קרא"ש יתבאר לקמן.

עכ"ה): ג ואחכ"ז יש להקל במקום עיגון גמור בכתבו על המגרש עצמו שהוא פהן אף שאינו פהן (הג"ה). בג"פ סי' קכ"ט סעי' ז' ס"ק מ"ם כ' וז"ל משא"כ הגט שכתוב בו הפהן דאם אינו פהן הוא גט בטל אליבא דכ"ע עכ"ל ועיין ח"מ סי' י"ג סק"ז בגט שהיה בטל מן הדין כו' והיינו שהיה

כתוב על המגרש הלוי והוא לא הנה לוי כמבואר בתשובה מהרמ"ל סי' קי"ז הנה ס"ל להחמ"ח דהגט בטל ממש ובטל היינו מדאורייתא.

עכ"ה) ומ"מ חלילה להקל. אבל בנ"ד שהשינוי דכהן הוא בשם אבי המתגרשת פיון אפילו בשינוי גמור מכשיר בעל העיטור ואף שהרא"ש פוסל מ"מ כ' הג"פ ס"ק מ"ט דפסול רק מדרבנן ומהרא"ם בתשובה סי' ס"ו כ' דחכמי עירו הכשירו. (הג"ה).

בש"ת תודת שלמים סי' א' פסק דבשינוי שם אביה הגט בטל מדאורייתא. ודלא כהב"ח. גם במכמ"א שע"ד ס"י ז"ך העלה דאפילו נשאת תצא. רק לדבריו י"ל שהיא ע"ד פיסולא דרבנן שבשמו ושמה שמ"מ מודים חכמים לר"מ בהם שתצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו הם בה. ועמ"ש לקמן בשם תשובות הבית מאיר והגאון רע"ק איגר ז"ל ס"ל דהוי גט בטל מדאורייתא. והיא דמהרא"ם שחלקו עליו חכמי עירו י"ל שאין זה שינוי גמור מ"ש בת תאנים במקום בת טנם שאין זה רק הוספת אות א' וי"ד כמ"ש במכמ"א שע"ד סי' ל"מ"ד.

ועיין שו"ת צ"צ סי' פ"ג שפסל לגמרי וצוה לשורפו כדי שלא יצא מכשול אף שהשינוי הנה בשם אבי המתגרשת עכ"ה) ויש לחלק בין פשהשינוי בשם אבי המגרש לכשהשינוי בשם אבי המתגרשת לפי שהאשה אינה נקראת ע"ש אביה כ"א ע"ש בעלה (הג"ה).

וזהו נגד הפסוק ואת דינה בתו ספ"ג דנדה דף ל"א סע"א). והגם שפכרא הנ"ל נזכר בג"פ ס"ק מ"ט אין לזה יסוד כלל.

וצ"ע איך הדין בשטרי מומן פיון ששינוי פרק ג"פ שנים שהיו בעיר שם אחד יב"ש ושם אחר יב"ש אין יכולים להוציא שט"ח זע"ז אע"פ שהאחד מוחזק בהשטר. וע' יבמות פט"ו (דקט"ו סע"ב) דחבי בר נבאי מוציא שט"ח על אחרים.

וע' בש"ע ח"מ סי' מ"ט רסע"י ז' וסע"י ז' אבל הם מוציאים כו'. וזהו הענין דיבמות פט"ו כמ"ש בבאה"ג שם.

וכיון דעכ"פ הם א"י להוציא שט"ח זע"ז כמ"כ בפאשר בשט"ח מבואר יוסף בן שמעון והוא באמת יוסף בן שמואל איך יכולין לחייבו ע"י הוכחה דט"ס הוא. ומ"ש פ"ב דכתובות (דף כ"ד ע"ב) ל"מ"ד אין מעלין משטרות ליוחסין דרבא אמנה שבשטר קא מסהדי ולא על היותו כהן.

כוננתו רק דאין מעלין מזה ליוחסין. אבל לא לגבות ממנו מומן כשכתוב בשטר הפהן והוא באמת אינו כהן.

דאפ"ל אם יתברר שזה האיש הלנה אינו כהן וטוען שלא הוא לנה שהרי אינו כהן ובשטר כתוב הפהן י"ל באמת אין גובין ממנו אלא א"כ יש ראיה ברורה שזהו הוא. אף התוספות דגיטין (ד"פ ע"א) כתבו בהדיא שהשטר כשר.

וצ"ל דמיירי שנתברר הדבר בבירור ע"י העדים שהשטר נכתב על איש זה. או מיירי כשהלנה מודה וקמ"ל דאז דין שטר יש לו ולא דין מלנה על פה וכה"ג איתא בהה"מ פכ"ד מה' מלנה דין ח' גבי אא"כ באו עידי השטר כו' הובא ב"י סי' מ"ט אחר מחודש ו'.

ועבב"י סי' קכ"ט ד"ה וכו' שם עוד. פי' רק דכוננת התוספות דלא מיפסלי עדים ע"ז.

ואפ"ל מ"מ אם הלנה טוען שאינו הוא אין מוציאין ממנו ממון ע"י השטר. וכ"כ התו"ג סי' קכ"ט סעיף ז' בבבאוריים ס"ק י"ב ב' וז"ל ואם פתבו פהן על מי שאינו פהן אפילו ה"ש מכשירים מודים דפסול כו' יש הוכחה דאחר הוא וראיה לזה מח"מ סי' מ"ט בתנאים ס"ק י"ב עכ"ל.

ור"ל דשם כ' התנאים דאם בא לגבות מיב"ש הדר בירושלים ובשטר כ' הדר בתברון א"י לגבות ממנו אף אם דומה ענין המקום לכהן יעו"ש. א"כ נמצאנו למידים שאם בשטר כ' יב"ש הפהן והוא אינו פהן יכול לגבות ממנו.

והן אמת ראיתי בתשובת הגאון רע"ק איגר ז"ל סי' קי"ט תשובת הגאון בית מאיר שפתב דאף להרא"ש שטר שנכתב בשם פהן ואינו פהן דכשר הרי ע"כ אף אם יטעון הלנה איני איש הנה שהרי איני פהן לא שמענו ליה וגובין ממנו מפני שלא הוחזק אחר בשמו ושם אביו עכ"ל ולא ידענא מנ"ל זה בפשיטות וע"ש שמה מביא ראיה להכשיר בגט ג"כ מה"ט.

אבל גם בשטרי ממון אין דבריו מוכרחים. וע"ג פ"פ סי' קכ"ט ס"ק ל"ה דצ"ח סע"ד ודצ"ט ע"א דהחולקי' על התוספות ופוסלים בשנינוי מקום הלידה ע"כ יפרשו הגמ' דכתובות (דכ"ד ע"ב) הנ"ל בענין אחר והיינו שיפרשו דכשבאמת אין הלנה פהן ונכתב עליו הפהן השטר פסול.

ואע"ג דעדים לאו אפולא מילתא קמסהדי מ"מ נפסל השטר כיון דמשמע שזהו איש אחר וכמו שאמרו בירושלמי לענין שט"ח המוקדמין דהע"ח עצמן מודיעים שהוא מוקדם ואומרים ע"ז חתמנו וע"ז לא חתמנו ועי"ז נפסל השטר והעדים פשרים כמ"כ הוא בענין הפהן כו' וע"ש בתשובה הנ"ל ס"ל בשניה מקום דירה וכן בשניה שם אביו הגט בטל מדאורייתא והוא בכלל ענין הג' שפתב הרמב"ם פ"א מה"ג וז"ל ושיהיה הענין הכתב שגירשה וחסירה מקנינו עכ"ל.

ור"ל ואם בכתב הגט מבואר שם אביו או שם אביה בשנינוי ממש. א"כ אין מבואר שהוא גירשה וחסירה מקנינו.

ודבריהם עולים בסגנון אחד עם מ"ש הנ"ב סי' פ"ט בשם רש"ל וכדלעיל סעיף א': ד והנה מ"ש הטח"מ סי' מ"ט סעיף יו"ד בשם תשובת הרא"ש ונאפי' אם לא פתבו העדים שטר אחר אם יתברר הדבר שיש בו טעות סופר השטר פשר עכ"ל והוא מתשובת הרא"ש סוף פלל ס"ח סי' ל"ב ושם מבואר שלמד כן מדין אחריות ט"ס הוא.

דאמרינו כן מפת סברא דלא שדי אינש זוזי בכדי וכ"ש פאן שהעדים החתומים עשה"ט יודעים ואומרים שטעו ונכתב רחל במקום לאה כו' ע"ש. ולכאורה אין כן דעת הרשב"א בתשובה ח"ג ס"י ד' בענין שטר שהיה צריך לכתוב שנת נ"ח וטעה וכתב נ"ז ומתוך השטר נראה שהוא ט"ס אעפ"כ העלה שאם כת"י העדים יוצא ממק"א אין נאמנים לומר טעינו כו'.

ותשובה זו הובאה ב"י בח"מ סי' מ"ג קודם סעיף נא"ו בקצרה. ואם בטעות דומן כ' כן כ"ש בשטעות בשמות הבעלים.

וענין בש"ע סי' מ"ג סעיף ח' בהג"ה וענין בסמ"ע שם ס"ק י"ג ובש"ף שם ס"ק י"ז. והטעות בשם הבעלים מלאה לרחל י"ל ודאי נק' טעות שאין מצויים לטעות יותר מהטעות בזמן מן נ"ז לנ"ח.

או מן קל"ד לק"ד. ועכצ"ל דס"ל דאין זה דומה פלל לענין אחריות ט"ס הוא.

והנה הרב"י בש"ע סי' מ"ט ססע"י נא"ו כתב ג"כ דינו של תשובת הרא"ש הנ"ל רק בשם ויש מי שאומר. ובתנאים שם סק"ה כ' ג"כ דינו של תשובת הרא"ש הנ"ל במחלוקת שנויה מטעם אחר ור"ל דאפילו יהיה העדים נאמנים לומר טעינו מ"מ אין לזה דין שטר פינון שנקתב בו שם אחר ונ"ל דהא העדים כתבו ראובן ונאמת פי טעו וה"ל לכתוב לוי.

עכ"פ בשטר לא נזכר רק ראובן א"כ ליכא שטרא דהא בעינן מוכח מתוכו והא לא מוכח מתוכו פלל כו'. והרא"ש אפטר דס"ל פדעת הרמב"ן הביאו הר"ן ר"פ פל הגט דאפילו לרבי מאיר לא בעינן מוכח מתוכו כו' עכ"ל והאריף.

ולפע"ד אף למ"ד דלא בעינן מוכח מתוכו מ"מ זהו עכ"פ פשבהשטר מבואר ג"כ שזהו הלנה רק שאינו מוכח כ"כ דשטרא יש עוד יב"ש בכה"ג מפשרי. אבל בשטר שיש בו שינוי השם ומבואר שאין זה הלנה.

אף אם העדים נאמנים שהוא ט"ס שהרי יכולים לעשות שטר אחר. עכ"ז שטר זה אין לו דין שטר פלל רק במעשה דתשובת הרא"ש הנ"ל שכ' ראובן ונאמתו רחל ונדוע שראובן זה אשתו לאה בכה"ג הסכים התנאים דהשטר פטר.

וצ"ע.

ונאף אם בשטרות כה"ג פטר משום דהשטר עיקרו רק לראיה. אבל בגט י"ל אף כה"ג פסול דהא בעינן ספירת דברים בהגט שמגרש פלונית.

ולפי הגט מבואר דלא היא היא המתגרשת. ולכאורה זהו כ"ש מדין הפלוגתא פ"ק דנדרים (דף ה' סע"ב) אם בעינן ידים מוכיחות בגט שכתוב ודן דיהוי ליכי מנאי ספר תרוכין.

כדי שלא יהיה המשמעות שלא הוא מגרשה אלא אחר מגרשה הגם שזה חשש רחוק מאד. שהדברים ק"ו אם בגט מבואר שינוי בשם אבי המתגרשת מבואר שאינו מגרשה פלל כ"א מגרש אשה אחרת.

והנה בטוש"ע ח"מ סי' מ"ט ס"ז הביא ב' דיעות אם צריך לכתוב שם עירו של לנה או מלנה בשטר. והרמב"ן ס"ל דא"צ לכתוב שם עירו וא"כ להרמב"ן אם כתב בהשטר יוסף בן שמעון הפהן לנה מפב"פ מנה ובאמת טעו שזה הלנה יב"ש אינו פהן א"כ נדאי אין לזה דין שטר דיוכל הלנה לומר נדאי איני הלנה שהרי איני פהן.

ומ"ש הבית מאיר שאין שומעין לו מפני שלא הוחזק יב"ש אחר. אינה טענה פינון דאין כותבין שם עירו של הלנה יוכל הלה לומר פמה יב"ש איכא בעניירות אחרים שהם ג"כ פהנים.

ונאף אם העדים מעידים שזה היב"ש הוא הלנה וטעו בענין פהן יש ב' תקירות הא' אם נאמנים ע"ז כשכת"י יוצא ממק"א. הב' אף אם נאמנים אין לנה דין שטר אף לדעת הרמב"ם פכ"ד מה' מלנה ה"ח שבש"ע סי' מ"ט ס"ז מטעם הנ"ל דזה גרע משני יב"ש כו'.

פינון משמעות השטר שאינו זה. וכ"ש בגט פשפתבו שהמגרש הוא פהן ובאמת אינו פהן והרי ג"כ אין כותבין שם עירו הרי מבואר בהגט שאיש אחר הוא המגרש.

וה"ל גט בטל פדעת החמ"ח והגט פשוט ס"ק מ"ם והתו"ג הנ"ל ולא נמצא חולק ע"ז פלל. אף לדברי הר"ר ישעיה שפטור ח"מ שם סע"ף י"ב שצריך לכתוב שם העיר פלוני שמעיר פלונית

לְנֵה מְפִלוּנֵי א"כ פִּינּוֹן שְׁנֵכְתָב שְׁמוֹ וּש"א וּש"ע וְלֹא הֶחֱזֹק עוֹד אִישׁ בְּשֵׁמוֹ וּש"א פֶּן בְּעִיר זֶה אֶז אֶפְשָׁר יֵשׁ מְקוֹם לְסִבְרַת הַבַּיִת מֵאִיר הַגָּז"ל דְּצָרַף שְׁפָתָב פֶּהֶן וְהוּא אֵינּוּ פֶּהֶן תְּלִינּוּ דַט"ס הוּא וְגוֹבִין מְמַנּוּ הַמְמוֹן.

וּג"ז צַע"ג. וּבִאֲגוּדָה פ"ב דְּכַתְּנֻבוֹת ס"א כ"ה פְּתַב וְז"ל אֵין מְעֵלִין מְשֻׁטְרוֹת לְיוֹחֲסִין אֲמָנָה שְׁבִשְׁטָר הֵן מְעִידִין וְלֹא אֶכּוּלִי מִיְלֻתָא פְּגוֹן אִם פְּתַב בּוּ פְלוּנֵי הַלּוּי אוּ פֶּהֶן וְאֵינּוּ נִפְסָל בּוּ אִם שְׁיָנָה מְפָאן הוֹכִיחַ ר"י אִם שְׁיָנָה מְקוֹם לִיְדָה בְּגִט פֶּשֶׁר פִּינּוֹן דְּאֵינּוּ חוֹבָה לְקוֹתְבוּ עַכ"ל מְשַׁמַּע דַּס"ל שְׁהִשְׁטָר פֶּשֶׁר וְגוֹבִין בּוּ.

וּאִפ"ל דְּמִיְיָרֵי שְׁפָתוֹב בּוּ פַב"ב מְמָקוֹם פְּלוּנֵי וְכִינּוֹן דְּלִיכָא אַחַר בְּמְקוֹם זֶה בְּשֵׁם זֶה מוֹכַח שְׁטַעָה בְּעֵנִין הַפֶּהֶן. וְהִנֵּה בְּגִמְרָא פַב"ת דַּב"ב (דַּקַּע"א) שְׁטָר שְׁפָתָב בּוּ בְּשִׁבְתָּ אוּ בְּעִשְׂרָה בְּתִשְׁרֵי הַשְׁטָר פֶּשֶׁר חִיְיָשִׁינּוּ שְׁמָא אֵיחְרוּהוּ וְכַתְּבוּהוּ.

וְע"ש בַּפְרָשָׁב"ם. פְּגוֹן בְּמְקוֹם שְׁפוֹתְבִין לְחֻדְשֵׁי הַחֲמָה כו'.

וְע' מְנָה בְּטוֹר ס"א מ"ג סַט"ז וּבב"י שֵׁם וּבַסִּי' מ"ב סְעִיף י"ד הָרִי מְסַפֵּק מְכַשְׁרִינּוּ הַשְׁטָר. א"כ זֶה לְכַאוּרָה רְאָיָה לְדַבְרֵי הָאֲגוּדָה בְּשֵׁם ר"י.

דְּכִינּוֹן דְּלֹא אֶכּוּלִי מִיְלֻתָא קָא מְסַהֲדֵי אֵין מְבִטְלִין הַשְׁטָר לְגַמְרֵי מְחַמַּת שְׁפָתוֹב בּוּ הַפֶּהֶן וְהִינּוּ כְּדְמוּכַח טוֹבָא שְׁעַל אִישׁ זֶה הוּא הַחוֹב וְלֹא עַל אַחַר שְׁשֵׁמוֹ כְּשֵׁמוֹ. וְזֶה כְּעֵין מ"ש בְּתִשְׁבוֹת הָר"ן ס"א ל"ג וְז"ל וְכָל שְׁהַעֲדוֹת מְסַפִּיק מְצַד עֲצָמוֹ אֲלֵא שְׁיָצֵא לוֹ רִיעוּתָא מְסִימָן אַחַר שְׁנִרְאָה שְׁאֵינּוּ הוּא וְאוֹתוֹ סִימָן הוּא עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת אֵין מְטִילִין מְחַמַּתוֹ שׁוּם סְפֵק בְּדָבָר כּו' עַכ"ל.

וְה"נ פֶּאֶשֶׁר מִהַשְׁטָר מְבִנְיָר שְׁאִישׁ פְּלוּנֵי זֶה הוּא הַלְנָה ע"י שְׁמוֹ וּש"א וּש"ע אֲלֵא שְׁיָצֵא לוֹ רִיעוּתָא מְמ"ש בְּשֻׁטְר הַפֶּהֶן וְהוּא אֵינּוּ פֶּהֶן ע"ז י"ל פִּינּוֹן דְּעֵדִים לָאו אֶכּוּלֵא מִיְלֻתָא קָא מְסַהֲדֵי ה"ל עֵנִין הַפֶּהֶן כְּמוֹ סִימָן הַעֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת וְאֵין מְטִילִין מְחַמַּתוֹ סְפֵק בְּהַעֲדוֹת הַמְסַפִּיק שַׁכַּב"פ שְׁמַמְתָא פְּלוּנֵי לְנֵה מַכַּב"פ הַמְנָה.

וְכַש"כ שְׁיֵשׁ פֶּאֶן טַעֲנַת בְּרִי שֶׁל הַמְלִנָה. וְאַף שְׁבַתְּשׁוּבָה אַחַת פְּתַבְתִּי שְׁדַבְרֵי הָר"ן אֵינּוּ מְוַכְרְחִים לְפִי שְׁטַת הַמְפָרְשִׁים פ"ט דַּב"ב (דָּף קַנ"ד) וְגַם הַקְּשִׁיתִי ע"ז מְדִין טָבַל וְעֵלָה וְנִמְצָא עֲלָיו דָּבָר חוֹצֵץ אֶף שְׁנִתְעַסַּק בְּאוֹתוֹ הַמִּין כָּל הַיּוֹם כְּלוֹל כו'.

מ"מ לְפִי שְׁטַת ר"י דְּהַשְׁטָר פֶּשֶׁר אֶף שְׁיֵשׁ בּוּ רִיעוּתָא צ"ל כַּמ"ש הָר"ן. וְאוּלַי י"ל דְּנִדּוֹן דַּר"י עֲדִיף מְשׁוּם דְּמַלְבַּד עֲדוֹת הַמְסַפִּיק שְׁבִשְׁטָר יְדַעְנוּ מְבַחוּץ בַּע"פ ע"י הַעֲדִים שְׁזָה הוּא הַלְנָה מְמַשׁ לְכֵן בַּכַּה"ג מְהִי לְהַכְשִׁירוֹ שְׁיִהְיֶה לוֹ דִּין שְׁטָר.

וּמ"מ קִשָּׁה דְּהָא פ"ג דְּגִיטִין (דַּכ"ז) ס"ל לַר"ז דַּאֲע"ג דְּלֵא הֶחֱזֹקוּ שְׁנֵי יב"ש בְּעִיר אַחַת חִיְיָשִׁינּוּ לְשְׁנֵי יב"ש אוּ לְשְׁנֵי שְׁוִירֵי אַא"כ גַּם אֵין הַשְׁיִירוֹת מְצוּיוֹת. הָרִי לֹא סְמַכִּינּוּ כָּלְל עַל עֲדוֹת הַמְסַפִּיק וְחִיְיָשִׁינּוּ.

וְצָרִיף לְחַלֵּק דְּכָדִי שְׁלֵא לְבַטֵּל הַשְׁטָר לְגַמְרֵי לֹא חִיְיָשִׁינּוּ ע' כַּה"ג בַּב"י בַּח"מ ס"א מ"ב סִי"ד. וְעַכ"פ לְדַבְרֵי ר"י ה"נ גַּבִּי גִט פִּינּוֹן שְׁמְבִנְיָר בּוּ שֵׁם הַמְגַרְשׁ וְשֵׁם אָבִיו וְשֵׁם הָאִשָּׁה וְשֵׁם אָבִיהָ.

אַ"כ יֵשׁ עֲדוֹת הַמְסַפִּיק מְתוּף הַגִּט שְׁזָהוּ הַמְגַרְשׁ וְזוּהִי הַמְתַּגְרָשֶׁת. אֲלֵא שְׁיָצֵא רִיעוּתָא מְצַד עֵנִין הַפֶּהֶן שְׁפַאֲבֵי הַמְתַּגְרָשֶׁת וְהוּא דְּבָר שַׁא"צ לְקוֹתְבוּ כָּלְל י"ל דַּה"ל כְּמָקוֹם לִיְדָה דַּאֵין שְׁיָנוּי זֶה פּוֹסֵל.

וגם ידענו מבחויך שבוודאי בעלה של זו שלח גט זה לאשה זו ושהיא אשתו. ומיהו אפ"ל שגם ר"י לא הכשיר בשנינה במקום לידה אלא כשנכתב ג"כ שם עירו ועירה פהוגן דהיינו שמקום דירתם נכתב פהוגן כי בימי ר"י בעל התוספות היו פותבין מקום דירה ואפילו מקום לידה ונמצא פיון שנקתב בגט שמו וש"א ושם עירו פהוגן וכן נשמה וש"א וש"ע יש פאן עדות המספיק טובא שזהו המקורש וזוהי המתגרשת לכן בכה"ג אין מטילין ספק מחמת שינוי מקום לידה.

משא"כ בנד"ז שלא נכתב ש"ע וש"ע רק שמו וש"א ושמה וש"א צ"ע אם יתפשר אף לפ"ד ר"י כששנינה בענין הפהן בשם אביה. אף משמעות הש"ע ומפרשי הש"ע לכאורה אינו פן אלא שיש להכשיר בשנינה מקום לידה אף אם לא כתב שם עיר דירתו ובלבד שעכ"פ יכתוב שמו ושם אביו ושמה ושם אביה שהרי לא התנו תנאי זה דנכתב מקום דירה ולכן במקום עיגון גמור כזה שבאפס תקנה להשיג גט אחר אם יספיקו הרבנים המפורסמים דק"ק וויטעפסק להקל בזה הן מטעמא דידי או מטעמא אחרת הנני נמנה עמהם ג"כ ואם לאו דברי בטילין: ה אף מ"ש להקל משום שפאן השינוי באבי המתגרשת אינו כלל בשמותיו ושמו נכתב כמו שהוא נקרא משה יצחק רק השינוי במה שכתבו עליו הפהן.

זה נכון ולא מהטעם דכיון דגם השינוי בשם אביה פוסל רק מדרבנן. דזה אינו לפ"ד שו"ת תודת שלמים.

דשינוי שם אביה הגט בטל מדאורייתא כמו בשנינה שם עירה שהוא מקום דירתה דהגט בטל מן התורה. מדנשנו בבבא אהד עם שנינה שמו ושמה.

כמבואר בפוסקים מ"מ הנה ענין מה שכותבין הפהן אינו שם של האיש רק יחוסו ונהו כמו סימן וכמ"ש במשנה פ"ק ג"פ יכתבו סימן היו מסומנים יכתבו פהן. הרי ענין פהן הוא במדרגה אהד עם סימן.

והנה בענין כשכותבין שם עירו ושם עירה היו פותבין ג"כ הנהר לסימן כמו בשוירי מתא דעל רכיס נהרא וכמ"ש בתשובת מהרמ"פ סי' ה' שמה שכותבין הנהרות הוא לסימנא בעלמא. וכמ"ש בב"י סי' כ"ח בד"ה נוהגים לכתוב שם נהר שבעיר וז"ל ואין פותבין שם הנהר אלא משום סימן שלא לטעות בעיר אחרת ששמה כשמה.

נמצא ערך הפהן באיש הוא כמו הנהר לעיר דתרונייהו ה"ל סימן להבדיל האיש מאיש אחר ושמו כשמו וכן להבדיל העיר מעיר אחרת ששמה כשמה. וא"כ לפמ"ש הב"י בשם תשובת מהרי"ל דשנינה שם הנהר של העיר פשר וכ"כ בתה"ד ס"י רכ"ח בשם תשובת הר"ר אביגדור פ"ז שבמדרדכי אף שאינו במדרדכי שלפנינו מ"מ בתשובת מהרמ"פ ס"י ה' העתיק תשובה זו שהיא בחדושי מדרדכי שאינו במדרדכי שלפנינו.

וכן פסק הרמ"א בסי' כ"ח ס"ד בהגה"ה ובב"ש שם ס"ק י"ג בשם הלבוש. הרי דאע"ג דשנינה שם עירו ועירה הגט בטל לגמרי או פסול כשהשינוי במקום עמידה עכ"ז כשהעיר נכתב בטוב והשינוי בשם הנהר פשר.

א"כ כמ"כ בשם אביה אף למ"ד דדומה לשם עירו ועירה מ"מ פיון שאין השינוי בשם אביה שהוא נכתב כמו שהוא נקרא רק השינוי בהסימן שלו דהיינו ענין הפהן פשר. ואע"ג דאם כתבו על המקורש פהן והוא אינו פהן י"ל הגט בטל מדאורייתא כמש"ל בשם החמ"ח סי' י"ג סק"ז והג"פ סי' כ"ח ס"ק מ"ם.

אף שְׁעֵנָן הַפֶּהֱן הוּא רַק סִימָן הַיָּנוּ שֶׁעַכְפּוֹ הוּא סִימָן שֶׁל הַמַּגְרֵשׁ עֲצָמוֹ. בְּזֶה ס"ל דְּדוֹמָה לְשִׁנָּה שֵׁם אָבִיו אוֹ שֵׁם עִירוֹ דֵּהוּא ג"כ סִימָן שֶׁל הַמַּגְרֵשׁ וְה"ל הוֹכְחָה דָּאִין זֶה הַמַּגְרֵשׁ.

מִשָּׂא"כ שִׁינוּי הַנֶּהָר הוּא סִימָן דְּסִימָן שֶׁל הַמַּגְרֵשׁ שֶׁהוּא רַק הַסִּימָן שֶׁל הָעִיר וְלֹא הַסִּימָן שֶׁל הָאִישׁ הַמַּגְרֵשׁ דֵּהַסִּימָן שֶׁלּוֹ הוּא שֵׁם הָעִיר שֶׁהוּא מְעִיר פְּלוֹנִי וּבָשֵׁם זֶה פּוֹסֵל הַשִּׁינוּי לְגַמְרֵי. אָבֵל הַנֶּהָר אִינוֹ סִימָן שֶׁל הָאִישׁ פְּלֵל שְׁמַעוּלָם לֹא נִקְרָא ע"ש הַנֶּהָר לֹאמַר אַבְרָהָם דָּמֵן רַפְּיָס נִהְרָא.

כ"א נִקְרָא ע"ש הָעִיר לְבַד. אַבְרָהָם מְעִיר פְּלוֹנִית.

רַק הַנֶּהָר הוּא סִימָן שֶׁל הָעִיר כַּנֶּה"ל לְכַן ס"ל דָּאִין הַשִּׁינוּי פּוֹסֵל בּוֹ. דְּלֹא דָּמִי פְּלֵל לֹא לְשִׁנָּה שֵׁם עִירוֹ וְעִירָה וְלֹא לְשִׁנָּה שֵׁם אָבִיו וְשֵׁם אָבִיהָ וְכִיּוֹן שְׁכֹן ה"ה בְּשִׁנָּה בְּעֵנָן הַפֶּהֱן בְּאָבִי הָאִשָּׁה שְׂאִין זֶה סִימָן שֶׁל הָאִשָּׁה שְׁנִקְרָאת פְּלוֹנִית בַּת פְּלוֹנִי אָבֵל מְעוּלָם אִינָה נִקְרָאת בַּת פְּלוֹנִי הַפֶּהֱן.

לְכַן אָף לְמ"ד דְּשִׁנָּה שֵׁם אָבִיהָ הֵגֵט בְּטַל עַכ"ו כְּשֶׁנִּכְתַּב שֵׁם אָבִיהָ בְּטוֹב אַע"פ שֶׁשִּׁינוּי שִׁינוּי גְּמוּר בְּעֵנָן הַפֶּהֱן יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַקְל כָּמוֹ בְּשִׁנוּי שֵׁם הַנֶּהָר דְּעִירוֹ וְעִירָה כַּנֶּה"ל. דְּשֵׁם עִירוֹ וְעִירָה חֲמוּר מִשֵׁם אָבִיו וְאָבִיהָ כַּנֶּה"ל: אָף עֲדִינָן יֵשׁ לְחוּשׁ עַפְמ"ש בַּג"פ ס' קכ"ח ס"ק ט"ל ד"ה וְרֵאִיתִי בְּסִפְרֵי מְקוֹר בְּרוּךְ ס' ט"ו.

דָּאִם הָיוּ כּוֹתְבִים בְּגֵט עִיר הַדִּירָה וְשִׁינוּי בְּנֶהָר שֶׁל עִיר הַדִּירָה יֵשׁ מְקוֹם לְחִילּוּק זֶה שְׁפָתַי מֵהַרד"ך וּמְקוֹר בְּרוּךְ דְּאָפִילוֹ מֵאֵן דְּמִכְשִׁיר בְּשִׁנָּה מְקוֹם לִידָה יִפְסֹל בְּשִׁנָּה שֵׁם הַנֶּהָר כּו' עַכ"ל וְלְדַבְּרוֹ מֵהַ שְׁהַכְשִׁיר מְהַר"ל וְתה"ד בְּשִׁנָּה שֵׁם הַנֶּהָר זֶהוּ עֲכָשְׁיוֹ שְׂאִין כּוֹתְבִים מְקוֹם דִּירָה רַק מְקוֹם עֲמִידָה.

אָבֵל אִם הָיוּ כּוֹתְבִים מְקוֹם עִיר הַדִּירָה וְשִׁנָּה בְּהַנֶּהָר יֵשׁ לְפָסוּל. וְא"כ שִׁנָּה בְּאָבִי הַמַּתְגַּרְשֵׁת בְּעֵנָן הַפֶּהֱן י"ל דֵּה"ל כְּשִׁנָּה נֶהָר דְּעִיר הַדִּירָה וְחֲמוּר טְפִי מְנַהֵר דְּמְקוֹם עֲמִידָה.

י"ל מְקוֹם עֲמִידָה עֲכָשְׁיוֹ עוֹלָה בְּמְקוֹם דִּירָה וְאֵעִי"כ מִכְשִׁיר בְּשִׁנָּה הַנֶּהָר. הַלְעֵז דְּנֶהָר מְקוֹם דִּירָה לֹא גְדוּל מֵהַשִּׁינוּי דְּמְקוֹם עֲמִידָה מִשָּׁם: וּנְחַזִּי אֲנִי הִנֵּה תִשׁוּ' הַר"א פ"ץ שְׁהַכְשִׁיר בְּשִׁנָּה הַנֶּהָר י"ל מִיָּרֵי אָף בְּשִׁנָּה נֶהָר דְּעִיר דִּירָה פִּי בְּיָמָיו שְׁהִיָּה קוֹדֵם הַמְרָדְכִי י"ל הָיוּ כּוֹתְבִין שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָה דֵּהִינּוּ מְקוֹם דִּירָה.

שְׁהַרִי גַם בְּטוֹר שְׁהִיָּה אַחַר זְמַן הַנֶּה"ל פְּתַב בְּסִי' קכ"ח לְכַתּוּב מְקוֹם דִּירָה. רַק בְּפִסְקֵי מֵהַר"א י"ל ס' קמ"ב שְׁהִיָּה אַחַר זְמַן רַב קְרוּב לְמֵאֲתִים שָׁנָה אַחַר הַר"א פ"ץ וְהַמְרָדְכִי כ' שְׁפָדוּרוֹתֵינוּ אִין כּוֹתְבִין מְקוֹם דִּירָה.

אָף שְׁהַשְּׂאֵלָה דֵּהַר"א פ"ץ הָיָה בְּגֵט שְׁנִכְתַּב בְּמֵתָא הָאֵלָא. א"כ שִׁנוּי הַנֶּהָר זֶהוּ בְּעִיר דְּמְקוֹם עֲמִידַת הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים י"ל דֵּהַמַּגְרֵשׁ הָיָה גַם כֵּן מְעִיר הַנֶּה"ל אוֹ הַמַּתְגַּרְשֵׁת.

וְכִיּוֹן שְׁפָתַי ג"כ מְקוֹם דִּירָה פכ"פ דְּמִמֵּתָא הָאֵלָא א"כ מֵהַ שְׁנִכְתַּב הַנֶּהָר שְׁבִהָאֵלָא בְּשִׁנוּי מֵמַה שֶׁהוּא ה"ל ג"כ שִׁנוּי בְּנֶהָר דְּמְקוֹם דִּירָה וְאֵעִי"כ הַכְשִׁיר הַר"א הַפֶּהֱן מִשׁוּם דְּשֵׁם נֶהָר לֹא אֲשַׁכַּחַן בְּתַלְמוּד שְׁהַצְרִיכוּ לְכּוֹתְבוֹ אֲפִילוֹ לְכַתְחֵלָה הַלְכָף אֲפִילוֹ שִׁנָּה בּוֹ כִּשְׁר כ"ה מִשְׁמוֹ בְּתִשׁוּ' מֵהַר"פ ס"י ה'.

וְטַעַם זֶה פְּתַב ג"כ בְּתה"ד ס"י רכ"ח. וְטַעַם זֶה הוּא מִדְּבַרֵי הַתּוֹס' (דף פ') דָּאִם שִׁנָּה מְקוֹם לִידָה כִּשְׁר וְעֵינֵינוּ בְּאֶגְוֹדָה שֵׁם וּבְכַתְּנוּבוֹת פָּרַק הָאִשָּׁה שְׁנִמְרָאֵמְלָה ס' כ"ו.

אף מדבכריו הרא"ש שם פרק הזורק הכריחו המפרשים דלא די בזה שאין צריך לקנותבו אלא ג"כ משום דמקום לידת האדם אינו ידוע וגם אינו נקרא ע"ש מקום לידתו וליכא חששא. והמכמ"א שע"ד סי' כ"ז הבין דהתוספת והרא"ש פליגי.

אבל הג"פ סי' קכ"ח סק"א הביא בשם הרח"ש פי' דלא פליגי וישגי הדברים בענין להכשיר הגט. וכ"כ המכמ"א שער ג' סי' ז' בשם הרא"ש דעכ"פ לקרא"ש תרתי בענין.

ובנדאי דיש להחמיר פן פיון שיש גדולי הפוסקים פליגי אפילו בדאיכא שגי הדברים והן הפוסלים בשגינה מקום הלידה כמו שהביאם הג"פ סי' קכ"ח ס"ב ס"ק י"א. והמכמ"א ש"ג סי' נ"א והחמיר בזה.

א"כ אף לדעת הרב"י בש"ע שפסק להכשיר בשגינה מקום הלידה זהו דווקא משום שיש בזה ב' הענינים שא"צ כלל לקנותבו וגם מקום הלידה אין ידוע כו'. והנה הג"פ סי' קכ"ט סעיף יו"ד ס"ק מ"ט הבין דגם בדבר שאינו כמו מקום לידה כ"א שידוע לבני אדם כמו בשגינה שם אביו הוי ג"כ רק פיסולא דרבנן והוא ממ"ש הרא"ש בתשובה ונהרואים הגט שכתוב בו יוסף בן שמואל יאמרו אינה מגורשת פי שם בעלה יוסף בן שמעון עכ"ל הובא בג"פ ס"ק מ"ג.

ועפ"ז כ' בס"ק מ"ט דכיון דפיסול שגינה שם אביו אינו אלא משום לעז דהרואה אומר אחר מגרשה א"כ הוי פיסולא דרבנן עכ"ל. ויש לתמוה עליו דהא גם בשגינה מקום הדירה כתב הרא"ש פרק הזורק סי' ט' פלשון הנה ממש ונ"ל וכשרואין שגינה מקום אומרים לא גירש זה אלא אחר הוא שגירש עכ"ל הרי החשש גם פן רק דהרואה אומר אחר מגרשה.

וא"כ יאמר ג"כ דכיון שאינו אלא משום לעז הוי פיסולא דרבנן וזה מבואר סותרו בש"ע סי' קכ"ט ס"ג דבשגינה שם עירו הגט בטל מדאוריית' כמו בשגינה שמו ושמה. וכמ"ש ג"כ הג"פ עצמו שם ס"ק ט"ו ונכתב הלח"מ דלכ"ע הגט בטל.

והטעם כמ"ש הרשב"א בחידושי' פ' הזורקגבי שגינה שמו דאטו מי אצטריך מתניתן לפסול גט שנכתב בשם אחר. ור"ל פי הגט הוא ספירת דברים שבעלה מגרשה.

וכשנכתב השם אחר מבואר שלא הוא מגרשה. וכהו הוא פשגינה שם עירו מבואר בהגט דאחר מגרשה.

וכהו י"ל בשגינה שם אביו. וכ"כ הבית מאיר בתשו' הג"מ עקיבא איגר סי' קי"ט שזהו בטל מדאורייתא ושהוא בכלל הענין הג' שכתב הרמב"ם פ"א מה"ג ושיהא הענין הכתב שגירשה וחסירה מקנינו.

וה"ה לקרא"ש בשגינה שם אביו נמי בטל מן התורה כו' ולעז זה דכל הורואים הגט יאמרו שאינה מגורשת הוא בכלל ענין הג' ובטל מה"ת עכ"ד. וכ"ד הג"מ עקיבא איגר ז"ל שם.

ומה שנצרך הרא"ש לסברא זו ונהרואים הגט יאמרו אינה מגורשת. הרי בלא"ה י"ל דבטל מצד שאין הספירת דברים שבעלה מגרשה.

פי בעלה נקרא יוסף בן שמעון ובגט נכתב יוסף בן שמואל. ע"ז יש להשיב דהא בשגינה מקום לידה של הבעל מכשיר הרא"ש ג"כ ולא אמרינו שהספירת דברים של הגט משמע שאחר מגרשה שהרי בגט מבואר שהמגרש נולד בטבריה ובאמת נולד בירושלים עד"מ ומה בכך שאין ידוע מקום לידתו.

מ"מ מצד עצם הגט מבואר שאינו בעלה. אלא צ"ל כיון דהוא דבר שא"צ לכותבו כלל וגם ליכא שום לעז.

אזי לא פסלינו השינוי ואין אנו מדקדקים לומר מחמת זה שאינו המגרש אלא קשבינו ליה ללא כלום דהעדים אינן מעידים ע"ז כלל ואין זה עיקר משמעות השם של המגרש שישמו וישם אביו הם שם של בעלה ומקום לידה שנקתב בשינוי אינו תופס מקום לדייק שזהו אחר.

משא"כ בשינוי שם הדירה או שם אביו שהרואים הגט יאמרו לא גירש זה אלא אחר. דיינינו ליה פאילו הספירת דברים שבגט הוא שאחר מגרשה.

ולכן להכשיר בשינוי מקום לידה שאין זה מבטל הספירת דברים של הגט הוא מצד ב' הענינים האחד שהוא דבר שא"צ לכותבו כלל. הב' דליכא לעז פי מקום הלידה אינו ידוע כו' ויש חולקים אפילו בכה"ג פנ"ל: ומעתה נבא לדין שינוי שם הנהר של מקום דירה ג"כ י"ל דליכא לעז מחמת זה לומר שאחר מגרשה דאע"ג שעיר הדירה ידוע והאדם נקרא ע"ש עירו וכשרואין שינוי מקום אומרים לא גירש זה אלא אחר.

מ"מ שם הנהר של מקום דירה י"ל אינו ידוע במקומות אחרים ממש כמו שם מקום הלידה. וא"כ אין פאן שום לעז במקומות אחרים מחמת שינוי זה.

ולא דמי כלל לשינוי שם עירו. וגם אם הפתיכה ונתינה היא באותו העיר עצמה י"ל דגם באותו העיר עצמה אין ידוע כ"כ שם הנהר.

ועוד דאם הכתיו"נ באותה העיר הרי כותבין שם הנהר אצל עמידת העדים ולא אצל מקום דירה ודיינינו ליה כמו שינוי נהר דמקום עמידה. שהרי בזה עיקר השינוי.

וכיון דבשינוי הנהר אף של מקום דירה אין שינוי כ"כ לעז ולא מינויה ולא מקצתיה משינוי מקום דירה עצמו וגם הוא דבר שא"צ לכותבו כלל לכן י"ל ה"ל כמו דין שינוי מקום לידה להכשיר הגט.

ומה שהשיגו המכמ"א והג"פ דמתשו' רבינו שמשון שבתשו' מימוני דשייכי לה' אישות סי' כ"ב משמע דאינו מכשיר בשינוי גמור בשם הנהר י"ל דס"ל ג"כ לפסול בשינוי מקום לידה כמ"ש פן הרא"ם בתשו' סי' ס"ו הובאה בג"פ סי' קכ"ח ס"ק י"א שהקריח פן מדברי תשו' רבינו שמשון.

אבל לפ"ד ר"י בעל התוס' וסיעתו שמכשירים בשינוי מקום הלידה יש להקל ג"כ בשינוי שם הנהר כתשו' הר"ר אביגדור פ"ץ שבחידושי מרדכי. ולכן אף לפמש"ל ססע"י ד' שבשטר ממון ג"כ אם נכתב על הלנה הפהן והוא אינו פהן יש לפקפק אם גובין בו פשהלנה מכחיש והעדים אינם לפנינו אפילו כתבו שם עירו מ"מ יוכל לטעון איני זה שאיני פהן היינו משום דענין פהן זהו סימן שלו ממש.

משא"כ בשינוי שם הנהר של מקום עירו י"ל לא יוכל לטעון כיון שהוא רק סימן דסימן: ז וענ"ל פונות ר"י דנדאי אם הלנה טוען איני זה ואין העדים לפנינו אין גובין בשטר זה. ומ"ש שהשטר כשר זהו פשהעדים לפנינו ואומרים שזהו הלנה וטעינו בענין הפהן אז ס"ל דהשטר כשר לגמרי כדין שטר וכיון שפן לכן גבי גט כה"ג הגט כשר דהא פאן בגט אנו יודעים שבעלה של זו מגרשה ואין פאן ספק שפא לא זו היא המתגרשת.

רק הריעותא שנפסל הגט משום שינה מקום הלידה ע"ז אומר כמו שם השטר פשר כע"כ גם הגט פשר. דהא בגט מקילין יותר להכשיר בכתבו ע"ד המזדייף ובלא חתמו בו עדים פלל משא"כ בשטרות א"כ היכא דהשטר פשר גם הגט פשר.

וקצת ראיה דהשטר פשר כה"ג לגבות ממשעבדי מהא דאיתא בב"מ פ"ק א"נ (דע"ב סע"א וע"ב) דשט"ח המוקדמין מדינא גובה בו ממשעבדי מזמן שני משום שדין שטר יש לו ואע"פ שלא ניתן לכתוב מזמן ראשון מ"מ פנין דניתן להכתב מזמן שני נקרא שטר וגובה בו ממשעבדי.

אלא דמשום גזירה שמה יגבה מזמן ראשון אינו נגבה ממשעבדי. הרי משום שיש בו שטר גמור מה שהוא מקודם אינו נפסל.

והתוספות שם סד"ה שטר שיש בו רבית. הקשו איך גובה מזמן שני הא העדים פסולים ותיקרו. ובירושקמי ס"ל שלא נפסלו העדים שיכולים לומר שלא דקדקו בענין הזמן. א"כ כמ"כ בענין נדון דכתובות (כ"ד ב') דנדאי אין העדים פסולים דלאו אפולא מילתא קא מסהדי.

אם כן פשעעידים שזהו הלנה נאמנים. ולכן י"ל דין שטר יש לו.

אע"ג שיש בו שטר בענין הפהו אינו נפסל בזה כמו שאין שטר מוקדם נפסל מלגבות מזמן שני אע"ג שיש בו שטר. וה"נ השטר ניתן ליכתב ואע"ג שתכתב הפהו לא ניתן ליכתב לא גרע מהא דניתן ליכתב מזמן שני אע"ג דלא ניתן להכתב פלל מזמן ראשון.

דשם יש מקום קפידא יותר שיוכל לגבות בו שלא פדין מזמן ראשון. אבל הכא רק המלנה מפסיד לעצמו שלא יוכל לגבות מהלנה אם לא יעידו העדים שזהו הלנה.

והחשש שמה יגבה שלא פדין מיב"ש אחר שהוא ג"כ פהו זהו ודאי לא שכיחא פלל. וכ"ש כשפותרין גם מקום עיר דירתו של הלנה.

ועוד דלו יהא שיש חששא. הלא התם ג"כ יש חששא שיגבה מזמן ראשון ואעפ"כ מדינא גובה מזמן שני.

א"כ ה"נ השטר פשר פשיש עדים שפשיש עדים שזהו הלנה וגובה ממשעבדי: סי' קע"ו כפר נדפס בח"א סי' ה' סימן קעז בנידון המעשה אשר אירע פה בראסלאב באשה אשר נתגרשה מבעלה זה שני שנים ונשאת לבעל אחר זה שנה וחצי וכעת נתנודע הדבר שכתבו בהגט ששם אבי המגורשת היה לוי ע"פ אמירת המגורשת בטעות וכעת נתברר הדבר שאביה היה ישראל ודבר זה נוכח להוציא לאור שתקבל גט אחר מבעלה הראשון רק שנפל ספיקות בעינינו אם תהיה מותרת לישוב עם בעלה השני או לא זה אומר בכה וזה בכה.

וכעת נתנודע לנו שהבעל הראשון אינו מרנצה ליתן לה גט עד שיתנו לו מעות הרבה ומחמת זה אפטר שתעגן ימים רבים. ע"כ באנו לידע דעת רומעקכ"ת אם אפטר למצוא לה היתר אפי' אם לא תוכל להשיג גט מידו: הנה בחמ"ח סי' י"ג סק"ז בגט שהיה בטל מן הדין כו' ובתשובת מהר"מ לובלין סי' קי"ז מבואר שנמצא שהיה פתוב בגט הלוי והוא לא היה.

הרי ס"ל להחמ"ח שבכה"ג הוא גט בטל מן הדין. וגט בטל משמע פירושו מדאורייתא לפי לשון הרמב"ם פ"ב ה"ז.

וכ"מ לשון הש"ע רס"י ק"נ. אַמנָם קָשָה עָלָיו דְלִכְאוּרָה מִשְׁמַע בְּתוֹס' פֶּרֶק הַזּוֹרֵק גַּט (דָּף פ' ע"א) בְּשֵׁם ר"ת דָּאָם פְּתָבוּ הָעֵדִים פֶּהוּ עַל מִי שְׁאִינוּ פֶּהוּ הַשְּׁטֵר כְּשֵׁר וְכֵן הֵבִין הַג"פ ס' קכ"ט ס"ק ל"ו.

וְעֵינֵינוּ בְּמַרְדְּכֵי פֶרֶק הַשּׁוֹלַח סס"י שס"ח וּבִסְמ"ג עֲשִׂינוּ ס' נ' מַעֲנֵנוּ דְבָרֵי ר"י וּרְאֵינִי ר"ת הַג"ל וְהַנְרָאָה פְּשׁוּט דְמַהֲרַמ"ל וְהַחֲמ"ח מְפָרְשִׁים כַּמ"ש הַג"פ שֵׁם דְלָא הַכְּשִׁירוּ כְּשִׁפְתָּב פֶּהוּ לְמִי שְׁאִינוּ פֶּהוּ אֶלָּא בְּשִׁאָר שְׁטָרוֹת וְלֹא בְּגִיטִין וְכ"כ הַפְּנ"י בְּגִיטִין שֵׁם דְרְאֵינִי ר"ת הוּא רַק וְשֵׁלֵּא נִפְסְלוּהָעֵדִים כּו' כַּמ"ש הָרֵא"ש.

וְכ"כ בַּנ"ב ס' פ"ט וְעֵינֵינוּ בַּס"ש אֹת כ' דַּמ"ח סַע"א. אַף כָּל זֶה בְּשִׁינוּי בְּשֵׁם הַמְּגָרֵשׁ.

אָכֵן בַּנ"ד שְׁהַשְׁיֵנוּי בְּאֲבֵי הַמְּתַגְרֶשֶׁת הֵנָּה בַּנ"ב שֵׁם הַצְּרִיף גַּט אַחַר וְכ"מ בְּתַשׁוּבַת מוֹהֲרָאנ"ח ח"א ס' י"א וְשֵׁהֲבִיא הַג"פ שֵׁם ס"ק ל"ה בַּד"ה וְלַעֲנֵנוּ הַלְכָה. וּבְתַשׁוּבַת הַגָּאוֹן מו' עֲקִיבָא אִיגָר ו"ל ס' קי"ו נִשְׁאָל עַל זֶה.

וּבְסוּף תַּשׁוּבָתוֹ כ' צְדָדִים לְהַקֵּל מִשׁוּם דְשֵׁם פֶּהוּ וְלוֹי א"צ לְכוֹתְבוֹ אַף לְכַתְחֵלָה כּו' כַּמ"ש בְּפִסְקֵי מַהֲרָא"י ס' ו'. וּמ"מ סִיָּים שְׁקָשָׁה לְהַתִּיר וּבְתַשׁוּבָה הַבֵּית מְאִיר אֵלָיו שֵׁם ס' קי"ז הַקֵּיל בְּזֶה לְמַעֲשֵׂה בְּתוֹס' שֵׁם פֶּהוּ וְלוֹי בְּאֲבֵי הַמְּתַגְרֶשֶׁת מִשׁוּם דְתוֹסְפֶת פֶּהוּ הוּא כְּמוֹ שִׁינָה בְּמִקוֹם לִידָה כּו'.

וּדְבָרָיו צ"ע קֶצֶת דַּמ"ש צַד לְהַקֵּל אֲפִי בְּתוֹסְפֶת פֶּהוּ אוֹ לוֹי בְּהַמְּגָרֵשׁ זֶהוּ נֶגֶד הַחֲמ"ח וּמַהֲרַמ"ל הַג"ל וְעֵינֵינוּ בְּסִפְרֵי שְׁמוֹת סוּף אֹת כ' כְּמָה נִתְלַבְּטוּ גְדוּלֵי אַחֲרוֹנִים אִם הוּא פֶּהוּ וְלֹא כְּתַב פֶּהוּ אִם הוּא כְּשֵׁר אֲפִילוּ דִיעֵבַד דְמַהֲרִי"ט וּמַהֲרָא"ש שְׁשׁוֹן פּוֹסְלִים א"כ אִם שִׁינָה בּוֹ וְדַאי יֵשׁ לְפִסּוּל לְכוּלֵי עֲלָמָא.

וְעוֹד כִּי אַף שֶׁהֲרַב"י פִּי פִּסְקֵי מַהֲרָא"י ס' ו' הַג"ל כַּמ"ש הַגָּאוֹן רַע"ק ו"ל דַּא"צ לְכַתְּבוֹ הַפֶּהוּ. הֵנָּה כְּבָר הַשְּׁיֵנוּי עַל הַרַב"י בְּפִי ד' מַהֲרָא"י הַג"ל כְּהוּבָא בַּס"ש שֵׁם בְּשֵׁם מַהֲרִי"ט.

וְכ"כ בְּסִפְרֵי מְכַתְּבֵי מַאֲלִיָּהוּ שַׁע"ד ס' כ"ב דְכִינּוּ דְלָא הַצְּרִיף לְכַתְּבוֹ שׁוּם הַפֶּרֶשׁ ש"מ דְכִהֵן צְרִיף עַכ"פ לְכַתְּבוֹ כּו' ע"ש. וְכ"כ הַג"פ ס"ק ל"ו ד"ה וּמ"ש עוֹד שְׁדַבְרֵי מְרֵן הִלְלוּ מִתְמַיְהִין לְעֵינֵי כָּל רוֹאֵיהֶם כּו'.

וְכֵן בְּתוֹמִים ס' מ"ט סַק"י מְבוֹאָר הַפִּירוּשׁ בְּדַבְרֵי מַהֲרָא"י ג"כ כְּמוֹ שְׁהַבִּינוּ הַגְּדוּלִים הַנּוֹז' וְכִינּוּ דְלְכַתְחֵלָה וְדַאי לַכ"ע צְרִיף לְכַתְּבוֹ פֶּהוּ בְּהַמְּגָרֵשׁ אֶלָּא שִׁישׁ פּוֹסְלִים אַף דִיעֵבַד כְּשִׁלָּא כְּתַב א"כ לֹא דְמִי כָּלֵל לְמִקוֹם לִידָה שְׁהַכְּשִׁיר ר"י.

דְּהַתָּם הֵינּוּ מִשׁוּם שְׁאֵף לְכַתְחֵלָה א"צ לְכוֹתְבוֹ כָּלֵל כְּמוֹ שְׁהַצְּרִיף בְּזֶה בַּמַּכְמ"א ש"ג ס' ו'. וְכ"כ בַּפְּנ"י בְּגִיטִין פֶּרֶק הַזּוֹרֵק (דָּף פ' ע"א) סַד"ה אֶלָּא וְדַאי.

וְעַנ"ל כּו' דְכָל הֵיכָא שְׁאִינוּ צוּרָה לְכַתְּבוֹ אַף לְכַתְחֵלָה אֶלָּא לְמַנְהַג בְּעֲלָמָא וְלֹא מִתְקַנַּת חֲכָמִים כּו' אֲבָל כְּמָה שְׁתִּיקְנוּ חֲכָמִים לְכַתְּבוֹ לְכַתְחֵלָה יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּשִׁינָה כּו' וְכֵן מְבוֹאָר ג"כ בְּהַדְיָא בַּתַּה"ד סס"י רכ"ח בַּמ"ש וְלֹא דְמִי לְעֵדִים שְׁחַתְמוּ שְׁלֵלָה לְשִׁמָּה כּו' אֲבָל מְקוֹם הַלִּידָה וְשֵׁם הַנְּהָר לֹא אֲשַׁפְחוּ דַּאֲצָרְכוּהָ רַבְּנוּ כָּלֵל עַכ"ל.

לַפ"ז שְׁשֵׁם פֶּהוּ בְּהַמְּגָרֵשׁ שְׁהוּכִיחוּ מִהַש"ס דְכַתְּבוֹת (כ"ד ב') שְׁגַם בֵּימֵי הָאֲמוּרָאִים כְּתוּבוֹהוּ לֹא דְמִי כָּלֵל לְמִקוֹם הַלִּידָה וְשֵׁם הַנְּהָר וּבְתַשׁוּבָה פְּנִים מְאִירוֹת ח"א ס' כ"ב וְנ"ל שְׁהַתוֹס' לֹא כְּתוּבוֹ כּו' הֵיכָא שַׁא"צ לְכַתְּבוֹ כָּלֵל אֶלָּא שְׁנִיָּהוּ הַקְּדַמוֹנִים לְכַתְּבוֹ מִשׁוּם סִימָן כּו'.

אבל עירו עירה דתיקנו חכמי המשנה לכתוב ואף אם נימא לא פתבו פשר כו' היכא ששינה י"ל שפיר דפסול מדאורייתא עכ"ל לדבריו פינן שלא מצינו תיקון מפורש במשנה ולא בגמ' לכתוב הכהן אפשר יש לדון בזה דדמי למקום לידה פסברת הבית מאיר אף פבר פתבתי שאין פן דעת כל האחרונים וכ"כ בפשיטות בג"פ סי' קכ"ט ס"ק ל"א דחשוב שינה שמו והגט פסול כו'.

וגם הבית מאיר לא הקיל כלל בזה כ"א באבי המתגרשת. ובה יש לכאורה להביא ראיות לדבריו. פי הנה שם פהו באבי המתגרשת י"ל אפי' לכתחלה אין בזה שום חיוב לכתבו רק כמו שם הנהר. פי הנה נדאי יש לנו לומר מסברא דענין פהו או לוי לא חמור מכינוי.

וכן מבואר בהדיא בטור ח"מ רס"י מ"ט ובבעה"ת שער ל"ג ח"א וכן אם הנה פהו או לוי או שיש לו חניכה כו'. וא"כ לדעת הפוסקים האומרים שא"צ לכתוב פינוי האבות בגט היינו מהרי"ק שרש ק"ו הובא ב"י ושלטי הגבורים אשר סביב המרדכי פרק השולח בשם ספר הגייר.

א"כ לדבריהם כמ"כ א"צ לכתוב פהו באבי המתגרשת וכ"מ בהלבוש סי' קכ"ט ס"ט ואם אבי האשה הוא פהו כו' דאין להקפיד כ"כ בכינוי האבות עכ"ל. הרי מדמה פהו לכינוי.

אלא שיש פוסקים שהצריכו לכתוב פינוי האבות ג"כ לכתחלה. וכן פתב רמ"א סי' קכ"ט ס"ט ועיין מזה בג"פ שם ס"ק מ"ד.

ובמכמ"א שע"ד סי' כ"ט כ' שהוא ג"כ מחלוקת הראשונים דלדעת הרמב"ם והרא"ש והטור ורבינו ירוחם צריף לכתוב השמות והפינויין בשמא דאבהו כמו שצריף לכתוב בשם המתגרש עצמו וראייתו ממה שפגסוח גט דהרמב"ם מבואר שיש לכתוב וכל שום גם בשם האב.

אבל להסמ"ג ורבי יחיאל והרי"ף לפי עדותו של הרמב"ן שא"צ לכתוב וכל שום על שם האב א"כ ס"ל שא"צ לכתוב הפינויין בשם האב כ"א די בעיקר שמו. ואפשר לענ"ד לומר שאף להרמב"ם וסיעתו דוקא בכינויין צריף לקותבן אף בשם האב.

אבל לא פהו באבי המתגרשת. דהא זה יצא להם מתקנת רבן גמליאל שהצריף לכתוב וכל שום ותקנה זו הנה מפני שהולף מיהודה לגליל ומשנה שמו ע"כ הצריף לכתוב וכל שום וזה אינו שייף כלל בענין פהו או לוי שאי אפשר לו לשנותו בשום פנים וכינון שפן שגם לכתחלה אין חובה לקותבו באבי המתגרשת לכן שפיר יש לדמותו לשינה מקום לידה שהכשיר ר"י למעשה.

וגם לעז אין שייף פאן כ"כ כמו שפתב הבית מאיר בתשובתו הנ"ל שילדעתו יש יותר חשש לעז בחסר פהו מעצמות המתגרש ממה דלעז בהוספת אבי המתגרשת פהו או לוי עכ"ל. ויש ראיה לזה עפ"מ"ש בספר מכמ"א שע"ד סי' ל' סברא להכשיר בשינה בכינוי של שם האב פגון שפתב בת שלמה טראנטה בה' לסוף והפינוי הנה בני"ו לסוף שמהרי"ט ומהרח"ש פתבו לפסול הגט פהובא בג"פ סי' קכ"ח ס"ק ג'.

והוא צידד להקל מפני שנה הפינוי של שם האב לא הנה צריף לכתוב אפילו לכתחלה. ולכן אם שינה בו אינו נפסל כמו בשינה מקום הלידה.

ולמעשה ביטל דעתו פנגד דעת מהרי"ט ומהרח"ש. וא"כ לסברת המכמ"א להכשיר בשינוי דכינוי שם האב אם עיקר שמו נכתב היטב כמו כן יש להקל בענין פהו באבי המתגרשת ואף שלא הקיל שם אלא בכינוי טראנטה שהוא פינוי המשפחה י"ל הפינוי ידוע ומפורסם לכל יותר מענין פהו וכש"כ מענין לוי ע"כ לסברתו אפשר לצידד ולהקל.

אף אֶפְקִלוּ למהרי"ט ומהרח"ש שֶׁפָּסְלוּ שֵׁם י"ל דָּאִין רְאִיָּה מְדַבְּרִיהֶם לְהַחְמִיר בְּנ"ד דִּי"ל שְׁיִנּוּי בְּכִינּוּי שֵׁם הָאֲבוֹת חֲמוּר טְפִי וְהִינּוּ מִשּׁוּם דְּכִינּוּן דָּאֵם פְּתַב הַכִּינּוּי לְבַד שֶׁל הָאָב וְלֹא עֵיקַר שְׁמוֹ י"ל ג"כ יוֹצְאִים בּוֹ דִּיעֲבַד בְּמָקוֹם שֵׁם הָאָב כַּמ"ש הָרֵא"ש בְּתוֹשׁוֹ פְּלָל מ"ה סִי' כ"ה דִּהִינּוּ מ"ש בַּגְמ' גִּיטִין (דָּף פ"ח) חֲנִיכַת אֲבוֹת בְּגִיטִין עַד עֲשָׂרָה דוֹרוֹת כּו' ע"ש.

וְהוּבָא בְּטוֹר סִי' קכ"ט. וְכֵן פִּי רַבֵּינוּ יְרוֹחֵם נְתִיב כ"ד ח"ב.

וְכ"כ רִיא"ז בִּש"ג פ' הַשּׁוֹלֵחַ עַל הַמְּשֻׁנָּה בְּרֵאשׁוֹנָה הִיָּה מְשֻׁנָּה שְׁמוֹ וְשִׁמָּה יַעו"ש. וְכִינּוּן דְּכִינּוּי זֶה עוֹלָה מִמֶּשׁ בְּמָקוֹם שֵׁם אָבִיו לְכֵן הֲלֹא דָּבָר הוּא וּפּוֹסֵל בּוֹ הַשְׁיִנּוּי כְּמוֹ בְּשִׁינָה שֵׁם אָבִיו מִמֶּשׁ.

מִשָּׂא"כ בְּעֵינֵי תוֹסֶפֶת פֶּהֵן אוֹ לִוי כִּינּוּן דָּאִין יוֹצְאִין פְּלָל בְּזֶה בְּמָקוֹם שֵׁם הָאָב עַל פֶּן יֵשׁ לוֹמַר שְׁכָמוֹ כֵּן אִם שְׁיִנָּה בּוֹ בְּאָבִי הַמְתַּגְּרֶשֶׁת אִין לְהַחְמִיר בּוֹ כְּמוֹ בְּאֵם שְׁיִנָּה בְּהַכִּינּוּי וְעוֹד דְּהֵתָם ה"ט דְּמַהֲרַח"ש מִשּׁוּם שְׁכָל אָדָם נִקְרָא בְּתוֹךְ בְּנֵי אָדָם בְּכִינּוּי כְּגוֹן זֶה פְּשִׁמְזַכִּירִין אוֹתוֹ אִין מְזַכִּירִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם שְׁלֵמָה לְבַד אֲלָא שְׁלֵמָה טֵרְנָטוּ וְכִשְׁרוֹאִין שְׁיִנּוּי בְּכִינּוּי יְבוֹאוּ לוֹמַר אִין זֶה שְׁגִירֶשׁ אֲלָא אַחַר עַכ"ל.

הוּבָא בַּמַּכְמ"א שַׁע"ד סִי' ל'. מִשָּׂא"כ גְּבִי פֶהֵן שְׂאִינוּ נִקְרָא בְּפִי כָּל רַק בְּשְׁמוֹ בְּלְבַד וְלֹא פֶהֵן אִין שְׁיִיף טַעֲנָה הַג"ל.

וְעוֹד דְּגַם שֵׁם י"ל שֶׁלֹּא הִחְמִירוּ רַק לְשֵׁלֹא תַנְשֵׂא לְכַתְּחִלָּה אֲבָל אִם נִשְׂאת הוֹרָה מַהֲרַח"ש שֶׁלֹּא תִצָּא כַּמ"ש הַג"פ סִי' קכ"ח ס"ס"ק ג'. הַגַּם שֵׁשֶׁם אִינוּ שְׁיִנּוּי לְגַמְרֵי כְּמוֹ כָּאֵן מ"מ י"ל גַּם כָּאֵן דְּלֹא תִצָּא לְפִי הַטְּעָמִים הַג"ל.

וְלִכְאוּרָה הִיָּה נִרְאָה לְדַמּוֹת שֵׁם פֶּהֵן בְּאָבִי הַמְתַּגְּרֶשֶׁת לְשֵׁם הַנְּהַר דְּמָקוֹם דִּירָה. דְּהָא וְדָאִי שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָה דִּהִינּוּ מְקוֹם דִּירָה חֲמוּר כְּמוֹ שֵׁם אָבִיו וְאָבִיָּה וְאֶפְשָׁר יוֹתֵר וְכִינּוּן שְׁכָן כִּינּוּן שְׁעֵיקַר שֵׁם אָבִיָּה דוֹמָה לְשֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָה א"כ הִיּוֹתוֹ לִוי שֶׁהוּא רַק הַסִּימָן שֶׁלּוֹ וְלֹא עֲצָם שְׁמוֹ ה"ל כְּמוֹ שֵׁם הַנְּהַר לְגַבֵּי הָעִיר דְּהוּא ג"כ מְסִימְנֵי הָעִיר.

וְכֵן מְשַׁמַּע מִהַמְּשֻׁנָּה בַּב"ב פֶּרֶק גִּט פְּשׁוּט (דָּף קע"ב ע"א) דְּעֵינֵן פֶּהֵן הוּי כְּמוֹ סִימָן כְּמוֹ דְּתַנּוּן שֵׁם שְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן בְּעִיר אַחַת כּו' יְכַתְּבוּ סִימָן. וְאִם הִיוּ מְסוּמְנִין יְכַתְּבוּ פֶהֵן.

וְאֶדְרָבָה בְּפִסְקֵי מַהֲרַא"י סִי' ו' פְּתַב דְּמִשְׁמַעוֹת הַתַּנָּא דְּסִימָנִים עֲדִיף לְהַפְרִישׁ מִכֶּהֵן אוֹ לִוי מְדַנְקֵט תַּחֲלָה סִימָן. וְאַף שֶׁאֵח"כ פְּתַב דְּסִימָנִים לֹא עֲדִיפֵי מ"מ עַכ"פ ה"ל כְּמוֹ סִימָן וְהַנְּהַר וְדָאִי הוּי ג"כ סִימָן לְהָעִיר וְכִינּוּן דְּבְשִׁינָה שֵׁם הַנְּהַר הַכְּשִׁיר רַמ"א בִּש"ע סִי' קכ"ח ס"ד בַּהַג"ה א"כ י"ל כַּמ"כ גַּם בְּכָאֵן.

וּבָהָא אֲתֵי שְׁפִיר דְּלֹא דְּמִי לְעֵינֵן פֶּהֵן אוֹ לִוי בְּהַמְּגַרְשׁ עֲצָמוֹ. דְּהוּא סִימָן שֶׁלּוֹ מִמֶּשׁ ע"כ אִין לְדַמּוֹתוֹ פְּלָל לְשֵׁם הַנְּהַר דְּהוּי סִימָן דְּהָעִיר.

(וְלִמְקוֹם לִיָּדָה לֹא דְּמִי אֵף דְּהוּא ג"כ סִימָן דְּהַמְּגַרְשׁ עֲצָמוֹ כִּי מְקוֹם לִיָּדָה אִינוּ יָדוּעַ פְּלָל וְאִין לוֹ שְׁיִיכוֹת אֵלָיו עֵתָה). אֲבָל לִוי בְּאָבִי הַמְתַּגְּרֶשֶׁת שְׁפִיר י"ל דְּדוֹמָה לְשִׁינּוּי שֵׁם הַנְּהַר כַּנ"ל שְׁמַכְשִׁיר רַמ"א.

[עֵי מִפְתָּח]. אֵף מ"מ יֵשׁ לְהַשִּׁיב ע"ז דְּבְשִׁינָה הַנְּהַר דְּמָקוֹם דִּירָה יֵשׁ דִּיעוֹת לְפִסּוֹל יוֹתֵר מִבְּשִׁינָה מְקוֹם לִיָּדָה מִשּׁוּם דְּהַדְּבָר יָדוּעַ דְּעִיר פְּלוֹנִית יֵשׁ לָהּ נְהַר פְּלוֹנוֹת כְּהוּבָא בַּג"פ סִי' קכ"ח ס"ק ט"ל בְּשֵׁם שׁו"ת מְקוֹר בְּרוּךְ סִי' ט"ו וּמְדַבְּרֵי הַרד"ך בֵּית ד' חֲדָר ג'.

וכ"כ בספר מכתב מאליהו שער שלישי סי' י"ג וְהִבִּיא רֵאִי לְדַבְרֵי מִתְּשׁוֹ רִיצַב"א שֶׁהִבִּיא
הַמְרַדְכֵי פֶרֶק הַמְגַרְשׁ לְעֵנֵן שֶׁם הַנְּהַר שֵׁינָא כּו'. וְאַף שָׁאִין לְזוּז מִפְּסֵק רַמ"א.

י"ל הֵינּוּ בְּשֵׁינָה נְהַר דְּמָקוּם עֲמִידָה שֵׁינֵשׁ מְכַשִּׁירִים אֶף בְּשֵׁינָה מְקוּם עֲמִידָה עֲצָמוּ. מִשָּׂא"כ
בְּשֵׁינָה נְהַר דְּמָקוּם דִּירָה וְכִמוּ שְׁחִילָק הַג"פ שָׁם.

וְשֵׁינֵי בְּאֲבֵי הַמִּתְגַּרְשֵׁת בְּעֵנֵן כִּהֵן אִו לֹוִי יֵשׁ לְדַמּוֹתוֹ לְשֵׁינֵי נְהַר דְּמָקוּם דִּירָה עַכ"פ וְגַם גְּבִי
שֵׁינָה מְקוּם לִידָה יֵשׁ פּוֹסְלִים כַּמ"ש הַמְרַדְכֵי פֶרֶק הַשּׁוֹלַח בְּשֵׁם רֵאבְנִי"ה. וְהַג"פ ס' קכ"ח ס"ק
י"א וְהַמְכַמ"א ש"ג ס"ו הִבִּיאוּ עוֹד פּוֹסְקִים דַּס"ל כֵּן וְשֶׁהִרָא"ם בְּתִשׁוֹ ח"א ס' ס"ו פֶּסֶק שָׁאִין
לְהַכְשִׁיר הַגֵּט הַהוּא.

מ"מ הֵנָּה גְּבִי שֵׁינָה מְקוּם הַלִּידָה הַקֵּל הַג"פ שָׁם בְּשַׁעַת הַדְּחָק. וְגְּבִי שֵׁינָה שֶׁם נְהַר דְּמָקוּם דִּירָה
אֶף שֶׁכָּתַב שָׁם ס"ק ל"ט שֵׁינֵשׁ מְקוּם לְסַבְּרַת הָאוֹמֵר דְּחִמּוֹר יוֹתֵר מִשֵׁינָה מְקוּם לִידָה אַפ"ל ג"כ
שִׁמ"מ אִם נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא.

וְעֵינֵן תִּשׁוֹ מִהַרִּיב"ל חֶלֶק שְׁנֵי ס' תִּשְׁעִים מ"ש בְּשֵׁם תִּשׁוֹ הַר"ן. וְא"כ בַּנ"ד שֵׁשׁ אָבִיהָ נִכְתָּב
כִּהֵנָּה רַק הַשֵּׁינֵי בּוֹ בְּעֵנֵן לֹוִי וְגַם זֶה נִתְּוֹדַע אַחַר שֶׁכָּבַר נִשְׂאֵת יֵשׁ לְצַדֵּד שְׁלֹא תִצָּא.

וְגַם שְׁלֹא לְהַצְרִיף גֵּט אַחַר כֵּינּוֹן דְּהַמְגַרְשׁ מְבַקֵּשׁ מְמוֹן רַב י"ל הַתּוֹרָה חֶסֶה עַל מְמוֹנֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל
בְּכַה"ג. וְעוֹד דָּאֵם בָּאֵנוּ לְחֹוֹשׁ לְהַחְמִיר א"כ י"ל גַּם בְּגֵט שְׁנֵי יֵשׁ מְקוּם לְפַקֵּק כִּי אֶף שֶׁהִלְכָה
פְּסוּקָה הִיא בְּהַרְמַב"ם רַפ"י מַה"ג וְהַש"ע ס' ק"ן ס"א וְס"י קכ"ז שְׁפּוֹתֵבֵינּוּ לָהּ גֵּט אַחַר וְהִיא
יוֹשֶׁבֶת תַּחַת בְּעֵלָהּ.

וְא"כ גַּם כָּאֵן יֵשׁ לְסַמְּנֵי ע"ז שֶׁתִּקְבַּל גֵּט שְׁנֵי וְתִשָּׁב תַּחַת בְּעֵלָהּ. אֶף הָרִי בַמַּל"מ רַפ"י מַה"ג
הַמְּגִיחַ שָׁם דְּקָדֵק מַמ"ש בַּב"י ס' קכ"ט בְּשֵׁם הַא"ח בְּשֵׁם רַש"י דְּרַש"י לֹא ס"ל כְּהַרְמַב"ם בְּזֵה.

אֲלֹא ס"ל דָּאֵם תִּקְבַּל גֵּט שְׁנֵי תִצָּא כּו' וְאַף שֶׁמֵּהִרָא"י בְּפִסְקֵי ס' י"ט ד' כ"א ס"ל בְּפִשְׁיטוֹת
כְּהַרְמַב"ם גַּם בַּש"ע וּמְפָרְשׁוֹ לֹא הוֹבָא שׁוּם חוֹלֵק עַל זֵה. מ"מ כֵּינּוֹן שֶׁאֲפָשֵׁר לְהַכְשִׁיר הַגֵּט
הָרִאשׁוֹן לַפ"ד הַפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים אֵינּוּ לְהַחְמִיר בְּכַה"ג שֶׁלְדַעַת רַש"י הִיא חֲנוּמְרָא דְאַתִּי
לִידֵי קוֹלָא.

וְרִאִיתִי בַת"ג ס' קכ"ט ס"ק י"ב וְז"ל וְאִם כָּתְבוּ כִּהֵן עַל מִי שָׁאִינוּ כִּהֵן אֲפִילוּ הֵינֵשׁ מְכַשִּׁירֵינּוּ מוֹדָה
דְּפִסּוּל כּו' יֵשׁ הוֹכְחָה שְׁאֵחַר הוּא וּבְפֶרֶט הָאֵיִדְנָא שָׁאִין כּוֹתְבִין שָׁם מְקוּם דִּירָה וְהוּי פְּסִימֵן שָׁאִין
זֶה הֵיב"ש שֶׁדָּר בְּמָקוּם הָעֲמִידָה וְרֵאָיָה לְזֵה מְח"מ ס' מ"ט בְּתַנּוּמִים ס"ק י"ב ע"ש עכ"ל.

וְצ"ל כֵּינּוֹנָתוֹ אֶף שֶׁבְּאֵמַת אָנוּ יוֹדְעִים שֶׁהוּא הַמְגַרְשׁ וְהִיא הַמִּתְגַּרְשֵׁת הוּא וְלֹא אַחַר מ"מ כֵּינּוֹן
שֶׁמִּתּוֹךְ הַגֵּט עֲצָמוּ יֵשׁ הוֹכְחָה שָׁאִינוּ הוּא א"כ לִיכָא סְפִירַת דְּבָרִים שֶׁהוּא הַמְגַרְשׁ וְהִיא הַמִּתְגַּרְשֵׁת
וְלָכֵן פְּסוּל וְכִמוּ בְּלֹא כָּתַב שָׁמוּ וְשָׁמָּה כָּלֵל דְּפִסּוּל מַה"ט אֶף שֵׁינֵשׁ עֵינֵי מְסִירָה.

וְכַמ"ש ג"כ בְּפִסְקֵי מֵהִרָא"י ס"י י"ט וְז"ל אֲבָל בַּנ"ד שֶׁהַזִּיּוּף וְהַשְּׂקָר מְזוּמָן לְפָנֵינוּ לֹא מְכַשִּׁירֵנוּ
כָּלֵל ע"י עֵינֵי מְסִירָה דַּל"כ שֵׁינָה שָׁמוּ וְשָׁמָּה נְמִי נִכְשִׁיר ע"י עֵינֵי מְסִירָה מְשׁוּם דְּאִינְהוּ יוֹדְעֵי
דְּזֹאת הָאִשָּׁה נִתְּגַרְשָׁה מִזֵּה הָאִישׁ וְלֹא שֶׁמְעֵנוּ שׁוּם פֶּה לְהַתִּיר זֵה עכ"ל.

וְנִלְע"ד דְּבָרֵינוּ נְכוּנִים עַל תּוֹסֶפֶת כִּהֵן בְּהַמְגַרְשׁ עֲצָמוּ. דָּאֵז שֶׁפִּיר הוּי הוֹכְחָה שָׁאִינוּ הוּא.

וְלִהְבִּית מֵאִיר שֶׁכָּתַב סְבָרָא לְהַקֵּל. צ"ל כֵּינּוֹן שָׁמוּ וְשָׁם אָבִיו וְשָׁם אִשְׁתּוֹ וְשָׁם אָבִיהָ שְׁוִין.

אָפּשָׁר לְתִלּוֹת עֲנָנִים כִּהְיוּ בְּטֵעוֹת. מִיְהוּ זֶהוּ דוֹחֵק כִּינּוּן דְּבוּ עֲצָמוּ יֵשׁ סִימָן שְׂאֵינוּ הוּא.
וְהָרִי שְׂנֵינוּ פּב"ת דב"ב (דקע"ב) יִכְתְּבוּ פִּהוּ הָרִי דְזֵה מִפְּרִישׁ שְׂאֵינוּ הוּא. אָבֵל עכ"ז בְּתוֹסֶפֶת
פִּהוּ בְּאֲבֵי הָאִשָּׁה.

כִּינּוּן דְשָׂמוּ וְשֵׁם אָבִיו וְשָׂמָה וְשֵׁם אָבִיָּה נִכְתְּבוּ בְטוֹב וְגַם מְקוֹם הַעֲמִידָה פִּשְׁהִיא ג"כ מְקוֹם דִּירָה
כַּנ"ד מוֹרָה וְשֵׁהוּא הַמְּגַרֵּשׁ וְהִיא הַמְּתַגְרָשֶׁת. א"כ תוֹסֶפֶת פִּהוּ בְּאֲבֵי הַמְּתַגְרָשֶׁת אֵין בּוּ פֶתַח לֹאמַר
שְׂאֵינוּ הוּא כִּינּוּן דְאָפּשָׁר לְתִלּוֹתוֹ בְּטֵעוֹת.

דבכה"ג י"ל עדים לאו אפנולה מילתא קא מסהדי. כמ"ש בגמ' פ"ב דכתובות (דכ"ד ע"ב).
דגבי המגרש עצמו נדאי דייקי ביותר כִּינּוּן שֵׁהוּא לִפְנֵיהֶם וִיכּוּלִין לְשׁוֹאֲלוֹ אִם הוּא פִּהוּ. וּבְגִטִין
מְדַקְדְּקִין בְּשִׁמּוֹת יוֹתֵר טוֹבָא מְשָׂאָר שְׂטָרוֹת.

ע"כ יש לנו לתפוס דדייקי בזה. וכמ"ש בתשו' מהרי"ט חי"ד ס"י כ"א דמדדייקי בענין פהו וז"ל
וי"ל דבשמות האנשים מדקדקים העדים יפה כו' ואם אין מכירים שנה האיש פהו חוקרין בדבר
כו' עכ"ל אף שדבריו צ"ע שפסק בפשיטות כמ"ד מעלין משטרות ליוחסין הפך משמעות
התוספות דגיטין (דף פ' ע"א).

והפך פסק הרמב"ם פ"ד מהא"ב ה"ט וצ"ל פנונתו על מ"ש הרמב"ם שם דמעלין משטרות
לכהונה בזמן הזה וכ"פ בש"ע אה"ע סי' ג' ס"ב. ועיין ב"ש שם ובש"ך בח"מ סי' מ"ט ס"ק ט"ו.
ובתומים שם ס"ק י"ד הביא דהרמב"ן והרשב"א לא ס"ל מ"ש התוספות והרא"ש פרק הזורק
גט (דף פ') בענין זה. אלא שהעלה דרמ"א תופס עיקר פסקת התוס' והרא"ש.
ובקצה"ח שם סק"ז דהא בעיא זו אם מעלין משטרות ליוחסין הוי ספיקא דדינא. ע"כ בהמגרש
עצמו יש לנו לתפוס דנדאי דייקא.

ולכן אם כתב פהו על מי שאינו פהו דדינינו ליה פמבנאר בהגט שאינו הוא כמ"ש הת"ג. אכל
לגבי אבי המתגרשת דמסתמא אינו לפניהם לא שייך כ"כ לומר דדייקי.
ובכה"ג יש לנו לתפוס כמ"ד אין מעלין משטרות ליוחסין. וגם כפי' התוס' והרא"ש נגד פי'
הרמב"ן והרשב"א.

לכן אין לבטל מחמת זה הדברים המבנארים בגט שהוא המגרש והיא המתגרשת וכעין מ"ש הר"ן
בתשובה סי' ל"ג בענין סימן העשוי להשתנות שאין מטילין מחמתו ספק בדבר אלא תולין אותו
בשנוי כו' ע"ש.

ופי' שלכן אין אומרים שמוכח מהגט שלא זה המגרש ולא זו המתגרשת כו' מאחר דשנוי פזה
אינו כדאי לעקור גוף העדות לגמרי. וגם יש לדמות קצת למ"ש בגמרא רפ"ד דסנהדרין (דל"ב
ע"א) שטר פשר ועדיו פשרין חיישינו שמה איחרוהו כו' ע"ש.

ואף שאין זה דומה ממש לסימן העשוי להשתנות. מ"מ ה"כא בלאו הכי ידענו ע"י עידי מסירה
והב"ד שהוא המגרש והיא המתגרשת.

כ"א כל זה הוא לומר שהגט מצד עצמו אינו פהו כהמגרש או המתגרשת. דעל פולי האי
יש ראיה וסמך מהנ"ל.

ועוד דעל פֿרחה צ"ל פֿון לפי פֿסק תש"ו מהר"ל סי' ק"ה. (ותשו' מהר"ם פֿאדוּנה סס"י ה' בֿשם רבי אַביגדור הכהן בֿחידושי מֿרדכי.

וכ"כ עוד בתש"ו סי' י"א. רק שאינו מקיל כ"א דיִעבד) ורמ"א בש"ע סי' קכ"ח ס"ד דבֿשינה שם הנהר פֿשר.

א"כ גם פֿאן נאמר כמ"ש הת"ג שמוכח מהגט שאינו הוא. אלא ע"כ שאין סותרין מזה את הגט פֿינן שאפֿשר לתלותו בטעות ושינוי.

ומ"ש הריב"ש בתש"ו סי' שפ"ב שאין תולין בטעות היינו בְּמִידֵי דאורחיהו למידק. דהיינו בְּדָבָר שִׁתְּקַנַּת חֲכָמִים לְקוֹתְבוֹ כְּמוֹ זְמַן.

ועוד גם גבי טעות בזמן פֿשמוכח מתוך הגט מינייה וביה שהיא טעות כ' ג"כ בפסקי מהרא"י סי' י"א ע"פ תש"ו הרא"ש להקל אלא דלא דמי דמשם מוכרח מתוך הגט פֿון דעל פֿרחה טעה. אכל הָכָא אין זה מוכרח כ"כ מתוך הגט די"ל גט זה ניתן לאשה אחרת ששמה פֿון ואביה פֿהן.

וה"ל פֿמו הנדון דשם שהצריכה גט שני ותשב תחת בעלה. מיהו בש"ע סס"י קכ"ז ע"פ מ"ש בב"ש שם ס"ק ר"ב משמע שלהב"י וש"ע שם יש סברא שא"צ גט פֿלל משום דדומה קצת למוכח מתוכו.

וא"כ לפ"ז גם נדון דידן דומה קצת למוכח מתוכו פֿינן שם האישואביו והאשה ואביה ומקום העמידה מורה שזהו המגרש כו' פֿנ"ל. ולכן אף דשם משמע דקיי"ל דצריכה גט.

היינו משום דהשינוי בזמן דידיקי ביה ולכן לא דמי לשינה מקום לידה כמ"ש הב"ש שם סק"ד. אכל בנ"ד שהשינוי י"ל ה"ל פֿמו בהנהר ומקום לידה ע"כ י"ל שא"צ גט פֿלל.

ועיין בג"פ סס"י קכ"ז ס"ק ל"ו בֿשם הש"ך בח"מ סי' מ"ג סק"ה. ועיין תש"ו סד"א סי' י"ד פֿתב שם הנשפתקע שפכתו עם שם שנקרא בו אף למ"ד דהגט פֿסול זהו בהמגרש עצמו ולא בֿשם האב ועיין תש"ו כני"ח סי' ע': אחר פֿותבי זה ראיתי בתש"ו נו"ב מהד"ת סי' ק"ט על גט שפכתב ע"ש אבי האשה הפהן והיא אינה בת פֿהן פֿסק שהגט פֿסול.

והנה שם כ' ג' טעמים. ושני הטעמים האחרונים נדאי אינם שייכים בנ"ד היינו מש"ש ועוד שם מייירי באיש קבוע במקומו כו' אכל זה ההדיט שנתחבר עם פֿוחזים ועזב אשתו ימים רבים שפא באמת לקח באינה מקום אשה אחרת ששמה פֿשם הראשונה ושם אביה פֿשם אבי הראשונה והיא באמת בת פֿהן עכ"ל.

ובנ"ד מוכן מתוך השאלה שאינו שינוי חשש זה. פי נדאי ידוע לכל שהמגרש לא הנה לו אשה אחרת זולתי אשתו זאת שגירש.

ולא דמי פֿלל לנדון דהנו"ב שהמגרש נתחבר עם פֿוחזים וכו' פֿנזכר שם. אכל בנ"ד נדאי אין מקום לספק בזה.

גם הטעם השלישי שכתב שיש לחוש שפא הבעל במכונן עשה זה פֿדי שיהיה נכתב שלא לשם אשתו פֿדי לפסול הגט עכ"ל ובנ"ד ג"כ הרי מבואר בהשאלה שמה שפכתבו בגט ע"ש אבי האשה הלוי הנה ע"פ אמירת המגורשת בטעות.

א"כ עכ"פ המגרש ודאי לא נתכונן לפסול הגט ח"ו. כיון שלא על ידו נכתב הלוי והוא צוה לכתוב ולחתום גט פשר לאשתו.

א"כ אין מקום לחשש זה ג"כ. ונשאר רק טעם הראשון שלו ששם בת פהן הכל יודעים ששקר הוא כו' עכ"ל וגם טעם זה לא שייך כ"כ בנ"ד שאדרבה לא היה ידוע כלל שאינו לוי כ"א במקום פתיבת ונתינת הגט סברו שהוא לוי.

לכן אף אם נאמר שלפ"ד הנו"ב גט זה פסול הוא מטעם הראשון לבד. עכ"ז אפשר שגם הוא יודה דה"ל פאותן שלשה גיטין פסולין שאם נשאת לא תצא.

ומשמע שא"צ גט שני מבעלה כמבואר בש"ע רס"י קכ"ז ס"א ואם נשאת לא תצא. ומדכתב סס"י ה"ל וי"א שמצריכין לה גט פשר מבעלה ראשון ותשב תחת השני.

וכאן לא כתב כן אלא ס"ל דדוקא שם צריכה גט שני מפני שהוא חושש מוקדם אבל כאן שאין בו זמן א"צ גט שני. וכ"מ מהב"ש סי' קכ"ז ס"ק כ"ב שכת' וכן משמע לדעתה קמיתא א"צ גט אחר.

והיינו מדכתב סתם ואם נשאת לא תצא. ואח"כ כ' ויש מי שאומר כו' ע"ש וא"כ ה"ה בסעיף א' שכ' סתם ואם נשאת לא תצא י"ל שא"צ גט אחר.

וכ"מ קצת בש"ס פ"ב דגיטין (די"ז) אהנו דלכתחלה לא תנשא ולא אמרו אהנו דצריכה גט שני הגם שיש לדחות לפרש"י שם. ועיין במרדכי ר"פ מי שאחזו הן אמת בג"פ סי' קכ"ז ס"א סק"ה הצריף גט שני בהנף ג' גיטין פסולין ה"ל.

ולענ"ד אין נראה כן מהש"ע. ועוד דאל"כ פנאמרו בש"ס (דפ"ו ע"א) והאיכא גט ישן כו' ה"ה תנשא לכתחילה ה"א דיעבד.

מנלן דה"ה תנשא לכתחילה אימא ה"ה ג"כ לא תנשא לכתחילה אלא דאם נשאת א"צ גט שני. אבל ה"א צריכה גט שני.

א"ו גם שם א"צ גט שני. [ע' מפתח].

ועוד ראיה הנה בחידושי הרמב"ן פ"ק המגרש (דפ"ו) דיתה גיטין הפסולין להא דרבה לאחר שלמדו בפ"ק (דף ה' סע"א) דאמרינן פניסת לא תצא. וכ"ה בחידושי הרשב"א שם.

ובהרא"ש שם סי' ו'. ובהנף דרבה ודאי א"צ גט אחר דאם צריף גט אחר א"כ בקל יותר שיאמר הבעל שנכתב לשמה הגט הראשון ותו אין לחוש אפילו לרבה כנז' בגמ' שם גבי הוא עצמו שהביא גיטו ובתוספות (דף ב' ע"ב) ד"ה לפי שאין.

א"ו א"צ כלל גט אחר. וא"כ מסתמא גם בשאר גיטין פסולין שלא תצא הדין כן שא"צ גט אחר.

וכ"ש בהנף שלשה גיטין וכ"מ בתוספת שם (דף ה') ד"ה פניסת שהקשו לר' יוחנן ליחשביה בהדי הנף ג' גיטין פסולין ומאי קושיא ה"א א"צ גט שני וה"ה צריכה גט שני. מיהו רבינו ר'נוחם נכ"ד ח"ב הביא ג"כ פדברי הרמב"ם וכן בהריב"ש סי' ר"ו וכן בפסקי מהרא"י סכ"א דנראה דשלשה גיטין ודאי אפילו נשאו כו' מזקינא לגט אחר.

(ומ"מ לפע"ד קשה עוד ע"ז ממ"ש בגמרא (פ"ו ב') מתיב מר זוטרא כו' פתב בכתב ידו כו' ואי אפרת לא תצא צרתה אתיא ליבומי. ופרש"י אתיא למימר גט זה מעליא כו' ואי איתא דמצריכין לה גט שני א"כ איך יעלה על הדעת שגט הראשון מעליא הוא.

הא יש פאן סימן טוב שעי"ז לא אתיא צרתה ליבומי). ועכ"ז גבי חתם סופר ועד פסק הריב"ש שם סי' ר"ו דאע"ג דקיי"ל דפסול מ"מ אם נשאת לא תצא וא"צ גט מהראשון פיון שהגאונים מכשירין לכתחלה.

ועד"ז נאמר פאן פיון שהבית מאיר בתשו' מתיר שתנשא לכתחלה. והנה ראיתי בבבאורי הגאון מוה"ר ז"ל סי' ק"ן ס"א סק"ז הביא ראיה לדברי הרמב"ם וש"ע דכותבין לה גט אחר והיא יושבת תחת בעלה ממ"ש בגמ' פ"ק (נ"ה ה' סע"ב) ת"כ דר"י כו' יוציא כו' פיצד יעשה כו' ומדקאמר יוציא כו' אלמא דמייירי בניסת ואפ"ה קאמרי רבנן פיצד יעשה כו'.

ובתשו' אחת הקשיתי עליו דשאני התם פיון דגט זה ממש ניתן לידה מקודם שנשאת אע"פ שאז לא אמר בפנ"כ ובפנ"ח מ"מ אמירתו דעכשיו הוי גילויי מילתא דבנתינה קפיייתא הנה הגט גט פשר.

דהא החשש הנה שפא הוא מזוניף ונהרי נתקיים הגט ע"י אמירתו עכשיו בפנ"כ ובפנ"ח. א"כ מדוע יוציא שהרי אין שייף שום לעז שהרי עכשיו נודע שנשאת בגט פשר גמור.

ואין פאן פשם שאסורה לבעל כף אסורה לבעל דהא בעל בהיתר גמור. וגדולה מזו אמרו דבת שבע מותרת לדוד מטעם שהיה לה גט פרישות על תנאי שאם ימות תהא מגורשת מעכשיו.

כדפרש"י ספ"ה דשבת (דנ"ו ע"א). משא"כ פשגט הראשון הוא פסול וכותב לה גט אחר ונותן לה הרי י"ל פשם שאסורה לבעל כו' ועיין בש"ע סי' ל"א ס"ד בהג"ה.

ועכשיו מצאתי ראיה ברורה מדברי הר"ן והריטב"א נגד דברי ביאורי הגאון. דז"ל חידושי הריטב"א פ"ק (נ"ה ה') אהא דאמרינן פיצד יעשה יטלנה הימנה כו' מהא שמעינן שפל קלקול או פסול שפא בגט בנתינה פיון שאין הפסול בגופו של גט שהגט פשר.

שאע"פ שהנתינה אינה נעשית כראוי הגט אינו נפסל בהכי ומשום הכי סגי בשיטלנו הימנה כו'. וז"ל הר"ן שם מהא שמעינן דכל גט שאינו פסול בגופו אלא שפסול בנתינתו לא מפסיל בהכי ומש"ה סגי בשיטלנו ממנה ויחזור ויתנו לה עכ"ל.

ולכאורה אין דבריהם מובנים פלל. למה הוצרכו להוכיח דין זה מבריייתא הנ"ל ופשם לא נפסל הגט בנתינה כ"א מדרבנן.

הלא משניות מפורשות הן שאף אם הגט נפסל נתינתו מדאורייתא סגי בשיטלנו הימנה ויחזור ויתנה לה. והוא ר"פ המגרש.

(דפ"ב ע"א). ובהרמב"ם פ"ח מה"ג דין י"ז.

ובש"ע רס"י קל"ז. ולפעמים א"צ אפילו ליטלו ממנה כמבואר בש"ע סי' קל"ח ס"ג.

ובגמ' (דע"ט ע"א נ"ה פ"ד ע"ב). לכן צ"ל פנונת הריטב"א והר"ן דהיינו אפילו שנשאת ע"י נתינה פסולה כהנ"ל ואחר שנשאת תקן הנתינה אפ"ה הגט פשר.

וזה לא שמענו מדין המשנה הנ"ל דשם אם נשאת תחלה נדאי תצא דהא הנתינה לא היה פלום
מדאורייתא. א"כ י"ל פשם שאסורה לבעל פה אסורה לבועל.

רק בגט דלא אמר בפנ"כ ובפנ"ח פיון ע"י אמירתו השנייה איגלאי שהגט היה פשר משעה
ראשונה ע"כ לא תצא. והגט עצמו אילו נתקנים הגט ע"י שני עדים נדאי לא תצא אף שלא אמר
פלל בפנ"כ ובפנ"ח.

א"כ ה"נ פשנה אומר את"פ בפנ"כ ובפנ"ח ה"ל פאלו נתקנים בעדים פיון דהוא נאמן ועיין בש"ע
סי' קמ"ב ס"ז. משא"כ בגט שפסולו מגופו משמע מהריטב"א והר"ן דלא מהני פשנשאת ע"י גט
פסול הנ"ל אף אם את"פ נותן לה גט פשר.

וכן ראיתי בכנה"ג ס"י קכ"ז בשם תשו' מהר"ם מיינץ סי' ט' שפכת להתירה לשני בלא גט ואם
באנולהצריכה גט תצא מזה ומזה עכ"ל וכן נלע"ד ראיה ממחלוקת הראשונים ההובא במרדכי
דקדושין פרק האומר סי' תקל"א גבי ופסק הר"א מבינהם דכיון שקבלה גט כו' ואף החולקים שם
עליו היינו משום שהגט לא היה צריך לה פלל.

משא"כ הכא שמצריכין לה גט מפני שחוששין שהגט הראשון פסול. א"כ גט הצריך הוא ותצא
מזה ומזה.

והנה עכ"ז הלב נוקף להתיר בשני שם הלוי אף באבי האשה ועיין תשובת הב"ח סי' צ"ב נ'
מדבריו אגב גררא דהוא פסול לגמרי. ומ"מ מצאתי נגד זה צד להקל ע"פ מ"ש הר"ן פרק השולח
במשנה בראשונה היה משנה שמו ושמה דלהירושלמי מי ששניה שמו במקומו אם פתב וכל שום
מגורשת.

וכ"כ בקה"ע בירושלמי שם. וכ"ש פשכת אני פלוני כו' ע"ש בפירושו בקונטרס.

א"כ כ"ש אם כ' שמו בפירוש וגם אני. אף שכ' עוד שם שאינו נק' בו פלל פשר להירושלמי.

ואף דאנו לא קי"ל בהירושלמי בזה ולדין נדאי הגט אינו גט פלל מ"מ בנ"ד שאין השנינו בשמו
ושמה רק באביה. גם לא בשמו ולא בכינויו כ"א בתוספת שם הלוי.

שלדעת גדולי הראשונים והאחרונים יש להתיר כה"ג. אין לנו להחמיר כ"כ לחוש לדעת
הפוסקים.

ולהשען קצת על הירושלמי ע"ד אינהו מיכל אכלי לדין מוסתם נמי לא סתים בתמיה כו'. ומ"מ
כ"ז רק לענין שלא תצא ולא להצריכה גט שני אבל לא שתנשא לכתחלה.

ומ"מ אם הגט קיים והשליח ג"כ פאן נלע"ד תקנה שאחר שיומן לה הגט. אזי יצווי הב"ד למחוק
תיבת הלוי שבאבי המתגרשת.

דאף דמחיקה של מי שאינו שליח הבעל אינו מועיל. היינו להכשיר את האות הנה ממש שנסאר
כמו פשמפריד ע"י מחיקה האות שנוגע רגלו אינו מועיל להכשיר זה האות אבל פאן יועיל לענין
דה"ל נוטל מה שפוסל שפיון שנקתב הלוי בטעות והמגרש צנה לכתוב גט פשר.

א"כ פשמוחקים מה שטעה הסופר נשאר מה שנקתב בשליחות הבעל בכשרות. ועיין בשו"ת פנ"י
בחאה"ע סי' י"ח שדעת הגאון ר' זנוויל ז"ל קרוב לומר דמהני תיקון בנד"ז לא להכשיר מה
שנתקן כ"א שיהיה פאלו ליכא זה בגט פלל שהרי אינו בגט.

אע"ג בטרפוט אם נטרף בצומת הגידין ואח"כ חתף למעלה מצומת הגידין לא מהני התם הטעם שהטרפוט הפאיבה עד שלא תחיה לא מהני מה שחתף אח"כ למעלה יותר. וזהו הפירוש שפינן שנטרפה אין לה תקנה כמבואר בהרא"ש פ"ק בהמה המקשה סי' ז'.

והרמב"ן הכשיר בכה"ג וחקק עליו הרא"ש וש"פ מטעם הנ"ל מיד פשחחכה בצומת הגידין מתה היא. אבל הקא לא שייך לומר פו דדוקא בתנאי חוץ הדין פו דאם כתבו בתוכו אע"פ שחזר ומחקו פסול דכל הגט נכתב שלא לשם פרייתו.

אבל הקא אין שייך לומר פו שהרי אילו סופר שלים הבעל מחק זה היה פשר. הרי לא אמרינו שגפסל ואין לו תקנה.

וכיון דלא אמרינו שאין לו תקנה א"כ גם ב"ד שנטלו הפיסול י"ל דמהני דהא הפיסול אין שייך לומר שרצון הבעל בו עד שא"א שייטלנו אחר דמסתמא רצון הבעל היה לכתוב פו מפני דקסבר שאביה לוי.

שהרי בפיו צוה לכתוב גט פשר ואפילו עד מאה גיטין. וא"כ נכתב שלא במתכנין לפסול.

רק מ"מ עכשיו הוא חספא אבל כשנוטלים אותו י"ל דכשר. ולא שנסמוך ע"ז בשאר שינוי פגון בשינוי שם אבי המתגרשת ממש למחוק לגמרי שם אביה זה נ' דלא מהני.

רק הקא גבי הלוי פיון הבית מאיר מכשיר לגמרי הגט אף כשלא מחקו הלוי. לכן י"ל לסמוך ע"ז כשחמקו תיבת הלוי: סי' קעז אם שינה שם אבי האשה לשם אבי אביה ונכתב הלוי פי כן הם לויים: בגמ' סוף גיטין (דפ"ח ע"א) ת"ר חניכת אבות בגיטין עד עשרה דורות (הויא חניכה).

שאם כתבה בגט לא מיפסלא למנהי פשינה שמו ושמה). רבן שמעון פו אלעזר אומר עד שלשה דורות פשר מפאן ואילך פסול.

פמאן אגלא הא דא"ר חנינא פתב חניכת אבות בגיטין עד שלשה דורות פמאן פרבי שמעון פו אלעזר. א"ר הווא מאי קראה פי תוליד פנים (היינו דור שני) ובני פנים (היינו דור שלישי ומפאן ואילך קרי ליה ובושנתם).

והתוס' שם ד"ה וכך' פי אהא דתנו פתב חניכתו כו' וכך' היו נקיי הדעת שפירושים עושין פי' שלא היו כותבין אלא חניכתו וחניכות אבות דבגמרא לא איירי בחניכת האיש פדהקא אלא חניכה שהמשפחה נקראת על שמה עכ"ל.

ועיין בהרא"ש שם סי' ט'. ובקיצור פסקי הרא"ש פ"ק המגרש שם כ' וז"ל כ' חניכתו וחניכתה כשר עד שלשה דורות לרש"י פנוי המשפחה ולר"ח פנוי שם האיש עכ"ל ולא ידעתי מנ"ל דר"ח לא ס"ל פי' רש"י דר"ח פי' חניכתו וחניכתה שבמשנה קאי על האיש והאשה.

אבל חניכת אבות שבגמרא מפרש ג"כ על פנוי המשפחה כמ"ש התוס' בהדיא רק רש"י פי' דגם חניכתו וחניכתה שבמשנה הפי' פו וע"ז פליג ר"ח. וכ"כ מהרש"א.

והנה ריא"ז בש"ג פ' השולח אמתייתין פראשונה היה משנה שמו ושמה פתב וז"ל. פתב חניכת אבותיהם כשפא לכתוב פלוני פו פלוני לא פתב שם אביו אלא חניכת זקנו שהיה גדול המשפחה ובני המשפחה נקראים על שמו פשר ובלבד שיכתוב שם המגרש ושם המתגרשת ואין כותבין

חניכות אלא עד שלשה דורות ואם פתב משלשה דורות ולמעלה הרי הוא פשוני השם ופסול עכ"ל.

ויש להבין איך מייירי אם פתב שהוא בן פלוני כמו ששם המגרש דוד וחניכת זקנו וואלף וכ' דוד בן וואלף. וכמו לבן בן נחור בפ' ויצא ומפיבונשת בן שאול בשמואל (ב' סי' י"ט).

או שפתב נכד היינו דוד נכד וואלף. ולכאורה מוכרח דמייירי דכתב בן דאם פתב נכד פשיטא דכשר וגם אין טעם לפסול אפילו למעלה משלשה דורות.

דאיזה שינוי שם יש פאן הרי לא פתב שהוא בנו של זאב כ"א שהוא גין ונכד לו. וכן הוא האמת. ושיפסל משום שדילג ולא פתב שם אביו. א"כ אין זה ענין לשינוי השם ועוד דבלא כ' שם אביו פלל הקילו רוב הפוסקים.

אע"כ צ"ל דמייירי שפתב בן ומש"ה פסול למעלה משלשה דורות דה"ל שינוי השם. אבל עד דור שלישי פשר היינו פשפתב בן על שם זקנו.

וכן מבואר לקמן בשם לקוטי גיטין שהביא הי"ש שפרק המגרש סכ"ו. וכן מצאתי במקתב מאליהו שער ד' סס"י כ"ח שפתב להוכיח מדברי ריא"ז אלו שאם כ' שם אביו פגט פשר היינו שכ' בן דן ושם זקנו הנה דן.

אלא שאח"כ כ' דאין ראיה מדברי ריא"ז דשאני התם שפל בני המשפחה נקראים על שמו. אבל היכא דאין נקראים על שמו לא מהני עכ"ל.

ואי משום זה יש לצדד פאן דכיון דזקנה הנה לוי וכן אביה. ונהרי נכתב פגט בת זאב הלוי י"ל דענין הלוי ה"ל פאלו נקראו על שמו דהא מה שאביה לוי הוא מפני שכמ"כ אביו הי' לוי.

ונהרי היא נקראת ג"כ על שם שבט הלוי לענין פדיון הבן כמ"ש בש"ע יו"ד סי' ש"ה סעיף י"ח א"כ ה"ל כמו שמפני המשפחה נקראים על שמו דלא גרע מה שנקרא לתורה הלוי משאר פינוי: ב אף בפסקי מהרא"י סס"י קפ"ד הובא ב"י מבואר בהדיא בענין יוסף בן שמואל שפתשובת הרא"ש דפי' שאבי אביו הנה נקרא בן עם היות דבני בנים הרי הן פבנים ביבמות (דס"ב) אפ"ה פסול מפני הטעות ופי' הב"ח סעיף ו' ונהביאו ג"כ בתשובת תודת שלמים סי' א' שהגט פשר מן התורה ופסול מדרבנן משום דהרואה יאמר אחר מגרשה עכ"ל.

ובסס"י קל"ח כ' מהרא"י ואי הנה כה"ג שפיר דמי כמו שהבאתי ראיה פבר מן המקראות לבן בן נחור ומפיבונשת בן שאול עכ"ל. ויש להבין אמאי לא הביא ראיה מן התלמוד מהא דחניכת אבות הנ"ל ע"כ צ"ל דמפרש דשם לא הנה פותב בן פלוני כפי החניכה פי אם שהנה מכנה עצמו ע"ש חניכה הנ"ל כמו זלמן הנרחי.

נמצא מ"ש הנרחי אין פאן שינוי שם. אבל פשפותב שהוא בן של פלוני והוא אינו בנו כ"א נכדו. י"ל דה"ל שינוי שם אביו. לבן לא מצא ראיה כ"א מן המקראות הנ"ל.

וז"ל הי"ש שפרק המגרש סי' כ"ו מצאתי בהג"ה של לקוטי גיטין וז"ל היכא שראובן אבי המגרש של שמעון נעשה עובד כוכבים. לכתוב שמעון גין יעקב.

וגם אם פתב בן יעקב אע"ג שלא הזכיר גין פשר מדאיתא פ' המגרש חניכת אבות עד ג' דורות ואי איירי בדכתב גין פשיטא דכשר. וגם צ"ל דדעת המשנה שם פן חניכת אבות פגון דשם

משפחה זבילוני וזה נינו וכתב ראובן הזבילוני וכן משמע שמפרשים שם שהוא יחוס המשפחה
דזבילוני לבד לא הנה ניפר עכ"ל.

ויש לומר דמהרא"י מפרש ההיא דחניכת אבות כמו שכתב באופן השני היינו ראובן הזבילוני.
דזה ודאי פשר אבל אם כתב בן אין משם ראיה לפ"ז דכשר.

אלא שהלקוטי גיטין ס"ל דכשר בכה"ג מדאיתא פ' המגרש כו'. ולפמ"ש בעצמו אח"כ אין זה
ראיה פנ"ל.

וע' בק"נ פ' המגרש ס"ק נ"א פי' בפשיטות שכתב מגזע רוטנבורג מגזע וניייל. ולא שכתב בן.

אלא דהוא פי' דמייירי שלא כ' שמו כלל וכדעת רי"ו דלקמן ועכ"פ לפי פי' זה דלא מייירי שכ' בן
אין מפאן שום ראיה למי שכתב על עצמו שהוא בן לאבי אביו כמו לכן בן נחור שיהיה הגט פשר.

ורש"ל פ' השולח סי' כ"א מתיר בדיעבד. ונהביא בן בשם מהר"ר ישראל ברונא.

אף ראיתו מרבה בר בר חנה אינו ראיה דהרי פתוב בר בר. היינו בן של בנו של חנה.

משא"כ פשכתב רבה בן חנה אין הנדון דומה לראיה. ומש"ה לא מצא מהרא"י ראיה לזה להכשיר
רק מלכן בן נחור ומפובשת בן שאול.

ואעפ"כ בסי' קפ"ד נראה שחזר בו ופוסל דאין להביא ראיה מהתורה דאיה"נ דכיון דנמצא בן
בקרא אין זה שינוי גמור הפוסל מן התורה אבל אין מזה שום ראיה שלא יהיה פסול מדרבנן פי
לשון תורה לחוד ולשון בני אדם לחוד ולפי לשון בני אדם בפשוטו הרי אין בן שם אביו והגט
צריך שיהיה מבואר יפה ע' בתשו' הרשב"א בב"י סי' קכ"ח שאין אנו משתמשין בשמות גיטין
אלא בשם הנחתם הראשונה.

והרי האותיות צריך שיהיו מבוארים לתינוק דלא חפים ולא טפ"ש ולא די מה שיוכן לאנשים
גדולים. אף לכאורה כיון גם לפמ"ש מהרא"י סי' קפ"ד לפסול עכ"ז הפסול רק מדרבנן.

ע"כ במקום עיגון ממש אפשר לכאורה שיש לסמוך ע"ד המקילים היינו ריא"ז בש"ג (בנד"ז
שי"ל דה"ל נקראת ע"ש אבי אביה) ומהר"ר ברונא והלקוטי גיטין ומהר"ש"ל שהובאו ג"כ
בט"ז סי' קכ"ט ובב"ש שם.

(ועוד יש להעיר על זה מענין איסור בתו דאמרין רפ"ק דיבמות (ד"ב סע"ב) בתו כיון דאתיא
מדרישא חביבא ליה כו' אתיא הנה הנה לאיסורא אתיא זמה זמה לשריפה. ובחגיגה ספ"ק (די"א
ע"ב) פרש"י וא"ת ק"ו הוא אין מזהירין מן הדין וע"כ צריך ללמוד בגז"ש הנה הנה.

ואי איתא דבת בנו או בת בתו נקראים ג"כ בתו ממש י"ל אין זה מן הדין לבד דהא מלבד הקל
וחומר הרי היינו הך ממש דבת בנו היא ג"כ בתו ממש. וא"כ כמו שחייב על בת בנו אף שהיא
נקראת בתו כמ"כ יש לחייב על בתו ממש.

ועיין כמ"כ ברש"י פ"ז דסנהדרין (דנ"א ע"א) ובגמ' פרייתות פ"ק (ד"ה ע"א) אל תהי גז"ש קלה
בעיניך שהרי בתו מאנוסתו הן הן גופי תורה ולא למדה תורה אלא בגז"ש. משמע זולת הגז"ש
אין לה שום לימוד מפני דמק"ו לא אתיא דאין מזהירין מן הדין וכנ"ל.

ואי איתא היינו הך ממש. אלא דיתר עליה ג"כ.

וכמ"ש בס' החינוך פ' שמיני מצוה קנ"ד גבי בהמה טמאה שאין לה שום סימן מסימני טהרה דאיתי בק"ו מגמל וארנבת ונזיר שיש לה סימן טהרה א'. וכ' החינוך ולא שייך פאן לומר אין עונשין מן הדין שק"ו הגה הוא פאילו מבואר בכתוב והיינו משום דהיינו הך ג"כ.

שקרי אותה שאין לה שום סימן עכ"פ אין לה ג"כ הסימן האחד ג"כ רק שאין לה גם סימן השני ג"כ. מוכרח מפאן היכא דשייך לומר היינו הך.

אף שמ"מ הוא יתר עליה ג"כ אין שייך לומר ע"ז אין עונשין מן הדין. דאין זה ק"ו לבד כ"א כמו היינו הך ממש.

ועיין בדברי הה"מ רפ"ב מה' מאכלות אסורות דפי' בע"א שלא כדברי החינוך. וע"ש במל"מ בשם הרמב"ם בסה"מ דומיא דבתו מאנוסתו וזה צ"ע דהרי בתו למדו מגז"ש דוקא ולא מן הק"ו.

וע"ש שהתוס' חולקים על סברת הה"מ. וע' בהר"ן רפ"י דנדורים (דס"ז א') ד"ה קיים אחד מהן ומכ"ז י"ל דאם איתא דבת בנו היא נקראת בתו ממש א"כ בתו הגמורה איתא מבת בנו ומבת בתו.

א"ו משמע דבת בנו ובתו הם שני דברים ממש. וילענין ירושה בת בנו עדיפא מבתו.

דכשנשאר בת הבן ובתו אין לבתו פלוס. ועיין בגמרא פי"ג (דקט"ו ע"ב) מכ"ז נשמע דהן שני שמות.

ולכן י"ל הפותב בת פלוני היינו אבי אביה ה"ל שינוי השם ממש): ג אף י"ל דברי ריא"ז מתפרשין ג"כ ע"ד השני שכ' הלקוטי גטין ה"ל היינו פשהיה צריף לכתוב ראובן בן משה עד"מ כ' ראובן הנרחי שהוא חניכה של המשפחה.

וא"ת א"כ ישאר קושניית הב"י סי' קכ"ט ונ"ל ובעיקר דין חניכה הנזכרת בפרייטא לא ידענא למה אחר ג' דורות או עשרה דורות אין פותבין דאדרבה משמע שכל שהחזיקו דורות הרבה להיות נקראים באותה חניכה חשיבה טפי וצ"ע ולכן נראה דבשלא הונזכרו שמותיהו עסקינן וכמ"ש המרדכי ר"פ כל הגט.

וכ"כ רבינו ירוחם נכ"ד ח"ב ונ"ל ואמרינן בגמרא חניכת אבות בגטין פשר עד ג' דורות מפאן ואילך פסול ר"ל שלא כ' שמו או שמה אלא חניכת אבות ר"ל שם לנני מן המשפחה ואם אין עדיין כ"א ג' דורות אב ובנו וכן בנו שלקחו זאת החניכה פשר.

ואם יש יותר מג' דורות פסול עד שיכתוב שמו ושמה. פרש"י חניכת המשנה וחניכת הגמרא פי' אחד פלוס שם לנני מן המשפחה.

ור"ת פי' חניכת המשנה שם לנני של האיש עצמו או של האשה עצמה וחניכת הגמרא מאבותיו. ולפי דברי ר"ת אם כתב שם לנני של עצמו פשר ואפילו שלא כתב שמו כגון שקורין לכמה אנשים בכנוי שמכנים לו שם והוא שם לנני שלו ואינו חניכת אבותיו הנקראת אלקוניה עכ"ל ועיין מזה בחידושי הרשב"א גיטין (דף פ"ח).

והשתא להמרדכי ורי"ו והב"י מייירי בשלא כתב פלל שמו ושמה כ"א חניכת המשפחה ומש"ה פסול אם יש יותר מג' דורות ודעת הרשב"א בתשו' שהביא הב"י סי' קכ"ט דגט שנכתב בו בן פלוני ובת פ' בלבד ולא פי' שם המגרש דאינו פשר משום דשמו ושמה בעינן וחניכה דקא אמרינן

היגו דקרי ליה אינשי באותה תניכה כו' הביאו הג"פ רס"י קכ"ט מוכן ודאי דס"ל כריא"ז ויש"ש דתניכת אבות היגו פשפתב שמו.

והמרדכי שהביא מהרמ"פ סי' ל"ה ההובא ג"פ שם אזיל בשטת המרדכי דכאן דמפרש ג"כ הך דתניכת אבות בשלא כתב שמו כו'. ומש"ש דדוקא פשאין לאביו בנים אחרים והכא מכשיר המרדכי בתניכת אבות לבד ע"י ע"מ צ"ע ולומר דהתם מייירי בלי עידי מסיכה הוא דוקא.

אבל להריא"ז בש"ג דס"ל דמייירי שכ' שמו רק שבמקום שם אביו כ' תניכת המשפחה וא"כ אם איתא דקאי ע"ד ה"ל שכ' ראובן הורחי עד"מ מאיזה טעם יפסל אם הפינוי נמשך מיותר משלשה דורות.

אף באמת לק"מ וכמו שמצאתי במכמ"א שע"ד סי' כ"ו דהוכיח מזה דריא"ז ס"ל שאם לא כ' רק שמו לבד בלי שם אביו הגט פסול. והוכיח בן גם בן מדברי מהרא"י.

אלא דתניכת אבות עולה במקום שם אביו. ע"כ דוקא עד ג' דורות.

אבל פשהתניכה מדורות שלמעלה יותר ה"ל פלא כתב שם אביו כלל ומש"ה הגט פסול. ולפי זה י"ל דריא"ז לא מייירי כלל שכתב בן פ' כ"א שכ' התניכה בלא בן כמו הורחי.

הזבילני וכה"ג. או ע"ד שפי' בק"נ פ' המגרש ס"ק נ"א שכ' פלוני מגזע רוטנבורג או מגזע ונייל. מיהו מלשוננו שכ' כשפא לכתוב פלוני בן פלוני לא כתב שם אביו אלא תניכת זקנו כו'. משמע שלא שינה רק משם אביו לתניכת זקנו אבל כתב בן.

מיהו אפ"ל לפ"ז אינו ראיה לנדון שכ' בן שמואל. דשאני בהתניכה שניכר שענינה שם המשפחה כולה.

ע"כ כשפכתב בן אצל תניכה זו מוכן שאינו ממש בנו של פלוני כ"א שהוא בן משפחה זו. כמו ר' יוסף בן מיגש וכינצא.

אבל כשפכתב שם העצם של אבי אביו וכתב אצלו בן כמו לבן בן נחור י"ל דהנה שינוי השם. וא"כ אין מדברי ריא"ז ראיה כלל להקל בנדון זה.

גם לפי המרדכי ורי"ו והב"י אין שום ראיה לנד"ז מהברייתא דתניכת אבות. וכן מוכרח מדברי מהרא"י שלא הביא ראיה מברייתא זו.

א"כ אין לסמוך כ"כ על הלקוטי גיטין שהביא מהרש"ל שישמעון על ברייתא זו נגד גדולי הראשונים שלא פי' בן הברייתא. ואף שכתב הב"ח בשם מהרא"י דהנה פיסולא דרבנן אין לסמוך בזה על מהרש"ל ודעימיה המקילין נגד מהרא"י סי' קפ"ד ודעימין המחמירים פי' החומר דשינה שמו ושמה חמור טובא משאר פסולי דרבנן שבגיטין.

שהרי המשנה פ' הזורק (דף פ') שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה תצא מזה ומזה מייירי בפיסולא דרבנן כמ"ש התוס' וסה"ת וסמ"ג והרשב"א. ואפ"ה הולד ממזר.

משא"כ בשאר פסולי דרבנן וע"כ קשה לענ"ד לסמוך בזה להקל. מה גם גבי לבן בן נחור וגבי מפיבשות בן שאול ביארו המפרשים טעם למה נק' ע"ש זקנו מפני שהיה גדול המשפחה כמו שאול שהיה מלך ישראל וכן בנחור ע"ש במקראות גדולות בהפירושים.

וכן י"ל גבי אחותי בת אבי בפי' ונרא ע"ש בפרש"י דקאי על תרח שיהיה אבי אביה. ועוד דשם פרש"י וכדי לאמת דבריו השיבם פן ופי' הרא"ם לאמת דבריו הראשונים שאמר אחותי היא כו' ואת"ל הלא בת אחיו היתה פי' ואיך הותר לו לשקר פדי לאמת דבריו כו' ומשני מאחר שבני בנים הרי הם כבנים הרי היא כבתו של תרח והרי אחותו עכ"ל ועיין מזה בגמ' פ"ז דסנהדרין (דף נ"ח ע"ב) ובפרש"י שם דלתקוני דבוריה קמא קאמר ליה הכי.

ותדע עוד הא מצינו במקרא אחי על אנשים נכרים אל נא אחי תרעו בפי' ונרא (י"ט ז') אחי מאין אתם בפי' ויצא (כ"ט ד') וכהנה רבות במקרא. א"כ אין מכ"ז הברח לענין גיטין שיהיה פשר.

בפרט כשאביו בערוך אחד לאבי אביו שיהיה פשר פשנכתב שהוא בן פלוני היינו אבי אביו. ועוד קצת ראיה להחמיר ממ"ש ריא"ז בש"ג פ' הזורק דאם שם אביו רב טוביה וכו' בן טוביה חוששין לשניו השם ועיין מזה בג"פ ס"ק ל"ג דהיינו במקום שנהגו לכתוב בגיטין חכם ורב.

ובודאי דהשניו משם אביו לאבי אביו לא עדיף משניו הנ"ל שבין רב טוביה לטוביה עכ"פ. וע"כ הנלע"ד בזה כף שזה הגט ינתן לה מהשליח פעת.

אמנם לא יתירוה לינשא עד שיונתן לה גט שני היינו שיכתוב להמסדר המןפלג מוה' הלל במ' חיים שור שו"ב טאטרסקין שישתדל להשיג שם גט אחר מהבעל שיכתוב שם פדת כפי הנוסח שישלחו לו השמות ממחניכם גם שיכתבו אצלו וכל שום.

ותמנה האשה במחניכם בפני ב"ד את המסדר הנ"ל אף שהוא שלא בפניה שיהיה ג"כ שליח מאתה לקבל גט שהוא מבעלה הנזכר ומסתמא הוא יהיה ענותן לקבל עליו שליחות זו כדי להתיר עצונה.

ואח"כ ימנה הבעל שנית שליח הולכה בפני ג' אנשים שם אותו האיש ממחניכם שהוליה לה גט הנה אף שהוא שלא בפניו. וישלח את גט השני ע"י הפאצט משם למחניכם ליד שליח הולכה הנזכר ויתנו להאשה ואזי ע"י שני גיטין אלו אף ששליחות גט ע"י הפאצט דבר חדש הוא.

עכ"ז ע"י גט שהוא בצירוף גט הנה יוכלו להתירה להנשא לשוק: אף עידי קיום על גט שהוא שישלח על הפאצט יהיה המסדר ר' הלל הנ"ל ועוד א' מעידי ההרשאה שעל גט זה כדי שיוכלו לקיים חתימתן מחתימת ידם זו.

שיש כאן בהרשאה דגט הנה. והטעם שהצרכתי בגט השני שיונתן פעמיים היינו מתחלה ע"י שליח קבלה והב' ע"י שליח הולכה.

מלבד הטעם שבגט מומר לע"ג צריך שיונתן ע"י ב' דרכים אלו עוד יש בזה טעם כעיקר משום שישלח ע"י הפאצט לכן ההכרח להיות פן ואין כאן מקום להאריך וע' בש"ע סי' קמ"א סעיף י"ד וסעיף ל"ה: סימן קעט בדין שכ"מ ששניו את שמו שהיה שמו נפתלי וקראוהו שמאי וגירש ביום השניו.

וכ' בגט שם השניו ועל שמו הראשון כתבו דמתקרי היינו שמאי דמתקרי נפתלי. ואחר עשרה ימים מת וחסים לכל ישראל שבק אם הגט פשר.

פי מת בלא בנים ויש לו אח קטן בן ששה שנים: א בב"י סי' קכ"ט גבי מי שנשפתנה שמו מ"ח בד"ה וכתוב עוד בקונדריסים פגון שבא לגרש מתוך החולי כו' וכיון שעדיין לא הוחזק בשם זה כו' לא נראה לו לכתוב שם זה תחלה שנראה שהוא עיקר שמו וגם לא רצה לכתוב שם הראשון

תחלה דשמה לעולם שם שני עיקר אע"פ שעדיין לא הוחזק ולפיכך הצריכה שני גיטין עכ"ל
מבואר דאע"ג שלא הוחזק עדיין מ"מ חשוב מיהו לאחד משמותיו רק שהוא ספק שם טפל ספק
שם עיקר.

ומ"ש אח"כ ומ"מ משמע דמעשה שבא לפני הר"פ פליג כו' ושמה י"ל דשמי הכא כו'. וכוננתו
דהתם נשתקע לגמרי שם חנה שמחמת חולי כמ"ש בג"פ ס"ק צ"ג ד"ה פתוב בקונד' ונ"ל מאחר
שלא נתקנים שם חנה שנשתקע וחסור לה שמה הראשון.

משא"כ הכא במעשה דהר"פ אע"פ שהפל קורין לו בשם הראשון פיון שעמה נתנו לו שם חדש
הרי י"ל שיקראו אותו בו אם מעט אם רב לכן ה"ל שם גמור רק שהוא ספק טפל ספק עיקר
וכש"כ לפי תירוץ הראשון דהב"י לעיל מיניה סד"ה וכתוב עוד שם.

דמיירי בנשתקע שם דמחמת חולי והינו שיש זמן רב שכתב ידוע שנשתקע שם זה. א"כ לפ"ז
במגרש בתוך חוליו י"ל להקדים שם זה ולכתוב על השני דמתקרי וכ"כ השואל בשו"ת שם יעקב
חאה"ע סי' ל"ג שכן מעשים בכל יום.

ונ"ל ומעשה בכל יום בגט שכ"מ שנשתנה שמו ע"י חולי שפותבים בגט שם שהוא לעיקר אף
שכן יומו הוא עכ"ל. גם בספר שארית יהודא ומהרח"ש סי' כ"ו ול"ב פי' דמיירי שנשתקע השם
אלא דפי' שנשתקע שם ראשון וע"ז העיד הג"פ ס"ק צ"ז שראה לשון הקונדריסין והגירסא
בהדיא והיו קורין אותו בשם ראשון א"כ ע"כ לפירושם מיירי שנשתקע שם השני וכתירוץ
ראשון דהב"י ואפ"ה הצריכה גט שני.

א"כ מוכן דהיא דלא נשתקע כלל אף שאין קורא לו בו כגון במגרש מתוך חוליו י"ל להקדים
שם זה ולכתוב על שמו הראשון דמתקרי דהא בו הוא נקרא בפי כל ע"כ יאות עליו לשון דמתקרי.

ועל שם שניתן לו מ"ח שפיר יאות לכתוב ולהקדימו דהא זהו שמו: קיצור (מוכח מהב"י בשנינו
שם מחמת החולי אף שהשם בן יומו חשוב שם רק דמספקא לן אם הוא עיקר או טפל): ואף
שבג"פ ס"ק צ"ג בד"ה העולה מכל הנזכר דג חלוקים בדבר אם הש"מ שינו שמו וכו' לגרש
מיד אחר שינוי השם ועדיין לא נתפרסם שם השני אין כותבין אלא גט אחד עם שם הראשון וכל
שום דאית ליה ואם כתבו בגט שם שני וכל שום הגט פסול.

י"ל דוקא גבי וכל שום שלא הזכיר שם הראשון בפירוש ע"כ פסל כדעת הרמב"ם וש"ע סי'
קכ"ט ס"ב ולדעת הרמ"ה בכלל שם העיקר בנכל שום הוי ספק מגורשת כמ"ש בטור. אבל אם
כתב שמו הראשון בפירוש היינו שכתב שם שמחמת חולי עם דמתקרי פלוני שמו הראשון י"ל
דכשר אף שאין קוראין לו רק בשמו הראשון כמבואר בהדיא בב"י לתירוץ השני.

דטפל מיהו הוי עכ"פ. וכשכותב שני השמות בפירוש לא איכפת לן בדיעבד מה שהקדים שם
הטפל כמ"ש בש"ע ס"ב.

וכ"ש לתירוץ הראשון י"ל כן בפשיטות: קיצור (מ"ש הג"פ ס"ק צ"ג לפסול אם מיד אחר
שינוי השם גירש וכו' שם השינוי עם וכל שום י"ל אם כתב דמתקרי על שם הראשון פשר פיון
שהזכירו בפירוש): ונלע"ד ראיה דשינוי שם שמשנים שמו במכונן מילתא היא אפילו תיומ"י
לקריאת השם מתורה שלמה בפי' שלח (י"ג י"ו) ויקרא משה להושע בן נון יהושע.

וארו"ל פ"ז דסוטה (דף ל"ד ע"ב) דהינו שביקש עליו רחמים י"ה יושיעה מעצת מרגלים. והקשה האוה"ח למה א"כ שינה שמו ה"ל לבקש עליו רחמים לבד.

ועכצ"ל דכוננתו שיהיה בשמו ממש שם י"ה. שע"ז י"ה יושיעה כו' וכ"מ בסנהדרין (דף ק"ז סע"א) ובמדרש בראשית רבה פ' לך לך ר"פ מ"ז ור"פ נארא.

דזהו הי"ד שניטל משם שרי. שהיה צונח עד שניתן בשמו של יהושע.

ודוקא ע"י שנקבע בשמו של יהושע ממש ע"ז ביקש משה רחמים י"ה יושיעה כו'. דשפא מילתא היא.

וכדאמרינו ר' מאיר הנה דייק בשפא בכב"ת דיומא (דף פ"ג ע"ב). וכמוכן ממ"ש בתורה וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו.

וארו"ל ע"ז ברבות בראשית פ"ז חקמתו מרובה משלכם כו' ע"ש. וכיון שכן משמע ודאי שנתפונן משה רבינו ע"ה שיהי' שמו יהושע ממש.

וע"ז י"ה יושיעה כו'. וע"ד מ"ש שרי אשתה כו' כי שרה שמה.

וע"ז וברכתי אותה כו' וכדלקמן. וא"כ מוכח דתומ"י שנקרא שמו פן חשוב זה שמו ממש.

דאלת"ה אלא עד שיוחזק שלשים יום. א"כ ה"ל לחוש שבתוף זמן זה תפתה לעצת מרגלים ח"ו ומאי מהני לי השם.

ה"ל לבקש רחמים בלבד. דהא אמרינו בסוטה (דף ל"ה ע"א) ע"פ וילכו ויבואו א"ר יוחנן משום רשב"י מקיש הליכה לביאה מה ביאה בעצה רעה אף הליכה בעצה רעה.

ופרש"י שמתחלה להוציא דבה נתפוננו. וכן פרש"י בחנומש.

וכ"מ עוד ברש"י בחנומש בפסוק ויבא עד חברון ובפסוק ויכרתו משם זמורה כו'. איברא ברבות ר"פ שלח אומר שלאחר ארבעים יום נתהפכו כו'.

א"ו דתומ"י שקראו לו הנקבע לו שם זה ממש עד דמהני להיות י"ה יושיעה כו'. וא"כ ה"נ לענן שינוי שם מחמת חולי דג"כ מתפללין עליו ומברכים אותו ושע"י שינוי זה השם יושיעו הש"י ויקימו מחוליו.

ה"ז ממש מעין ומדוגמא דניקרא משה להושע כו' שג"כ ביקש רחמים שע"י שינוי השם כו'. א"כ מזה נלמוד דע"י תפלה זו ושינוי השם נקבע לו מיד פן זה השם.

ואפשר שמה קצת ראיה לעדות השואל שבתשו' שב"י דלעיל: קיצור (ראיה מהש"ס פ"ק אלו נאמרינו (דף ל"ד ע"ב) דתומ"י לקריאת השם חשוב שמו יעו"ש): ב והנה הג"פ סעיף י"ח ס"ק צ"ג כ' וענ"ל דדין זה דשם שינוי מחמת חולי הוא עיקר הווי מילי דסברא ושרשו פתוח אלי מים התלמוד דאמרי' בפ"ק דר"ה דף ט"ז ע"ב) אמר ר' יצחק ד' דברים מקרעים גז"ד של אדם כו' שינוי השם ויליף התם שינוי השם דכתיב שרי אשתה לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה.

וכתיב וברכתי אותה כו' וכיון דחזינו דשינוי השם אליה לקרוע גזר דין ולהחשיבו פאיש אחר אלמא דשם השני עיקר כו' וכיון דשם השני עיקר אע"ג דרובא קרו ליה בשם ראשון ופורתא בשם שני עושים עיקר מהשם השני כו' והביא שם ד' המבי"ט שלא כתב פן והוא נחלק עליו.

ולענ"ד יש ראייה ע"ז ג"כ מתלמוד ערוך ספ"ק דברכות (דף י"ג ע"א) דאפילו רק יחיד או יחידים קורים אותה בשם השני ורובא דעלמא קורין אותה בשם הראשון אפ"ה שם השני עיקר, פיון שנסתנה מסיבה חזקה היינו מחמת חולי.

והוא מדאמרינן התם אלא מעתה הקורא לשירה שרי הכא נמי (ר"ל שיהיה עובר בלאו כמו הקורא לאברהם אברהם ע"ש) ומשני התם קודב"ה לאברהם אמר שרי אשתך לא תקרא את שמה כו' ופי' מהרש"א שם בחידושי אגדות דלא נעקר שם הראשון רק לגבי אברהם פדאמרינן אמר לאברהם כו' ע"ש.

הרי אף שלא נעקר שם שרי רק לגבי אברהם וכל עירה ומדינתה היו קורין אותה כשמה הראשון שרי. אפילו הכי חשוב שם שרה עיקר והיינו פיון דנשתנה לסיבה חזקה וכמ"כ הוא ענין שינוי שם מחמת חולי דג"כ משנים אותו ע"פ תורה להצילו ולקרוע גזר דינו.

א"כ אף אם מיעוטא דמיעוטא קורין לו בשם זה היינו בני ביתו. או אפילו רק אשתו וכה"ג חשוב שם זה לעיקר פהנ"ל דשרי שרה.

אף ק"ל ע"ד מהרש"א דא"כ איך יפרש משארז"ל בסנהדרין (דף ק"ז סע"א) ומה יו"ד שנטלתי משרי עומד וצונח כמה שנים עד שבא יהושע והוספתי לו כו' וכ"ה ברבות לך לך ר"פ מ"ז. ולדברי מהרש"א פיון שלא נעקר שם שרי כלל רק אצל אברהם וכל העולם קורין אותה שרי.

א"כ הרי לא ניטל היו"ד כלל משרי כ"א שהיו לה שני שמות שרי ושרה. אע"כ צ"ל דאברהם נצטנה בלאו שלא יקרא אותה שרי.

ולשאר כל העולם ליכא לאו. אבל עכ"ז נשתנה שמה לשרה.

או י"ל ע"ד מ"ש ר"ת בתוספות פ"ד דגיטין (דף ל"ד ע"ב) ד"ה והוא דאמחזוק. חלילה להזכיר כו' וא"כ עד"ז שם שרי שהיו קורין לה הא"י לבד לאו פלום הוא.

מיהו לא דמי פלל לשם דא"י פמוכן. מיהו יש לדחות דשם שאני שע"פ הדבור נצטנה לקרות שמה שרה.

לכן חשוב זה עיקר שמה. והנה ע"כ צריכין אנו לחלק בין שינה שמו מחמת חולי כנד"ז ובין שינה שמו בלא זה לפמ"ש בתשו' מהריב"ל שפסוף חלק שני סי' צ' גבי איש שבא בעיר אחת והחזיק את שמו ראובן כו' ואם"כ נודע מארץ מולדתו ששם לא נקרא בשם זה כלל.

וז"ל ולכולהו פירושי הנה נראה לכאורה דאם נודע בנדאי שהחליף את שמו כנדון דידן הגט הוא פסול. אבל הרא"ש ז"ל פתב בפרק השולח דאפילו נודע בנדאי שהחליף את שמו שאין לנו אלא השם שהחזיק בו שלשים יום לפנינו כו' עכ"ל.

וכ"כ בג"פ סי' ק"כ סעיף ג' ס"ק י"ז ואם נודע בנדאי שהחליף את שמו הנה נראה מלשון רש"י דהגט פסול. אף הרא"ש פתב כו' דאין לנו אלא שם שמחזיק לעצמו עכ"ל.

וא"כ לדברי רש"י דהחזוק שלשים יום לא מהני כלל אם באמת החליף את שמו. ע"כ צריף לומר הא דאמרינן בהדיא בגמרא דשינוי השם מקלתא היא היינו כשמשנה את שמו מחמת חולי וכה"ג דיש לשינוי שם בכה"ג מקור מן התורה כמ"ש גבי שרי שרה וגבי הושע והושע.

משא"כ כשמחליף שמו בלי סיבה כזו לאו פלום הוא. (הג"ה).

מיהו המכתב מאליהו שער ד' סס"י ל"ג סתר דברי מהריב"ל דגם רשפ"ם והנ"י אין חולקין כ"ל על דינו דהרא"ש ודברייהם אינו אלא לענן הששש דילמא ממטי גיטא לאתתא דהאיך כו' יעו"ש.

ודבריו נכונים עכ"ה). וכיון שפון מוכרח דלפרש"י דחזקה דשלישים יום לאו מילתא היא כ"ל להחזיק שם חדש לפ"ד מהריב"ל כ"א אגן סמכינן אחזקה דשלישים יום שפאמת שמו כו'.

וא"כ היכא שיוכל לשנות שמו כמו מחמת חולי וכו"ג שמספימים אבותיו וקרוביו לשנות שמו ומשנים שמו ע"י תפלה וברכה אזי מיד חל השם וכמו בקריאת השם בלידה או בשעת המילה כו' וא"צ לזה למ"ד יום.

וא"כ יש לנו לומר שהרא"ש כיון דמקיל טפי מרש"י וס"ל שיוכל לשנות שמו גם בלי סיבה חזקה ומנהגי פשהחזוק פן שלשים יום. א"כ כש"כ שיוזדה לרש"י דכשמשנה שמו מחמת סיבה חזקה כמו מחמת חולי דמקבע לו השם אפילו תוך שלשים יום ותיומ"י כשברכוהו וקראו לו השם פן בבהכ"נ כו' ולא דמי למ"ש בב"י סד"ה נאם גשתקע שם ישראל ממנו שאין כותבין שם דיהדות עד שיחזיק עצמו שלשים יום עכ"ל דהתם מיירי כשגם אחר שמחזיק שם דיהדות אינו שב לדת יהודית ע"כ שינוי שם זה אין לו סיבה חזקה כיון שהוא אינה משנה עצמו ע"י שמו זה.

משא"כ הקא. ואה"נ גם שם אם שב לדת יהודית ומחזיק שמו דיהדות י"ל שיוזדה הב"י שא"צ כ"ל למ"ד יום.

ובלאו הכי יש חולקים על הב"י אפילו בנשתקע שם דיהדות כמ"ש הב"ש סק"י והג"פ ס"ק ר"ד. א"כ לפ"ז תיומ"י יוכל לכתוב ולהקדים שם זה בגט ועל שם השני דמתקרי.

אף הג"פ סס"ק צ"ג מחלק בזה לשני חלקים שאחר ג' או ד' ימים ששינו שמו דנתפרסם השני י"ל דהנה עיקר שמו וי"לדהוי טפל. אבל מיד אחר השינוי קודם שנתפרסם זה השם ודאי שאין זה עיקר השם כו' ע"ש.

ומ"מ נראה מדבריו ג"כ דטפל מיהו הוי. וכבר נתבאר דאם כ' השם הטפל.

דמתקרי ע"ש העיקר פשר דייעבד. ומכ"ש הקא שפלדעת עדות השואל בתשו' שב"י אינו טפל כ"ל.

ועוד דעכ"פ אין זה שינה שמו שהרי זה השם ניתן לו א"כ אין זה שינוי עכ"פ והשם שנקרא בו כפי פל נכתב דמתקרי פלוני: ג וכן נראה דעת התורת גיטין להקל בנדון כזה שלפנינו דהנה הת"ג סי' קכ"ט בבבאוריים ס"ק כ"ד הביא תשובת החמ"ח דמכשיר בגירש בחוליו בשם דמחמת חולי לבד ואיך שמדברי הב"ש סס"ק ל"ה משמע דחולק ע"ז מדכתב מיהו בדיעבד אם גירש בשם הראשון פשר.

משמע דבשם שני לבד פסול. והוא ז"ל כ' ע"ז נאף שמסתברין ד' הב"ש דנראה דכל שם שלא החזיק שלשים יום לא הוי שם פדמוכח בפ' גט פשוט מ"מ בזה אפשר כהחמ"ח דאפשר דשם חולי עדיף כו' וכן הג"פ מכשיר בזה כו' אבל בשניהם ביחד בלא דמתקרי צ"ע עכ"ל.

נאף שלפע"ד במחכ"ת יש להשיב על דבריו. מה שהביא ראיה מפירק גט פשוט פבר נתבאר דשם קאי לענין דלא חיישינו שהחליף שמו ע"ז לא מהני פחות מל' יום ותדע דלאבני מהני היכא דקרו ליה ועני.

אָבֵל לְעֵנָן מִי שְׁקֹבֵעַ לוֹ שֵׁם אֵין רְאָיָה כ"כ מְשֵׁם. וּבְדָרָךְ דְּמִיּוֹן יֵשׁ לְהִבְיָא קֶצֶת סְמָךְ לְדָבָר דְּאֶפִּילוּ בְּפִחוֹת מְשַׁלְשִׁים יוֹם חָשׁוּב שֵׁם.

מְהֵא דְאִיתָא ספ"ג דְּשָׁבוּעוֹת (דָּף כ"ט ע"א) וְאֶסְיֵק לֵיהּ שְׁמָא גְמָלָא וְכִי קָא מְשַׁתְּבַע אֲדַעְתָּא דִּידְיָהּ מְשַׁתְּבַע וְכִי תִימָא בְּתַר פְּנֻמְיָה אֲזֵלִינָן כו' ע"ש. מְשַׁמַּע אִי לָאוּ בְּתַר פְּנֻמְיָה אֲזֵלִינָן כ"א בְּתַר דַּעְתָּא דִּידְיָן אֲזִי מְיָד דְּאֶסְיֵק לֵיהּ שְׁמִיָּה גְמָלָא חָשׁוּב שֵׁם וְאִינוּ נִשְׁבָּע לְשַׁקָּר בְּאֵמֶר שְׁרָאִיתִי גְמָל פּוֹרַח בְּאִוִיר אַף שְׁהוּא צְפוּר דְּהָא אִיהוּ קִבַּע לֵיהּ שֵׁם גְמָל.

א"כ אַף דְּקוּי"ל בְּתַר פְּנֻמְיָה אֲזֵלִינָן מ"מ הִיכָא שְׁקִבְעוּ לוֹ שֵׁם בְּדַבּוּר פֶּה ע"י הַמְתַּפְּלָלִים עָלָיו וּמְבָרְכִים אוֹתוֹ שְׁיִקְרָא שְׁמוֹ פֶּה וְכָף וּשְׁעִי"ז יִפְדָּה מִחֻלְיָו. שְׁפִיר י"ל מְשֵׁם דְּתִיּוּמ"י חָשׁוּב שֵׁם.

גַּם מ"ש דְּהַג"פ מְכַשִּׁיר בְּזָה כַּחמ"ח. זֶה אִינוּ דְּהַג"פ אִינוּ מְכַשִּׁיר אֶפִּילוּ אַחַר ג' וּד' יָמִים אֲלָא כְּשִׁפְתָב הַשֵּׁם הַשְּׁנַי עִם וְכָל שׁוּם דְּאִית לֵיהּ.

אָבֵל בְּלֵא וְכָל שׁוּם כ"א בְּשֵׁם הַשְּׁנַי לְבַד לֹא נִתְבָּאָר בְּדְבָרָיו לְהַקְל. וְע' בַּג"פ ס"ס"ק ח' דְּאִין לְהַקְל בְּכַה"ג כ"א כְּשִׁהוּא שְׁעַת הַדְּחָק וְאִיכָא עֵיגוֹן גְּדוּל יַעו"ש.

וּמ"מ כ"ז לְעֵנָן אִם פְּתַב שֵׁם דְּמַחְמַת חוּלִי לְבַד שְׁאָף בְּכַה"ג מְכַשִּׁיר הַחמ"ח וְלַדַּעַת הַת"ג גַּם הַג"פ מְכַשִּׁיר בְּזָה. א"כ נְקוּט מִיְהוּ לְנִידוֹן שְׁלַפְנִינּוּ שְׁפְתָב שֵׁם הַשְּׁנַי.

דְּמַתְקָרִי שֵׁם הָרֵאשׁוֹן דְּנֻדָּי כְּשֵׁר וְיִשָּׁר. דְּגַם הַב"ש שְׁכ' הַת"ג שְׁחוּלֵק עַל הַחמ"ח הִינּוּ כְּשִׁפְתָב שֵׁם הַשְּׁנַי לְבַד דַּמ"ש הַב"ש מִיְהוּ דִּיעֵבַד אִם גִּירֵשׁ בְּשֵׁם הָרֵאשׁוֹן כְּשֵׁר.

דְּמְשַׁמַּע הָא אִם גִּירֵשׁ בְּשֵׁם הַשְּׁנַי פְּסוּל כְּמוֹ שְׁדֵיִיק מְזָה הַתו"ג זֶהוּ וְדָאִי כְּשִׁפְתָב שֵׁם הַשְּׁנַי לְבַד בְּלִי דְּמַתְקָרִי עַל שֵׁם הָרֵאשׁוֹן וְאִף שְׁפָלְלוּ בְּכָל שׁוּם י"ל דְּפְסוּל וְלִשְׁיטְתִי אֲזִיל דְּפוּסֵל בְּכוּתָב שֵׁם הַטְּפָל לְבַד בֵּין בְּלִי וְכָל שׁוּם בֵּין עִם וְכָל שׁוּם.

אֲלָא כְּשִׁפְתָב דְּמַתְקָרִי עַל שֵׁם הָרֵאשׁוֹן מְכַשִּׁיר דִּיעֵבַד כַּמ"ש רס"י קכ"ט סק"ג וּסְק"ד. וּס"ל דְּכָאן שֵׁם הַשְּׁנַי הָיִ טְפָל.

וְלָכֵן פּוּסֵל בְּכוּתָבוּ לְבַד. אָבֵל כְּשִׁפְתָב דְּמַתְקָרִי שֵׁם הָרֵאשׁוֹן וְדָאִי אִין הַב"ש חוּלֵק דְּכְשֵׁר דְּהָא אֲזִי אִין שְׁיִיף לְפִסּוּל רַק מִדִּין שְׁיִנָּה שְׁמוֹ כו'.

וְאִיזָה שְׁיִנּוּי יֵשׁ כָּאן מֵאַחַר שְׁקִבְעוּ לוֹ שֵׁם זֶה בְּפְרָסוּם וְלִסְיָבָה חִזְקָה. וּמְנַהֵג הָעוֹלָם כְּף לְשַׁנּוֹת שֵׁם בְּכַה"ג ע"פ הַתּוֹרָה שְׁלַמְדְּנוּ חז"ל.

א"כ וְדָאִי אִין כָּאן שׁוּם דְּרָרָא וְחֻשְׁשָׁא דְּשְׁיִנּוּי הַשֵּׁם. וְכֵן מְבֹאָר בְּהַדְיָא בַב"ש סְעִיף ב' ס"ס"ק ד' לְהַכְשִׁיר דִּיעֵבַד בְּכַה"ג כְּמוֹ שְׁיִוְבָא בְּסָמוּךְ.

וּלְפַע"ד יֵשׁ לְלַמֵּד בַּמְכַשׁ"כ מִהַדִּין הַנּוֹפֵר בַּש"ע ס' קכ"ט ס"ך. וְע' בַּג"פ סְעִי זִי"ן ס"ק ל"א וִי"ל דְּהַפָּל הוּלָף אַחַר הַמְנַהֵג כו' ע"ש.

וְע' בְּסִפּוּר שׁו"ת תּוֹדַת שְׁלָמִים ס"י א'. וּמִדִּין שְׁעֵשָׂה אֵת שֵׁם הַטְּפָל עֵיקָר אִין לְפִנּוּסְלוּ בֵּינוּ שְׁשְׁנֵיהֶם כְּתוּבִים בְּפִירוּשׁ כְּמְבֹאָר בַּש"ע רס"י קכ"ט ס"ב וּמְנַסְכֶּם הוּא מְפָל הָאֲחֻרָוּנִים וְכ"פ הַג"פ שֵׁם ס"ק י"ג.

והב"ש שם לא הקמיר רק כשלא ניתן הגט צדיין ע"ש ססק"ד וע"ז הביא ראיה מדברי הר"פ הנזכר לעיל. ומראיתו זו מבואר בהדיא דס"ל דבנ"ד חשוב שם טפל עכ"פ וכשפבר ניתן הגט פשר אף שלא במקום עיגון.

מכש"כ במקום יבם קטן כנ"ד. ואע"פ שהתוי"ט הקמיר בכה"ג ג"כ.

אין לחוש לזה במקום שהחמ"ח והג"פ והב"ש מכשירים בהדיא. וכ"נ מדברי הב"י בתשו' פמו שיתבאר לקמן.

ועוד שגם התוי"ט י"ל שלא הקמיר רק כשלא אפשר ליתן חליצה מיד כמבואר שם בהשאלה שהמניעה רק שהאי גברא יכול לומר לא אתסר עלי אחות החלוצה כו'. אבל במקום יבם קטן כנ"ד י"ל שהי' מקיל ג"כ.

וגם בנדון התוי"ט לא כ' דמתקרי ביניהם וכ' הת"ג דזה גרע יותר כו' כנז' לעיל: וענ"ל ראי' מדברי פסקי מהרא"י, סי' רי"א דמוכח שם מדבריו דשם דמתמת חולי אף שנסתמקע אם כתבו עם השם הקבוע בגט אינו מזיק ואדרבה טפי מעלי יעו"ש בפסקי מהרא"י גבי דע לה דנראה דהגט הזה פשר כו'.

וכן בתשוב' שפספר שמות בש"נ אות שי"ן דף ק"ה נשאל על דין זה היינו שם שניתן מתמת חולי ונשתמקע לגמרי וכ' בגט שם זה עם שמה הראשון בלשון דמתקרי והאריף הרבה וסיים ונ"ל לכן נלע"ד דאם אפשר לתקן העיוות בנקל דיש יבם מוכן וראוי לחלוץ נלע"ד דמהיות טוב יש לחוש לספרות הנזכר ולהצריכה חליצה דבלאו הכי אסורה לכהונה.

אף אם יש איזה עיגון בדבר נלע"ד דיש מקום להכשיר כו' וכפי מה שהארכתי לעיל עכ"ל. והביאו הג"פ ס"ק צ"ו וחקל עליו מעט והעלה שאין להכשיר אא"כ מקצת בני העיר זוכרים שמה הנשתמקע אע"ג דלא קרו לה בו.

אף לא הביא ד' מהרא"י דס"ל פהספר שמות. והמכמ"א שע"ד סי' י"ג הביא ג"כ ד' מהרא"י וד' הס"ש הנ"ל וחקל עליו לפסול בכ' שם הנשתמקע.

ומ"מ אף לדבריהם אינו רק פסול דרבנן. ולא אכניס עצמי במחלקותם זו.

רק פיון דעכ"פ מוכרח מהב"י והש"ע סעי' י"ח והב"ש שם ס"ק ל"ה דשם שניתן לו מתמת חולי אף אם גירש תיומ"י בחוליו עדיף טובא משם הנשתמקע. דבשם הנשתמקע א"צ לכותבו כלל לפי דיעה הראשונה שבש"ע שם וכן הסכים הב"ש ס"ק ל"ה.

ובגירש בחוליו צריף שני גיטין לכתחלה. וגם לתרוץ הב' שבב"י א"צ שני גיטין רק משום דלא ידעינן אם הוא עיקר או טפל כו'.

וכיון שכן דעדיף טובא משם הנשתמקע וכ"כ ג"כ בפשיטות בתשובת ב"י סי' (ט"ו) [י"א] השואל והב"י לא נחלק ע"ז ואדרבה פן דעתו ג"כ וכמש"ל אות א'. א"כ לא מביעניא לפ"ד מהרא"י והס"ש דמכשירי אפילו בשם הנשתמקע פשכתבו עם השם שקורין בו דכ"ש וק"ו דבנד"ז הגט פשר אלא אפילו לפ"ד הג"פ והמכמ"א דפסלי שם מדרבנן הכא יודו בודאי דהוא פשר וישר.

ובפרט לפ"ד הג"פ דהכשיר גם בשם הנשתמקע אם מקצת בני העיר זוכרים כו': ד וכן יש להביא ראיה להקל בזה מתשו' הרב"י עצמו סי' (ט"ו) [י"א] (שהוא הנדון של המבי"ט שמשם מקור

החוקר של התוי"ט) שז"ל השאלה שכ"מ ששינו את שמו בתוליו מיצחק לחיים בקהל גדול של גירוש פה ברנסה בהסכמת הצבור וקרוביו כמנהג ואחר שעה שהחליפו את שמו נתן גט לאשתו כדי שלא תזקק ליבם.

וכתבו בגט יצחק וכל שום אחרן כי לא ידעו מסדרי הגט משינוי השם כי היו בבית החולה בשעת המצלאין כו' ויש מן החכמים שהם פוסלים גט זה כו' דשם השינוי עיקר כו' והאריה בזה.

וע"ז השיב הרב"י וז"ל הטיבו אשר דברו להכשיר הגט ההוא וקרוב הדבר שאם היו כותבים שם שני ולא שם א' שהיה פסול פיון שפלוהו בנכל שום דמחזי שהשם הוא טפל (אשר מדבריו אלה מבואר דלא פסול רק משום חסרון שם הראשון שעשאוהו טפל ולא כתבוהו בגט כלל וכדעת הרמב"ם בש"ע סי' קכ"ט ס"ב אבל לא עלה על דעתו לומר שהפסול מחמת שכתבו שם השינוי דעדיין אינו שמו עד שיחזק א"ו מוכרח שבזה ס"ל בפשיטות דחשובשמו וכמ"ש בהשאלה שם שיש חילוק גדול בין מי שנשתנה שמו מחמת חולי לנשתנה שמו מחמת מרדין או מחמת דבר אחר כו' מפני שהוא ע"י הסכמת הצבור והוא בא לכוננת הצלתו מן הפנות השינוי השם הוא מארבעה דברים שמקראים גזר דינו של אדם וחשוב מוחזק לשעתו כו' ועיין במהרי"ק שרש צ"ח.

וע"ז נראה דמסכים הרב"י ג"כ אלא דמ"מ ס"ל דשם שנקרא בו בפני כל הוא עיקר יותר וע"כ פסול מפני שעשו את העיקר טפל וכללוהו בנכל שום. ומ"ש הרב"י שם בתשובה הנ"ל אח"כ חילוק זה אין לו רמז בתלמוד כבר תמה ע"ז הג"פ ס"ק צ"ג ופי' דבריו דאין לו רמז שאע"פ שלא נתפרסם עדיין יהיה חשוב עיקר אלא חשוב טפל וכן בתשו' שבספר שמות דף ק"ו ע"ב ודף ק"ז שיש סברא דשם שמחמת חולי חמור משמו הראשון שבשעת מילה.

א"כ כמו שם מיד כשקוראים לו שם בשעת מילה חשוב זה שמו וא"צ חזקה שלשים יום. כמ"כ י"ל פאן כשמשנים שמו מחמת חולי.

אלא דהכא אין חשוב לשם עיקר עדיין פיון שפבר יש לו שם ראשון שנקרא בו עתה בפני כל אבל עכ"ז שם טפל מיהו הוי אף בו ביום שקראוהו ובירכוהו בו. א"כ בנ"ד שהזכירו שני השמות בפירוש שמאי דמתקרי נפתלי הוא פשר גם להרב"י) ודמי לזההוא דקרו לה רובא מרים ופורתא שרה (מזה מוכח ג"כ דס"ל דה"ל שם טפל עכ"פ פהא דפורתא שרה) שהרי מ"ש החולקים על המכשירים בהכחשת הקדמתם שאחר ששינו את שמו בבהכ"נ אין לה פרסום גדול מזה כו' עד ומיד נודע הדבר לכולם דברים בטלים הם שהרי ראינו שמוסדר הגט וכל העומדים שם בבית החולה לא נודע להם מהשם השני כלל.

וה"ל בית החולה במקום כתיבה ונתינה שלא היו מפירים בו אלא משם יצחק וכתבו בו שם חיים שפקיאים בו במקום אחר שהוא פסול או בטל עכ"ל. הרי מוכן דשם גמור הוא רק משום שבבית החולה לא ידעו כלל משם זה ס"ל דזהו כמו שם שיש לו במקום אחר שאינו מקום כתיבה ונתינה שאם כתבוהו בגט לעיקר ועם וכל שום הוא פסול או בטל.

וכן כפל הדבר אח"כ וז"ל אבל בנ"ד שבבית כתיבת ונתינת הגט לא נודע לו משם הב' לא היה לו לכתוב אלא שם יצחק עכ"ל מבואר מזה האם כתבו הגט אחר שנודע להם ששינו את שמו אפ"ר לא היה פוסל כל פה בפשיטות אף אם פללו שם הראשון רק בנכל שום ועכ"ל משום פיון שנתפרסם שנתנו לו שם י"ל שאינו חשוב לשם טפל כו'.

וּכְמוֹ שְׁנֵסְתַּפֵּק בְּזֶה בְּבִי ג"כ לְפִי תִירוּצוֹ הַשְּׁנִי. וְצ"ע עַל הַמַּכְמ"א שֶׁע"ד ס"י י"ז שֶׁדִּילְג לְגַמְרֵי חִילוּק זֶה שֶׁל הַבִּי וְלָכֵן הֶחְמִיר יוֹתֵר מֵהַג"פ ס"ק צ"ג וְהֶעֱיָקָר כַּהַג"פ.

וְאִם אַת"ל דְּלִמְעַשֶׂה הִזְה פּוֹסֵל בְּזֶה ג"כ וְלֹא הוֹצֵרָה לְטַעַם זֶה שֶׁבְּבִית כְּתִיבַת וּנְתִינַת הַגֵּט לֹא נֹדַע לָהֶם מִהַשֵּׁם הַשְּׁנִי רַק כְּדֵי לְסַיֵּם שְׁאֵם כְּתָבוֹ שֶׁם הַשְּׁנִי לְבַד עִם כָּל שׁוּם פְּסוּל אוֹ בְּטֵל הַיּוֹי דְּמָה שֶׁר"ל שִׁי"ל שֶׁהוּא בְּטֵל זֶהוּ מִפְּנֵי שֶׁבְּבִית כְּתִיבַת וּנְתִינַת הַגֵּט לֹא נֹדַע כּו' עַכ"ז בְּנִדּוּן שֶׁלְּפָנֵינוּ שֶׁכְּתָבוֹ שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת בְּפִירוּשׁ שְׁמַאי דְּמַתְקָרֵי נִפְתְּלִי.

וְנֹדַע וְנִתְפָּרֵס לָהֶם מִקְּוֶדֶם כְּתִיבַת וּנְתִינַת הַגֵּט שֶׁשִּׁנּוּ אֶת שְׁמוֹ מוּכָן וְדַאי מִתְּשׁוּ הַרְבִּי ג"כ שֶׁאֵין שׁוּם פְּסוּל בְּזֶה. וְכַש"כ בְּמָקוֹם עֵיגוֹן וְשַׁעַת הַדְּחָק כְּזֶה לְהַמְתִּין ח"ו שְׁמוֹנָה שְׁנִים עַל הַיָּבֵם קָטוּ.

אֵין נִרְאֶה כָּלֵל לְהַחְמִיר בְּזֶה: קִיצוּר אוֹת א'. בְּמַגְרֵשׁ מִתּוֹךְ חֻלּוֹ וְכ' הַשֵּׁם שֶׁנִּתְּנָה לוֹ מִחֻמַּת חֻלִּי. דְּמַתְקָרֵי שֵׁם הָרֵאשׁוֹן אִם שֶׁעֲדִינּוּ לֹא הִנְחִיזוּ בְּשֵׁם הַחֹדֶשׁ י"ל דְּכָשֵׁר. דְּשִׁנּוּי שֵׁם שֶׁשְׁנִים שְׁמוֹ בְּמַכְנֹן מִקְּלָתָא הִיא אֶפְיָלוֹ תִּיּוֹמ"י לְקִרְיַת שֵׁם וְרֵאָה מִמ"ש פ"ז דְּסוּטָה (דל"ד ב') ע"פ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁיעַ בֶּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ.

י"ה יוֹשִׁיעָה כּו' וְהָרֵי עֲצַת מְרַגְלִים הִתְחִילָה תוֹמ"י מִהִלְכָּתָם נִמְצָא תוֹמ"י לְקִרְיַת הַשֵּׁם מְהִנֵּי הַשֵּׁם ג"כ: ב וְהַג"פ ס"ק צ"ג הִבִּיא רֵאָה לְזֶה מִהַגְּמ' פ"ק דר"ה (דף ט"ז ע"ב) וְלְדַבְרֵי מְהִרְשָׁ"א ספ"ק דְּבִרְכוֹת (ד"ג ע"א) בְּחִידוּשֵׁי אַגְדוֹת אִם דְּלֹא נִעְקָר שֵׁם שְׂרִי רַק לְגַבֵּי אַבְרָהָם אִפ"ה חָשׁוּב שֵׁם שְׂרָה עֵינָה מִיְהוּ י"ל הִפִּי שֵׁם לֹא כִמ"ש מְהִרְשָׁ"א גַם עִפְמ"ש מְהִרְשָׁ"ל ח"ב ס' צ' וְהַג"פ ס' ק"ד ס"ק י"ז דָּאֵם נֹדַע וְדַאי שֶׁהַחֲלִיף אֶת שְׁמוֹ אֶפְיָלוֹ הִנְחִיזוּ שְׁלִשִׁים יוֹם הַגֵּט פְּסוּל לִפ"ד רְשָׁב"ם א"כ ע"כ צ"ל דְּשֵׁם שֶׁמִּחֻמַּת חֻלִּי שָׂאֲנִי.

לָכֵן י"ל שֶׁא"צ כָּלֵל חֲזָקָה. וְכַש"כ שִׁי"ל כּו' לְהֵרָא"ש וְחָשׁוּב עַכ"פ שֵׁם טָפֵל.

וְעַכ"פ אֵין זֶה שִׁנּוּי שְׁמוֹ. וּבְדִינּוֹ דְּמְהִרְשָׁ"ל נִחְלַק עָלָיו הַמַּכְמ"א שֶׁעַד ד' ס"י ל"ג: ג דְּעַת הַחֲמ"ח בְּתְּשׁוּבָה שְׁבַס"י קכ"ט ג"כ דְּמִיד שֶׁנִּתְּנָה לוֹ הַשֵּׁם מִחֻמַּת חֻלִּי בּוֹ בְּיוֹם חָשׁוּב שְׁמוֹ.

וְדַבְרֵי הַב"ש ס"ק ל"ה וְס"ק ד' מִשְׁמַע דְּמַחְשִׁיב לִיה לְשֵׁם טָפֵל עַכ"פ. וְדִיעֲבַד כְּשֶׁנִּתְּנָה הַגֵּט וְכָתוּב שֵׁם זֶה.

דְּמַתְקָרֵי שֵׁם הָרֵאשׁוֹן כְּשֵׁר. דָּאֵין כָּאֵן שׁוּם שִׁנּוּי הַשֵּׁם כְּדִלְעִיל ס"ק ב'.

וְגַם הַתּוֹי"ט י"ל לֹא הֶחְמִיר רַק כְּשֶׁאֶפְשָׁר לִיתֵן חֲלִיצָה מִיָּד. וְעוֹד דְּגַבֵּי שֵׁם דְּמַחְשִׁיב חֻלִּי שֶׁנִּשְׁתַּקַּע ס"ל לְמַהֲרָא"י דְּכָתָבוֹ עִם שֵׁם שֶׁנִּקְרָא בּוֹ כְּשֵׁר.

וְכ"ד הַס"ש בְּשִׁישׁ אֵיזָה עֵיגוֹן. וְאִם שִׁישׁ חוֹלְקִים.

אִם כֵּינֵן דְּשֵׁם שֶׁמִּחֻמַּת חֻלִּי בּוֹ בְּיוֹם עֲדִיף מִשֵּׁם הַנִּשְׁתַּקַּע א"כ בְּזֶה גַם הַחוֹלְקִים יוֹדוּ לְמַהֲרָא"י: ד וְכ"נ מִתְּשׁוּבַת הַב"י דְּלֹא פְּסֵל רַק אִם כְּתָב בּוֹ בְּיוֹם שֵׁם הַחֻלִּי לְבַד עִם וְכָל שׁוּם וְגַם הִזְה שֵׁם עוֹד טַעַם לְפָסוּל.

אֲבָל אִם כְּתָבוֹ עִם דְּמַתְקָרֵי שֵׁם הָרֵאשׁוֹן וְדַאי נִרְאֶה דְּכָשֵׁר: סִימָן קַפּ בְּעֵנֵי כְּתִיבַת דְּמַתְקָרֵי לְאִשָּׁה שִׁישׁ לָהּ ב' שְׁמוֹת וְכֵן לְאִשׁ יֵשׁ חֲלוּקִים פְּעָמִים צָרִיף לְכַתּוֹב דְּמַתְקָרֵי דְּנִקָּא וּפְעָמִים שֶׁאֶפְיָלוֹ דִּיעֲבַד מְעַכְבֵּי אִם לֹא כ' דְּמַתְקָרֵי וּפְעָמִים הוּא בְּהִפּוּף שֶׁאֵין לְכַתּוֹב דְּמַתְקָרֵי וְשֶׁמְעַכְבֵּי

אפילו דיעבד שאם פתב דמתקריא פסול ויש בזה הרבה פרטי דינים וכן בשאר דקדוקי השמות וידוע החומר שיש בשנינוי שמו ושמה ולכן ארז"ל מי שאינו יודע בטיב גיטין אל יהא לו עסק עמהן לסדר גיטין פי בנקל יכול אדם לטעות בהן וכו' וצור ישראל יצילנו משגיאות: והנה הדין בקצרה במי שניתן לה ב' שמות מעריסה כגון שרה רבקה וכן נקראת בפי כל בשניהם יחד אין לכתוב דמתקריא ביניהם.

ואם פתב שרה דמתקריא רבקה פסול. כ"פ בתשו' רבינו ז"ל בשם הרבה פוסקים וכן פסק בס' תורת גיטין סי' קכ"ט סי"ד וכ"פ בס' טיב גיטין בליקוטי שמות דין א'.

ומה שלא נז' זה בדברי הראשונים לפי שבדורות שלפניהם לא נמצא מי שיהיה נק' בשמות כפולים כ"א א' מני אלה כמ"ש בהקדמות ס' ע"ג ואם יש לה שני שמות מעריסה אבל רוב העיר קורין אותה בשם א' כגון שרה לבד רק המיעוט קורין אותה בשני השמות יחד שרה רבקה אזי י"א דכותבין לכתחלה שרה דמתקריא רבקה וזה לדעת התורת גיטין.

וי"א לכתוב שרה רבקה דמתקריא שרה. ופוסלים אם פתב שרה דמתקריא רבקה דהא לא נקראת רבקה לבד מעולם שהרי המיעוט שקורין אותה רבקה קורין אותה שרה רבקה.

ולא רבקה לבד. וזה לדעת הטיב גיטין בליקוטי שמות דין ב' ע"ש.

ונ"ל לנהוג לכתחלה כדעת הטיב גיטין אבל בדיעבד אין לפסול הגט ויש לסמוך על התורת גיטין שכן נראה בתשוב' רבינו ז"ל שכ' שם ע"פ דעת סדר גיטין שלנו ס"י י"ט. וזהו הדין במי שניתן לה ב' שמות מעריסה.

ועפ"ז יוכל לידע שבאותן נשים שנקראו מעריסה וגם עכשיו בפי כל בב' שמות יחד יש לו להצריכם גט שני דוקא בלא דמתקריא וחלילה להקל בזה ואפילו נישאו הנשים לאיש אחר נ"ל להצריכה גט שני מבעלה הראשון.

ובנשים שנקראו ג"כ ברוב העיר (ואפשר דה"ה בחצי העיר) בשם אחד אין להחמיר אם כ' שרה דמתקריא רבקה כנ"ל ועד"ז הדין ג"כ באנשים אלא ששם יש פרטים יותר אם עליתו לס"ת וחתמתו וקריאתו בפי כל אינם שווים.

(ובמי שנשתנה שמה מחמת חולי הדין בענין אחר דבזה צריך לכתוב דמתקריא ולא פללא היאדיש פעמים שא"צ לכתוב דמתקריא כמ"ש בטיב גיטין ע"ש): והנה לפי מכתב מעל' שיש הרבה גיטין שנכתבו בטעות כנ"ל אזי נראה שלצאת ידי שמים באיסור חמור כזה טוב שישלחו אלופי הקהל אחר מורה א' בקי בטיב גיטין דשם שיבא למחניכם שיראה כל הגיטין ויחקור אחר כל השמות ואז יורה וידין איך לעשות.

ובזה יהיה נסלח למעל' על שגגתו. או עכ"פ יצטרף לו מעל' עוד ב' אנשים יראי שמים אליו ויחקרו נידון קריאת השמות של האיש והאשה איך ומה נקראו אם בפי כל בשונה או מקצתן קורין אותן בשני השמות ומקצתן בשם אחד ואם שמים כפול מעריסה או שנשתנה שמה מחמת חולי ובאנשים צריך לידע ג"כ קריאת שמו לס"ת וישלחו כל זה עם הגיטין לאיזה מורה לשאול על כל גט בפ"ע כי מאי דאפשר לתקן צריכים ודאי לתקן.

ואפשר טוב יותר לשלוח אחר מורה א' למחניכם כי בזה לא יהיה הפרסום והוצאת לעז כ"כ מאם יושיבו ב"ד ואולי יש גיטין שיכולים להכשיר בפשיטות כו'. ואתם המדע: סי' קפא להודיע את הדרך אשר נלה בה ואת המעשה אשר נעשה.

במעשה אשר קרה בעירנו ד'סנא באיש א' שפא לכאן מק' וויטעפסק ונשא אשה בכאן והיה בכאן ערה חצי שנה והחזק בשמו בשם שלמה זלמן ועלה לתורה פמה פעמים בשם שלמה זלמן וכן יש פמה אנשים שראו חתימתו במכתבים בשם שלמה זלמן.

וכן בקשה"ת שנקתב בכאן נכתב ג"כ שלמה זלמן וכן ההרשאה שנלקח אצלנו על פתיבת הכתובה יש עד א' שראה ההרשאה ונקתב בה שלמה זלמן והכתובה ארכסה. וכן פשהיו במשך הלז סמוך לעירנו בק' דריסא באקציו יש עד אחד שראה חתימתו הן בלשון רוסיא והן בלשון עברי הכל שלמה זלמן וכן היה נקרא שם בפני כל.

וכן יש פמה מכתבים מאביו שכתב אל בנו הנ"ל פשהיה בנו בכאן בשם שלמה זלמן ואביו חתם את עצמו במכתבו לבנו בשם יצחק. ואחר כך נתגרש בכאן ונקתב בגט שלמה המכונה זלמן וכן אביו נכתב יצחק פפי המבואר במכתבו וכן נחקר ע"פ המגרש וכן ע"פ שארי תושבי וויטעפסק שנקרא פפי כל יצחק לבד וכן אמר לי בנו המגרש הנ"ל שפן אביו עולה לתורה בשם יצחק לבד.

אלא שלפעמים הוא חותם את עצמו בשם יצחק ליב רק שלא נודע לי ברור אם אריה ליב או יהודה ליב. ומפני חשש שלא יהיה שינוי בשם אביו כתבתי בגט יצחק לבד שם שהפל קוראין בו דלא גרע מחניכה שהפל קורין לו ועכשיו נשלח מהב"ד דק' וויטעפסק שאבי המגרש אמר בפניהם ששמו של בנו הוא שניאור זלמן.

ושמו הגם שנקרא פפי כל יצחק וכן עולה לתורה בשם יצחק לבד אבל לפעמים הוא חותם את עצמו יצחק יהודה ליב כאשר עיניכם יחזו מישרים בהעתק המכתב מב"ד דק"ק וויטעפסק המוסגר פה.

וכפי הנראה שדברי אביו הוא בערמה ובעלילה בא שהרי נכתש מהמכתבים שכתב בעצמו לבנו הנ"ל שנקרא אותו שלמה זלמן. ועתה יורנו רבינו מה משפט גט הלזה אם הוא פשר כי הוא חשש גדול של עיגון פי המגרש הנ"ל אמר בפנינו קודם הגט שהוא רוצה לעגן אותה ונתנו לו מעות שיגרש את אשתו.

ואפשר גם עתה הוא רוצה או להוציא עוד מעות או לעגן אותה והמגרשת היא עניה בעירום ובחוסר כל. אף כי מי אני שאבא לפני אדמו"ר בדעתי הקלושה אף תורה היא וללמוד אני צריך לידע איך לעשות מעשה.

כי לפי דעתי לו יהיה שהיה שמו במחנם שניאור אין נפסל הגט בזה בדעבד: א עיין מהריב"ל סוף ח"ב סי' צ' והחזיק שמו בעיר ראובן בן שמעון אבל הרא"ש כו' ואי משום הא היה אפשר להקל אבל משום ששינה את שם אביו כו' והתה"ד בפסקיו רס"י קל"ח וכתבת דזה נמי החזיק שמו בפרישבורג יותר משלשים יום קודם נתינת הגט כו' ה"מ בשם של עצמו אבל בשם של אביו לא כו' ועב"י סי' קכ"ט בד"ה וכתב עוד בסי' קל"ח מאחר שהחזיק שמו ושם אביו פן במדינה וע' חי' הרמב"ן בהשולח אמתניתן בראשונה היה משנה.

מבואר פשאדם הולך למדינה אחרת וקורין אותו שם בשם חשוב שם. וכ"כ בחי' הרשב"א וז"ל וכשהוא בגליל משנה שמו שם וקורין אותו בשם אחר שלא פשמו שביהודה כגון שקורין אותו יוסי ביהודה ויוחנן בגליל כו' ובראשונה כו' לא היה חושש לכתוב אלא שמו שיש לו בגליל כו' ועמד ר"ג ותקן כו' כדי שלא יוציאו לעז כו'.

ובחידושי הר"ן היו משנים שמותיהן שכן דרך השמות שהם מתחלפים בחילוף המקומות כו' שמן הדין מותרת היא ששםם האחרון עיקר ושםם הראשון כבר נתבטל כו' ולכן פסק שם דשם הכתיבה עיקר כו'.

ע' כנה"ג סי' קכ"ט בהגה"ט אות כ"ט מ"ש בשם רלנ"ח סי' נ"ב ובהגהב"י אות ע' ע"ג ע"ד. ועיין בג"פ סי' ק"ך ס"ק י"ז גבי וכל מי שהחזיק שמו למ"ד יום.

ואם נודע אחר כך שאין זה שמו היה נראה מלשון רש"י דהגט פסול אבל הרא"ש מכשיר זת"ד. וראיתי במכמ"א שע"ד סי' למ"ד שחקר בזה ובסוף הסימן כ' ליישב שמשלשון רשב"ם והנמ"י אין שובר כלל לפסק הרא"ש יעו"ש.

ומ"ש בג"פ ס"ק צ"ב ד"ה הפלל העולה. אבל אם שינה שמו לסיבה קלה כו' לא אמרו דשם שני עיקר כו' אלא דנין אותו כמי שיש לו ב' שמות עכ"ל זהו פשידוע שמו הראשון פאן.

אבל בנד"ז שבמקום כתיו"נ לא נודע לו רק שם שלמה ולמן. זהו שמו לבד פאן וסגי בשם זה לבד אע"פ שמה ששינה משניאור לשלמה היה מסיבה קלה: ב ומה שיש לספק.

דבשם שנק' בפי כל שינה חזקה שלשים יום. אבל בשם שלמה שאינו נקרא בו כלל כ"א פשעולה לתורה והוא יעלה בתורה בשלשים יום אפשר רק פ"א או שני פעמים איך יחזק עי"ז בשלשים יום.

ובערבין פרק שום היתומים שלשים יום ומכריזין בפקר ובערב ומבואר שם בגמ' (דכ"ב ע"א) פא להכריז רצופין סגי בשלשים יום ואם מכריזין רק בשני ובחמישי צריך שלשים יום ואע"ג דיהיו ימי הכרזה רק י"ח יום סגי בהכי כיון דמשכא מילתא שמעי אינשי.

והובא בטוש"ע ח"מ סי' ק"ט. א"כ מחמת המשך פוחתין י"ב יום.

אבל זה שבמשך שלשים יום יעלה בתורה ד' או ה"פ איך ידמה זה להחזק שמו שלשים יום שנקרא פן כמה פעמים ביום. וי"ל שם צריך ל' יום כדי להסיר חשש קנוניא אבל לענין דליכא למיחש לקנוניא י"ל מיד נקבע לו השם פשהשינוי מסיבה חזקה ועכ"פ ע"י ל' יום אף שאין נקרא כ"כ בתמידות.

וע' בתשו' שפתבתי מזה בגט שכ"מ שנשמ"ח. ועוי"ל ממ"נ אם אין השם נקרא בו כ"כ תמיד א"צ החזקה שיהיה ל' יום תמיד רק פערך קריאתו וצ"ע.

ועוד אדרבה הרי לפי גם דברי אביו המערער יש שני שנים שהתחיל א"ע לחתום לפעמים שלמה ולמן וע"פ טעם חזק שכמ"כ שם א"ז שעל שמו נקרא. א"כ בשני שנים הני נדאי חזקה.

לכן בעיר שבא שם מהני החזקה גם בחצי שנה: ג ועוד דהנה פנשפנה שמ"ח משמע בב"י סי' קכ"ט קרוב לסס"י בד"ה נכתב עוד בקונדריסים. דגם שלא החזק עדיין בשם זה כו' כגון שגירש מתוך החולי חשוב שם.

וגם לפי תירוץ הראשון לעיל מיניקה סד"ה וכתב עוד שם. שהצריף שני גיטין משום די"ל אפילו טפל אינו שאני התם שנשתקע זה השם שניתן לו מ"ח.

אבל בגירש מתוך החולי י"ל ג"כ תשוב שם. וכ"כ השואל בשו"ת שב"י חאה"ע סי' ל"ג.

וכ"מ מהש"ס פ"ק דר"ה (דט"ז ב') ארכבעה דברים מקרעים גז"ד של אדם. שינוי השם.

משמע לכאורה מיד שינוי שמו תשוב שם. וע' מזה בג"פ סי' קכ"ט סעי"ח ס"ק צ"ג וע' תשו' חמ"ח בסי' קכ"ט ובב"ש ס"ק ל"ה וע' תשו' הב"י סי' (ט"ו) [י"א] גבי נשמ"ח י"א דתשוב מן חזק לשעתו כו'.

וע' בפרק חז"ה דאע"ג דבחזקה הבאה מחמת טענה בעיני חזקה ג' שנים. יש חזקה הבאה מחמת שהחזקה שמחל דלא לתר הוי חזקה ע' בש"ע ח"מ סי' קנ"ד סי"ב וע' סי' קמ"ב ס"א וס"ג קנ"ה ג' ל"ה.

ועד"ז פאן חזקת ל' יום היא לטענה שנדאי פן שמו מעבר. אבל לגבי שמחזיק עתה שם מחמת סיבה חזקה כמו מחמת חולי יש לומר דתשוב מן חזק לשעתו כו'.

וא"כ בשינה שמו שלא מחמת חולי עכ"פ בשלשים יום נחשב חזקה. וא"צ כ"כ רבוי הקריאה.

ועוד דעכ"פ אין זה שינוי שמו. וכיון שעיקר שמו זלמן נכתב א"כ לפסול משום שינוי דשלמה נדאי אין זה שינוי.

די"א אף שם הנשתקע אם כ' עם שמו ל"ח שינוי כמ"ש בס"ש בש"נ אות שי"ן דף ק"ה. ונהביאו הג"פ ס"ק צ"ו ודעת פסקי מהרא"י סי' רי"א נ' כס"ש.

א"כ אף שי"ח מ"מ זה השם שלמה שנקרא בו לתורה במקום הכתיו"נ רק שבפ"כ נק' רק זלמן עדיף טובא משם הנשתקע ואינו פוסל כשכ' עם עיקר השם. רק י"ל פיון זלמן פיוני של שניאור או של שלמה.

א"כ כשפותבים זלמן ידוע שיש לו עוד שם או שניאור או שלמה או יקותיאל. וזה הזלמן הן חזק בעירו שניאור וה"ל ידוע לשניאור זלמן אף שאין נק' רק זלמן ידוע שזהו שניאור זלמן.

וכמו ידות נדרים פ' זלמן ה"ל יד לשניאור. לכן כשכתב עליו שלמה זלמן תשוב שינוי לגבי עיר מולדתו ודירתו.

ולא הוי השינוי בשם הקדש לבד כ"א י"ל תשוב שינוי בכללות האיש. ונצטרף לסמוך דנהי דהוי שינוי לגבי עיר מולדתו מ"מ לגבי כתיו"נ אין זה שינוי והינו דשם בפ"כ נק' זלמן וא"י לשניאור זלמן אדרבה ידוע קצת לשלמה זלמן.

ועוד א"כ גם בשם הנשתקע שכתב עם שמו נימא נמי פן שזה גורם שינוי בכללות האיש ואעפ"כ מכשיר הס"ש פנ"ל. ועוי"ל שגם בעיר מולדתו אין רוב העיר יודעים רק ששמו זלמן ולא שניאור זלמן כ"א הקרובים אליו לבד והם י"ל שיודעים ג"כ שלפעמים חותם שלמה זלמן וא"כ ממנ"פ.

ע' כה"ג במג"א ס"י רמ"ג: ד ועיין מענין חזקה דשלשים יום בש"ע אה"ע סי' י"ט ס"ב ובחמ"ח שם סק"ג שהש"ג דיקמה זה לחזקת השם שלשים יום וע"ש דלבישת בגדי נדות הוי חזקה ליומא וכיוצא בזה י"ל למי שמשנים שמו מחמת חולי י"ל דה"ל חזקה ליומא ואינו מוכרח דשם זהו אות וראיה שראתה נדה אבל הקא שע"ז קורים לו שם חדש י"ל לא סגי ביום א'.

ומהאי טעמא ג"כ אין הדמיון מהא דפרק חז"ה דלפעמים לאלתר הוי תזקה אינו דומה לתזקת השם. והמבי"ט הובא בכנה"ג סי' קכ"ט בהגהב"י ס"ק ע"ג ע"ד דע"י ג' פעמים שפעלה לתורה פן ה"ל תזקה.

ומצינו תזקה ג' פעמים גבי שור המועד כמ"ש ר"פ חז"ה (דכ"ח ע"א) פיון שנגח ג' נגיחות כו' וכן גבי ונסתות בג' ראיות בימי החדש או בד' בננסת ההפלות ותנו פ"ט דנדה (דס"ג סע"א) וכל שקבעה לה שלשה פעמים ה"ז נסת.

מיהו גם זה אינו דמיון גמור מיהו בנ"ד שנגמשך פן זמן רב י"ל חשוב תזקה. ע' מהרי"ק ש' פ"ז תזקה ע"י משך כמ"כ הקא שנתנים שהתחיל לחתום כו': ובגדון שם אביו ודאי אין חשש פיון שנק' בפי כל יצחק לבד וכן עולה לתורה רק לפעמים חותם יצחק ליב ודאי פשר פשפתב בגט פן יצחק.

וע' בש"ע סי' קכ"ט ס"ט ובש"ע סי' קכ"ו סעי' ל"א נהגו כו' ובג"פ שם ס"ק פ"ב. וכ"ש שפמתניכם אין ידוע לו פלל רק שם יצחק לבד: סימן קפב מה שפמתב וכל שום ונתניא דאית ליה ט"ס הנה.

ובודאי צריף לכתוב דאית לי. וכ"כ בקל טופסי גיטין.

אף דייעבד נ' להכשיר פי אף לפמ"ש הרא"ש שהגט הוא לשון הבעל. מ"מ שפיר יוכל להתפרש דכל שום ונתניא שלו קאמר אלא דמזכיר על עצמו לשון ליה.

ע"ד שנו' בגמרא פ"ד דשבועות (דל"ו ע"א) אמר ליה פנה ופרש"י הפוה דבריה פנגד אחרים אמר יפהו כו' ע"ש. וכיוצא בזה נז' כמה פעמים בגמרא ומדרש שהאומר אומר על עצמו כאילו מדבר על אחר.

והפ"י פשוט דקאי על עצמו. אלא שלפי שאין רצונו להזכיר על עצמו דבר שאינו טוב ע"כ אומר לשון נסת.

וכף י"ל פאן שאין רצונו להזכיר על עצמו נתניא דאית לי. פי אולי התניא לא נאה היא.

ע"כ אומר דאית ליה. וכ"ש הקא דתחלה פתוב אנא פלוני וכל שום ונתניא דאית ליה.

פן פלוני כו'. דתיבת אנא מבואר שמדבר על עצמו.

א"כ גם וכל שום ונתניא דאית ליה אי אפשר לפרשו בענין אחר. ומוכח מתוכו דעל עצמו מכוין אלא דהפ"י פנ"ל.

ויש להביא ראיה לסמוך על פי פנה ממ"ש בתשו' הריב"ש סי' נ"ז גבי הדרה בתלמסאן כו' הובא ב"י סי' קכ"ח ד"ה וכתב הריב"ש ופשיטא דקאן אין לחוש שיערער הבעל. ועיין בג"פ סי' קכ"ח ס"ק ג'.

והקא עדיף טובא דמוכח לכל שהפ"י פן. משא"כ התיב.

וגם הרי במשנה פ' השולח (דף ל"ד ב') נזכר וכל שם שיש לו. וכל שם שיש לה.

ומשמע שלשון זה ממש שבמשנה היו פותבים בגיטין כמ"ש הפוסקים זולת ר"ת וסיעתו והרי
במשנה פתב לו ולה. ולכאורה זה כלשון פטיר ותריה שנו' בפרק המגרש (דפ"ה) ועיין מזה בג"פ
סי' קכ"ו ס"ק ל"ו וס"ק ה"ל וכשקצתו לנוכח וקצתו שלא לנוכח כו' ע"ש.

לכן לגבי דיעבד נ' לכאורה שאין חשש. וע' בש"ע סי' קכ"ו סעיף ל"ב ובג"פ שם ס"ק פ"ג.

וע' עוד בג"פ שם סעיף מ"ד ס"ק ק'. ובש"ע שם סעיף י' ובג"פ ס"ק מ"ב.

ומ"מ לענין מעשה הרי פאן בלא"ה יש לכתוב עוד הגט שע"י חתם סופר ועד שיכתב במחניכם
הט' ובו יכתבו וכל שום ונתיבא דאית לי. (ועיין בתשו' בית אפרים חאה"ע סי' ק"ו הביא הרבה
גדולי הראשונים וגדולי האחרונים המכשירים בחתם סופר ועד).

וכן בגט השלישי שע"י אומר אמרו. נאזי אין לחוש: סימן קפג בנדון גט מומר לע"ג שכתב בו
וכל שום דאית לי אחר שם אבי המגרש שיש שרוצים לפוסלו איני יודע מקום חששא בזה.

אמת שבסה"ג משמע שלכתחלה יש קפידא בזה כמ"ש הג"פ ס"ק כ"ח וז"ל עיין בסדר הגט דר"י
מינץ דסדר גט מומר לע"ג אני פלוני המכונה פלוני וכל שום דאית לי בן פלוני והינינו לדידהו
דאין כותבין וכל שום בכל הגיטין לפיכך הקדימו לכתוב וכל שום קודם שם אביו עכ"ל.

ופי' דלמנהג אשכנזים והוא מנהגינו שאין כותבין וכל שום בכל הגיטין לפיכך כו'. משא"כ
למנהגם בא"י ושאר ארצות אין קפידא.

אבל מ"מ אפי' למנהגינו אין זה רק קפידא לכתחלה לבד אבל לא חששא בדיעבד. דאם רצונו
לדמות למ"ש רמ"א בס"ט בהג"ה אבל אם הפינוי לבן לחוד כו'.

והוא מתשו' אשכנזית שבב"י ס"ק כ"ט הלא התם יש חשש גדול שאם יפרשו דהמכונה פייבוס
קאי על שם האב וה"ל שיינה שם אביו מש"ה יש לחוש טובא. ובאמת שצ"ע אם לסמוך בזה
להקל ע"ד הש"ך בח"מ סי' מ"ט ס"ק י"ד רק מ"מ יש ראיה להקל אפי' בזה מתשו' הריב"ש סי'
נ"ז גבי הדרה בתלמסאן וראיתי בג"פ ס"ק מ"ז שהביא ראיות להקל ואחת היא ראיה הנ"ל ועוד
ראיה טובה מהש"ס דפ' השולח אהא בר הדנא דמתקרי איה מארי.

ומשמע דחוזר לשם המגרש. (ואני מצאתי עוד סוף יבמות יוחנן בן יונתן אריה ומבואר שם
דליוחנן היו קורין אריה הרי נכתב הפינוי אחר שם האב).

אבל בנ"ד למאי נחוש לה דאפילו דאת"ל דאפשר לפרש דוכל שום קאי על שם האב לא יהיה
הגט נפסל עי"ז דאף שאין נוהגין לכתוב פלל וכל שום מ"מ אם כתבו אינו פוסל ולא יהיה רק
לעז.

ע' ש"ע סע"י ט"ז בהג"ה י"א כו' ול"נ כו'. והט"ז ס"ק כ"ט שהפריז על מדותיו להחמיר בזה
לא חש ליה הב"ש מדלא הביאו וכן משמע בתשו' צמח צדק ס"י ק"ח וכ"מ בפשיטות דעת
התה"ד ורמ"א ואף להט"ז אין זה דומה פלל לשינה שם האב.

ולכן בכה"ג פשיטא דיש לסמוך ע"ד הש"ך. ותדע עוד דבסעי' ז' בהג"ה גבי הפהן שכתב רמ"א
ואם יש להם פינוי פותבים אח"כ והינינו ג"כ כפי שלא יפרשו פי' שאינו אמת ע' ב"ש ס"ק י"ד
ועכ"ז לא כתב רמ"א שם דאם הקדים המכונה יהיה פסול.

והיינו משום דאפילו יאמרו פן אינו עדיין שינה שמו פי י"ל שמ"מ הוא ג"כ פהן באמת וכש"כ וק"ו בנד"ז ועוד דבאמת בנד"ז א"א לפרש כלל דכל שום קאי על אבי המגרש מאחר שפכתב וכל שום דאית לי א"כ פשיטא שחזור על המגרש.

שקרי הגט הוא לשון המגרש א"כ דאית לי קאי על המגרש. והכי היו פותבין סדרי גיטין הראשונים בכל הגיטין וכל שום אחר שם האב בזה"ל וכל שום דאית לי ולא הבתי כו' כמ"ש הרמב"ם פ"ד מה"ג.

ועיין בב"י סי' קכ"ו קרוב לס"י בד"ה אם צריף לכתוב וכל שום בשמא דאפנה שכ' וז"ל שפגנסחות הרי"ף פכתב אגא פב"פ וכל שום דאית לי עכ"ל ור"ל דהרי"ף ס"ל דא"צ לכתוב וכל שום בשם אבות רק בשם המגרש והמתגרשת לבד ועכ"ז כ' וכל שום דאית לי אחר שם האב אע"פ דחזור רק על המגרש לבד שמע מיניה דלהרי"ף אין בזה קפידיא אפי' לכתחלה והיינו מטעם הנ"ל דלי קאי על המגרש: סימן קפד לעיין מר במילתא בעובדיא דאתא קמן בחרש שגירש אשתו ראשונה ושנייה ונמצא פתוב בספרי פרייתותיו אגא יהודא המכונה ליב כו' ופטרית וכו' וכן בשטרות הפתובות מנשיו הראשונות.

הן עתה בא לגרש אשתו השלישית וחקרנו ודרשנו על שמו ונתנו דע שקראו אותו עד שהיה פן ארבעה שנים אברהם ליב. יודיענו האיה להתנהג בגט זה שצריף ליתן עתה ובדין שתי נשים שגרשם מפבר ואחת מהם פבר נשאת לאיש אחר והולידה בנים וידע חביבי שהחרש הזה אינו נקרא בשם כלל מפני שאינו שומע ואינו מדבר פחרש שדברו בו חכמים.

וכמעט כל אנשי העיר קורין אותו בשם חרש [שטומער] סתם וקצתם יודעים שהיו שמו ליב ומועט מן המועט זוכרים שבעת שהיה ילד קטן היו קורים אותו אברהם ליב: וראה דשם ליב יש לדונו שהוא אחד משמותיו עכ"פ כיון שקצת אנשי העיר יודעים אותו רק בשם זה לבד.

והמועט מן המועט הוא שזוכרים שבעת היותו ילד קטן היה נקרא אברהם ליב. הלכך ידועה זו של היודעים אותו רק בשם ליב מחלקת השם ליב להיות חשוב עכ"פ שם בפ"ע.

ולא לומר עליו דהוי רק חצי השם לבד. ונפ"מ דבכתב שם ליב הוי פכתב א' משני שמות דיש הרבה מכשירים בזה.

משא"כ בכתב חצי השם פסול לכ"ע אע"פ שהוא שם בפ"ע כמו שמעון מפי שנקרא שמעון יהודה עיין שו"ת ב"א חאה"ע סי' פ"ג ובטיב גיטין בלקוטי שמות דין א'. ואין לומר דמ"מ שם ליב הוי ג"כ רק חצי השם כיון שנקרא במילתו בשני שמות כמ"ש בתשו' הנ"ל.

ועכשיו ג"כ אין קורא לו בשם ליב בפ"ע לפמ"ש כת"ר שאינו נקרא בשם כלל רק קורין לו חרש סתם כו'. וא"כ ממ"נ אם פתר קרייה אולינו הרי אינו נקרא כלל בשמותיו רק חרש.

ואי פתר שם שקראו לו אולינו הרי קראו לו אברהם ליב בלידתו וא"כ אין על ליב חשיבות שם בפ"ע רק כמו חצי השם ובחצי השם הגט פסול בודאי. מ"מ נראה לומר דהידועה שיודעים אותו שכניו וקרוביו בשם ליב מחלקת ונותנת לו חשיבות שם גמור.

ואע"ג שלא מצינו בפוסקים חשיבות וקביעות שם ע"י הידועה לבד בלא הקריאה רק מצינו שפחלקו בשם הנשמתקע מקריאה ולא מדיעה די"א דהוי שם הנשמתקע וי"ח בזה כמ"ש בג"פ סי' קכ"ט ס"ק צ"ו ובמכתב מאלהו שער ד' סי' י"ג ובתשו' שבסוף ספר סדר אליהו סי' י"ד כ'

ו"ל באופן דמהרי"ק מהרד"ך ומהר"ם מיינץ ומרן בש"ע עולים בהספמה אחת דלא תשיב שם
דנשתקע אלא בשנשתקע מידעה אבל כל שלא נשתקע מידעה הגם שנשתקע מקריאה לא תשיב
נשתקע עכ"ל (ועוד נזכר ענין ידיעת השם בלא קריאה ב"ר"ן פ' השולח וכי שלחו ליה בני מדה"י
לר"ג כו' ע"ש).

מ"מ נ' דאפילו להמקילים התם אין ראיה לנ"ד דשאני התם שמתחלה נקרא בשם זה וכבר הוקבע
לו שם זה. אלא שאנו באין לעקרו ממנו מחמת שאין קורא לו בו.

לכן ס"ל דידעה שיודעים אותו בשם זה מהני להחזיקו. משא"כ בנ"ד שאנו רוצים להחשיבו
מתחלה לשם ע"י ידיעה זו והו נדאי אין להוכיח משם ואדרבה י"ל אפוא פלוגתא לא מפשינן
וכ"ע מודו דהידיעה לא מהני לזה.

ומ"מ נ' לומר דנדאי במקום שקורין אותו בשמו כגון בשאר אדם שאינו חרש הוא דאזלינן בטר
הקרייה לבד והידיעה אינו פלום נגד הקרייה משום דעיקר ענין השם הוא רק לצורך הקריאה
כמ"ש קראו בשמו כו'.

אבל גבי חרש שאין קורא לו בשמו כיון שאינו שומע עכצ"ל דבטר ידיעה אזלינן. ואין לומר
דשמו הוא רק מה שקורין שטומער.

דמ"מ כיון שכל חרש יש לו ג"כ שם מלידתו ודאי יש לשמו חשיבות שם ואשכחן שגם שם בהמה
וחיה חשוב שם בפסוק אע"פ שאין קורא לו בו כמ"ש וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא
שמו ויקרא האדם שמות כו' ועכצ"ל דהיינו השם של החיה שבנ"א מדברים זה עם זה עליה.

(והגם שיש לדחות דשאני הקא שבנ"א בדברם זע"ז קורין לו רק סטומער א"כ י"ל דזהו שמו
מ"מ באמת זה אינו וראיה ממ"ש הב"ש סי' קכ"ט ססק"י בשם הט"ז אין לו שם אחר כו' אף
דמסתמא נקרא מימיר דת כמו שנקרא פאן סטומער) והלכך כיון שיש לשמו חשיבות שם אע"פ
שאין קורין לו בו וצ"ל דבכה"ג שאין קורין הידיעה לחוד מהני א"כ שפיר י"ל ג"כ דהידיעה
מחלקת ג"כ להחשיב שם ליב לשם בפ"ע ולא לומר דהוי רק חצי השם.

ואע"פ שאין ראיה גמורה לחילוק זה מ"מ בגט חרש שאינו רק מדרבנן נ' לסמוך ע"ז ותו דהרי
בשטרי הפתופות נכתב שם ליב לבד א"כ הוה חזק עי"ז ג"כ קצת לשם בפ"ע עב"ש בש"נ אות פ'.
ותו נ' דמסתמא אנשי ביתו קורין אותו לפעמים בדברם זע"ז רק בשם ליב פמוכן ממכתב כתר
שכתב וכמעט כל אנשי העיר קורין אותו בשם חרש סתם כו'.

משמע דיש מי שקורא אותו בשמו והיינו מסתמא אנשי ביתו או שכניו. וא"כ עי"ז ג"כ יש ליתן
עליו חשיבות שם.

ואע"ג דבשאר אנשים בכה"ג שאיש א' או שנים לבד קורין לו בשם זה וכל העיר קורין לו בשם
אחר הרי אותו שם שהא' או שנים קורין לו הנה טפל שבטפלים וכמעט שאינו עולה בשם כלל.
מ"מ שאני התם דשאר בנ"א קורין לו בשם גמור אחר.

משא"כ בנ"ד דכל העיר שקורין לו סטומער היינו שאין קורין לו בשם כלל. א"כ בכה"ג סברא
הוא דע"י מיעוטא דמיעוטא שקורין לו בשמו יש לשם זה חשיבות שם.

ועיין בג"פ סי' קכ"ט סס"ק ד': ומעתה כיון שיצא לנו דשם ליב חשוב שם גמור ולא חצי השם.
א"כ לענין הגיטין שפבר גירש ב' נשים הראשונות יש לדון ולהקל בדיעבד.

דְּבַכְתָּב א' מִהַשְׁמוֹת שֵׁישׁ לוֹ רַבּוֹ הַמְכַשִּׁירִים אַע"פ שֵׁישׁ גְּדוּלֵי הָרְאִשׁוֹנִים שְׁחֹלְקִים אִפִּי בְּכַתָּב שֵׁם הָעֵינֶקֶר לְבַד כַּמ"ש בַּג"פ סִי קכ"ח סק"ח וּבַמְכַמ"א ש"ד סִי א' וְסִי ו'. (גַּם לַפְעַנ"ד פָּשֵׁט ל' רַש"י בְּהַשְׁוֹלַח (דל"ד ב') דְּמִפְרֵשׁ הַסּוּגָא שֶׁהַכְּתוּבָה בְּמִקּוֹם א' וְכ"נ מְדַבְּרֵי רִיא"ז בַּש"ג שֵׁם).

מ"מ בַּגֹּט חֲרַשׁ שֶׁעֵינֶקֶרוּ אֵינּוּ אֶלָּא דְרַבְּנָן דְּמִדְּאֹרְיִיתָא אֵין נִשְׁוֹאִין לְחֲרַשׁ פְּלִל. וְדַאי יֵשׁ לְהַקְלֵל וְלִסְמֹךְ ע"ד רֹב הַפּוֹסְקִים הַמְקִילִים בְּכַ אֶחָד מִשְׁמוֹתָיו וְרַמ"א הַקֵּיל אִפִּי בְּשֵׁם הַטְּפִל וְכַזוֹ חֹלְקִים עָלָיו הַט"ז וְב"ש וְהַג"פ וּמַכְמ"א.

מ"מ בַּנ"ד י"ל דְּלִיב אֵינּוּ שֵׁם הַטְּפִל בַּנ"ל. וְאַע"פ שֶׁנִּכְתָּב בַּגֹּט יְהוּדָה הַמְכֻוֹנָה לִיב וְיְהוּדָה אֵינּוּ נִקְרָא פְּלִל מִהַסְתֵּם רַק פְּשִׁנְקֵרָא בְּמִילְתּוֹ וְאָז נִקְרָא עִם אַבְרָהָם.

וְא"כ י"ל דִּיהוּדָה עַכ"פ הָיָה חֲצֵי הַשֵּׁם נִגְרַע מֵלֵא כ' פְּלִל יְהוּדָה רַק לִיב. מ"מ בְּדִיעֵבַד יֵשׁ לְהַקְלֵל וְלִזְמַר כִּינּוּן דְּשֵׁם לִיב חֲשׁוּב שֵׁם בַּפ"ע אָז גַּם שֵׁם יְהוּדָה יֵצֵא לְחֵלֶק בַּפ"ע מֵאַבְרָהָם.

וְהַגַּם שֶׁבַב"ש סִי קכ"ט ס"ק כ"ד כ' שְׁאָם כ' דְּמַתְקֵרֵי בֵּין מִשְׁהָ לִיהוּדָה פְּסוּל. הָרִי דְמַחְשִׁיב יְהוּדָה רַק לְחֲצֵי הַשֵּׁם הַיְיָנוּ מִשׁוּם דְּהַתָּם גַּם לִיב אֵינּוּ שֵׁם בַּפ"ע ע"ש.

מִשָּׂא"כ בַּנ"ד. וְעֵינֵן בְּתִשׁוּבָה כַּאֲזַמְרֵי הַגָּאוֹן ז"ל הַמַּתְחַלֵּת אֹדוֹת הָאִשָּׁה דְּמַתְקֵרֵי שְׁרָה לְאָה כו' כ' דְּגַם שֵׁם אֶפְשָׁר לְצַדֵּד לְהַכְשִׁיר בְּדִיעֵבַד.

וְא"כ נִקּוּט מִיְהוּדָה לְהַקְלֵל בְּדִיעֵבַד בַּנ"ד בַּגֹּט חֲרַשׁ שֶׁעֵינֶקֶרוּ מְדַרְבְּנָן. וְשׁוּב מְצַאֲתִי סְתִירָה לְזַה מַמ"ש הַגָּאוֹן ר"ז נ"י בַּט"ג בְּלִקּוּטֵי שְׁמוֹת סְעִיף ט' ע"ש.

אֶלָּא דְּמַצַּאֲתִי ג"כ בַּס' תּוֹרַת גִּיטִין סִי קכ"ט ס"כ שְׁכ' בְּהַפָּךְ אִפִּי אֶלְכַתְּחִלָּה יַעו"ש בַּמ"ש כִּינּוּן דְּשֵׁם לִיב יוֹצֵא מִשֵּׁם יְהוּדָה הָיָה פְּאִילּוֹ נִקְרָא בְּשֵׁם יְהוּדָה וְהָיָה פְּאִילּוֹ הַשְּׁנִי שְׁמוֹת מַתְחַלְקִין כו' עַכ"ל.

וְאִי לְזַאת בְּדִיעֵבַד כַּנ"ד שֶׁפְּכָר נִשְׂאֵת וַיֵּשׁ לָהּ בָּנִים וּבַגֹּט חֲרַשׁ שֶׁעֵינֶקֶרוּ מְדַרְבְּנָן וְדַאי אֵין לְהַחְמִיר פְּלִל שְׁלֵא לְהוֹצִיא לְעַז וְכו' ח"ו. לְכַן גַּם בְּהַשְּׁנִי שְׁלֵא נִשְׂאֵת אֵין לְהַחְמִיר לְהַצְרִיף גַּט אַחַר מַה"ט.

וְעוֹד שֶׁהָרִי גַם בְּכַתּוּבָה נִכְתָּב יְהוּדָה: וְכ"ז לְעַנְיָן דִּיעֵבַד. אֶבֶל לְכַתְּחִלָּה צ"ע הָאִיף לְכַתּוּבָה.

דַּאִין לִזְמַר דְּשֵׁם אַבְרָהָם לִיב הָיָה שֵׁם הַנְּשִׁתְמַקֵּעַ. מִשׁוּם שֶׁנִּקְרָאוּ לוֹ כֵּן רַק עַד הַיּוֹתוֹ ד' שָׁנִים.

וְעַכְשָׁיו אֵין קוֹרָא בּוֹ. דְּהָא גַם שֵׁם לִיב אֵין קוֹרָא לוֹ בּוֹ.

וְכִינּוּן דְּשֵׁם לִיב לֹא חֲשָׁבִינוּ לִיהָ לְשֵׁם הַנְּשִׁתְמַקֵּעַ מִטַּעַם שְׁלֵא הִקְבַּע לוֹ שֵׁם אַחַר וּמַה שֶׁאֵין קוֹרָא לוֹ בּוֹ הַיְיָנוּ לְהַיּוֹתוֹ חֲרַשׁ גְּמוּר שׁוֹמֵעַ וְלֹא מְדַבֵּר כו'. א"כ כַּמ"כ י"ל דְּגַם שֵׁם אַבְרָהָם לִיב לֹא חֲשׁוּב שֵׁם הַנְּשִׁתְמַקֵּעַ מַה"ט.

וְרַאֲיָה לְזַה מִתְּשׁוּבָה מִהַר"ק שֶׁרַשׁ פ"ו שֶׁכָּתָב וְאֶפְּלִלוֹ לֹא הָיוּ מְפִירִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם אֵלֵיהּ פְּלִל בְּמִקּוֹם שֶׁנִּכְתָּב הַגֹּט א"כ הוּא דְּשֵׁם בְּלִי אֵינּוּ אֶלָּא שֵׁם כִּינּוּי וְאֵין רְגִילוֹת בְּנֵי אָדָם שֵׁם לְהַיּוֹת נִקְרָאִין כֵּן פְּלִל לְעֵינֶקֶר הַשֵּׁם כו' לְפִיכָף לֹא יוֹצִיאָו לְעַז כְּשִׁינְאוֹ שֶׁפְּתוּבָה בַּגֹּט אֵלֵיהּ שֶׁהָרִי גַם מִקּוֹדֵם לְכַן הָיוּ יוֹדְעִים שֵׁישׁ לוֹ שֵׁם מִשְׁמוֹת הַיְהוּדִים אֲשֶׁר הֵם בְּפְתוּבִים וְכַף יֵאָמְרוּ לְשֵׁם אֵלֵיהּ כְּמוֹ לְשֵׁם אַחַר עַכ"ל וְהַדְּבָרִים ק"ו לְנַד"ז דְּסְטוּמְעָר גְּרַע מְכִינּוּי בְּלִי דְּהוּא רַק שֵׁם הַמִּין וְאֵם כֵּן פְּלִל אָדָם יְבִין שֶׁמִּסְתַּמָּא יֵשׁ לוֹ ג"כ שֵׁם אַחַר מִשְׁמוֹת בְּנֵי אָדָם וְכַף יֵאָמְרוּ לְשֵׁם אַבְרָהָם לִיב כְּמוֹ לְשֵׁם אַחַר כ"ש

שגם קצת יודעים ששמו פן דא"כ אין זה שם הנשתיקע פלל ולכן יש לכתוב אברהם ליב פֿינן
שקראו אותו פן בפי כל עד ארבעה שנים.

אבל אין לכתוב ליב דמתקרי אברהם ליב. דמאחר שאין קורין לו פלל באמת אברהם ליב קשה
בעיני לכתוב ע"ז דמתקרי שְהרי הוא שְקר.

וכן ראיתי כה"ג בספר א' מהפוסקים. ומה"ט ג"כ אין לכתוב אברהם ליב דמתקרי ליב.

ומ"מ אי משום הא היינו יכולים לתקן שיכתוב ליב דאתקרי אברהם ליב שְהרי דעת הג"פ
דבנשתיקע א' מהשמות כותבין עליו דאתקרי באל"ף דמשמע שנקרא פן בשפך. ואף שפספס
ט"ג חלק ע"ז והביא ראיה דפי' אתקרי הוא שנקרא פן בשפך ומ"מ גם עכשיו לא נעקר שם זה
מפניו.

מ"מ הרי בנ"ד באמת לא חשוב פלל אברהם ליב שם הנשתיקע וא"כ שפיר יש לכתוב עליו
דאתקרי לכ"ע. ומיהו א"כ יהיה משמע דעכשיו נקרא עכ"פ ליב וגם היה נקרא אברהם ליב וכיון
שבאמת אינו נקרא פלל בשמות אלו ע"כ טוב להניח מלכתוב דאתקרי רק לכתוב אברהם ליב
או אברהם יהודה ליב.

אע"ג דבשאר אדם אין נוהגין לכתוב פן אלא להפסיק בין יהודה לליב ע"י המכונה היינו לפי
שאינו נקרא יהודה ליב ביחד כ"א בפי כל נקרא ליב ולס"ת עולה בשם יהודה. אבל זה שאינו
נקרא פלל בשמות אלו ואעפ"כ הן שמוותיו שפיר דמי לכתוב פולן פאחד בלי שום הפסק
בנתיים ע"י המכונה דאיה נכתוב המכונה או דמתקרי והוא שְקר שאינו נקרא פן פלל.

ומ"מ טוב יותר לכתוב אברהם ליב לבד פֿינן שְהיה נקרא פן עד ארבעה שנים. אבל מה שאני
חושש עוד הוא משום דמאחר שבאמת כמעט כל אנשי העיר אין קורין לו בשום שם משמות
הנ"ל.

זולת סטומער אם פן האיה נניח מלהזכיר בגט הפינוי שקורין לו כל העולם. ולכתוב רק השמות
שקראו לו במילתו מה שעכשיו אין קורא בהם פלל וכבר נת' דידיעה לחוד י"א דלא מהני פלל
כשקורין לו בשם אחר.

והגם דסטומער אינו שם העצם ממש רק שם הפין מ"מ פֿינן דכ"ע קרו ליה הכי ואין קורא
בשמותיו הראשונים אם לא א' בעיר ושנים במשפחה. בודאי לכתחלה עכ"פ קשה מאד בעיני
שלא להזכירו בגט.

אף לכאורה יש לדמותו לכינוי משפחה דכתב רמ"א ס"ז בהג"ה שאין לכותבו פלל. ואפשר
הטעם משום שאין השם מיוחד להמגרש בלבד שְהרי כל משפחתו קרויין פן וקרוב לזה כ' הלבוש
שם הטעם הובא בג"פ וה"ה הקא שפך החרשים נקראים פן א"כ אין השם מיוחד להמגרש.

אף הרי גם שם פתב הג"פ ס"ק פ' שדעת הרב"י דיש לכתוב פינוי משפחה. וגם לדין דאין
כותבים פינוי משפחה כ' הג"פ דאפשר דטעמא משום דקרוב בני אדם מזכירין שם המובהק עם
הפינוי.

וגם לפ"ד הלבוש הטעם שאין פינוי משפחה מפרסם להמגרש שְהרי כל משפחתו קרויין פן. וא"כ
בנ"ד נהפוך הוא שפך אדם אין קורא לו רק בכינוי זה לבד ושע"ז יתפרסם יותר מי המגרש פֿינן
שאין רק סטומער אחד בעיר זו י"ל דראוי להזכירו וכ"כ הג"פ ס"ק צ"א וז"ל ויראה לי דאע"ג

דאין רגילין לכתוב בגט שם משפחה היינו מפני שאין רגילות להקרא בשם משפחה לבד כי אם בשיתוף שם העצם וכמ"ש תה"ד סי' רל"ה אבל בנדון פנה דקרו לה בשם משפחה לבד וכמה זמן זה השם היה לה במקום שם העצם יראה לי דצריף לכותבו עכ"ל.

ועם היות דטעמא בתרא ליכא בנ"ד. מ"מ העיקר הוא טעמא קמא דכ"ע קרו לה בשם משפחה לבד.

וא"כ ה"נ דכונתה. אע"ג שי"ל דשם המין והמהות גרע משם המשפחה מ"מ הרי גם גבי שם בכור העלה הג"פ ס"ק פ"ד ונ"ל ויש בני אדם מצויים בין הספרדים דכן הבכור הנולד לאב או לאם אע"ג שיש לו שם העצם בשעת המילה ראובן או שמעון וכן עולה לתורה.

קרו ליה כ"ע בכור ע"ש שהוא בכור לאביו או לאמו ויראה לו דכינוי זה כותבין אותו בגט ראובן המכונה בכור או דמתקרי בכור עכ"ל. ונהרי בכור הוא שם המין והסוג ויש אלפים בכורות פונותיה יותר מתרשים ואפ"ה פיון דכ"ע קרו ליה הכי העלה לכותבו ואף שעולה לס"ת בשם העצם וכ"ש גבי חרש דאין קוראין לו לתורה כלל ואינו שומע מה שיקראו לו וכ"ע קרו ליה רק בשם סומער לבד דיש לכותבו בגט.

ועיין בתה"ד סי' רל"ה הובא בהג"ה ש"ע ססע"י ט"ז דגם על כינוי שהא"י קורין לו בו אף שהוא ע"ש גופו יש לכתוב וכל שום ועם היות שהרמ"א שם כ' שאין נוהגין פו היינו משום דישיראל אין קורין לו בכינוי זה בפ"ע לבד.

אבל בנ"ד דכ"ע קרו לי בכינוי זה לבד הגם שהוא ע"ש מהותו אפשר דרמ"א נמי יודה דצריף לכותבו או לקוללו בכל שום עכ"פ גם לדין דלא נהיגין לכתוב כל שום וזה פשוט. ומבואר מל' רמ"א דלא הקיל רק משום שא"י לחוד קורין אותו בהכינוי לבדו אבל היהודים מזכירים שם המובהק עם הכינוי כמו שמעון בויף וכה"ג.

משא"כ בנ"ד דכל היהודים קורין אותו גם פו בהכינוי לבד יש לומר דנדאי צריף לכותבו או לקוללו בכל שום עכ"פ. אלא שהט"ז שם ס"ק כ"ט פתב טעם אחר שאין לכתוב כל שום משום לעז שיאמרו אין זה בעלה של גרושה זו פיון שזכר בו וכל שום שאין כותבין זה רק בגט מי שהחליף דתו וסיים שהגט פסול ואם ניסת בגט זה הבנים ממזרים ולכאורה סותר דעת עצמו בס"ק י"ג שפסק לכתוב וכל שום פשידוע שיש לו שם במקום אחר וא"י איזהו והובא להלכה בב"ש רס"י קכ"ט גם בלא"ה חששא דהט"ז ס"ק כ"ט נ' דלא ס"ל למהרא"י ולרמ"א שבסעי' ט"ז בהג"ה פתב שאין לכותבו משום גנאי ולא שיהיה פסול דיעבד מיהו משום אין ראי' דאע"ג שעשה תשובה מ"מ לא יאמרו אחר הוא שגירש כו'.

אבל מסוף סעי' הנ"ל דכתב רק ול"נ דאין לכתוב כו' משמע דעכ"פ אין איסור בדבר וכ"מ דעת הב"ש סק"ב. וכ"מ לכאורה בתשו' צ"צ סס"י ק"ח ע"ש וכ"נ דעת היש"ש דלקמן גם אין לצדד להקל למנוע מלהזכיר שם סומער פיון שהוא גנאי וע"ב ש"ש בש"א אות ו' דכינוי שאין קורין לו פו בפניו אין להזכירו.

דזה אין שייך בנ"ד דבחרש לא שייך בפניו פיון שאינו שומע ותו דכ"ז מירי אם בפניו קורין לו בשמו המובהק משא"כ הקא דאין קורא לו בשם אחר אם לא א' בעיר כו'. ותו דמשמע ביש"ש פ' השולח סי' ט"ו דאפי' כינוי שהוא גנאי אם קורין לו בו לבדו יש לקוללו בכל שום הובא בט"ג בש"א אות ו' סק"ה.

ותו דאין פאן גנאי כ"כ שְהַרִי נק' פון ע"ש מהות טבע תולדותו. לכן לכאורה הִיָּה נראָה לכתוב בגט אברהם יהודה ליב וְכָל שוֹם וְחֲנִיכָא דאִית לי או אברהם ליב וְכָל שוֹם כו'.

ואם הלב נוקף לחוש לדעת הט"ז ס"ק כ"ט אַזִּי לכתוב אברהם ליב דער סטומער. אף הנה בגנוסח גט חרש שברבינו ירוחם סוף נתיב כ"ד הזכירו הב"י סי' קכ"א נזכר רק פלוני בר פלוני ולא נזכר פלל וְכָל שוֹם.

והנה האחרונים נחלקו בענין נוסח ההוא שברבינו ירוחם. דעת תשו' צ"צ סי' ס"ח דאין זה רק נוסף על שאר טופס גט.

ודעת תשו' שבו"י ח"א סי' קכ"ג דהוא נוסח גט חרש ממש יעו"ש. ולא אכניס עצמי בזה דכדומה שנהגו כמו הצ"צ וכתבתי מזה במ"א.

אבל מ"מ י"ל דעכ"פ יש לשמוע מזה שאין להקפיד כ"כ בגט חרש לענין הזכרת וְכָל שוֹם וְסָגִי שכתוב שמו העצם לבד אברהם ליב: סימן קפה הנה בכאן מחנינו ק' יאנוויטש גרש איש אַחַד אֵת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר שָׁמוֹ הִיָּה נודע אצלנו יואל בן חיים.

כי זה משתי שנים מקודם הִיָּה דר במחנינו לערף חצי שנה. גם בכתובת התנאים ראשונים ותנ"א ובהכתובה לא אשתו לא נכתב שום שם אחר רק יואל בן חיים.

גם במקתבים ששלח בחורף העבר מגרענין לחותנו שיבוא אחר אשתו בעה"ח רק בשם יואל בן חיים. והנה גם בעת כתיבת הגט הטילו המסדרים על המגרש בח"ח כד"ת שיאמר האמת האם יש לו או לאביו איזה שם המכונה אפילו איזה שינוי השם מחמת חולי ר"ל והשיב להם שאין לו שום שם אחר פלל.

וכתבו הג"פ ומסר לאשתו כד"ת. והנה אח"ז פשנסע המגרש לביתו לגרענין ארזאציק דרף פארעץ שלח אלינו מכתב מפארעץ עם ג"ע שלא כד"ת שהעדים בעצמם מעידים שלא ע"פ ב"ד ששמו יואל אברהם בן חיים.

וגוף הכתב מהכתב ששלח אינו של המגרש. ובהחתימה שחתם המגרש נזכר ג"כ שבעת חתימתו על המכתב נשכח ממנו שם אברהם ואח"כ תיקן ומחק תיבת בן אשר הנה נכתב בסוף הנשיטה וכתב במקומו אברהם ותיבת בן כתב חוץ לשיטה השנייה שהיה מתחלת תיבת אדוני כאשר עיניכם יחזו משרים שכן הוא.

והאמת יורה דרכו שהמגרש הנ"ל לא הוחזק לדור בין יהודים. כי מיום הנולדו עד היום הנה דירתו רק בגרענין במקומות שונים בבית הטוחנים ולא הנה לו שם אחר רק יואל בן חיים.

רק שבשבוע העברה בא מ' אביגדור נחמן כמו' חיים פ"ץ מפארעץ וסיפר לי איך ששמע בפארעץ שבשנת תקפ"ג הנה המגרש אצל ש"ב שלא בדירת קבע וגם אשתו לא היתה עמו בשם. ונחלה בעת ההיא.

ושינוי את שמו להוסיף על שם יואל עוד שם אברהם ואיך הנה השינוי השם לא נודע וכאשר נסע משם לא הוחזק שם אברהם שלו בשום מקום כי אח"ז דר במחנינו כמו חצי שנה ולא זכר פלל שם אברהם וכן בהמכתבים שלו לא חתם א"ע רק בשם יואל ואפשר שגם הוא בעצמו לא ידע מזה השם או שנשכח ממנו.

רק שפעת בבוואו לפארעץ אפֿשר שיהזפירו אותו ש"ב מנה השם. בכדי לפסול הגט.

והנה בארבעה אנשים שחתמו א"ע על הגביות עדות אינו ידוע לנו רק עד אַחַד שֶהוא חתימה שלישית אליה יוסף בן שמואל והוא פסול לעדות ושאר העדות אינם ידועים לנו רק שזיכר ששלשה החתימות הנה כתב א' פֿאָשר עיניכם לנוכח יביטו ומאין יודעים אנשים אלו שם אברהם כי אפי' לפי דברי ש"ב דפארעץ ששינו את שמו בחולי בשנת ה'ל ידוע לנו בבירור שאח"ז לא דר בפארעץ פֿלל ולא הוחזק שמו.

בכן יורנו מה לעשות בגט זה כי המגרש נסע לגרעניץ למקום רחוק וקשה להשיגו. ולחקור ולדרוש עוד א"א כי גם העדות שחתמו אינו ידוע לנו מאין הם מאיזהו מקומן ובקשתי מאת מעכ"ת לחוות דעתו ולהודיעני במכתבו ומבטחוני אקצר: הנה פֿינן שהפתיכה והנתינה הנה במקום א' דהיינו בעירכם שנודע אצליכם בשם יואל לבד ולא הנה ידוע פֿלל שיש לו עוד שם א' פֿמבואר במכתבם.

וגם הוחזק במחניכם בשם יואל פֿמבואר שהנה דר במחניכם חצי שנה. וגם חתם פֿן בחורף העבר במכתבים ששלח לחותנו.

וא"כ אף אם נאמין לאגרת שלו ושל העדים שהוא נקרא שם בשני שמות יואל אברהם הגט פֿשר פֿינן שבעירם ששם הנה הפתיכה והנתינה לא הוחזק רק בשם יואל לבד והיינו הא דגרסינן בגיטין (דף ל"ד ע"ב) יצא למקום אחר וגירש באחד מהם מגורשת ואסיקנא הא דלא אתחזק ופרש"י משום דבאותו מקום לא היו מוחזקין שיהי' לו שני שמות כו' ופי' יצא למקום אחר היינו שהוא ואשתו יצאו למקום אחר וכתבו ונתנו לה הגט שם בשם שנק' באותו מקום ולא כ' השמות שיש לו בשאר המקומות פֿשר הגט פֿינן שלא היו מוחזקין באותו מקום שגירש שיש לו שם אחר בשאר מקומות.

כ"ה בסה"ת סי' קכ"ו. ודין זה מוסכם לכל הדיעות.

דהיינו אף לדברי האומרים שמי שיש לו שני שמות במקום א' נכתב הגט ונתנו שם בא' מן השמות הגט פסול אע"ג שהכתיו"נ הנה במקום א'. אעפ"כ מודו בזה דכשר וכמ"ש להדיא ריא"ז בש"ג בגיטין שם ונ"ל ה"ל זה שיש לו שני שמות במקום שאין לו אלא שם א' ה"ז מגרש את אשתו באותו שם הידוע לו בלבד עכ"ל ור"ל הידוע לו באותו מקום וכ"כ בחי' הרמב"ן וכ"כ מה"מ פ"ג דה' גיטין והוא ג"כ ה"לכה פסוקה בש"ע סי' קכ"ט סי"ב.

ותמיהני על מ"ש הג"פ ס"ק סמ"ך ונ"ל מיהו י"ח ע"ז וס"ל דהיכא דלא כ' וכל שום הגט פסול ויש לחוש לדבריהם היכא דאפֿשר דלא תנשא בגט זה עיין לעיל ס"ק ח' עכ"ל. שלפענ"ד אין שום חולק ע"ז דהגט פֿשר דייעבד עכ"פ.

ומה שרמז לסק"ח היינו ששם הביא דעת ריא"ז המחמיר שצריף לכתוב כל השמות כו' והרי תברא בציד' דריא"ז גופא מקיל בנד"ז פֿינן שלא הוחזק במקום כתיו"נ שיש לו עוד שם שני במקום אחר פֿנ"ל וכ"פ המכמ"א ש"ד סי' ה' דבכה"ג פֿשר לכ"ע בדיעבד.

וגם נד"ד עדיף טפי דשם יואל הוחזק בו ג"כ בשאר מקומות ג"כ שהרי חתם א"ע יואל וס"ל לסה"ת דבכה"ג אף לכתחלה א"צ רק לכתוב שם יואל לחוד פֿשמגרש במקום שהוחזק רק בשם יואל כמ"ש בב"י: אף מה שהנה מקום לכאורה לעורר ספק.

הוא אם נשפנה שמו מחמת חולי לאברהם אחר שעקר דירתו ממחניכם. וידוע דשם שמ"ח הוא עיקר.

וא"כ י"ל אולי לא מהני חזקה קמיתא שהחזק אצליכם בשם יואל לבד פינון שנה הנה מקודם ששינה שמו לשם אברהם. הן אמת שאם עכשיו החזק במחניכם ל' יום בשם יואל אין לחוש.

אבל אם רק בא על איזו ימים וגירש אולי י"ל דלא מהני חזקה זו. אף באמת ג"ז אינו וראי' ממ"ש מהרי"ק ש' צ"ח דלעולם כותבים שם הנתינה עיקר אף אם במקום הכתיבה נשפנה שמו מחמת חולי כו' יעו"ש שהאריה.

הרי דלא נעקר שמו הראשון במקום הנתינה ע"י ששינה שמו מ"ח במקום אחר. וא"כ כש"כ בנ"ד שגם עכשיו בבואו למחניכם החזיק שמו יואל לחוד וכתב פן במקתבו מהתם לעירכם בחורף העבר.

דלכ"ע ה"ז שמו מובהק בעירכם עכ"פ. וכיון שפן מאחר שהכתיו"נ היא בעירכם ולא הנה ידוע בשעת כתיו"נ הגט שיש לו עוד שם במקום אחר הגט פשר פנ"ל.

מכש"כ שניכר מחתימתו שחותרם א"ע יואל לחוד בכל המקומות ג"כ א"כ י"ל שנהו שם עיקר אפי' בשאר מקומות כמבואר מלשון הש"ע סי' קכ"ט סי"ח וחותרם כו' וע' בב"י בשם הקונדריסין בזה. ומכש"כ שרבי אביגדורנחמן אומר ששמע שם שנשפנה שמו מ"ח לאברהם בשנת תקפ"ג ואח"כ דר במחניכם חצי שנה והחזק רק בשם יואל לחוד דא"כ פשיטא ופשיטא שאין מקום לתקירה זו.

מסקנא דמילתא שהגט פשר: מיהו כ"ז אם לא הי' ידוע במחניכם כלל שיש לו עוד שם אברהם דהיינו שגם בעלייתו לס"ת עכשיו וגם באותו החצי שנה שדר במחניכם לא עלה לס"ת רק בשם יואל לחוד אבל אם עלה ג"כ אז בשם אברהם (וזה יוכל להתברר ע"י חזן הכנסת).

א"כ הרי הנה ידוע במחניכם ג"כ שיש לו עוד שם שני. אזי נלע"ד להחמיר שצריכים להשיג גט שני פינון שאין פאן מקום עיגון.

אא"כ יתברר שעכשיו נשתקע ממנו שם אברהם דהיינו שגם בשאר מקומות נקרא בפי כל רק בשם יואל לחוד וגם חותרם א"ע בו לחוד אזי יש להקל: סי' קפו ע"ד הגיטין שסידר מעלתו.

הא' אברהם פן צבי המכונה הירש ארוף לפי שיש עוד שם פשמו. אשתו גוטא דמתקריא אסתר בת חיים המכונה זעליג.

ושם העריסה שלה היא גוטא אסתר אף נק' בפי כל אסתר לחודה ואין שום אחד הנה קוראה גוטא ולכן פתבתי גוטא דמתקריא אסתר עכ"ל. תרי תינהא קא חזינא הקא.

הא' במ"ש המכונה הירש ארוף והנה מלבד דמבואר בסדר גיטין אות כ"ה שאם שמותיהן שוות יכתוב שם אבי אביו אא"כ גם שם אבי אביו שוין והוא משנה שלימה בב"ב דקע"ב א') ואם היו משולשין יכתבו סימן כו' אמת דשם במתניתין משמע ג"כ דסימן עדיף לכתוב יותר מפהו ואנן לא נהיגין פן אף הטעם בזה הוא כמ"ש בפסקי מהרא"י סי' י' דבימי התנאים לא כ' פהו (ובימי האמוראים התחילו לכתוב ע"ש סי' ז') ולדידן דכתבינן פהו בלא"ה א"צ לכתוב סימן.

אָבֵל בְּזֶה דִּלְשָׁלֵשׁ עֲדִיף מְסִימֵן וְדַאי דָּאִין לְזוּז מִהַמְשָׁנָה וּכְמִ"שׁ בְּס"ג פְּנ"ל. אַף זֶה אֵינּוּ רַק קְפִידָא בְּעֵלְמָא וּלְכַתְחֻלָּהּ.

אָבֵל הַתִּינְהָא הוּא מ"ש הַמְכֻנָּה הִירֶשׁ אַרְוֵה. דְּכָל מִי שְׂיִקְרָא יָבִין הַפְּשֻׁט שְׂהוּא נִקְרָא פֶּן ר"ל הִירֶשׁ אַרְוֵה.

וּבְאַמַּת מְסַתְמָא וְדַאי אֵינּוּ נִק' אַרְוֵה בְּלֵה"ק רַק לְאַיִינְגֶּעֶר בְּלַע"ז פְּנֵהוּג אַצְלִינוּ. וּא"כ ה"ל שְׂיִנְהָ שְׂמוּ.

דַּע"ג שְׂאַרְוֵה הוּא לֵה"ק שֶׁל לְאַיִינְגֶּעֶר מ"מ זֶה אֵינּוּ מְצִיל שְׂלֵא נְחֻשׁוּב שְׂיִנְוִי הַשֵּׁם. פְּמִבְנָאָר בְּב"י ס' קכ"ט בְּעֵנִין חַיִּים בִּיבְנָאֵט.

וְשִׁמְחָה וּוְרִידָא דַּע"ג דְּבִיבְנֵט הוּא הַלְעֵז שֶׁל חַיִּים וְכֵן וּוְרִידָא הוּא לַעֲזוֹ אֲשַׁכְּנֵזִי דְשִׁמְחָה. וְאַפ"ה כ' הַרְבֵּי וְז"ל מִי שֶׁנִּק' בְּעֵת לִיְדוּתוֹ חַיִּים וְאַח"כּ קוֹרִין אוֹתוֹ בִּיבְנֵט כּו' וְאַם אֵין קוֹרִין אוֹתוֹ כְּלָל בְּשֵׁם חַיִּים אֵין כּוֹתְבִין אֶלָּא בִּיבְנֵט לְחֹד וְאַם כ' ג"כ שֵׁם חַיִּים מִשְׁמַע מִתּוֹךְ הַקּוֹנְדְרִיסִים גְּבִי אִשָּׁה שְׂשִׁמָּה רַבָּקָה וְנִשְׁתַּנָּה לְחַנָּה דַּאינָה מְגוֹרֶשֶׁת.

אִשָּׁה שְׂשִׁמָּה שְׂמְחָה כּו' עַד דְּכָף לִי שֵׁם שְׂהוּא פִּי' שֵׁם הָעֵבְרִי כְּמוֹ שֵׁם אַחַר פְּנ"ל. הֲרִי שְׂפִתְוִי בְּרוּר מְלֵלוֹ דַּע"פ שְׂהַשֵּׁם הַלְעֵז הוּא פִּירוּשׁ שֶׁל שֵׁם הָעֵבְרִי עַכ"ז פִּינֵן שְׂאוֹתִיוֹתִיו שׁוֹנוֹת ה"ז כְּשֵׁם אַחַר מְמֵשׁ.

עַד שְׂלִכְךָ אִם נִק' בְּשֵׁם הַלְעֵז וְכִתְבוּ בְּגִט הַלְשׁוֹן קְדָשׁ שֶׁל לַעֲזוֹ זֶה אֵינָה מְגוֹרֶשֶׁת דֵּה"ל שְׂיִנְוִי הַשֵּׁם מְמֵשׁ. וּבְמַכְמ"א ש"ד ס' ט"ז הִבִּיא פְּמָה פּוֹסְקִים הָעוֹמְדִים בְּשִׁטַּת הַב"י.

וְאַף לְדַבְרֵי הַג"פ ס' קכ"ט ס"ק פ"ז שְׂצִיָּדָד לְהַקֵּל בְּאַם כ' שֵׁם חַיִּים אַע"פ שְׂנִשְׁתַּמְקַע כּו'. יַעו"ש הִינְנוּ דּוֹקָא מְשׁוּם שְׂנִקְרָא פֶּן בְּיִלְדוּתוֹ עַכ"פ בְּכַה"ג הוּא שְׂצִיָּדָד לְהַקֵּל פִּינֵן דְּבִיבְנָאֵט הוּא לַעֲזוֹ שֶׁל חַיִּים וְרַגִּילוֹת הוּא דְרוּב בְּנ"א אֵין קוֹרִין לוֹ אֶלָּא בְּשֵׁם הַקְדָּשׁ א"כ מְמִילָא יֵאמְרוּ דְזֶה שְׂקוֹרִין אוֹתוֹ בִּיבְנָאֵט הִיָּה נִקְרָא מִתְחֻלָּה חַיִּים וְלִיכָּא לַעֲזוֹ אִם יֵרָאוּ בְּגִט כְּתוּב גַּם שֵׁם חַיִּים עַכ"ל.

וּכ"ז לֹא שְׂיִיף בְּנ"ד שְׂלֵא נִק' מְעוּלָם בְּלֵה"ק אַרְוֵה. רַק נִק' לְאַיִינְגֶּעֶר וּכְשִׁיֵּרָאוּ בְּגִט הִירֶשׁ אַרְוֵה יוֹבֵן הַפְּשֻׁט דְּלֵא זֶהוּ הַמְגֶרֶשׁ וּכ"ש בְּנ"ד שְׂנִקְתַּב הַמְכֻנָּה הִירֶשׁ אַרְוֵה דְגֶרַע טְפִי מְאִילוֹ הִיָּה נִקְתַּב סְתָם צְבִי אַרְוֵה אוֹ הִירֶשׁ אַרְוֵה.

דַּאיִלוֹ הִיָּה נִקְתַּב סְתָם אַרְוֵה הִיָּה אֲפִשֶׁר לְשִׁמּוֹעַ שְׂיִוְבוֹן הַפְּשֻׁט דְּפִי אַרְוֵה הִינְנוּ שְׂהוּא אַרְוֵה אָבֵל אֵינּוּ מוֹכְרָח כ"כ שֶׁנִּק' פֶּן מְמֵשׁ אָבֵל עַכְשָׁיו שֶׁכ' הַמְכֻנָּה הִירֶשׁ אַרְוֵה מִשְׁמַע לְהִדְיָא שְׂהוּא מְכֻנָּה ג"כ אַרְוֵה.

וְרִאָיָה לְזֶה מְמ"שׁ בְּב"שׁ ס' קכ"ט ס"ק י"ד אִם יֵשׁ לְאַבִּיו פְּיִנְוִי כּוֹתְבִין אַח"כּ פְּגוֹן בְּן שְׂלֵמָה הִפְהֵן הַמְכֻנָּה זִלְמָן דָּאִם יְכַתְּבוּ אַחַר הַפְּיִנְוִי הִפְהֵן יֵאמְרוּ דְכִינְוִי כָף הוּא וְהוּא אֵינּוּ פְהֵן א"כ אִישׁ אַחַר הַמְגֶרֶשׁ עַכ"ל הֲרִי דְכְשִׁנְכַתְּבַת הַמְכֻנָּה זִלְמָן הִפְהֵן אָנוּ מְפָרְשִׁים דֵּהַמְכֻנָּה קָאִי ג"כ אַמ"שׁ הִפְהֵן אַף שְׂתִיבַת זִלְמָן מְפָסְקַת בֵּין הַמְכֻנָּה לְהִפְהֵן.

וּא"כ ה"נ בְּנ"ד שְׂפִתְבַת הַמְכֻנָּה הִירֶשׁ אַרְוֵה יֵשׁ לְפָרֶשׁ דֵּהַמְכֻנָּה קָאִי ג"כ עַל אַרְוֵה וּפִי' שְׂנִקְרָא וּמְכֻנָּה מְמֵשׁ אַרְוֵה וְהָא לִיתָא שְׂאֵינּוּ נִק' כְּלָל אַרְוֵה אֶלָּא לְאַיִינְגֶּעֶר. וְאֵין לוֹמֵר דְּאֶדְרַבָּה מְמָקוֹם שְׂפִתָּת דְּלְכְאוּרָה דִּין זֶה שְׂבַב"שׁ אֵינּוּ מְעַפֵּב דִּיעֵבַד.

דמקור הדין מסדר הגט דר"י מיניץ סי' מ"ב ובב"י בשם הקונדריסים ושם לא נז' דמעפב בדיעבד. מיהו ז"א ראי'.

אף גם את"ל דאינו מעפב אין ראיה משם לומר דבדיעבד יש לפרש ג"כ דהמכונה לא קאי על תיבת הפהו פינון שתיבה א' מפסקת. וה"נ נאמר פן דהמכונה קאי רק על הירש וארוה ה"ע בפ"ע לומר שהוא ארוה.

דמשם אין הכרח אף את"ל דאינו מעפב דיעבד רק לומר דמה שמפרשים שהוא רק מכונה פהו ושבאמת אינו פהו דיוק זה אינו מוכרח אלא י"ל שהוא באמת ג"כ פהו כמו שמכונה פהו אבל אין ראיה לומר שיתפרש שם שאינו מכונה כלל פהו.

ותו דהקא גרע טפי דשם פתב הפהו הלכה י"ל שה"ע בפ"ע אבל פאן שכתב ארוה ולא הארוה ודאי עיקר הפי' דאסמיה לי' קאי שמכונה הירש ארוה. אלא פהו הנה צריה לכתוב המכונה הירש שהוא ארוה כדפרשב"ם בב"ב (דקע"ב סע"א) ע"ש.

זהו תינהא א': הב' הוא מ"ש גיטא (או גוטא פי אינו מוכן מל' השואל אם גיטא או גוטא) דמתקרי אסתר מאחר שכ' מעל' שאין שום אחד קוראה גיטא רק נק' בפ'י פל אסתר לחודה א"כ אף שמעריסה נק' גיטא אסתר מ"מ הרי נשתקע שם גיטא והס מלהנפירו בגט.

וכמש"ל בשם הב"י שכתב בשם הקונדריסים דאם פתב שם הנשתקע ג"כ דאינה מגורשת. ועיין בג"פ ס"ק צ"ו דהבין דלהב"י הגט בטל והוא ז"ל ס"ל דהוא רק גט פסול ואם נשאת לא תצא.

אמנם במכמ"א ש"ד סי' י"ג דנ"ב ע"ב נ' דנוטה לסברת הב"י ע"ש שכתב דדמי למי שהי' שמו אברהם וכו' אנה אברהם דמתקרי יצחק כו'. אלא שצ"ע דסיים דכיון דמעולם לא נק' יצחק ה"ל גט פסול וצ"ע בכה"ג יש להסתפק שמה בטל הוא ומ"ש מאם פתב פהו על מי שאינו פהו שי"א דגט בטל הוא כמ"ש בחמ"ח סי' י"ג ס"ק ז' ובג"פ סי' קכ"ט סק"מ.

וע' במ"ש הר"ן ר"פ השולח בסוגי' בראשונה הנה משנה שמו כו' בשם ירוש' וע' בפ'י המשניות להרמב"ם שם. ובשם שנשתקע מקריא' אבל יודעין שהנה נק' פן הביא במכמ"א שם מחלוקת הפוסקים בנה אי חשוב נשתקע או לא ומסיק להחמיר דאם פתבו ג"כ הגט פסול והג"פ ס"ק צ"ו מקיל בנה במקום עיגון ושעת הדחק בשפבר נתגרשה.

ועיין בתשו' רבינו ז"ל המתחלת הנה בהשקפה כו' שכתב ז"ל כמו בגר בשם העפוי"ם דכשר בדיעבד משום שזהו שמו הראשון כמ"ש בלבוש עכ"ל לכאורה יש ללמוד דבנשתקע שם הראשון וכו' בגט יש להקל בדיעבד ונז' סברא זו בג"פ ס"ק פ"ז אבל מסקנתו דאין לחלק וכ"פ המכמ"א.

ומ"ש רבינו בשם הלבוש הוא סעי' ו' והנה סעי' י"ח כ' הלבוש ואם כ' גם שמחה פסול שפיין שנשתקע כו' ואע"פ שהוא שמו הראשון וא"כ צ"ל דהלבוש לא כ' בסעי' ו' רק בגר בשם א"י דוקא ע' החילוק בג"פ ס"ק פ"ז ובמכמ"א ש"ד ס"י י"ג ודו"ק: ונשוב לחשש הראשון הנה לכאורה יש למצוא חילוק דל"ד לכ' חיים על פיבנט.

דבשלמא התם האיש הנק' פיבנט אין שמו זה אמיתי לו. כמו עד"מ מי שנק' בער או וואלף אין שנייה לומר שזהו אמיתי שהרי הוא איש ולא חיה.

וכיון ששם זה הוא רק הספמי ולא אמיתי מצד מהותו שפדהיה יכול לכנותו גם שם אחר כמו זה. א"כ כשנק' עד"מ בער לבד לא שנייה לקרותו דוב משום שדוב הוא לה"ק של בער.

שְׁהָרִי בְּאֵמֶת אֵינוֹ בְּעַר רַק שֶׁהִסְכִּימוּ לְקָרוֹתוֹ כֵּן וְאֵין שִׁינְיָה מִשׁוּם זֶה לְקָרוֹתוֹ דּוּב. מִשָּׂא"כ עֲנִין אַרְוֶה וְקָצֵר וְשֶׁהוּא שָׁם עֲצָמִי כִּי יְכוּלִים לְקָרוֹתוֹ בְּכָל לְשׁוֹן.

מֵאַחַר שֶׁשָּׁם זֶה הוּא בְּאֵמֶת וְשֶׁהוּא אַרְוֶה א"כ שִׁינְיָה לְקָרוֹתוֹ בְּכָל לְשׁוֹן. א"כ מ"ש הַמְּכַוְנָה הִירָשׁ אַרְוֶה אֵינוֹ שִׁינְיָה שְׁהָרִי בְּאֵמֶת הוּא אַרְוֶה.

וְהִגַּם שִׁמ"מ יֵשׁ שִׁינְיָה שְׁמוּבָן שֶׁמְכַוְנָה מִמֶּשׁ אַרְוֶה. וְהוּא אֵינוֹ מְכַוְנָה בְּלְשׁוֹן הַזֶּה מִמֶּשׁ.

מ"מ כִּינּוּן שֶׁמְכַוְנָה בְּאֵמֶת לְמְכַוְנֵן דְּאַרְוֶה ה"ז כְּמְכַוְנָה אַרְוֶה. וּל"ד לְחַיִּים הַנִּלְדֵּה דִּהְתָּם אֵין בּוֹ בְּאֵמֶת הַמְּכַוְנֵן כּו'.

וּל"ד לְמ"ש בְּתִשׁוּי הַרְשָׁב"א הוֹבָאָה ב"י ס"י קכ"ח כִּי אֵין אָנוּ מִשְׁתַּמְּשִׁי בְּגִיטִין אֲלָא בְּשֵׁם הַנְּחֻתָם הַרְאִישׁוֹנָה. וְע"ש בְּחִי הַגְּהוֹת.

יֵשׁ לְחַלֵּק דְּשִׁיבָן כִּי רַבּוּי מְלִיכָה רְחוּק מִשְׁמוּעַ. מִשָּׂא"כ שִׁיבָן שֶׁמְכַוְנָה לְאֵינְגַעַר בְּלַעַז מִמ"ש אַרְוֶה קְרוֹב לְשִׁמּוּעַ כִּינּוּן שֶׁזֶהוּ כִּינּוּי אֲמִיתִי וְשֶׁהוּא בְּאֵמֶת אַרְוֶה א"כ מִסְתַּמָּא נִק' כֵּן בְּלְשׁוֹן הַמְּדַבֵּרֶת וְיָדוּעַ שֶׁלְשׁוֹן מְדַבֵּרֶת שֶׁלְנוּ הוּא לְשׁוֹן אֲשַׁכְּנִז.

וְהִנֵּה בְּאֵמֶת חִילּוּק זֶה הוּא דִּק בְּיוֹתֵר וּא"א לְהַעֲמִיד יְסוּד עָלָיו בְּדַבָּר שֶׁבְּעָרְוָה. אֲלָא דַּעַכ"פ יֵצֵא לְנוּ מִזֶּה שֶׁהוּא שִׁינְיָה קָל וְעֵינֵן בְּש"נ אֹת ב' אִם כ' שָׁרָה אִפִּי בְּיָדוּעַ שֶׁם הַעֲרִיסָה הִיָּה שֶׁאַרְקָה כְּשֶׁר כִּינּוּן דִּהְפַל גְּקוּדָה א'.

הָרִי שֶׁלֹּא הִקְפִּיד עַל שִׁינְיָה קָל אִפִּי בְּשֵׁם הָאִשָּׁה מִמֶּשׁ. א"כ ה"נ עַל שִׁינְיָה דְּאַרְוֶה לְלֵאִינְגַעַר וּל"ד כָּלֵל לְחַיִּים בְּיַבְנָאֵט כַּנ"ל.

אָף שֶׁדִּין הַנִּלְדֵּה לְשִׁב"נ צ"ע לְפַע"ד. וְגַם אוֹלֵי ל"ד הַשִּׁינְיָיִם לְהַדְדִי.

מ"מ בנ"ד הַשִּׁינְיָה רַק בְּכִינּוּי הָאֲבוֹת וְהִנֵּה בְּמִכְמ"א ש"ד ס' ל' הָאֲרִיף בְּדִין שִׁינְיָה בְּכִינּוּי הָאֲבוֹת וְהִבִּיא שָׁם תִּשׁוּי מֵהֵר"א בֵּן יַעֲוֹשׁ דִּהִיכָא דְּכַתֵּב הַכִּינּוּי עִם הַשֵּׁם שֶׁל אָבִי הָאִשָּׁה וְשִׁינְיָה בְּכִנּוּי אֲפָשָׁר שֶׁיֵּהָא כְּשֶׁר כִּי הִיא דְּכַתֵּב הֵר"מ הַבְּתָב פ' הַחֲכָם אוֹ הֵרַב כּו' וּמֵהֵר"ט וּמֵהֵר"ח שֶׁ מְחַמְרִים אֲלָא דָּאִם נִשְׂאֵת כְּתַב מֵהֵר"ח שֶׁ דָּלָא תִצָּא.

וְהוּא ז"ל חוֹלֵק עַל הַמְּחַמְרִים אֲלָא שֶׁלְמַעֲשָׂה לֹא רָצָה לְהַקֵּל נְגַדָם יַעו"ש. וּא"כ לִנ"ד אִם לֹא נִשְׂאֵת וְדַאי יֵשׁ לְכַתּוֹב גִּט אַחֵר.

אֲבָל אִם נִשְׂאֵת הִנֵּה נ' דָּלָא תִצָּא. אָפֶס יֵשׁ לְחַלֵּק דְּטַעַם הַקּוֹלָא שֶׁם בְּדִיעֲבַד הִינּוּ מִשׁוּם שִׁינְיָה בְּדַבָּר שֶׁא"צ לְקוֹתְבוֹ דּוּמִי דְּמִקוּם הַלִּינְיָה.

מִשָּׂא"כ בנ"ד צָרִיף הִנֵּה לְקוֹתְבוֹ כִּינּוּן שִׁישׁ שְׁנַיִם שֶׁשְׁמוֹתֵיהֶן שְׁוִין כַּנ"ל וְצָרִיף לְכַתּוֹב סִימָן א"כ ה"ל שִׁינְיָה בְּדַבָּר שֶׁצָּרִיף לְקוֹתְבוֹ. וְצָרִיף לְעֵינֵן אִם צָרִיף לְקוֹתְבוֹ מְדִינָא לְכַתְחֵלָה אוֹ גַם דִּיעֲבַד.

כִּינּוּן שֶׁאֵין שְׁמוֹת נִשְׁוֹתֵיהֶן שְׁוִין יֵשׁ כָּאֵן סִימָן לְכַאוֹרָה. וּבְתִשׁוּי שְׂאֵרִית יוֹסֵף הִינּוּ מִשׁוּם דִּהְגִּט הִנֵּה ע"י שְׁלִיחַ.

אֲבָל בנ"ד שְׁנוּתָנוּ מִיָּדוּ לִינְיָה א"כ כְּתַב בְּגִט הָעוֹמְדָת הַיּוֹם אִיף שִׁינְיָה לְחוּשׁ שֶׁמָּא יֵשׁ לְהַשְׁנִי עוֹד אִשָּׁה אַחֲרַת שֶׁשְׁמָה כְּשֶׁמָּה. דְּשִׁינְיָה ב' נְשִׁים לְאִישׁ אֶחָד בְּעִיר אַחַת הוּא דְּבָר שֶׁלֹּא נִשְׁמַע בְּעוֹלָם בְּמִדְּיָנִיתָנוּ אִא"כ יוֹצֵא מִן הַכָּלָל וְגַם לְיוֹצֵאֵי מִן הַכָּלָל לֹא נִשְׁמַע שְׁהָרִי אֲסוּר ג"כ ע"פ חֻקֵּי הַקִּיר"ה.

והנה בש"ע סי' קל"ו ס"ו משמע להדיא דאם נשמות הנשים אינן נשיות א"צ לגרש זכ"ז וא"צ סי' כ"ל וכ"מ שם בסי' קל"ב אלא שהרמ"א הביא י"א דכתבו סימן ובשא"י הנ"ל הביא ראיה מהש"ג שכתב פן בדין נפשי קל"ב סעיף ד' ולפמ"ש הב"ש שם סק"ה אין ראיה כלל דהתם יש לחוש יותר כו' ע"ש.

וכ"נ עיקר דהא התוס' ר"פ כל הגט ובב"ב (דקס"ז) כ' להדיא דבלא הוחזקו לא תישינו וא"כ מה בכך שהוחזקו שני יב"ש פיון דידעונו שאין נשמות נשיות שוין א"כ לחוש שמה יב"ש השני יש לו אשה אחרת דלא ידעונו מינה הרי זהו ממש לא הוחזק ומספיקא לא תישי' דלמא יש לו אשה אחרת וכ"ש עתה שיש חר"ג שהוא דבר שאינו נמצא כלל וכלל פנ"ל.

וכ"ש כשגרש בעירו דא"א לחוש א"כ שמה באה אותה אשת יב"ש השניה מעיר אחרת לכאן ומפירים אותה שמה וזה נדאי לא אפטר דא"כ הנה נשמת חידוש גדול כזה בעיר שאותו יב"ש נמצא לו נשתי נשים ע"כ נ' נדאי דעיקר פדעת הב"י דמדינא אין לחוש כלל אפי' לכתחלה והס"ג שברמ"א סי' קל"ו אפטר רק לחומרא בעלמא כתבו פנ.

ועוד ראיה מהאומרים דשם האב א"צ לכתוב בגט. וק' דא"כ נדאי יש כמה אנשים ששמותיהן פן וה"ל פשני יב"ש א"ו משום ששמותיהן אין שוין לכן אין מעכב.

והנה במכמ"א שע"ד סי' כ"ז מסיק דדבר שא"צ לכותבו אף לכתחלה מדינא אינו פוסל אם שינה להתוס'. אמנם להרא"ש צ"ל ג"כ שלא יהיה לעז כו' וכתבתי מזה במ"א [בסי' קס"ה] בנדון שינוי נהר יעו"ש.

ובנ"ד י"ל דתרונויהו איתנהו שא"צ לכותבו אף לכתחלה משורת הדין גם ליכא לעז אע"פ שאדם נק' ע"ש אביו לא יאמרו דאיש אחר הוא פיון שאין פאן שינוי גמור פנ"ל ויוכלו להבין דהמכונה הירש ארוך היינו אותו הירש לאיינגער כו' גם בלא"ה כתבתי בשם מוהרח"ש דאפי' בשאר שינוי בכינוי האב אם נשאת לא תצא לכן נ' להורות פן: סימן כפז מי שנק' לתורה מנחם וכינויו מענדל וכן נק' בפ"כ כפנהוג וחותם מנחם מענדל וכן שמו ממילתו וכתב בגט מנחם מענדל דמתקרא מענדל.

וכן ביצחק אייזיק כ' יצחק אייזיק דמתקרי אייזיק אם פטר הגט דיעבד או לא. והמסדר נתחכם לכתוב פן לצאת י"ח החתימה שחותם א"ע פן: קורא אני על המסדר אל תתחכם הרבה פי בס"ג שלנו נכתב מנחם המכונה מענדל ויצחק המכונה אייזיק.

אף פי לכתחלה צריך לכתוב כל השמות וא"כ לא נכתב שמו שמעריסה שהוא מנחם מענדל וכן חותם א"ע ונהרמב"ן בחי' פ' השולח הביאו המגיד פ"ג כ' דשם שהוא חותם בו נמי שם גמור הוא אלא דהמכמ"א ש"ד סי' י"ד כ' דהיינו דוקא כשנק' עכ"פ בפני המיעוט בשם זה.

ובנ"ד אין קורא לו מנחם מענדל בשני השמות יחד רק או מנחם או מענדל. ולומר דמה שזהו שמו ממילתו יהיה מהני כמיעוט קורים מנ"ל לומר פן.

אף אף את"ל פן. נ' דשאני הני שני שמות שאחד שם הקדש והשני הוא פינוי שלו ולכתחלה כשנותנים הני תרתי שמה נותנים ע"ד שלא יקראו לו בשניהם יחד רק שיהיה נק' בפ"כ בשם הפינוי מענדל או אייזיק ולתורה יקראו לו בשמו הקדש מנחם או יצחק.

והגם שְהָאב אומר להסזן ויקרא שמו בְּיִשְׂרָאֵל מְנַחֵם מְעַנְדֵּל אִין ר"ל שְׁנִיָּהֶם יחד אֵלָא ע"ד הַנ"ל מְנַחֵם לתורה ובפ"כ מְעַנְדֵּל. וגם מה שְׁחִיתָם א"ע מְנַחֵם מְעַנְדֵּל וְלֹא מְנַחֵם הַמְּכַוְּנָה מְעַנְדֵּל הַיְיָנוּ דְלֹא חָשׂ להַאַרְיָה וע' בתה"ד סי' רל"ד.

וא"כ אִין צָרִיף פְּלֵל לְכַתְּוֵב שֶׁם מְנַחֵם מְעַנְדֵּל יחד ג"כ אַף לְמ"ד דְצָרִיף לְפָרֵט פֶּל שְׁמוֹתָיו הַיְיָנוּ מְנַחֵם הַמְּכַוְּנָה מְעַנְדֵּל. אֲבָל שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת יחד דְּוָקָא אִין צָרִיף לְכַתְּוֵב פִּינּוּן שְׁאִין קוּרָא לוֹ בְּשְׁנֵיהֶם יחד.

לְכֹן אִם כ' י"ל דְהַגֵּט פְּסוּל מְשוּם שְׁיֻכְלוּ לְהַבִּין מִן הַגֵּט שְׁזָה הַמְּגַרְשׁ יֵשׁ קוּרִין לוֹ בְּשְׁנֵיהֶם יחד מְשׁוּם וְיֵשׁ קוּרִין אוֹתוֹ מְעַנְדֵּל לְחֻד וּא"כ אִין זֶה הַמְּגַרְשׁ שְׁאִין קוּרָא לוֹ בְּשְׁנֵיהֶם יחד פנ"ל. וְהִנֵּה הַרְמַב"ם כ' בפ"ד מה"ג הִיָּה בְּגֵט מְשֻׁמְעוֹת שְׁנֵי עַנְיָנִים כּו' עַד שְׁאֲפָשֶׁר שְׁיִקְרָא מְמַנּוּ עַנְיָן אַחַר ה"ז פְּסוּל ע"ש.

ובמכמ"א דט"ו ע"ב כ' שי"ל דְמִיָּרִי בְּמִיָּדֵי שְׁיֵשׁ לְגֵט צְוֵרָה בּוּ וְכְשִׁיקְרָא מְמַנּוּ עַנְיָן אַחַר יְפֹסֵל מְטַעַם הָעֵדֶר הַדְּבָר עכ"ל. וא"כ עכ"פ לנ"ד כְּשִׁישׁ מְשֻׁמְעוֹת בְּשֻׁמוֹ מְשׁוּם לֹא מְשׁוּם שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת ג"כ ה"ל פֶּלֶא נִכְתָּב שְׁמוֹ דְפְסוּל אוּ בְטָל.

אָף א"כ צ"ע בְּכַמָּה שְׁמוֹת שְׁכּוֹתְבִין יו"ד בְּמִקּוּם חִירִי"ק וּבְמִקּוּם צִיר"י וְכֵן אֵל"ף כּוֹתְבִין בְּמִקּוּם פת"ח וּבְמִקּוּם קמ"ץ וא"כ הָרִי יֵשׁ ב' מְשֻׁמְעוֹת בְּהַשֵּׁם שְׁיֻכְלוּ לְקִרוֹת בְּחִירִי"ק אוּ בְצִיר"י וְכֵן בפת"ח אוּ בְקמ"ץ וְלֹא שְׁמַעְנוּ לְפֹסוּל הַגֵּט מְשוּם זֶה וְאֲדַרְבָּה גַם לְכַתְּוֵלָה כּוֹתְבִין גַּט.

וְי"ל דְהֵתֵם שְׁמוֹ מוֹכִיחַ עָלָיו שְׁפָשְׁנָקְרָא בְצִיר"י יֵשׁ שֶׁם פְּזָה אֲבָל בְּחִירִי"ק אִין נִמְצָא שֶׁם פְּזָה פְּלֵל עַד"מ שְׁיֵנָא כּוֹתְבִין בִּיּו"ד אַחַר הַשִּׁי"ן וְקוּרִין בְצִיר"י וְאִין לְחֻשׁ שְׁיִקְרָאוּ בְּחִירִי"ק וְלֹא מְשֻׁמְעוֹת שְׁיֵנָא דְאִין נִמְצָא שֶׁם אִשָּׁה שְׁיֵנָא פְּלֵל וְשְׁיֵנָא מְצוּי לְרוּב.

מִיָּהוּ בַג"פ סַקְכ"ה ס"ק ע"ח כ' שי"ח עַל הַרְמַב"ם וּס"ל דְאִם לֹא עָרַעַר הַבַּעַל הַגֵּט פָּשֶׁר וּכ"נ בְּהַרְיָב"ש סי' נ"ז ע' בַג"פ ד"פ ע"א וְשֶׁם מְסִיק דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין שְׁמוֹ וְשְׁמָה לְשֶׁם אֲבִיָּהֶם אוּ לְשֶׁם טִירוֹ וְעִירָה דְבְשָׁמוֹ וְשְׁמָה אִי מְקַרְיָא הָכִי וּמְקַרְיָא הָכִי הַגֵּט פְּסוּל מְשוּם דַּה"ל פְּאִילוּ לֹא נִכְתָּב אֲבָל בְּשֶׁם עִירוֹ וְעִירָה וְה"ה בְּשֶׁם אֲבִי הַמְּגַרְשׁ וְהַמְּתַגְרָשֶׁת אִם נִכְתָּב בְּכַלְבוּל וְיֵשׁ ב' מְשֻׁמְעוֹת דְמְקַרְיָא הָכִי וּמְסַכִּים לְפִי הָאֵמֶת וּמְקַרְיָא הָכִי לְשִׁנּוּי ה"ל כְּמֵאן דְלִיתֵי' וְכָשֶׁר וְאִין לְחֻשׁ לְפִנְסוּלוֹ מְשוּם שְׁיֵנָה דְתַלְיָנּוּ דִיקְרָאוּ שֶׁם הָעִיר אוּ שֶׁם אֲבִי הַמְּגַרְשׁ וְהַמְּתַגְרָשֶׁת בְּאִנְפוֹן יְסָכִים לְשֶׁם וְהַגֵּט כְּשֶׁר עכ"ל.

וְלְדַבְּרֵי בנ"ד שְׁכ"כ בְּשֶׁם הַמְּגַרְשׁ הַגֵּט פְּסוּל אֲמַנָּם בְּהַרְיָב"ש לֹא מְשֻׁמְעוֹת פֶּן דְהָא כ' דְגַם לְמ"ד דְלֹא כ' שֶׁם עִירוֹ הַגֵּט פְּסוּל אִפ"ה כְּשִׁפְתָּבוּ וְיֵשׁ ב' מְשֻׁמְעוֹת כְּשֶׁר ע"ש. ומ"מ בנ"ד נ"ל דְפְסוּל אַף אִם כ' פֶּן בְּאֲבִי הַמְּגַרְשׁ דְבנ"ד פִּינּוּן שְׁהוֹרְגָלוּ לְכַתְּוֵב בְּגִיטִין מְנַחֵם הַמְּכַוְּנָה מְעַנְדֵּל א"כ כְּשִׁיקְרָאוּ כְּתוּב מְנַחֵם מְעַנְדֵּל דְמַתְקָרִי מְעַנְדֵּל יוֹבֵן הַפֶּשֶׁט דְבוּדָאֵי נִקְרָא בְּשְׁנֵי הַשְּׁמוֹת יחד ג"כ.

וְרֵאזִי מִתְשׁוּ' הַר"ן סי' מ"ב הוּבָאָה ב"י סי' קכ"ח רוּאָה אֲנִי פְּסוּל גְּמוּר בְּגֵט זֶה מְפָנִי שְׁפָתוֹב בּוּ פְלוֹנִי דְמַמְתָּא מִיּוּרְקָא כּו' עַד וְאֵע"פ שְׁנוּכַל לֹא מְשֻׁמְעוֹת אַחַד בֵּין שְׁיִכְתְּוֵב דְמַמְתָּא בֵּין שְׁיִכְתְּוֵב פְלוֹנִי דְמִיּוּרְקָא וְשָׁגַם בְּשִׁפְתָּב דְמַמְתָּא הוּא עַל דְרָף הִיָּחַס לֹא עַל דְרָף שֶׁם עִירוֹ פִּינּוּן שְׁהוֹרְגָלוּ הַהַדְיוּטוֹת לְכַתְּוֵב בְּלֹא מַמְתָּא עַל דְרָף הִיָּחַס וּבְמַמְתָּא עַל דְרָף שֶׁם עִירוֹ בְּכַגּוֹן זֶה צָרִיף לְדַרְוֵשׁ שֶׁם הַדְיוּט וְכִינּוּן שְׁפֶן נִמְצָא שְׁזָה שְׁיֵנָה שֶׁם עִירוֹ עכ"ל הָרִי הַכְּרִיחַ לְמַשְׁמְעוֹת א' מְשֻׁמְעוֹת הַמְשֻׁמְעוֹת

דהיננו למשמעות השינוי מחמת לשון הדיוט שלא הורגלו לכתוב דממתא על דרך היחוס לכן א"א לפרש דממתא על דרך היחוס שא"כ יהיה זה נגד לשון הדיוט.

וכש"כ ש"ל פן בנ"ד שאע"פ שנוכל לומר דמה שכ' מנחם מענדל דמתקרי מענדל הינו שניתן לו מעריסה השני שמות ושחותם עצמו פן ונק' בפ"כ מענדל לבד מ"מ פיון שהורגלו כל פותבי גיטין ע"פ הפוסקים ראשונים ואחרונים (ואפשר הוא מזמן הש"ס) לכתוב אכה"ג מנחם המכונה מענדל ואין כותבין כמו שכתב בגט אא"כ נק' עכ"פ בשני השמות יחד וגם נק' בא' מהן כגון פשנקרא ממילתו ראובן שמעון וכן קורים לו קצת בנ"א וקצתן קורין ראובן לבד שאז י"א דכותבין כה"ג וי"ח (ע' בס' טיב גיטין בלקוטי שמות דין ב' וע' בתשו' רבינו המתחלת בענין האשה הנק' שרה לאה).

א"כ בכגון זה יובן הפשט מהגט שנק' ג"כ בשני השמות יחד וא"כ ה"ל שינה שמו. וגדולה מזו נמצא בתשו' גאוני בתראי סי' ג' שפסלו גט שכתב יצחק המכונה אייזיק דמתקרי לובא משום דהיה לו לכתוב המכונה לובא למנהגינו ומחמת זה יוכלו לטעות ולהבין פשט אחר בהשם ע"ש וע' בתשו' ב"א דכ' דאין זה נגד פסק רמ"א בתשו' סי' פ"ד דאם כ' דמתקרי במקום המכונה פשר דהינו היכא דליכא למיטעי יעו"ש.

וע"ש בתגא"ב דהפנ"י ר"ל דכה"ג ה"ל בכלל משנה מטבע שטבעו חכמים בגיטין ונהי דלא קי"ל כר' מאיר דכל המשנה כו' הולד ממזר. מ"מ לרבנן נמי הגט פסול ותצא אפי' נשאת ע"ש.

וכה"ג נמצא בתשו' שבו"י ח"א סס"י קכ"ג אע"פ שאין דבריהם נראים. ובתשו' הרדב"ז ח"ג סי' תצ"ד השיב על גט שלא היה כ' בו מן שמי שאין זה שינוי מטבע שלא נאמר זה אלא בלשונות שדקדקו בו חכמים שיש בו שני משמעות אבל הכא בין שכתוב מן שמי או לא כתוב אינו משנה המשמעות עכ"ל.

נשמע לנ"ד ש"ל דהוי שינוי המשמעות בהשם ה"ל משנה כו' ואפי' את"ל דאין זה משנה כו' פיון שראוי לפרש משמעות השם הנכתב בגט בסגנון אחר ממה שהוא נקרא (כנ"ל עפ"י תשו' הר"ן) ה"ל שינה שמו והגט פסול.

לכן יכתוב גט אחר כנלע"ד. ועיין בספר בית מאיר סי' קכ"ט סעיף י"ד בענין יעקב ישראל דמתקרי ישראל שפסל הגט אף שנק' לתורה יעקב ישראל ואף דהתם י"ל אין הלכה פדבריו.

מ"מ הכא דגם לתורה אין נקרא רק מנחם ועוד דגם במילתו לא קראוהו ע"ד שיהיה נקרא בשני השמות יחד כ"א שלתורה יהיה נקרא מנחם ובפי כל מענדל פנהוג ולא כמו בייעקב ישראל שניתנו לו במילתו ע"ד שיהיה נקרא בשניהם יחד ע"כ אף ששם י"ל אין הלכה כד' הב"מ הכא בנ"ז נ' להורות פהוראת הב"מ: סימן קפח' מי שנקרא בפי כל יודא והחליף ופעלו בקושי שיתן גט וכ' בגט יהודא וכל שום דאית לי.

ועתה נתעורר חשש שפא נק' במילתו יודא בכוננה פי אחיו נק' יהודא ליב א"כ שפא נתנו לו שם יודא בנדוקא להבדילו משם אחיו: הנה לכתחלה היה ראוי לכתוב יודא. אע"ג דבתשו' בית אפרים סי' פ"ח כ' בשם ס"ג וז"ל יודא הוא פינוי ליהודא ואין לכתוב הפינוי עכ"ל.

עוד כ' בשם מהר"ם חריף אם קורין לאחד יודא אעפ"כ פותבין יהודא עכ"ל. וכ"כ בט"ג בש"א באות יו"ד ס"ק י"ג.

י"ל דאינהו מייירי בידוע שעולה לתורה בשם יהודא רק שנקרא בפי כל יודא אז א"צ לכתוב יודא דהוא קיצור השם. וזה כפסק הש"ע סי' קכ"ט סט"ו שא"צ לכתוב שם דנערוות כלל.

ופי' הג"פ שם ס"ק ע' דקיצור השם ושם דנערוות חד הוא וא"צ לכתבו. והינו דנקא פשיש לו ג"כ עיקר השם ונקרא בו לפעמים כמש"ש הש"ע מי שיש לו שני שמות והשם השני שם דנערוות אז הוא דא"צ לכתוב השם דנערוות כלל רק עיקר השם לבדו.

אבל בנ"ד שלא עלה לתורה וגם אינו יודע אם נקרא במילתו יהודה ושמה נק' יודא ע"כ יש לכתוב יודא. אע"ג דרוב יודא נק' במילתו יהודא רובו פכולו ממש מ"מ הרי בספר שמות דפ"ד ע"ב עד דפ"ז ע"א האריף בשמות נשים שנקראו בקיצור השם ואינו ידוע אם מעריסה ניתן להם השם העצם כמו שערלין וא"י אם נק' מעריסה שרה ומסיק לבני אשפנז יכתבו רק שערלין.

ועמש"ש לבני ספרד לכתוב שרה דמתקרי שערלין דכל אלו אינם ב' שמות. וי"ל דכמ"כ בנד"ז יודא ויהודא ודאי יודא רק שם קטנות.

מ"מ בג"פ ס"ק ס"ז חלק ע"ז דבני ספרד גם פן יכתבו רק השם דקטנות שנק' בו פיון שא"י שם העריסה. וכ"כ הב"ש בש"נ אות ב' גבי שארקה אם א"י שם העריסה כותבים לכתחלה שארקה. ומסתברא כמ"כ בפי שנק' יודא וא"י אם יש לו ג"כ שם יהודא דיש לכתוב רק יודא לבד. אכן כל זה לכתחלה.

אבל לענין דייעבד בפי ששמו בפי כל יודא וא"י איה עלה לתורה ואיה נק' במילתו וכתבו יהודא ודאי הגט פשר משום דאזלינן בתר הרוב. והמנהג והחזקה שכל יודא הוא בחזקת ששמו יהודה. אע"ג דבב"ש בש"נ שם לא כ' בפ' גבי מי ששמה שערלין וא"י שם העריסה וכתב בגט שרה איה הדין דייעבד. גם בג"פ ס"ק ס"ז לא נת' הדין בזה בפירושו.

מ"מ נראה מהב"ש דס"ל להקל מדהקיל שם בשארקה שכתב בגט שרה. אפי' אם שמה מעריסה הנה רק שארקה.

י"ל דבשערלין נחות דרגא הנה פשר כשא"י שם העריסה. כמו מי ששמו אליהו וכתב אליה פסול ואם א"י איה הנה שמו וכ' אליה הכשירו הב"י וב"ש בש"א אות א' ואפילו נאמר דבשערלין לא יכשירו מספק.

מ"מ נדון זה דיוודא עדיף דהתם כ' ביש"ש פ' השולח סי' כ"ה ובס"ש בשם מהרי"ב שיש פמה נשים נק' רק שערלין ולא שרה. אבל יודא רובו פכולו יהודא.

ועוד דיוודא ליהודא הוי פערף שארקה לשרה דהוי הברה א' ושם הקיל הב"ש ביותר פנ"ל. וא"כ לפחות יש להקל בספק וגם אלז גוטלין לגוטא ואברם אברהם דימה הב"ש לשרה שארקה א"כ כש"כ ביוודא ויהודה דיש לדמותו ולכן פשוט דייעבד פשר.

וע' בתשו' מהרי"ו סי' ק"פ גבי יהונתן ואף שאין פן דעת התה"ד מ"מ בנ"ד ודאי יש להקל דייעבד מטעם הנ"ל דרוב וחקקה שנקרא יהודא. משא"כ התם: (נת' מי ששמו בפ"כ יודא וא"י איה עולה לתורה ואיה נק' במילתו יש לכתוב בגט רק יודא ודייעבד אם כתב רק יהודא פשר משום דהמנהג והחזקה והרוב שמי שנק' יודא שמו העיקרי הוא יהודא): ב אף מה שיש להסתפק בנד"ז הוא רק

משום דאחיו הגדול ממנו נק' ליב ועולה לתורה יהודא ונדוע דאין קורין לשני אחים בשני שמות שונים.

א"כ אף בכאן שאחיו נק' גם ליב מ"מ פיון שנק' ג"כ יהודה יש לחוש שמה נק' זה יודא בודא ולא יהודה. ועכ"פ לא שניף להקל לסמוך על הרוב והחזקה משום דיש פאן ריעותא.

וה"ל פהא דאמרינן רפ"ב דכתובות (דט"ז) דאע"ג דרוב נשים בתולות נישאות פיון דרוב הנישאות בתולות יש להם קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רנבא. וה"נ אע"ג דרוב יודא שמייהו יהודא מ"מ אין מצוי שגם אחיו יקרא ג"כ שם יהודה אפי' בצירוף ע"כ איתרע לה רנבא ומ"מ משמע בגמרא דכתובות ספ"ב (דכ"ח ע"א) דאע"ג דאיתרע לה רנבא עדיף הוא מספק שקול דלהכי נאמן הגדול להעיד מה שראה בקטנו ע"ז לומר זכור הייתי בפלונית שיש צתה בהינומא כו'.

ואמרינן משום דרוב נשים בתולות נישאות גילויא מילתא בעלמא הוא. וע' תשב"ץ ח"א סי' פ"ג כ' ו"ל וגילויא מילתא הוא שהדבר קרוב לנו להיות נודע כמו שהוא מעיד זה אלא שהוא מנסה ונעלם קצת כו' עכ"ל הרי דקרוב שפן הוא ולא שהוא ספק שקול וכ"כ בשט"מ שם רפ"ב ה"ל דהיא דזכור הייתי בפלונית מירי אפי' היא דאיתרע לה רנבא.

ומשום דרוב נשים בתולות נישאות עדיף מרוב הנישאות בתולות יש להן קול. וה"נ פשיטא דזה הרוב שמי שנק' יודא שמו העקרי יהודה עדיף טפי מהו ריעותא ה"ל.

א"כ לא איבטיל רנבא לגמרי ועדיף מספק שקול כו' ל. רק שמ"מ היא דבספק שקול לא מקילינן אז גם בכה"ג דאיתרע לה רנבא לא מהני אא"כ יש עוד סיוע לזה דומיא דהתם דנאמן הגדול כו': אף בנד"ז אפי' אם היה ספק שקול אפשר יש להקל.

ונציע תחלה מ"ש הפוסקים בכה"ג דספק זה. הנה בפסקי מהרא"י סי' י"ד כ' ונ"ל ובשם גרשום שכ' גרשון נ' דאם היה ידוע ששמו גרשום וכ' גרשון לא היה גט כלל כי גרשום וגרשון שני שמות הן כו'.

אמנם נכתב לי מנורנבר"ג שאותה אשה עדיין לא נשאת. א"כ ודאי לכתחלה לא תנשא אפי' לא אפשר אא"כ ע"י עדות ששמו גרשון.

אבל אם תתברר ששמו גרשום היה נ' אפי' אם נשאת תצא כו' דאינו גט כלל עכ"ל. משמע מזה דאם לא נתברר אם שמו גרשון או גרשום אלא שהוא ספק אז אם נשאת לא תצא.

ותמה ע"ז הג"פ ס"ק קי"ג דכיון דמדאורייתא אינו גט א"כ אפי' בספק תצא ע' טוש"ע סי' ק"נ. ותירץ ע"ז הת"ג ס"ס"י קכ"ט ס"ק כ"ז דמירי מהרא"י שפעמים היו קורין לו גרשון ואפ"ה אם נתברר דעיקר שמו בשעת לידה ושחיתם א"ע הוא גרשום כמ"מ תצא והגט בטל ולא דמי לגירש בשם טפל דהכא גרשון אפי' שם טפל לא הוי משום דהאנשים שקורין אותו בשם גרשון לא נתפוננו ליתן לו שם אחר רק מחוסר ידיעה כו' (וע' צ"צ ס"ס"י פ"ד קרוב לזה) ומ"מ לא היה ברירא ליה סברא זו לומר דגרשון אפי' שם טפל לא הוי הלכה בהצטרף עוד ספק אם שמו באמת גרשון פסק דלא תצא וכן פי' בטיב גיטין בש"א אות ג' סק"ל ונ"ל פיון ששמו העיקרי הוא גרשום כמ"מ ולא נשתקע רק שבטעות הוסב בפי העולם לקרותו גרשון בנו"ן כו' ע"ש וינומשך מפירושם דאם הספק בעיקר הענין שמה לא היה נקרא כלל גרשון בנו"ן אז אפי' נשאת תצא (או שי"ל

דְתַלְיֵנוּ שְׁמֵהֶסְתֶּם נִקְ' לְפַעֲמִים כִּן בְּנוֹ'ן דְהָא כ' בַּט"ג שָׁם ס"ק ל"ו דְעַכְשָׁיו לָא שְׂכִיחַ שְׂיֵהָ' נִק' בְּפִי הַבְּרִיּוֹת גְּרִשׁוֹם בְּמ"ם).

אָךְ הַג"פ אֵינוֹ מְפָרֵשׁ כִּן אֲלָא כְּפִשׁוּטוֹ שְׁלֵא הָיָה נוֹדַע אִיךָ נִכְתָּב וְנִקְרָא אִם הַפֶּל גְּרִשׁוֹם אוֹ הַפֶּל גְּרִשׁוֹן וּבִגֵּט נִכְתָּב גְּרִשׁוֹן אִפ"ה מְשַׁמַּע דְּאִם נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא. מִשׁוּם דְּשִׁנּוּי גְּרִשׁוֹם לְגְרִשׁוֹן ס"ל לְמַהֲרָא"י דְּאֵינוֹ שְׁיִנּוּי גְּמוּר וְדָמִי קִצָּת לִיִצְחָק חֲקִינוּ.

וְנָהִי דְאֵין לְדַמּוּתוֹ לְגַמְרִי לִיִצְחָק חֲקִינוּ לְהַכְשִׁיר הַגֵּט בְּדִיעֵבֵד. מ"מ מִיָּדֵי סְפִיקָא לָא נִפְקָא אִם נֹאמַר דְּגְרִשׁוֹן הָיָה כִּינּוּי לְגְרִשׁוֹם כו'.

וְלָכֵן כְּשִׁישׁ עוֹד סָפַק שְׁמָא הָיָה שְׁמוֹ גְּרִשׁוֹן הָיָה ס"ס מְעַלְיָא ע"ש. וְלָכֵן אֵין לְהוֹצִיאָהּ מִתַּחַת בְּעֵלָה עכ"ל.

וְלִכְאוּרָה י"ל דְּמְפָרֵשׁ ד' מַהֲרָא"י כְּפִשׁוּטָן שְׁהָיוּ מְסוּפָקִים ג"כ בְּקִרְיַת שָׁם הַבְּעַל בְּפִי פֶל אִם גְּרִשׁוֹם אוֹ גְּרִשׁוֹן וְאִפ"ה יֵשׁ לְהַקְלֵל שְׁלֵא תִצָּא. כִּי אֲפִילוּ נִק' ג"כ בַּפ"כ רַק גְּרִשׁוֹם וְכ' גְּרִשׁוֹן י"ל דְּאֵינוֹ שְׁיִנּוּי גְּמוּר.

וְכֵן הֵבִין הַט"ג בְּאוֹת ג' סק"ל בַּהַג"פ מ"מ ש' הַג"פ ס"ק קי"ד שְׁנִסְתַּפֵּק לָנוּ כו' ע"ש. וְיִנְמַשֵּׁף מְזָה דְבִיִצְחָק חֲקִינוּ אִפִּי' נִק' בְּפִי פֶל רַק יִצְחָק וְכ' חֲקִינוּ הַגֵּט כְּשֶׁר כִּינּוּ שְׁנָה כִּינּוּי לְעֲצָם הַשָּׁם אַע"פ שְׁאָדָם זֶה לֹא נִקְרָא בְּכִינּוּי הַהוּא.

וְהַט"ג ס"ס"י קכ"ט שָׁם כָּתַב בְּפִשׁוּטוֹת עַל זֶה גַם כִּן דְּוִדָּאֵי אֵינוֹ גֵּט כָּלָל. וְעֵינֵן לְקַמְן אוֹת ד' גְּבִי חֲזַקְיָה: (נַת' שִׁי"ל דְּאִתְרַעֵי רַבָּא מִשׁוּם שְׁאֲחִיו נִקְרָא יְהוּדָא לִיב וְשִׁמ"מ עָדִיף מְסַפֵּק שְׁקוּל וְכְשִׁישׁ עוֹד סִיוַע טוֹב מְעַמִּידִין הָרֹב עַל חֲזַקְתּוֹ.

וְיֵשׁ לְחַקּוֹר אִיךָ הָיָה הַדִּין בְּסַפֵּק שְׁקוּל. וְיֵשׁ לְהַצִּיעַ תַּחֲלָה מ"ש הַפּוֹסְקִים בְּזָה.

הִנֵּה בִּגֵּט שְׁנִכְתָּב גְּרִשׁוֹן וְיֵשׁ סָפַק שְׁשָׁמוֹ הָיָה גְּרִשׁוֹם מְשַׁמַּע בְּמַהֲרָא"י דְּלֹא תִצָּא וְיֵשׁ שְׁנֵי פִירוּשִׁים בְּדַבְּרֵיו. א' דְּמִיָּרִי בְּיָדוּעַ שְׁנִקְרָא גְּרִשׁוֹן לְפָרְקִים רַק הַסָּפֵק בְּעֵינֵקַר הַנְּחַת שְׁמוֹ.

ב' דְּאִפִּי' הַסָּפֵק בְּכָל הָעֲנָנִין לֹא תִצָּא מִשׁוּם דְּהָיָה ס"ס כִּינּוּ דְאִפִּי' אִי וְדָאֵי שְׁמוֹ גְּרִשׁוֹם י"ל מ"מ גְּרִשׁוֹן סָפַק אִם חָשׁוּב שְׁיִנּוּי): ג וְהִנֵּה בַב"ש בַּש"א אוֹת ג' מְשַׁמַּע ג"כ דְּמְפָרֵשׁ דְּבָרֵי מַהֲרָא"י כְּפִשׁוּטָן דְּהִבִּיא תְּשׁו' מַהֲרָא"י כִּן שְׁשׁוֹן סִי' ל' שְׁכָתַב בְּשֵׁם מְהַרִּיב"ל דְּמִדְּיִיק מְפָסְקִי מַהֲרָא"י הַנְּ"ל טַעֲמָא דְּגְרִשׁוֹן וְגְרִשׁוֹם מְצִינוּ בְּקִרְא דְּהֵם תְּרִי שְׁמוֹת מַש"ה הָיָה שְׁיִנּוּי אֲבָל אִם לֹא הָיָה בְּקִרְא תְּרִי שְׁמוֹת הָיָה אֲמָרִינוּ דְּשָׁם הַשְּׁנֵי הָיָה כְּמוֹ כִּינּוּי כְּגוֹן גְּרִשׁוֹן בְּנוֹ'ן הָיָה כִּינּוּי לְגְרִשׁוֹם בְּמ"ם אַע"ג דְּנִיפֵר בְּמַבְטָא הַשְּׁיִנּוּי מ"מ הָיָה כְּשֶׁר וְאֲמָרִינוּ דְּזָהוּ כִּינּוּי וְמִזָּה תִּלְמוּד לְכָל הַשְּׁמוֹת עכ"ל.

וְאִי אֵיתָא דְּבַמַּהֲרָא"י הַפִּי' כַּמ"ש הַט"ג שֶׁנִּקְ' גְּרִשׁוֹן בְּנ' לְפַעֲמִים א"כ לֹא מוּכַח מִיָּדֵי לְהִיכָא שְׁיֵשׁ שְׁיִנּוּי בְּמַבְטָא וְלֹא נִק' כָּלָל בְּשֵׁם הַנְּכָתָב בִּגֵּט אִפִּי' לְפַעֲמִים. אָךְ הִנֵּה בַמַּכְמ"א שַׁע"ד סִי' כ"ה הִבִּיא שְׁמַהֲרָא"ם וְמַהֲרָא"ח תּוֹפְסִים בְּמִוּשָׁלָם הַפָּד מ"ש מְהַרִּיב"ל דְּמִשׁוּם שְׁאֵין שָׁם בְּעוֹלָם כְּמוֹ אוֹתוֹ הַשְּׁיִנּוּי שְׁבִגֵּט לֹא תַלְיֵנוּ לְהַכְשִׁיר וְלוֹמַר דְּהָיָה כִּינּוּי כו'.

וְלִסוּף הָעֵלָה דְּכְשֶׁהַכִּינּוּי בְּאוֹת הָאֲחֵרוֹן שְׁלֵ הַשָּׁם אֵין פּוֹעֵל שְׁיִנּוּי כ"כ. מִשָּׂא"כ כְּשֶׁהַשְּׁיִנּוּי בְּאֲמָצַע הַתִּיבָה וְכַש"כ בְּרִאשְׁתָּהּ.

לְכוּן י"ל דְּלָא פְּלִיגִי אַמְהַרָא יי דְּבַגְרָשׁוֹן הַשְּׁיִנּוּי בְּסוּף הַתִּיבָה. וְעַפְמ"ש בַּט"ג בַּש"א א"ג רַס"ק כ"ט י"ל הַטַּעַם בְּעֵנִין אַחַר דְּלָא פְּלִיגִי אַמְהַרָא יי מְשׁוּם בְּגַרְשׁוֹן וְגַרְשׁוֹם אֲשַׁפְּחוּ ג"כ שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת לְחַד גַּבְרָא מַש"ה בְּשֵׁם דְּכַה"ג הוּא שְׁיֵשׁ לְצַדָּד לְהַקְל בְּשִׁינּוּי.

וּבַתְּשׁוּבַת מַהֲר"א בְּן שְׁשׁוֹן סִי ל' שְׁאֲצָלִי הוּגָה מִפְּתִיב' אַזְמו"ר הַגָּאוֹן נ"ע עַמְש"ש מְהַרִּיב"ל אִם לֹא הָיָה בְּקִרְא שְׁתֵּי שְׁמוֹת כּו' פּנ"ל וְנ"ל זֶה אֵינוֹ לְהַכְשִׁיר לְגַמְרֵי אֲלָא שְׁלֵא הָיָה בְּטַל לְגַמְרֵי וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלוּ בָּהּ כּו' ע"ש עכ"ל הַזֶּהב.

פְּנוּנְתוֹ דְּמַהֲרָא יי ס"ל דְּשִׁינּוּי כְּמוֹ מְגַרְשׁוֹם לְגַרְשׁוֹן אֵילוּ לֹא הָיָה גַרְשׁוֹן שֵׁם אַחַר לֹא הָיָה שִׁינּוּי הַפּוֹסֵל מִדְּאוּרִינְיָא רַק מִדְּרַבָּנָן. אֲבָל פִּינּוֹן דְּתַרֵּי שְׁמוֹת הֵם הִגְט בְּטַל מִדְּאוּרִינְיָא: (נַת' מְהַרִּיב"ל וּמַהֲר"א בְּן שְׁשׁוֹן הוֹבְאוּ ב"ש מְפָרְשִׁים ג"כ כְּפִי שְׁנֵי הַנְּ"ל וְס"ל דְּבִשְׁאָר שְׁמוֹת כַּה"ג ר"ל שְׁאִין נִמְצָא שֵׁם שְׁיִקְרָא בּוֹ אָדָם בְּשֵׁם הַשְּׁיִנּוּי אִזּוּ הִגְט פֶּשֶׁר לְגַמְרֵי.

וְהַמְכַתֵּב מְאֵלִיָּהוּ הַתְּנָה דְּדִינְיָא שְׁהַשְּׁיִנּוּי בְּסוּף הַתִּיבָה כְּמוֹ גַרְשׁוֹן וְגַרְשׁוֹם שְׁהַשְּׁיִנּוּי בְּאוֹת הָאֲחֵרוֹן אֲבָל בְּאַמְצַע לֹא וְכַש"כ בְּתַחֲלָה. אוּלָם מִי כְּהַחֲכָם יוֹדֵעַ פֶּשֶׁר דְּבָר רַבִּינוּ ו"ל פֶּסֶק דְּאַפִּילוּ בְּכַה"ג הִגְט פֶּסוּל מִדְּרַבָּנָן מִיֵּהֵת אֲבָל שְׁיִהְיָה בְּטַל הוּא פְּשִׁישׁ שֵׁם כְּהַשְּׁיִנּוּי): דַּ עוֹד מְצִינּוּ בְּפּוֹסְקִים בַּתַּה"ד סִי ר"ל גְּבַעֲנִין שֵׁם חֲזַקְיָה וְהוֹבְא בַש"ע סִי קכ"ט סכ"ז וע' ב"ש בַּש"א רִישׁ אוֹת ח' הִבִּיא שֵׁם דַּעַת מַהֲרֵי"ט דְּבִידוּעַ שְׁשֵׁמוֹ חֲזַקְיָהוּ וְכַתֵּב חֲזַקְיָה פֶּסוּל וְהַרְמ"א מְכַשִּׁיר בְּזָה בַש"ע וְהַב"ש מְחַמֵּיר בְּזָה אֲבָל הִגְט פֶּשׁוּט ס"ק קכ"ג הַתִּיר בְּשַׁעַת הַדְּחַק מְשׁוּם דְּכֵן מְבַנְאָר בַּתְּשׁוּבַת מְהַר"ם פְּדוּנָא סוּף סִימָן ל"ה בְּשֵׁם הַמְרָדְכִי.

וּבַמְכַתֵּב אַשְׁע"ד סִי כ"ד פְּתַב שְׁכֵן מְנוֹכַח ג"כ בַּד'תַּה"ד דַּלְת"ה אִיף קְאָמַר דְּבִלָּא נּוֹדַע כּוֹתְבֵי חֲזַקְיָה נִיחּוּשׁ שְׁמָא זֶה הָאִישׁ שְׁמוֹ חֲזַקְיָהוּ וְלֹא נִקְרָא בְּכִינּוּי חֲזַקְיָה א"ו דַּאֲפ"ה פֶּשֶׁר דְּכִינּוֹן דְּחֲזַקְיָה הוּא קִיצוּר הַשֵּׁם שֶׁל חֲזַקְיָהוּ אַע"פ שְׁלֵא נִקְרָא זֶה הָאִישׁ בְּקִיצוּר זֶה פִּינּוֹן שְׁהַחֲזוֹק זֶה הַקִּיצוּר לְעִיצוּמוֹ שֶׁל שֵׁם ה"ל פְּאִילוּ הַחֲזוֹק בְּעִיצוּמוֹ שֶׁל אִישׁ וְאִם גִּירֵשׁ בּוֹ פֶּשֶׁר.

אֲבָל בְּהַחֲזוֹק חֲזַקְיָה וְכַתֵּב חֲזַקְיָהוּ פֶּסוּל דַּאֲע"ג שְׁעֵיקַר הַשֵּׁם שֶׁל חֲזַקְיָה הוּא חֲזַקְיָהוּ מ"מ הִנֵּה זֶה הָאִישׁ הַחֲזוֹק בְּקִיצוּר וְלֹא בְּעֵיקַר הַשֵּׁם וְה"ל שִׁינּוּי לְגַבִּיָּה מִשָּׂא"כ חֲזַקְיָהוּ וְכַתֵּב חֲזַקְיָה עכ"ל בְּקִיצוּר.

וְלֹא נִהְלַם לִי הַחִילּוֹק יְפָה דַּמְמ"נ אִם גִּיזַל בְּתַר שְׁמָא וְלֹא בְּתַר אִישׁ זֶה דְּנִקְא דְּלֵהֲכִי אַע"פ שְׁנִקְרָא זֶה הָאִישׁ חֲזַקְיָהוּ וְלֹא נִקְרָא בְּשׁוּם פְּעַם חֲזַקְיָה מ"מ אִם פְּתַב בְּגִט חֲזַקְיָה פֶּשֶׁר פִּינּוֹן דְּהַחֲזוֹק זֶה הַקִּיצוּר לְעִיצוּמוֹ שֶׁל שֵׁם חֲזַקְיָהוּ וְצ"ל דְּכְשִׁירָאוּ בְּגִט חֲזַקְיָה יוֹבֵן שְׁיָכוּל לֵהִיּוֹת שְׁמוֹ חֲזַקְיָהוּ פִּינּוֹן דְּהַכֵּל אֲחַד.

א"כ כַּמ"כ לְהִיפּוֹף פֶּשֶׁנְק' בְּפִי כֹל רַק חֲזַקְיָה וְכַתֵּב בְּגִט חֲזַקְיָהוּ ג"כ רְאוּי לֵהִיּוֹת פֶּשֶׁר וְאֲדַרְבָּה כַּש"כ הוּא דְּאֲדַרְבָּה קִיצוּר הַשֵּׁם אֵינוֹ מִהַחֲיוּב שְׁיִהְיָה לְכֹל אֲחַד א"כ מַה בְּכֵף שְׁהַקִּיצוּר הַחֲזוֹק לְעִיצוּמוֹ שֶׁל שֵׁם מ"מ פִּינּוֹן שְׁנָה לֹא הַחֲזוֹק פֶּלֶל בְּקִיצוּר א"כ אֵין לָנוּ יָדִים מוֹכִיחוֹת שְׁנָהוּ הַמְגַרְשׁ אֲבָל עֵיקַר הַשֵּׁם מִהַחֲיוּב וְרְאוּי שְׁיִהְיָה לְכֹל אֲחַד וְאַע"פ שְׁהַחֲזוֹקוֹ רַק בְּהַקִּיצוּר וְלֹא בְּהַעֵיקַר מ"מ פְּנוּנְתָם לְעֵיקַר הַשֵּׁם רַק שְׁמַקְצָרִים וְכַמוֹ פִּינּוּיֵי שְׁבוּעוֹת שְׁבוּעָה שְׁבוּתָה כּו' ע' בַּתְּשׁוּבַת דְּבַר שְׁמוּאֵל סִי ק' הוֹבָא בַּתְּשׁוּ' בֵּית אֲפָרִים סִי פ"ח וְכוּלָם פְּנוּנְתָן לְרַמּוּז עַל הַשֵּׁם הַעֵיקָרִי הַמְנוּחַ בְּרַאשׁוֹנָה כּו' ע"ש.

ולולי דמסתפינא הייתי אומר דלפי דעת מהרמ"פ דמכשיר בחזקתו שפכת חזקה כמ"כ בחזקה שכ' חזקהו ומטעם הנ"ל דהמכמ"א פיון שישם אַחַד הוא וכמ"ש ג"כ הב"ש משום דמובלע בשם חזקהו וגם מאי שְׁנָא מְהָא דְפָסַק בְּשִׁאֲרָקָה שכ' שָׂרָה דְכָשֶׁר וע' בְּמֶרְדְּכַי פֶּרֶק הַמְגֵרֶשׁ שכ' בורייש וְהָיָה צ"ל בְּאוֹרֵיִישׁ דְהַקֵּיל פִּינוּ שְׁדַרְדָּר מְקוּם הַפְתִּיבָה לְדַבְרֵי לִישְׁנָא קְלִילָא.

וכיון שפן נודע מעצמינו במקום הנתינה שמצד קלילות לשונם לא יכינו לומר באוריית פן ביאר המכמ"א שע"ד סי' ד'. וא"כ כש"כ בחזקהו וחזקהו שגדע מעצמינו דאיש אַחַד הוא אע"פ שלא נכתב ממש פמו שנק' פי אם נקרא חזקהו וכ' בגט בני"ו יובן משום דדרך לכתוב עיקר הנחת השם כמ"ש מהרי"ט בשם זקבית הביאווהו הפוסקים.

אמנם לפ"ד מהרא"י יוכל להיות פמו שיהבין הב"ש ומהרי"ט וסיעתם דבידוע ששמו חזקהו וכתב חזקהו פסול. וצ"ל משום דלא ברירא ליה כ"כ דנדאי שם אַחַד הוא.

וקנשיני' המכמ"א דא"כ אמאי מכשיר בספק לק"מ דכבר ביאר זה הב"ש פשיש ספק תלינו דמהסתם נק' חזקהו כמ"ש בתלמוד. ועוד דמצינו חילוק בין ספק לנדאי פנ"ל גבי גרשון וגרשום. וגם בענין שם אליה דפסק הב"י דאם כ' אליה בלא ני"ו פשר. ופי' הב"ש בש"א אות א' דמיירי כשאינו ידוע איך היה שמו.

אבל אם ידוע ששמו אליהו וכ' אליה הוי שינוי השם אלמא דיש לחלק בין ספק לנדאי. הן אמת המכמ"א לשיטתו אזיל דשם ג"כ ס"ל אפילו נדאי שמו אליהו וכ' אליה פשר וצ"ל ג"כ מחמת קנשיא הנ"ל דאם בנדאי פסול איך יכשירו בספק.

וע' ג"פ סס"ק קי"ו. אמנם הב"ש לא ס"ל פן ומחלק בין ספק לנדאי ועמ"ש לקמן בזה סוף אות ני"ו.

גם הג"פ מחלק בין ספק לנדאי גבי חזקהו שפכת חזקהו דפסול וכשיש ספק שמה נק' חזקהו הקהל: (נת' ענין שם חזקהו לדעת רמ"א אפילו נדאי שמו חזקהו בני"ו ולא נק' פלל חזקהו בשום פעם אפ"ה פשר כשפכת חזקהו.

והמכמ"א פי' טעם הקולא דרמ"א דאזלינו בתר השם. משום דזה הקיצור הנוחזק לעיצומו של שם אע"פ שלא נק' פן איש זה ומ"מ בחזקהו שכ' חזקהו פסול ובספק הקהל הג"פ.

ומכמ"א ס"ל דכל היכא דנדאי פוסל ה"ה ספיקו והב"ש מחלק בין ספק לנדאי ופוסל בחזקהו נדאי שכ' חזקהו ומ"מ בחזקהו שכ' חזקהו פסול אפי' בספק: ה והנה עוד צריך לעמוד על הא דפסק הב"ש בש"נ אות ב' גבי מי שנק' מעריסה שארקה דאם כ' שרה הגט פשר.

דמ"ש מחזקהו שפכתו בגט חזקהו ומאליהו שכ' אליה דהגט פסול. ומהרא"י כתב בתשובה הביאה מהרש"ל ביש"ש פ' השולח סי' כ"ה ובס"ש דפ"ה ובג"פ ס"ק ס"ז וז"ל אם נקראת האשה מעריסה שערלין למה יכתבו שמה שרה פשיטא דהוי פמו שינה שמה עכ"ל.

הן אמת שהב"ש חילק ביניהם משום דשרה ושאראקה הנקודות שונים. משא"כ שרה שערליין מ"מ צ"ל מי הכריחו לחילוק זה להקל מסברא בעלמא בענין שינה שמו ושמה כו'.

והנלע"ד משום דעל פרחינו צריך לחלק בין שם דנערוות לשאר השמות כמ"ש בש"ע סי' קכ"ט סט"ו מי שיש לו שני שמות והשם השני יוצא מהשם הראשון בשם דנערוות א"צ לכותבו ופי'

הג"פ ס"ק ע"א דפ"א שם דנערוות הוא בין קיצור השם בין אריכות השם כגון בילא בולטא כו' דהוי אריכות וצפורה פורה דהוי קיצור.

ונאפי' רנבא קרו ליה בשם דנערוות ופורתא בשם המובהק א"צ לכתוב שם דנערוות כלל. ונאפי' אם כ"ע קרו ליה רק בשם דנערוות ולא יזכר ולא יפקד שם המובהק.

כגון באשה שאינה יכולה לכתוב ואינה עולה לתורה. עכ"ז דעת מהרא"י בפסקיו סי' י"ב לכתוב רק שם המובהק לבד.

וכן פסק הב"ש אבדיעבד עכ"פ ולכאורה צ"ל הא בשאר שני שמות פשכתבו השם הנשתמע לבד הגט בטל. וא"כ ה"נ הרי נשתמע שם המובהק כמו באשה שנק' שערלין ונשתמע שם שרה ממנה למה יהיה הגט פשר כשכ' בגט רק שרה ונהרי נשתמע שם זה ממנה.

אף בס"ש דפ"ז ע"א תירץ ונ"ל ובנ"ד נראה דלא שייך המחלוקת היכא דנשתמע שם העריסה דהבאתי לקמן בשם שמחה משום דשאני שמות אלו דבתוכן הוא שם העריסה ולכן לא נקרא דנשתפח שם המובהק אחר דכינוי מורה עליו עכ"ל ולכאורה יש לגמגם על תירוצו זה דנהי שלא נשתפח שם המובהק מידיעה משום דכינוי מורה עליו מ"מ נשתפח מקריאה והמכמ"א ש"ד סי' י"ג העלה דכל שם שנשתמע מקריאה אע"פ שלא נשתמע מידיעה אין לכותבו בגט אחר אפילו עם שם הקבוע לו.

לכן י"ל התירוצו בענין אחר דאזלינו בטר שא"ר ל בטר הנחת שם זה בישראל שידוע דשערלין נמשך משם שרה והכל ענין א' רק שהוא געגוע השם שרה. א"כ לא שייך כלל לומר נשתמע שם שרה דמה שקורין שערלין היינו ממש שרה בגעגוע וימשך נפ"מ לדינא משני התירוצים.

דלתירוצו ראשון לא מהני רק לשלא נחשוב שם שרה לנשתמע אכל אם מעריסה לא ניתן לה רק השם דנערוות של שרה אם כ' בגט שרה ה"ל שינה שמה. משא"כ לתירוצו שני' פיון דאזלינו בטר הנחת השם בישראל א"כ אפילו לא ניתן לה רק השם דנערוות ובגט כתב שרה הגט פשר פיון דהכל שם אחר.

אף מכל מקום היינו דוקא בשם דנערוות שמיוחד רק לשם מובהק זה ולא כשהוא שייך גם כן לשם מובהק אחר. ואף גם זאת לא הקיל הב"ש רק כשהשם דנערוות דומה ממש ביותר לעיקר השם כמו שרה ושארקה.

אכל בשרה שערליין אין להקל כמ"ש מהרא"י דהוי כמו שינה שמה משום דאין מוכן כ"כ בפשיטות שהכל שם א' כמו בשרה ושארקה כמ"ש הט"ז שבב"ש שבה' ש שינה ידעו הכל ששם א' הוא. (משא"כ בשערליין שרה וה"ה או כש"כ בצפיא צפורה ועמ"ש מזה בתשובה אחרת) וזהו פסקברת מהרא"י בתה"ד גבי חזקה פיון שהתלמוד מכנה כו' וכמש"ל אות ד בשם המכמ"א גבי חזקה זה הקיצור הנוחזק לעיצומו של שם דדבריו מטיין פסקברת הב"ש ומה שפסק בחזקה שכתב חזקהו אינו עולה יפה לסברא זו דהב"ש.

וסברת המרדכי פ' המגרש הנז' שם ג"כ מורה לכאורה כן ועיין לעיל סוף אות ד מ"ש דלהמכמ"א וג"פ אפשר אפילו מי שנק' בפ"כ אליהו וכתב בגט אליה פשר ובס"ש נסתפק בזה ולא התמיר רק משום שי"ל דשני שמות הם א"כ בשרה ושארקה י"ל דכנים דברי הב"ש והמחמירים בחזקהו חזקהו ג"כ משום דלא ברירא דשם אחר הוא.

ואיזקוֹשָׁא לְהַב"ש מ"ש הַב"י ס"י קכ"ח בְּשֵׁם הַרְשָׁבָא כִּי אֵין אָנוּ מְשַׁמְּשִׁים בְּשֵׁמוֹשׁ שְׁמוֹת בְּגִיטִין אֲלָא בְּשֵׁם הַנְּחֻתָּם הָרֵאשׁוֹנָה ע"ש הפ"י בְּחִידוּשֵׁי הַגְּהוֹת דְּהָכָא וְשֵׁמוֹת דְּמוֹכָן לְכָל שְׁשֵׁם א' הוּא.

וע' בְּתוֹכָהּ ד"ש ס"י ק' שֶׁב"א ס"י פ"ח לְכַאוּרָה סְיוֹעַ לְהַב"ש. וְהִנֵּה אַף שְׁנַחֲלִיקוּ הָאֲחֵרוֹנִים עַל הַב"ש כַּמ"ש בַּש"א או"א אִם עַל אַבְרָם כְּתַב אַבְרָהָם פֶּשֶׁר וְהַשִּׁיגוּ הַט"ג סק"ו גַּם בַּג"פ ס"י קכ"ט ס"ק י"ד כ' דְּהַגֵּט בְּטַל.

מ"מ י"ל דְּבִשְׁאָרְקָה שֶׁכ' שָׂרָה לֹא פְּלִיגִי דְּשֵׁאֲנִי גַבִּי אַבְרָם שֶׁכ' בַּס"ש דָּף א' דְּאַבְרָם וְאַבְרָהָם ב' שְׁמוֹת הֵן שְׁנָא וְלֹא יִקְרָא עוֹד שְׁמָה אַבְרָם כּו'. אֲבָל הָכָא שְׁהוֹחֲזִיקוּ לְקִרְוֹת לְשָׂרָה וְשֵׁאֲרָקָה י"ל דְּלֹא פְּלִיגִי עֲלֵיהֶּ: (נַת' לְעֵמּוּד עַל פְּסַק הַב"ש בְּשֵׁאֲרָקָה שֶׁכ' שָׂרָה דְּהַגֵּט פֶּשֶׁר.

מְשׁוּם דַּע"כ צְרִיךְ לְחַלֵּק בֵּין שְׁמֵי דְנַעֲרוֹת דְּאִפִּי נִשְׁתַּקַּע שְׁמֵי הַמְּוֹבָהֶק וְכ' בַּגֵּט פֶּשֶׁר. מִשְׁא"כ בְּשֵׁאֲרָה שְׁנֵי שְׁמוֹת דַּכ' שְׁמֵי הַנִּשְׁתַּקַּע הַגֵּט בְּטַל.

וַיֵּשׁ ע"ז שְׁנֵי תְּרוּצִים אוֹ מְשׁוּם דְּכִינּוּן שְׁקוּרִין בְּשֵׁם דְנַעֲרוֹת דְּמוֹכָח עַל שְׁמֵי הַמְּוֹבָהֶק ה"ל לֹא נִשְׁתַּקַּע שְׁמֵי הַמְּוֹבָהֶק. לַפ"ז דְּוּוּקָא בְּקִרְאוֹ לֹא מִתְחַלְקָה בְּשֵׁם הַמְּוֹבָהֶק וְלֹא כַּהַב"ש.

אוֹ מְשׁוּם דְּאֲזִלְיָנוּ בְּתַר שְׁמָא כִּינּוּן דְּשֵׁם זֶה וְשֵׁם דְנַעֲרוֹת חַד שְׁמָא אֲזִינּוּ. א"כ לַפ"ז יֵשׁ לְקַיָּים דִּינּוּ דַּהַב"ש כְּשֵׁהֵן קְרוּבִין זל"ז מְאֹד כְּמוֹ שְׂרָה וְשֵׁאֲרָקָה וְלֹא מְצִינּוּ שְׁהֵן ב' שְׁמוֹת): וּמַעַכְשָׁיו נְבוּא לְבָאָר שְׁאִילְתֵּינוּ בַּס"ד.

אִם בַּב"ד הָיִי סְפַק שְׁקוּל אִם נִקְרָא בְּמִלְתּוֹ יְהוּדָה אוֹ יוֹדָא וְעַכְשָׁיו נִקְרָא יוֹדָא בְּנֵהוּג שְׁפַל יְהוּדָא נִקְרָא יוֹדָא וּבַגֵּט נִכְתַּב יְהוּדָא. הִנֵּה אִם בְּאֵנוּ לְלַמּוּד לְהַקְל מְדִינּוּ דַּמְהֵרָא"י הַנּו' לְעִיל אוֹת ב' בְּסַפִּיקָא דְגֵרְשׁוֹן וְגֵרְשׁוֹן.

אֵין זֹאת רַק לַפ"י הַג"פ בַּמְהֵרָא"י הַמְּבֹנָר שְׁמֵי דָּאָף אִם הַסְּפַק שְׁמָא נִקְרָא בַּכ"ג ג"כ רַק גֵּרְשׁוֹן אַפ"ה אִם כְּתַב גֵּרְשׁוֹן כְּשֵׁר מְצַד ס"ס דַּא"כ וְדַא"י ה"ה בַּב"ד. וְאָף דְּשֵׁם פְּסַק דְּלֹא תַנְשֵׂא לְכַתְּחַלְקָה שֵׁא"ה דְּגֵרְשׁוֹן וְגֵרְשׁוֹן ב' שְׁמוֹת הֵן אֲבָל בִּיהוּדָא וְיוֹדָא דְּשֵׁם א' הֵן וְדַא"י דִּישׁ לְהַקְל לַפ"ז אִפִּי לְכַתְּחַלְקָה מְצַד הַס"ס וּבַלֵּא"ה נִתְחַבֵּט הַג"פ שְׁמֵי לְמָה לֹא יִקְלוּ לְכַתְּחַלְקָה מְצַד הַס"ס.

וְאָף כִּי בְּאֲמַת רֹב הָאֲחֵרוֹנִים מְחַמִּירִים בַּס"ס בְּמָקוֹם חֻזְקַת אִסּוּר א"א כַּמ"ש הַפְּנ"י בַּק"א דְּכַתְּבוֹת וְסֻדָּר אֵלִי רְבָא סוּף ח"א. מ"מ הָכָא קִיל טוּבָא מְנַדּוֹן דַּמְהֵרָא"י וְכִינּוּן דְּבַנְדוֹן דִּידְיָה הַקְּלוּ דִּיעֵבַד הָכָא אִפִּילוּ לְכַתְּחַלְקָה.

אֲמַנָּם לַפ"י הַת"ג אֵינוּ עֲנִין פְּלִל לַב"ד דְּשֵׁאֲנִי הָתָם בְּעוֹבְדָא דַּמְהֵרָא"י שְׁהִיָּה נִקְרָא ג"כ גֵּרְשׁוֹן בְּנוֹן מִשְׁא"כ בַּב"ד שְׁנִקְרָא יוֹדָא לְבַד וְהַסְּפַק שְׁמָא אִפִּילוּ בְּמִלְתּוֹ לֹא נִקְרָא יְהוּדָה. וְכַדְבְּרִי מְשַׁמַּע לִי לְהַדְיָא בִּיש"ש פ' הַשׁוֹלַח ס"י ל"א בְּשְׁמוֹת אוֹת ג' שְׁהִבִּיא שְׁמֵי עוֹבְדָא הַנְּל' דְּגֵרְשׁוֹן וְגֵרְשׁוֹם וְנִרְאָה שְׁזַהוּ הַשְּׁאִילָה שְׁבַמְהֵרָא"י וְשְׁמֵי כְּתַב שְׁהַמְּגַרְשׁ עֲצָמוּ (הַנִּקְרָא גֵּרְשׁוֹן אוֹ גֵּרְשׁוֹם) וְאֲחִיו הָיוּ מְסוּפְקִים בְּדָבָר אִיךְ נִק' שְׁמוֹ גֵּרְשׁוֹן אוֹ גֵּרְשׁוֹם.

וְא"א שְׁהִיָּה מְסוּפְקִים אִיךְ נִק' בְּפִי כָּל דְּנַחְזִי אָנוּ וְאֵינְהוּ א"ו צ"ל כְּדַפְּנִי הַת"ג שְׁהַסְּפַק רַק עַל הַנְּחֻתָּה שְׁמוֹ הַמְּוֹבָהֶק בְּמִלְתּוֹ כּו' וְא"כ אֵין זֶה עֲנִין לַב"ד. וְדַבְּרִי מְהֵרָא"י הוֹאִיל וְאֲתִי לְיָדוֹן נִימָא בְּהוּ מִקְלָתָא דַּמ"מ קָשָׁה כִּינּוּן דָּאָם וְדַא"י שְׁמוֹ גֵּרְשׁוֹם ס"ל דְּהַגֵּט בְּטַל אִפִּי הִיָּה נִקְרָא גֵּרְשׁוֹן בְּפִי הַעוֹלָם מְשׁוּם דְּבִטְעוֹת קוּרִים לוֹ כֵּן בְּלִי כְּוֹנָה א"כ אֲמַאי בְּסַפַּק פֶּשֶׁר.

ותירוץ הט"ג דחוק ונ"ל דסבבא זו דכיון דאין מכווני לקבוע לו שם לא מבטל מינני שמי המוכהק היינו ביצוע ששמו פה אבל כשהדבר ספק אמרינו דזה שקורין לו גרשון חשוב שם וע' בפסקי מהרא"י סי' קל"ח דמתוך הספק כו' ודו"ק.

אמנם הנה עדיין יש לצדד להקל לסברת הפוסקים שנו' לעיל אות ג' דאם שינה לשם שאינו שם אחר אין הגט בטל כשהשינוי מועט כמו מגרשון לגרשום. א"כ בנ"ד דיודא ויהודה שם אחד הוא לא גרע משינה לשם שאינו שם אחר כיון דאדרבה שם אחד הוא ולא שם אחר.

וגם השינוי מועט ביותר כמו מגרשון לגרשום. לכה"ל שאינו בטל מדאורייתא.

ולכן כשיש ספק שמה באמת שמו יהודה יש לצדד להקל אפי' לכתחלה. ואף אם בספק שקול אין להקל מ"מ נ"ד עדיף מספק שקול כמ"ל (תחלת אות ב').

אפס אין להעמיד יסוד על קולא זו דמקור חילוק זה נמשך מדיוק מהריב"ל בפסקי מהרא"י סי' י"ד. ולפני' הת"ג במהרא"י אין מוכרח לומר כן דדייקא התם הוצרך מהרא"י לזה דשני שמות הן.

לכן אע"פ שנקרא ג"כ גרשון לא מהני כיון שהוא בטעות כו'. אבל כשאין נק' כלל בשם שכתב בגט אפילו אין שם כזה בעולם י"ל הגט בטל אמנם ממשנ"ת אות ד' בענין שם חזקיהו חזקיה ואלהו אליה יש למצוא היתר בנד"ז לסברת מהרמ"פ דאפי' שמו נדאי חזקיהו ואפי' אם בפ"כ נקרא כן רק חזקיהו וכתב בגט חזקיהו כשר וכ"פ בט"ג בש"א אות ח' ססק"א.

ונת"ל אות ד' הטעם בשם המכמ"א כיון שהחזק זה הקיצור לעיצומו של שם כו'. א"כ כמו"כ ביודא שכתב יהודה.

ואף שלכאורה זה דומה לחזקיה שכ' חזקיהו הרי כתבתי אות ד' דבאמת אין טעם לפסול אפי' בזה לסברת המכמ"א הנ"ל. ותו דאף אם נדמי' לחזקיה שכ' בגט חזקיהו הרי פסק הג"פ ססק"ק כ"ג דאם לא נודע אם שמו חזקיה או חזקיהו ונתגרשה בשם חזקיהו יש להקל בשעת הדחק.

גם יש לדמותו למה שהקיל הב"ש בספק דאליהו שכ' אליהו כנ"ל אות ד. וגם לספק שקול דאליה שכ' אליהו דהיינו כשנקרא בפ"כ אליה בלא ני"ו כתב בס"ש דף ז' ע"ב דמחשיב זה מהרי"ט לספק שקול שמה שמו כה"ל גם לתורה וממילתו.

ולכן מצריף בכה"ג שני גיטין מספק ואפ"ה דייעבד אם כתב רק גט א' בני"ו י"ל דכשר דהכי משמע מלשון מהרי"ט שם שכתב יש לכתוב ב' גיטין כשיש ספק בדבר. משמע קצת דאינו רק לכתחלה.

ולא אביא ראיה ממ"ש הב"ש בשם הס"מ דאפילו לכתחלה א"צ רק גט א' בשם אליהו די"ל טעמו דס"ל דאפי' בכה"ג אינו ספק שקול רק כמו רוב דס"ל דלא אתרע רובא בכה"ג כדמשמע בט"ג בש"א אות א' ס"ק ל"ג דה"ט דהס"מ.

מיהו י"ל דמ"מ יש ראיה דשם יש מיעוט שנקרא אליה רק כיון דרוב נקראים אליהו אזלינן בתר רובא ולא מרעינן הרוב מחמת שנקרא בפ"כ אליה בלא ני"ו כמו"כ י"ל דלא מרעינן הרובא דנ"ד דהוא רובא דעדיף טובא עד שממש אין גם אחד שיהיה נק' יודא רק שבאנו לחוש בנד"ז מצד שאחיו נק' יהודא ליב י"ל דל"ח כ"כ ריעותא גדולה לרוב נחזקה גדולה פזו.

כש"כ שבנ"ד ידוע שמי שנק' אחריו המג'רש ה'יה שמו יהודה לתורה ובפ"כ יודא א"כ מסתמא גם המג'רש נק' פן. וגם אם נאמר להקל בספק אליה שכ' אליהו ממה שהקול הב"י בספק אליהו שכ' אליה.

א"כ כמו"כ יש להקל בנ"ד דדומה לספק אליה שפכת אליהו. אלא שאין להכריח דין זה מפסק הב"י פדחילק המכמ"א דחזקיהו שכ' חזקיה פשר.

משא"כ חזקיה שכ' חזקיהו. דאם קוצר במקום שאמרו להאריף ס"ל להקל טפי מאילו האריף במקום שאמרו לקצר: ואמנם עפמש"ל אות ה' יומשה ג"כ להקל בנד"ז.

לפי פסק הב"ש גבי שארקה שכ' שרה דכשר. ועכצ"ל משום דאזלינן בתר הנחת השם בישראל.

א"כ כמו"כ יודא שכ' יהודה דג"כ ידוע ומוכן לכל דהפל שם א' ממש כמו שארקה לגבי שרה. שהרי הב"ש כ' שם גבי שארקה וז"ל ואלז גוטלין שהוא פינוי לגוטא י"ל דדמי לשרה שארקה כו' אע"ג דמוסיפין תיבת אלז כו' עכ"ל מכש"כ גבי יודא ויהודה דהפל פי' אהד לשון הודא ע' שו"ת הב"י סי' קל"ט.

ואף שנת' למעלה אות ה' שאפשר לגמגם בפסקו דהב"ש. מ"מ בנ"ד שהוא רק ספק וי"ל יותר שנקרא באמת יהודא ודאי יש לסמוך על פל הנ"ל להקל.

וכמו שהקול הב"י בספק דאליהו אליה שכ' בגט אליה עיין לעיל סוף אות ד וקושניית המכמ"א שם מה בין ספק לודאי י"ל דבאמת אפי' בודאי יש לצדד להקל בשינוי זה פסברת הב"ש גבי שארקה שרה ומ"מ לא רצו להקל ממש בודאי אבל בספק הקילו כמו"כ י"ל בנד"ז עכ"פ: (נת' מה שיש להוציא מכל הנ"ל להקל בנ"ד.

מספיקא דגרשון גרשום א"א להוציא קולא לפי' הת"ג במהרא"י שהוא הפי' הנכון. רק ממ"ש מהריב"ל בדין שינה לשם שאינו שם אחר יש להמציא קולא לנ"ד.

מפסק הג"פ גבי ספק חזקיה שכ' חזקיהו יש לפשוט להקל בנ"ד. וכמו"כ מספק אליה שהקול הרב"י.

וגם ממשמעות מהרי"ט גבי ספק שפכת אליהו. ומפסק הב"ש גבי שארקה שכ' שרה): ז אמנם מה שנסאר עוד לבאר בנד"ז מה שיש לחוש כי אם קראוהו במילתו יודא הוא בכונה שיהיה שמו יודא ולא יהודא שלא יהיה שמו שנה לשם הקדש של אחיו יהודא ליב.

ואם פן יש לדמותו לאברם אברהם דהוי ב' שמות משום שנסאר בתורה ולא יקרא כו'. ול"ד לשרה שארקה.

וע' ט"ג ש"א אות א' סק"ה. וה"נ אם ניתן בכונה ה"ל פנקרא אברם שאינו אברהם.

וא"כ בספק זה יש להחמיר דה"ל ספק דאורייתא. ול"ד לספק דאליה שהקול הב"י דהתם צ"ל דליכא חששא דאורייתא פיון שהנביא נקרא ג"כ אליה כו'.

אף יש לצדד דאפי' בכה"ג ליכא שינוי מדאורייתא פיון דבאמת בכל אומותינו יודא ויהודא שם א' הוא. א"כ מה בקד' שאביו נחפיון ליודא ונקא ולא יהודא הרי עכשיו אין מי שידע מחשבת אביו שאביו פבר מת והוא יתום ומחזיק שמו יודא בלי פנונה זו שלא יהודא וכוננתו וכל הקורא לו יודא יתכונן כשאר יודא שהוא שם א' עם יהודא ואין לנו אלא שם שמחזיק לעצמו כדפרש"י.

ול"ד כ"כ לאבָרם וְאֶבְרָהִם שֶׁתּוֹרָה עֲשָׂאֵם ב' שְׁמוֹת מְחַוְלָקִים לְכֹן גַּם עֲכָשְׁיוֹ הוּא פֶּן. אָבֵל פְּנוּנֵת אָבִיו אֵינּוּ עֹנֵן נֶגֶד הַנְּחֻת הַשֵּׁם בְּיִשְׂרָאֵל דְּיִוָּדָא וַיהוּדָא שֵׁם א' הוּא וְעַכ"פּ נִרְאֶה דְלֹא חֲמִיר שְׁיֻנּוּי זֶה מְאַלְיָה אֲלֵיהּ דג"כ כ' הַב"ש דְּהוּי שְׁיֻנּוּי.

וְעַכ"ז הַקֵּיל הַב"י בְּסַפִּיקוֹ. וְעוֹד וְהוּא הֶעֱיָקֵר דַּבְנ"ד חֲשָׁשָׁא רְחוּקָה שְׁקֵרָאוּהוּ יוּדָא שְׁהַרִי מִי שְׁנִקְרָא עַל שְׁמוֹ נִקְרָא יְהוּדָא וּמִשּׁוּם שְׁאַחֲזִיו נִקְרָא יְהוּדָא לִיב י"ל שְׁדִי הַהֶבְדֵּל שְׁהוּא נִקְרָא לִיב בַּפ"כ לְכֹן מְנַלְן לְחֻוּשׁ וּלְאַחֲזוּקֵי רִיעוּתָא.

דְּהָא אֲדַרְבֵּה רֹב הָעוֹלָם נִקְרָא אֲלֵיהּ מְלֵא אֶף שִׁמ"מ י"ל שְׁאִין זֶה רֹב מִמֶּשׁ מִשּׁוּם דְּגַם הַנִּקְרָאִים מְלֵא יֵשׁ שְׁהָעוֹלָם קוֹרִין אוֹתוֹ חֶסֶר וְא"כ י"ל דְּהַנִּקְרָאִים בַּפ"כ מְלֵא אֵינָם רֹב אֶף מ"מ סָפֵק שְׁקוּל מִיְהוּ הָיִי וְאַפ"ה מְכַשִּׁירִין.

וְכַמ"ש הַטַּעַם בַּב"י ס"ס"י ק"כ"ט פִּינּוֹן שְׁאַחֲרִים נִקְרָא פֶּן (הֵינּוּ שְׁיֵשׁ אֲנָשִׁים בַּדַּה"י שְׁשָׁמָם אֲלֵיהּ בְּלֹא ו'). וְגַם אֲלֵיהּ הַנְּבִיא עֲצָמוֹ נִקְרָא פֶּן בַּה' מְקוֹמוֹת עַכ"ל.

וְלִכְאוּרָה מַה שְׁאַחֲרִים נִקְרָא פֶּן אֵינּוּ טַעַם רַק לְשֵׁלֵא נֹאמֵר דְּהוּי מִיעוּטָא שְׁיֵהִיָּה נִקְרָא אֲלֵיהּ. לְזֶה אָמַר פִּינּוֹן שְׁאַחֲרִים כו'.

אָבֵל מ"מ לוֹ יְהִי דְשָׁכִיחַ שְׁיֵהִיָּה נִקְרָא אֲלֵיהּ חֶסֶר כְּמוֹ שְׁיֵהִיָּה נִקְרָא מְלֵא א"כ ה"ל סָפֵק שְׁיֵהִיָּה שְׁמוֹ דַּה"ל סָפֵק דְּאוּרִינְתָא. פִּינּוֹן שְׁהַסָּפֵק שְׁמָא לֹא נִקְרָא אֲלֵיהּ כְּלָל הֵינּוּ שִׁי"ל שְׁנִקְרָא לְתוֹרָה וְלַחֲתִימָה וּבַפ"כ אֲלֵיהּ בו'.

א"כ ה"ל סָפֵק שְׁיֻנּוּי. אַעֲכָצ"ל דְּעֵיָקֵר הַטַּעַם פִּינּוֹן שְׁהַנְּבִיא עֲצָמוֹ נִקְרָא ג"כ אֲלֵיהּ בַּה' מְקוֹמוֹת. א"כ חֲזִינּוּ דְשֵׁם זֶה הַמְּלֵא לְפַעְמִים מְחַסְרִין הֵינּוּ. א"כ אֶף אִם שֵׁם אִישׁ הִזֶּה הַמְּגַרְשׁ הַחוּזֵק לְעוֹלָם מְלֵא יֵשׁ סְבָרָא לְזֹמֵר כַּשְׁכ' חֶסֶר אֵינּוּ שְׁיֻנּוּי.

וּמַש"ה פִּינּוֹן דִּישׁ ג"כ סָפֵק שְׁמָא נִקְרָא חֶסֶר וְלֹא אִתְחַזַּק שְׁיֵהִיָּה וְדַאי נִקְרָא מְלֵא יֵשׁ לְהַקֵּל בְּדִיעַבְדַּ. א"כ כַּמ"כ בַּב"ד שְׁיֵשׁ סָפֵק שְׁשָׁמוֹ יְהוּדָה יֵשׁ לְהַקֵּל אֶף שְׁאִין זֶה רֹב בַּב"ד מְצַד אַחֲזִיו הַנִּקְרָא לִיב כַּב"ל.

מ"מ סָפֵק מִיְהוּ הָיִי פִּינּוֹן דְלֹא בְּרִירָא כ"כ שְׁאַחֲזִיו נִקְרָא מִמִּילְתוֹ יְהוּדָא לִיב פִּי נִשְׁאַר יְתוּם בְּלֹא אָב וְהַחֲזִיק מִעֲצָמוֹ כְּשֶׁנִּתְגַּדֵּל לְעֵלוֹת לַס"ת יְהוּדָה לִיב וְגַם אִם נִק' יְהוּדָא לִיב לֹא בְּרִירָא דְלֹא נִקְרָא אַחֲזִיו יְהוּדָה פִּינּוֹן דַּמ"מ אֵין זֶה שְׁמוֹת שְׁוִים מִמֶּשׁ.

א"כ בְּסָפֵק יֵשׁ לְהַקֵּל כְּמוֹ בְּאַלְיָהוּ אֲלֵיהּ כַּב"ל. וְאַף דְּהָכָא הַסָּפֵק רַק שְׁמָא נִק' בְּמִילְתוֹ יְהוּדָה. אָבֵל בַּפ"כ נִקְרָא וְדַאי יוּדָא. מִשָּׂא"כ הֵתָם שְׁהַסָּפֵק שְׁמָא נִקְרָא אֲלֵיהּ בֵּין לְתוֹרָה בֵּין לְחֲתִימָה בֵּין בַּפ"כ.

אָבֵל אֵי הָוָה יְדַעִינּוּ עַד"מ דַּנִּק' בַּא' מִהֵן אֲלֵיהּ מְלֵא אֶפְשָׁר לֹא הֵינּוּ מְקִילִין כְּשֶׁכָּתַב בְּגֹט אֲלֵיהּ מִשּׁוּם סְפִיקָא דְשְׁמָא נִק' בְּהַשְׁאַר אֲלֵיהּ. י"ל שְׁאֵנִי הֵתָם שְׁהֵם ב' שְׁמוֹת.

וְעוֹד דַּהַג"פ כָּתַב דְּלַרְמ"א יֵשׁ לְהַקֵּל אֶף בְּיָדוּעַ שְׁשָׁמוֹ אֲלֵיהּ וְכ' אֲלֵיהּ. וְא"כ אֶפְשָׁר לַהַב"י ג"כ יֵשׁ לְהַקֵּל כְּשֵׁשׁ סָפֵק שְׁמָא נִקְרָא בַּפ"כ אֲלֵיהּ.

ועוד דיש סמך להקל בנ"ד משום שהוא גט מוקמר לע"ג וכתבו בו וכל שום. והנה הג"פ סי' קכ"ט ס"ג סס"ק י"ד כ' בשם מהרשד"מ דנה מועיל לשינוי קל פגון אסקופיא שכ' חסר יו"ד אע"ג דהרשב"ץ פוסל בכה"ג.

מ"מ מהני וכל שום. והרח"ש השיג עליו דבמקום שינוי לא מהני וכל שום כמ"ש בש"ע שם סעי' ה"ל.

והג"פ הליץ בעד הרשד"ם דבנידון ש'לו אינו שינוי ממש כו'. והנה לצדד בזכותו דמהרשד"ם יש לעורר דבר חדש לא ראיתו בס' הפוסקים והוא דעת ה"ר"ן במשנה דבראשונה הנה משנה שמו כו' דלהירוש' אם פתב וכל שום אפילו שינה שמו ממש פשר שפך פתב ה"ר"ן ז"ל דהירושלמי מייירי למי ששינה שמו במקומו דבלא וכל שום אינה מגורשת ועם וכל שום משמע דס"ל דמגורשת כו'.

וגמ' דילן לא איירי פלל באפי' שמי' ממש. ואפשר דס"ל שאם שינה ממש אפי' כ' וכל שום לא הועיל וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ג (והוא בש"ע סי' קכ"ט ס"ג) עכ"ל.

אמנם הרא"ש בתשו' פלל ט"ו סי' ד' פי' זו הירוש' להפך והוכיח ממנה פדעת הרמב"ם והש"ע אף בקה"ע בירוש' הוכיח בראי' נכונה מהירוש' פדעת ה"ר"ן בהירוש' (אלא דמהתימה שנגעלם ממנו שקדמו ה"ר"ן בפ"י זה אע"פ שמביא ד' ה"ר"ן ע"ש).

גם לפירושו בקונטרס אם פתב אנה פלוני אע"ג דאפי' שמי' יש לצדד יותר להקל כשכ' וכל שום. אלא דלקאורה לא הבינותי איה נסתפק ה"ר"ן אם פליגא ש"ס דילן אירוש' דהא במעשה דנפאתה ותפאתה ר"פ התקבל אמרו דהגט חספא אע"פ שהיה בימי רב נחמן דמסתמא כ' וכל שום פתקנת ר"ג א"כ ברור דלא ס"ל בהירוש'.

ויש לדחות דלאו לעולם הנה כ' וכל שום וכדפרש"י גבי והוא דאתחזק בתרי שמי'. אבל לא אתחזק א"צ לכתוב וכל שום והיינו שלא התקין ר"ג לכתוב וכל שום רק פשיש לו שום וחניכה ידועים.

וכ"מ בתשו' הרשב"א סי' אל"ף רי"ג הובאה ב"י רס"י קכ"ט וכש"כ לפר"ת גבי התקין לכתוב כו' דלק"מ. ובחז' הרמב"ן פ' השולח פי' דהירוש' נתפנון לאפוקי מפר"ת שיקתוב בפ"י אנה פ' דמתקרי פ' דא"כ מה הועילו חכמים בתקנתן שיקתוב שמות אחרים אלא פותב אני פ' וכל שם אחרון וחניכה דאית לי עכ"ל ואפתי קשה שמה יתפנה עיקר שמו מראובן לשמעון אעכ"ל כמ"ש ה"ר"ן דאפ"ה אם כ' וכל שום פשר להירוש' ויש לדחות דשמו א' ידוע וא"א להפכו רק החששא שיקתוב עוד שמות אחרים.

וע"ז אמרו שיקתוב רק וכל שום עם שם א' הידוע. ומוכרח לפרש פן בהרמב"ן דהא ס"ל אפי' כותב שם דמ"כ וכל שום על שם דמ"נ אינה מגורשת פדלקמן וכש"כ בכתב שם אחר לגמרי דהגט בטל וראיתי בג"פ סי' קכ"ט ס"ק י"ד דהרמב"ם מפרש המשנה דפ' הזורק שינה שמו ושמה כו' דמייירי בשינוי גמור דכ' על יוסף יוחנן וקמ"ל אע"פ שכ' וכל שום הגט בטל.

וא"כ יהיה מזה סתירה לפי ה"ר"ן בהירושלמי אבל באמת א"כ עיקר הרבנותא חסר מהמשנה דהל"ל בהדיא אע"פ שכ' וכל שום הגם ש"ל דאמשנה דהשילח סמיה דהתקין ר"ג שיקתוב איש פ' וכל שם שיש לו דוחק הוא גם.

דְּהַרְשָׁב־א הוּבָא בַש"ג וּבְתוּי"ט פ' הַזֹּרֵק שֶׁם דְּהַעֲמִיד הַמְשַׁנָּה דְּלָאוּ בְּשִׁנּוּי גָּמוּר מִיִּירֵי מִחַמַּת קוֹשְׁיָא זֹו דַּאֲל"כ מֵאֵי קַמ"ל אֲמַאי לֹא פִי דְּהַרְבוּתָא הִיא אַע"פ שְׂכ' וְכָל שׁוּם א"ו מִשׁוּם דַּא"כ הַעֲיָקֵר חֶסֶר מִן הַסְפָּר גַּם בְּתוּי"ט שֶׁם שְׁרָצָה לְתַרְזַן קוֹשְׁיַת הַרְשָׁב־א לֹא עָלָה ע"ד לְפָרֵשׁ דְּמִיִּירֵי עִם כָּל שׁוּם וְכֵן דִּין כ' חֲנִיכְתּוֹ וְחֲנִיכְתָּהּ דַּפ' בְּתָרָא לֹא הַעֲמִידוּ הַפּוֹסְקִים דְּמִיִּירֵי עִם כָּל שׁוּם דְּוּוּקָא.

וְעֵינָן בַּג"פ ס' קכ"ט סק"ז מְזַה. גַּם בְּלֵאָה"נ דְּוֹחַק לְפָרֵשׁ כַּנ"ל דְּהָא בְּמִשְׁנָה פָּרַק הַשׁוֹלַח שְׁנִינוּ הִיָּה מְשַׁנָּה כו' הַתְקִין כו' אֲלֵמָא דְּלִשְׁנֵינּוּי הִהוּא מְהַנִּי כָּל שׁוּם וְאִיָּה יִסְתָּוּם שְׁיָנָה כו' דְּלֹא מְהַנִּי.

אַע"ג דְּהַאֲמַת שְׁיֵשׁ לְחַלְק דְּהַתָּם אִינוּ שְׁיָנִי רַק שְׂכ' שֶׁם דְּבַמְקוֹם הַפְּתִיבָה לְבַד. מ"מ ה"ל לְפָרֵשׁ שְׁיָנָה שְׁמוֹ לְשֵׁם שְׁאִינוּ שְׁמוֹ כָּלֵל אַע"פ שְׂכ' כו'.

א"ו הַמְשַׁנָּה לֹא מִיִּירֵי גִידוֹן כָּל שׁוּם וְאִין מְמַנָּה סְתִירָה לְהִירוּש'. אֲמַנְם לְעִנְיֹוְהֶלְכָה וְדַאי דְּכָל הַפּוֹסְקִים ס"ל דְּש"ס דִּילָן לֹא ס"ל כְּהִירוּשְׁלָמִי גַם הָר"ן מְסִיק אַח"כ פֶּן אוֹ שִׁי"ל דַּס"ל לְהַפּוֹסְקִים דְּהַפְּי' בִּירוּש' כְּדָפְי' הָרֵא"ש בְּתִשׁו' שְׁהָרִי רַבּוּ הַפּוֹסְקִים דְּפּוֹסְלִים בְּכ' שֶׁם הַטְּפֵל עִם כָּל שׁוּם כַּמ"ש בַּחֲזֵר וְעַב"י רַס"י קכ"ט וּבַמְכַמ"א שַׁע"ד ס' ז' בְּיֵשׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת א' בְּמַקּוֹם הַפְּתִיבָה וְא' בְּמַקּוֹם הַנְּתִיבָה פּוֹסֵל הַרְמַב"ן כַּשְׂכ' שֶׁם שְׁיֵשׁ לוֹ בְּמַקּוֹם הַפְּתִיבָה וְכָלֵל שֶׁם דְּמַקּוֹם הַנְּתִיבָה בְּכָל שׁוּם וְדַקְדַּק פֶּן מְלִשׁוֹן הַבְּרִייתָא אִינָה מְגוֹרְשֶׁת עַד שְׁיִכְתּוּב שֶׁם דִּיהוּדָה כו'.

הוּ אֲמַת שְׁבַתוֹסְפָתָא מְשַׁמַּע דְּאִין קַפִּידָא וְכֵן פ' הָר"ן וְהוּא ז"ל הַצְּרִיף לְשַׁבַּשׁ הַתּוֹסְפָתָא. אָף עַכ"פ כ"ש וְק"ו לְשִׁנָּה שְׁמוֹ מְמַשׁ דְּלֹא מְהַנִּי וְכָל שׁוּם וְהַגֵּט בְּטַל כְּדַפְסַק בַּש"ע סְעִיף ג'.

וּמ"מ י"ל דְּיֵשׁ לְצַדֵּד כְּשֶׁאִין שְׁיָנִי מְמַשׁ כְּהַנְדוֹן דְּמַהֲרַשְׁד"ם שְׁיֵשׁ לְהַקֵּל פִּינּוֹן שְׁיֵשׁ סְבָרָא בִּירוּש' לְהַקֵּל אִפִּי בְּשִׁנָּה מְמַשׁ. וְצ"ע פִּינּוֹן דְּהַש"ע ס"ב פּוֹסֵל בְּשֶׁם טְפֵל עִם כָּל שׁוּם וְכ"ד הַב"ש סַסְק"ג וּבַש"ע ס"ד פְּסָלוּ בְּמַקּוֹם פְּתִיבָה עִם כ"ש.

א"כ אִיָּה נִקְוֵל בְּנִדוֹן דְּהַרְשָׁד"ם. וְאַגַּב שְׁבָא לִידָן בְּרִייתָא הַנ"ל וְהַתּוֹסְפָתָא דְּסְתִירֵי אֲהַדְדִי וְעַג"פ ס"ק ט"ז בְּזַה.

וּנ"ל יְשׁוּב ע"ז וְהַבָּאָת שְׁלוֹם בִּינִיָּהם דְּהַבְּרִייתָא מִיִּירֵי שְׁמַגְרֵשׁ אֲשַׁתּוֹ שְׁפִיחָה בִּיהוּדָה וְהִינּוּ שְׁהַפְּתִיבָה וְנִתְיָנָה בְּמַקּוֹם א' לְהַכִּי אִינָה מְגוֹרְשֶׁת אִם כָּתַב שֶׁם דְּגָלִיל אַע"פ שְׂכ' וְכָל שׁוּם פִּינּוֹן שְׁאִינוּ לֹא מְקוֹם פְּתִיבָה וְלֹא מְקוֹם נְתִיבָה.

מִשָּׂא"כ הַתּוֹסְפָתָא מִיִּירֵי שְׁהַפְּתִיבָה בִּיהוּדָה וְהַנְּתִיבָה בְּגָלִיל ע"כ מְכַשִּׁיר בְּכַתֵּב שֶׁם דִּיהוּדָה עִם וְכָל שׁוּם אֲשֶׁם דְּגָלִיל שְׁהָרִי עַכ"פ נִכְתַּב בְּהַגֵּט מְקוֹם פְּתִיבָה וְכ"ת דְּדוֹחַק לְהַעֲמִיד הַבְּרִייתָא בַּכַּה"ג שְׁהַפְּתִיבָה וְנִתְיָנָה בְּמַקּוֹם אַחַד דַּא"כ אִפִּי כ' הַשֶּׁם דִּיהוּדָה בְּלֹא כָּל שׁוּם תַּהֲיָה מְגוֹרְשֶׁת לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דַּס"ל כו'.

אָף ז"א דוֹחַק לְכַמָּה גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים דַּס"ל דְּאַפִּי כַּה"ג הַגֵּט פְּסוּל בְּלֹא כָּל שׁוּם כַּמ"ש בַּמְכַמ"א. אֲלֹא דַּאֲף אִם הַפִּי פֶּן בְּהַבְּרִייתָא מוּכַח עַכ"פ בַּמְכ"ש דְּשִׁנָּה שְׁמוֹ מְמַשׁ וְכ' וְכָל שׁוּם דְּנִדְאִי אִינָה מְגוֹרְשֶׁת לְגַמְרֵי פִינּוֹן דְּאַפִּי כ' שֶׁם דְּגָלִיל עִם כ"ש אִינָה מְגוֹרְשֶׁת.

וְא"כ זֶה נִדְאִי נִגְדַּד הִירוּש'. [הַג"ה לֹאח"ז].

ז"א פי בתוספות סד"ה וְכַל שׁוּם מְשַׁמַּע שְׁמִפְרָשִׁים הַבְּרִיָּתָא שְׁלֵא כְּתַב וְכַל שׁוּם רַק שְׁם אֶחָד לְבַד וְכֵן מְשַׁמַּע בְּהִדְיָא בִּירוּשְׁלַמִּי וְכ"כ בְּסֵה"ת סִי' קכ"ו]. וְלִכֵּן נ' דְּהִירוּשְׁלַמִּי ג"כ לֹא מְכַשִּׁיר בְּאַפְיָה שְׁמִיָּה לְפִי הָר"ן אֶלָּא ע"י שְׁהֶחֱזִיק שְׁמוֹ כֵּן.

וְכִינּוּן שְׁהֶחֱזִיק שְׁמוֹ כֵּן לְכֵן כִּשְׁכ' ג"כ וְכַל שׁוּם דְּבִזְהָה נִכְלָל שְׁמוֹ הֶרְאֵשׁוֹן מְגוֹרְשֵׁת. וּמִזְהָה רֵאִי לְמ"ש בְּס' א"ח בְּשֵׁם תְּשׁוּ' רַש"י הוֹבָא ב"י סִי' קכ"ט.

מִשָּׂא"כ בְּבְרִיָּתָא לֹא מְהַנִּי כְּשִׁיגְרֵשׁ בִּיהוּדָה בְּשֵׁם דְּגָלִיל עִם כָּל שׁוּם פִּינּוּן שְׁבִמְקוֹם כְּתִיבָה וּנְתִיבָה לֹא הוֹחֵזֵק בְּשֵׁם דְּגָלִיל: וְעַתָּה נִבְאָר בְּקִצְרָה הַטְּעָנוֹת לְהַקְל בְּנ"ד. הָא' י"ל פִּינּוּן דִּיּוּדָא הוּא שְׁם דְּנִעְרֹת לִיהוּדָא (ע' לְעֵיל אוֹת ו' דְּמִן־כְּרַח מְפָל הַפּוֹסְקִים הַחִילּוּק) ה"ל כְּמוֹ שְׂאֲרָקָה לְגַבֵּי שְׂרָה (ע' לְעֵיל אוֹת ד') רַק שְׂמָא יֵשׁ לְחַלְק מְשׁוּם שְׂאָם נִק' יוּדָא הוּא בְּכּוֹנְנָה וְלֹא יְהוּדָה ע"ז אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיב דְּכּוֹנְנָתוֹ אִינוּ מַעֲלָה וּמִזְרִיד פִּינּוּן דְּעַכְשָׁיו מְוַחֲזָק יוּדָא וִיהוּדָא לְשֵׁם אֶחָד (ע' לְעֵיל אוֹת ה') וּל"ד לְאַבְרָם אַבְרָהָם דְּלְעֵיל אוֹת ד' שְׂאִין מְוַחֲזָק כָּלֵל לְשֵׁם א' מֵאַחַר דְּהִתְוֹרָה הֶחֱזִיק זֶה לְשִׁנֵּי שְׁמוֹת מִשָּׂא"כ הֶקְא אִפִּי' נִדְמָהוּ לְחֻזְקָהּ שׁוֹ' חֻזְקָהּ ג"כ מְכַשִּׁירִין בְּמְקוֹם עֵיגוֹן גְּדוֹל מִה"ט דְּהִתְלַמּוּד מְקַצֵּר כו'.

(ע"ל אוֹת ז). וִי"ל דְּאַף אִם אָבִיו קְרָאוּ יוּדָא בְּכּוֹנְנָה מ"מ הָרִי עַכְשָׁיו שְׁכַבְרָה הוּא יְתוּם וּמְחֻזָּק שְׁמוֹ יוּדָא בְּלִי כּוֹנְנָה זֹו שְׁלֵא יְהוּדָה.

וְכִינּוּן דְּנוֹדָע לְכָל שְׁכָל יוּדָא הוּא יְהוּדָא. א"כ מְוַחֲזָק בִּידִיעָה לְכָל מְכִירֵיו בִּיהוּדָה (וִידִיעָה נְמִי י"ל דְּמִלְתָּא הִיא.

וְע' בְּמִכְמ"א שְׁפִלְפֵל בְּעַנְיָן שְׁם הַנְּשַׁמַּע מְקַרִּיאָה וְלֹא מִיְדִיעָה דְּמַחְמִיר בְּזָה) וְאִין לְנוּ אֶלָּא שְׁם שְׁמַחְזִיק לְעַצְמוֹ כְּדַפְרֵש"י. הַב' דִּישׁ לְסַפֵּק שְׂמָא נִק' בְּאַמַּת יְהוּדָה.

וְהָרִי הַב"י הִקְיָל בְּסַפֵּק דְּאַלִּיָּה אֶלִּיָּהוּ. (ע"ל אוֹת ז).

וְגַם עַנְיָן זֶה הַסַּפֵּק עֲדִיף מְלַבֵּד הֵיּוֹת סַפֵּק לְהַגִּיעַ אֶל הָאִיסוּר עוֹד זֹאת י"ל דְּכִינּוּן שְׁלֵא בְּרוּר כָּלֵל שְׂאִינוּ נִק' יְהוּדָה א"כ מְמִילָא הוּא בְּחֻזְקָת יְהוּדָה כְּשִׂאָר כָּל יוּדָא וּבְתַר חֻזְקָה אֲזִלִּינָן כְּדַפְרֵש"י גַּבֵּי וְהוּא דְּאַתְחֻזֵּק כו'.

הַג' הַטְּעָנָה דְּנִכְלָל שׁוּם מְהַנִּי לְשִׁנּוּי קַל לְפ"ד הַרְשָׁבָ"ם. וְאַף שִׁי"ל דְּהַפּוֹסְלִים בְּשֵׁם טַפֵּל אוֹ בְּשֵׁם דְּמ"כ עִם כָּל שׁוּם בְּמִכְש"כ שְׁלֵא יִסְבְּרוּ דִּינוֹ דְּרַשְׁד"ם.

מ"מ הַמְּקִילִים בְּזָה י"ל דִּיִּסְבְּרוּ כְּנוֹתִי'. וְלֹא לְסַמְנָה ע"ז לְבַד ח"ו רַק לְצַרְפוֹ לְסַנְיָה פִּינּוּן דִּי"ל דְּנ"ד ה"ל כְּשִׂאָרָקָה שׁוֹ' שְׂרָה.

וְעִם כִּי יֵשׁ לְחַלְק קִצְתָּ ע"ז יֵשׁ לְצַרְף הַסַּנְיָה דְּנִכְלָל שׁוּם. וְגַם הָעֵינְקָר שְׂיֵשׁ לּוֹמֵר יוֹתֵר שְׁנִק' בְּאַמַּת יְהוּדָה: עוֹד עַל עַנְיָן הַנִּזְכָּר דְּהִירוּשְׁלַמִּי: הִנֵּה בְּתִשְׁבַּת רַש"י שְׁבַב"י סִימָן קכ"ט גַּבֵּי יוֹסֵף כֵּן שְׁמוּאֵל וּמְפָנֵי הַרְמָאִים שְׁהִיוּ מְשֻׁנָּם שְׁמָם תִּיגָן רַבָּן גְּמִלְיָאֵל לְכַתּוּב כֵּן הָרִי אִינוּ מְפָרֵשׁ כְּמ"ש בְּפִירוּשׁוֹ בְּגִיטִין (ל"ד ב') שְׁהִיָּה כּוֹתֵב הַשֵּׁם שְׂיֵשׁ לוֹ בְּמ"כ וְכו' דֹּא"כ אִין זֶה עַנְיָן רְמָאוֹת כָּלֵל.

א"ו מְפָרֵשׁ שְׁהִיָּה מְשֻׁנָּה שְׁמוֹ בְּכּוֹנְנָה וּמִזִּיד וְאַעֲפ"כ כְּשִׂאָר כְּשִׂאָר וְכַל שׁוּם אֶלָּא דְּלַרְש"י י"ל דְּהִינּוּ שְׁהֶחֱזִיק שְׁמוֹ כֵּן שְׁלֵשִׁים יוֹם. אֲבָל הִירוּשְׁלַמִּי א"א לּוֹמֵר כֵּן דֹּא"כ מֵאֵי פְרִיָּה ע"ז מְהַמְשָׁנָה דְּבַב"ב פְּרָק ג"פ כּוֹתְבִין גֵּט לְאִישׁ כו' וּבְלִבְד שְׂיֵהָא מְכִירִין.

ומקשה אם במפירין איה שינה שיהיה משנה שמו ושמה. והוצרך לתרץ שמפירו בפניו ואינו יודע שמו.

ור"ל דלכן יכול לרמאותו ולכתוב שם אחר. ואם מיירי שהחזיק שמו פן שלשים יום וזהו השינוי א"כ לק"מ דמפירו שנהו בעל אשה זו ע"י חזקה דשלשים יום.

והחזיק פן שמו. ועיין בש"ע סי' י"ט ס"ב.

אלא משמעות הירושלמי שלא החזיק שמו למ"ד יום. ואעפ"כ מהני ע"י שכותב אני פלוני וכל שם שיש לי דכיון שכותב אני וגם וכל שם מהני כמש"ש הקה"ע.

וא"ת מה שהוציא לעצמו שם אחר מזיק ע"ז י"ל דהירושלמי ס"ל דכיון שהוציא פן שמו חשוב קצת שם פהא דאיתא ספ"ג דשבועות (דכ"ט ע"א) ואסיק ליה שמה גמלא וכי קא משתבע אדעתיה דידיה משתבע כו' משמע מיד דאסיק ליה שמה גמלא חשוב שם ואינו נשבע לשוא באומר ראיתי גמל פורח באור אף שהוא צפור דהא איהו קבע לי שם גמל וכהא דאמרי' פ"ב דשבועות אפונין הגמלונים כו' ונהי דהתם אמרינן דבתר פומיה אזלינן ולא מהני דעתיה היינו משום דצפור אינו גמל.

והוא אומר גמל. אבל שמות ראובן שמעון הרי שפיר יכול להחזיק שמו שמעון או שאר שם שרוצה א"כ מיד דאפיק שמה שמעון אף שפאמת אין שמו פן אין זה השם מזיק.

ובלבד שיאמר אני עם וכל שם שיש לי [ע' מפתח]. ובזה א"ש דהתוספות פ"ב (ד"ך ע"א) הכריחו דהמשנה שינה שמו ושמה הוא פסולא דרבנן כו' אלא שהקשו דהא לר"מ בעי' מוכח מתוכו כו' ובאמת רוב הפוסקים ס"ל דלר"מ א"צ מוכח מתוכו כו' וא"כ לפ"ז יש לפרש דשינה שמו ה"ל רק פסולא דרבנן ואעפ"כ תצא כו' אלא דהוכרחו לפרש דלא שינה ממש אלא שכתב שם יהודה בגליל כו' וזהו דיוק.

אבל לפי הירושלמי י"ל דאע"ג ששינה שמו ממש אם כ' אני פלוני אין פסול דאורייתא רק פיסול דרבנן אלא דרבנן עשו אותו כפסול דאורייתא ועם וכל שום הגט כפ"ר. מיהו הש"ס דילן ודאי לא ס"ל כהירושלמי.

וכמ"ש בש"ע סי' קכ"ט ס"ב דאינו גט. ועיין בכנה"ג סי' קכ"ט בהגהב"י אות מ"ה וז"ל מי שאין לו שני שמות ושינה שמו וכתב וכל שום אחרון ונתיבא דאית ליה יש לדקדק מדברי רשד"ם חאה"ע סי' רמ"ד דמהני כו' אבל מהרח"ש חלק על מהרשד"ם ובפני' כ' מהריב"ל בספר א' דס"א וכל שום לא מהני לשינוי השם עכ"ל.

והוא מה שהביא הג"פ סי' קכ"ט סס"ק י"ד. מיהו שם ביאר דאף למהרשד"ם היינו דוקא בשינוי קל כו' וגם ע"ז חלק מהרח"ש וכן"ל.

אבל עכ"ז לכאורה ע"פ הירושלמי הנ"ל הנה נראה לצדד כשאינו שינוי ממש רק ע"ד הנ"ל בשם מהרשד"ם דכיון שכ' אני וגם השם שנקרא בו ממש כו' אף שיש איזו שינוי קל ביותר בשם הטפל אפשר לצדד ע"ד אינהו מיכל אכלי לדין מוסתם נמי לא סתים.

ומ"מ לא מפני שאנו מדמין נעשה מעשה ח"ו ואף בכה"ג דהרבה החמירו אף בשינוי בכינוי האבות. ושם העצם נכתב פהגון.

גבי בת שלמה המכונה טרנטו. כש"כ וק"ו בשם המגרש והמתגרשת אלא מיהת בנ"ד דבלאה"נ יש טעמים גדולים להקל.

יש לצרף גם זה לסניף: סימן קפט נידון הג"פ של אחיו של הרב מוה' יהושע מק' הארקי שנכתב וניתן בק' תאסלאוויטש אשר סידר הרב דק' תאסלאוויטש והנה עתה הוציא הרב מ' יהושע הנ"ל לעז על גט הנ"ל משני טעמים חדא שנכתב שם הבעל שמואל מנחם המכונה מענדל ולא נכתב שמואל דמתקריא מנחם המכונה מענדל ועוד שפתבו שם האשה שאשא ולא שפיא.

והנה כבר הורה זקן הרב דק' תאסלאוויטש הנ"ל להתיר גם אחר הלעז וכ' שאין לפקפק כלל. והנה עוד בזה שלישיה שהאשה הנ"ל רוב אנשי העיר קורין אותה בשם שאפיא רק בבית אביה קורין אותה שאפיא וגם כן קראו לה שם אחר לידתה שאפיא.

עכ"ל השואל: הנה נידון שם הבעל לא ביאר מעל' אם הוא נק' ממילתו בשני השמות שמואל מנחם או שאח"כ נשתנה שמו מחמת חולי לקרותו שמואל. גם לא ביאר האיך נקרא בפ"כ אם מענדל לבד שהוא הכינוי דמנחם.

או שנק' שמואל מענדל. גם איך עולה לס"ת.

ונידון שם שאפיא יש לעורר כמה ספיקות א' אם לכתוב שאפיא בשני שינין או בשני סמכין סאפיא או בחד שין וחד סמך כי ימצא באחרוני' כף נכף ע' בט"ג סוף ש"נ באות שי"ן וע' בסוף הרמב"ם ח"ג ד' בארדיצוב משנת תקס"ח שם גדפס סאסי' בשני סמכין.

הב' אם יש לכתוב בלי יוד אחר השין או הסמך כזה שאפיא או סאסה. או יש לכתוב ביוד א' שאפיא או סאסי' או בשני יודין.

הג' מה לכתוב סוף הפתיכה ה' או אל"ף. ולכאורה אינו יפה לכתוב באל"ף יען האל"ף הראשון משמש קמ"ץ והשני סגול.

ומאן פלג לה בין אל"ף ראשון לשני כו'. ונידון הספק הג' יש לדון אי הנה שאפיא שם טפל פיון דרנבא קרו לה שאפיא ואם משום דבבית אביה קורין לה שאפיא מהני קצת יותר.

גם משום ששמה מעריסה כף אם מהני: א והנה נידון שם הבעל. ז"ל הרב"י בסי' קכ"ט מי שיש לו ב' שמות כותבין פ' דמתקרי פ' דרף משל ראובן דמתקרי שמעון ואם לא כ' דמתקרי אלא כתב ראובן שמעון כ' מהרא"י בכתבי' סי' ר"ס ובתה"ד סי' רל"ד דלא פסלינן לי' אבל מהרי"ק בש"רש צ"ח כ' שהוא פסול לפי שראיה מתוך הגט שקורין אותו ראובן שמעון ואינו כן כי במקום הנתינה אינו נק' אלא שמעון ובמקום הפתיכה אינו נק' אלא ראובן עכ"ל ואפשר דמר אמר ומר אמר חדא ולא פליגי דמהרא"י מייירי כשנק' בשני השמות במקום א'.

ומהרי"ק מייירי כשנק' במקום הנתינה בשם א' ובמקום הפתיכה בשם אחר. ומ"ה פסול עכ"ל הרב"י.

והובן שהרב"י פי' דמהרא"י נמי מייירי שלא נק' בשני השמות יחד כלל אלא שנק' פעם ראובן ופעם שמעון ואפ"ה כשר כשכתב ראובן שמעון בלא דמתקרי הגם שיש לומר שיפרשו שנק' כף ראובן שמעון יחד וזה אינו מ"מ פיון שאפשר לפרש ג"כ שנק' פעם ראובן וגם נק' פעם שמעון מש"ה כשר כשנק' כן במקום א' שאז יפרשו כן כו'.

אכן הרמ"א בד"מ השיג עליו וז"ל ואין דבריו נראין דמהרא"י לא מייירי בענין זה פלל אלא באדם שנשפתנה שמו ע"י חולי שעולה בשתי השמות לס"ת ולכן יש להכשיר ג"כ בגט פדמשמע התם אבל בלא"ה אף מהרא"י מודה לד' מהרי"ק ואין לחלק עכ"ל.

ופי' דפליג אהא דמשמע מדברי הרב"י דאפילו אין נק' פלל לעולם בשני השמות פאחד אפ"ה מכשיר מהרא"י בדיעבד פשנק' במקום אחד פעם ראובן ופעם שמעון וע"ז פליג רמ"א וס"ל דפסול משום דמלשון הכותב בגט משמע שנק' בשני השמות כא' וזה אינו וה"ל פשינה שמו.

שקרי אין נק' פלל כמ"ש בגט. ולכן פי' דמהרא"י מייירי פשנק' לס"ת בשני השמות כא' דלכך הכשיר וכן רצה לפרש המכמ"א שע"ד סי' ט'.

מיהו לפע"ד אין החרם לדחות פי' הרב"י דהא בתה"ד סי' רל"ד כ' שנהגו באוסטריי"ך כו' דמנהג במדינה שהוא שעולים פך לקרות בתורה יעקב משה עמוד כו'. ע"ש מדכ' דמנהג במדינה שהוא מקלל דבמקומו לא נהגו פן נהרי בכתיבו סי' רס"ו משמע דמקיל במקומו ג"כ כשכ' שני השמות יחד שקרי פתב מ"מ הכותב ראובן שמעון לא פסלינו ליה פלל.

הרי משמע שמשכשיר פן בכל מקום דאל"כ ה"ל לפרש דאין להקל רק באוסטריי"ך. ועוד דממ"ש והעדים נדאי חותמין ראובן שמעון ובתה"ד משמע דזהו אפי' במקום שלא נהגו לקרות בתורה יעקב משה כו' ע"ש.

א"כ משמע דבכה"ג מייירי בכתיבו וגם במכמ"א אח"כ נרתע לאחוריו מדברי מהרא"י ה"ל דהכותב ראובן שמעון לא פסלינו ליה פלל וכ"ד הג"פ סעיף י"ד ס"ק ס"א וע"ש דעכ"פ במה שהקיל הב"י למהרא"י במקום אחד ס"ל נדאי שכ"ד מהרא"י וכ"מ בב"ש רס"ק כ"ד.

אמנם במהרי"ק ש' צ"ח משמע דס"ל כד' רמ"א דכל שלא נקרא בשני השמות יחד אין להקל אם לא כ' דמתקרי וא"א לומר דמהרי"ק מודה בזה למהרא"י כמ"ש הרב"י אבל במהרא"י משמע לכאורה כמ"ש הב"י. עוד כ' הרב"י מי שנשפתנה שמו מחמת חולי כ' מהרי"ק בש"ש צ"ח שצריף לכתוב פ' דמתקרי פ' וקרא תגר על גט שכ' בו ב' השמות בלא דמתקרי.

וגם בתה"ד סי' רל"ד כ' שצריף לכתוב דמתקרי וכ' עוד כמנהג לי שנהגו באוסטרייף שהיו כותבין יעקב משה בלא דמתקרי ואפ"ה משום דמנהג במדינה שהוא שעולים פך לקרות בתורה כו' עכ"ל עוד הביא הב"י שני תשובות שמהולקות אם לא כ' דמתקרי' שבתשובה א' כ' שהתחזירוהו הגדולי הגט וכ' גט אחר ובתשובה א' כ' דלא פסלינו לי' (ואותו התשובה דלא פסלינו לי' היא הכתבי מהרא"י סי' רס"ו) גם בד"מ ס"ק י"ט הביא בשם ס"ג שהיו כותבין בלא דמתקרי אם עולה פך לס"ת ושמהרי"ו סי' קפ"ב כ' לכתוב דמתקרי.

והביא עוד י"א דבנשפתנה שמ"ח יש לכתוב דמתקרי אבל אם נתנו לו ב' שמות במילתו יש לכתוב בלא דמתקרי: ומעכשיו נבאר שאילתינו בנדון הראשון אודות שם הבעל. והנה אם במילתו נתנו לו הב' שמות שמואל מנחם הרי מבואר להדיא שצריף לכתוב בלא דמתקרי.

והיינו נדאי אפי' אינו נק' בפ"כ בשני השמות כא' מ"מ פיון שעולה לס"ת בשני השמות יש לכתוב בלא דמתקרי. דהא גם בנשפתנה שמ"ח ואינו נק' בשני השמות יחד רק שעליתו לס"ת בשני השמות יחד נהגו באוסטרייף שלא לכתוב דמתקרי וכ"כ הד"מ בשם ס"ג אלא שמהרי"ו לא פסק פן ואם פן דעת המחלקים בין נשפתנה שמ"ח לאם נתנו לו ב' שמות במילתו נ' לומר דאף אם

בנשפטה שמ"ח ס"ל כמהרי"ו היינו משום שמעולם לא ניתן לו שני השמות יחד אבל בנתנו לו שני השמות יחד במילתו יש לכתוב פן פיון שנקרא פן לס"ת דהקריאה לס"ת בצירוף מה שנקרא פן במילתו מהני לכתוב פן בגט.

ובאמת שיש פנים לסברא זו והוא חילוק נכון דהא גבי גר שכ' שם א"י דכשר פ"ה הלבוש משום שזהו שמו הראשון והביאו כאזמו"ר נ"ע בתשו' דמאסטיסלאוו. אלמא דזהו שהוא שמו הראשון ענין גדול הוא לכה מהני עכ"פ לחשוב לעיקר מה שקורין לס"ת ג"כ פן ומסתמא חותם ג"כ פן (ובפרט שמה שנק' בפ"כ בכל שם בפ"ע אינו סתירה גמורה דהרי מ"מ נכתבים שמות אלו) משא"כ בנשפטה שמ"ח ל"ל ה"י ודו"ק.

ומכ"ש דאין לפקפק לענין דיעבד שיהי גם בנשפטה שמ"ח ס"ל למנהג אוסטררייך ולס"ג לכתוב בלא דמתקרי כשעולה לס"ת בשני השמות יחד והמנהג פן במדינתנו לעלות בשני השמות לס"ת וכ"פ רמ"א לענין דיעבד עכ"פ כמ"ש בסעי' י"ד בהג"ה או שעולה פה לס"ת וכו' וכ"פ כל האחרונים זולת המכמ"א מגמגם בזה.

אבל כשנק' בשני שמות יחד במילתו י"ל דגם להמכמ"א אין לפקפק: קיצור (פ"ה הב"י במהרא"י עיקר. וכ"ש בנד"ז שנק' לו שני השמות במילתו ועולה פן לס"ת דאין שום חשש כשלא כ' דמתקרי): ב אף בנ"ד א"צ לכ"ז פיון ששני השמות שמואל מנחם אין נפרדין כלל זמ"ז שאף אם נק' בפ"כ מענדל מן הסתם והוא פינוי של מנחם.

מ"מ לא נק' מנחם וא"כ בעלייתו לס"ת מסתמא נק' שמואל מנחם כנהוג. ולזאת נדאי א"צ לכתוב שמואל דמתקרי מנחם שיהי אדרבה נק' בשני שמות יחד.

וא"כ י"ל דפסול אם יכתוב דמתקרי' וכמ"ש הב"ש ס"ק כ"ד מ"מ עולה לס"ת בשם משה ויהודה א"כ אם כותב דמתקרי י"ל דפסול עכ"ל. והתם מייירי שאינו נק' בפ"כ משה יהודה רק משה ליב הרי שאף ששם משה נפרד לפעמים מיהודה להתחבר עם שם ליב אפ"ה י"ל דפסול כשכ' משה דמתקרי יהודה.

ולכאורה צ"ע ע"ז דמאי שנא מהא דתה"ד סי' רל"ד גבי יעקב משה שפסק לכתוב יעקב דמתקרי משה אף למנהג אוסטררייך שעולה בשני השמות לס"ת ועכצ"ל פיון דפעמים נפרדים זמ"ז שנק' בפ"כ יעקב לבד ומשה לבד לכן פול ע"ז דמתקרי א"כ ה"נ הרי השם משה נפרד מיהודה.

ודוחק לומר פיון דגם כשנפרד מיהודה מתחבר עם ליב שהוא פינוי דיהודה ה"ל כדבוק עם יהודה הואיל ויהודה הוא מקור דליב. וצ"ל דזהו החילוק דבתה"ד מייירי שהשמות נפרדים בפ"כ דהיינו שמקצת ב"א קורין אותו יעקב ומקצת בנ"א קורין אותו משה וכמ"ש רבינו ז"ל בתשו' והלכה שפיר יש לכתוב יעקב דמתקרי משה שיהי נק' פן יעקב לבד וכן נקרא משה לבד אבל בהב"ש גבי משה יהודה הרי שם משה גם שנפרד מיהודה מ"מ אז מתחבר עם ליב א"כ איך יכתוב משה לבד מצד התחברותו עם ליב דא"כ אין לכתוב משה לבד.

וכן איך יכתוב דמתקרי יהודה הרי אין נק' יהודה לבד לעולם אלא נק' משה יהודה לכן י"ל דפסול. ובאמת כ' רבינו ז"ל דמ"ש הב"ש ל' די"ל היינו משום דאינו נק' בפ"כ יהודה רק שעולה לס"ת על פן אפשר לצדד כו' ע"ש.

מיהו נ' רק אפֿשר לצדד להלכה אָבל לא למעשה כּמוֹן מלֿשון הב"ש. ומעתה בנ"ד בֿשמואל מנחם.

לא מיִבעיא אם נק' בפ"כ מענדל לבד שָאז נמצא שָאין שמואל מנחם נפרדין זמ"ז פֿלל בּונדאי י"ל טפי אם כ' שמואל דמתקרי מנחם די"ל דפסול מבנדון של הב"ש גבי משה יהודה דלפעמים נפרדין זה מזה כו'.

אָלא אפי' אם נק' שמואל מענדל מ"מ א"צ לכתוב דמתקרי בין שמואל למנחם דהיינו ממש נדון דהב"ש שנק' לס"ת משה יהודה ובפ"כ נק' משה ליב שפסק לכתוב משה יהודה בלא דמתקרי ואם כ' דמתקרי י"ל דפסול פנ"ל: קיצור (בנ"ד אפילו לכתחלה יש לכתוב דוקא שמואל מנחם בלא דמתקרי דהא נקרא בשניהם יחד וכמ"ש הב"ש ס"ק כ"ד פי ב' שמות משה ויהודה אינו יכול לכתוב דמתקרי): וראיתי להת"ג בסי' קכ"ט סעי' י"ד דבָרים לא נתפנו לפע"ד בחידושו ובאיוריו דפסק אם עולה לתורה בשם משה ויהודה ונק' ליב לחוד פֿינן דשם ליב יוצא משם יהודה הוי פֿאילו נק' בשם יהודה והוי פֿאילו השני שמות מתחלקין וכותבין משה דמתקרי יהודה המכונה ליב.

וכן אם עולה לתורה בשם משה ויהודה ונק' משה פֿילט הוי פֿאילו מחלקין השמות וכותבין משה דמתקרי יהודה המכונה פֿילט. ושרש טעמו דמצא בב"ש ישן הטעם שפסק לכתוב במשה יהודה בלא דמתקרי אף דפעמים משה נפרד מיהודה היינו משום דמתחבר גם אז עם ליב שהוא פֿינוי דיהודה ה"ל פֿמתקרי יהודה כו' ע"ש.

ולזאת חילק דאם אינו מתחבר אז עם יהודה פֿגון שנק' ליב לבד ה"ל פֿאילו יהודה נפרד ממש לכן כותב דמתקרי יהודה וכן פֿשנק' משה פֿילט כו' ע"ש. ובמח"כ לא העלה יפה לדינא.

שָאפֿי' אם שם יהודה ממש הנה נפרד ממש שנקרא בפ"כ רק יהודה בלבד פֿינן שמשא אינו נפרד מיהודה שפֿשנקרא משה דהיינו בעלייתו לס"ת נקרא גם יהודה נ"ל שרש הדין לכתוב משה יהודה דמתקרי יהודה.

אָבל איך יכתוב משה לבד פֿינן שָאינו נקרא פֿן והתה"ד שפסק לכתוב יעקב דמתקרי משה י"ל דמיירי שגם משה נפרד מייעקב פֿמו שיעקב נפרד ממש פנ"ל בשם רבינו ז"ל. אָמנם אף להס"ג סי' י"ט שכתב לכתוב בכה"ג משה דמתקרי יהודה.

היינו דוקא משום ששם יהודה ממש נפרד לפעמים ממש. אָבל פֿשמשא ויהודה אינו נפרדים פֿלל רק שפֿינוי דיהודה נפרד ממש.

זה לא שמענו שעי"ז יתחייב לכתוב דמתקרי בין משה ליהודה. וְכֵל הַמְשָׁנָה יָדוּ עַל הַתְּחִיבָה וְעָלָיו לְהִבְיָא רָאָה.

וכבר כתב הרשב"א בתשו' הובאה ב"י סי' קכ"ח פי אין אנו משתמשים בשמוש שמות בגיטין אָלא בשם הנחתם הראשונה. גם הר"ן כתב בתשו' הובאה ב"י סס"י הנ"ל וז"ל פֿינן שְהוֹרְגָלוּ הַדְּיוֹטוֹת לְכַתּוֹב בְּלֹא מִמָּתָא ע"ד היחס כו' בכזה צריך לדרוש לשון הדיוט.

הרי מבואר דס"ל שצריך לכתוב השם שיהא מבואר לפי הנחתם הראשונה מבלי שיצטרפו להתחכם ולדרוש איך נקרא. גם צ"ל נכתב לפי לשון הדיוטות שְהוֹרְגָלוּ לְכַתּוֹב וְלֹא לְדַרְשָׁא קְאָמִי לְדְרוֹשׁ בְּהַגֵּט.

ומעתה איה יעלה עה"ד ששני שמות משה יהודה שנקרא בשניהם יחד לעולם ואין מתפרדים
זמ"ז יכתבו ביניהם דמתקרי בשביל שהפנינו נפרד כו'. הא ודאי ליחא ואין זה הנחתם הראשונה
ולא הורגלו ההדיוטות לכתוב ולדרוש כה"ג.

וע"כ נ"ל פשוט שצריך לכתוב משה יהודה המכונה ליב וראיה ממ"ש הב"ש בש"א אות סמך
ומי שהוא נקרא ישעיה ועולה בס"ת בשם אהרן סעדיה פותבין אהרן דמתקרי סעדיה דמתקרי
ישעיה תשובות רמ"א סי' פ"ד ואיני יודע למה פותבין באלו שני שמות שעולה לס"ת דמתקרי
דהא דומה למי שנקרא בשני שמות שפותבין שני שמות בלא דמתקרי פן ה"נ אם נקרא בשם
אחד ועולה לס"ת בשני שמות אחרים מן הראוי לכתוב שניהם בלא מתקרי עכ"ל.

והרי שם ישעיה שנקרא בו בפי כל נמשך ובא לו משם סעדיה שנקראו לו במילתו. והנה ליה כמו
שם ליב שנמשך מיהודה.

ואע"ג דשאני ישעיה דהוא ג"כ שם בפ"ע מ"מ לאיש זה נמשך הוא משם סעדיה ואפ"ה ס"ל
להב"ש שאין לכתוב אהרן דמתקרי סעדיה. כיון שסעדיה אינו נפרד מאהרן אע"פ שהשם ישעיה
הנמשך לאיש זה משם סעדיה נקרא הוא בו בפני עצמו.

כמ"כ גבי משה יהודה. ואף הרמ"א דס"ל לכתוב אהרן דמתקרי סעדיה היינו משום דשם אהרן
ניתן לו מחמת חולי וס"ל דשם שנשתנה מחמת חולי פותבין אותו בפני עצמו לעולם כמבואר
מתוך תשו' סי' פ"ד הנ"ל.

אבל בשני שמות שממילתו ג"כ יודה להב"ש דיש לכתוב משה יהודה המכונה ליב וכמו שחילק
בד"מ ס"ק י"ט בין נשתנה שמ"ח לשני שמות שממילתו כמ"ל. וכן במשה יהודה ונקרא בפ"כ
משה פילט יש לכתוב משה יהודה דמתקרי משה פילט ומה שהביא בשם הב"ש ישן כתב בט"ג
דבמה"ב חזר בו הב"ש וכן בט"ג פסק כפי שפתבתי כמ"ש בלקוטי שמות סערי' ו' (אלא שכתב
שכ"כ הת"ג והוא תמוה) ובתשו' סי' פ"ג.

ומבואר שם דאם כתב דמתקרי פסול וזה הפך ממש מד' הת"ג. והנה הרב מ' יהושע מהארק
אפשר הוציא הלעז ע"ז משום מה שראה בתורת גיטין ומ"מ גם להת"ג אין רק קפידיא
לכתחלה אבל דיבעד ודאי אם לא כתב דמתקרי פשר כיון שעולה כף לס"ת מנחם שמואל וכמו
שפסק רמ"א סי"ד והוא מתה"ד סס"י רל"ד.

אבל לפמ"ש נהפוך הוא בנ"ד דאם הנה פותב דמתקרי כמ"ש הת"ג הנה נלע"ד לפסול הגט וכמ"ש
הט"ג וא"כ יפה כיון בזה הרב דק' חאסלאוויטש שלא כתב דמתקרי: ואפשר בנ"ד ששם שמואל
ניתן לו מחמת חילי וס"ל דבכה"ג ששם שני עיקר צריך לכתוב אותו ביחוד שמואל דמתקרי
מנחם ולא שמואל מנחם יחד וכפסק רמ"א ולא ידעתי איה ימלא לבו לחלוק על הב"ש שחלק על
רמ"א.

ולכאורה נ' עיקר כהב"ש שיהי למנהג אןשטרייך כל שעולה לס"ת בשני השמות יחד אע"פ
שנק' בפ"כ בשם א' בפ"ע אין פותבין דמתקרי והכי קיי"ל לעננין דיבעד עכ"פ א"כ היכא שאין
נקרא פלל בשם א' בפ"ע יש לכתוב פן לכתחלה לד"ה דאף את"ל שבחוליו נקבע לו שם שמואל
בפ"ע דנקא מ"מ עכשיו שאין קורין אותו פלל שמואל בפ"ע לא גרע מנשתקע שם החולי כו'
ועכ"פ אין קפידיא בזה דיבעד ועוד דלפי המנהג שהמצלאין דרפן לחבר שם השני לשם הראשון

ס"ל להט"ג בלקוטי שמות שנושפתנה שמ"ח סעיף י"ג שאין לכתוב דמתקרי בין שני השמות ועל שם שנק' בו בפי כל יש לכתוב דמתקרי ועיין בתשו' בית אפרים סי' ק"ט.

ואף שבלקוטי שמות שם ס"ק יו"ד מבואר שאינו סומך על דבריו מ"מ פשיטא דיש להורות בכה"ג בפשיטות כהב"ש במחלקותו על רמ"א ולכן יפה עשה המסדר שכתב שמואל מנחם המכונה מענדל: קיצור (מ"ש בספר ת"ג סי' קכ"ט סי"ד גבי משה ליב דאם נקרא בפ"כ ליב לבד יש לכתוב משה דמתקרי יהודה המכונה ליב אע"פ שעולה לס"ת בשם משה יהודה יחד.

אין דבריו נכונים בזה. וראיה ממחלוקת הב"ש ורמ"א גבי אהרן סעדיה וגם שם מסתברא כהב"ש): דומעתה נבואה לענין החשש השני במ"ש שם שאשא שהרב מהארקי מערער שהי' לו לכתוב שאסיא.

לפ"ז הערער בשני דברים א' שהי' צריך לכתוב סמך באמצע ולא שין. ב' שהיה צריך יו"ד אחר הסמ"ך.

והנה באמת שם שאסי' לא נזכר בב"ש בש"נ כלל. אלא שגדולי דורנו דיברו בזה והם הביאו ג"כ שו"ת פנים מאירות ושו"ת גינת ונרדים שדיברו בשם זה.

והנה בעל המגיה הרמב"ם שגדפסו בבארדיצוב בשנת תקס"ח הביא שם סוף ח"ג קצת שמות מחודשי' בשם אביו הרב מוה' יהודא שפירא זצ"ל. ונז' שם שם סאסייה בזה בשני סמכין ובשני יודין אחר הסמך השני ובה"א בסוף כמו בשם סאסייה לפי מסקנת האחרונים וטעם א' לשניהם עיין עליהם עכ"ל וכ"פ בשו"ת גינת ונרדים חאה"ע כלל ב' סי' ו' כפי שהובא בס' טיב גיטין בשמות נשים אות ש' סק"ז.

והט"ג כ' עליו שא"צ רק יו"ד אחד ונ"ל ואע"ג דבשם סאסייה כתבו לכתוב בשני יודין משום דכך הוא הברת השם הזה סאייה שהיו"ד נרגשת גם בהברת הסמך וגם יש לה תנועה עצמית בסוף המבטא לכן כפלו היודין.

משא"כ בהברת שם סאסיא שאין כאן רק הרגש הברת תנועת יו"ד שבסוף וביו"ד א' סגי כמו חסיה גנעסיא ודומיהם וכ"ז בהרגש יו"ד אבל בלא הרגש יו"ד כגון סאסא או שאסא או שאשה או סאשה הכל לפי המבטא יש לכתוב בלא יו"ד ואותו אות שהוא שיי"ן שמאלית יש לכתוב לכתחלה בסמך לברר הקריאה ואם כתבו בשין ג"כ פשר מאחר שאפשר לקרוא בשמאל כמ"ש לקמן בשם שול ומכ"ש בזה שיי"ל שהוא נגזר משנה שהקריאה בשין שמאלית עכ"ל.

ובשו"ת פנים מאירות ח"ב סי' מ"ז כ' שיש לכתוב שרה דמתקריא שאשא שידוע ומפורסם ששם שאשה יוצא מן שרה וכ"כ בשם הגאון ר' נפתלי פהן ו"ל הובא כ"ז בטיב גיטין שם. והמחבר כתב שעכשיו אין לכתוב שרה מן הסתם והאריך בזה אא"כ אינה אדם קורא אותה ג"כ שרה כו'.

ובתשו' ב"א סס"י פ"ה כ' ג"כ מזה ונ"ל ובענין שם שאשה לענ"ד הדין עם מכ"ת שאין לתלות בזמנינו לומר שנגזר משם שרה דמנין אנו יודעים לדורשו. אף דמ"מ אין קפידא לכתוב בשין וקורין אותה נקודת שמאל כו' פיון דאין מנהג ידוע לכתוב בסמ"ך.

והפמ"א שהביא מכ"ת ס"ל לכתוב בשין ש"ד לכתוב בשין כמ"ש מכ"ת כו' ומ"מ הנה נלע"ד לכאורה דאם הברת שם זה הוא בפי כל בסמך שאסה אז אע"פ שבתחלת השם יש צד לומר לכתוב בשין דדלמא הוא יוצא משם שרה כאשר כ' בפמ"א מ"מ באמצע יש לכתוב בסמך ויש

לכתוב שאסה כו' אלא שצ"ע דאפשר אם יכתוב פן אתי למיטעי ולקרורות השין שפראש התובה בימין כו'.

ומכ"ש אם יש קצת שמדברים פן גם השין שבאמצע התובה סמוך להברת שין ימנית שיש לכתוב בשני שיניו. אלא שעדיין יש לדקדק בהברת שם זה אם הברתו הוא בדרך שניפר כמו יו"ד בסוף התובה הנה צריך לכתוב יו"ד ג"כ שאשיה כמו שם עטיא חסיא וכן בשמות אנשים חזקה מתתיה אליה והעיקר תלוי בזה בשפת המבטא ובעובדא דהפמ"א אפשר שהי' הברתם באופן שלא נרש היו"ד קלל אבל אם נרש בסוף הקריאה בהברת אות יו"ד נראה לכאורה שפך יש לכותבו עכ"ל.

ובסי' צ"ג לענן פעסי' חאסי' החליט שאם היו"ד נרש במבטא וחיסרו הני שינוי השם ופסול כו' ובט"ג ש"נ אות סמך כ' סק"ד ונ"ל והנה במדינות אלו שכיח נשים הרבה שנקראים בשם סאסיא ויש שנקרא שאסיא דהיינו אות הראשון במבטא שין ימנית ויש שמחליפין הסמך שבאמצע בשין ימנית וקורין סאשה ויש שמחליפין שניהם וקורין שאשא וצריך לכתוב הפל כפי המבטא עכ"ל: והמעכשיו נבוא לברר שאילתינו בנדון שנקתב בהגט שאשא.

הנה מצד שנקתב בשני שיניו אין קפידא במבואר מהתשו' ב"א סי' פ"ה הנ"ל שאפילו אם הברת שם זה בפ"כ הוא בסמך מסיק שיש לכתוב ב' שיניו. ואף שבט"ג מסיק לכתוב כפי המבטא מ"מ היינו לכתחלה אבל דיעבד נ' שאין מעכב בשאשי' אם נכתב בשין אע"ג דכ' בג"פ שאות שהי' ראוי להיות בסמך ונקתב בשין אין להכשיר בזה אלא במקום עיגון מ"מ בשאשי' יש להקל טפי כמ"ש הט"ג שם דכתבו שין לזכר שהוא משם שרה כו'.

ובפרט שלפי הברתנו לא ברירא מילתא אם צ"ל בסמך דוקא הגם שלדעתי שין הראשון דשאשא לפי המבטא שלנו הוא בשמאל מ"מ יש אומרים לי שאינו פן. ואיך שיהיה מצד השין הראשון אין קפידא דאף אם מדברי' בשמאל ה"נ יוכלו לדבר פן ובפרט שי"ל שהוא זכר לשם שרה וכמ"ש הפמ"א בתשו' שכתב שאשה כו' פנ"ל.

ונדון השין השני שע"ז מערער הר"י מהארקי שהנה ראוי להכתב בסמך הנה לפי תשובת הפמ"א נכתב בשני שיניו פנ"ל גם לפי תשו' הב"א אין מעכב דיעבד עכ"פ כשנקתב בשני שיניו ובפרט בנ"ד שמסתמא הוא שעת הדחק.

האמנם מצד חסרון היו"ד צ"ע. והנה מבואר מהט"ג ושא"פ דבמבטא תלי מילתא ואני מסתפק במבטא שלנו אם הוא הרגשת היו"ד ממש אחר השין או הסמך השני או לא.

וספק זה אצלי אינו על שם זה לבד אלא על הרבה שמות פיוצא בהן כמו חסיא גנעסיא העניא ודומיהו. ובספק זה הוא דבר הקשה לתקן לכאורה לפמ"ש הט"ג ושא"פ שאם חיסר היו"ד במקום שצ"ל יו"ד לפי המבטא פסול וכן אם כתב היו"ד ולפי המבטא א"צ יו"ד נמי פסול וא"כ כשסתפקים אם נרש יו"ד איך נעביד.

ול"ד לשם מתתיה חזקה דשם נרש יו"ד בודאי. ואין זה ענין למ"ש מהרי"ק ש' ק"ו שיותר טוב לכנוס בספק חסרון מלכנוס בספק שינוי.

דהתם מיירי שיחסור ענין שלם דהיינו ענין פתיבת איזו נהר שיש ספק אם לכותבו הלכה טוב יותר לכנוס בספק חסור שבחסר פשר לכ"ע בדיעבד. משא"כ בנ"ד שאם חסר היו"ד לא נכתב יפה שמה א"כ מה לי חסר מה לי יתר.

ואין להביא ראיה להפך ממ"ש הג"פ ס"ק קכ"ה בענין שם הילל שנסתפקו הפוסקים אם יש לכתוב יו"ד אחר ה' וכן בשם שלום אם לכתוב ו' והעלה דכל היכא דאיכא לספוקי אם השם מלא או חסר עדיף לכתבו מלא להורות על הנקודה כו' עכ"ל וע"ש שהאריף.

אף ל"ד דהתם ליפא עי"ז שינוי במבטא פיון שגם פשנכתב מלא אינו מורה רק על הנקודה ואינו נרש במבטא פיו"ד דהילל ויו"ד דמילפה וני"ו דשלום וכה"ג. אבל אם פשפותבים היו"ד יהיה נרש במבטא כנ"ד בשם שאשי העניא חסיה ודומיהו.

א"כ אם כ' החסר מלא פסול וכ"מ להדיא החילוק במכמ"א ש"ד סי' כ"ד דס"א ריש ע"א. ולכן צע"ג האיה לעשות.

ולכתוב שני גיטין אחד חסר ואחד מלא הרי אין כותבין ב' גיטין אלא מדוחק. ונלע"ד דאפשר לתקן פשפותבים בגט כפי שהעולם מורגלים לכתוב באגרות ושטרות.

שאם מורגלים לכתוב עד"מ העניא פיו"ד וכן חסיה שפיר דמי לכתוב פן בגט אע"פ שאנו מסתפקי אם יש פאן הברה שלימה של יו"ד. מ"מ פיון שהעולם נוהגים לכתוב על הברה זו של הנו"ן (הנראה קצת שהוא הברת י' אע"פ שאינו ברור לנו) העניא בי'.

א"כ הרי כתב פדרף הפותבים וא"כ יוכלו הפל לידע שזה שמה וכן מצאתי בתשו' מהריב"ל חלק ג' סי' ט' שיש לסמוך על מה שנוהגין באגרות ושטרות וכתובות עכ"ל. ויש לומר ג"כ קצת טעם לזה משום דכפי שנוהגין לכתוב באגרות ושטרות וכתובות היינו שפן תופסים העולם השם וה"ל כמו שחיתם את עצמו פך וגם דומה קצת למ"ש בתה"ד סי' רל"ג וכיון דתפסו האחרונים רק שם חזקיה אנו נמי נתפס אותה בסתמא דמילתא עכ"ל.

והנה גם בד"מ סוף הטור אה"ע סד"ה ענין פתיבות השמות בגיטין כתב שיש לילף בכינויין אחר לשון בנ"א ואין לחוש לחסרות ויתירות כ"כ כמו בשא"ד ולזה תמצא ברוב פינויין בסדר הגט שינויין בכתבתן פי פל א' הנה פותב כפי לשון מדינתו כו' עכ"ל.

מיהו י"ל התם מיירי פששם העצם נכתב ג"כ שאז הוא מעיד על פינויו ע"כ בכה"ג הוא שאין לחוש כו'. גם בתשובת מהראנ"ח הובא במכמ"א ש"ד סי' ד' גבי אריניי שכתבו בשני יודיין דמסיק להקל פיון שבמקום שהוא רגילין שכותבין בכה"ג א"כ הקורא לא יקרא כ"א אריני כו' עכ"ל וה"נ פיון שנהגו לכתוב באגרות ושטרות שמות אלו העניא חסיה פעסי' פיו"ד והקורא קורא פדרכו יש לכתוב פן בגט.

וה"נ בשם שאסי' אפשר הנה ראוי לכתחלה לכתוב פן אמנם בדיעבד נ"ל דבשאשה יש להקל אם כתבו בלא יו"ד משום שאם יקראו השין בהברת שין ימנית יהיה עולה לנו הברה זו המדומ' פעין יו"ד.

ובודאי אם כותבים בסוף פנה סאסי' או שאסי' יש לכתוב היו"ד דאם כתבו בסוף לא יהיה פלל הברה זו פעין יו"ד וא"כ לא נכתב השם יפה פי אז ההברה ע"ד מי נתן למשפה יעלב ואין פן הברת שם שאשי'.

אבל פשפותבין בשין ואפשר לקרותה שין ימנית נלע"ד שזה ממלא מקום הברה זו שאינה הברת יו"ד בשלימות. ואפשר שהברה זו היא רק הברת שין ימנית ולא סוף יו"ד וכ"ש לא שין יו"ד כ"א רק הברת שין ימנית.

ונ"ל ראיה לדבר ממה שהוגד לי משני אנשים לומדים מורי הוראות. ששאל מלפני רבינו הגדול כאזמו"ר הגאון נ"ע איד לכתוב אשה הנקראת בתיה.

והשיב לכתוב אנת אנתתי דמתקראא בשא. והרי בשם בתיה נרגש קצת הברת יו"ד כמו ממש בשם שאסיה ואפ"ה לא צינה לכתוב יו"ד אחר השין וצ"ל דה"ט דשין ימנית ממלא מקום הברה זו או שהיא הברה זו ממש.

מיהו בב"ש גבי בתי לא משמע פן שהרי הנפיר שני השמות בשא בתיה ע"ש מקלל דבשא פותבים בדליפא הברת יו"ד ובתי' פותבים פשיש הברת יו"ד. וד' הט"ג ססקי"א סותר'י זא"ז עם מ"ש גבי טאנא דגבי טאנא מסיק דכשאין הנקודות כמו תאנה שבפסוק פותבים טאנא והכא פסק גם כשא"י חתימתה פותבים בתיה ומשמע אפי' קורין הבית בפתיח כו' שהוא לא כמ"ש בתורה בחירק וצ"ע: סוף דבר מצד חסרון היו"ד אין לפסול פנין שאם יקראוהו בשין ימנית קרוב שימלא מקום הברה זו בשגם שמצינו בתשובת פמ"א שכתב פן בלא יו"ד פנ"ל אע"ג דהב"א פתב שאפשר בעובדא דהפמ"א לא היה נרגש הברת היו"ד.

לפע"ד י"ל דגם אם הברתם היה פעין שלנו שכתב שין י"ל שהיא הברה זו או עכ"פ קרוב מאד להברה זו. מיהו לכתחלה אם ידוע שבאגרות ושטרות נהגין העולם לכתוב סאסא יש לכתוב ג"כ גם בגט.

אבל בדיעבד אם כתבו שאשא או שאשה כמ"ש הפמ"א אין לערער בזה פלל: סי' קצ בגדון אם כתב שם הטפל לבד ונדון החשש הג' שהאשה הנ"ל רוב אנשי העיר קורין אותה בשם שאנאי רק בבית אביה קורין אותה שאשי וכן ניתן לה השם מעריסה.

הנה ספק זה הוא אצלי היותר גדול דהא כ' הרמב"ם מה"ג מי שהיו לו שני שמות כו' פתב השם שאינן ידועים בו ביותר וכ' וכל שם שיש לו הרי זה גט פסול עכ"ל. והובא בש"ע רס"י קכ"ט סעי' ב'.

והוא מהא דרובא מרי' ופורתא שרה שבגיטין (דל"ד ע"ב) דאמרי נהרדעי מרי' וכל שם שיש לה ולא שרה וכל שם שיש לה. ופי' הרמב"ם דאם כ' שרה וכל שם שיש לה אפי' דיעבד הגט פסול ולא כמ"ש התוס' שם ע"ש.

ומבואר בתשו' הריב"ש סי' מ"ג שפן הספימו רבים מן הגדולים ומקללם הרמ"ה ז"ל ע"ש. והיא מייירי לדברי הפל שהפתיכה ונתינה היא בעירו ממש כמבואר בפרש"י ובתוספות שם דהיינו במקום א' ששם הוחזק בשני השמות ואפ"ה ס"ל להרמב"ם וסיעתו אם פתב השם שאינו ידוע בו ביותר אף שכ' וכל שום הגט פסול.

והנה לפ"ד הטור בהרמב"ם כש"כ אם פתב השם שא"י בו ביותר בלא וכל שום דהגט פסול כמ"ש הב"י רס"י קכ"ט בד"ה והרמב"ם פסל. וכ' עוד הב"י דממ"ש הטור והא דכשר בדיעבד שכתב שם הטפל וכל שום כו' משמע דכשאינו פותב וכל שום גם להרא"ש פסול ושפ"י גם בשם העיקר הדין פן להטור והד"מ סק"ב כ' ע"ז ואין דבריו נראין בהטור כו' ולפמשי"ת לקמן דרבים וכן שלמים מגדולי הפוסקים ס"ל פן א"כ י"ל דגם דעת הטור הוא פן וכמו שהבין הב"י בהטור.

אָמַנְם הַבִּי עֲצָמוּ כְּתוּב וּלְ"נ דְּכֻתָּב שֶׁם הָעֵינָקָר בְּלֹא וְכָל שׁוּם לִכְ"ע פֶּשֶׁר וְאֶפִּילוּ בְּכֻתָּב שֶׁם טָפֵל בְּלֹא וְכָל שׁוּם מְכַשֵּׁיר הַרְמַב"ם בְּדִיעֵבֵד כּו' וְלֹא פָּסֵל בְּכֻתָּב שֶׁם הַטָּפֵל אֲלֵא כְּשֶׁפְתַב עֲמוּ וְכָל שׁוּם כּו' וַיִּכְתֹּב שֶׁם.

הַטָּפֵל בְּעֵינָקָר כּו'. וְהַב"ח חָלַק עָלָיו וְכ' דְּנֻדָּי לְהַרְמַב"ם כִּשְׁ"כ כְּשֶׁפְתַב שֶׁם הַטָּפֵל בְּלֹא וְכָל שׁוּם פָּסוּל וּפְיָ הַטָּעַם דְּכִינּוֹן שְׂאִין מְפִירִין אִשָּׁה זֹו בְּשֵׁם שְׂרָה אֲלֵא פּוֹרְתָא אִין נִרְאָה שְׂרָה מְגַרְשׁ אִשְׁתּוּ אֲלֵא אִשָּׁה אַחֲרַת וְאִיכָּא לַעֲזֹ עַל בְּנֵיהָ שְׁתַּלַּד מִן הַשְּׂנִי עַכ"ל וְכ"מ לַפַּעַנ"ד מִתְּשׁוּ' הָרִיב"ש ס' מ"ג שְׂפִי בְּטָעַם הַפִּסּוּל כְּשֶׁפְתַב שְׂרָה וְכָל שֵׁם שְׂרָה לֵה וְנ"ל דְּהֵתָם הוּא שְׂאִין כֻּתָּב הַשֵּׁם הָעֵינָקָרִי בְּפִירוּשׁ אֲלֵא כֻּתָּב הַשֵּׁם הַטָּפֵל בְּפִי וְהָעֵינָקָרִי כֹּלְל בְּלִשׁוֹן וְכָל שׁוּם דָּאִית לִי וְלִזְהָ הוּא פָּסוּל שְׂאִין נִיכָר מִתּוֹף הַגֵּט שְׂיִהְיָה זֶה.

אֲבָל בְּנִידוֹן זֶה שְׂשֻׁנֵי הַשְּׂמוֹת כְּתוּבִים בְּגֵט בְּפִירוּשׁ אִין הַפֶּרֶשׁ בֵּין שְׂכֻתָּב זֶה רֵאשׁוֹן אוּ זֶה וְכ"כ הַרְמ"ה ז"ל וְהַרְמַב"ן ז"ל כּו' עַכ"ל. וְא"כ כ"ש כְּשֶׁפְתַב שֶׁם הַטָּפֵל לְבַד בְּלֹא וְכָל שׁוּם שְׂאִין נִיכָר מִתּוֹף הַגֵּט שְׂיִהְיָה זֶה.

וְלָכֵן לֹא הִכְשִׁיר רַק כְּשֶׁשְׂנֵי הַשְּׂמוֹת כְּתוּבִים בְּגֵט בְּפִירוּשׁ כּו'. וְנ"ל אֲאֻמוֹר הַגָּאוֹן נ"ע בְּתִשׁוּ' דְאַמְטְשִׁיִסְלָאוּ וּלְפ"ד הַב"ש ס' קכ"ט סק"ג אֶפִּילוּ בְּדִיעֵבֵד פָּסוּל אִם כְּתוּב שֶׁם הַטָּפֵל לְבַד דְּלֹא כְּרַמ"א וְכ"פ הַט"ז שֶׁם וּמְסִיִּים דַּהֲג"ה זֹו לָאוּ דְסַמְכָא הִיא לְהַלְכָה כָּלָל עַכ"ל.

וְכֵן הִסְפִּים הַבֵּית מֵאִיר ססע"י א' וְכֵן פָּסַק בַּמְכַמ"א ש"ד סס"י ז': קִצּוֹר (הַט"ז וְכ"ש וְשֶׁאֲרֵא אַחֲרוֹנִים חוֹלְקִים עַל הַרְמ"א לְפָסוּל בְּכֻתָּב שֶׁם הַטָּפֵל לְבַד וְכ"מ בְּתִשׁוּ' הָרִיב"ש ס' מ"ג): ב וְהִנֵּה בְּאַמַּת מ"ש הַב"י אֵהָא דְכ' הַטוּר בְּדִיעֵבֵד אִפִּי לֹא נִכְתַּב רַק א' מִהֵן כְּשֶׁר (ר"ל אִפִּי שֶׁם הַטָּפֵל לְבַד).

וְע"ז כ' הַב"י כָּף כ' הַתּוֹס' וְהָרָא"ש גְּבִי מוֹמָר לַע"ג שְׁגִירֶשׁ דְּהֵיָא דְרַנְבָּא קָרוּ לֵה מְרִים כּו' דְּמִשְׁמַע דְאַפִּי בְּחַד מְקוּם צָרִיף ב' שְׂמוֹת הֵינּוּ לְכַתְחֻלָּה וְהַרְמ"מ כ' בַּפ"ג הִי"ג שְׂרָה דַּעַת הַרְמַב"ן וְעֵינָקָר עַכ"ל.

וְכ"כ הַב"ח סְעִיף ב'. בְּאַמַּת לֹא נִמְצָא מְפִירוּשׁ בַּתּוֹס' וּבְהָרָא"ש דְּבָשֶׁם טָפֵל לְבַד נָמִי כְּשֶׁר וּבְהַרְמַב"ן מִשְׁמַע לְהִיפּוּף.

שְׂז"ל הַרְמַב"ן אֲבָל אִם הִי הוּא וְאִשְׁתּוּ בְּמְקוּם א' אַע"פ שֶׁהִנְחִיזָק שֶׁם בְּכ' שְׂמוֹת כְּגוֹן שְׂשֻׁמְעוּ שְׂשִׁישׁ לוֹ שֶׁם בְּמְקוּם אַחַר אִם גִּירֶשׁ אוֹתָהּ בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם שְׂשִׁישׁ לוֹ בְּאוֹתוֹ מְקוּם הוֹאִיל וְאִין קוֹרִין אוֹתוֹ כָּאֵן אֲלֵא בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם בְּדִיעֵבֵד מְגוֹרְשֶׁת וְלֹא אִמְרוּ אֲלֵא בְּמְגַרְשׁ בְּמְקוּמוֹת אַחֲרִים כְּדִמְפְרָשִׁי בְּפִירוּשׁ וְה"נ דְּרַב אִשִּׁי כְּדִפְרִישִׁית וּמִיָּהוּ אִם קוֹרִין אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ מְקוּם בְּשֵׁם אַחַר אַעפ"י שֶׁהוּא מִיעוּט כְּמַעֲשֵׂה דְמְרִים אִם לֹא כ' וְכָל שׁוּם מְעַכְבֵּ אִפִּי דִיעֵבֵד.

וּי"מ אִף זֹו לְכַתְחֻלָּה אֲבָל בְּדִיעֵבֵד מְגוֹרְשֶׁת ע"כ לְשׁוֹן הַרְמַב"ן. הָרִי לְדַעָה הָרָאשׁוּנָה אַעפ"י שְׂפְתַבְשֶׁם הָעֵינָקָר רַק שְׂלֵא כְּתוּב שֶׁם הַטָּפֵל אוּ וְכָל שׁוּם מְעַכְבֵּ אִפִּי דִיעֵבֵד.

וְזֶה כְּמוֹ שֶׁהִבִּין הַב"י בְּהַטוּר כְּדִלְעִיל וַיִּתְבָּאֵר מִזֶּה לְקַמֵּן בַּס"ד. וְא"כ גַּם הִי"מ הַמְקִילִים שֶׁהִבִּיא הַרְמַב"ן י"ל שְׂאִינּוּ מְקִילִין אֲלֵא בְּכֻתָּב שֶׁם הָעֵינָקָר לְבַד אֲבָל לֹא בְּכֻתָּב שֶׁם הַטָּפֵל לְבַד.

וְכֵן כְּתוּב בְּחִידוּשֵׁי הָרִיטְב"א ז"ל אֲבָל הִיכִי דַּאֲתַחֲזֹק בְּתַרִי שְׂמָא לֹא סָגִי בְּחַד מִינֵיָהוּ אַא"כ שְׂנִיָּהֶם בְּעִיר אַחַד וּמְגַרְשׁ בְּאוֹתוֹ שֶׁם שֶׁהוּא עֵינָקָר וְכְּדִפְרִישִׁית לְעִיל וְצ"ע עַל מ"ש הַמַּגִּיד בְּשֵׁם

הַרְמַבּוּן שְׁמִי שֵׁשׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת בְּמָקוֹם א' וְגִירָשׁ בֵּא' מֵהֶן ה"ז מְגוֹרְשֵׁת שְׁהָרִי הַרְמַבּוּן לֹא הִכְרִיעַ פְּלִל.

וְאֶדְרָבָה מִשְׁמַע דְּסִתָּם שְׁאִינָה מְגוֹרְשֵׁת אֶלָּא רַק י"מ מְקוּלִין בְּזָה. וּמְדַבְּרֵי הַרִיב"ש ס' מ"ג נ' שְׁתַּפְּס דְּהַרְמַבּוּן מִחֲמִיר וְלֹא כִהִי"מ שְׁהָרִי כ' הַרִיב"ש דְּהַרְמַבּוּן ס"ל אִם פָּתַח שְׁרָה וְכָל שׁוֹם הִגֵּט פְּסוּל.

וְלִהִי"מ נ' דס"ל דמ"ש בגמ' וְלֹא שְׁרָה וְכָל שׁוֹם הִינּוּ רַק לְכַתְּחִלָּה. וְכִמוּ שְׁפִי הַט"ז לַפ"ד הַתּוֹס' דְּבִדְעֵבַד סְגִי בְּחֻדָּא לְטִיבוּתָא כו'.

עֵינִין לְקַמֵּן. אֲבָל דְּחֻסָּק לְזִמְרָה דִּהִי"מ ס"ל ג"כ דמ"ש בגמ' וְלֹא שְׁרָה וְכָל שׁוֹם הִינּוּ אֶפְיֻלוּ דִּיעֵבַד לֹא דֵא"כ מְנָא לְהוּ דְּבַמְרִים סְגִי בְּלֹא פֶל שׁוֹם דִּיעֵבַד.

א"ו עכצ"ל דְּמַפְרָשִׁין שְׁפָל זָה הוּא רַק לְכַתְּחִלָּה. וְהִינּוּ מ"ש הַרְמַבּוּן וְכֵן הִזָּה אֹמֵר ר"ת ז"ל שְׁפָן פִּי ר"ת שְׁפָל זָה מִיִּירֵי לְכַתְּחִלָּה כִּמ"ש בְּתוֹס' וְא"כ לַפִּי"ז הַרְמַבּוּן דְּאִינוּ מְכַשִּׁיר בְּשְׁרָה וְכָל שׁוֹם ע"כ ס"ל לֹא כִהִי"מ: וְהִנֵּה בְּהַתּוֹס' וְהָרֵא"ש ג"כ לֹא נִתְבָּאָר לְהַדְיָא דְּבִכְתָּב שֵׁם הַטְּפָל לְבָדוּ כְּשֶׁר דִּמְמ"ש אֲבָל בְּהַחֲזֵק בְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת בְּמָקוֹם א' כְּשֶׁר בְּדִיעֵבַד אֶפְיֻלוּ בְּאַחַד מֵהֶן אִפ"ל דְּמִיִּירֵי שִׁדּוּעַ בְּשֵׁנֵי הַשְּׁמוֹת וְלֹא שֵׁא' מֵהֶן רַק פְּנֻרְתָּא קָרִי לִי הִכִּי.

וְאֵע"ג דכ' וְאֶפְיֻלוּ בְּחֻנִּיקָה וּמִשְׁמַע דְּחֻנִּיקָה גִרַע מִשֵּׁם מְוִבָּהָק וְא"כ ה"ל כְּטַפָּל. הָא לִיתָא לֹא מִיבְעִי לְמַסְקַנַת הַתּוֹס' שְׁהַפְּנִינֵי דוֹמָה לְשֵׁם כו'.

אֶלָּא אִפִּי לַפִּי הַס"ד י"ל דְּגִרְעָא בְּזָה שְׁאִינוּ שֵׁם מְוִבָּהָק וְשֵׁם הַקְּדוֹשׁ אֶלָּא שֵׁם הַחֹל. אֲבָל מ"מ יְדוּעַ הוּא בְּחֻנִּיקָתוֹ וְלֹא רַק פְּנֻרְתָּא קָרוּ לָהּ הִכִּי.

אֲבָל לְהַקָּל בְּשֵׁם הַטְּפָל דְּרַק פְּנֻרְתָּא קָרוּ לָהּ הִכִּי לֹא נִתְבָּאָר פְּלִל בְּתוֹסְפוֹת וְהַנְּמַשְׁכִּים אַחֲרֵיהֶם. וְכֵן מְצֵאתִי בַט"ז רס"י קכ"ט ז"ל.

וְהִינּוּ דְּאֶמְרִינֵן בְּגַמ' מְרִים וְכָל שׁוֹם פִּי לְכַתְּחִלָּה וְלֹא שְׁרָה וְכָל שׁוֹם הִינּוּ לְכַתְּחִלָּה אֲבָל דִּיעֵבַד מְהִנֵּי שְׁרָה וְכָל שׁוֹם. אֲבָל שְׁרָה לְחֻד פְּשִׁיטָא דְּלֹא מְהִנֵּי אִפִּי דִּיעֵבַד דְּלֹא אֲשַׁכְּחֵן הִיִּתֵּר אֶלָּא בְּחֻנִּיקָה וְהֵתָם הִינּוּ חֻנִּיקָה מְפֻרְסָמַת דְּהִנֵּה כְּמוֹ שֵׁם הָעֵינִיקָר כו' נִמְצָא דְּלְכַתְּחִלָּה בְּעֵינֵי תְּרִמֵי לְטִיבוּתָא שִׁינְפִיר שֵׁם הָעֵינִיקָר וְאִפ"ה צָרִיף לְכַתְּוֹב וְכָל שׁוֹם.

אֲבָל דִּיעֵבַד סְגִי בְּחֻדָּא לְטִיבוּתָא דְּהִינּוּ אוֹ שֵׁם הָעֵינִיקָר לְחֻד אוֹ שֵׁם הַטְּפָל עִם וְכָל שׁוֹם. אֲבָל שֵׁם טַפָּל בְּלֹא וְכָל שׁוֹם אֶפְיֻלוּ דִּיעֵבַד פְּסוּל.

וְאִין לְטַעוֹת בְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' שְׁזַכְּרֵנוּ שְׁבִדְעֵבַד מִתְּרָבָא בְּאֶחָד מֵהֶם שְׁהֵם אִינָם מְדַבְּרִים בְּאַחַד טַפָּל אֶלָּא בְּשֵׁנֵיהֶם עֵינִיקָרִים עכ"ל. הָרִי פִי דְּבַרֵי הַתּוֹס' כְּמוֹ שְׁפַתְבֵּיתִי.

וְזָהוּ ג"כ דְּעַת הִי"מ שְׁמֻקְלִין שְׁהִבִּיא הַרְמַבּוּן שְׁהָרִי סִיִּים וְכֵן הִזָּה אֹמֵר ר"ת ז"ל. וְהִינּוּ דְּעַת תּוֹסְפוֹת הַנְּז"ל לַפִּי הַט"ז אֲבָל הַרְמַבּוּן עֲצָמוּ ס"ל מ"ש בְּגַמ' מְרִים וְכָל שׁוֹם אִינוּ לְכַתְּחִלָּה לְבַד כ"א אֶפְיֻלוּ דִּיעֵבַד פְּסוּל כֵּן מִשְׁמַע בְּהַרִיב"ש וְכִדְעַת הַרְמַבּוּם וְהַרְמ"ה דְּמִימְרָא זוּ נִאֲמָרָה לְעַפְב.

וְהִנֵּה לַפִּי"ז הָא דְּהַקְּלוּ הַתּוֹס' בְּמוֹמָר לַע"ג לְכַתְּוֹב רַק שֵׁם דִּינְהוּדוֹת וְהַב"י כָּתַב שִׁי"א שְׁמֻקְלִין אִף בְּלִי פֶל שׁוֹם הֵתָם אִיכָּא טַעְמָא רַבָּא מְפִנֵי שְׁהוּא שְׁמוֹ הָרֵאשׁוֹן וְכַמְבֻּרָא בְּלָבוּשׁ גְּבִי גַר שְׁכַתָּב שֵׁם א"י דה"ט וכ"כ הַרִיב"ש ס' מ"ג דה"ט דְּגַר מְפִנֵי שְׁהֵשֵׁם הָהוּא הִזָּה מְוִחֲזַק בּוֹ רֵאשׁוֹן.

אָלאַ שעכ"ז הוא ו"ל לא הקל רק פֿשפֿלל שם דִּיהדות בְּנֶקֶל שׁוּם. וְעֵינֵן בּג"פ סי' קכ"ט ס"ק צ"ז דאָפֿילו בְּנִשְׁתַּקַּע שְׁמוֹ הָרַאשׁוֹן יֵשׁ מַחְמִירִים לְכַתּוֹב גַּט שְׁנֵי בָשִׁם הַנִּשְׁתַּקַּע פֿינן שְׁהִיָּה שְׁמוֹ הָרַאשׁוֹן.

וְעֵינֵן עוֹד בּג"פ סי' קכ"ח ס"ק כ"ו דְּפ"ה ע"א. הַלְפֶּה פֿשְׁמַקְצַת קוּרִין לוֹ בְּשֵׁמוֹ הָא' לְכֵן י"ל דְּסָגִי בְּשֵׁמוֹ זֶה שְׁאִינוֹ חָשׁוּב טָפֶל פֿינן שְׁהוּא שְׁמוֹ הָא' וְעוֹד יֵשׁ טַעַם בְּמוֹמָר לַע"ג וְגַר דְּהַפֵּל יוֹדְעִים בְּמוֹמָר לַע"ג שְׁמִתְחַלֵּה הִיָּה לוֹ שֵׁם דִּיהדות וּבָגַר שְׁהִיָּה לוֹ שֵׁם דַּא"י.

א"כ אַף שְׁאִין הַפֵּל קוּרִים אוֹתוֹ בָּשֵׁם זֶה לִיפֵא לַעזו כ"כ וְעֵינֵן בְּתִשׁוּ' מֵהַר"ק שְׂרֵשׁ פ"ו. מִשֵּׂא"כ בְּשֵׂאָר מִי שְׂיֵשׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת שְׁיֻכַּל לְהִיּוֹת שְׁיִהְיוּ אֲנָשִׁים שְׁאִין יוֹדְעִים כָּלֵל מִשְׁמוֹ הַטָּפֶל.

הַלְפֶּה אִין גִּיכָר שְׁיִהָא זֶה הַמְּגַרֵשׁ וְהִנֵּה בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ן בְּחִידוּשָׁיו אָפִילוֹ לְפִי הַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים יֵשׁ לוֹמַר לְפִסּוֹל בָּשֵׁם הַטָּפֶל לְבַד בְּלֹא וְכָל שׁוּם וְכַמִּש"ל. אָבֵל לְדַעְיָה הָרַאשׁוֹנָה שְׁלוֹ אָפִילוֹ בָּשֵׁם הָעֵיקָר פֿסוּל כַּה"ג.

וּא"כ גַּם מ"ש הַה"מ בְּשֵׁמוֹ שְׁמִי שְׂיֵשׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד וְגִיכָרֵשׁ בְּאֶחָד מֵהֵן מְגוֹרֶשֶׁת צ"ל דְּמִינֵי בְּשֵׁאִין אֶחָד מֵהֵן טָפֶל אָלֵא גִיכָר וְיָדוּעַ הוּא בְּכָל שֵׁם מְשֻׁנֵי הַשְׁמוֹת דְּוּמִיא דְּחִנִּיכָה שְׁבַתוֹסְפוֹת וְשְׁמוֹ הָעֵצָם.

דַּא"כ מנ"ל לַהֵה"מ לְפָרֵשׁ פֶּן בְּהַרְמַב"ן לְהַקֵּל כ"כ נֶגֶד הַדַּעְיָה רַאשׁוֹנָה שְׁבַהֲרַמְב"ן. וְכֵן הִבִּיא בּג"פ סי' קכ"ט ס"ק ח בָּשֵׁם הָרַב בְּעַל פ"מ שְׁפִי' פֶּן בַּהֲמַגִּיד וְכֵן הִבִּיא הַמַּכְמ"א שַׁע"ד ס"ז בָּשֵׁם מוֹרוֹ הַר"מ.

וְנִרְאֶה זֶהוּ הָרַב בְּעַל פְּנֵי מִשָּׁה שְׁבַג"פ. וְכֵן פִּי' בַּמַּהֲרִיב"ל ח"א סי' ד"ט גַּם דַּעַת הַרְשֵׁב"א דָּלֵא בְּנִרְאֶה לְכַאוּרָה מְדַבְּרֵיו דְּמַכְשִׁיר בָּשֵׁם הַטָּפֶל לְבַד.

וְכֵן פִּי' בְּסִפְרֵי שְׁמוֹת הַוּבָא בַּמַּכְמ"א שֵׁם. אַע"פ שֶׁהַמַּכְמ"א הַשֵּׁיגַע עַל פִּי' זֶה בְּהַרְשֵׁב"א אֲשֶׁתְּמִיטְתִּי תִשׁוּ' מֵהַרִּיב"ל הַנֶּ"ל.

וְגַם בִּישׁ"ש פ' הַשׁוֹלַח סי' ט"ז לֹא הַכְשִׁיר רַק בְּכוֹתֵב שְׂרָה דְּמַתְקַרְיָא מְרִים מִשְׁמַע בְּשְׂרָה לְבַד פֿסוּל. וְלִפ"ז מ"ש בְּסִי' י"ד דַּאָפִילוֹ לֹא נִכְתַּב אָלֵא שֵׁם אֶחָד פֶּשֶׁר בְּדַעְיָבַד עַכְצ"ל דְּהֵינּוּ פֿשְׁאִינוֹ שֵׁם טָפֶל וְלֹא כְּהִיא דְּפוּרְתָא שְׂרָה.

מִיָּהוּ בְּרִי"ו נכ"ד ח"ב מִשְׁמַע דְּלֵהַתוּס' אָפִילוֹ גִּיכָרֵשׁ בָּשֵׁם הַטָּפֶל פֶּשֶׁר. וּמ"מ לְהַלְכָה פֿינן שֶׁהַט"ז כְּתַב שְׁמִדַּעַת הַתוּס' וְהָרַא"ש וְסִיעֵתָם אִין הֶכְרַח פֶּלֶל לְהַקֵּל בְּכַתֵּב שֵׁם הַטָּפֶל לְבַד וּבְהַטוּר יֵשׁ ב' סְבָרוֹת אִם לְהַקֵּל בָּשֵׁם הַטָּפֶל עַב"י וּב"ח וְאִף שְׁהַאֲחָרוּנִים תּוֹפְסִים עֵיקָר כְּסִבְרַת הַב"ח בְּהַטוּר דְּמַקְוִל בָּשֵׁם הַטָּפֶל וְכ"נ סְבָרַת הַרְשֵׁב"א לְהַרְבֵּה אַחְרוּנִים מ"מ פֿינן שְׁדַעַת הַרְמַב"ם (לִפ"ד הַטוּר וְהַב"ח וְהַט"ז וּב"ש וְהַג"פ וְהַמַּכְמ"א דָּלֵא כַּהֲב"י בְּהַרְמַב"ם) וְדַעַת הַרְמַב"ן בְּחִידוּשָׁיו הַנֶּ"ל וְדַעַת הַרְמ"ה בְּטוּר סי' קכ"ט וּבְהַרִּיב"ש סי' מ"ג וְדַעַת הַרִּיטְב"א בְּחִידוּשָׁיו לְפִסּוֹל בְּזֶה וְאֶפְשָׁר שְׁהַרְמַב"ם וְהַרְמ"ה מַחְמִירִים גַּם אָפִילוֹ בָּשֵׁם הָעֵיקָר לְבַד וְכ"ד רִיא"ז בַּש"ג וְכ"ד הַסַּמ"ק כַּמ"ש הַמַּכְמ"א ש"ד סי' ח' וְכַנְלַע"ד דַּעַת הַרִּי"ף וְרִש"י פְּדַלְקָמֵן אִי"ה.

א"כ פֿשִׁטָא דְּהַרִּי"ף וְהַרְמַב"ם וְרִש"י וְהַרְמַב"ן וְהַרְמ"ה וְסַמ"ק וְרִיא"ז וְהַרִּיטְב"א הֵם הַרְבִּים נֶגֶד הַרְשֵׁב"א וְהַטוּר בְּשָׁגַם שְׁמֵהַרִּיב"ל וְהַס"ש וְהַפ"מ מְפָרְשִׁים גַּם בְּהַרְשֵׁב"א שְׁאִינוֹ מַקְוִל כָּלֵל

בְּשֵׁם הַטָּפֶל לְבַד: קִיצוֹר (הט"ז ס"ל דגם לְהַתּוֹס' וְהָרָא"ש אֵין לְהַכְשִׁיר בְּשֵׁם הַטָּפֶל לְבַד וּכ"מ בִּיש"ש מִיְהוּ בְרִי"ו מְשֻׁמֵּע דְּמַכְשִׁירֵי בְּזָה וּכ"מ בְּהַרְשָׁב"א.

וּמְהַרְיָב"ל פִּי' ד' הַרְשָׁב"א ג"כ כַּמ"ש הַט"ז בְּשֵׁם הַתּוֹס' אָמְנָם הַרְמָב"ם וְהַרְמַב"ן וְהַרְמ"ה וְהַרִיטָב"א וְעוֹד רַבִּים מִהַפּוֹסְקִים וְדַאי פּוֹסְלִים בְּכַתֵּב שֵׁם הַטָּפֶל לְבַד): ג וְהִנֵּה גַם בְּהַר"ן מְשֻׁמֵּע פֶּן דְּכַתֵּב שֵׁם הַטָּפֶל פְּסוּל לְפִי שְׁנֵי הַדְּיעוֹת שֶׁהֵבִיא.

שְׁלִפֵי הַדְּיעָה הָרֵאשׁוֹנָה כ' אֲבָל אִם הִיָּה בִּיהוּדָה וּכ' לְגַרְשׁ בִּיהוּדָה ה"ז מְגוֹרְשֵׁת דְּכִיּוֹן דִּהוּא וְאִשְׁתּוּ בְּמָקוֹם אֶחָד הֵיִינוּ בִּיהוּדָה וְכַתֵּב שְׁמוֹ שֶׁל יְהוּדָה אַע"פ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר בְּגָלִיל וְאַתְחַזֵּק ג"כ בְּאוֹתוֹ שֵׁם בְּכָאן.

(פִּי' שְׁקוֹרִין אוֹתוֹ לְפַעְמִים בִּיהוּדָה ג"כ בְּאוֹתוֹ שֵׁם דְּגָלִיל) מְגוֹרְשֵׁת פִּיּוֹן שְׁכַתֵּב עֵיקַר שְׁמוֹ שְׁבַכָּאן שֶׁהוּא מְקוֹם פְּתִיבָה וְגִירוּשִׁין וּמִיָּהָא מְשֻׁמֵּע דְּדוֹקָא בְּשְׁאוֹתוֹ שֵׁם שֶׁל יְהוּדָה עֵיקַר בְּכָאן וּמִיְהוּ דִּיעֲבַד דוֹקָא מְגוֹרְשֵׁת כּו' עכ"ל.

הָרִי מְבִנְיָר מְלִשׁוֹנוֹ דְּאֶפִּילוּ דִּיעֲבַד אֵינָהּ מְגוֹרְשֵׁת בְּשְׁכַתֵּב אֶחָד מִן הַשְּׁמוֹת אַא"כ פְּתַב שֵׁם הָעֵיקַר דוֹקָא. שְׁהָרִי מְבִנְיָר דְּדוֹקָא שְׁכַתֵּב עֵיקַר שְׁמוֹ שֶׁבִּיהוּדָה הָרִי מְגוֹרְשֵׁת דִּיעֲבַד.

וְדוֹקָא כְּשֶׁהוּא עֵיקַר בְּכָאן אֲבָל אִם אֵינוֹ עֵיקַר אֵינָהּ מְגוֹרְשֵׁת. וְעוֹד דְּמְבִנְיָר מְלִשׁוֹנוֹ דָּאִם כ' שֵׁם שֶׁל גָּלִיל לְבַד אֵינָהּ מְגוֹרְשֵׁת אַע"פ שֶׁזֶּה הַשֵּׁם י"ל דְּעַדִּיף מְשַׁאֵר שֵׁם טָפֶל שְׁהָרִי בְּגָלִיל הוּא עֵיקַר שְׁמוֹ וְגַם בִּיהוּדָה בְּזוּלַת גָּלִיל חָשׁוּב טָפֶל פִּיּוֹן שְׁקוֹרִין אוֹתוֹ לְפַעְמִים ג"כ בִּיהוּדָה בְּשֵׁם זְהוּאֶפ"ה אֵינָהּ מְגוֹרְשֵׁת כְּדְמוּכַח מְלִשׁוֹנוֹ שֶׁהִתְנַה וְכַתֵּב שְׁמוֹ שֶׁל יְהוּדָה כּו' פִּיּוֹן שְׁכַתֵּב עֵיקַר שְׁמוֹ שְׁבַכָּאן כּו'.

וַא"כ ק"ו לְשַׁאֵר שֵׁם טָפֶל שְׁאֵינוֹ עֵיקַר בְּשׁוּם מְקוֹם דְּאֵינָהּ מְגוֹרְשֵׁת אֶפִּילוּ דִּיעֲבַד לְדִיעָה זוֹ. וּמְבִנְיָר שֵׁם דְּלְדִיעָה זוֹ בַּכּה"ג לֹא הָרִי גִיטָא.

וּפִי' דְּאֵינוֹ נִפְסָל מִשׁוּם לְעַז לְבַד וּמִתְקַנָּת רַבָּן גְּמִלְיָאֵל כ"א מְדִינָא בְּלֹא תְקַנָּתָא מִיְפְסָל נְמִי גִיטָא. הֵן אֲמַת שְׁרָאִיתִי לְהַגָּאוֹן הַמְכַמ"א ש"ד סס"י ז' שְׁרוּצָה לְהַשִּׂיא ד' הַדְּיעָה הָרֵאשׁוֹנָה שְׁבַהַר"ן הַנ"ל דְּאֶפִּילוּ כְּתַב שֵׁם הַטָּפֶל לְבַד מְגוֹרְשֵׁת.

וּמ"ש דְּדוֹקָא בְּשְׁאוֹתוֹ שֶׁל יְהוּדָה עֵיקַר כּו' הֵיִינוּ דַא"כ הָרִי תַר"ל חָדָא שְׁבַבְגָּלִיל אֵינוֹ נִיכָר כְּלָל בְּשֵׁם זֶה וְגַם בִּיהוּדָה אֵינוֹ עֵיקַר. וּמֵאֵד נִפְלֵאִיתִי עַל רַב עֲצוּם כְּמוֹהוּ שְׁנַכְנַס בְּדַחוּקִים מֵאֵד בְּלִשׁוֹן הַר"ן לְעֵינֵי פִילָא בְּקוּפָא דְּמַחְטָא.

דָּאִם כְּדַבְּרִי אֶפְתִּי יְקוּשָׁה לְנוּ מְדוּעַ לֹא מְהַנִּי בְּכַתֵּב שֵׁם דְּגָלִיל שְׁהָרִי הוּא טָפֶל בִּיהוּדָה ג"כ וּמַעְלָה יְתִירָה נּוֹדַעַת לוֹ שֶׁהוּא ג"כ עֵיקַר בְּגָלִיל. וְהָרִי לְדַבְּרֵי הַר"ן מְחַשִּׁיב זֶה לְעַנְיָן גְּדוֹל לְהַחְזִיק גַּם מִמְּקוֹם אַחַר לְכָאן שְׁלִדְבְּרִי שֵׁם הַטָּפֶל כְּשֶׁר וּכְשֶׁבְּמָקוֹם אַחַר אֵין נִיכָר בְּשֵׁם זֶה פְּסוּל כְּנ"ל.

אַ"כ דּוּק נְמִי אֵיפְכָא שֵׁם טָפֶל דְּכָאן וְהוּא ג"כ עֵיקַר בְּמָקוֹם אַחַר רָאוּי שְׁיִהְיֶה מְהַנִּי בַּמְכ"ש דְּשֵׁם טָפֶל שְׁאֵינוֹ עֵיקַר בְּשׁוּם מְקוֹם. וּמִשׁוּם דְּשֵׁם הַטָּפֶל בָּא מְגָלִיל.

לִיהוּדָא אֵין לְחַלֵּק כַּמ"ש הַמְכַמ"א בְּעֲצָמוֹ. א"ו הָעֵיקַר כַּמ"ש לְעֵיל מִיְנֵי בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מֵהַרְאֵנ"ח ח"א ס' ל"ג דְּלִסְבְּרָא הַנ"ל שְׁבַהַר"ן אִם כ' שֵׁם הַטָּפֶל פְּסוּל וְגַם כ' דְּבַעֲי' שְׁיִהָא שֵׁם עֵיקַר וְאִז כְּשֶׁר בְּדִיעֲבַד לְאֶפּוֹקֵי שְׁנָה כּו'.

וְאָפִי בְשֵׁם הָעֵינָקֵר נִסְתַּפֵּק מוֹהֲרָאנ"ח אִם הוּא כְּשֵׁר לְסִבְרָא זֹו דְהֶר"ן אִם שֵׁם הַטְּפֵל אֵינוֹ בָּא מִמָּקוֹ אַחֵר לְכָאן כּו' ע"ש. אָבֵל עכ"פ בְּשֵׁם הַטְּפֵל (וְאֶפְשָׁר אִפִּי בְּשִׁקוּלִי) ס"ל לְדִיעָה זֹו שְׁבִהֶר"ן דְהֶגֶט פֶּסוּל וּכמ"ש מוֹהֲרָאנ"ח וּכ"כ הַמְכַמ"א מִתְחַלָּה בְּפִשְׁטוּת וְכֵן עֵינָקֵר בְּסִבְרַת הֶר"ן וְלֹא בְּדַמְסִיק הַמְכַמ"א אַח"כ.

וְהִדְקִדּוּק שֶׁדְקָדַק הַמְכַמ"א מ"ש הֶר"ן וּמִיָּהוּ אִפִּי פֶתֵב שֵׁם דְּבִמְקוֹם הַפְּתִיבָה אִם כ' וְכָל שׁוּם מִהֵנִי דְלֹא גָרַע מִחֲנִיכְתּוֹ כּו' דְכָשֵׁר כְּדִתְנֵן פ' הַמְגָרֵשׁ ע"כ וּמִדְקָאֵמֵר דְלֹא גָרַע מִחֲנִיכְתּוֹ מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְמִפְרָשֵׁי לְהֵיכָא דְכָתֵב חֲנִיכְתּוֹ בְּחִיבָה הַטְּפִילָה לְשֵׁם וְאֶפ"ה כְּשֵׁר כּו' וְלֹא תִימָא דְהֵיכָא דכ' חֲנִיכְתּוֹ דְכָשֵׁר דְהוּי בְּנִכְל שׁוּם וְתִדּוּק לָהּ מִדְמִיחֵי לָהּ עַל הֵהוּא דְכָתֵב שֵׁם דְּמִקוֹם הַפְּתִיבָה עִם וְכָל שׁוּם דְּמִשְׁמַע דְהָא דְכָתֵב חֲנִיכְתּוֹ הוּי ג"כ עִם וְכָל שׁוּם הוּא.

דְהָא נִדְאִי לֹאֹ מִיְלֻתָא הִיא דְמִתְנִיתִין סְתֵמָא קְתָנִי וְאִין זְכָרוֹן לֹכֵל שׁוּם כָּלֵל. וּמָה גַם דְלֹא אֲשַׁפְּחוֹן לְשׁוּם חַד מִרְבּוֹנוֹתָא שְׁיִפְרֵשׁ לָהּ בְּנִכְל שׁוּם עכ"ל.

הִנֵּה זֶה אֵינוֹ רֹאִי כָּלֵל מִשְׁנֵי טַעְמִים. הֵא דְחֲנִיכְתּוֹ י"ל דְעֵדִיפָא מִשֵׁם הַטְּפֵל.

דְשֵׁם הַטְּפֵל הֵינּוּ כְּעֵנִין וּפּוֹרְתָא שְׂרָה. מִשָּׂא"כ בְּחֲנִיכְתּוֹ י"ל אֲדַרְבֵּה שְׂרָבָם קוֹרִים לּוֹ כֵּן רַק שְׂאִינוֹ עֵצָם שְׁמוֹ הַקֶּדֶשׁ.

וְזֵהוּ כְּעֵנִין מ"ש בְּחִידוּשֵׁי הַרְמַב"ן כָּאן וְהֵנִי יִשְׂרָאֵל שְׁבַחוּ"ל שְׁשִׁמוּתֵיהֶן כְּשִׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וְיֵשׁ לָהֶם שְׁמוֹת אַחֵרִים כְּשִׁמוֹת הַכּוֹתִיבִים אֵע"פ שְׂאִינוֹ אֶלָּא שֵׁם לְנוֹי מִפְּנֵי הָא"י שְׂאִינָם יוֹדְעִים לְקִרּוֹת בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל כִּינּוֹן שְׁהוֹחֲזוּק בְּשֵׁם וְרוֹבָא דְעֵלְמָא קָרוּ לִי הֵכִי צָרִיף לְכַתְּוֵב אוֹתוֹ הַשֵּׁם.

וְשֵׁם יִשְׂרָאֵל שְׁלֵהֶן שְׁהוּא חוֹתֵם בּוֹ נְמִי שֵׁם גְּמוּר וְצָרִיף לְכַתְּוֵב אֲנִי פ' דְּמִתְקִרִי פ' עכ"ל. וְהוּבָא בַּה"מ פ"ג סוֹף דִּין י"ג וּבְהַרְשָׁב"א וְהֶר"ן שֵׁם הָרִי בְּיָאֵר הַרְמַב"ן שְׁהוּא שֵׁם לְנוֹי דְהֵינּוּ חֲנִיכָא כְּדַפְרֵשׁ"י גְּבִי חֲנִיכְתּוֹ שֵׁם לְנוֹי וְאֵע"פ"כ רַבָּא דְעֵלְמָא קָרוּ לִיהֵ הֵכִי.

א"כ י"ל דְכָתֵב חֲנִיכְתּוֹ וְחֲנִיכְתָּהּ אַת"ל דְכָשֵׁר אִפִּי בְּלֹא כָּל שׁוּם קְאָמֵר מִיָּרִי דְוִקָא בְּכַה"ג וּכְבָר כְּתִב הַמְכַמ"א עֵצָמוֹ סִי י"ד וְסִי ב' ג' דְחֲנִיכָא כְּזוֹ וְעֵצָם הַשֵּׁם יֵשׁ לְסַפֵּק אֵיזָה מֵהֶן עֵינָקֵר. וְלָכֵן הִצָּרִיף הַרְמַב"ן לְכַתְּוֵב שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת בְּפִי כּו'.

וּכְמִש"ל ג"כ בְּשֵׁם הַט"ז דְהֵתֵם הֵינּוּ חֲנִיכָא מְפּוֹרְסָמַת דְהִנּוּהָ כְּשֵׁם הָעֵינָקֵר כּו'. וּמ"ש הֶר"ן דְשֵׁם מְקוֹם הַפְּתִיבָה לֹא גָרַע מִחֲנִיכְתּוֹ הֵינּוּ מִשׁוּם דְכָאן דְּמִקוֹם הַפְּתִיבָה זֵהוּ שְׁמוֹ לְגַמְרִי.

א"כ לֹא גָרַע מִשֵׁם לְנוֹי. שׁוֹב רֹאִיתִי בְּחִידוּשֵׁי הֶר"ן עַל גִּיטִין ס"ל דְכּוֹתְבִים שֵׁם מְקוֹם פְּתִיבָה וְכוֹלֵל שֵׁם מְקוֹם גְּתִינָה בְּכָל שׁוּם שְׁיֵשׁ לִי א"כ ס"ל שֵׁם דַּמ"כ הוּא עֵינָקֵרִי מִמֶּשׁ ע"כ שְׁפִיר כ' דְלֹא גָרַע מִחֲנִיכְתּוֹ אִף אִם הִיא חֲנִיכָא כַּהֲנָ"ל.

הַב' נִרְאָה דַּמ"ש הֶר"ן דְלֹא גָרַע מִחֲנִיכְתּוֹ דְכָשֵׁר הֵינּוּ עִם כָּל שׁוּם. וְדוּמְיָא דְשֵׁם בְּמִקוֹם פְּתִיבָה דְמִיָּרִי עִם וְכָל שׁוּם כַּמ"ש הַמְכַמ"א עֵצָמוֹ שְׁכֵן מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הֶר"ן אֶלָּא שְׁמִיָּאן בְּזָה דְלֹא אֲשַׁפְּחוֹן לְשׁוּם חַד מִרְבּוֹנוֹתָא שְׁיִפְרֵשׁ הַמְשַׁנָּה עִם וְכָל שׁוּם.

וְזֵה פְּלִיאָה שְׁהָרִי הַג"פ סִי קכ"ט סק"ז הִבִּיא בְּשֵׁם מוֹהֲרָש"ך ב' פִּירוּשִׁים בְּעֵנִין כ' חֲנִיכְתּוֹ שְׁבִהֶרַמְב"ם וְלִב' הַפִּירוּשִׁים הֵינּוּ חֲנִיכָה עִם כָּל שׁוּם אֶלָּא דְלִפְנֵי א' הוּי הַחֲנִיכָה כְּשֵׁם הָעֵינָקֵר דְבִיעֵבַד כְּשֵׁר בְּלֹא וְכָל שׁוּם.

ולפני' ב' אפילו דייעבד אינו פֿשר אַלאַ עם כָּל שׁוּם וּכ"כ בּס"ק ח' בְּשֵׁם מֵהֲרִיק"ש דּמ"ש וְאֵם פֿתּבּ חֲנִיכְתּוֹ כּו' אַדְלָעִיל קָאִי פֿשְׁתּבּ וְכָל שׁוּם כּו'. וְכֵן אֵיטָא בְּתִשְׁבֻּת הֲרַד"ךְ בֵּית ד' חֲדָר א'.

וּז"ל וְאֵפִילוֹ אִי נִפְקָא דְמֵאֵי דְתַנּוּן פֿתּבּ חֲנִיכְתּוֹ וְחֲנִיכְתּוֹ פֿשר הֵינּוּ לְעִיקְרוֹ קְמִינְרֵי שְׁהִיוּ פּוֹתְבִים ג"כ וְכָל שׁוּם כּו' וְכַדְמִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הֲרַמְבַּ"ם ז"ל יַעוֹ"ש עכ"ל. וּכ"כ עוֹד הֲג"פ סק"ז בְּשֵׁם הַפְּנִי מִשָּׁה ח"א ס' מ"ם דְּבַחְנִיכָא בְּלֹא וְכָל שׁוּם פֿסוּל אִפִּי דִיעֵבַד.

א"כ י"ל שְׁגַם הֲר"ן מְפָרֵשׁ פֿהֲרַמְבַּ"ם לִפ"ד הַפּוֹסְקִים הָאֵלּוּ דְכָתַב חֲנִיכְתּוֹ וְחֲנִיכְתּוֹ שְׁבַמְשָׁנָה מִינְרֵי עִם כָּל שׁוּם כּמ"ש הֲרַד"ךְ. וְעַ' לְקַמְן קָצַת רֵאִי לְזֶה מְלִשׁוֹן הֲר"ן בְּסוּף הַסּוּגִיא דְמְפָרֵשׁ פֿוֹ.

גַּם מִמ"נ לֹא הִבִּינוּתִי לִפ"ד הַמַּכְמ"א בְּהֲר"ן אִם שֵׁם דִּיהוּדָה בְּגִלִּיל חָשׁוּב פֿחֲנִיכְתּוֹ א"כ לִיתְכָּשֵׁר בְּלֹא כָּל שׁוּם פֿמּוֹ דּס"ל ז"ל בְּסִבְרַת הֲר"ן וְאֵם אִינוֹ חָשׁוּב פֿחֲנִיכְתּוֹ מִנ"ל דְּמֵהֵנִי אִפִּי עִם כָּל שׁוּם וְאִיהַ סוּפֵר אִיהַ שׁוֹקֵל לְשִׁקּוֹל שְׁשֵׁם דִּיהוּדָה בְּגִלִּיל עִם כָּל שׁוּם שְׁקוּל פֿחֲנִיכָא בְּלֹא כָּל שׁוּם עַד שְׁהֲר"ן יְכַתּוּב ע"ז בְּפִשְׁיטוֹת דְּלֹא גָרַע מִחֲנִיכְתּוֹ.

דממ"נ אִם לֹא גָרַע מִחֲנִיכְתּוֹ לִיתְכָּשֵׁר בְּלֹא כָּל שׁוּם. וְעַכְצ"ל דְּגָרַע.

וּא"כ אֲפִשֵׁר עִם כָּל שׁוּם נְמִי לֹא מֵהֵנִי פֿנ"ל. וְעַ' בַּמַּכְמ"א סס"י הַנ"ל שֶׁכ' לְתַרְזֵן.

וּמ"מ אִינוֹ מוֹכְרָח וְגַם זֶהוּ נִגְדַּד ד' הֲר"ן הַמְּפָרְשִׁים מִשְׁמַעוּתָם דְּשֵׁם הַטְּפֵל לֹא מֵהֵנִי פֿנ"ל. א"ו צ"ל דּס"ל לְהֲר"ן דְּלֹא גָרַע וּבַחְנִיכְתּוֹ נְמִי צָרִיךְ כָּל שׁוּם.

וְעֵינֵינוּ בְּהֲר"ן סוּף הַסּוּגִיא מ"ש בְּפִי דְּבָרֵי הֲרַמְבַּ"ם וּבַחְנִיכְתּוֹ כ' דְּכָשֵׁר וְאֲפִשֵׁר ג"כ שְׁאֲפִי לֹא כ' וְכָל שׁוּם אַלֹּא שְׁפַתְבּ שֵׁם הָרוּב בְּפִי מְגוֹרְשֵׁת גְּמוּרָה הִיא. הִנֵּה נִסְתַּפֵּק אִפִּי בְּשֵׁם רוּב בְּלֹא כָּל שׁוּם.

א"כ בַּחְנִיכָא נ' בְּנֻדָּי דְנִפְרֵשׁ עִם כָּל שׁוּם כּו' ע"ש הֵיטֵב. וּמֵאַחַר שְׁמִפְרֵשׁ פֿוֹ בְּהֲרַמְבַּ"ם אִין שׁוּם דְּחֻסַּק פֿלֵל שְׁנֵאָמַר שֶׁכ' פֿוֹן לְהַסְבָּרָא הֲרֵאשׁוּנָה דַּעכ"פ עִם כָּל שׁוּם הוּא כָּשֵׁר דְּלֹא גָרַע מִחֲנִיכְתּוֹ ר"ל דְּכָשֵׁר עִם כָּל שׁוּם.

וְאֲפִשֵׁר לְדַעֵה הַנ"ל אִם כ' הַטְּפֵל עִם כָּל שׁוּם נְמִי כָּשֵׁר וּכְמוֹ שְׁמַצִּינוּ סְבָרָא זֹו לְקָצַת פּוֹסְקִים דְּהִיא דְנִהַרְדַּעִי וְלֹא שְׁרָה וְכָל שׁוּם שְׁיֵשׁ לָהּ הֵינּוּ רַק לְכַתְּחֻלָּה וְכַמְבּוֹנָאָר בַּח' הֲרַמְבַּ"ן. אַבָּל מ"מ דּוֹקָא אִם כ' ג"כ וְכָל שׁוּם.

אַבָּל בְּשֵׁם הַטְּפֵל בְּלֹא כָּל שׁוּם נ' וְדָאִי דְפּוֹסֵל הֲר"ן לְדַעֵה הַא' שְׁבוּ. וּכ"ה ג"כ לְהַסְבָּרָא אַחְרוּנָה שְׁבוּ שְׁהוּא ג"כ דַּעֵתוֹ ז"ל מְדַסִּיִּם וְאֲפִשֵׁר ג"כ שְׁאֲפִי לֹא כ' וְכָל שׁוּם אִם כ' שֵׁם הָרוּב בְּפִירוּשׁ מְגוֹרְשֵׁת הִיא עכ"ל.

א"כ מְדַנְסְתַּפֵּק בְּכַתְבּ שֵׁם הָעֵיקָר לְבַד מְפָלֵל דְּבִשֵׁם הַטְּפֵל לְחוּד וְדָאִי פֿסוּל בְּלִי שׁוּם סְפֵק. שׁוּב מְצִאתִי רֵאִיהַ נְכוּנָה לְדְבָרֵי לְדַקְדָּק פֿוֹן מְלִשׁוֹן הֲר"ן דְּבִשֵׁם טְפֵל בְּלֹא כָּל שׁוּם פֿסוּל ג"כ לְסְבָרָא קְמִיִּתָא.

דְּהִנֵּה לְפִי הַסְבָּרָא אַחְרוּנָה נ' וְדָאִי דְשֵׁם דְּמִקּוּם פֿתִּיבָה עֲדִיף מִשֵׁם טְפֵל דְּאִילוֹ בְּשֵׁם טְפֵל פֿתּבּ בְּשֵׁם הֲרַמְבַּ"ם דְּפֿסוּל אִפִּי עִם כָּל שׁוּם וּל"פ עֲלִי וְשֵׁם דְּמִקּוּם פֿתִּיבָה מְכָשִׁיר עִם כָּל שׁוּם. וְהִנֵּה לְסְבָרָא קְמִיִּתָא נְמִי מְסַתְמָא פֿוֹן הוּא דְבָהָא ל"פ לּוֹמֵר דְּלְסְבָרָא קְמִיִּתָא שֵׁם טְפֵל עֲדִיף מְמִקּוּם פֿתִּיבָה זֶה וְדָאִי אִינוֹ וּא"כ פֿינּוֹן דְּלֹאוֹתוֹ סְבָרָא ג"כ שֵׁם דּמ"כ בְּלִי כָּל שׁוּם פֿסוּל.

א"כ כ"ש שם טפּל בלי פּל שום וכמש"ל. ועיין בג"פ דצ"ה ע"ב ס"ק ט"ו ע"כ מבואר שְׁתַּפּס בדברי הַר"ן כמ"ש ועיקר.

גם ברי"ו הביא סבָּרא דאם כ' שם אָחַד הגט פּסול משמע אפי' כ' שם העיקר ואף שכתב שהסבָּרא ראשונה עיקר מ"מ שא"פ לא כ"כ. גם דעת הרַאב"ד בהשגות פ"ג מה"ג הי"ג עמ"ש הרמב"ם ואם כ' תניכּתו ותניכּתה פֶּשֶׁר פי' והוא שְׁיָהָא רגיל בְּאוֹת' תניכּה יותר עכ"ל משמע דְּהָא לָאו הֲכִי אינו פֶּשֶׁר.

א"כ לפחות מוכח מכאן דשם הטפּל בלא פּל שום פּסול. וכ"כ המכמ"א שע"ד ס"ז בשמו: קיצור (מדברי הַר"ן מוכח דבכתב שם הטפּל בלא וְכָל שוּם וְדַאי פּסול.

ועם וְכָל שוּם הִבִּיא ג"כ דעת הרמב"ם דפּסול ודלא כהמכמ"א בפי' דברי הַר"ן גם מהרַאב"ד מבואר לפסול בכתב שם הטפּל): ד הפלל העולה שדעת הרי"ף והרמב"ם ע"פ משנ"ת בג"פ סי' קכ"ט ס"ק י"ו ורש"י והסמ"ק וריא"ז בש"ג והרמ"ה והרַאב"ד והרמב"ן והַר"ן לפי שני הסברות שהביא והריטב"א דאם כ' שם הטפּל לבד פּסול ומהן רובן חלוקים אפי' בשם העיקר לבד פּדלקמן א"ה.

ולפי סבָּרת הרמ"ה הוי ספּק מגורשֶׁת מדאורייתא. ונ' שדקדק פּו מלשון אינה מגורשֶׁת שבפרייתא (דל"ד ע"ב).

והוא מפרש שהכתיוב"הם במקום א' (כנ' מפרש"י וריא"ז וכ"ד הרי"ף והרמב"ם) ואינה מגורשֶׁת משמע דהוא מדאורייתא וע' בהרמב"ם רפ"י מה"ג וגם לסבָּרת היש מפרשים שבהר"ן י"ל פּו דלדידהו בכה"ג א"צ פּלל לתקנתא דר"ג.

אָלָא מדינא פּסול הגט ע"ש. א"כ י"ל שְׁהוּא מדאורייתא וְלֹא מְצִינוּ מְקִילִין בְּזֵה לְהִדְיָא רַק הַרְשָׁבָּא וְהַטּוֹר ורי"ו.

וגם בדעת הרשב"א יש דיעות חלוקות פּמשנת' למעלה ומלשון התוס' והרא"ש אין הכרח לזה ולו יהא דס"ל פּו כְּבָר כ' התה"ד סס"י רס"א דאפילו בספּק דינדים שפּסיקו טהור בְּכָל ספּק שְׁיָהָי' עכ"ז כ' וז"ל מאי דאשפּחנא בהדְיָא בפּסקי הגאונים לאיסור וְלֹא אֲשַׁכַּחנָא בפּסקי גאון אחר בהדְיָא להתיר אָלָא דַּיְקִינּוּ מִינֵי' בהוכחה דהכי סבר קשה לסתור בְּזֵה דְּבָרִים הַמְּפָרְשִׁים לְהִדְיָא עכ"ל.

א"כ אפי' אילו הִנֵּה מתלוקת כה"ג בדבר שְׁמַקְוִילִין בו בספּק שְׁקוּל הִנֵּה קָשָׁה לְהַקֵּל בְּכַה"ג שדברי רבנותא הנ"ל דבריהם מפורשים להחמיר ומד' התוס' וסיעתם ליכא רק דיוקא דס"ל להקל. מכש"כ שְׁהוּא בדבר עֲרֻנָה התמורה שחוששין בְּזֵה אפי' למיעוט הפוסקים נגד הרוב כמ"ש האחרונים בכמה מקומות ועיין בפּללים שְׁבַסוּף ג"פ שְׁאִין לְהַקֵּל.

אפי' את"ל שמהתוספות וסיעתם מוכרח דמקילין בשם הטפּל אין להקל נגד רוב הפוסקים הנ"ל. לכן נלע"ד שְׁאִפִּי' במקום עיגון אין להקל.

ודלא כהג"פ ס"ק י"א. וכ"פ הט"ז והב"ש וגם המכמ"א עם היות שפי' גם דברי הַר"ן להקל פּו"ל וגם ד' התוס' והרא"ש פי' להקל עכ"ז הַחֲמִי' למעשה שלא תנשא בגט זה משום דעת הפוסקי' הפוסלים הגט: (נת' שְׁאִין לְהַקֵּל בְּכַתֵּב שֵׁם הַטַּפָּל אפי' במקום עיגון גדול ודלא כהג"פ): ה אף מה שיש לכאורה לצדד להקל בנ"ד.

הוא ג' עננינים הא' אולי יש להקל בנ"ד אע"ג דרבק מיעוטא קרו לה שאסני' פיון שהן בית אביה וכיון שזהו שמה הראשון שמעריסה ניתן לה שם זה. הב' אולי שם שאנניא הוא קיצור השם משאסני' כמו שארקה או עכ"פ שערליו מן שרה דבכה"ג מבואר בפסקי מהרא"י סי' י"ב דאפילו בנשתפח שם שרה כותבים שרה א"כ בדיעבד י"ל דכשר אף שלא פתח המכונה שערליו א"כ אולי גם זה כן.

הג' אף את"ל דל"ד ממש לקיצור השם דבשערליו יש הברה גמורה מן שרה. משא"כ בסאסי שאנניא שאין בשאנניא רק שא מן שאסניא אבל ניא דשאנניא אינו מענין סניא דשאסניא א"כ משום הברה א' אין לקרותו לקיצור השם מ"מ י"ל אולי עכ"פ הנה פיוני לשאסניא דהיינו שאין שאנניא שם העצם רק שהוא פיוני לשאסניא לבד ואם כן גם בכינוי אולי יש להקל טפי פשלא כתבו.

ואף אם אפשר הוא פיוני ג"כ לשרה מ"מ אם עכ"פ אינו קובע שם לעצמו אולי יש לצדד להקל טפי. זהו מה שצריך לעיין בזה בעזה"ש א"ה: והנה אי משום שהן בית אביה דרגילא ביהו טפי מרגילנותה עם שארי בני עירה מצאתי בג"פ סי' קכ"ט ססק"ד שפסק דמסתברא דאזלינו בתר רוב העיר ולא מהני מה דרגילה טפי עם המיעוט יעו"ש (ונ"ל ג"כ לחזק דבריו דלא גרע מהא דאם הכתיבה והנתינה אינו במקום א' אע"פ שכ' שם א' לא מהני בדאסתחזק בתרי שמי.

ה"נ הרי הנתינה היא בכל העיר ולא בבית אביה לבד. א"כ בעינו השם הידוע לה בעיר ולא מהני שם בית אביה לבד.

דה"ל פלא כ' שם דמקום נתינה). ונידון שהוא שמה מעריסה.

לכאורה יש למצוא לזה פתח תקנה להתיר ממ"ש כאאזמו"ר הגאון נ"ע בתשובה דמסטיסלאוו וז"ל ולפ"ד הב"ש אפ"י בדיעבד פסול אם כ' שם הטפל לבד דלא פרמ"א וכ"פ הט"ז שם וכו' אלא דהתם מיירי בשם האיש והאשה.

אבל בשם העיר יש לצדד ולהקל בדיעבד משום דמסתמא נתיסדה העיר שנים רבות קודם שנתיישבו ישראל בתוכה ואז הנה שמה מסתמא מסטיסלאוו לחוד ומאחר שזהו שמה הראשון יש להכשיר בדיעבד כמו בגר*) בשם העכו"ם דכשר בדיעבד משום שזהו שמו הראשון כמ"ש הלבוש וכמבואר בתוס' ורא"ש שמה הביאו ר"ת ראיה למומר בשם ישראל עכ"ל הנהב.

וא"כ ה"ז בא ללמד ונמצא למד דכמו בגר מכשירין מה"ט לפ"ד הלבוש ה"נ בשאר איש ואשה אם כ' שם הטפל והוא ג"כ שמו הראשון יש לצדד להקל בדיעבד. ויש לדקדק לפי"ז הא דאמרי נהרדעי ולא שרה וכל שום שיש לה היכי מיירי אם שמה הראשון הי' שרה.

א"כ אמאי לא ואף את"ל דלכתחלה אפ"י בכה"ג שם השני עיקר יותר מ"מ דיעבד אמאי פסול. ואי מיירי בשמתחלה הנה שמה מרים ואח"כ בשתנה שמה מחמת חולי לשרה א"כ הרי בכה"ג כ' הפוסקים דכותבים שם השני קודם אפילו הוא מיעוטא א"כ אמאי ולא שרה כו' ויש לומר דמיירי כשמעריסה קרו לה שני השמות מרים ושרה ותפסו רוב העולם שם מרים עיקר כו'.

ואע"ג דשם שרה הוא ג"כ שמה הראשון. מ"מ אין מקילין אלא פששם הטפל דעכשיו הנה בתחלה הוא לבדו שמו הראשון.

משא"כ הכא דהנה שמה ג"כ מרים. אף יש לדקדק ע"ז דהיינו בג"פ סק"ד הביא פמה דינים מתשו' האחרונים ומפלגן הב"י (כמ"ש בב"י גבי חיים ביבנאטי ושמה אלגאריא' דאזלינו בתר

רנבא) ומהריב"ל באשה שמעריסה קרו לה שם א' ואח"כ קרו לה רנבא שם אחר כותבי שם השני לעיקר.

ועל הראשון כותבי דמתקניא כו' הרי ס"ל דלא מהני מה שהיה שמה הראשון בצירוף מה שגם עכשיו קורין לה מיעוטא הכי להחשיבו עיקר נגד השם השני דרנבא קרו לה הכי ופי' ג"כ לפי"ז עובדא דרנבא מרים ופורתא שרה שבגמ' היינו אפילו אם מעריסה היה שמה שרה ואח"כ שינו המון העם את שם הראשון אפי' שלא מחמת חולי וקרו לה בשם מרים אזלינן בתר רנבא וע"ש מה שחלק ג"כ על מהרי"ק שרש פ"ו וכן פסק במכמ"א שע"ד סי' ט"ו ונהביא פן בשם הרד"ך ומורו הר"ם והלבוש.

וא"כ אמאי פסקו להקל בגר שכ' שם א"י משום שזהו שמו הראשון הא זה לא מהני להחשיבו לעיקר ועדיין בטפילותו עומד. מיהו פבר כתבתי לעיל דהריב"ש סי' מ"ג פי' דלא הקילו רק כשפלל שם דישראל בכל שום שיש לי רק שהי' מקום להחמיר משום שעשה מהטפל עיקר וע"ז לא החמירו מפני שהשם ההוא היה מןחזק בו ראשון.

ולפ"ז צ"ל דגבי ופורתא שרה שבגמ' לא היה שרה לבדה שמה הראשון. ואפשר א"צ לזה כי בגר שאני דמלבד שהשם ההוא היה מןחזק בו ראשון עוד זאת שהרי ידוע לכל שהיה לו שם אחר כשהיה א"י.

משא"כ גבי מרים ושרה. וחילוק זה מתבאר מדברי מהרי"ק שרש פ"ו.

ואיך שיהיה עכ"פ בשם הטפל בלי כל שום אף אם היה שמו הראשון כנ"ד נ' דלא מהני דעד כאן לא פליגי גבי ולא שרה אלא כשכ' וכל שום. אבל בלא כל שום ודאי י"ל דפסול לכ"ע אף אם היה שרה שמו הראשון כמ"ש המכמ"א בשם הרד"ך וש"פ וכ"כ הג"פ בשם הב"י פנ"ל.

ועוד דהנה הראנ"ח ח"א סי' ל"ג דקדק מלשון הר"ן דאין להקל בכותב שם אחד אא"כ כ' שמו העיקרי לאפוקי אם שני השמות שקולים וכ' אחד מהן דפסול כמ"ש המכמ"א ש"ד סי' ז' בשמו וכן הג"פ ס"ק י"ב לא הקיל בכה"ג אלא אם כ' ג"כ וכל שום אבל בלא כל שום לא ע"ש.

ובנד"ז דמיעוטא קרו לה הכי אלא דזהו (* מוכן מעצמו כי כל מקום שגזפר בספר הזה גר או גרים קאי על זמן הקודם כשהיו גרים מותרים לישראל: שמו הראשון הנה לפי פוסקים הנ"ל חשוב טפל ועכ"פ לא עדיף משקולים: קיצור (שאין להקל בכותב שמה הטפל בלא וכל שום אפילו אם הוא שמה הראשון שמעריסה רק עכשיו נעשה טפל דרק פורתא קרו לה בשם זה): ו עוד יש קושא עצומה.

דהנה רבים מהראשונים ס"ל דאפילו כ' שם העיקר לבדו ולא כתב וכל שום הגט פסול כמ"ש להדיא הריא"ז בש"ג ר"פ השולח ונ"ל צריך לכתוב כל השמות שיש לו לאיש המגרש ולאשה המתגרשת שאם קוראין אותו בשני שמות בין שקוראין אותו בעירו בשני שמותיו כו'.

ואם כ' א' מן השמות בלבד ה"ז גט פסול עכ"ל ופי' המכמ"א שע"ד סי' ב' דמפרש מתניתין וגמ' דבראשונה היה משנה כו' התקין ר"ג כו' בין כשפתיבה ונתינה במקום אחד בין כשפתיבה במקום אחד ונתינה במקום שני השמות ואם כ' אחד מהן אע"פ שכתב שם העיקר ה"ז גט פסול וכ"כ הג"פ ס"ק ח' בשם הריא"ז ושהובאו דבריו פן בתשו' מהראנ"ח ח"א סי' ל"ג ובס"ק י"ו כ' שכ"ד הרי"ף והרמב"ם וכמ"ל.

וכן נלע"ד מלשון רש"י (דל"ד ע"ב) שלא נתבאר בדבריו שום משמעות שהפתיכה ונתינה אינן במקום א' ואילו הנה ס"ל כפי התוס' ה"ל לפירוש ובפרט בברייתא דתנא וגירש אשתו שביהודה בפשוטו שביהודה כו' את"ל דמייירי שהפתיכה הנה בגליל ונקא ה"ל לרש"י לפירוש פן א"ו סתמו בפירושו מייירי שהפתיכה ג"כ ביהודה.

ובהא א"ש מ"ש רש"י נאפי' נודע לאחר זמן כו'. דלכאורה מאחר שנודע קודם הנתינה שהרי כשפא ליתן הגט בגליל רואי' הפל שאין זה ששמו שבגליל א"כ אמאי פשר הלא עדיין לא נתגרשה עד שעת נתינה ועכשיו אתחזק בתרי שמי ועיין בג"פ ס"ק י"ו גבי הפירוש השלישי דכ' שהרשב"א וסה"ת והסמ"ג פוסלים בכה"ג ושכ"מ מלשון התוספות וכן פסק הוא ז"ל למעשה.

וא"כ קשה על רש"י מדוע יקיל בכה"ג. אבל לפמ"ש אתי שפיר דרש"י יפרש שהפתיכה ונתינה היא במקום אחד ולא נודע שיש לו שם אחר עד לאחר הנתינה.

ועוד ראיה לפי זה מהא דתנא פנותי' דרב אשי כו' יצא למקום אחר וגירש בא' מהן מגורשת והאמרת שם דגליל עמו כו'. והתם מייירי שהפתיכה הנה באותו מקום דאת"ל שהפתיכה הי' במקום אחר, א"כ תלוי בלא הוהחזק בשני שמות בשעת הפתיכה פנ"ל לפי התוס' וסייעתם אעכ"ל דבאותו מקום הנה הפתיכה והנה פשוט לשון וגירש משמע ששם הנה ג"כ הנתינה שאז שייך לומר וגירש וכיון שכן שהפתיכה ונתינה הנה במקום א' א"כ מה סייעתא לרב אשי מפאן ומגלן דמייירי בלא אתחזק דלמא באתחזק נאפ"ה ש"ד פינן דכתיו"נ במקום א' א"ו צ"ל דרב אשי אמר למילתא אפי' כשהפתיכה ונתינה היא במקום א'.

וכ"נ מלשון הרי"ף שהביא רק הא דרב אשי והשמיט הברייתא דיהודה וגליל והביא דגהרדעי דמייירי שכתיו"נ היא במקום א'. א"כ מסתמא רב אשי נמי מייירי בכה"ג שהרי לא נז' בד' רב אשי דמייירי שפתיכה ונתינה אינן במקום א'.

אעכ"ל דס"ל להרי"ף דבאמת ה"כ מייירי מתני' וברי'. ואע"ג דבירושלמי מבואר דמתניתין כשהי' ביהודה וכ' לגרש בגליל ס"ל להרי"ף ורש"י וסייעתם דש"ס דילן פליג אגירוש' דהא בברי' דילן נז' וכתב לגרש אשתו שביהודה כו' ולא נז' כ' בגליל לגרש ביהודה כו'.

וכ"מ מסוגי' הגמרא פנ"ל. ומש"ה השמיט הירוש'.

וכה"ג הוא בסוף פתובות במתניתין דש"ל ארצות לנשואין הביא שם הרי"ף תוספתא בד"א שהיה ביהודה ואירס אשה ביהודה כו'. והשמיט הירושלמי דמוקי המשנה בהיפוף דמייירי כשהי' מיהודה ונשא אשה מגליל כו'.

וכן הרמב"ם פי"ד מה"א הי"ז. ועכ"ל דמפרש כמ"ש המרדכי שם סי' ר"פ בשם ראב"ה דסתרן אהדדי התוספתא והירושלמי ופסק כהתוספתא דא"א לומר דס"ל כפי' הר"מ שבמרדכי שתירץ להשוות התוספתא והירושלמי.

דא"כ ה"ל להביא הירושלמי. ועוד דא"כ צ"ל דכשנשאה בגליל דהיינו שגם הנשואין הנה בגליל אין כופין אותה לצאת אחריו ליהודה כמ"ש המרדכי שם.

והרי הרמב"ם שם כ' בהדיא להיפוף. וכן מבואר בש"ע רס"י ע"ה ובחמ"ח שם סק"ב דהר"מ חולק על הרי"ף והרמב"ם וכ"כ הב"ש שם סק"ב.

והנה לשיטתם שם התוספתא והירושלמי שם מחולקים בפירוש המשנה דשם בענין כזה ממש
שמןחולקים הברייתא דכאן שבגמ' דגיטין (דל"ד ב') עם הירושלמי בפ"י המתניתין דלהירושלמי
מייירי משנתנו דגיטין ג"כ ע"ד שהעמידו המשנה הנ"ל דכתובות שהיה ביהודה וגירש בגליל כו'
ולהברייתא דכאן מייירי משנתנו דכאן שהיה ביהודה וגירש ביהודה וכמו המשנה דכתובות לפי
התוספתא.

ופשיטא דיש לדחות הירושלמי מקמי ברייתא שבגמ' במכש"כ ממה שדחו הירושלמי שם מפני
התוספתא אף שלא הובאה בגמ' וכ"נ מלשון הרמב"ם שלא חילק כלל בין פתיבה ונתינה במקום
אחד או לא וכן מצאתי בבבאור בג"פ סי' קכ"ט ס"ק ט"ז שהוכיח מזה שכ"ה דעת הרי"ף והרמב"ם
וכמש"ל ודלא כהמכמ"א שע"ד סי' ב' שפי' בהרי"ף והרמב"ם פי' דחוק וזר מאד לומר דהברייתא
פליגי על מתניתן ושיש לדחות הברייתא מהלכה מה"ט יעו"ש שכ"ז זר ודחוק בתכלית.

והנה הרמב"ן אף שפסק פהירושלמי דמקילין פשהיה ביהודה וכ' לגרש ביהודה עכ"ז כ' דדוקא
פשהיה ביהודה אין קורין אותו בשם דגליל. אבל אם מיעוט קורין אותו פאן בשם אחר אינה מגורשת
כנ"ל.

והרמ"ה שבטור סי' קכ"ט מבואר דס"ל ג"כ פן שהרי פסק בכ' שם הטפל עם כל שום הוי ספק
מגורשת לכל הפוסקים כש"כ אם כ' הטפל לבדו. ועוד הא דספק מגורשת אי אפשר להוציא מהא
דנהרדעי לחוד אלא מברייתא דתניא אינה מגורשת כו'.

וא"כ צ"ל דמפרש שכתיו"נ במקום א'. וא"כ אפילו פתב שם העיקר ולא כ' הטפל אינה מגורשת
דהא בברייתא מייירי אפי' פתב שם דיהודה ביהודה ודאי עיקר גמור (ועדיף אפילו מהשם
שהרוב קורין לו לדעת הרמב"ן הנ"ל ודו"ק).

אפ"ה הוי ספק מגורשת. ומ"ש הטור ס"י קכ"ט בשמו ואם כ' שם הטפל בפרט וכולל שם העיקר
הוי ספק מגורשת עכ"ל אין להוכיח מזה דבכותב שם העיקר לבדו אינה ספק מגורשת דזה אינו
דגבי שם טפל אע"פ שכ' וכל שום על שם העיקר הויא ספק מגורשת.

אע"ג דבשם עיקר כה"ג פשכתב וכל שום פשר גמור הוא וא"צ לבאר השמות בפירוש אבל כשכ'
רק שם העיקר ולא כלל דטפל בנכל שום י"ל דג"כ הוי ספק מגורשת. ואדרבה י"ל שזה חמור
יותר מדין פתב שם הטפל וכלל העיקר בנכל שום דאזי י"ל שעכ"פ קיים תקנת ר"ג שיהא פותב
איש פ' וכל שם שיש לי רק שלא קיים מ"ש נהרדעי מרים וכל שם ולא שרה וכל שם.

ואפ"ה הוי ספק מגורשת כש"כ וק"ו פשכתב העיקר בלא וכל שום שלא קיים תקנת ר"ג וע"ז
אמרו בהד"א בברייתא אינה מגורשת ולפירושם מייירי אף שהפתיבה ונתינה במקום אחד כנ"ל
וכן נראה מדברי רבינו ירוחם נכ"ד ח"ב דלאחר שהביא בשם התוס' אבל אם הוא ואשתו הם
במקום אחד והחזקו לו באותו מקום שני שמות מגרש באיזה מהם שירצה פתב ויש אומרים
דאינה מגורשת אם גירש באחד מהן כל זמן שיש לו ב' שמות עד שיכתוב אני פ' וכל שם שיש
לי וראשון עיקר עכ"ל.

ופירש אם גירש באחד מהן היינו ודאי אפילו בשם העיקר דרובא קרו ליה הכי יעו"ש דבכה"ג
מייירי התם. וע"ז כ' וכ' התוספות כו' מגרש באיזה מהם שירצה והיינו אפילו בשם הטפל וממילא
דלהי"א דאינה מגורשת אם גירש באחד מהן היינו אפילו בשם העיקר וזה פשוט ומבואר להמענין
שם ברי"ו.

והיינו דעת הרמ"ה. והטעם מוכן עפמשנ"ת דהתוס' מפרשים הברייתא שהכתיבה ביהודה והנתינה בגליל כמ"ש בירושלמי.

אבל הי"א מפרשים כפשוטו דהכתיבה והנתינה שניהם ביהודה או בגליל. ואפשר פ"א אינה מגורשת דעשאהו פאלו הגט אינו פלום וכמו שפ"א הרמ"ה כה"ג בענין הנה במזרח וכ' במערב שהוא ג"כ פסולא דרבנן ששינה מקום עמידת העדים.

ואפ"ה כ' הטור סי' קכ"ח בשם הרמ"ה שאפילו נשאת תצא כו' ועיין בב"י שם. ואדרבה בשינה שמו שמדרבנן דהיינו דין הברייתא דכאן החמירו שם התוס' יותר לומר שע"ז אמרו שם במתניתין שינה שמו ושמה כו' תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה.

וזהו ג"כ ענין אינה מגורשת שאמרו בברייתא (דל"ד ב'). אלא דלהתוס' מייירי כ"ז בשיש לו שני שמות בשיני מקומות ולהרמ"ה דאפילו בשיש לו שני שמות במקום א' דינא הכי.

ובכה"ג אמרה הברייתא אינה מגורשת. א"כ לפי"ז י"ל דהיינו ע"ד הנזכר במשנה שם שינה שמו ושמה כו' לפמ"ש הפוסקים דבפסולא דרבנן מייירי.

מיהו בלא"ה יש מפרשים דהתם מייירי רק בפסולא דאורייתא. לכן אין להחמיר כ"כ בשיש לו שני שמות במקום אחד לתפוס ע"ז דין המשנה דשם דשינה שמו ושמה כו'.

כיון גם להתוס' והרשב"א דמייירי בפסולא דרבנן לא מייירי בכה"ג. והנה הסמ"ק סי' קפ"ד כ' ובעל שיש לו שני שמות חלוקין כו' ודוקא היכא דאתחזק כו' עכ"ל.

ולא חילק פלל אם הכתיבה במקום אחד והנתינה במקום אחר או שהפל במקום אחד משמע ג"כ דמפרש סוגיית הגמ' דאף כשהכתיבה ונתינה במקום אחד מייירי וכמ"ש הריא"ז וכמ"ש במכמ"א לפ"ז אם כתב שם העיקר לבדו ג"כ פסול כדמוכח מברייתא הנ"ל.

והנה גם הר"ן ז"ל נסתפק בכ' שם העיקר לבדו אם הוי מגורשת או לא כמ"ש ואפשר כו' מפלל דמספקא ליה פנ"ל. נמצאו למדים שדעת הרי"ף והרמב"ם ורש"י והרמב"ן לסברא קמיייתא והריא"ז בש"ג והסמ"ק וכו' דעת הרמ"ה דאפילו כתב שם העיקר פל שלא כ' ג"כ שם הטפל או וכל שום הגט פסול (או אינה מגורשת להרמ"ה פנ"ל) והר"ן ג"כ ספוקי מספקא לי' בזה.

וכיון שכן קשה אליבייהו מהא דגר שכתב שם א"י דהגט פשר משום דזהו שמו הראשון דעכ"פ לא עדיף משם שהוא העיקר ונהרי לדידהו פל שלא כתב פל שמותיו הגט פסול. והן אמת שבג"פ ס"ק כ"ט כתב בשם הרד"ך דמדהשמיטוהו הרי"ף והרמב"ם לתוספתא זו דגר ש"מ דס"ל דלית הלכתא פנותי' אכן כתב מדפסקה הרב"י בש"ע ש"מ דס"ל דהלכתא פנותי'.

וא"כ צ"ע ליישב מ"ש משם עיקר דפסול. וא"כ כש"כ לכאורה שם א"י דגר: ז והנה הג"פ כ' שם דמהרד"ך פ"א התוספתא גר ששינה שמו לשם א"י וגירש בו פשר דה"ק דהגר הנה שינה שמו קודם שנתכתב הגט והי' נקרא בשם א"י אחר שנתגזיר והואיל ורצה גר זה לקרוא שמו בשם א"י אחרי שנתגזיר אם כבר גירש בו פשר.

ושוב כ' דלפי הנסחא אשר מצא ברא"ש שאין פתוב בה וגירש בה אלא גר ששינה שמו לשם א"י פשר משמע דלא איירי בשינה שמו קודם שכתב הגט אלא שבגט כ' שמו פן איירי ע"ש.

וכן הסכים הג"פ שכ"מ מכל הפוסקים פ"י תוספתא זו. ובתוספתא שלפנינו הגירסא גר ששינה שמו בשם הא"י פשר וכן אתה אומר בגיורת.

וראיתי בחי' הרמב"ן פרק השולח שהביא התוספתא כמ"ש. וכתב שמנה הביא ר"ת ראיה דבכ' שם א' לבד סגי ונדחה שי"ל דהיה בגר שחתם עד שרו וסיפא שנויה היא בפ"א.

ושרו ט"ס הוא וצ"ל וחתם עד שנו וא"כ יפלא סיפא וכן אתה אומר בגיורת וצ"ע. ולכן נדאי לשטתם צ"ל דהיה דגר מייירי שכתב וכל שום וכמ"ש הריב"ש וכמ"ש"ל.

אף עוד אפשר לומר לדברי האומרים דהא דתנן פרק המגרש פתב תניכחו ותניכחו פשר היינו אפילו בלא וכל שום. וצ"ל מ"ש משם עיקר להאומרים דפסול אם לא כ' וכל שום ליכלל שם הטפל.

ובג"פ סק"ז כ' בשם הדרושה דהוכיח דתניכא עדיפא משם עיקר ואפשר הטעם פי מלבד זה דמייירי בתניכא מפורסמת דהוי כמו שם העיקר כו'. אף טעם זה אינו מספיק מדוע תהיה עדיפא משם העיקר כו'.

ולכן אפשר לומר עוד זאת משום דאין דרף לקרוא פן לאיש במילתו ולאשה בעריסה בתניכא כמ"ש מהרי"ק ש' פ"ו איש לא נעזב שלא יהיה שם בלה"ק כו' באופן שכל מי שיש לו תניכא נדאי יש לו עוד שם המובהק.

וא"כ פשכותבים התניכא בגט והוא ניכר ביה הרי ידוע מי המגרש אע"פ שלא נכתב השם המובהק דה"ל פאילו כ' וכל שום פי בלא כל שום נמי ידוע שיש לו עוד שם. ולפ"ז היה דגר שכתב שם א"י נמי יש לדמותו לתניכא פי כשיראו בגט שם א"י ידעו הפל שמסתמא יש לו עוד שם דישראל שאין א"י עשוי לגרש כו'.

משא"כ אם כתב עיקר השם ולא כ' שם הטפל י"ל שמא אין לו עוד שם כלל כ"א העיקר לבד א"כ ל"ד פנכתב וכל שום. ולפ"ז י"ל אם כתב העיקר ולא כ' התניכא פסול אם לא שכל מי שיש לו עיקר שם זה יש לו תניכא זו כגון אצלנו דוב בער.

זאב וזאלי. אבל ביהודה אם לא כתב ליב פסול שיש יהודה שאינו נקרא ליב כלל.

אף לדברי האומרים דתניכא לא מהני בלא וכל שום י"ל ג"כ הטעם בטוב והוא דאף אם נאמר דמתמת שנתכתב רק תניכא ה"ל פידוע שיש לו ג"כ עוד שם העצם ג"כ עכ"ז לא דמי ממש לכל שום דהתם ע"י שנתכתב כל שום ה"ז ממש פאילו כתוב השם שהוא בגט.

משא"כ הא דמתתניכא ידעין שיש לו עוד שם. עכ"ז הרי אין כתוב בגט שם שהוא כלל.

ואנן בעינן שיהיו שמותיו מפורשים בגט וע"י כל שום ה"ל פאילו כתוב כל שמותיו בגט. והנה גם לסברא הראשונה צ"ע מה שהולידו הפוסקים למומר לע"ג שכתב שם דינהדות לבד פשר מגר.

הא יש חילוק דבמומר לע"ג כשכתב שם דינהדות אין מוכרח שיש לו עוד שם דא"י דמנלן שהוא מומר לע"ג א"כ אין ניכר בגט מי המגרש. עיין ריב"ש סי' מ"ג שאין ניכר מתוך הגט כו'.

מיהו באמת הרבה אין מקילין בלא כל שום והמקילין אפ"ל משום דאין להזכיר שם דעכומ"ז כו' ובכה"ג לא התקין ר"ג כו'. וסמך לדבר עיין במשנה שלהי ידים קובל אני עליכם פרושים שאתם כותבים המושל עם משה בגט כו'.

וְשֵׁם דְּעוֹ"כ י"ל לְפִירוּשָׁם ג"כ אֵין לְכַתּוּב וְדו"ק. וְהִנֵּה בּג"פ ס"ס"ק ט"ז כ' בְּחִנּוּכָה לֹא תִיָּקֵן ר"ג
וְעִי' מֵהֵרִי"ק ש' פ"ו דְּדוֹקָא יוֹסֵף וַיּוֹחֲנֵן שְׁהֵם ב' שְׁמוֹת.

וּלְפַמ"ש אֵין מְוַכְרַח וְהַמְשַׁנָּה כְּפִשְׁטָה כְּנ"ל. אָבֵל אִם כ' הָעֵיקָר וְלֹא כ' הַחֲנִיכָא פְּסוּל כְּנ"ל.

לְפִי"ז בְּטָלוּ הַג' צְדָדִים הַנִּזְ"ל לְהַקְל בְּנ"ד דְּמִשּׁוּם שֶׁהוּא שֵׁם מְעַרְסָה מ"מ גָּרַע מְעִיקָר הַשֵּׁם. וְכֵן
לֹא הָיָה שֵׁם דְּנַעֲרוֹת דְּבַפְסָקִי מֵהֵרִא"י ס' ו' גַּבִּי יְחֻזְקָאֵל קֵהִיס"ל חֲזִיִּים קוּחַהֲרִיִּים מְרַדְכִי מַעֲרַהֲל
אֵלוּ הַפְּנִינִיִּים קְרוּבִים ג"כ לְלִשׁוֹן עֲבָרִי.

אָבֵל מ"מ אֵינָם קִיצוֹר לְשׁוֹן פְּגוֹן יַעֲקֹב יַעֲקֹב יַצְחָק חֲקִנָּן. דְּחַד מוֹצָא אֵינּוֹן כו'.

וְעֵינָן בּג"פ ס' כ"ט ס"ק ס"ט וּבב"ש ב"ש"א אוֹת א' הִבִּיאוּ שְׁנִחְלָקוּ הַחִיבּוּרִים בְּעִבְרָמָן אִם
חָשׁוּב קִיצוֹר הַשֵּׁם מֵאַבְרָהָם אִם לֹא שְׁהַמְקִילִים פְּתָבוּ מִשּׁוּם דְּדוּמָה בְּשֵׁנֵי הַבְּרוֹת לְעִיקָר הַשֵּׁם
א"צ לְכֹתְבוּ.

וְהַמְחַמְרִים מִשּׁוּם שֶׁאֵין הַנְּקֻדּוֹת שְׁוֹת וּמִסְקוּ לְהַחְמִיר. וּבנ"ד שְׁאֲנִיָּא אֵין בָּהּ רַק הַבְּרָה א'
מִשְׁאֲסִיָּא הֵינּוּ שְׁא וְאַח"כ הַסְמָךְ מְפָסִיק וְדוּמָה קָצַת לְאַשְׁר אַנְשִׁיל דְּמִסְקוּ שְׁצָרִיף לְכֹתְבוּ מֵה"ט
שְׁהַנּוּ"ן מְפָסִיק.

וְהַסְמָךְ עִם הַנּוּ"ן אֵינָם מְמוֹצָא א'. וְאַפְ"י לְהַט"ז דס"ל דְּדִי בָּמָה שְׁיִישׁ הַבְּרָה א' בְּעִיקָר הַתִּיבָה כְּמוֹ
חֲקִנָּן וַיַּצְחָק הֵינּוּ כִּי חָק הוּא הַבְּרַת שְׁנֵי אוֹתִיּוֹת מְוַרְגְּשִׁים.

מִשָּׂא"כ שְׁא אֵין רַק הַבְּרַת שִׁין וְאַפְשָׁר דוּמָה לְנַפְאָתָהּ תְּפָאָתָהּ שְׁבַגְמָרָא וְעוֹד פִּינּוֹן דְּשְׁאֲנִיָּא הוּא
כִּינּוּי ג"כ לְשָׂרָה עַפ"י רוּב וְשְׁאֲסִי עַכְשָׁיו קוּבַע שֵׁם לְעַצְמוֹ כַּמ"ש הַט"ג וְכֵן הוּא בְּאַשְׁה זֹ
דְּמַעְרִיסָה נִק' שְׁאֲסִיָּא.

א"כ וְדֹאֵי יֵשׁ לְכֹתְבוּ אִפִּי אִם הִנֵּה מְמַשׁ קִיצוֹר הַשֵּׁם כַּמ"ש הַלְבוּשׁ גַּבִּי שְׁלֵמָה הַמְּכֹנָה זְלָמָן
הוּבָא בּג"פ וּב"ש וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא כִּינּוּי אֵין לְהַקְל כְּנ"ל. וְעוֹד שְׁאֵין כִּינּוּי לְשְׁאֲסִיָּא אֲלֵא לְשָׂרָה וְגַם
שְׁאֲסִיָּא י"ל שֶׁהוּא כִּינּוּי לְשָׂרָה אֲלֵא שְׁזוֹ נִקְרָאת מַעְרִיסָה כֵּן.

א"כ שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת בְּעֵרְףָא א' זל"ז כִּיּוֹסֵף יוֹחֲנָן. וּמ"מ בְּמִקּוּם עֵיגוֹן גְּמוּר אֲפָשָׁר לְהַקְל מִשּׁוּם
דְּהַתּוֹסְפוֹת וְסִיעָתָם יֵשׁ לָהֶם סִיעַ מְפֻרָשׁ מֵהִירוּשָׁלַיִם דְּמוֹקִי מִתְּנִיתִין בְּשֵׁהַכְּתִיבָה בִּיהוּדָה
וְהַנְּתִיבָה בְּגָלִיל.

אָבֵל כַּשְׁכַּתִּיו"נ בְּמִקּוּם א' לֹא נִתְבָּאָר מִזָּה דְּאֵינָה מְגוֹרְשָׁת דִּיעֲבַד ע"כ בְּמִקּוּם עֵיגוֹן גְּמוּר יֵשׁ
לְסִמְנָף ע"ז. וְכֵינּוֹן שְׁנַהֲגוּ כֵּן ע"פ הַתּוֹסְפוֹת וְהַטּוּשׁ"ע יֵשׁ לְאִמֵּר עוֹד צַד עַפְמ"ש ב"ש"ג בְּפָרָק
הַסְפִּינָה גַּבִּי אַגְרָדְמִים אָף שֶׁהַכְּנָה"ג כ' דְּהַרְשָׁב"א בְּתִשּׁוֹ' ס' אֶל"ף ק"צ פְּלִיג ע"ז מ"מ לְסִנְיָף
בְּעִלְמָא יֵשׁ לְצָרְף ג"ז פִּינּוֹן מְדֹאֹרִיָּתָא וְדֹאֵי מְגוֹרְשָׁת וּא"כ הַחֲשָׁשׁ מִתְקַנַּת ר"ג ע"ז יֵשׁ לְצַדָּד
מִטְעָמוֹ דְּהַש"ג וְעוֹד וְעִיקָר פִּינּוֹן מֵהִירוּשָׁלַיִם יֵשׁ סִיעַ לְזָה כְּנ"ל: עֵינָן ט"ז ס' כ"ט ס"ק כ"א אִם
יֵשׁ לְעִיקָר הַשֵּׁם כִּינּוּי אַחַר כו' אֵינּוּ זְלָמָן הַפְּתוּב בְּגַט כו' וּס"ק כ"ב דֹּא"כ יַצְחָק חֲקִנָּן כו', אִא"כ
יֵשׁ לְכִינּוּי ב' שְׁמוֹת שֶׁל קִדְשׁ כו' וּס"ק ל"ה שְׁאֵם יֵשׁ שְׁנֵי כִינּוּיִם לְשֵׁם א' כו' וְעַב"ש גַּבִּי אֵיזִיק.

וְהִנֵּה ר"ג הַתְּקִין לְכַתּוּב כָּל שׁוּם וְלֹא דִי בְּשֵׁם א' אִפִּי הָעֵיקָר אִם לֹא נִרְמַז שְׁיֵשׁ לוֹ עוֹד שֵׁם אַחַר
וְכַשְׁנִרְמַז סְגִי אִפִּי א"י מֵהַשֵּׁם. דְּלַעַז לִיכָא וְגַם נִיכָר מִי הַמְּגַרְשׁ ע"י שְׁמִבְּנֹאָר שְׁמוֹ הַא' בְּפִי
וְיָדוּעַ הוּא בְּשֵׁם זֶה וְעַל שְׁיֵשׁ לוֹ עוֹד שֵׁם נִרְמַז כָּל שׁוּם.

והקדשו הפוסקים דעל קיצור השם א"צ לרמזו. והטעם י"ל דל"ד לשאר שם טפל שפשאין רמז עליו בגט לא נתבאר בטוב מי המגרש אע"פ שכ' עיקר שמו פינן שיש לו עוד שם ולא נרמז י"ל שאינו זה אלא אחר שיש לו רק שם זה ועי' מכמ"א דהנה פתצי השם כו'.

משא"כ שם דנערוה הנה לי' פאילו נכלל בהעיקר שבכלל ר' ק'. אע"פ שיש מי שיש לו העיקר ואין לו שם דנערוה שהרי יש יצחק שאינו נק' חקנן וא"כ יאמרו שהוא המגרש ולא זה אין לחוש דא"כ פשנכתב וכל שום יאמרו שהוא יוסף ששמו ג"כ שמעון לא יוסף ששמו יוחנן אפ"ה אין פסול כל ש"ל שזהו רק פשלא נכתב כ"ש ה"ל פנדאי שאינו נק' יוחנן וא"כ לא זה הוא.

וה"נ גבי קיצור השם דה"ל פנכלל בתוה השם ודומה לנכתב וכל שום. ולכן פשלא כ' הקיצור לא ה"ל פאילו נדאי אין לו קיצור השם פינן שבכלל ר' ק'.

ואע"פ ש"ל שזהו אין לו קיצור. דומה לנכתב כל שום ש"ל ג"כ ששמו שמעון ולא יוחנן פנ"ל ואפ"ה אין לחוש.

וצ"ע דמ"מ ל"ד לכל שום פינן ש"ל שזהו אין לו שם נערוה כלל וא"כ לא נתבאר כ"כ שזה המגרש. וצ"ל דס"ל דר"ג לא התקין אכה"ג פינן אפילו מי שמפיר המגרש בשם דנערוה לבד עכ"ז פשיראה בגט העיקר שמו יבין ש"ל שזהו פינן שעל פרחנן הפינוי נמשך משם מובהק.

משא"כ יוחנן לא נמשך מיוסף. וז"ל המכמ"א שע"ד סי' ח"י דליכא צד לעז בדבר הזה דהמכירו בשם מואל פשיראה בגט פתוב שמואל לא יבא לומר שהוא אחר אלא ידוע וניכר הוא לכל דהוא אותו האיש הנקרא מואל עכ"ל.

ועוד דכל מי שיש לו שם דנערוה זה ידוע ומוכרח שיש לו שם העיקר שמי שנקרא מואל ע"כ עיקר שמו שמואל. א"כ פשוואה בגט שמואל והוא מפירו בשם מואל נדאי יאמר דהוא זה.

לפ"ז א"ש סברת ט"ז דאם יש לכינוי שהוא קיצור השם מקור שני כמו יעקב יעקל במקום שגם אליקים מכוונה יעקל. א"כ מי שמפיר המגרש בשם יעקל לבד ובגט פתוב יעקב לבד אפשר לא יכריח מן הגט שזהו המגרש ולומר דעל פרחו יש לו שם שבגט שהרי יש יעקל שאינו נקרא יעקב כלל כ"א אליקים (ומ"מ לפמ"ש המכמ"א גם ע"ז אין לחוש).

וכ"מ בט"ז ס"ק כ"ב דאינו חששא גמורה. שהרי כ' דעכ"פ אין לחוש כו' משמע דאפי' בכה"ג אין חששא באמת.

ועוד דרוב יעקל הוא יעקב). אבל במה שיש לעיקר השם פינוי אחר אין לחוש כלל.

פינן דעכ"פ מי שמפירו בכינוי זה יבין דעיקר שמו הוא מה שכ' בגט דאל"כ גם פשאין לו פינוי אחר הרי עכ"פ המפירו בהפנוי לבד לא יכריח שוודאי זהו שמו של זה דדלמא הוא שמואל שאין לו פינוי מואל.

אלא דלקה לא חיישינן פינן עכ"פ מוכרח ששמו שבגט זהו שם של המגרש ג"כ. ואין להקשות א"כ חיים קחריים למה צריף לכתוב הפינוי בפסקי מהרא"י סי' ו'.

הא על פרחו מי שמפירו בשם הפינוי לבד יבין דיש לו עיקר השם דזה לבד לא סגי פינן שאין בו ממש הברת חיים. א"כ אין מוכרח מקחריים דשמו חיים.

משא"כ ממזאל מןכרח דשמו שמואל וזהו עיקר הטעם וכמש"ל בשם המכמ"א: מ"ש מהרי"ק ש' פ"ו הפל יודעים שיש לו שם אחר כו' צ"ע דלא עדיף מן שרה וכל שום שנו' בפ"י כל שום ואפ"ה פסול דתרתמי בעי' שיתכתוב עיקר שמו ושיתרמו שיש לו שם אחר.

א"כ נהי דהא דהפל יודעים הוי פוכל שום אפתי לא נכתב העיקר. וצ"ל דגבוי ולא שרה וכל שום היינו רק לכתחלה.

מיהו י"ל מה שהפל יודעים כו' לא דמי לוכל שום פדלעיל: סימן קצא בענין שהבעל החזיק א"ע במתניכם בשם יחזקאל בן מרדכי יעקב וכו' נכתב בכתובה וכעת שהיא בא לגרש אשתו והיא עכשיו במק"א אומר ששמו הי' מעולם משה ושם אביו יעקב ואח"כ ע"י איזו הכרח שינה את שמו יחזקאל ואת שם אביו מרדכי יעקב וכו' נקרא עכשיו בפ"י פל: לכאורה צריך לכתוב יחזקאל בן מרדכי [יעקב] וכל שום דאית לי ולאבתי.

פי לכתוב השם שאומר שפן הנה נקרא י"ל אין לכתוב ע"פ עצמו (וע' ב"ש סי' קכ"ט סק"ב) כמ"ש בש"ע סי' קכ"ט ס"ג. מיהו בג"פ שם ס"ק י"ב משמע שי"ל דנאמן בכה"ג וכתב פן בשם מהרי"ק שרש פ"ו וראיה לזה ממ"ש התוספות רפ"ק דגיטין (בדף הראשון ע"ב) סד"ה דאתויה ב"י תרי.

וליהו לא חיישינן שפא החתים במזיד עדים פסולין פינו דשלח לה גט פדין עשאו דאינו חשוד להכשילה עכ"ל. וכ"כ הרא"ש שם סי' ב' בשם הירושלמי אומר ר' אבין אינו חשוד לקלקלה בידי שמים כו' וכ"כ הר"ן שם ד"ה ורבא אומר.

והרשב"א שם ד"ה הא דאמרין דאתויה ב"י תרי. וא"כ כמו כן אין חשוד לקלקלה בשמו לומר שקר שיש לו עוד שם משה מה שפאמת אינו דא"כ מקלקלה בידי שמים וע"ז אינו חשוד.

והא דחיישינן בגמרא פרק ג"פ (דף קס"ז ע"ב) וליחוש דילמא כתב גיטא ואזיל ממטא לה לאתתא דהאיף. שם הוא עסק שירויח ממון.

משא"כ הכא שידוע ודאי שאיש זה מגרש את אשתו. א"כ אין פאן החשש רק שיקלקל אשתו בידי שמים וע"ז אינו חשוד.

אף קשה דהא בש"ע סי' ק"כ סעיף ג' משמע אע"ג שפכירים שנה איש של אשה זאת וזאת אשתו צריף לידע ג"כ שפן שמו ושמה. ולמה לא יהיה הבעל נאמן בעצמו לומר שפן שמו.

מאחר דאינו חשוד לקלקלה בידי שמים. וי"ל דהנה מקור הדין מהנמוק"י הובא בב"י סי' ק"כ ד"ה וכותבין לו גט.

ופי' הב"י הטעם וז"ל פלומר דאם אינו מכיר שם אע"פ שהוא מכיר אותם לא יכתוב דחיישינן שפא החליפו שמותם וכתוב גט לאשת חבירו כו' עכ"ל וזה לא שייך בנד"ז דידוע שאין המכונן רק לגרש אשתו זאת ואח"כ ישאר הגט בידי חב"ד ויקרעו אותו פנהוג וליכא חשש שייגרשו אשת חבירו.

והנה אף אם נאמן יש תקנה בשמו לכתוב משה דמתקרי יחזקאל אבל שם אביו לכתוב יעקב דמתקרי מרדכי יעקב אינו נכון שהרי אינו נקרא פלל מרדכי יעקב פי אם בנו זה חותם א"ע פן ונקרא פן לתורה ולא פל פמיניה להחזיק שם לאביו פינון אביו אינו נקרא רק יעקב לבד כמ"ש בתשו' מהריב"ל סוף ח"ב סי' צ' ועיין מזה בג"פ סי' קכ"ט סעיף י' סס"ק מ"ט שכתב סוף דבר

הנה ראשונים גם אחרונים נחלקו בדין זה דשינה שם אביו והחזיק בשם השינוי ועמדה ונשאת אם תצא או לא תצא עכ"ל.

ובס"ק נ"ג פתב ונראה לי דאף למ"ד דמהני חזקה לשם אביו היינו היכא דמת אביו אבל אם אביו בחיים ואינו רוצה שיקראו אותו אלא בשמו האמיתי נראה לי דלכ"ע לא מהני חזקה עכ"ל. ועיין מזה ג"כ בב"ש ס"ק כ' וע' מזה ג"כ במכמ"א שע"ד סי' כ"ז כ' ג"כ וז"ל ואיך שיהיה לדעת הרא"ש אפילו פשהחזיק שם אחר לאביו וגי'רש בו הגט פסול וכ"ד מהרא"י בכתב"י סי' קל"ח עכ"ל.

נמצא לפ"ז פיון שאביו שמו יעקב והוא החזיק שם אביו מרדכי יעקב א"כ אף אם יכתבו בהגט בן יעקב דמתקרי מרדכי יעקב י"ל ג"כ נקרא שינוי שם אביו לדעת הרא"ש ומהרא"י וסיעתם. אף שהם מיירי שכתב רק שם השינוי לבד מ"מ נראה דאין לחלק וכש"כ אם אביו בחיים.

ע"כ לכאורה צריך לכתוב שם אביו רק בן יעקב לבד. ולא דמתקרי מרדכי יעקב והיינו לכתוב משה דמתקרי יחזקאל בוייעקב.

וכ"ז אם נחליט שהוא נאמן לגמרי לומר שכן הי' שמו ושם אביו וגם עכ"ז ישאר דוחק קצת מה שלא יזכר בהגט השם שהחזיק לאביו ולא נצא י"ח הפוסקים דס"ל שהשם שהחזיק לאביו ג"כ ענין הוא.

ובפרט שפמחניכם ידוע רק השם שהחזיק לאביו. ע"כ עלה על דעתי תקנה לזה.

שיכתבו וכל שום. שאף שאנו אין נוהגין כלל לכתוב וכל שום.

והט"ז ס"ק כ"ט החמיר מאד אם פתב וכל שום לומר דהגט פסול לגמרי יעו"ש. מ"מ הרי הב"ש רס"י קכ"ט ס"ק ב' פסק וז"ל ואם ידוע במ"כ דיש לו שם אחר במ"נ ואינו ידוע השם פסק בט"ז דכותבים שם מ"כ וכל שום אף לדין דאין כותבין וכל שום מ"מ בכה"ג כותבים עכ"ל.

וצ"ע בט"ז שם ס"ק ד' מ"מ פדברי הב"ש מבואר בתה"ד ס"י רל"ה דגם במקום שאין כותבין וכל שום עכ"ז לפעמים הכרח לכתוב וכל שום יעו"ש. ומדבריו קשה על הט"ז ס"ק כ"ט ה"ל שהחמיר ביותר בכתב וכל שום.

ועי' בספר תורת גיטין סי' קכ"ט סעיף א' סק"ה פסק ג"כ פדעת הב"ש. וא"כ בנד"ז שאין עצה איך לצאת בכתובת שם אביו י"ל לכתוב וכל שום.

וא"כ יכתבו ג"כ עליו יחזקאל וכל שום. ולא נצטרך לנאמנות שלו.

ואין לומר דיחזקאל הנה שם טפל לגבי משה וה"ל פתב שם הטפל עם וכל שום. דאדרבה י"ל דשם שני עיקר כדין נשתנה שמו מחמת חולי עיין בג"פ סעיף י"ח ס"ק צ"ב.

והנה בנדון הנשוא דהט"ז ס"ק כ"ט בלא"ה אין שייך בנד"ז ע"פ המבואר בד"מ סי' קכ"ט ס"ק כ"א וז"ל אמנם בסדר גיטין אחר מצאתי כו' ע"ש. ואף שבש"ע סט"ז בהג"ה פסק רמ"א לא כן ע"ש בדיעבד עכ"פ אין שום פסול אף להט"ז.

ד' הט"ז עולים בסגנון השאלה אם כ' דמתקרי במקום המכונה דפוסל הב"ח בתשו' ג"ב ולדין דקיי"ל דקשר י"ל כמ"כ בנד"ז דהחשש אין שייך רק לגבי לומדים שיודעים שאין כותבין וכל שום רק כו' ונחשש כזה יש לומר שאינו חשש דהא ממנ"פ הם ידעו שיש אופנים שכ' וכ"ש.

ומ"מ לרונן וקא דמלתא נכון שְהרב המסדר הגט יאמר להבעל המגרש שְההכרח לכתוב בגט זה וְכָל שוּם אֶף שְבִשְאָר גִּיטין אֵין כּוּתבין וְכָל שוּם וְזֶהוּ מִצַּד הַשְּׂמוֹת הַחֲדָשִׁים שְאֹמֵר הַמְּגַרֵשׁ לוֹ וּלְאָביו.

ואין דָרָךְ לְצִאת בְּכִתְיָבְתָן אִם לֹא ע"י פְּתִיבַת וְכָל שוּם. וְהִנֵּה חֲשִׁשָׁא דֵהט"ז מְשוּם לְעַז שְׂיִאמְרוּ אֵין זֶה הַמְּגַרֵשׁ.

הִנֵּה גַבִּי שְׂיִנֵּה שֵׁם מְקוֹם הַלִּידָה שֶׁל הַמְּגַרֵשׁ רַבּוּ הַמְּכַשִּׁירִים. כ"ש הֶכָא דְלִיכָא שוּם שְׂיִנּוּי וְגַם הַלְעַז אֵינוֹ אֶלָּא לְגַבִּי יוֹדְעִים בְּטִיב גִּיטין שְׂעַכְשְׁיוּ הַמְּנַהֵג שְׂלֹא לְכַתּוֹב וְכָל שוּם כּו'. וְסֵתָם לְעַז שְׂחֲשׂוּ לוֹ נִרְאֶה שְׂאֵינוֹ אֶלָּא פְּאֲשֵׁר כֹּל הַקּוּרָא הַגֵּט יָבִין שְׂאֵינוֹ נִכְתָּב כְּמוֹ שֶׁהוּא כְּמוֹ בְּשִׂינֵה שֵׁם אָביו וְלָכֵן לְעַז דְּשִׂנּוּי מְקוֹם הַלִּידָה אֵינוֹ לְעַז פִּינּוֹ שְׂאֵינוֹ יְדוּעַ כ"כ מְקוֹם הַלִּידָה וְה"נ לְעַז זֶה אֵינוֹ יְדוּעַ רַק לִיּוֹדְעִים בְּטִיב גִּיטין וְלֹא לְגַבִּי הַהֶמוֹן וְהַיּוֹדְעִים בְּטִיב גִּיטין יֵשׁ מֵהֶם יְדַעוּ שְׂלִפְעָמִים הֶכָרַח לְכַתּוֹב וְכָל שוּם דְּוָגְמַת מ"ש הַב"ש ס"ק ב'.

וְלְעַז אֵינוֹ אֶלָּא בְּמְקוֹם שְׂבִאָמַת לֹא נִכְתָּב הַגֵּט כְּהַגֵּן אֲבָל הֶכָא פְּשִׁיחִקְרוּ יְדַעוּ שְׂנִכְתָּב כְּהַגֵּן. וְעִי' בַש"ע ס' קכ"ט סְעִיף ז' אִם כָּתַב פְּלוֹנֵי הֶחָכֵם כּו' פִּינּוֹ שְׂהַזְפִּיר שְׂמוֹ פְּשֵׁר.

וְעִי' ג' פ"ס"ק ל"א וְע' תה"ד ס"ס"י רל"ה כְּתַב שְׂלִפְעָמִים יֵשׁ לְכַתּוֹב וְכָל שוּם כְּשֶׁנֶּצְרָךְ יַעו"ש: קִי צוֹר נִידוֹן פְּתִיבַת הַשְּׂמוֹת יֵשׁ פֶּאן צַע"ג. וְעִינּוֹ ב"ש ס' קכ"ט סְעִיף יו"ד ס"ק ד' וּבג"פ ס' הַנ"ל ס"ס"ק מ"ט ד"ה סוּף דְבָר.

וְעִי' עוֹד בְּסִי' ק"ד ס"ג. וְלָכֵן לְמַעֲשֵׂה נ' שֶׁאֵע"פ שְׂבִכָל הַגִּיטין עַכְשָׁיו אֵין כּוּתבין וְכָל שוּם מ"מ פִּינּוֹ דֵהב"ש רס"י קכ"ט ס"ב פֶּסֶק דְּלִפְעָמִים כְּשֶׁאֵינוֹ יְדוּעַ הַשֵּׁם דְּמְקוֹם נְתִינָה כּוּתבין וְכָל שוּם. ע"כ י"ל דְּכָאן יֵשׁ ג"כ הֶכָרַח לְכַתּוֹב וְכָל שוּם וְהִינּוֹ לְכַתּוֹב בְּהַגֵּט יְחִזְקָאֵל בְּן יַעֲקֹב וְכָל שוּם אֲחֵרָן וְחִנִּיקָא דְאִית לֵי וְלֹאכְהִתִּי רַק צָרִיךְ לְחֹזֵשׁ שְׂלֹא יִקְפִיד הַמְּגַרֵשׁ ע"ז לְכֹן בְּתַחֲלָה יֹאמֵר הֶרַב הַמְּסֻדָּר לְהַמְּגַרֵשׁ אִיךְ שְׂמַחְמַת חִילוּף הַשְּׂמוֹת שְׂבִכָאן בְּשְׂמוֹ וּבְמָה שְׂשִׂינָה שֵׁם אָביו לְכֹן צָרִיךְ לְכַתּוֹב וְכָל שוּם.

וְכַשְׂיִסְכִּים ע"ז הַמְּגַרֵשׁ נ' דֵאֵין חֲשִׁשׁ. וְזֶהוּ כְּעֵין פֶּסֶק הַב"ש ס"ק ב' הַנ"ל וְלֹא נֶעְלַם מִמֶּנִּי דְבָרֵי הַט"ז ס"ק כ"ט אֶף הֶכָא שְׂאֵנִי כַּנ"ל.

וְגַם עִינּוֹ דְרַכִּי מִשָּׁה ס' קכ"ט ס"ק כ"א. וְאִם לֹא יִסְפִּים הֶרַב הַמְּסֻדָּר לְכַתּוֹב וְכָל שוּם. לְכֹאֲוֵרָה דֵי שְׂיִכְתָּב אֲנָא דְמַתְקָרֵי יְחִזְקָאֵל בְּן יַעֲקֹב. עִינּוֹ בַג"פ תַּחֲלַת סְעִיף י"ח ס"ק צ"ב מִשְׁם יְתַבָּאָר דְשֵׁם יְחִזְקָאֵל הוּא עִיָקָר בְּכָאן.

וְע"ש ס"ס"ק צ"ז שְׂבִתְיָבַת אֲנָא דְמַתְקָרֵי יֵשׁ רְמִז לְשֵׁם אַחֵר. וְא"כ יֵשׁ פֶּאן רְמִז קֶצֶת עַל שֵׁם מִשָּׁה. מִיָּהוּ י"ל יֵשׁ חֶסְרוֹן בְּכִתְיָבַת דְּמַתְקָרֵי שִׁי"ל דְּקֹאֵי ג"כ עַל בְּן יַעֲקֹב וְהִרִי בְּמְקוֹם פְּתִיבָה וּבמ"נ אֵינוֹ נִק' רַק בְּן מְרֻדְכֵי יַעֲקֹב. וְע"כ צָרִיךְ לְכַתּוֹב יְחִזְקָאֵל בְּן יַעֲקֹב: סִימָן קֶצֶב ע"ד גֵּט שְׂנִכְתָּב שֵׁם הָאִישׁ יִשְׁעָיָה.

ז"ל מַעַל בְּמַכְתָּבוֹ לְהַר"א. בְּשָׁבוֹעַ הָעֶבֶר סִדְרִתִּי גֵט וְסִדְרִתִּי שְׂמוֹ יִשְׁעָיָה בְּלֹא נִי"ו עַל פִּיו שְׂאֹמֵר שְׂכֵן הוּא חוֹתֵם א"ע וְהוּא עוֹלָה לְתוֹרָה ג"כ בְּשֵׁם יִשְׁעָיָה.

וְהַמְּגַרֵשׁ הוּא מוֹוִיטְעָפֶסֶק וְנִשְׂא אִשָּׁה בְּמַחְנִיכָם. וְהֵן עֲתָה יִצָּא לְעַז מֵהַמְּגַרֵשׁ.

אִיךָ שֶׁנֶקְרָא יִשְׁעֵיהוּ כִּי נִקְרָא ע"ש זְקֵנוּ הַה"ג מְנוּיָטְעֶפֶסֶק וְהוּא הָיָה חוֹתֵם א"ע יִשְׁעֵיהוּ עכ"ל מֵעַל. וְהַר"א ד"ץ הַשֵּׁיב לְמַעַל דְּרִשְׁתִּי וְחִקְרְתִּי הֵיטֵב וְהִנֵּה נִקְרָא ע"ש זְקֵנוּ הַגָּאוֹן מוֹה' יִשְׁעֵיהוּ אב"ד דְּוִוִּיטְעֶפֶסֶק וְכָל נִכְדָּיו הַנִּקְרָאִים עַל שְׁמוֹ כְּוָלָם נִקְרָאִים יִשְׁעֵיהוּ וְהֵגַם שְׁדַרְכָּם לְחַתָּם יִשְׁעֵי בְּשָׂרִיטָה עַל הַי"ד.

אָךְ לִס"ת נִקְרָאִים בְּשֵׁם יִשְׁעֵיהוּ. וְהַמְגֵרֶשׁ הַזֶּה ג"כ נִקְרָא לִס"ת יִשְׁעֵיהוּ.

אָךְ לְפַעֲמִים אִם הַקּוֹרָא לְתוֹרָה לֹא הָיָה יוֹדֵעַ הִי קוֹרָא אוֹתוֹ לְסַפֵּר תוֹרָה יִשְׁעֵיהוּ עכ"ל ר"א ד"ץ: וְהִנֵּה נִדְּוֹן שֵׁם יִשְׁעֵיהוּ לֹא מְצֵאתִי בְּכ"י בִּש"ע וְרַמְ"א זוֹלַת בְּב"ש בִּש"א אוֹת יו"ד דְּמַהְרֵשׁ"ל ס"ל לְכַתּוֹב יִשְׁעֵיהוּ בְּלֹא וי"ו וּבִס"מ הַצָּרִיף לְכַתּוֹב שְׁנֵי גִיטִין וְהַג"פ ס"ס ק"כ"ב ס"ל כְּמַהְרֵשׁ"ל וְע"ש גַּבֵּי יִאֲשִׁיחֵהוּ בִּס"ק ק"כ"ג וְע"ש בַּת"ג סוּף הַסִּימָן וּמְקוֹר הַדִּין בַּת"ד ס' רל"ג גַּבֵּי חִזְקִיחֵהוּ פֶּסֶק דְּכָל הַיָּכָא דְּמִסְפָּקָא לָן לֹא נִכְתַּב אֱלָא חִזְקִיחֵהוּ אִם לֹא שְׁיִדוּעַ לָנוּ כְּגוֹן מַהֲרִי"ח הַמְּוֹנָפֶר בְּחִיבּוּרִים הִי שְׁמוֹ חִזְקִיחֵהוּ וְכֵן כָּל זֶרַע לְבָנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ כו'.

א"כ בַּנ"ד נְמִי מֵאֲחַר שְׁיִדוּעַ שֶׁהַג' ר' יִשְׁעֵיהוּ הִי שְׁמוֹ יִשְׁעֵיהוּ א"כ נִכְדָּיו נְמִי שְׁמָם כֵּן וְצ"ל יִשְׁעֵיהוּ. וְאֵע"ג שְׁעוּלָה לְתוֹרָה בְּמַחְנִיכֵם יִשְׁעֵיהוּ י"ל שְׁאִין זֶה הוֹכְחָה כָּלֵל דְּהַקּוֹרָא לֹא דִקְדַם דְּכִינּוּ דְיָדְעִינּוּ בְּבִירוֹר שְׁנִקְרָא ע"ש זְקֵנוּ שְׁהָיָה שְׁמוֹ יִשְׁעֵיהוּ מִשְׁמַע מַהֲתַה"ד דְּזֶה חֲשִׁיב בְּיִרוֹר טָפִי כַּנ"ל מְלִשׁוֹנוֹ.

וְאֵע"ג דְּלִקְמֵן כָּתַב וְכָל מַה שְׁדִקְדָּקְנוּ לְעֵיל א"צ אֱלָא הַיָּכָא דְלֹא יָדְעִינּוּ הַאִיךָ חֲתָם הוּא אוֹ עֲלָה לְקִרוֹת בְּתוֹרָה כו'. מִשְׁמַע דְּזֶה נְמִי הִנֵּה בְּיִרוֹר י"ל דְּהִינּוּ אִם יָדוּעַ לָנוּ שְׁהַקּוֹרָא קָרָאוּ בְּדִקְדוּקָא עַל פִּי שְׁשִׂאָלוּ אִם לְקִרוֹתוֹ כֵּן אוֹ כֵּן (עֵינּוּ בְּב"ש בִּש"א אוֹת א' גַּבֵּי אֲבִישְׁלוֹם וּבְצִוּוּיֹו לִש"צ כו' וּבְאוֹת פ' גַּבֵּי פְנִיחָס חֲסָרוֹן הַיְדִיעָה).

אֲבָל מִהֶסְתֵּם אִין כָּאֵן רְאָיָה כ"כ. מִיְהוּ זֶהוּ חוֹמְרָא דְּמֵאֲחַר שֶׁמ"מ נִקְרָא יִשְׁעֵיהוּ ה"ז שְׁמוֹ וְכַש"כ שֶׁבִּלְא"ה הַכָּל שֵׁם אֶחָד.

וְאִף שֶׁהַר"א כ' דְּבִוּוִּיטְעֶפֶסֶק שֶׁהוּא עֵינֶקֶר דִּירְתוֹ וְעִיר מוֹלְדָתוֹ וְשִׁנְתָּגְדֵל שֵׁם מְנַעוּרָיו נִקְרָא יִשְׁעֵיהוּ לִס"ת. כִּינּוּן שֶׁהַכְּתוּבָה הַזֶּה בְּמַחְנִיכֵם וְאַצְלִיכֵם נִק' לִס"ת יִשְׁעֵיהוּ מַה אֵיכְפַת לָן וּוִיטְעֶפֶסֶק.

וְעוֹד יֵשׁ לְצָרֶף לְהַקְלֵל מַה שֶׁנֶקְרָא שְׁעֵיהוּ בְּכ"י כָּל לָכֵן כְּשֶׁנִּכְתַּב יִשְׁעֵיהוּ בְּכָלֵלוֹ שְׁעֵיהוּ הֵגַם שְׁיֵשׁ לוֹמֵר דְּהַתִּינַח אִם הִי נִכְתַּב כֵּן בְּגִט. אֲבָל שֵׁם יִשְׁעֵיהוּ הַנִּכְתַּב בְּגִט אֵינּוּ לֹא כְּמוֹ שְׁקוֹרִין הָעוֹלָם שֶׁהוּא שְׁעֵיהוּ וְלֹא כְּמוֹ שֶׁנֶקְרָא בְּמִילְתוֹ יִשְׁעֵיהוּ.

וְדוּמָה קִצַּת לְהָא דְּקִדּוּשִׁין (דָּף ע') בְּעֵינֵי אֲתֵרוּגָא שְׁאֵינּוּ לֹא כְּדִקְרִיבָהוּ רַבָּנָן אֲתֵרוּג וְלֹא כְּמוֹ דְּאִמְרֵי אֵינְשֵׁי אֲתֵרוּגָא כו'. וְהָרִי גַם מִי שְׁשֵׁמוֹ יִשְׁעֵיהוּ נִקְרָא בְּכ"י כָּל שְׁעֵיהוּ.

מ"מ זֶהוּ צַד לְהַקְלֵל וְנֵאמַר כִּינּוּן בֵּין מִי שְׁשֵׁמוֹ יִשְׁעֵיהוּ בֵּין מִי שְׁשֵׁמוֹ יִשְׁעֵיהוּ נִקְרָא בְּכ"י כָּל שְׁעֵיהוּ א"כ מוֹכַח וּמוֹכָן שְׁיִשְׁעֵיהוּ וְיִשְׁעֵיהוּ נִחְשָׁב שֵׁם אֶחָד בְּעֵינֵי הָעוֹלָם אִף שְׁגַם מִי שְׁשֵׁמוֹ סְעִדָּה נִק' שְׁעֵיהוּ.

מ"מ זֶהוּ סְנִיף לְהַקְלֵל. וְאַמְנָם לְהַקְלֵל ע"פ מ"ש הַרְמ"א סְעִיף כ"ז וְאַפ"ה אִם כָּתַב חִזְקִיחֵהוּ.

שְׁבָזוּ אִין מְקִילִין אֱלָא בְּמִקוֹם עֵיגוֹן מִמֶּשׁ כַּמ"ש הַתּוֹרָה גִּיטִין ס"ק כ"ח אֲבָל שְׁעַת הַדְּחָק אוֹ הַפ"מ ל"ח מְקוֹם עֵיגוֹן כַּמ"ש רַבִּינוּ ז"ל בְּתִשְׁבָּה גַּבֵּי גִט דְּמִסְטִיִּסְלָאוֹ וְכ"ש שֶׁהַב"ש בִּש"א גַּבֵּי חִזְקִיחֵהוּ

פסק שלמעשה אין להקל (והנה מלשון הב"ש שם משמע דבבחימה תליא מילתא או בעליותו לס"ת שאם חותם א"ע חזקהו אין להקל אפי' דיעבד.

ומדכפל ושינה ושלש שם אחתימה משמע דאעפ"י שקורין אותו חזקהו אין להקל. ול"ד לחניכא כמ"ש בשם מהרי"ט ומשנה ממה שחתום כו'.

וכ"מ קצת בתה"ד דמהקריאה אין ראיה רק מחתימתו או עליותו לס"ת ע"ש במ"ש היכא דלא ידעינן האידך חתם כו'. ועיין בספר שמות גבי אליהו בפ"י מ"ש בש"ע סכ"ב אם לא נודע אם שמו אליה או אליהו דמפרש אפי' נקרא בפ"י כל אליה הדין פו.

וזה אין נראה כיון שאין ידוע שעולה לתורה וחותם אליהו וגם נקרא בפ"י כ אליה אמאי לא יכתבו אליה. וכ"פ בנ"ב סי' צ' אבל בנדון שידוע שחותם חזקהו י"ל אף שנק' בפ"י כל חזקה יש לכתוב חזקהו ונקא.

אלא בטיב גיטין ס"ק א' כ' ואם עולה לתורה וחותם יחזקהו ונקרא בפ"י כ חזקהו וכ' בגט חזקהו יש להתיר כו'. אף גם להטיב גיטין יש לחלק דשאני התם שנק' בפ"י כל חזקה כמו שנקתב בגט משא"כ בנ"ד שנקתב בגט רק ישעיה ואין קורין אותו פו כ"א ישעיה ושמו העצם הוא ישעיהו.

אף נגד זה בנ"ד נקרא אצליכם לספר תורה ישעיה והנה מעל' תופס במכתבו שהוא המגרש חותם א"ע ישעיה שפן אמר למעל' שהגם שברוב הפעמים חותם ברשימה על היוד כזה ישעיה ע"ד המיעוט הוא גומר כל חתימתו בפ"י וחותם א"ע ישעיה ובלא ו' והנה א"כ י"ל דאעפ"י שאביו זקנו (שעל שמו הוא נקרא) הי' חותם א"ע ישעיהו מ"מ אין לנו אלא שם שהוא מחזיק לעצמו כדמשמע לכאורה בתה"ד בזה אלא שאינו מוכרח כמבואר בתשובת צ"צ ס"י פ"ד עיין עליו גבי זעליג זעליק ע"ש דבכה"ג לא מהני החתימה אם ידוע ע"פ קבלת אבותיו ושמו ישעיהו כו' וכ"ש הוא מהנדון דשם.

ואף אם היינו מקילים בזה אם עדיין המגרש הי' מודה שהיה חותם א"ע ישעיה. אבל בזה לא באו דבריו מבוארים שמחזיק פו גם עתה.

ובמי שאינו ידוע מחתימתו ועולה לתורה ישעיה בפ"י כ נק' ישעיה היה נ' דיש לכתוב ישעיה: סי' קצג נידון הגט. הובא לפני הגט של האשה פרייזא ושם כ' בת אריה המכונה ליב.

וא"כ נראה דהוא גט פסול בנדאי. כיון ששינו שם אביה שהוא נק' יהודה ואף שהפנינו ליב שנה אינו מציל על שינוי שם הקדש ויש ללמוד זה מתשו' מהרי"ט ומהרח"ש הובאו בג"פ סי' קכ"ט סעי' יו"ד ס"ק מ"ט וז"ל על גט ששינו פניו אבי האשה שכתבו גוייה בת שלמה טראנטה בה"א לבסוף והפניו הי' טראנטו בנ"י לבסוף פסק מהרי"ט דתנשא לכתחלה משום שהיה שעת הדחק ואין ראי' משם לשינה שם אביו רק לשינה שם הפניו ואף בשינה שם הפניו אין משם ראי' דשאני התם משום דדרף הערבי לשום ה"א בסוף התיבה במקום חולם כמו אוקרי לגפן עירה.

ועוד כ' שם טעמים בצדדים אחרים להכשיר באותו נידון ואף באותו נידון חלקו עליו הר"ש ו' ויליסיד והרב מוהרח"ש עכ"ל הג"פ וא"כ בנ"ד הדברים ק"ו שהשינוי הוא בשם הקדש של האב בנדאי יש לפסול אפי' לפ"ד מהרי"ט דשם הקדש חמיר מפניו דאילו בפניו אבות דעת מהרי"ק שרש ק"ו שאין לכתוב פניו האבות בגט.

ולפיכך י"ל שאין השינוי פוסל בהם לפ"ד ר"ת ור"י המכשירים בשינוי מקום הלידה משום שאין פיסול אם שינוי בדבר שא"צ לכתוב כו'. משא"כ בשם הקדש דאבות שצריך לכותבו לכתחלה לכ"ע ע"כ השינוי פוסל בו אפי' דייעבד.

ועוד דאפילו בכינוי התמיר מהרי"ט רק בטראנטה הקיל דס"ל שאינו שינוי משום דדרף הערבי כו'. משא"כ בנ"ד דהני שינוי גמור וכ"ש לפ"ד הר"ש ומוהרח"ש דפסלי שם ג"כ דא"כ כש"כ וק"ו בנ"ד: ומה שיש לצדד לכאורה עפ"י דעת המכמ"א ש"ד סי' ל"מ"ד דפליג שם להלכה אבל לא למעשה על מהרי"ט ומוהרח"ש.

וס"ל להכשיר בשינוי כינוי משפחה בשם אבי האשה שהוא ענין טראנטה אם כ' עיקר השם ג"כ משום טעם הנ"ל דשינוי בדבר שא"צ לכותבו אפילו לכתחלה אינו פוסל ולפ"ז י"ל בנ"ד ג"כ פיון דכתב בהגט שם אבי האשה ליב שהוא חניכא שהפיל קורין אותו בה.

וא"כ לפ"ד הרא"ש והטור אפי' לכתחלה פותבים החניכא לכד אפילו בשם הבעל והאשה (ועב"ש סי' קכ"ט סק"א שאפ"ל שהרמב"ם אינו חולק. ועו"ל דבשם האבות הרמב"ם נמי מודה עכ"פ דסגי לכתחלה ג"כ בחניכה שהפיל קורין אותו בה משום דחניכה פזו דומה לשם העיקר עג"פ.

ובשם האבות סגי לכתחלה בשם העיקר לחוד לכמה פוסקים) וא"כ לא היה צריך לכתוב שם אריה או יהודה אפילו לכתחלה ולזאת י"ל שאין השינוי פוסל בו פנ"ל. אף בפסקי מהרא"י סי' קצ"ז כ' וז"ל דטובא יש לחלק בין נ"ד דשינוי העד שם אביו ובין שינוי שם הנהר או מקום הלידה דשם הנהר ומקום הלידה אינו לא מעלין ולא מהנין כלום לפי מטבע חכמי התלמוד שטבעו מטבעות הגיטין.

אבל שם האב של העד הצריכו חכמי המשנה היכא דלא כ' עד כו' יעו"ש באריכות. וא"כ בנ"ד נמי שם הקדש של אבי האשה הצריכו חכמי המשנה והש"ס לכתוב אם לא כ' החניכה שהפיל קורין אותו בה.

ולזאת פוסל בו השינוי. ול"ד כלל לשינוי שם הנהר ומקום הלידה דאינן לא מעלין וכו'.

אע"ג דבתה"ד סי' רכ"ח מקיל מהרא"י בשינוי אבי העד והובא בש"ע סי' ק"ל סי"א בהג"ה ועב"ש שם סק"כ וא"ל שמו הוא קודם כו' ע"ש. ולפי"ז י"ל בנ"ד נמי פן אע"ג דשם הקדש הוא קודם ונכתב בטעות אפ"ה הפינוי שאח"כ הנכתב בטוב מציל.

מ"מ הרי בתה"ד סס"י הנ"ל כ' דנדאי אילו היה חתימת העדים דאורייתא כו'. אבל אנו דק"ל כר"א כו' ע"ש.

וא"כ בשינוי שם האב בגט דפסול מדאורייתא לפ"ד הב"ח (ואעפ"י שהג"פ הניח דבריו בצ"ע כפר ביטל דבריו בשו"ת תודת שלמים סי' א' וגם קושיותו נ"ל דלק"מ לפמ"ש רבינו ז"ל וז"ל דשינוי שם עירם ה"ז שלא לשמן של אלו מאחר שאינם מאותה העיר והאדם נק' ע"ש עירו כמ"ש הרא"ש עכ"ל.

ובמ"א ביארת דהספירת דברים של הגט מורים שאין זה המגרש. וכף י"ל ממש ע"ש אביו) שפיר יש לחלק כמ"ש בתה"ד שם לכן פסול בשינוי שם א' משמות האב אעפ"י שלא היה צריך לכותבו פיון שכ' שם א' משמותיו וכ"ש בנ"ד דהשינוי בשם הקדש ועב"ש סי' ק"ל סק"כ בשם רש"ך.

וכ"ש שי"ח אמ"ש מהרי"ק ש' ק"ו וס"ל דצריף לפרש כל שמות האב ג"כ. וכ"כ רמ"א ס"ט בהג"ה.

ולסברתם ודאי בשינה א' משמותיו ה"ז פסול לגמרי. הלכך נלע"ד פשוט דהוא גט פסול לגמרי. ואפשר וקרוב לומר שיש בזה פיסול דאורייתא לפ"ד הב"ח הנ"ל דפסק פנותי' בשו"ת תודת שלמים סי' א'. ועיין בתשו' [שאחר זה] בנדון שם אביו שנכתב שרגא המכונה פניווש והחזיק בן המגרש בחתימתו ועלייתו לס"ת ואח"כ ערער ששם אביו משולם המכונה פניווש.

שם נתבאר באריכות דין זה ושם צדדתי להקל בנדון שהוא משום שהחזיק בן שם אביו בעלייתו לס"ת ונחתימתו ושאר טעמים דלא שייכי בנדון זה. ועוד פינו אם הנה כותב שם הקדש של אביה לבד הנה ג"כ פשר א"כ פשינה בו לא דמי כלל לשינה בדבר שא"צ לקנותו וכמש"ש באריכות.

ובמ"א צידדתי להקל במקום עיגון גמור שאין שום תקנה להשיג גט אחר צדדתי להקל פשנכתב ע"ש אבי האשה הפהגן והוא אינו פהגן. גם לפ"ז יש לחלק בין ענין הפהגן שהוא רק סימן ולא צריף לקנותו כלל גם לכתחלה.

וה"ל כמו שינוי נהר דמקום דירה. אבל השם של אביהם לא דמי לסימן: סימן קצד גט הנכתב שם אבי המגרש שרגא המכונה פניווש והלודרכו וכתב מדרכו ששם אביו הנה משולם המכונה פניווש ובכאן החזיק שם אביו בעלייתו לס"ת ונחתימתו שרגא.

והחזק בן כמה שנים. ואביו הנה דר ברחוק מפה ונפטר כבר כמו עשרים שנה וקשה לברר האמת עכ"ל השאלה: הנה לכאורה הא שאילה הנז' בפסקי מהרא"י סי' קל"ח שהחמיר שם טובא.

אף שהמגרש החזיק שם אביו הרבה קודם נתינת הגט אליה בן דן. ואף שהיה שם עוד צדדים להקל ע"ש.

ובסי' קפ"ד שכ' דלבי אומר לי דלעולם דן הנה שמו אעפ"כ מסיק דמאתי לא תצא הוראה להחמיר כלל. ומה שבסי' קצ"ז מצדד להקל זה בשינוי אבי העד וכמו שכתב בזה בתה"ד סס"י רכ"ח.

משא"כ בשינוי באבי המגרש והמתגרשת כ' בפ"י בסי' קל"ח שני חילוקים לחלק בין זה לשינוי דאבי העד. ובתשו' צ"צ סי' פ"ג הבין דמהרא"י סי' קצ"ז מייירי בשינוי אבי המגרש והמתגרשת וכ"מ שהבין בב"י סי' קכ"ט.

וכ"כ הג"פ ס"ק נ"א. ובאמת זה אינו פנ"ל.

אף יש לחלק לפמ"ש במכתב מאל"י שע"ד סס"י כ"ט דמהרא"י בסי' קל"ח מייירי שנכתב בגט רק שם העצם של אבי המגרש היינו דן שפן החזיק המגרש שם אביו. (ושינה בו שיש עדות ששמו הנה נתנאל) אבל פנוי של אביו דענזייל שפניו זה הי' לו באמת לדברי הפל לא נכתב בגט כלל.

משא"כ בנ"ד דנכתב בגט החניכא של אביו פניווש שהיא חניכא שהפל קורין לו בה א"כ אע"ג דשינה בשם העצם י"ל דלא הנה מחמיר כ"כ מהרא"י וכדלקמן. אף ממש"ש מהרא"י דהרואה שפכת דן יוכל להבין ג"כ מדעתו שע"י הספק נזקק מתוך החניכא ולא יאמר אחר הוא.

מזה משמע קצת דהחניכא הנה פתוב ג"כ בגט. דאין לומר דר"ל דהרואה שפכת דן ויודע מעצמו מבחיץ שחניכתו הנה דענזייל הוא יוכל להבין מדעתו כו' דהא מהרא"י עצמו כ' בפסקיו סי' י"א

דָּקָל הֵיכָא שְׁאִין הוֹכְחָה מִתּוֹךְ הַגֵּט עֲצָמוּ לָא תְּלִינן בְּטַעוֹת סוֹפֵר וְלֹא מְהַיְי מַה דְּיָדוּעַ לָנוּ מִבְּחוּץ דַּע"כ דִּילוג טַעוֹת יֵשׁ פְּאֵן דְּלֹא דְמִי לְמוֹכַח מִינְיָ וְבִי.

וְהָתָם מִיָּרִי בְּטַעוֹת בְּזִמְנָן וְטַעוֹת בְּשִׁמּוֹת אָבִי הַמְּגַרְשׁ וְהַמְּתַגְרָשׁתּ וְדַאי חֲמוּר יוֹתֵר מְטַעוֹת דְּזִמְנָן וְכַמ"ש לְקַמְן בְּשֵׁם פְּמָה פּוֹסְקִי דְּבְשִׁינּוּי הָאָבוֹת הָוִי פְּסוּלָא דְּאוֹרֵייתָא וְעַבְב"י ס"י ק"כ"ה בְּשֵׁם תְּשׁוּ הַרְשָׁבָ"א מִשָּׂא"כ בְּזִמְנָן וְכֵן מִמ"ש בְּעַל הָעֵיטוֹר הוֹבָא בִּש"ע ס' קכ"ו ס"ד מוּבָן דְּמִקְלִין יוֹתֵר בְּטַעוֹת סוֹפֵר דְּמוֹכַח בְּזִמְנָן מִבְּשִׁמּוֹת הַבְּעָלִים וּבְכָלֵל שְׁמוֹת הַבְּעָלִים הֵינּוּ ג"כ שְׁמוֹת הָאָבוֹת. (ז"א דְּהָעֵיטוֹר מְכַשִּׁיר בְּשִׁינּוּי הָאָב מ"מ לְדִידֵן זְהוּ בְּכָלֵל שְׁמוֹת הַבְּעָלִים וְעַבְב"י ס"י קכ"ה בְּשֵׁם תְּשׁוּ הַרְשָׁבָ"א). וְא"כ אִם חֲנִיכָא דַּעְנֻזִיין לֹא כ' בְּגֵט כָּלֵל.

א"כ אַף הַיּוֹדֵעַ מִחֲנִיכָא זֶה וְרוֹאֶה שֶׁכֵּן לֹא יוֹכֵל לְהִבִּין מִדַּעְתּוֹ רַק ע"י הוֹכְחָה שְׁמִבְּחוּץ וְאַנְן הוֹכְחָה מִינְיָ וְבִי בְּעֵינֵינוּ אֵלָּא מִשְׁמַע דְּבִאֲמַת הַחֲנִיכָא דַּעְנֻזִייל הֵיךְ פְּתוּב ג"כ בְּהַגֵּט. וְכ"מ קֶצֶת מִמִּש"ש מֵהֵרָא"י וְכָל שְׁפָךְ דִּינּוּ לְכַתּוּב דַּעְנֻזִייל כְּמוֹ זוּנְדִיל וּמוֹנְדִיל שְׁאַנּוּ רְגִילִין לְכַתּוּב נו"ן בְּאַמְצַע דְּמִזָּה מִשְׁמַע שְׁדַקְדָּק לּוֹמֵר דְּשִׁפִּיר נִכְתָּב בְּגֵט דַּעְנֻזִייל.

וְעוֹד דְּהָא רַמ"א ס' קכ"ט ט"ס כ' דְּנוֹהֲגִין לְכַתּוּב פְּינּוּי הָאָבוֹת בְּגֵט וְהוּא מִמֵּהֵרָא"י וְמֵהֵרָא"י (ע' מִכַּמ"א שְׁם) א"כ מִסְתַּמָּא יֵשׁ לָנוּ לּוֹמֵר שְׁנִכְתָּב בְּגֵט הַהוּא ג"כ הַפְּינּוּי פִּינּוּן דְּכִינּוּי דַּעְנֻזִייל הֵיךְ לּוֹ לְד"ה. וְאַמְנָם הַמִּכַּמ"א הִבִּיא רְאִיָּה דְּלֹא נִכְתָּב הַפְּינּוּי בְּגֵט מִמִּש"ש מֵהֵרָא"י דְּאוֹתוֹ רְנוּק הוֹאִיל וּמְסוֹפֵק הֵיךְ לְצוֹרֵךְ הַגֵּט רַמָּא אֲנַפְשִׁיָּה וְלֹא רִצָּה לְכַתּוּב שֵׁם אָבִיו מִסְפֵּק וְהַחֲזִיק א"ע בְּשֵׁם אָבִי אָבִיו וְשָׂמָּה הֵיךְ לְפִי הָאֲמַת שְׁמוֹ דֵּן וְלֹא הָוִה לִיָּה שׁוּם פְּינּוּי וּלְכַד זָכַר שְׁמוֹ עַכ"ל אֲשֶׁר מְבֹאָר מִזָּה שְׁלֹא הֵיךְ פְּתוּב בְּגֵט הַהוּא שׁוּם פְּינּוּי בְּשֵׁם אָבִיו מִדַּכ' וְלֹא הִי לּוֹ שׁוּם פְּינּוּי וּלְכַד זָכַר שְׁמוֹ פִּירוּשׁ שְׁמוֹ לְבַדוֹ עַכ"ל הַמִּכַּמ"א וְהִנֵּה לְדַבְּרֵיו הַלְשׁוֹן דְּחוּק דַּהֲל"ל וּלְכַד זָכַר שְׁמוֹ.

לְבַדוֹ ע"כ אֲפִשֶׁר לּוֹמֵר דְּלַעוּלָם נִכְתָּב בֶּן דֵּן הַמְּכַוְנָה דַּעְנֻזִייל. אֵלָּא דְּבִן דֵּן קָאִי לְפִי שְׁהַחֲזִיק א"ע בְּשֵׁם אָבִי אָבִיו.

וְהַמְּכַוְנָה דַּעְנֻזִייל הוּא פְּינּוּי אָבִיו מִמִּש"ש. וְז"ש מֵהֵרָא"י וְלֹא הִי לּוֹ שׁוּם פְּינּוּי וּלְכַד זָכַר שְׁמוֹ.

ר"ל דְּאִילּוּ הִי לְאָבִי אָבִיו שׁוּם פְּינּוּי א"כ הִי צְרִיךְ לְכַתּוּב ג"כ פְּינּוּי שְׁלוֹ. וְלֹא יָכוֹל לְכַתּוּב פְּינּוּי דַּעְנֻזִייל.

אֵלָּא דְּלְפִי שְׁהֵיךְ לּוֹ שׁוּם פְּינּוּי וּלְכַד זָכַר שְׁמוֹ דֵּן. וְהַמְּכַוְנָה דַּעְנֻזִייל יִתְפָּרֵשׁ עַל אָבִיו מִמִּש"ש.

כְּדָּ הִי דַּעַת הַרְנוּק הַמְּגַרְשׁ. אִיךְ זֶה דְּחֻק דַּא"כ אִיךְ כ' מֵהֵרָא"י וְאִי הֵנָּה כִּי הָאִי גּוֹנָא שְׁפִיר דְּמִי כְּמוֹ שְׁהַבְּאִתִּי רֵאִי כְּבָר מִן הַמְּקַרְאוֹת לְבִן בֶּן גְּחוּר וּמְפִיבּוּשֶׁת בֶּן שְׂאוּל.

דְּהָא עַכ"פ שִׁינָּה ג"כ שֵׁם אָבִי אָבִיו דַּכ' בֶּן דֵּן (דְּהֵינּוּ אָבִי אָבִיו) הַמְּכַוְנָה דַּעְנֻזִייל וְהוּא לֹא הִי לּוֹ פְּינּוּי זֶה. דַּמִּמ"נ הִפִּי הַפְּשׁוּט בְּהַמְּכַוְנָה דַּעְנֻזִייל אִינּוּ יוֹצֵא מֵאֲחַד מִשְׁתֵּי אֵלָּה אוֹ דְּקָאִי עַל דֵּן אוֹ עַל אֵלִיָּה הַמְּגַרְשׁ עֲצָמוּ.

וְהָרִי שְׁנִיָּהֶם לֹא הִי לְהֵם פְּינּוּי זֶה. וְלוֹמֵר דְּקָאִי עַל אָבִיו מִמִּש"ש וְהֵינּוּ דְּחוּזָר לְתִיבַת בֶּן שְׁהוּא ג"כ בֶּן הַמְּכַוְנָה דַּעְנֻזִייל הוּא פִּי זָר וְרַחוּק וְאִין לְהַכְשִׁיר כַּה"ג בְּגֵט וְאִיךְ כ' מֵהֵרָא"י וְאִי הֵנָּה כַּה"ג שְׁפִיר דְּמִי (וּמִיָּהוּ בַתה"ד ס' רכ"ח כ' בְּשֵׁם הַתּוֹס' גְּבִי רֵאוּבֵן בֶּן יַעֲקֹב עַד דְּמַחְלְקִינּוּ לְהָאִי עַד אֲשֶׁנִּי גִיטִין לְהַכְשִׁירָם פְּאִילּוּ כ' רֵאוּבֵן עַד בֶּן יַעֲקֹב עַד ע"ש).

וא"כ י"ל ג"כ פאן דתיבת בן משמש לשניהם פאילו כ' בן דן בן המכונה דענזייל כו' ומ"מ לא דמי דאפי' כ' תיבת בן פעם ב' הי' הפי' שדן הוא בנו של דענזייל). אלא מזה משמע כפי' המכמ"א דלא נכתב הפינוי דענזייל בגט כלל.

ומ"ש לצד דהרואה כו' יוכל להבין מדעתו כו' מתוך התניכא כו' אף שהיא הוכחה מבחוץ לא כ' זה רק לסניף בלבד וא"כ לפ"ז אין מדבריו ראיה להחמיר בנ"ד דנכתב בגט התניכא של אביו פייווש פנ"ל: והנה מה שיש לצדד בזה הוא עכמ"ש התוס' בגיטין (ד"פ ע"א גבי שינה שם עירו אומר ר"י דהיינו דוקא עיר שדרין בה אבל עיר שנולד בה אפילו שינה פשר פיון שא"צ לקותבו כלל.

ובב"י סי' קכ"ח הביא דהרשב"א בתשוב' והמרדכי פירק השולח בשם ראב"ה והרמ"ה ס"ל דגם במקום לידה פוסל השינוי. וכ' בפסקי מהרא"י סי' קצ"ז דע"כ אינו פוסלו משום דאפי' לא נכתב נמי פסול דלא אשפחן בכולי תלמודא שהוא מטבע חכמים כו' אלא דס"ל דשינה גרע משאם לא פתב כלל וכן בתחלת הסוגיא בשינה שמו ושמה פי' במרדכי דאם דילג שם פשר ואם שינה פסול עכ"ל ומבואר שם דעת מהרא"י דס"ל לחוש לדעת ראב"ה המחמיר אמנם בתה"ד ס"י רכ"ח נראה דפוסק פדעת החיבורים בשם ר"י ולא הביא דעת המחמירים כלל.

וגם ממש"ש מבואר תירוץ על הראי' שכ' נגד דעת ר"י מהא דאם דלג שמו פשר (להמרדכי ודעימין) ואם שינה פסול. דז"ל בתה"ד ס"י רכ"ח ולא דמי לעדים שחתמו שלא לשמה דפסילנא אפילו לרבי אלעזר אע"ג דלדידה לא צריכנא לחתימת העדים כלל דשאני התם דנהי נמי דלא צריכא להו מדאורייתא מ"מ חכמי התלמוד הזקיקו להם מפני תיקון העולם אבל מקום הלידה וכן שם הנהר דלא אשפחן דאצרכוהו רבנן כלל אלא שהאחרונים הרגילו משום חשש שני יוסף בן שמעון לשנות שמיהו אין חסרון וטעות פוסל בו והכי מחלק בהדיא במרדכי פירק המגרש בתשובת הר"א פ"ז עכ"ל (ובמרדכי שם לא מצאתי מזה).

וא"כ מזה מבואר דלא מכשיר ר"י אלא בשינה בדבר שא"צ לקותבו אפילו לכתחלה מדינא דגמ' כמו מקום הלידה ושם הנהר משא"כ בדבר שהצריכו חכמי התלמוד לקותבו לכתחלה אף שהוא רק מפני תיקון העולם ולא מדינא כמו חתימת העדים בגט לר"א מודה ר"י דפוסל השינוי ומקרה הוא דלא יחלוק ר"י על תלמוד ערוף ריש גיטין דמודה ר"א במזונייה מתוכו כו'.

וא"כ לפ"ז פשיטא דאין להביא ראי' נגד ר"י בשינה שמו ושמה דאף לפ"ד המ"ד דלא כ' שם פשר מ"מ הא גם הוא מודה דלכתחלה ודאי צריך לקותבו מדינא דגמרא כדאיתא בהדיא במרדכי ר"פ כל הגט.

ובכה"ג מודה ר"י ג"כ דכשינה פסול גמור הוא. והנה עפ"ז מבואר סתירה גמורה לדעת תשובת עה"ג סי' נ"ה שכ' לצדד להקל בשינוי שם אביה לדעת ר"י פיון שא"צ לכתוב שם אביהם דאם נכתבשמו ושמה רק שלא נכתב שם אביהם פשר.

ובמחכ"ת טעה טעות גדול כמו שהכריח התה"ד מהגמ' דדבר שהצריכו בגמ' לקותבו אפילו רק לכתחלה לבד משום תיקון העולם מודה ר"י דהשינוי והטעות בזה פוסל הגט ונק' מזונייה מתוכו פנ"ל וא"כ כ"ש בשינה שם אביהם דמוכח בגמ' בכמה מקומות שהיו נוהגין לכתוב שם אביהם בגט כדאיתא בב"ב (דקס"ז ע"ב) ובגיטין (דל"ה סע"א) וביבמות (דקט"ז ע"א) (והא דביבמות קט"ו א') משמע בגט א' הנה פתוב רק שמו ושם עירו י"ל שאני התם שהוא שם שאינו מצוי

כלל אנדרולינאי כו' וכן משמע עוד בגיטין (דכ"ז ע"א וע"ב) ובב"מ (די"ח ע"א וע"ב) / ואע"פ שהג"פ ס"ק מ"ג כ' שדעת העיטור שאפילו לכתחלה א"צ לכתוב שם האבות הא לעומת זה כ' דיש פוסלים אפילו דיעבד וכמ"ש ג"כ המכמ"א שע"ד סי' כ"ו בשם ריא"ז בש"ג פ"ק השולח ומהרא"י סי' קל"ח ושכ"מ מתשובת הרא"ש דכלל מ"ה סי' כ"ה.

א"כ נקוט מיהו מילתא מציעתא דלכתחלה צריף לכותבו מדינא דגמרא וא"כ השינוי בו פוסל בנדאי. ועוד דאפילו להאומרים דאפילו לכתחלה א"צ לכותבם מ"מ פיון דמוכח במקומות רבים בגמ' דהיו נהיגי לכותבו פנ"ל א"כ לא גרע ניהוג זה דחכמי הגמ' מהא דהתקינו שיהא העדים חותמים על הגט דכ' הב"י בסי' קל"ג דלא תיקון ממש קאמר אלא פועל עצה טובה היא כו' אבל אם רצה לסמוך על עידי מסירה לחודיהו בלא עידי חתימה סומך והוא מדברי רש"י ותוס' והרשב"א והרא"ש ע"ש ואפ"ה השינוי והטעות פוסל בהם א"כ ה"ה או כ"ש וק"ו בשינוי שמות האב דהמגרש או המתגרשת דלפחות עצה טובה דחכמי הגמרא הוא לכותבם בגט פדמוכח במקומות הנ"ל.

וביותר עכשיו שאין פותבין מקום דירה י"ל דצריף לכ"ע מדינא לכתחלה עכ"פ לכתוב שם האבות דאל"כ כפ"ה יוסף איפא בשוקא. וא"כ פשיטא ופשיטא ששינוי פוסל בו לגמרי.

ואין לומר דשאני עידי חתימה אפילו לר"א דהטעם משום דפעמים שאין פאן עידי מסירה נגט זה מתקנים בחותמיו וכשר אף לר' אלעזר דממר אמרינו פיון שנתקנים בחותמיו לאו מזוניף הוא ובנדאי פדיו נמסר לה בפני שנים כו'.

וכיון דע"ח משוו לה גט פשר בנדאי מפלל פתיבת הגט הו והלפ"ה פיון דחתימי עליה אי לא חתימי לשמה מזוניף מתוכו קרי ליה עכ"ל הרשב"א בחי' פ"ק דגיטין (דף ד'). דהא פמו כן בשם אבי המגרש והמתגרשת שייף לומר כן שישמכו על שמות אלו להתירה להנשא שיהא והמגרש ידועים ע"י שם אביה ואביו.

ועוד דהרשב"א לא הוצרך לזה רק לגבי פסול דשלא לשמה משא"כ לגבי פסולי עדות. וכבר חלק על העה"ג בתשובת צ"צ סי' פ"ג ובתשובת תודת שלמים סי' א' פסק דהגט פסול מדאורייתא וכ"נ דהא אפילו במזוניף מתוכו דחתימת עדים שלא לשמה י"א דהגט פסול מדאורייתא כמ"ש בש"ע סי' קל"א.

ואע"ג דשם י"ח מ"מ פאן בשינה שם אביה י"ל לכ"ע הדין כן. והנה לכאורה יהיה קשה מפאן ג"כ על שטת ר"י פיון דע"ח א"צ מדינא אפי' לכתחלה ואפ"ה בשינוי הגט פסול א"כ למה יהיה פשר במקום הלידה משום שא"צ לכותבו לכתחלה.

ובתה"ד ס"י רכ"ח כ' לתרץ איף דל"ד דנהי נמי דל"צ להו מדאורייתא כו' ואינו מספיק כ"כ לפמ"ש דאפי' מדרבנן לא צריכין לע"ח מדינא רק שהוא עצה טובה ובעצה טובה לבד אין שייף לחלק כ"כ בין עצה דחכמי הגמ' לעצה דהגאונים כו' דסוף סוף לא שינה בדבר שצריף לכותבו והנה צ"ל עוד לפר"י דהא מקום דירה ג"כ אם לא כ' כלל פשר הגט לפ"ד רוב הפוסקים ונמצא א"צ לכותבו רק לכתחלה ואעפ"כ פשינוה שם עירו הגט פסול מדאורייתא כמ"ש הר"ן בחידושו.

ונמצא יש חילוק עצום מלא פתבו כלל לשינה. וא"כ מנ"ל דבמקום לידה פיון שא"צ לכותבו אפילו לכתחלה יהיה פשר בשינה בו דהא השינוי י"ל דפוסל אפילו בכה"ג דהא עושה פסול

דאורייטא אפי' בְּדָבָר שְׂאָם לֹא פָתְבוּ כְּשֶׁר אֶלְמָא דְשִׁינּוּי חֶסְרוֹן גְּדוֹל הוּא שְׂלֵא בְּעֵרָה מְלֵא פְתָבוּ
פְּלֵל א"כ י"ל יוֹתֵר דְּפוֹסֵל לְגַמְרֵי אֶפְיֵלוּ בְּדָבָר שֵׂא"צ לְכוֹתְבוּ רַק לְכַתְחֻלָּה.

דְּהָא בֵּינָן לְכַתְחֻלָּה וּבֵינָן כְּשֶׁר דִּיעֵבַד אֵין רְחוּק פְּלֵל כְּמוֹ מְכָשֶׁר גְּמוּר לְפִסּוּל לְגַמְרֵי מְדָאוּרֵיטָא.
וְהֵינָה בְּטַעַם פִּסּוּל דְשִׁינָה מְקוּם דִּירָה כ' הָרָא"ש פ"ח סי' ט' מְשׁוּם שְׂהוּא יָדוּעַ שְׂפָל אָדָם נִק'
ע"ש מְקוּם דִּירָתוֹ פְּלוּנֵי מְמָקוּם פְּלוּנֵי וּכְשִׁירוּאִים שִׁינּוּי מְקוּם אוּמְרִים לֹא גִירָשׁ זֶה אֶלְא אַחֵר הוּא
שְׂגִירָשׁ עכ"ל.

וְהָר"ן בְּחִידוּשָׁיו פ"ח דְּגִיטִין פְּתַב וַז"ל דְּאֶפְיֵלוּ תִימָא דְלֵא בְּעֵינָא שְׂם עִירוֹ וְשְׂם עִירָה אֶלְא מְדַרְבְּנָן
מ"מ כְּשִׁשְׁינָה פִּסּוּל דְלֵא זֶה הוּא הַמְגַרְשׁ וְלֹא זֶה הִיא הַמְתַּגְרָשֶׁת עכ"ל. וְכוֹנֵנֵת הָר"ן הִינּוּ וְדָאֵי
דְבִשְׁינָה הֲגַט פִּסּוּל מְדָאוּרֵיטָא וְהִינּוּ מְשׁוּם דְּמְבוּאָר בְּהֲגַט דְלֵא זֶהוּ הַמְגַרְשׁ.

דִּאֵע"ג דְּכַתְבַּת בְּגַט דִּיוֹסָף בְּן שְׂמַעוֹן מְגַרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהוּא שְׂם הַבְּעַל מ"מ מֵאַחֵר שְׂהַמְגַרְשׁ הוּא
מִירוּשְׁלַיִם וּבְגַט נְכַתְבַּת יוֹסֵף בְּן שְׂמַעוֹן מְלוּד א"כ הָרֵי מְבוּאָר בְּכַתְבַּת הֲגַט דְלֵא זֶה יוֹסֵף בְּן שְׂמַעוֹן
הוּא הַמְגַרְשׁ.

כִּי הֲגַט הוּא סְפִירַת דְּבָרִים שְׂל פְּרִיתוֹת וּלְהִכִּי כ' הָר"ן פָּרַק הַמְבִיא תַנְיִין (ד"כ) דָּאָם לֹא כ' שְׂמוֹ
וּשְׂמָה הֲגַט פִּסּוּל מְדָאוּרֵיטָא מְשׁוּם דֵּא"א לְסְפִירַת דְּבָרִים שְׂל פְּרִיתוֹת בְּלֵא שְׂמוֹ וּשְׂמָה אֶבֶל בְּלֵא
שְׂם עִירוֹ וְעִירָה נִק' סְפִירַת דְּבָרִים שְׂל פְּרִיתוֹת אֶבֶל כְּשִׁשְׁינָה שְׂם עִירוֹ וְעִירָה ה"ז סְפִירַת דְּבָרִים
לְהַפֵּךְ שְׂלֵא זֶה הוּא הַמְגַרְשׁ.

וְאָף לִפ"ד הָאוּמְרִים דְּבִלֵא כ' שְׂמוֹ וּשְׂמָה ג"כ אֵינּוּ פִּסּוּל מְדָאוּרֵיטָא הִינּוּ מְשׁוּם דִּמ"מ יֵשׁ כָּאֵן
סְפִירַת דְּבָרִים דְּכָרִיתוֹת אֶבֶל כְּשִׁבְתוֹף הַסְפִירַת דְּבָרִים דְּכָרִיתוֹת מְבוּאָר דְלֵא זֶה הוּא שְׂגִירָשׁ וְדָאֵי
הֲגַט פִּסּוּל מְדָאוּרֵיטָא.

וּכ"כ הַב"ש סי' קכ"ח סק"ז דְּרַשׁ"י וְהַרְמַב"ם ס"ל דְּבִשְׁינָה מְקוּם דִּירָה הֲגַט בְּטַל מְדָאוּרֵיטָא.
וּמ"ש בְּשֵׁם הַתּוֹס' דס"ל דָּאֵינּוּ רַק מְדַרְבְּנָן אֵינּוּ נִרְאָה דֵּא"כ בְּשְׂמוֹ וּשְׂמָה נְמִי יִהְיֶה הַשִּׁינּוּי רַק
מְדַרְבְּנָן וְזֶה וְדָאֵי אֵינּוּ וְאֶפְיֵלוּ בְּשִׁינּוּי מוּעַט מְנַפְּאֵתָה לְתַפְּאֵתָה נִק' חֶסְפָּא בְּגַמ' פ' הַתְּקַבֵּל (דס"ב
ע"ב).

וּא"כ צ"ל כְּשִׁשְׁינּוּי בְּמָקוּם לִינְדָה אִמְאֵי מְכָשִׁיר ר"י לְפִי שְׂשִׁינָה בְּדָבָר שֵׂא"צ לְכוֹתְבוּ וְהָר"ן ג"כ
מְסַפֵּים לְזֶה כִּמ"ש ב'פ' הַזּוֹרֵק הֵלֵא בְּסְפִירַת דְּבָרִים שְׂל הֲגַט מְבוּאָר דְלֵא יוֹסֵף בְּן שְׂמַעוֹן זֶה גִירָשׁ
שְׂהַמְגַרְשׁ נוֹלַד בִּירוּשְׁלַיִם וּבְגַט מְבוּאָר שְׂגִירָשׁ יוֹסֵף בְּן שְׂמַעוֹן הַנוֹלַד בְּלוּד וצ"ל דִּהַטַעַם כֶּף דְּהָא
כִּינּוּן דְּבְגַט נְכַתְבַּת שְׂמוֹ וּשְׂמָה שְׂל הַמְגַרְשׁ וְהַמְתַּגְרָשֶׁת אָף שִׁישׁ שִׁינּוּי בְּסִימְנֵי דְהִינּוּ שְׂם עִירוֹ אוּ
שְׂם עִירָה לֹא שִׁיף לומר דְּדִינֵינּוּ לִיהַ פְּמְבוּאָר בְּסְפִירַת דְּבָרִים דְלֵא זֶהוּ הַמְגַרְשׁ מִתְמַת שִׁינּוּי
הַסִּימָן.

אֶלְא עכ"פ כְּשִׁסְיָמָן זֶה הוּא דְבָר שְׂצָרִיף לְכוֹתְבוּ לְכַתְחֻלָּה עכ"פ דְּהִינּוּ מְקוּם דִּירָה שְׂהוּא עֲנִין
סִימָן מְבוּהָק עַל הַמְגַרְשׁ מִש"ה כְּשִׁשְׁינָה שְׂם עִירוֹ אָף שְׂנְכַתְבַּת שְׂמוֹ וְשְׂם אָבִיו כְּמוֹ שֵׂא"ל אֶמְרִינּוּ
דֵּה"ל כְּאִילוּ סִיפֵר שְׂלֵא זֶה יב"ש גִירָשׁ.

אֶבֶל כְּשִׁשְׁינּוּי הוּא בְּדָבָר שֵׂא"צ לְכוֹתְבוּ אֶפְיֵלוּ לְכַתְחֻלָּה אַזִּי כִּינּוּ דְשְׂמוֹ וּשְׂמָה נְכַתְבַּת כַּהֲנֵן אֵין
אֲנּוּ מְמַשִּׁיכִים מְשִׁינּוּי זֶה לומר דֵּה"ל כְּאִילוּ יֵשׁ סְפִירַת דְּבָרִים שְׂלֵא זֶה הוּא שְׂגִירָשׁ מֵאַחֵר
שְׂהַשִּׁינּוּי בְּדָבָר שְׂבִלְתִי חָשׁוּב פְּלֵל.

לכו פאין יחשב ואין הדבר ההוא פדאי לדחות הדברים המבוארים שזהו המגרש. וכעין זה כ' הרמב"ם פ"ב מה' קידוש החדש ה"ו אין נזקקין לה כו' ע"ש ובתשובת ח"צ סי' מ"ד פ"י דהמאמר ההוא לאין יחשב.

או כמו גבי עדות קי"ל בסנהדרין (דל"א) אָחָד אוֹמֵר מִנֵּה שְׁחוֹר וְאֶחָד אוֹמֵר מִנֵּה לָבָן מִצְטַרְפִּין. אע"ג דמכחשי זא"ז אם הנה המנה שחור או לָבָן וְאֵילּוּ גַבֵּי הַכְחָשָׁה בַּחֲקִירַת כה"ג עדותן בטילה וכ' בבעה"ת שכ"ט ח"ד דה"ל כ' כל עד מהן עד אָחָד בְּהַכְחָשָׁה דְלֹא מְהִימֵן ע"ש הרי דממה שמכחישו בזמן הלואת המנה אנו ממשיכין דה"ל פאילו מכחישו ג"כ על גוף הלואת המנה אע"פ שבאמת מודה לו ומעיד ג"כ על הלואת המנה מ"מ אנו דנין פאילו מכחישו ג"כ על גוף המנה כן פ"י בעה"ת בשם חכמי לונגיל וא"כ כפשמכחישים זא"ז על אם המנה שחור או לָבָן נמי נימא הכי.

א"ו החילוק הוא דהפחש בזמן הלא דבר הוא לפיכך אנו ממשיכין מהפחש זה פאילו מכחישין א"ע בגוף העדות ממש. משא"כ הפחש דמנה שחור או לָבָן שֶׁהוּא הַפְּחֵשׁ בְּדָבָר קל מאד ההכחש פאין יחשב ולא שייך להמשיך ממנו לומר דה"ל כהפחש בגוף הדבר אע"פדהיינו יכולים לומר כן.

וכך ס"ל לר"י ג"כ לחלק בין שינוי מקום דירה דזה גורם פאילו יש ספירת דברים דלא זהו שגירש ובין שינוי מקום לידה הואיל והוא דבר שא"צ לכותבו כלל מש"ה שינוי זה פאין יחשב ואין ממשיכין ממנו לומר שיש שינוי בהספירת דברים שבאמת נכתבו בטוב.

ועפ"ז י"ל דגם הרא"ש דכ' הטעם גבי שינוי מקום דירה משום שזהו ידוע לכל כו' וכשרואים כו' מודה הוא ג"כ דבשינוי מקום דירה הגט פסול מדאורייתא פדעת רש"י וְהַרְמַב"ם וְהַר"ן וְלֹא כמ"ש הג"פ סי' קכ"ח סק"י דמדכ' הרא"ש הו' טעמא משמע דפיסול שם עירו דאמרינן דתצא אינו מן התורה אלא מדרבנן משום לעז.

דזה דוחק הוא דא"כ אמאי הוצרכו התוס' (ד"פ) וְהַרְא"ש לומר דשינה שמו ושמה וכן שם עירו ושם עירה לא מייירי בשינה ממש (ור"ל דא"כ מאי קמ"ל פשיטא) אלא מייירי שאותה העיר יש לה שני שמות בשני מקומות.

ואת"ל דאפילו בשינה שם עירו שינוי ממש אין פסול מדאורייתא. א"כ אין שייך לומר ע"ז מאי קמ"ל פשיטא דהא אדרבה באמת השינוי הזה לאו פלום הוא מדאורייתא ולכן צריך להשמיענו דמ"מ מדרבנן תצא והולד ממזר.

א"ו משמע דהתוס' וְהַרְא"ש ס"ל בפשיטות דשינה שם עירו ועירה הוא פדין שינה שמו ושמה דהגט פסול מדאורייתא ולא כפי' הג"פ בהרא"ש ולא כפי' הב"ש סי' קכ"ח סק"ז בהתוס'. ומ"ש הרא"ש הטעם וכשרואים שינוי מקום אומרים לא גירש זה אלא אחר הוא שגירש.

אין הפי' דלא מיפסיל גיטא רק משום לעז. אלא זהו טעם אמאי דיינינן שע"י שינוי זה דשם עירו ה"ל פאילו מבואר בהגט דלא זה הוא המגרש כמ"ש הר"ן.

דקשה הלא שמו ושמה נכתב בהגט ולשמו ולשמה. ושם עירו אם לא כתבו כלל פשר וא"כ גם עכשוו שינה בו מדוע נדון פאילו שינה שמו ושמה.

ולכן יתיב טעמא משום שכל אדם נקרא על שם מקום דירתו פלוני ממקום פלוני. וכשרואים שינוי מקום אומרים לא גירש זה אלא אחר הוא שגירש.

ומאחר שהגט ענינו ספירת דברים שנה מגרש אשתו. וכאן מחמת שינוי זה יאמרו הרואים לא גירש זה כו' מש"ה חשוב שינוי זה פשינוי שמו ושמה ממש אע"פ שבאמת שמו ושמה נכתבו בהגט.

משא"כ במקום לידה פנין דמקום לידת האדם אינו ידוע וגם אינו נקרא ע"ש מקום לידתו וליכא חששא דהרואים יאמרו לא זהו שגירש. ע"כ אין שינוי זה דוחה הספירת דברים המבוארים שזהו שגירש.

ור"י דתלי טעמו משום שמקום לידה א"צ לכותבו אפשר היינו דאילו היה צריך לכותבו אע"ג דליכא חששא דהרואים יאמרו היינו דנין כמבואר דלא זה הוא שגירש כו'. נמצא דברי ר"י וקרא"ש וק"ן גבי שינה שם עירו ועירה פולקם מתאימות ועולים בקנה אחד דהגט פסול מדאורייתא כמ"ש הר"ן ומ"מ בשינה במקום לידה י"ל דכשר לגמרי כמ"ש ר"י וקרא"ש וק"ן וטעם החילוק דבשינה מקום לידה לא אמרי' דמבואר שלא זה שגירש הוא משום דהשינוי בדבר שא"צ לכותבו וקרא"ש הוסיף משום דליכא חששא דהרואים כו' וא"כ הספירת דברים הן שזהו שגירש כנ"ל: ומעתה אפשר ליישב ג"כ הקושיא שהוקשה לנו על פר"י מהא דעידי חתימה.

פי עידי חתימה אע"ג דא"צ ג"כ להחתימם אפילו לכתחלה מדינא כמ"ש ר"י עצמו בתוס' רפ"ק דגיטין (דף ג' ע"ב) ד"ה רבי אלעזר. מ"מ אם חתמו עידי חתימה הלא דבר גדול הם יותר משם הלידה כמ"ש בתוס' (דף ד' ע"א) ד"ה מודה.

דאחי למיסמך עליהו להשיאה או להוציא ממון על פיהם ואע"פ שהדבר אמת אין לעשות אלא בעדות כשר כו' מש"ה השינוי פוסל בהם דא"כ אין כאן עדות כשר. משא"כ מקום לידה דאינו ענין בפ"ע כעידי חתימה אלא הוא ענין סימן דהמגרש ואינו דבר גדול פי א"צ לסימן זה כלל וגם נכתב סימן היותר עיקרי דהוא מקום דירה דמסתמא מייירי ר"י בכה"ג שנקתב מקום דירה ג"כ רק שנקתב גם כן מקום לידה.

וא"כ סימן דמקום לידה הוא שפת יתר לגמרי וגם יגיד עליו ריעו הסימן דמקום דירה דבנדאי זהו המגרש והסימן דמקום לידה כאין הוא. משא"כ בעידי חתימה שאין ענינם ענין סימן כ"א דבר בפ"ע הוא שמעידים על הגט מש"ה אף דא"צ להחתימם מודה ר"י פשחתימו בשינוי דהגט נקרא מזוניף מתוכו.

ואפילו שלא לשמה פוסל בהם דגזרי' חתימה אטו פתיכה כו'. באופן דלא כ' ר"י דבדבר שא"צ לכותבו אף אם שינה בו כשר אלא כשהוא אינו רק כמו סימן לבד וכמו בדיקות לגבי גוף העדות. (ואף גם זאת נלע"ד דר"י מייירי פשנקתב הסימן מןבהק יותר דהיינו מקום דירה כנ"ל ואפשר אם לא נכתב כלל מקום דירה רק מקום לידה ושינה בו יודה ר"י דפסול דה"ל שינוי בדבר שצריך לכותבו פנין שלא נכתב מקום דירה א"כ י"ל דמקום לידה עולה תחת מקום דירה ואפשר תשו' הרשב"א דפוסל בשינוי מקום לידה מייירי בכה"ג.

מיהו בב"י סי' קכ"ח מבואר דהרשב"א פוסל אפילו שינוי מקום לידה למקום שנתגדלה שם א"כ י"ל דפוסל גם כן בכ' מקום דירה וכ"מ במרדכי משם ראב"ה וצ"ע): ועתה נבואה לנ"ד דאף דבשינה שם אביו, או אביה כ' הב"ח ותשובת תודת שלמים סי' א' דהגט פסול מדאורייתא כמו בשינה שם עירו ועירה (וחלק הת"ש על הג"פ ס"ק נ"א דתמה על הב"ח) מ"מ פשיש לאביו שני

שמות אחד עיקרי והשני טפל שלא היה צריף לכותבו כלל אפילו לכתחלה וכ' שניהם ושניהם בשם הטפל.

י"ל דדומה לשניה שם עירו דאם פתב מקום הדירה בטוב ושניה במקום הלידה דכשר. ואדרבה שם עירו הוא צורך טפי וע' ג"כ בש"ע סימן י"ז סעיף י"ח ותשו' צ"צ סי') וא"כ נימא דשם שהיה אביו ידוע וניכר בו הוא כמו שם עירו דמקום דירה והשם הטפל שלא היה צריף לכותבו הוא כמו שם עירו דמקום לידה.

ואף לפמ"ש דלא אמר ר"י דדבר שא"צ כלל לכותבו אף אם שניה בו פשר אלא פשאינו נכתב רק לסימן לבד. ושם אביו י"ל דזהו עצמיות העדות כמו שמו והוי לענין זה גופו של עדות יותר משם עירו אפילו דמקום דירה שהרי אדם אחד יוכל לדור בכמה עירות א"כ אין מקום דירה רק כמו סימן משא"כ שם אביו שאין לו אלא אב אחד (ואע"ג דלכתחלה בעינן שם עירו יותר משם אביו היינו שעי"ז נודע יותר מי הוא המגרש מע"י שם אביו בלא מקום דירה.

דכמה יוסף בן שמעון איפא בכל העולם אבל מ"מ שם עירו אינו רק פוענן סימן לבד. אבל שם אביו י"ל דזהו כמו שמו) מ"מ שם הטפל של אביו פשונכתב שם העיקר י"ל דאינו רק כמו סימן לבד לגבי המגרש עכ"פ ולא עדיף ממקום לידה דהוא סימן בהמגרש ממש ואעפ"כ סימנא פזה לא מילתא היא ואין פוסל בו השנינוי.

והנה אע"ג דבנ"ד התניכא של אביו פייווש היא שונכתבה בהוגן והטעות והשנינוי היה בשם הקדש של אביו שעלה בו לתורה היינו שהיה נקרא משולם ובגט נכתב שרגא מ"מ פינן שחניכא זו היא חניכא שהפל קורין לו בה לבד רק פשעולה לתורה עולה בשם העצם הרי כתב הרא"ש דבכה"ג אפילו בשם המגרש אפילו לכתחלה די בחניכא זו לבד בלא וכל שום והב"ש סי' קכ"ט סק"א כתב דגם להרמב"ם הדין פן ואף לפמ"ש הב"י דלהרמב"ם לעולם לכתחלה אין כותבין החניכא י"ל דהני מילי פשונדע וניכר בשתי השמות אבל מי שרגילין בו פל העולם בחניכא זו לבד ודאי מודה הרמב"ם.

וכמ"ש בתשו' הרדב"ז ח"א סי' תקל"א וז"ל וקרעתי את הגט שהיה כתב בו שפרי' וכל שום. וכתבתי אחר בשם מחרז וכל שום אוחרא כו' לפי שפל היהודים והא"י קורין אותו מחרז ולא מצאתי מי שידע ששמו שפריה אלא הסזן והוא לא יעלה לתורה אלא פעם ביובל ומי יפירנו בשם זה.

ואע"פ שכתב הרא"ש ז"ל שפותבין בגט השם שמעלין בו לס"ת ה"מ פשהוא נודע וניכר בשתי השמות אבל מי שרגילין בו פל העולם בשם זה ודאי לא דבר הרא"ש בזה. ולא מיבעיא שאין ראוי לכתחלה לגרש אלא בשם הרגיל בו אלא אפילו בדיעבד פסל הרמב"ם ז"ל פ"ג מה' גירושין כו'עכ"ל.

וכ"ז אפילו בשם המגרש עצמו וכ"ש בשם אביו דהיה די לכתוב חניכא זו שהפל קורין לו בה לבד דבשם אביו א"צ כ"כ לפרש פל השמות שהיה לאביו כמו בשם עצמו לפ"ד פמה פוסקים ראשונים ואחרונים כמ"ש במכמ"א שע"ד סי' כ"ט שא"צ לכתוב וכל שום באביו ואע"פ שיש חולקין מ"מ בכה"ג י"ל דלכ"ע היה די לכתחלה בשם אביו בחניכא הנ"ל שפל היהודים והא"י קורין אותו בה לבד וכיון שפן אף אם הוסיף לכתוב ג"כ השם שעלה בו אביו לתורה ה"ל שניה בדבר שא"צ לכותבו כלל.

פינון שלא היתה נקרא בשם זה כלל רק פשיעלה לתורה פעם ביובל ואף גם אז י"ל שהיה נקרא בשם פייבוש ג"כ דא"א לקרותו משולם לבד דהא משולם יש לו עוד פינוי ולמן וא"כ אולי יעלה ולמן לקרוא בתורה לכן מסתמא גם לתורה היתה נקרא משולם פייבוש כו'.

לכן י"ל דדומה לשינה במקום לידה דכשר לפר"י. ואף לפמ"ש הרא"ש דטעמא דמקום לידה פינון דמקום לידת האדם אינו ידוע וגם אינו נקרא ע"ש מקום לידתו ולכן ליפא חששא.

ועפ"ז כ' הב"י סי' קכ"ט (ד"ה וכתב שם עוד שחקם א') ושינה שם אביו לשינה מקום דירה דמי שהרי שם אביו ידוע לכל וכשיראו שינוי יאמרו לא זה הוא שגירש עכ"ל היינו דוקא פשיעלה בשם אביו שהיה נקרא בו בפי כל אבל בנד"ז דשם שהיה אביו ידוע ונקרא בו בפי כל נכתב פהגן רק השינוי הוא בשם שלא נקרא בו אביו כ"א פעם בשמטה ובנדאי אינו ידוע לשום אדם אם שמו משולם או שרגא.

וכ"ש בנד"ז שהפתיכה ונתינה היתה רחוק ממקום דירת אביו לא יש לעז יותר משינה מקום לידה שהרי פשהמגרש הי' נקרא פלוני בן פלוני היינו נדאי פלוני בן פייבוש ולא בן שרגא או משולם דאין רגילים לקרות בן בפי הבריות רק בתניכא הנ"ל.

וכשנקרא הבן לתורה אדרבה כותב כת"ר שהחזיק א"ע לקרות בן שרגא ונהי דס"ל להרא"ש ומהרא"י דחזקה לא מהני לשנות שם אביו מ"מ עכ"פ ליפא לעז פשנכתב בגט בן שרגא. ולכן אינו פוסל שינוי גם לפי הרא"ש ודמי לשינוי מקום לידה.

ול"ד להא דהחמיר מהרא"י בפסקיו סי' קל"ח בשהשינוי באביו הי' בשם דן והוא שם הקדש של אביו ואפשר לא היתה אביו נק' בפי כל ג"כ רק בשם הפינוי דענזייל וא"כ ג"כ לא שינוי כ"כ דהרואים יאמרו לא זהו שגירש.

י"ל דאף לו יהי בן מ"מ פינון שהפינוי דענזייל לא נכתב בגט כלל א"כ שינה בדבר שצריך לקותבו ופסול אפילו ליפא לעז כ"כ מטעם דהוי ספירת דברים דלא זהו שגירש. ועוד דבנד"ז גם הלעז פחות טפי מהתם פינון דנכתב בגט פייבוש א"כ הרואים לא ישיתו לב לאם היתה שמו שרגא או משולם ואף אם ישיתו לב יובן דהשינוי היתה מחמת שפייבוש לפעמים נקרא שרגא ולפעמים משולם וכמ"ש מהרא"י שם דמתוך התניכא כו' משא"כ בנדון דמהרא"י דלא נכתב הפינוי כלל י"ל דאיפא לעז ג"כ להרואים ול"ד למקום לידה.

וגם בנדאי היתה נק' בפי כל בשם נמנאל ג"כ שהיה שם העצם. דנתנאל רגילין לקרות בפי כל ג"כ ולא כמו שרגא או משולם שנקרא רק פייבוש פנ"ל: אף מה שיש לחוש בזה ולומר דלא דמי לשינוי מקום לידה הוא עפמ"ש בתה"ד סס"י רכ"ח ובפסקיו סי' קצ"ז דטובא יש לחלק בין נ"ד דשינה העד שם אביו ובין שינה שם הנקה או מקום הלידה (ואע"ג דחכמי התלמוד לא הזקיקו בכלום שיתחמו העדים יותר מפלוני עד או בן פלוני עד ולפי התוס' נקניי הדעת דירושלים פלומר שהיו מקצרים בלשונם היו חותמים כף ולא פלוני בן פלוני א"כ בעובדא דידן הואיל ושם העד עצמו וכן עד נכתב פהלקתא אם איבע פסול בתוכת בן או בתוכת שם אביו אין קפידא הואיל וכשר גמור הוא בפלוני עד לחודיה נמצא בן פלוני שלא לצורך נכתב ואין חסרון ושינוי פוסל בו כמו במקום הלידה ושם הנקה.

כ"ה בתה"ד שם. ור"ל דאפי' לכתחלה לא הי' צריך לכתוב כלל בן פלוני וא"כ ה"ל פמקום לידה ממש.

ואפ"ה כ' לחלק דלא דמי) דשם הנקה ומקום הלידה אינן לא מעלין ולא מהנין פלום לפי מטבע חכמי התלמוד שטבעו מטבעות הגיטין. (תה"ד ס"י רכ"ח).

אבל בן פלוני החתימה מטבע חכמים הוא היכא דלא חתם פבר פלוני ונהי נמי דהיכא דחתם פבר פלוני תו לא צריכין לכן פלוני מ"מ נימא איפכא דכן פלוני תהא עיקר ופלוני תהא התוספת דהא פל פמה דלא חתם עדיין עד פלוני לחוד לאו פלום היא ומאי חזית דמשנית לפלוני עיקר טפי מכן פלוני וכיין דלית לן ברירא לתפוס אחת מהן הפסול והטעות פוסלים בתרנוניהו דרמינן פח החתימה אהא כמו אהא וא"כ אין ראיה ממקום הלידה ושם הנקה כדפרישית.

אפס נראה דנדאי אי הוי חתימת העדים דאורייתא כמו לר' מאיר הנה ראוי לחלק כה"ג אבל אנו דקיי"ל כר"א דאין העדים חותמים כו' אין לדקדק ולחלק פולי האי עכ"ל מפסקיו ותה"ד. והב"ש סי' ק"ל ס"ק כ"א כ' דמהרשב"ץ משמע שבשינה שם אביו אין להקל ואע"ג דהוי דרבנן ומשמע דאין להקל אלא רק בפסול שנכתב חק תוכות והטעם י"ל דאע"ג דשינה בדבר שא"צ לקותבו מ"מ פיון שקהעד נק' ע"ש אביו והפל רואים השינוי א"כ ל"ד כ"כ למקום לידה לפי חילוקו של הרא"ש והתה"ד דלא חש לנה ע' בפסקי' סי' קל"ח השנית אם יטעו בעד כו'.

ולפי שאין שייך לעניינינו אין להאריך בזה. ונהנה בנ"ד באבי המגרש נהי דאם כ' פייבוש שהוא החניקא שהפל קורין לו בזה לא הנה צריך לכתוב שם שעולה בו לתורה כנ"ל.

מ"מ אם הוי פותב רק שם הקדש שלו שעולה בו לתורה הוי ג"כ פשר לפ"ד מהרי"ק שרש ק"ו שכ' דאין לכתוב פינוי האבות בגט כלל לא מן הבעל ולא מן האשה. וכ' בג"פ ס"ק מ"ד שכן דעת הש"ג בשם רבותיו.

ובד"מ סי' קכ"ט סק"ט הביא שהרבה חולקים ע"ז ומסיק כמ"ש בתשו' מהרי"ו סי' כ"ג דלכתחלה יש לכתוב הפינוי אף בשם אביו אבל אם פבר גיטתו הגט א"צ ליתן אחר ותנשא לכתחלה. ואע"ג דמהרי"ו בתשו' הנ"ל מייירי כשפכת ג"כ וכל שום.

מ"מ משמע דגם פשלא כ' וכל שום הדין פן וכ"מ מדברי רמ"א בש"ע ס"ט בהג"ה. וכן למהרי"ק שכ' דא"צ לכתוב פינוי האבות בגט כלל נראה דהיינו אף גם במקום שאין פותבין וכל שום שהרי מהרי"ק כ' ראיה לדבריו מגיטין שהם בימי רבינו יחיאל מפריש.

וכ' במכמ"א שע"ד סי' כ"ט שבסמ"ג עשין נ' פתב נוסח הגט מרבינו יחיאל מפריש כמו שהוא בסמ"ק סי' קפ"ב שלא פתבו פינוי האבות אף שתופסים כר"ת שאין לכתוב וכל שום. נמצא שדעת הסמ"ק ורבינו יחיאל מפריש ומהרי"ק הוי צריכין לכתוב בנד"ז שם העצם של אבי המגרש לבד ולא הוי צריך לכתוב הפינוי כלל אף שלא פתבין וכל שום וכ"ד הרי"ף לפי עדות הרמב"ן הובא בר"ן פ' המגרש גבי נוסח הגט.

וא"כ היינו ממש דינו דתה"ד סי' רכ"ח הנ"ל שכ' דבכה"ג לית לן ברירא לתפוס א' מהן הפסול והטעות פוסלים בתרנוניהו. ואע"ג דמסיק דברבנן אין לדקדק ולחלק פולי האי.

מ"מ היינו בחתימת עדים שאפילו שינה בהם לגמרי ס"ל דאין הפסול רק מדרבנן וע"ש בתה"ד מנדון זה שהביא סברות רבות כו' מש"ה כ' דאין לדקדק ולחלק פולי האי. ובפסקיו סי' קצ"ז לא הקיל בזה אא"כ הוי עוד צדדים ע"ש.

משא"כ בנד"ז דשיננה שם אביו לגמרי הוי דאורייתא. לכו יש לדקדק ולחלק דהטעות בשם העצם פוסל ול"ד למקום לידה מטעם הנ"ל.

ואין לומר דמהרי"ק לא כ' כן רק פשקורין לאביו בשם העצם אבל בנד"ז שהפל קורין לו בחניכא פייבוש לבד י"ל דמודה דהיו צריף לכתוב החניכה ג"כ או החניכה לבד. דז"א דא"כ ה"ל לפרש אלא משמע פיון דעולה לתורה וחותם בשם הקדש ג"כ סגי לקותבו לבד וכ"מ בסמ"ק.

ובתשו' מהרי"ו סי' כ"ג כ' ונ"ל והיכא שיש לו שם פינוי בלשון אשפנו פגון יקותיאל וקורין אותו זוסקי"נט אז הוי יקותיאל עיקר השם מדנהגינו לכתוב יקותיאל המכונה זוסקי"נט אם כן ס"ל דיקותיאל הוא העיקר עכ"ל.

ורמ"א סי' קכ"ט סט"ז בהג"ה כ' עושין שם העברי עיקר כו'. ואע"ג דהג"פ סס"ק פ"א כ' דרמ"א מודה אם רובא קרו ליה בשם לועז ופורתא בשם עברי עושים שם לועז עיקר.

מ"מ הב"ש סס"ק ל"א כ' דאפילו אם הרוב קורין אותו בשם הלועז ופורתא בשם העברי עושין שם העברי עיקר והינו אפילו באשה שאינה עולה לס"ת וכ"ש באיש דעולה בו לס"ת י"ל דהקריאה לס"ת ה"ל פפורתא קורין בשם העברי ועושין אותו עיקר.

וכן המנהג להקדים שם העברי לעולם. וא"כ נ' דהי' די לכתוב לכתחלה ג"כ רק שם העצם של אביו לפ"ד גדולי הפוסקים הנ"ל.

ולכן י"ל דהשינוי פוסל בו. ואף לפ"ד האומרים דצריף לכתוב פינוי האבות בגט וא"כ לא הי' די בכתיבת שם העצם של אביו לבד משא"כ בהחניכא ודאי הנה סגי בה לבד פיון שהיא חניכא שהפל קורין לו בה א"כ לפ"ז יש לומר שיש להקל בשינוי זה כמו במקום לידה.

דקא יש ברירה דחניכא זו היא העיקר דסגי בה לבד משא"כ בשם העצם. מ"מ יש לפקפק שמהא הא דהצריכו ג"כ הפינויין היינו רק ממנהגא ולא מדינא דגמרא דמדינא דגמ' י"ל דנדאי סגי בשם האבות בא' משמותיו כו' ואם מדינא דגמרא הנה סגי בשם העצם לבד י"ל דהשינוי פוסל בו אפילו לדבריהם.

אכן י"ל דלדבריהם מדינא דגמרא הדין כן שהרי כ' בגנוסח הגט וכל שום דאית לי ולא הבתי כו' א"כ מסתמא ס"ל דתקנת ר"ג הנה שייכתוב וכל שום ג"כ בשמות האבות: (לפ"ד תה"ד סס"י רכ"ח ובפסקיו סי' קצ"ז יש להחמיר בנ"ד להסמ"ק ורבינו יחיאל ומהרי"ק דס"ל דאין לכתוב פינוי האבות בגט והיו די בשם העצם בלי כל שום א"כ אין ברירה והטעות פוסל בו.

אכן לשא"פ דמצריכים פינוי האבות ג"כ יש להקל פי יש ברירה דבחניכא לבד סגי פיון שנקרא בה בפי כל ובשם העצם לא סגי): אמנם נ' לצדד עפמ"ש במכמ"א שע"ד סי' י"ד דמי שיש לו שני שמות באחד עולה לתורה וחותם ובאחד קוראין לו.

דהיכא כשהמיעוט קורין לו עכ"פ ג"כ בשם שעולה בו לתורה אז פיון דאיכא מיעוט קריאה עם החתימה אז אפשר שיהא חשוב עיקר אבל היכא דאינו נקרא פלל פי אם בתורה ובחתימה לבד בהא פשיטא דהשם האחר דקורין לו הפל הוא העיקר הגם שאינו אלא חניכא.

ולכן פסק דיש להקדים השם דקרו ליה כ"ע ועל שם שעולה בו לתורה וחותם יכתוב דמתקרי. והביא ראיות ע"ז מדברי גדולי הפוסקים וממהרי"ק עצמו שרש פ"ו עיין עליו.

והנה הב"ש בכללים דס"ס"י קכ"ט סעיף י"ב כ' מי שיש לו שם אחד של קדוש ושם א' של חול כו' עד ואימתי מקדימין שם של חול מבואר בסי' קכ"ט עכ"ל לקאורה י"ל דס"ל ג"כ כהמכמ"א דבכה"ג יש להקדים שם של חול.

אף הרי לא ביאר זה כלל בסי' קכ"ט ומ"ש בס"ק ל"א וא"ל דאיירי דכולם ממש כו' ה"ת מייירי באשה שאינה עולה לס"ת וע"כ פתב שלא הי' להם להזכיר שם אסתר כלל וא"כ לדברי המכמ"א נ' דאפילו להסמ"ק ורבינו יחיאל מפריש ומהרי"ק לא הנהי' די לכתוב פאן שם הקדוש של אביו דהא כ' שא"צ לכתוב המכונה.

ובנ"ד אם היו פותבים שניהם היו צריף לכתוב (המכונה או) דמתקרי על שם הקדוש דאביו וא"כ אותו א"צ לכתוב. אכל שם שנקרא בו בפ"כ הרי כתבוהו לכתוב בן פלוני.

והיינו בנד"ז פייבוש. שאותו ראוי לכתוב בשם העצם לדברי המכמ"א.

ואפילו לדין י"ל דבכה"ג התניא עיקר והא דמקדימין שם הקדוש היינו משום דהא הרמב"ן ס"ל בפסותבין שני השמות אין קפידא אינה מהם יקדים. וההכרח לסמוך ע"ז אף שיש חולקים משום דאין ראוי לכתוב דמתקרי על שם העצם דהאף יכתוב דמתקרי והוא אינו נקרא בן פפי שום אדם וסבא זו כ' בספר שמות בתשו' שפסוף ספרו דק"ט ע"ב בישוב דעת מהרי"ק.

וא"כ לפ"ז בשם אביו לא הי' די לכתוב שם העצם כזה לכ"ע ואפילו בכה"ג הנהי' די עכצ"ל הטעם משום שאין להקפיד כ"כ בשם האב אבל לא דשם זה חשוב וא"כ סוף סוף התניא עיקר. ועוי"ל דאע"ג דהא שישנוי באבי המגרש לא דמי לגדון דתה"ד שישנוי באבי העד דהוי דרבנן מ"מ ה"א דאינו אלא בא' משני השמות שפאבי המגרש וכיון דאחד המיוחד שפכהו נכתב בטוב ויפה מיןכר מילתא טפי דהוי טעות מבגדון דתה"ד דהפסול או השינוי הוא בכל שם אבי העד וגם פיון דחתימת עדים ענין בפ"ע הוא מש"ה אילו הנה דאורייתא הנה ראוי לחלק כדחילק התה"ד ואף גם זאת סיים פי כמה רבנותא הספימו לדבריו ולא חילקו כמו שחילק כו'.

משא"כ בנד"ז אפי' בדאורייתא א"צ לחלק בן פיון דעכ"פ א' המיוחד שישנוי השמות נכתב בטוב א"כ יש לתפוס דה"ל שינה בדבר שא"צ לכותבו. ועוד שי"א דשינה שם האב הוי דרבנן ואף דקיי"ל פהאומרים דהוי דאורייתא מ"מ בהשינוי באב רק בשם הטפל ושם העיקר נכתב בטוב י"ל דלכ"ע הוי רק דרבנן.

שהרי הר"ן פ' השולח כ' דהירושלמי ס"ל דאפילו באפיה שמייה פשר כשכ' וכל שום וכ"ש כשפתב שמו האחד. ונהי דאנן לא קיי"ל הכי כמ"ש בש"ע סי' קכ"ט ס"ג דאינו גט ומשמע מדאורייתא היינו בשמו ממש אבל בשם אביו שפיר י"ל דעכ"פ אינו רק דרבנן.

וכיון דהוי דרבנן הא פתב התה"ד דא"צ לדקדק בחילוקו הנ"ל וה"ל שינה בדבר שא"צ לכותבו: (לפמ"ש המכמ"א שע"ד סי' י"ד היכא דאינו נקרא כלל בשם הקדוש רק לתורה ולחתימה לבד בהא פשיטא דהתניא הוא העיקר א"כ יש לצדד הכא.

וגם להב"ש י"ל דבכה"ג התניא עיקר. ועוד פשינוי רק בא' משני השמות של אבי המגרש י"ל דלכ"ע הוי רק פמדי דרבנן ויש להקל פשינוי בדבר שא"צ לכותבו וא"צ לחלק): אמנם מצאתי בג"פ סי' קכ"ח ס"ק גימ"ל ובסי' קכ"ט ס"ק מ"ט שמהרי"ט ומהרח"ש פסלו גט שהיה

שְׁיִנּוּי קִטּוֹן בְּשֵׁם הַכִּינּוּי שֶׁל אָבִי הַמְּגֵרֵשׁ אֲף שְׁשֵׁם הַמְּנוּכָהּק שֶׁלּוֹ נִכְתָּב בְּגִט בְּטוֹב דְּהֵינּוּ שֶׁכ' גְּוִיָּה בַת שְׁלֵמָה טְרַאנְטָה בַּה"א לְסוּף וְהַכִּינּוּי הִיא טְרַאנְטוּ בְּנִי"ו לְסוּף.

וּמַהֲרִי"ט לֹא הִקְיָל רַק מְשׁוּם שְׂאִין זֶה שְׁיִנּוּי כָּלָל כִּי בְּלִשׁוֹן שֶׁל עֲרַב כָּל מְלָה שֶׁהִיא בְּחוּלָם כּוֹתְבִין ה' בְּסוּפָה כְּמוֹ עִירָה שְׂבִפְסוּק אֲנֹסְרִי לְגִפּוֹן. וּמַהֲרַח"ש חָלַק גַּם ע"ז וְכָתַב דָּאִין זֶה מְסַפִּיק לְהַשְׂיֵאָה לְכַתְּחֻלָּה וְאַמֶּת כִּי בַמַּכְמ"א שֶׁע"ד ס' ל' תְּמָה עָלֵיהֶם אֲמַאי פְּשִׁיטָא לְהוּ לְפִסְוֹל הָא כִּינּוֹן דַּא"צ לְכַתּוֹב כִּינּוּי הָאָב בְּגִט ה"ל שְׁיִנּוּי בְּדָבָר שֶׁא"צ לְכַתּוֹבוּ אֲלֵא שְׁהֵם ס"ל דְּצָרִיף לְכַתּוֹב כִּינּוּי הָאָב בְּגִט מ"מ כִּינּוּי טְרַאנְטוּ דְּכִינּוּי מְשַׁפְּחָה הוּא לַכ"ע אִין לְכַתּוֹב בְּאָבִי הַמְּגֵרֵשׁ וְהַמְתַּגְרֶשֶׁת כּו' וְלֹא דִי שֶׁא"צ לְכַתּוֹבוּ אֲלֵא שֶׁהַכּוֹתְבוּ אִין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימְנוּ כּו' וְלִכֵּן הֵעֲלָה שֶׁהַשְׁיִנּוּי אִין פּוֹסֵל בּוּ.

וּמ"מ סִיגִים שְׂמַאֲחַר שְׁהֵם אָמְרוּ לְהַחְמִיר מִי יֹאמֵר לְהַקְל וְלָהֶם שׁוּמְעִין שְׂאָמְרוּ כַּהֲלָכָה. וַא"כ לְכַאֲוָרָה דַּכ"ש וְק"ו שְׁיִשׁ לְהַחְמִיר בְּנַד"ז דְּנִהְגּוּ לְכַתּוֹב שֵׁם הָעֵצָם שֶׁל הָאָבוֹת בְּגִט וְעַדִּיף טוֹבָא מְכִינּוּי הַנְּ"ל דֶּהוּא כִינּוּי מְשַׁפְּחָה.

וְהִנֵּה נִלְע"ד לִיתָן טַעַם לְדַעַת מַהֲרִי"ט וּמַהֲרַח"ש וְהוּא דִּהְנֵה מ"ש ר"י דְּכַשְׁשִׁינָה בְּדָבָר שְׂאִין צָרִיף לְכַתּוֹבוּ כְּשֶׁר הֵינּוּ וְדַאי כְּשֶׁאֲפִילוֹ אַחַר שְׂנִכְתָּב בְּגִט כָּל רוֹאִיו יִפְרִי וְיִדְעוּ שֶׁהוּא דָּבָר שְׂאִין צָרִיף לְכַתּוֹבוּ כָּלָל.

וְהֵינּוּ מְקוּם לִידָה דְּלִפִּיכָף כִּינּוֹן שְׁגָם כְּשֶׁנִּכְתָּב נִיכָר שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁא"צ לְכַתּוֹבוּ כָּלָל מִש"ה אִין לְהַקְפִּיד בּוּ כ"כ דַּאֲלַת"ה אֲלֵא דְּכָל שְׁיִנּוּיָה בְּדָבָר שֶׁא"צ לְכַתּוֹבוּ כָּלָל אֲפִילוֹ אִם לְאַחַר שְׂנִכְתָּב אִין מוּכָן שֶׁלֹּא הִנֵּה צָרִיף לְכַתּוֹבוּ אֲפ"ה כְּשֶׁר כִּינּוֹן דְּלִפִּי הָאָמֶת אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁלֹּא הִנֵּה צָרִיף לְכַתּוֹבוּ א"כ יוֹמְשֵׁף מִזֶּה דָּאֵם שְׁיִנּוּי בְּשֵׁם הַמְּגֵרֵשׁ שֶׁהִיא שְׁמוֹ אַבְרָהָם וְכ' יִצְחָק דְּמַתְקָרִי אַבְרָהָם אוֹ אַבְרָהָם דְּמַתְקָרִי יִצְחָק שְׁיִהְיֶה הַגִּט כְּשֶׁר.

דְּכִינּוֹן דַּכ' שְׁמוֹ הָאָמִיתִי אַבְרָהָם בְּטוֹב תּוּ לֹא אֵיכָפֶת לָן בְּמָה שֶׁכ' עָלָיו עוֹד שֵׁם אַחַר אַע"פ שֶׁלֹּא הִנֵּה לוֹ עוֹד שֵׁם כָּלָל דַּה"ל שְׁיִנּוּיָה בְּדָבָר שֶׁא"צ לְכַתּוֹבוּ. וְזֶה וְדַאי לֹא יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת דַּה"ל שְׁיִנּוּיָה שְׁמוֹ וְשִׁמָּה.

וְאֲפִילוֹ בְּשֵׁם הַנְּשַׁתְקַע יֵשׁ פּוֹסְלִים כַּשֶּׁכ' בְּגִט עִם שְׁמוֹ דְּעַכְשָׁיו. וְהַמְכַשִּׁירִים מְשׁוּם דְּזֶה הִנֵּה שְׁמוֹ. מִשֶּׁא"כ בְּמִשְׁנָה שְׁמוֹ. וַאֲע"ג דְּבִירוֹש' מְשַׁמַּע דְּאֲפִילוֹ בְּאֲפִיף שְׁמִיָּה כְּשֶׁר כַּשֶּׁכ' וְכָל שׁוּם וְכ"ש וְדַאי כַּשֶּׁכ' שְׁמוֹ הָאָמִיתִי כַּמ"ש הַר"ן פ' הַשׁוֹלַח הַרִי כ' דָּאִין זֶה סוּגְיַת הַש"ס שֶׁלָּנוּ וְכֵן פְּסֻק בְּהַדְיָא בְּרַמְב"ם וְש"ע ס' קכ"ט ס"ג דָּאִינוּ גִט וּמְשַׁמַּע דְּפִסּוּל לְגַמְרִי מְדַאֲוֵרִיָּתָא.

א"ו צ"ל הַטַּעַם לְפַר"י דָּאִין זֶה עֲנִיָּן כָּלָל לְשִׁינָה בְּדָבָר שֶׁא"צ לְכַתּוֹבוּ דְּקָאֵמַר ר"י וְהֵם רְחוּקִים זֶה מִזֶּה כְּמַטְחֵי קִשְׁת דְּהִקָּא הַרִי נִכְתָּב כְּדָרָף דְּבָר שְׂצָרִיף לְכַתּוֹבוּ שְׁהִרִי נִכְתָּב שְׂפָף שֵׁם הַמְּגֵרֵשׁ.

א"כ פְּשִׁיטָא דְּדִינִינּוּ לִי כְּשִׁינָה בְּדָבָר שְׂצָרִיף לְכַתּוֹבוּ. וְאַדְרָבָה כָּל שְׂעֵצָם שֵׁם זֶה הִיא אֲסוּר לְכַתּוֹבוּ גְרַע טְפִי דַּכ' שֵׁם זֶר תַּחַת וּבְמִקּוּם דְּבָר שְׂצָרִיף לְכַתּוֹבוּ.

וְלֹא הַכְּשִׁיר ר"י רַק בְּשִׁינָה בְּמִקּוּם לִידָה דְּאֲפִילוֹ לְאַחַר שְׂנִכְתָּב מְקוּם לִידָה לֹא נִחְשָׁב לְכָלוּם כִּי יְדוּעַ לְכָל שְׂמִקּוּם לִידָה א"צ לְכַתּוֹבוּ כּו' וְלִכֵּן אִינוּ תּוֹפְסִים מְקוּם כ"כ שְׁיִהְיֶה הַשְׁיִנּוּי פּוֹסֵל בּוּ.

ועפ"ז יבוא אל נכון פסק מהרי"ט ומהרח"ש שלא ס"ל להקל פלל בשינה בכינוי האב ולק"מ מ"ש המכמ"א עליהם דכיון דכינוי פנה הפותבו אין רוח חקמים נוטה הימנו. א"כ אם שינה בו לא יפסול כמו במקום הלידה.

דלא קרב זה אל זה פלל. דהא פשנכתב הכינוי בגט הרי נכתב במקום ובמדרגת דבר שצריך לקנותו.

דמי יודע אם פניו הוא או פניו משפחה. הרי נכתב סתם שלמה טראנטה או שלמה המכונה טראנטה.

ה"ז נכתב פדריק שכותבין שאר פניו האבות בגט. ואנן קיי"ל כמ"ד דצריך לקנות פניו האבות בגט.

א"כ נכתב טראנטה במקום ומדרגת דבר שצריך לקנותו ופשיטא שהשינוי פוסל בו. ומה מהני שאנו יודעים שפניו זה לא היה צריך לקנותו דהא שם זר לגמרי ודאי לא צריך יותר לקנותו ופוסל יותר פשנכתבו אע"פ שכ"ג"כ שמו האמיתי.

וה"ז בכלל משנה שמו ושמה כו' והינו משום דנכתב במקום ובמדרגת דבר שצריך לקנותו. משא"כ בשינה במקום הלידה פנ"ל.

ולא דמי ג"כ למ"ש התה"ד להקל בשינה שם אבי העד דהתם ג"כ אפילו לאחר שנכתב הוא נכתב במקום ומדרגת דבר שא"צ לקנותו כו' פיון דקיי"ל שא"צ לקנות שם אביו פלל א"כ ניכר שהוא דבר שא"צ לקנותו: (בג"פ סי' קכ"ט ס"ק מ"ט הביא דמהרי"ט ומהרח"ש פסלו בשינוי בכינוי האב אף שכתב ג"כ שמו העצמי.

והמכמ"א שע"ד סי' ל' תמה עליהם. ולפע"ד דבריהם נכונים דל"ד פלל לשינה מקום הלידה דגם פשנכתב בגט נכתב במקום ומדרגת דבר שא"צ לקנותו.

ע"כ אינו תופס מקום שיהיה השינוי פוסל בו. משא"כ פניו האב פשנכתב הוא נכתב במקום ומדרגת דבר שצריך לקנותו מש"ה אף אם באמת פניו זה לא היה צריך לקנותו לכ"ע פיון דהוא רק פניו משפחה לא מהני): אף למ"ד דא"צ לקנות פניו האבות בגט לכאורה ד' המכמ"א נכונים דהא לפ"ז גם לאחר שנכתב בגט הוא ניכר שהוא דבר שא"צ לקנותו ולכן י"ל שאינו תופס מקום שיהיה השינוי פוסל בו.

אמנם י"ל דהינו ספיקו דתה"ד סס"י רכ"ח גבי שם האב של העד שי"ל דרמינן פח החתימה אהא כמו אהא כו' וה"נ פיון דאם כתב פניו האב לחוד היה פשר (אם הוא חניכא שהיה נקרא בו בפי כל או אפי' בפי מחצה המפירים אותו.

ולא עוד אלא דאפילו אם באמת לא היה נקרא בחניכא זו רק בפי מועט. מ"מ פיון שחניכא שנקרא בה בפי כל סגי ודאי בה לחוד א"כ פשנכתב המכונה פ' הרי נכתב פענן דבר שצריך לקנותו דהא יש חניכא דסגי בה לבד).

וא"כ מאן לימא לן בנדון החניכא פדבר שא"צ לקנותו נימא להפך כו' וכיון דלא ידעינן איזה מהם הוא שנכתב למותר לכן השינוי פוסל בשיניהם. והנה ספיקו זה דהתה"ד לכאורה יש לפשוט מהא דאימא בש"ע י"ד סי' מ"ד ס"ז אם היה ג' פוליות או יותר והקטינו היתרות ונשארו שמים

פְּהִלְכְתָן שְׁלֵא הַקְטִינוּ כְּשֶׁרָה עַכ"ל אֶלְמָא דֵּא ע"ג דְּהֵקְטִנָּה הוּא דְּבַר הַמְכָּאִיב לָהּ יוֹתֵר מִנְיִטְלוּ לְגַמְרֵי אַפ"ה פִּינּוּן שְׁטְרִיפּוֹת זֹו הִיא בְּכוּלָּיָא יִתְיָרָה וְנִשְׂאָר שְׁתֵּימָם פְּהִלְכְתָן אִין טְרִיפּוֹת זֹה פּוֹסְלָהּ. וְה"נ אַע"ג שְׁשִׁינּוּי הַשֵּׁם שֶׁל הָאָב הוּא דְּבַר הַפּוֹסֵל הִגֵּט יוֹתֵר מֵלֵא כ' שֵׁם הָאָב כָּלָל. אַפ"ה פִּינּוּן שְׁשִׁינּוּי זֹה הוּא בְּשֵׁם שְׁנִכְתַּב לְמוֹתֵר וְנִשְׂאָר שְׁמוֹ פְּהִלְכְתוּ אִין שִׁינּוּי זֹה פּוֹסְלוֹ כו'.

אִי הִנֵּה יֵשׁ שֵׁם ג' שִׁיטוֹת הֵא' דַּעַת מֵהֶרֶשׁ"ל הוּבָא בְּשִׁ"ף שֵׁם ס"ק י"ו דְּאֶפִּילוּ כְּוָלָן עוֹמְדוֹת בְּדָרָא תְּדָא וְיֵשׁ לְקוּמָא אוֹ שְׂאָר חֶסְרוֹן בְּאֶחָד מֵהֶן כְּשִׁינָה וְכ"ד הַט"ז שֵׁם ס"ק י"ד וְהֵב' דַּעַת הַב"ח שֵׁם הוּבָא בְּשִׁ"ף דְּבַכְה"ג טְרִיפָה דְּמֵאן לִימָא לָן דְּהִיִּתְיָרָה לְקוּיָה דִּילְמָא הַכוּלָּיָא שְׂאִינָה יִתְיָרָה לְקוּיָה.

וְלֵא מְכָשֵׁר אֶלְא כְּשִׁינְיָרָה שְׂזוֹ יִתְיָרָה כְּגוֹן שְׂאִינָה עוֹמְדָת בְּשׁוּרָה א' עִם הַשְּׁתֵּימָם וְכִשְׂהִיא לְקוּיָה הוּא דְּמְכָשֵׁר וְכ"ד תְּשׁוּ"צ צ"צ ס' צ"ח גְּבִי בְּהִמָּה שְׁנִמְצָאוּ לָהּ שְׁנֵי טְחוּלִין וְאַחַת מֵהֶן נְקוּבָה בְּסוֹן מְפִיָּה דְּאֵם נִיפְרָה אִינָה טְחוּלָה הוּא הַעֲיָקָר וְאִיזוֹ הִיא הִיִּתְיָרָה אִזְ אֶמְרִינּוּ שְׂאֵם נִיִּקְבָה הִיִּתְיָרָה לִית לָן בַּהּ כו' מִשֵּׁא"כ בְּשִׁשְׁתֵּיהֶם שְׁוֹת כו' ע"ש שֶׁהִבִּיא רֵאָיָה לְזֵה מְב' וְנִרְדוֹת כו' וְהַפְר"ח וְהַתְב"ש חוֹלְקִים עַכ"ז דְּאֶפִּילוּ יֵשׁ כְּמָה כְּוָלִיּוֹת כְּוָלָהוּ כְּוָלִיּוֹת דִּינָה וְנִינְהוּ וְנִהֵרִי הֵם כְּשִׁתֵּימָם שְׁבָכָל הַבְּהִמּוֹת וְאִי לְקַתָּה אִיזוֹ מֵהֶן כְּאִיב לָהּ טוּבָא וְלָכֵן בְּכָל גְּוֹנֵי שְׁעוֹמְדִים וְאִיזוֹ מֵהֶן שְׁלָקָה יֵשׁ לְהַטְרִיף וְכ"ד הַכו"פ.

וְהַשְּׂתֵא נִקְחָ מִזֵּה דְּנִגְמָא לְדִין שִׁינָה אֲבִי הָעֵד שְׁנִסְתַּפֵּק הַתְה"ד דְּלְדַבְרֵי מֵהֶרֶשׁ"ל וְהַט"ז הוּא שְׁיֵשׁ לְהַקֵּל אַע"ג דְּלֵא יְדַעִינּוּ אִינָה מֵהַשְּׁמוֹת הוּא הִיִּתֵר שְׁלֵא יְפָסֵל בּוֹ הַשִּׁינּוּי רְמִינּוּ שְׁשִׁינּוּי הוּא בְּהִיִּתֵר פִּינּוּן דְּנִשְׁתַּיִיר לְנוּ שֵׁם א' כְּשֶׁר.

וְה"ל כַּמ"ש הַט"ז שֵׁם דְּנִדְאִי עַל כָּל א' יֵשׁ שֵׁם יִתְיָרָת וְכָל שְׁנִשְׂאָרוֹ שְׁנֵימָם פְּהִלְכְתָן אֶמְרִינּוּ שְׁהֵם הַכְּלִיּוֹת שְׁלָהּ. וְכַמ"כ כְּשִׂאָנוּ רוּאִים מִתּוֹךְ הִגֵּט שְׁיֵשׁ כָּאֵן שֵׁם א' שְׁנִכְתַּב לְשַׁפְתָּ יִתֵר דְּהִינּוּ שְׁנִכְתַּב בְּמָקוֹם וּמְדַרְגַת דְּבַר שֵׁא"צ לְקוּתְבוּ כְּמוֹ אֲבִי הָעֵד אוֹ כְּפִינּוּי אֲבִי הַמְגַרְשׁ אִזְ אַע"ג דְּלֵא בְּרִירָא כ"כ שְׂזֵהוּ הַשְּׁפַת יִתֵר.

מ"מ פִּינּוּן שְׁנִשְׂאָר שֵׁם א' פְּהִלְכְתוּ אֶמְרִינּוּ שְׂזֵהוּ הוּא שֵׁם שְׁהִיָּה צְרִיף לְקוּתְבוּ וְהַשִּׁינּוּי וְהַפְּסוּל הוּא בְּדַבְרֵי שְׁלֵא הִיָּה צְרִיף לְקוּתְבוּ. מִשֵּׁא"כ לְהַב"ח וְהַצ"צ לִיכָא לְמִימַר הִכִּי דְּהָא לֵא יְדַעִינּוּ אִיזוֹ נְכַתְבַּ לְמוֹתֵר כַּמ"ש הַתְה"ד עֲצָמוּ.

וְא"כ הַשִּׁינּוּי פּוֹסֵל בְּשִׁנְיָהֶם אַע"ג דַּמ"נ א' מֵהַשְּׁמוֹת נְכַתְבַּ לְשַׁפְתָּ יִתֵר לְגַמְרֵי מ"מ עֲכָשְׁיוֹ שְׁנִכְתַּב הִרִי הוּא שְׁנָה לְהַשֵּׁם שְׁצָרִיף לְקוּתְבוּ פִּינּוּן דְּאִינוּ נִיפְרָה אִיזוֹ הוּא הִיִּתֵר. וְכַמּוֹ בְּיֵשׁ לָהּ ג' כְּלִיּוֹת אַע"ג דְּיֵשׁ כָּאֵן א' מֵהֶן יִתְיָרָה לְגַמְרֵי מ"מ מֵאַחַר שְׁכּוּלָן שְׁוֹת בְּמְדַרְגָּה דְּיִינְיָנוּ לָהּ לְכָל הַנָּה שְׁלִשָּׁה כְּשִׁתֵּימָם הַצְרִיכִים לְהִיּוֹת עַד דְּהַטְרִיפּוֹת פּוֹסְלָת בְּכָל א' מֵהֶן כַּנ"ל.

וּלפ"ז גַּם בְּשִׁינָה בְּכִינּוּי הָאֲבוֹת בְּגֵט יֵשׁ לְפָסוּל. אַע"ג שְׁכַתְבַּ שְׁמֵם הַמְּוָבְהָק.

וְאֶפִּילוּ לְמ"ד שֵׁא"צ לְכַתְּנֵב כְּינּוּי הָאֲבוֹת אִין זֹה כְּנִיפְרָה שְׁהוּא הִיִּתֵר כְּכוּלָּיָא שְׂאִינָה עוֹמְדָת בְּדָרָא. דְּבַר הַקְּדַמְנוּ דְּבַעִינּוּ שְׁכַתּוֹף הִגֵּט יִהְיָה נִיפְרָה שְׁנִכְתַּב בְּמָקוֹם דְּבַר שֵׁא"צ לְקוּתְבוּ.

וְהָא אִין זֹה נִיפְרָה כ"כ דְּהִרִי לְפַעְמִים יֵשׁ חֲנִיכָא שְׁצָרִיף לְקוּתְבָה אֶפִּילוּ בְּשֵׁם הָאָב לַכ"ע כַּמְש"ל. וְא"כ עֲנִין הַמְּכַוְנָה בְּשֵׁם הָאָב לֵא דְּמִי לְכוּלָּיָא שְׁנִיפְרָה שְׁהִיא דְּוָקָא הִיִּתְיָרָה כו' רַק שְׁנִיפְרָה שֵׁא מֵהַשְּׁמוֹת נְכַתְבַּ לְשַׁפְתָּ יִתֵר וְלֵא יְדַעִינּוּ אִיזוֹ הוּא וְלָכֵן הַשִּׁינּוּי פּוֹסֵל בְּשִׁנְיָהֶם וְלֵא הַקֵּיל ר"י רַק בְּמָקוֹם לִידָה שְׁהוּא נִיפְרָה לְכָל שְׁהוּא שְׁפַת יִתֵר כו'.

ועיין פמ"ג שם פתב דהעיקר כהב"ח והצ"צ ולא כרש"ל וט"ז. וכ"ש שהפר"ח והתב"ש וכו"פ מחמירים יותר שלדבריהם פשיטא שיש לפסול בכל שינוי דשמות אבות בגט.

אף אם ניכר שאין השם הזה עיקרי כ"כ דהא פסלי אפי' בכוליא שניכר שהיא היתירה כו' דמ"מ פיון שישנה בבמה זה הפאב והלקווא מלאכה כו'. וה"נ אף שלא היה צריך לכתוב אותו השם וניכר שהוא השם הטפל.

כגון שיש לאבי המגרש שני פינויים וכ' שניהם ויש טעות בפינוי השני י"ל דהשינוי פוסל ואע"ג שנקתב שם העצם וכינוי א' בטוב. ובנדאי הפינוי השני הוא היתר אפ"ה כל שנקתב בגט ויש בו שינוי ה"ז גורם קלקול ופיסול פיון דהוא עכ"פ מפלל שמות אביו.

הרי שינה בשם אביו. וקלקווא בכוליא היתירה יחשב דג"כ טריפה.

ושינוי במקום לידה דהכשיר ר"י היינו פיון דכל עצמו הוא שפת יתר ודבר שא"צ לקנותו ה"ז נידון קלקווא באבר שאין הפאב והלקווא פוסל בו כו' ול"ד פלל לכוליא וטחול היתרים דעכ"פ הוא מין ודבר שהטריפות פוסל בו כו': (וגם למ"ד דא"צ לכתוב פינוי האבות בגט י"ל פיון דיש פינוי שצריך לקנותו כגון שאינו נקרא פלל בשם העצם רק לתורה א"כ נכתב במדרגת דבר שצריך לקנותו וגם בדין דתה"ד סס"י רכ"ח יש ראיה להחמיר מדעת הב"ח בי"ד סימן מ"ד ס"ז ותשובת צ"צ סי' צ"ח וכ"ש להפר"ח ותב"ש וכו"פ שם דלדבריהם יש להחמיר אפילו יש לאבי המגרש ב' פינויים ונקתב שם העצם ג"כ וא' מהפינויים היטב רק שפול טעות בפינוי השני יש לפסול ול"ד לשינה מקום לידה דהכשיר ר"י): וכ"ש בנד"ז דהשינוי הוא בשם העצם שאותו מקדימים לכתוב וא"כ לכ"ע נכתב השינוי בשם הנכתב במקום דבר שצריך לקנותו.

דלמ"ד שצריך לכתוב פינוי האב בגט ודאי דכ"ש דצריך לכתוב שם העצם ג"כ. ולמ"ד דא"צ לכתוב פינוי האבות א"כ אדרבה י"ל נכתב שם העצם לבד לצורך.

אף נשאר לצדד משום דשם העצם וישם הפינוי אלו ניכרים לכל שבמדינות אלו כל מי שנקרא בשם עצם וכינוי פנה נקרא בפי כל רק בשם הפינוי דהינו פייבול לבד הן בפי יהודים הן בפי א"י ובשם העצם אין קורין לתורה.

וממש אין איש נעזב שלא יקראו לו פן בפי כל רק בהפינוי לבד. וא"כ בשם העצם כה"ג אף שנקתב בשם האב ג"כ עם הפינוי שפיר י"ל דנקתב במקום ומדרגת דבר שא"צ לקנותו.

לפמש"ל בשם המכמ"א שע"ד סי' י"ד דבכה"ג הפינוי הוא העיקר לכ"ע וישם העצם הוא הטפל. וכיון דאפי' לאחר שנקתב פל הרואה יבין דהוא שם הטפל.

א"כ בשמות האבות הוא נכתב לשפת יתר פנ"ל וכיון דניכר שהוא היתר י"ל דאין השינוי פוסל בו לפ"ד תה"ד סי' רכ"ח. ואע"ג דאנו לא נהיגין כהמכמ"א כמש"ל מ"מ י"ל דגם אנו ודאי תופסים עיקר שמו את התניכא שהפל קורין אותו בזה לבד רק מצד המנהג מקדימים שם העצם.

וכיון שמצד המנהג לבד פותבין אותו בשם האב י"ל דאין השינוי פוסל בו. ומ"מ אין נראה לסמוך ע"ז לבד פיון דאפילו פשנסכים מנהגינו לדעת המכמ"א שע"ד סי' י"ד דבכה"ג שם העצם הוא הטפל כו' עדיין י"ל דל"ד פלל לשינה מקום לידה כמש"ל ע"פ דעת הפר"ח ותב"ש שבי"ד סי' מ"ד ס"ז וגם שבלא"ה הרשב"א והרמ"ה וראב"ה פוסלים אפילו בשינוי מקום לידה ומהרא"י בפסקיו סי' קצ"ז חשש לדבריהם אם פן פשיש עוד סברות דלא דמי פלל למקום לידה ודאי קשה

מאד להקל: (בנד"ז דהשינוי בשם העצם יש להחמיר טפי אף מ"מ באמת יש לצדד פיון דמתוך השמות נזכר לכל שהשינוי הוא חניכא ושהכל קירין אותו ביה לבד ושם העצם אין נקרא בו פלל רק לתורה א"כ נזכר שהשם העצם הוא שנוכתב לחנם ולמותר וה"ל במקום לידה לפ"ד תה"ד.

ומ"מ למעשה אין להקל פיון שמ"מ הוא שם העצם ועוד שהפר"ח ות"ש וכו"פ חולקים התה"ד ועוד שי"ח גם בשינוי מקום לידה לכן בכה"ג אין להקל): ולכן מה שנוראה להקל בנד"ד הוא משום שכ' מעלתו שהמגרש החזיק שם אביו פן זה כמה שנים שעולה לתורה בשם פן שרגא.

משום דהא לפי תשובה שבארחות חיים בשם רש"י הביאה הב"י סי' קכ"ט ומהרש"ל ביש"ש פ' השולח סי' כ"א נראה דהגט פשר אף אם החזיק שם אביו בשינוי גמור לשם אחר ממש מיצקב לשמואל מ"מ כל שהחזיק שמו פן במדינה מקודם פתיבת הגט וכ' פן בגט הגט פשר.

וכ' מהרש"ל ביש"ש שם דלשון רש"י משמע שהגט פשר אפילו עדיין לא נשאת תנשא רק שמ"מ אם לא נשאת הי' מסכים עמהם לכוף אותו שיפן לה גט אחר. לרונחא דמילתא לבד.

אבל מדינא א"צ גט אחר כדכ' בסוף אבל עתה כו' נסמך על הדין כו' אלמא דהכי דינא. עכ"ד מהרש"ל.

וכ"כ במכמ"א שע"ד סי'. ואע"ג שהרא"ש בתשובה ומהרא"י בפסקיו סי' קל"ח כ' דאף אם יוכל אדם לשנות שמו שם אביו איך יוכל לשנות.

מ"מ נ' לבאר טעם של תשובה הנ"ל. כשנדקדק עוד בלשון התשו' דכתב ומפני הרמאים שהיו משנים שם תיקון רבן גמליאל לכתוב פן כו'.

דמשמע מלשון זה שהוא מפרש הא דתנן בראשונה היה משנה שמו ושמה. היינו שהיה עושה פן ברמאות ובמזיד לשנות שמו לשם אחר.

וזה נגד פרש"י עצמו במשנה (דל"ד ע"ב) דכ' דמיירי פשהיה לו שני שמות אחד פאן וא' במדנה"י היה מגרשה בשם הנוהג במקום פתיבת הגט ולא היה מקפיד לכתוב שניהם עכ"ל והר"ן כ' בפ"א לא שהי' עושה פן בכונה אלא שהדבר היה מזדמן שהיה משנה שמו ושמה כו' וכ"כ הרא"ש שם לא שהיה כותב שם אחר שאינו שלו אלא פדמפרש בגמרא שהיו לו שני שמות א' ביהודה ואחד בגליל כו' וכ"כ בחי' הרשב"א לא היה חושש לכתוב אלא שם שיש לו במקום הפתיכה כו'.

ונלע"ד דבעל תשובה זו נמשך לו פירושו ע"פ הירושלמי דמשמע שם בהדיא דהיה עושה פן ברמאות לשנות שמו. וז"ל הירוש' הגע עצמה דהנה שמיה ראובן ואפיה (כ"ה הגי' בר"ן אמנם בירושלמי שלפנינו הגירסא ואפיק וכ"ה בתשובת הרא"ש פלל ט"ו סי' ס"ד) שמיה שמעון אלא אני פלוני וכל שום שיש לי.

ופי' הר"ן דהירושלמי הכי קאמר דתקנת רבן גמליאל היתה צריכה למי ששינה שמו במקומו דבלאו וכל שום אינה מגורשת ועם וכל שום משמע דס"ל דמגורשת וכן פי' בספר קרבן העדה בפ"א שם וז"ל הגע עצמה אמור לנפשך שפכת בגט שמעון וכל שם שיש לו ובאמת אין זה שמו נמצא שהוא אינו כתוב בגט פלל דבעינו דוקא איש ששמו ראובן ומה מהני תקנתו של ר"ג.

אלא תקנת ר"ג היתה שיהא כותב אני פלוני וכו' וכיון שכותב אני פכר נכתב זה האיש בגט המוסרו לפני עידי מסירה ותו ליכא למיחש למידי עכ"ל. אבל הרא"ש בתשובה פלל ט"ו ס"ד

פ' הירושלמי בענין אחר ודקדק ממנה להיקף מדעת הר"ן דהיינו דבשינה שמו ממש אפי' אם כ' וכל שום אינו גט כ'ל.

ו"ל הרא"ש ופריף עלה בירושלמי הרי שהיה שמו ראובן ואסיק שמה שמעון מה הועילה התקנה של ר"ג משום דמשמע איש פלוני וכל שם אחר שיש לו וכיון שאינו נקרא איש פלוני נמצא שלא גרשה בגט זה ומשני אני פ' עם כל שם שיש לי דמשמע אני פלוני שהחזיקתי את שמי כף במקום הזה עם כל שם שיש לי פלומר אם יש לי שם אחר תהא מגורשת באותו שם אלמא היכא דשינה את שמו ואפילו כ' עם כל שם שיש לי אינו גט עכ"ל.

אמנם בעל קרבן העדה בתוספותיו ד"ה בראשונה היו משנה שמו ושמה. הקשה על פ' הראשונים במשנתנו הנז"ל דפ' דענין השינוי היינו שפכת רק שם שיש לו במקום הפתיכה כו' דבירושלמי לא משמע פן דגרסינן שם בירוש' אמר ר' אבא צריף שיהיה מפיר את שניהן (האיש והאשה וקס"ד דצריף שיפירו שמותיהן) ופריף מתניתן פליגא על רבי אבא (משנתנו קשיא לר' אבא) בראשונה היה משנה שמו ושמה שם עירו ושם עירה אם במקרה (איי' שינה הסופר שמו או שמה הרי נודע לו שמותם) בזה צריף לשנות את שמותם.

ומשני אית בר נש (יש אדם שמפיר לחבירו כשואה פניו ושמו לא נודע לו ה"נ הא דתנן ובלבד שיהא מפירן היינו שיפיר שזו היא אשתו של הנותן גט ושמו לא נודע לו) דתקמין לחברייהון באפי' ולא ידעין שמהתהון.

ואם כפי' הראשונים ו"ל במשנתנו מאי קשיא מהמשנה לר' אבא הא נדאי מפירו ויודע שמו שבמקום הפתיכה ואינו יודע שיש לו שם אחר במקום הנתינה גם לשון התרצן קשה לכך נראה דירוש' מפרש שינה שמו היינו שהיה שמו עד"מ יצחק וכו' בגט אברהם וכדמסיק הר"ן פ' הירושלמי זהו תוכן ד' הקה"ע.

והקשה לנפשי' ממשנה דפרק הזורק שינה שמו כו' ולא ידענא אמאי לא תירץ דהתם מיירי כשלא כתב וכל שם דאז נדאי הגט בטל אף לפ' הירושלמי. ואפשר לתרץ דעת הראשונים דקוששית הירוש' לר' אבא הוא דאת"ל דצריף להפיר שמותן א"כ במי שפא ממדה"י אף שמתזיק פאן שמו ראובן אין להסופר לכתוב גט עד שמפיר שמו שפער מולדתו במדה"י וא"כ אם מפיר שמו שבמדה"י איף יצויר היה משנה שמו ושמה כו'.

א"ו דא"צ להפירם פלל ומש"ה יכול לשנות שמו ושמה כו'. והן אמת דבגמ' שלנו בב"ב (דקס"ז) נז' תירוצ' על חשש זה משום דכל שהחזיק שמו בעיר שלשים יום אין חוששין לו.

והירוש' י"ל דלא ס"ל לסמוך על חזקה זו. או י"ל דהראשונים דוחים הירוש' מהלכה וכמ"ש הר"ן ג"כ דש"ס דילן לא ס"ל דמהניכל שום לאפיק שמה אף בתשובת הרא"ש דמביא הירוש' להלכה צריף לתרץ קוששי' הקה"ע.

והנה רשב"ם פ' דהיינו טעמא דאין חוששין לו משום שלא הי' מחזיק שמו כל כף ימים פן יודע הדבר ונמוקי יוסף כ' טעמא אחריתי שאם היה לו שם אחר בשלשים יום היה נודע הדבר וכ' מהריב"ל ח"ב סי' צ' דלשני הפ' נראה דאם נודע בנדאי שהחליף את שמו הגט פסול.

והיינו כשלא כ' וכל שום אכל כשכ' וכל שום מהני. וא"כ י"ל דס"ל להירוש' דעיקר הטעם דמהני משום שכ' וכל שום שיש לי.

ולכן לדעת הר"ן בהירוש' מהני זה אף קודם שהחזיק שמו בן ל' יום. דמאי נפ"מ מלמ"ד יום הא אפילו החזיק שמו ל' יום אם נודע בנדאי שהחליף את שמו לא מהני רק דמהני ע"י פל שום לכן מהני מיד שהחזיק שמו בן ולא דמי לנפאתה ותפאתה שבגמ' דילן דנק' הגט חספא בעלמא אע"פ שבנדאי כ' וכל שום דהתם שאני שלא החזיקה כלל שמה תפאתה רק שהעדים שינו שמה.

אבל היכא שהוא מחזיק שמו בן י"ל דמהני להירוש' עם פל שום אף קודם ל' יום וקצת סמך לזה מהא דאיתא בגמ' ספ"ג דשבועות חזא צפורה רבא ואסיק ליה שמה גמלא וכן איסקונדרי ואסיק ליה שמה זוזי.

ואילו [היה] הולכים בשבועה לפי דעתו אין זה שבועות שוא ע"ש. א"כ משמע דהא דאסיק שמה מילתא היא.

אף שלא נק' הדבר בן מקודם כלל. דאל"כ אלא דלאו מילתא היא כלל.

א"כ אפילו אדעתיה משתבע ה"ז שבועות שוא שאומר אם לא ראיתי גמל פורח כו' והוא ראה צפור כו' ומאי דאסיק ל' שמה גמל לאו מילתא היא כלל ומה מהני דעתו. דאין לומר דמהני רק משום דאין פיו ולבו שנים דזה אינו אא"כ לא נתפנין בלבו להוציא בן בפיו אבל כשנתפנין בלבו להוציא בפיו מה שהוציא אזי מה שבלבו בהפך ה"ל דברים שבלב דאינן דברים כמ"ש הרשב"א והריטב"א בקדושין (ד"נ).

וא"כ פנין שנתפנין בלבו להוציא מפיו אם לא ראיתי גמל כו' מה שבלבו צפור ה"ל דברים שבלב דאינן דברים אעכ"ל משום דאסיק ל' שמה גמל מילתא היא. אלא דהתם לא מהני משום דנשבע על דעתנו ונאנחנו לא נדע דאסיק ל' שמה גמלא.

אבל בנד"ז אע"ג דשמו באמת ראובן כשמפיק שמי שמעון. הרי מפיק שמי לפנינו א"כ אסוקי שמה מילתא היא.

ואינו פוסל כשכתב בגט. רק דפוסל משום שלא כ' שמו האמיתי.

וס"ל להירושלמי דמהני כשכתב וכל שום. כ"ז נראה לדעת הר"ן בהירושלמי.

אמנם א"כ הוא נדאי נגד הפסק בש"ע סי' קכ"ט ס"ב דבכה"ג אינו גט. אף רש"י שבא"ח ס"ל דהירוש' שהכשיר היינו כשהחזיק שמו בן במדינה ל' יום עכ"פ ובכה"ג הוא דמהני עם פל שום. וזה קרוב לדעת תשובת הרא"ש אלא דלתשובת הרא"ש עיקר הטעם הוא משום שע"י החזקה הוקבע לו השם והיינו דנקא בשמו אבל שם אביו לא מהני. ולרש"י אין חילוק דעיקר הטעם משום שכ' וכל שום עם השם שהחזיק א"ע בו.

ולכן גם לשם אביו מהני. ומ"ש הרא"ש איך יוכל לשנות שם אביו לק"מ דהא אמרינן אפילו על צפור דילמא אסיק שמה גמלא כו' ומהני מה שהחזיק שם אביו בן עם פל שום דנקא.

אבל בלא פל שום י"ל אפי' לרש"י לא מהני בשם אביו וכ"ש לפמ"ש מהריב"ל דאפילו בשם עצמו לא מהני חזקה דל' יום לפרשב"ם ונ"י כשנודע בנדאי שהחליף שמו. ומ"מ עם פל שום מהני.

דלא כמהריב"ל שם שפסל הגט אף שכ' וכל שום. וראיתו מרשב"ם ונ"י אינו ראי' די"ל דמיירי בשטרות דאין כותבין וכל שום כמ"ש בעה"ת של"ג הובא בח"מ סי' מ"ט.

והשתא א"ש מ"ש רש"י ומפני הרמאים וכו' דהכי משמע פ"ה הירוש' דאפיק שמיה שמעון ואעפ"כ הגט פשר פנין שהחזיק שמו פן במדינה ל' יום גם כ' וכל שום. ומעתה בנ"ד דכ' המכונה פייבוש שהוא חניכה שהפל קורין לו פה לבד עדיף מכל שום.

כמ"ש הפוסקים דבכותב שם הטפל וכלל העיקר בכל שום פסול. אבל פשפכותב שניהם בפ"ה אע"פ שעושה את העיקר טפל פשר.

א"כ מבואר דמ"ש המכונה פייבוש נדאי עדיף מכל שום. לכן לפ"ד רש"י נדאי הגט פשר דאר ששינה בשם העצם דהיינו שרגא מאחר שהחזיק פן פמה שנים נדאי מהני.

לכן נ' לסמוך ע"ז. ואע"ג דהרא"ש פליג מ"מ בנד"ז שיש לצדד גם לדעת הרא"ש מטעם אחר שיש קצת סברא לומר דאין השינוי פוסל בשם זה פנין שנוסף מתוך הגט שהוא הנכתב לשפת יתר פנ"ל.

ולכן בכה"ג נ' לסמוך להקל: (נ' לצדד ע"פ תשובת רש"י שהביא הא"ח דס"ל דאם החזיק שם אביו מהני ואע"ג דהרא"ש כ' דלא יוכל לשנות שם אביו מ"מ רש"י ס"ל דמהני חזקה זו עם כל שום. וראיה מירוש'.

והנה הר"ן פ"ה הירוש' דמהני כל שום אפי' מקודם שהחזיק שמו ל' יום אלא דא"כ הוא נגד ההלכה. אבל לרש"י מהני כל שום אחר שהחזיק ל' יום.

אבל מהני אפילו לשם אביו ויש קצת סמוך לזה מסוגיא דספ"ג דשבועות. ובלא כל שום י"ל לרש"י לא מהני אפילו בשמו ממש.

והנה הואיל בנד"ז יש לצדד גם לדעת הרא"ש מטעם אחר. לכן יש להקל: סימן קצה גט הנכתב שם אבי המגרש שרגא [ע' מפתח]: הנה לכאורה שאילתינו הוא השאילה הנז' בפסקי מהרא"י סי' קל"ח דנכתב בגט אליה בן דן ויש עדות מה"ר טעביל שהיה שמו בן נתנאל.

והחמיר שם טובא אף שהמגרש החזיק שמו יותר משלשים יום קודם נתינת הגט אלי' בן דן. ואף שהיה שם עוד צדדים להקל ע"ש ובסי' קפ"ד שכ' דלבי אומר לי שלעולם דן היה שמו ואעפ"כ מסיק דמאתי לא תצא הוראה להתיר כלל.

ומאד תמיה לי על תשו' צ"צ סי' פ"ג שהוצרך לדחוק בחנם בפסקי מהרא"י סי' קצ"ז שמצדד שם להקל בשינוי שם אביו כו' ע"ש ד"ה טעם ה'. ובאמת הנדון דסי' קצ"ז מירי בשינוי באבי העד וכמו שצייד בזה ג"כ בתה"ד סס"י רכ"ח אבל בשינוי באבי האיש והאשה הרי כ' בהדיא בסי' קל"ח שני חילוקים איך דלא דמי לשינוי באבי העד כלל וכלל.

אף י"ל דהתם מירי שנכתב בגט רק שם העצם של אבי המגרש היינו דן אבל פניו דענזיילן (שהי' לו באמת בין אם שמו העצם דן או נתנאל ע"ש) לא נכתב בגט כלל וכן פ"ה דבריו בספר מכתב מאל"י שער ד' סס"י כ"ט והביא ראי' מדכ' מהרא"י שם ולא הי' לו שום פניו ולקח זכר שמו.

אשר מבואר מזה שלא היה כתוב בגט שהוא שום פניו בשם אביו עכ"ד. וא"כ לפ"ז יש לחלק בטוב דלא דמי לנד"ז דהחניכה פייבוש נכתב בגט.

אף ממש"ש מהרא"י דהרוא"ה שכ' דן יוכל להבין ג"כ מדעתו שע"י הספק נזקק מתוך התניכה ולא יאמר אחר הוא. משמע לכאורה דהתם ג"כ דהתניכא הי' פתוב בגט.

והיגנו שכ' אליהו בן דן דענזי"ל. ומש"ה הרוא"ה שכ' דן דענזי"ל לא יאמר דאחר הוא אע"פ שידוע לו שהי' שמו נתנאל דענזי"ל.

פי יוכל להבין כו'. אבל את"ל דהתניכה דענזי"ל לא נכתב בגט פלל א"כ איהו הרוא"ה יוכל להבין מדעתו כו' ואין לומר דהיגנו הרוא"ה ויודע מעצמו שחניכתו הי' דענזי"ל הוא יוכל להבין מדעתו כו' יש לומר דאם התניכה לא נז' בגט פלל אין לתלות כ"כ שרוא"ה יוכל להבין כו' תדא דאולי יש מי שידוע ששמו נתנאל ואינו יודע התניכא ואפילו את"ל דהוא חניכא הידוע לכל מ"מ הרוא"ה יוכל לומר שזהו אחר שאין לו חניכא זו ועוד דמהרא"י עצמו כ' בפסקיו סי' י"א דכל היכא שאין הוכחה מתוך הגט עצמו לא תלינן בטעות סופר ולא מהיני מה דידוע לנו מבחוץ דע"כ דילוג טעות יש פאן דלא דמי למוכח מנינה וביה ע"ש באריכות והוא גפי טעות בזמן וכ"ש וק"ו בטעות דשמות אבי האישי והאשה.

עב"י ס"י קכ"ה בשם תשו' הרשב"א סי' תקצ"ח ובדברי בעל העיטור שבש"ע סי' קכ"ו ס"ד ובג"פ שם ס"ק ס"ב דמזה מובן דטעות בשמות אבי האישי והאשה חמור טובא מטעות שבזמן) וא"כ איהו כ' בסי' קל"ח דהרוא"ה כו' ולא יאמר כו' אלא משמע דמיירי ג"כ דיש הוכחה מניני' ובי' מהגט דהיגנו שכ' בו דן דענזי"ל.

וכן משמע ממש"ש מהרא"י וכל שפך דינו לכתוב דענזי"ל כמו זונדיל ומודיל שאנו רגילין לכתוב בו"ן באמצע עכ"ל. דמזה משמע שדקדק לומר דשפיר נכתב בגט דענזי"ל.

ומ"מ אפשר לדחות ראי' זו ע"ש. אף לכאורה מה שהביא המכמ"א ראי' ממ"ש ולא הנה ליה שום פינוי ולקף זכר שמו.

אינה ראי' דז"ל מהרא"י דאותו רנוק הואיל ומסופק הי' לצורך הגט רמא אנפשי' ולא רצה לכתוב שם אביו מספק והחזיק את עצמו בשם אבי אביו ושמה הי' לפי האמת שמו דן ולא הנה ליה שום פינוי.

ולקף זכר שמו עכ"ל ור"ל דכיון דלא הי' לאבי אביו שום פינוי. ע"כ לא הי' צריך לכתוב פינוי לאבי אביו רק שמו העצם דן וא"כ כשכ' אח"פ דענזי"ל ג"כ אינו שקר דכינוי זה לא קאי על דן אבי אביו כ"א חוזר לשם המגרש אליהו דענזי"ל ור"ל שהוא ג"כ בן דענזי"ל כו' דהיגנו שאביו נק' דענזי"ל.

משא"כ אם לאבי אביו הי' ג"כ פינוי הי' צריך לכתוב ג"כ פינוי שלו ומדלא כתבו ש"מ שלא נתפנין באומרו בן דן על אבי אביו כו'. נמצא אין מדברי מהרא"י ראי' שלא נכתוב ג"כ פינוי דאביו דענזי"ל.

ולפ"ז יש לנו לומר דמסתמא נכתב פינוי האב בהגט. שהרי כ' רמ"א בסי' קכ"ט ס"ט דכותבין אפילו פינויין דשם אביו והוא בשם הס"ג שילנו ומהרי"ו אשר הי' בזמן א' עם מהרא"י סמוכין זל"ז באשכנז וגם שאילה שבמהרא"י ה"ל הוא ממקומות ה"ל.

א"כ י"ל דמסתמא נכתב בגט פינוי של אביו כמו שנהגו שם. וא"כ לפ"ז יש ראי' ממנו להחמיר בנד"ז ג"כ דאע"פ שהפינוי נכתב בטוב פייבוש מ"מ אם הי' טעות בשם העצם שנכתב שרגא

ובאמת שמו משולם היינו הא דמהרא"י שהחמיר בזה טובא: ומ"מ י"ל דפי' זה דוחק דאם כ' בן דן המכונה דענזייל א"כ ממ"נ פינוי דענזייל קאי או על דן אבי אביו או על המגרש עצמו והרי שניהם אין להם פינוי זה וא"כ ממ"נ הגט פסול.

ולכן נ' יותר כפי' המכמ"א דבנדון דמהרא"י לא נז' רק בן דן ולא נזכר פינוי דענזייל כלל. וא"כ לפ"ז אין מדברי מהרא"י ראיה להחמיר בנדון זה כי החילוק פשוט דהתם יש שנינו לגמרי בשם אביו שנק' נתנאל ונכתב דן משא"כ הקא דשם פייבוש שנק' אביו בפי' כל נכתבה בטוב בגט כמו שהוא רק השינוי הי' בשם שאינו נקרא בו כלל בפי' שום א' מן הקוראי בשמו.

ועם היותו שם הקדש מ"מ מאחר שאינו נק' בו כלל וכלל רק פשעולה לתורה. א"כ בזה אפשר לצדד פדענינו למימר קמן אי"ה: והנה מה שיש לצדד בזה הוא עפמ"ש התוס' גיטין פ"ק הזורק (דף פ' ע"א) בשם ר"י שאם שינה מקום הלידה פשר דיעבד פיון שא"צ לקותבו.

וה"נ שם שפעה בו האב לתורה נ' דלא הנה צריף לקותבו כלל. דהא יש הרבה אחרונים ס"ל דא"צ לקותב פינוי האבות רק בשם המגרש ממש צריף לקותב כל שמותיו אכל בשם אביו א"צ לפרש כל שמותיו ודי שיקותב שם העצם ואף דרמ"א כ' סי' קכ"ט ס"י שנוהגין לקותב ג"כ פינויי האבות היינו הפינוי שנק' בו בפי' כל או בפי' פמה אנשים.

אכל בנד"ז שנק' בפי' כל רק בשם הפינוי פייבוש ולא הי' נק' בהיותו בחיים בשם הקדש היינו משולם או אור שרגא רק פשעולה לתורה. א"כ י"ל דהי' די לקותב רק פייבוש לבד ולא הי' צריף לקותב כלל שם הקדש דהא כ' התוס' פ' השולח (דף ל"ד ע"ב) בפי' נקיי הדעת שפירושים שהיו כותבין רק החניכא דמייירי בחניכא שהיה ידוע כו' א"נ שהפנוי דומה לשם כו' והרא"ש שם כ' פשהפל קורין אותו בשם זה כו'.

א"כ מבואר מדבריהם דבחניכה כזו סגי בחניכה זו לבד אפילו בשם המגרש עצמו. וק"ו בשם אבי המגרש.

א"כ לפ"ז אפילו לכתחלה לא הי' צריף לקותב רק חניכא זו וכינון שפן ה"ל שם הקדש דאביו כמו שם הלידה שא"צ לקותבו אפילו לכתחלה ולכן אם שינה בו י"ל דכשר כמו בשינה שם הלידה.

והנה הפנ"י בחי' בגיטין שם והתשו' פמ"א ח"א סי' כ"ב והמכמ"א שע"ד סי' ז"ך בנלם פי' דר"י לא הכשיר רק בשינה שם הלידה משום דא"צ לקותבו אפילו לכתחלה רק ממנהגא ולא מדינא. משא"כ בדבר שצריף לקותבו לכתחלה מדינא מודה ר"י דאם שינה פסול.

וכבר נת' שבנד"ז ג"כ אפילו לכתחלה לא הנה צריף לקותבו כלל. לכן י"ל דכשר אם שינה פנ"ל.

ואע"פ שמהרא"י פסל בשהשינוי הי' בשם דן והוא שם הקדש של אביו ואפשר לא הי' אביו נזכר כ"כ בשם הקדש רק בשם הפינוי דענזייל י"ל שאני התם דהפנוי לא הי' נכתב בגט כלל רק שם הקדש א"כ שינה בדבר שצריף לקותבו.

משא"כ בנד"ז נק' שינה בדבר שא"צ לקותבו פיון שהפנוי הידוע לאביו נכתב בגט טוב ויפה: אמנם מה שיש לחוש בזה הוא ע"פ מ"ש בתה"ד ס"י רכ"ח דל"ד מקום לידה לשם אבי העד כו' ע"ש ובפסקיו סי' קצ"ז.

וא"כ ה"נ י"ל בשם אור שרגא דאבי המגרש נהי דאם כ' פייבוש לא הי' צריף כלל לקותב אור שרגא. נימא איפקא דאם הי' כ' אור שרגא לא הי' צריף לקותב פייבוש.

וא"כ ה"ל שינה בדבר שצריך לקנותבו. ול"ד כלל למקום הלידה דלעולם א"צ לקנותבו כלל.

וכמ"ש בתה"ד נשם. ובפרט בנד"ז דאור שרגא או משולם הוא שם הקדש דנהגו לקנותבו קודם הכינוי ובו ה"ל השינוי א"כ י"ל דה"ל דין שינה בדבר שצריך לקנותבו: אף י"ל דכ"ז אמת באופן אם שם זה של אביו ה"ל שם השנה בערה לשם השני דא"כ שפיר י"ל מאי חזית ע"ד שכ' התה"ד ס"י רכ"ח.

ואפילו ה"ל שם הטפל ה"ה מקום לומר פן. אבל בנד"ז שאין קורא לאביו כלל רק בשם פייבוש לבד זולתי פשעולה לתורה ה"ה נק' ג"כ בשם הקדש.

והוא לא ה"ל עולה לתורה רק פעם בחדש או בשנה עד"מ. מ"מ נראה דמדינא לכ"ע השם שנק' בפי כל בו לבד הוא העיקר ומה שאעפ"כ עושין שם העברי שעולה בו לתורה עיקר הוא רק ממנהגא פיון דגם מדינא אין פיסול מאחר ששיניהם פתובים בפירוש.

גם י"ל דכותבין פן משום דאדרבה על שם העברי שעולה בו רק לתורה א"א לכתוב דמתקרי. פי אינו נקרא בו כל פה כמ"ש סברא זו בתשו' בס"ס שמות.

ע"כ ההכרח לכתוב עליו ל' אגא פלוני כו' דמתקרי או המכונה שם הלעז שהוא נק' בו. ועיין בתשו' הרדב"ז ח"א סי' תקל"א שכ' ואע"פ שכ' הרא"ש ז"ל שכותבין בגט השם שמעלין אותו בו לס"ת ה"מ פשהוא ניקר ונודע בשתי השמות אבל מי שרגילין בו כל העולם בשם זה ודאי לא דבר הרא"ש בזה עכ"ל.

ועוד דבנד"ז שכתב מת אבי המגרש זה שנים רבות ואין ידוע עכשיו רק בשם פייבוש לבד ששם זה מזכירי לפעמים עליו כמו שפנו נק' בן פייבוש משא"כ שם שעלה בו רק לתורה מאן דכר שמה עכשיו וקרוב לומר ע"ז שם הנשתמע.

א"כ בכה"ג ודאי שם פייבוש עיקר. ולא ה"ל צריך לכתוב שם שרגא מדינא כלל רק ממנהגא בעלמא שנהגו לקנותבו.

א"כ הרי שינה בדבר שא"צ לקנותבו אפילו לכתחלה מדינא רק ממנהגא בעלמא דכשר לפר"י ולא שייכי בזה הסברות דגבי שינוי מקום דירה ושם אביו פנ"ל בשם ר"ן ורא"ש כו' דבדבר שא"צ לקנותבו אפילו לכתחלה וגם ליפא לעז לא שייכי טעם דהר"ן ג"כ פנ"ל.

וגם לא שייך מ"ש בתה"ד ס"י רכ"ח. פי כאן הרי שם פייבוש הוא העיקר הגמור בנדאי אשר בו הוא ניקר וידוע.

וא"כ אנו רואים שהשינוי הוא בנדאי בשם שלא ה"ל ניקר וידוע בו כלל. א"כ ראוי לומר דשם זה הוא שכתבו למוטר ולא ה"ל צריך לקנותבו.

לכן בו אין ראוי שיפסל השינוי. ובשם פייבוש ודאי היינו פוסלים השינוי.

ויש כמו דמות ראי' מדין הנז' בשו"ת צ"צ סי' צ"ח. גבי בהמה שנמצאו לה שני טחולין ואחת נקובה בסומפיה.

דאם ניקר איזה טחול הוא העיקר ואיזו היא היתירה אז אמרינן שאם ניקבה היתירה לית לן בה כו' משא"כ בששתייהם שוות כו' יעו"ש. ואע"ג שאין להביא ראי' כלל מענין טריפות לענין גיטין דמה ענין שמטה אצל הר סיני.

מ"מ פנונתתי רק שיש ראי דלא אמרינו מאי חזית שזהו המותר דלמא להפך פשוניכר ונודע שזה הוא הטפילה והגרוע כו'. ועיין בש"ע י"ד סי' מ"ד סעיף ז' אמנם לדעת הפר"ח ותב"ש שם דאוסרי' בכל גונוי דאף שגדע שזהו היתרה מ"מ פאיב לה פאב הלקותא וע"ש בפמ"ג בפ"ה ס"ק ט"ז א"כ מדבריהם יש ללמוד להחמיר בנד"ז ג"כ דאף דשם שרגא הוא המותר מ"מ כשכ' ושינוי בשם זה י"ל דפוסל השינוי וכטעם דהר"ן הנ"ל שמהספירת דברים נמשך פי לא זהו המגרש שיקרי אין שם אביו פו.

ול"ד למקום לידה מטעם הנ"ל פדחילק התה"ד ס"י רכ"ח. ועוד דאפילו בשינה במקום לידה הביא הב"י גדולי ראשונים הפוסלי' ה"ה הרשב"א בתשו' נראב"ה והרמ"ה.

אלא דמלשון רמ"א סי' קכ"ח ס"ב משמע להקל כשטת ר"י. מ"מ בנד"ז די"ל דלא דמי למקום לידה אין להקל.

וכן מצאתי במכמ"א שע"ד סי' ל' שמהרי"ט ומהרח"ש פסלו גט שהי' שינוי קטן בשם הפינוי של אבי המגרש אף ששם העצם שלו נכתב בטוב. דהיינו שכ' גוי"ה בת שלמה טראנטה בה"א לבסוף.

והפיוני הי' טראנטו בנ"י"ו לסוף כו'. והובאו דבריהם ג"כ בג"פ סי' קכ"ט ס"ק מ"ט וסי' קכ"ח ס"ק גימ"ל.

ואף שהמכמ"א עצמו חלק ע"ז מ"מ למעשה כ' שמבטל דבריו נגדו. והתם ג"כ הי' הפינוי למותר גמור שלא הי' צריך לקותבו פלל כמ"ש המכמ"א וא"כ הדברים ק"ו לנד"ז שהוא שינוי גמור בשם הקדש עכ"פ: לכן אין להקל אלא אם הוחזק ג"כ המגרש לעלות לתורה בשם פו שרגא כמ"ש במכתב כת"ר שהוחזק במחניכם פו פמה שנים.

וא"כ פיון דהחזיק שם אביו פו פמה שנים. הא לפ"ד התשו' רש"י שבא"ח המוכא בב"י וש"ע סי' קכ"ט ס"י מהני חזקה זו מדינא אפילו כשהשינוי הוא שינוי גמור בשם העיקרי של אביו ששינה מיצקב לשמואל.

א"כ אע"ג דהרא"ש פוסל. היינו בשינוי גמור אכל בנד"ז שבלא"ה יש טענות להקל מצד השינוי עצמו פנ"ל ע"כ בכה"ג נ' לסמוך על תשו' הנ"ל.

ולע"ד משמע מתשו' רש"י הנ"ל דלא הקיל מצד הטענה זו לבד דחזקה מהני גם לשם אביו. אלא עיקר טעמו משום שכ' ג"כ וכל שום אחרון וחניכא דאית לי ולאבהתי.

וא"כ נמצא שפוכל שום פולל השם האמיתי שהי' לאביו ג"כ. ואע"ג דנכל שום לא מהני לאם שינה שמו לגמרי מ"מ פאן אינו שינוי גמור פיון שהוחזק פו לכן בכה"ג מהני וכל שום ע"ש דכ' ומפני הרמאים שהיו משנים שם תיקון ר"ג לכתוב פו כו'.

ור"ל אפילו לרמאות גמור מהני וכל שום והיינו כשהוחזק פו בשם שהחזיק לו ולאביו כו'. וכעין זה כ' הר"ן פ' השולח בשם הירושלמי אלא דכ' דש"ס דילן פליג על הירושלמי וס"ל שאם שינה שמו אע"פ שכ' וכל שום לא הועיל.

וכמ"ש בש"ע סי' קכ"ט סעי' ג'. ולרש"י י"ל דהירושלמי מייירי שהחזיק שמו פו ובכה"ג מהני וכל שום אפילו לשם אביו.

אָבֵל בְּלֹא הַחֲזוֹק וְשֵׁמוֹ כֵּן יִלְדֵּי דְלָא פְּלִיג הִירוּשְׁלָמִי עַל שׁ"ס דִּילֵן דְּהִגֵּט בְּטַל אַף שֵׁכ' וְכָל שׁוּם רַק הֵיכָא שְׁהוּחֲזוֹק מְהֵנִי אַף אֵת"ל דְּלָא יוּכַל לְהַחֲזוֹק לְאַבְיו וְשֵׁם אַחֵר מ"מ מְהֵנִי עִם כָּל שׁוּם מְטַעַם הַנָּ"ל אָבֵל בְּלֹא כָּל שׁוּם נ' דְּלָא מְהֵנִי לְרַשׁ"י גַּם כֵּן.

כְּנַלע"ד בְּרוּר בְּדַעַת רַשׁ"י וְתַמּוּהָ לִי שְׁלֵא נְרַגְשׁוּ הָאֲחֵרוֹנִים בְּזָה. וּבִנ"ד שֵׁכ' שְׁמֵ פִיבּוּשׁ בְּפִי עֲדִיף מוּכַל שׁוּם.

וְאַף שְׁהָרָא"ש חוֹלֵק וּפּוֹסֵל מ"מ בִּנ"ד יֵשׁ לְהַקְלֵ: וְעַתָּה אָבָא ע"ד מַעַל. הֵנָּה מ"ש כַּת"ר דְּהַתּוֹסָ' בְּגִיטִין (דָּף פ') לֹא כָּתְבוּ דְבְדָבָר שֵׁא"צ לְכַתּוּב גַּם אִם שִׁינָה כְּשֵׁר.

אֲלֵא כַּשֵּׁא"צ לְכַתּוּבוּ אַף לְכַתְחֵלָה כְּמוֹ מְקוּם לִידָה שְׁאִינוּ מְתִיקוֹן חֲכָמִים רַק שְׁנִיגוּ כֵּן. אָבֵל שְׁמֵ אָבִיו וְשֵׁם אָבִיהָ דְצָרִיף לְכַתְחֵלָה עַכ"פ מְדִינָא.

הַגַּם דְּדִיעֲבַד כְּשֵׁר אִם לֹא כָּתְבוּ לְכַמָּה פּוֹסְקִי. עַכ"ז בְּשִׁינָה פּוֹסוּל לַכ"ע.

יָפָה פִּינּוֹן וְכָבֵר כְּתַב כֵּן הַפְּנִי בְּגִיטִין שְׁמֵ וְגַם כְּבָר קְדָמוֹ בְּזָה בְּשׁו"ת פְּנִים מְאִירוֹת ח"א ס' כ"ב. וְדָלָא כְּתָשׁוּ עַה"ג ס' נ"ה וְכָבֵר חֲלַק עָלָיו חֲמִיו וְרַבּוֹ הַצ"צ בְּתָשׁוּ ס' פ"ג.

וְהַב"ח ס"ל דְּהִגֵּט פּוֹסוּל מְדִאוּרֵייתָא וְאֵע"פ שֵׁהַג"פ ס"ק נ"א תַּמָּה עָלָיו דַּמְנ"ל לְפָסוּל מְדִאוּרֵייתָא מ"מ בְּשׁו"ת תּוֹדַת שְׁלָמִים ס' א' הָאָרִיף לְהַכְרִיעַ כְּדָבָרֵי הַב"ח וּלְפַע"ד יֵשׁ רֵא"י לְזָה מְדָבָרֵי הָר"ן בְּחִדּוּשָׁיו בְּגִיטִין (ד"פ) גַּבִּי שִׁינָה מְקוּם עִירוֹ דַּכ' דְּפּוֹסוּל מְדִאוּרֵייתָא וְטַעַמוֹ שִׁינָה ג"כ עַל שִׁינָה שְׁמֵ אָבִיו אוֹ שְׁמֵ אָבִיהָ יַעו"ש.

וּמ"ש מַעֲלָתוֹ עוֹד שִׁבְנ"ד פִּינּוֹן שֵׁכ' חֲנִיכְתּוֹ הִידוּעַ שְׁלֵ אָבִי הַמְגַרְשׁ דְּהֵינּוּ פִּיבּוּשׁ שְׁהַפְּלֵ קוֹרְאִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם זֶה א"כ לֹא הִי צָרִיף אַף לְכַתְחֵלָה לְכַתּוּב שְׁמֵ הַמְּוַבְּהֵק רַק דְּנוֹהֲגִין לְהַחֲמִיר לְכַתּוּב הַפֵּל וְהוּי כְּמוֹ מְקוּם הַלִּידָה דְכָשֵׁר אִם שִׁינָה.

הֵנָּה סְבָרָא פְּזוּ מְבּוֹנָר בְּסַפֵּר מְכַתֵּב מְאֵלִיהוּ שְׁעַר ד' ס' ל' לְהַכְשִׁיר מַה"ט בְּשִׁינָה בְּכִינּוּי הָאָב כְּגוֹן שֵׁכ' גּוּיָה בַת שְׁלֵמָה טְרַאנְטָה בַּה"א לְבַסּוֹף וְהַכִּינּוּי הִי בְּנִי"ו לְסוּף. וְצִיָּדָד לְהַקְלֵ מַה"ט פִּינּוֹן דַּכ' עֵינָר שְׁמוֹ הַמְּוַבְּהֵק שְׁלֵ אָבִי הָאֵשָׁה שְׁלֵמָה א"כ לֹא הִי צָרִיף לְכַתּוּב הַכִּינּוּי טְרַאנְטָה כָּלֵל אֲפִילוֹ לְכַתְחֵלָה לְדַעַת מַהֲרִי"ק ס' ק"ו וְלָכֵן אִם כָּתְבוּ אִין הַשִּׁינּוּי פּוֹסֵל בּוֹ כְּמוֹ בְּשִׁינָה מְקוּם הַלִּידָה.

אֲמַנָּם לְמַעֲשָׂה בִיטַל דַּעַתוֹ נִגְדַּ מַהֲרִי"ט וּמַהֲרַח"ש שְׁפַתְבּוּ שְׁמַדְבָּרֵיהֶם מְבּוֹנָר שְׁאִין לְהַקְלֵ בַּכָּה"ג. זֶהוּ תִּנְכּוֹן דְּבָרָיו.

וְעַ' בַּג"פ ס' ק"כ ח"ס ס"ק ג' שְׁמֵ הוּבָאוּ ג"כ ד' מַהֲרִי"ט וּמַהֲרַח"ש הַנָּ"ל. וּלְפַע"ד יָפָה עֲשָׂה שְׁבִיטַל דַּעַתוֹ כְּנִגְדָם כִּי יֵשׁ לְחַלֵּק דְּלָא דְּמִי כָּלֵל לְשִׁינָה מְקוּם הַלִּידָה כְּאֲשֶׁר כְּבָר עֲשָׂה חִילּוּק זֶה בַּתּה"ד ס"ס"י רַכ"ח דְּהַתָּם אֵינְהוּ לֹא אֲתִי כָּלֵל לִידֵי צָרִיכוֹת לְשׁוּם תִּיקוֹן חֲכָמִי הַתְּלַמוּד וְאִינוּ כָּלֵל מְטַבַּע חֲכָמִים שְׁהַחֲזוֹקוּ בְּגִיטִין אָבֵל כֵּן פְּלוּנֵי כו' וְנִהֵי נְמִי כו' מ"מ נִימָא אֵיפְכָא כו' יַעו"ש דְּמַסִּיק דְּבִדְאוּרֵייתָא רֵאזִי לְחַלֵּק כַּה"ג.

וְחִילּוּקוֹ הֵהוּא מְמַשׁ שֵׁכ' דְּבָאָבִי הַעֵד לֹא דְּמִי לְמְקוּם לִידָה שִׁינָה מְמַשׁ לּוֹמַר עַל כִּינּוּי אָבִי הַמְגַרְשׁ אוֹ הַמְתַּגַּרְשֵׁת. דְּנִהֵי נְמִי דָּאִם כ' שְׁמֵ הַעֲצָם א"צ לְכַתּוּב כִּינּוּי מְדִינָא מ"מ נִימָא אֵיפְכָא דְּהַכִּינּוּי יְהִי עֵינָר.

וא"כ אין ראוי ממקום הלידה. ואע"פ שיש קצת לחלק ולומר דנתפוס עיקר את שם העיקר של האב ובשם הטפל נשלו לא יפסול השינוי.

מ"מ מהרי"ט ומהרח"ש לא ס"ל לירד לחילוקים קלושים פאלו דעכ"פ לא דמי למקום הלידה וכיון שמהרי"ט ומהרח"ש לא הקילו אף בשינוי בכינוי האב שפבר קדם שמו העצם שנכתב פתיקונו שלמה.

(ע"ש בג"פ דמהרי"ט לא הקיל רק משום שאין זה שינוי פלל מחמת הלשון של ערב שהם פל מלה שהיא בחולם כותבין ה' בסופה במקום ו' ומהרח"ש חלק גם ע"ז וכ' דאין זה מספיק להשיאה לכתחלה) וגם בשינוי קטן מאד.

מכ"ש שאין להקל בנד"ז דהוא שינוי גמור בשם העצם של אבי המגרש שנכתב בגט בשינוי קודם שנכתב אח"כ כינויו בטוב. ואפשר אפילו המכמ"א יודה להחמיר פאן משום דשם העצם ששינה בו נכתב קודם התניכה פיבוש וע' תה"ד ס"י רכ"ח דהא פל פמה כו'.

משא"כ הקא הי' די בשם העצם לחוד של אביו אילו לא טעה בו. א"כ דיינינו לי' פעיקר מה גם דהוא שם העברי שעושין אותו עיקר כמ"ש רמ"א ס"ט"ז בהג"ה.

לכן אין לצדד להקל אלא א"כ הוחזק המגרש לעלות לתורה בשם פן שרגא כמ"ש בתשו' כת"ר שהוחזק פן פמה שנים בשם שרגא. (אבל על מ"ש רומע"ל בפתיח תשובתו שהמגרש אמר למעל' פן בשעת סידור הגט.

שהוחזק פן בעלייתו לס"ת נחתימתו. אין לסמוך.

דל"ד למה שפותרין שם אביו על פיו שזהו בדליפא עדות פנגד זה. משא"כ בנד"ד.

וע' פסקי מהרא"י סי' קל"ח דעד א' שפנגד נאמן ע"ז) ואם נודע לכת"ר שהוחזק פן. נ' שיש מקום להקל בחשש עיגון משום דהא לפי תשו' שבא"ח בשם רש"י יש להקל דהגט פשר אף אם שינה שם אביו שינוי גמור מהקצה אל הקצה מיצקב לשמואל.

אם החזיק שם אביו פן מקודם. והנה לכאורה תמוה איך לא עלה ע"ד רש"י טענת הרא"ש והטור ומהרא"י סי' קל"ח דאף אם יוכל אדם לשנות שמו שם אביו איך יוכל לשנות.

ונלע"ד דבאמת לא הקיל מצדטענה זו לבד דחזקה מהני גם לשם אביו. אלא עיקר טעמו משום שפתיב שם אביו זה שהחזיק בו עם וכל שום אחרון נחניכא דאית לי ולאבהתי.

וס"ל דמהני וכל שום גם לכה"ג שכ' שם אביו בשינוי דכיון שאינו שינוי גמור שהרי החזיק א"ע בשם אביו פן לכן ע"ז מהני וכל שום שפך הי' תקנת רבן גמליאל כמ"ש ומפני הרמאים כו'.

ור"ל שר"ג תיקן פשיחזיק שמו ושם אביו בשינוי יהי' עצה לזה ע"י פל שום אלמא דכל שום מהני פשהוחזק בשם השינוי ששינה שמו או שם אביו דאל"כ אפתי לא תיקן ר"ג עצה לאם ישנה ג"כ שם אביו א"ו דאף ששינה שם אביו אם הוחזק בשם השינוי מהני וכל שום והיינו משום דבכל שום כולל עכ"פ שם האמיתי שהיה לאביו.

ולא דמי למ"ש בש"ע סי' קכ"ט ס"ג דכל שום לא מהני לאם שינה שמו לגמרי מ"מ היכא שהוחזק בשם השינוי מהני וכל שום. ובלא פל שום י"ל אפילו בשם עצמו פסול ע' ב"ש ס"ק כ' בשם סמ"ג.

והרא"ש ונהטור ומהרא"י שחולקים ע"ז צ"ל דס"ל דכ"ן דשם אביו אינו יכול לשנות אף ע"י חזקה לכן אף שכ' וכל שום לא מהני דה"ל פדין דש"ע סי' קכ"ט ס"ג. אבל לפ"ד רש"י י"ל דלא דמי זה לזה מטעם הנ"ל.

אכן בלא כל שום נלע"ד ברור דגם לרש"י הגט פסול אף שהחזיק שם אביו פן מקודם. ותמיהני על האחרונים שלא נרגשו בזה.

והנה בנ"ד שכתב בגט שם פייבוש בפ"י דדי בשם זה לבד פ"ן שהוא החניכא שהפל קורים לו בו י"ל דעדיף מכל שום. ואף דאנן קי"ל פהרא"ש ומהרא"י להחמיר אפילו עם כל שום דנדאי הרא"ש ומהרא"י מייירי ג"כ שכ' וכל שום פנ"ל.

מ"מ בנדון זה דבלאו הכי יש טענה לומר דשינוי זה דומה לשינוי מקום לידה. ואע"ג דטענה זו מצד עצמה לבד לא מהני פנ"ל.

מ"מ בהחזק בעלייתו לס"ת וחתמתו פנ. נ' לצדד להקל.

ומ"מ מפני החומר שיש בשינוי שמו ושמה וש"א איני רוצה שישמכו עלי א"כ יספמו להתיר עוד גדולי הוראה. וג"ז דנאקא פשלא ירצה ליתן גט אחר: סימן קצו בנדון מי שחותרם יהודא ידל ונק' בפ"י כל אידל וכן כל מי שחותרם ידל נק' אעפ"כ אידל שפך הוא לשון המדינה איך לכתוב בגט.

לכאורה י"ל לכתוב יהודה ידל המכונה אידל. עיין ב"י סי' קכ"ט ד"ה מי שיש לו ב' שמות שהביא דברי מהרא"י ומהרי"ק שרש צ"ח ופי' ש"ל דמהרי"ק מודה פשהב' שמות הם במקום אחד והיינו אע"פ שלא נקרא בשניהם יחד.

ורמ"א בד"מ ס"ק ט"ו פליג עליו. וכ"ד המכמ"א שע"ד סי' ט'.

ובג"פ סעי' י"ד ס"ק ס"ב פי' דגם הרב"י בש"ע שם לא סמך על פירושו והחמיר והיינו כפי רמ"א. ועיין בתה"ד ס"י רל"ד ובפסקים סי' רס"ו דנראה דעכשיו שחותרים פן בכל האגרות ושטרות וכתובות אין לפסול דיעבד.

והנה בנד"ז שכתוב יהודה ידל (כפי שחותרים פן) דמתקרי אידל (כפי שנקרא בפ"י כל) אין חשש גם למהרי"ק פ"ן שכתבו דמתקרי אידל. ומ"ש יהודה ידל היינו כפי שחותרם.

ועם היות שאינו נק' יהודה ידל יחד מ"מ גם החתימה מקלתא היא. ועוד דלתורה עם היות שנק' יהודה מ"מ לפעמים ודאי קורים ג"כ יהודה אידל פנהוג עכשיו שהספן אינו מדקדק לקרוא דנאקא בשם המובהק לבד וכינן דהכא אי אפשר לכתוב יהודה דמתקרי ידל דהא אינו נק' ידל רק אידל וגם לכתוב יהודה דמתקרי אידל לבד ולא להזכיר שם ידל אינו נכון פ"ן דחותרם ידל.

הגם על חתימתו לבד י"ל דטועה הוא עיין ג"פ ס"ק קי"ט וס"ק קל"ה גבי יהודה שחותרם יאודה וכה"ג. גם ס"ק צ"ט ע"פ תשובת מהרי"ו סי' קפ"ב.

מ"מ לכאורה כל הנקראים אידל רגילים לחתום א"ע ידל. והיינו מפני שנובע מיהודה א"כ לא שייך לומר ע"ז טועה הוא.

ואעפ"כ אין שייך לכתוב דמתקרי ידל פ"ן שפאמת אין נקרא פן פלל רק אידל. ע"כ בכה"ג י"ל דשפיר דמי לכתוב יהודא ידל המכונה או דמתקרי אידל.

וכ"ז בְּמִי שְׁחֹתֵם א"ע יְהוּדָא יְדֵל אָבֵל מִי שְׁחֹתֵם ג"כ אֵיִדֵּל א"צ ל"ז רַק לְכַתּוּב יְהוּדָא הַמְּכֻנָּה אֵיִדֵּל. וְעַיִן בֵּית מַאִיר סע' י"ד מ"ש וְאֵיפָא לְמִשְׁמַע מִיְגִיָּה דְאֵיִרֵי אֶפִּילוּ נִקְרָא בְּפִי כָּל רַק בְּשֵׁם אָחָד דְּאֵין לְכַתּוּב לֹא דְמַתְקָרֵי כו'.

ומ"מ צ"ע לְכַתּוּב יְהוּדָא יְדֵל דְּמִשְׁמַע שְׁנִקְרָא פֶּן לְפַעְמִים יְדֵל בֵּינֵי ד' וְהֵלֵא לְעוֹלָם אֵינוּ נִק' רַק אֵיִדֵּל לְכֵן אֵין לְדַמּוּתוֹ לְמִי שְׁחֹתֵם יְהוּדָא בְּאֵלֶּף דִּי"א דְאֵזְלִינוּ בְּתַר חֲתִימָתוֹ מֵאַחַר דְּהַמְּבַטָּא אֵין סְתִירָה לְחֲתִימָתוֹ הָא לְמָה זֶה דּוּמָה לְמִי שְׁחֹתֵם א"ע יְאֻדָּה אוּ יְאוּשַׁע.

דאע"ג דהריק"ש שבג"פ ס"ק קי"ט ס"ל לְכַתּוּב יְאֻדָּה דְמַתְקָרֵי יְהוּדָה אָבֵל מֵהֶרַח"ש שֵׁם נְחֻלָּק ע"ז וכ"פ בס"ש הוּבָא ב"ש בְּשֵׁם יְהוּשֻׁעַ. מִיְהוּ מ"ש ה"ב"ש מִשּׁוּם דְּלִיכָא שְׁיֻנּוּי בְּמַבְטָא כו' צ"ע דְּהָא אֵיפָא שְׁיֻנּוּי בְּמַבְטָא כַּמ"ש ה"ב"ש עֲצָמוּ גַבִּי יְאֻדָּה יְהוּדָה וְעוּד דְּמָה שְׁהַמְּבַטָּא מְנַרְגְּשׁ הַפָּדָה חֲתִימָתוֹ זֶהוּ אֲדַרְבֵּה טוֹב טַעַם שְׁלֵא לִילָדָה בְּתַר חֲתִימָתוֹ כָּלֵל פִּינּוֹן שְׁנִקְרָא שְׁלֵא כְּפִי שְׁחֹתֵם כַּמ"ש מֵהֶרַח"ש וְהִגַּע עֲצָמָה דְּחֹתֵם רַהוּבֵן בַּה"א כו'.

לְכֵן הָיָה נִרְאָה דְּסָגִי לְכַתּוּב יְהוּדָא דְמַתְקָרֵי אֵיִדֵּל וְלֹא לְהַשְׁגִּיחַ עַל הַחֲתִימָה. רַק מ"ש ה"ב"ש גַּבִּי מִי שְׁחֹתֵם א"ע יְאֻדָּה דָּאָם פְּתַב יְהוּדָה יֵשׁ לְחוּשׁ דְּהוּי שְׁיֻנּוּי וְכ"כ בְּשֵׁם מַתְתִּיָּה וְהִינּוּ דִּנְקָא כְּשֵׁאֵין שְׁיֻנּוּי בְּמַבְטָא כו' אָבֵל אִם יֵשׁ שְׁיֻנּוּי בְּמַבְטָא כו' מוּכָן דַּס"ל דֵּאע"פ שְׁנִקְרָא לֹא כְּפִי הַחֲתִימָה עַכ"ז צְרִיף לְכַתּוּב כְּפִי הַחֲתִימָה שְׁעִיקָר שְׁמוֹ הוּא כְּפִי שְׁחֹתֵם ע"כ לְדַבְּרֵי צְרִיף לְכַתּוּב יְהוּדָא יְדֵל דְּמַתְקָרֵי אֵיִדֵּל.

וכ"נ דַּעַת הַט"ג שֵׁם גַּבִּי יְאֻדָּה בַּס"ק י"א. וְאַף שְׁאֵין נִקְרָא כָּלֵל יְדֵל בֵּינֵי ד' מְבֹאָר בַּט"ג שֵׁם גַּבִּי יְאֻדָּה דְּהוּא ג"כ כַּה"ג ס"ל דְּאֵין הַקְּפִידָא אֲלֵא שְׁלֵא לְכַתּוּב ע"ז דְּמַתְקָרֵי פִּינּוֹן שְׁאֵינוּ נִק' כֵּן.

אָבֵל עַכ"ז יוֹכֵל לְכַתּוּב יְאֻדָּה דְמַתְקָרֵי יְהוּדָה פִּינּוֹן שְׁחֹתֵם יְאֻדָּה אַע"פ שְׁאֵינוּ נִק' כֵּן. וְה"נ י"ל כֵּן שְׁיֵשׁ לְכַתּוּב יְהוּדָא יְדֵל דְּמַתְקָרֵי אֵיִדֵּל.

ומ"מ מְתַשׁוּבַת מֵהֶרַח"ו ס' קפ"ב הַנָּ"ל מוּכָח כַּמֵּהֶרַח"ש דְּאֵין לְחוּשׁ לְהַחֲתִימָה כְּשֵׁלֵא נִקְרָא כָּלֵל כֵּן עַכ"פ כְּפִי שְׁחֹתֵם. וְא"כ לַפ"ז סָגִי לְכַתּוּב יְהוּדָה דְמַתְקָרֵי אֵיִדֵּל אוּ הַמְּכֻנָּה אֵיִדֵּל.

גַּם לְכַאוּרָה לְכָל הַיּוֹתֵר אַף אִם נַעֲשֶׂה עֵיקָר מְחֲתִימָתוֹ עַכ"ז אֵין בְּזָה חֲשֵׁשׁ שְׁיֻנּוּי כָּלֵל רַק חֲשֵׁשׁ חֶסְרוֹן שֵׁם א'. דְּאֵין שְׁיִיף שְׁנִיחּוּשׁ שְׁמָה שְׁיִינְכַתְּב הַמְּכֻנָּה אוּ דְמַתְקָרֵי אֵיִדֵּל יְהִי חֲשׁוֹב שְׁיֻנּוּי מִשּׁוּם שְׁחֹתֵם א"ע יְדֵל הָרִי עַכ"פ נִקְרָא בְּפִי כָּל רַק אֵיִדֵּל א"כ לֹא גִרַע זֶה מְחֲנִיכָתוֹ.

אַף דְּגַבִּי גִרְשׁוֹם גִּרְשׁוֹן ס"ל לְהַת"ג ס' קכ"ט ס"ק כ"ז וְלֵהט"ג בַּש"א אוֹת גִּימ' ל סק"ל דְּאֵף שֶׁנִּק' גִּרְשׁוֹן לְפַעְמִים לֹא חֲשׁוֹב אֶפִּילוּ כְּשֵׁם הַטָּפֵל כו' ע"ש טַעַמָּם הֵתֵם שְׁאֵנִי דְּהֵם ב' שְׁמוֹת וְגַם שְׁמֻחַןסָר יְדִיעָה אֵיף שְׁמוֹ קְרָאוּהוּ גִרְשׁוֹן וְהוּא בְּטַעוּת.

מִשָּׂא"כ הֵכָא שְׁפֵל מִי שְׁחֹתֵם יְדֵל נִקְרָא בְּפִי כָּל אֵיִדֵּל לֹא גִרַע זֶה מְחֲנִיכָתוֹ וְאֲדַרְבֵּה הִיא חֲנִיכָא הַנִּיכָר לְכָל דְּדוּמָה מִשְׁ לִיְדֵל. גַּם פִּי הַת"ג וְהַט"ג בַּמֵּהֶרַח"ו אֵינוּ מְנַכְרָת.

וְהַג"פ ס"ק קי"ג גַּבִּי וְיִרְאָה לַעַנ"ד דְּשְׁיֻנּוּי כו' מְנַכְרָח דְּלֵא ס"ל כְּפִירוּשׁ דָּאָם הָיָה נִק' בְּפִי כָּל גִּרְשׁוֹן כַּמ"ש הַט"ג אֵין מְקוּם לְקַוְשְׁיָתוֹ עַל מֵהֶרַח"ו וְעַכ"פ בַּנ"ד גַּם לַהַט"ג אֵין כָּאֵן חֲשֵׁשׁ שְׁיֻנּוּי. וְכַמ"ש בַּט"ג גַּבִּי חֲזַקְיָהוּ בַּס"ק א' בְּסוּפּוֹ וְאִם עוֹלָה לְתוֹרָה חֲזַקְיָהוּ וְחֹתֵם כֵּן וְכַפִּי הָעוֹלָם חֲזַקְיָהוּ וְכַתְּב חֲזַקְיָהוּ יֵשׁ לְהַתִּיר ג"כ לִיְתַנּוּ לְכַתְּחַלָּה דַּה"ל חֲנִיכָא שְׁהַפֵּל קוֹרִין בּוֹ עַכ"ל.

אע"ג בב"ש שם פתב דשם חניכא שאני כו'. הנה פ' בט"ג שם סק"ב דמיירי פשגם הקריאה בפי פל הוא חזקיהו מלא כו' ע"ש.

ומיהו פירושו בב"ש אינו מוכרח אלא להב"ש י"ל דאפילו אם נקרא חזקיה בפי פל גרע זה מתניכא למהרי"ט. אף הרי הב"ש עצמו כ' דרמ"א והלבוש והט"ז לא ס"ל פן ולהט"ג גם דעת הב"ש פן בנק' בפי פל חזקיה.

וא"כ כמ"כ בנ"ד אין בזה חשש שינוי דאיך לא גרע מתניכא וי"ל דעדיף מחזקיה לגבי חזקיהו פיון שכל מי שחזתם ידל נקרא אידל. אבל גבי חזקיהו אינו מוכרח שיהיו פולם נקראים חזקיה.

וא"כ אין בזה רק חשש חיסור שם העצם ידל. וכיון שפן הרי ידל עצמו אינו רק פינוי ליהודה.

ושם יהודה נכתב בטוב רק בשם הפינוי שיש קרי וכתוב אין להחמיר כל פה לכתוב הקרי והכתוב ודי לכתוב דמתקרי אידל. וכיוצא בזה הוא דעת הגאון בעל פנים מאירות בתשובה ח"א סימן י"ח כ' כ"ב.

ואף שהגאון מהר"ג סי' י"ט לא הסכים פן רק אדיעבד וכ"ד הגאון מהר"א ב שם סי' כ"א שאני התם דהמיעוט נק' פן. משא"כ הקא שלא נקרא פלל ידל פדיעבד דהתם דמי משום דאם יכתב ג"כ ידל יש לחוש שיפרשו שנק' ג"כ פן.

וזה אינו. ולכאורה יש להשיב ע"ז ממ"ש בתה"ד סי' רל"ג אם לא ידוע שחזתם את שמו יהונתן כו' דבקה תליא מילתא בכל ספיקות שמות ובמכמ"א שע"ד סי' י"ד פ' דלא אמרה אלא בספק שמות דכעין נ"ד פגון חזקיה חזקיהו אליה אליהו כו'.

דבכל אלו וכיוצא באלו השם הוא אחד. אלא שאנו מסופקין בו עיקר השם האף הוא.

וקריאת ההמון אינה ענין ליקח מהם ראיה דאפשר שנשתבשו או קוצרו בו. אבל חתימה וקריאתו לתורה זהו המבחין שהוא עיקר שמו עכ"ל.

א"כ הרי דקריאת ההמון אינה ראיה בכה"ג נגד החתימה. פי' י"ל הא דקריאת ההמון אינה ראיה היינו פשהקריאה היא על שם פרטי של איש זה לבד.

אבל אנשים אחרים שמשם זה נקראים ג"כ בפי ההמון ג"כ חזקיהו ואליהו ויהונתן. ע"כ שפיר י"ל דכיון שזה חזתם ג"כ יהונתן או חזקיהו הרי הנה ראוי ג"כ לקרות בפי ההמון פן פאנשים הנ"ל אלא שנשתבשו בו או קוצרו ואזי שייך להביא ראיה מהחתימה שיהיה גם זה במדרגת האנשים הנקראים פן בפי ההמון.

אבל כשהשם של כל האנשים החזתמים ידל נקראים בפי ההמון אידל אין זה שבוש ולא קיצור כי אם שפך הוא לשון מדינתנו ודומה לוריידא פריידא שבאשכנז נקרא וריידא ואצלנו פריידא.

ולכן אין החתימה ראיה נגד הקריאה פי חתימתו הוא נגד לשון המדינה. ועוד דחזקיהו ויהונתן שאני שהם שמות בתורה פן כמו שחזתם משא"כ ידל שהוא רק פינוי אף שנזכר מיהודה המתחיל ביו"ד כמש"ל מ"מ פיון שאינו שם מפורש אין דומה ליהונתן ועוד דגם אידל קרוב לזה שכל היהודים נקראי פן בלשון אשכנז אידען (ובגמרא רב אידי): סימן קצו מי שנקרא בפי פל זלמן ועולה לתורה שניאור.

וחותם שניאור זלמן רק בני משפחתו אומרים שיש לו עוד שם דוב בער ונקרא במשפחתם וגם במקום שדרו שם זלמן בער. וכתבו בגט שניאור המכונה זלמן דוב המכונה בער דמתקרי זלמן.

כי כן קורין אותו זלמן בפי כל במקום פתיבת ונתינת הגט. רק במקום שדרו שם תחלה קורין אותו זלמן בער: הנה בשו"ת בית אפרים סי' פ"א במי שנקרא בשני שמות פהנ"ל מלידה וגם נקרא בשני הפינזיים בפי כל כמו אליעזר זאב ונקרא ליבר וואלף.

אם כתב אליעזר המכונה ליבר דמתקרי זאב המכונה וואלף החליט בפשיטות דהגט פסול. ואם לא כתב דמתקרי זאב אלא כתב אליעזר המכונה ליבר זאב המכונה וואלף כתב שם בסוף התשובה בד"ה ואמנם אף דלכאורה נראה דאי כתבינו הכי אין חשש כ"כ כיון שידוע לכל שבשמות הקדש הללו הפתובים בגט הוא עולה לתורה ובשמות הפינזיים הוא נקרא כו' עכ"ד.

ואח"כ כ' שמ"מ יש חששא. הא' דנוכל למטעי ששניהם ר"ל ליבר וגם וואלף הם פינזיים של אליעזר כו'.

וזה דחוק דוואלף הוא פי' ולעז של זאב ואיך יטעו שהוא פינזי של אליעזר. ועוד כ' לחוש שישקרו שמה לקח לעצמו שם זאב וכינזיו וואלף ולכך כתב הראשון אליעזר המכונה ליבר שהוא שם הלידה ואח"כ נכתב השם שלקח לעצמו עכ"ד.

וגם זה אין לחוש בנד"ז דהא באמת עיקר שמו הוא שניאור זלמן שבמקום כתיו"נ הגט ידוע רק בשם שניאור זלמן וכן חותם ושם דוב בער הוא רק טפל שבני משפחתו אומרים כו' פנ"ל. וא"כ אף יסברו ששם שניאור המכונה זלמן הוא עיקרי אין לחוש שהרי באמת כן הוא.

אף בספרו טיב גיטין בלקוטי שמות סעיה מ"ב החמיר ביותר ממ"ש בתשובה הנ"ל דאף אם לא כתב דמתקרי הגט פסול ובטל. ובביאוריו שם ס"ק מ"ד כתוב עוד טעם בזה והוא דבגט העיקר הוא שיהיה השם נכתב כמו שהוא נקרא אבל ע"י אומדנא והוכחה אין זה מן השם שאפילו כותב סימנים מובהקים לא מהני וכיון שכותב השם בדרך שאין ההדיוטות רגילין בו כו' ואין לה שנייה השם יותר מזה עכ"ל.

ובשו"ת בגדי ישע שנדפסו מקרוב חאה"ע סי' ח' במי שיש לו שני שמות הקדש היינו אריה ושלמה ונקרא לס"ת תמיד בשניהם ביחד. והפינזי הוא ליב זלמן ג"כ תמיד שניהם יחד והמסדר כתב אריה המכונה ליב שלמה המכונה זלמן.

כתב המחבר לפסול הגט ע"פ פסק הטיב גיטין הנ"ל ושאל שאלה זו מהמחבר גט מקונש וכו' לחלוק על הטיב גיטין וכו' ושארי ליה מאריה שהפריז על מדותיו והעלה להכשיר הגט ונ"ל עכ"פ בזה הגט שקבר נכתב שלמה המכונה זלמן אריה המכונה ליב אין לפוסלו ולכתחלה ראוי לכתוב אריה שלמה דמתקרי ליב זלמן עכ"ל.

וכן השיב שם הגאון מ' זלמן האב"ד דק"ק ווארשא שפספר ישועות יעקב פסק ג"כ להכשיר עכ"פ דיעבד ושדבריו נכונים מאד עכ"ד. ועכ"ז המחבר בגדי ישע נוטה לדעת הטיב גיטין.

אף בנד"ז אף לדעת הטיב גיטין יש לצדד משום שהוסיפו דמתקרי זלמן א"כ הרי גם ההדיוטות ידעו שזהו המגרש שהרי נכתב שם שנקרא בו בפי כל בתכלית הביאור והוא דמתקרי זלמן.

דהא פשט לשון דמתקרי היינו שנקרא בשם זה תמיד כנזכר סברא זו בספר שמות בשו"ת שבסוף הספר דף ק"ח ע"א אלא דעכשיו נהגו לכתוב דמתקריא על שם שאין רגילין בו כ"כ וזהו

מְוֹכַרְח לְפִי ר"ת בְּהַשׁוּלַח (צַף ל"ד ע"ב) דְּפִיֶרֶשׁ וְכָל שׁוּם הֵינּוּ שְׂיִכְתוּב דְּמַתְקָרִי וּא"כ גַּם הֵיִא דְקָרוּ לָהּ רְוֹבָא מְרִים וּפּוֹרְתָא שְׂרָה דְאֶמְרִינּוּ מְרִים וְכָל שׁוּם שְׂיִשׁ לָהּ הֵינּוּ שְׂיִכְתוּבוּ מְרִים דְּמַתְקָרִיא שְׂרָה וּכְמ"ש בְּהַג"א שֵׁם וּא"כ כּוֹתְבִין עַל שְׂרָה דְּמַתְקָרִיא אַע"ג שְׂרָוֹבָא קָרוּ לָהּ מְרִים. אָף לְפ"ד בְּהַג"א שֵׁם דְּכְתוּבוּ וְכָל שׁוּם מִמֶּשׁ אֵינּוּ רְאִיָּה שְׂעַל שֵׁם הַמְּיַעוּט יִכְתוּבוּ דְּמַתְקָרִיא. [ע' מִפְתַּח] וּמ"מ בְּנ"ד כִּינּוּן שְׂנֻכְתָּב תְּחִלָּה הַמְּכֻוּנָה וְלָמֵן וְאַח"כּ כְּתֹב שְׁנֵית דְּמַתְקָרִי וְלָמֵן וְדַאי הַפְּרִיֶשׁ שְׂהַשֵּׁם שְׂנֻקְרָא בּוּ בְּפִי פֶל הוּא וְלָמֵן.

מְלַבֵּד הַטַּעַם דְּכָאן אֵין שְׁנֵי הַשְּׂמוֹת שְׂנֵיאָוֹר וְלָמֵן דּוּבְעָר שְׁוִים כְּמוֹ בְּשִׂאֵלוֹת הַנָּ"ל דְּהַטִּיב גִּיטִין וְהַבְּגָדִי יִשַׁע שְׂהִיֹּו שְׂנֵיָהֶם עֵינְקָרִים וְשְׁוִים מִשָּׂא"כ פֶּאן שְׂעֵינְקָר שְׂמוֹ שְׂנֻקְרָא בּוּ הֵן לְתוֹרָה וְהוּ בְּפִי פֶל וְשְׁחֻתָּם בּוּ הוּא רַק שְׂנֵיאָוֹר וְלָמֵן לְבַד.

וְשֵׁם דּוּבְעָר הוּא טַפֵּל ע"כ שְׂיִיָּף יוֹתֵר לְחַלֵּק בִּינֵיהֶם מִבְּעַנְבֻדָּא שְׂלָהֶם: קִיִּצוֹר לְפַמ"ש בְּתִשׁוּ' בֵּית אֶפְרַיִם סִס"י פ"א דָּאֵם לֹא כְּתֹב דְּמַתְקָרִי דּוּב אֵין חֲשֵׁשׁ כ"כ הֵיָה מְקוּם לְצַדֵּד לְהַקֵּל בְּנִד"ז'. אָף בְּט"ג בְּלִקוּטֵי שְׂמוֹת סְעִיף מ"ב הַחֲמִיר טוּבָא גַּם בְּלֹא כְּתֹב דְּמַתְקָרִי דּוּב יַעו"ש.

וְטַעְמוֹ מִשׁוּם דְּבִגְט בְּעֵינּוּ שְׂיִהִיָּה שְׂמוֹ מְפּוֹרְשׁ כְּמוֹ שְׂנֻקְרָא וְלֹא ע"י אֲנֻמְדָּנָא וְהוֹכְחָה. וְאַמְנָם בְּסַפֵּר יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב וּבַעַה"מ מְסַפֵּר גַּט מְקֻנָּשׁר חֲלָקוּ עֲלֵיו לְהַכְשִׁיר בְּדִיעֲבַד הוּבָאוּ בְּתִשׁוּ' בְּגָדִי יִשַׁע חֲאָה"ע מִסִּי' ח' עַד סִי' ט"ז.

וּבְנ"ד אָף לְהַטִּיב גִּיטִין יִשׁ לְצַדֵּד מִשׁוּם דְּנֻכְתָּב אַח"כּ דְּמַתְקָרִי וְלָמֵן שְׂהוּא הַשֵּׁם שְׂיִדוּעַ וּמְפּוֹרְשׁ בּוּ לְפֶל: ב וְהֵיָה מ"ש הַט"ג דְּבִגְט הַעֵינְקָר הוּא שְׂיִהִיָּה הַשֵּׁם נֻכְתָּב כְּמוֹ שְׂהוּא נֻקְרָא כּו' הֵיָה בְּתִשׁוּבְתוֹ סִי' פ"א נְסִתִּיעַ מִתִּשׁוּ' הָר"ן סִי' מ"ב שְׂהִבִיא הַב"י סִס"י קכ"ח כִּינּוּן שְׂהוֹרְגָלוּ הַהִדְיוּטוֹת לְכְתוּב בְּלֹא מְמַתָּא ע"ד הַיַּחַס וּבְמַמַּתָּא ע"ד שֵׁם עִירוֹ בְּכַגּוֹן זֶה צְרִיף לְדָרוּשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט וְכִינּוּן שְׂפֵן נִמְצָא זֶה שְׂיִנָּה שֵׁם עִירוֹ כּו'.

וְע' בְּב"י שֵׁם סִד"ה וְלִכְפָּה טוּב. בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א פִּי אֵין אֲנוּ מְשַׁתְּמָשִׁים בְּשִׁמוּשׁ שְׂמוֹת בְּגִיטִין אֲלֵא בְּשֵׁם הַנְּחָתָם הָרֵאשׁוֹנָה כּו'.

וּמ"ש אֲבָל ע"י אֲנֻמְדָּנָא וְהוֹכְחָה אֵין זֶה מִן הַשֵּׁם כּו' לְכַאוּרָה רְאִיָּה לְדַבְרֵיו מְפַסְקִי מֵהֵרָא"י סִי' י"א הוּבָא ב"י סִס"י קכ"ז בְּד"ה אֵם כ'. וְאֵי מִשׁוּם דְּיִדוּעַ לְנוּ מִבְּחוּץ כּו' נִרְאָה דְּלֹא דְמִי לְמוֹכַח מִינָּה וּבִיָּה כּו'.

אָף כ"ז לֹא דְמִי דְהֵתָם בְּנִדוֹן דְּהָר"ן שְׂאֵנִי דְלִפִּי לְשׁוֹן שְׂהוֹרְגָלוּ יִשׁ פֶּאן שְׂיִנּוּי מִמֶּשׁ וּכ"ש בְּנִדוֹן דְּהָרְשָׁב"א. אֲבָל הֵכָא נִהְפּוּךְ הוּא שְׂהַעוֹלָם נוֹהֲגִים אֲשֶׁר מִי שְׂיִשׁ לוֹ שְׂנֵי שְׂמוֹת וְשְׂנֵי כִּינּוּיִים כְּאֵלוּ כִּינּוּי לְכָל שֵׁם אֲזִי כְּשְׂחֻתָּם בְּאֶגְרַת חוֹתָם כָּל שֵׁם עִם כִּינּוּי שְׂלוּ.

הֵינּוּ שְׂנֵיאָוֹר וְלָמֵן דּוּב בְּעָר. וְאֵינּוּ חוֹתָם כָּלֵל שְׂנֵיאָוֹר דּוּב וְלָמֵן בְּעָר.

וְכֵן בְּכָל הַשְּׂמוֹת כַּה"ג כְּמוֹ דּוּבְעָר? הוּדָא לִיב חוֹתָם כֵּן וְלֹא דּוּב? הוּדָא בְּעָר לִיב. אֵם לֹא כְּשְׂחֻתָּם רַק שְׂנֵי הַשְּׂמוֹת דְּלַעַז חוֹתָם בְּעָר לִיב כְּמוֹ שְׂנֻקְרָא אֲבָל כְּשְׂחֻתָּם שְׂמוֹת הַקִּדְשׁ וְשְׂמוֹת הַכִּינּוּי אֲזִי אָף שְׂנֻקְרָא בְּעָרִיל לִיב אֵינּוּ חוֹתָם דּוּב? הוּדָא בְּעָר לִיב אֲלֵא חוֹתָם דּוּבְעָר? הוּדָא לִיב.

כֵּן רְאִיתִי אִישׁ חֲשׁוֹב שְׂכְתֹב לִי כֵּן וְכַדוּמָה שְׂפֵן נוֹהֲגִים כְּנֻלָּם. וּא"כ הָרִי אֲנוּ רֹאִים שְׂנִיָּהֶגוּ בְּעַצְמָן לְכְתוּב שְׂמוֹת אֵלוּ לֹא כְּמוֹ שְׂנֻקְרָאִים שְׂהָרִי נֻקְרָא לְתוֹרָה דּוּב? הוּדָא וּבְפִי פֶל בְּעָרִיל לִיב.

והוא כותב וחותם דובעך יהודא ליב. הרי נהגו בעלי שמות אלו לכתוב השמות לא ממש כמו שנקראים וכן פשאים אחר כותב להם אגרות כותבים שמם פן בלי ספק.

וא"כ אם פתבו כמ"כ שמו בגט הנה נראה ונדאי להכשיר הגט. שאף שאין נכתב שמו כמו שנקרא עכ"ז פינון שהורגלו לכתוב פן באגרות ובשטרות הרי נכתב שמו בטוב ואנו נבין מעצמנו קריאת השמות כמו שהן כמו שאנו מבינין מתוך האגרות ושטרות ואדרבה ע"ז יש ראיה מתשובת הר"ן הנ"ל להקל באומרו פגון זה דורשין לשון הדיוט.

וזכר לדבר השם הנכבד והנורא שם הוי' אין נקרא כמו שנקתב. ואעפ"כ מתוך השם הכתוב אנו יודעין איה לקרות.

ואף שאין הנמשל דומה עכ"ז זכר לדבר הוי'. וכן מצינו בפוסקים שהחתימה ענין גדול הוא וע' בתה"ד סי' רל"ד ובפסקיו סי' רס"ו.

ובפרט בענין שדרה כל העולם לכתוב פן שמות פאלו באגרות ושטרות. ובתשובת מהריב"ל חלק ג' סי' ט' משמע דבגיטין ג"כ אזלינן בתר מה שנוהגין לכתוב באגרות ובשטרות ובכתובות.

ובנדאי דגם בכתובות כותבין שמות וכינויים פאלו כמו שכותבין באגרות ושטרות הפינוי אצל השם שלו. ועיין בג"פ סי' קכ"ט סעיף ז' ס"ק ל"א גבי וי"ל דהכל הולך אחר המנהג כו'.

ואפשר להביא דמדומי ראיה לזה מענין שם דנערוות דהיינו קיצור השם שאין צריף לקנותבו פלל כמו שמואל מואל או מואה כמ"ש בב"ש בש"א אות שין. וכן צפורה פורה יצחק חקנו וכו' ג וכן שרה שרולה או שערליין רחל רעפלין.

וכ' הב"ש בש"נ אות ב' בשם פסקי מהרא"י סי' י"ב דאם ידוע ששמה מעריסה שרה כותבין רק שרה אע"פ שעכשיו נקראת שערליין לבד וכמ"ש מהרא"י שם ונ"ל ומה בכך אם ישתפח שם שרה רגילות הוא שפנינויין פאלו ישתפחו שם המונהג בנשים שאין קורין אותן לקרותן בתורה עכ"ל.

ולשא"פ דס"ל בכה"ג צריף לכתוב שרה דמתקרי שערליין פינון שאין קורא אותה פלל שרה רק שערליין. מ"מ דיעבד ג"כ מודים אם כתב שרה לבד פשר וכמ"ש הב"ש שם ואם כ' רק שם העריסה שרה פשר כו'.

וא"כ נחזי אנו מאי טעמא הלא לכאורה זהו שינוי השם ומאי שנא מנפאתה תפאתה דנקרא חספא בגמ' ר"פ התקבל אף שהשינוי רק באות א'. ולא עדיף שינוי זה משינוי יצחק חקנו דדינו כמו שרה שערליין פדמשמע בהדיא במהרא"י שם דמדמה שרה שערליין ליצחק חקנו.

ומה בכך שמעריסה קראוה שרה הלא עכשיו נשתפח שם זה לגמרי אע"כ צ"ל פינון שידוע לכל אשר פל שערליין היינו שרה וכן חקנו ידוע שזהו יצחק. א"כ ה"ל כמו קרי וכתוב הידוע לכל לכן אף שנקתב שרה ידוע שיש ג"כ להבין שם זה דהיינו ג"כ על שערליין.

ועד"ז הוא מ"ש התוס' פרק השולח (דף ל"ד ע"ב) סד"ה והוא דאתחזק ונ"ל והא דאמרין פתב חניכתו וחניכתה פשר כו' משמע אפילו לכתחלה א"צ לכתוב שניהם כו' פשהשמות דומין זה לזה שהפנוי דומה לשם לכתחלה פשר אף בכנוי עכ"ל.

וביאר דבריהם בספר מכתב מאלהו שע"ד סי' ו' דף מ"ג ע"ג שר"ל אפילו נאמר דחניכא דנקיי הדעת לא היתה ידועה לכל וכמו שאר חניכות דעלמא. ודלא כפי' הרא"ש שם דמייירי בחניכא שיהפך קוראין אותו ביה כו'.

אפ"ה ליכא לעז פיון דהחניכא קרובה לשם א"כ אפילו מאן דלא ידע בחניכא פיון דידוע את השם ישפוט בצדק שחניכא זו הפתובה בגט מזה האיש היא שפך הוא דרך השם להוליד חניכא זו עכ"ד בבואור דברי התוספות הנ"ל ושיש הפרש גדול בין תירוץם לתירוץ הרא"ש שם וכנ"ל.

והאריך בזה. א"כ הרי אנו רואים שפני שיבינו מהחניכא את עצם השם הרי זה פאילו נכתב עצם השם ג"כ ולכן א"צ לקותבו כלל דה"ז פאילו נכתב.

וכן מה"ט פשנכתב עצם השם א"צ לכתוב כלל שם דנערוות אף שנקרא רק בו. והוא משום דה"ז פאילו נכתב.

ושפיר מתוך הפתיב יובן היטב הקרי. לכן אף אנו נאמר פשנכתב בגט שניאר זלמן דוב בער. ושפיר יובן הקרי. שנקרא בפי כל זלמן בער.

וכן באריה ליב שלמה זלמן יובן פן שנקרא בפי כל ליב זלמן. ולתורה אריה שלמה.

דמפני שלא נכתב פן בהגט אין לחוש פיון דנהגו לכתוב פן אף שהקרי אינו פן. הרי מוכן לכל שבשמות וכינויין אלו יש קרי וכתוב: קיצור ראיות הבית אפרים מתשובת הר"ן שבב"י ס"י כ"ח אינה ראיה דשאני התם דלפי הלשון המורגל בפי כל יש פאן שינוי שם עירו ממש.

אבל הלא נהפוך הוא אשר העולם נוהגין אשר מי שיש לו שני שמות הקדש ולכל א' פיוני כותבין כל פיוני אצל שם הקדש שלו אף שנקרא בשני הפיוניין יחד בפי כל עכ"ז מפסיקין בין שני הפיוניין ואחר פיוני של שם הראשון כותבין שם הקדש השני ואח"כ פיוני שלו.

פן נהגו לכתוב להן באגרות ושטרות וכן נוהגין הן לחתום. וכ"מ בתשובת מהריב"ל ח"ג סי' ט' דאזלינן בתר מה שנהגו לכתוב באגרות ושטרות וכתובות וכ"כ בג"פ ס"ק ל"א.

וגם ראיה לזה מהא דאין כותבין שם דנערוות ולמהרא"י אף אם נשתקע ונשתכח שם העצם עכ"ז כותבין שם העצם לבד. וע"כ הטעם דמתוך הפתיב יובן היטב הקרי.

אף שאין נקרא פמו שנקתב. וכה"ג כ' התוס' פ"ק השולח(ב) פשהחניכא דומה לשם די בחניכא לבד אף לכתחלה.

והיינו מפני שמתוך הפתיב של החניכא יובן ג"כ הקרי של עצם השם וה"ז פאילו נכתב בדפירש המכמ"א שא"ד ס"ו. לכן גם אנו נאמר פשנכתבו שני שמות הקדש ואצל כל אחד פיוני השני לו.

כמו שנהגו לכתוב ולחתום פן. שפיר יובן הקרי פמו שהוא באמת אף שאין נקרא פמו שנקתב: ג הנה כל הנ"ל הוא טעם מסבא וקצת ראיה נכונה מד' התוספות ופוסקים ראשונים גבי שם דנערוות.

אכן מדברי האחרונים יש להביא ראיה יותר. והוא ממ"ש רמ"א סעיף י"ד בהג"ה אבל אם נקרא בשני השמות ביחד או שעולה פ"ד לס"ת פשר.

וְכַתֵּב הַבַּיִת שֶׁבְּ"ס"ק כ"ד וְלִשׁוֹן רַמְ"א אֵינוֹ מְדוּקָדֵם מ"ש כְּפֶשֶׁת מְשֻׁמֵּע לְכַתְּחִלָּה אֵין כּוֹתְבִין כּוֹ וְלִיתָא אֵלָא אִם נִקְרָא בְּשֵׁנֵיהֶם צָרִיף לְכַתְּוֹב שְׁנֵינָהוּ דְנִקְרָא. וְתִירִץ אַאזְמו"ר הַגָּאוֹן ז"ל בְּתִשְׁבֻּבָה הַמְתַּחֲלֵת אִזְדוּת הָאִשָּׁה הַנִּקְרָאת בְּפִי כָּל שָׂרָה לָאָה.

וְז"ל אִף בְּאַמַּת לִק"מ כָּלל וְכָלל לִפְמ"ש בְּסֹדֵר גִּיטִין שְׁלָנוּ ס"י י"ט דְּאִף שְׁנִקְרָא בְּפִי כָּל בְּשֵׁנֵי הַשְּׁמוֹת יַחַד אִם עוֹלָה לִס"ת בְּאַחַד מֵהֶן צָרִיף לְכַתְּוֹב דְּמִתְקָרִי וְרַמְ"א בַּהֲג"ה כְּתֵב אוֹ שְׁעוֹלָה כּוֹ לִס"ת מְכָלל דְּבִרְיָשָׁא מִיָּרִי שְׁאֵינוֹ עוֹלָה כּוֹ לִס"ת כּוֹ עכ"ל.

הָרִי אִף שְׁנִקְרָא בְּפִי כָּל מְעוֹלָם אַבְרָהָם מְשָׁה בְּשֵׁנֵי הַשְּׁמוֹת יַחַד רַק לִס"ת נִקְרָא אַבְרָהָם כּוֹתְבִין אַבְרָהָם דְּמִתְקָרִי מְשָׁה. דְּהַפְּרִוּשׁ הַפְּשׁוּט מְשֻׁמֵּע שְׁקֻצַּת בְּנֵי אָדָם קוֹרִין אוֹתוֹ אַבְרָהָם וְקֻצַּת בְּנֵי אָדָם מְשָׁה.

כְּמוֹ הַהוּא דְרַבְנָא קָרוּ לֵה מְרִים וּפְנִינָא שְׂרָה. וְכִינּוּ שְׁבַאמַת נִקְרָא בְּפִי כָּל בְּשֵׁנֵיהֶם יַחַד אַבְרָהָם מְשָׁה א"כ הָרִי אֵין הַקָּרִי וְהַכְּתִיב שְׁוִין כָּלל.

וְעַכְצ"ל פִּינּוּ דִמ"מ כָּל שְׁמוֹתָיו כְּתוּבִין בְּגִט א"כ הָרוּאָה שְׁמוֹתָיו בְּגִט יִפְרֹשׁ הַכְּתִיב כְּמוֹ שְׁהוּא נִקְרָא וַיֹּאמֶר דְּבַכְלָל דְּמִתְקָרִי מְשָׁה הֵינּוּ שְׁנִקְרָא מְשָׁה עִם אַבְרָהָם יַחַד וְר"ל שְׁנִקְרָא אַבְרָהָם מְשָׁה יַחַד ג"כ.

וְהִנֵּה כְּדָבְרֵי אַאזְמו"ר הַגָּאוֹן ז"ל בְּפִי דְבָרֵי הַסֹּדֵר גִּיטִין ס"י ט הַנֶּז"ל כּוֹ פִּי בְּסֹפֵר בֵּית מְאִיר סִי קכ"ט סִי"ד וְכ"ד הַת"ג וְהִבִּיא דְבָרֵיהֶם הַטִּיב גִּיטִין בְּפִירוּשׁוֹ לְסֹדֵר גִּיטִין סְעִיף י"ט אֵלָא שְׁהוּא פִּי דְבָרֵי הַס"ג בְּעִנְיָן אַחֵר.

אָבֵל בַּמַּח"כ הַפְּרִוּשׁ הָאֲמִיתִי בְּדָבְרֵי הַס"ג הוּא כְּפִי הֵם וְדְבָרֵיו דְּחוּיִין בְּפִי הַס"ג. ע"ש בַּס"ג ס"י י"ט גְּבִי אָבֵל אִם נִקְרָא בְּפִי כָּל בְּשֵׁנֵיהֶם יַחַד וְעוֹלָה לְתוֹרָה אוֹ חוֹתֵם בְּאַחַד מֵהֶן כּוֹ כּוֹתְבִין דְּמִתְקָרִי אוֹ דְּמִתְקָרִיא אוֹ הַמְּכַוְּנָה עכ"ל.

וְכֵן עַד"ז הוּא מ"ש הַבַּיִת שֶׁבְּ"ס"ק כ"ד בְּמִי שְׁנִקְרָא מְשָׁה לִיב וְלְתוֹרָה מְשָׁה יְהוּדָה שְׁיִכְתְּבוּ מְשָׁה יְהוּדָה הַמְּכַוְּנָה לִיב. הָרִי אֵינוֹ נִקְרָא כְּמוֹ שְׁנִקְרָא מִמֶּשׁ שְׁהָרִי נִקְרָא בְּפִי כָּל מְשָׁה לִיב אֵלָא דְסִמְכִינּוּ שְׁיִפְרְשׁוּ שְׁנִקְרָא מְשָׁה לִיב אִף שְׁאֵין הַכְּתִיב כּוֹ מִמֶּשׁ.

וְאִף שֶׁהַט"ג חָלַק בְּזֶה עַל הַבַּיִת שֶׁבְּ"ס"ל לְכַתְּוֹב מְשָׁה יְהוּדָה דְּמִתְקָרִי מְשָׁה לִיב. וּבְאַמַּת טוֹב יוֹתֵר כּוֹ.

מ"מ דִּיעֲבַד יֵשׁ לְסִמְנוֹף עַל הַס"ג וְרַמְ"א וְהַבַּיִת ש. וְא"כ נִדוֹן שְׁלִפְנֵינוּ לֹא גָרַע מִזֶּה וְעַדִּיף מִיָּנִיָּה פִּינּוּ דְנִהְגוּ בְּאַגְרוֹת וּשְׁטָרוֹת וְכַתְּוֹבוֹת לְכַתְּוֹב כּוֹ וְכַנ"ל.

וְעַ' שׁו"ת דְּבַר שְׁמוּאֵל סִי צ"ד שְׁנִשְׁאֵל בְּכַתִּיבַת שֵׁם שְׁלֵמָה שְׁנִקְרָא בְּפִתַח תַּחַת הַשֵּׁין וּבְשֵׁן תַּחַת הַלָּמֶד וּבְקִמְץ תַּחַת הַמֶּם אִם לַעֲשׂוֹת נְקוּדוֹת כְּדִי לְהַבְחִין בֵּינוּ וּבֵין שֵׁם שְׁלֵמָה וְהַעֲלָה דָּאֵין צָרִיף דְּכָל שֵׁם שְׁנִקְרָא הַאֲוִתִּיּוֹתֵינוּ כְּתִיבָנוּם כּוֹ ה"ז גִּט כְּפֶשֶׁת פִּינּוּ שְׁלֵא נִשְׁתַּנָּה מִצוּרְתוֹ בְּאוֹתִיּוֹתָיו אַע"פ שְׁלֵא נִתְּבַרֵר הַבְּדֵל הַמְּבֻטָּא בְּרִשְׁיַמַת הַנְּקוּדוֹת וְגַם חָלַק עַל תְּשׁוּבַת מ"ב סִי קי"א בְּעִנְיָן מִלְּפָה.

וְכ"ד הַח"מ סִי קכ"ט סִי"ג. וְהַד"ש הַנֶּז"ל כ' גְּבִי מְלָכָה כְּשִׁיכְתְּבוּ מִלְּפָה אִזִּי ע"פ כְּלָלִי הַדְּקוּדוֹת יִשְׁתַּנָּה בְּהַכְרַח מְבֻטָּא הַשֵּׁם מִמָּה שְׁהוּא.

א"כ פְּשׁוּתָבִין שְׁלֵמָה עַל מִי שֶׁנֶּקֶד בְּפִתּוֹחַ כּו' אֵינּוּ מוּבָן כ"כ לְהַדְיוּטוֹת וְאֵעִפ"כּ כּוּתְבִין פֶּן לְכַתְּחֵלָה כּמ"כ י"ל בְּנֵד"ז בְּדִיעֵבֶד: קִיצוּר עוֹד רְאִיָּה לְזֶה מְדַבְּרֵי רַמ"א ס"ד בְּהַגְהָה"ה וּמְסַדְּרֵי גִיטֵין סְעִיף י"ט כְּמוֹ שֶׁפִּירְשָׁם בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר וְאֵזְמו"ר הַגָּאוֹן ז"ל וְכ"פ הַת"ג וּמְדַבְּרֵי הַב"ש ס"ק כ"ד גְּבִי מִשָּׁה לִיב וְגַם קִצָּת רְאִיָּה מִתְּשׁוּ' דְּבָרֵי שְׁמוּאֵל סִימָן צ"ד: ד אָף מֵה שִׁ"ל דְּזֶהוּ אֲמַת אִם הָיוּ כּוּתְבִין הַשְּׁמוֹת וְהַפְּנִינֵי רְצוּפִין בְּלִי הַפְּסֵק הַמְּכֻנָּה דְּהֵינּוּ כְּמוֹ שְׁכּוּתְבִין בְּאַגְרוֹת וּשְׁטָרוֹת וְכַתְּנֻבוֹת בְּלִי הַמְּכֻנָּה אֲלֵא שְׁנִיאֹר זֶלְמָן דּוֹב בְּעַר אוֹ אַרְיָה לִיב שְׁלֵמָה זֶלְמָן וְכַמוֹהֵן.

אָבֵל כְּאֵן שֶׁהַפְּסִיק בְּהַמְּכֻנָּה וְכַתְּבֵי שְׁנִיאֹר הַמְּכֻנָּה זֶלְמָן דּוֹב הַמְּכֻנָּה בְּעַר. גְּרַע טְפִי. דְּמִשְׁמַע שְׁנִקְרָא בְּשֵׁם זֶלְמָן לְבַד וְכֵן בְּשֵׁם בְּעַר לְבַד. הוּ אֲמַת בְּנֵדוֹן שְׁלֵנוּ אִין זֶה פּוֹסֵל דְּהָא בְּאַמַּת נִקְרָא רַק זֶלְמָן בְּפִי פֶל.

וּלְתוֹרָה שְׁנִיאֹר. רַק בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה דִּירְתוֹ הָיָה נִקְרָא זֶלְמָן בְּעַר.

א"כ פִּינּוֹן דְּשֵׁם שְׁנִיאֹר מִתְּחַלֵּק מִן דּוֹב וְכֵן זֶלְמָן מִן בְּעַר שְׁפִיר דְּמִי כְּשֶׁהַפְּסִיק בִּינֵיהֶן כְּדַעַת הַסְּדֵר גִּיטֵין ס"ט וְרַמ"א ס"ד דְּלַעִיל דְּמַפְרָשִׁים אַבְרָהָם דְּמִתְקַרֵּי מִשָּׁה שֶׁנֶּקֶד בְּשֵׁנֵי הַשְּׁמוֹת יַחַד וְגַם נִקְרָא בְּאַחַד מֵהֶן לְבַד.

וְהָיָה וְהוּא הַטַּעַם בְּהַמְּכֻנָּה יִפְרָשׁוּ ג"כ כְּמוֹ עַל דְּמִתְקַרֵּי כּמ"ש בְּהַדְיָא בּס"ג כּוּתְבִין דְּמִתְקַרֵּי אוֹ דְּמִתְקַרֵּי אוֹ הַמְּכֻנָּה וְכַמְּש"ל. דְּהָא כְּאֵן שְׁנִיאֹר הַמְּכֻנָּה זֶלְמָן נִכְתָּב טוֹב וְיָפָה לְכָל הַדְּיָעוֹת פִּינּוֹן שֶׁנֶּקֶד פֶּן בְּשְׁמוֹת אֵלוּ בַּפ"ע שֶׁנֶּקֶד בְּפִי פֶל זֶלְמָן וּלְתוֹרָה שְׁנִיאֹר.

רַק הַפְּקוּיָה הוּא ע"ש דּוֹב הַמְּכֻנָּה בְּעַר דְּמִשְׁמַע שְׁנִקְרָא פֶּן בַּפ"ע דּוֹב לְתוֹרָה וּבְעַר בְּפִי הַהֶמּוֹן וְהָרִי אֵינּוּ נִקְ' בּו כ"א עִם שֵׁם שְׁנִיאֹר זֶלְמָן הֵינּוּ שְׁשֵׁם הָיָה נִקְרָא זֶלְמָן בְּעַר. וּלְתוֹרָה שְׁנִיאֹר דּוֹב.

וּג"ז אֵינּוּ מְעַכְבֵּב דְּהָא פִּינּוֹן דְּשְׁנִיאֹר זֶלְמָן מִתְּחַלֵּק מִן דּוֹבְעַר וְנִקְרָא בּו בַּפ"ע שְׁפִיר דֵּינּוּ לְכַתּוּב אֲפִילוּ דְּמִתְקַרֵּי דּוֹב הַמְּכֻנָּה בְּעַר לַפ"ד הַסְּדְרֵי גִיטֵין וְרַמ"א דְּפִי אֵזְמו"ר בְּתִשְׁבִּי' הַנ"ל שֶׁהַזְּכָרְתִּי סְעִיף ג' דְּכְשֶׁשָׁם א' מִתְּחַלֵּק שִׁיָּהִי נִקְרָא בּו בַּפ"ע כּוּתְבִין עַל הַשְּׁנֵי דְּמִתְקַרֵּי פְּלוֹנֵי אָף שְׁלֵא נִקְרָא בּו לְבַד כ"א עִם שֵׁם הַרְאִשׁוֹן א"כ ה"נ לְדַבְּרֵיהֶם אֵלוּ שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת הֵינּוּ שְׁנִיאֹר זֶלְמָן וְדוּבְעַר פִּינּוֹן זֶלְמָן מִתְּחַלֵּק מִן בְּעַר וְנִקְרָא בּו בַּפ"ע שְׁפִיר צְרִיף לְכַתּוּב דְּמִתְקַרֵּי אוֹ הַמְּכֻנָּה בְּעַר אָף שְׁאֵינּוּ נִקְרָא בּו לְבַד כ"א זֶלְמָן בְּעַר.

וְכַמוֹ דְּשֵׁם ע"כ יִפְרָשׁוּ מ"ש דְּמִתְקַרֵּי פְּלוֹנֵי הֵינּוּ גַם בְּצִירּוּף שֵׁם הַרְאִשׁוֹן ה"נ יִפְרָשׁוּ מ"ש אַח"כ דּוֹב הַמְּכֻנָּה בְּעַר דְּנִקְרָא דּוֹב עִם שְׁנִיאֹר וְנִקְרָא בְּעַר עִם זֶלְמָן הֵינּוּ שְׁנִקְרָא שְׁנִיאֹר דּוֹב וְכִינּוּיֵי זֶלְמָן בְּעַר.

וְגַם נִקְרָא שְׁנִיאֹר בַּפ"ע וְזֶלְמָן בַּפ"ע. וּמ"ש אַח"כ עוֹד דְּמִתְקַרֵּי זֶלְמָן הֵינּוּ לְבָאָר שְׁעִיקָר שְׁמוֹ הַנִּקְרָא בְּפִי פֶל הוּא זֶלְמָן.

וְאָף אִם נֹאמֵר דְּזֶה לֹא דְּמִי לְנֵדוֹן דְּהַס"ג ס"ט וְרַמ"א. מ"מ תְּחִלָּה יֵשׁ לְבָאָר בְּשְׁמוֹת כְּאֵלוּ אֵילוּ הָיָה נִקְרָא לְתוֹרָה שְׁנִיאֹר דּוֹב וּבְפִי פֶל זֶלְמָן בְּעַר.

הִנֵּה פִּינּוֹן שְׁכָבֵר הוֹכַחְנוּ דְּאִם כְּתֵב הַשְּׁמוֹת רְצוּפִין כְּמוֹ שְׁכּוּתְבִין בְּאַגְרוֹת וּשְׁטָרוֹת הָיָה הַגֵּט כְּשֶׁר וְעַדִּיף מֵהָא דְּהַס"ג וְרַמ"א וְהַב"ש גְּבִי מִשָּׁה לִיב. א"כ מִמָּה שֶׁהוֹסִיף עַל כָּל פִּינּוּי הַמְּכֻנָּה אִין

לפסול פינון נשכתב השמות פסדון באגרות ושטרות א"כ מה שהוסיף בגט על הפינוי המכונה הא מידע ידעי פולי עלמא דבגיטין כותבין המכונה או דמתקרי.

משא"כ באגרות ושטרות. לכן אף שכתבתי אתו באגרות אין חותם המכונה ובגט כתב המכונה אין קפידא רק פינון נשכתב סדר השמות פסדון שחותרם י"ל סגי בכך.

ונראה דזהו ג"כ דעת מהר"ם מינץ שהביאו הבאה"ט סי' קכ"ט סעיף י"ו ס"ק כ"ו היכא שיש לאדם שני שמות ושני פנויין כותבין פינוי של חול גבי שם הקדש שלו פגון משה המכונה ליווא דמתקרי יצחק המכונה לעבליג עכ"ל והוא מבואר ג"כ בכנה"ג סי' קכ"ט בהגהת הב"י ס"ק קי"ג ומדלא פי' דמיירי דנקא בשלא נקרא פלל בשני השמות יחד היינו שלא נקרא פלל משה יצחק וכן לא נקרא פלל ליווא לעבליג כ"א נקרא משה לבד וכן יצחק לבד.

וליווא לבד ולעבליג לבד. דכ"ז דנסק דאיך יזדמן מי שיש לו שני שמות שלא יצטרפו לפעמים לקרותן שניהם יחד.

וכמו שעכשיו נוהגין לקרות משה יצחק שניהם יחד דנקא. וכל כה"ג ה"ל לפרש ולומר בד"א שאין נקרא בשניהם יחד פלל כו'.

א"ו דאף אם לפעמים נקרא בשניהם יחד משה יצחק פינון לפעמים נקרא משה לבד או יצחק לבד שפיר ס"ל לכתוב דמתקרי יצחק וכדעת הס"ג סי"ט ה"ל דמסתמא לא נחלק הס"ג עליו. וגם ס"ל לכתוב כל פינוי אצל שם שלו.

וס"ל דבינו מתוך הגט הקרי כמו שהוא וכמ"ש לעיל. ואם נקרא משה יצחק יחד לעולם לא היה צריך לכתוב דמתקרי יצחק אבל אפשר לעולם היה כותב הפינוי אצל השם שלו משה המכונה ליווא יצחק המכונה לעבליג.

והנה כמ"כ מבואר בהגהת רמ"א ססע"י י"ח דכותבין השם הראשון עם פינויו ואח"כ השם השני עם פינויו וכמ"כ אם יש לו שלשה שמות. וזהו ממש כמו שני הדינין דמהר"ם מינץ שבכנה"ג.

אלא דרמ"א נקט דין זה גבי נשתנה שמו מחמת חולי. וס"ל דכותבין על השם השני דמתקרי אף כשנקרא בשני השמות יחד.

כמ"ש בתשובת רמ"א סי' פ"ד שהביאו הב"ש בש"א אות סמך לכתוב אהרן דמתקרי סעדיה וכתב הב"ש שם ואיני יודע למה כותבין בשני שמות אלו דמתקרי מאחר שנקרא בשניהם לתורה ובפ"כ נקרא בשם ישעיה.

והתירוץ משום דרמ"א מיירי בנשתנה שמו מחמת חולי לכן כותבין דמתקרי אף שנקרא בשניהם יחד. כן תירץ הבית אפרים סי' פ"א בד"ה וכ"ז לדעת הב"ש וז"ל לו יהא שנקרא בשניהם פינון דשם מחמת חולי הוא שפיר כותבין דמתקרי.

וכתב שהב"ש חולק ע"ז שאם נקרא בשניהם יחד אין לכתוב דמתקרי אף שאחד מהם הוא שם מחמת חולי. ולפ"ז אפשר ג"כ לתרץ ד' רמ"א גבי אהרן דמתקרי סעדיה דכיון שנקרא בפ"כ ישעיה לבד שהוא דומה לשם סעדיה ע"כ נחשב כאילו גם שם סעדיה מתחלק מן אהרן ולכן שפיר דמי לכתוב אהרן דמתקרי סעדיה.

עכ"פ לפ"ד רמ"א כפי' הב"א פשיש לו שגוי שמות ונקרא בשניהם יחד רק ששם א' נמשך מחמת חולי. ולכל שם יש פינוי.

כמו שניאור דוב. ולמן בער.

כותבין שניאור המכונה ולמן דמתקרי דוב המכונה בער כפסק רמ"א ססע"י י"ח פנ"ל נהרי פיון שנקרא בשניהם יחד ונקרא בפי כל ולמן בער ולתורה שניאור דוב. א"כ יהיה הגט פסול ובטל.

דמה בכך שנשתנה שמו מחמת חולי. מ"מ פיון שנקרא בשניהם יחד וכתב בגט לא כן אשר שנינו זה פוסל הגט לגמרי מדאורייתא לדעת הבית אפרים בט"ג ס"ק מ"ד כמ"ל סעיף א'.

איך יכשירוהו לכתחלה בשנינו דמחמת חולי. זה לא מתקבל כלל וכלל.

אלא מזה מוכח דרמ"א לא ס"ל לפסול כלל בכה"ג אף בלא נשתנה שמו מחמת חולי. אלא אז לא היה כותב דמתקרי רק היה כותב שניאור המכונה ולמן דוב המכונה בער ולא היה כותב דמתקרי דוב.

ובנשתנה שמו מחמת חולי צריך לכתוב דמתקרי לפ"ד רמ"א פנ"ל. גם בתשו' מהרי"ו סי' קפ"ב ביוסף שנשמ"ח לקרוא ישראל.

ונקרא בפי כל ישראל לבד. ולתורה קורין אותו יוסף ישראל.

וכן חותם. ופסק לכתוב ישראל דמתקרי יוסף משום דישאל שם דמחמת חולי יש להקדימו וקשה איך יכתוב דמתקרי יוסף דמשמע שנקרא ג"כ יוסף לבד נהרי לעולם אינו נקרא יוסף לבד כלל כי לתורה נקרא יוסף ישראל וכן חותם.

ובפ"כ נקרא רק ישראל. אעכ"ל פיון דאפשר להבין פ"י דמתקרי יוסף היינו עם ישראל שנקרא גם יוסף ישראל שפיר דמי לכתוב פן וזה פדעת הסדרי גיטין ססע"י י"ט הנז"ל סעיף ג'.

אלא דהקיל עוד להספיק בדמתקרי יוסף לפרש שנקרא יוסף תחלה היינו יוסף ישראל. הרי מכ"ז יש סעד לסמוך ג"כ בנד"ז כשכתב השני שמות כל שם עם פינוי שלו היינו שניאור המכונה ולמן דוב המכונה בער שעכ"ז יבינו ויפרשו קריאת השמות שנקרא ולמן בער ולתורה שניאור דוב פיון שכתב סדר השמות כמו שנהגין באגרות ושטרות רק שהוסיף תיבה המכונה בקל להבין את השמות יותר מבנדון דשו"ת מהרי"ו: קיצור שי"ל שמשום שכתב המכונה.

לא דמי למ"ש באגרות ושטרות וכתובות ששם אין כותבין רק השמות רצופין בלי המכונה. מ"מ י"ל דזה אינו גורע דהא מידע ידעי דבגיטין כותבין המכונה.

ונ' שכ"ד מהר"מ מינץ הובא בכנה"ג ובבאה"ט ס"ק כ"ו. דדוחק לפרש דמיירי שנקרא בכל שם בפ"ע דוקא בארבעה שמות.

וכמ"כ דעת רמ"א ססע"י י"ח בנשתנה שמו מחמת חולי עכ"פ אף שנקרא בשניהם יחד. ואם בכתובה כזו היה הגט פסול ובטל כמ"ש הט"ג איך יכשירו לכתחלה בנשמ"ח.

גם מתשובת מהרי"ו סי' קפ"ב גבי דמתקרי יוסף אף שלא נקרא כלל יוסף בפ"ע יש ראיה להקל דייעבד בנד"ז. ולכאורה כ"ש בנ"ד שנקרא באמת שניאור לתורה ובפ"כ ולמן דאין פוסל העדר חיבור השמות שניאור דוב.

וּלְמָן בַּעַר: הַ וְהִנֵּה הִגִּט מִקְוֶשׁר הוּבָא בְתוֹשׁוֹ בְּגִדֵי יִשְׁעֵי הַנָּ"ל סִי י"ג עֵיקָר טַעְמוֹ לְהַקְלֵ מִשׁוּם דְּמִפְרָשׁ הַמְּכֻנָּה קָאֵי עַל הַשֵּׁם וְנ"ל וּא"כ הַמְּכֻנָּה אֵינּוּ שָׁב עַל הַמְּגַרְשׁ דְּמָה עֲנִין שְׂיִכְוֹנָה הַמְּגַרְשׁ הִירֵשׁ שְׂאִין שְׂיִכּוֹת לּוֹ.

רַק עַל שֵׁם הַחֲזִיָּה שְׂנַקְרָא עַל שְׂמָה כּו'. וְדַמְתַּקְרֵי שְׂפִיר מוּכָן שְׂאָדָם הַמְּגַרְשׁ נִק' שְׂמוֹ פִּן מִשְׂא"כ הַמְּכֻנָּה שְׂהוּא לַעֲזוֹ שְׂל שֵׁם שִׁבְל"ק.

מִעַתָּה תִּרְאֶה שְׂאָם כּוֹתֵב צְבִי הַמְּכֻנָּה הִירֵשׁ דּוֹב הַמְּכֻנָּה בַּעַר אֵין פֶּאן בֵּית מִיחּוּשׁ כּו' כְּלוּמַר אֲנִי נִקְרָא ע"ש שְׂנִי חִיּוֹת הִלְלוּ אֶחָד צְבִי שְׂלַעֲזוּ שְׂלוֹ הִירֵשׁ וְאֶחָד דּוֹב שְׂלַעֲזוּ שְׂלוֹ בַּעַר וּמֵאַחַר שְׂיֵשׁ לּוֹ הַשְּׂנִי שְׂמוֹת וְכִינּוּיֵיהֶן אֵין זֹ סְתִירָה נִגְדַּ הַנִּקְרָא בְּפִי הָעוֹלָם הִירֵשׁ בַּעַר שְׂהוּא שְׂנִי הַכִּינּוּיִין שְׂיֵשׁ לְכָל שֵׁם קָדֵשׁ דְּהַמְּכֻנָּה סוּכָב עַל שֵׁם קָדֵשׁ כּו'.

וְהַחֲבֵר בְּגִדֵי יִשְׁעֵי סִי י"ד הַשִּׁיב עָלָיו מְדַבְּרֵי הַנּוּ"ב מֵה"ת סִי קִי"ט שְׂהִשְׁיֵג עַל הַב"ש ס"ק כ"ד שְׂנַרְאָה מְדַבְּרֵי ג"כ דְּהַמְּכֻנָּה קָאֵי עַל הַשֵּׁם וְלֹא כֵן הוּא אֶלָּא קָאֵי עַל הָאָדָם שְׂהָאָדָם מְכֻנָּה פִּן וּא"כ ה"ל פֶּאִילּוֹ פְּתַב שְׂלֵמָה דְּמַתְקֵרֵי וְלָמָן אַרְיָה דְּמַתְקֵרֵי לִיב וּבְאֶמְתַּ לֹּא מַתְקֵרֵי בְּשׁוּם פַּעַם שְׂלֵמָה לְבַד וְלֹא וְלָמָן לְבַד וְלֹא אַרְיָה לְבַד וְלֹא לִיב לְבַד וְאָם קוּל קוּרָא שְׂלֵמָה לְבַד אוֹ אַרְיָה לְבַד אוֹ אֶחָד מִכִּינּוּיּוֹ לְבַד לֹא יֵאמֵר הַנְּגִי מִשׁוּם שְׂנַקְרָא בְּשְׂנִיָּהֶם דְּנִקְא תְּמִיד הוּא מְמַשׁ כּו' וַיֵּאמֶר שְׂאִין זֶה הַמְּגַרְשׁ פִּי הַמְּגַרְשׁ נִקְרָא תְּמִיד בְּשְׂנִי שְׂמוֹת יַחַד כּו' עכ"ל.

וְגַם לְפִי דְּבָרֵי נְדוּן שְׂלַפְנִינוּ אֵינּוּ דוֹמָה לְזֶה שְׂהֵרֵי בְּאֶמְתַּ נִקְרָא שְׂנִיאֹר לְבַד וְלָמָן לְבַד וְאִרְפִּי שְׂדוּבַעַר אֵינּוּ נִקְרָא לְבַד כָּלָל כ"א בְּמִקּוּם הַהוּא נִקְרָא וְלָמָן בַּעַר. עכ"ז פִּינוּן עכ"פ שֵׁם וְלָמָן מַתְחַלֵּק לְגַמְרֵי מְשֵׁם בַּעַר יֵשׁ צַד גְּדוּל לְהַקְלֵ כַּמִּש"ל רַסַּע"י ד'.

וְהַגְּאוּן ר' וְלָמָן אַב"ד דְּק' וּוּאֲרִשָּׂא בְתוֹשׁוֹבְתוֹ שֵׁם תִּירֵץ הַשְּׂגַת הַנּוּ"ב עַל הַב"ש דְּכֻנּוּת הַב"ש הוּא שְׂהַכִּינּוּי קָאֵי עַל הַמְּגַרְשׁ רַק פְּנוּנְתוֹ שְׂהַשֵּׁם הוּא הַגּוּרָם לְאוּתוֹ כִּינּוּי שְׂמַחְמַת שְׂשְׂמוֹ יְהוּדָה הַכִּינּוּי שְׂל הַמְּגַרְשׁ הוּא לִיב אֶבֶל אֵין הַכִּינּוּי קָאֵי עַל הַשֵּׁם רַק עַל הַמְּגַרְשׁ וְכֻנּוּת הַב"ש שְׂהַשֵּׁם שְׂל הַמְּגַרְשׁ הוּא גְרָם לְאוּתוֹ כִּינּוּי.

וְשְׂפִיר כְּתַב הַב"ש דְּאֶדְסְמִיָּה לִיָּה קָאֵי כּו' וְקָאֵי הַכִּינּוּי עַל שְׂנִיָּהֶם (ר"ל עַל הַשֵּׁם וְעַל הַמְּגַרְשׁ) וְע"כ בּו"ד שְׂנַקְרָא בְּשֵׁם שְׂלֵמָה אַרְיָה אֲשֶׁר יְדוּעַ לְרֹוב הָעוֹלָם שְׂוְלָמָן הוּא כִּינּוּי לְשְׂלֵמָה וְלִיב הוּא כִּינּוּי לְאַרְיָה מֵהִכִּי תִיַתִּי יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת לְפָרֵשׁ פִּירוּשׁ אַחַר שְׂלֹא נִקְרָא בְּיַחַד בְּשְׂנִי הַשְּׂמוֹת עכ"ל.

וְכ"כ שֵׁם סִי י"א בְּשֵׁם רַב אֶחָד וְהִבִּיא שְׂכ"ד הַנ"ש וְשְׂכ"מ בְּשֵׁ"ף בַּח"מ סִי מ"ט ס"ק י"ד וְרֵאִיתִי בְּשֵׁ"ף שֵׁם וְשֵׁם מְשֻׁמַּע לְהַפְּךָ דְּהַמְּכֻנָּה קָאֵי עַל הָאָדָם. וְהַחֲבֵר שֵׁם סִי ט"ז הַשְּׁיֵג עָלָיו דְּהַכִּינּוּי קָאֵי עַל הַמְּגַרְשׁ וַיֵּאמְרוּ שְׂמַשְׁמַעוֹת הִגִּט הוּא שְׂנַקְרָא לְפַעְמֵים וְלָמָן לְחוּד וְלִיב לְחוּד כּו' וּא"כ אֵין זֶה הַמְּגַרְשׁ עכ"ד בְּקַצְרָה.

וְהִנֵּה בּו"ד מְלַבַּד שְׂבְּאֶמְתַּ שֵׁם וְלָמָן מַתְחַלֵּק מְשֵׁם בַּעַר וְנִק' בּוֹ בְּפִי כָּל עוֹד מְנוֹכַרְח קָצַת פֶּאן הַפִּירוּשׁ דְּהַמְּכֻנָּה קָאֵי עַל הַשֵּׁם וְהַמְּגַרְשׁ וְלֹא עַל הַמְּגַרְשׁ לְבַד. דְּמַדְכְּתַב אַח"כ דְּמַתְקֵרֵי וְלָמָן דְּהִינּוּ שְׂהַמְּגַרְשׁ נִקְרָא וְלָמָן א"כ מֵהוּ שְׂפַתְבַּ תַּחֲלֶה שְׂנִיאֹר הַמְּכֻנָּה וְלָמָן.

א"כ אֵין דְּרָךְ לְפָרֵשׁ רַק דְּתַחֲלֶה כְּתַב הַמְּכֻנָּה וְלָמָן הִינּוּ שְׂמַחְמַת שֵׁם שְׂנִיאֹר יֵשׁ לּוֹ כִּינּוּי וְלָמָן וּמַחְמַת שֵׁם דּוֹב יֵשׁ לּוֹ כִּינּוּי בַּעַר. וְלֹא בָּא כָּלָל לְבָאָר אִיָּה נִקְרָא בְּפִי כָּל הַמְּגַרְשׁ רַק שְׂיֵשׁ לּוֹ כִּינּוּיִין אֵלּוּ.

ואח"כ ביאר שנקרא בפי כל זלמן. א"כ פאן ודאי י"ל דממ"ש המכונה המכונה אין סתירה כלל שלא נקרא לפרקים בשני השמות יחד זלמן בער.

מאחר שמוכרח הפירוש שבתחלה באמרו המכונה לא נחית עדיין לבאר איך ומה נקרא בפי כל. ואף דהשם צ"ל מפורש ולא בהוכחות מ"מ הכא שאני ששמותיו מפורשין רק ההוכחה על שלא נטעה בסדר קריאתו והב"ש ס"ק כ"ד סמך בזה על הוכחה פנ"ל.

אף באמת צד היתר זה לומר דהמכונה קאי על השם. דחוק הוא.

דאף אם נאמר דקאי על השם לומר שמתמת זה השם יש לו להמגרש פינאי זה עכ"פ משמע יותר דנקרא בשם זה ממש. וא"כ משמע יותר דנקרא בו בפני עצמו.

ועוד דעכ"פ ה"ל כלא נתבאר שמו כלל. שהרי יכול אני לפרש שנקרא בכל שם בפ"ע.

אף שיכול אני לפרש ג"כ שנקרא גם בשני השמות יחד א"כ הרי לא נתבאר שמו. ונהרי חז"ל תיקנו שיפרשו כל שמותיו בגט.

ולא די בשם אחד אף שנקרא בו לבד ע"פ רוב. א"כ כש"כ הכא שאינו ידוע שמו בבואור.

ועיין בתשו' מ"ב סי' קי"א בנדון אשה שאמה מלכה בחירוק תחת המ"ם פסק לכתוב מילכה ביו"ד אחר המם כדי להפריש בינה ובין הנשים שנקראו מלכה בפתח תחת המם כדי שיהא נזכר מתוך הגט שם המתגרשת ואף שהחמ"ח ס"י קכ"ט סק"ג פסק לכתוב מלכה בלא יוד זהו מפני שבתורה שם מלכה בחירוק הוא ג"כ בלא יו"ד גבי בנות צלפחד וגבי מלכה אשת נחור.

אף שאין זה ראיה כמבואר מהש"ס פ"ו דכתובות) דס"ט ע"ב) ע"ש בפרש"י פאלו כתוב ונאחם. ע"כ מה שפתבתי לעיל טעם להקל משום שפן כותבין השמות באגרות ובשטרות ובכתובות.

הוא טעם מרונח יותר: קיצור הגט מקנשר טעמו להקל משום דהמכונה קאי על השם ולא על המגרש וכ"מ בב"ש ס"ק כ"ד ובנ"ש. והשיג עליו הבגדי ישע דהנו"ב הוכיח דהמכונה קאי על האדם ולא על השם.

ותירצו שני רבנים דהמכונה קאי על שניהם ר"ל על המגרש מתמת זה השם. ולפ"ז הקילו.

ואינו מספיק דאם קאי על המגרש אף שהוא מתמת השם עכ"ז משמע ג"כ שנקרא פן כפי הפינאי. רק בנ"ד שכתבו אח"כ דמתקרי זלמן.

מוכח דמ"ש תחלה המכונה זלמן לא בא לבאר איך נקרא האדם ממש רק שיש לו פינאיין אלו זלמן וכן בער: ו אף הנה כדי להעמיד סברת הרבנים הגאונים הנ"ל. נלע"ד בהקדים עוד ענין אחד.

דמצד סברתם הנ"ל אף שלא יספיק לומר דה"ל פאלו נכתב שמו זלמן ליב עד"מ ושקלמה אריה. שהרי נכתבו בכלבול היינו פולם יחד ואין מבואר איך נקרא.

עכ"פ י"ל דאין בזה שינוי שמו כלל כיון שאפשר לפרש דהענין שבא לבאר כל שמותיו ולא כתב איך הם נקראים פנ"ל. והנה הב"י סי' קכ"ח כתב בשם הר"ש בן הרשב"ץ אם כתב שם עירו ושם עירה בכלבול פגון תנס במקום תונס הגט פסול ואם אינו נקרא יפה הרי הוא כמו שאינו עכ"ל ועיין מ"ש ע"ז הג"פ סי' קכ"ח תחלת סק"ג בשם מהרח"ש משמע מפירושו דתנס במקום תונס גרע ממי שאינו.

אָלאַ אַם פֿתב תּוּנס וַאִינוּ נִקְרָא יָפֵה כַּגוֹן שְׁהָאוֹתִיּוֹת מְטוֹשׁטוֹת ה"ל כְּמִי שְׁאִינוּ. א"כ כמ"כ בנ"ד ש"כ' הַשְּׁמוֹת בְּלִי בִּיאור י"ל ה"ל כְּמוֹ תַּנְס בְּמָקוֹם תּוּנס וְגַרְע מְמִי שְׁאִינוּ וְה"ל כְּמוֹ שִׁינָה שְׁמוֹ.

אַךְ בַּכְּנֵה ג"ס י" קכ"ח בְּהֶגְהֵת הַב"י אוֹת נ"ב הַשִּׁיג עַל פִּי מֵהֶרַח"ש וּלְפִירוּשׁוֹ י"ל פְּנוּנַת הַר"ש דֵּה"ק פִּינּוֹן שְׁפֶתב תַּנְס בְּמָקוֹם תּוּנס אַף שְׁאֲפֶשֶׁר לְקֵרוֹת הַתּוֹי בְּקַבּוּץ שִׁינָה ג"כ הַעֲנִין כְּמוֹ תּוּנס בְּנָא"ו עכ"ז פִּינּוֹן שְׁאִינוּ נִקְרָא תּוּנס בְּפִירוּשׁ וְאֲפֶשֶׁר לְקֵרוֹתוֹ תַּנְס בְּלֵא נָא"ו הַרִי הוּא כְּמִי שְׁאִינוּ וְלֹא נִכְתַּב שֵׁם עִירוֹ וּפְסוּל.

וְגַם הַג"פ מְסִיק סס"ק גִּימָל הַנ"ל וְז"ל הַפְּלֵל הַעוֹלָה דָּאָם פֶּתב שֵׁם הַעִיר בְּבִלְבוּל קֶצֶת כּו' וַיֵּשׁ ב' מְשֻׁמְעוֹת בְּאוֹתוֹ שֵׁם כּו' תְּלִינּוֹ דִּיקְרָאוֹ אוֹתוֹ בְּאִנּוֹן שְׁיִסְכִּים לְפִי הָאָמֶת. (ע"ש בַּמ"ש בַּד"ה וְרֵאִיתִי בְּתִשׁוֹ הַרִיב"ל דְּלֹא טָעוּ כּו' אָלֹא יִקְרָאוּ הַנְּקֻדָּה בְּאִנּוֹן מְסִיכִים לְשִׁמָּה.

וְר"ל מֵה שְׁשֻׁמוֹ בְּאָמֶת כֵּן מְסִייעַ אֶל הַפִּי מֵה שְׁאֲפֶשֶׁר לְפָרֵשׁ הַשֵּׁם כְּפִי הָאָמֶת) וְאֲפִילוּ תִימָא פִּינּוֹן דְּמִשְׁמַע הַכִּי וּמִשְׁמַע הַכִּי ה"ל כְּאִילוּ לֹא נִכְתַּב אִפ"ה אִין לְפִסּוּל הַגֵּט פִּינּוֹן דְּקִי"ל דָּאִין שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָה מְעַכְבִּים בְּגֵט עכ"ל.

וְא"כ אַף אָנוּ נֹאמֵר מֵה שְׁאֲפֶשֶׁר לְפָרֵשׁ הַשְּׁמוֹת הַכְּתוּבִים בְּגֵט שְׁיִקְרָאוּ כְּפִי שֶׁהוּא בְּאָמֶת שְׁמוֹ מְסִיכִים לְוֵמֵר שְׁאִין זֶה שִׁינָה שְׁמוֹ עכ"פ וְאִף לוֹ יְהֵא דֵּה"ל כְּאִילוּ לֹא נִכְתַּב שְׁמוֹ כְּלָל עכ"ז י"ל דְּכָשֶׁר ע"י מ"ש בֶּן פְּלוּנִי כַּמ"ש בְּתִשׁוֹ מֵהֶרַמ"פ ס' ל"ה בְּשֵׁם הַמְּרָדְכִי הָאָרוּךְ הַבִּיאוֹ הַג"פ סס"י ככ"ט וְהִינּוּ בְּאָם שְׁיִדוּעַ שְׁאִין לְאָבִיו בְּנִים אַחֲרִים אָלֹא זֶה לְבַד.

וְאִף דֵּהַב"י בְּשֵׁם תִּשׁוֹ הַרְשֵׁב"א פּוֹסֵל בְּזֵה דְשֻׁמוֹ וּשְׁמָה בְּעֵינּוֹ וְחֲנִיכָא דְקָא אֲמַרִּינּוּ הִינּוּ שְׁקוֹרִין לוֹ בְּאוֹתוֹ חֲנִיכָא וְלֹא אַחֲרֵת עֲמָה כּו' וְכֵן פ' וְכַת פ' אִינוּ נִיכָר בְּאוֹתוֹ שֵׁם עכ"ל. וְהֵיךְ מ"ש הִינּוּ דְקָרוּ לִיה אִינוּשִׁי בְּאוֹתָהּ חֲנִיכָא אִין זֶה מְוִסְכָּם לְכַמ"ש הַב"י ס' ככ"ט בַּד"ה וְכַעֲיָקָר דִּין חֲנִיכָא הַנְּזַפְרֵת בְּבִרְיָתָא כּו' דְּבִשְׁלֵא הַנּוֹזְכָרוֹ שְׁמוֹתֵיהֶן עֲסֻקִינּוּ וְכַמוֹ שְׁנִכְתּוּב בְּסוּמּוֹ בְּשֵׁם הַמְּרָדְכִי ע"ש בַּד"ה פֶּתב הַמְּרָדְכִי וְכ"כ רַבִּינוּ יְרוּחֵם נכ"ד ח"ב וְז"ל וְאֲמַרִּינּוּ בְּגִמְרָא חֲנִיכַת אָבוֹת בְּגִיטִין פֶּשֶׁר עַד ג' דוֹרוֹת ר"ל שְׁלֵא פֶּתב שְׁמוֹ וּשְׁמָה כּו' יַעו"ש.

וְאִף דֵּהַמְּרָדְכִי הַעֲלָה דֵּהִינּוּ דְוָקָא בְּעִידי מְסִירָה הָא פֶּאן וְדֵאִי הָיוּ עִידי מְסִירָה. א"כ לַפ"ז ה"ה וְדֵאִי בֶּן פְּלוּנִי אוֹ בַת פְּלוּנִי כְּשִׁדוּעַ שְׁאִין לוֹ בְּנִים אַחֲרִים.

אָלֹא דָּאִין ד' רִי"ו וְהַמְּרָדְכִי מְוִסְכָּמִים דְּרִיא"ז בַּש"ג פ' הַשׁוֹלַח פִּי הֵיא דְחֲנִיכַת אָבוֹת דְּוָנְקָא כְּשִׁפְתַּב שְׁמוֹ רַק בְּמָקוֹם שֵׁם אָבִיו פֶּתב חֲנִיכַת זְקֵנוֹ שֶׁהִי גְדוּל הַמְּשֻׁפְחָה כּו' וְכ"כ בִּיש"ש פֶּרֶק הַמְּגֵרָשׁ ס' כ"ו.

וּמִשְׁמַע שְׁכֵן דַּעַת הַרְשֵׁב"א בְּתִשׁוֹ הַנ"ל דְּלִכְּן פּוֹסֵל בְּכֵן פְּלוּנִי בְּלִי שְׁמוֹ וְכ"ש בְּחֲנִיכַת אָבוֹת לְבַד. מ"מ הָכָא שְׁאִנִּי דְכִינּוֹן דְּמִבְּנֵאָר כָּל שְׁמוֹתֵיו בְּהַגֵּט רַק שְׁלֵא בָּאוּ בְּבִיאור וְלִכְּן אָנוּ דְּנִין אוֹתָם כְּאִילוּ לֹא נִכְתְּבוּ מ"מ פִּינּוֹן שְׁפֶתב ג"כ בֶּן פְּלוּנִי מֵהֵנוּ אֵלוּ הַשְּׁמוֹת לְהַכְשִׁירוֹ ע"י בֶּן פְּלוּנִי דִּי"ל בַּכּה"ג יוֹדֵה הַרְשֵׁב"א לְהַמְּרָדְכִי לְהַכְשִׁירוֹ ע"י עִידי מְסִירָה.

וְלִכְּן אַף אִם יֵשׁ לְהָאָב בְּנִים אַחֲרִים לֹא אִיכְפַּת לָן. דְּכִינּוֹן דְּנִכְתְּבוּ כָּל הַשְּׁמוֹת שֶׁל בְּנוֹ זֶה אִין לְסַפְקוֹ בְּבָנִים אַחֲרִים שֶׁל אוֹתוֹ הָאָב שְׁאִין לְהֵם שׁוּם שֵׁם מְשֻׁמְעוֹת אֵלוּ כְּלָל כְּפִינּוֹ שְׁאִין הָאָב קוֹרָא לְב' בְּנָיו בְּשֵׁם אֶחָד.

וגם יש לצרף בכה"ג סברת הב"ש סי' קכ"ט סעי' י"א ס"ק כ"א דאם לא פתב שמו ג"כ י"ל שאינו אלא פסול מדרבנן והנלד ממזר מדרבנן. אלא שהג"פ העלה דה"ל ספק מגורשת. מ"מ ה"כא דכ' פל שמוותיו רק שאינו מפני שטיב וכ' בן פלוני נ' לצדד דהגט פשר. וכ"ש בנ"ד דכ' דמתקרי זלמן.

אף שגאמר ששאר שמוותיו ה"ל פאילו לא נכתבו פלל הגט פשר ע"י דמתקרי זלמן. ואין לפסול רק משום שגאמר דהשמות הנ"ל ה"ל פמו שינה שמו וע"ז יש לסמוך על סברת הרבנים הנ"ל המכשירים ועל הטעם דנהגו לכתוב בן באגרות ושטרות: קיצור עוד יש להקל עפ"מ"ש הג"פ סי' קכ"ח ס"ק ג' היכא שיש ב' משמעות באותו השם של העיר תלינן דיקראו אותו באופן שמסכים לפי האמת ואפילו תימא היכא דמשמע הכי ומשמע הכי ה"ל פלא נכתב פלל כו' עכ"ל וא"כ גם פאן י"ל דלכל הפחות ה"ל פאילו יש ב' משמעות בקריאת שמוותיו היינו שיש ג"כ אופן לקרותם שמסכים פפי האמת אף שיש ג"כ אופן לקרותם שאינו פפי שנקרא וא"כ אף אם מצד שמות אלו ה"ל פאילו לא נכתב שמו פלל עכ"ז י"ל דכשר ע"י שפכת בו בן פלוני לפ"ד תשו' מהרמ"פ סי' ל"ה בשם המרדכי הארוך ואפשר שכ"ד רי"ו.

ואף שיש חולקים ע"ז מ"מ ה"כא דיש אופן לקרות שמוותיו פפי האמת בכה"ג ודאי מהני בן פלוני ובעידי מסירה: סי' קצח מכתבו ע"ד הגט שנקרא בו שניאור המכונה זלמן דוב המכונה בער דמתקרי זלמן.

והוא נקרא בפ"כ במקום כתיו"נ הגט זלמן. הגיעני ע"י בנו המופ' שי' אחר יו"ט של סוכות.

והנה בטיב גיטין בליקוטי שמות סעיה מ"ב החמיר טובא והראו לי שבספר נדפס מחדש לאחד מרבני זמנינו נקרא שו"ת בגדי ישע בחאה"ע מסי' ח' עד סי' ט"ז האריף בדין זה ושם הובא שהמחבר גט מקושר ובעל ישועת יעקב חלקו על הטיב גיטין והסכימו להכשיר בדיעבד.

רק שהרב המחבר בגדי ישע דעתו פדעת הט"ג הנ"ל. ובנד"ז אף להט"ג יש צדדים להקל דלא דמו לנדון שלו שהיו שני השמות עיקרים ושנים שנקרא בפ"כ בשניהם.

משא"כ ה"כא עיקר שמו שניאור זלמן ונקרא בו לתורה שניאור ובפי פל זלמן. א"כ לפי"ז יש טעם גדול לחלק בין זה להנדון של הטיב גיטין שהיה נקרא בשניהם יחד שזהו עיקר טעמו להחמיר פאשר יוכן להרואה בשו"ת בית אפרים סי' פ"א.

משא"כ ה"כא דמאחר שנקרא שניאור זלמן בפני עצמו בלי דוב בער א"כ עכ"פ שם שניאור המכונה זלמן נכתב ודאי בטוב ויפה לכל הדעות רק הפקפוק על מ"ש דוב המכונה בער והוא אינו נקרא בער בפ"ע כ"א במשפחתם נקרא זלמן בער.

(וכן מסתמא אינו נקרא דוב בפ"ע כ"א שניאור דוב). וע"ז יש להשיב עפ"מ"ש בתשובת אאזמו"ר הגאון ז"ל סי' מ"א בדפוס זיטאמיר בשם הסדרי גיטין ס"י י"ט יעו"ש וכוונתו דאף אם נקרא בשני השמות יחד מ"מ אם נקרא באחד מהן בפ"ע לתורה כותבין על השני דמתקרי עליו לבד.

וכן פי' הבית מאיר דעת הסדרי גיטין פמו שהביא ג"כ הטיב גיטין בפירושו לס"ג סעיה י"ט. אלא שהוא הט"ג חולק ע"ז לכתוב דמתקרי שני השמות יחד דנקא יעו"ש.

ואף שדבריו נכונים לכתחלה אבל הפי' בסדרי גיטין ודאי אינו כדבריו. אלא כמ"ש אאזמו"ר הגאון ז"ל וכ"ד התורת גיטין אף למעשה א"כ לפי"ז גם בנד"ז פיון דשם שניאור המכונה זלמן

נקרא בו בפ"ע במחניכם הן לתורה והן בפי כל אף שמשפחתו קורין אותו זלמן בער לדעת הס"ג
היה צריך לכתוב פן שניאור המכונה זלמן והמכונה בער א"כ גם כמו שכ' רומע"ל שניאור
המכונה זלמן דוב המכונה בער שפיר דמי לדעת הסדרי גיטין ס"י י"ט הנ"ל.

ובדיעבד נדאי יש לסמוך עליהם שהרי התורת גיטין ס"ל לכתוב פן לכתחלה. וכ"ד רמ"א לפי
אאזמור הגאון ז"ל ובנדון דהט"ג בלקוטי שמות סעיף מ"ב שהחמיר טובא זהו מפני שהיה נקרא
בשני השמות יחד שנק' בפי כל הירש בער ולתורה צבי דוב.

משא"כ ה"א שנקרא בפי כל זלמן ולתורה שניאור רק משפחתו לבד קורין אותו זלמן בער אינו
דומה כלל לנדון שלו. הא חד טעמא להקל.

ועוד טעם משום שפאן נכתב אח"כ דמתקרי זלמן וכן קורין אותו בפי כל במקום כתיו"נ הגט
א"כ הרי בא הפינאי שהכל קורין אותו בו בביאור לפל. משא"כ כלל בנדון דהט"ג.

לכן י"ל שבנד"ז גם הוא יודה להקל מהנה תרי טעמא וא"כ יש לסמוך על הגט מקושר וישועות
יעקב שהקילו בדיעבד גם בלי הנה טעמי שבנד"ז. לכן עכ"פ יש להקל בצירוף הנה טעמים ובפרט
שהוא מקום עיגון כמ"ש מעל'.

אף צריך לידע אם אמת שנקרא במשפחתם בשם דובער כי אולי לא נקרא כלל מעולם בשם זה
א"כ נכתב עליו שם שאינו אכל לפה"נ ממכתבו זה נדאי לא שיקרו ח"ו. ומפני שכתב זלמן ב"פ
המכונה זלמן דמתקרי זלמן אין לפסול כי י"ל הפירוש שאחר שפירש כל השמות שיש לו הודיע
ששם שנקרא בו בפי כל הוא זלמן וזהו דמתקרי זלמן שבו נקרא בפי כל.

והנה נידון כפילת השמות כשיש צורך מבואר בהדיא בגמרא פרק המגירש (דף פ"ז ע"א) דכשר.
כמש"ש אנו פלוני ופלוני גרשנו כו' דהדר כתב פלוני גירש פלונית כו' ופרש"י ומיהו אהנו לישנא
קמאי לאשמועינן שהעדים ידעו בכל הגיטין הללו.

והובא בש"ע סי' ק"ל סעיף יו"ד. וגבי אברהם אברהם ס"פ וירא פרש"י לשון חבה הוא.

ובמדרש רבה ס"פ נשא ס"פ י"ד אברהם אברהם. יעקב יעקב.

שמואל שמואל (בש"א סי' ג' יו"ד) לשון חבה ולשון זרוז. א"כ גם מפני לשון זרוז כופלין השם.
וזהו כעין מ"ש בפרשה מקץ ועל השנות החלום אל פרעה פעמים פי נכון הוא וממהר כו'. כמ"כ
ה"ע כפילת אברהם אברהם שמואל שמואל כו' משום זרוז וא"כ הרי גם כאן מה שכתב שם
זלמן יש בו צורך ע"כ אין זה שינוי.

ובתשובת בית אפרים סי' קי"ט כ' בשם הנ"ש ועוד גדולים שאין חשש בכפילת השמות כשיש
צורך לכפול כמו גבי משה יהודה דמתקרי משה ליב ודלא כהבית מאיר שחשש בזה. אף שם
הצורך גדול והכרחי יותר אף גם בנד"ז י"ל שיש צורך פנ"ל וגם אין שום מקום לטעות בשמו
מחמת כפילת השם וא"כ אין לחוש בזה דיעבד.

וכש"כ לדעת הגט מקושר דס"ל דכשכותבין המכונה קאי על השם ששם אריה הפינאי שלו ליב.
וכשכותבין דמתקרי קאי על האדם.

וכ"מ דעת הב"ש ס"ק כ"ד גבי משה יהודא המכונה ליב. א"כ ה"א כ' תחלה המכונה זלמן ששם
שניאור יש לו פינאי זה.

ואח"כ ביאר דמתקרי זלמן שזה האיש נקרא תמיד פן. אף הנו"ב במה"ת סי' קי"ט הקשה על הב"ש והקריח דהמכונה קאי ג"כ על האדם.

פהובא בט"ג בלקוטי שמות סק"ז. אלא שיש שתינרצו ד' הב"ש דהמכונה קאי על שניהם היינו על האיש עם השם שמחמת זה השם הוא מכונה פן כמבואר בתשובת בגדי ישע הנ"ל.

אבל דמתקרי קאי על האיש לבד. וכש"כ פאן י"ל דממ"ש אח"כ דמתקרי זלמן על האיש מוכח דמ"ש תחלה המכונה קאי על השם ששם שניאור מכונה זלמן.

ומחמתו מכנים להאיש פן. וא"כ הנה אמינא שאין זה אלא כינוי לפרקים.

לכן כפל דמתקרי זלמן. לומר שזהו כינויו שנקרא בו בפי כל.

ומ"מ מפני שלבד הפילות נכתב בזלמן שני לשונות המכונה ודמתקרי הגם שכתבנו דיש לפרש המכונה הוא כמו שנהגו לכתוב על שם לעז ודמתקרי פא ליחזדו דלא דמי להמכונה בער אלא הוא עיקר שמו.

מ"מ יש לחוש שמא יותר יתפרשו בענין אחר דיש שנינו בין שני התיבות זלמן בקריאתם בהגהות. שזהו חששו של הבית מאיר בכפילות השם הגם שהאחרונים דחו דבריו.

שמא הקא שכ' עליו לבד ב' לשונות המכונה ודמתקרי יש לחוש קצת יותר. ובלא"ה נחלקו הב"ח והגאון מ' וישע ז"ל בתשובת גאוני בתראי סי' ג' בכתב על שם לעז דמתקרי שהגאון מוהר"י ז"ל פסל.

והב"ח מכשיר. ואף שלא היה למראה עיני הגאון מהר"י תשו' רמ"א סי' פ"ד שהביא הג"פ סי' קכ"ט ס"ק ס"ד דמכשיר בהדיא.

מ"מ הקא שכ' תחלה המכונה ואח"כ דמתקריא שמא יש לחוש. וע"ש בג"פ ס"ק ע"ו גבי אמנם יראה דהדבר זר כו' תרתי דסתרי כו'.

אף בנד"ז לפי הפירוש אינן תרתי דסתרי כלל רק לחוש לפי אחר בשנינו הגהות. ואפשר להביא ראי' להקל מתשובת הריב"ש סי' נ"ז גבי הדרה.

במ"ש וידעתי כי רובא דעלמא יבינו לשון הדרה הפתוב בגט שר"ל עכשיו כו' ועכ"ז הי' דעתו לסמוך להקל במקום עיגון על הפירוש שאפשר לפרש הדרה שהיתה דרה מקודם כו' ע"ש והובא בקצרה בב"י סי' קכ"ח בד"ה וכתב בתשובת הריב"ש.

והקא הפי' דענין דמתקרי זלמן היינו ליחזדו שנקרא בו בפי כל נראה קרוב יותר מהפירוש דהו' דמתקרי זלמן היינו בשנינו גהות. א"כ לפי"ז אין לחוש.

אף שפתוב שם דאם יבוא הבעל ויערער לומר שלשנוי שם עירה נתפונן תצא. והקא ג"כ הבעל אין רוצה ליתן גט אחר.

מ"מ אינו מערער שלשנוי השם נתפונן. אלא שאם האשה צריכה גט אחר אינו רוצה ליתן.

זהו אינו ענין ערעור דלשנוי נתפונן. ועוד י"ל פיון התוספות פרק הזורק (ד"פ ע"א) מכשירים בשנינו שם עיר הליתה מטעם דלא הי' צריף לכותבו.

כש"כ הקא דאין פאן שנינו בכתובת ב"פ זלמן. כ"א הוספה לביאור הענין.

נרק שנגבדה אנו שמא יש שינוי הנקודות אין לחוש כ"כ. אף דלא דמי פלל וכלל שינוי שם עיר הלידה שלא היה צריך לקנותבו לשינוי שמו.

מ"מ פאן אין שום שינוי. רק לחוש ולבדות שינוי י"ל אין לבדות חוקרא.

גם בלא"ה יש בנחס הגט כמה לשונות פפולים לשופרא דשטרא כמ"ש בתשובת רמ"א שהביא הג"פ סי' קכ"ו ס"ק צ"ו. א"כ כמ"כ פפל זה המסדר שם ולמן לרונחא דמילתא פדי שיתבאר וינודע לכל הפינוי שנקרא בו בפי כל שהוא עיקרי מכל השמות לדעת הרא"ש פרק השולח ס"י ז' ומירוצ ראשון דהתוס' שם (דל"ד ע"ב) סד"ה והוא דאסתזק.

וגם פאן הי' הכרח לבאר זה השם שנקרא בו בפי כל מאחר שע"י מ"ש שניאר המכונה ולמן דוב המכונה בער אינו מבואר היטב עדיין איה נקרא שי"ל שנקרא ולמן בער וי"ל שנקרא ולמן לבד.

ע"כ לפי פתיבה זו היה קצת הכרח לכתוב דמתקרי ולמן. לכן פיון שגראה לכל שהיה צורה בזה ע"כ מדוע יפרשו דהך דמתקרי ולמן הוא בניקוד אחר מן המכונה ולמן נ' דאין לחוש לזה פלל.

ומ"מ איני רוצה להורות לבדי אא"כ יסכימו לדברי עוד שנים. ואחד מהם ידידי הרב המפורסם מוה' הלל נ"י מפאריטש: סימן קצט בנדון שכתב שמואל אורי והוא חותם באגרות בשריטה פזה שמואל אורי' והשריטה מורה לכאורה על שצ"ל עוד אות א' היינו אוריה כמ"ש הב"ש גבי אלי'.

הנה פיון שידוע שנק' בעירו רק שמואל אורי ולא אוריה וכן עולה לתורה וכן נכתב בכתובה שכתב לאשתו. וגם ידוע שאבי אמו שעל שמו נקרא אורי הי' שמו אורי דוקא ולא אוריה.

וגם מבני משפחתו שנקראו ע"ש זקנו הנ"ל ג"כ שם אורי דוקא. וגם שם אוריה לא נשמע פלל וכלל במדינתנו.

וגם בעיר שגירש הגם ששם אינו נק' בפי כל רק בשם שמואל או מוניא מ"מ כשעולה לתורה שנקרא בשם שמואל אורי אזי נקרא שמואל אורי ולא שמואל אוריה. א"כ הרי ברור שחתימתו אוריה בשריטה אחר היוד הוא שפת יתר וטעות ולא משגיחין בחתימתו כמו שפסק הט"ז בשם אלעזר לאזר וחותם א"ע אליעזר יעו"ש באריכות והובא לקמן.

וגם דומה ממש למ"ש בס"ש באות ב' בשם באלי בשם מהרי"ט שכ' בשם תשו' מהראנ"ח ח"א סי' ל"ה וז"ל ששם זה נמצא בתלמוד ובכל מקום שנמצא פתוב מלא באל"ף בין הבי"ת ללמ"ד כו' ואם פתב בלי חסר בחתימתו אין משגיחין עליו דטועה הוא ביה ולא דמי ליונתן ויהונתן שכתב בתה"ד שאם רגיל לכתוב יהונתן יש לכתוב כמו שהוא רגיל דהתם השם נמצא הכי והכי לקד הולכין אחר רגילות פתיבתו.

אבל הכא שם באלי לא נמצא כ"א באל"ף נאמר דטועה הוא באותיות שמו. וגם לא דמי לירחמיאל שהוא שינוי במבטא וכו' וק"ל עכ"ל ופי' מ"ש וגם לא דמי לירחמיאל היינו דהתם פתב מהרא"י בפסקיו סי' י"ח דאף שלא נמצא בכתוב רק ירחמיאל חסר יו"ד בין המם לאלף עכ"ז מאחר שחותם מלא יו"ד אזלינן בטר חתימתו והובא ב"י וש"ע ס"י קכ"ט סעיף ל"א.

התם הוא משום שיש שינוי במבטא והוא נקרא במבטא כמו שחותם ירחמיאל בחירק דוקא. א"כ המבטא מה שנקרא בחירק מסייע להחתימה ע"כ אזלינן בטר חתימתו.

אבל גבי באלי שאין מהמבטא ראיה לחתימתו ע"כ אזלינן בטר השם כמו שנמצא בתלמוד. והובא כ"ז ג"כ בב"ש בש"א אות ב' והסכים פן להלקה דלא כט"ז ע"ש.

והדברים ק"ו לנ"ד דשם אורי נמצא רק באותיות אלו בתורה ע"כ לא דמי ליונתן ויהונתן כ"א לשם באלי דאין להשגיח אם חותם בענין אחר דנדאי טועה הוא. ונוסף ע"ז עוד דגם מהמבטא יש עדות גמור שחתימתו טעות שהרי נק' בפ' כל אורי א"כ עדיף טובא מבלי דאין להשגיח בחתימתו.

וכ"פ בתשובת מהרח"ש סי' יו"ד גבי יהושע דאע"ג שחותרם א"ע באל"ף יאושע לא משגיחין בחתימתו דטועה הוא הובא בג"פ ס"ק קי"ט ורס"ק קל"ה וכ"פ בספר שמות בשם יהושע וכן מוכרח מתשו' מהרי"ו סי' קפ"ב שהביא הג"פ ס"ק צ"ט אף שדברי מהרי"ו צ"ע פ"ן דהי' נק' לתורה ג"כ פן יעו"ש.

מ"מ עכ"פ נוציא מדבריו דהיכא דחתימתו הוא נגד מה שנקרא וניכר שהוא טועה לא משגיחין ביה. וכ"כ הצ"צ בתשו' ס"י פ"ד בשם הב"ח.

ו"ל ומו' הה"ג בעל ב"ח צוה לכתוב ועליק בקוף ונדתי לפניו פתלמיד לפני רבו פ"ן שחתם שמו זעליג בגימל כף שמה יש לכתוב כמו שהוא חתם ואמר שהוא לא חתם שפיר פי באולי חתם עצמו כף ואין לו קבלה מאבותיו והראיה כף מתוך הסדר גיטין שיש לכתוב ועליק בקוף והיה שוחק עליו שחתם כף זעליג בגימל כו' והייתי כמתמיה על דבריו שכתבתי דמי ששומע מחבירו קורא לחבירו זעליג אינו מרגיש בטוב אם מדבר בגימל או בקוף פ"ן שהם ממוצא אחד דוק ותשפח עכ"ל.

הרי ס"ל להב"ח דכ"ן שאנו יודעין שזעליק צ"ל בקוף אף שחתם א"ע בגימל אמרינן דטועה הוא פ"ן שמהמבטא אין ראי' לחתימתו. ואף דהתם לא ידענו שזעליק צ"ל בקוף רק מתוך סדרי גיטין לבד ק"ו אלף פעמים לשם אורי דמבואר פן בתורה כמה פעמים.

דאין להשגיח על השריטה שעושה בחתימתו דטועה הוא וכ"ש שגם מהמבטא יש ראיה נגד חתימתו. ואע"ג דבב"ש גבי זעליג לא מסיק פן וס"ל דאין משנין חתימתו י"ל היינו משום דנמצא הכי והכי ומדמה זה ליונתן ויהונתן כנ"ל.

ומה גם למבטא שלנו צ"ל זעליג בגימל. משא"כ בנ"ד דאורי לא נמצא פ"ל בענין אחר דמי לבאלי דמודה הב"ש ג"כ ועדיף מיניה כנ"ל: ב' ויש לדקדק על הב"ש מדוע גבי באלי הסכים דלא משגיחין בחתימתו וגבי גדליא וגבי מתתא פסק דלכתחלה אין משנין חתימתו הא התם מוכח ביותר דצ"ל גדליה בה"א דמה שנמצא פן בתנ"ף עדיף ממה שנמצא בתלמוד דאותיות התנ"ף ספורות ומנויות.

אף נ' הטעם משום גבי גדליה במתפנין חותרם א"ע באל"ף דוקא לכבוד השם שלא לכתוב י"ה סמוכים וכן במתתיה ע"כ פ"ן דיש פנונה גמורה שמחזיק שמו פן ס"ל לחוש לכתחלה לחתימתו משא"כ גבי באלי דאין לתלות בשום פנונה א"כ ודאי טועה הוא לכן לא משגיחין בחתימתו אף לכתחלה וחי' זה מבואר בתשו' כנסת יחזקאל ס"י ס"ט.

וגם מתבאר פן בב"ש עצמו בש"א אות פ' במ"ש גם כן י"ל שהוא חסרון ידיעה כו'. וגם ממ"ש באות א' בשם הט"ז גבי אליעזר והוא לא ידע למה היה חותרם את עצמו ביו"ד.

וכמ"כ בנ"ד גבי אורי דאין לתלות השריטה בשום פנונה מאחר דברור ששמו אורי וגם הוא אמר בפה מלא שלא עלתה על דעתו בשריטה זו לשם אוריה כ"א לשם אורי. א"כ פשיטא שהשריטה היא רק טעות ומילתא יתירתא ולא משגחינו בה פלל.

ואף את"ל דהב"ש אינו מודה גם גבי באלי וסמך עמ"ש לקמן באות גימל ובאות פ' דלכתחלה אין משנין חתימתו. זהו ודאי משום שמהמבטא עכ"פ אין סתירה לחתימתו.

אבל היכא שמהמבטא יש ראיה וסתירה לחתימתו באופן שהמבטא מה שנקרא בשם זה הוא כמו שנמצא השם כתוב בתנ"ך יודה הב"ש בודאי דלא משגחינו בחתימתו פלל נגד מה שנק' בפ' כל נגד מ"ש בתנ"ך.

שקרי כל חומרת הב"ש ליזל בטר חתימתו נובע ממ"ש בשם הט"ז ליזל בטר חתימתו גבי גדליה אם חותם עצמו באל"ף גדליה וכן גבי יהודא וגבי מתתיה וזהו הפל לפי שאין שינוי במבטא פיון האל"ף הוא נחה שהוא בסוף התיבה על פן אין ראיה מהמבטא שהוא טועה בחתימתו רק הראיה היא מצד עצם השם שנכתב בתנ"ך בה"א ולא באל"ף ע"ז הוא דכתב הב"ש בשם הט"ז לילך אחר חתימתו אבל כשגם מהמבטא נרגש שטועה בחתימתו יודה גם הט"ז דאין הולכין אחר חתימתו כמ"ש הט"ז עצמו גבי מי שנקרא לאור ונק' לס"ת אלעזר וחותם א"ע אליעזר כנ"ל דאין ליזל בטר חתימתו פיון דשמו מבורר אלעזר רק שהוא משתבש לחתום אליעזר לא אזלינן בטר טעותו בחתימה אלא בטר הבירור דקריאת ס"ת ובין הבריות הוא עיקר וחתמתו אינה בכלל קריאה למכתב בשביל זה דמתקרי עכ"ל.

הרי כשהמבטא ניכר שהחתימה משונבשת מודה דלא משגחינו בחתימתו כ"ש וק"ו בדאיכא עוד עד שני ממ"ש בתורה שמו פן לא כמו שחותם. וכן משמע מתשו' שב יעקב שבתשו' פנסת חזקאל סי' ס"ט וז"ל דעכ"פ בדיעבד אם נכתב באל"ף כמו שחותם פשר אף דשם זה כתוב בקרא בה"א הואיל דאין שינוי במבטא עכ"ל מבורר הא אם יש שינוי במבטא גרע טפי ואז אין משגיחין בחתימתו וכן כתוב בתשו' עה"ג סי' מ"ב דאין להשגיח בחתימתו כשאנו רואין שהמבטא אינו פן כמו שחותם ע"ש.

אף שאין הנדון כמו שאילתנו ממש מ"מ ה"ה והוא הטעם בנד"ז. ומ"ש הב"ש גבי יהושע דהטעם דלא אזלינן בטר חתימתו כשחותם יאושע משום שאין שינוי במבטא.

אין ר"ל שכשיש שינוי במבטא אזלינן בטר חתימתו אף אם המבטא הוא נגד חתימתו. דזה אי אפשר כנ"ל.

אלא שם מייירי לאפוקי כשהמבטא מסכים לחתימתו דהרי מ"ש כשיש שינוי במבטא היינו גבי אליה דפסק שפחותם עצמו אליה חסר ו' יש לכתוב פן ועכצ"ל דמייירי שכמ"כ נק' ג"כ בפ' העולם אליה חסר ו' דאלת"ה אלא דמייירי התם שבפ' העולם נק' אליהו בני"ו ודאי אין לסמוך על חתימתו וצריך לפחות שני גיטין ועיין בג"פ ס"ק קי"ז.

וכן המציאה שמצא מעלתו ממ"ש הב"ש גבי שפתי שאם חותם באל"ף אין משנין ואם שינה פסול אפי' דיעבד ול"ד לשם יהודה כו' עד גם פאן יש שינוי במבטא. עכצ"ל ג"כ דמייירי שהמבטא הוא בחתימתו או לפחות שאין ראי' מהמבטא להפך.

ואף את"ל דמיירי שנק' שפתי בפיי הבריות י"ל דס"ל להב"ש שזיה אינו ראי' נגד חתימתו שבתאי
פי דרף העולם מאהבת הקיצור לקצר השם כמו יהונתן קורין יונתן. ע"כ ס"ל לכתוב פחתימתו
פיון שיש נקראים שבתאי.

וגם באמת שם חולק ע"ז הג"פ ס"ק קכ"ו וכן משמע בספר מכמ"א שע"ד סי' כ"ד: וכן הט"ג שם
השיג על הב"ש. אף גם להב"ש פשהקריאה בפיי העולם היא ודאי נגד חתימתו כמו בנ"ד ודאי
משפיש הוא בהחתימה.

אף לכאורה עומד לנגד מ"ש הב"ש גפיי יהודה ואם חתם עצמו באל"ף אחר היו"ד וכ' בלא אל"ף
י"ל דהוי שינוי השם דהא יש שינוי במבטא עכ"ל. ולכאורה חתם המבטא מסתמא יהודה והוא
נגד חתימתו יאודה.

אף פבר יישב זה הט"ג שם דכוננת הב"ש היינו שדילג האל"ף וכ' יודא ע"ש שהכריח פן. ולענ"ד
אפשר הב"ש מיירי שנק' בפיי כל יודא ולא יהודה א"כ אין מהמבטא עכ"פ סתירה להחתימה.

עכ"פ בנ"ד נראה ברור דגם להב"ש אין משגיחין בחתימתו פיון שיש שני עדים עצומים
שחתימתו הוא שיבוש גמור האחדמה שהשם לא נמצא בתורה רק אורי. הב' מהמבטא שלא נק'
כ"א אורי.

ומ"ש מעל' דכיון שבלעפלי' אין נק' אורי כ"א בעלייתו לס"ת אין זה פדאי לסתור החתימה ואין
הטעות גלוי. הלא דבריו הם הפך דברי הט"ז דלעיל שפתיב בהדיא להפך לא אזלינן בטר טעותו
בחתימה אלא בטר הקריאה לס"ת כמ"ל.

וכ"ש שבמחניכם ק' קאמין הסמוכה ללעפלי' נק' ג"כ בפיי העולם שמואל אורי וזה ידוע בלעפלי'
ג"כ א"כ הקריאה לס"ת עם הידיעה הודאית ששמו אורי מתולדתו עד עתה ודאי די לברר
שחתימתו ברשימה היא שפת יתר.

ועיין בשו"ת שב יעקב חאה"ע סי' ל"ג צידד להקל עבור מה שהודה ברבים בפני עשרה בעת
כתיבת הגט ששמו נטע כו' ע"ש ואין פאן מקומו. עכ"פ בנד"ז ודאי דחשוב נודע ומפורסם
בלעפלי' גם פן ששמו אורי להיות ראי' גמורה שלא להשיג על הרשימה של חתימתו: ג וכל זה
אפילו לפ"ד הב"ש אשר מעלתו תופש פאילו זהו הלכה פסוקה.

אבל באמת הרי רוב גדולי האחרונים חולקים על הב"ש בכל זה הן במה שפסק פשאיין שינוי
במבטא אין משנין חתימתו לכתחלה היינו גפיי גדליא יהודא מתתא. ונדאי אין פן דעת מהראנ"ח
ומהרי"ט והב"ח והס"ש והג"פ וכן פסק התורת גיטין סס"י קכ"ט וז"ל אותן השמות שהן בתנ"ך
בה"א לבסוף והוא חותם עצמו באל"ף העיקר כהג"פ דאין הולכין אחר חתימתו פיון שהטעות
ניכר עכ"ל.

ועיין בכנסיה"ח סי' ס"ט בזה. והן כ"ש פשיש ג"כ קצת שינוי במבטא והוא נגד החתימה דהיינו
בנדון שחותם א"ע יאודה או יאושע דפסק מהרח"ש בתשו' סי' י"ד הובא בס"ש ובג"פ סס"ק
קי"ט דכותבין בגט יאושע בה"א אע"ג שחותם באל"ף לא משגיחין בחתימתו דטועה הוא והגע
עצמה דחותם רהובן בה"א ודאי דטעות שלו הוא עכ"ל ולא כמ"ש הב"ש גפיי יאושע דהטעם דלא
אזלינן בטר חתימתו פשחותם יאושע משום שאין שינוי במבטא שדבריו צע"ג דהא איכא שינוי
במבטא כמ"ש בב"ש עצמו אות יו"ד גפיי יהודה יאודה דניכר קצת במבטא.

וכ"כ בס"ש שם וז"ל דייש שינוי קצת במבטא אחר דהאל"ף נעה עכ"ל אלא עיקר הטעם כמ"ש מהרח"ש והראנ"ח הובאו בס"ש בשם יהושע ובשם מתתיה דלא משגחינו בתימתו אלא דוקא בעיקר שמו הן חסר הן יתר אבל לא לענו האותיות דאין בני אדם בקיאים באותיות הסבבות ולכן הגם דחותם באל"ף אין אנו משגיחין בתימתו אלא אנו פותבין בגט פמשפטו עכ"ל.

ומה שהמבטא מורגש הפך חתימתו זהו טוב טעם שלא לחוש לתימתו בינתר שאת מפשטין שינוי במבטא היינו גבי יהודא באל"ף בסוף תיבה. וז"ש מהרח"ש והגע עצמה דחותם רהובן בה"א.

כלומר דבכה"ג אין עולה על הדעת ליזיל בתימתו. ולענ"ד גם הב"ש מודה בזה וכנ"ל.

וראייתי בט"ג גבי יהושע ס"ק כ"ב השיג ג"כ על הב"ש וסיים ונראה דהב"ש נדחק בזה פדי ליישב גם להט"ז ולכן הוצרך לומר שאין שינוי במבטא עכ"ל. ולפע"ד דבריו צ"ע דאדרבה פשיש שינוי במבטא והמבטא הוא נגד התימה יודה גם הט"ז שבב"ש פדמוכח מהא דאליעזר שבט"ז שהביאו הב"ש ג"כ בש"א אות א' דלא משגיחין בתימתו פהובא לעיל.

גם בלא"ה המגיה בט"ז גבי גדליה השיג על הב"ש וז"ל פתב הב"ש ולא כט"ז שהפריז על מדותיו וכתב אם גדליה חתם עצמו באל"ף וכתב בגט בה"א פסול דהוי שינוי השם ותצא. וכ"כ הב"ש באות ב' ובאות יו"ד ובאות פ' בשמו.

ולא נמצא זה כלל בספר ט"ז רק בסע"ף י"ד מזכיר שהניח לכתחלה לחתום עד שהי' שמו גדליה ואמר שמנהג משפחתו לחתום באל"ף והניחו לחתום באל"ף דאין אנו מקפידין אלא בשם הבעל שהוא לשוננו משא"כ בעדים עכ"ל והוא בט"ז ס"ק י"ז אבל לא זכר כלל מבעל דאפילו בדיעבד אם ניסת תצא עכ"ל המגיה.

וא"כ אדרבה מדברי הט"ז הנ"ל משמע איפכא דבשם הבעל אפילו חותם א"ע באל"ף היינו פותבין בה"א. ושוב ראיתי שגם הט"ג גבי באל"ף בס"ק ט' הביא פן דברי הרב המגיה הנ"ל.

אלא שכתב שבמה"ת כ"כ הט"ז עיין עליו. עכ"פ דברי הט"ז שלפנינו מורים להפך.

ועכ"פ בנד"ז לכ"ע לא הי' מקום לחוש אפילו לכתחלה להרשימה שחתם א"ע אורי' כ"א לכתוב אורי' כמ"ש בתורה וכמו שפן פותבים בכל האגרות ושטרות. גם בלא"ה נפלאתי מה הרעיש מעל' בנידון זה דכל החששא שהיה מקום לחוש בזה אף אם יהיבנא ליה למעל' פשיטתו דהתימה בנדון זה ג"כ מילתא היא.

מ"מ אין פאן חששא דשינוי השם כלל ממ"ש בגט אורי' שהרי עכ"פ נק' פן אורי' בקאמין גם בלעפלי' א"כ אין פאן שום חשש שינוי השם ח"ו. רק שלסברת מעל' היה פאן חשש חסרון שלא כ' כל שמוותיו היינו גם שם אורי' בשריטה.

לכן אף את"ל פן אין בזה שום חשש מה שלא נכתב שם טפל דטפל שאין קורא לו בו כלל. ועיין כה"ג בשו"ת פנים מאירות ח"א סי' י"ח ד' ר"ב.

א"כ לא הי' מקום לצאת לריב בזה כלל. אף באמת לפע"ד אם היו פותבים בגט אורי' היה הגט חספא בעלמא מהטעמי שנתבארו.

ובאמת שהאריכות בזה למותר. ומ"ש מעל' שלבו מהפס שפא אביו כו' הם דברים בטלים ומבוטלים.

דְּהֵלֵא נִקְ' בְּמַחְנֵיכֶם אוֹרֵי וְגַם בְּכַתְּנֻבָּה שְׁלוֹ נִכְתַּב אוֹרֵי וְכֵן גַּם מִבְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁנִּקְרְאוּ ג"כ עַל שֵׁם זְקֵנוֹ נִקְרְאִי ג"כ אוֹרֵי וְלֹא אוֹרֵיהָ וְכֵן אוֹמֵר הוּא שֶׁמַּעוֹלָם לֹא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ שֵׁם אוֹרֵיהָ. וְגַם לֹא נִשְׁמַע שֵׁם זֶה כָּלֵל בְּמִדְּיֻנְתֵּינוּ מֵהַכ"ת נְחוּשׁ לְזֶה. וְכָלֵל גְּדוֹל אֶמְרוּ בְּגַמ' (דל"ד ע"א) וְהוּא דְאִתְחַזַּק בְּתַרֵּי שְׁמִי.

כ"ש הָכָא שֶׁנִּבְדָּה מִלְּבִינֵנוּ שֵׁם חֲדָשׁ. גַּם בְּלֹא"ה הַשְּׂרִיטָה שֶׁחֹתֵם אוֹרֵי' אֵינֻ עֲנִין כָּל כָּף כַּמ"ש הַהַמ"ץ דְּלַעְפָּלִי' שֶׁגַּם עַל עֵיר לַעְפָּלִי' עוֹשִׂים שְׂרִיטָה אַחַר הַי"ד וּבְגִיטִין כּוֹתְבִין לַעְפָּלִי. בְּמַח"כ לְבוֹ אֲנֻסִיָּה לְכַתּוּב דְּבָרִים שֶׁל תִּימָה עַל גִּט כְּשֶׁר וַיִּשָּׂר. וְיֵמָה שֶׁרָצָה מַעַל לְפָסוּל גִּט שֶׁנִּכְתַּב דוּב הַמְּכַנְּנָה בְּעַר מַחְמַת שֶׁהַחֲזֵן קוֹרְאוֹ לִס"ת דוּב בְּעַר [ע' מִפְתַּח].

תְּמוּהָ בְּיוֹתֵר שֶׁבְּנֵדָאֵי אִם הָיוּ כּוֹתְבֵי' כְּדַעַת מַעַל' דוּב בְּעַר הַמְּכַנְּנָה בְּעַר הַי' גֵּרַע טוֹבָא טָפִי. וְהִי בּוֹ מְקוּם לְפָסוּלוֹ.

לֹא כֵן עֲכָשְׁיוֹ שֶׁכ' הַמְּסַדֵּר דוּב הַמְּכַנְּנָה בְּעַר זֶה הִגִּט כְּשֶׁר כַּד"ת וְאֲנִי דָּנוּ לְכַף זְכוּת שֶׁאֲגַב חֲרִיפְתָּא דְּמַעַל' מִשְׁבַּשְׂתָּא כּו' אוֹ שֶׁזֶהוּ מֵאֲהַבַת הַנְּצַחֵנוּ. וְדִי בְּזֶה: סִימָן ר' אִישׁ א' מִתּוֹשְׁבֵי פֶה ק' רֵאמָאנָא וּקוּא נְשָׂא גְרוּשָׁה מִק' הַר שֶׁפָּר וְלַעֲרֹף שְׁנֵי חֲדָשִׁים אַחַר הַחֲנוּפָה ע"י אֵיזָה סִיבָה בָּא לִידֵי הַמַּעַב"ד שֶׁלָּהּ שֶׁהָיוּ בְּהַר שֶׁפָּר.

וּמִצָּאֵתִי בּוֹ שְׁנֵי דְבָרִים שֶׁאֵין בְּיָדֵי לְהַכְשִׁיר אִפִּי' בְּדִיעֵבַד שֶׁאָבִיו דָּר פֶּה ק' רֵאמָאנָא וּקוּא שְׁמוּנָה שְׁנֵימָּם מֵאֵז הַנְּסֻדָּה וְנִקְ' בַּפ"כ בְּפָנָיו בְּשֵׁם בְּעָרָא אוֹ בְּעָרַל. רַק מִי שֶׁמְכַנְּנֵהוּ בְּפָנָיו בְּשֵׁם ר' קוֹרְא אוֹתוֹ ר' בְּעַר וְעוֹלָה לְתוֹרָה בְּשֵׁם דוּב לְבַד.

גַּם הַשְּׂאִי פֶה בְּנֵיו וּבְנוֹתָיו גַּם נִכְתַּב בְּכַמָּה חֲבוּרוֹת וּבְהַפְתָּחוֹת וּבְהַפְתָּחוֹת לֹא נִז' רַק שֵׁם דוּב. וְאִפִּילוּ אֲנָשֵׁי גִילוּ דְמְקוּם תַּחְנוּתוֹ וְיִלְדוּתוֹ דְּמְקוּדָם בְּמַחְזוֹ וְוִילְנָא שֶׁנִּתְגַּדְלוּ אִתּוֹ עִמּוֹ לֹא יוֹדְעִים לוֹ שֵׁם זָאב זוּלַת דוּב.

וּבְהִגֵּט נִכְתַּב בַּת בְּעַר דְּמַתְקָרֵי דוּב זָאב. וְשֶׁאֲלַתִּי אֶת אָבִיו בְּלֹא הוֹדַע לוֹ אֶת הָעֲנָן רַק בְּמַסְל"ת אִם לֹא הִי' לוֹ עוֹד אֵיזָה שֵׁם וְאָמַר לִי שֶׁמַּעֲרִיסָה קָרְאוּ אוֹתוֹ וּוְאֵלֶּף בְּעַר וְכֵן הָיוּ קוֹרְאִים אוֹתוֹ לְפַעְמִים בְּעוֹדוֹ דָּר בְּמַחְזוֹ וְוִילְנָא שֶׁכְּנֵיו וּב"ב הַיּוֹדְעִים מִזֶּה הַשֵּׁם רַק עֵינֵיךָ שֶׁמוֹ מַעוֹלָם שֵׁם דוּב לְבַד.

וְהִנֵּה יֵשׁ בְּהִגֵּט בְּשֵׁם אָבִיו נִשְׁתַּקַּע וְהִיפָּף בְּשֵׁם הַקֹּדֶשׁ. וְעוֹד בְּהָ שְׁלִישִׁיָּה וְהִתְהָ לְבָאֵר אוֹ בְּעָרָא אוֹ בְּעָרַל.

יֵשׁ מְקוּם עֵינֵן קִצָּת. וְהִנֵּה בְּשִׁנָּה הַעֲבָרָה בְּיַרְח מְנַחֵם אָב תִּיכָף כְּשֶׁנִּתְנוּדַע לִי הָעֲנָן כְּתַבְתִּי בְּאַרְיִכוֹת שֶׁאֲלָה וְאַתֶּם הַסְּלִיחָה שֶׁהָאַרְכָּתִי בְּשֵׁם לְלֹא צוֹרֵף.

יַעַן שֶׁנִּתְבַּהֲלַתִּי מִחוּמָר א"א וְהַפְּרַשְׁתִּי אֶת הַזּוּג. וְצָעִיר אֲנִי לִימִים וְדַעַת חֲלוּשָׁה וְדָבָר חֲדָשׁ הוּא אֲצִלִּי אֶף מֵאֵז עַד עַתָּה לֹא זָכִיתִי לְתַשׁוּבָה וְהִנֵּה בַּחוּרְף הַלְזוֹ דְּבַרְתִּי עִם הַמְּסַדֵּר וְאָמַר שֶׁמְסַתְמָא אֶמְרָה לוֹ הָאֲשָׁה כֵּן קוֹדֵם כְּתִיבַת הִגֵּט.

וְהָאֲשָׁה אוֹמְרַת שֶׁאֶמְרָה לוֹ קוֹדֵם כְּתִיבַת הִגֵּט שֶׁשְׁמַעְתָּ מֵאָבִיו כְּמָה פְּעַמִּים שֶׁיֵּשׁ לוֹ עוֹד שֵׁם וּוְאֵלֶּף. וְאִי אֶפְשָׁר לְבַרֵּר הָעֲנָן עַל בְּוִרְיוֹ עַכ"ל רו"מ: מִתְחַלְלָה יֵשׁ לְחַקוֹר ג' דְּבָרִים הֵא' אִם שֵׁם בְּעַר חֲשׁוּב

עיקר פינון נשאין נקרא בפי כל רק בו לבד או שם דוב הוא עיקר פינון שהוא שם הקדוש וגם נקרא בו לתורה וגם בער הוא רק פירוש של דוב.

הב' שינוי זה שהפך הסדר וכ' דמתקרי דוב זאב והוא הנקרא זאב דוב במילתו אם זה חשוב שינוי גמור אילו היה בהמגרש עצמו או רק דרבנו. הג' אף אם נאמר שהוא שינוי גמור שמא היינו כשלא כתב רק שני שמות אלו וכינון שהפך בהו י"ל הנה שינוי גמור אבל כשכתב תחלה שם בער שנקרא בו לבד בפי כל ואח"כ כתב דמתקרי דוב זאב י"ל מה שהפך בהו הסדר אין זה שינוי גמור דהא די בכינוי בער שהוא תניכא שהפך קורין אותו בו לבד: נידון תקירה הא' אם די בשם בער לבד.

שינוי פב"ת דגיטין (דפ"ז סע"ב) כתב תניכתו ותניכתה פשר. ופרש"י שם לנוי של משפחה. ור"ח ור"ת גרסי וכן היו גקיי הדעת שפירושלים עושין ומיירי בתניכת האיש וכמ"ש התוספות שם (דפ"ח סע"א). וכן פי' הרמב"ם שם בפי' המשנה.

והרא"ש שם סי' ט' הביא שני הפירושים וכן הרשב"א. ומדבריו פ' השולח נ' שתופס גירסת ר"ח ור"ת.

והנה התוס' פרק השולח (דף ל"ד ע"ב) סד"ה והוא. כתבו והא דאמר כתב תניכתו ותניכתה פשר וכו' היו גקיי הדעת כו'.

משמע אפילו לכתחלה א"צ לכתוב שניהם. ויש להקשות על קושיותם תרתי חדא דהא לפרש"י שם לק"מ.

הב' פי' י"ל שם מיירי דכתב תניכתו עם וכל שום. דשם רק קמ"ל דתניכתו הנה כשמו. וצ"ל דתופסים גירסתם עיקר. וגם אזלי לשטת ר"ת בתוספות ד"ה וכל שום דהיינו שיפרש השם בפירושו.

וא"כ לפ"ז בהא דכתב תניכתו א"א לומר דכתב וכל שום דא"כ כ' ג"כ השם העיקרי בפירושו ומאי קמ"ל אבל לפי' ה"ג בענין וכל שום לק"מ משם. ומה שנסתייעו התוס' והרא"ש בקושיותם ממ"ש בערוף ערוף חנה.

כתב תניכתו ותניכתה פשר פי' שם לנוי ולא הזכיר שמו עכ"ל. אינה ראיה דנדאי מיירי שלא הזכיר שמו בפירושו רק התניכא לבד.

אבל אין זה נוגע לתקנת ר"ג דנדאי כ' ג"כ וכל שום כמו שאם כ' עיקר שמו המובהק צריך לכתוב ג"כ וכל שום. והנה התוספות תירצו וי"ל דנקיי הדעת שפירושלים היו שמוסיהו ידועים וליכא לעז.

א"נ כשהשמות דומין זה לזה שהכנוי דומה לשם. והרא"ש ביאר הדברים דמיירי הים בתניכא שמפירין אותה בכל מקום אלא כשהוא חותם בשטר או קורא בתורה קוראין אותו בשם המובהק להכי סגי בשם תניכא לחוד עכ"ל.

ור"ל דא"צ כלל וכל שום וכ"פ בטור רס"י קכ"ט ובב"ש שם סק"א. ולפמ"ש דין זה אינו מוכרח רק לפר"ת דפליג על בה"ג בענין וכל שום ולגירסת ר"ח ור"ת פ' המגרש.

אבל לדעת בה"ג אין לדין זה הכרח כלל. וכן לגירסת רש"י שם דגורס וכן נקיי הדעת קודם כ' חניכתו ג"כ אין לדין זה הכרח כלל מתוך המשנה והלכה.

כ"א מסבא כמ"ש הב"ש להרמב"ם. ועיין במכמ"א שע"ד סי' יו"ד שהאריה בדין כתב חניכתו ועכ"ז לא נתעורר במ"ש.

וע' בג"פ סי' קכ"ט סק"ז שהביא דיעות דגם בחניכא שהכל קורין אותו בה צריף לכתוב וכל שום ולפמ"ש נ' פן עיקר. דהא הש"ע פוסק בפ"י וכל שום כפי' בה"ג ולא כפי' ר"ת.

ולפ"ז גם בשם בער אע"פ שהכל קורין אותו שם זה לבד אלא פשעולה לתורה וחזתם נקרא דוב מ"מ לא סגי לכתחלה בשם בער לבד. ונהנה צריף לכתוב וכל שום ולדין דאין כותבין וכל שום צריף לכתוב דוב המקנה בער.

מיהו י"ל דשם בער עדיף פנין דהוא הפירוש של דוב ועכ"ז אינו מוכרח דהא יש ג"כ בער שעיקר שמו ישכר ולא דוב. ומ"מ זה רק לפלפולא אבל למעשה אין לזוז ממ"ש הטור והב"ש: קיצור בענין חניכה שהכל קוראין אותו בה שהכריחו התוס' והרא"ש פ' השולח דדי' בה לבד אין לזה הכרח לפי ה"ג בענין וכל שום.

וגם לגירסת רש"י פ' המגרש (דפ"ז סע"ב) והאחרונים לא העירו מזה: ב וכל זה בשם המרגש עצמו אבל לענין שם אביו לכ"ע נראה די בשם בער דנהנה חניכא שהכל קורין לו בה דהא גם לפרש"י פ' המגרש כ' חניכתו היינו חניכת אבות ועי' במכמ"א שע"ד סי' יו"ד שפמ"ה בזה איך חניכת אבות פשר בלי הזכרת שם המגרש עצמו.

וסבור אני לומר דהא דחניכת אבות בגיטין הוי שפוטב החניכא במקום שם אביו ולעולם שפוטב שמו ושכ"כ ריא"ז בש"ג פ' השולח וז"ל כתב חניכת אבותיהם כו' ע"ש. וצ"ע דהא נחלקו הפוסקים אם די בכתיבת שם האב או צריף לכתוב גם הפנינוי.

והמכמ"א שע"ד סס"י כ"ט כ' דלדעת הרמב"ם והרא"ש והטור והרי"ו צריף לכתוב השמות והפנינויין בשמא דאבנה כמו שצריף לכתוב בשמו ולדעת הסמ"ק ור' יחיאל והרי"ף לפי עדות הרמב"ן א"צ בשמא דאבנה לכתוב הפנינויין כמו שצריף לשמו.

וכ"ד מהרי"ק שרש ק"ו ושה"ג אשר סביב המרדכי פרק השולח בשם ספר הנזיר. וכ"ד מהרח"ש סי' ג'.

ורמ"א סעיף ט' פסק דצריף לכתוב פנינוי האבות. והג"פ שם ס"ק מ"ד האריה בזה.

וקשה לי דהא יקשה ע"ז מהא דכתב חניכתו וחניכתה פשר דלכל הפירושי פשר בחניכת אבות דעולה עכ"פ במקום שם האב וא"צ וכל שום. וא"כ איך יגרע עיקר שם האב מפנינוי.

וצריף לומר דהמתמירים יפרשו דשם מייירי ג"כ שכ' וכל שום דאית לי ולאבתי. כמו שכתב בגנוסח הגט שבהרמב"ם.

ולכן די בחניכת אבות לבד. אבל פשאינו כותב וכל שום ס"ל דצריף לפרש שם האב וכינויו ג"כ.

ומ"מ בחניכא שהכל קורין להאב בה אלא פשעולה לתורה כו' נראה שבה סגי לכ"ע בה לבד במקום שם אביו. דהא בלא"ה רוב הפוסקים ס"ל דבשם האב א"צ לכתוב הפנינויין.

ואפילו להמתמירים וכן נהגו מ"מ הרי התוס' והרא"ש והטוש"ע והב"ש ס"ל דתניכא שיהכל קורין לו ביה עדיף משמו ודי ביה לבד אף בשם המגרש. א"כ עכ"פ בשם האב ודאי די ביה לבד אף לכתחלה מדינא אלא שנהגו לכתוב עיקר השם אף עם תניכא שיהכל קורין לו ביה: קיצור דבשם האב י"ל לכ"ע סגי בתניכא שיהכל קורין לו ביה מדינא עכ"פ: ג וקעולה מזה לגדון שאילתינו דכאן פשפכת פלוגית בת בער דהיינו שמה ותניכא של אביה שיהכל קורין לו ביה.

היה די מדינא לכ"ע ולא היה צריך לכתוב מדינא דמתקרי דוב רק ממנהגא. ועפ"ז ימצא הרבה דיעות דאף אם יש איזה שינוי בשמות דוב זאב אין השינוי פוסל פנין שהוא דבר שלא היה צריך לכותבו כלל מדינא אף לכתחלה.

וכמו בשם הלידה. וגם לעז ליכא בנד"ז דהא דוע רק בתניכא בער לבד.

ומ"מ אין זה מוסכם מטעם שיש לחלק בין זה לשם עיר הלידה כמשי"ת א"ה. אף מ"מ כשהשינוי קל ומעט מזער ובענין שי"ל שאינו שינוי וי"ל שהוא שינוי מועט אז אפשר לסמוך על דיעות הנ"ל: ולכן מתחלה צריך לבאר התקירה הב'.

הנה זה שנקרא לדבריו במילתו זאב דוב ועכשיו נשתקע שם זאב וקורין אותו לתורה רק דוב ובפי כל בער. וכתבו בגט בער דמתקרי דוב זאב.

נמצא הפך סדר השמות בענין דוב זאב דהיה לו לכתוב זאב דוב. ובנדאי מי שנקרא ראובן שמעון.

והפך וכתב שמעון ראובן הוא פסול. וכמ"ש בג"פ סעי' י"ד סס"ק ס"ג.

אף משמע מדבריו דהוא פסול מדרבנן ובסעיף י"ח ס"ק צ"ט גבי מי ששמו שם טוב וכתב טוב שם כתב דהגט פסול או בטל. משמע דמספקא ליה אם פסול מדרבנן או בטל מדאורייתא והא דבס"ק ס"ג כתב פסול י"ל דראובן שמעון קיל משוב שם פנין דכל אחד שם מובהק בפני עצמו ע"כ אף אם הפך סדרן נוטה יותר דה"ל רק פסולא דרבנן.

וכמ"ש לקמן בשם שו"ת בית אפרים סי' פ"ה בתשובה דשא"ס' טובא ובתשובתו סי' צ"ג בענין מיכל פנחס שקצתן קורין אותו פנחס מיכל משמע דס"ל שהפוך סדר השמות חשוב שינוי גמור.

וכן י"ל בדברי הג"פ שבס"ק צ"ט מספקא ליה אפראובן שמעון אם הפך וכתב שמעון ראובן שמה הגט בטל. אף נ"ד שאני פנין דנשתקע שם זאב א"כ בכה"ג י"ל דקיל יותר דהא צריך להקדים שם דוב לפי שבו נקרא לתורה משא"כ שם זאב הרי נשתקע ואיך יקדימו.

ואף שרצה לכותבו פנין שנקרא בו בשפכר מ"מ אין גפסל פשפכתו אחר דוב ואף שמעולם לא נקרא דוב זאב כ"א זאב דוב אין זה שינוי שמו דהא עכשיו אין נקרא כלל זאב רק דוב כ"א כתב גם זאב לפי שנקרא בו במילתו.

ע"כ הוא טפל ובטל עכשיו לשם דוב. וראוי להקדים שם דוב ולכן אין זה שינוי פשפכת דוב זאב דהפירוש דמתקרי לתורה דוב וגם יש לו שם זאב והוא טפל לדוב.

וראיה לזה מהד"מ וס"ש כמו שאגיד. הנה בד"מ סי' קכ"ט ס"ק י"ט כתב ומצאתי עוד שם דאם נתנו לו במילתו שם אחד וע"י חולי נשתנה שמו יש לכתוב דמתקרי אבל אם נתנו לו ב' שמות במילתו יש לכתוב בלא דמתקרי ויש לכתוב אותו שם שקורין אותו בו תחלה עכ"ל והפני' ששם

שְׁקוּרִין אוֹתוֹ בּוֹ יִקְדִימוּהוּ לְכוֹתְבוֹ תַּחֲלָה כְּמוֹ אִם נִקְרָא בְּמִילְתּוֹ יַעֲקֹב מֵאִיר וּמ"מ קוּרִין אוֹתוֹ יַעֲקֹב לְבַד אֲזִי יִכְתּוֹב יַעֲקֹב מֵאִיר.

וּמִמִּילָא מוּבָן דְּאִם קוּרִין אוֹתוֹ בְּפִי כָּל מֵאִיר לְבַד יֵשׁ לְהַקְדִּים ג"כ שֵׁם מֵאִיר וְלִכְתּוֹב מֵאִיר יַעֲקֹב וּבְלֹא דְמַתְקָרִי. דְּאִין לֹא לֹא דְהַד"מ מִיִּירִי דְּנִקְרָא שְׁנִקְרָא בְּפִי כָּל בְּשֵׁם הָרֵאשׁוֹן שְׁנִתְּנוּ לוֹ בְּמִילְתּוֹ אֲזִי יִקְדִימוּהוּ אַבְּל אִם נִקְרָא בְּפִי כָּל בְּשֵׁם הַשְּׁנִי לֹא יִקְדִימוּהוּ.

דא"כ לְמָה צְרִיךְ לְטַעַם מְפָנִי שְׁקוּרִין אוֹתוֹ בּוֹ. הֵא בְּלֹא הֵכִי שֵׁם זֶה נִיָּתֵן לוֹ רֵאשׁוֹן בְּמִילְתּוֹ. אַעֲכָז"ל דְּכָלְלָא כְּיִיל לְכְתּוֹב תַּחֲלָה הַשֵּׁם שְׁקוּרִין אוֹתוֹ בּוֹ אַף שְׁבְּמִילְתּוֹ הִיָּה שֵׁם זֶה שְׁנִי עַכ"ז עַכְשָׁיו שְׁקוּרִין אוֹתוֹ בּוֹ. יֵשׁ לְהַקְדִּימוּ.

וְכֵן מְצֵאתִי בְּבֵית מֵאִיר סְעִיף י"ד פ"א כֹּן דְּבָרֵי הַד"מ אֶלָּא שְׁפַתְבּ אַבְּל נִרְאָה דְּאִירִי בְּשָׂאֵי אֶפְשָׁר לְעַמּוֹד עַל הָעֵיקָר אִיף הִיָּה סֶדֶר הַשְּׁמוֹת בְּשַׁעַת לִיָּדָה וְגַם סֶדֶר קְרִיאָתוֹ לְתוֹרָה נִחְתִּימָתוֹ אִין יָדוּעַ עַכ"ל וּר"ל דְּאִם יָדוּעַ שְׁשֵׁם זֶה הוּא אַחֲרוֹן בְּמִילְתּוֹ אִין לְהַפֵּךְ הַסֶּדֶר וְלְהַקְדִּימוֹ.

וּדְבָרָיו דְּחֻוּקִים בְּלִשׁוֹן הַד"מ דְּכָל כַּה"ג ה"ל לְפָרֵשׁ. (וּלְנִדּוֹן שְׂאִילְתָּנוּ אַף לְדְבָרָיו שְׁפִיר דְּמִי דְּכָאן נְמִי נִקְרָא שֵׁם א"א לְעַמּוֹד עַל הָעֵיקָר אִיף הִיָּה סֶדֶר הַשְּׁמוֹת.

כִּינּוּן שְׁבַתּוֹ אֶמְרָה שְׁנִקְרָא דּוֹב זָאב. אַף שֶׁהוּא אָמַר אַחַר שְׁהִנְחַנְקָה גְרוּשָׁה שְׁנִקְרָא זָאב דּוֹב.

אִין זֶה חֲשׁוֹב בִּירוּר כְּלָל. דְּהוּא אִינוּ נֶאֱמָן אַחַר שְׁכַבְרֵי הַנְּחֻנְקָה גְרוּשָׁה.

וְגַם שְׁלֹא אָמַר כֹּן בְּתוֹרַת עֵדוּת כ"א בְּסִפּוּר דְּבָרִים בְּמַסְל"ת י"ל דְּלֹא דָק. וְעַכ"פ אִין זֶה בִּירוּר.

וּא"כ לִפ"ז גַּם לְדַעַת הַבֵּית מֵאִיר בְּהַרְמ"א בַּד"מ יֵשׁ לְהַקְדִּים שֵׁם דּוֹב כְּמוֹ שְׁפַתְבוֹ דּוֹב זָאב. אִיף מִתַּחֲלָה נְעַמּוֹד עַל דַּעַת הַד"מ).

וְגַם לֹא הִבְנִיתִי אִיף תִּיקֵן בְּזֶה בְּמָה שְׂאִי אֶפְשָׁר לְעַמּוֹד כּו' דְּאִם בְּשִׁדּוּעַ ה"ל פְּסוּל וְשִׁנּוּי הַשֵּׁם ה"נ בְּשָׂאִינוּ יוֹדַע ה"ל סֶפֶק וּמְנַלֵּן לְהַקְלִי בְּסִפְקֵי שִׁנּוּי הַשֵּׁם בְּהַמְגִּירָשׁ עֲצָמוֹ. הַגַּם שְׂיֵשׁ לְתַרְץ ע"פ פְּסָקִי מֵהַר"א י"ד שְׁבַש"ע ס' י"ד שְׁבַש"ע ס' כ"א וְע"ש בַּג"פ ס"ק קי"ג מ"מ דּוֹחֵק הוּא.

וּבַס"ש בַּש"א בְּשֵׁם כְּרָמִי דָף מ"ו סַע"ב כְּתַב אַבְּל הִיָּכָא שְׂיֵשׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת מְנוּבְּהָקִים כְּגוֹן שְׁמַלְקִיחִים לוֹ שְׁנֵי שְׁמוֹת בְּמִילְתּוֹ כּו' לֹא קוּרִין דְּמַתְקָרִי. אֶלָּא שֵׁם הַרְגִּיל קוּדָם.

כְּמוֹ יַעֲקֹב מֵאִיר. שְׁכָל הָעוֹלָם קוּרִין לוֹ יַעֲקֹב רַק לִס"ת קוּרִין בְּשְׁנֵי שְׁמוֹת יַעֲקֹב מֵאִיר וְלַעֲנִין גִּט נְמִי יַעֲקֹב מֵאִיר עַכ"ד בְּעַל זְכָרוֹן מִשָּׁה ז"ל עַכ"ל הַס"ש.

וְהִנֵּה מְדַכְתֵּב אֶלָּא שֵׁם הַרְגִּיל קוּדָם. מִשְׁמַע הוּא הַדִּין אִם שֵׁם הַרְגִּיל הוּא מֵאִיר אֲזִי כּוֹתְבִים מֵאִיר יַעֲקֹב.

וְהַטַּעַם י"ל דְּאִף שְׁבְּמִילְתּוֹ הַקְדִּימוּ שֵׁם יַעֲקֹב. מ"מ אָנוּ הוֹלְכִים בְּתַר קְרִיאָה דְּעַכְשָׁיו שְׁהִנְחַנְקָה בְּשֵׁם מֵאִיר.

ע"כ יֵשׁ לְהַקְדִּימוֹ וּמְפָנִי שֵׁם מ"מ לֹא נֶעְקָר שֵׁם יַעֲקֹב לְגַמְרִי. ע"כ מְצִיגִין אוֹתוֹ אַח"כ לֹא לֹא שְׂיֵשׁ לוֹ שֵׁם יַעֲקֹב ג"כ.

וְאִין מְנוּכָרְחַ שְׁנִקְרָא מֵאִיר יַעֲקֹב. אֶלָּא שְׁמִפְרָשִׁין וְכוֹתְבִין הַשְּׁמוֹת שְׂיֵשׁ לוֹ הִיָּינוּ מֵאִיר וְגַם יַעֲקֹב.

ואין הפירוש שנקרא פן דוקא בשני שמות רצופין מאיר יעקב. כ"א שיש לו שני שמות אלו: קיצור פשפתב בגט פלונית בת בער לא היה צריף מדינא אף לכתחלה לכתוב שמו העצם של אביה רק ממנהגא לבד לכן י"ל שאין שינוי קל פוסל בו בפרט כשאפ"ל ג"כ שאין זה שינוי כלל וכמו בנד"ז.

והנה פשנקרא ראובן שמעון וקהף הסדר בגט שמעון ראובן משמע בג"פ ס"ק ס"ג דהוי פסולא דרבנן וצ"ע וגם פסולא דרבנן דשינה שמו תמור טובא. אף מה שהפך בנד"ז סדר השמות דוב זאב קיל יותר פינון ששם זאב נשתקע לגמרי אין השינוי ניכר כלל.

והד"מ סי' קכ"ט ס"ק י"ט והס"ש בשם פרמי ס"ל בשני שמות שניתנו לו במילתו אפילו לא נשתקע השם הראשון רק שנקרא בפי כל ומורגל בשם השני מקדימין שם השני בגט וכותבין שניהם בלא דמתקרי.

ומפרשים מ"ש בגט ב' השמות לא שנקרא בשניהם יחד דוקא כ"א שיש לו שני שמות אלו (ומה שחשש רמ"מ משום דשם זאב הוא שם הנשתקע עיין לקמן סוף תשובה זו סע"י י"א דאין לפסול הגט כלל מחמת זה בשם אביו פשפתב שם הקבוע ג"כ): ד ובזה יש ליישב תשובת מהרי"ו סי' קפ"ב ונ"ל מי שהי' שמו יוסף ונשתנה שמו ישראל ע"י חולי והכל קורין אותו ישראל רק פשחותרם חותם יוסף ישראל וכן פשקורין אותו לתורה קורין אותו יוסף ישראל כותבין ישראל דמתקרי יוסף שם החולי עיקר עכ"ל ונהביא תשוב' זו הרמ"א בד"מ ס"ק י"ט.

והג"פ סע"י י"ח ס"ק צ"ט הקשה ע"ז דכיון שהוא רגיל בכתירתו להקדים שם ראשון לשם שני וכן בעלית ס"ת כו' האיף יהפוך סדרן של שמות מן הרגילות לעשות עיקר טפל כו'. וצ"ל דמהרי"ו ס"ל כמ"ש אאזמו"ר הגאון נ"ע בתשו' דש"ר לאה בשם הסדרי גיטין שלנו ס"י י"ט דאף שנקרא בפי כל בשני השמות ביחד אם עולה לס"ת באחד מהן לבד צריף לכתוב דמתקרי עכ"ל וכ"ש פשנקרא בפי כל באחד מהן אף שעולה לתורה בשניהם צריף לכתוב דמתקרי.

וא"כ לא היה אפשר לו לכתוב השמות פסדרן יוסף ישראל דהא צריף לכתוב דמתקרי ביניהן פינון שנקרא בפי כל רק ישראל לבד. רק שיש שני דרכים אם לכתוב יוסף דמתקרי ישראל או ישראל דמתקרי יוסף וכיון ששני האופנים לא יכתבו השני שמות כמו שחותרם ונקרא לתורה בלא דמתקרי כ"א שיכתבו דמתקרי.

לכן בחר לכתוב ישראל דמתקרי יוסף כדי להקדים שם ישראל שהוא שם החולי וגם נקרא בפי כל בו לבד. ועכ"פ נשמע ממנו דס"ל דמה שמפך סדר השמות אינו פוסל באשר השמות מחולקין זה מזה.

ומ"מ הג"פ שם נחלק עליו וס"ל לכתוב יוסף דמתקרי ישראל. וא"כ לדעת מהרי"ו גם בנדון שאילתינו אף שנקרא במילתו בשניהם יחד זאב דוב מ"מ עכשיו נחלקו השמות ונקרא דוב לבד ולא נקרא כלל זאב וכיון ששם דוב נחלק לשם בפ"ע אזי גם זאב ה"ל שם בפ"ע לדעת הסדרי גיטין סי' י"ט הנ"ל לפי אאזמו"ר נ"ע דקאי אף על שמות הל"דה וכ"ד התורת גיטין סע"י י"ד ס"ק כ' וא"כ היה ראוי לכתוב דמתקרי דוב דמתקרי זאב ולהקדים שם דוב מטעם שהוא עיקרי.

וא"כ מה שהקדימו שם דוב לשם זאב בגט נכון לפ"ד מהרי"ו. רק זהו אם כתבו דמתקרי זאב.

אבל כשפתבו שניהן רצופין בלא דמתקרי יש לומר שיפרשו שנקרא פן כפי שנכתב בשניהן יחד דוב זאב וזה אינו ששנקרא בשניהן יחד במילתו נקרא זאב דוב וה"ל שינוי.

אף ע"ז יש להשיב דהא מוכרח מדברי הד"מ ס"ק י"ט והב"ש בשם פרמי. שפאשר כותבין שני השמות רצופין אין מוכרח הפירוש שנקרא בשניהם יחד.

אלא יש לפרש ג"כ שמקצתן קורים לו שם זה ומקצתן שם השני כמשנ"ת למעלה סעיף ג'. וא"כ ה"נ נפרש מ"ש דוב זאב אין הפירוש שנקרא פן בשניהם רצופים אלא שנקרא דוב וגם יש לו שם זאב פנ"ל: קיצור מ"ש מהרי"ו לכתוב ישאל דמתקריא יוסף אף שבחתימה מקדים יוסף.

וה"ל הפוך סדר השמות אלא לפי שמאחר שצריך לכתוב דמתקרי ביניהם דה"ל שני שמות מחולקים אין קפידא מה שמעלה הסדר והיינו כיון שישאל עיקרי יותר. מיהו הג"פ נחלק עליו.

עכ"פ לפ"ד מהרי"ו גם בנ"ד י"ל דוב וזאב עכשיו הם שני שמות מחולקים ואילו פתב דמתקרי ביניהם הנה ראוי להקדים דוב לזאב ואם משום שלא פתב דמתקרי. הרי י"א דגם כשפותב שני שמות רצופין בלא דמתקרי יסבול ג"כ הפירוש של דמתקרי: ה והנה זה הסברא דכשפותבין שני שמות רצופין בלא דמתקרי יסבול גם הפירוש פאילו פתב דמתקרי נ' זהו מחלוקת התה"ד סי' רל"ד ומהרי"ק שרש צ"ח הובאו ב"י סי' קכ"ט בד"ה מי שיש לו ב' שמות.

דמהרי"ק נראה דס"ל שהפירוש שנקרא בשני השמות רצופין. והתה"ד ס"ל דיש לפרש ג"כ שמקצת קורין לו בשם זה בלבד ומקצת קורין לו בשם השני וכאילו פתב פלוני דמתקרי פלוני ה"נ אף שלא פתב דמתקרי יסבול פ"י זה ג"כ.

ונ' מהב"י שם דמהרי"ק ג"כ אינו שולל פ"י זה לגמרי דהא כשבעיר אחת מקצתן קורין לו בשם אחד ומקצתן בשם השני מכשיר מהרי"ק ג"כ לדעת הב"י כשפתב בלא דמתקרי אלמא דמהרי"ק ג"כ ס"ל שיכול לסבול הפ"י פאילו כ' דמתקרי.

רק הרמ"א בד"מ ס"ק ט"ו נחלק ע"ז דהתה"ד ג"כ אינו מכשיר אלא משום שנקרא לס"ת בשניהם. ואין מוכרח דהא עיינו רואים שכל אדם חותם א"ע באגרות ושטרות שני שמותיו רצופין בלא דמתקרי אף שאינו נקרא כלל בשניהם יחד פ"י כל מי שיש לו שם עצם וכינוי כמו דוב בער זאב וואלף חותם כף אף שנקרא בפי כל רק בער ולתורה רק דוב.

הרי מוכרח דאף שחותם שני שמות רצופין הפירוש הוא פאילו פתב דמתקרי. ועיין בג"פ ס"ס"ק ס"א דהתה"ד מכשיר אפילו אם נקרא במקום הנתינה יעקב ובמקום הפתיחה משה וכו' יעקב משה מכשיר ובש"ת בית אפרים חאה"ע סי' פ"א דקנ"ד ע"ב פ"י שלהתה"ד יש להכשיר אף כשאינו עולה לס"ת בשני השמות כ"א בשם אחד.

וא"כ יש ליישב ד' הד"מ ס"ק י"ט והס"ש בשם הז"מ בשם פרמי דס"ל כהתה"ד. והיוצא לדינא בענין הפוך סדר השמות דאם נקרא לעולם בשני השמות יחד.

כגון אברהם יצחק. ושינה וכו' יצחק אברהם הוי שינוי גמור.

ומ"מ בג"פ ס"ק ס"ג משמע דאינו שינוי גמור מדאורייתא ובס"ק צ"ט משמע דמסתפק שהגט בטל. אבל אם נקרא ג"כ בשם אחד בפ"ע כגון שנקרא בפי כל יצחק לבד ובס"ת עולה בשניהם אזי אם כ' בגט יצחק אברהם י"ל שאינו שינוי כלל.

דכינן שנקרא בפ"כ בשם אחד ה"ל פאילו הם לו שני שמות מחולקין ואם כ' יצחק דמתקרי אברהם הגט פשר לפ"ד מהרי"ו וא"כ גם פשפכתב שניהם רצופין בלא דמתקרי הרי זה סובל הפירוש ג"כ שהם ב' שמות פנ"ל כ"נ מדברי הד"מ ס"ק י"ט והס"ש וכמש"ל סעיף ג'.

ועי' מ"ש לקמן בשם שו"ת בית אפרים סי' פ"ה שלדבריו אם כ' יצחק דמתקרי אברהם הגט פסול אבל אם כ' יצחק אברהם פשר. וא"כ לפ"ז בנ"ד שכ' דוב זאב והפך סדר השמות שניתנו לו במילתו זאב דוב אין זה שינוי פנין שעכשיו נקרא לתורה רק דוב לבד.

וזאב אינו נקרא רק שפוטבו מפני שנקרא בו בשפכר א"כ ה"ל פאילו יש לו שני שמות מחולקים ולכן פשר פשפכתב דוב זאב וכמש"ל סעיף ד': קיצור מהתה"ד סי' רל"ד משמע דגם פשפכתב יעקב משה בלא דמתקרי ביניהם עכ"ז יסבול ג"כ הפירוש שמקצת קורין לו יעקב ומקצת משה.

ולא שנקרא בשניהם יחד דוקא. ולכן פשר אף פשעולה לתורה ג"כ רק בשם אחד.

ולהב"י גם מהרי"ק אינו חולק. ולכן אם הפך סדר השמות פגון מי שנקרא ממילתו יעקב מאיר וכ' מאיר יעקב משום שעכשיו נק' בפי כל רק מאיר לבד רק לס"ת עולה בשניהם י"ל אין הפוך זה פוסל אף שלא נקרא כלל פך מאיר יעקב כ"א מאיר לבד או יעקב מאיר מ"מ הרי מ"ש בגט מאיר יעקב סובל הפירוש שנקרא מאיר לבד וגם נק' יעקב וכאילו כתב מאיר דמתקרי יעקב שזה י"ל דכשר כמ"ש מהרי"ו.

וכ"מ דעת הת"ג סי' קכ"ט סעיף י"ד בחידושים ס"ק ד' ואם נתחלקים לפעמים פגון שעולה לתורה וחותרם בשניהם ונק' בפי כל בשם אחד או להפך פותבין פלוני דמתקרי פלוני והשם שעולה בו ראשון לתורה הוא עיקר ועל השני פותב דמתקרי עכ"ל.

ולכן בנ"ד שפכתב דוב זאב י"ל שאין זה שינוי כלל פנין שעכשיו נקרא רק דוב: ו ומ"מ יש חולקים ע"ז. והם שני סברות להחמיר הא' שהג"פ ס"ק צ"ט חולק על תשו' מהרי"ו וא"כ אפילו כתב דמתקרי פסול לדבריו פשהפך הסדר.

הב' דכ"ש פשפכתב בלא דמתקרי ביניהם דלמהרי"ק משמע הפירוש שנק' פך בשניהם וחולק על תה"ד לפ"ד הג"פ ס"ק ס"א שחלק על פשרת הב"י וכ"ד המכמ"א שע"ד סי' ט' שאף פשהפתיבה ונתינה במקום אחד אומר מהרי"ק.

ולפ"ד הד"מ ס"ק ט"ו גם התה"ד אינו מכשיר רק פשנק' לתורה בשניהם יחד וכ"ד המכמ"א שם ובמחכ"ת לא ראה שקדמו הד"מ בסברא זו. הג' דהט"ג ס"ל בכה"ג שנקרא בפ"כ באחד משני שמות ועולה לס"ת בשניהם יכתוב אברהם יצחק דמתקרי יצחק.

או יצחק דמתקרי אברהם יצחק. אבל אם יכתוב השם שנקרא בו אף אם הוא ראשון ועל השני לבד דמתקרי ס"ל הגט פסול פנין שאין קורא לו בשם השני לבד כ"כ בלקוטי שמות סעיף ב'.

א"כ אפילו דוב דמתקרי זאב פסול לדבריו פנין שלא נקרא זאב לבד מכש"כ פשפכתב בלא דמתקרי. מיהו זה אינו דלדבריו בתשו' סי' פ"ה פשפכתב בלא דמתקרי עדיף בכה"ג וכדלקמן.

אף עכ"פ יש צד להקל עפמ"ש בג"פ סי' קכ"ח ס"ק גימל אם נכתב בבלבול ויש לו שני משמעות דמיקריא הכי מספים לפי האמת ומיקריא הכי לשינוי ה"ל כמאן דליתין' ואין לחוש לפוסלו משום שינה כו' ע"ש ואף שפכתב פן רק בשם עירו ועירה דאם לא כתבו פשר.

משא"כ בשמו ושמה פסול דה"ל פאילו לא נכתב שמו ושמה. מ"מ קא שאני דהבלבול אינו אלא בשמות דוב זאב אכל מתחלה נכתב בו פהגן התניכא שהפל קורין לו בה היינו בער.

וסגי בה לבד לפ"ד התוספות וקרא"ש והטוש"ע והב"ש. א"כ אם נאמר דשמות דוב זאב ה"ל כמאן דליתיה נדאי הגט פשר.

וא"כ להג"פ שכ"כ בשם מהריב"ל ח"ג סי' ט' דהיכא דמיקרא הכי ומיקרא הכי ה"ל פאילו לא נכתב יש להקל בנד"ז דקא עכ"פ יש ספק אם חשוב שינוי פנ"ל ע"פ דעת התה"ד ומהרי"ו והמציאתי כ' שבד"מ ס"ק י"ט והז"מ בשם פרמי.

וא"כ אף שי"א דחשוב שינוי י"ל דה"ל פאילו מיקרא הכי ומיקרא הכי. ועוד שי"ל שהתניכא שהפל קורין לו בה שנקתבה תחלה בטוב היינו בער היא מסייע לצדד שגם מ"ש דוב זאב אינו שינוי ולפרש פדרך שפירשנו שלא יהיה שינוי דכה"ג כ' בתשו' מהר"א ששון סי' למ"ד בענין ויזה דמתקרא זויי נכתב בגט דמתקרא זוהי.

ונ"ל דף נ"א ע"ב ענ"ל טעם נכון להתיר את האשה הזאת והוא שאף שגניח ונאמר ששם זוהי לא נכתב פראוי והיה אפשר לומר דמיקסיל היינו פשלא היה נכתב אלא שם זוהי לבדו ואע"פ שהיו פתוב בגט וכל שום כו' מ"מ היה אפשר לומר דלא מהני.

אמנם בנ"ד שבגט פתב ויזה דמתקרי זוהי. הנה אע"פ שיהיה עולה בדעת שהשם הזה יהיה נאמר לדבר אחר הנה פאן פיון דכתביה על שם ויזה דמתקרי זוהי א"כ מורה ששם זוהי זה הוא שם ויזה עצמו ואם נכתב בשינוי ה"א לא יבואו לטעות כו' וזה נ"ל דבר נכון וחילוק אמיתי עכ"ל והביאו המכמ"א שע"ד ס"י כ"ה והנראה פי זויי הוא הלעז של ויזה.

וכמו בער לגבי דוב. ותיים ביבנאטי.

ולכן שם ויזה מורה דמ"ש זוהי הפי' זויי כו' ואינו נפסל מחמת שינוי הי"ד על ה"א. וכך י"ל בנד"ז פיון שכתב התניכא שהפל קורין לו בה היינו בער זה יעיד שגם מ"ש דוב זאב הוא איש זה.

אף שנקרא רק דוב נפרש שנקרא בשפך זאב כמו שהוא האמת: קיצור שיש חולקים וס"ל דהנה שינוי פי הם לא יפסו בדחוקים ומפרשים דנקרא דוב זאב ביחד ונהו הפוך סדר השמות.

אלא פיון שעכ"פ לקצת פוסקים יש לפרש שאין זה שינוי א"כ הוא דומה למ"ש הג"פ סי' קכ"ח ס"ק גימל אם נכתב בבלבול ויש לו שני משמעות כו' הפל כמאן דלית' וא"כ ה"נ ה"ל שמות דוב זאב כמו שלא נכתבו ונשארשם בער.

ועוד די"ל ששם בער יגיד על הנה שמות דוב זאב לפרשן כמו שהן: ז וראיתי בשו"ת בית אפרים סי' פ"ה גבי שאלה דשאסי טובא ונקרא בפי פל טובא. שהאריך בדברי הד"מ ס"ק י"ט שהבאתי לעיל ופי' דבריו ג"כ דהיינו אף שנקרא בפי פל בשם השני מקדימין אותו פגון שנקרא בשעת מילתו ראובן שמעון ועכשיו נקרא בפי העולם שמעון לכן נעשה שם זה עיקר וכותבין שמעון ראובן ע"ש דקנ"ט סוף עמוד שני.

שהקשה שם ע"ז פיון שמעולם לא נקרא בסדר הזה הו"ל שינוי השם ופסול כמ"ש הג"פ ס"ק צ"ט ותיקן ע"ז שם דקנ"ט ע"א סד"ה וראיתי בג"פ. וכיון דאלו השמות נכתבו בגט סגי בהכי דקא לא פתיב בהו חוקה שיהיו סדרן מעכב כו' ולפ"ז א"ש נמי מ"ש בס"ג שהביא הד"מ שיש

לכתוב שם שקורין בו תחלה דע"כ פירושו שנקרא בשם השני לבד ומקדימין אותו וכבר כתבתי שזה צ"ע דאיך נהפוך סדר השמות דהא בשמות הלידה מלתא דפשיטא שאין להפך וכמ"ש הג"פ ולפמ"ש י"ל דגם בשמות הלידה שאין מקום לכתוב דמתקרי לפי שהם שמות העצם ולא נקרא בכל אחד בפ"ע לבד מ"מ אם רגיל בשם הב' לבד שפיר יש להקדימו כו' ונדרך הוא במי שנקרא בשני שמות דקרו ליה ועני בין שקורין אותו פסדר הזה או בהפך רק שאין להפוך מחמת קריאת העולם דאיכא לעז פשיטאו בגט שלא כמו שהוא נכתב הוא נקרא ולפיכך פשהוא רגיל להיות נקרא בשם אחד אין פאן לעז דדוקא פשאין יתרון לשם אחד על חבירו ושניהם מלידה אז פיון שאין טעם להפך זה יש חשש לעז כו'.

משא"כ פשיט טעם להפך זה אין חשש לעז שפירו פי זו היא שעמדה לו לפתוח בו ראשון עכ"ל התשו' בית אפרים והאר"י. וגם הביא ראיה לזה מתשו' רמ"א סי' פ"ד גבי אסתר פעסלין ובפניה קורין אותה פעסלין לבד דפסקו לכתוב פעסלין אסתר.

(ועיין מזה בב"ש ס"ק ל"א). וע"ש עוד דקנ"ט עמוד שני ד"ה וחזרני וד"ה וגדולה מזו.

והנה כ"ז אף לשטתו שאם כתב טובא דמתקריא שאס' פסול אעפ"כ אם כ' טובא שאס' פשר. והת"ג חולק ע"ז דאם כתב טובא דמתקריא שאס' פשר פיון שנקרא בשם טובא בפני עצמו ע"פ רוב פדמוכח מדבריו סעיף י"ד ס"ק ד'.

ולכתחלה נדאי יש לנהוג כמ"ש הטיב גיטין בלקוטי שמות שלו. מ"מ עכ"פ לפ"ז בוד"ז שכתב דוב זאב אין פאן שינוי מה שהקדימו שם דוב פיון שרגיל בו לגבי זאב שהרי נק' לתורה דוב ומסתמא חותם פו.

ושם זאב דוב אין קורא בו פעת כ"א בשפכר נקרא פו. א"כ לא גרע מדין פעסלין אסתר ומדין טובא שאס' הנ"ל ואע"פ שלמעשה פסק הב"א בענין טובא שאס' באופן אחר כמו שהביא בלקוטי שמות סעיף ט"ו.

היינו לענין לכתחלה אבל לענין דיעבד ובפרט כנ"ד ששם בער נכתב תחלה בטוב נראה מדבריו בתשו' הנ"ל שיש להקל. אף מדברי הבית מאיר סעיף י"ד שהבאתי לעיל סעיף ג' נראה דלא ס"ל פן בפ"ד ד' הד"מ ס"ק י"ט הנ"ל: קיצור שגם בתשובת בית אפרים סי' פ"ה פסק כמו שכתבתי לעיל סעיף ג' בפ"ד דברי הד"מ ס"ק י"ט שמי שנק' בשעת מילתו ראובן שמעון ונק' אח"כ בשם שמעון.

יכתבו שמעון ראובן ושכ"ד גדול אחד בתשו' רמ"א סי' פ"ד. ואף שלמעשה פסק לכתוב באופן אחר מ"מ לענין נ"ד דוב זאב שנקתב תחלה השם שנקרא בו בפ"י כל בער הנה נראה דאין לחוש ובפרט פשפכר נשאת: ח אמנם לענין מעשה עדין יש לחוש פיון שנקתב עליהם דמתקרי דוב זאב משמע קצת שנקרא בשני השמות יחד ממש.

אף שגם ע"ז יש להשיב דהא אדרבה מנהגינו לכתוב דמתקרי על שם הטפל שאינו נקרא בו כ"כ והשם שנקרא בו תמיד מקדימין לכותבו בלא דמתקרי. א"כ ע"כ אין אנו מפרשים דמתקרי לומר שנקרא פן תמיד אלא דמתקרי פן לפעמים.

וא"כ פשנקתב דמתקרי דוב זאב יש לפרש פאילו הנה פתוב דוב זאב בלתי דמתקרי. עכ"ז בלא"ה וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה.

ומה גם שהג"פ והבית מאיר לא ס"ל פתשו' בית אפרים סי' פ"ה הנ"ל וגם הוא עצמו פתב פן רק להלכה ולא למעשה. לכן אילו הנה שאילה זו בשם המגרש עצמו הנה קשה הדבר וצע"ג.

אף בנ"ד יש עוד שני טעמים עצומים להקל מלבד כל הנ"ל הטעם הא' דהאב אינו נאמן כמו לא כל הימנו מן הראשון כו' פינון שהוחזקה גרושה כד"ת שהרי כ' בב"י סי' קכ"ט בד"ה לענין שם אביו. אבל ראיתי נוהגים לכתוב שם אביו על פיו עכ"ל.

וכן שם אבי האשה על פיה כמ"ש בתשו' מהרי"ו וכ"כ רמ"א בהג"ה בש"ע סי' ק"כ ס"ג וע"ש בחמ"ח ס"ק יו"ד ובב"ש ס"ק י"ד ושם אביו פותבים ע"פ עצמו אפילו לא הוחזק שלשים יום. וענין בג"פ סי' ק"י"ח דבתשו' מהרי"ו סי' ק"צ דקדק מדברי התוס' פ"ק הזורק (ד"פ ע"א) ד"ה ושם עירו ותדע כי כמה פעמים פותבים מקום הלידה ע"פ הבעל או האשה ואם שינה פסול לא הנה נכון לכותבו אלא ע"פ עדים כו' עכ"ל התוס' משמע מהכא דאין לכתוב שם אביו ע"פ עצמו וכן אבי האשה על פיה.

והנה מה דסיים מהרי"ו שם ורפ"א בידיה דכי דייקת לשון התוספות משמע דאי עביד לגלויי לק"מ הא דכותבין ע"פ עצמן. אין דבריו מוכרחים כי פלפי מ"ש התוספות תחלה להצריך עדים ממש על שם אביו ע"ז פתב וק"ל דמי לאשתמודעיהו כו' אבל ע"פ עצמו ממש אפילו דמי לאשתמודעיהו אינו נאמן ועי' במכמ"א שע"ד סי' ל"ד וסי' ל"א.

וענין מזה בשו"ת עה"ג ס"י נ"ה שהביא ד' מהרי"ו הנ"ל וחקק עליו מטעם הנ"ל דגבי ואשתמודעיהו דוקא ע"פ קרוב ולא ע"פ עצמו. אלא שהוכיח מזה דבאמת אם שינה שם אביו כשר וכתב הש"י חמיו בתשו' צ"צ סי' פ"ג ועל ראיתו הנ"ל יש להשיב ממש עירו דכותבין ע"פ עצמו להרשב"א אף דאם שינה פסול ותצא מזה ומזה אבל עכ"פ מ"מ נהגו לכתוב ע"פ עצמן וכ"כ הפר"ח סי' ק"כ וענין בב"י ס"י קכ"ח בד"ה פתב הר"ן בפ' גט פשוט שפחלקו הראב"ד והרשב"א אם מאמינין אותו על שם עירו או צריך להביא ראיה.

וכיון שכתב שם אביה על פיה ומסתמא אמרה כמו שאומרת עכשיו שאמרה להמסדר הגט קודם כתיבת הגט ששמעה מאביו כמה פעמים שיש לו עוד שם וואלף. וא"א לברר הענין על בוריו עכ"ל מע"ל במקתבו.

ור"ל שאינו ידוע אינה שם קודם. וא"כ מדינא הנה צריך להקדים שם דוב פנ"ל סע"י ג' בשם הבית מאיר.

שקשאי אפשר לעמוד על העיקר איך היו סדר השמות יש להקדים השם שקורין לו בו דהיינו שם דוב יקדים לשם זאב. ואולי מ"ש רו"מ וא"א לברר הענין על בוריו.

אינו מדברי האשה כ"א דברי רו"מ. עכ"פ נדאי אמת כמ"ש המסדר שמשמעה אמרה לו האשה פן קודם כתיבת הגט עכ"ל רו"מ והיינו שאמ"ל האשה לכתוב דוב זאב.

ולכל הפחות הנה הענין שא"א לעמוד על סדר השמות וא"כ מאחר שהוחזקה גרושה כד"ת. וכ"ש שקבר נשאת.

איך ע"פ דברי מסל"ת של אביה שאמר שמעריסה קראו אותו וואלף בער וכן היו קוראים אותו לפעמים בעודו דר במחוז ווילנא שכניו וב"ב היוצעים מזה השם רק עיקר שמו מעולם שם דוב לבד עכ"ל.

איך עפ"ז יעשו פקפוק ונחששא לאשה היושבת תחת בעלה בהיתר. הלא אפילו עד א' פשר אינו פלום כ"ש אביה שפסול לעדות לה.

ומשנה שלימה שנינו פ"ג דקדושין דף ס"ד ע"א) קדשתיה וגרשתיה פשהיא קטנה ונהרי היא גדולה אינו נאמן. והובא בש"ע ס"י ל"ז סכ"ו וכו' בחמ"ח ס"ק מ"ד נראה דמכ"ש אם אמר קדשתיה בלבד פשהיתה קטנה דאינו נאמן לאנסרה וכו' בכנה"ג בהגהת הטור שם ס"י ל"ז בשם שו"ת משפטי שמואל סי' קכ"ד.

וכ"ש הכא שפבר נשאת בהיתר ויושבת תחת בעלה. ונהרי אפילו קלא דבתר נישואין לא חיישינן ליה.

פב"ת דגיטין (דפ"ח סע"ב). ובש"ע ס"י מ"ו ס"ח.

וקלא עדיף מעד אחד וע"ש בחמ"ח ס"ק י"ז וב"ש ס"ק כ"ב דאפילו היא מודה להקול אינה נאמנת משורש הדין לאסור עצמה על בעלה. כ"ש הכא דגם עכשיו היא אינה אומרת שנק' האב זאב דוב.

ואם משום שאמרה פן בשם אביה ואיתא בש"ע אה"ע סי' י"ז ס"ח אבל אם פא העד שאמרה בשמו כו' ובחמ"ח שם ס"ק י"ז פ"א אפילו פא אחר שהתירוה לינשא כו'. הנה באמת שרש דין זה במחלוקת שנויה דבירושלמי לא משמע פן כמבואר בהר"ן פ"ק המדיר וכן הריא"ז בש"ג חולק ע"ז.

אף אין לחלוק על פסק הש"ע. מ"מ י"ל היינו רק אחר שהתירוה לינשא אבל בנשאת ממש שוב אין הראשון נאמן.

דאינו בדין שאשה היושבת תחת בעלה בהיתר גמור תצא ע"פ עד אחד. וכן מצאתי בכנה"ג סי' י"ז בהגהת הטור סי' תנ"ז שהביא הרבה פוסקים דחולקים על הרמב"ן שממנו מקור ד' הש"ע סי' י"ז סעיף ח' ה"ל ונהחולקים הם ריא"ז בש"ג פ"ק האשה שלום ומקרי"ל בתשו' סי' ע"ד ושכ"כ מקרי"י מינץ בתשו' סימן י"ד בשם האגודה וראב"ה ושכ"ד הב"י בתשו'.

ואע"פ שהעלה שמ"מ ראוי להחמיר בערונה התמורה מ"מ סיים וז"ל ומ"מ הדבר פשוט אצלי דלכ"ע אם נשאת נאח"פ פא העד והכחישה דלא תצא עכ"ל. גם עיין בק"ע סעיף ש"ה והנה היא נק' עד פשר שהרי נהגו לכתוב שם אביה על פיה ואביה נק' עד פסול להעיד לה.

גם י"ל דוקא בעד מפי עד שייך לומר שפא העד הראשון שיקר בשביל איזו הנאה אבל הכא אין לה שום נפקותא אם נק' אביה זאב דוב או דוב זאב. ומה לה לשקר.

א"ו קושטא קאמרה. ועוד מכיון שאמרה פן בשעה שנוגע למעשה רב שעושים מעשה רב ע"פ דבורה ונוגע לה מסתמא דקדקה היטב.

ועדיף טובא מדבור האב שאמר במסל"ת וכדאיתא בגמ' בגיטין ס"פ התקבל (דס"ז סע"א) מעשה לא עבדי דבורא אמרי. וכ' התוספות שם סד"ה דבורא דהיכא שע"י הדבור נגמר הדבר חשיב מעשה וכ"כ רש"י יעידו שקר חשוב מעשה.

א"כ מה שהעידה שכן שם אביה חשוב מעשה ועדיף ממסל"ת של האב: קיצור פיון שנקתב על פיה שם אביה והחזקה גרושה וכ"ש שפבר נשאת שוב אין אביה נאמן לומר ששינו שמו שממילתו.

דאפילו בעמפ"ע והראשון מכחישו כשפבר נשאת לכ"ע לא תצא כמ"ש בכנה"ג: ט ועוד נראה לדמותו להא דתנן פרק הזורק (דף פ') כתב סופר גט לאיש ושובר לאשה כו' אם לאלתר יצא אין זה גט ואם לאחר זמן יצא ה"ז גט לא כל הימנו מן הראשון לאבד זכותו של שני.

וכמו שפסק בטוש"ע סי' קנ"א שאם לא ערער הבעל עד אחר שנשאת אינו נאמן. והרי התם יש ראיה גדולה שדבריו אמת ממה שהגט יוצא מתחת ידו והשובר מיד האשה ואעפ"כ אינו נאמנים.

ותמיהני מה שבטוש"ע לא נזכר מה שהשובר יוצא מתח"י האשה. והרי הרי"ף והרא"ש כ' פן.

וגם רבינו ירוחם נכ"ד ח"ב העתיק פן כמ"ש במשנה. וראיתי שבהרמב"ם פ"י מה"ג דין י"א מבואר כמ"ש הטוש"ע.

וגם עליו יש לתמוה פן. דמנ"ל לשנות מלשון המשנה.

וביש"ש פרק הזורק סי' י"ד העתיק ג"כ ושובר מיד האשה. הרי עכ"פ שהחזקה גרושה פדת ונשאת אף שלאחר זמן יצא איזו ערער אף שיש לו רגלים לדבר אינו פלום כל שאין בו עדות ממש.

ואף שהתם היה קצת ריעותא דהא איבעי לה לאקרוי לגיטא פדאיתא ביבמות (דף צ"א ע"ב) ועיין מזה בתוספות פרק שני דגיטין (דף י"ט ע"ב). אפ"ה פיון בדיעבד פשר לא מחזקינו ריעותא משום זה.

והארבתי מדין משנה זו במקום אחר במעשה שאירע שהמסדר עצמו קרא ערער אחר שנשאת שהיה שינוי שם בהגט. וא"כ כמ"כ בנד"ז שנתגרשה פדת ולפי מה שאביה מוחזק שמו במדינתכם מקום הכתיבה והנתינה אין שום שינוי שם בגט.

אלא שאומר שלפי סדר השמות שניתנו לו במילתו יש פאן הפך סדר השמות ע"ז י"ל לא כל הימנו לאבד זכותו של שני. וכ"ש שרו"מ שאל ממנו רק במסל"ת ואילו היה חוקרו היטב אפשר שגם אצלו לא היה ברור שקראוהו במילתו וואלף בער דאפשר קראוהו בער וואלף שהרי כ"ע קרו ליה רק בער.

א"כ יש לתלות יותר שזהו שמו העיקרי שניתן לו במילתו. עכ"פ פיון שנתגרשה כד"ת וכתבו נשמות אביה על פיה ואנו רואים שפשמ שנקרא בפי כל אמרה האמת כמ"כ י"ל שהפל אמת פדין.

וכיון שנשאת פדין שוב אין ממש בדברי אביה שנאמרו במסל"ת ואינו ברורים. ועיין ב"ש סי' קנ"א סס"ק ב' דא"צ גט מהראשון ונ"ל ואף לפמ"ש בפסקי מהרא"י דאין חשש לעז מה שהראשון נותן גט אחר כמ"ש בסימן הקודם (בש"ע סי' ק"נ סס"ע"י א' בהג"ה) היינו בספק גט או בפסול מחמת הדין אבל בכה"ג דהוא אינו נאמן לומר שלא גירש ואינו יכול לאבד זכותו של שני תו אינו נאמן ולא פלגינן דבורא עכ"ל: קיצור דעוד יש לדמותו לדין המשנה פרק הזורק כתב סופר גט לאיש כו' עד לא כל הימנו מן הראשון לאבד זכותו של שני.

כ"ש הקא שי"ל דאין אביה נאמן. וכ"ש שלא נחקר כלל שאפשר גם לדבריו אין זה ברור כלל: י הא חדא להקל.

הטעם הב' עפ"מ"ש התוס' גיטין פרק הזורק (דף פ' ע"א) בשם ר"י שאם שינה מקום הלידה פשר דייעבד פינון שא"צ לקותבו. וה"נ שם שעלה בו האב לתורה נ' דלא הנה צריף לקותבו כלל.

דהא יש הרבה אחרונים ס"ל דא"צ לכתוב פינוי האבות רק בשם המגרש ממש צריף לכתוב כל שמותיו אבל בשם אביו א"צ לפרש כל שמותיו ודי שיכתוב שם העצם ואף דרמ"א פתב סי' קכ"ט ס"י שנוהגין לכתוב ג"כ פינוי האבות.

מ"מ בנד"ז שנקרא בפי כל רק בשם הפינוי בער לבד ולא נקרא בשם הקודש דוב רק פשעולה לתורה. א"כ י"ל דהנה די מדינא לכתוב רק בער לבד וכמ"ש מזה לעיל סעיף ב'.

א"כ לפ"ז אפי' לכתחלה לא הנה צריף לכתוב מדינא רק חניכא זו וכינון שפן ה"ל שם הקודש דאביו כמו שם הלידה שא"צ לקותבו אפילו לכתחלה ולכן אם שינה בו י"ל דכשר כמו בשינה שם הלידה.

והנה הפנ"י בחי' בגיטין שם והתשו' פמ"א ח"א סי' כ"ב והמכמ"א שע"ד סי' ז"ך פנלם פי' דר"י לא הכשיר רק בשינה שם הלידה משום דא"צ לקותבו אפי' לכתחלה רק ממנהגא ולא מדינא משא"כ בדבר שצריף לקותבו לכתחלה מדינא מודה ר"י דאם שינה פסל.

וכבר נת' שבנד"ז ג"כ אפילו לכתחלה לא הנה צריף לקותבו כלל מדינא. לכן י"ל דכשר אם שינה פנ"ל ולכן אפילו נאמין לדברי האב ונחשון זה שהפך סדר השמות מזאב דוב לדוב זאב לשינוי גמור עכ"ז אינו פוסל כלל פינון שהשינוי בדבר שא"צ לקותבו.

ואף לפמ"ש הרא"ש דטעמא דמקום לידה פינון דמקום לידת האדם אינו ידוע וגם אינו נקרא ע"ש מקום לידתו ולכן ליכא חששא ועיין במכמ"א שע"ד סי' כ"ז שהצריף בהפרש שפין שיטת התוס' בהא דשינה מקום לידה ובין שיטת הרא"ש וז"ל דף ס"ב ע"ד באופן דהתוספות והרא"ש חולקים בעיקר דין זה דלדעת התוספות ז"ל כלל גדול הוא דכל דבר שאין צורך בכתיבתו אין השינוי פוסל בו אבל לדעת הרא"ש אין זה אלא בשינוי מקום הלידה וכינצא שאין בו חשש לעז אכל היכא דאיכא למיחש משום לעז ה"ל בשינה מקום הדירה שהוא פסול עכ"ל ועיין בב"י סי' קכ"ט (ד"ה וכו' שם עוד שחקם א') ושינה שם אביו לשינה מקום דירה דמי שהרי שם אביו ידוע לכל וכשיראו שינוי יאמרו לא זה הוא שגירש עכ"ל נראה שתופס ג"כ טעמו של הרא"ש עכ"ז היינו דוקא בשינה בשם אביו שהנה נקרא בו בפי כל אבל בנד"ז דשם שהנה אביו ידוע ונק' בו בפי כל נכתב פהוגן רק השינוי הוא בשם שלא נקרא בו אביו כ"א כשעולה לתורה שנקתב דוב זאב וג"ז אינו שינוי שהרי נקרא דוב א"כ ליכא שום לעז ג"כ.

ודמי ממש למקום לידה דאפילו שינה פשר. אמנם מה שיש לחוש בזה הוא ע"פ מ"ש בתה"ד ס"י רכ"ח דל"ד מקום לידה לשם אבי העד כו' ע"ש.

ובפסקיו סי' קצ"ז וא"כ ה"נ י"ל בשם דוב זאב דאבי המתגרשת נהי דאם פתב בער לבד לא הנה צריף כלל לכתוב דוב זאב. נימא איפכא דאם הנה פותב דוב לא הנה צריף לכתוב בער.

וא"כ ה"ל שינה בדבר שצריף לקותבו ול"ד כלל למקום הלידה דלעולם א"צ לקותבו כלל וכמ"ש בתה"ד שם. ובאמת שחילוק זה הוא חילוק גדול ועצום.

אף עכ"ז מ"מ הרי מסיק התה"ד שם ס"י רכ"ח ונ"ל אפס נראה דנודאי אי הנה חתימת העדים דאורייתא כמו לרבי מאיר הנה ראוי לחלק כה"ג אבל אנו דקיי"ל כר"א דאין העדים חותמים כו' אין לחלק ולדקדק כולי האי עכ"ל.

וא"כ בנד"ז נמי הנה בשינה שם אביה לגמרי יש ב' דיעות אם פיסולו דאורייתא או רק דרבנן דהג"פ סי' קכ"ט ס"ק מ"ט ס"ל דהוי דרבנן ובשו"ת תודת שלמים סי' א' נחלק עליו וס"ל דבטל מדאורייתא.

אמנם מ"ש הת"ש דגם העיטור אין מוכרח דס"ל דשינה שם אביו אינו פוסל וגריס בהעיטור הלכה לא מיפסל. ור"ל אם לא כתבו.

יש גורסין הלכה לא מיפסל בשינוי. והנה בנד"ז שעיקר שם אביה נכתב בטוב היינו שם בער רק בשם דוב זאב יש שינוי לדבריו.

וגם השינוי בדוב זאב אינו רק הפך סדרן של שמות ולא שינוי ממש. וא"כ שם בער יעיד ע"ז שאין בהשינוי ממש.

לכן שינוי כזה נודאי אינו אלא מדרבנן לכולי עלמא. וא"כ בדרבנן הא מסיק התה"ד שיש לסמוך על סברתו דה"ל כשינה שם הלידה: קיצור שיש להקל ע"פ דעת ר"י גבי שם הלידה וכמש"ל סעיף ג' דכיון ששינה בדבר שא"צ לכותבו אף לכתחלה מדינא אין הגט נפסל בכך היכא דליכא לעז.

והגם ש"ל דשם דוב לא דמי לשם לידה מטעם המבואר בתה"ד ס"י רכ"ח. מ"מ בנד"ז ששם בער נכתב בטוב אזי נ' דלכ"ע הפוך סדר השמות שעולה לתורה אינו חשוב שינוי מדאורייתא כ"א מדרבנן ובדרבנן הרי סוף התה"ד דחשוב כמו שם לידה: יא הגם שלכאורה נראה שעדיין סברא הוא במחלוקת שנויה.

בדין הגט שהיה כתוב בו בת שלמה טרנטה והפינוי של אביה טרנטו בחולם פהובא ענין זה בג"פ סי' קכ"ח ס"ק גימל. שמהרי"ט ומהרח"ט שניהם לא הסכימו להכשירו משום שהפינוי טרנטו לא היה צריך לכותבו אף לכתחלה אף שעלה על דעתם סברא זו עכ"ז דחו אותה והמכתב מאלהו שער ד' סי' למ"ד חלק עליהם דיש להכשירו מה"ט ולבסוף ביטל דעתו מפני דעתם למעשה.

ואפ"ל טעם לדבריהם ע"פ החילוק שפתבתי בסעיף יו"ד בשם התה"ד מ"ש שיש לחלק בין שם הלידה ובין השינוי בשם האב של העד ומ"מ יש לצדד כמש"ש בסוף דכיון דנכתב שם שלמה כו' פנ"ל.

אף אף שיהיה הדין שם באמת אדרבה משם ראיה לנ"ד להקל גם לדעת מהרי"ט ומהרח"ט ששהחמירו שם דהנה ז"ל מהרח"ט המובא במכמ"א שם סי' למ"ד דס"ה ע"ב ואני בעניי אינו מספיק אצלי שום צד מאלו להתיר דאי משום דאינו צריך לכתוב בגט פינוי אבי האשה הא אשכחן מקום הלידה דהסקמת הפוסקים דא"צ לכתוב ואפ"ה בשינה יש פוסלין ואף לדעת המכשירין טעמא דדוקא בעיקר מקום הדירה הוא דאיכא חששא משום שהוא ידוע לכל וכל אדם נקרא על שם מקום דירתו וכשרואים שינוי אומרים לא הוא גירש אלא אחר הוא שגירש אבל מקום לידת האיש אינו ידוע וגם אינו נקרא על שם מקום לידתו וליכא חששא וא"כ ה"כא בכינוי זה דהוא ידוע שפינויו כף שלמה טרנטו וכל אדם נקרא בתוך בני אדם בכינויו כגון זה שמזכירין

אותו אין מִזְפִּירִין בְּשֵׁם שְׁלֵמָה לְבַד אֲלָא שְׁלֵמָה טְרַנְטוּ וּכְשֵׁרוּאִים שִׁינּוּי בְּכִינּוּיּוֹ יְבוֹאוּ לֹמַר אֵין זֶה שְׁגִירֵשׁ אֲלָא אַחַר שִׁינּוּיּוֹ פֶּה וְאַע"פּ שְׁלֵא הֵיזָה צֻנְרָה לְכַתּוּב כְּלָל בְּגִט מ"מ פְּשִׁינָה אֵיכָא לְמִיחַשׁ כְּמוֹ גַבֵּי מְקוּם הַלֵּידָה וּגְדוּלָה מִזֹּאת הֵיזָה נִרְאָה לִי דִישׁ לְפַקְפַק אַף לְעֵנִין אִם נִשְׂאֵת אַע"ג דְּכִינּוּי אָבִיָּה אֵין צְרִיף לְכַתּוּב מ"מ כָּל שִׁשְׁיָנָה יֵשׁ לְהַחְמִיר אַף אִם נִשְׂאֵת שְׁהָרִי גַבֵּי מְקוּם שֵׁם דִּירְתוּ יֵשׁ הֶרְבֵּה מִרְבּוֹנוֹתָא דַּס"ל דְּאֵין צְרִיף לְכַתּוּב וּמַהֲרִי"א בְּכַתְּבֵי פְתַב אָנוּ בְּכָל גְּבוּלֵינוּ אֵין אָנוּ נוֹהֲגִין לְכוֹתְבוּ כו' וְאַעפ"כּ כָּל שִׁשְׁיָנָה תַּצְא מִזָּה וּמִזָּה וְא"כּ גַבֵּי פִינּוּי הָאָב ג"כ אֵיכָא לְמִימַר הָכִי.

אָמְנָם מ"מ לְמַעֲשֵׂה יִרְאָה דְּכִינּוּן דְּלֵא אֲשַׁכְּחִין מְפֻרָשׁ הָא דְּאִם נִשְׂאֵת תַּצְא אֲלָא גַבֵּי שִׁינָה שְׁמוּ וְשִׁמָּה שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָה א"כּ אֵיכָא לְמִימַר דְּבִהְנֵהוּ דִּנְקָא אִם נִשְׂאֵת תַּצְא אֲבָל בְּשַׁאֲרֵי דְּבָרִים שֵׁא"צ לְכוֹתְבָם אִם שִׁינָה נִשְׂאֵר הַדִּין כְּמוֹ שִׁפְתַב הָרִיב"ש ז"ל שְׁכָל פְּסוּלֵי דְּרַבְּנָן אִם נִשְׂאֵת לֹא תַּצְא עַכ"ל וְא"כּ לַפ"ז בְּגִדוֹן דִּינָן אֵיכָא תְּרִי טַעְמֵי לְהַקְלֵל לְדַבְּרֵי ג"כ דְּבַנ"ד לֵיכָא לְעַז פִּינוּן שִׁאֵין נִקְרָא בְּפִי כָּל רַק בְּעַר וְשֵׁם זֶה נִכְתָּב בְּטוֹב.

וְלֹא דְּמִי לְכִנּוּי טְרַנְטוּ דְּכְשִׁקוּרִין אוֹתוֹ בְּפִי כָּל לֹא הֵיזָה נִקְרָא שְׁלֵמָה לְבַד כ"א שְׁלֵמָה טְרַנְטוּ ע"כ כְּפִינּוּי טְרַנְטוּ מְפֻרָסָם. מִשֵׁא"כּ הַשֵּׁם שְׁעוּלָה בּוֹ לְתוֹרָה שִׁאֵין קוּרָא בּוֹ רַק הַחֲזָן אֵינוּ יְדוּעַ כְּלָל אִם דוֹב לְבַד אוֹ דוֹב זָאב וְלֵיכָא לְעַז כְּלָל.

הַב' דְּהָא הִסְפִּים דַּעכ"פּ אִם נִשְׂאֵת לֹא תַּצְא אַף בְּגִדוֹן שְׁלֹו שִׁשְׁיָנָה לְעַז כ"ש הִכָּא דְּלֵיכָא לְעַז הָרִי מְבֻרָאָר דְּגַם לַפ"ד מִהֶרַח"ש בְּנַד"ז לֹא תַּצְא עַכ"פּ אַף אִם נִתְפָּס דְּהֵנָּה שִׁינּוּי. וְהַב' הַטַּעַם דְּמַהֲרִי"ט שְׁהַכְשִׁיר בְּגִט הֵהוּא וְטַעְמוֹ מְבֻרָאָר בְּג"פ סִי' קַכ"ח ס"ס"ק גִּימ"ל מִשׁוּם דְּזֵה הַשִּׁינּוּי בָּא מִחֲמַת הַלְשׁוֹן שֶׁל עָרַב שֶׁהֵם כָּל מְלָה שֶׁהִיא בְּחוּלָם כּוֹתְבִין ה"א בְּסוּפָה בְּמְקוּם נִי"ו כְּמוֹ שִׁיִּרְאָה מִתְּרַגּוּם רַבִּי סַעֲדִיָּה וּמִצִּינּוּ בְּמִקְרָא אֲנֹסְרִי לְגַפֵּן עִירָה וְכו' וְא"כּ יִקְרָאוּ טְרַנְטָה כְּאֵילוּ כְּתוּב טְרַנְטוּ וְהִבִּיא רְאִיָּה לְהַכְשִׁיר מ"מ שֶׁ הָרִיב"ש דִּיקְרָאוּ הַדְּרָה מְלַעִיל וְאִם הַדְּבָר מְסוּפֵק דְּאֵיכָא לְמִימַר הָכִי וְאֵיכָא לְמִימַר הָכִי לֹא חָשִׁיב שִׁינּוּי וְה"ל כְּאֵילוּ לֹא הִזְכִּירוּ כְּלָל זֶהוּ תַּנְרַף דְּבָרֵי מַהֲרִי"ט בְּקִיצוֹר.

וְטַעַם זֶה שִׁינּוּי ג"כ כָּאֵן כְּאֵשֶׁר מְבֻרָאָר לְמַעְלָה שִׁישׁ סְבָרָא לֹמַר דְּמַה שֶׁנִּכְתָּב דוֹב זָאב אֵינוּ שִׁינּוּי כְּלָל. וְהו"ל כְּאֵילוּ לֹא הִזְכִּירוּ כְּלָל וְא"כּ כְּשֶׁר לְדַבְּרֵי לְהַשִּׂיאָה גַם לְכַתְּחִלָּה מַה"ט כְּנ"ל.

וּגְדוּלָה מִזּוֹ מִשְׁמַע בְּתַשׁוּבַת הָר"ן שֶׁהִבִּיא הַב"י ס"ס"י קַכ"ח דְּדַקְדָּק מְדַבְּרֵי מְהֵרִיב"ל סוּף ח"ב סִי' ב' דְּבִסְפֵק אִם שִׁינָה שֵׁם הָאָב בְּגִט אִם נִשְׂאֵת לֹא תַּצְא. הִבִּיא דְּבָרֵי הַג"פ סַעֲרִי יו"ד ס"ק נו"ן וְס"ק מ"ט.

הֵן אָמַת שְׁנָה א"א לֹמַר אֲלָא לְדַבְּרֵי הָאוּמְרִים דְּשִׁינָה שֵׁם אָבִיו אֵינוּ רַק פְּסוּלָא דְּרַבְּנָן כְּמוֹ שֶׁזֶהוּ דַּעַת הַג"פ ס"ק מ"ט. אֲבָל לְדַבְּרֵי הָאוּמְרִים דְּהוּי פְּסוּלָא דְּאוּרִיִּיתָא כְּמוֹ שֶׁכ' בַּעַל שו"ת תּוֹדַת שְׁלָמִים סִי' א'.

א"א לְהַקְלֵל בְּסַפֵּק שִׁינָה שֵׁם הָאָב. אֲבָל בְּגִדוֹן שֶׁלְּפִנֵּינוּ דְּנִכְתָּב שֵׁם בְּעַר בְּטוֹב יֵשׁ וְיֵשׁ מְקוּם לְהַקְלֵל כְּתַשׁוּבַת הָר"ן בְּסַפֵּק שִׁינּוּי שֵׁם דוֹב זָאב.

כ"ש דְּהִכָּא עֲדִיף מְסַפֵּק שִׁינָה פִּינוּן שֶׁאֲפָשֶׁר לְקַרוֹתוֹ בְּלִי שִׁינּוּי. דַּא"כּ הו"ל רַק כְּאֵילוּ לֹא הִזְכִּירוּ כְּלָל.

ומה שקחש ר"מ משום פתיבת שם הנשתקע בשם אביו היינו שם זאב זה אין לחוש כאשר האריה בזה בשו"ת שבסוף ספר סדר אליהו על עיגונא דאתתא בסי' י"ד דכשפתב בשם אביו שם הנשתקע עם שם הקבוע הגט פשר והאריה בזה דאין לפסול בכתובת שם הנשתקע אלא בשם עצמו של המתגרש והמתגרשת אבל בשם אביהם לא כו' וכיון דהקא נזכר שם הקבוע בתחלה היינו שם בער ואח"כ נזכר ג"כ שם דוב אין לנו לחוש משום שם זאב אף אם הוא שם הנשתקע.

ועיין עוד בתשובת הגאון מו"ה עקיבא איגר ז"ל שם סי' קי"ז נדפס מה שהשיב לו הגאון המפורסם בעה"מ ספר בית מאיר על שו"ע אה"ע שנטה דעתו להקל כשנכתב על אבי המתגרשת בת פלוני הלוי והוא לא היה לוי כלל.

והדברים ק"ו בן בנו של ק"ו לנדון שלפנינו דהתם זהו שינוי גמור. משא"כ הקא שנכתבו כל שמותיו של אבי המתגרשת רק בשם השלישי משמותיו לא נכתב על הסדר זהו קיל טובא.

משום שיש כמה דיעות דאין זה חשוב שינוי. (ונוסף ע"ז שגם ע"ז שאין השם השלישי כסדרן אין עדות גמור כ"א רק מדיבור הקל של אבי המתגרשת).

ולכן נלע"ד פשוט שאע"פ שבתשובת נו"ב מהד"ת סי' ק"ט פסל בנכתב על אבי המתגרשת בת פ' הפהן והוא לא היה פהן. וע"ש מה שחילק בין הנדון שלו ובין הנדון של הפני יהושע שהביאו לו בשלשה חילוקים.

וכל החילוקים ליכא לצד החומרא בנדון שלפנינו ג"כ. וכמו בנדון של הפני יהושע.

אף בנדון שלפנינו מלבד הנה"ג חילוקים יש טעמים מספיקים להקל אף לדברי הנו"ב. כמובן מכל המבואר למעלה ואין לכפול הדברים.

העולה מכל זה שלפע"ד האשה הזאת רשאי לישוב עם בעלה בלי שום חשש וא"צ גט אחר כלל מבעלה הראשון.

ואין לומר שיתמירו שיתן לה בעלה הראשון גט ועכ"ז תשוב אח"כ עם בעלה זה השני וכמו שפסק בשו"ע ס"י ק"נ ססע"י א' בהג"ה. כי זה מוכרח לעשות כן בגט הפסול עכ"פ מדרבנן.

אבל בגט זה נ' דבדיעבד עכ"פ שפבר נשאת פשר הוא. ולא פדין גט פסול אף מדרבנן.

והריב"ש בתשובה סי' ר"ו פסק בענין חתם סופר ועד דאע"ג דקיי"ל דפסול מ"מ אם נשאת לא תצא וא"צ גט מהראשון כיון שהגאונים מכשירים לכתחלה. וכמ"כ י"ל בנדון זה.

ולכן נ"ל שאין להצריכה גט שני. ועדיף כן פי הנה במל"מ ר"פ יו"ד מה' גרושין משמע דלדעת תשוב' רש"י שבב"י סי' קכ"ט כל שאמה מצריכה גט שני מבעלה הראשון אמה אוסרה על בעלה השני יעו"ש.

וזהו נגד דעת השו"ע סי' ק"נ הנ"ל שדבריו הם מדברי הרמב"ם ואחריו נמשך מהרא"י בפסקיו וכפי הנראה דרש"י חולק ע"ז. ונהי דאין לנו להתמיר נגד השו"ע ומהרא"י בפסקיו זהו כשצריף עכ"פ ליתן לה גט שני.

וכמו בנדון דפסקי מהרא"י ע"ש. אבל בנד"ז שאין צורך לזה אין להתמיר עליה חנם כיון שהיא חומרא דאתאי לידי קולא לפי פרש"י ע"כ בכה"ג מוטב יותר לסמוך כפי הנראה משורת הדין שאין צריכה גט שני כלל.

פִּלְלָא דְמִילְתָא אַם יִסְכְּימוּ עַמֵי הַרְבָּנִים דְסָבִיבוּתֵיכֶם וְהַרְבַּה הַג' דַּק' וְלֹאֲטַפְּאֲלִיעַ אֲשֶׁר הָיָה שְׂאִילָה
זוֹ אֲצִלוּ פְּנִירָא מִמְּכַתְּבֵי ר'ו"מ. הַנְּנִי נִמְנָה עִמָּהֶם לְהַתִּירָה לְיֹשֵׁב עִם בְּעֵלָה בְּטַח: סִימָן רַא שְׁם
אַבִי הַמְּגַרְשׁ דְּוִן וְנִקְרָא בְּפִי פֶל דְּאַנְקָא.

אַם לְכַתּוּב הַכִּינּוּי וְאַם פְּתִיבוּ דְאַיְנִיקָא בִּיּו"ד גַּם אַחַר הָאֵל"ף: הִנֵּה מִמ"ש הַב"ש בִּש"א אוֹת ד' דְּוִן
וְא"צ לְכַתּוּב הַמְּכֻנָּה דַעֲנִיל וְהוּא מְדַבְּרֵי הַס"ש בְּשֵׁם מְהַרְשֵׁ"ל בִּיש"ש פֶּרֶק הַשּׁוֹלַח סִי' ל"א.
וְא"כ כ"ש שֵׁא"צ לְכַתּוּב הַמְּכֻנָּה דְאַנְקָא.

וּמַה שְׁהַעִירוּ מְדַבְּרֵי הַג"פ ס"ק ס"ז אָמְנָם אַם כ"ע קְרוּ לִיה חֲקִינוּ כו' פּוֹתְבִין בַּכּה"ג יִצְחָק
דְּמַתְקָרֵי חֲקִינוּ עַכ"ל הִנֵּה הָלֹא גַם הַב"ש בִּש"נ אוֹת ב' הִבִּיא סְבָרָא זוֹ וְאַח"פ הַכְרִיעַ וְנ"ל בְּשִׁמּוֹת
אֲשֶׁר אֵין הַנְּקֻדּוֹת שְׁוִין כו' אֲבָל שִׁמּוֹת אֲשֶׁר הַנְּקֻדּוֹת שְׁוִין כו' הַדְּסָה הַדְּסָן הַגֵּר הַגֵּרְכֶן כו' א"צ
לְכַתּוּב שְׁם שְׁנֵיהֶם אֲלָא פּוֹתְבֵי שְׁם הַעֲרִיסָה לְבַד עַכ"ל וּבְנֻדָּי דְּדְאַנְקָא לְגַבִּי דְּוִן לֹא גֵרַע מִהַדְּסָן
לְגַבִּי הַדְּסָה וְא"צ לְכַתּוּב רַק דְּוִן.

וּבַמְּכַמ"א שַׁע"ד ס"י כ"א מְצִאתִי דַס"ל לֹא כַמ"ש הַג"פ וְז"ל בְּעֵנִין אַבְגִּילִי אַם נּוֹדַע שְׁשֵׁם הַלִּידָה
שְׁלָה הֵיִתָּה אַבְגִּילִי אַף עַל פִּי שְׁלֹא נִקְרָאת פֶּן פִּלְלֵי אֵין כּוֹתְבִין אֲלָא אַבְגִּילִי עַכ"ל. וְעוֹד אַף לַהַג"פ
לְכַאוּרָה יֵשׁ לְצַדָּד בְּאִישׁ דַּע"ג דַּכ"ע קְרוּ לִיה דְּאַנְקָא הַרִי עוֹלָה לְתוֹרָה וְדַאי בְּשֵׁם דְּוִן וְכֵן חוֹתֵם
וְדַאי בְּאַגְרוֹת וּשְׁטֵרוֹת אַם פֶּן אַמְאִי לֹא יִחַשְׁבֵי זֶה כְּמוֹ דְּפוֹרְתָא קְרוּ לִיה דְּוִן דְּבַכְהֵאִי גֻנָּא ס"ל לֹו
ז"ל ג"כ דַּא"צ לְכַתּוּב רַק שְׁם הַעֲצָם וְלֹא שְׁם דְּנַעֲרוֹת כו' וְאֵין הַפְּנָאִי מְסַכִּים לְעֵינֵין בְּזָה כִּי פִּלְאוּ
הַכִּי בַנְד"ז שְׁהוּא בְּשֵׁם הָאֵב וְדַאי דִּי לְכַתְּחִלָּה לְכ"ע בְּעֲצָם הַשֵּׁם וְא"צ לְכַתּוּב שְׁם דְּנַעֲרוֹת.

וְאַם מְשׁוּם דִּישׁ לְדַנְקָא שְׁם קְדוֹשׁ אַחַר כַּמ"ש בַּב"ש שְׁם דְּוִן הַמְּכֻנָּה דְּנִקְיָא. וְכַתְּבֵי הַב"ש בַּסִּי
קַד"ט ס"ק ד"ז דַּבְּכַה"ג יֵשׁ לְכַתּוּב הַכִּינּוּי.

וְכ"כ בִּש"א אוֹת א' גַּבִּי אֵינִיזִיק. הִנֵּה הַט"ג שְׁם ס"ק כ"ח גְּמָגָם ע"ז וְגַם לַפְמ"ש הַב"ש בְּהַפְּלִים
סְעִיף ח' וְדוֹנְקָא אַם יֵשׁ בְּאוֹתוֹ מְקוּם כו' ע"ש וְאַצְלִינוּ לַפּה"נ אֵין דְּוִן נִקְרָא דְּנִקְיָא רַק הוּא כִּינּוּי
לְדוֹן א"כ לֹא הָיָה צָרִיף לְכַתּוּב הַכִּינּוּי גַם בַּט"ז ס"ק ד"ב גַּבִּי מַעֲשֶׂה בְּאַחַד שְׁשֵׁמוֹ אַבְלִי כו' מְשַׁמַּע
כּוּ.

וּמִמַּש"ש הַט"ז וְנִרְאָה דַעַכ"פ כו' מְבוֹרָר שְׁאֲפִילוּ בַכּה"ג שְׁיֵשׁ לְהַכִּינּוּי שְׁנֵי שִׁמּוֹת הַקְּדוֹשׁ אֵין זֶה
חֲשִׁישָׁא גְּמוּרָה כְּשִׁלְא כ' הַכִּינּוּי. דַּא"כ לֹא א"ש לְשׁוֹן דַעַכ"פ.

כ"ש בַּנְד"ז שְׁדַּאנְקָא מְפֻרְסָם שְׁהוּא כִּינּוּי רַק לְדוֹן וְלֹא לְדוֹד. וּבִיּוֹתֵר שְׁהוּא כִּינּוּי הָאֲבוֹת
דַּבְּלָא"ה דַּעַת מַהֲרִי"ק ש' ק"ו שְׁאֵין לְכַתּוּב כִּינּוּי הָאֲבוֹת.

וְהַמְּכַמ"א שַׁע"ד סִי' ד"ט הַעֲלָה שְׁיֵשׁ בְּזָה שְׁנֵי דִיעוֹת בְּרַאשׁוֹנִים. א"כ בַּכּה"ג פְּשִׁיטָא דְלֹא הָיָה
צָרִיף לְכּוֹתְבוֹ פִּלְל.

וְעַכְשָׁיו שְׁפַתְבוּ בִּיּו"ד בֵּין אֵל"ף לְנו"ן בְּאַמְרָם שְׁנַרְגָּשׁ הַבְּרַת יו"ד. וּלְפַע"ד אֵין נִרְגָּשׁ בְּזָה יו"ד.
וְכַמוֹ בְּאַנְקָא. וְכֵן בְּבִילָא אַחַר הַלְמַד אֵין כּוֹתְבִין יו"ד וְכַשְׁכְּתְבוּ יו"ד יֵשׁ חֲשִׁישׁ לְשִׁינּוּי הַהֲבָרָה
שְׁיִקְרָאוּ הָאֵל"ף בְּחִירִיק כְּאֲשֶׁר כְּתַב לִי הַהַמ"ץ מוֹהַר"ש נ"י וְהִבִּיא רְאָיָה מִהַט"ג גַּבִּי דְּנִיֵּאל
שְׁפַתְבוּ דְּנִיֵּאִיל ע"ש בִּש"א אוֹת ד' סִק"ו.

גַּם הִיּו"ד שְׁאַחַר הַקּוּף נ' שְׁהוּא שְׁפַת יְתֵר וְדִי הָיָה לְכַתּוּב דְּאַנְקָא. כְּמוֹ בִילְקָא.

מיהו דיעבד כְּשֶׁנֶכְתַּב בְּיַדְיָו דְּאִינְקִינָא הֵיזָה מְקוּם לֹאמַר דְּהֵגֵט כְּשֶׁר דָּאָף אִם יֵשׁ אִיזו חֲשִׁישׁ וְשִׁמְיָן שְׂיִנְיָו מ"מ כִּינּוּן שִׁי"ל ג"כ שְׂאִין זֶה שְׂיִנְיָו א"כ בְּשֵׁם הָאָב אֶפְשָׁר דְּאִינוּ נְפֻסְל בְּהֵכִי אָף שְׂבָשֵׁם הַמְגָרֵשׁ עֲצָמוּ יֵשׁ לְהַחְמִיר אָף דִּיעֲבַד וְעֵינּוּ בַּג"פ ס' קר"ח ס"ק גִּימ"ל.

אֲמַנָּם לְמַעֲשֵׂה שְׁהַמְגָרֵשׁ בְּעִיר וְאֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג מִמֶּנּוּ גֵט אַחַר יֵשׁ לְהַצְרִיף גֵּט אַחַר שְׂיִכְתוּב בּוּ דָן לְבַד. וּא"צ כָּלֵל לְכַתוּב הַכִּינּוּי דְּאִנְקִינָא: סִימָן רַב מְכַתְּבוּ בְּגִידוֹן הֵגֵט שְׂסִידְרוּ רומע"ל.

וְשֵׁם הַמְגָרֵשׁ מִמִּילְתוֹ דּוּב בְּעַר לִיפְמָן וְכֵן הוּא חֲתִימָתוֹ ג"כ רַק שְׁהָרוּב קוֹרְאִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם בְּעַר לְבַד וְהַמִּיעוּט בְּעַר לִיפְמָן וְעַלִּייתוֹ לְתוֹרָה ג"כ רֹב פְּעָמִים דּוּב לְבַד וְהַמִּיעוּט דּוּב לִיפְמָן וְלִכְיִנּוּי לִיפְמָן אִין לֹא שֵׁם קָדֵשׁ כִּי אָמַר שֵׁנֶק' פֶּן אַחַר אָבִי זְקִנּוּ וְלֹא הֵיזָה לֹא שֵׁם אַחַר וְכַתְּבָתֶּם בְּגֵט דּוּב הַמְכּוֹנָה בְּעַר וְהַמְכּוֹנָה לִיפְמָן וְנִיתָן הֵגֵט בְּמַחְנִיכָם וְיֵשׁ מִי שְׂרוּצָה לְפֻסְלוֹ אוֹתוֹ מִטַּעַם שְׂמָא מְקוֹר שֵׁם לִיפְמָן בְּלֹא שֵׁם קָדֵשׁ נִקְרָא פֶּן אַחַר אִשָּׁה וְהוּא שֵׁם הָעֲצָם.

וְצָרִיף לְכַתוּב דְּמַתְקָרִי אָף עַל שֵׁם הַלְעֵז עכ"ד. וּלְפַע"ד דְּבָרִיכָם טוֹבִים וְנְכוּחִים וְגַם לְכַתְּחִלָּה הֵיזָה צָרִיף לְכַתוּב הַמְכּוֹנָה וְלֹא דְמַתְקָרִי לְמִנְהִיגִנוּ אָף אִם יִהְיֶה הָאֲמַת שֵׁנֶק' פֶּן אַחַר אִשָּׁה וְהֵיזָה שֵׁם הָעֲצָם אֲצִלָּה מ"מ כִּינּוּן שְׂלֵאִישׁ זֶה נִיתָן לְכִינּוּי שְׂהָרִי שְׂמוּ הַקָּדֵשׁ הוּא דּוּב.

וּבְעַר לִיפְמָן שְׂנִיחָם הוּא כִּינּוּי. הֵגֵט שְׂלִיפְמָן אִינוּ מִן הַכִּינּוּיִם שְׂל שֵׁם דּוּב אִין בְּכָף כְּלוּם.

דַּעכ"פ כִּינּוּי הוּא אֲצִל אָדָם זֶה. וְלֹא קָפְדִּינוּ שְׂיִהְיֶה הַכִּינּוּי שְׂיִיף לְהַשֵּׁם רַק שְׂלֵא יִהִי הַכִּינּוּי נִיתָן לְשֵׁם הָעֲצָם מִמֶּשׁ לְאָדָם זֶה.

שְׂאִז הִי צָרִיף לְכַתוּב עָלֵיו דְּמַתְקָרִי אָף אִם נִשְׁתַּנָּה שֵׁם אִח אִח"פ לְשֵׁם הַקָּדֵשׁ. וּבִנ"ד לֹא נִיתָן לְשֵׁם הָעֲצָם לְאָדָם זֶה מֵאַחַר שְׂנִיתָן לֹא שֵׁם קָדֵשׁ שְׂבּוּ יִהִי עוֹלָה לְתוֹרָה.

וְכֵן בְּאֲמַת עוֹלָה לְתוֹרָה בּוּ לְבַדוֹ בְּרֹב הַפְּעָמִים. וְכֵן מְבֹאָר לְהַדְיָא בַּס' גֵּט פְּשׁוּט ס"ק פ"ב וְז"ל הָעוֹלָה מִד' הַרְח"ש דְּהִיכָא דִּנְק' מִשְׁעַת לִידָה בְּשְׁנֵי שְׁמוֹת שֵׁם עֲבָרִי וְשֵׁם לְעֵז וְכו' וְרַבָּא קָרוּ לִי בְּשֵׁם עֲבָרִי וּפּוֹרְתָא בְּשֵׁם לְעֵז כּוֹתְבִין שֵׁם הָעֲבָרִי הַמְכּוֹנָה פְּלוּנִי שֵׁם לְעֵז.

אָף דְּשֵׁם הַזֶּה שְׂל לְעֵז בְּשִׂאָר בְּנֵי אָדָם הוּא שֵׁם הָעֲצָם. לְגַבִּי זֶה דִּישׁ לֹא שֵׁם עֲבָרִי מִיּוֹם הַלִּידָה חָשׁוּב שֵׁם הַלְעֵז שֵׁם כִּינּוּי וְאֲמַנָּם מִי שְׂנִקְרָא בְּשְׁעַת לִידָה בְּשֵׁם לְעֵז לְחוּד וְאִח"פ נִשְׁתַּנָּה שְׂמוּ לְשֵׁם הָעֲבָרִי מִחֲמַת חוֹלִי כּוֹתְבִין שֵׁם הָעֲבָרִי דְּמַתְקָרִי פְּלוּנִי לְעֵז כִּינּוּן דְּשֵׁם זֶה שְׂל לְעֵז הִי שֵׁם הָעֲצָם שְׂלוֹ מִשְׁעַת לִידָתוֹ עכ"ל.

וְעַם הַיּוֹת כִּי נִרְאָה דַּעַת הַג"פ עֲצָמוּ ס"ק ע"ו דְּאִינוּ מְסַפִּים לָזֶה הֵינּוּ דְּנִקָּא בְּשֵׁם לְעֵז שְׂהוּא שֵׁם הָעֲצָם בְּשִׂאָרִי אֲנָשִׁים. אֲבָל לִיפְמָן שְׂהוּא כִּינּוּי מוֹדָה הוּא ג"כ לָזֶה כַּש"כ שְׂבַתְּשׁוּבַת ב"א ס' פ"ג כְּתַב שְׂהַמְנִיג אֲצִלְיָנוּ כַּמ"ש מִהַרְח"ש גַּם מִד' הַב"ח וּמַחְלָקוֹתוֹ בְּתִשׁוּ' גְּאוּנִי בְּתִרְאִי ס' ג' בְּמִי שֵׁנֶק' יִצְחָק אִיזִיק לְוִיבָא וְלוּבָא הֵינּוּ כְּמוֹ לִיפְמָן מְבֹאָר לְהַדְיָא כַּמ"ש דְּכְשִׁנִּיתָן לֹא שְׂנִי שְׁמוֹת אִלוּ בְּמִילְתוֹ צָרִיף לְכַתוּב לַכ"ע הַמְכּוֹנָה אִיזִיק לְוִיבָא וְהַמְג"ש כְּתַב לְפֻסְלוֹ הֵגֵט שְׂנִקְרָא הַמְכּוֹנָה אִיזִיק דְּמַתְקָרִי לְוִיבָא יַעו"ש בְּאַרְיִכוֹת.

וּמִד' הַט"ג בְּלִיקוּטִיו ס' כ"ג אִין סְתִירָה לְדְבָרֵינוּ דַּשֵּׁא"ה שְׂנִיתָן הַלְעֵז לְשֵׁם עֲצָם מִמֶּשׁ לְאִשָּׁה זֹו הַמְתַּגְרֶשֶׁת יַעו"ש. (וּמ"מ רְאֵיתוּ מִהַנּו"ב אִינָה רֵאִי כָּלֵל דְּשֵׁם הִי לָהּ מְעַרְסָה רַק שֵׁם הַלְעֵז לְחוּד כַּמ"ש בְּלִיקוּטִיו בְּעֵנִינִי שֵׁם אִח"ס"ח.

וא"כד' הנו"ב הם ממש כמ"ש בנשם מוהרי"ט. משא"כ דינו של הטי"ג ל"ד לזה דהרי בהי' לה שם הקדש ג"כ משמע מהרח"ש להיפוך פנ"ל.

אף יש לחלק דבעונבדא דהטי"ג ניתן שם הלעז אדעתא שיהיה מחובר תמיד לשם הקדש. וצ"ע בג"פ ס"ק ע"ו גבי אסתר דמתקריא ושאליא) ומשום דלפרקים עולה לתורה דוב ליפמן לא מתחשב עי"ז לשם העצם שהרי ברוב הפעמים עולה דוב לבד כש"כ דאנו קפדינו שינתנו ג"כ אדעתא דהכי שיהי' שם העצם ולא סגי במה שקורין בו לתורה דלפעמים יקרא הקורא בשם לעז ג"כ.

גם מ"ש מעל' שאף אם היה צריך לכתוב דמתקרי וכתב המכונה לא ידענו טעם לפסול. יפה פתבתם שכ"ד הג"פ ס"ק כ"ד רק שהביא סברת הב"ח שמתמיר בזה.

ומ"מ בנ"ד אין צריך לזה דגם לכתחלה היה צריך לכתוב המכונה פנ"ל. אף מה שאני חושש בזה הוא דלדעת הגאון ר"ז מרגליות בספרו טי"ג הי' צריך לכתוב דוב המכונה בער ליפמן והמכונה בער.

ולא לכתוב והמכונה ליפמן כיון שאין קורין לו ליפמן לבד רק בער ליפמן ואפי' דיעבד פסול לדעתו. אף לא משמע פדבריו בסדר גיטין שלנו סי' י"ט.

והוא נדחק לפרשם. אבל הפשט הפשוט נראה שלא פדעתו.

וכן נראה שפי' כאזמו"ר הגאון ז"ל ל' בתשו' שלו בש"ע המתחלת אודות האשה הנק' בפי' כל שרה לאה כו' בדברי הסדר גיטין וכן הגאון בעל המחבר ספר תורת גיטין פסק לא פהגאון ר' זלמן הג"ל.

אלא דכשאחד מן השני שמות מתחלק וקובע שם לעצמו מחלקין השני ג"כ לעצמו אעפ"י שהיא אינו קובע שם לעצמו בלא השני וכנ"ד דשם בער מתחלק להיות קוראין אותו בו לבד לכן כותבין ג"כ דמתקרי ליפמן לבד.

אף דאין קורא בו לבדו רק בצירוף שם בער אעפ"כ לכ"ע אם היו כותבים כמ"ש הגאון ר"ז הג"ל היה עדיף טפי. ולכן [אף] אם הפשט בס"ג הוא דלא פנותי' ראוי לנהוג כמ"ש הוא.

וכן ראיתי באיזה ענינים נוגמא לזה מדודי הרה"ג מוהרי"ל זצ"ל שצוה לכתוב פן לבאר השמות כפי שנקראים. ואי לזאת לפע"ד אם אפשר למיחד לכתוב דוב המכונה בער ליפמן והמכונה בער יכתבו פן לחוש לדעת הטי"ג שפוסל בלא נכתב פן (אבל א"צ לכתוב עוד ג"כ דמתקרי דוב ליפמן על שעולה לתורה לפרקים פן דזהו מיעוטא דמיעוטא וע' תשו' פמ"א ח"א סי') ואם הוא שעת הדחק מאד אין בידי להחמיר נגד הסדר גיטין שלנו וכאזמו"ר הגאון ז"ל הביאו בתשו' ולא כתב שחולק ע"ז.

ד' או"נ דו"ש מנחם מענדל: סימן רג ע"ד המגרש שנק' משה בער. ועיקר שמו משה דוב.

וחותם פן רק שעכשיו גם לס"ת נק' לפעמים משה בער. ונכתב בגט משה דוב המכונה בער.

הנה לדעת הב"ש סי' קכ"ט סי"ד ס"ק כ"ד מבואר לכתחלה לכתוב פן משה יהודה המכונה ליב ויפרש המכונה ליב קאי על השם יהודה. והאיש נק' משה ליב.

ואף שאין הפי' ברור דהרי י"ל שמה המכונה קאי על האדם שהוא מכונה רק ליב. עכ"ז לא תששו לזה ואפ"ל טעמם משום דשם ליב הוא פינוי ליהודה או לאריה ע"כ פשטתב המכונה ליב מסתברא דקאי על שם יהודה.

ובתשו' נו"ב מהד"ת חאה"ע סי' קי"ט חלק ע"ז דהמכונה קאי על האדם וא"כ יפרשו שנקרא רק ליב לבד ובאמת נקרא משה ליב ע"כ ס"ל לכתוב משה יהודה דמתקרי משה ליב. וכ"ד הט"ג בלק"ש ס"ו.

ומ"מ דיעבד ס"ל דכשר כמ"ש הב"ש והת"ג סי' קכ"ט סי"ד ס"ק כ' פתב פיון שנהגו העולם כמ"ש הב"ש אין לשנות. ולענ"ד אף אם הפירוש דהמכונה קאי על האדם עדיין אין הפירוש מוכרח שנקרא ליב לבד אלא יש לפרש ג"כ שנקרא ליב עם משה היינו משה ליב דהא עכצ"ל פן גבי דמתקרי לפמ"ש אאזמ"ו הגאון ז"ל בתשו' המתחלת אודות האשה הנקראת בפי כל שרה לאה שדעת הסדר גיטין שלנו ס"י י"ט דאף אם נקרא בפי כל בשיני השמות יחד אם עולה לס"ת באחד מהם צריך לכתוב דמתקרי עכ"ל.

א"כ לפ"ז פי' דמתקרי עכצ"ל היינו שנקרא ג"כ בשם זה עם השם הראשון. א"כ גם בנד"ז יש לפרש המכונה בער היינו שנקרא פן עם משה.

גם בספר בית מאיר סי' קכ"ט סי"ד על מי שנקרא מיום מילתו יעקב ישראל וכן עולה לתורה וחזתם ובפי כל נקרא רק ישראל לבד. פסק דדיעבד אם פתב בגט יעקב דמתקרי ישראל פשר.

הרי מכשיר בכתיבת יעקב אף שלא נקרא פעת פלל בשם יעקב לבד בלא ישראל. והיינו ג"כ מפני שמפרש דעת הס"ג ס"י י"ט פנ"ל.

כמ"כ לדבריו ג"כ יש להכשיר בענין המכונה בער אף שלא נקרא בער לבד כ"א עם משה. והט"ג בפירושו לס"ג ס"י י"ט הביא דברי פירוש הבית מאיר ודחה פירושו וכל מעיין יראה אשר פירוש הבית מאיר בהס"ג אמת ויציב.

וע' בט"ג בלק"ש סעיף א' סק"א מ"ש בשם פרח שושן. א"נ אע"ג דאפשר לפרש הכי ואפשר לפרש הכי ס"ל דכשר דוגמת מ"ש החמ"ח ס"י קכ"ט גבי שם מילכה שבחירק הפם שעלה במוסכם לכתוב מלכה בלא יו"ד.

אף שהרי אפשר לקרותו מלכה בפתח. שכן נקראים רוב הנשים ששםם פן.

ועכצ"ל דכיון שהאותיות סובלים ג"כ שם מלכה בחירק אין לחוש פיון דע"ח ועידי מסירה יודעין שהמתגרשת שמה מלכה בחירק. וקצת ראיה לדבריו ממתנימן רפ"ג דגיטין הנה לו שתי נשים ושמותיהם שוות פתב לגרש בו את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה הא גדולה מצי מגרש ועיין בהר"ן דאף לר' מאיר מצי מגרש.

והרי אין מבורר מהגט שמגרש את הגדולה. אע"כ צ"ל פיון הגט סובל שמגרש את הגדולה וע"ח וע"מ יודעים פן פשר.

וה"נ פיון בהגט מתפרש שמה מלכה בחירק אף שיש לפרש מלכה בפתח. הרי האמת עד לעצמו שהמתגרשת מלכה בחירק וע"ח וע"מ יודעים פן.

וה"ה גבי משה דוב המכונה בער או משה יהודה המכונה ליב פיון דאפשר לפרש דהמגרש נק' משה בער כמו שהוא באמת הרי נכתב שמו פדין אף שיש לפרש ג"כ שנק' בער לבד אין חוששין לזה.

וכמו בשם ראסא בפתח אם פתב אלה אחר הריש פשר כמ"ש בט"ג בש"נ אות ריש סק"ג וגם דעת מהריב"ל בתשו' דגם בשביל פתח צ"ל אל"ף והוכיח פן מהש"ס בכתובות פרק מציאת האשה (דס"ט ע"ב גבי ינחם פתיב ע"ש בפרש"י).

רק שהאחרונים המציאו לכתוב על קמץ לבד א' ולא על פתח ואינו מוסכם. ועכ"פ אם פתבו ראסא באל"ף ודאי פשר הגט והרי יוכלו לטעות דשמה ראסא בקמץ שהוא שם אחר לגמרי והוא פינוי לרחל.

ועכצ"ל דמ"מ פיון שזו שמה ג"כ כמו שנקתב בהגט פשר א"כ כמ"כ י"ל גבי משה דוב המכונה בער דכיון שיש לפרש שנקרא משה בער הגט פשר. אף לכאורה יש להקשות ע"ז ממ"ש בשו"ע סי' קכ"ה סי"ז הנה בו משמעות שני ענינים כו' ה"ז פסול וע' ב"ש שם סק"ל ומקור הדין מהרמב"ם פ"ד ה"ט י"א.

ולכאורה כ"ש פאשר בשמו ושמה יש ב' משמעות ומהמשנה דרפ"ג דגיטין דהיו לו שתי נשים ושמותיהם שוות י"ל דאין ראיה דהתם השמות מפורשים היטב בלי שום פקפוק. רק שיש עוד לו אשה אחרת ששמה פשמה ע"ז מהני עידי מסירה.

משא"כ הלא שבפעם הספירת דברים של הגט אין השם מבורר כ"כ. אף עכ"פ מהחמ"ח ומהא דראסא משמע דכשר כה"ג ע"כ י"ל טעם לדברי הס"ג והב"ש: קיצור מ"ש הב"ש לכתוב משה יהודה המכונה ליב וס"ל המכונה קאי על שם יהודה.

והנ"ב נחלק עליו דהמכונה קאי על האדם ע"כ הורה לכתוב משה יהודה דמתקרי משה ליב. ואפ"ל כי אף אם המכונה קאי על האדם עדיין י"ל דנקרא משה ליב.

כמ"ש בס"ג ססי"י י"ט לענין דמתקרי וכיון שאפשר לפרש פן וע"ח וע"מ יודעים שזהו המגרש י"ל דכשר. וראיה מרפ"ג דגיטין אף שיש לדחות הראיה מ"מ פן דעת החמ"ח גבי מלקה בחירק דכותבין מלקה אף שיש לטעות ששמה מלקה בפתח. הג"ה.

וכ"ד הכנה"ג בסי' קכ"ט בהגהב"י ס"ק קצ"ו דלא פשו"ת מ"ב סי' קי"א וסיניסואין חשש אם הקורא יקרא בפתח תחת המם עכ"ל ולכאורה אין דבריו מובנים פלל מדוע אין חשש הלא מלקה בפתח שם אחר הוא כמו שרי שרה ע"כ צ"ל דכוננתו פיון שאפשר לקרות ג"כ מלקה בחירק תחת המם אף שאפשר ג"כ לקרות מלקה בפתח אין חשש: ב והנה בג"פ סס"ק ג' פתב ואפילו תימא פיון דמשמע הכי ומשמע הכי ה"ל פאילו לא נכתב כו' ולפ"ד הריב"ש סי' נ"ז משמע דעדיף מלא נכתב דהרי ס"ל שבכתב הדרה בתלמסאן פשר אע"פ שיש בו ב' משמעות עכ"ז הכשיר אף למ"ד דבלא פתב שם עירו הגט פסול.

והקושא מהרמב"ם פ"ד ה"ט י"א הנ"ל תירץ הריב"ש דזהו פשהבעל מערער כו'. וא"כ אף להנ"ב והט"ג אם נתפוס דהמכונה בער יש בו ב' משמעות.

אם המְכַוֵּנָה בער לבד או המְכַוֵּנָה בער אַבְל נק' מְשֶׁה בער. וְאִם אֵם נִתְפָּס לֹא פְהָרִיב"ש אֶלֶּא כהג"פ פִּינֵן דְּמִשְׁמַע הָכִי וּמִשְׁמַע הָכִי ה"ל פְּאִילֵו לֹא נִכְתַּב.

אַבְל אֵין פֶּאן שִׁינּוּי הַשֵּׁם אֶלֶּא פְּאִילֵו לֹא נִכְתַּב הַמְכַוֵּנָה בער וא"כ אֶפְתִּי פֶּשֶׁר הֶגֶט ע"י מְשֶׁה דוּב. דְּזֵהוּ עֵיקַר שְׁמוֹ מִמֵּילְתּוֹ וְגַם לִס"ת נוֹהֲגִין פֶּן לְקִרְוֹתוֹ בְּשֵׁמוֹת הַקְּדוֹשׁ.

וְדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים וְהַטּוֹש"ע מְכַלְלֵן פֶּשְׁבִּמְקוֹם הַכְּתוּב"נ יֵשׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת וְנִכְתַּב אֶחָד מֵהֶן וְהוּא שְׁמוֹ הַמְּבֻהָק הֶגֶט פֶּשֶׁר. וְכ"ש לְדַעַת הַב"ש דֵּה"ל פְּאִילֵו נִכְתַּב שְׁמוֹ מְשֶׁה בער ג"כ וְגַם בְּחֻמְתֵּימְתּוֹ מִסְתַּמָּא חוֹתָם פֶּךָ מְשֶׁה דוּב בער.

וְרַק מְשׁוּם בָּגַט פֶּתַב הַמְכַוֵּנָה ע"ז יֵשׁ לוֹמֵר הַפֶּל יוֹדְעִים שְׁבָגַט כּוֹתְבִים הַמְכַוֵּנָה: קִיצוּר לֵהג"פ פִּינֵן דְּיֵשׁ לוֹ ב' מִשְׁמַעוֹת ה"ל פְּאִילֵו לֹא נִכְתַּב וּלְהָרִיב"ש עֲדִיף מֵלֹא נִכְתַּב פֶּשְׁאִין הַבְּעַל מְעַרְעֵר.

וְלָכֵן אִם נֹאמֵר לֵהנ"ב וְהַט"ג הַמְכַוֵּנָה בער יֵשׁ לוֹ ב' מִשְׁמַעוֹת ג"כ פֶּשֶׁר הֶגֶט עַל יְדֵי שֵׁם מְשֶׁה דוּב לִפ"ד הַטּוֹש"ע. וְכ"ש לֵהב"ש דֵּה"ל פְּאִילֵו נִתְפָּרֵשׁ שְׁמוֹ מְשֶׁה בער ג"כ: ג אָף ע"ד שֵׁם הַמְתַּקְרָא שְׁבַעַת לִידְתָּהּ נִימְן לָהּ שֵׁם דְּרֵאזְנָא וְע"י חוֹלֵי הוֹסִיפוּ לָהּ שֵׁם שְׁאָסִיא.

וּבְבוּאָה לְעִיר בְּעֵלָה ק' הַלּוֹכָאוּ תִּיקַף אַחַר הַחֲתוּנָה הִיפָּךְ לָהּ הַבְּעַל שֵׁם דְּרֵאזְנָא עַל שֵׁם רִיזָא. וְכֵן נִקְרָאת שֵׁם בְּפִי פֶל שְׁאָסִיא רִיזָא.

וּמִשֵּׁם דְּרֵזְנָא לֹא נוֹדַע לָהֶם כָּלֵל. וְזֵה שְׁנָה שְׁיַצָּא מְעִיר הַלּוֹכָאוּ לְגוּר בְּחֹאֲרַקְעוּר גּוֹבַעֲרֵי גַם שֵׁם נִקְרָאת בְּפִי פֶל רַק בְּשֵׁם שְׁאָסִיא רִיזָא.

וּבְהֶגֶט נִכְתַּב אַנְתָּ אַנְתִּי שְׁאָסִיא דְּרֵזְנָא וְדִמְתַּקְרָא רִיזָא. וְע"ז עֲרַעֵר מֵעַל הַרְבֵּה דֵּהשֵׁם שְׁאָסִיא דְּרֵזְנָא זֵהוּ שֵׁם שְׁיֵשׁ לָהּ בְּמִקּוֹם אַחַר שְׁאִינוּ מ"כ וּמ"נ כָּלֵל וְאִיךָ כ' שֵׁם זֵה לְעֵיקַר וְהִבִּיא מִתְּשׁוּ' מֵהַרמ"ל ס' ל"ט הוּבָא ב"ש ב"ש"נ אוֹת מ"ם וְזוֹ הִיא דְּבָר הַקְּשָׁה שְׁבַשְׁאִילָהּ זוֹ: הַגָּה מִתְּחִלָּה יֵשׁ לְדוֹן בְּדִין הַמְּבֻאָר ב"ש"ע ס' קכ"ט ס' ג אִם פֶּתַב שֵׁם שְׁיֵשׁ לוֹ בְּמִקּוֹם אַחַר וְכַתְּבֵן וְכַל שׁוּם בְּשָׁבִיל שֵׁם מְקוֹם פְּתִיבָה וְנִתְיָנָה בְּטַל וּפִי הַב"ש בְּטַל מִשְׁמַע מְדֹאֲרֵייתָא דֵּה"ל כְּשִׁינָה מִשְׁמַע ע"ש ס"ק כ"ג.

וְהַדְּבָר צַע"ג דַּבְב"י הִבִּיא פֶּן בְּשֵׁם הַה"מ וְהַר"ן. וּבֵהה"מ פֶּתַב פְּסוּל דְּמִשְׁמַע מְדַרְבְּנֵן.

וְגַם מִשְׁמַע דֵּהפְּסוּל רַק שְׁלֹא תִנְשָׂא וְאִם נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא שְׁהָרִי לְעִיל מִינְיָה בְּפִירוּשׁ אֵינָה מְגוֹרְשֵׁת שְׁבַבְרֵייתָא פֶּתַב וְאֶפְשֶׁר שְׁאֶפְּלוּ נִשְׂאֵת תִּצָּא. א"כ הִכָּא שְׁדַקְדַּק לוֹמֵר ה"ז פְּסוּל וְלֹא פֶּתַב הַלְשׁוֹן אֵינָה מְגוֹרְשֵׁת.

מִשְׁמַע וְדֹאֵי דְקִיל מִינְיָה. וְא"כ פִּינֵן שְׁגַם שֵׁם נִסְתַּפַּק בְּעַנְיָן נִשְׂאֵת אִם תִּצָּא וְדֹאֵי דֵּהכָּא אִם נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא.

וְאֵע"ג דַּבְהַר"ן כ' אֵינָה מְגוֹרְשֵׁת הִינּוּ כַּמ"ש בְּדִינוּ דְרַבֵּן גְּמְלִיאֵל אֵינָה מְגוֹרְשֵׁת הִינּוּ אִם פֶּתַב שֵׁם שֶׁל מְקוֹם פְּתִיבָה בְּלֵבד אוֹ שֵׁם מ"נ לֵבד. דְּאָמְרוּ בְּבִרְיֵיתָא אֵינָה מְגוֹרְשֵׁת.

וְהַדְּבָר מְבֻאָר שֶׁהוּא רַק מִתְקַנֵּת רַבֵּן גְּמְלִיאֵל וּמְדֹאֲרֵייתָא הֶגֶט פֶּשֶׁר. וְא"כ גַּם בְּכַתְּבֵן שֵׁם שְׁיֵשׁ לוֹ בַּמִּקּוֹם אֵע"ם וְכַל שׁוּם דַּכ' הַר"ן אֵינָה מְגוֹרְשֵׁת הִינּוּ ג"כ לֹא מְדֹאֲרֵי' כ"א מְדַרְבְּנֵן פְּנ"ל.

אַלֶּא דַּמ"מ לִפ"ד הַר"ן דְּכַתְּבֵן אֵינָה מְגוֹרְשֵׁת אֶפְשֶׁר לוֹמֵר שְׁהוֹלֵד מְזוּר מְדַרְבְּנֵן כַּמ"ש הַב"ש סק"ח. אָף זֵהוּ לְפִירוּשׁ הַתּוֹסְפוֹת פֶּרַק הַזּוֹרֵק דְּשִׁינָה שְׁמוֹ וּשְׁמָה מִיְיָרִי כַּה"ג אַבְל לְהַרְמִיב"ם שֵׁם

דמפרש שינה שמו ושמה שבמשנה פרק הזורק בשינוי דאורייתא א"כ אין ראיה שפדין דתקנת ר"ג היינו אם לא כ' וכל שום יהיה הולד ממזר מדרבנן וי"ג דרכים בה.

והג"פ סי' קכ"ד ס"ד ס"ק י"ו העלה לדעת הרי"ף והרמב"ם דהוא גט פסול דלא תנשא ואם נשאת לא תצא. ע"ש בד"ה וראיתי בדברי הרמב"ם.

ואפשר קצת ראיה לזה דהא אם לא כתב שמו ושמה כלל משמע בש"ע סעיף י"א דהגט פסול והולד ממזר מדרבנן. ע"ש בב"ש.

א"כ לפ"ז בכתב שם מקום פתיכה או מקום נתינה. אין ראוי שיהא בו החומר כאילו לא כתב שמו ושמה כלל.

ומיהו להי"א שם דהגט בטל מדאורייתא אפי' י"ל בכתב שם מ"כ או מ"נ לבד הולד ממזר מדרבנן ולכן עכ"פ בדינו דהש"ע סעיף י"א דלא עבר על תקנת ר"ג ד' לומר דהגט פסול מדרבנן לענין שלא תנשא ואם נשאת לא תצא.

דלפע"ד זהו קיל מכתב שם דמ"כ ולא כתב וכל שום. דע"ז אמרו אינה מגורשת משא"כ בנד"ז. רק מתורת ה"ר"ן והה"מ למדנו והה"מ כתב הגט פסול וילמד דעת ה"ר"ן סתום מן המפורש. ועוד ראיה ממ"ש הרמב"ם והש"ע ס"ג שינה שמו אע"פ שכתב וכל שום אינו גט. היינו מדאורייתא. וזהו דוקא בשינה שמו ממש.

משא"כ ה"א שכתב שם שיש לו במקום אחר לא דמי כלל לשינה ממש מהכ"ת נאמר שאינו גט מדאורייתא. א"ו י"ל פסול מדרבנן ועוד כי ר' שמעון בתוספתא דגיטין פרק הזורק משמע דמכשיר אפילו כתב שם דיהודה בגליל או שם דגליל ביהודה והיינו אפילו בלא וכל שום.

וא"כ איך נאמר דלרבנן אפילו עם וכל שום הגט בטל. ולולי דברי המפרשים היה אפשר לומר מ"ש בתוספתא ואם אמר אני פלוני מיהודה עם השם שיש לי בגליל ונשוי אני אשה מגליל יש לפרש דמייירי דכשהכתינו"נ בגליל וכ' השם שיש לו ביהודה עם השם שיש לו בגליל ור"ל וכל שום הוי מגורשת.

דאל"כ אלא דמייירי כשם מקום הפתיכה ביהודה והנתינה בגליל ומכשיר בכותב שם דמ"כ עם וכ"ש על מ"נ כמו שהבינו המפרשים א"כ קשה מאי קאמר ר' שמעון אפי' כתב שם דיהודה בגליל. מייירי ג"כ שם מ"כ לבד.

וא"כ מאי אפילו אם לומר וכ"ש אם כתב מ"נ לבד הא התוספתא ס"ל מקום פתיכה עדיף. וצ"ל אפילו ר"ל אפילו לא כתב וכל שום.

מיהו מאחר שהמפרשים לא פירשו בן בטל פירוש זה לגמרי. אבל עכ"פ אין לומר בו רק גט פסול מדרבנן וזהו אם כתב רק וכל שום אבל אם כתב בפירוש השם שיש לו במקום כתיוב"נ אע"פ שהקדים השם שיש לו במק"א פגון שכתב אני שלמה דמתקרי חיים י"ל הגט כשר.

ובפרט לדברי האומרים דאם כתב שם הנשתקע אינו פוסל כשהוא שמו הראשון אם כתב ג"כ שם דעכשיו כמ"ש בספר שמות דק"ט ע"ב לפ"ד מהרי"ק שרש פ"ו. א"כ כ"ש בכתב שם שיש לו במק"א והוא שמו הראשון עם שם דעכשיו.

וכן מצאתי ביש"ש פֶּרֶק השולח סי' ט"ז מי שְׁהֵיָה לוֹ שֵׁם בְּיִלְדוּתוֹ וְנִשְׁתַּקַּע מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי אִם כּוֹתֵב אֶחָד כֹּפֵּ שֵׁם הַמְּוֹבָהק בְּלִשׁוֹן דְּמִתְקַרְיָא פֶּשֶׁר עַכ"ל בְּקִיָּצוֹר הַדִּין. וּבְהַבְיָאוֹר כ' וּמ"ש הַטּוֹר בְּשֵׁם הַרמ"ה וְאִם גִּירָשׁ בְּשֵׁם שְׁלֵא הַחֲזוּק פֶּלֶל אַע"ג דְּכָתֵב וְכָל שׁוּם וְחִנְיָא אֵינּוּ גִט.

נִרְאֶה דְּנִקְא שְׁלֵא הַחֲזוּק בָּהּ פֶּלֶל וְהוּא בָּא לְהַחֲזִיק לוֹ שֵׁם לְעֲצֻמוֹ. פְּהֵא גִוְוָנָא הוּא דְלֵא הָיִי גִט פֶּלֶל.

אָבֵל אִם הָיָה שֵׁם זֶה בְּיִלְדוּתוֹ אֲלֵא שְׁנַעְתַּק מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי בֵּין בְּחִתּוּמֵת שְׁטָר וּבֵין בְּקִרְיָתוֹ לִס"ת. לֵא הָיִי כְּשִׁנְיָה שְׁמוֹ וְנָהִי דְאֵין רְאוּי לְקוֹתְבוֹ וְאֶפְשָׁר דְּפָסוּל.

אָבֵל לְהִיּוֹת הַגִּט בְּטַל וְלוֹמַר שְׁאִינָה מְגוֹרְשָׁת פֶּלֶל לֵא נִהִירָא דְלֵא הָיִי שְׁיָנָה שְׁמוֹ מִמֶּשׁ דְּאֶמְרִינָן בְּהַזְרֵק שְׁאִינּוּ גִט. וְדִנְקָא בְּכַה"ג שְׁפּוֹלֵל שֵׁם הַמְּוֹבָהק.

אָבֵל אִם כָּתְבוּ בְּפִירוּשׁ אֶפְיָלוֹ אִם כָּתְבוּ אֶחָד כֹּפֵ בְּלִשׁוֹן דְּמִתְקַרְיָא פֶּשֶׁר בְּדִיעֵבַד. אָבֵל הֵיכָא דְלֵא הָיָה לִיָּה הָאִי שֵׁם בְּיִלְדוּתוֹ אֲלֵא שְׁהוּא בָּא לְהַחֲזִיק עֲצֻמוֹ בְּשֵׁם אֶחָד שְׁאִינּוּ מְוֹבָהק אֶפְיָלוֹ כּוֹתֵב שֵׁם הַמְּוֹבָהק אֶחָד כֹּפֵ בְּלִשׁוֹן דְּמִתְקַרְיָא הָיִי שְׁיָנָה שְׁמוֹ מִמֶּשׁ וְאֵינּוּ גִט עַכ"ל.

וּלְפַע"ד פֶּשֶׁט דְּזֶה הַשֵּׁם שְׁיֵשׁ לוֹ בְּמַק"א אֲלֵא גֶרַע מִשֵּׁם שֶׁל מְקוֹמוֹ שְׁנִשְׁתַּקַּע לְגַמְרֵי דְכִינּוּן שְׁנִשְׁתַּקַּע וְנִשְׁתַּקַּע מִמֶּנּוּ הַשֵּׁם לְגַמְרֵי מֵאִי נַפ"מ שְׁהֵיָה שֵׁם שֶׁל מְקוֹמוֹ. הָרִי עֲכָשְׁוֹ נִשְׁתַּקַּע.

וְאֵעִפ"כֵּי אֵין זֶה שְׁיָנָה שְׁמוֹ. כַּמ"כ אִם זֶה הַשֵּׁם הָיָה לָהּ בְּמַק"א מֵאַחַר שְׁיָנָה הַשֵּׁם נִתְּנָן לָהּ מְלִידְתָּהּ וְהָיָה קְבוּעָה בָּהּ עַד זְמַן שְׁנִשְׁתַּקַּע ג"כ כְּשִׁפְתָּבוֹ לֵא חֲשׁוּב שְׁיָנָה שְׁמָהּ.

וּמְבִנְיָאָר בִּיש"ש דְּאֶפְיָי אִם כָּתְבוּ רַק עִם וְכָל שׁוּם רַק אֶפְשָׁר דְּפָסוּל. וְלֵא בְּרִירָא לִיָּה דְּפָסוּל.

וְאִם כָּתֵב עִם דְּמִתְקַרְיָא עַל שֵׁם שְׁנִקְרָאוֹ בּוֹ עֵתָהּ מְכַשִּׁיר דִּיעֵבַד. וּלְפַע"ד גַּם הַש"ע סְעִיף י"ג לֵא מִיָּיִרִי כְּשִׁהוּא שְׁמוֹ הִרְאִשׁוֹן: דֵּ אִו שִׁי"ל דֵּה ש"ע לְטַעְמָיָה עַפְמ"ש בְּב"י דְאִם כָּתֵב שֵׁם הַנִּשְׁתַּקַּע נִרְאֶה מְדַבְרֵי הַקְּנִיָּדְרִיסִין דְּאִינָה מְגוֹרְשָׁת כְּמוֹ שְׁהֶאָרִיף בְּמַכְמ"א שַׁע"ד ס' י"ג וּמְסִיק שֵׁם סִד"ה הֵן אֲמַת דְּנ"ב ע"א דְאֶרֶף שְׁכָתֵב דְּמִתְקַרְיָא שֵׁם הַשְּׁנִי הַגִּט פָּסוּל וְאִינָה מְגוֹרְשָׁת.

וְדוּמָה לְדִין הַכָּתוּב בַּש"ע ס' קכ"ט ס"ג. וְלִכֵּן כַּמ"כ בְּדִין דְּסְעִיף י"ג דֵּה"ל כְּשֵׁם הַנִּשְׁתַּקַּע.

אָבֵל בַּס"ש בְּתִשְׁבּוּבָה שְׁבִסוּף סְפָרוֹ ס' י"ד הַעֲלָה לְהַקְל בְּדִיעֵבַד בְּכָתֵב שֵׁם הַנִּשְׁתַּקַּע דְּמִתְקַרְיָא שֵׁם הַשְּׁנִי. וּבְכָתְבֵי מֵהֵרָא"י ס' רי"א ג"כ ס"ל אֶרֶף לְכַתְחָלָה לְכַתְוֹב כֵּן עֲדִיף.

וְאֶרֶף שֶׁהַמְכַמ"א שֵׁם חֶלֶק עַל הַס"ש הִנֵּה בְּתִשְׁבּוּבָתוֹ בְּסוּף סְפָר סְדָר אֲלִיָּהוּ רַבָּא ס' י"ד דָּרַף ס"ד סִד"ה וְלִי לַע"ד הָיָה. הַסְּפִים לְדַעַת הַס"ש דְּבְמִקּוּם עֵיגוּן כָּל דֵּהוּ יֵשׁ לְהַקְל.

וְאֶרֶף שְׁלִמְעֵשָׂה שֵׁם צִיָּדָד עוֹד טְעֻנוֹת זֶהוּ מְפָנִי שְׁהֵיָה אֶפְשָׁר לְמִצּוֹא טְעֻנוֹת אֵלוֹ. וְעוֹד כִּי הַצַּד הַשְּׁנִי שְׁכָתֵב שֵׁם הֵיכָא דֵּהַשֵּׁם הַקְּבוּעַ עֲכָשְׁוֹ הָיִי עֲדוּת לְעֲצֻמוֹ שְׁיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר שְׁיָיָה בְּנ"ד ג"כ דֵּהַשֵּׁם דְּעֲכָשְׁוֹ שְׁאֶסְיָא רִיזָא קְרוּב מְאֹד לְשֵׁם שְׁאֶסְיָא דְרִזְנָא כַּמ"ש לְקַמְן: וְלִמְעֵשָׂה עַכ"פ לְדַעַת הַס"ש שְׁפָסֵק כֵּן לְמַעֲשָׂה לְהַכְשִׁיר בְּשֵׁם הַנִּשְׁתַּקַּע דְּמִתְקַרְיָא שֵׁם דְּעֲכָשְׁוֹ.

וְכ"ד הַתַּה"ד וּמֵהֵרָא"י. וְכ"ש שְׁכָן גַּם דַּעַת מְהִרְש"ל בִּיש"ש נִרְאֶה דֵּה"ה וְהוּא הַטַּעַם גַּם בְּדִין הַנִּזְכָּר בַּש"ע סְעִיף י"ג.

וְאֶרֶף שְׁבַג"פ ס' קכ"ט ס' ס"ח ס"ס"ק צ"ו הַעֲלָה לְהַחֲמִיר בְּאִם כ' שֵׁם הַנִּשְׁתַּקַּע לְגַמְרֵי מְקַרְיָא וּמִיָּדִיעָה אֶרֶף שְׁכָתֵב דְּמִתְקַרְיָא שֵׁם הַשְּׁנִי. רַק ס"ל דְאִם נִשְׁתַּקַּע לֵא תַצָּא.

הנה פִּינּוֹן שְׁלֵא רָאָה ד' הִישׁ"ש י"ל שְׁאִין הֶכְרַח לְהַחְמִיר פְּנוּתִיהָ פִּינּוֹן הַס"ש מְקוּל בְּזָה. וְהִנֵּה בְּכַתְבֵי מַהֲרִי"א ס"י רי"א מְבִנְיָאָר שְׁבִמְקוֹם הַכְּתוּב"נ הִיָּה שְׁמוֹ רַק יְקוּתִיאֵל הַמְּכַנְיָה קוֹפְמָאן וְכֵן נִכְתַּב בְּגִט רַק הוּא טוֹעֵן שְׁהִיָּה לּוֹ שְׁמוֹ מִחֲמַת חוֹלֵי הַיָּינוּ יוֹסֵף יְקוּתִיאֵל.

וְזֶה הַשֵּׁם יוֹסֵף נִתְּנָה לּוֹ בְּאַרְצָא אַחֲרֵת וּמִיּוֹם בּוֹאוֹ לְאַרְצָא הַזֹּאת אֵין מְנוּחָא רַק בְּשֵׁם יְקוּתִיאֵל וְכִינּוּיֵוֹ קוֹפְמָאן וְהַכְּשִׁיר הִגִּט מְבִנְיָאָר מְדַבְרֵי דְלְכַתְּחִלָּה הִיָּה צְרִיךְ לְכַתּוֹב גַּם יוֹסֵף אַע"פ שֶׁהוּא שְׁם שְׁיֵשׁ לּוֹ בַּמֶּקֶ"א וְכָאן אֵינוֹ יָדוּעַ כְּלָל וְכָלֵל.

וְאַפְשָׁר פִּי בַּמֶּקֶ"א ג"כ נִשְׁתַּמְקַע זֶה הַשֵּׁם אַפ"ה חָשׁוּב שְׁם שְׁלּוֹ וְזֶה וְדַאי פְּדַבְרֵי הִישׁ"ש וְעַדִּיף מִיָּנִיָּה. לְכֵן מַכ"ז נִרְאֶה בְּדִינוֹ דֵּה ש"ע ס"ג כַּמֶּש"ל דְּאֵם פְּתַב הַשֵּׁם שְׁיֵשׁ לּוֹ בַּמֶּקֶ"א פְּשָׁהוּא שְׁמוֹ הֶרְאִישׁוֹן.

דְּמַתְקַרְיָא הַשֵּׁם שְׁיֵשׁ לּוֹ כָּאן הִגִּט פְּשָׁר. וְאֵם פְּתַב רַק וְכָל שׁוּם הִגִּט פְּסוּל פְּדַבְרֵי הַהִמְגִי"ד וְאֵם נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא.

(ע' מַעֲנִין שְׁם הַנִּשְׁתַּמְקַע בַּב"י דְּקִי"ב ע"א בַּד"ה וְכ' עוֹד שְׁם. בְּסוּף ד"ה וּבַד"ה נִכְתַּב עוֹד בְּקוֹנְדְרִיסִים.

וּבַד"ה פְּתַב בְּתִשׁוּבַת מְהַר"י וְנִיילָא. גַּבִּי מִי שְׁנִקְרָא בְּעַת לִינְדָתוֹ חַיִּים.

וְגַבִּי מִי שְׁנִשְׁתַּמְקַע שְׁמוֹ. וּבַמַּהֲרִי"ק ש' פ"ו וּבַגְּמ' ספ"ב דְּשִׁבְתָּ וּבַכְּנֵה"ג ס"ק קמ"ו) וְכֵן מְצַאֲתִי בְּסִפְרֵי שְׁמוֹת דְּרַף קִי"א סע"א בְּשֵׁם מַהֲרַאנ"ח בְּאַשְׁהָ נִקְרָאֵת בְּשֵׁם הַיָּנְדֵל בְּעַרְסָה מְקוֹם לִינְדָתָהּ וְנִשְׁבִּית וְנִפְדִּית בְּעִיר אַחֲרֵת בְּקוֹשְׁטָא וְקִרְאוּהָ בְּשֵׁם קְאֵלוֹמִירָה וְנִשְׁתַּמְקַע שְׁם הַיָּנְדֵל וְכָאָה לְהַתְגַּרְשׁ לְפָנֵי מוֹרִינוֹ הֶרֶב רַאנ"ח וְנִכְתַּב בְּגִט קְאֵלוֹמִירָא דְּמַתְקַרְיָא הַיָּנְדֵל עַכ"ל וְכ' ע"ז הַס"ש וַיֵּשׁ לְדַחֲזוֹת דְּשְׁאֵנֵי הֵתָם דְּבַמְקוֹם לִינְדָתָהּ לֹא נִשְׁתַּמְקַע שְׁם הַיָּנְדֵל מִמֶּנָּה כּו' עַכ"ל הִרִי הַשֵּׁם שְׁיֵשׁ לּוֹ בְּמְקוֹם אַחַר עַדִּיף מִשֵּׁם הַנִּשְׁתַּמְקַע: אַחַר זֶה רִאֲתִי בְּתִשׁוֹ אַאזְמו"ר הַגָּאוֹן ז"ל ס' מ"ם מִשְׁמַע דַּס"ל דְּכַתַּב שְׁם הַנִּשְׁתַּמְקַע לְבַד בְּגִט הִגִּט פְּסוּל מְדַאֲוִרִיָּתָא.

אִף שֶׁהוּא שְׁמָה שְׁנִיתָן לָהּ מְעַרְסָה רַחֵל. פִּינּוֹן דְּנִשְׁתַּמְקַע לְגַמְרֵי וְקוֹרִין לָהּ רַאסְיָא.

וְהִנֵּה מְקוֹר הַדִּין בְּגַמְרָא ספ"ב דְּשִׁבְתָּ (דל"ו סע"א) גַּבִּי בְּכָל בּוֹרְסִיף לְמַאי נַפ"מ לְגִיטֵי נָשִׁים וְשֵׁם פְּרַש"י דֵּהִגִּט פְּסוּל. אֵין מְנוּחָא שְׁיָהֵל בְּטַל מְדַאֲוִרִיָּתָא.

הַגִּם שְׁזָה אֵינוֹ רִאֲיָה דְּבַמְשַׁנָּה רַפ"ג דְּגִיטִין נִזְכָּר פְּסוּל עַל גִּט הַבְּטַל מְדַאֲוִרִיָּתָא ע"ש. וְלָכֵן כ' אַאזְמו"ר ז"ל כָּאן ג"כ פְּסוּל מְדַאֲוִרִיָּתָא.

וּמ"מ מִמְשַׁמְעוֹת הַפּוֹסְקִים אֵין נִרְאֶה כֵּן שְׁיָהֵיָה זֶה שְׁיָנָה שְׁמָה מְשָׁ. כְּדַמְשַׁמְעַ מַהִיש"ש דְּלַעֲלֵל שַׁכ' בְּפִירוּשׁ גַּבִּי שְׁם הַנִּשְׁתַּמְקַע דְּלֹא הָיָה שְׁיָנָה שְׁמוֹ מְשָׁ דְּאִמְרִינוֹ בְּהַזְזוֹרָק שְׁאֵינוֹ גִּט.

גַּם מַמ"ש בְּכַתְבֵי מַהֲרַא"י בְּפִשְׁיטוֹת לְכַתּוֹב שְׁם הַנִּשְׁתַּמְקַע דְּמַתְקַרְיָא הַשֵּׁם דְּעַכְשָׁיו מִשְׁמַע דְּשֵׁם הַנִּשְׁתַּמְקַע אֵינוֹ שְׁיָנָה שְׁמוֹ מְשָׁ. מִיָּהוּ שְׁם מִיָּרִי שְׁכַתַּב וְכָל שׁוּם וְכֵן מִיָּרִי כָּל הַגְּדוּלִים שֶׁהִבְאֵתִי.

אַבְל בְּעוֹבְדָא דַּאזְמו"ר שְׁלֵא כ' וְכָל שׁוּם רַק רַחֵל לְבַד י"ל הִגִּט בְּטַל. וַאֲפ"ל פִּינּוֹן דַּמ"מ זֶה הִיָּה שְׁמוֹ הַנִּיתָן לּוֹ בְּמִילָתוֹ וְקִרְאוּהוּ בּוֹ פְּמָה שְׁנַיִם.

ע"כ עַכְשָׁיו שְׁבִשְׁעַת הִגִּט מְפָרְסָם שְׁשֵׁמוֹ כֵּן מִמִּילָתוֹ הוּא חוֹזֵר וְנִיַּעוֹר וַאֲצ"צ חִזְקָה שְׁלִשִׁים יוֹם דְּזָהוּ בְּשֵׁם חֲדָשׁ שְׁמַחֲזִיק לְעַצְמוֹ. אַבְל הִכָּא שְׁזָהוּ שְׁמוֹ מְפָרְ.

י"ל בקל חוזר ונגיעור לעננו דלא יהא פשינה שמו ממש. וכמו בשם שניתן לו מתמת חולי.
דמיד במשך ב' וג' ימים שנתפרסם שניתן לו שם זה פותבין שם זה בגט. כמ"כ ה"א שנה ה"ה
שמו הראשון כמה וכמה שנים ועכשיו חוזר ומעוררו.

י"ל לא גרע משם ה"ל שניתן לו מתמת חולי בב' וג' ימים. ועכ"פ י"ל שאין זה שינוי השם לגמרי
שיהיה גט בטל.

וכ"מ קצת בכנה"ג סי' קכ"ט בהגהב"י ס"ק קמ"ו. ועוד אף אם נאמר דכתב שם הנשקע לבד
הוי פסול דאורייתא עכ"ז הרי ה"ר"ן פתב דלהירוש'למי אפילו אפיקו שמהיה אם כ' וכל שום הגט
פשר.

ואף דש"ס דילן לא ס"ל פן וכמ"ש הרמב"ם וש"ע ס"ג דהגט בטל היינו בשינה שמו ממש אבל
בכתב שם הנשקע עם וכ"ש ה"ה אפ"ל אף לש"ס דילן הגט פשר. ואף אם נאמר דפסול.

אבל בטל מיהא לא הויא. העולה מכ"ז בכתב שם הראשון שנסקע דמתקרי שם דעכשיו יש
להקל בדיעבד.

וכ"ש בכתב שמו הראשון ונקרא בו גם עכשיו במקום לידתו דמתקרי שם דעכשיו במקום כתיו"נ
הגט פשר דיעבד עכ"פ: ה ומעתה בנ"ד אם ה"ה כותב שאסא דרונא דמתקריא שאסא ריזא
ה"ה פשר.

אף צ"ע שכתב שאסא דרונא ודמתקריא ריזא. א"כ לא פירש היטב השם שנקראת בו עכשיו.
הגם שיש לפירש דמתקריא ריזא עם שאסא. מ"מ אינו מבואר היטב שפן הוא.

אף שהב"ש מכשיר כה"ג גבי משה יהודה המכונה ליב דה"ל פאילו פתב המכונה משה ליב מ"מ
יש לחלק כמ"ל סע"ף א'. ועו"ל המכונה ליב פיון דיש לפירש הכי ויש לפירש הכי לא גרע מפל
שום ואם כ' משה יהודה וכל שום ה"ה פשר לכן פשכתב המכונה ליב פיון שיש לפירש שנקרא
משה ליב ה"ל כמו וכל שום.

אבל ה"א י"ל אם כ' שאסא דרונא שהוא רק שם שיש לה במק"א עם כל שום ג"כ נהי דבטל
לא הוי כמ"ל דלא כהש"ע והב"ש. פסול י"ל דהוי כמ"ש המגיד והיש"ש פנ"ל.

ועכ"ז אפ"ר לצדד דמ"ש ודמתקריא ריזא בתוספות נא"ו זה מורה שלא נקראת ריזא לבד כ"א
שם זה נטפל לאחד משני השמות הראשונים. וכן מצאתי ביש"ש פ"ק השולח סי' כ"ד בשם
מהר"י ברונא וז"ל יכתוב פ"ה משה המכונה ליווא דמתקרי יצחק והמכונה לעבליג וע"כ דכתב
וי"ו בראש התיבה ע"כ קאי ג"כ אמ"ש דאי איצחק לשתוק מנא"ו וע"כ אמ"ש נמי קאי כו' עכ"ל
וה"א ג"כ אי ס"ד דמתקריא ריזא בפ"ע הל"ל דמתקריא ריזא.

א"ו קאי ג"כ דטפל לשמות הראשונים. ע"ד ואלה בנא"ו הוא מוסיף על הראשונים.
משא"כ אלה בלא נא"ו פסל את הראשונים. וגם פיון כל שמותיה מבוארין בהגט ושם שאסא
ריזא מפירש ג"כ רק שם דרונא מפסיק אין פאן לחוש כ"כ.

ועיין במכמ"א שע"ד סי' ט' בד"ה אמנם. וז"ל אשר נראה בהדיא שאם ה"ה הדבר בנדון שלו
שה"ה נקרא בשני השמות יחד ה"ה פשר אם נכתב אנא לוי יהודה עכ"ל מבואר דגם אם פתב

ביניהם דמתקרי הנה ג"כ פשר ועי' בתשו' רמ"א סי' פ"ד הביאה הב"ש בש"א אות סמך פותבי אהרן דמתקרי סעדיה.

ובתשו' אאזמו"ר הגאון ז"ל מבואר ג"כ דדוקא פאשר מעריסה נקראת שרה לאה אזי פסול אם כתב שרה דמתקריא לאה אבל אם שם לאה הוא שנתחדש לה אח"כ ומקודם נקראת שרה אף שעכשיו נקראת בשני השמות יחד שרה לאה פשר פשכתב ביניהם דמתקרי'.

כ"כ בג"פ ס"ק ס"ג. וא"כ ה"נ פיון שם ריזא נתחדש לה אחר חתונתה אינו פוסל דיעבד פשכתב עליו דמתקרי.

מיהו י"ל ענין זה אף שאינו פוסל לא הוי פפירש שמו בהדיא רק כמו ערך וכל שום. וגבי פפירש רק שם שיש לו במקום אחר י"ל לא מהני וכל שום אף עכ"ז יש לצדד פאן פיון השם שאסיא שנקראת בו במקום אחר הוא השם ראשון מהשמות שנקראת בו עכשיו.

וגם דרזנא אינו רחוק כ"כ מן ריזא. פי בש"נ אות ד' מבואר דרזנא המכונה ריזא.

ואפשר מה"ט שינה הבעל שמה מדרזנא על ריזא לפי שהן קרובין זה לזה. אם פו פיון השם שיש לו במקום אחר הוא קרוב מאד לשם דעכשיו אינו פוסל כלל עם וכל שום.

שקרי גם בשם הנשתקע ממש מבואר בב"ש בש"נ אות ב' גבי שם דנערוות נז"ל ובשמות אלו אין חילוק בין אם נשתקע שם הראשון או לא נשתקע ולא דמי לשאר שמות דקיי"ל אם נשתקע שם הראשון אין פותבין שם הנשתקע שאני הכא פיון בתוך שם השני נכלל שם הראשון לא נקרא שהוא נשתקע דכיננוי מורה על שם הראשון עכ"ל.

וה"נ י"ל פיון שאסיא ריזא קרוב מאד לשאסיא דרזנא. דהא שאסיא הכל שנה.

וריזא הוא פינוי דרזנא. א"כ עי"ז לא חשוב שם שאסיא דרזנא שם הנשתקע.

וכש"כ שאינו שם הנשתקע שגם עכשיו במקום לידתה ודירתה עד החתונה י"ל נקראת שאסיא דרזנא וגם הוא שמה הראשון ע"כ י"ל שגם אם כתב שאסיא דרזנא וכל שום הנה הגט פשר לגמרי.

פיון דגם בכתב שם שיש לו במק"א שאינו שייך לשם דעכשיו. פשהוא שמו הראשון פשכתב וכל שום אינו רק פסול דרבנן.

לכן כה"ג שהשם שיש לו במק"א קרוב מאד לשם דעכשיו י"ל הגט פשר לגמרי. וביותר לדעת הר"ן דמכשיר בין כותב שם דמ"כ עם וכל שום בין שם דמ"נ עם וכל שום.

אף שעל כרחק א' מהם גרוע אעפ"כ מכשיר עם וכל שום. כמ"כ י"ל שם שאסיא דרזנא לא גרע משם דמ"כ או דמ"נ מהאי טעמא דאמרן דקרוב הוא מאד לשם שאסיא ריזא.

וכה"ג כ' התוספות והרא"ש פשהחניכה קרוב לעצם השם א"צ כלל וכל שום. וכ"ש בנד"ז אשר מ"ש ודמתקריא ריזא עדיף הרבה מוכל שום.

וגם לרווחא דמילתא יש לצרף מ"ש הג"פ סי' קכ"ט סס"ק א' בשם תשו' מהרמ"פ סי' ל"ה בשם המרדכי הארוך [חסר קצת] ממש השם שנקראת בו במ"כ ונתינה דהיינו ריזא. ואף שע"פ רוב נקראת שאסיא ריזא הרי גם זה יש לפרש פו.

לְכוּ הַקְנוּא מְרַנְחַת עֵינֵי יוֹתֵר: קִיצוֹר מְסַעֵי ג"ד. בַּמ"ש בַּש"ע סִי קכ"ט סִי"ג אִם פָּתַב שָׁם שְׁיֵשׁ לוֹ בְּמָקוֹם אַחַר וְכַתְב וְכָל שׁוֹם בְּשִׁבִיל שָׁם מְקוֹם כַּתְיוֹנִי הַגֵּט בְּטֵל וּפִי הַב"ש דְּבִטֵּל מִדְּאוֹרְיָתָא.

מְקוֹר הַדִּין בַּב"י בְּשֵׁם הַה"מ וְהַר"ן. וּבְאַמַּת בַּה"מ כְּתַב רַק פְּסוּל מִשְׁמַע דְּאִינוּ בְּטֵל. וּמִשְׁמַע דְּאִם נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא. וְגַם בְּהַר"ן מִשְׁמַע דְּאִינָה מְגוֹרְשֵׁת רַק מִתְקַנָּת רַבָּן גְּמֵלִיאֵל וְהַה"מ כ' הִיכָא שְׁאֲמָרוּ אִינָה מְגוֹרְשֵׁת אַף שְׁהוּא מִתְקַנָּת ר"ג מ"מ אֲפֻשֵׁר שְׁאֲפִילוּ נִשְׂאֵת תִּצָּא.

א"כ גַּם בְּהַדִּין דְּסַעֲיָף י"ג הַנָּ"ל י"ל ג"כ דְּהוּא מְדַרְבָּנָן וּי"ל שְׁהוּלָד אִינוּ מְמַזְר אֲפִילוּ מְדַרְבָּנָן וְעֵינָן ב"ש סק"ח. וְעוֹד רְאָיָה מַמ"ש בַּש"ע סַעֲיָף ג' מִשְׁם מְוַכְרַח דַּמ"ש סַעֲיָף י"ג אִין בּוֹ רַק פְּסוּל דְּרַבָּנָן.

וְא"כ הִיכָא שְׁלֵא כ' וְכָל שׁוֹם אֲלָא פְתַבוּ בְּפִירוּשׁ דְּמַתְקַרֵי פְלוֹנֵי י"ל הַגֵּט כְּשֵׁר. כִּי גַם בְּכַתְב שָׁם הַנְּשַׁתְקַע כְּשֵׁהוּא שְׁמוֹ הִרְאִשׁוֹן אִם פְּתַב דְּמַתְקַרֵי עַל הַשֵּׁם שְׁנִקְרָא בּוֹ עֵתָה כ' בַּס"ש דַּק"ט ע"ב דְּאִינוּ פּוֹסֵל לַפ"ד מֵהַרִי"ק שְׁוֹרֵשׁ פ"ו.

וְכ"כ בִּיש"ש פְּרָק הַשׁוֹלַח סִי ט"ז. וּלְפַע"ד פְּשׁוּט דְּזָה הַשֵּׁם שְׁיֵשׁ לוֹ בַּמַּק"א לֹא גָרַע מִשְׁם שָׁל מְקוֹמוֹ דְּנִשְׁתַּקַּע לְגַמְרֵי וְעַדִּיף מִינֵיהּ.

וְהִנֵּה בַּס"ש בְּתַשׁוּי שְׁבַסוֹף סְפָרוֹ הַעֲלָה לְהַקֵּל בְּדִיעֵבַד כְּשִׁכְתַּב שָׁם הַנְּשַׁתְקַע דְּמַתְקַרֵי שָׁם הַשְּׁנִי. וּבְפִסְקֵי מֵהַר"א סִי רִי"א מִשְׁמַע דְּאַף לְכַתְחֵלָה יֵשׁ לְכַתְּוֹב כֵּן.

א"כ אַף שַׁבַּג"פ סַעֲיָף י"ח ס"ק צ"ו ס"ל בְּאִם כ' שָׁם הַנְּשַׁתְקַע דְּמַתְקַרֵי שָׁם דְּעַכְשָׁיו פְּסוּל וְאִם נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא. הִנֵּה פִינָן שְׁדַעַת תַּה"ד וּמֵהַרִי"ק וּמֵהַרְשָׁ"ל בִּיש"ש וְהַס"ש לְהַקֵּל בְּזָה שְׁתַּנְּשָׂא י"ל שְׁיֵשׁ לְסַמְוֵה עֲלֵיהֶם.

וּבַס"ש דָּף קי"א סַע"א מְבַנְאָר הַשֵּׁם שְׁיֵשׁ לוֹ בְּמָקוֹם אַחַר עַדִּיף מִשְׁם הַנְּשַׁתְקַע. וּבְתַשׁוּי אַאזְמו"ר סִי מ"ם בְּמֵי שְׁנִקְרָאֵת מְעַרִיסָה רַחֵל וְנִקְרָאֵת בַּפ"כ רְאִשְׁיָא וְנִשְׁתַּקַּע שָׁם רַחֵל וְכַתְב רַק רַחֵל ס"ל הַגֵּט בְּטֵל דְּאוֹרְיָתָא.

וְאִפ"ל זְהוּ מִשׁוֹם שְׁאִין כּוֹתְבִין וְכָל שׁוֹם וְהַגְדוּלִים הַנָּ"ל מִיַּרְי שְׁכַתְב וְכָל שׁוֹם כְּפִי הַמְנַהֵג הַפְּשׁוּט שְׁהִיָּה אֲצֻלָּם: קִיצוֹר סַעֲיָף ה'. בַּנ"ד הִיָּה צְרִיף לְכַתְּוֹב שְׁאֲסִיָּא דְּרַזְנָא דְּמַתְקַרֵי שְׁאֲסִיָּא רִיזָא.

אַף הַמְסַדֵּר חָשַׁשׁ שְׁלֵא לְכַפְּנֵל שָׁם שְׁאֲסִיָּא. וְע"כ כְּתַב שְׁאֲסִיָּא דְּרַזְנָא וְדַמַתְקַרֵי רִיזָא.

אַף עַכ"ז אִפ"ל דְּכִשְׁכַּתְב וְדַמַתְקַרֵי רִיזָא בְּתוֹסְפַת ו'. מוֹרָה שְׁלֵא נִקְרָאֵת רִיזָא לְבַד כ"א נְטָפֵל לְאַחַד מִשְׁנֵי שְׁמוֹת הִרְאִשׁוֹנִים וְכ"כ בִּיש"ש פְּרָק הַשׁוֹלַח סִי כ"ד בְּשֵׁם מֵהַרִי"ב.

הַגֵּם שְׁיֵשׁ סָפֵק אִם נְטָפֵל לְשֵׁם שְׁאֲסִיָּא אוֹ לְשֵׁם דְּרַזְנָא יֵשׁ מְקוֹם לְהַקֵּל כַּמ"ש הַחַמ"ח ס"י קכ"ט וּבַכַּנ"ה גַּם בַּהַגְב"י סִי קכ"ט בַּהַגְב"י אוֹת קצ"ו וְכַמְש"ל סַע"י א': סִימָן רַד מִי שְׁחוֹתֵם וְגַם נִקְרָא לַס"ת יִצְחָק. וְהַעוֹלָם קוֹרִין אוֹתוֹ בְּכִינוּי הַשְּׁנֵי לְבַד תְּאַנַּע (וְלֹא נְתַאנַּע).

וְהַמְסַדֵּר צְוִה לְכַתְּוֹב בְּהַגֵּט יִצְחָק נְתַנְאֵל דְּמַתְקַרֵי נְתַנְאֵל: אִינוּ נְכוּן כִּי אִם ס"ל דְּשֵׁם תְּאַנְא זְהוּ קִיצוֹר הַשֵּׁם מִן נְתַנְאֵל וְאַף שְׁקִיצוֹר הַשֵּׁם א"צ לְכוֹתְבוֹ זְהוּ אִם הִיָּה נִקְרָא לְתוֹרָה וְחוֹתֵם רַק נְתַנְאֵל אִז לֹא הִיָּה צְרִיף לְכַתְּוֹב הַקִּיצוֹר דְּהִיָּינוּ תְּאַנְא פְּלָל.

אבל פֿינן שְׁנִקְרָא בְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת יִצְחָק גַּתְּנָאָל. וא"כ אם בְּפִי כָּל נִקְרָא גַּתְּנָאָל הֵיזְרִיף לְכַתּוּב יִצְחָק גַּתְּנָאָל דְּמִתְקָרֵי גַּתְּנָאָל.

(כ"כ הָטִיב גִּיטִין אַף שְׁהֵבִית מְאִיר ס"ל דְּנִי בְּיִצְחָק גַּתְּנָאָל). א"כ גַּם עֲכָשְׁוֹ שְׁנִקְרָא גַּתְּנָאָל סְגִי בְּדִמְתְּקָרֵי גַּתְּנָאָל פֿינן גַּתְּנָאָל זֶהוּ קִיצוֹר הַשֵּׁם מִן גַּתְּנָאָל ה"ל פְּאִילוּ נִקְרָא בְּפִי כָּל רַק גַּתְּנָאָל.

זֶהוּ טַעְמוֹ. ולפ"ד אֵינוֹ נִכּוֹן דְּנִהֵי דְקִיצוֹר הַשֵּׁם אֵין לְקוֹתְבוֹ.

כִּי עֲצָם הַשֵּׁם מוֹרָה עַל הַקִּיצוֹר ע"ד בְּכָלֵל מְאִתִּים מְנָה מ"מ כְּשִׁפְתֵיב הַקִּיצוֹר וְשִׁנְיָה בּוֹ אַף לְשֵׁם הָעֲצָם זֶה גִרַע מְחִיטָר שֵׁם הַקִּיצוֹר כְּמִבְנוֹאָר בְּכָל הַפּוֹסְקִים דְּאַף בְּמָה שְׁלֵא כָּתֵב כְּשֵׁר אִם שִׁנְיָה בּוֹ פּוֹסֵל כְּמוֹ לֹא כָּתֵב שֵׁם אֲבִי כְּשֵׁר וְאִם כָּתֵבוּ וְשִׁנְיָה בּוֹ פּוֹסֵל.

וְזֶה פְּשׁוּט. וְכֵאֵן מ"ש דְּמִתְקָרֵי גַּתְּנָאָל הֵינּוּ שְׂבָא לְכַתּוּב הַקִּיצוֹר דְּהֵינּוּ מֵה שְׁנִקְרָא בְּפִי כָּל גַּתְּנָאָל. דְּהֵינּוּ מִפֿינן שְׂפָכָר כָּתֵב עֲצָם הַשֵּׁם גַּתְּנָאָל דְּהֵינּוּ מ"ש יִצְחָק גַּתְּנָאָל. א"כ מ"ש דְּמִתְקָרֵי גַּתְּנָאָל זֶהוּ עֲנִין מֵה שְׁנִקְרָא בְּפִי כָּל בְּהַקִּיצוֹר הַשֵּׁם גַּתְּנָאָל.

א"כ אִיף יְכַתּוּב ע"ז גַּתְּנָאָל דְּהָא לֹא כֵן הוּא הַקִּיצוֹר. וא"כ חֲשׁוּב שִׁנְיָה בְּהַקִּיצוֹר הַשֵּׁם שְׁנִקְרָא בּוֹ בְּפִי כָּל.

מִן גַּתְּנָאָל לְגַתְּנָאָל וּבְזֶה לֹא נִמְצָא שְׁהִקְלוּ. דְּלֹא נִמְצָא רַק כְּשִׁלֵּא כָּתֵב הַקִּיצוֹר כָּלֵל לֹא פָּסֵל הַחֲסָרוֹן מִשׁוּם דְּהוּא בְּכָלֵל שֵׁם הָעֲצָם כְּנ"ל.

אָבֵל כְּשִׂבָּא לְכַתּוּב מֵה שְׁנִקְרָא בְּהַקִּיצוֹר דְּהֵינּוּ מֵה שְׁנִקְרָא בְּפִי כָּל גַּתְּנָאָל אֵין לְכַתּוּב גַּתְּנָאָל וְלוֹמַר ע"ז בְּכָלֵל גַּתְּנָאָל הוּא גַּתְּנָאָל דְּהָא כְּבָר כָּתֵב גַּתְּנָאָל. וא"כ כְּשִׂבָּא לְכַתּוּב הַשֵּׁם דְּמִתְקָרֵי בְּפִי כָּל וְכּוֹתֵב גַּתְּנָאָל זֶהוּ שְׂקָר.

וְהֵיזְרִיף לְכַתּוּב כְּמוֹ שְׁהוּא נִקְרָא הֵינּוּ גַּתְּנָאָל אוֹ לֹא הֵיזְרִיף לְכַתּוּב כָּלֵל. רַק יִצְחָק גַּתְּנָאָל וְתוֹ לֹא. אָבֵל דְּמִתְקָרֵי גַּתְּנָאָל זֶהוּ שְׂקָר. וְלֹא דְמִי לְמָה שְׂכּוֹתֵב שֵׁם הָעֲצָם גַּתְּנָאָל וְלֹא שֵׁם הַקִּיצוֹר גַּתְּנָאָל כָּלֵל דְּאֵז אֵינוֹ כּוֹתֵב שְׂקָר.

רַק חֲסָרוֹן קִיצוֹר הַשֵּׁם. וְעַל חֲסָרוֹן זֶה לֹא הִקְפִידוּ בְּהַקִּיצוֹר הַשֵּׁם.

הֵינּוּ שֵׁם בְּגִמְרָא וּפּוֹסְקִים שְׂצָרִיף לְכַתּוּב שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת שֵׁישׁ לוֹ ע"ז לֹא הִקְפִידוּ בְּהַקִּיצוֹר הַשֵּׁם דְּאֵין זֶה שֵׁם שְׁנֵי ע"כ דִּי בְּשֵׁם הָעֲצָם. וְרַק הַחֲסָרוֹן שֶׁל הַקִּיצוֹר אֵין מְעַכֵּב וְגַם א"צ כָּלֵל אָבֵל כְּשִׂבָּא לְכַתּוּב הַקִּיצוֹר שִׁינְיָה מוֹתָר לְכַתּוּב עֲלֵיו שֵׁם הָעֲצָם שְׁזֶהוּ שְׂקָר זֶה לֹא נִמְצָא בְּפּוֹסְקִים שְׂיִקְלוּ כָּלֵל.

וְכֵמוֹ מִי שְׁנִקְרָא יִצְחָק וּבפ"כ חֲקִין הַקִּילוּ שֵׁם לְכַתּוּב דְּמִתְקָרֵי חֲקִין רַק יִצְחָק לְבַד. אָבֵל אִם הֵיזְרִיף כּוֹתֵב יִצְחָק דְּמִתְקָרֵי יִצְחָק י"ל דְּפָסוּל.

וְכֵינוֹן הֵבִית מְאִיר ס' קכ"ט סְעִיף י"ד פָּסֵל אֲפִי בְּכִפְלוֹת הַשְּׁמוֹת אַף שְׁלֵא שִׁנְיָה הֵינּוּ יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל דְּמִתְקָרֵי יִשְׂרָאֵל. אַף שְׂאֵין בְּזֶה שׁוּם שִׁנְיָנוּ כִּי עוֹלָה לְתוֹרָה וְחוֹתֵם יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל וְנִקְרָא בְּפִי כָּל יִשְׂרָאֵל.

אֲעַפ"כ כָּתֵב לְפָסוּל מִשׁוּם דְּמִחְמַת כְּפִילוֹת שֵׁם יִשְׂרָאֵל יִסְבְּרוּ דִּישׁ שִׁנְיָנוּ בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל בְּהַקִּיצוֹרָה בְּפִי כָּל מִמָּה שְׁעוֹלָה לְתוֹרָה. וּבְאַמַּת זֶה אֵינוֹ וְה"ל שִׁנְיָה הַשֵּׁם.

והט"ג חולק עליו דאין לחוש לכפילות השמות. והיינו כשפותר דמתקרי כפי שנקרא פן כפי פל. אבל בנד"ד שהוא כפילות השם נתנאל. וגם אינו נקרא כלל כפי שכתב י"ל אף להט"ג הוי שינוי. ולא דמי למ"ש הב"ש בש"נ אות ב' מיהו אם כתב שרה אפי' בידוע שם העריסה הנה שארקע פשר. דשאני הכא דכבר נכתב נתנאל.

ובאמת גבי שארקע ג"כ אף אם שמה מעריסה שרה וגם חותמת א"ע פן אם נקראת כפי פל רק שארקע לבד וכתב שרה דמתקרי שרה י"ל ג"כ הגט פסול אף לפ"ד הב"ש שלא הקיל רק בחסרון שם דנערוות שארקע.

אבל אם בא לכתוב דמתקרי דהיינו שם שנקראת כפי פל אם כתב עלי' תחת שארקע שרה ה"ז שינוי שהרי מוכן שנקרא כפי פל ג"כ שרה. מדכת' שרה פעמים א"כ יאמרו דלא זו היא.

קצרו ש"ד שם תאנא אף שהוא קיצור מנתנאל. מ"מ הפוסקים לא פתבו רק שאין צריך לכתוב קיצור השם.

ור"ל דלא דמי לשאר שם שני שצריך לכותבו ג"כ אף אם הוא שם הטפל. אבל שם שהוא קיצור השם א"צ לכותבו.

וכמו ע"ד שיש בכלל מאתים מנה. ונ"ל המכתב מאליהו שער ד' סי' י"ח הטעם דליכא צד לעז בדבר הנה דהמכירו בשם מואל כשיראה פתוב בגט שמואל לא יבוא לומר שהוא אחר אלא ידוע הוא וניכר הוא לכל דהוא אותו האיש הנקרא מואל עכ"ל.

אבל אם בא לכתוב הקיצור השם ושינה בו פשיטא דפוסל. וא"כ הכא מ"ש דמתקרי נתנאל פנונתו על מה שנקרא בפ"כ תאנע ובא לכתוב קיצור השם ולא סגי ליה בשם העצם נתנאל פינו דשם העצם הוא יצחק נתנאל.

ע"כ בכה"ג אין לומר כ"כ בכלל מאתים מנה. שהרי אפי' הנה נקרא נתנאל בפ"כ הנה צריך לכתוב יצחק נתנאל דמתקרי נתנאל לדעת הט"ג והתו"ג שחלקו על הבית מאיר סי' קכ"ט סי"ד.

וכינון שבא לכתוב השם דמתקרי בפ"כ דהיינו תאנא. איך יכתוב עליו נתנאל הא זה שינוי.

ובכה"ג לא נמצא כלל שהתירו הפוסקים לכתוב על הקיצור שם העצם דלא הקילו רק לחסרון דאז אין כאן שום שקר. שהרי נקרא פן בשם העצם ג"כ ורק חסרו שם הקיצור.

וזה לא איכפת לן. אבל הכא כבר נכתב שם העצם היינו יצחק נתנאל.

וא"כ מ"ש דמתקרי נתנאל זהו שקר שנקרא תאנא ואין לומר דהיינו הך ונתנאל היינו תאנא זה אינו דלא הקילו רק בחסרון שם הקיצור ולא כשפותרבין עליו שם העצם: סימן רה אין כ"ז מספיק.

והנה מ"ש ששם אהרן לא דמי לקיצור זה י"ל נכון. אף שאינו מוכרח פי גם הרואה בגט יעקב אהרן והוא מפירו רק בשם אהרן לא יוציא לעז פי יבין שנהוג פן שנותנים שני שמות.

ואעפ"כ קורין בשם אחד. ומ"מ לא דמי ממש לקיצור השם.

גם מ"ש במי שנקרא ארעלא לכתוב בגט אהרן ג"כ נכון. אבל דברינו בנ"ד שנקרא לתורה וחותרם בשני שמות יצחק נתנאל ובפי פל אינו נקרא רק בהקיצור של אחד משני השמות דהיינו תנא (או

תִּתְּנָה כִּי הָאֵלִים עַל פְּתַח אֵין בּוֹ פִּיטוּל וְלֹא כַּמּוֹרֵם רֹמֵם (ל) א"כ אִם יִכְתּוּב דְּמִתְקַרֵי נִתְּנָא לִיכְפּוּל הַשֵּׁם נִתְּנָא לְשִׁקְרָא.

כִּי מ"ש יִצְחָק נִתְּנָא לִיכְפּוּל וְהוּא נִתְּנָא לְשִׁקְרָא. וּמ"ש דְּמִתְקַרֵי נִתְּנָא לִיכְפּוּל וְהוּא נִתְּנָא לְשִׁקְרָא.

אִם לֹא שְׂקִיצָת בְּנֵי אָדָם קוֹרִין אוֹתוֹ נִתְּנָא לִיכְפּוּל וְדַאי פְּשִׁר הַגֵּט. אֲבָל דְּבָרֵי הֵם ע"פ דְּבָרֵי הַמְּגִירָשׁ שְׂאֵמֵר שְׂאֵין שׁוּם אָדָם קוֹרִין אוֹתוֹ נִתְּנָא לִיכְפּוּל רַק אִישׁ אֶחָד לְבַד בְּעִירוֹ.

לֹא יוֹתֵר. א"כ אִיךָ יִכְתּוּב דְּמִתְקַרֵי נִתְּנָא לִיכְפּוּל.

וְלֹא דְמִי לְאֶהְרֹן אֲרַעְלָע. דְּשֵׁם אֵין כּוֹתְבִין רַק פ"א אֶהְרֹן.

וְלֹא אֶהְרֹן דְּמִתְקַרֵי אֶהְרֹן. וּמ"מ בְּנִדּוּן גֵּט שֶׁל בְּנוֹ שֶׁל הַג' ר' יַעֲקֹב אֶהְרֹן שֵׁם י"ל הַנְּכֹון כְּדְבָרֵי הַחֹלְקֵי עַל מֵהֶרֶשׁ"ק.

כִּי הַג' ר"א וְדַאי נִקְרָא ג"כ לְפַעְמֵים ר' אֶהְרֹן. וְלֹא שְׂנִיקְרָא רַק ר' אֲרַעְלָע לְבַד.

וְאִם בְּאַמְתָּ לֹא נִקְרָא לְעוֹלָם רַק ר' אֲרַעְלָע לְבַד אֲזִי הַנְּכֹון כְּדְבָרֵי הַרַב הַגָּאוֹן מֵהֶרֶשׁ"ק לְכַתּוּב יַעֲקֹב אֶהְרֹן דְּמִתְקַרֵי אֲרַעְלָע. רַק שֵׁם יֵשׁ לְהַקְלֵל פְּשִׁפְּרָא נִיתָן הַגֵּט פִּינוֹן זֶה הַחֲשִׁישׁ שִׁנּוּי קִצָּת הוּא בְּשֵׁם אֲבִיהָ.

אֲבָל בְּנִדּוּ"ז שֶׁהוּא בְּשֵׁם הַמְּגִירָשׁ אִף שְׂפָכְרָא נִיתָן הַגֵּט אִם לֹא נִקְרָא רַק בְּשֵׁם תְּנָא לְבַד אֲזִי פְּשִׁפְּרָא יִצְחָק נִתְּנָא לִיכְפּוּל דְּמִתְקַרֵי נִתְּנָא לִיכְפּוּל יֵשׁ לְחֹשֶׁשׁ שְׂפָכְרָא וְאֵין זֶה חֲסָרוֹן שֵׁם הַקִּיצוֹר לְבַד. כְּמוֹ בְּשֵׁם אֲרַעְלָע שְׂפָכְרָא אֶהְרֹן כְּשֵׁם נִקְרָא יַעֲקֹב אֶהְרֹן כ"א אֶהְרֹן לְבַד.

דְּאֲזִי פְּשִׁפְּרָא אֶהְרֹן עכ"פ לֹא שִׁיקְרָא. שְׂהֵרִי זֶהוּ עֲצָם שְׂמוֹ וְאִף שְׂאֵינוֹ נִקְרָא בְּפִי כָּל כְּמוֹ שְׂפָכְרָא עכ"פ לֹא אֲבָד מִמֶּנּוּ שֵׁם הָעֲצָם.

דוּגְמָא לְהַבְדִּיל בְּאֵלֵי אֶלְפֵי הַבְּדִלוֹת לֹאִין קִיז מֵהַשֵּׁם הַמִּיּוֹחַד שְׂאֵינוֹ נִקְרָא כְּמוֹ שְׂפָכְרָא וְאֵעִי"כ זֶהוּ שֵׁם הָעֲצָם כְּדִי לְהַבְדִּיל כּו' אֶהְרֹן הוּא שֵׁם הָעֲצָם אֵע"פ שְׂנִיקְרָא אֲרַעְלָע שְׂהֵרִי חוֹתֵם בֶּן נִקְרָא בֶּן לְתוֹרָה.

לְכֹן פְּשִׁפְּרָא אֶהְרֹן כְּתִיב אֶמֶת רַק שְׂדִילֵג שֵׁם הַקִּיצוֹר. לֹא כֹן הֵכָא שְׂפָכְרָא כְּתִיב יִצְחָק נִתְּנָא לִיכְפּוּל הַרַי כְּתוּב כְּבָר שֵׁם הָעֲצָם.

א"כ אֲמָרוּ אֵח"פ דְּמִתְקַרֵי נִתְּנָא לִיכְפּוּל לֹאִין שְׂפָכְרָא בְּפִי כָּל. וְכֹא לְכַתּוּב הַקִּרֵי לְבַד הַפְּתִיב וְזֶהוּ שִׁיקְרָא.

וּכְמ"ש בְּמִכְתְּבֵי הֶרֶאשׁוֹן שְׂהַפּוֹסְקֵי כְּתוּבוֹ לְחַסְרָא שֵׁם הַקִּיצוֹר אֲבָל לֹא לְכַתּוּבוֹ מְלַבֵּד שֵׁם הָעֲצָם וְלְכַתּוּב עָלָיו שְׂנִית שֵׁם הָעֲצָם. זֶה לֹא נִמְצָא לְשׁוּם פּוֹסֵק בְּעוֹלָם.

וְאֵין אֲמָר לְהִיפּוּד מ"ש כַּת"ר. הַגֵּעַ עֲצָמָה.

הִינּוּ מִי שְׂשִׁמוֹ אֶהְרֹן וְנִקְרָא בְּפִי כָּל רַק אֲרַעְלָע הַנֵּה יֵשׁ לְכַתּוּב אֶהְרֹן לְבַד כְּמ"ש כ"ת. וְאִם כְּתִיב אֶהְרֹן דְּמִתְקַרֵי אֲרַעְלָע ג"כ וְדַאי פְּשִׁר כְּמ"ש הָאֲחֵרוֹנִים.

אֲבָל אִם כְּתִיב אֶהְרֹן דְּמִתְקַרֵי אֶהְרֹן אֲזִי י"ל הַגֵּט פּוֹסוּל וְאֵעִי"כ שְׂנִיקְרָא לְתוֹרָה אֶהְרֹן וְכֹן חוֹתֵם. דְּמ"מ פִּינוֹן שְׂפָכְרָא כְּתִיב אֶהְרֹן שֶׁהוּא שֵׁם הָעֲצָם א"כ מ"ש דְּמִתְקַרֵי הִינּוּ לְבָאֵר אִיךָ נִקְרָא בְּפִי כָּל.

ומשמע שנקרא בפי כל אהרן וזה שקר גמור שהרי נקרא בפי כל ארעלע. א"כ יאמרו דלא זה הוא.

וכתב לסימן להבדיל המגרש מן אהרן הנקרא ארעלע. וזה נדאי נלמד מדברי הבית מאיר סי' קכ"ט סי' ד גבי יעקב ישראל דמתקרי ישראל.

שאף ששם נחלקו עליו האחרונים. בנד"ז יודו לו.

משום דמשמע מכתב הגט שאינו המגרש. וה"ל כמו שכתב הלוי על מי שאינו לוי ולא גרע משנינו שם עירו דשיקר רק בסימני המגרש לא בעצם שמו.

וה"נ שיקר בהשם הנקרא בו בפי כל אף שלא שיקר בעצם שמו. ומצינו שאף ששינה בהפינוי של שם המגרש פסלו הגט: סימן רו שאלה בגט שנקתב שם אבי האשה שהיה נקרא בכינויו בער ולא היה יודעים אם היה לו שם הקודש דוב או ישקר ולא יכלו לידע בשום אופן כי היה מעיר אחרת וגם שם דרשו וחקרו ולא מצאו מי שיודע רק עד אחד אמר ששמע מפי א' שיודע שהיה נקרא דוב וזה אבי האשה כבר מת זה כמה שנים וכתבו פן בגט דוב המכונה בער אי שפיר עבדי אי לא: הנה לכאורה דין זה הוא הלכה פסוקה בש"ע אה"ע סי' ק"כ סעי' ג' במש"ש שיהיו העדים מכירים שזה פ' ואשתו פלונית כו' ופ'י ה"ב"ש פלומר שמו פ' הוא וכן שם אשתו וכת' עוד שם בשו"ע והכרה זו אפי' ע"פ עד אחד ואפי' ע"פ אשה וקרוב וכיון שכן בנדאי ה"ה דעד מפי עד נמי מהני דלכאורה כל מקום שאשה וקרוב נאמנים ה"ה דעדמפי עד נאמן כמו שהוכיח הח"ץ בת' סי' קמ"א לענין עד מפי עד בשבוי' ותלמוד ערוך בבכורות (דף ל"ו) דאין עד מפי עד פשר אלא להעדות שהאשה כשרה לה דמינה עכ"פ דלעדות שהאשה כשרה לה ה"ה דעפמ"ע נמי כשר וע"ש שהכריח שדיוק זה מוכרח הוא.

וכ"כ הרי"ף ב'פ' החולץ גבי ואשתמודעניהו דעד מפ"ע נמי מהימן ע"ש. ולכאורה יש בזה מקום עיון למה הןשוו עמפ"ע לאשה.

דהרי יש עדות שהאשה נאמנת שם מדינא כמו בכאן להכרת איש ואשה שהסכימו רוב הפוסקים והטוש"ע דאשה נאמנת. משום דמלתא דעבידא לגלויי לא משקרי בה אינשי והביאו רא' מאשתמודעניהו שבהחולץ (דף ל"ט).

ובעמפ"ע י"ל דאין שייך לומר מלדעל"ג שהרי מצי לאשתמוטי ולומר שזה הראשון הוא השקרן וכ"כ בתשב"ץ ח"א סי' פ"ב פ"ג פ"ד באריכות דע"א אפי' אשה וקרוב נאמן במלדעל"ג מדאורייתא ועמפ"ע אינו נאמן בזה דאורייתא אלא שחכמים הקילו בעיגונא ע"ש שהכריח זה מד' הרמב"ם.

ואין לומר דלשטתו אפשר שפאמת יש לחלק ביניהם ולומר דיש דברים שאשה נאמנת ועמפ"ע אינו נאמן דהיינו במלדעל"ג היכא דלא שייך לומר משום עיגונא הקילו. ומאי דמשמע בגמ' דבכורות שהם שנים היינו בדבר דצריך עדות (והוא מה שאינו מלדעל"ג דאי במלדעל"ג אינו צריך עדות גמורה כמ"ש בתשב"ץ שם) ואעפ"כ אשה נאמנת ה"ה דעמפ"ע נאמן.

אבל במלדעל"ג פיון דלאו מדין עדות נגעו בה רק משום דלא משקרי בה אינשי א"כ יש לחלק ביניהם באמת. הא ליתא דמדעל"ג לא שייך לומר רק שאינו צריך עדות גמורה אבל מ"מ בכלל

עדות שְׁהָאִשָּׁה נֶאֱמַנָת בּוּ הָיָה דְהוּא ג"כ אֵינוֹ עֵדוּת גְּמוּרָה וּכ"מ לְהִדְיָא בּוֹסַפ"ק דר"ה דְתַנּוּ הֵתָם זֶה הַפְּלֵל כָּל עֵדוּת שְׂאִין הָאִשָּׁה כְּשֶׁרָה לָהּ אִף הֵן אֵינּוּ כְּשֶׁרִים לָהּ.

וּבְגִמְרָא הָא אִשָּׁה כְּשֶׁרָה לָהּ אִף הֵן כְּשֶׁרִים לָהּ אָמַר רַב אֲשִׁי זֹאת אוֹמֶרֶת גְּזֵלָן דְּדַבְרֵיהֶם כְּשֶׁר לְעֵדוּת אִשָּׁה. וְעֵדוּת אִשָּׁה הָיָה מִדְּעַל"ג אֶלְמָא דְהוּא בְּכָלֵל מ"ש בְּמִשְׁנֵה עֵדוּת שְׁהָאִשָּׁה כְּשֶׁרָה לָהּ.

וְהָא קָמֵן דְּגַם מִדְּעַל"ג נְכָלֵל בְּמִלַּת עֵדוּת. וּא"כ דְּכֻנְתָּהּ בְּכֹרוֹת בְּעֵינֵי עֵדוּת שְׁהָאִשָּׁה כְּשֶׁרָה לָהּ הָיָה כָּל מִלְּדַעַל"ג לְשִׁטַּת הַתְּשֻׁבָּה"ץ דְּאִשָּׁה נֶאֱמַנָת בּוּ בַכ"מ וּכְמִשְׁמַעוֹת הַפּוֹסְקִים כְּאֵן.

וּא"כ הָאִיךָ מְשׁוֹיֵנֵן לָהּ עִמְפ"ע דְּנֶאֱמָן ג"כ בְּכַה"ג כִּינּוּן דְּבִי לֹא שְׁיִיךְ לֹמַר לֹא מְשַׁקֵּר כו'. וּבְשִׁלְמָא בְּעִגּוּנָא הִקְלוּ חֲכָמִים מְשׁוּם חוֹמֶר שְׁהִחְמַרְתָּ עָלֶיהָ בְּסוֹפָהּ אוֹ מְשׁוּם דְּאִיְהִי גּוֹפָא דִּיקָא כַּמ"ש הַתְּשֻׁבָּה"ץ שָׁם.

אָבֵל בְּשֶׁאֵר עֵינֵינִים לָמָּה הִנְשׂוּוּ כִינּוּן שְׁמִדְאוֹרֵייתָא אֵינּוּ שְׁוִים: ב וְלְכַאוּרָה מְפָאן הוּי תִּיּוֹבְתָא דֵהַתְּשֻׁבָּה"ץ שְׁהִסְפִּים דְּעַד א' נֶאֱמָן בְּמִדְּעַל"ג מְדְאוֹרֵייתָא. וְרֵאִיָּה לְהַרִּיב"ש ס' קפ"א קפ"ב שְׁפֹסֵק בְּכִשְׁיטוֹת דַּא"נ מְדְאוֹרֵייתָא.

אֶלָּא שְׁחֲכָמִים הִקְלוּ. וּמִש"ה א"ש דְּעִמְפ"ע שְׁוִיָּה לְאִשָּׁה כִּינּוּן דְּשִׁנְיָהּ אֵין נֶאֱמָנִים בְּמִדְּעַל"ג מְדְאוֹרֵייתָא אֶלָּא שְׁרֵאִיתִי לְהַנ"י ר"פ הָאִשָּׁה רַבָּה בְּשֵׁם רַבּוּ הָרֵא"ה כְּתַב ג"כ כְּדַעַת הַתְּשֻׁבָּה"ץ וּכ"כ שָׁם בְּשֵׁם הַרִּיטְב"א וּכ"ד מֵהַרְש"ל בִּיש"ש שָׁם.

אֵיבְרָא דְּמִשְׁמַעוֹת שְׁאֵר מְפָרְשִׁים שָׁם אֵינוֹ כֵּן. וְגַם בְּש"ע ח"מ ס' רפ"ד סְעִיף א' בְּהַג"ה פֹּסֵק כְּהַרִּיב"ש לְעֵינֵי עַד אֶחָד שְׂאִין נְכֻסִין לְנַחֲלָה עַל פִּי אַע"פ שֶׁהוּא מִדְּעַל"ג וְהוּא הַגְּדוֹן שְׁנַחֲלָקוּ בּוּ הַרִּיב"ש וְסִיעָתוֹ עִם הַתְּשֻׁבָּה"ץ.

וּכ"פ הַב"ח וְהַש"ף שָׁם. וְהַש"ף הֵבִיא שְׁכ"ה תְּלִמּוּד עֲרוּף בְּכַתּוּבּוֹת (דף ק"ז) אִף הַתְּשֻׁבָּה"ץ דְּחָה זֶה אוּלָם בְּדוּחָהּ.

וּמֵהַרְב"י שָׁם נ' שְׁלֹא הִכְרִיעַ בִּינְיָהֶם שְׁכָתַב ע' רִיב"ש וְתְשֻׁבָּה"ץ וְלֹא הִכְרִיעַ כְּמֵאן גַּם בְּש"ע הַשְּׁמִיט דִּין עַד אֶחָד. וּבֵאֵה"ע ס' י"ז מְשַׁמַּע לְכַאוּרָה ג"כ כְּהַרִּיב"ש שְׁהַרִּי לְהַתְּשֻׁבָּה"ץ י"ל דְּעִמְפ"ע אֵינוֹ נֶאֱמָן בְּמִלְחָמָה כִּינּוּן דְּלֹא שְׁיִיךְ לֹמַר דִּיקָא וּמְנַסְבָּא וּכַמ"ש הַתְּשֻׁבָּה"ץ ס' פ"ג דף מ"ב סַע"ג וְאֵין לֹא קִי"ל הֵכִי בֵּאֵה"ע ס' י"ז סְל"ד וְע"ש בְּב"ש ס"ק ק"ה.

וְע' תְּשׁוּ' פ"מ ח"א ס' פ"ט דְּמִשְׁמַעוֹת הַגַּמ' שְׁבֵת (קמ"ה) מְשַׁמַּע לִיה לְרַש"י שָׁם דְּמְדְאוֹרֵייתָא נֶאֱמָן עַד אֶחָד אֶלָּא שְׁרַש"י פִּי הַטַּעַם מְשׁוּם הַפְּקַעַת קְדוּשֵׁין וְלֵהַתְּשֻׁבָּה"ץ א"ש כְּפִשׁוּטוֹ: וְהֵנָּה מְשַׁמַּעוֹת הַפּוֹסְקִים כְּאֵן גְּבִי הַפֶּרֶת אִישׁ וְאִשָּׁה דְּעַד א' נֶאֱמָן בְּמִדְּעַל"ג מְדְאוֹרֵייתָא.

וּכַמ"ש בְּנ"י פ' גַּט פִּשׁוּט (דקס"ז) בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א וְהַרִּיטְב"א שְׁיָכוֹל אָדָם לְסַמְּנָהּ בְּזָה אִפִּי עַפ"י עַד א' אִפִּי עַל אִשָּׁה וְקָרוֹב דְּהָא מִדְּעַל"ג הוּא וְכֵן לְעֵינֵי חֲלִיצָה סוּמְכִים כְּדֵאִיתָא בִּיבְמוֹת עַכ"ל וּכ"כ בְּמ"מ פַּכ"ד מַה' מְלִנְהָ שְׁסוּמְכִים עַל ע"א מְשׁוּם דְּמִדְּעַל"ג הוּא וּשְׁכ"כ הַרְמַב"ם פ"ד מַה' יְבוּם שְׁוִיָּה דְּבַר הַעֲשׂוּי לְהַגְלוֹת הוּא.

וּכ"כ הָרֵא"ש פַּג"פ שָׁם וּכ"כ רִי"ו נַכ"ד ח"ב וּבְמִשְׁרִים נ"ד רִישׁ ח"א. וּכ"כ הַב"י ס' מ"ט בְּשֵׁם בַּעַה"ת שְׁעַר ל"ג שְׁכ"כ בְּשֵׁם הַרְאָב"ד וּכ"פ בְּטוֹש"ע שָׁם.

והנה מכ"ז משמע להדיא דבמדעל"ג נאמן עד א' מדאורייתא פדעת התשב"ץ דאילו לדברי הריב"ש דמדאורייתא אינו נאמן וחקמים הקילו משום חנומר שהחמרת עליה בסופה דמש"ה איהי גופא דיקא כו' לא הנה ראוי להאמינו בענינים אלו דלא שינה לומר איהי גופא דיקא וכ"ש בדבר שבממון גבי שטרות ואיה פסקו שם ג"כ דנאמן ע"א ואשה וקרוב.

א"ו צ"ל דס"ל דמשום דבמדעל"ג לא משקרי אינשי נאמן עד א' מדאורייתא ומוכחי לה מההיא דהחולץ (דל"ט) פנ"ל. ולפ"ז פסקי הש"ע סתרי אהדדי דבח"מ סי' רפ"ד פסק פהריב"ש וכ"כ בח"מ סימן למ"ד ובסי' מ"ט וכאן באה"ע סי' ק"כ משמע כהתשב"ץ ושוב מצאתי בתומים סי' מ"ט שהביא בשם ספר בני שמואל דהפוסקים הנ"ל ס"ל כהתשב"ץ מדכתבו דבמדעל"ג נאמן עד א'.

והוא בכנה"ג סי' מ"ט בהגהות הטור אות ז. אף בתומים שם דחה זה.

והוא מדברי הריב"ש עצמו סי' קנ"ה שכתב שם שאין כל מלתא דעל"ג בגדר א' פי יש דעל"ג בבירור היום או מחר ובדינינו לגלותו. עי' ש"ך ופר"ח ביו"ד רס"י צ"ח בענין קפילא ארמאה.

והיינו ענין אשתמודעיהו דנאמן בו ע"א ויש דבר שאמרו בו ג"כ מדעל"ג ואינו בגדר זה כו' ע"ש. ולפי חילוק זה יש לגמגם בנ"ד שאינו מדעל"ג בגדר הא' שהרי כבר מת ונהרי אין שום א' יודע שמו וא"כ בכה"ג י"ל דאין עד א' נאמן.

ומיהו לפ"ז יש לתמונה אסתימת הפוסקים דסומכים בהפרת איש ואשה ובשמותן עפ"י עד א' ולא חילקו אם הוא מדעל"ג בקרוב ובדינינו לגלותו או לא כגון דומי' דנ"ד: ג אף באמת בתירוץ הנשיא זו נלע"ד בענין אחר.

והוא דלכאורה י"ל האיה למדו הפוסקים דמדעל"ג ע"א נאמן מהא דאשתמודעיהו שבהחולץ (ל"ט). הרי התם לא אמרו דהטעם משום דהוי מדעל"ג אלא משום דגלוני מילתא בעלמא הוא.

ובודאי שיש הפרש בין לשון זה ללשון מדעל"ג. וכמעט שאין זה ענין לזה כלל.

ולפיכך פי' הרי"ף בהחולץ שם נז"ל גלויי' מילתא בעלמא דלאו אמילתא דאיסורא קא מסהדי ולאו אממונא קא מסהדי אלא מילתא בעלמא הוא דמגלו דהדין ניהו גברא פלן ונהא ניהי איתתא פלניתא כו' עכ"ל.

הנה לא כ' שהטעם משום דבמדעל"ג לא משקרי אינשי אלא תלה הטעם לפי שעדות זה אינו מעידים בעדות ערוה או ממון ממש רק שמעידים שזה הוא פ'. ונהרי אם לא ענין החליצה בודאי הנה נאמן ע"ז שהרי אין כאן רק גילוי ענין בעלמא שאין הענין ממון או איסור ובודאי שע"א נאמן בזה.

ומשום שאח"כ נוגע הענין לחליצה או לממון לא פסלי' עדותו למפרע זהו בראור דבריו למבין. ובודאי נמוקו עמו שלא פי' הטעם משום דבמדעל"ג לא משקרי אינשי.

דקא בפ' האשה רבה מיבעי' לן מ"ט דעד א' נאמן לומר מת בעלך ואי פשיטא לן דבמדעל"ג עד א' נאמן מהתורה מאי מיבעי' לן. ועוד דא"כ בעי' דעד א' במלחמה וע"א בקטטה אי מהימן אמאי לא פשוטהו מהכא.

ואע"ג דע"א במלקתה פשט' הרי"ף ממקום אחר מ"מ בקטט' נשאר בתיקו. א"ו דשאני גלוי' מילתא ממדעל"ג כנ"ל.

וכ"כ להדיא התשב"ץ עצמו באריכות סי' פ"ג ז"ל ונהוי יודע ששני דברים הם בענין זה הא' מדעל"ג והשני גילוי מילתא ויש קצת הפרש ביניהן אף אם נסכים לד' הרמב"ם ז"ל שהשנה אותם בדיניהם וההפרש ביניהם הוא דמדעל"ג הוא הדבר שאין לנו בו שום ידיעה וגילוי אחר זולת מה שהעיד בו העד אלא שיכול להתברר אח"כ ברור אמיתי אם העיד באמת או בשקר וגילוי מילתא הוא בהפך מזה שהדבר קרוב לנו שכ"ה כמאמר העד אלא שהוא מכוסה ונעלם קצת ואחר שגלה לנו זה העד אותו פיסוי הוחזק הדבר בדעתנו כאילו נודע לנו עפ"י ראיותינו מצד מה שהיה כבר דעתנו נוטה לזה.

ואין ספק שאם במדעל"ג ע"א נאמן כ"ש בגילוי מילתא אבל אפשר היה לומר שיהיה נאמן בגילוי מילתא ולא יהא נאמן במדעל"ג לפי שבגילוי מילתא כבר נגמרה ידיעת הדבר עכשיו אחר גילוי זה ואין אנו סומכים בזה על ענין עתיד לבא.

אבל במדעל"ג הדבר שאנו סומכים עליו הוא ענין העתיד לבא שביא מי שיכחוש לזה שהעיד עדות זו ואפשר הוא שזה יסמוך שלא יבא מפני סבות ומקרים כו' עכ"ל בקצרה. הנה עם היותו סובר דבמדעל"ג נאמן ע"א מדאורייתא אעפ"כ מודה שאין שום ראיה לזה מהאמנתו בגילוי מילתא שהוא ענין אשתמודעינהו הנ"ל.

ומש"ה אין שום גושני' כלל על הריב"ש מהפוסקים הנ"ל דריש סי' ב' דאדרבה עליהו קשיא לכאורה הא"ף למדו מדעל"ג מאשתמודעינהו דהוי גלוי' מילתא. איברא שהתשב"ץ מפרש ענין גילוי מילתא שלא כפי' הרי"ף דלהרי"ף עיקר הטעם משום דעדותו אינו בדבר האיסור והממון גופא אלא מילתא בעלמא לומר שזה אחיו.

ולהתשב"ץ הטעם שהדבר קרוב לנו שכ"ה כמ"ש העד וכמ"ש שם להלן שפשבאין לפנינו איש ואשה לחליצה בנדאי דעתנו סומכת שביבם ויבמה הן כאילו היה הענין נודע אלינו באומדן דעתא אלא שנעלם ממנו קצת וגילוי מילתא אפילו מפי אשה וקרוב סגי עכ"ל: ד ויש לדקדק על טעמו של הרי"ף מהא דתניא בקדושין (דס"ג סע"ב) בני זה בן י"ג שנה ויום א' בתי זו בת יב"ש ויום א' נאמן לנדרים ולחרמים ולהקדשות ולערכים אבל לא לעונשין ולמכות.

והביאה רי"ף שם ופסקוהו כל הפוסקים. ומשמע ונדאי דאפי' אמר האב תחלה שהוא בן יג"ש ויום א'.

ואח"כ עבר העבירה לא לקי ואינו מומת על פי מה שאמר האב תחלה ואמאי לא אמרי' גלוי' מילתא בעלמא הוא דלאו אמילתא דאיסורא קא מסהיד אלא מילתא בעלמא הוא דמגלי דהלין הוא בן י"ג שנה ויום א'.

וכיון דמאמינים לו אז א"כ הגם שאח"כ נמשך עי"ז שמלקים או ממית' אותו לית לן בה אע"ג דלמלקות בעי' ב' עדים היינו לענין שעבר העבירה משא"כ לענין מה שהגיע לכלל שניו זהו גילוי מילתא בעלמא כמו גבי אשתמודעינהו לפי' הרי"ף דהיבום והחליצה גופא הוי דבר שבפירוה וכן מה שמת אחיו הוי דבר שבפירוה.

אבל הגילוי שזהו אחיו מאב הוי גילוי מילתא בעלמא וכמ"כ ה"נ ממש י"ל לפ"ז דהוי גילוי מילתא בעלמא ולמה אין האב נאמן. ויותר הנה ראוי שיהיה האב נאמן שהרי האמינותו תורה בבת לענין קדושין עכ"פ ואפ"ה אינו נאמן בבת גופא לענין עונשין ע"ש.

מיהו בספר המקנה שם פירש דהיה דקדושין מיירי בשתאב מעיד פן בב"ד אחר שעבר העבירה ומש"ה א"נ למכות ולעונשין אבל איה"נ אילו אמר פן בב"ד קודם שעבר העבירה נאמן ג"כ למכות ולעונשין וכמ"ש הרמב"ם פט"ז מה' סנהדרין ה"ו שלוקין באיסור שהחזיק עפ"י עד א' כו' ע"ש.

ועפ"י"ז הנה מקום לתרץ ד' הרי"ף לומר דהרי"ף בהחולץ מיירי כשהעד אינו מעיד פן בשעה שאנו שואלים העדות אם הוא אחיו מאביו כשב"ד מסדרין החליצה אלא שאמר פן קודם לזה הרבה ואז הנה נאמן.

ואח"כ אם מעידים ב' עדים בשעת החליצה ששמעו פן אז מן העד הנ"ל האחד אז נאמנים. וכ"מ לכאורה להדיא בהרי"ף שם ממ"ש הרי אתחזק גבי ההוא סהדא מפומיה דהאי קרובו כו' ע"ש וכן פ' הריב"ש סי' קפ"ב דברי הרי"ף.

וכן פירש בספר מכתב מאליהו שער ו' סי' ח"י וכ"כ בתשו' מהריב"ל ח"ב סי' מ"ט. ולפ"ז י"ל דלק"מ מקדושין משום דשם י"ל דמיירי שהאב אמר אחר המעשה.

ועי' ח' מהרי"ט בקדושין שם. אמנם בב"י באה"ע סי' קנ"ז כתב שאין פן דעת הרי"ף וכ"כ מהרי"ק שרש קע"ו וז"ל הרי שתלה (הרי"ף) הטעם במאי דלאו אמילתא דאיסורא קא מסהדי כו' ואע"ג דבהיה שעתא דמגלו מילתא דאחזיה דמיתנא הוא פבר צריכין אנו לעדותו שהרי היא רוצה לחלוץ ולהנשא לשוק בחליצה זו אפ"ה לא חשיב אלא גילוי מילתא בעלמא עכ"ל וכן הביא בספר מכתב מאליהו שער ד' סי' ל"א הרבה פוסקים שפ' פן וכן פסקו בסדר חליצה.

ולדבריהם קשיא על הרי"ף מהיה דקדושין פנ"ל דכיון דהכא מאמינים לו בשעת מעשה ה"ה התם ג"כ הנה ראוי להאמינו בשעת מעשה שאנו רוצים להלקותו ולענשו. דהא אין טעם לחלק בין מכות ועונשין לדבר שבפירוה דבכולן בעי' עדות.

ועוד נראה לענ"ד דלפי האמת אפי' להריב"ש וסיעתו המפרשים דהרי"ף מיירי כשהעד אינו מעיד פן בשעת מעשה פנ"ל אז דייקא הוא נאמן. מ"מ קשיא מהיה דקדושין דבאמת שם ג"כ נראה מפשט השמועה שהאב אינו נאמן למכות ולעונשין אפי' אם אמר פן בתחלה קודם המאורע וכ"כ בפנ"י שם.

והכרח לזה הוא ממ"ש התוס' בקדושין שם והרא"ש דקשה דא"כ כל יבם קטן שהגדיל ואין שנותיו ידועים לנו עפ"י עדים לא נסמך על דברי האב כו' וע"ש שגם למסקנא פן דאין סומכין בזה על האב אם לא ברבוי שערות.

ואילו לדברי ספר המקנה לק"מ שהרי יכולים אנו לסמך בשניו ג"כ על האב כשיאמר פן תחלה לפני חצי שנה שבנו זה הוא יג"ש ויום א'. (או שיאמר חצי שנה לפני יג"ש שבנו יג"ש פחות חצי) ואח"כ יבאו עדים בשעת החליצה ויעידו.

ואין לומר דמיד שאירע מיתת אחיו שוב אין האב נאמן דחיישינן שפא אומר פן כדי שיוכל לחלוץ. דהא ליתא דמנין ידע האב שבנו יחלוץ בנדאי שפא ייבם דבימי התוס' לא הנה זה נהוג

כ"כ בפשיטות ועוד דא"כ גבי אשתמודענינהו נמי נאמר שאין הקרוב נאמן כל שהעיד דאחזהי דמיתנא הוא פנין שמעיד פן אחר מיתת האח כמ"ש דמיתנא כו' וא"כ נוגע בעדות הוא.

א"ו דאף לשיטתם אין מחמירים אלא כשמעיד בשעת מעשה גופא ולא קודם לכן אפי' אתר מיתת האח. וה"נ היה ראוי שיהיה האב נאמן פן על השנים באמרו פן לפני עדים קודם הרבה מהחליצה וא"כ קשה מאי הקשו התוס' והרא"ש וכל המתברים הקושני' הג"ל דא"כ כל יבם קטן כו'.

ועוד דבסה"ת כ' דאם הוחזק בעיני השכני' שלא עפ"י האב שפא לכלל שנים נאמנים להחזיקו בגדול. הובא בטור סי' קס"ט משמע להדיא דבהחזוק בעיניהם עפ"י האב לא מהני אע"פ שאמר פן קודם המעשה הרבה ואפשר דאפי' אמר פן קודם מיתת האח לא מהני.

וכן משמע להדיא בבבאור בסה"ת סי' קל"ג עיי"ש. וזו תשובה ברורה לדברי ס' המקנה במקילה מכבוד תורתו וחסידותו: ה ומה שהביאו להגאון בעל ספר המקנה לפרש פן הוא פדי לתרץ הקושני' שהביא בספר פני יהושע שם עמ"ש הרמב"ם פט"ז מה' סנהדרין דאין צריך עדים למלקות אלא בשעת מעשה אבל האיסור עצמו בעד א' הוחזק פיצד אמר עד א' חלב פליות הוא זה פלאי הפך פירות אלו גרושה או זונה אשה זו ואכל או בעל בעדים אחר שהתרו בו ה"ז לוקה אע"פ שעיקר האיסור בעד א' כו' עכ"ל.

וא"כ תיקשי ליה סוגי' דקדושין הג"ל דהאב א"נ אע"פ שאמר תחלה שבתו מקודשת (ורחמנא הימני' בזה ע"ש) או שפנו זה פן י"ג שנה. ולפיכך פ"י בסה"מ ק דבקדושין מיירי כשאמר האב פן אחר המעשה כנ"ל.

אבל לפמ"ש דמיירי כשאמר קודם המעשה. לכאורה קשיא אהרמב"ם.

אבל באמת נלע"ד דלק"מ ואין הנדון דומה זה לזה. דהא התם גבי מה שהאיסור עצמו הוחזק בעד א' סגי פ"י הטעם בכ"מ משום דעד א' נאמן באיסורין (אע"פ שבמל"מ ה' שגגות פ"ג השיגו היינו שמקור ד' הרמב"ם אינו מסוגי' דקדושין (דס"ה) אלא מירוש' דנזיר אבל בענין הטעם י"ל שהאמת כמ"ש הכ"מ.

ובחי' מהרי"ט בקדושין (דס"ג) פתב שהיא ירוש' מפונרש פירק מי שקינא והוא ג"כ בנזיר פירק שני נזירין) וכיון דעכ"פ עד א' נאמן באיסורין מדאורייתא א"כ ודאי דחייב מלקות אם אכלו אח"כ אחר התראה בעדים דמה לי אם אכל חלב פליות ממש או אם אכל זה פנין דרחמנא אסרו להדיא ואמרה שע"א נאמן לומר שחלב פליות הוא זה א"כ הרי עבר אמירא דרחמנא שהתורה האמינה שנהו חלב פליות משא"כ הלא בענין בנו זה פן יג"ש ויום א' הרי זה אינו מילתא דאיסורא לומר שנאמן האב.

אלא דלנדרים שהוא מילתא דאיסורא האמינו משא"כ למכות ועונשים. ולא שייך לומר דמיד שאמר האב שהוא פן יג"ש ויום א' הרי הוחזק פן ואסור לו מדאורייתא לאכול איסור ולבא על הערנה וא"כ עבר אמירא דרחמנא.

דמ"מ נהי דנדאי עבר אמירא דרחמנא מ"מ דלמא קטן הוא וקטן שעבר אמירא דרחמנא אינו חייב מלקות ועונש והתורה לא האמינתו לאב למכות ועונשים. משא"כ התם לא שייך לומר פן דכיון דנדאי עבר אמירא דרחמנא לוקה.

מיהו זה דוחק דא"כ עכ"פ מ"ט דרב דאמר אין סוקלין הא התם הימנא רחמנא. ואין לומר דשאני התם דאמרין בהדיא דרחמנא לא הימנא לקטלא א"כ מהו ואנדא ר"ח לטעמיה הא אין זה ענין לזה.

(ועי' בחי' מהרי"ט שם ועי' תוס' חולין (צ"ו) דנעלם לשעה מסהמ"ק וצ"ע עי' עז"י ועי' מרדכי שבב"י סי' קנ"ז ועי' מכתב מאליהו). לפיכך נ"ל דה"פ דדוקא באיסורין דע"א נאמן באיסורין מדינא אמרי' שהאיסור עצמו נעשה מוחזק בע"א פדינו.

משא"כ בבני זה יג"ש שאינו ענין איסור לא שייך לומר שנעשה מוחזק ליג"ש עפ"י האב. דמאן לימא לן דהאב נאמן בהא שהרי אינו מקילתא דאיסורא אלא שזה נוגע באיסורים וג"כ בעונשים ומכוח וא"כ מאן לימא לן דשדינו ליה בטר איסוריה ולא בטר מכוח ועונשים.

אלא האי פדיניה והאי פדיניה דלנדריים ולחרמים דמקילתא דאיסורא הוא דינו פאיסוריא. ולמכין ועונשי דינו פנותיהו.

אבל האיסור ע"כ בטר גופו שדינו ליה ואיהו מקילתא דאיסורא ונאמן בו ע"א. ואעפ"י שנוגע אט"פ למכוח ועונשים לית לן בה.

דברי בפעשה שהוחזק לא היה עדיין רק איסור ובגופו ממש. אמנם גבי קדשתי בתי אע"ג דהוא נמי מקילתא דאיסורא ממש ורחמנא הימנא מ"מ אין סוקלין פינו דדבר ערוה הוא ובעי' תרי סהדי אלא דרחמנא הימנא לאב אמרי' דלקטלא לא הימנא.

והשתא א"ש האי ואנדא ר"ח לטעמין פ"י כי היכי דהכא פלגי' דיבורא ואמרי' דרחמנא הימנא ליה ולא להא ה"נ בבני זה יג"ש הימנא רחמנא לנדרי' ולא למכוח כו'. והשתא א"ש דפסקי הרמב"ם לא סתרי אהדדי.

וא"ש דברייתא דאבל לא למכוח כו' מיירי בפשוטו אפ"י בשהאב אומר פן קודם המעשה כמו שהוכחתי לעיל סי' ד' מסה"ת סי' קל"ג וש"פ וכ"כ הסמ"ג סי' נ"ב מ"ע והמר'. ובהא א"ש נמי מ"ש הב"י בח"מ ס"י ל"ד בבד"ה דעדי גיטין וקדושין א"צ דו"ח וכ"פ בתשו' מ"ב ס"י נ"א ע"ש באריכות.

ואע"פ שזה נוגע לד"נ ואם יבא עלי' איש אט"פ ימיתו אותו. וה"ט משום פינו דמדינא בגיטין וקדושין א"צ דו"ח והשתא ליכא מיהו ד"נ ודמי לאיסור שהוחזק עפ"י ע"א פינו דבאיסורין סגי ע"א משא"כ בענין בני זה יג"ש פנ"ל.

ואע"פ שראיתי בחי' מהרי"ט בקדושין (דף ס"ג) שכתב ג"כ דברייתא הנ"ל מיירי דוקא בשאמר האב (קודם) [אחר] המעשה דוקא. וכ"כ בשער המלך משמו ה' סנהדרין פט"ז והינו פשיטת בעסהמ"ק מ"מ הנלע"ד כתבתי ששטת הפנ"י עיקר וכ"כ בשער המלך שם בשם מחנה אפרים.

ומה שהיה קשה להם דברי הרמב"ם ת"ל שנת' ישוב לזה: ואלא שלפ"ז צריך ליישב הראי' שהביא מהרי"ט וסהמ"ק לשיטתם. וז"ל מהרי"ט שם למה לא יהא נאמן פינו שבשעה שאמר שהוא גדול עדיין לא נתחייב מיתה הרי הוחזק.

אם שוב עבר עבירה למה לא יתחייב מיתה. הא למה זה דומה לאיש ואשה שבאו ממ"ה זה אומר זאת אשתי וזו אומרת זה בעלי.

שָׂאם לְאַחַר מִכָּאן זִנְיָתָה מִתְחַיֵּיבֶת מִיָּתָה וְאֵילֹו א"א שְׂאֲמָרָה נְטָמְאֵתִי אֵינָה נְאָמְנָת. וְעוֹד בְּפָרְק
הַחֹלֶץ אֲמָרִי אֲשֶׁתְּמוֹדְעִינָהוּ כו' וְכָתַב רַב אֶלְפָּס כו' (הַנּוֹעֲתִים לְעֵיל סִי ג') וּבִירוּשָׁא פ' מִי שְׂקִינָא
אָמַר לוֹ ע"א חֶלֶב הוּא וְהִתְרוּ בּוֹ שְׁנַיִם לֹוְקָה עֵיקַר עֲדוּתוֹ לֹא בַע"א הוּא עַכ"ל וְהִנֵּה הִרְאָנִי
הִרְאִישׁוֹנָה פָּתַב ג"כ בְּסֵהֶמ"ק וְנ"ל אֲבָל אִם הֵעִיד לְפָנַי ב"ד אִפִּי הִיא עֲצָמָה אֲמָרָה בְּפָנַי ב"ד
שְׁנֵתְקַדְּשָׁה וְהוֹחֲזֵק א"א עַפ"י וְכֵן בְּשִׂאָר אִיסוּרִים עַפ"י ע"א קִי"ל דְּסוֹקְלִין עַל הַחֲזוֹקוֹת וְהָכִי
קִי"ל דְּבַע"א אֹמֵר מֵת וְנִתְקַבֵּל עֲדוּתוֹ הָרִי הוּא כְּשֵׁנִים וְאִם נִתְקַדְּשָׁה עַל יָדוֹ פְּשִׁיטָא דְהִיא א"א
גְּמוּרָה לְחַיִּיב כָּל הַבָּא עֲלֶיהָ וּבְהִדְיָא פָּתַב הַרְמַב"ם בַּפ"א מֵהָא"ב וְכֵן אֵשֶׁה שְׂאֲמָרָה א"א אֲנִי אֵינָה
נִהְרָגָת עַל פִּיהָ עַד שְׂיִהְיֶה שָׂם עֲדִים אוֹ תוֹחֲזֵק.

וְהִינּוּ שְׂתַעֲיֵד בְּפָנַי ב"ד שְׂתוֹחֲזֵק א"א עַכ"ל. הִנֵּה מ"ש הָא לְמָה זֶה דּוֹמָה לְאִישׁ וְאֵשֶׁה שְׂבָאוּ
מִמֵּדָה"י י"ל דְּבִנְדָאִי לֹא דְמִי דְשִׂאֲנִי הֵתֵם שְׂחֲזָקָה זֶה הוּא עַפ"י מַעֲשֶׂה גְּמוּרָה שְׂשִׁנִּיָּהֶם עוֹשִׂים
מַעֲשִׂים הַמְרָאִים לְנוֹ שְׂהֵם אִישׁ וְאֵשֶׁהוּ וְגַם שְׂהֵם מִתְמִידִים בְּמַעֲשִׂים אֵלּוּ ל' יוֹם לְפִיכָּה הָנִי חֲזָקָה.
מִשָּׂא"כ הֵכָא לִיכָּא הָנִי טַעֲמִי שְׂאִין כָּאֵן מַעֲשֶׂה גְּמוּרָה רַק דִּיבּוּרָא בְּעֵלְמָא דְאָמַר הָאָב. וְגַם אִין שְׂיִיף
לֹוֹמַר שְׂמַחֲזִיק כֵּן ל' יוֹם שְׂהָרִי חֲזָקָה זֶה אֲנִי עוֹשִׂים וּמַחֲזִיקִים זֶה עַפ"י מ"ש הָאָב.

א"כ כִּינּוֹן דְּחֲזָקָה זֶה מִפְּחַ אֲמִירַת הָאָב בָּאָה. וְהָאֲמִירָה עֲצָמָה אֵינָה כְּלוּם א"כ גַּם הַחֲזוֹקָה שְׂמַחֲמָתָה
אֵינָה כְּלוּם.

הָא לְמָה זֶה דּוֹמָה לְאוֹתָהּ שְׂאֲמָרוּ בְּסִנְהֶדְרִין פּוֹ"ב (דָּף כ"ד ע"ב) הַבָּא לִידּוֹן בְּשִׂטְרָה וּבְחֲזָקָה דַּס"ל
לְרַבֵּי דְנִידּוֹן בְּשִׂטְרָה וְלֹא בְּחֲזָקָה כִּינּוֹן דְּחֲזָקָה מִפְּחַ שְׂטֵרָה קֶאֱתָנִי וְאִף לְרַשְׁבַּ"ג דְּבְחֲזָקָה נְמִי סְגִי מ"מ
מוֹדָה (הַג"ה).

ל"ד מִמֶּשׁ דְּהֵתֵם נִמְצָא שְׂהַשְׂטֵר מְזוּנִיף מִשָּׂא"כ הֵכָא לֹא נִתְבָּרַר שְׂהָאָב אָמַר שְׂקָר) דָּאֵם נִמְצָא
הַשְׂטֵר בְּטַל אֲזִי חֲזוֹקָה ג"כ בְּטִילָה כַּמ"ש בְּטוּש"ע ח"מ סִי ק"מ סַעִי ד' ה'. אַע"ג דְּאֵילֹו לֹא
הַזְכִּיר הַשְׂטֵר הָנִי סְגִי בְּחֲזָקָה לְחוּד מ"מ הַשְׂתָּא גְּרַע טְפִי כִּינּוֹן דִּידְעִי סִיבַת חֲזָקָה זֶה דְּמִפְּחַ שְׂטֵרָא
זֶה קֶאֱתִי וְהֵאִי שְׂטֵרָא חֲסָפָא בְּעֵלְמָא הוּא.

מִשָּׂא"כ בְּשִׂאָר חֲזוֹקָה אֲמָרִי דְּמִסְתָּמָא שְׂטֵרָא מְעֵלָנִי ה"ל וְאָבְד. וְה"נ בְּאִישׁ וְאֵשֶׁה שְׂבָאוּ מִמֵּדָה"י
זֶה אֹמֵר זֶה אֲשֶׁתִּי כו' וְהוֹחֲזֵקוּ כֵּן ל' יוֹם אֲמָרִי דְּמִסְתָּמָא הָיוּ קְדוּשִׁין גְּמוּרִים וְחֲזוֹקָה זֶה שְׂבָא'
מְסִיבָתֵם מְעִידָה ע"ז מִשָּׂא"כ הֵכָא מָה שְׂאֲנוּ מַחֲזִיקִים אוֹתוֹ בְּכֵן יג"ש כִּינּוֹן שְׂיִדְעֵנוּ סִיבַת חֲזוֹקָה
וְהוּא מֵאָמַר הָאָב בְּנִי זֶה כֵּן יג"ש וְיִדְעֵנוּ דְאֲמִירָה זֶה חֲסָפָא בְּעֵלְמָא הִיא לְגַבֵּי מַפּוֹת וְעוֹנֵשִׁין א"כ
ה"נ חֲזוֹקָה דְאֵתִי מַחֲמָתָה בְּטִילָה וּמְבוֹטְלָת.

וּכ"כ לְהִדְיָא בְּסֵה"ת סִי קל"ג שְׂהַבְּאֵתִי לְמַעְלָה סִי ד' דְאֵפִי רָאִינוּ שְׂעַמַד לְהַתְּפַלֵּל וְהַשְּׁלִים
לְעִשְׂרָה בְּבַה"כ אֵינּוּ כְּלוּם דְשָׂמָא עַפ"י הָאָב עֲשׂוּ כֵּן. אֶלְמָא דְאֵפִי אָמַר הָאָב כֵּן מִקְוֹדִים וְהוֹחֲזֵק
בְּחֲזוֹקָה גְּמוּרָה עַל פִּיו בְּמַעֲשֶׂה מִמֶּשׁ שְׂעַמַד לְהַתְּפַלֵּל כו' אַפ"ה לֹא מְהַנִּי.

וְהִינּוּ מְטַעֵם הַנְּ"ל כִּינּוֹן שְׂיִדְעֵנוּ סִיבַת חֲזוֹקָה וּבְהַבְּטֵל הַסִּיבָה בְּטַל הַמְּסוֹכָב כְּשֶׁל עוֹזֵר וְנִפְל עֲזוּר.
וּכ"כ שָׂם לְהִדְיָא דְלֹא מְהַנִּי אַא"כ הוֹחֲזֵקוּ בְּשֵׁנִים עַפ"י הַגְּבִירוֹת וְהַשְּׂכָנִים שְׂלֹא עַפ"י הָאָב כו'
ר"ל בְּעִיר שְׂדָרִים בְּהָ וְיִוֹדְעִים מַעֲצָמֵן דַּא"ל"כ מְשַׁפְּחַת לָהּ אִפִּי בְּעִיר שְׂלֹא דָר בָּהּ.

ואפי' גם בזה י"ח שהרי בסה"ת עצמו פתב שיש להשיב את הארי. גם משמעות הרמב"ם דבעי' עדים דייקא ולכן הביא בש"ע סי' קס"ט דעה זו בלשון וי"א והדעה הראשונה הביא בסתם דבעי' עדים.

(וע' בלבוש שם שהעתיק טעם הראשון שבמר' פמ"ח משום דאין מדקדקי' כו' והיה לו להעתיק טעם שכ' שם בשם ר"י דשמה עפ"י האב עשו פן): ז גם מ"ש בסהמ"ק אפי' היא עצמה אמרה בפני ב"ד כו' דסוקלים על התזקות כו' לא ידענא מנ"ל הא.

דאפשר דלא מהני התזקה אלא בששניהם מתזיקים זע"ז זה או' זו אשתי וזו אומרת זה בעלי. וטעמא רבא נמי איכא במילתא משום דהתם סברא הוא דמהימני דהרי בידיהם לקדש זה את זה וכיון דאמרי שהו איש ואשתו מהימני ע"י התזקה, משא"כ פשהיא מתזקת עצמה לבד.

ואע"ג דברמב"ם ספ"א מהא"ב לא משמע פן שהרי כ' דה"ה שזו אחותו או אמו אע"פ שאין ביזו לעשותה אחותו אילו לא היתה אחותו. מ"מ עכ"פ שניהם מתזיקים.

ועוד והוא העיקר דעכ"פ עושים מעשה. משא"כ פשהיא לבדה מתזקת ע"י דיבורה לא"א ודאי דלא מהני לסקילה עכ"פ לד"ה כמ"ש מהרי"ק שרש פ"ז באריכות דהתם יש מעשה גדול המעיד על התזקה שהרי היא עמו פאשה עם בעלה כו' ע"ש.

ואף למלקות דמסיק שם דמהני תזקה באמירה לבד מייירי ג"כ בששהו שניהם מתזיקים זו שהיא ארוסתו וזה שהיא ארוסה כו' וזמן רב מאד ע"ש. אבל באמירה לבד בב"ד לא ידענא מנ"ל דהוי תזקה (ואפשר דאף אמתלא מהני בזה והפל לפי האמתלא פדמשמע בכתובות פ"ב ובש"ע סי' מ"ז) ומה שפ"י בהפלאה שם דמייירי שלא בב"ד דאל"כ מ"ש מעדי' בח"מ סי' כ"ט י"ל דאינו מוכרח שיש לחלק דשאני התם דכבר זכה זה בעדותם ואין ביזם להפקיע זכותו של זה ע"י אמתלא משא"כ בענין א"א הייתי שאינה מפקעת זכות אחרי' ע"י אמתלא לכן נאמנת תדע דבאמרה שנתקדשה לפלוגי ס"ל להרא"ה דלא מהימנא מה"ט.

אלא שמ"מ בעדות עדיפא יותר דהתם שפנגדו תובע זכותו משא"כ בנדון של הרא"ה שאותו פ' אינו לפנינו. וע' בחוות דעת סי' קפ"ה תמצא תירוץ אחר לקושיא זו של סהמ"ק מעדות ע"ש באריכות.

[ע' מפתח]. והרי הרשב"א בתה"א ש"ז פ"ב הובא בב"י בי"ד סי' קפ"ה כ' שיש חילוק גדול בין מעשה לדבור לענין תזקה והספימו עמו פל הפוסקים שם ובי"ד סס"י א'.

ואף לפמ"ש הת"ש בי"ד ס"ק ע"ט ג"כ י"ל דהיינו דוקא בדבר התלוי בה לבד פגדה וטרקפה משא"כ בקדושין פנ"ל וגם הוא פתב שלא החליט בזה למעשה. וע' בתשובת פ"י חאה"ע סי' א' דהאריף דתזקה דדיבורה לא מהני ומשמע אפי' הודית בב"ד שהרי שם היה מעשה שלקחה פתב מהרב והקהל כו' ע"ש.

ועוד דאפי' אי מהני י"ל דהיינו דוקא תזקה שהתזיקה היא על עצמה ולא מה שהתזיק עליו אביו. דכיון שהתזיק עצמו פן איהו אפסיד אנפשי' והתיר עצמו למלקות ולמיתה אבל מה שהתזיק עליו אביו מ"מ אין אביו נאמן יותר מעד א'.

אע"ג דבקדושין (ס"ג) לרב אסי אביו עדיף מיןה היינו משום דס"ל דרמנא הימני לקטלא משא"כ לדידן אלא משום חזקה י"ל דבעי שתחזיק היא על עצמה ועמ"ש הט"ז ב"ד סי' קפ"ה בשם מהר"ל מפראג ולדבריו ודאי חזקה דידה בעי.

וע' מל"מ פ"כ מהא"ב דין י"ב ולדבריו כ"ש דחזקה דאב לא מהני וע' ס"ט סי' קפ"ה (ומה שנסתפק שם באשה שאמרה א"א אני והחזקה ע"י אמירה זו ל' יום אי מהני אח"כ אמתלא אשתמיטתיה תשובת רמ"א סי' ב' שהביא בעצמו דכ' דמהני אפי' אחר ימים רבים כו' ע"ש שהוכיח פן מל' הגמ' לימים כו').

ומ"ש עוד בסהמ"ק ובהדיא כ' הרמב"ם או תחזוק נ"ל דפי' דתחזוק היינו היכא שיש לה איש ואומרת שזה בעלי ומתנהגין כן וכדלעיל בשם מהרי"ק דבלא מעשה לא הוי חזקה לעננו ד"נ עכ"פ וכן פי' בתשובת פ"י הנ"ל דל"א ריש עמוד ד'.

ועוד דאי באמירתה לחוד הוי חזקה א"כ מ"ש מעובדא דכתובות (דכ"ב) הנ"ל דיכולה לחזור בה אפי' אחר ל' יום פנ"ל בשם רמ"א ומשום דאמרה בב"ד אין לחלק דלא דמי לעדות פנ"ל בשם החוות דעת.

וע' בכ"ש שלחי קדושין דאמירה נמי מהני לגבי דידה למלקות אם לא נתנה אמתלא ולא כן כ' בס"ט סי' קפ"ה וע' חו"ד שם דא"כ ה"ל התרא' ספק אף מ"ש פן בשם תשובת רמ"א סי' ב' ליתא שם בתשובת רמ"א שלפני דפוס אמשטרדם.

ומ"ש עוד בסהמ"ק והכי קי"ל דבעד א' אומר מת כו' ואם נתקדשה על ידו פשיטא דהיא א"א גמורה לחייב כל הפא עליה. במחילה מכבוד תורתו ונחסידותו אשתמיטתיה לפי שעה התוספות דחולין (דצ"ו ע"א) ד"ה פלגיא שכתבו להדיא בהיפוף וע' בס' תורת גיטין בחי' למס' גיטין רפ"ק שכ' שהתוספות חולקין עמ"ש הרמב"ם אבל האיסור עצמו הוחזק בע"א כו' ולא ידעתי הכרח לזה דהתם שאני דעד א' נאמן באיסורין פנ"ל משא"כ הכא דמדאורייתא אין עד א' נאמן.

אף ממ"ש גבי סימנים את"ל סי' דאורייתא קשיא. ולשיטתם צ"ל דהירוש' פירק מי שקינא שממנו מקור דעת הרמב"ם אתי' כרב אסי בקדושין (ס"ג) ואנן קי"ל כרב ור"ח.

וא"כ בלאה"נ לק"מ קושני' מהרי"ט דלעיל רס"י ו' מהירוש' והיא קושני' סהמ"ק לעיל רס"י ה'. מיהו אף להרמב"ם דהלקתא פהירושלמי לא קשה מידי פנ"ל סימן ה': ה' הפלל העולה ממ"ש בסי' ד' ה' ו' ז הוא שנת' ב' שיטות בענן ברייתא דקדושין דאבל לא למכות.

האחד הוא דעת מהרי"ט וסהמ"ק ושעה"מ דאם אמר האב פן קודם המעשה הרי הוחזק על פיו ואם שוב עבר עברה מלקין וממיתין אותו אלא דלסהמ"ק בעי' שיאמר פן בב"ד. הב' דעת הפנ"י ומח"א דבכל ענן אין האב נאמן והבאתי ראיה לדעתם משה"ת סי' קל"ג וש"א"פ ועוד ראיות ממהרי"ק סי' פ"ז דחזק' לד"נ לא הוי אלא במעש' וע' ס"ט סי' קפ"ה.

וכ"מ מהרשב"א שבב"י ב"ד סי' קפ"ה ועוד ראיות ע"ש. וכינון שפן נשובה למה שהתחלנו רס"י ד' להקשות על מ"ש הרי"ף בהחולץ פנ"ל.

והן אמת שלשית מהרי"ט וסייעתו לק"מ ואדרבה הוא מביא זה לראיה. אלא דבאמת אינה ראיה לשיטתו ולא תיובתא לשיטת הפנ"י.

והוא משום דהא שם פתבו הפוסקים ג"כ בהחולץ דהטעם הוי ג"כ משום דהוי מדעל"ג פנ"ל ונדבריה משם ראי' הפך למהרי"ט דאל"כ ל"ל להרמב"ם לומר הטעם משום דהוי מדעל"ג. וכ"כ בספר עצמות יוסף בקדושין (דס"ג) אהיה דאכל לא למפות דל"ד לאשתמודעניהו משום דהתם הוי מדעל"ג וכ"כ בסה"ת סי' קל"ג.

הרי דלא כמהרי"ט. אף לפמש"ל סי' ב"ג דמדעל"ג נמי אין ע"א נאמן בה כמו שפסק הריב"ש א"כ קשה.

ולכאורה י"ל דהכא הטעם מחמת הצטרפות ב' ענינים מדעל"ג ולאו אאסורא קמסהדי וכ"מ בחי' הרמב"ן פ' פא סימן במ"ש והוסף רבינו כו'. משמע שב' הטעמים נצרכים וכ"כ הריטב"א בקדושין הובא בשעה"מ פט"ז מה"ס.

אלא שגם זה לא יעמוד אלא לפמ"ש הרמב"ן בנדה שם דהלכה כת"ק דנשים נאמנות משום דמדעל"ג ולאו אאסורא קמסהדי וכ"ד הריטב"א אבל משמעות שא"פ ומפלגם הרי"ף והרא"ש והתוס' דאין נאמנות להקל אלא משום חזקה דרבא ולזה הוכרחו להוכיח דקיי"ל פרבא משמע דאל"כ אינן נאמנות.

א"כ הא קמן דגם ב' טעמים אלו יחד לא יועילו. וא"כ הדרא קוש' לזנפתה בהיה דהחולץ מ"ט קרוב נאמן כו'.

מיהו לפמ"ש במרדכי פמ"ח והובא בב"י סי' קנ"ז דבהחולץ מיירי בשידוע ודאי שהוא אחיו ומחזקים ג"כ שהוא אחיו מן האב אלא שאין זה ידוע בבירור כ"כ שהוא אחיו מן האב. לכן מאמיני' לקרוב משום דרוב האחים הן מן האב (ר"ל שהרי יש אחים מן האב ומן האם ויש מן האב לבד ויש מן האם לבד).

א"כ מן האם לבד הוי מיעוטא). ע"ד שאמרו בכתובות (כ"ח) פיון דרוב נשים בתולות נישאות גילו' מלתא בעלמא הוא.

והכא עדיף טפי דהאי רובא לא איתרע והוי נמי מדעל"ג ומש"ה נאמן קרוב וא"כ לפ"ז ודאי לק"מ. אבל מ"מ משמעות כל הפוסקי' אינו פן ע' סה"ת סי' קל"ג וכן בריטב"א הקשה מקדושין (ס"ג) אהיה דהחולץ ות' משום דהוי מדעל"ג ולא כ' תי' זה דשא"ה שידוע שהוא אחיו עכ"פ ודאי ורוב האחי' מן האב.

וע' מהריב"ל, ח"ב סי' מ"ט וכ"מ בתשב"ץ שהעמקתי לשונו לעיל סס"י ג'. לפיכך נ"ל דאפי' מיירי בשאינו מחזקים בזה שהוא אחיו מ"מ פיון דעכ"פ מיירי במחזק לנו שיש לו אחים אלא שהספק אם זה הוא אחיו או לא הוי רק גילו' מילתא בעלמא ובפרט לפמש"ל סס"י ג' בשם תשב"ץ.

משא"כ בשאר עדיות שהספק בעיקר הענין כמו גפי שני' וסימנים. אלא דמ"מ ס"ל להרי"ף דה"ט לא מהני אלא משום דלאו אאסורא ולאו אממונא קמסהדי.

ולמרמב"ם ושא"פ ס"ל דבעי' נמי שיהיה מדעל"ג פנ"ל. ונמצא אין בידינו ללמוד קולא מהיה דהחולץ אלא בהצטרפות ג' ענינים האלו שיהיה מדעל"ג ולאו אממונא קמסהדי וגם הוא מעט כגילו' מילתא פיון דבלא"ה מחזקים שיש לו אח ושהספק הוא רק מי הוא.

ואמנם גילוי מילתא דכתובות (כ"ח) עדיף מיניה פיון דרוב נשים ממש בתולות נישואות ולפיכך
אע"פ שאינו מדעל"ג ואממונא קמסדהינאמן קטן אלא דמ"מ י"א דבעי' התם גדול עמו עבח"מ
סי' ל"ה ובריב"ש סי' קפ"ב ועלה בידינו שדעת הריב"ש דעד א' אינו נאמן במדעל"ג שרירן
וקימין.

והקושני' שהקשינו ממ"ש הפוסקים (ע' לעיל סעי' ב') גבי הפרות שמות דסגי בע"א משום
דמדעל"ג לק"מ. משום דבלא"ה אסיקנא דא"א ללמוד מאשתמודעיהו אלא בהצטרפות ג' ענינים
פנ"ל וא"כ קשיא אהפוסקי' האיך למדו זה מהחולץ וכנז' לעיל סי' ג'.

אבל באמת לק"מ משום דהכא נמי יש ג' ענינים הנז'ל שהרי ודאי ידוע לנו שבעל זה יש לו אשה
וכן האשה יש לה בעל אלא שא"י לנו מי הוא וכן בענין השם ודאי יש לה שם אלא שא"י לנו
איזה שם.

והוי ממש דומי' דהחולץ. וגם לאו אאסורא קמסדהי אלא מילתא בעלמא הוא דמגלו.

ומש"ה נאמן עד א'. וא"כ הדמיון מכונן.

ומעתה חוזרים אנו למש"ש בסי' א' דיש להקל בנ"ד ג"כ בעד מפי עד. פיון דאין עיקר הסמיכה
משום מדעל"ג לחוד אין להחמיר בו כ"כ.

ובפרט שלפי האמת משמע שגם בעמפ"ע שייך הטעם דמדעל"ג פנ"ל סי' ב' והראי' מאה"ע סי'
י"ז סל"ד. והתשב"ץ חילק בזה לשטתו.

אבל לפ"ד הריב"ש אין הכרח לחילוק זה כלל ולפיכך אין להחמיר בנ"ד מטעם שמת כבר ואינו
מדעל"ג בקרוב כ"כ. דמ"מ פיון דאפשר לגלוני קשוב מדעל"ג.

ומצטרף בהדי שני הסניפים האחרים. ויש לי ראי' (ממ"ש הרמב"ן שלהי יבמות גבי ס' אנשים
שהלכו לכרפום ביתר כו') דלא מחמירי' כ"כ בענין מדעל"ג שיהי' הגילוי מתברר בנקל מאד.

אלא פיון דאפשר שיתפוס בשקרן הוי מדעל"ג וכתבתי מזה בתשובה אחרת בנידון הטר עגונה
א' מק' חומעץ [בחלק א'] וע' ש"ף י"ד סי' צ"ח בענין קפילא ארמאה. ופר"ח שם מנידון מדעל"ג.

וע' תשו' ב"א חאה"ע סי' א' ונ"ט מדין חזקה ואמתלא וע' תשו' פנ"י הנז'ל. ע' פנ"י בקו"א
דכתובות סי' ע"ג ועמש"ל אות ה': סימן רז על אודות הפינוי ליקותיאל הנק' בפ"כ קושני' האיך
לכתוב אם כמו שנק' בפ"כ או קושקא כמ"ש בב"ש בשמות אנשים.

ועיין בב"ש אות יו"ד נבי יקותיאל כ' ע' אות קוף וכוונתו למ"ש שם קושא או קוסא אלה בסוף
והוא פינוי ליקותיאל עכ"ל הרי להדיא דאם נק' קושא או קוסא יש לכתוב פן וצא קוסקא. ואם
לכתוב באלה או פיו"ד בסוף גם זה נת' שם דתלוי באם הוהקני' האות האחרון או לא ע"ש.

ועל אודות הג"פ שכ' מע"ל דוב המכונה בער והוא נק' פעת בפ"כ בענא ואין קוראים אותו בער
כלל רק בכתובה נכתב דוב בער והגיד לו המנפ' מו' יצחק משמי שיש לכתוב גט אחר ושואל
מעל' האיך לכתוב המכונה בער המכונה בענא או המכונה בענא ואם שם בענא באל"ף בסוף או
בה"א.

וגם שאל מ"ש ממ"ש הב"ש סק"ג שאפי' לפי דבריו שחלק על הרמ"א בכתב שם טפל לחוד
מ"מ בכ' שם העיקר מודה דכשר, ובנ"ד זה השם דוב הוא עולה בו לתורה כו'. ודאי פן הוא אם

לא הי' פותב רק דוב וְלא כ' הפִּינוּי פֶּלֶל הי' פֶּשֶׁר לכ"ע משא"כ אם כ' פִּינוּי שְׁאִינוּ נק' בו עֲתָה פֶּלֶל גֶּרַע טְפִי פי יוֹכְלוּ לטָעוֹת שְׁאִינוּ זֶה הָאִישׁ פֶּלֶל מֵאַחַר שְׁאִינוּ נק' בְּשֵׁם זֶה פֶּלֶל שְׁבַע־לִיטוֹ לס"ת נק' דוב וְהֶהֱמוֹן קוֹרְאִים אוֹתוֹ בְּעֵנָא א"כ אֵין זֶכֶר לְשֵׁם בְּעַר פֶּלֶל וּמִפִּיּוֹן שְׁנִכְתַּב הַמְּכַוְנָה בְּעַר יִסְבְּרוּ שֶׁהוּא אַחַר וְעִידֵי מְסִירָה לֹא מְהִינֵי פִּמְבֹּאָר בּב"ש סק"ה ואע"פ שְׁנִשְׁם בְּעַר נק' בו בְּעַת לִידְתּוֹ לֹא מְהִינֵי פִּיּוֹן שְׁנִשְׁתַּקַּע לְגַמְרֵי.

וכמ"ש הַלְבוּשׁ סוּף סע"י י"ח וְנ"ל אֲשֶׁה שְׁנִקְרָאת בְּעַת הַלִּידָה שְׁמָחָה וְאַח"כ קְרָאוּהָ מְקַצֵּת בל"א וְרִיידָא כו' עַד וְאֵם נִשְׁתַּקַּע מִמְּנָה שֵׁם שְׁמָחָה וְהַפֶּל קוֹרְאִים אוֹתָהּ וְרִיידָא אֵין פּוֹתְבִין רַק וְרִיידָא לְבָדוּ וְאֵם גַּם שְׁמָחָה פֶּסוּל שְׁכִיּוֹן שְׁנִשְׁתַּקַּע מִמְּנָה הָרִי הוּא שֵׁם אַחַר לְגַבֵּי דִידָה שְׁאִינָה נִינְפֶרֶת בו עכ"ל וְהִסְפִּים עֲמוּ הַב"ש סקל"ז.

אֶלָּא שְׁלֹא הִבִּיא לְשׁוֹנוֹ שֵׁם. וּבְסִדְרַ שְׁמוֹת נְשִׁים בְּאוֹת ש' הִבִּיא זֶה אֲבָל לֹא הֶעֱתִיק מ"ש גַּם שְׁמָחָה כו' וְאֶפְשָׁר ט"ס בּב"ש שֵׁם דְּבַלְבוּשׁ נ' וְדָאִי שַׁצ"ל גַּם כְּדִמְסִינִים הָרִי הוּא שֵׁם אַחַר לְגַבֵּי דִידָה כו' וְעַב"ש שְׁמוֹת נְשִׁים אוֹת ב' מַש"ש בְּשֵׁם הַלְבוּשׁ גַּבֵּי צְפוּרָה מְבֹאָר דַּט"ס הוּא בְּאוֹת ש' דַּאל"כ מַנ"ל דְּפִלִּיג לְבוּשׁ עַל מְהַר"ם מִינְיָן.

וְנ"ד דְּמִי לְזֶה שְׁשְׁמָחָה הוּא לַה"ק שְׁל וְרִיידָא פִּי פִּי שְׁמָחָה הוּא פְּרִיידָא פִּידוּעַ. וְא"כ לְכַאוּרָה הֵם כְּשֵׁם א' וְאֵעֲפ"כ פּוֹסֵל שֵׁם שְׁמָחָה שֵׁנִק' בו לְבָד בְּעַת לִידְתָּהּ.

כְּשִׁנְשְׁתַּקַּע. א"כ ה"ה מִמֶּשׁ שֵׁם בְּעַר אַף שֶׁהוּא פִּי שְׁל דּוּב וְנִק' בו ג"כ בְּעַת לִידְתּוֹ מ"מ בְּנִשְׁתַּקַּע פֶּסוּל אֵם פְּתוּבָהּ אַע"פ שְׁכַתְּבָ שֵׁם דּוּב ג"כ כְּמוֹ שְׁבַשֵּׁם פּוֹסֵל אַף שְׁכַתְּבוּ שֵׁם וְרִיידָא ג"כ כַּמ"ש וְאֵם פְּתַב גַּם שְׁמָחָה פֶּסוּל כו' גַּם דִּיידָא מְפֶלֶל דְּכַתְּבוּ וְרִיידָא ג"כ וְאַפ"ה פֶּסוּל וּלְפִיכָף אֵין לְכַתּוּב הַמְּכַוְנָה בְּעַר פֶּלֶל רַק הַמְּכַוְנָה בְּעֵנָא וּבְאֶל"ף בְּסוּף דְּמָאִי שְׁנָא מִשֵּׁם בּוּנָא שַׁבַּב"ש.

וּבְאַמַּת שִׁי"ל דַּנ"ד אֶתְיָא בַּכ"ש וְק"ו מְדִינוּ שְׁל הַלְבוּשׁ וְלֹא בְּהוּא הַדִּין לְבָד פִּי בְּשֵׁם הִי מְקוּם לְהַקֵּל יוֹתֵר לְפִי שְׁשֵׁם וְרִיידָא הוּא לַעַז וְשְׁמָחָה הוּא לַה"ק וְהִיא אֶפְשָׁר לְהַקֵּל בְּמְקוּם שְׁדַרְךָ שְׁפֶל אִישׁ וְאִישׁ יֵשׁ לוֹ שֵׁם בַּלַּה"ק שְׁקוּבְעִים לוֹ בְּעַת הַכְּנָסָה לְבְרִית שְׁאָז אִפִּי נִשְׁתַּקַּע שֵׁם זֶה וְנִקְבַּע לוֹ שֵׁם אַחַר לַעַז יֵשׁ לְהַקֵּל בְּדִיעַבְדּ בְּכַתְּבוּ שֵׁם הָרַאשׁוֹן לְבָד כַּמ"ש מֵהַרִּי"ק שְׁרַשׁ פ"ו וְהוּא כְּעִין מ"ש הַב"ש סס"ק ל"ז בְּשֵׁם ט"ז (וּמ"מ בְּמְדִינַתְּנוּ אֵין שְׁיָיָה טַעַם זֶה פִּי שֵׁם וְרִיידָא דְרָךְ לְקַבּוּעַ לְנִשְׁיִם בְּלֹא שׁוּם צִירוּף שֵׁם לַה"ק פִּידוּעַ) מַשֵּׁא"כ בַּנ"ד שְׁהִשֵּׁם שְׁנִשְׁתַּקַּע הוּא שֵׁם לַעַז וּבּוּדָאִי שְׁאֵין הַפֶּל קוּבְעִים שֵׁם לַעַז בְּעַת הַמִּילָה א"כ אֵין שְׁיָיָה טַעַם הַנ"ל שְׁל מֵהַרִּי"ק וְיֵשׁ לְפֶסוּל בּוּדָאִי אֵם נִשְׁתַּקַּע וּכְתוּבָהּ וְאֵין לוֹמֵר דַּמ"מ יֵשׁ לְהַקֵּל פִּיּוֹן שְׁבַמְדִינַתְּנוּ יְדוּעַ שְׁפֶל הַנְּקָרָאִי בְּעַת הַמִּילָה שֵׁם דּוּב קוּבְעִים לְהֵם פִּינוּי בְּעַר אִישׁ לֹא נֶעְזָב וְא"כ פִּיּוֹן שְׁנִשְׁם דּוּב לֹא נִשְׁתַּקַּע מִמְּנוּ ה"ל כְּאִילוּ גַם שֵׁם בְּעַר לֹא נִשְׁתַּקַּע מִמְּנוּ וְלִכֵּן לֹא יִטְעוּ שׁוּם א' מֵהֵם עֲלִיו לוֹמֵר שֶׁהוּא אַחַר בְּשִׁמְעָם שֵׁם בְּעַר פִּיּוֹן שְׁיִוְדְעֵי עַכ"פ מִשֵּׁם דּוּב ה"ל כְּיִוְדְעִים שֵׁם בְּעַר וִי"ל לְכַאוּ' דְזֶה עֲדִיף מֵעֲבָדָא דַּמֵּהַרִּי"ק שְׁכַתְּבוּ שֵׁם אֲלֵיהּ לְבָד שְׁנִקְרָא בְּמִילָתוֹ וְנִשְׁתַּקַּע אַח"כ וְנִקְרָא בַּכ"כ בְּלִי וְכִינוּי זֶה אֵינוּ מִיּוֹדָד לְאֲלֵיהּ דְּוּנְקָא וְאֵעֲפ"כ הַתִּיר מִשׁוּם שְׁדַרְכָּם בְּמְדִינָה לְקַבּוּעַ לְכָל אִישׁ שֵׁם לַה"ק בְּעַת הַמִּילָה וּלְפִיכָף לֹא יוֹצִיאוּ לַעַז כְּשִׁיִּרְאוּ שְׁכַתְּבוּ בַּגֵּט אֲלֵיהּ שְׁהָרִי גַם מְקוּדָם לְכֵן הִיוּ יוֹדְעִים שְׁיֵשׁ לוֹ שֵׁם מִשְׁמוֹת הַיְהוּדִים אֲשֶׁר הֵם בְּכַתּוּבִים וְכָף יֵאֱמִינוּ לְשֵׁם אֲלֵיהּ כְּמוֹ לְשֵׁם אַחַר עַכ"ל.

הַנְּהָ דְּבָרֵיו מְבֹאָרִים דְּאַפִּי לֹא מוֹכַח פִּן מִן הַפִּינוּי בְּלִי שֵׁנִק' שְׁמוּ פִן בַּכ"כ שְׁהִשֵּׁם לַה"ק שְׁקַבְעוּ לוֹ בְּעַת הַמִּילָה הוּא אֲלֵיהּ דִּישׁ לוֹמֵר שְׁשֵׁם אַחַר הִיא אַעֲפ"כ הַתִּיר כְּשְׁכַתְּבוּ שֵׁם אֲלֵיהּ וְאֵעֲפ"כ

שְׁנֵי שְׁתַּקְעוּ מִשׁוּם שַׁעַכ"פ יִדְעוּ שֶׁהִיא לֹא שֵׁם מִשְׁמוֹת הַיְהוּדִים בְּעֵת הַמִּילָה וְסָגִי בְּהִכִּי לְשֵׁלָא יוֹצִיאֵו לַעֲזוּ עַל שֵׁם אֱלֹהֵהוּ כִּי כָּךְ יֵאָמְרוּ לְשֵׁם אֱלֹהֵהוּ כְּמוֹ לְשֵׁם אַחַר מֵאַחַר דַּעַכ"פ הִי לֹא שֵׁם אַחַר תַּחֲלָה בְּעֵת הַמִּילָה וְע"ש שֶׁהוֹכִיחַ כֹּן מִן הַתּוֹסֵפֶתָא גַּר שֶׁשִּׁינָה שְׁמוֹ לְשֵׁם א"י שֶׁהוּא כְּשֶׁר מֵהַאי טַעְמָא.

וּא"כ י"ל דַּע"ש בַּנ"ד שֶׁשֵׁם דּוֹב הַיְדוּעַ לֹא בְּעֵת מוֹרָה עַל שְׁבֻדָּאֵי כִּינוּי לֹא בְּעֵת מִילְתוֹ שֵׁם בְּעַר כְּמוֹ שְׁדַרְךָ הַמְדִינָה כִּן דְּמַהֲנֵי אִם פְּתַבּוּ שֵׁם בְּעַר אֶפְּלוֹ כְּשֶׁשְׁתַּקְעוּ לְגַמְרֵי שֵׁלָא יוֹצִיאֵו לַעֲזוּ שֶׁהוּא אַחַר מִכִּינּוּן שְׁיִוְדָעִים שֶׁשְׁמוֹ דּוֹב בְּנֻדָּאֵי הִיא לֹא כִּינוּי בְּעַר בְּמִילְתוֹ וְעַדִּיף מֵעֲבָדָא דְמַהֲרֵי"ק שְׁבַכְאָן שֵׁם דּוֹב מוֹרָה עַל שְׁנִקְרָא לֹא כִּינוּי בְּעַר בְּנֻדָּאֵי וְהֵתָם לֹא מוֹכַח מִכִּינוּי בְּלִי שֶׁנִּקְרָא שְׁמוֹ אֱלֹהֵהוּ בְּדוּקָא.

וְאֵין לְדַחֲוֹת וְלוֹמַר דַּשֵּׁא"ה בְּעֲבָדָא דְמַהֲרֵי"ק שֶׁהַכֹּל יוֹדָעִים שֶׁהִי לֹא שֵׁם אַחַר בְּעֵת הַמִּילָה מִלֵּה"ק וְנָדָאֵי כִּינּוּן שֶׁפְּעַת נִקְרָא שְׁמוֹ בְּלִי שֶׁהוּא לַעֲזוּ וְשֵׁם זֶה נִקְרָא בַּפ"כ וְיִדְעוּ לָהֶם שֶׁכָּל הַנִּקְרָאִים בְּשֵׁם לַעֲזוּ הִי לָהֶם שֵׁם לֵה"ק בְּנֻדָּאֵי וּא"כ לֹא יִמָּצֵא שׁוּם אָדָם שֶׁיַּעֲלֶה בְּדַעְתּוֹ שֶׁמָּא לֹא הִיא לָהֶם שֵׁם אַחַר בְּלֵה"ק וְכִינּוּן שֶׁכֵּן אַע"פ שֶׁלֹּא יִדְעוּ אִם נִקְרָא שְׁמוֹ אֱלֹהֵהוּ אוֹ שֵׁם אַחַר לֹא אֵיכָפֶת לָן דְּכָךְ יֵאָמְרוּ עַל אֱלֹהֵהוּ כְּמוֹ לְשֵׁם אַחַר מֵאַחַר שַׁעַכ"פ יוֹדְעֵי שֶׁיֵּשׁ לֹא שֵׁם אַחַר.

מִשֵּׁא"כ בַּנ"ד שֶׁהַכִּינוּי הַנִּקְרָא בַּפ"כ הוּא בְּעֵנִי וְשֵׁם זֶה אֵינוֹ מֵרָאָה שְׁבֻדָּאֵי הִיא לֹא שֵׁם שֶׁל לֵה"ק בְּמִילְתוֹ לְפִי שְׁבַמְדִינְתָנוּ אֵין הַנְּהוּג קְבוּעַ כ"כ לְקַבְּוֶעַ שֵׁם לֵה"ק דְּנִקְרָאֵנָא פִּילּוֹ אִם נְהוּג כֵּן מ"מ אֵינוֹ מוֹרָה עַל שֵׁם לֵה"ק שֶׁיִּצָּא מִכִּינוּי בְּעַר דְּאֵילוֹ הִיא נִקְרָא בְּשֵׁם זֶה כְּמוֹ דּוֹב לֹא הִיא נִקְרָא בְּעֵנִי כִּי בְּעֵנִי שְׁיִיךְ לְכִינוּי בְּנִימִין וְכַה"ג וְגַרְעַ מֵעֲבָדָא דְמַהֲרֵי"ק שֶׁשֵׁם בְּלִי עַכ"פ יִכּוֹל לְהִיֹּת לֹא כִּינוּי אֱלֹהֵהוּ מִשֵּׁא"כ כִּינוּי בְּעֵנִי אֵין שְׁיִיךְ לְכִינוּי בְּעַר וְאֶפְּלוֹ לְשֵׁם לֵה"ק שֶׁשִּׁינָה לֹא כִּינוּי בְּעַר וּא"כ הִיא אוֹתָן רֹב הָעוֹלָם שְׁקוֹרָאֵי לֹא בְּעֵנִי כְּשֶׁיִּרְאוּ שֵׁם בְּעַר יִסְבְּרוּ שֶׁהוּא אַחַר שְׁהִי אֵין יוֹדְעֵי וְנָדָאֵי שֶׁהִי לֹא כִּינוּי זֶה בְּמִילְתוֹ.

וְלֹא עוֹד אֵלָּא שְׁאֶפְּי שֵׁם לֵה"ק הַשְּׁיִיךְ לְכִינוּי בְּעַר רְחוּק הוּא בְּעֵינֵיהֶם שֶׁהִיא לֹא בְּמִילְתוֹ. וְאַע"פ שֶׁיֵּשׁ בְּזֶה חֲדָא לְמַעֲלִיּוֹתָא מִבְּעֲבָדָא דְמַהֲרֵי"ק.

וְהוּא מֵהַ שֵׁשׁ דּוֹב יוֹדְעִים בּוֹ ג"כ קִצָּת אֲנָשִׁים עֲכָשְׁיוֹ שֶׁבְּעֵלְיֵיתוֹ לִס"ת נִקְרָא כֵּן וְלִגְבֵי אוֹתָן הַיּוֹדְעֵי עַדִּיף טְפִי מִבְּעֲבָדָא דְמַהֲרֵי"ק שֶׁהֵם יִדְעוּ וְנָדָאֵי שֶׁנִּקְבַּע לֹא כִּינוּי בְּעַר בְּמִילְתוֹ מֵאַחַר שְׁדַרְךָ הַמְדִינָה כֵּן מִשֵּׁא"כ בְּעֲבָדָא דְמַהֲרֵי"ק שֶׁאֵין שֵׁם בְּלִי מוֹרָה עַל כִּינוּי אֱלֹהֵהוּ דְּנִקְרָא.

מ"מ יֵשׁ צַד לְגַרְיַעוּתָא לְגַבֵּי אוֹתָן שֶׁאֵין יוֹדְעֵי מִשֵּׁם דּוֹב כִּנ"ל שֶׁבְּשִׁמְעָם בְּעַר לֹא יִסְבְּרוּ שֶׁהוּא זֶה וּמֵאֵן לִימָא לָן דְּחָשׁוּב מַעֲלָה זוֹ נִגְדַּח חֲסָרוֹן זֶה מֵאַחַר שֶׁמַּהֲרֵי"ק הוֹצִיא דִּינוֹ מֵהַתּוֹסֵפֶתָא הַנ"ל וּמִשֵּׁם אֵין רֵאֵי רַק לְדִינוֹ וְלֹא לַנ"ד.

הֵא לִיתָא כִּינּוּן דְּמ"מ אֵילוֹ הִיא נִקְתַּב שֵׁם דּוֹב לְבַדּוֹ הִיא כְּשֶׁר אַע"פ שֶׁרַבִּים קוֹרְאִים אוֹתוֹ בְּעֵנָא וְכִינוּי זֶה אֵינוֹ מֵרָאָה עַל דּוֹב מ"מ הִיא כְּשֶׁר שְׁהִי שֵׁם שְׁעוֹלָה בּוֹ לִס"ת עֵינָקֵר הוּא כְּמ"ש בַּש"ע סַעִי י"ח וּא"כ מֵהַ שֶׁכְּתַבּוּ עִמּוֹ כִּינוּי בְּעַר אֵינוֹ מִזִּיק דַּה"ל כְּאֵילוֹ פְּתַבּוּ דּוֹב לְבַדּוֹ מֵאַחַר שֶׁכָּל מִי שְׁנִקְרָא שְׁמוֹ דּוֹב יֵשׁ לֹא בְּנֻדָּאֵי כִּינוּי בְּעַר בְּמִדְיָנָתָנוּ.

כ"ז הִיא נְרָאָה לְכַאוּרָה. אֲמָנָם בְּאַמַּת אֵין לְהַקֵּל מִחֲמַת זֶה כִּי סְבָרָא זוֹ שֶׁאֵנוּ אוֹמְרִים שֶׁכָּל מִי שֶׁנִּקְרָא דּוֹב קוֹבְעִים לָהֶם כִּינוּי בְּעַר בְּמִילְתוֹ וְכָל הַשׁוֹמְעַע שֵׁם דּוֹב יוֹדְעַ וְנָדָאֵי שֶׁנִּקְרָא בְּעַר הֵינּוּ בְּאֵין לֹא כִּינוּי אַחַר עַכ"פ.

אבל פאן מאחר שפינוי בענין שגור בפ"כ נאפילו מי ששומע פשקוראין אותו לס"ת דוב יודע שפינויו בענין א"כ יסברו שלא הי' לו פינוי בער פלל דדלקא אירע מקרה וקראוהו בענין מאחר שנק' פן (ניש ליתן טעם פגון שנולד בן ורופה ליתן לו שם אחר אבי אשתו שקה נק' דוב בער ואמנם אביו ג"כ בחיים ונק' ישפר בער ואינשי קפדי בקחי שלא לקרות הבן בשם אבי האב בחייו כמ"ש מהרש"ל גבי אברם ע"כ קורא לו דוב לבד ואז מכנהו פינוי אחר) ואין פאן צד המכריח לומר שנק' בער במילתו דהתייבח אם לא הנה לו שום פינוי אחר אפשר לומר כמ"ש מהרי"ק שפונדאי איש לא נעזב שלא יהי' לו שם בלה"ק.

וה"נ בהקפה איש ששמו דוב נדאי הנה לו פינוי בער והיינו פשאין רואין שיש לו פינוי אחר אבל פיון שרואין שיש לו פינוי בענין אין דרך זה שנהוג לקרות לדוב בער פדאי להכריח שפונדאי לא קראו לו בענין נדאי קראו לו בער דכנלי האי לא אמרי' ולכן פשיראו נכתב דוב בער טעו שהוא אחר כמ"ש"ל גבי שמחה וריידא כו'.

אף הנה מצאתי בב"ש בשמות נשים אות ב' שכ' בשם מהר"מ מינץ אפי' נשתפח שם צפורה כותבין שם שניהם וכ' שם שהלבוש חולק ע"ז פנ"ל. אלא שדעת הב"ש נ' פהלבוש.

ומ"מ לענין דייעבד אינו מוכרע כ"כ דעת הב"ש. ומ"מ פיון שאפשר ליתן גט אחר למה להכניס עצמינו בפלוגתא.

והגם שכ' ב"ש שם דבשמות הדומים הני פאילו לא נשתקע וא"כ י"ל דה"ה פינוי בער שהוא פיו דוב. מ"מ יש לחלק ועוד דכאן גרע פיון שנק' פינוי אחר פנ"ל עוקר הראשון: אמנם כ"ז היינו בנשתקע שם בער לגמרי אבל אם קצת קוראים אותו פן אפילו שרוב קוראי' אותו בענין יש להקל בדיעבד דא"כ לא גרע שם בער מפינוי הטפל והרי דעת רמ"א להקשיר באם פתבו שם הטפל וכ"ד הב"י.

והב"ש סק"ג פתב שפן דעת הרא"ש ולא פהט"ז שדחה דיעה זו לגמרי לומר שאפילו הרא"ש והטור לא ס"ל פן שז"א לפ"ד הב"ש וע' ק"נ פ' השולח סקכ"א פיו ג"כ פן דעת הרא"ש. וא"כ נהי שיש להחמיר כהט"ז וב"ש בכתב שם הטפל לחוד.

אבל בנ"ד ששם העיקר שהוא דוב כבר נכתב רק שבפינוי פתבו פינוי הטפל ולא פינוי העיקר י"ל שגם הב"ש יודה בפרט שהוא בשם אביו לבד להקל בזה יותר כמ"ש ב"י בשם פסקי מהרא"י.

ואמנם לכאורה יש למצוא קולא עפמ"ש רבינו ז"ל בת' נידון מסטיסלאוו וז"ל ומאחר שזהו שמה הראשון יש להקשיר בדיעבד כמו בגר כו' אבל באמת אין ראי' משם דבב"ש סקל"ז הקשה ד' לבוש אהדדי ופי' דה"ט פיון שם א"י אין לשום בר ישראל וע"כ צ"ל דבעיר שאני פיון שנותן הגט תוך העיר זו.

תדע דהא בששולח משם לעיר אחרת החמיר ואילו דמי ממש לגר אין לחלק אם שולח למ"א ודו"ק וע' בת' פמ"א ח"א סי' י"ט ת' הגאון ר"ג ז"ל: אם לכתוב דוב המכונה בענין או דמתקרי לפי שבענין אינו פינוי לדוב לדעת הנ"ש גבי חזקת' דמתקרי חת יש לכתוב דמתקרי ולפ"ד הב"ש יש לכתוב המכונה וי"ל דגם להנ"ש יש לכתוב המכונה פי דוקא גבי חת כ"כ לפי שנז' בתורה גבי חת וכן אורי' החתי.

משא"כ בעניי אינו שם לה"ק עכ"פ פי בניהו אינו בנמצא אצלנו כמ"ש הב"ש ונ"ש בשם רש"ל: סימן רח מכתבי מהרא"י סי' י"ד מבואר דגרשון שכ' גרשון הוי פסולא דרבנן שיהביא ראיה ממ"ש מודים תקמים לר"מ בשנינה שמו כו' דהוי דרבנן כמ"ש בב"י קכ"ט ובלבוש כ' פסול ובש"ע כ' אינו גט וצ"ע וע' בש"א או"ג.

ואפ"ל משום דדברי הימים סי' נא"ו נכתב על גרשון בן לוי חמשה פעמים גרשון הא' גרשם בלא נ"ו אחר שין וד' פעמים גרשון בנא"ו אחר השין. אם פחתו אות א' המורגשות במבטא משמע ממ"ש בתה"ד סי' רל"ג אבל איפכא הפסיד וק"ל עכ"ל הרי דבתוספתא אות א' דהיינו מחזקה לחזקה הפסיד וה"נ דבגרעון אות א' דמ"ש.

אע"ג דכ' מי שנק' חזקהו וכ' חזקהו לא הפסיד היינו משום דחזינון שיהתלמוד קיצר הלשון מחזקהו לחזקהו ומשו"ה ה"ל פחניכתו דכשר משא"כ היכא דלא ידעינן אם הוא קיצור ויש לחלק משום דחזקהו הוא שם לאדם אחר גרע אע"ג דכ' שם שבשנייהם נקרא חזקה' המלה מ"מ כ' שגם אחריו נקרא בתרי עשר חזקהו וא"כ י"ל דחזקה המלה נק' ג"כ חזקהו וחזקה' הוי חניכתו והאחריו נק' חזקהו לבד דוקא ואם כ' בני"ו דמי' לחזקה מלה ומש"ה פסול וצ"ע.

ובכתביו סי"ד מבואר דגרשון וגרשון פסול משום דמצינו שמו בתורה הא לא"ה פשר אע"ג שיש חילוף נ' למ' הוי פחניכא ולא מסתבר דגרעון אות א' גרע מחילוף נ"ל דשא"ה שנ' ומ' מתחלפים כמ"ש ב"ש בש"א או"ג בשם מהרי"ט וגם בב"ש שם משמע דבפניחת אות א' מורגש במבטא פסול מדכ' בגרשון שכ' חסר פשר שאינו נרגש במבטא משמע דבנרגש פסול.

אמנם ממ"ש או"ח גבי חזקהו כ' דלפ"ד לבוש וט"ז פשר בשם המובלע בחבירו א"כ כ"ש בגרעון אות א' ומ"מ למעשה החמיר הב"ש וגבי מתת' כ' בשם רש"ל דס"ל דבמובלע פשר ולפי"ז ה"ה בבועניא (שצ"ל ב"ו"ד לפי המבטא ונלמד מפעסיה לפמ"ש הרי"ש בסוף רמב"ם דברדיצוב ח"ג) אם כתבו בענא פשר ואין לומר דכשהחטון באמצע גרע דהא יהונתן שכ' יונתן כ' הב"ש בס"ש דדמי לחזקהו שכ' חזקה' וע' ב"י א"ח סי' תר"צ מ"ש בשם רשב"א גבי צ"ל כתובה פולה כו' דחטון באמצע עדיף ועב"ש ס"ש בשפתאי שכ' שפתי פסול משום דהוי ב' שמות פגרשון גרשון משמע הא לא"ה פשר והיינו כרש"ל וי"ל דלרוחא דמלתא כ"כ דפסול לכ"ע ועוי"ל דבעניא שכ' בענא אין כ"כ חטון אות גמור פי בלא"ה אין הי"ד נרגש במבטא כ"כ ויש לדמותו ליאודה שפתיבו יהודה או להיפוך שכתב ב"ש בשם ס"ש דכשר וכ"ד מהר"א בן ששון בת' סי' ל' בזווי שכתב זוהי דכשר.

ואמנם ממ"ש ב"י סי' קכ"ח בשם רשב"ץ בתווס שכתב תנס דפסול א"כ יש להחמיר. וכן ראיתי בת' ב"א החמיר מחמת זה בפעסיה ובגעסיה שחסר יו"ד אחר ס' אמנם בת' מהר"א ששון סי' ל' העתיק תנס שכ' תאניס וא"כ אין ראיה משם.

ומ"מ תמיהני על ת' ב"א שלא הזכיר היתר הב"ש במובלע וי"ל דזה נדחה ג"כ מתנס לפמ"ש ב"י ומ"מ גם לפמ"ש ב"י בשם רשב"ץ כל כתב בבלבול הוי כמי שאינו א"כ הא דפסול היינו כשלא כ' רק שם זה ואם הוא כמי שאינו הרי חסר שמו.

אבל בנ"ד שנכתב הטפל ושם העיקר א"כ אם הוא כמי שאינו הרי בחסר הפניו פשר. וצ"ע דהרשב"ץ מייירי בשם עירו א"כ אם הוא כמי שאינו הרי בחסר פשר.

וי"ל דרשפ"ץ סובר פהאומרים דחסר מקום דירה פסול. ואצ"ל בניה דנגזר מבניהו ליתא כמ"ש הובא בנ"ש וב"ש דבניהו אינו נמצא בינינו ועמ"ש בשם ביילא יש לכתוב בא' הגם שנגזר מבליקה.

ולכתחלה נ' דצ"ל בעניא ביו"ד ואין לומר מ"ש בלומא שפכתב ב"ש ונ"ש בלומא לא בליומא די"ל שבהם הנה ההכרה בלא יו"ד תדע דמ"ש מבתיקה שפכתב בתורה יו"ד. מ"מ לענין שם עיר לובאנויטש נ' דא"צ יו"ד אחר הלמד דלא גרע מבלומא.

והמדקדקים במכתבים ראיתי שפכתבין יו"ד וצ"ע בגיטין: סימן רט מה שהשיב המגיה בט"ז ס"ק ל"ה בא"ע סי' קכ"ט גבי גדלני' על הב"ש לא הבינותי שפכתב ונ"ל פינו דאנן קוראים אותו גדלני' בלא ו' הוי פתניכא וכשר ונ' דמיירי בידוע שאנו קוראין זה האי' גדלני'.

וכ"נ מ"ש גבי אלי' ואינו מועיל מה שאנו קוראין אותו פה כו'. וא"כ אין מזה השגה על ב"ש די"ל דמיירי באין ידוע האי' קוראין אותו כגון באבי המגרש והרא' שהב"ש כ' גבי אלי' שאם קורין אותו העולם אלי' בלא ו' צריף לכתוב ב' גיטין ודלא כמ"ש ח"ץ דגם בכה"ג פותבין גט אחד בנ"ו.

וצ"ל למה אין מה שהעולם קורא' אלי' או גדלני' ראי' שנקרא פו נהרי בגמרא (ל"ד) אמרו הדיא דהו קרו לה מרים כו' אלמא דאזלי' בטר מה שהעולם קוראין להם. וי"ל דדוקא התם בשורה ומרים וכה"ג שהם שמות שונים ממש אבל באזלי' אליהו שהוא הפרש מועט אין ראי' מקריאת העולם שהם דרפם לקצר.

וז"ש תה"ד סי' רל"ג האי' חתם הוא או עלה לקרות בתורה כו' ולא הנפיר האי' קורא' אותו משום דבשמות פאלו אין קריית העולם ראי' וקריאתם הוי רק פכינוי ומ"מ פינוי מיהו חשוב כמ"ש ח"ץ בהגהת ט"ז בשם גדלני' ולכן דיעבד פשר נאפי' בשמו אליהו בנדאי אלא שנקרא בפ"כ אלי' כדמשמע שם לכתחלה בנ"ו כו' לכתחלה דוקא.

מיהו לפ"ד ב"ש לכתחלה יש לכתוב בכה"ג דמתקרי ומ"ש ב"ש בשם מהרי"ט ב', גיטין היינו כשיש ס' שפאל לא הי' שמו אליהו רק אלי'. וכצ"ל מ"ש הט"ז שפגורשן וגרשם לא מהני דמתקרי.

דאל"כ מ"ש מ"ש באבשלום אבישלום שצ"ל דמתקרי וה"נ במתתיהו מתתיה ע"ש: סימן רי אל"ף נקודת קמץ ע' א"ו גבי ולק בשם ס"מ. בש"נ או"ד גבי דראזנא ואו"א גבי אלגוהר או"ז גבי זאלקינד.

וא"ו ע' או"ז גבי זוסלן שמשמש שורק. י' משמש חירי"ק ע' או"ז גבי זוסמן זיסלן וגבי זעמיל.

עיי"ן משמש סגול ע' או"ז זעליק. ש'.

כותבין פשמדברים בימין. ס'.

כשמדברים בשמאל ע' או"ז גבי זוסמן זושמן. ק' ג' מתחלפים ואם ידוע חתמתו ושניה אפי' דיעבד פסול ע' או"ז גבי זעליק.

וי"ו בי"ת ג"כ דמי לק' ג' ע' או"ז גבי זנוניל: סימן ריא בס"ש דצ"ג א' דימה נחמה נהמה לגרשון גרשום אלא דמסיק ושפאל סובר מהרי"ט דל"ד י"ל גם למהרי"ט משום דשרשו משם נחמה משא"כ פייבוש פייבול אינן שרש א' ע' בס"ש בשם פייבוש הובא ב"ש ואף עכשיו דנכתב בפ"א

בטל הפי' שהוא מ"מ אינן שרש א' מיהו למ"ש הט"ג פייבוש ע"ש ל' שמש באיטאליא י"ל שרש א'.

ומיהו ג"פ קי"ד כ' דגם גרשון י"ל דהווי פינוי לגרשון ולכן אם נשאת לא תצא פשיש ספק. א"כ ה"נ בספק שמש נכתב פתיקונו ודאי לא תצא ולא עוד די"ל פיון דהווי בשם אבי המתגרשת תנשא.

פיון שמש המגרש לא תצא. א"נ י"ל טעמך דמהרא"י ע"ד מ"ש ס"י קל"ח פיון דמתוך הספק כו' ע"ש.

וה"נ פשיש ספק בעיקר שמו ה"ל פינוי משא"כ בנדאי שמו. וא"כ נ"ד נמי מאחר שבמקום הגט היה ספק י"ל פיון דמתוך הספק הוכרחו כו'.

הבית מאיר בתשובת רע"א סי' קי"ז העלה ג"כ דשינוי שם אביה מדאורייתא וי"ל גבי עדות אשה מעידין על שמו וש"ע ולא על שמו וש"א א"כ ש"ע סימן יותר מש"א. הבי"מ התיר בשינוי לוי פיון שמו נכתב פהוגן ודכונתה הקא בשינוי יחזקאל לשרגא.

אבל שינוי פינבל לפיבוש נשאר דגרע טובא מלוי ואינו לוי דא"י לכל. ולהקל מצד ספק קשה וצע"ג.

אם לא למהרח"ש והג"פ דדרבנן ובדרבנן ס"ס דשמש זהו כמו פינוי ושמש לא שינוי: סימן ריב עוד יש גמגום בהגט שכ' אבי המגרש לייזר בשני יודין. ובכל טופסי גיטין נמצא לייזר בחד יו"ד לבד.

והנה הב"ש סי' קכ"ו הביא בשם רש"י דבתנרף יש לדקדק בחסר ויתיר מדאורייתא ושם האב הוא מן התנרף כמ"ש בתשובת הרשב"א שבב"י ס"י כ"ה שנשאל על גט שכתב בו יצחק בן אברהם ומלת אברהם על המחק והשיב נראה שהוא פסול דכיון שאמר בן אברהם מכלל שמו הוא זה ונהרי הוא כאילו כ' שמו על המחק עכ"ל וידוע דמחק אינו פוסל רק בתנרף מיהו בד"מ סוף שמות כ' שיש לילך בכינויין אחר ל' בנ"א ואין לחוש לחסירות ויתירות.

ובמרדכי דה' קטנות פ' הקומץ בשם רב נסים חולק על רש"י דהא ספר דגט לספירת דברים הוא דאמא ובגט איכא הרבה חסירות ויתירות ע"ש. והנה נהגו הרבה בנ"א לכתוב על נקודת צירי בכינוי לוועז שני יודין שיהי כ"כ שם פריידא שיהי קורין בצירי והיודין בכתף וכ"ה בב"ש בשמות נשים וע"ש בש"א אות קו"ף שם קליין ג"כ בשני יודין והינו ע"ש פי קטן יעקב וקורין בצירי.

וכן שמעתי מכמה אנשים שכותבי פן פינוי פינוש או בינוש. ואף שגם אם פותבין בחד יו"ד משמש נמי נקודת צירי כמו ליב מ"מ פיון שיש פותבין בשני יודין וכותבין פן לייזר בצירי א"כ אין זה שינוי השם וכה"ג כ' המכמ"א ש"ד ס"י ד' בענין שם אוריני שכתבו בשני יודין אוריני שמנהג בני ספרד פל שרוצים להדגיש את הנו"ן מניחים יו"ד מיותרת והקורא פתיבתם לא יקרא היו"ד והיא בהנעה כו' ע"ש דמסיק שאין זה שינוי וה"נ בנ"ד (וע"ש רס"י כ"ה צד ב' להקל משום שאין בעולם שם אוריני שיהא נקרא בהרגש היו"ד וזה שיהא לומר ג"כ בנ"ד אלא דשם מסיק שאין לסמוך על צד זה).

והנה אף דרק יש שפוטבין פו ויש שפוטבין בחד יו"ד. מ"מ עכ"פ אין זה שינוי גמור ואין שינוי פנה פוסל בשם האבות פינון שאפילו לא נכתב שם האב כלל פשר ושינוי פנה שיש לפרשו בטוב ג"כ לייזר וכאשר באמת אפי' קטנים שקראו הגט פ'י שזהו לייזר בלי פוזה פה ומצפצף לא גרע מלא נכתב כלל וכשר בשם האב עכ"פ ע' תשובה שבסוף הסדר אלי' סי' י"ג וע' ג"פ סי' ככ"ח סק"ג ועיניו ג"פ סי' ככ"ט ס"ק נו"ן מה שחלק על הלחם רב בענין שינה שם האב ואינו שינוי גמור כו' והדברים ק"ו לנ"ד דגם להלחם רב פשר בפשיטות: והנה מקור הדין בהריב"ש סי' נ"ז ושם מבואר דהא פשיטא לי' שכל שיש לפרש לשון שבגט שהוא פשם עירו אע"פ שיש לפרשו ג"כ בענין דהוי שינוי השם מ"מ לא גרע מאילו חסר מקום עירה ואדרבה משמע דס"ל דעדיף מחסר וה"לפנכתב שם עירו כו' ע"ש.

ותימא בעיני על מהריב"ל ח"ג סי' ט' שכ' על הריב"ש נו"ל דשאני התם פינון דאיכא רבנותא דס"ל דאם לא נכתב שם העיר פשר כו' עכ"ל ובהריב"ש מבואר להדיא דמכשיר גם להאזמרים דאם לא נכתב שם עירה פסול ע"ש בהדיא.

ולכאורה יש לפקפק גם על סברת מהריב"ל וסיעתו ומכ"ש על הריב"ש מהש"ס ריש קדושין גבי מיןעדת לי עזרתי נגדתי מהו ומסיק דמייירי במדבר עמה ע"ק ואילו נתן לה בשתיקה ודאי דמהני אלא פינון דאמר בהני לישני המסופקי מיבעי' לו.

ועלה בתיקו וקי"ל דהוי ס"ק. הרי דלשון מסופק גרע משתיקה וא"כ כמ"כ י"ל לענין לשונות הגט דלשון מסופק בשמות שי"ל שהוא שינוי השם גרע מאילו לא הנפיר השם כלל.

ונלע"ד שיש לחלק בכמה גונוי הא' דבגיטין מוכח יותר שמתפנון לשמו ולשמה מקדושין שבקדושין יש לספק שמה עכשיו חוזר בו ואינו רוצה לקדשה ונותן לה לשום מתנה או פקדון משא"כ בגט הרי עינינו רואות שעכ"פ פותב ונותן לה הגט א"כ מהכ"ת נאמר שמתפנון לשם אחר פינון שיש לפרשו ג"כ על לשון זה וכמו שחילקו הפוסקים בין גיטין לקדושין בענין מינאי ולי דבקדושין כל שלא אמר לי אינה מקודשת ובגט להרבה פוסקים לא בעי' מינאי ע' בהר"ן ריש קדושין והינו משום דמוכח יותר שהרי אין אדם מגרש את אשת חבירו כו' ואף להחולקים על הר"ן וס"ל דמינאי מעכב מ"מ הקא י"ל דעדיף פינון שיש לפרש השם בטוב א"כ בכה"ג י"ל דכ"ע מודו דאמרי' מסתמא אינו מכוין לגרש אשה אחרת כו'.

ולפי חילוק זה יש לקיים ג"כ סברת הריב"ש דה"ל פנכתב כו' וע' במכמ"א ש"ב סי' ב' בענין מינאי שפכתו ביו"ד כו'. ואעפ"כ בשמו ושמה ממש כה"ג צ"ע.

אבל בכה"ג שהוא בשם אביה ודאי בלא"ה יש לחלק דהא דמשמע דלשון מסופק גרע משתיקה היינו אם הספק שמה הלשון אינו סובל כלל ענין קדושין דאז שינוי לומר כפרש"י הרי גלה דעתו שאינו חפץ לקדשה.

משא"כ כשבאמת סובל ב' פירושי' ודאי י"ל דלא גרע משתיקה. וכ"ש בנ"ד שרוב העולם יפרשו דהינו לייזר בצירי א"כ ודאי אין לחוש וע' בתוס' ובטח"מ סי' ר"כ ס"ו בענין אם הפל קורין לבקר ג"כ צמד אמרי' הדמים מודיעים אע"ג דקורין ג"כ לצמד לבד צמד וה"ל שילייזר בשני יודין נמי יקראו הפל בצירי אע"פ שגם ביו"ד א' נקרא לייזר בצירי וזה עדיף מהפל קורין לבקר ג"כ צמד כו' וגם אי מיעוטא קרו לא גרע משתיקה.

אלא דהתם שתיקה לא מהני אבל הכא דלא נכתב מהני ש"ד. ועוד יש לחלק ע"ד שפתיב הריב"ש דדוקא פשהבעל מערער וגם בין קדושין לגט יש לחלק דשאני בקדושי דומיל לכשהבעל בעצמו פותב גט.

משא"כ היכא שצוה לסופר לכתוב לא שינה לומר שמה נתפניין כו'. אחר זמן בא לידי ספר כנה"ג וראיתי שפתיב בסדר הגט שער השמות סעיף פ"א ריבצא במקום שקורין אותה בחיריק פותבין ריבצא בחד יו"ד ובמקום שקורין ריבצא בצירי רייבצא בשני יודין עכ"ל: סימן ריג מי ששמו ממילתו אבלי.

ולא אברהם אבלי מפני שזקנו הנק' אברהם הנה חי. ואח"כ פשמת זקנו קראוהו אברהם אבלי והנה נקרא פו בשני השמות יחד.

ועכשיו נקרא אבלי בפ"כ וחותרם ועולה לתורה אברהם אבלי ונכתב בגט אברהם המכונה אבלי. ויש מערערים ע"ז דה"ל לכתוב דמתקרי אבלי.

כיון שזהו שם העצם שלו וע"ז יש להעיר מהמשנה פ"ז דסוטה במקדש הנה אומר את השם ככתבו ובמדינה בכינויו דהיינו בשם אד'. הרי שם אד' נקרא פינאי אף שהוא שם בפני עצמו ג"כ.

רק לגבי שם הוי' שפיר נחשב פינאי. כמ"כ להבדיל באלפי אלפים הבדלות אף ששם אבלי הוא אצלו שם העצם שפיר נחשב לכינוי לגבי אברהם.

ועוד דעכ"פ בכל העולם ה"ל שם אבלי פינאי לאברהם א"כ אין זה שינוי. לכן בדיעבד ובחשש עיגון כנד"ז יש להקל.

עוד מערערים דכיון שלא נק' אברהם בפ"ע כ"א אברהם אבלי לא ה"ל לכתוב אברהם בפ"ע. וג"ז אינו פלום כיון שנקרא בפ"כ רק אבלי ולתורה נקרא אברהם אבלי וכן חותרם שפיר יש לכתוב אברהם המכונה אבלי ע' בסי' קכ"ט בהגה' רמ"א סעיף י"ד ובתשובת אאזמו"ר ז"ל המתחלת אודות האשה שנקרא שרה לאה כו' מש"ש בפ"ה הגה"ה זו: סימן ריד גט שכ"מ שנקתב שם האשה יודתה.

ויש מצריכה חליצה דס"ל שהגט פסול או בטל דה"ל שינוי שמה פי חסר יוד אחר התיו שהי' צ"ל יו"ד מפני שמונחש במבטא כמו בפעסאי חאסאי גנעסאי ודומיהן ע' בפסקי מהרא"י סי' י"ד פי גרשון וגרשום שני שמות הן כו' ומזה דקדק מהריב"ל ח"א סי' כ' פי אילו לא נמצא פתוב בתורה רק שם גרשום והי' נכתב בגט גרשון היינו אומרים פי הנה גרשון פינאי לגרשום ואע"פ שקהאותיות של המם ונון הם מאותיות ההרגש ויש שינוי הרבה במבטא כו'.

ובתשובת מהר"א ששון סי' למד שנשאל בגט שכתב דמתקריא זוהי והנה צ"ל זויי בשני יודין והקיל ע"פ דעת מהריב"ל ה"ל פינן שהם קרובים הרבה זל"ז כו'. מיהו שם הנה עוד טעם וטענה להקל.

ובמכמ"א ש"ד סי' כ"ה הביא כ"ז והביא ג"כ ד' הרא"ם ומהרלנ"ח שתופסי' במנשלם דמשום שאין שם בעולם כמו אותו השינוי לא תלינן להכשיר כו'. ובסוף תווד' שלום ביניהם דכשהחילוף אות הוא באמצע התיבה וכ"ש אם הוא בתחלתה עושה רושם להפכה לשם אחר אבל בגרשון וגרשום שהם ונהנון בסוף התיבה אם נחסרו או נתחלפו עיקר השם במקומו עומד.

ועפ"ז השיג אמהרח"ש מקושטאדינה שכ' קושטאנטין שכ' דגיש להחמיר. דאפילו מהריב"ל יודה להקל בזה שהשינוי בסופו פיון שניכר מהו השם וליכא שם אחר בעולם שניאמר עליו כי הוא זה כו'.

ולפ"ז בנ"ד נמי אף את"ל דחסר יו"ד מ"מ השינוי בסופו וליכא שם אחר בעולם שיהיה נקרא בזה א"כ לא גרע מפינוי פנ"ל בגרשון לגרשום כו' ואין לחלק דאינו בסופו ממש שהרי הסגול האחרון הוא מאחר להבנת היו"ד ליתא דדומה לזוהי דג"כ החיריק אחר היו"ד ואפ"ה חשיב מכמ"א לשינוי לבסוף וה"ט פיון שאין אות אח"כ רק נקודה כו'.

אמנם במהרח"ש שבידי על הגליון מ"כ מכי"ק אאזמו"ר הגאון נ"ע על הוכחת מהריב"ל הנ"ל מפסקי מהרא"י הא קמן כי אילו לא נמצא פתוב בתורה כו' ע"ז פתב כ"ק ז"ל ז"א להכשיר לגמרי אלא שלא היה בטל לגמרי וכל הדרכים האלו בה כו' ע"ש.

הנה מוכח דס"ל דאפילו השינוי בסוף התקבה וליכא שם אחר בעולם כזה נמי הגט פסול אלא שאינו בטל ולא פמסקנת המכמ"א. מיהו אפ"ל דע"כ ל"פ עלי' אלא בחילוף גמור כמו ממש לנון.

משא"כ בנ"ד. וכדחילק מהר"א ששון בין חילוף הנ"ל לחילוף דה"א על יו"ד פנ"ל.

אלא שאין לנו ראי' לסמוך ע"ז דיסוד הבגין נשען המכמ"א אמהרא"י ולפמ"ש רבינו ז"ל לא נתפנין מהרא"י להקל לגמרי פנ"ל. ענ"ל לפרש ד' מהרא"י דמייני שיהיו קורין לו ג"כ גרשון ואפ"ה לא הוי פחניכה פחקנו ליצחק פיון דשני שמות הן כו' וע' בת"ג בסוף סי' קכ"ט ס"ק כ"ז שכ' פן.

מיהו בג"פ סי' קכ"ח סק"ג דף ע"ט ע"א הביא שבישינוי מן זיין על שין ומן דלי"ת על טית אין להקפיד. וא"כ אפ"ל פן בנ"ד דהוא שינוי קל וע"ש עוד דע"ח סע"ג בשם הראנ"ח ח"א סי' פ"ז יש קצת מבטאות ומוצאות בלשון הלעז שאין לנו אות באותיות מורה עליהן כו' וע"ש.

וכף י"ל על הרגש היו"ד שאחר הסמך דפעסיא וגנעסיא וכדומה וכן ביודתי' אינו יו"ד גמור דיו"ד גמור היה אילו הסמך היה בחטף כמו בתיה ויהיו"ד בקמץ או בסגול אבל פאן הסמך בסגול אלא שנגרש קצת יו"ד עם הסגול א"כ הוא מבטא ממוצע בין הברת יו"ד ממש להיכא שאין הברת יו"ד הלכה אף שלכתחלה אפשר יש לכתוב יו"ד דדיעבד אם חסר י"ל שלא פסל ועמ"ש בתשו' דאשה שאשה שי"ל שהברה זו היא כמו שין ימנית.

ועיין במכמ"א שע"ד ס"ד ד"ה אבל מה שכתב על דברי הריצב"א מ"ש דכיון שאין שום אות כו' שהם פהלקתא בלא טעמא והינו לפירושו שם ופי' הראנ"ח. ולכן הסכים שם יותר לפירושו שפשער שלישי סי' י"ג.

וע"ש ששם כתב בין שני חצי עגולים שפי' הראנ"ח בהריצב"א נכון הוא. וצ"ל שבשע"ד ס"ד חזר בו ובנ"ד אפשר להקל אף לדבריו בשע"ג סי' י"ג דאין פאן שינוי כ"כ.

נהרי רישלים עיר הקדש נרגש בה יוד הרבה ואעפ"כ נכתב במקרא הפל חסר יוד. ועיין בט"ג בסופו בליקוטי שמות ועיירות ונהרות ס"ק ט"ז.

ומיהו אין ללמוד מהמקרא. אף הכא שאין נרגש יוד גמור יש לצדד.

וגם אֶפְשֶׁר עכ"פ ללמוד מִזֶּה בְּאֵם נִהְיָ לְכַתּוֹב בְּאִגְרוֹת וּשְׁטָרוֹת בְּלֹא יוֹד כְּשֶׁר אֶף אִם נִרְגַּשׁ יוֹד בְּמִבְטָא. אֶף מ"מ אֶפְשֶׁר דְּכִינּוֹן דְּהִבְרַת יוֹדְתִיָּה לֹא פָחוֹת עכ"פ מִן שִׁי"ן יְמִנִית הֵינּוּ יוֹדְשָׂא.

או יוֹדְתִיָּה. בְּתִי"ו יו"ד דְּהֵי ג"כ פְּהִבְרָה דְּשִׁין יְמִנִית.

א"כ פְּשָׁכְתַּב יוֹדְתָה. ה"ל פְּאִילוֹ כְּתַב בְּמָקוֹם שִׁין יְמִנִית תִּיו או סְמָד.

וְהִנֵּה בּג"פ סִי' קכ"ט ס"ק ק"ל כְּתַב אֲמָנָם בְּשִׁמוֹת דְּנִהְיָ לְכַתּוֹב בְּסָמָד אִם שִׁינָה וְכַתַּב בְּהוֹ שִׁין דְּעִתִּי נוֹטָה לְהַכְשִׁיר בְּדִיעְבַּד אִם הוּא שְׁעַת הַדְּחָק עכ"ד. וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּגַם שִׁין אֶפְשֶׁר לְקָרוֹתוֹ בְּשִׁמְאָל וְהֵינּוּ כְּמוֹ סְמָד א"כ לִפ"ז מְשַׁמַּע כְּשִׁישׁ שִׁינּוּי בְּנֻדָּי מִיָּמִין עַל שְׁמָאֵל כְּמוֹ שִׁין יְמִנִית שְׁכַתַּב סְמָד או תִּיו אֶפְיִלוֹ בְּשְׁעַת הַדְּחָק אִין לְהַקְל.

וְצ"ע לִפְמִש"ש לְהַקְל בְּחִילוּף צִדִּי"ק וְסָמָד כְּמוֹ יַעֲלֹס. יַעֲלֹץ.

א"כ לְכַאוֹרָה כִּמ"כ מִיָּמִין עַל שְׁמָאֵל. וְצ"ע וְעוֹד יֵשׁ לְצַדָּד מְשׁוּם יוֹדְתָה שְׁאֵנִי שִׁי"ל שְׁמָקוֹרוֹ מְשׁוּם יְהוּדִית ע"כ רְאוּי לְכֻתְבוּ בְּתִיו: סִימָן רְטוֹ שֵׁם יוֹדְתִיָּה שְׁנִסְתַּפֵּק אִם לְכַתּוֹב יוֹדְתִיָּה לְפִי שִׁי"ל שְׁנוֹבַע מִן יְהוּדִית עֵינָן בִּט"ג בִּש"נ אוֹת יו"ד סָק"ה.

וְגַם י"ל שְׁצָרִיף לְכַתּוֹב יוֹדְשִׂיא או יוֹדָשִׂיא ע' ט"ג בְּלִקוּטֵי שְׁמוֹת סְעִיף מ"ם גְּבִי אִשָּׁה שְׁשֻׁמָּה מְאֻנָּא בְּפִתַּח תַּחַת הַמ"ם יֵשׁ לְכַתּוֹב מְנִיא בְּלֹא אֶל"ף אַחַר הַמ"ם וְאִם כְּתַב מְאֻנָּא כְּשֶׁר עכ"ל.

וְעַל כֵּן יִתֵּן הַגֵּט. תַּחֲלָה יוֹדְתִיָּה וְלֹא יוֹדֵעַם כָּלֵל שְׁצָרִיף לִיתֵּן גֵּט שְׁנִי.

וְאַחַר גְּמַר נְתִיבַת גֵּט זֶה יִקְרַע הַגֵּט וַיִּצְנֶה לִיתֵּן גֵּט שְׁנִי יוֹדְשִׂיא או יוֹדָשִׂיא. וְנִכּוֹן לְכַתּוֹב שְׁלִשָּׁה גִיטִין הֶרְאִשׁוֹן יוֹדְתִיָּה הַשְּׁנִי יוֹדְשִׂיא הַשְּׁלִישִׁי יוֹדָשִׂיא.

רַק שְׁהַמְגִירָשׁ וְהַמְתַּגְרֶשֶׁת לֹא יִדְעוּ שְׁצָרִיף לִיתֵּן ג' גִּיטִין וְכִנ"ל. וְרִאִיתִי בְּגִיטִין שְׁנִיִּתֵּן לְפָנֵי הַגָּאוֹן מְכַתֵּב מְאֻלְיָהוּ נִתֵּן אֶף אֲרַבְעָה גִיטִין זֶה אַחַר זֶה: [עֵינָן מְפַתַּח] סִימָן רְטוֹ אִשָּׁה שְׁשֻׁמָּה רְשִׂיא בְּפִתַּח תַּחַת הַרִי"ש וְהַסּוֹפֵר טְעָה וְסָבַר שְׁשֻׁמָּה רְשִׂיא בְּקִמְץ תַּחַת הַרִישׁ וְכַתְבוּ כֵּן הַגֵּט רְשִׂיא וְחֲתָמוּ הָעֵדִים וְאִם כ"כ נוֹדַע שְׁשֻׁמָּה רְשִׂיא בְּפִתַּח תַּחַת הַרִישׁ.

אִם הַגֵּט כְּשֶׁר כִּינּוֹן דְּגַם כְּשִׁנְכַתַּב רְשִׂיא יְכוֹל אֲנִי לְקָרוֹת הַרִישׁ בְּפִתַּח וְאִין כָּאִן שִׁינּוּי הַשֵּׁם בְּפוֹעֵל: הִנֵּה אִם הָיוּ כּוֹתְבִין נְקוּדַת קִמְץ נֻדָּי ה"ל שִׁינָה שְׁמָה מְמֹשׁ כְּרַחֵל בְּמָקוֹם לֵאמֹר כִּינּוֹן דְּשִׁינֵי שְׁמוֹת הֵם.

וְכִמוֹ גְּרִשׁוֹן גְּרִשׁוֹם (עִי' לְקַמֵּן סוּף אוֹת ב') שְׁבַפְסָקִי מִהֶרָא"י סִי' י"ד וְכִמוֹ אֶלְיַעֲזָר וְאֶלְעָזָר. וּבְפָרָק אִין מַעֲמִידִין (דָּף ל"ב ע"א) אִיתָא אִיבְעִית אִימָא גְּנֻדָּא לְחוּד וְגְּנֻדָּע לְחוּד.

הָרִי שְׁאֶף בְּשִׁינּוּי מוֹעֵט יוֹכַל לְהִיּוֹת שְׁהֵם שְׁנֵי שְׁמוֹת. וְמָה שְׁאֶמַר רַק לְשׁוֹן אִיבְעִית אִימָא זֶהוּ מְפָנִי שְׁאֵינּוּ יוֹדַע שְׁיֵשׁ עוֹד שֵׁם גְּנֻדָּע בְּעִי"ן בְּנִיּוּד אַחַר מִן גּוּדָא בְּאֶל"ף.

וְגַם שְׁהָרִי הַקְרִיאָה בְּמִבְטָא יְכוֹל לְהִיּוֹת בְּאֶלְף כְּמוֹ בְּעִי"ן הַפֶּל בְּסָגוּל הַדְּלִית כְּמוֹ הֵינְדָא הֵינְדָע. אֶף כִּינּוֹן שְׁאֵין עוֹשִׁין נְקוּדוֹת בְּגֵט א"כ י"ל דִּיעְבַּד אִין זֶה שִׁינּוּי כָּלֵל מ"ש עַל רְשִׂיא בְּפִתַּח רְשִׂיא דְּהָא מְהִרִיב"ל מְצָרִיף לְכַתּוֹב אֶלְף עַל נְקוּדַת פֶּתַח וּמִבִּיא רְאִיָּה מְפָרָק מְצִיאַת הָאִשָּׁה (דָּף ס"ט ע"ב) גְּבִי יְנַחֵם כְּתִיב ע"ש וְעֵינָן בּג"פ סִי' קכ"ט ס"ק קכ"ה וְס"ק קל"ה וְכ"פ בִּט"ג בִּש"נ אוֹת רִישׁ סָק"ג וְז"ל יֵשׁ לְכַתּוֹב רְשִׂיא וְא"צ א' וְכֵן תַּרְגוּם לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֻשָּׁה כְּרְשִׂיא וְאִם כְּתַב אֶלְף אַחַר הַרִישׁ ג"כ כְּשֶׁר עכ"ל.

וּכְמוֹ שֵׁם עִיר לְיוֹבְאָנוּיִטְשׁ וְעִיר לְאֲדִי פּוֹתְבִין אֶל"ף בְּשִׁבִיל פֶּתַח. וְכֵן עִיר בְּאַבְיֵנְעוּיִטְשׁ בְּאַרְיִסְעוּ
בַּאֲבְרוּיִסְק וּכְמוֹהֶן רַבִּים.

וְאִם מְשׁוּם שֵׁם אֵין מְבֻנָּר הַשֵּׁם שֶׁהַקּוֹרָא יוּכַל לְטַעוֹת וְשִׁמְיָהּ רְאֵשִׁיָּהּ בְּקִמְצָן זֶה אֵין חֲשִׁישׁ
דַּאֲל"כ גַּם אִם יִכְתְּבוּ רִשְׁיָהּ בְּלֹא אֶל"ף ג"כ אֵין מְבֻנָּר כ"כ שְׁמָא יִקְרָאוּ כֵּן בְּקִמְצָן. אֶלְאִי שְׁאֵין
לְהַקְפִּיד פִּינּוֹן דַּמ"מ נִקְרָא הוּא בְּפֶתַח וּכְמ"ש כַּה"ג בְּתַה"ד רַס"י שֶׁל"א גַּבְי מִיכַל וּבַחַמ"ח סַס"י
קַכ"ט גַּבְי מִיִּלְפָה.

וְגַם בְּתַשׁוּ' מ"ב סִי קִי"א כ' מֵאַחַר שֶׁהָעוֹלָם נוֹהֲגִים לְכַתּוֹב מְלֵא בִּיּוֹ"ד. וּבִנ"ד אֵין שְׁיִיָּהּ מְנַהֵג
כ"כ לְכַתּוֹב רִשְׁיָהּ בְּלֹא אֶלְפִי דְהָא עַל הַרְבֵּה פְתֻחִין פּוֹתְבִין דְּנִקְא אֶלְפִי פְנ"ל ע"כ אֵין לְחוּשׁ כְּלָל
בְּדִיעְבַּד שְׁיִיָּהּ בְּזֶה חֲשִׁישׁ שְׁיִנּוּי ח"ו.

אִף כ"ז אִם הִיָּה מְתַפְּנִין לְכַתּוֹב שֵׁם רְאֵשִׁיָּהּ בְּפֶתַח שְׁנִמְצָא נִכְתַּב לְשֵׁם הָעֵצָם שֶׁל אִשָּׁה זֶה
הַמְתַּגְּרִשֶׁת. אֲבָל בְּנַד"ז שְׁטַעוּ וְשִׁמְיָהּ רְאֵשִׁיָּהּ בְּקִמְצָן וְעַל דַּעַת שֵׁם זֶה נִכְתַּב רְאֵשִׁיָּהּ.

אִם כֵּן יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק שְׁמָא נִגַּע זֶה בְּדִין שְׁיִנּוּי שְׁמוֹ וְשִׁמְיָהּ. כִּינּוֹן שְׁנִמְצָא לְכַתּוֹב שֵׁם אַחַר שְׁאֵינוֹ
שְׁמָה כְּלָל וְהָאוֹתִיּוֹת רְאֵשִׁיָּהּ סוּבְלִין הַשֵּׁם הַהוּא.

א"כ שְׁמָא ה"ל כְּאִילוֹ נִכְתַּב כֵּן רְאֵשִׁיָּהּ בְּקִמְצָן דַּה"ל וְדַאי שְׁיִנּוּי שְׁמָה לְגַמְרִי. וְאֵע"פ שֶׁלֹּא עָשָׂה
נִקְוֶדַת קִמְצָן תַּחַת הָרִישׁ.

וְהָאֶלְפִי אֶפְשָׁר שְׁיִסְבּוּל ג"כ נִקְוֶדַת פֶּתַח פְּנ"ל א"כ לִיכָא שְׁיִנּוּי הַשֵּׁם בְּפוֹעֵל מְשִׁשׁ. מ"מ מֵאַחַר
שְׁאֵין פּוֹתְבִין נִקְוֶדוֹת בְּגַט א"כ סְמִכִּינּוֹן עַל פְּנוֹנַת הַכּוֹתֵב וְהוּא נִתְפְּנִין לְשֵׁם שְׁנִקְרָא בּוֹ אִשָּׁה אַחֲרַת
וְנִתְפְּנִין שְׁיִיָּהּ הָאֶלְפִי בְּמִקּוֹם נִקְוֶדַת קִמְצָן י"ל דַּה"ל כְּאִילוֹ פֶּתַח נִקְוֶדַת קִמְצָן מְשִׁשׁ מֵאַחַר שְׁנִתְפְּנִין
לְזֶה וְכַוּוֹנָה מְלִתָּא הִיא וְהִינּוֹ דַּאינְתִּיק הַגַּט מְשִׁשׁ שְׁנִקְרָא בּוֹ הַמְתַּגְּרִשֶׁת.

וּכְמ"ש בַּפ"ק דְּעֵרוּבִין (דָּף י"ג ע"א) כִּינּוֹן דַּאינְתִּיקָא לְשֵׁם רַחֵל לָא הִדְרָא מִינְתַּקָּא לְשׁוּם לָאָה
וּבְגִיטִין כ"ע מוֹדוֹ וְאֶפְיָלוֹ ר' מֵאִיר מוֹדָה בְּזֶה לַפ"ד הַרְמַב"ן דְּלִקְמָן אוֹת ג' וְעַכ"פ לר' אֶלְעָזָר י"ל
דְּנִפְסַל לַכ"ע.

וְהַגַּם דְּלֹא דְמִי לְהָא דְעֵרוּבִין דַּר"ל דַּאינְתִּיק בְּשִׁבִיל אִשָּׁה אַחֲרַת מְשִׁשׁ. מִשָּׂא"כ בִּנ"ד נִכְתַּב בְּשִׁבִיל
אִשָּׁה שֶׁל בַּעַל זֶה וְהִיא הַמְתַּגְּרִשֶׁת רַק שְׁטַעוּ בְּשֵׁם הָעֵצָם שְׁלָה.

מ"מ אֶפְשָׁר דְּמָה דַּאינְתִּיק לְשֵׁם אַחַר שְׁאֵינוֹ שְׁמָה כ"א שֵׁם אִשָּׁה אַחֲרַת הוּא ג"כ פְּסוּל כְּמוֹ אִינְתִּיק
בְּשִׁבִיל אִשָּׁה אַחֲרַת. וּלְפ"ז אֶפְיָלוֹ הֵיוּ פּוֹתְבִין רִשְׁיָהּ בְּלֹא אֶלְפִי רַק שְׁיִיָּהּ פְּנוֹנְתָם בְּשַׁעַת פְּתִיבַת
הַשֵּׁם וְהַגַּט לְשֵׁם רְאֵשִׁיָּהּ בְּקִמְצָן הִיָּה ג"כ סַפְקָא זֶה מִיְהוּ כְּשִׁנְכְּתַב רְאֵשִׁיָּהּ בְּאֶלְפִי ע"ד קִמְצָן חֲמוּר
הַסַּפְקָא יוֹתֵר מְשׁוּם דָּאז הַתִּיבָה סוּבְלִי קִצָּת יוֹתֵר רְאֵשִׁיָּהּ בְּקִמְצָן מְרִאֲשִׁיָּהּ בְּפֶתַח פְּנ"ל.

מִשָּׂא"כ רִשְׁיָהּ בְּלֹא אֶלְפִי מְתַפְּרֵשׁ יוֹתֵר עַל רִשְׁיָהּ בְּפֶתַח וְכַנ"ל: קִיִּצוּר מ"ש רְאֵשִׁיָּהּ בְּאֶלְפִי עַל
נִקְוֶדַת פֶּתַח אֵין קִפִּידָא דִיעְבַּד אִף זֶהוּ אִם נִתְפְּנִין לְשֵׁם רְאֵשִׁיָּהּ בְּפֶתַח שֶׁהוּא שֵׁם שְׁנִקְרָא בּוֹ
הַמְתַּגְּרִשֶׁת אֲבָל בְּנַד"ז שְׁנִתְפְּנִין לְשֵׁם רְאֵשִׁיָּהּ בְּקִמְצָן שֶׁהוּא שֵׁם אִשָּׁה אַחֲרַת וְנִתְפְּנִין שְׁיִיָּהּ הָאֶלְפִי
נִקְוֶדַת קִמְצָן א"כ אִף שְׁנִתְפְּנִין בְּשִׁבִיל אִשָּׁה זֶה הַמְתַּגְּרִשֶׁת רַק שְׁטַעוּ וְלֹא יָדַע שְׁמָה י"ל דַּה"ל
כְּאִילוֹ נִקְדַּד רְאֵשִׁיָּהּ בְּקִמְצָן מְשִׁשׁ וְאִז ה"ל וְדַאי שְׁיִנּוּי שְׁמָה: ב וְהִנּוּ הֵא דְשִׁינּוּי שְׁמוֹ וְשִׁמְיָהּ שְׁיִנּוּי
גְּמוּר הַגַּט בְּטַל מְדַאוּרִיָּתָא פִּירֵשׁ בַּסַּה"ת סִי קַכ"ח הַטַּעַם דְּהָא פְּשִׁיטָא שֶׁהַגַּט פְּסוּל שֶׁלֹּא נִכְתַּב
לְשֵׁם בַּעַלָּה כְּלָל כִּי אִם לְשֵׁם אִישׁ אַחַר וּכ"כ הַסַּמ"ג עֲשִׂין סִי נו"ן.

משמע דזה שנקתב שינוי השם מכריח ממילא דה"ל שלא לשמו. ועיין בתוי"ט פ"ק הזורק גט משנה ה' בד"ה שינה שמו שכ' ול"נ דאצטריף לאשמועינן דה"א הא דצריף שינה נכתב לשמו לאו לשם העצם אלא הפנונה לאותו האיש שהוא יגרש בו כו' עכ"ל.

משמע דלקושטא דמלתא בכלל לשמו היינו ג"כ שם האיש לא אותו האיש לבד וכן נכתב שינוי השם ה"ל שלא לשמו. וכ"כ אדמו"ר נ"ע בתשו' דשינה שם עירם ה"ז שלא לשמן של אלו כו' עכ"ל.

אף במ"א פתבתי דמלשון הרשב"א פ"ק הזורק שם י"ל דגם לקושטא דמילתא אין זה מקפסל משום שלא לשמה כ"א דמאחר שהגט הוא ספירת דברים של פרייתות וכן נכתב בו שינוי השם הרי מתבאר שאין הספירת דברים של פרייתות מהבעל כ"א מאיש אחר דהא בהפתיכה שבה מתגרשת מבואר שם אחר א"כ בהכרח אינתיק מבעלה של זו.

עי' ערובין (די"ג סע"א). ולכן אע"פ שנקתב לשמו ולשמה ולא לשם איש ואשה אחרת מ"מ מה שכתוב בו שם אחר שאינו שמו או שמה גרע טפי מנקתב שלא לשמו ולשמה.

ואין הפנונה שנקתב לשמו ולשמה מהני נגד המבואר בפירוש שם אחר. ומדע דלכן אפילו ר' מאיר דלא בעי פתיכה לשמה כלל.

מודה בשינה שמו ושמה דהגט בטל. דזה חמור משלא לשמה דהוי רק חסרון פנונה משא"כ ה"א יש סתירה במעשה הכתב דגרע ממחשבה ופנונה מיהו זה אינו קשה לסה"ת דהא ר' מאיר ג"כ בעי חתימת העדים לשמה וא"כ כשחתמו עדים על גט ששינה שמו כו' ה"ז חתמו שלא לשמו ולשמה כו'.

לפ"ז בנ"ד הנה לסה"ת והסמ"ג דע"י שינוי השם נחשב שלא לשמה. א"כ בנ"ד ג"כ פיון שנתפוננו לכתוב שם אחר שאינו שמה של זו ה"ל שלא לשמה.

ואע"ג דליכא שינוי השם בפועל ממש דיכולני לקרות ראשיא בפתח מ"מ פיון דלסה"ת וסיעתו מה ששינה שמו חשוב ג"כ שלא לשמו ממש א"כ אף בכנונה לחוד שנתפונן לכתוב שם אחר ה"ל שלא לשמה דכל ענין שלא לשמה הוא רק ענין פנונה ואזלינן בטר הכנונה אף לפמ"ש בשם הרשב"א ש"ל דאינו גורע השלא לשמה אם נתפונן לשם אשה זו רק משום קלקול ספירת דברים וא"כ פיון שהשם סובל ג"כ קריאת שם של אשה זו י"ל שאין כאן קלקול בהספירת דברים במעשה.

כי אם בכנונה. והרי נגד זה יש פנונה לשם אשה זו המתגרשת.

אף אפילו לפ"ז י"ל דכוננת קלקול הספירת דברים פוסל ג"כ כמו הכנונה דשלא לשמה. דהנה על פ"ק להרשב"א יש ב' מיני שלא לשמה הא' כשלא נתפונן לאיש ואשה זו המתגרשים כגון כתבו להתלמד.

הב' שינה שמו ושמה. ומין הב' חמור טפי דאילו במין הא' מכשיר רבי מאיר.

ובמין הב' מודה ר' מאיר פיון דקלקל הספירת דברים. ולפ"ז מאחר דראשיא וראשיא הם שני שמות שונים ממש כמו רחל ולא.

ונאפילו נדמהו לגרשון גרשון הם שני שמות כמ"ש בפסקי מהרא"י סי' י"ד ולכן אם היה פותב בהגט ראשיא בגנות קמץ תחת הריש. היה פאן קלקול גמור בהספירת דברים והינו שינה שמה לגמרי.

וא"כ אין צד להכשיר רק משום שלא כתב הגנות ויכול אני לקרות בפתח הריש ראשיא. ע"ז י"ל דגם הפנונה בקלקול הספירת דברים פוסלת (וה"ל כמו ענין היה צריך לכתוב את השם ונתפנון לכתוב יהודה וטעה ולא הטיל בו דל"ת) כנזכר למעלה.

דכיון דאנו קיי"ל דכנונה בכתיבה מילתא היא פרבי אלעזר ולא כר"מ א"כ כמו שלא לשמה פסול. פ"ה י"ל פנונת קלקול הספירת דברים ג"כ פסול.

ומ"מ אין לזה הכרח גמור דנהי דקלקול הספירת דברים חמור משלא לשמה. היינו המעשה דקלקול הספירת דברים חמור מחסרון פנונה דלשמה אבל הפנונה לבד בקלקול הספירת דברים כשאין פאן קלקול במעשה פנדון שאילתינו שסובל ג"כ שם ראשיא [בפתח] י"ל דאינו פוסל כיון דנתפנון לאותה האשה המתגרשת: קיצור והנה בסה"ת ס"ל דשינה שמו ושמה ה"ל שלא לשמו ולשמה א"כ לפ"ז גם בנד"ז דליכא שינוי בפ"מ מאחר שנתפנון לשם אחר ה"ל שלא לשמה.

דשלא לשמה בכנונה תליא. אף להרשב"א י"ל דאין טעות דשינוי השם שינוי פלל לשלא לשמו ולפ"ז יש להסתפק אם שינוי הפנונה פוסל כשאין מוכרח השינוי במעשה פתב הגט: ג והנה להרמב"ן ר"פ כל הגט הובא בר"ן וז"ל אלא משום דרישא דמתניתין דשמע קול סופרים מקרין דלא כר' מאיר דלדידיה אפילו מצאו באשפה חתמו ונתנו לה פשר עכ"ל משמע מדבריו דשאר בבא דמתניתין כמו פתב לגרש בו את אשתו ונמלה כו' אפילו לרבי מאיר נפסל בכתיבה לבד אפילו חתמו העדים לשמו ולשמה.

וצ"ל הטעם פדאמרינון רפ"ק דזבחים (ד"ג ע"א) דלמא שאני התם דאינתיק ליה לשם גרושין דההוא וס"ל להרמב"ן דזה גרע אפילו מלא נכתב לשם פרישות פלל. א"כ י"ל כמו אינתיק לאיש אחר אע"פ ששמותיהן שוין גרע משלא לשמה.

פ"ה אינתיק לשם אחר ג"כ פסול עכ"פ כמו שלא לשמה. דהא שינה שמה ממש ודאי חמור משלא לשמה פנ"ל.

א"כ גם כשהשם סובל ב' השמות כנ"ד כיון שבאמת הפנונה היה לשם אחר ה"ל אינתיק כו' מיהו גם זה אינו מוכרח דשאני אינתיק לאיש אחר מאינתיק לשם אחר. וגם דברי הרמב"ן צ"ע מתרי טעמי.

הא' דס"פ המביא תניין (דכ"ג א') מקשה לר' מאיר מרישא דמתניתין דכל הגט שכתב כו' ומשני אימא שנתתם א"כ גם רישא דמתניתין אתיא כר' מאיר. הב' מ"ש דכתב לגרש את אשתו ונמלה כו' מודה ר"מ דאפילו חתמו לשמו ולשמה פסול.

ג"כ אינו מוכרח דהא בערובין (די"ג ע"ב) משמע דהא דכתב כו' ונמלה כו' ומצאו בן עירו כו' פסול לגרש בו הוא משום שנתתם וכתב לה לשמה. וכ"ה בגמרא דסוטה (ד"כ ע"ב).

ולרבי מאיר אמרינון בהדיא (דכ"ג ע"א) דנכתב לה לא קאי על פתב הגט אלא על חתימת העדים. ועוד דא"כ אמאי מכשר ר"מ אפילו מצאו באשפה כו' דלמא כתבו בן עירו ששמו כשמו ושמה כשמה לגרש בו את אשתו ונמלה כו'.

העולה מזה דא"ל דפוסול דשינה שמו אינו ענין להחשיבו שלא לשמו ולשמה לא ברירא כלל לפסול בנ"ד מאחר דנאמר דחשוב נכתב לשמו ולשמה. גם ליכא שינוי שמה בפועל ממש.

אך לסה"ת וסמ"ג דשינה שמו ה"ל ג"כ שלא לשמו א"כ ה"נ בנ"ד אע"ג דבפועל אין מפניך שינוי השם כיון שכתב על דעת שם אחר ממש ה"ל שלא לשמה: קיצור ביאור דעת הרמב"ן שפיר"ן ר"פ פ' כל הגט דס"ל באינתיק: לשם אשה אחרת גם ר' מאיר מודה ושדבריו צ"ע ד ולכאורה נראה להוכיח מדברי התה"ד סימן רל"ג דשינה שמו אינו ענין כלל לשלא לשמה.

דו"ל ונראה דנ"ד שני גיטין שנכתבו משום ספק השמות אפילו לר' ירמיה פשר הדבר לגרש בשניהם אפילו לרבי אלעזר ולא דמי לההיא דשנים ששלחו שני גיטין ונתעברו שבפירק המגרש (דף פ"ו סע"ב) דהתם גט זה נכתב שלא לשם גרושין איש ואשה הללו וכן גט השני לא נכתב לשם גרושין איש ואשה השני.

כי האי גוונא לא הנה נתינה מבנרת פשיטנו שניהם. אבל גידון דידן דשני הגיטין נכתבו לשום גרושין איש ואשה זו אלא שמתוך הספק הנוקדו לשניהם חשוב שפיר נתינה מבנרת פשיטנו שניהם והכי מחלק בריש כל הגט לענין כתיבה לשמה ע"ש.

והו' דגידון דידן עדיף טפי מכל הנהו יתר על כן דמפרש התם דדריש וכתב לה לא אתי לאפוקי אלא שנכתב שלא לשמה ולא שנכתב בטעות וקל להבין עכ"ל התה"ד. והשתא אם איתא דבשינה שמו ה"ל ממילא שלא לשמו ממש.

א"כ הגידון דהתה"ד פשכותב על גרשון גרשום ה"ז שינה שמו כמ"ש בפסקיו סי' י"ד דאינו גט כלל. א"כ ממ"נ גט אחד משני הגיטין שנכתב בו שינוי השם ה"ל שלא לשמו וא"כ ליכא נתינה מבנרת.

ומהו שפיי' התה"ד וכתב לה לא אתי לאפוקי אלא שנכתב שלא לשמה ולא שנכתב בטעות הרי כשנכתב בטעות דהינו שינה שמו או שמה היינו ממש ג"כ שלא לשמה. אעכצ"ל דס"ל דמה שנכתב שמו בטעות אע"פ שהגט פסול זהו מצד קלקול הספירת דברים אבל שפיר חשוב לשמו ולשמה.

וכיון שפן בנד"ז שאין כאן גם קלקול הספירת דברים כלל בפועל רק פנונת קלקול הספירת דברים י"ל דאינו פוסל כלל מאחר דנכתב לשמו ולשמה גם ליכא קלקול בפועל: קיצור מדברי תה"ד סי' רל"ג נראה להוכיח דשינה שמו ושמה אינו ענין כלל לפוסול דשלא לשמו ולשמה: ה איברא דלכאורה י"ל דענין זה אם פנונת קלקול בהספירת דברים אם פוסל או לא כשבפועל ליכא קלקול כלל הוא מחלוקת הגאונים הראשונים.

דבפרק בתרא דגיטין (דף פ"ב ע"א) גבי תנאי דחויז תנו ואם כתבו בתוכו אע"פ שחזר ומחקו פסול. וכ' בחדושי הרשב"א דף פ"ד ע"ב בד"ה ואם כתבו בתוכו וז"ל פי' דמשעת כתיבתו נפסל הגט והנה ליה כמי שנכתב שלא לשמה כו' ורבינו סעדיה ז"ל והגאונים אמרי מחק שמו ושמה פסול אע"פ שמוקיי' כו' והרב בעל העיטור ז"ל אפילו בשמו ושמה פשר לכתחלה ומסתברא לי כדברי הגאונים ז"ל דכל שנחקק שמו ושמה נודע שלא נכתב תורפו של גט לשמו ולשמה והרי זה כגט שמצאו באשפה דפסול לרבי אלעזר דבעי כתיבה לשמה עכ"ל.

וביאור דבריו נראה דאין ר"ל דחזינינו רק שמה נכתב לשם אשה אחרת דא"כ איך כתב נודע
בבירור כו' הא לכל היותר אינו רק חששא ועוד פניו שנתקיים א"כ מבואר דלאיש ואשה זו נכתב
הגט.

אלא נראה דאפילו נכתב לשם איש ואשה זו לשמו ולשמה. מ"מ מאחר שנכתב השם בשינוי ויש
פאן קלוקל הספירת דברים להכי כל מה שנכתב אח"כ מהתנורף קודם התיקון בהשם הרי נכתב
ע"ד שינוי השם.

וה"ל פנכתב שלא לשמה וכגט שמצאו באשפה. לכן אע"פ שאח"כ מחק השינוי השם נכתב שמו
ושמה בטוב וקיים.

דנמצא אינו נפסל מחמת השם כלל. אעפ"כ פסול הוא מחמת דכל תנורפו של גט שאחר שמו
ושמה ה"ל פנכתב שלא לשמה.

ולכן סמכו הרשב"א לדין ואם כתבו בתוכו בתנאי דחוזן משום דע"ז נחשב תנורפו של גט נכתב
שלא לשם פרישות עד שאף אם חזר ומחקו פסול. ומדמה שינוי שמו לתנאי דחוזן.

שגורם קלוקל בכל התנורף. וכה"ג מבואר במרדכי ר"פ המגרש סי' תמ"ה בשם רבינו קלונימוס
שהרי אדעתא דפסול נכתב ושונייה חספא ושוב לא יחזור להכשירו כו' עכ"ל הביאו המכמ"א
ש"ב ס"י ח'.

אלא דמחלק שם בין אם נכתב הפסול מדעת או בטעות. ולהרשב"א נראה דאין חילוק דאפילו
נכתב שינוי השם בטעות מ"מ שפיר י"ל דכיון דנתקלקל הגט א"כ כל התנורף נכתב על דעת
דפסול ונכתב שלא לשמה וכן ברבינו ירוחם נכ"ה ח"ב יש ב' סברות וז"ל ויש מגדולי המורים
שכתבו דבשמו ובשמה פסול אע"פ שמתקיים ויש מי שכתב דזה דוקא בגט הינצא לפנינו דחוששין
שמה שינה שמו אבל אם ידוע שמחמת טעות אחר נמחק פשר כו' עכ"ל ונראה דסברא הראשונה
היא דעת הרשב"א וסברא השנייה היא דעת רבינו קלונימוס שבמרדכי.

והשתא לפ"ז לדעת הרשב"א דס"ל דהתנורף שנכתב פהוגן נפסל מחמת טעות שינוי השם משום
דאדעתיה דהכי נכתב (אע"פ שהשינוי השם הנה בטעות מ"מ עכ"פ נתקלקל הספירת דברים של
הגט.

וגם התנורף שאח"כ נכתב על דעת קלוקל הספירת דברים ולא מהני תיקון כלל דשונייה כחספא)
א"כ מוכרח דגם פוננת קלוקל בהספירת דברים פוסל ושונייה כחספא. דהא בכל התנורף אין שום
קלוקל כלל רק הקלוקל הנה בשינוי השם ואין זה לגבי התנורף שנכתב פהוגן רק כמו פוננת
קלוקל שאדעתא דפסול נכתב כמ"ש המרדכי.

ולפ"ז יש פסול בב' מיני פוננות הא' כשלא נתפנון לשמה הב' אף שנתפנון לשמה רק שנכתב ע"ד
שינוי השם וכה"ג. וכעין זה מצינו ב' מיני פוננה בקריאת שמע ר"פ הי' קורא הא' שיתפנון לצאת
י"ח ק"ש למ"ד מצות צריכות פוננה הב' צריף שיתפנון פי' פסוק ראשון דק"ש עכב"י בא"ח סי'
ס"ג בד"ה פתב הרמב"ם מ"ש בשם הרשב"א פירק הנה קורא ובש"ע אדמו"ר נ"ע סי' סמך סעי'
ה'.

וא"כ כמ"כ בנ"ד שנתפנונו לכתוב שם אחר דהינו ראשיא בקמץ ה"ז פסול ג"כ אע"פ שיש יכול
אני לקרות ראשיא בפתיח מ"מ גם שם התנורף שאחר שמו ושמה אין בו שום טעות ונכתב פהוגן

רק נפסל מחמת פנונת קלקול הגם שלא יהיה פנונה כלל כ"א טעות כש"כ הכא שיש פאן פנונת קלקול וגם נקרא הוא ראשיא בקמץ יותר ממה שנקרא בפתח.

וגם להמרדכי בשם רבינו קלונימוס נפסל כה"ג דהא אדעתא דפסול נכתב ולא דמי לטעות שנתפזרין לכתוב ראובן וכתב שמעון דהא הכא נתפזרין לכתוב ראשיא בקמץ כו' א"כ נתפזרין לכתוב שמעון כו'.

מיהו כל זה לפ"ד הרשב"א בשם רב סעדיה או לפ"ד המרדכי בשם רבינו קלונימוס. אבל לדעת העיטור שהביא הרשב"א וכ"כ הר"ן פ' המגרש שם בשמו שאפילו בשמו ושמה פשר לכתחלה והכי מוכח בתוספתא דתניא בסוף מכילתן גט שיש בו מחק או תלוי מגופו פסול שלא מגופו פשר ואם החזירו למטה אפילו מגופו פשר ע"כ ומדלא מפליג בין שמו ושמה לשאר גופו של גט משמע דאפילו בשמו ושמה כל שנתקיים אינו פסול וכן הרמב"ם ז"ל פ"ד מה' גרושין לא חלק עכ"ל הר"ן וכ"ד הטור ס"י קכ"ה.

א"כ י"ל דס"ל דאף מה שנקתב אחר שינוי השם לא נפסל ולא אמרינן אדעתא דפסול נכתב. וצ"ל דלא דמי לתנאי דחויז שנקתב שלא לשם פרייתו כלל.

משא"כ פשנכתב לשמו ולשמה ולשם פרייתו אף ששינה שמו מהני פשחוזר ומוחק וכותב השם פהוגן. א"כ לפ"ז גם בנ"ד י"ל דלא נפסל מפני הפנונה לשם ראשיא בקמץ פיון שנתפזרין לשם אשה המתגרשת וגם אין שינוי השם בפועל.

מיהו מהתוספתא שהביא הר"ן י"ל שאין ראיה לדחות דעת רב סעדיה והרשב"א פי י"ל התוספתא מייירי שמיד פשטעה ושינה שמה נזכר מיד קודם שכתב אח"כ ומחקו ואח"כ כתב השאר ולא נכתב כלל אדעתא דפסול.

מיהו בתוספתא מכשיר אפילו תלוי וא"כ ע"כ נכתב אח"כ קודם שתלה. והנה התה"ד סי' רל"ג הנז' לעיל אות ד משמע דס"ל ג"כ פהעיטור והר"ן: קיצור אף מדעת הרשב"א פ"ק המגרש בשם רב סעדיה גאון מוכח דאפילו נכתב לשמה שייך פסול פנונה פשנכתב התנרף על דעת שינוי שם וכ"מ במרדכי ר"פ המגרש סי' תמ"ה בשם רבינו קלונימוס אע"פ שאין דיעותיהם שוות.

אבל לדעת העיטור והר"ן שם י"ל דאין שייך פסול פנונה אחרת זולת שלא לשמה: וומ"מ אפשר שאפילו להעיטור והר"ן יש להחמיר בנ"ד דנהי דס"ל דאין לומר דכל הגט יהיה פנכתב לא לשמה מחמת שינוי השם דכולי האי לא אמרינן.

אבל מ"מ זה השם עצמו י"ל דמודו דה"ל פלא נכתב לשמה ואנן בעינן לשמה בכל התנרף ולכן בהגדון שלהם שפיר מכשירי דהא נמחק השינוי ונכתב אח"כ השם פהוגן. משא"כ הכא הטעות במקומו עומד ולא נכתב השם פראוי כלל רק שאינו נזכר כ"כ וי"ל דכ"ע יודו דרואין אותו פאילו נזכר ממש דכוננה מלתא היא לדין דקיי"ל כר' אלעזר עכ"פ וה"ל זה השם פנכתב שלא לשמה אע"פ שנקתב לשם אשה זו.

ומיהו מדברי התה"ד דלעיל אות ד' דחשיב ליה נתינה מבנרת אפילו לר' ירמיה א"כ מוכרח דאפילו זה השינוי השם עצמו אינו פנכתב לא לשמה דאילו היה לא לשמה א"כ קצת תנרף הגט נכתב שלא לשמה אעכ"ל דחשוב לשמה רק פיסולו מפני הטעות לבד.

וא"כ בנד"ז דליכא טעות בפועל שהרי יכולני לקרות ראשיא בפתח מדוע יפסל. ואפשר נהי דחשוב נכתב לשמה מ"מ ה"ל פאילו יש שינוי השם וכאילו פתב ראשיא בקמץ דכמו בענין לשמו ולשמה בכוננה תליא מלתא פד ג"כ בענין פיסול דשינה שמו ושמה ג"כ פנונה מלתא היא וכיון שנתפנין לנתוק הגט לשם אחר כמו רחל במקום לאה אע"פ שנתפנין לאשה זו ואע"פ שעלה בידו שם רחל דהיינו כמו בנ"ד שנתפנין לכתוב ראשיא בקמץ וכתב מה שנתפנין רק שיכולני לקרות בפתח י"ל דאין זה נכתב שמה פהוגן ר"ל דהו"ל פאילו פתב ראשיא בקמץ ממש.

וה"ל שינה שמה. ואע"פ שאינו ניפר מ"מ נתפנין לכה.

ולכן אע"פ שנתכתב לשם אשה זו ולכן אינו ענין לנתנה שאינה מבוררת דנפקא לן מנכתב לה לשמה וזה נקרא לשמה להתה"ד אבל מ"מ פסול מצד דה"ל כנכתב בשינוי השם ואף שאין השינוי ניפר כלל בפועל י"ל מה שנתפנין לשינוי ומה שנתכתב ג"כ סובל להשינוי לכן נמי מלתא היא.

וצ"ע אם להעיר מסוגיא דגיטין פרק הניזקין (דנ"ג א') בענין הניזק שאינו ניפר כו'. העולה מזה דלסה"ת דלעיל אות ב' י"ל דפסול משום שלא לשמה.

וגם להרשב"א דאין זה ענין לשלא לשמה אעפ"כ י"ל דכוננת שינוי שמו ג"כ פוסל. ואפילו להעטור והר"ן אין ברור להקל וכן גם להתה"ד קיצור ומ"מ אינו מוכרח.

גם לתה"ד אינו מוכרח. וכש"כ לסה"ת דלעיל: ומ"מ אפ"ל דסגיא פשיעביר עליו הקולמוס על תיבת ראשיא.

ויתפנין לשם ראשיא בפתח דהא אפילו בכתובת השם הוי' דבעי לשמה יותר מכתובת הגט דהא כל הס"ת צריף לכתוב לשם קדושת ס"ת כמבואר בטו"ד סי' רע"ג וה"ל כתיבת הגט לשמה כמו כתיבת ס"ת ובהאזנות צריף לבד זה לכותבו לשמן כמבואר בטור סי' רע"ו ואעפ"כ אם כתב האזנה שלא לשמה כלל כ"א שנתפנין לכתוב יהודה וטעה ולא הטיל בו דל"ת סגי לר"י פשיעביר עליו ומקדשו ונהי דלרבנן לא מהני ס"ל לרב אחא בר יעקב דזהו רק משום זה אלי ואנוהו וא"כ גבי גט מהני.

ואע"ג שבטוש"ע אה"ע סי' קל"ה סעיף ה' פסק דלא מהני זהו כשנכתב הגט תחלה שלא לשמו ולשמה כלל. בכה"ג פסקו פרב חסדא דלחכמים דריה"ו לא מהני.

אבל בנד"ז שנתכתב לשמו ולשמה של הבעל והאשה. רק ששם האשה נכתב בטעות והטעות סובל ג"כ כשמה ממש י"ל דמהני העברת הקולמוס לשמה של שם אשה זו אף לרב חסדא.

או עכ"פ בכה"ג יש לסמוך על רב אחא בר יעקב. משום דיש דיעה שאם לא נכתב שמה רק שנתכתב בת פלוני סגי כמ"ש בג"פ רס"י קכ"ט בשם המרדכי לכן בכה"ג דנכתב שמה וגם העביר עליו הקולמוס לשמה נראה דסגי: סימן ריז מי שנקראת מעריסה אסתר ואח"כ נקראת בפ"כ עטא ואין שום אדם קורא אותה אסתר וכ' בגט אסתר לבד אם הגט פשר בדיעבד וכתבת להחמיר לפי שכתב רבינו ז"ל בתשו' ברחל שנק' בפ"כ ראשי' לבד וכ' רחל דהנה שינוי השם ופסול מדאורייתא עכ"ל.

הנה ל"ד להדדי דראשיא אין בה רק הברה אחת מרחל היינו רא. אבל הכא יש שני הברות שוין היינו ע"ט.

והנה בב"ש בש"א גבי אברהם המכונה עברמן פתב י"א דכל מקום שיש ב' הברות דכינוי דומה ללשון הקדש אין לכתוב הכינוי והוא מספר שמות והובא באריכות קצת בג"פ ס"ק ס"ח שגזקו בזה החיבורים וא"כ ברחל שנק' ראשיא דאין בה רק הברה אחת לכ"ע לא הוי קיצור השם משא"כ באסתר ע"א.

אף באמת נ' דאין זה כלל קיצור השם דהא כ' בג"פ שם בשם ס"ש שכתב בשם מהרא"י בשם אשר דקרו ליה אנשיל. ואנשיל לא ברירא לי שהוא קיצור השם מאשר שהוא נשתנה באמצעותו בנו"ן גם סופו בלמד לכו נראה אם אין מנהגכם לכתוב וכל שום אז צריך לכתוב המכונה אנשיל עכ"ל.

וה"נ דכונתה שהרי באסתר יש סמך באמצעותו בין אל"ף להתי' ואין פן בע"א א"כ פיון שב' ההברות שבהכינוי ג"כ אינן כמו ב' הברות אלו שישם הקדש בשם אינן רצופות וכאן הן רצופות או להפך אין לדונו לקיצור.

ותו דאפילו כשב' הברות רצופות י"ח כמו גבי אברהם עברמן ודמש"א כ' שם ונ"ל לפי שלא פתח באל"ף לא הנה קיצור השם. וה"נ אסתר הוא באל"ף וע"א בעינין.

ואף שהס"ש השיב עליו על טעם זה מ"מ בנד"ז דבלא"ה אין קרובים כ"כ מצטרף זה ג"כ ועוד הא י"א דע"א הוא ג"כ שם בפ"ע כמ"ש בקצת שמות שגנרשמו מרב א' בדור שלפנינו בסוף הרמב"ם ח"ג שגדפס בברדיצוב בשנת תקס"ח וכן הוא בט"ג בש"נ סוף אות ע'.

וא"כ הרי אפילו אם הנה קיצור השם פיון שהוא שם ג"כ בפ"ע פסק רמ"א סט"ו בהג"ה דלא דמי לשאר קיצור השם ועינין בג"פ שם ס"ק ע"ה ויש לתקור כו' ובספר שמות כו' ובנ"ד דבלא"ה אינו קיצור נדאי דפסול לגמרי.

ועינין בתשו' בית אפרים סי' ק"ב ד"ה והשתא פתב וגם אפשר דאין ע"א יוצא מאסתר עכ"ל וע"ש סי' ק"ה וסי' צ"ד ועינין בת"ג סי' קכ"ט בחי' ס"ק כ"א ונ"ל ונידון מה נק' שם דנערו כו' ע"ש. ועמ"ש עוד תשו' מזה באריכות: וצ"ע באשה הנקראת מעריסה מרים ואח"כ נקראת בפי כל מירוש וכו' בגט רק מרים דכאן יש שני הברות סמוכות.

וגם יש לצרף לזה מ"ש בת פלוני עינין ג"פ תחלת סי' קכ"ט: סימן ריח ע"ד השאלה דשאלנא דזמיון מפבר. באשה ששמה מעריסה אסתר וכעת נקראת בפ"כ ע"א במחניכם שהוא מקום הכתיו"נ וכתבתי לפסול אפי' דיעבד משום שלא כתב השם דעכשיו רק שם הנשתקע לבד וכתבתם שיש א' מן המורים שרוצה להכשיר.

וכ' שלדעתו הגט פשר. שדבר פשוט הוא בכל גלילותינו שיש הרבה שמות ע"א שגנרנו משם אסתר ע"י געגועים.

ולדעתו קרוב הדבר שגם לכתחלה לא הנה צריך רק שם אסתר. ועוד שראה איזה גיטין שגנרבו עד"ז בשם אסתר לבד ונישאו כו'.

א"כ יש לחוש שלא יוציאו לעז עליהם אם נפסול גט זה כו'. עכת"ד שכתבו מעלתם בשמו.

ובקשתם ממני לחוות דעתי שנית: והנה הדבר פשוט שדעת החכם המכשיר הוא דס"ל דע"א הנה שם דנערו ודמה זה למ"ש בפסקי מהרא"י סי' י"ב ונ"ל אשר כתבת מסערינין פשיטא לי

דְּהִנָּה כְּמוֹ יִצְחָק חִקְנָן וּמַה בְּכַף אִם יִשְׁתַּפַּח שְׁמֵ שְׁרָה רְגִילוֹת הוּא שְׁכִינּוֹנָן כְּאִלּוּ יִשְׁתַּפַּחוּ שְׁמֵ
בְּמוֹבְהָה בְּנָשִׁים שְׁאִין קוֹרִין אוֹתָן לְקִרוֹת בְּתוֹרָה כּו' עכ"ל.

וּפִי דְבָרָיו בִּס"ש ש"נ אוֹת ח' דַּפ"ה דא"צ לְכַתְּנֹב רַק שְׁרָה לְחוּד. וְלֹא גַם דְּמַתְקָרִי סַעֲרִלִיין הֵגַם
שְׁפָל הָעוֹלָם אִין קוֹרִין אֶלָּא בְּשֵׁם סַעֲרִלִיין כּו' יַעו"ש.

וּא"כ אִם נִדְמָה עֲטָא לְגַבִּי אֶסְתֵּר כְּמוֹ סַעֲרִלִיין לְגַבִּי שְׁרָה צְדָקוֹ דְּבָרֵי הַחֲכָם שְׁגַם לְכַתְּחִלָּה לֹא הִי
צָרִיף לְכַתְּנֹב רַק אֶסְתֵּר לְבַד. אֲמַנָּם כְּבָר עֲלֵתָה סְבָרָא זֹו לְפָנֵי וְשַׁלְחַתִּיהָ כִּמ"ש לְמַעַלְתָּם בְּמַכְתָּבֵי
הָרֵאשׁוֹן דל"ד לְשְׁרָה סַעֲרִלִיין שְׁבַפְסָקִי מַהֲרָא"י שְׁהַפְּלֵ הַבְּרָה אַחַת מִשָּׂא"כ בִּנ"ד.

וּלפ"ז הִיָּה דְבָר זֶה פְּשוֹט מְאֹד בְּתַכְלִית הַפְּשִׁיטוֹת אִיף דל"ד דְּהֵתָם שְׁאִנִּי שְׁבַתוֹף שְׁמֵ שַׁעֲרִלִיין
נִכְלַל שְׁמֵ שְׁרָה. וּמוֹכַח מִתּוֹכּוֹ שֶׁהוּא שְׁמֵ שְׁרָה.

אֶלָּא שְׁנִקְרָא דְרָף גַּעְגּוּעַ כְּמִנְהַג הָעוֹלָם. וּא"כ אִין שְׁיָף כְּלָל לּוֹמֵר ע"ז דְּנִשְׁתַּפַּח שְׁמֵ שְׁרָה מֵאַחַר
דְּמוֹכַח מִתּוֹכּוֹ דְּשַׁעֲרִלִיין הִיָּינוּ שְׁרָה בְּגַעְגּוּעַ.

מִשָּׂא"כ מִן עֲטָא לֹא מוֹכַח כְּלָל מִתּוֹכּוֹ דְּהִיָּינוּ שְׁמֵ אֶסְתֵּר כִּי יֵשׁ שְׁכִינּוֹי גְּדוֹל בִּינִיָּהֶן רַק אִפ"ל דְּיֵשׁ
הוֹכְחָה מִבְּחוּץ דְּיִדְעִינוּ שְׁיֵשׁ הַרְבֵּה שְׁמוֹת שְׁנִשְׁתַּנּוּ מִשְׁמֵ אֶסְתֵּר ע"י גַּעְגּוּעִים לְשֵׁם עֲטָא וּמ"מ עַל
סְמֵף הוֹכְחָה זֹו מִזְּלוֹ דְּסְמְכִינָן לּוֹמֵר דֵּא"ג שְׁנִשְׁתַּפַּח שְׁמֵ אֶסְתֵּר ה"ל כְּלֵא נִשְׁפַּח.

מֵאַחַר דִּמ"מ לִיכָּא הוֹכְחָה מִתּוֹכָה מִמֵּשׁ ע"ש אֶסְתֵּר א"כ אִין קוֹרָא לָהּ אֶסְתֵּר. וּל"ד לְשְׁרָה דְּכְשִׁנְק'
שְׁעֲרִלִיין ה"ל כְּמִבּוֹאֵר שְׁשִׁמָּה הִיָּה שְׁרָה וְאִין לְהֶאֱרִיף בְּזֵה דְּמוֹכּוֹן לְכָל שְׁיֵשׁ חִילּוּק גְּדוֹל בֵּין
הַנּוֹשָׂאִים.

וְהִנֵּה פְּשוֹט לַעֲנִ"ד צ"ל הַדְּבָרִים מְבוֹאֲרִים אֶבְל לֹא מְהִנֵּי מַה שְׁיִהְיֶה מוֹכַח בְּהוֹכְחָה דְּהִכִּי הוּא
וְכַמוֹכּוֹן מְפָל הַדְּקָדוּקִים שְׁבַגְמָרָא פְּרַק הַמְגַרֵּשׁ בְּעִנְיַן כְּתִיבַת הַגֵּט. וּכ"כ בְּפַסְקֵי מַהֲרָא"י סִי י"א
לְחֻלְק בְּעִנְיַן טְעוֹת בְּמִנְיַן הַשְּׁנִים דְּלֹא תְּלִינָן בִּט"ס לְהַכְשִׁיר הַגֵּט אִא"כ מוֹכַח הַטְּעוֹת מִיָּנִי וְבִי
מִתּוֹף הַגֵּט כּו'.

אֶבְל הִיכָּא שְׁאִין שׁוּם הוֹכְחָה מִתּוֹף הַגֵּט כּו'. הֵגַם דְּיָדוּעַ לָנוּ מִבְּחוּץ דַּע"כ דְּיִלּוּג טְעוֹת יֵשׁ כְּאֵן
נִרְאֶה דל"ד לְמוֹכַח מִיָּנִי וְבִי יַעו"ש.

וְאִם כָּתַב כֵּן אֶפְּלוּ בְּטְעוֹת דְּשְׁנִים מִכ"ש וּק"ו גַּבִּי שְׁמוֹת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה דְּמַחְמִירִין בִּי טוֹבָא טְפִי
מִבְּזַמָּן. כִּמ"ש בִּש"ע סִי קכ"ו ס"כ דְּבִזְמָן כִּינּוֹן שְׁאָנוּ מַכִּירִין סְגִנוֹן הַדְּבָר אִין לְפוֹסְלוֹ בְּשִׁבְלִי
דְּיִלּוּג אוֹת א' וַע"ש בְּעִיטּוֹר דְּבַגּוּף שְׁמוֹת הַבְּעֻלִים לֹא אֲמָרִין הִכִּי יַעו"ש.

וּא"כ מִכ"ש דְּיֵשׁ לְחֻלְק ע"ד חִילּוּקוֹ שֶׁל מַהֲרָא"י דל"ד הוֹכְחָה דְּמִבְּחוּץ לְמוֹכַח מִיָּנִי וְבִי. ר"ל
דְּגַבִּי שַׁעֲרִלִיין מוֹכַח וּמוֹכּוֹן לְכָל שׁוּמְעַ מִתּוֹף שַׁעֲרִלִיין דְּהִיָּינוּ שְׁרָה.

מִשָּׂא"כ גַּבִּי עֲטָא לִיכָּא הוֹכְחָה מִתּוֹכָה דְּהִיָּינוּ אֶסְתֵּר. רַק מִבְּחוּץ.

הַלְכָף כִּינּוֹן דְּנִשְׁתַּקַּע שְׁמֵ אֶסְתֵּר מִנ"ל לּוֹמֵר דְּסְמְכִינָן לּוֹמֵר דֵּה"ל כְּאִלּוּ לֹא נִשְׁתַּקַּע וְלִהְיֵה לְבִכְתָּב
שְׁמֵ אֶסְתֵּר לְחוּד. וְיָדוּעַ מ"ש הַרְשֵׁב"א בְּתַשׁוּבוֹתָיו בְּכַמְּהָ דְּוֹכְתִי שְׁהַבָּא לְהַקְּל בְּעֶרְוַה הַחֲמוּרָה
עֲלֵיו הָרְאָיָה גַם הַרִיב"ש בְּכַמְּהָ תַשׁו' כ' וּמִפְּנֵי הַחֲוָמָר שְׁיֵשׁ בְּשִׁינּוּיֵשְׁמוֹ וְשִׁמָּה אִינִי רוֹצֶה לְסַמּוֹף
עַל דַּעֲתִי כּו'.

ואם הוא ו"ל לא רצה לסמוך על דעתו הק' אפילו במקום שנראה לו להקל מפני החומר שיש
בשינוי שמו כו'. איה אנו יתמי דיתמי נוכל להקל אפילו אם הנה נראה לנו להקל ולא לחוש לומר
שינוי שמו ושמה כו' שהוא החומר היותר גדול בדיני גיטין בלי ראיה ברורה.

מכ"ש שלענ"ד אין נ' להקל בזה פלל פדלקמן א"ה. וענין כ' שם הנשתקע לבד י"ל דקרוב לומר
שיש בזה חשש שינוי שמו מדאורייתא.

ולפחות יש בזה חששא דה"ל פלא נכתב שמה פלל דדיינינו לה פספק מגורשת מדאורייתא. לפ"ד
הג"פ סי' קכ"ח.

דהנה הרב"י כ' דבכ' שם הנשתקע אפי' עם שם דעכשיו י"ל שאינה מגורשת וכ"פ הלבוש הובא
בב"ש בש"נ אות ש' והג"פ הבין מל' זה שהוא בטל מדאורייתא כמ"ש בס"ק צ"ו ועם היות פי
נחלק ע"ז וס"ל דאינו רק פסול מדרבנן והמתבר ס"ש ס"ל להקל בזה במקום עיגון כמ"ש
בתשובתו בסוף ספרו.

הינו דוקא בכתב ג"כ שם דעכשיו. רק שבאנו לפסול משום שכתב גם שם הנשתקע ע"ז יש
לומר דהמכשירים ס"ל דאין בזה שינוי שמו מאחר דנקרא בן עכ"פ מכבר.

משא"כ בלא כ' רק שם הנשתקע א"כ י"ל דנהי שאין זה שינוי שמו מ"מ לא עדיף מלא נכתב
שמו פלל. גם אפ"ל דהוי פשיטה שמו פינון שהניח מלכתוב עיקר שמו וכ' שם הנשתקע.

והא דמשמע מהפוסקים גבי יוסף וקורים לו יוחנן דבכ' א' משני השמות הוי רק פסולא דרבנן
כמ"ש בחה"ר פ' השולח ופ' הזרק. אע"ג דבני מדה"י אינן מכירים שם יוסף עד"מ שקורין לו
במקום הכתיבה וה"ל לגבייהו פשם הנשתקע.

וע' במהרי"ק ש' פ"ו דמדנה להו אהדדי. שאני התם דעכ"פ נקרא גם עכשיו בשם זה במקום
הכתיבה.

משא"כ בנ"ד שבמקום הכתיו"נ נשתקע שם זה לגמרי. וגם מן הסתם גם בעיר גידולה קרו לה
כ"ע עטא ונשתקע שם אסתר.

וא"כ י"ל דהוי חששא דאורייתא פנ"ל. ובמכמ"א ש"ד סי' י"ג כ' לסתור ד' הס"ש המקיל בכתב
גם שם הנשתקע יעו"ש.

מעשה אין לנו לצדד להקל רק משום די"ל דהוי שם נערוות ולדמות לדין שבפסקי מהרא"י סי'
י"ב ה"ל וכבר פתבתי דל"ד להתם. אמןם הואיל ויש עוררין צריף לברר הדבר היטב בעזר"ה.

והנה בראש צריף להקדים שדעת מהרא"י בפסקיו סי' י"ב ה"ל אינן מוספמים וי"ח ע"ז פמו
שקצריף בזה בג"פ סי' קכ"ט סעיף ט"ו ס"ק ס"ז וז"ל אמןם אם כ"ע קרו ליה חקנו וכן כ"ע קרו
לה שרולה או שערליין.

אם ידוע דבשעת הלדנה קראום יצחק ושרה. ואס"פ הוקבע להם שם הקיצור לגמרי ואין קורין
אותה בשם המובהק פלל יש בזה ג' סברות.

דמהרא"י סי' י"ב ס"ל שיכתבו עיקר השם לבד יצחק שרה וא"צ לכתוב הקיצור. ובעל לחם רב
סי' ל' ס"ל דיקתבו הקיצור לבד ואם יכתבו שמואל דמתקרי מולי הגט פסול ודעת מהרי"ט הוא

דיכתבו חנה דמתקרי חנולה וכיוצא וכלע"ד עיקר דהיא סברא מציעתא כו' וא"כ פותבין שרה דמתקרי שרולה עכ"ל.

וכ"כ בס"ק קל"ב וע"ש שפירש ג"כ דברי השו"ע סט"ו דא"צ לכתוב שם דנערוות דמיינרי בדאיכא דקרו לה בשם המובהק כו'. אבל בשאין קורא לו בשם המובהק כ' דיספור ג"כ פדעת מהרי"ט ובדיעבד אם כ' שם המובהק לחוד לא נת' שם בג"פ איך יהיה הדין לדעת מהרי"ט אבל בסוף ס"ק נ"א יראה דחשש לדעת הל"ר בזה בכ' שם שמואל לחוד אא"כ יש עוד צד להקל יעו"ש להדיא פו.

והל"ר לאו יחידאה הוא דבס"ש דפ"ה הביא תשו' מהר"י מברונא דס"ל ג"כ דהיכא דכ"ע קרו לה רק בשם דנערוות וכ' שם העריסה לבד הגט פסול. וה"ל שינה שמו.

וקא דכ' המרדכי והגמ"י דא"צ לכתוב שם דנערוות מיינרי דקרו לה ג"כ בשם המובהק ואדרבה נכון לומר דמיינרי דרוב קורין לה בשם המובהק כו' יעו"ש באריכות. ונראה דטעמם הוא דענין מ"ש החיבורים דא"צ לכתוב שם דנערוות ס"ל דאין זה רק לענין שא"צ לכוללו בכל שום לדעת בה"ג או לכתוב עליו דמתקרי לדעת ר"ת דלא נאמרו הדברים אלא בשני שמות ממש כמו שרה ומרים שבגמ'.

אבל יש [שם] דנערוות שהוא נמשך משם המובהק רק שנשתנה קצת בפי ההמון כמו מואל משמואל ופורה מצפורה אין קובע שם לעצמו לשיצטרף לכתוב בגין זה וכל שום או דמתקרי מאחר שזה קרוב מאד לשם העצם.

וא"כ מי שמפירו בשני השמות בנדאי לא יטעה לומר עליו שאיש אחר הוא מפני שלא נכתב השם דנערוות דיבין מעצמו דהכל א' נאפילו מי שמפירו בהשם דנערוות לבד לא יטעה לומר אחר הוא כשיראה השם המובהק בגט ויודיעו לו שזה שמו המובהק א"כ בקל יבין ששמו דנערוות נמשך משם זה המובהק וא"צ לכותבו לצד ריבוי קרובתם.

וכמו בשני שמות מרים ושרה סגי פשכותבי וכל שום ע"ש שרה וגם למכירה בשם שרה לבד אין לחוש דכשיראה נכתב וכל שום יגידו לו ששמה ג"כ מרים ויבין שנקלל שרה בנכל שום.

כך יובן ג"כ בשם דנערוות אפילו בלא וכל שום פנ"ל. וכ"ז לא מהני רק לענין שא"צ לכתוב עליו וכל שום.

והיינו כשלא היה צריך לכתוב עליו רק וכל שום או דמתקרי. דהיינו כשנקרא ג"כ בשם המובהק.

אבל כשאין קורא לו בשם המובהק אין שייך לכתוב עליו שם המובהק לבד מאחר שאין קורא בו ולא סמכינן בזה אהוכחה דיבינו שזה שמו כשיראו שמו שבגט ויגידו לו שזה שמו כו' דלא סמכינן בזה רק לענין וכל שום שהוא רק תקנת ר"ג שיכתוב פן בכדי שיהיה הוכחה שיש לו עוד שם ובשם דנערוות א"צ להוכחה זו דמוכח ג"כ מתוך שם המובהק פיון שהכל א' אבל לענין כתיבת עצם שמו שבגט שצ"ל נכתב מדאורייתא לפ"ד פמה פוסקים בעינן שיהיה מבואר עכ"פ השם שקורין לו בו ולא השם שאין קורין לו בו אלא דמוכח בהוכחה דהוא הוא כו' דלענין זה לא סמכינן אהוכחה.

רק לענין וכל שום הוא דסמכינן כו'. כנלע"ד לבאר דעת מהרי"ב ול"ר וכ"ה דעת מהרי"ט והש"ע בלכתחלה עכ"פ.

אמנם לענין דיעבד עם היות שכתבתי שהג"פ חושש לדעת הל"ר פנ"ל. אבל בב"ש בש"נ אות ב' נ' דסומך ע"ד מהרא"י גבי שערליין כו' ע"ש במ"ש ובשמות אלו אין חילוק בין נשתקע השם הראשון או לא והוא מדברי הס"ש.

ומ"מ לענ"ד אין מוכרח לומר דהב"ש חולק אפשובת לחם רב הנ"ל. כי אפ"ל שהב"ש יפרש דהתשו' ל"ר לא פליג פלל אמהרא"י (ולא כמ"ש הג"פ) כי יש לחלק בין מולי לגבי שמואל ובין שערליין לגבי שרה.

דבתוך שערליין נכלל ממש שרה כמו בכלל מאתים מנה. כי שערליין היינו ממש שרה באריכות קצת לגעגוע.

הלכה לא נשתקע פלל שם שרה. משא"כ במולי לא נכלל שמואל.

והו"ל נשתקע שם שמואל וכעין מ"ש לעיל לחלק בין שערליין לעטא דנ"ד: ואפילו נאמר דאין לחלק בין שערליין למולי דהיינו בין אריכות לקיצור וא"כ להב"ש יש להקל בכ"ע מ"מ פשיטא דלכתחלה יש לחוש להג"פ ודי אם יקילו בדיעבד פדעת הב"ש וגם זה צ"ע רק בשרה שערליין או רחל רעקליין שפרמ"א סל"ה בהג"ה (והלבוש חולק שם) יש להקל דיעבד.

וכ"ז בשפרור שהוא שם דנערות כמו שערליין מולי וכה"ג. אבל פשיש עוד ס' שמא אינו שם דנערות ודאי יש להחמיר אפי' דיעבד אם כ' השם שנק' בו בעריסה ולא כ' פלל השם שנקרא בו עתה פיון שהל"ר מחמיר אפי' בשם דנערות פנ"ל.

ועיין בג"פ ס"ק ס"ח ובס' ת"ג ס"ק כ"א דכל שם דל"ד ממש ליצחק חקין שמואל מואל ל"ח שם דנערות. וא"כ כש"כ באסתר עטא דבלא"ה קרוב יותר שאינו דומה פלל לקיצור השם דהגט פסול לגמרי.

ואם כ' אסתר דמתקרי עטא נראה הגט פשר שהרי הס"ש מכשיר בכתב גם שם הנשתקע ואע"ג שאינו מכשיר רק במקום עיגון. וגם ע"ז חלק המכמ"א שע"ד סי' י"ג.

מ"מ בנ"ד שפל עטא שמה מעריסה היא אסתר רובא רובא וא"כ אין לחשוב זה לשם הנשתקע ועי' בתשו' בס"ס סדר אליהו סי' י"ד הביא הרבה פוסקים מכשירים בכתב גם שם הנשתקע כשלא נשתקע רק מקריאה אבל יש יודעים ששמה כן.

וא"כ בעטא י"ל לא חשוב אסתר רק נשתקע מקריאה אבל לא מידיעה דהא רובא דעלמא ידעי דכל עטא רובם שמה אסתר. והנה בכתב גם שם הנשתקע העלה הג"פ דהוי פסולא דרבנן וכשהוא שמוהראשון שניתן לו ממילתו הכשיר הלבוש אף יש חולקים.

אבל בנד"ז דאיכא תרתי דהוא שמה הראשון וגם רוב עטא שמה אסתר א"כ ודאי פשר: ובדין אשה שנקרא בפ"כ איטא ואינה נק' יוטא פלל לעולם גם אינה חותמת א"ע פלל צריף לכתוב בגט איטא (ולא יוטא או יטא) ואף אם מעריסה הנה שמה יוטא פיון דעכשיו נקראת רק איטא צריף לכתוב כף.

ואם חותמת א"ע יוטא ובפ"כ נקרא איטא יש לכתוב יוטא דמתקריא איטא. ומה ששאל כת"ר לענין דיעבד אם על מי שנקראת בפ"כ רק איטא פתב יטא ואינה חותמת א"ע יטא או שאינה חותמת א"ע פלל.

נראה לי להצריך גט שני לכתוב בו איטא: ואחר זמן כמו ארבעה שנים מעת שכתבתי זו השאלה נשאלתי על ענין פיוצא בזה באשה ששמה בפ"כ ציפא. ובגט נכתב צפורה לכו ולא צפורה המכונה ציפא.

שם הארכת בזה וצדדתי להקל אם המנהג הפשוט דכל ציפא שמה מעריסה צפורה וישפן המנהג לכתוב על ציפא צפורה. רק עכ"ז למעשה לפי שלא היה ידוע ששמה מעריסה היה צפורה לא הקלתי.

ולפ"ז עטא לגבי אסתר י"ל דדמי לציפא לגבי צפורה וא"כ אם ידוע שכל עטא שמה מעריסה הוא אסתר וידוע ג"כ בנדאי שזו נק' מעריסה אסתר. אפ"ש לצדד להקל בדיעבד במקום עיגון.

אך באסתר עטא י"ל אינו ברור שכל עטא היא אסתר וכמ"ש מזה בתשו' ממ"ש בטיב גיטין בש"נ סוף אות עיין ובתשובת ב"א סי' ק"ה וממ"ש מהרא"י דאנשיל לא ברירא לי שהוא קיצור השם מאשר כו': סימן ריט נידון שם בלומא ובמבטא נרגש קצת יו"ד בליומא צ"ע משום שנהגו רוב האנשים שאינם מדקדקים רובם ככולם לכתוב בלא יו"ד בלומא וכמו לובאוויטש שרוב העולם כותבין פו רק קצת המדקדקים כותבים ליובאוויטש.

יען שפן נרגש יוד כמו בליומא. וא"כ יש לדמות למ"ש במהריב"ל ח"ג סי' ט' ויש לסמוך על מה שנוהגין באגרות ובשטרות ובכתובות עכ"ל.

וע' בג"פ סי' קכ"ט ס"ק ל"א. וע' בב"ק דף ו' ע"ב) חב חייב מיבעי' ליה עי' תוס' שם ומתיר לישנא קלילא נקט.

אלמא דבלישנא קלילא שייך להשמיט הרגש היוד ממש כ"ש כה"ג שפשנהגו פן רוב העולם באגרות י"ל דאינו שיינו. ועוד ראיה מנוסח הגט שבג"פ סי' קכ"ו ס"ק ל"ה דבירושלים עיר קדשנו דכותבין ירושלם בלא יוד אחר הלמד אף שפמבטא נרגש יוד עכצ"ל דמפני שפך כתובה במקרא ע"כ ידוע דכשכותבין ירושלם ר"ל ירושלים.

(אף שפמשה וגמ' כתוב ירושלים וכן במגלת אסתר גבי איש יהודי כו'). כמ"כ י"ל פיון שידוע לכל שאשה הנקראת בליומא כותבין הפל בלומא.

א"כ כשנכתב בגט בלומא כשר וישר. אלא שבט"ג בשמות עיירות ס"ק ט"ז מסופק אם נוסח שהוא מדוקדק כו'.

ומ"מ קרוב שהוא מדוקדק ע"ש. והינו מטעם הנ"ל שפמקרא נכתב הפל ירושלם וכנודע דירושלם פי' יראה שלם ע"ש אברהם שאמר בהר כו' יראה וע"ש מ"ש שם מלך שלם כמ"ש בב"ר פ' נירא פ' נ"ו.

וע"כ י"ל שנכתב ירושלם דוקא בלא יו"ד שלא יבטל מלת שלם ואף שעכשיו קורין ב"יוד אין משגיחין ע"ז מאחר שנכתב פן בגביאים וכתובים בלא יוד לכן כותבין פן גם בגיטין דלא חשיב נשתקע ח"ו שם שבלי יוד פיון שבנ"כ כתוב פן א"כ אפ"ל כמ"כ מאחר דעכשיו ג"כ כותבין הפל בלומא א"כ השם בתקפו וכ"ש לפמשי"ת לקמן די"ל דשרש השם הוא בלומא בלי יוד כו' א"כ דומה ממש לנדון זה וע' נ"ש כתב בלומא ולא בליומא נ' כי מקור שם זה ע"ש עדיו לבלום.

ור"ל שהיא בלומ' וא"צ מתג ורסן פסוס כ"א מעצמה היא בלומ' ע"ד בלום פיה כו' ובהר פ' קדושים דרשו זה על מי שמקדש א"ע בשעת תשמיש. לכן א"ש שנקראת האשה פן.

ועם פי אין דורשין בשמות מ"מ עכ"פ י"ל שמקור השם דנקא בלא יוד. וז"ש ולא בלוימא.
וה"ה ולא בלוימא. מיהו בס"ש גבי בלוימא פתב שאין זה השם נובע מלשון עברי לכן דינו באל"ף
לסוף ולא בה"א א"כ ס"ל דאינו נובע מלשון בלום פיה.

ועם היות פי אם היוד נרנש במבטא אין זה מציל שלא לכתוב יוד אף פיון שעכ"פ עיקר מוצא
שם זה הוא בלא יוד פנ"ל וכמו שנגראה מפל המתברים שמות גיטין. א"כ פיון שפך נהגו לכתוב
ג"כ בכל האגרות והפתבים יש מקום לומר שאף לכתחלה די לכתוב פן בגיטין פיון שכ"ה שרש
השם וגם עכשיו נכתב פן אע"פ שאינו נקרא פן ועיין כה"ג בג"פ דף פ"ה ע"ב (ס"ק כ"ז) בשם
תשובת הב"י גבי סינים וצובא ונ"ד עדיף טובא מאחר שפן פותבים הפל ה"ל פירושלים ורושלים
פנ"ל.

ועוד ראיה ממ"ש המרדכי גבי בורייש ואנו קורין באוריית כו' מוכח כו' לישנא קלילא אין
להקפיד פלל. וביאר זה במכמ"א שע"ד סי' ד' שהדבר ידוע לכל ההמון כו'.

ולכן אף שבמ"נ ה"ה צ"ל באוריית ה"ל פנכתב באוריית מאחר שהדבר ידוע כו' וכן י"ל בנד"ז
מאחר שהדבר ידוע לכל ההמון דבלוימא פותבין על אשה שנקראת בלוימא וכולם בעצמן פותבין
כו'.

עו"ל דרף אפשר דג"כ לא ברירא כ"כ דיש פאן י' גמור ואולי דומה למ"ש המרדכי גבי קייר
ייר לפי הראנ"ח ח"א סי' פ"ז הובא בג"פ סי' קכ"ח סק"ג דף ע"ח סע"ג שהוא מבטא ממוצע
וכו' וע"ש עוד בס"ק ט"ל מזה. ולפי' זה הסכים ג"כ המכמ"א שע"ג סי' י"ג דנכון הוא.

א"כ אפשר גם פאן הוא מבטא ממוצע בין יוד גמור לבלי יוד. ובל' רוס' יש ע"ז אות מיוחד נקרא
יו וכבר פתב הראנ"ח שם יש קצת מבטאות בלשונות הלעז שאין לנו אות מורה עליהם וכו'.

ואף שבמשנה פ"ח דמנחות נזכר אליוסטן ביד אחר הלמד והוא לכאורה פהברת בלוימא. [עי'
מפתח] אפשר וקרוב דגם במבטא ממוצע שפיר דמי לכתוב היוד.

אבל מ"מ גם אם לא כתב פשר. ויש זה דומה לפעסיא חסיא יודתיה בתי'.

והנה בב"ש שלי הוגה בכתב אאזמו"ר נ"ע עמ"ש הב"ש בש"נ בתיה. שגגה היא עכ"ל.

וא"כ ה"ה דעתו שאין לכתוב בתיה כ"א בשא וכן שמעתי מר' דוד מרודני' מ"ץ דאולע שהי' מלמד
בלאדי בקיץ תק"ע ועל ידו נשאל ממנו נ"ע שאילת גט שהוא וצוה לכתוב אנת אנתתי דמתקרי
בשא הרי לא הזכיר יוד פלל.

וצ"ל מפני שהברת שין ימנית קרוב ממש להברה זו א"כ אין פאן יוד גמור כו'. ומיהו פמנומה
ששמעתי מדודי הרב ר"ל זצ"ל שאח"כ חזר בו והסכים לכתוב בתיה.

ואפשר ג"כ הטעם משום דכף נוהגים לכתוב באגרות ושטרות דאל"כ ה"ה מקום לחוש לפי שבת'
שבפסוק הנקוד בענין אחר לגמרי מקריאת שם הנהוג בינינו ומה"ט פתב על הב"ש שגגה היא
כו' וצוה לכתוב דמתקריא בשא פנ"ל וכן נכתב למעשה.

לכן אם אח"כ חזר בו היינו ודאי רק מטעם הנ"ל שפן המנהג לכתוב באגרות ושטרות וא"כ בין
כף ובין כף יש מזה ראיה לנד"ז שהמנהג באגרות ושטרות לכתוב בלוימא: אף אפשר אין להעמיד

יסוד לומר דהוי מבטא ממוצע פי אפשר נרגש יוד רק מ"מ שין ימנית דומה להברה זו כו' או אפשר דמה"ט שנגרש יוד הספים אח"כ לכתוב בתי'.

(אף תמיהני דא"כ הי' מוחק תיבת שגגה היא שפכתב על גליון הב"ש). מ"מ דוקא שם י"ל פן פינן שפך פותבין ג"כ באגרות ושטרות.

אבל בנד"ז שבאגרות ושטרות פותבין בלי יוד נראה דנדאי יש להקל דיעבד עכ"פ בפשיטות. ואפילו אלכתחלה יש לספק כו' כדכ' הנ"ש ולא בלוימא וה"ה כו' וכמש"ל: סימן רכ ע"ד אשה הנקראת חיענא שהיוד מן נרגש במבטא מ"מ נראה די ביוד אחת דהא חיה ג"כ היוד מן נרגש במבטא וכותבים יוד אחת.

אע"ג בב"ש בשמות אנשים אות חית גביחניא פתב דה"ט משום חיה לשון הקדש משא"כ לשון ארמי וא"כ לשון לעז יש לדמות יותר ללשון ארמי כמ"ש מהרא"י הובא בס"ש בש"נ גבי ריין ובט"ג שם. מ"מ בטיב גיטין גבי חניא פתב ולענ"ד לענן היודין לאו ביהא תליא אלא במבטא שאם החית בחירק יש לכתוב שני יודין כו'.

וא"כ בנ"ד שהחית הוא בציר"י סגי בחד יו"ד וכ"כ בפ"י בט"ג בש"נ אות ריש סק"ג בענין רינא שאם נקראת הריש בצירי יש לכתוב רינא בחד יוד. ומשמע נדאי פשהיוד נרגשת במבטא דעלה קאי.

ומיהו ק' על הט"ג משם סאייה דכותבין בשני יודין הגם דהנקודות שוין לחיה אע"כ צ"ל החילוק בין לה"ק לשאר לשון וכמ"ש הט"ג עצמו בש"נ אות פ' ס"ק י"ד גבי פניא וכמו איניא מארי. וע' בגמ' פ' המגרש (דף פ"ה ע"ב) גבי די תיהוויין תלתא יודין רצופים: סימן רכא נידון אשה ששמה טובא דבב"ש בש"נ פתב טויבא.

ומעל' לא רצה לכתוב פן פי אינה נקראת פן במדינתנו וצנה לכתוב טובא. ועתה מצא ג"כ פן בט"ג רק נסתפק ממ"ש בט"ג לכתוב טאבא.

וע"ז מסיק דכיון דבמדינתנו קורין בשורוק פשיטא יש לכתוב טובא: יפה פתב בהגט. דהנה בענין האל"ף אין שום מקום לספק פינן שהברה שלנו מסכים ג"כ למ"ש בסדרי גיטין טויבא בני"ו א"כ מהכ"ת נכתוב באלף ונדאי אם יכתוב טאבא באלף ה"ל שינה שמה.

אמנם בענין מה שדילג הי"ו"ד. הגם שיש לספק בזה לכאורה.

מ"מ לפי האמת נ"ל הדין עמו וכמו שאבאר בס"ד. מקום הספק הוא.

דהנה שם טובא נלע"ד פשוט דהוא לעז של עוף יונה דבלשון אשכנז קורין ליונה טוב. וכיון דכנס"י נמשלה ליונה לכה י"ל שקראו להן הנשים שמות על שם זה.

וכן יש שמות בב"ש טויבעלין טייבלין ע"ש הכל מענין זה. ומש"ה נכתב ביוד טויבא.

דהכי נכתב בכל הטייטש שבעו"א בישע"י ובתהלים הלעז של יונה טויב. דאין לומר דנמשך משם טוב או טוביה דאם פן אינו ענין פלל ליוד אחר הני"ו.

ומ"ש אלף אחר הבית. ולעז דיונה ליכא א' ע"ז כפר מבואר בפסקי מהרא"י סי' קמ"ב שפך רגילין לכתוב בשמות הקצרות של עיירות אוקלא ווינא ע"ש.

א"כ י"ל כף נהגו להוסיף א' לשנינו. ואף אם לא נחליט זה לומר דטויבא נמשך מלעז דיונה.

מ"מ הדבר פשוט שהבירה אחת להן לפי לשון אשכנז טויבא: וכיון דברור לי שלפי עיקר הנחת הלשון צ"ל טויבא ב"יוד. א"כ מה שאנו קורין בלא יוד.

נמשך לנו זה ממה שאין אנו מדברים הלשון אשכנז בצחות. דהכי אנו לועזין על יונים טובעין בלא יוד.

אע"פ דבזה ודאי ברור שלעיקר הלשון אשכנז צ"ל ב"יוד כמ"ש בטייטש דעו"א פנ"ל. וכה הוא בענין שם טויבא הנ"ל שעיקר הלשון ב"יוד.

אלא שאנו לפי שאין מדברים הלשון אשכנז פדבעי אנו קורין בלא יוד. וא"כ הרי פסק מהרא"י בפסקיו סי' קמ"ב לכתוב רוטענבורק בקוף לסוף אע"ג שקורין העולם גימל בסוף.

לפי שבמדינה שמדברים לשון אשכנז צח ושינון מדברים בקוף ואחר שינון לשון אשכנז אנו כותבים בגיטין פדבעינן למימר קמן עכ"ל מהרא"י. הרי אף שבמדינתנו מדברים בגימל מ"מ פסק לכתוב בקוף כמ"ש במדינה אחרת משום דאזלינו בתר שינון הלשון כו'.

וכ"כ שם עוד בענין פתיבת הנהר טובר. ולכאורה צ"ל מה בכה שבמדינה אחרת שמדברים הלשון שינון מדברים בקוף.

מ"מ אנו צריכים לילה אחר לשון מדינה זו. וצ"ל דשאני הכא ששיניהם מתפוננים לדבר אחד רק אלו אומרים הלשון בצחות פדבעי.

ואלו הם לעגי שפה משבשים הלשון. בכה"ג הולכים בתר עיקר הלשון.

וגם משום דמ"מ השינוי מועט ויובן שפיר גם ללעגי שפה השם שהוא פשיכתבו אותו לפי צחות הלשון. ע"כ בכה"ג פינון דלא יהיה לעז מוטב לנו לתפוס צחות הלשון ולא לילה בתר לשון גס ובלתי צח ושינון אף שמורגל בפי מדינה שכותבין בה הגט.

וכיון שכן בנד"ז ג"כ פינון דמה שאנו קורין טובא בלא יוד הוא מפני שאין מדברים במדינתנו הלשון אשכנז בצחות. וראי' ע"ז שגם יונים אנו קורין טובעין בלא יוד.

ולפי אמתת לשון אשכנז צ"ל דנקא ב"יוד. א"כ יש לומר שיש לילה בתר צחות הלשון ולכתוב טויבא ב"יוד.

וכמו שנכתב בכל הסדרי גיטין: ב אף לכאורה יש לחלק דעד כאן לא שמיצא לן ממהרא"י לילה בתר שינון הלשון אף נגד הברת המדינה אלא בשינוי קל כמו מגימל לקוף בסוף תיבה דקרובין מאד זה לזה.

ע' צ"צ ס"י פ"ד בענין זעליג זעליק. ולכה אפילו פשיכתבו בהגט בקוף ג"כ יובן במדינה שמדברים בגימל דחד שמא הוא פנ"ל לכן אין להקפיד להניח מלכתוב שינון הלשון פינון דליכא לעז.

משא"כ בנ"ד מטובא לטויבא יש שינוי גמור בהברה ויש לחוש יותר ללעז ושינוי השם. ע"כ שמא בכה"ג מוטב להניח שינון הלשון, מלפנס בחדש שינוי השם.

אמנם לכאורה גבי טובר טוברא הנה שינוי כמו ערה טובא טויבא ועל כל זה ס"ל לילה בתר שינון הלשון ותלינו דמ"מ יובן דחד שמא הוא: ג אמנם ראיתי בט"ג בש"נ אות ריש ססק"ד כתב

וְנִ"ל שְׂאִין אָנוּ מִקְפִּידִין אַחַר שְׁיִנוֹן הַלְשׁוֹן אֲלֵא כּוֹתְבִין כְּפִי הַקְּרִיאָה וְאִין מְשַׁנֵּין הַלְשׁוֹן שְׁנִקְרֵאת בּו עכ"ל.

מְלִשׁוֹנוּ זֶה מְבֹנָאָר דְּפִשִּׁטָא לִיה דְּלֵא קִי"ל הֵךְ פִּיִּסְקָא דְמֵהֵרָא"י לִילָךְ בְּתַר שְׁיִנוֹן הַלְשׁוֹן. וּלְפ"ז אִין שׁוּם סָפֵק דִּישׁ לְכַתּוּב טוֹבָא בְּלֵא יוּד.

וּכְמוֹ שְׁפִסְק בְּאַמַּת בַּט"ג בְּזָה. אִף לֵא יִדְעָנָא מִנ"ל לְרַב לְדַחֲוֹת דְּבָרֵי מֵהֵרָא"י בְּגִילָא דְחִטְטָא אֲשֶׁר הוּא גְדוּל הָאֲחֵרוּנִים.

וְהַב"י וְהַרְמ"א מְתַבְּבִין דְּבָרֵי תְּמִיד וְרוּב דְּבָרֵי הַרְמ"א עָלְיוּ בְּנוֹיִין. וְלְכַאוּרָה נ"ל שְׁיִצָא לּוּ זֶה מִמ"ש הַרְמ"א בַּד"מ בְּסוּף הַשְּׁמוֹת אוֹת תִּי"ו וְבֵהֲג"ה ש"ע סס"י קכ"ט כָּל כִּינוֹי שְׁמִשְׁתַּנָּה אַחַר לְשׁוֹן הַמְּדִינוֹת כְּגוֹן לִיב לִיבָא כו' הוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בִּנ"א בְּמְדִינָה שְׁנוֹתָנִים בָּהּ הֵגֵט עכ"ל.

וּלְפַע"ד אִי מְהָא לֵא אִירִי' דְמֵהֵרָא"י לֵא קְאָמַר אֲלֵא כְּשֶׁהַשְּׁיִנוֹי מְחַמַּת שְׂאִין מְדַבְּרִים צַחוֹת הַלְשׁוֹן וְזֶה לֵא שְׁיִיף כָּלל בְּכִינוֹיִין הַנְּ"ל כְּמוֹ הַשְּׁיִנוֹי מִן לִיב לְלִיבָא אִין תְּלוֹי בְּצַחוֹת כו'. וּבִנ"ד ג"כ ה"ל כְּפִנּוּדַע שְׁהַשְּׁיִנוֹי מְחַמַּת שֵׁא"י לְדַבֵּר בְּצַחוֹת דְּהֵרָא"י מְלַעֵז דְּיוֹנִים כְּנ"ל.

וְהֵנָּה בְּתִשׁוּבַת מֵהֵר"מ פְּאֵדוּנָה סִי' י"א הִבִּיא רֵא"י מִפְּסָקֵי מֵהֵרָא"י הַנְּ"ל. גַּם בַּס' מִכְּתַב מְאַנְלָהוּ שְׁעַר ג' הוּבָאוּ דְּבָרֵי אֶלְמָא דְּלֵא גְדַחוּ מֵהֲלָכָה.

אֲכֹן נִרְאָה דֵּהֲט"ג יִצָא לּוּ זֶה מְהָא דְכַת' הַב"ש בַּש"נ סוּף אוֹת ט' לְחֻלּוֹק עַל הַנ"ש וְנ"ל וְאִין נ"ל לְשַׁנוֹת הַשֵּׁם אֲשֶׁר הִיא נִקְרֵאת בּו. וְכ"כ עוֹד הַב"ש בַּש"נ סוּף אוֹת לְמ"ד וְנ"ל לְמוֹטָא גַם כָּאן כְּתַב הַנ"ש דְּמוֹסִיפִין א' לְסוּף אִפִּי' נִקְרֵאת לְיִמוּט וְאִין נ"ל עכ"ל.

וְכ"כ עוֹד בְּאוֹת שִׁין גְּבִי שְׁפָרִינְן. וּלְפַע"ד גַּם מְכָל הַנִּי אִין רֵא"י לְדַחֲוֹת דְּבָרֵי מֵהֵרָא"י.

דְּשְׂאִי הֵכָא דְּאִין נִקְרֵאת כָּלל בְּאַלְף אִפִּי' כְּשֶׁמְדַבְּרִים בְּשְׁיִנוֹן. וְל"ד לַמ"ש מֵהֵרָא"י גְּבִי טוֹבְרָא דְּלֵא כ' כֹּן רַק בְּשְׁמוֹת קְצָרִים.

וְעוֹד דִּי"ל בְּדִין טוֹבְרָא בְּאַמַּת לֵא קִי"ל כְּמֵהֵרָא"י דְּהֵתֵם אִינוּ מְבֹנָאָר רַק שְׁהַמְדַבְּרִים בְּשְׁיִנוֹן קוֹרִין טוֹבֵר הַבֵּית בְּחֻטָּף. וְכִינּוּ דְּהוּא בְּחֻטָּף יִתְכֹן לְכַתּוּב אֲלֵף בְּסוּף כו'.

יִתְכֹן דְּנִקָא. אֲבָל לֵא שְׁהֵם מְמַשׁ קוֹרִין כֹּן וְכִינּוּ שְׂאִין קוֹרֵא בְּאַלְף לְסוּף אִין לְכַתּוּב כֹּן.

אֲבָל כְּשֶׁהַמְשַׁנֵּי קוֹרִין מְמַשׁ בְּאַלְף י"ל דְּמוּדָה הַב"ש שְׁיִשׁ לְכַתּוּב כֹּן. דְּהָא לֵא כְּתַב אֲלֵא שְׂאִין לְשַׁנוֹת הַשֵּׁם אֲשֶׁר נִקְרֵאת בּוּ וְכְשֶׁלְּפִי שְׁיִנוֹן הַלְשׁוֹן נִקְרֵאת כֹּן אִין זֶה לְשַׁנוֹת כו'.

וְע' בְּשְׁמוֹת עֵיירוֹת הֶעֱתִיק הַב"ש עִיר בְּרוּנָא בְּאַלְף לְסוּף. וְע' ט"ג שֵׁם שְׁהוּא כְּדַעַת מֵהֵרָא"י.

וְעַפ"י כָּל הַנְּ"ל י"ל כִּינּוּ דַנְת' דְּלְפִי שְׁיִנוֹן לְשׁוֹן אֲשַׁפְּנִי שֵׁם טְוִיבָא הוּא בִּי"ד. וְכִינּוּ שֵׁם ג"כ הוּא בְּכָל הַסְּדְרֵי גִיטִין י"ל דִּישׁ לְכַתּוּב כֹּן וְמָה שְׂאִינוּ קוֹרִין טוֹבָא בְּלֵא יו"ד הוּא מְחַמַּת שְׂאִין מְדַבְּרִים הַלְשׁוֹן בְּצַחוֹת אֲבָל בְּגִיטִין יִשׁ לְכַתּוּב לְפִי שְׁיִנוֹן הַלְשׁוֹן: ד' אִף מָה שִׁי"ל בְּזָה הוּא דְמֵהֵרָא"י לֵא אֲמַר לִילָךְ בְּתַר שְׁיִנוֹן הַלְשׁוֹן.

אֲלֵא בְּמְדִינַת אֲשַׁפְּנִי עֲצָמוּ. דַּעַכ"פ כְּנֵלֵם מְדַבְּרִים לְשׁוֹן אֲשַׁפְּנִי בְּרוּר אֲלֵא שְׂאֵלוּ מְדַבְּרִים בְּצַחוֹת יוֹתֵר מְאֵלוּ לְכָף יִשׁ לִילָךְ בְּתַר צַחוֹת הַלְשׁוֹן.

אבל לשוננו לעז זה שפליטא בייעלא רוסיא וכה"ג אע"פ שמקורו לשון אשפנזי הוא נתרחק הרבה מעצם הלשון. והוא כמו ערף ל' ערבי שכ' הראשונים שהוא לשון ארמי שנשתבש והרי הוא לשון אחר ממש.

או כערף פתב רש"י או גימאשעכטש ששרשו מכתב אשורי. והרי נתרחק הרבה עד דה"ל פתב אחר ממש עב"י רס"י קכ"ו.

כך יש מקום לומר על לשון מדברת הנהוג בינינו לגבי לשון אשפנזי. וא"כ קלקלתו זהו תקנתו. דלא שנייה לשנות המלות לכתוב כפי שינון לשון אשפנזי. די"ל דיהיה חשוב שינוי השם לפי לשון מדברת הנהוג בינינו.

דלא יובן כלל שמתקנים המלה מחמת שפה צ"ל כפי שינון הלשון. דאין לנו יד והבנה בשינון לשון אשפנזי כלל.

משא"כ במדינות אשפנזי עצמו אף גם אותן שאינן מדברים בצחות כ"כ פיון שעכ"פ מדברים לשון אשפנזי ממש. יבינו שפיר שמתקנים המלה לשינון הלשון כו'.

הנה פתבתי סברא מלבי. אע"פ שלא מצאתי לה שרש כ"כ.

רק משום פיון שאפ"י בלא זו הסברא אם כתב טובא ודאי אין מיחוש בדיעבד אפי' לדעת מהרא"י פיון דנקראת פן בפ"כ וליהך בטר שינון הלשון אינו רק חשש דלכתחלה. והכא א"א לחוש אפי' לכתחלה פיון דיש חששא דשינוי השם לכמ"ש הט"ג שאין אנו מקפידין אחר שינון הלשון כו'.

וגם באמת יש סברא לחלק אפי' לפ"ד מהרא"י מטעם הנ"ל דלשון מדברת הנהוג בינינו אין שנייה כלל להעמידו על שינון לשון אשפנזי דאין לו קורבה ואחדות כ"כ עמו ורחוק מיניה טובא ע"כ נראה שיש להורות פן למעשה לכתוב טובא בלא יו"ד אחר הני"ו.

אף אם חותמת א"ע ביו"ד צ"ע די"ל דבכה"ג אפשר יש לכתוב ביו"ד. ומ"מ פיון שנק' בפ"כ בלא יו"ד יש לכתוב ב' גיטין א' ביו"ד וא' בלא יו"ד [ע' מפתח].

אבל אם אינה חותמת א"ע כלל וכש"כ פשוטות א"ע טובא די בגט א' טובא: סימן רכב שם בתיה נמצא כ' אאזמו"ר נ"ע שלא לכתוב בתיה רק דמתקריא בשא. ואם כ' בתיה לפסול משום ששם בתיה נקוד בד"ה בחיריק הבית.

וכן ראיתי אח"כ נדפס פן בתשו' סי' ל"ט שבסוף הש"ע ש'לו דפוס זיטאמיר. וכן בב"ש עמש"ש בש"נ אות ב' בתיה והוא שם הקדש כ' בכי"ק שגגה היא.

אף שמעתי שאחר כך חזר בו. וגם לפי שהעולם נוהגים לכתוב בתיה ע"כ ראיתי לצדד בזה.

והוא פי הנה מצד טענה הנ"ל הרי גבי טנא משמע בס"ש לכתוב תאנה פשם הפרי. אף שנקראת הת"י"ו בקמ"ץ כמש"ש יש לכתוב אל"ף אחר הטי"ת או תי"ו קמוצה כו' ע"ש וכ"כ הט"ג דמשמע פן אף אח"כ העלה שאם נקראת בקמ"ץ יכתבו בטי"ת טאנא א"כ לפי"ז גם בבתיה יש לכתוב בשא.

מיהו יש לחלק פיון דנהגו לכתוב באגרות ופטרות בתיה לא יטעו לקרות בחיריק ועי' בחמ"ח גבי מלכה הורה לכתוב פן אף שנקראת בחיריק ואין לחוש שייטעו. ועי' בתה"ד גבי חזקיה פיון התלמוד מקצת ה"ל פחניכה כו' כ"ש הקא שנהגו לכתוב בתיה.

וגם נהגו לחתום פן. ועוד הבית דבתיה ממ"נ מוכרח לכתוב אף כשת"ל בפשא וא"כ בפאט
לכתוב השי"ן הרי פשתכתוב תי"ו אין בזה שינוי ששיניהם בניקוד א' פמוכן.
וא"כ מדוע לא תכתוב בתיה. ואם משום שנקראת כמו שי"ן ימנית י"ל תי"ו יו"ד ה"ל הברה זו
ממש.

ואדרבה אם יכתב בפשא י"ל דהנה שינוי פיון שחותרמין בתיה. ועוד דבאשה הנה שם ענבים רעות
כמ"ש הרע"ו והתוי"ט בפ"ד דשביעית משנה ח'.

ואין סברא שיקראו שם האשה ע"ש ענבים רעים דהיינו ויקו לעשות ענבים ויעש באנשים. ועוד
דגם בתיה דקרא איתא בניקרא רבה פ' א' הפ"א שהיא בת י"ה.

כמש"ש נאני קורא אותה בתי שנאמר אלה בני בתיה בת י"ה. וכיון דמפרשינו בתיה שהיא בת
יה א"כ הבי"ת היא בפתח ממש פשם שנקראת בתיה אצלנו.

א"כ נדאי יש לכתוב פן דמהכ"ת נחוש שיקראו בחיריק פכתוב פיון דגם שם הפירוש לשון בת
הבי"ת בפתח פנ"ל. א"כ גלף בטר הפירוש פיון דמסייע לזה שפן מפורסם הברת שם זה: סימן
רכג ע"ד האשה אסתר בתיה.

שנכתב פן בגט. הנה מאחר שפן נוהגים כל העולם לכתוב פן באגרות ושטרות בתיה ולא בפשא
ולא בפשיא פשי"ן כ"א בתיה.

אף שבד"ה בתיה הוא בחיריק. וזו נקראת בפתח הרי פיון שמ"מ פותרבין באגרות ושטרות על
הנקראת בפתח בתיה א"כ לא גרע ממ"ש בתה"ד סי' רל"ג גבי חזקיהו ואף את"ל דהתלמוד קוצר
הלשון מ"מ ה"ל פחניכא דכשר כו' וכ"כ אח"פ גבי יונתן וא"ת התלמוד קוצר כו' ה"ל חניכא כו'
וה"נ מה שפל העולם פותרבין על שם זה בתיה לא גרע מחניכא.

וכ"כ בתש"ו מהריב"ל ח"ג סי' ט' שהולכין אחר מ"ש באגרות ובשטרות ועוד דומה למש"ש
בתה"ד אם לא ידוע שחתם א"ע יהונתן כו' דבהא תליא מילתא בכל ספיקות כו'. וכיון שפן מה
שפל העולם פותרבין וחותרמין בתיה ה"ל כמו שהיא חותרמת בתיה (כמו בנד"ז שאינה יודעת
לחתום) ועדיף מיניה.

ואם משום שבד"ה שם בתיה בחיריק. הרי מלכה מלכה הם שני שמות זו בפתח המ"ם וזו
בחיריק ואעפ"כ שניהם נכתבים שוות וכמ"ש בחמ"ח ס"י קכ"ט סק"ג.

לכתוב מלכה בחיריק ג"כ חסר יו"ד כמ"ש בתורה גבי אשת נחור וגבי בנות צלפחד ואף שהנשים
שקורין בפתח תחת המ"ם פותרבים ג"כ פן מלכה הרי לא חיישינו פשכותבין מלכה שבחיריק תחת
המ"ם שפא יקראו מלכה בפתח וכן להיפך אף שנכתב פן בתורה פיון דמ"מ יש לקרות פן כמו
שהיא נקראת אין לחוש.

כ"כ בתש"ו דבר שמואל סי' צ"ד. ה"נ אין לחוש פשיכתבו בתיה על הנשים שנקראים בתיה
בפתח הבי"ת שפא יקראו בחיריק.

וגם המ"ב בתש"ו סי' קי"א לא נחלק כ"א גבי מילכה בחיריק שיש לכתוב יו"ד משום שהעולם
נוהגין פן לכתוב מילכה ביו"ד. אבל על פתח שאין דרוך לכתוב אות להיפך אין צריך.

ובשו"ת דבר שמואל סי' הנ"ל חלק על המ"ב. ואין לחלק דמלכה בפתח שאני שנמצא פן בכתובים אסתר המלכה.

דמ"מ לא נמצא שם ממש רק שם הוא ענין מלכות. גם בלא"ה פיון דשם בתיה מתפרש כמו כן על פתח כמו על חיריק ויותר א"כ אמרינו דודאי מפרשו השם כמו שנקראת דהא בתיה בחיריק לא נמצא ולא נשמע אצלנו כלל.

ומה שחששכ' אאזמו"ר שפא הוא קיצור מן בת שבע. והיינו בשא.

י"ל אף לו יהי פן אין זה שינוי פיון שעכשיו זהו שם העצם שנותנין מעריסה פן בתיה. וכן נקרא בתיה ביו"ד.

א"כ אין זה שינוי דלא גרע מנשתקע שם בת שבע והוקבע לה שם אחר דלא איכפת לן בשם הראשון שנשתקע וה"נ עכשיו לענין שם בתיה אף את"ל שפרשו נמשך מבת שבע פיון דעכשיו זה הוא שם בפני עצמו.

ובת שבע אינו נקרא כלל בתיה. א"כ הרי נשתקע לגמרי מבתיה שם בת שבע.

ואין לחוש לו ואין לכתוב עליו רק כפי הנהוג. ועיין ב"ש גבי סירקא דכותבין בסמ"ך לפ"ד הרבה פוסקים אף די"ל שיוצא משנה ואף לפ"ד רש"ל וט"ז שם התם שאני דקרוב ממש לשנה. אבל בתיה י"ל שם בפ"ע ואינו ענין לבת שבע ולא גרע ממ"ש בגמרא (ל"ד ב') והוא דאחזוק כו'. ומגלן להחזיק על בתיה בת שבע.

והרי מצינו שמות כה"ג ר"א פן מתיא ר' מתיא פן חרש. ועי' ב"ש גבי יטא מה שחלק על הט"ז שכ' לכתוב יטה בה"א ע"ש הקרא ביהושע כו' אף שהאותיות שוות ממש כ"ש הקא.

שוב מצאתי ראיה עצומה לזה מהמדרש ויקרא רבה ר"פ ויקרא מבואר שם בהדיא דפי' בתיה הנזכר בד"ה א' סי' ד' היינו שהקב"ה קוראה בתי דהיינו בת ית' ע"ש וא"כ מבואר בהדיא דעיקר פי' בתיה היינו כמו שאנו קורין בתיה בפתח הבי"ת ומ"ש במקרא בחיריק היינו לאיזה פונה ואולי להקטין הענין ע"ד מלכה בחיריק לגבי מלכה בפתח שהוא ג"כ להקטין הענין כמו האמינון אחיה בש"ב סי' י"ג ד'.

ואפשר משום שמ"מ היתה ממצרים ע"כ לא שייך לקרותה בפתח ממש. ע"כ פינה.

אבל עכ"פ מאחר שהמכונן גם בזה הוא בפתח א"כ מעתה גם על הקריאה הנהוגה בפתח ודאי יתכן לכתוב בתיה. וזהו ע"ד דידיה.

רחביה: ושוב מצאתי ראיה לזה ממ"ש בס"ש גבי דניאל הביאו בט"ג בש"א סוף אות ד סק"ו אותן דניאל שבכתוב הנקודה של הציירי הוא תחת הי"ד והיוד נעה והא"ל"ף נחה דניאל והעולם משבשין הקריאה וקורים דניאל הי"ד נחה להיות בנקודת חיריק והא"ל"ף נקודה בצירי כו' מ"מ הסכים בעל ס"ש דסגי בגט אחד פיון דעכ"פ לפי קריאת העולם בפתח קורים בהרגש הא"ל"ף כו' עכ"ל וא"כ ה"נ פיון שפל העולם קורין בתיה וכותבין עליה פן.

וגם בפתח י"ל קורין פן וכשקורין בלימוד המפרשים גבי בת פרעה ודאי קורין בתיה פן בפתח תחת הבית. לכן נראה דסגי פן בגט א' בתיה: סימן רכז על אודות הגט שנכתב שם האשה ליבקע בבית.

וכמ"ש הב"ש בש"נ אות ל' בשם רש"ל לכתוב בבי"ת. וכן נכתב עלי' בפס"ד ששמעיה ק' טאטארסק.

ויש מערערי' ע"ז מפני שבתנאי' נכתב ליפקע בפ"א. ועפ"י רוב קוראי' בפ"א.

וחקרם ע"ש וא"י לעמוד על בנרי' יש קורא כף ויש כף והיא נקרא' ע"ש זקנתה והיא ג"כ אין לדרוש את שמה בבירור בבי"ת או בפ"א רק שעכ"פ עפ"י רוב קוראי' בפ"א. ע"כ תוכן השאלה: הנה הב"ש מסיק בשמות נשים אות ל' דכשאינו ידוע שמה פשר אפי' נשתנה המשמעות כמו לובקא או לופקא (ר"ל דלובקא ל' אהובה ולופקא ל' גזלן) ואפי' באותיות שאין מתחלפים אבל ביצוע שמה פסול כמו שרה באל"ף עכ"ל.

ולפי"ז נ"ד לכאן נק' אין ידוע שמה כמשי"ת. וא"כ ודאי דכשר אם כ' ליפקע שהרי הוא אותיות המתחלפים וגם אפשר שאין בזה שינוי המשמעות פי לובקא ונקא מורה על אהובה וכן לופקא על גזל ולא ליפקא בחיריק.

וכיון דאפילו בנשתנה המשמעות ובאותיות שאין מתחלפי' מכשיר הב"ש בא"י שמה כ"ש בכה"ג. רק שצ"ל פי' א"י שמה שבב"ש מהו.

הנה לפמ"ש מעל' שהרוב בלבד קוראים בפ"א וא"כ יש מיעוט עכ"פ שקוראים בבי"ת וכמ"ש יש קורא כף ויש קורא כו'. זהו עדיף מא"י שמה שהרי מה שהמיעוט קוראי' נחשב לשם הטפל עכ"פ ומנהיגים אם פתבו שם הטפל לבד בדיעבד אפי' בשמות שוני' זה מזה ממש כמו מרים ושרה שבגמ' (דף ל"ד ב') לפ"ד רמ"א סי' קכ"ט ס"ג בהג"ה וכ"כ הק"נ פ"ק השולח ס"ק כ"א לדעת הרא"ש עכ"פ דלא כמ"ש הט"ז רס"י קכ"ט בדעת הרא"ש והטור.

אלא כמ"ש הב"ח והב"ש בדעת הרא"ש. ונהי דהב"ש שם חולק על הרמ"א בעיקר הדין לפ"ד הרמב"ם ומסיק לדינא כהט"ז דבכתב שם הטפל פסול.

הינו בשמות שונים ממש כמרים ושרה. אבל בנ"ד בליבקע וליפקע שהם קרובים זל"ז וכשר איזה שם שכתבו בא"י שמה.

כ"ש דכשר ביצוע שהרוב קוראים ליפקע והמיעוט ליפקע וכתבו ליבקע דהא שם הטפל עדיף מא"י שמה. הגע עצמה הרי שנסתפקנו בשם אדם א' אם נק' ראובן או שמעון וכתבו שם א' ודאי דהגט פסול לכ"ע (ע' פסקי מהרא"י סי' י"ד) דה"ל ס' דאורייתא ולהכי בעינו הוהו"ק ל' יום כו' ובשם הטפל מכשיר הרמ"א ש"מ דשם טפל עדיף עכ"פ וא"כ בליבקע וליפקא דמנהיגים אם פתבו א' מהם בא"י שמה מצד שהבית ופ"א ממוצא א' ומתחלפי' לפעמים כמו הפקר הבקר כמ"ש הש"ס וא"כ כ"ש דמנהיגים שם הטפל: ב אמן כ"ז לפי מכתבה שהרוב בלבד קורין ליפקע והמיעוט ליבקע.

אבל אפשר אין שייך בזה רוב ומיעוט רק תלוי בלשון המדינה כמ"ש הט"ז גבי וריידא נהרי נוסח וסגנון אחד לכל בני המדינה בשפת לשונם. והא"י יתכן לחלקם לרוב ומיעוט.

וכיון שכן אם לשון המדינה בהברת פ"א כמ"ש מעל' שהרוב קורים עכ"פ פ"א א"כ אפשר שאין מציאות מיעוט פלל שקורין בבי"ת. וזהו אפשר הטעם של המוצ"צ שלא אמרו בה לא איסור ולא היתר.

נדאי אם הנה שמה מעריסה ליבע ועפ"י סלסול התחילו לקרותה ליבקע כמו שקורי הירץ הירצקא וכה"ג אז הנה ראוי לכתוב ליבקע בפ"י"ת אף שההברה נשמע ליבקע בפ"א פדמוכח מלשון הט"ז גבי ליבקע שכתב ונ"ל דיש לן למיזל בטר לשון המורגל בפי האנשים כמו שזכרנו בשם וואלף לגבי פריידא וכן בכל שם שאין ידוע לנו מקור שלו צריך לכותבו כמו שהוא עכ"ל.

משמע הא ידוע מקורו יש לכותבו עפ"י לשון המקור ולפי"ז אם המקור ליבע יש לכתוב ליבקע בפ"י"ת. אבל בנ"ד נראה ששמה מעריסה ליבקע ויש לומר שאינו נלקח מליבע אלא מליפא ליפמן שהוא שם איש ויש שמות נשים שנקלחו משמות אנשים.

וא"כ אם נניח שהברת ל' המדינה בפ"א הוי שינוי לכאורה. אף מ"מ הוא שינוי קל כמו הבקר הקקר כנ"ל.

ומדקדוק ל' הב"ש דכשאינו ידוע שמה פשר כו' משמע נדאי דמיינרי ג"כ בששהברת ל' המדינה היא בשינוי ממה שכתבו בגט ואפ"ה אם אינו ידוע שמה של זה בפרט שהוא ג"כ בשינוי יש להקל הואיל וקרוכים זל"ז.

דאין לומר שמ"ש א"י שמה היינו שאין ידוע הברת ל' המדינה בבירור אבל אם ידוע הברת ל' המדינה בשם זה בכלל נקרא ידוע שמה. דא"כ מיינרי מהרש"ל ולבוש שם בשא"י הברת ל' המדינה לפמ"ש הב"ש דאינהו מיינרי בא"י שמה וזה דוחק עצום שהרש"ל והלבוש לא ידעו הברת ל' מדינתם היטב (ודוחק לומר דהאי א"י היינו שאין הל' מוכרע ע"ד שית' לקמן בת' צ"צ דא"כ הל"ל לא ניכר במבטא כו' ולא ל' א"י דמשמע שאינה חסר רק הידיעה).

ועוד דל' אינו ידוע שמה משמע שם של אשה זו בפרט ולא הברת ל' המדינה בשם זה כלל דהל"ל אינו ידוע הברת השם כו' אבל שמה משמע שמה של זו בלבד. א"ו האמת יורה דרכו דמ"ש הב"ש א"י שמה היינו שם של זו בפרט.

ור"ל שאין ידוע חתימה נקרא אין ידוע שמה אף שידיוע שהברת ל' המדינה הוא בשינוי ממה שנקתב בגט אפ"ה פשר. וכן משמע ממה שסיים אבל בידיוע שמה פסול כמו שרה באל"ף.

והתם אין הידיעה כ"א ע"י החתימה דהא אין שינוי במבטא כלל בין אל"ף לה"א. ודכונתה בנ"ד מיינרי נמי בכה"ג או ע"י קבלה מאבותיה.

או ע"י הפתובה שבכתובה מדקדקי והולכים אחר השם שנקתב בכתובה וכמ"ש הב"ש בש"נ אות פ' בשם ש"א. והלפך בנ"ד נמי אם נכתב בכתובה בפ"א יש לכתוב גט אחר בפ"א לפ"ד הב"ש.

אבל אם אין הפתובה נמצאת א"צ לכתוב גט אחר. ויש להביא ראיה עוד שכ"ה דעת הב"ש ממ"ש הוא ז"ל בשמות אנשים אות מ גבי מתת' שכתבו באל"ף.

דמסיק ונ"ל לפ"ז מ"ש בס"ש בכמה מקומות באותיות המתחלפים פשר בעת הדחק אינו פשר אלא אם א"י חתימתו אע"ג ע"פ הדין צריך לכתוב בה"א או באל"ף וכינצא והחליף וכו' אות אחר אשר נתחלף פשר בעת הדחק אפילו אם איכא שינוי במבטא עכ"ל.

וא"כ בנ"ד נמי מה שהברת ל' המדינה הוא בשינוי ממה שנקתב בגט היינו פעין מש"ש אע"ג ע"פ הדין צריך לכתוב כף והחליף וכו' אות אחר דכשר אע"פ שיש שינוי במבטא ג"כ פינן שהם אותיות המתחלפי' כבנ"ד שהבי"ת ופ"א הם ממוצא א'.

מיהו שם הזכיר את הדחק וגבי ליבקע וליפקע לא התנה פן וי"ל משום דהתם מסיק אח"כ דבעת הדחק יש להקל אפי' באותיות שאין מתחלפים מש"ה דעתו פאן להקל באותיות המתחלפי' יותר. או דסמךפאן אמ"ש שם. תדע דהא כ' פאן ואפי' באותיות שאין מתחלפים כו' ובזה נדאי בעי' שיהיה ג"כ עת הדחק.

ומ"מ גם נ"ד י"ל דמקרי שעת הדחק דשעת הדחק לאו היינו מקום עיגון דוקא אלא גם פשיש הפסד מרובה כמו בנ"ד שהבעל חוזר בו מהגמר ומבקש מוהר ומתן וכמ"ש אאמור"ז ו"ל נ"ע בתשו' א' בסוף הש"ע המתחלת ענוותם תרבני להיות נמנה לדבר מצוה כו' ונ"ל ולע"ד אף גם רמ"א בהג"ה לא מייירי אלא פשיש שעת הדחק לכתוב גט אחר אם לא בהוצאה מרובה כו'.

אבל כשא"א פלל לכתוב גט אחר היינו מקום עיגון עכ"ל. אלמא דשעת הדחק לחוד ומקום עיגון לחוד ואע"פ שלפ"ד הב"ש סי' קכ"ו סק"ח צ"ל דבכלל שעת הדחק הוי מקום עיגון ג"כ מ"מ הרי השיגו אאמור"ז נ"ע שם בזה ודבריו עיקר.

ועוד דגם להב"ש אע"פ שבכלל שעת הדחק יש מקום עיגון ג"כ מ"מ גם ה"מ וכה"ג י"ל דמיקרי נמי שעת הדחק ויש להקל בכה"ג באותיות המתחלפים: ג וכל זה לדעת הב"ש. אבל יש פוסקים דס"ל דלכתחלה נמי צריף לכתוב ליבקע בבית היינו בתשובת צ"צ סי' פ"ד כו' ונ"ל אדכרתן מילתא שפעם אחת בא לקראקא כו' והייתי משמש למ"ו הרב הגדול בעל בית חדש בסדור גט ההוא כו'.

והביא מהר"ר זעקל כמה אגרות מחמיו מהר"ר זעליג לעינין מתוכם האייף הוא הנה כותב כו' וראינו כי חתם שמו בסוף זעליג בגימ'ל. ומ"ו הרב הגדול הנ"ל צוה לכתוב זעליק בקוף כו' ואמר שהוא לא חתם שפיר כו' והראה כף מתוף סדרי גיטין שיש לכתוב זעליק בקוף כו'.

והייתי כמתמיה על דבריו קצת אמנם נתיישבו לי דבריו ע"פ מה שפכתתי דמי ששומע מחבירו קורא לחבירו זעליג אינו מרגיש בעוב אם מדבר בגימ'ל או בקוף פיון דהם ממוצא א' דוק ותשפח עכ"ל.

ולעיל מיני' כ' שם כה"ג לענין מערקול שיש לכתוב בעיי"ן וכ' לחתנו בעל עה"ג ונ"ל ומ"ש מכ"ת שבמדינה זו אין מדברים מערקיל בסגול אלא מרקיל בפתח. הא לאו מילתא היא כו'.

אלא הפל הוא לפי פוננת ומחשבת השומע אם הוא נקט במחשבתו שחבירו מדבר מרקיל בפתח נראה לו שמדבר בפתח ואם נוקט במחשבתו שמדבר בסגול נראה לו שמדבר בסגול דוק ותשפח מדנפשה או משנים שהיו שומעים כאחד לזה ודמה לפי מחשבתו מרקיל בפתח ולזה ידמה לפי מחשבתו מרקיל בסגול וזה ברור לכו' נראה פיון שנמצא בסדר גיטין מערקיל בעיי"ן אין לשנות עכ"ל.

וכן פסק הב"ש אות מ גבי מערקיל. ונ"ד נמי יש לדמותו למרקיל מערקיל או לזעליג זעליק עכ"פ שי"ל דלזה ידמה כף לפי מחשבתו וכו'.

וא"כ לדברי הב"ח והצ"צ אף בידוע שחתמה שמה ליפקע הי' צריף לכתוב ליבקע פיון שפן כו' בסדר גיטין (ולפ"ז י"ל דהרש"ל והלבבוש דכתבו ליבקע ס"ל כמ"ש הצ"צ ולכן לא חילקו בין ידוע שמה לא"י שמה והב"ש אזיל לשיטתו' דפוסל בידוע שמה לכן כתב דמייירי בא"י שמה וגם לפ"ז לק"מ מה שהשיג הט"ז על הלבבוש גבי ליבקע ונ"ל ולע"ד דלא דרשי' לשון הדייט כו' די"ל

שְׁהִלְבוּשׁ ס"ל כמ"ש הצ"צ בְּשֵׁם הַב"ח דְּבִאוֹתֵיּוֹת שֶׁהֵם מְמוֹצְאָא א' אִין הַפְּרֵשׁ בְּאַמְצָע' כְּשֶׁהִיא נֶעַ
כְּמוֹ לִיבְקַע לִיבְקַע אֲבָל וְרִיידָא פְּרִיידָא שֶׁהוּא נַח יֵשׁ הַפְּרֵשׁ יוֹתֵר) אֲלֵא שְׁבִנְה חוֹלֵק הַב"ש פִּי
הִנֵּה בְּשִׁמוֹת אֲנָשִׁים אוֹת ז הִבִּיא מ"ש הצ"צ בְּתַשׁוּבָה זוּ בְּשֵׁם הַב"ח וְכ' שֵׁם שֶׁהוּא חוֹלֵק עַל
הַב"ח וְס"ל דְּלִכְתּוּחָהּ יֵשׁ לִכְתּוּב זְעֵלִיג בְּגִימ' ל לְפִי שְׁבִמְחֻזוֹת אֲשֶׁר עַל גְּהַר וְוִיסְלָא שֶׁהִיוּ שֵׁם
הַב"ח וְהוּא מְבִטָא שְׁלֵהֶם יֵשׁ לִכְתּוּב בְּגִימ' ל דְּוִקָא.

וְצ"ל דְּמַחְלָק בֵּין זֶה לְמַעַרְקִיל שְׁבִנְעֵלִיג נְרָגֵשׁ ג' בְּיוֹתֵר לְמַבְטָא שְׁלֵהֶם. וּבְמַעַרְקִיל ס"ל כמ"ש
הַצ"צ לְזֶה יְדֻמָּה כו' וְלְזֶה יְדֻמָּה כו'.

(גַּם בַּצ"צ מִשְׁמַע שְׁבִנְעֵלִיג נְרָגֵשׁ יוֹתֵר שְׁהָרִי כ' עַל עֲנֻבְדָא דְּזְעֵלִיג וּגְדוּלָה מְזוּ כו' וְיֵשׁ לְדַחוֹת
דוּגְדוּלָה מְזוּ הִינּוּ לְפִי שְׁבִנְעֵלִיג הִנֵּה יָדוּעַ שְׁחִתְמִתּוֹ בְּהִיפּוּף מִשָּׂא"כ בְּמַעַרְקִיל דְּאֲדַרְבֵּה הַחֲתִימָה
הִנֵּה ג' כ' מַעַרְקִיל [חֲסֵר אֵיזָה תִּיבּוֹת] בִּינֵיהֶם וּבְכָל עֲנָנָן כ' דְּאִינוּ מְרָגִישׁ כו' רַק לְהַב"ש עַכְצ"ל
כֵּן דִּישׁ חִילּוּק).

וּמ"מ אֲדַרְבֵּה גַם מִשְׁם יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דַּס"ל דְּדִיעֵבַד פֶּשֶׁר עַכ"פ אִם א"י חֲתִימָתָה שְׁהָרִי פְתַב שֵׁם
דַּס"מ וְס"ש ל"פ וְנִרְאָה דְּהָא דְּמַכְשִׁיר הַס"ש הִגִּט שְׁפַתְבוּ בְּגִימ' ל אוּ בְּקוּף אֵינְרִי דְּוִקָא הִיכָא
דַּא"י חֲתִימָתוֹ אֵיף הִנֵּה חוֹתֵם אֲבָל בְּיָדוּעַ חֲתִימָתוֹ אִין לְשִׁנּוֹת אִפִּי דִיעֵבַד פֶּסוּל דְּהָא יֵשׁ כָּאֵן שְׁיִנּוּי
בְּמַבְטָא לְכַן אִפִּי בְּמַדִּינָה שְׁכּוֹתְבִי בְּגִימ' ל וְהוּא חֲתוּם בְּקוּף אוּ לְהִיפּוּף אִין לְשִׁנּוֹת חֲתִימָתוֹ עַכ"ל
וּמִדְּמַכְשִׁיר הַס"ש בְּתַרְנוּיָהּ הֵן אִם פְתַבוּ בְּקוּף אוּ בְּגִימ' ל בְּמַדִּינָה א' וְע"כ הַהֲבֵרָה וְהַמְבְטָא הִיא
בְּאֲחַד מֵהֵן גִּימ' ל אוּ קוּף וְכמ"ש הַב"ש עֲצָמוֹ דְּבַפּוּלִין הַמְבְטָא בְּגִימ' ל כו' וְאֵעִפ"כ פֶּשֶׁר בְּכַתְבוּ
בְּשִׁנּוּי בַּא"י חֲתִימָתוֹ.

דְּדוּחַק לּוֹמֵר דְּמִיָּרִי בְּמַדִּינָה שְׂאִין נְרָגֵשׁ כ"כ אִם גִּימ' ל דְּוִקָא אוּ קוּף דְּוִקָא ע"ד שְׁפַתְבִּי לְשִׁטּוֹ
בְּמַעַרְקִיל כו' דַּא"כ ה"ל לְפַרְשׁ וְעוֹד מְדַכְתֵּב אִפִּי בְּמַדִּינָה שְׁכּוֹתְבִי בְּגִימ' ל וְהִינּוּ ע"כ מְפַנֵּי
שְׁהַמְבְטָא שֵׁם בְּגִימ' ל דְּוִקָא וְכמ"ש בְּשֵׁם הַס"מ עַל הַמְחֻזוֹת אֲשֶׁר עַל גְּהַר וְוִיסְלָא וְאֵפ"ה דְּוִקָא
בְּיָדוּעַ חֲתִימָתוֹ פֶּסוּל כו' הָא א"י חֲתִימָתוֹ וְכַתְבוּ בְּקוּף מִשְׁמַע דְּכָשֶׁר: ד וְעוֹד דַּכ"ז לְפִי הַהֲנַחָה
שְׁבִמְדִינְתֵינוּ הַבְּרַת ל' הַמְדִינָה לִיבְקַע בַּפ"א ע"ד שְׁבַל' פְּלֵאנִי זְעֵלִיג בְּגִימ' ל לְפַמ"ש הַס"מ וְכ"ש.

אֲבָל בְּאַמְתַּת י"ל דַּל"ד וְיֵשׁ לּוֹמֵר בְּזֶה דְּדָמִי לְמַעַרְקִיל דַּס"ל לְהַב"ש נְמִי שְׂאִין הַהֲבֵרָה מְוֹכְרַעַת
כ"כ אֲלֵא לְזֶה יְדֻמָּה כו' וְלְזֶה יְדֻמָּה וְכַנ"ל. וְהַמּוֹפֵת לְזֶה הוּא מִשְׁם דְּאֲבַע שֶׁהוּא בְּוִדָּאִי בַב'.

וְכַשְׁמִסְלִי וּמוֹסִיפִי לְקִרוּתָהּ דְּאֲבַקַע נְרָאָה קֶצֶת כְּמוֹ דְּאֲבַקַע בַּפ"א. אַע"פ שְׂזוּ וְדָאִי מְכּוֹנְנִים
לְקִרוּתָהּ בְּבִי"ת פִּינּוֹן שְׁשֻׁמָּה כָּף (וְעַמְש"ל בְּשֵׁם הַט"ז שְׁבִיָדוּעַ שֵׁם הַמְקוּר וְדָאִי דְּכּוֹתְבִין כֵּן)
וְאֵעִפ"כ נְרָאָה ג"כ כְּאֵילוֹ אוֹמְרִים בַּפ"א.

וּלְפ"ד אִין שְׁיִנּוּי בֵּין דְּאֲבַקַע לְלִיבְקַע. וּבְשִׁנְיָהֶם י"ל שְׁנִרְגֵשׁ פ"א וי"ל בִּי"ת וְהִינּוּ כַמְש"ל בְּשֵׁם
הַצ"צ גְּבִי מַעַרְקִיל כו'.

וְאִם כֵּן הוּא אֲפִילוֹ לְכַתּוּחָהּ יֵשׁ לִכְתּוּב לִיבְקַע בְּבִי"ת גַּם לְפ"ד הַב"ש כָּל שַׂא"י חֲתִימָתָה כְּמוֹ
שְׁפֶסֶק גְּבִי מַעַרְקִיל הִגֵּם שְׁבַתְשׁוּ עַה"ג ס' מ"ב בְּשִׂאֲלָתוֹ לְהַצ"צ אִינוּ מְסַפִּים עִם הַצ"צ וְס"ל
דִּישׁ לִכְתּוּב מַרְקִיל בְּלֵא עֵי"ן וְהַסְפִּים עִמּוֹ הַכְּנַסִּי"ח בַּת' ס' ס"ג מ"מ הָרִי מְבּוֹאֵר בַּעַה"ג שֵׁם
דְּבַעֲקִיר הַדְּבָר וְהַטַּעַם שֶׁל הַצ"צ דְּלֵא נִיכָר בְּמַבְטָא חִילּוּק גְּמוּר כו' מְסַפִּים עִמּוֹ אֲלֵא דְּאֲדַרְבֵּה
מִשְׁם דְּוִקָא מוֹכִיחַ דִּישׁ לִכְתּוּב בְּלֵא עֵי"ן כִּי בְּלֵא עֵי"ן נִקְרָא יָפָה בְּחֻטָּף סְגוּל וְגַם נִקְרָא בְּחֻטָּף
פְתַח וְהוּא כְּמוֹ שְׁמַדְבָּרִים בְּמַדִּינָה כְּזוֹ מִשָּׂא"כ כְּשְׁכּוֹתְבִי בְּעֵי"ן אִין לְקִרְוֵא בְּחֻטָּף כ"א בְּסְגוּל

גמור עכ"ל וזה לא שיניף כלל בליבוקע וליפקע דכף יש לקרות בליבוקע ליפקע כמו שי"ל בליפקע ליבוקע ודו"ק.

וע' תשובת רז"ל גבי אמטשיסלאוו וז"ל שקריאת הצ' בפי פל היא נכתבת בט' ש' פי הן קרובות מאד במבטא עכ"ל ש"מ בקרובות במבטא אין קפידא. אמנם אם נניח שההברה היא ליפקע בפ"א דוקא אז באנו למחלוקת הב"ח והצ"צ עם הס"מ וב"ש שלפ"ד הב"ח וצ"צ יש לכתוב לכתחלה ליבוקע וגם בידוע חתימתה ולהס"מ וב"ש יש לכתוב לכתחלה בפ"א וגם בא"י חתימתה.

ודיעבד אם פתבו בבי"ת פשר מיהא בשעת הדחק כמו בנ"ד (משום שהגימ"ל והקוף מתחלפים כמו ויציקו ארון כמו ויציקו כ"כ ס"ש לא מצאתי במקרא ויציקו ארון כו') [ע' מפתח] ובידוע חתימתה או ע"י הפתובה י"ל דגם דיעבד פסול לפ"ד הב"ש אמנם בזה הפרט האחרון ר"ל בידוע חתימת' לענין דיעבד נ"ל דיש לקמוד מתשו' עה"ג סי' מ"ב הנ"ל דחולק על הב"ש בזה.

שפתב וז"ל פי אין לנו להשגיח בחתימתו כ"א במקום שיש להסתפק בשמן אבל במקום שישמו ידוע רק ההתחלפות הוא לפי לשון המדינה אין אנו משגיחים בחתימתו עכ"ל והאריה שם ברציות.

והנה בתשובת הגאון מוה' דוד אופנהיים שפסוף ספר תשובת חוות יאיר דף רמ"ט נראה דס"ל כהצ"צ והוא הנה אחר הב"ש. גם הב"ח שבצ"צ מבואר דשחק על החתימה כו' והנינו משום דס"ל ג"כ בזה כעה"ג.

וא"כ לדבריהם יש להקל גם בידוע חתימתו לענין דיעבד מיהת גם לפ"ד הס"מ והס"ש בענין זעליג שפתבו זעליק אף במחוזות אשר על נהר וויסלא. וה"הבנ"ד גם אם נניח שהברת לשון המדינה בפ"א דוקא וידוע חתימת' ג"כ בפ"א יש להקל דיעבד מיהת גם לפ"ד הס"מ והס"ש אם פתבו ליבוקע ולפ"ד הב"ח וצ"צ אפי' לכתחלה נמי כנ"ל.

אף מ"מ למעשה פינון שהב"ש פוסל בזה דיעבד אין בידי להקל הגם פי הב"ש לא ראה ספר עה"ג פי בק"ע סי"ז לא העתיקו גם בעובדא דמערקיל לא הביאו גם בסי' קכ"ט סק"כ הביא ת' צ"צ ולא כ' דלא כעה"ג סי' נ"ה.

וגם הכנסיה"ח ס"ל בזה כעה"ג שיקרי חתם מערקיל וס"ל לכתוב מרקיל. מ"מ עכ"פ פלוגתא הוא. והנינו דוקא בידוע חתימת' או על ידי הפתובה אבל פשאין הפתובה נמצאת ואין לידע מתוך הפתובה רק מפת התנאים כנ"ל יש להקל גם לפ"ד הב"ש כנ"ל בשעת הדחק מיהא כבנ"ד שהבעל מבקש מוהר ומתן.

וא"צ להכתיב גט אחר. ואם לא נניח שהברת הלשון בפ"א דוקא יש לומר דגם להב"ש צריכי' לכתוב גם לכתחלה דוקא בבי"ת כשא"י חתימתה כנ"ל באריכות.

אבל בידוע חתימתה ליפקע פסול בכל ענין להב"ש כשפתבו ליבוקע. וכבר פתבתי שמהתנאים לא נקרא ידוע חתימתה ואפילו על הפתובה יש לדון בדבר פי בשער אפרים (שממנו מקור ד' ב"ש) סי' קי"ח י"ל משום ששם פנינו ונדה הנה מורגל לכתוב פן בהרבה שטרי פתובות כו' ועוד דבתשובת שבו"י ח"א סי' קכ"ב כ' על הפתובה דאין מעלין משטרות ליוחסין והוא נגד ד' שע"א הנ"ל.

ועכ"פ הגם שפכתנפה אין לזוז מד' הב"ש [חסר איזה תיבות]. מה גם שבפס"ד נכתב ליבקע והלפך לפי מכתבו יש להקל.

אמנם כ"ז פתבתי להלכה ולא למעשה ואיני סומך על דברי עד שיספיק בזה מורה מןבקה. וא"ל יהיה דברי בטילין: סימן רפה נידון שם מינקא שפכתב בלא יו"ד אחר המם מנקא ויש אשה אחרת נק' מענקא בסגל תחת המם.

אין ללמוד להקל ממ"ש הב"ש סי' קכ"ט ס"ק מ"ה בשם הלבוש דשא"ה שפצינו דברה חסר בתורה במינקת רבקה וגם בדבורה הנביאה נכתב פ"א חסר לכן דעת החמ"ח ס"ג לכתוב מלכה חסר והגם שפצינו רוב שמות שבתורה שפחיריק בלא יו"ד כמו רבקה בלכה זלפה צביה מלכה תרצה צפורה ודומיהן.

י"ל שאין ללמוד שם לעז מלה"ק. וכ"כ בהדיא הג"פ סי' קכ"ח ס"ג דע"ט ע"ד (וכ"כ המכמ"א דס"א ע"ד) ושם מבואר בהדיא דנפסל מחמת חסרון הי"ו וז"ל משמע דהני"ו או הי"ו ד כ"ע קפדי בי' כו' והם כמו נקודות ופסלי בגט פדחזינן דהרשב"ץ פסל גט שפכתבו תנס במקום תונס משום חסרון הני"ו וה"ה דיש לפסול חסרון הי"ו ד.

ומיהו בחסרון הי"ו ד יראה לי פדברי מהריב"ל שפשהיא באה במקום נקודת חיריק יש להקפיד טפי. אבל פשהיא באה במקום נקודת צירי אין להקפיד כולי האי כו' גם מדברי הרשד"ם שם גבי אישקופיא שפכתב חסר יו"ד בין אל"ף לשין יש לשמוע להחמיר בנ"ד דע"כ לא צייד להקל רק משום דליכא עיר אחרת ששמה אישקופיא אלא זו וביין מלא או חסר נודע לכל על מה שפאמר משא"כ בנ"ד שיש נשים שנק' מענקא כנ"ל וגם הטעם השני ליכא בנ"ד פשכתב שהרח"ש השיגו.

גם בספר מכמ"א ש"ד סי' כ"ה דס"א סע"ג מבואר הי"ו ד והני"ו פוסלים בחסרון. מיהו מ"ש כן בשם מהריב"ל לא ראיתי הברח לזה במהריב"ל שמהריב"ל ח"ג סי' ו' לא הזכיר רק חסרון הני"ו יעו"ש.

ומ"מ ודאי יש לפסול פדעת הג"פ והמכמ"א: סימן רכו הנה בבית מאיר סי' קכ"ח סע"א א' הביא מ"ש הג"פ סי' קכ"ב סק"א ולע"ד יראה דבהך עובדא דנפאתה תפאתה לא הנה בטל מן התורה דבשלמא אם הנה תפאתה שם אשה אחרת כו' והוא הקשה ע"ז דסוף סוף ה"ל פאילו לא נכתב שמה כו'.

וע"ז יש להשיב דהא בסי' קכ"ט ס"א העלה די"ל לא נכתב שמה כלל ה"ל פסולא דרבנן. ועוד דשאני הקא שפכתב שם אביה ועיין בג"פ סי' קכ"ט ססק"א בשם הב"י דנשאל רשב"א גט שפכתב בו בן פ' כו' אינו פשר כו' ובתשו' ר"מ פאדונה סי' ל"ה בשם מרדכי הארנך מכשיר פשידוע שאין לאביו בנים אחרים כו'.

והקא י"ל אפילו אין ידוע שאין לאביה עוד בת מ"מ פיון שפכתב תפאתה וה"ה בנד"ז מאינקא. וזה ידוע ודאי שאין לאביה בת אחרת ששמה כן א"כ מוכח דבת זו ששמה מינקא היא המתגרשת. דבנדאי אם יש לו בת ששמה רחל ובת ששמה מינקא אף שפגט כ' מאינקא רגלים לדבר דהמתגרשת היא מינקא. משנאמר שהיא רחל.

וכעין מ"ש בתשו' הרא"ש פלל דע"כ יש פאן טעות כו'. מיהו גבי תפאתה משמע שהגט פסול מדאורייתא דדונחק הוא לומר דפסול דרבנן נק' חספא מאחר שאם נשאת לא תצא.

ויש פסולי דרבנן שאם נתגרשה בו תנשא ואיך יקרא זה חספא בעלמא ועיין בגמ' ר"פ השולח גט (דל"ב ב') גבי יהא חרס יהא פחרס כו' הרי הוא חרס מוכח דלשון חרס הוא גט בטל לגמרי. ונהגם שאין ראי' לדבר משם זכר לדבר. ע"כ אפ"ל דלשון חספא מורה דהוא פסול מדאוריני' ואף שמתמא כתבו שם אביה ג"כ.

וא"ת א"כ איך הוכיחו הפוסקים מעובדא זו דאפילו בפסול דרבנן חונרים וכותבים דלמא דוקא היכא שהגט הוא חספא ממש הדין פו. י"ל שדקדקו פן ממש"ש בגמ' אלא אמר רבה ודאי אי כתבו סהדי גיטא מעליא ואבד עשו עדים שליחותן.

מדקאמר גיטא מעליא מבואר בהדיא כל שאינו גיטא מעליא אע"פ שאינו רק פסול מדרבנן לא עשו עדים שליחותן. ולהכי לא מצא רבה אופן דעשו עדים שליחותן רק באבד ולא כשכתבו גט פשר מדאוריני' ופסול מדרבנן כו'.

אבל עכ"ז י"ל דבנפאטה תפאטה הוי גט בטל לגמרי אע"פ שאין שם אחר תפאטה. ודברי אאזמו"ר הגאון ז"ל הם רק בגרשון וגרשון דאינו ניכר השינוי ומשום שהוא בסוף התיבה ע"כ ע"ז ס"ל למהרא"י דלולי שהם שני שמות לא ה"ה כ"א פיסול דרבנן אבל בשינוי גמור כנפאטה תפאטה י"ל אע"ג דליכא פשם השינוי הוי גט בטל.

ושוב ראיתי בג"פ רס"י קכ"ב שכתב בשם מהרש"ך ע"ד שכתבתי דבעובדא דנפאטה ותפאטה הגט בטל והוא ז"ל ס"ל דאינו כ"א פסולא דרבנן משום דליכא פשם השינוי. ומ"מ אף לפמ"ש דבתפאטה הגט בטל מן התורה יש לומר משום שינוי בתחלת התיבה משא"כ הכא.

וע' פי' הרמב"ן ריש ספר איוב שכ' ואולי צופר מתניחס אל צפו כו' גם זה צפו שנוי בדברי הימים צפי והמנהג בלשון הקדש לשנות השמות בהיות הכינויים שונים בטעם כו' עכ"ל. מיהו בתשו' להרמב"ן סי' קמ"ח לא משמע פו.

וכן במרדכי פ' המגרש סי' תמ"ו גבי באוריית בנרייש ובתשו' מהריב"ל ח"א סי' כ"ט בגט דאשה גוייא שנכתב גיוייא. ומהפסוקים י"ל שאינו ראיה ע"פ מ"ש בפסקי מהרא"י רס"י קפ"ד לשם דרשה כו'.

והנה משום דיש שם איש מאנקא י"ל גם זה אינו דמאנקא הוא בלא יו"ד אחר האל"ף. והכא שנכתב מאינקא ע"כ אינו דומה לא למאנקא ולא למינקא.

וא"כ אפ"ל דה"ל פלא נכתב שמה פלל ונכתב שם אביה וכנ"ל. מיהו ע"ז אין לסמוך אפילו לענין שלא למחות.

אבל בכה"ג י"ל לסמוך על המשנה דפרק הזורק גט לא פל הימנו כו'. שי"ל דסמכו ע"ז משום דאפקעינהו רבנן כו'.

דאל"כ פיון דת"ק דמתניתין ס"ל תצא מזה ומזה כו' וגם ר' אלעזר מודה ליה דעד שלא נשאת אין זה גט איך סמכו בפשיטו' דמשנשאת לא כל הימנו כו'. א"ו צ"ל משום הפקעת קדושין.

ואף שבתשו' הרשב"א סי' אלה קפ"ה כתב שלא בכל מקום אמור פו אלא היכא דאמור אמור. היכא דלא אמור.

מדנפשוין לא אמרינו. והביאו אדמו"ר נ"ע בתשו' סד"ה בנדון אלמנה מינקת שניסת.

אָמַנְם נִרְאָה פְּנוּנַת הַרְשָׁב"א הִיכָא דְלָא אָמור הִינּוּ שְׁלֵא נִזְכָּר בַּגַּמ' שְׁיִהְיִ' הַדִּין פֶּן פֶּגוּן בְּנִדּוּן שְׁנִשְׁאֵל שָׁם בְּמִקְדָּשׁ בְּפִסּוּלֵי עֲדוּת דְּרַבְּנָן שִׁי"ל דְּבִאָמַת הֵנָּה קִדּוּשִׁין. אַבְל בַּנְד"ו שְׁהֵדִין נִזְכָּר לֹא כָּל הַיָּמִינוּ מִן הָרֵאשׁוֹן כּו' רַק לֹא יִדְעִינָן כ"כ הַטַּעַם מִדּוּעַ פְּלִיג ר"א כ"כ בְּפִשְׁטוּתָא עַל הַתַּנָּא קָמָא דְּמַתְּנִיתִין שְׁפִיר י"ל דְּמִשּׁוּם הַפְּקַעַת קִדּוּשִׁין נִגְעוּ בָּהּ [ע' מִפְּתַח].

וְעוֹד דְּהִכָּא הַקְּנוּנְיָא שְׁהִיא נוֹתְנַת עֵינֵיהּ בְּאַחַר כַּמ"ש הַב"ח וְה"ל כְּמוֹ הָאוּמְרַת טְמֵאָה אֵינִי לָהּ דְּשָׁם ג"כ סְבֵרַת הָר"ן דְּאַפְקַעֵינָהּ רַבְּנָן לְקִדּוּשִׁין מִיְנָה אַע"פ שְׁלֵא נִזְכָּר טַעַם זֶה בְּמִשְׁנָה. וְעוֹד דְּהָא כַּה"ג פֶּרֶש"י פכ"ב דְּשַׁבַּת (דְּקַמ"ה ע"ב) גָּבִי וְאִין עַד מְפִי עַד פֶּשֶׁר אֱלָא לְעֲדוּת אֲשֶׁה שְׁהוּא מִשּׁוּם דְּאַפְקַעֵינָהּ רַבְּנָן לְקִדּוּשִׁי מִיְנָה.

וְכ"כ מֵהַרְי"ק סוּף שְׁרֵשׁ לְמ"ד בְּשֵׁם רִשְׁב"א. וְעִינָן בֵּית מֵאִיר סִי' י"ז ס"ג דְּהַרְשָׁב"א בְּתִשׁוּ' סִי' אֱלָף קַס"ב ס"ל ג"כ כְּפֶרֶש"י וְהָרִי בַּגַּמ' פֶּרַק הָאֲשֶׁה רַבָּה לֹא נִזְכָּר כְּלָל טַעַם הַפְּקַעַת קִדּוּשִׁין.

רַק מִשּׁוּם חוֹמֵר שְׁהַחֲמֵרַת עָלֶיהָ בְּסוּפָה אֶקִּילוּ בָּהּ רַבְּנָן וּמִשּׁוּם עֵיגוּנָא. אַעֲכָז"ל דַּס"ל דַּאֲעַפ"כ ס"ל לְרִשְׁ"י וְהַרְשָׁב"א דְּתוֹכָן הַטַּעַם הוּא מִשּׁוּם הַפְּקַעַת קִדּוּשִׁין.

וּבִתְשׁוּ' הַרְשָׁב"א הַנ"ל בִּינָר אֱלָמָא לֹא אָמְרוּ אֱלָא כִּי אִיכָא סְמָךְ כִּי הֵיא דְּעַד אֶחָד דְּסִמְכִינָן אֶסְהַדוּתֵיהּ דְּעַד וְאַפִּילוּ בַּגַּמ"ל תְּכוּ' הָרִי בַּכַּה"ג סְמְכִינָן אַהַפְקַעַת קִדּוּשִׁין. וְכַמ"כ י"ל בְּנִדּוּן הַמִּשְׁנָה דְּלֹא כָּל הַיָּמִינוּ.

דְּנִדְאֵי אִיכָא סְמָךְ דְּאַחַר שְׁהַחֲזוּקָה גְּרוּשָׁה בְּעֵדִים וְנִשְׁאֵת עַל פִּיָּהֶם תּוּ יֵשׁ סְבָרָא שְׁלֵא לְהֶאֱמִין אִי מִשּׁוּם קְנוּנְיָא אִם מִשּׁוּם שְׁאִין עֵדִים נֶגֶד הָעֵדִים וְהַחֲזוּקָה וְהַנְּשׂוּאִין ע"כ בַּכַּה"ג סְמְכִינָן עַל הַפְּקַעַת הַקִּדּוּשִׁין.

וּבִשְׁט"מ פ"ק דְּכֶתוּבּוֹת (דָּף ג' ע"א) סַד"ה כָּל דְּמִקְדָּשׁ. כְּתַב בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א וְז"ל כָּל הַמִּקְדָּשׁ אֲדַעְתָּא דְּרַבְּנָן מִקְדָּשׁ וְאַפְקַעֵינָהּ רַבְּנָן לְקִדּוּשִׁין מִיְנָה וְא"ת מ"ש מְטַבְּעַ בַּמִּשְׁאֵל"ס דְּלֹא אֶפְקַעֵינָהּ רַבְּנָן לְקִדּוּשִׁין מִשּׁוּם עֵיגוּנוֹת.

י"ל דְּבִכְדֵי לֹא אֶפְקַעֵינָהּ רַבְּנָן לְקִדּוּשִׁין אֱלָא הִיכָא דְּאִיכָא בִּידָא גִּיטָא כְּדִהִכָּא א"נ בְּעַד אֶחָד שְׁמַעִיד שְׁמַת בְּעֵלָה דְּהֵיא נְמִי מִשּׁוּם תַּקְנַת עֵיגוּנוֹת הִיא כְּדִאִיתָא בַּר"פ הָאֲשֶׁה רַבָּה דְּסִמְכָא אֶהֱיָמְנוּתֵיהּ דְּעַד וְאַפִּילוּ בַּגַּמ"ל וְעֵיקָר טַעְמָא דְּכָל הַמִּקְדָּשׁ אֲדַעְתָּא דְּרַבְּנָן מִקְדָּשׁ וְאַפְקַעֵינָהּ כּו' וְכֵן פֶּרֶש"י בְּשַׁבַּת פֶּרַק חֲבִית גָּבִי אִין עַד מְפִי עַד פֶּשֶׁר אֱלָא לְעֲדוּת אֲשֶׁה בְּלָבָד וְאַע"ג דְּכִי אֶתָּא בְּעַל תַּצָּא מִזָּה וּמִזָּה וְהוֹלֵד מִן הָאַחֲרוֹן מְמַזְרֵי גְּמוּר כְּדִאִיתָא הֵתָּם פֶּרַק הָאֲשֶׁה רַבָּה הִינּוּ טַעְמָא מִשּׁוּם דְּלֹא אֶפְקַעֵינָהּ רַבְּנָן לְקִדּוּשִׁין לְגַמְרֵי אֱלָא מִשּׁוּם דְּסִמְכִינָן אֲדִיּוּקָא דְּאֶתָּא וּמִימָר אָמַר אֶתָּא דִּיּוּקָא וּמִנְסָבָא וְכִיּוֹן שְׁבָא הַבְּעַל אִיגְלֵי מִילְתָּא דְּלֹא דִּיּוּקָא שְׁפִיר כּו' עכ"ל וְהָאֲרִיךְ מ"מ י"ל דְּוּקָא כְּשֶׁנִּתְבָּרַר שְׁהָעַד שְׁיָקָר כְּמוֹ כְּשֶׁבָא הַבְּעַל אוֹ שְׁבָאוּ שְׁנֵי עֵדִים וְהַכְּחִישׁוּהוּ וְע' בַּש"ע סִי' י"ז סְעִיף ל"ז.

וְה"נ בַּנ"ד אִיכָא טַעְמָא דְּלֹא כָּל הַיָּמִינוּ כּו' וְי"ל דְּעֵיקָר טַעְמָא מִשּׁוּם אֶפְקַעֵינָהּ רַבְּנָן כּו' דַּל"כ אִיךְ סְמְכוּ בְּפִשְׁטוּת אֶהָא דְּלֹא כָּל הַיָּמִינוּ כּו' שְׁלֵא לְהֶאֱמִין לְהָאֲשֶׁה עֲצָמָה וּלְבַעֲלָה הָרֵאשׁוֹן כּו' וּמ"ש מֵהָאוּמְרַת טְמֵאָה אֵנִי לָהּ דְּנִנְאָמַת לְמִשְׁנָה רֵאשׁוּנָה דְּשִׁלְהִי נְדָרִים.

וא"ת דר' אליעזר דאמר לא כל הימנו כו' ס"ל כמשנה אחרונה דשם וגם הלא הכא נוסף ע"ז שיש רגלי לדרךיה שהגט יוצא מיד האיש ושובר מיד האשה ועוד גם שם י"א דהטעם דמשנה אחרונה הוא משום דאפקעינהו רבנן לקדושין מינה כמ"ש הר"ן שם.

(ובחה"ר שם פ"א משום ב"ד מתנין לעקור דבר מה"ת משום מיגדר מילתא ונראה דהתם דוקא הוצרך לזה ולא סגי בהפקעת קדושין משום מ"ש הר"ן דא"כ דוקא בשאנסיה אחד מן הפשרים וה"ל לפרש.

משא"כ לטעם דב"ד מתנין כו' א"ש אבל הכא א"צ לטעם דב"ד מתנין כו' וסגי בהפקעת קדושין). והנה בכתובות רפ"ק (ד"ב סע"ב) אלא רבא סברא דנפשיה קאמר כו' ואפקעינהו כו' צ"ל איך מסברא דנפשיה סמך לומר דכאן אפקעינהו פינו שלא בכל מקום אמור פן.

ומנ"ל לרבא דהכא אמרינן פן. ובשט"מ כ' ע"ז בשם הרשב"א פלומר מסברא דנפשיה קא מפרש להו למתניתן בהכי.

מת הוא דוקא אבל חלה לא ובסיפא מת וה"ה חלה משום דאין אונס בגיטין. דסברא הוא דרבנן בכי הא מילתא תקוני מתקנינן משום צנועות ומשום פרוצות.

והני מתניתן למידק מיניה דיוקא תני להו. ולא שיהא רבא מתקן פך מסברא דנפשיה עכ"ל.

ועד"ז י"ל דכמ"כ כמשנתנו דלא כל הימנו מן הראשון לאבד זכותו של שני. י"ל דמשום הפקעת קדושין נגעו בה דה"נ יש סברא דרבנן בכי הא מילתא תקוני מתקנינן.

דהכא גדול יותר מתקנת עגונות. פיון דנשאת בהיתר איך בלא עדים יעשו בניה ממזרים כו' וגם איכא זילותא דבי דינא.

ואעפ"כ מפיון שיש רג"ל שהדבר אמת שהרי הגט יוצא מיד האיש ושובר מיד האשה והיא האשה עצמה אומרת פן ע"כ הוכרח לטעם דאפקעינהו רבנן לקדושין. ואין לומר מאחר שכ' הרשב"א דבכדי לא אפקעינהו רבנן לקדושין אלא היכא דאיכא בידא גיטא פדהכא א"כ בשלמא התם היה בידה בתחלה גט פשר רק שאח"כ נתחדש בו פסול מחמת האונס.

וא"כ בכה"ג הוא דאמרינן אפקעינהו. מה גם שסיים הרשב"א בשט"מ שם דה"נ לאו אפקעתינהו גמורה אלא משום דאמדינן ליה לדעתיה דבעל דאסקא לדעתא לאונסיה ומדבעיא ליה לאתנויי ולא אתני אחולי אחיל לאונסיה כו' עכ"ל.

משא"כ הכא דהגט מתחלתו הי' פסול וחספא בעלמא שנקתב בו שינוי שמה. וכש"כ כמשנתנו דכתב סופר גט לאיש כו' שלדברי האיש והאשה לא ניתן הגט לידה פלל ונצטרף להפקעה גמורה בלי שום גט אף זה אינו דהא כ' הרשב"א.

א"נ בע"א מעיד שמת בעלה כו' וכדלעיל. וה"נ הסברא דלא כל הימנו מן הראשון כו' לא גריעא מע"א ומעד מפי עד וע"כ יש לסמוך בכה"ג על אפקעינהו כו'.

מיהו ק"ל מהירושלמי פט"ו דיבמות סוף ה"ד אין ברי דהיא שריא לה אלא תהא יודע דבני דהוא גברא ממזירא קומי שמיא. ואמאי נימא אפקעינהו רבנן לקדושין מיניה.

והבנים פשרים. וצריך לומר בתרי ותרי לא אפקעינהו וק' פיון עכ"פ היא שריא לו נימא אפקעינהו ע"כ י"ל דלא אמרינן אפקעינהו אלא כשעשה מעשה שלא פהוגן.

אף מדברי רש"י גבי עד א' אמרינן אפקעינהו לא משמע פן. וכ"ש בנד"ז דשינוי השם ממינקא למאינקא דאינו מוכרח שהגט חספא לגמרי מדאורייתא כדלעיל.

א"כ מלבד הטעם דלא כל הימנו. איכא בידיא גיטא אף שאינו גט פשר ממש.

והנה בגיטין פירק השולח אהא דתנו התקין ר"ג הדין שלא יהו עושין פן (לכטל הגט שלא בפני השליח והאשה) מפני תיקון העולם פליגי רבי ורשב"ג בבבביתא שם (דל"ג ע"א) דלרבי אם עבר על התקנה וביטל הגט הוא בטל.

ורשב"ג ס"ל דבטלו אינו מבוטל דא"כ מה פח ב"ד יפה. ואע"פ שמדאורייתא אינו גט משום מה פח ב"ד יפה הפקיעו הקדושין וטעמיה דרבי הוא דמשום מה פח ב"ד יפה לא הפקיעו רק ממון ולא באיסור א"א ע"ש (דל"ד א') ברש"י ד"ה איסורא.

ורב שמואל בר יהודה אמר ר' אבא ס"ל דהלכה פרשב"ג אמנם רבא אר"נ פסק פרבי וכן קיי"ל לדינא. עכ"פ מזה מוכן דרשב"ג ורבי לא קיבלו שהפקיעו קדושין בזה.

אלא שמאחר דקיי"ל גבי ממון מה פח ב"ד יפה ס"ל לרשב"ג דיש להפקיע קדושין ג"כ מה"ט. וע"ז פליגי רבי.

וכיון שכן י"ל דדוקא התיב דמדאורייתא ודאי בטל הגט הוא דפליגי רבי. אבל הכא שאין זה אלא ספק.

וגם הספק לא נמשך משני עדים פשרים המכחישים עדים הראשונים שהחזיקה בגרושה. רק מהמגרש והאשה שהגט יוצא מיד האיש כו'.

שפיר י"ל דלכ"ע אמרינן בזה א"כ מה פח ב"ד יפה. דאף שהתם לא הי' ב"ד בשעת הגרושין מ"מ מה שנשאת ע"פ עידי הגרושין חשוב חזקה גמורה ויש בזה משום תיקון העולם יותר מבשם.

וכמו במשנה דשלהי גדרים שלא תהא אשה כו'. וכה"ג ממש פסק הרמב"ם פרק האשה רבה דקכ"ה ע"ד לחלק בין האי דרבי ור"נ דנדאי הגט בטל מדאורייתא הוא דלא אמרינן מה פח ב"ד יפה להפקיע הקדושין.

אבל היכא דהוי ספיקא כגון שנים אומרים נתגרשה וניסת ושנים באו אחר שניסת ואמרו לא נתגרשה לא תצא אף לרב נחמן כו' הואיל ונפסק הדין ע"פ הראשונים ונעשה מעשה על פיהם ה"ל זילותא דב"ד ומשום מה פח ב"ד יפה לא מפקינן.

ואף דאנו לא קיי"ל כהרמב"ם י"ל היינו כשכאו שני עדים ממש ואמרו לא נתגרשה אבל כאן דליכא שני עדים כלל י"ל ודאי לא מפקינן דבכה"ג דאיכא סמך לדבר טובא להקל סמכו אהפקעת קדושין כנ"ל בשם הרשב"א.

ולא שאני אומר פן מסברא ח"ו שיש להפקיע הקדושין בכה"ג כ"א אני אומר שי"ל דהיינו טעמאדר' אלעזר במתניתין דאמר לא כל הימנו מן הראשון כו'. גם בפרק חזקת (דמ"ח ע"ב) פליגי אממר ומר בר רב אשי.

בענין תליוה וקדוש דס"ל לאמימר דהווי קדושין ומר בר ר"א ס"ל נהי דמדינא הווי קדושין מ"מ חכמים ודאי הפקיעו הקדושין הרי היכא דאיכא סמך וטעם חשוב ס"ל דהפקיעו הקדושין אף בלא גט כלל.

א"כ במשנתנו הטעם דלא כל הימנו מן הראשון כו' הוא ודאי טעם חשוב והגון מאד רק משום ש"ל שאינו מספיק מצד עצמו ע"כ י"ל דבכה"ג משום הפקעת קדושתו נגועו בה. וכ"ז אפילו בדין משנתנו ש"ל שלא היו הגרושין בב"ד כ"א בפני עדים.

אעפ"כ י"ל דשינוי זילותא דב"ד פדמשמע בפ' חזקת (דל"א ב') דאומר בטעמא דר' מנחם בר' יוסי דאם נשאת נאח"פ באו עדים לא תצא משום דתישינו לזילותא דבי דינא נהרי מיירי בנשאת ע"פ עדים וא"כ א"צ להיתר ב"ד פדאיתא במשנה פרק האשה רבה נאם נשאת שלא ברשות דהינו בפני עדים שאז א"צ רשות ב"ד.

וא"כ כמ"כ בהא דר"מ בר"י דנשאת ע"פ עדים הרי א"צ רשות ב"ד ואעפ"כ קורא לה בפ' חזקת זילותא דב"ד. מיהו הרשב"ם שם פ"י דמיירי בנשאת ע"פ ב"ד וכ"כ בחידושי הרמב"ן הואיל ונשאת ממש וע"פ ב"ד כו'.

אבל קשה מנ"ל זאת הא ר"מ בר"י לא קאמר אלא נשאת נאח"פ באו עדים ומנ"ל דנשאת בהיתר ב"ד פ"י דנשאת ע"פ שני עדים. אלא לכאורה נ' אפילו נשאת בלא ב"ד פ"י דנשאת ע"פ שני עדים פ"י דנשאת ע"פ שני עדים לא הצריכה פ"י דנשאת ע"פ שני עדים.

א"כ אדרבה איכא זילותא יותר אם מקנינן לה אח"פ וה"ל כזילותא דב"ד ממש דמה לי זילותא דב"ד מה לי זילותא דהוראה המפורסמת שא"צ פ"י רשות ב"ד: סימן רכז אשאלה ממנו על אודות האשה באה מוילנא שנה קרוב לשנה שנתגרשה מבעלה וקיבל הגט ממ"ץ דסוראז והנה האשה נקראת מילדותה שיינה יוטא וגם נקראת בפ"י כל בשני שמות הללו שיינה יוטא ונתנודע לי זה יום שלישי שנכתב בהגט שיינה דמתקריא יוטא ושלחתי ביום אתמול לסוראז אחר הגט והנה פ"י הוא שנכתב בלשון הנ"ל והנה על הגט אין שום ספיקות שפסול בדיעבד ג"כ כאשר מבואר בשו"ת של אדמו"ר נבג"מ.

אף בנדון הצ"א יום שצריכה להמתין אני שואל ממעלכ"ת האם יש בזה איזה צד היתר הגם שלפ"ד אין בזה שום צד היתר אף פ"י יורנו מעלכ"ת איזה צד היתר פ"י פ"י עשתה שידוך והגבל זמן החופה בקרוב ואיני יודע אם ירוצה החתן להמתין על הצ"א יום והנה נתנודע לי שנהו גט שני שנכתב בו עליז בלשון הנה בשתי שמות שמים הולדה וכתבו על שם שני בלשון דמתקרי' ובקשתי ממעלכ"ת למחול ולכתוב לי והשיב בקרוב ומבטחוני אקצר: גט זה פסול הוא כמבואר בתשו' כאאזמו"ר הגאון נ"ע בענין האשה הנק' בפ"כ שרה לאה יעו"ש.

ועיין בס' טיב גיטין בלקוטי שמות דין א' ב' עיי"ש. ומעתה אין שום מקום להקל ג"כ בענין הצ"א יום.

דעד פ"י לא נחלקו ר"ת ור"י אלא רק אם יצא על גט א' קול פסול ונתנו גט שני מפני הלעז. דבזה לא הצריכה ר"ת להמתין ג' חדשים מזמן גט שני פ"י שיהאשון הנה פ"י ולא הנה גט שני אלא מפני חששא דלעז.

וגם בזה חלוק עליו ר"י בעל התוס'. וכן פסק הרמ"א בס"י י"ג סעיף ט' בהג"ה ונשמע דר"ת נמי לא מקיל אלא כשהראשון הנה פ"י.

משא"כ בנ"ד דהוא גט פסול לר"ת נמי צריכה להמתין צ"א יום מנתינת גט שני. ואפילו להאומרים דבגט מוני משעת כתיבה.

מודים בנ"ד להצריף עכ"פ מגט ב'. דהתם י"ל גיטת מוכיח עלי' שזה עיקר הטעם.
משא"כ פשהגט הראשון פסול וצריכה גט ב' ל"ל גיטת הא' מוכיח עליה'. דאדרבה גיטת הב'
מוכיח שהא' היא פסול.

וא"כ אע"ג שלא נתייחדה לא עדיפא מאילונית וזקנה כו'. וזה פשוט מאד.

ואל יטעה המעיין ממ"ש בחמ"ח סי' י"ג סק"ז בשם מהרמ"ל דמהרמ"ל נמי לא קאמר אלא לסמוך
למנות הצ"א יום משעת פתיבת גט הב' ולא מגט הראשון הפסול ח"ו יעו"ש להדיא ועיין בתשו'
פמ"א ח"א סי' מ"א מ"ב מ"ג ובתשו' ח"ץ סי' צ"ו דהח"ץ ומהר"ג מחמירים שם.

וכ"ש בנ"ד. וגם להפמ"א דמקיל שם היינו משום דיש צד גדול להקל להאומרים מונים משעת
פתיבה דהתם ניתן אותו הגט ממש וי"ל גיטת מוכיח עלי' משא"כ בנ"ד דאדרבה גיטת הב' מוכיח
להיפך ואין להצריף בדבר זה שבוודאי צריכה להמתין צ"א יום משעת נתינת גט השני: ברם מה
שראיתי במכתבו שיינה יוטא.

שינא נ"ל דסגי בחד יו"ד כמו בשם פרידא. דעל צירי כותבים חד יו"ד גם מ"ש במכתבו שיינה
בה' לבסוף אין לכתוב פן אלא בא"ף.

לכן יש לכתוב שינא. ואם נקרא איטקא ולא יוטא (אע"פ ששרשו מן יוטא) נ"ל לכתוב שינא
איטקא.

ואם ידוע בבירור שמעריסה הנה נשמה שינא יוטא. יש לכתוב שינא יוטא דמתקרי' שינא איטקא.
וכן אם נשמה בפ"כ נק' שינא איטקא יש לכתוב בגט ג"כ שינא איטקא ואם ידוע שמעריסה היתה
נקרא' שינא יוטא יש לכתוב שינא יוטא דמתקריא שינא איטקא. אע"פ שיוטא ואיטקא קרובים זל"ז
עכ"ז יש לכתוב שניהם ורא' ממ"ש הב"ש גבי גיטא גיטל עיי"ש: עוד על ענין הנ"ל פתב אלי
הרבני המ"ץ ונ"ל עלתה בידי מכשלה גדולה בעניני גיטין לכתוב דמתקריא על אשה שיש לה
שני שמות כפסק הב"י והרמ"א והקצור פללים דב"ש וגם על הרוב נקראת בשם אחד לבד ולפ"ז
דינא הכי אליבא דכ"ע.

ותשובת אדמו"ר נ"ע לא זכיתי לראות בנד"ז. ועתה מלבד השני גיטין ששלחתי לסורעז מצאתי
אצלי עוד גיטין כזאת יש מהן הידועי' לי ויש שאיני יודע מי הם וסמכתי הפל על הפוסקים הנ"ל
נגד הב"ש ואף גם הב"ש לא פתב בהדיא שפסול אם נכתב דמתקריא.

והנה הידועים לי לא נשאו עדיין לאנשי' אף יש מהן שבעליהן נשאו נשים. ע"כ אני מצפה
לתשובת רומע"ל שיורני מה לעשות עכ"ל: הנה כבר ראה תשובת כאאזמו"ר הגאון נ"ע המתחלת
אודות האשה הנקראת בפי כל שרה לאה כו' דמתוכו מבואר דמי שנקרא בשני שמות במילתו
ובאשה מעריסה וכן נקרא בפי כל בשני השמות ביחד.

אזי צריף לכתוב שניהם בלא דמתקרי פגון ראובן שמעון או שרה לאה ואם כ' ראובן דמתקרי
שמעון או שרה דמתקריא לאה הגט פסול אפילו דיעבד. וכן פסק הגאון ר' זלמן מרגליות בס'
ט"ג בלקוטי שמות דין א' וכן פסק בס' תורת גיטין סי' קכ"ט סעיף י"ד.

אולם אם רק קצת בנ"א קורים אותה בשני שמות יחד שרה לאה וקצת בנ"א קורים אותה בשם
א' לבד פגון שרה. אזי י"א דכותבין לכתחלה שרה דמתקריא לאה וכן פסק התורת גיטין סי'

קכ"ט סי"ד וכ"כ כאאזמו"ר הגאון ז"ל בתשובתו בשם סדר גיטין שלנו ס"י י"ט והטיב גיטין בלקוטי שמות דין ב' חולק בזה דא"א לכתוב דמתקרא לאה מאחר שאין קורא שם לאה בלבד אלא יש לכתוב שרה לאה דמתקרא שרה או שרה דמתקרא שרה לאה ופוסל אף דיעבד אם כ' שרה דמתקרא לאה (והיינו דוקא במי שהיה לה שני שמות מעריסה אבל בנשתנה שמה אח"כ מחמת חולי מקולקים הב"ש עם רמ"א דלהב"ש אם נקרא בשני שמות יחד בפי כל אין לכתוב דמתקרא ולרמ"א יש לכתוב דמתקרא עב"ש בשמות אנשים אות סמך גבי אהרן סעד' וע"ש בטיב גיטין).

ולדינא לכתחלה יש לכתוב כמ"ש הט"ג שרה לאה דמתקרא לאה. ודיעבד אם כ' שרה דמתקרא לאה אין להחמיר ויש לסמוך על הסדר גיטין שהביא כאאזמו"ר נ"ע ועל הת"ג.

וקושיות הט"ג שהרי אין קורא לאה לק"מ דיש לפרש דמתקרא לאה פ"א שנקראת לאה ג"כ ר"ל שנקראת שרה לאה והא דלא כ' שרה לאה בלא דמתקרא היינו משום שנקראת שרה לבדג"כ וכינון שאפשר לפרש ג"כ אין זה שינוי השם ורא' מתשובת הריב"ש סי' נ"ז גבי הדרה כו' יעו"ש.

וכ"ז אם מקצתן קורין אותה שרה לבד אבל אם נקראת בפ"כ שרה לאה וכן שמה מעריסה וכתב דמתקרא לאה אזי הגט פסול בנדאי. ולכן אותן הגיטין שידוע לו מי הם יש לו לחקור אם נקרא בפ"כ בשני השמות וצריכין גט אחר בלא דמתקרא.

ועל אותן שא"י לו לחקור אולי יוכל לידע מי הם: ונידון מי ששמה מעריסה שרה רבקה וכן נקראת בפ"כ וכתב שרה דמתקרא רבקה דהגט פסול כמ"ל. אף יש לחקור אם רק פסול מדרבנן או בטל מדאורי' ונפ"מ אם נשאת אם תצא או לא.

ובכל האחרונים לא מצאתי רק לשון פסול דהיינו בג"פ ס"ק ס"ג ובתשובת רבינו ובט"ג ות"ג ולכאורה גבי תונס שכ' תנס פתב הב"י בשם רשב"ץ דאם פתב שם העיר בבלבול ה"ל כאילו אינו. נמצא עכ"פ חסר שמה וה"ל ספיקא דאורייתא גם י"ל דגרע טפי וע' בט"ג בלקוטי שמות בביאוריו סק"א בשם הר"ן וע"ש בשם פרח שושן להקל והמחבר דחאו וע' בריב"ש הנ"ל גבי הדרה כו' לכאורה פליג אהר"ן.

א"כ אפשר לסמוך על הפרח שושן וריב"ש בניסת. ועו"ל דנשאת עפ"י ב"ד ה"ל אנוסה ע' תשובת רשב"א ח"א יו"ד גבי מיכל לדוד דנשאת בהוראת ב"ד היכא דליכא למימר הנה לה למיזק פי הכא דטעו בהוראה בכתיבת השמות דאין זה מעשה כמו מיתת הבעל שתידק ודומה למלנה ופרוטה ומסלקת תמיתה הט"ז ס"י י"ז אהרשב"א) מותרת לחזור לו וא"כ מותרת גם לשני וצ"ע ברמב"ם פ"ד דפסק בפשיטות דנשאת בגט בטל תצא מזה ומזה משמע גם מחמת טעות הב"ד בהוראה וע' פסקי מהרא"י ס"י י"ד ובבית מאיר ועצי ארזים ס"י י"ז וצ"ע.

אולי יש לחלק בין טעות גמור דהיינו שינוי שם ממש שאין זה אונס לטעות בהוראה וצ"ע ג. עכ"פ למעשה נ' דתקבל גט שני מבעלה הראשון ותשב תחת בעלה השני כיון דלא מציינו להדיא רק לשון גט פסול ועוד בתשובת רמ"א ס"י פ"ד משמע לכאורה דמתקרי אינו מזיק לעולם וכ"מ במכמ"א ש"ד סי' ט' ז"ל שאם היה הדבר בנדון שלו שהיה נקרא בשני השמות יחד היה פשר אם כ' אנה לוי יאודה עכ"ל משמע דאם כ' דמתקרי לוי דמתקרי יאודה עדיף טפי וכ"מ שם סוף הסימן וזה דבר שלא ניתן ליאמר כו'.

ועם פי למעשה אין לזוז מהסכמת רבינו ז"ל והג"פ והת"ג והט"ג מ"מ אין להקמיר יותר מע"ד
שקהמיר מהרא"י גבי גט מוקדם שדילג המאות ע"ש בפסקיו סי' כ"א שפסק פנ"ל: סימן רכח
אשה שנקראת מעריסה שינא יוטא וכן חותמת א"ע אבל בפי פל נקראת שינא יטא וכן פתבו
בגט.

חסרון הני"ו פתב במהריב"ל ח"ג סי' ט' דהפל קפדי בי' והביא ראיה מתונס שכ' תנס שפסל
הרשב"ץ. ומעתה פשלא נכתב שם יוטא וכיון שחותמת בו יש להקפיד ע"ז ע' בש"נ סוף אות ב'
ומכ"ש שהיא ג"כ שם עריסה.

ואין לומר דיטא לא גרע מחניכה שהפל קורין אותו בו וגם קרובה להשם יוטא דא"כ לפי שני
התירוצים בתוס' (ל"ד ב') כותבין חניכה כזו לבד לכתחלה דהתינח להתוס' אבל ריא"ז בש"ג פ'
השולח ופ' המגרש פליג ע"ז וס"ל דצריך לכתוב פל השמות דוקא וכמ"ש במכמ"א ש"ד סי' נ"ו.

ועוד להתוס' ג"כ י"ל דדוקא בחניכה הקרובה להשם אבל מ"מ לאו קרוב כ"כ כמו שם יטא ויוטא
דכשקרוב כ"כ עד שפמעט א' הוא י"ל דאדרבה א"כ ה"ה צריך לכתוב יוטא דוקא וכמו בחזקיהו
חזקי' דאם חותם א"ע חזקיהו יש לכתוב חזקיהו דוקא אע"פ שנקרא בפ"כ חזקי' משום שהמונים
משנים הלשון ע' במכמ"א ש"ד סי' ט' י"ד דנ"ג סע"ב שכתב ואשר נלע"ד דמ"ש התה"ד
דבקריאה נחתימה תליא לא אמרה אלא בספק שמות דכעין נ"ד פגון חזקיה חזקיהו כו' וקריאת
ההמון אינו ענין בזה ליקח מהם ראיה דאפשר שישתבשו או קצרו בו כו' ע"ש.

וכך י"ל בנ"ד דבבתימה תליא. הלכך פיון שאפשר להשיג גט אחר יכתבו שינא יוטא דמתקריא
שינא יטא.

ומיהו נ"ל שבמדינתנו אין קורין פלל יטא פיו"ד כ"א איטא. ולכן יש לכתוב דמתקריא איטא:
סי' רכט ע"ד הגט שהובא למחניכם קאפוסט מחערסאן לאשה ילדה הנקראת איטא ובגט נכתב
יוטא פשמה העריסה והוא במקום עיגון גדול.

שנסתפק מעלתו אולי הנה שינוי השם. נראה דאין בזה בית מיוחד פלל.

פיון שפל הנשים הנקראים בעריסה יוטא וכן חותמות עצמם וכן פותבים שםם באגרות ובשטרות
הפל יוטא. עכ"ז כולם נקראים איטא או איטקא ולא יוטא.

ואעפ"כ פותבים עליהם יוטא א"כ ה"ל הפל שם אחד. אלא שאיטא או איטקא הוא שם דנערו
של יוטא שפסק בש"ע סי' קכ"ט סט"ו שא"צ לכתוב שם דנערו פלל כ"א עיקר השם לבד
דהינו יוטא.

ואין לומר דשם דנערו אינו אלא כשעיקר השם הוא שם קבוע בלשון הקדש בתנ"ך כנז' בש"ע
יצחק חקן אהרן ארנן יעקב יעקל. משא"כ כשגם עיקר השם אינו רק לשון לעז בעלמא.

י"ל שגם השם דנערו אינו בטל כ"כ לגבי עיקר השם. וכיון שנקראת בו הוא העיקר.

ויוטא שם לעז הוא כמ"ש הב"ש בש"נ אות יו"ד שחלק על הט"ז שכתב שהוא ע"ש הקרא
ביהושע, אף באמת הרי מבואר במרדכי פ' השולח סי' שס"ט והובא ב"י סי' קכ"ט וז"ל וא"צ

לכתוב פינוי שהוא קיצור השם פגון ביילא בילטא שמואל מואל כו' שאין זה לא פינוי ולא שינוי עכ"ל.

והרי ביילא שם לעז הוא כמ"ש בספר שמות בש"נ אות ב' דהוא לשון לעז ולא שנגזר מבלה ועי' מזה בב"ש בש"נ אות ב'. וגם לפ"ד מהרש"ל ביש"ש פ' השולח סי' ל"א שנמשך מבלה מ"מ הרי נשתנה הרבה ונכתב באל"ף א"כ לא דמי לשם קבוע בלה"ק ממש.

ואעפ"כ א"צ לכתוב השם דנערוות בילטא או בעלטא כמ"ש בב"ש שם וכ"כ בג"פ ס"ק ע' שא"צ לכתוב בולטא. והנה ערך איטקא לגבי יוטא ה"ל כמו בולטא לגבי ביילא'.

דהברת איט לגבי יוט ה"ל כמו ביל לגבי בול. ומה שבאיטקע נוסף עוד הברת קוף שם בבולטא נוסף ג"כ הברת טית.

ואעפ"כ נקרא בולטא שם דנערוות של ביילא כמו כן נקרא איטקא לגבי יוטא שם דנערוות. וכש"כ איטקא לגבי יוטא.

אלא שיש לומר דעכ"ז איטקא לגבי יוטא יש שינוי נוסף בתחלת התיבה מיו"ד לאל"ף משא"כ בביילא בולטא. מ"מ הרי כ' בתה"ד סי' רל"א ואם נקרא חייאל המכונה איחל א"צ לכותבו לפי לשון בני אשטרייך שרגילין בכמה מקומות לקרות יו"ד בשבא כמו בחיריק דהנה כמו יצחק חקן כו'.

ועוד דבנדון זה שנקראת איטקא. זהו קרוב נדאי ליוטא לכן י"ל שנקרא קיצור השם.

ומ"מ לכתחלה נכון לכתוב יוטא המכונה איטקא אף שידוע ששם העריסה היה יוטא. וכמו שפסק הב"ש בש"נ אות ב' וז"ל ונ"ל ב' שמוות אשר אין הנקודות שוין אם דוע שם העריסה יש לכתוב שניהם פגון אם שם העריסה שרה ועכשיו נקראת שערלין או שרולה וכיוצא בזה יש לכתוב שרה המכונה שערלין או שרולה עד כאן לשונו.

וכמ"כ י"ל ביוטא המכונה איטקא. אבל לענין דיעבד שכתב שם העריסה לבד יוטא ג"כ פשר.

דאף את"ל דאינו ברור שאיטקא ואיטא חשוב שם דנערוות. מ"מ למאי ניהוש אם משום שנשתקע השם יוטא שמעריסה וה"ל שינוי השם.

ע"ז נדאי י"ל כמ"ש הב"ש שם שאני הכא פינן שבתוף שם השני נכלל שם הראשון לא נקרא שהוא שם הנשתקע דכינויו מורה על שם הראשון עכ"ל. ואף דשם קאי על שם דנערוות מ"מ לענין שלא יהיה חשוב יוטא שם הנשתקע אין לחלק כל כך.

ואם משום שלא נכתב גם כן עיקר שמה שנקראת בו איטקא. הנה פינן שהמנהג עכ"פ לכתוב באגרות ובשטרות יוטא על איטקא ועל איטקא י"ל דאין לחוש כלל וראיה מתשו' מהריב"ל ח"א פל"ד סי' כ"ג וח"ג סי' ט'.

וגדולה מזו הקיל במהרי"ק שרש פ"ו גבי באלי שכ' בגט רק עיקר שמו אליהו כו' ע"ש. אף שדבריו צ"ע מ"מ בנד"ז שבלאו הכי קרוב הדבר לקיצור השם.

אין להחמיר פלל. הן אמת שפעם א' [בסי' הקודם] החמירתי בגט שכתב על איטקא יטא.

להצריך גט אחר. אבל התם שאני שלא כתבו לא כשם העריסה יוטא ולא כשם שנקראת בו איטקא.

כ"א יטא. אָבֿל בַּנְדוֹן זֶה שְׁפָתָבוּ שֵׁם הָעֵרִיסָה יוּטָא פֿאַר: סִימָן רל ע"ד הָאִשָּׁה הַנִּקְרָאת בְּפִי פֿל אַיִטָא וְכִךְ הַחֲזִיק שְׁמָהּ מֵעֵנְדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה וְלֹא נֹדַע לָהּ שֵׁם יוּטָא פֿלֵל גַּם מֵעֵרִיסָה. וְגַם אֵינָה חוֹתֶמֶת אֶת עֲצָמָהּ. וְהַמְסַדֵּר פֿתַב בַּגֵּט יטא.

אִיךְ הַדִּין בָּזֶה: אַ הֵנָּה פֿשוּט דְלִכְתַּחֲלָה צָרִיךְ לִכְתּוֹב אַיִטָא דְהִכִּי פֿשוּט הִכְרַת שֵׁם זֶה בְּפִי פֿל. שְׁעַל הִכְרָה כְּזוֹ כּוֹתְבִין אֵי וְלֹא י כָּמוֹ אֵיתְמַר שְׁפַתּוֹרָה וְשֵׁם אַיִסַק בַּגְמָרָא וְרַבּוֹת פֿהֲנָה.

ואע"פ שבב"ש בש"נ פתב יטא ביו"ד לבד. הלא כל הנביאים מתנבאים שאין ללמוד בזה מס"ג וכמ"ש רמ"א בש"ע סס"י קכ"ט הולכין אחר לשון בני אדם במדינה שנותנים בו הגט ואין להקפיד בזה איך נמצאו השמות והפיונין פתובים פי פל א' כ' פפי לשון מדינתו ולכן סדר לגיטין משונים זה מזה בענין זה והעיקר פאָשֶׁר פֿתַבְתִּי עכ"ל.

וכ"כ הלבוש שם הובא לשונו לקמן (אות ג') וכ"כ בט"ג בכמה מקומות ומפילין בש"נ גבי וריינדא ובאות פ' גבי פיגו ע"ש בשם שו"ת מאיר נתיבים. ומ"ש גבי יוטא לכתוב בני"ו כמ"ש בס"ג אף שקורין בחירק הלא כ' טעמו בצדו משום דאצלם אין חילוק במבטא בין חירק למלופם.

וענ"ל טעם דבמקרא כ' פמה פעמים ו' על חירק ומפילין בפ' ביהר סיני. גם מ"ש בתשובת צ"צ סי' פ"ד בשם ב"ח לכתוב זעליק בקו"ף כמ"ש בס"ג אף שהמבטא בגימל ה"ח פ"ה ח משום שאין המבטא מבורר.

וגם שם חלקו עליו לכתוב בגימל דנקא כמ"ש בב"ש. וכיון שפן בנ"ד שהמבטא מבורר איטא ממש כמו שם איתמר שפתורה שהמבטא ברור אי וְלֹא י פֿשִׁיטָא דִּישׁ לִכְתּוֹב כֵּן אַיִטָא וְאֵין לִהְיוֹת פֿלֵל עַל מ"ש בב"ש יטא פי הוא פתב כן לפי לשון מדינתו כו'.

ואם משום שזו השם נצמח משם יוטא דכל הנשים הנק' איטקא שם העריסה הוא יוטא. מה בכך אפילו היתה זו האשה ג"כ שמה המובהק יוטא.

מ"מ אם פתבו הפיוני צריף לכותבו כמו שהפיוני נקרא היינו איטא. כמו שפותרים ישראל המכונה איסרל ואין כותבין המכונה יסרל רק איסרל פפי שנק'.

ועל פיוצא בזה ארז"ל בקדושין (ד"ע) או אַתְרוּג פֿדְקָרִיּוּה רַבֵּנּוּ או אַתְרוּגָא פֿדְאָמְרִי אֵינְשִׁי. וה"נ או יוטא או איטא.

אָבֿל יטא מאן דכר שמה. וְכֵל שְׁפָן שִׁזוּ הָאִשָּׁה מִחוּזַק שְׁמָהּ רַק אֵיטָא לְבַד.

והוא חזקת שמה מענדה עד היום ולא נודע לה שם יוטא פלל לא בקריאה ולא בחתימה (פי אינה חותמת א"ע פלל). לכן אף דשרש זה השם נובע מן יוטא יש לכתוב רק איטא דאפילו בשם שערליין הנובע ודאי משפה כ' מהרא"י בתשו' הובא בס"ש דאם שמה מערסה כף וכתב בגט שפה ה"ל שינה שמה.

ועיין בש"נ באות ב' אפילו בשם שארקה אם א"י שם הערסה והיא נקרא בשם שארקה כותבין לכתחלה שם שארקה. וכן בשם נהמה שבמהרי"ט האריף שמקור השם הוא נחמה רק שח' מתחלפת על ה' כמו מיחל ושוחה מיהל ושוחה.

וחלק הס"ש עליו דאף שפן הוא שיוצא משם נחמה מ"מ פיון דזו אינה נקראת נחמה אלא נהמה (אף שא"י שמה מערסה ע"ש בס"ש דצ"ב ע"ב) למה נכתוב בגט נחמה הלא יאמרו העולם דאין

זו המתגרשת נאנן בעינין שיהיה נזכר מתוך הגט שם המתגרשת עכ"ל והאריה וכ"פ הב"ש בש"נ אות נ' דאפילו בדיעבד אם כ' נחמה פסול.

ומש"ש משום שיש נשים נקראות נחמה זה כתב לסניף אבל אפילו אם אין זאת כ' שם לכתוב נחמה דוקא ע"ש דצ"ב ע"א בהג"ה. ואפילו גבי יצחק כתב בט"ג מי שמעריסה ניתן לו שם איצק לבד יש לכתוב כן.

ולא יצחק. וכש"כ בנ"ד דמוחזקת שמה איטא לבד דה"ז משונה משם יוטא בשני ענינים. היינו הברת אי שאינו דומה להברת י גם ביוטא הי"ד במלופם ובאיטא האלף בחירק. ואינו שונה לו רק בהברת הטית דמהכ"ת נחזיק שמה יוטא.

ועי' תה"ד סי' רל"א שכ' דאנחל קרוב הוא ליחיאל לפי לשון בני אשטרניף שרגילין בכמה מקומות לקרות בראש התיבה יו"ד בשבא כמו בחירק עכ"ל. מזה נשמע לנ"ד דיד דיוטא דמלופם רחוק אצלנו מחיריק א"כ ה"ל איטא רחוק משם יוטא והיו צריכים לכתוב הכינוי איטא אפילו היתה נק' יוטא מעריסה.

וא"כ עכ"פ עכשיו שאין מוחזק שמה רק איטא פשיטא ופשיטא דלכתחלה היה צריך לכתוב רק שם איטא כמו שנקראת בפי כל לפי לשון המדינה באל"ף תחלה: אף כ"ז בענין לכתחלה.

אבל לענין דיעבד יש לעיין. והנה במרדכי פ' המגרש הביא תשובת ריצב"א על גט אחד שפא מארץ הגר והיה שינוי קצת בשם העיר והנהר וז"ל ומ"ש בורייש ואנו כותבין באוריית נראה בעיני דכיון דמתוך מקום דירת האיש ומקום פתיבת הגט מוכיח שמארץ הגר בא והוא לשונם לדבר בלשון קלילא.

אין להקפיד כלל עכ"ל והקשה ע"ז בספר ג"פ סי' קכ"ה ס"ק פ"ב דהא קי"ל במי שיש לו שני שמות דלעולם שם מקום הנתינה עיקר. ומירץ דשאני הקא דהדבר נודע ומפורסם לבני מקום נתינה שמה שאנו קורין באוריית הם אומרים בורייש מצד קלילת לשונם אין כאן שום שינוי עכ"ל.

מזה נשמע דלולי זה הטעם היה פסול מצד השמטת אות האל"ף באמצע התיבה. דהיינו שהיו קורין באוריית באלף נעה בשורק והי"ו נחה.

ועכשיו יקראו הבית בשורק בלא אלף. ושינוי זה בשם העיר פוסל.

ולכאורה מכ"ש השינוי בהשמטת אות האלף דאיטא ולכתוב תחתיו יו"ד דנדאי הוא שינוי גדול בהברה דהברת האלף אינו דומה להי"ד כמו איסק הוא באלף בגמ' מרי בר איסק ואינו דומה להברת הי"ד כמו יסק וכדלקמן באריכות.

(ואע"ג דבלשון רוסיא כותבים על מי שנקרא יצחק ביו"ד בתחלה כותבים אי. הרי הברת אי משמש אצלם על יו"ד.

אבל כיון שבלשון שפינוי אינו כן ה"ז שינוי והגע עצמה הרי בלשונם כותבים על גימל הא הנאמר שאם כתבו על מי ששמו גימפל וכתבו הימפל שהגט פשר מפני שבלשונם כותבים על ג' ה"א.

זה נדאי אינו והגט בטל דאורייתא מפני שאין מביאין ראיה מלשון ללשון. לכן גם בנ"ד אין להכשיר אם כתבו על איטא יטא.

ועוד אדרבה בלשונם גם כן אין כותבין על אי י רק על י כותבין אי) אם לא שנאמר דחסרון אות אלף שפנדון הריצב"א פוסל טפי מחילוף מאלף על יו"ד דנ"ד ונה דחוק דאדרבה בכ"מ חיסור קיל יותר וע' מכמ"א שע"ד סי' כ"ה דף ס"א ע"א השנה חיסור אות לחילוף מאות לאות.

ומה שכ' מעל' ואם באנו לחששות פאלה היינו צריכים לכתוב בשם יצחק איצחק עכ"ל. דבריו תמוהים דהתם כיון דשמו הקדש הוא יצחק וכן עולה לתורה וחותרם ה"ל שם איצחק שם דנערוות וא"צ לקותבו.

אבל בנ"ד שכל עיקר שמה הוא איטא ומעולם לא נקראה יטא דהא כף הוא הכרת שם זה (וגם לא נקראת יוטא מעריסה כלל) ה"ל שינוי השם. והנה בספר שמות בשמות נשים אות ז בשם זויי כתב וז"ל ועיין בהרב מוהרא"ש סי' ל' היכא דנכתב זוהי במקום זויי דהרבה להאריך והעלה להכשיר במקום עיגונא ובפרט אחר דנכתב וידה דמתקרי זוהי זה מורה ששם זוהי זהו האשה הזאת עכ"ל.

נהרי השינוי מן יו"ד על ה"א אינו קטן מן השינוי בנ"ד מאלף על יו"ד. ולא הכשיר רק במקום עיגון נשמע דשלא במקום עיגון עכ"פ אין להקל כלל בנ"ד.

אף לפי האמת אין ראיה משם אפי' במקום עיגון דכל טעמי הקולות דשם אין שייכי בנ"ד. חדא דכ' שם שאם הנה לחוש שתהיה היו"ד נדגשת אין ספק שתהיה קפידא גדולה בדבר והנה שנוי גדול בין קריאת יו"ד דגושה לה"א.

אלא שהכשיר מפני ששאל ע"ז ואמרו לו שאין מנהג הקריאה רק בלשון רפה עכ"ל. ובנ"ד שהיו"ד בתחלת התקבה נדאי תהיה נרגשת ונדגשת בקריאה וא"כ ה"ל שינוי גדול לדבריו ג"כ.

ב' דהנה במכתב מאלהיו שע"ד סס"י כ"ה הביא תשו' מהרא"ש הלזו בשם זוהי והספיים עמו להקל. רק שהקשה על עצמו דהנה מקור יסוד ההיתר של תשו' מהרא"ש בנוי על ענין גרשון וגרשום שדקדק מהריב"ל בתשו' דמתתיה (הובא לקמן אות ה') מתוך פסקי מהרא"י סי' י"ד כי אילו לא נמצא כתוב בתורה רק שם גרשום והנה נכתב בגט גרשון היינו אומרים כי הנה שם גרשון פינוי לגרשום ואפילו שהאותיות של מם ונון של הרגש ויש שינוי במבטא כו' עכ"ל.

וע"ז הקשה המכמ"א מנפתא ותפתא שבגמרא גיטין (דף ס"ב) דאע"ג דתפתא לא הוי שם לאשה אחרת לא הוי גיטא ותירץ דהחילוק הוא בין שינוי שפא בראש תיקבה או באמצעה לבא בסוף תיקבה עכ"ל.

ונמצא לפ"ז אין להקל רק בשם זוהי שהשינוי בסוף תיקבה. אבל בנ"ד שהשינוי בראש התקבה י"ל דאפי' במקום עיגון אין להקל.

הג' כי הנה על גליון תשובת מהרא"ש ה"ל כתוב אצלי כי"ק אאזמו"ר הגאון ז"ל שחלק על ראיה ודקדוק זה דמהריב"ל מה שדקדק כי אילו לא נמצא כתוב בתורה רק שם גרשום כו' וז"ל זה אינו להכשיר לגמרי אלא שלא הנה בטל לגמרי וכל הדרכים האלו בה כו' ע"ש עכ"ל.

הרי השיג על יסוד ההיתר. ונמצא עכ"פ בנד"ז שהשינוי גדול יותר מהנדון דמהרא"ש יש להחמיר ביותר.

הד' כי נשם במהרא"ש ה'יה עוד טעם להקל. משא"כ בנד"ז ונ"ל עוד נראה לי טעם אחר להכשיר בנ"ד נשאף שניניח ונאמר נשם זוהי זה לא נכתב פראוי וה'יה אפ'שר לומר דמיפסיל גיטא בהכי היינו פ'שלא הי' נכתב אלא נשם זוהי לבדו.

אמנם בנ"ד נפתח בגט ונדה דמתקרי זוהי פ'נו דכתביה על נשם ונדה זה מורה שישם זוהי הוא נשם ונדה עצמו ואם נכתב בשניני ה"א לא יבואו לטעות שהוא נשם אחר עכ"ל. ור"ל שאצלם ידוע שנידה נקראת זויי א"כ פ'נו נפתח ונדה מוכח מתוכו דצ"ל זויי ונשהוא ט"ס.

משא"כ בנ"ד אין מוכח מתוכו שצ"ל איטא ויש לחוש ד'טעו שנקראת ביו"ד והוכחה מבחין לא הוי פ'מוכח מתוכו כמ"ש בפסקי מהרא"י סי' י"א עי'ן נשם. מכ"ז נשמע שיש להחמיר בנ"ד טובא יותר מהנדון של תשובת מהר"א ששון ונהרי פ'אן אינו מקום עיגון פ'לל ופ'לל וא"כ אפילו ה'יה דומה ממש לנדון שהוא הרי לא הקילו פ'לל שלא במקום עיגון אפילו פ'ר נתג'שה בגט זה כמש"ש.

וא"כ יש להצריך גט שנית עכ"פ בנ"ד וכ"ש שפ'ר נתפ'אר איך בנדון זה יש טעמים גדולים להחמיר יותר ויותר מבנדון הנ"ל: ב ועוד רא'יה ממ"ש בתשובת מהריב"ל ח"ג סי' ס"ח על גט א' שפ'א מפ'לל לקושטאנדינה וכתוב בו העומדת היום ב'מתא קושטאנטינה בט' במקום ד' דיש להכשיר הגט שהוא מתרי טעמי.

נדא דכתבו ר"ת ור"י דשינה מקום הלידה פ'שר פ'נו דא"צ לכותבו וה"ה אם שינה מקום העמידה. גם טעם שני פ'נו דשינוי זה מקושטאנדינה לקושטאנטינה לאו שינוי גמור הוא ע"ש.

והמעיי'ן נשם בהתשובה יראה דלולי טעם הראשון לא ה'יה מכשיר וכל עיקר יסודו הוא הטעם הראשון. וא"כ בנ"ד דלא שייך טעם הראשון דהשינוי הוא בשמה ממש.

וחמור מנשם עירו ועירה. ודאי דיש להחמיר.

ומובן לכל דהשינוי מאיטא ליטא גדול משינוי הנ"ל דדלי"ת וטי"ת. דהתם פ'תבו דהתלמוד אינו מקפיד בין דלית לטית כמ"ש פ'דאמרינו דמד'ינת ליה בדיומא ואמרינו נמי דמטינת ליה בטיומא.

משא"כ בשנינו הנ"ל מאי ליי לא מצינו כ"כ. ועוד דהתם השינוי באמצע התיבה והכא השינוי בראש התיבה דבזה יש להחמיר טפי פ'מו שכ' במכמ"א שע"ד סי' כ"ה.

והיינו טעמא דקש'שינוי בתחלת תיבה נ'כר ומורגש יותר השינוי. (וכמו זכר לדבר ממ"ש רש"י בפ"ג דסו'פה (דף ל"ה סע"ב) בטעם השינוי פוסל באתרוג פ'רובו ואם הוא בחוטמו שהוא לצד ראשו ע' רא"ש פוסל במשהו משום נשם אדם נותן בו עיניו ונ'כר יותר השינוי וה"נ לנד"ז השינוי פ'שהוא בתחלת התיבה הוא מורגש ונ'כר יותר מפ'שהוא באמצע התיבה וכ"ש בסופה).

והנה מהרח"ש בתשובתו סי' ב' פ'סל גט נכתב על עיר קושטאנטינה קושטאנטינו הובא בג"פ סי' ככ"ח סק"ג. וכ"ש שיש להחמיר בנ"ד.

והמכמ"א שהקיל בנדון שהוא פ'אר טעמו מפני שהשינוי רק בסוף התיבה משא"כ בנ"ד וגם השינוי בנ"ד גדול יותר. ובתשובת הרא"ם סי' ס"ו פ'סל גט ששינה נשם העיר וכתב ליפינאט במקום ליפינאט.

וכן שם פאלומבא שהשמיט האל"ף פסל מהריב"ל. ומתתיה שפתב מתתיה לא הכשיר מהריב"ל רק אם הבעל בארץ מרחקים אע"ג דשינוי רק מה"א לאל"ף שאין שום שינוי במבטא וגם השינוי בסוף התיבה וגם ע"ז חלק הב"ש בש"א אות מ ופסל הגט וכ"ש הנ"ד שיש שינוי במבטא ובתחלת התיבה.

ובנד"ז אין שייך להקל משום שאין חותמת א"ע מאחר דמורגש לכל במבטא שישמה אנטא ולא יטא ה"ל פמו ידוע חתימתה דהכי משמע בהדיא בב"ש בש"א אות מ"ם ממ"ש ונ"ל לפ"ז פשר אפילו בידוע חתימתו דהא גרשום וגרשון דק"ל דהוי שינוי היינו בידיע דשמו פה הוא במם או בנון ושינה בגט עכ"ל.

ופי' בידיע ששמו פה היינו מורגש במבטא אף אם אין ידוע חתימתו דמנ"ל דמייירי דידיע חתימתו שמה לא חתם פלל אע"כ צ"ל דכיון דמורגש שמו במבטא פה ה"ל בידיע חתימתו ועדיף מיניה. וא"כ כמ"כ בנ"ד כיון שמורגש במבטא דשמה אנטא בפ"כ הרי נדאי הוחזק שמה פן. מיהו אט"כ כ' הב"ש אם א"י חתימתו כו' אפילו איכא שינוי במבטא כו' נמצא מה שידוע שמו במבטא לא הוי בידיע חתימתו.

וצ"ע: ג ומה שרצה מע"ל להסתייע להקל ממ"ש רמ"א בהג"ה ס"י קכ"ט גבי פייבוש ונוייל דבידיעבד אם שינה באחד מאלו הדברים פשר. עיין הפי' בס' טיב גיטין בש"א אות ז ס"ק כ"ג ותמצא שאין שום ראיה משם פלל להקל בנד"ז דהתם מייירי הפל שאין שינוי במבטא מחמת השינוי משא"כ בנד"ז.

אף מדין פייבוש אם כ' וייבוש דמשמע ג"כ ברמ"א ס"י קכ"ט דכשר וזהו מטעם שפתב בב"ש בסוף הפללים דס"י קכ"ט סעיף כ"ב ונ"ל ובמקום פ' רפה פותבין וי"ו אחת. וכבר העיר שם הט"ג ס"ק י"ז דלפי הברת קריאת מדינתנו אין הברת הוי"ו אחת כמו פ' רפוייה וכל מי שאנו קורין בפ"א רפוייה אין לכתוב וי"ו.

והב"ש שפתב זה פאן בפללים הוא לפי מבטא המדינות שהמבטא שלהם פ' רפוייה כמו מבטא הוי"ו אצלם משא"כ במדינתנו עכ"ל והוא מדברי הב"ש עצמו שפתב פן בש"נ אות ב' ונ"ל פגון פייבוש דא"א לכתוב בפולין במקום הפ' ווין דאין קורין בווי"ן רק בפ"א רפוייה וצריף לכתוב פ' עכ"ל.

ועכ"ז לא נתבאר לפסול דייעבד אם כתב בפולין וייבוש ומלשון רמ"א הנ"ל י"ל לכאורה דכשר. אף הלבוש ס"י קכ"ט השמיט לשון זה שפתב רמ"א דאם שינה באחד מאלו הדברים פשר.

רק אדרבה כ' ונ"ל פל פינוי המשתנה מכח לשון המדינות פגון כו' פייבוש וייבוש שבקצת מקומות מדברים בלשון רפה יותר מן האחד הולכים אחר לשון בני אדם באותה מדינה שנותנים בה הגט ואין להקפיד בזה האיה נמצאו השמות הללו או הפינויים פתובין בספרים פי פל אחד כתב פלשון מדינתו ולכן נמצאו סדרים לגיטין משונים זה מזה בענין זה והעיקר פאשר פתבתי עכ"ל.

והשמיט מ"ש רמ"א מ"מ בדיעבד אם שינה כו' פשר. ואפשר דמפרש ג"כ דהרמ"א אינו מכשיר רק אם שינה ולא פתב כמ"ש בס"ג.

אבל לא בשינה לשון מדינתו כו' וכדפי' ג"כ הט"ג בש"א אות ז ס"ק כ"ג דרמ"א קאי רק ע"ז. ונמצא אין לנו ראיה פלל להקל בשינה עכשיו לכתוב על פייבוש וייבוש.

אך בט"ג בש"א אות פ' סק"ה הביא בשם ס"ג דמהרא"ש להכשיר בדיעבד וכן פסק בט"ג בש"א אות ו' סק"ג גבי פלג שכתב ולק בנ"ו שאין לפסלו בדיעבד והיינו במדינתנו. וא"כ לכאורה יש לשמוע מזה לנ"ד ג"כ תרתייחדא דלכתחלה נדאי יש לכתוב איטא ואין לכתוב כמו שנמצא בס"ג יטא כמו דהסקימו לכתוב פייבוש פלג בפ"א אע"פ שבדברי הראשונים נמצא רק בנ"ו לבד פדמשמע בש"א אות ו' גבי ולק לולי דמסתפינא כו' ע"ש.

הב' יש לשמוע דדיעבד אם כ' יטא פשר אע"פ שפירוש שינוי במבטא לפי לשון המדינה והשינוי בתחלת התיבה דהא ה"מ נמי משמע שבמדינתנו נזכר שינוי במבטא בין נ"ו לפ"א רפויה ועכ"ז הקילו דיעבד ושם ג"כ השינוי בתחלת התיבה.

אך באמת צ"ל מאיזה טעם הקילו בזה פשיש שינוי במבטא דאין לומר דשינוי מועט כזה אינו פוסל דאיפכא שמעינו מקראי ומתנאי ומפוסקים. הנה תורה שליקמה וקרא מפני שרי אשתיה לא תקרא שמה שרי כ"א שרה שמה.

הרי התורה חושבת זה לשינוי שם ממש עד ששרי לא תלד ושרה תלד. והשינוי רק בהברה מועטת ובסוף התיבה.

ובנ"ד מן איטא על יטא ג"כ שינוי כמו מן שרה על שרי דה"מ ג"כ השינוי מן ה"א ליו"ד וה"א השינוי מן אל"ף ליו"ד רק שבנ"ד נוסף שהשינוי בתחלת התיבה). מתנאי במסקת ע"ג (דף ל"ב ע"א) איבעית אימא גנדא לחוד וגנדע לחוד.

הרי חשבו זה לשני שמות והשינוי מועט במאד מאד. מהפוסקים הנה בש"ע סי' קכ"ו סעי' ז' בהג"ה אייר בשני יודין ואם כתב בחד יוד פסול אם לא בשעת הדחק עכ"ל ולא הכשירו בשעת הדחק רק בהשמטת היוד שאין שינוי פלל במבטא.

אבל אם השמיט האלף וכתב י"ר משמע נדאי דפסול לגמרי. והשינוי מועט ממש כמו בנד"ז מן איטא על יטא.

והרי השינוי בזמן לגמרי אינו רק דרבנן ועכ"ז פסלו בשינוי מועט כנ"ל א"כ פשיטא ופשיטא דשינוי כזה פוסל יותר בשמו ושמה שהוא עיקר הגט מדאורייתא וא"כ זה ראיה גמורה לפסול בנ"ד בשינוי דאיטא על יטא.

וא"כ לפ"ז צ"ל איך הקילו הפוסקים הנ"ל בשינוי מן פ' רפויה על נ"ו כמו בפלג פייבוש שכתב ולק או וייבוש. מנ"ל להקל בזה פיון דיש שינוי הברה.

(ונצטרף לומר דשינוי מפ' לו' מועט יותר מן אייר לז"ג צ"ע מנ"ל ועכ"פ יש להחמיר בנד"ז). ודווקא לומר דטעם הקולא הוא מפני שבמדינה אחרת נקרא שם זה בנ"ו ע"כ גם במדינה שנקרא בפ' אין לפסול דיעבד כשכתב בנ"ו.

דזה אינו פדמוכח מדברי המרדכי גבי באוריית בורייש שלא הקיל רק מפני שהדבר נודע ומפורסם במקום הנתינה שבמקום הכתיבה פותבים בורייש אבל אם לא נודע ומפורסם פסול וכ"ש אם כתבו ונתנו כאן דפסול וכ"ה בפוסקים.

ועיין במכמ"א שע"ד סי' ד' ובג"פ סי' וכן. הסברא נותנת דמה בכך שבמדינה אחרת נקרא השם כן הלא אין לה בשמות אלא מקומן ושעתן.

ואם באנו להקל מפני שאין שם לאשה אחרת כפי השינוי וממילא יובן. [ע"כ מצאנו כו']: סימן רלא ע"ד שם האשה יטא ונראה דהיא נדאי נקראת איטא ולא יטא דהיינו שמונרגש אל"ף בתחלה וחייריק תחתיו אבל לא הכרת יוד כלל דהכי הוא קריאת השם בשפת ולשון מדברת שבמדינתנו וכינון דהכי הוא הי צריף לכתוב איטא וכמו איסק שבגמרא מרי בר איסק דנכתב אלף תחלה.

ועיין בב"ש בש"א אות יוד רק שאם ידוע ששמה מעריסה יוטא צריף לכתוב יוטא דמתקרי' איטא. אבל לכתוב (יוטא) [יטא] ביוד לבד בתחלה חוששין לו משינוי שמה.

וממ"ש בטיב גיטין יטא אין ראיה שאצלם הנה הקריאה פן ביו"ד וחייריק תחתיו. משא"כ אצלנו הקריאה באלף וחייריק תחתיו.

ואע"ג דגם בידיה פתבו ג"כ בסדר הגט ביוד. חזא דגם שם יש לפקפק.

פינון שמ"מ עקשיו קורין אידל. ועוד דהתם יש לצדד משום שהמנהג פשוט שחותמים א"ע ידל.

א"כ אין זה שינוי פינון שידוע לכל דהכי נהגו לכתוב זה השם. אע"פ שאין הקריאה מסכמת לזה.

ומ"מ שמעתי שגם גבי ידל כתבו שני גיטין הא' המכונה ידל. והב' המכונה אידל.

ונכון הוא. וכ"ז גבי ידל דנהגו לחתום פן.

אבל באשה זו נדאי אין המנהג לחתום יטא. אלא או כמו שנקראת איטא או יוטא.

ע"כ כשכתבו בגט יטא. חוששני משינוי שמה.

דמצינו בתשובת אחרונים דהחמירו אפי' בשינוי קל יותר מזה. ובתשו' מהר"א ששון סי' ל' על גט שנכתב ויזה דמתקרי זוהי.

והנה צריף לכתוב זויי שהקיל שם במקום עיגונא היינו משום שהשינוי בין יו"ד לה"א הנה בסוף התיבה. אבל בנד"ז שהשינוי בתחלת התיבה זה גורם שינוי גדול כמ"ש מכתב מאלהיו שער ד' סי' כ"ד וגם התם היינו מפני שיש לה שתי שמות.

ושם ויזה נכתב פהגון. אזי ממילא מובן דצ"ל זויי כי מפורסם אצלנו דכינוי ויזה הוא זויי.

גם על גליון תשובה הנ"ל מצאתי כי"ק אאזמו"ר הגאון נ"ע שהשיג עליו בתשובה זו באיזה ענינים אשר אפשר שמסתעף מזה חומרא בעיקר דינא למעשה. ומכ"ז נשמע לנד"ז דהשינוי הוא בתחלת התיבה וגם נכתב רק שם א' יטא חוששני לה משינוי שמה ואפשר דתצא מזה ומזה כו'.

לכן צריף ליתן לה תומ"י גט פטורין שני ולכתוב רק שם איטא. ומאד תמיהני על מעל' איף אינו מדקדק בכתיבת שם הגט שהוא חומר עצום וצריף להתנישב בזה עם שאר הלומדים שבעירו כו' מתון מתון כו'.

ואם נקראת בפי כל איטקא יש לכתוב איטקא. ואם נקראת איטא יש לכתוב פנ"ל: סימן רלב [עוד על ענין הנ"ל] הנני להודיע לרומע"ל כי אחרי גסיעתו מפה יגעתי עוד ומצאתי צד להקל בנד"ז והוא ממ"ש בס' שמות בשם מהרי"ט בשם זאפירה סאפירה והובא בב"ש בשמות נשים אות ז בין אם נכתב בזיין בין אם נכתב בס' פשר.

וע"ש בט"ג (שצריף שני תנאים ע"ז) דדוקא בכה"ג כו' מרגיש וכו' וגם במקרא מתחלפים יעלון יעלון כו' ע"ש. מ"מ אפשר דכמו"כ י"ל בנ"ד שייכים פמעט ב' תנאים אלו כי בל' לעז מתחלף על אי.

ואיטא י"ל שם לעז הוא. וגם כל הקורא י"ל מרגיש כו' שהוא שם אחד ע"ד מ"ש הט"ג גבי זאפירה.

ע"כ י"ל דלמהרי"ט פשר. אף מ"מ למעשה הרי הט"ג שם פתב ולדידי צ"ע.

הרי הניח בצ"ע דינו של מהרי"ט הנ"ל. ובתשובת הרב"י שם ס"י י"ד יש לשמוע ג"כ שאינו ס"ל כמהרי"ט וכן בתשובת מהריב"ל ח"ג ס"י מ"ח.

וכן בג"פ סי' קכ"ט ס"י ק"ל הקמיר בזה. גם אחר נסיעת רומע"ל מפאן פתחתי הב"ש שיש אצלי מנחה מכי"ק אאזמור הגאון נ"ע ו"ל ומצאתי בו כי"ק עמ"ש רמ"א סוף סי' קכ"ט אם שינה בא' מאלו הדברים ונ"ל שהם דקדוקי הכינויים.

אבל שם העצם צריף להיות נכתב כפי' ל' המדינה אפי' לעכב עכ"ל. וא"כ פשהאשה אין לה שם אחר הרי זהו שמה העצם ומעכב פתיבתו בל' המדינה א"כ נראה דלא ס"ל להקל כמהרי"ט דאילו למהרי"ט שייף דינו של הרמ"א גופי' בשם העצם דהא כל השינויים שברמ"א שם בהג"ה דומים לזאפירה שאפירה ע"ש.

ועוד ראיה קצת דבכי האי גוונא הוי שינוי ממ"ש רמ"א בסי' קכ"ו ס"ז בהג"ה אייר בשני יודין ואם כ' בחד יו"ד פסול אם לא בשעת הדחק ע"ש. משמע ודאי אם השמיט האלף דאייר וכתב יו"ד כנ"ד דהשמיטו האלף דאיטא וכתבו יטא פסול לכ"ע אפי' בשעת הדחק.

ומשינוי בזמן דרבנן יש ללמוד קל וחומר לשינוי שמו ושמה דאורייתא. והרי התם ג"כ מוכן לכל שמ"מ הפנונה על חודש אייר שהרי אין חודש אחר שיהיה נק' ייר ועכ"ז פסול.

ועוד מדפסל הט"ג בש"נ אות שין בכותב על שין ימנית משמעות שיהיה נק' שין שמאלית ע"ש. והרי זה ג"כ שינוי מועט משינוי דנד"ז.

וג"כ אין לטעות על שם אחר ועכ"ז מורה להקמיר. אף שיש לחלק בחילוקים פחות השערה.

אין לסמוך ע"ז. לכן לפע"ד פיון שאפשר לתקן יש לכתוב וליתן גט אחר בשם איטא דודאי פשוט דכה"ג שפיר טפי דהכי מצינו הברת שם פנה בתורה ובש"ס.

הינו איתמר בן אהרן. ובגמ' רב איקא.

איסי בן יהודה. איסק.

מרי בר איסק וכהנה רבים. ולא אנשמיט בשום דוכתא להשמיט האלף.

וממ"ש בט"ג יטא אין ראיה כמ"ש כל האחרונים במקומות אין מספר שאין להביא ראיה מזה מטיב גיטין. ועיין בט"ג בשמות נשים אות ה"א סק"ד.

רק מ"מ פיון די"ל דלמהרי"ט נסיעתו יש להקל. ע"כ תוכל למנות הצ"א יום מנתינת גט הראשון שיהיה פתוב בו יטא ובזה ודאי יצאנו מחשש לעז כו'.

וגם לא יהיה זילותא דב"ד: סימן רלג בגט אשה שנשלח מקאונא לאוקריינא לק' זלאטאפליא ושמה אינדא וכן נקראת בעיר קאוונא ובמדינת ליטא שאין מרגישים יו"ד אחר הדל"ת וכן נכתב בגט.

אף במ"נ בזלאטאפלי' מרגישים יו"ד אחר הדל"ת אינא. והגאון בית אפרים בתשובה סי' צ"ד צ"ו ק"ג פוסל בתסרון היו"ד וס"ל דהנה שינוי השם.

א"כ לפ"ז יש לחוש שלא נכתב שם מ"נ ולא וכל שום: הנה לכאורה יש להחמיר בזה דבברייתא גיטין (ל"ד ב') אמרינן אינה מגורשת כו' ולכ"ע הדין פן בלא כ' שם דמ"נ ולא וכל שום. והנה הרמב"ם פ"י מהלכות גרושים פתב וז"ל כל מקום שאמרנו בחבור זה שהגט בטל או אינו גט או אינה מגורשת ה"ז גט בטל מן התורה ועדיין היא אשת איש עכ"ל.

ולדבריו פאן שאומר בברייתא אינה מגורשת הגט בטל לגמרי. אף כפר כ' המגיד שם וז"ל זה פתב לבאר לשונו אבל בגמרא אין שם כלל לפי שיש פסול בטל לגמרי ויש פסול דלכתחלה לא תנשא.

ויש לכל אחד מהם הוכחה על פוננתו לפי ענינו עכ"ל. א"כ כמו"כ אינה מגורשת הנזכר בברייתא יש לפרש דאינה מגורשת גמורה.

כיון שהענין רק מחמת תקנת ר"ג. ומדאורייתא מגורשת גמורה היא פדמוכח מהתוספתא שהביא בתוספות (דל"ד ע"ב) ולכאורה י"ל דתליא בפלוגתא דרבי ורשב"ג לעיל (דף ל"ג ע"א) בתקנת ר"ג שהתקין שלא יבטל הגט שלא בפני השליח דרבי ס"ל דמ"מ אם בטלו מבטל ורשב"ג ס"ל דא"כ מה פ"ד יפה.

ולכן אם ביטלו אינו מבטל יעו"ש. ואע"ג דהתם קיי"ל כרבי י"ל הכא יש לפסוק פרשב"ג לפ"ד רבי מאיר דאומר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר.

וכדפרש"י פרק הזרק גט (דע"ט ע"ב) במשנה בד"ה תצא מזה ומזה שקדושי שני לא הוו קדושי. אלא שהתוספות שם ד"ה וצריכה גט כ' ואין נראה לה"ר יוסף כו' אף גבי שינה שמו ושמה דמודים חכמים לר"מ והם פירשו דמייירי בשינוי פנ"ל דרבנן ואעפ"כ תצא מזה ומזה וי"ג דרכים בה.

וכמ"ש בטור סי' קכ"ט ובב"י שם בד"ה ואם לא פתב פן מיהו לדעת הרמב"ם שהביא התוי"ט פרק הזרק אמתניתין דשינה שמו כו' אין דין זה מוכרח ועיין מזה במכמ"א שער ד' רס"י ג' ועיין עוד בב"י סי' קכ"ח בד"ה שינה מקום עמידת העדים.

ועיין ב"ש סי' קכ"ח סק"ג וסק"ו: ב ומ"ש מעל' להקל ע"פ דעת הרא"ש פיון דלא אתחזק במ"כ שיש לה שם אחר במ"נ. ונזכר סבא זו בג"פ סי' קכ"ה ס"ק פ"ב.

אף רבים חולקים על סברת הרא"ש פי הנה בספר מכתב מאליהו שער ד' סי' ב' הוכיח דרש"י מפרש סוגיא דגיטין (דל"ד ב') דמייירי שהפתיבה והנתינה הפל במקום אחד ויש לו שם שני שמות וע"ז אמר ר"א והוא דאתחזק בתרי שמי כו' ע"ש.

וא"כ לשטת רש"י יש להסתפק בדין זה דהרא"ש פי הנה לפי פרש"י לא נתבאר בגמרא פאן דין אם הפתיבה במדה"י והנתינה בא"י או להפך. ובגמרא מייירי שהכתיו"נ היא במקום אחד וא"כ ממה שהקילו בגמרא בלא אתחזק בתרי שמי זהו שפסקו כתי"נ לא הוחזק בשם אחר כלל.

אָבֵל בַּנְד"ז שְׁבַמְקוֹם נְתִינָה יֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר אֵיכָא לַעַז גְּדוֹל בְּמַקּוֹם נְתִינָה וּמָה יוֹשִׁיעֵנוּ מִה שְׁבַמ"כ לֹא יָדְעוּ מִזֶּה. וְאֵיכָא נְמִי לְמִימַר דְּהַגֵּט פְּשָׁר דְּהָא מְדַאֲרֵינִי הַגֵּט פְּשָׁר שְׁנַכְתַּב שְׁמוֹ שְׂיֵשׁ לוֹ בְּמַקּוֹם פְּתִיבַת הַגֵּט וְאִין הַפְּיֹסוּל רַק מְשׁוּם לַעַז לְחוּד י"ל דְּלֹא הִתְמִיר ר"ג בְּכַה"ג פִּינָן שְׂלֵא יָדְעוּ מִזֶּה בְּמַקּוֹם פְּתִיבָה מֵאֵי ה"ל לְמִיְעַבַּד דְּמַה"ט בְּנִצָּא לְמַקּוֹם אַחַר וְגִירֵשׁ שֵׁם מְגוֹרְנֵשׁת אַע"פ שְׂיִכּוֹל לְהִיּוֹת לַעַז אַח"כ.

וְאַע"פ שֶׁהַמְּגַרֵּשׁ עֲצָמוּ וְנָדַי יוֹדֵעַ פִּינָן שֶׁהַב"ד לֹא יָדְעוּ י"ל שְׂלֵא הִתְמִירוּ. וְעַ' מְעַנְנָן מֵאֵי ה"ל לְמִיְעַבַּד בִּיבְמֹת פֶּרֶק הָאִשָּׁה רַבָּה (דצ"א סע"ב) גְּבִי ת"ש שְׂיִנָּה שְׁמוֹ וּשְׁמָה כו' דְּבַכַּה"ג לֹא שְׂיִנָּה אֵיבְעִיָא לָהּ לְאַקְרוּיִי לְגִיטָא.

אֵלֹא שְׁלַכְאוּרָה יֵשׁ לְדוּן בְּזָה דְּשָׂמָא בְּכַה"ג שְׁבַמ"נ אִין יָדוּעַ כָּלֵל שְׁמוֹ זֶה הַפְּתוּב בְּגֵט אַף דְּהוּא שְׁמוֹ בַּמ"כ אֶפְשָׁר מְדַאֲרֵינִי הַגֵּט פְּסוּל דְּהָא בְּעֵינָן סְפִירַת דְּבָרִים שְׁפְלוּנֵי מְגַרֵּשׁ אִשְׁתּוֹ וּבְכָאן מְבֹאֵר שְׂאֲחַר מְגַרֵּשׁ שְׁהָרִי בַּמ"נ נִקְרָא יוֹסֵף לְבַד וּבְגֵט מְבֹאֵר שְׂיִחְתְּנָן הוּא הַמְּגַרֵּשׁ.

וְעֵינָן בַּב"י ס' קכ"ט בד"ה וְאִם לֹא פְתַב פֶּן שְׂפַתְבּוֹ וְנ"ל וּלפ"ז הָא דְּתַנִּיָא בְּהַשּׁוֹלֵחַ הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נְשִׁים אַחַת בִּיהוּדָה וְאַחַת בְּגַלִּיל כו' אֵינָה מְגוֹרְנֵשׁת הֵינּוּ מְדַרְבְּנָן עַכ"ל. מְלִשׁוֹן וּלפ"ז מְשַׁמַּע דְּהוּא סְפוּקֵי מְסַפְקָא לִיָּה רַק שְׁהוֹכִיחַ פֶּן מְדַבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת וְסָה"ת.

וְא"כ י"ל דְּלִשְׁטַת רַש"י י"ל כְּדַקְס"ד דְּהַב"י אַף נִרְאָה שְׂזָה אֵינּוּ דְּהָא פּוֹתֵב אֲנִי פְלוּנֵי מְגַרֵּשׁ. וּמֵאַחַר שְׁהוֹדִיעוּ לַמ"נ שְׁפֶן נִקְרָא שְׁמוֹ בַּמ"כ אִין זֶה סְפִירַת דְּבָרִים שְׂאֲחַר מְגַרֵּשׁ כ"א שְׁבַעֲלָה שֶׁל זֶה מְגַרֵּשׁ.

פִּינָן דְּכַתֵּב אֲנִי וְגַם שֵׁם זֶה קְבוּעַ אֲצֵלוֹ בַּמ"כ וְרִאָיָה מִמָּה דְּאִיתָא בְּתוֹסְפוֹתָא הוּבָא בְּתוֹסְפוֹת (דל"ד ע"ב) רַשְׁבַּ"ג אֹמֵר אִפִּי פְתַב שֵׁם דִּיהוּדָה בְּגַלִּיל וְשֵׁם דְּגַלִּיל בִּיהוּדָה פְּשָׁר. וְאַע"ג דְּחַכְמֵים פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ י"ל הַפְּלוּגְתָא רַק דְּפָסְלוּ מְדַרְבְּנָן בְּזָה.

אָבֵל דְּאוּרֵינִיָּתָא פְּשָׁר. וְעוֹד הָתָם מְשַׁמַּע שְׁמַקּוֹם כְּתוּב"נ בִּיהוּדָה וְכַתֵּב שֵׁם דְּגַלִּיל אָבֵל הֵכָא דְּכ"ו שֵׁם דְּמ"כ י"ל לַכ"ע פְּשָׁר מְדַאֲרֵינִיָּתָא וְלָכֵן פִּינָן שְׂלֵא יָדְעוּ בַּמ"כ כָּלֵל שְׂיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר בַּמ"נ הִיָּה אַפ"ל דְּכָשָׁר.

וּמִסְתַּבְּרָא יוֹתֵר כְּסַבְּרָא הִרְאֵשׁוּנָה לְהַתְמִיר בְּזָה. וּבְתַשׁוּ' הַרְשָׁב"א בְּמִינְחָסוֹת ס' קמ"ח מְבֹאֵר שְׁהַתְמִיר טוֹבָא בְּכַה"ג ע"ש בְּעַנְיָן אָבֵל בְּכָאן קוֹרִין אוֹתָהּ בְּשִׁנּוּי כו'.

וְדוּמָה לְמָה שְׂשִׁנּוּי בְּרִאשׁוֹנָה הִיָּה מְשַׁנָּה שְׁמוֹ וּשְׁמָה כו' ע"ש. מִזֶּה מְבֹאֵר דְּבַנְדוּן בְּזָה דְּהָרָא"ש הִיָּה מְחִמִּיר וּפּוֹסֵל דְּהָא נְדוּן דְּהָרָא"ש שְׂזָה אֲצֵלוֹ לְנְדוּן שְׁלוֹ כַּמ"ש דוּמָה לְמָה שְׂשִׁנּוּי כו' וְהֵינּוּ אַף שְׂלֵא יָדְעוּ בַּמ"כ כו' פֶּן מוֹכְרָח שָׁם.

וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּהַרְשָׁב"א בְּחִידוּשָׁיו פֶּרֶק הַשּׁוֹלֵחַ ס"ל פ' וְהוּא דְּאִתְחַזַּק כו' אָבֵל לֹא אִתְחַזַּק בְּתַרִּי שְׁמִי לֹא כַּפִּי הָרָא"ש דְּהֵינּוּ שֵׁם בַּמ"כ שְׂיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר בַּמ"נ אֵלֹא פ' לֹא אִתְחַזַּק הֵינּוּ שְׂלֵא הִתְחַזַּק בְּמַקּוֹם הַפְּתִיבָה וּבְמַקּוֹם הַנְּתִיבָה אֵלֹא בְּשֵׁם אַחַד אַע"פ שְׁהִתְחַזַּק בְּמַקּוֹמוֹת אַחֲרֵים בְּשֵׁם אַחַר א"צ לְכַתּוּב אֵלֹא שֵׁם שֶׁל מְקוֹם הַפְּתִיבָה וְהַנְּתִיבָה דְּלַעַז שְׂאֵר הַמְּקוֹמוֹת שְׂאֵינָם מ"כ וְלֹא מ"נ אִין חוֹשְׁשִׁין לוֹ עַכ"ל.

מְבֹאֵר דְּס"ל דְּשֵׁם שֶׁל מְקוֹם הַנְּתִיבָה חוֹשְׁשִׁין לוֹ אַף שְׂלֵא יָדְעוּ בַּמ"כ שְׂיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר בַּמ"נ וְלֹא עָבְרוּ עַל תְּקַנְתָּ ר"ג עַכ"ז פִּינָן שְׂיִהֵיָה לַעַז בַּמ"נ ה"ז מְכַלְל תְּקַנְתָּ ר"ג וְדִלֵּא פְּהָרָא"ש. וְהָר"ן ס"ל

פְּהָרָא"ש וְהִינּוּ מְשׁוּם דַּס"ל דְּרַש"י ס"ל כֵּן וְכֵן מִשְׁמַע בַּב"י דְּרַש"י וְהָרָא"ש קִינְיָי בְּתַדָּא שְׂיִטָּה וְנִמְשְׁכוּ אַחַר זֶה הָאֲחֵרוּנִים.

וּבְאֵמַת זֶה אִינוּ דְּרַש"י מִינְרֵי פְּשֵׁהֲפֵתִיבָה וְנִתְיָנָה בְּמָקוֹם אֶחָד אֲזוּ נִדְאֵי אֵי לֹא אֲתַחְזֹק בְּשֵׁם אַחַר מְהֵנִי מִשְׁא"כ בְּנִדּוֹן דְּהָרָא"ש. וּבַג"פ ס'י קכ"ה ס"ד ס"ק י"ז הַחֲמִיר אֶפְיָלוּ בְּמָקוֹם עֵיגוֹן לֹא לְסִמּוֹן עַל שְׂטֵת הָרָא"ש נִגְדָה סה"ת וְסִמּוֹן גְּוִרְשָׁב"א כ"ש לַפְמ"ש דָּגַם לַפְרַש"י אִין לְדִין זֶה שְׁוֹרֵשׁ פְּלָל.

וּכ"כ הַמְכַמ"א שַׁע"ד ס'י ג' דְּהַסְמ"ג וְסה"ת וְרַאבְיָ"ה וְהַמְרַדְכִי וְהַרְשָׁב"א פְּלִיגִי וְלֹא ס"ל סְבַרְתָּ הָרָא"ש וְלֹא שְׁנוּ לְהֵם אִם בְּמָקוֹם הַכְּתִיבָה יְדַעֵי שְׂיִשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר בְּמָקוֹם הַנְּתִיבָה אוֹ לֹא יְדַעֵי פְּלָל דְּבָקָל גְּוִנְיָי פֶּל שְׂלֵא פְּתַבּוּ וְכָל שׁוּם אִינָה מְגוֹרְשָׁת.

וְעֵינִן בַּכְּנֵה"ג ס'י קכ"ט בְּהַגְהַת הַב"י אוֹת יו"ד שְׁנִחְלָקוּ בְּזֶה שְׁנֵי גְדוּלֵי אַחֲרוּנִים אִם לַסַּה"ת וְסִיעֵתוֹ הַדִּין פְּדַבְרֵי רַש"י וְהָרָא"ש. וּבְאֵמַת מוֹכַח מְדַבְרֵי תַשׁוּ' הַרְשָׁב"א הַנְּ"ל דְּלֹא ס"ל פְּהָרָא"ש וְכַמ"ש בְּפְּשִׁיטוֹת הַג"פ וְהַמְכַמ"א וְגַם מְדַבְרֵי רַש"י אִין שׁוּם רְאִיָּה לְהַקְל פְּנ"ל.

גַּם בַּב"ש סְעִיף ד' ס"ס ק'ו' נִרְאָה דַּס"ל לְהַחֲמִיר: ג אָף מַה שְׂיִשׁ לְהַקְל בְּזֶה הוּא בְּצִירוּף תַּרְי טַעְמֵי יַחַד. הָאֶחָד דְּגוּרְף הַשְׁיִנּוּי מְאִידְיָא לְאִידְיָא פִּינּוּן שְׁאִין בְּמִדְיַנְתְּכֶם שֵׁם אַחַר אִידְיָא בְּלֹא יו"ד רַק אִידְיָא לְבַד.

אִפ"ל אִף אִם הָיָה הַכְּתוּב"נ בְּמַחְנִיכֶם וְכ' אִידְיָא אִין זֶה שְׁיִנּוּי גְּמוּר פִּי הַנְּהָ הֵן אֵמַת דְּשִׁינָה שְׁמוֹ שְׂבַמְשָׁנָה אִינוּ דְּוָקָא לְשֵׁם אַחַר שְׁהָרֵי נִפְאָתָה דְּכְתוּב תַּפְאָתָה נִקְרָא הַגֵּט חֲסָפָא בְּגַמְרָא פְּרָק הַתְּקַבֵּל (ס"ג ב') וְרַבּוּ הָאוּמְרִים דְּתַפְאָתָה אִינוּ שֵׁם לְאִשָּׁה אַחֲרַת כְּמוֹ שְׁדַקְדָּק הָרָא"ש מְדַבְרֵי רַש"י הִבִּיאֵוּ הַג"פ ס'י קכ"ח ס"ק ג' בַּד"ה וּבְתַשׁוּ' הָרָא"ש ז"ל.

וְלְכַאוּרָה מְלִשׁוֹן חֲסָפָא מִשְׁמַע דְּהַגֵּט בְּטַל מִן הַתּוֹרָה דְּוָגַמַת מ"ש בְּגַמְרָא פְּרָק הַשׁוּלַח (דל"ב ע"ב) הָרֵי הוּא פְּחָרְס דְּשֵׁם ר"ל שְׁהַגֵּט אִינוּ פְּלוּם. וְעַד"ז הוּא עֵנִין חֲסָפָא דְּכָאן.

הֵן אֵמַת בַּג"פ ס'י קכ"ב ס"ק א' פִּי שִׁי"ל דְּחֲסָפָא דְּכָאן אִינוּ לְהִיּוֹת בְּטַל מִן הַתּוֹרָה אֲלֵא פְּסוּלָא דְּרַבְּנָן גְּרִידָא. אִף מְדַבְרֵי הַלַּח"מ פ"ב מַה"ג דִּין ח' מְבֹאָר דְּאִינוּ כֵּן דְּהָא פִּירֵשׁ דְּרַבָּה דְּהוּא סְבַר בְּגַמְרָא דְּבַנְאָבַד הַגֵּט עָשׂוּ עֲדִים שְׁלִיחוֹתָן מְשׁוּם דְּלֹא שְׁיִיף טַעְמָא דְּמִי אָמַר פְּתוּבוּ חֲסָפָא וְהָבּוּ לָהּ כ"ש בַּגֵּט פְּסוּל שְׁהוּא פְּשַׁר מִן הַתּוֹרָה לֹא שְׁיִיף לְזַמַּר חֲסָפָא עַכ"ל וְהָרֵי רַבָּה מוֹדָה גְּבִי תַפְאָתָה דְּלֹא עָשׂוּ שְׁלִיחוֹתָן מְשׁוּם דַּה"ל חֲסָפָא א"כ ע"כ צ"ל שְׂגַבֵּי תַפְאָתָה הַגֵּט בְּטַל מִן הַתּוֹרָה וְכ"מ בְּרַבְּנָנוּ יְרוּחָם נַכ"ד ח"ב גְּבִי מְאַחַר שְׁהָיָה פְּשַׁר מִן הַתּוֹרָה.

הִינְצָא מְזָה דְּבְּשִׁינּוּי אוֹת אֶחָד נִקְרָא חֲסָפָא. וְכֵן מִשְׁמַע בְּתַשׁוּ' לְהַרְמַב"ן ס'י קמ"ח וּבְתַשׁוּ' מְהַרִּיב"ל ח"א ס'י כ"ט.

אִף הַנְּהָ הַג"פ ס'י קכ"ח ס"ק ג' בַּד"ה אִיבְרָא דְּאִיפָא לְמִידָק הַקְּשָׁה מְזָה עַל מַה שְׁדַקְדָּק מְהַרִּיב"ל ח"א פְּלָל ד' ס'י כ"ט הַנְּ"ל מִתּוֹף פְּסָקֵי מְהָרָא"י ס'י י"ד פִּי אִילוּ לֹא נִמְצָא פְּתוּבָה בְּתוֹרָה רַק שֵׁם גְּרִשׁוֹם וְהָיָה נִכְתָּב בַּגֵּט גְּרִשׁוֹן הִינּוּ אוּמְרִים פִּי הָיָה שֵׁם גְּרִשׁוֹן כְּנוּי לְגְּרִשׁוֹם.

וְאִזְמוּר הַגְּאוֹן ז"ל פִּי דְּבַרֵי מְהַרִּיב"ל בְּדַקְדּוּקוֹ מְהָרָא"י שְׁנָה אִינוּ לְהַכְשִׁיר לְגַמְרֵי אֲלֵא שְׂלֵא הָיָה בְּטַל לְגַמְרֵי וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלוּ בָּהּ כו' עַכ"ל וְכַמ"ש מְזָה בְּתַשׁוּ' דְּבִילָא בְּיַלְיָא וּבְשַׁאָר תְּשׁוּבוֹת.

וכן פִּירַשׁ בְּסֵפֶר שְׁמוֹת בְּשֵׁם מִתְּהִיָּהוּ בְּדָף נ"ג סע"א. וְהִטְעַם דְּאִינוּ בְּטַל כ"א פְּסוּל וְגַם אֵין פֶּל הַדְרָכִים בְּהַ פ"י בַּג"פ ס"י קכ"ח שֵׁם בְּשֵׁם מֵהֵר"א שְׁשׁוֹן ס"י ל' מִשׁוּם בֵּין שֵׁם גְּרֵשׁם לְגְרֵשׁוֹן אִינוּ נִרְגָּשׁ פֶּל כָּף הַהֶפְרֵשׁ.

וּבְסֵפֶר מַכְמ"א שַׁע"ד ס"י כ"ה תִּירָץ פִּינּוֹן הַשִּׁינּוּי בְּסוּף הַתִּיבָה אִינוּ פּוֹסֵל כ"כ כְּמוֹ שֶׁהַשִּׁינּוּי בַּתְּחִלַּת הַתִּיבָה אוֹ בְּאַמְצָעָהּ. אֲדָּה פְּעֻת רְאִיתִי בְּסֵפֶר גֵּט מְקַנְשֶׁר בַּש"א בְּשֵׁם גְּרֵשׁוֹן מְקַשֶּׁה ע"ז דְּאִטּוֹ אִם עַל רְאוּבֵן יִכְתְּבוּ רְאוּבֵם יֵאמְרוּ לְצַדִּד מְהִנֵּי טַעְמֵי זֶה וְדַאי לֹא אֵלָּא שֵׁם שְׁאֵנִי דְּגְרֵשׁוֹן לְגַבֵּי גְרֵשׁוֹם ה"ל כְּמוֹ יִצְחָק חֲקֵנוּ לְכֵן אִם לֹא הִיָּה מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה שֶׁהוּא שֵׁם אַחַר הֵינּוּ אוֹמְרִים דְּהַכֵּל שֵׁם א' כְּמוֹ יִצְחָק חֲקֵנוּ ע"ש.

וּר"ל דְּזֶה הַפִּינּוּי גְּרֵשׁוֹן הַחֲזוּק לְעִיצוּמוֹ שֶׁל שֵׁם גְּרֵשׁוֹם כְּמוֹ חֲקֵנוּ לְיִצְחָק. וְגַם דְּבָרָיו צ"ע דְּאִם עַל יִצְחָק פְּתָבוּ חֲקֵנוּ וְהוּא אִינוּ נִקְרָא חֲקֵנוּ כְּלָל וְדַאי הֵגַט פְּסוּל אֲף שֶׁהַחֲזוּק זֶה הַפִּינּוּי לְעִיצוּמוֹ שֶׁל שֵׁם וּכְמ"ש מֵהֵר"א יי אִם עַל סַעֲרֵלִיין כ' שְׁרָה וְהִיא לֹא נִקְרָאת מְעוּלָם שְׁרָה דַּה"ל כְּעֵין שְׁרָה שְׁמָה מְמַשׁ כְּמ"ש בְּסֵפֶר שְׁמוֹת בְּשֵׁם חֲנָה וְאֵע"פ שֶׁסְּעָרְלִיין הַחֲזוּק לְכִינּוּי לְשֵׁם שְׁרָה וְע"כ צ"ל לְדְבָרָיו מִשׁוּם גְּרֵשׁוֹן קָרוֹב לְיֹתֵר לְגְרֵשׁוֹם מְסַעְרְלִיין לְשְׁרָה אֵלָּא כְּמוֹ שְׁרָה שְׁאֲרַקַּע.

ע' ב"ש בַּש"נ אוֹת בֵּית וְלִכֵּן לִוְלֵי שֶׁגְּרֵשׁוֹן וְגְרֵשׁוֹם הֵם ב' שְׁמוֹת הִיָּה פֶּשֶׁר. וְהִנֵּה בְּנִד"ז הַשִּׁינּוּי מִן אֵיִדְיָא לְאֵיִדָּא אֲף בְּמִקּוֹם שֵׁיִשׁ הַרְגָּשׁ יו"ד כִּינּוֹן שְׁאִין בְּמִדִּינַתְכֶם ג"כ שֵׁם אֵיִדָּא בְּלֹא יו"ד רַק כֹּל אֵיִדְיָא מְרַגִּישִׁים שֵׁם יוֹד אַחַר הַדְּלֵת.

לְכֵן אִם כ' אֵיִדָּא י"ל דַּה"ל כְּמוֹ הַשִּׁינּוּי מְגַרְשׁוֹם לְגְרֵשׁוֹן כְּאֲשֶׁר לֹא הִיָּה שֵׁם גְּרֵשׁוֹן שֵׁם אַחַר בַּתּוֹרָה דְּהֵינּוּ אוֹמְרִים דְּהַכֵּל שֵׁם אַחַד. וְה"נ נֵאמַר דְּזֶהוּ אֵיִדְיָא אֲף דְּכָאן אֵיִדָּא לֹא הַחֲזוּק לְכִינּוּי לְאֵיִדָּא בְּמִדִּינַתְכֶם מ"מ כִּינּוֹן בְּמִדִּינּוֹת אַחֲרִים כְּמוֹ לִיטָא וְרֵיִסִין קוֹרִים לְשֵׁם זֶה אֵיִדָּא בְּלֵי יו"ד אִפ"ל דְּאִין זֶה שִׁינּוּי גְּמוּר רַק דְּנִגְמַת גְּרֵשׁוֹן לְגְרֵשׁוֹם כְּנ"ל.

וְאִדְרָבָה כָּאן י"ל שֶׁפְּתַב לִישְׁנָא קַלִּילָא כְּמוֹ יְהוֹנָתָן שְׁפּוֹתֵבִים יוֹנָתָן. הֵגַם דְּשֵׁם נִקְרָא כֵן וְכֵן. אֲבָל הָכָּא בְּמִדִּינַתְכֶם נִקְרָאת רַק אֵיִדְיָא. מ"מ י"ל בְּכַתֵּב דִּילְג הַיּוֹד כְּמוֹ יְרוּשָׁלַיִם נִכְתָּב בְּפְסוּם יְרוּשָׁלַם.

וְהַקְרִיאָה יְרוּשָׁלַיִם. וְכֵן הַנּוֹסֵחַ בְּסִדֵּר הֵגַט בִּירוּשָׁלַם מְתָא כְּמ"ש בַּג"פ ס"י קכ"ו סס"ק ל"ה. אֲלֵמָּא דְּרָדָּה לְקַצֵּר כֵּן. וְאֲף שְׁאִין לְלַמּוֹד מִהַכְּתוּב וּמִלֵּה"ק לְלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנִז כְּמ"ש בַּג"פ ס"י קכ"ח סק"ג בַּד"ה פְּתַב מֵהֵר"ר אֶהָרֵן בֶּן חַיִּים מ"מ גַּם בִּירוּשָׁלַיִם רִגִּיל בְּלִישְׁנָא קַלִּילָא אֲלֵיִעְזָר לִיִּעְזָר. יְהוּדָא יוֹדָא. גַּם כְּמ"ש בְּמִשְׁנֵה תְּחִלַּת מְסַכַּת ב"ק חֵב הַמְזִיק וּבַגְּמָרָא שֵׁם (ד"ו ע"ב) חֵב הַמְזִיק חֵיִב מִיְבֵעֵי לִי אֲמַר רַב יְהוּדָא הָאִי תִּנָּא יְרוּשָׁלַיִם הוּא דְּתַנִּי לִישְׁנָא קַלִּילָא אֲלֵמָּא דְּרָדָּה לִישְׁנָא קַלִּילָא לְדִלְג הַיּוֹדִין דְּחֵיִב אֲף שְׁנַרְגָּשִׁין טוּבָא בְּמַבְטָא.

כְּמ"כ י"ל אֵין שִׁינּוּי אִם דִּילְג יו"ד דְּאֵיִדְיָא שְׁאִינוּ נִרְגָּשׁ כִּי אִם מְעַט. הֵגַם שְׁבִתְשׁוֹ הוּבָאוּ בַּג"פ ס"י קכ"ח סק"ג מְבֹאָר לְפְסוּל בַּכַּה"ג מ"מ עכ"פ בְּדִילּוּג יו"ד זֶה אֵין לוֹמַר בּוֹ רַק פְּסוּלָא דְּרַבְּנָן. גַּם בַּתְּשׁוֹ בֵּית אֶפְרַיִם הַנִּז"ל שְׁמַמְנוּ מְקוּר דִּין זֶה בִּיּוֹדִין אֵלוֹ דְּגַנְעֵסִיָּא פְּעֵסִיָּא מְשַׁמַּע גַּם כֵּן דְּאִין כָּאן פְּסוּלָא דְּאוּרְיָתָא. מֵאַחַר דְּנִיכָר לְכָל שֶׁהוּא שֵׁם זֶה רַק שְׁחַסֵּר הַיּוֹד וְאִינוּ כְּלָל מְעַרְף הַשִּׁינּוּי דְּנִפְאָתָה תִּפְאָתָה.

וגם שְׁכוּתֵבִין מְמַשׁ כְּעֵין זֶה בְּשֵׁאֵר מְדִינֹת. וְעֵינָן ב"ש בש"א אֹת ו' גְּבִי וְאֶלֶק וְכַתֵּב מְהַרְש"ל לְוִלֵי דְמִסְתְּפִינָא כּו' וּבִט"ג כ' סק"ג דַּעֲכַצ"ל הָא דְכַתֵּב וְאֶלֶק פְּשֵׁר דִּיעֲבַד אֶף שְׁאֲצִלְיָנוּ נִקְרָא פְּאֶלֶק בִּפ"א זֶהוּ מִשּׁוּם שְׁבַמְדִּינַת אֲשַׁפְּנוּ נִקְרָא וְאֶלֶק בְּנָא"ו.

וְהַשְׁיִנּוּי מוּעֵט מְאֹד ע"כ מְכַשִּׁירִין מְהִנֵּי תְרֵי טַעְמֵי יַחַד. אֶף שֵׁם י"ל עוֹד מִשּׁוּם שֵׁם הַעֲצָם נִכְתָּב בְּטוֹב הַיְיָנוּ יְהוֹשִׁעַ לְכֹן מְכַשִּׁירִים לְגַמְרֵי.

וּכ"ז אֶף אִם הִיָּה פְתִיבַת הַגֵּט בְּמִקוֹמְכֶם שְׁכוּתֵבִים אֵינְדִּיא אַעֲפ"כ אִם פְּתָבוּ אֵינְדִּיא נ' דַּה"ל רַק פְּסוּלָא דְרַבְּנָן מִשּׁוּם שְׁהַשְׁיִנּוּי מוּעֵט מְאֹד. וְגַם אֵין שֵׁם אַחַר כֵּן כָּלֵל לְאִשָּׁה אַחֲרַת וְגַם כּוּתְבִין כֵּן בְּשֵׁאֵר מְדִינֹת לְכֹן גַּם בְּמְדִינַתְכֶם מוּבָן מְאֹד שֶׁזֶהוּ שֵׁם אֵינְדִּיא.

וְעֵינָן בְּתִשּׁוּבַת מֵהֶרֶם"פ סִי י"א. וְנוֹסֵף ע"ז שֶׁנִּכְתָּב שֵׁם אֲבִיָּה אֵינְדִּיא בַּת פְּלוּנֵי מוּבָן וְדֹאֵי שְׁזוּהֵי הָאִשָּׁה הַמְתַּגְּרָשֶׁת כַּמ"ש בַּכַּה"ג בַּג"פ רַס"י קַכ"ט סַס"ק א' בְּשֵׁם תִּשּׁוּבַת מֵהֶרֶם"פ סִי ל"ה.

א"כ אֵין לֹמַר ע"ז רַק פְּסוּלָא דְרַבְּנָן: ד וְכֵינָן שְׁנוֹסֵף ע"ז שֶׁהֵגֵט נִכְתָּב בַּקְּאוּוֹנָא שְׁשֵׁם הַמְּנַהֵג לְכַתְּוֵב עַל שֵׁם זֶה רַק אֵינְדִּיא בְּלֹא יו"ד. א"כ הֵרִי בַמ"כ נִכְתָּב הַשֵּׁם בְּטוֹב וְלְכֹן אֶף בְּפְסוּלָא דְאִוְרֵינְתָא כְּמוֹ יוֹסֵף יוֹחֲנָן י"ל שְׁאֵין כָּאֵן פְּסוּלָא דְאִוְרֵינְתָא פְּנ"ל כ"א מְדַרְבָּנָן מִתְקַנַּת ר"ג אֶף שֶׁהַחֲמִירוּ לְכַמָּה פּוֹסְקִים בְּזֶה דְתַצָּא מְזִה וּמְזִה וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלוּ בָּהּ.

דְּמַפְרָשִׁים שִׁינָה שְׁמוֹ וְשִׁמָּה שְׁבַמְשִׁנָּה וְגַמְרָא פְּרַק הַזּוֹרֵק דְּבַפְּסוּלָא דְרַבְּנָן אֵינְרִי כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת (ד"פ ע"א) וְהַרְשָׁב"א שֵׁם וְסַה"ת סַס"י קַכ"ו וְהַסְמ"ג רַק הַרְמַב"ם לָא ס"ל כֵּן כַּמִּש"ל בְּשֵׁם תוֹי"ט פְּרַק הַזּוֹרֵק שֵׁם וּכ"ד הַרִיטְב"א בְּחִידוּשָׁיו שֵׁם.

אֶף גַּם לְהַתּוֹסְפוֹת וְסִיעֲתָם מ"מ בְּנִדּוֹן זֶה ה"ל עכ"פ תְּרֵי דְרַבְּנָן. וּבַתְרֵי דְרַבְּנָן י"ל שְׁאֶף לְשַׁטְתָּם אֵין לְהַחֲמִיר כ"כ כָּלֵל כ"א שְׁלִכְתְּחַלָּה לָא תַנְשֵׂא.

וְע"כ בַּכַּה"ג וְדֹאֵי יֵשׁ לְסַמְנָה ע"ד הַרְבֵּה גְדוּלֵי אַחֲרוּנִים שְׁמַדְמִים עֲנִין זֶה לַמ"ש הַמְרַדְכֵי פְּרַק הַמְגַרְשׁ סִי תַמ"ו בְּשֵׁם הַרִיב"א עַל הַגֵּט שְׁבָא מְאָרְץ הַגֵּר. כֵּינָן שְׁמַתוּף מְקוֹם דִּירַת הָאִישׁ וּמְקוֹם פְּתִיבַת הַגֵּט מוֹכִיחַ שְׁמַאָרְץ הַגֵּר בָּא וְהוּא לְשׁוֹנָם לְדַבֵּר לְשׁוֹן קְלִילָא כּו'.

וְהִבִּיאוּ בַתְה"ד סִי רַל"א וְכַתֵּב מִשְׁמַע שֵׁם בְּהִדְיָא כּו' וְע"ז סְמָךְ הַרְאֵנ"ח ח"א סִי ל"ו בְּגֵט שְׁפָתוֹב בּוֹ אֵינְרֵינְי בְּשִׁנֵי יוּדִי"ן אַחַר הַנּוּ"ן מִשּׁוּם דְּהַדְבָּר מוֹכַח מַעֲצָמוֹ דְּבַמְקוֹם הַכְּתִיבָה רְגִילִין לְכַתְּוֵב כֵּן.

הִבִּיאוּ הַג"פ סִי קַכ"ה סִי"ח ס"ק פ"ב בַּד"ה וְנַחֲזוֹר לְדַבְרֵי הַרְאֵנ"ח. וְהַמְכַתֵּב מְאֵלִיָּהוּ שַׁע"ד סַס"י ד'.

וְדַחוּ דְבָרֵי מֵהֶרֶם"ט שְׁהַשְׁיִיג עָלָיו יַעו"ש. וּכ"ד הַכַּה"ג סַס"י קַכ"ח בְּהַגָּתָה הַב"י אֹת קִי"ג קִי"ד וְשַׁכ"כ בְּתִשּׁוּבַתוֹ סִי ס"ד.

וְהִנֵּה הֵם הַקְּשׁוּ ע"ד הַרְאֵנ"ח מִתְּשׁוּבַת מְהַרְיָב"ל ח"א סִי כ"ט בְּהִיָּא דְשֵׁם גְּנִיָּא שְׁנִכְתָּב גִּיּוּיָא כְּפִי מְקוֹם הַכְּתִיבָה שְׁפָסֵל וְתִרְצוּ דְבַדְבָּר שְׁמַפְּוֹרְסָם בְּיֹתֵר שְׁכוּתֵבִין כֵּן בְּמְקוֹם הַכְּתִיבָה כְּנִדּוֹן דְּהַרִיב"א יֵשׁ לְהַקְּל וְכו' כְּמַבְּנֹאֵר בַּג"פ שֵׁם.

ובכנה"ג סס"י קכ"ח בהגהת הב"י אות קי"ג דבמקום שנוהגין לכתוב גויק דירי וכתב גיוק דירי הגט פסול אבל אם נכתב במקום שכותבין גיוק דירי אע"פ שניתן במקום שכותבין גויק דירי הגט פשר עכ"ל ובסי' קכ"ה בהגהת הטור אות כ"א העתיק ד' מהריב"ל דפסל גבי גנייא גיויניא.

והם זה לעומת זה. ואפ"ל ההיא דסס"י קכ"ח מיירי בשם העיר דבזה יש להקל טפי מבשם האשה. וכמ"ש בג"פ סי' קכ"ה ס"ק פ"ב וסס"י קכ"ט ס"ק קמ"ב בשם מהרי"ט כה"ג יעו"ש. ועכ"פ נדון הלז דומה ממש לנדון דהריצב"א דנדאי מפני שיש הפירוש בין מדינות ליטא למדינות ונאלץ ואוקרייניא באיזו הברות בלשון.

ועוד שנדון הלז החסרון היו"ד אינו דומה לתוספת היו"ד שבנדון דמהריב"ל ונדון דהראנ"ח. דהתם ע"י תוספת היו"ד מה שאינו צריך יו"ד יש שינוי גדול במבטא.

אבל חסרון היו"ד בשם אידיא י"ל אינו שינוי כ"כ שהרי גבי גנייא גיויניא שבתשובת מהריב"ל הנ"ל מבואר שם במהריב"ל דהיו"ד שאחר הגימ"ל הוא לבני רומה במקום רפ"א שבמקום שאנו נוהגין לשום רפא על הגימ"ל נוהגים שם לשום יו"ד סמוך לגימ"ל בינה לנא"ו עכ"ל ועד"ז ראיתי בתשובת אאזמור"ר הגאון ז"ל שנדפסו בזיטאמיר סי' ל"ט ונ"ל ומה שקורין בשאיא הוא לרפיון לשון המדינה כמו ביליא געליא ודומיהן במדינתנו כו' עכ"ל אלא שלא ידעתי ברור אם זהו לשונו הק' ממש כי נכתב בין שני חצאי עגולים.

עכ"פ נראה מזה דהיו"ד בשמות פאלו הוא לרפיון ל' המדינה. א"כ חסרון היו"ד אינו שינוי גמור בתוספת היו"ד דגיויניא.

ועיין בשמות גיטין שבסוף ספר מכתב מאליהו סע"ף נ"ב שהיו נוהגין לכתוב שני גיטין גבי גנייא א' ברפא על הגימ"ל ואחד בלא רפא. הרי אף שיש שם פעין הרגשת היו"ד או רפא.

אעפ"כ היו כותבין אחד מהגיטין בלא רפא שבמקום היו"ד. א"כ מוכרח דחסרון היו"ד שבמקום הרפא אינו שינוי וכיוצא בזה יש שם הרבה שמות בא' נכתב רפא על הגימ"ל ובאחד לא וכ"ה בהגיטין שבסוף ספר גט פשוט ולכן י"ל דחסרון היו"ד דאידיא שינוי קל הוא ומה גם כמש"ל דה"ל תרי דרבנן.

ע"כ בכה"ג יש לסמוך דבינו שפיון שפא ממדינת ליטא לכך לא נכתב היו"ד אחר הדל"ת וכמ"ש הריצב"א. וכן הכשיר בהדיא בג"פ סי' קכ"ט סס"ק כ"א בשם פאלומבה שנקרא פן במקום הכתיבה.

וכן נכתב בגט ובמקום הנתינה קורין פאלונבה והכשיר ע"פ תשובת הריצב"א הנ"ל. ונדון הלז דאידיא ואידיא לא חמור ודאי מפאלומבה פאלונבה אלא דאעפ"כ אין ראיה גמורה מדבריו משום שי"ל דשם הי' פתוב ג"כ וכל שום פמנהגם.

א"כ פתב מקום פתיבה עם וכל שום. משא"כ במדינות אלו אין כותבין וכל שום אעפ"כ יש להקל בדיעבד מפמה טעמים המבוארים לעיל.

ועיין במכמ"א שע"ד סי' ד' שהקשה קושיא עצומה על מהריב"ל גבי גיויניא דהא כ' עכ"פ שם מ"כ עם וכל שום וא"כ מהו הרעש ותירץ דזה אינו חשוב מ"כ פיון האשה לא היתה דרה שם מעולם במ"כ רק שזה השם דשאר נשים ששם פן נכתב שם פן גיויניא.

ואין תירוץ זה מספיק. ולכן בנד"ז אף אם האשה לא דרה בקאונא כ"א במחניכם אין להחמיר כי בלא"ה בנד"ז יש טעמים טובא דאינו שינוי כ"כ ולא דמי כלל לגויינא גבי גויינא כנ"ל: עוי"ל פי במדינתנו ביילא נקרא בהרגש יו"ד אחר הלמ"ד או כמו רפא כנ"ל בשם תשובת אאזמו"ר הגאון ז"ל ואעפ"כ באגרות ושטרות פמדינא פותבין רק ביילא בלתי יו"ד אחר הלמ"ד.

וכיוצא יש כמו ידל ואנו קוראים אידל ואעפ"כ חותם א"ע ידל. לכן ודאי אם נכתב בגט ביילא הגט פשר וכמדינא שפן פותבים אף לכתחלה במדינתנו וכן עירנו לובאוויץ נכתב בלשון רוסיא אחר הלמ"ד כמו יו"ד היינו לובאוויץ שאחר הלמ"ד משימים אות הנקרא אצלם יוא.

וכן נרגש באמת כמו יו"ד אחר הלמ"ד או רפא. וזהו ממש דוגמת שם גויינא שבמהריב"ל.

ולכן גם המדקדקים מעב"י פותבים לובאוויץ. או לובאוויטש.

ואעפ"כ רוב העולם שאין מדקדקים פותבים רק לובאוויץ. וכיון שנהגו לכתוב פן רוב ההמון יש לומר ודאי אין זה שינוי שם העיר אם היו פותבין לובאוויץ: סימן רלד בענין שם ביילא שכתב ביילא דמתקריא בייליא.

והוא מקום עיגון גמור שהגט ממומר לע"ג שנשלח לסיביר. וכ"כ המסדר ע"פ המבואר בט"ג בש"נ גבי ביילא בשם הע"נ הזכיר שם ביילא ושם בייליא.

וקסבר פיון שנהרגש קצת יו"ד אחר הלמ"ד ע"כ כתב דמתקריא בייליא: הנה הגם פי היה די בשם ביילא לבד. או בייליא והיו"ד השני יתיר בנדאי עכ"ז נראה דאפשר בדונסק לצדד להכשירו במקום עיגון גמור ושעת הדחק כנד"ז.

והוא אם נאמר דגם פשכתב בשני יודין יכולים לקרות כפי שנקראת בייליא בסגול שהרי סאיה פתבו לכתוב בשני יודין. והוא נובע משנה רק לפי שיש אנשים שאין יכולים לדבר הריש.

ומדברים במקומו יו"ד מזה נמשך שם סאיה כמ"ש הב"ש בש"נ אות סמך. וכ"כ בס"ש והרי בשנה אע"פ שבתורה נאמר בקמץ תחת הריש עכ"ז אנו במדינתנו פאן קוראים שנה בסגול תחת הריש.

וא"כ גם פשקוראים יו"ד במקום הריש היינו סאיה מסתמא ג"כ ניקוד היו"ד בסגול כמו הריש מאחר שזהו לפי שאינו יכול לדבר הריש מדבר יו"ד במקומו ואעפ"כ פותבים בשני יודין הרי מן כרח שגם שם שהיו"ד שבאמצעיתו נקרא בסגול אם פתבו עליו שני יודין פשר (והא דשם ישעיה פותבין ביו"ד אחד ומהו החילוק בינו ובין סאיה י"ל ישעיה שאני דעיקרו לה"ק דנמשך ממש מן ישעיה משא"כ סאיה הוא לעז ועמ"ש מזה לקמן אות ב').

א"כ גם בייליא יכולים עכ"פ בדונסק לקרות פן היינו כמו שנקראת בייליא בסגול ואף שבשם ביילא אין היוד מורגשת כ"כ כמו בסאיה מ"מ אין זה שינוי ממש אם כתב בשני יודין דכיון דבסאיה פותבין פן לכתחלה.

א"כ גם פאן גבי בייליא יש לומר שאפשר בדונסק לקרות פן פדי להכשירו במקום עיגון. מיהו יש לחלק דבשם סאיה הסגול רק תחת היוד ממש ע"כ פתבו בשני יודין אבל גבי בייליא הסגול תחת הלמ"ד ולא תחת היו"ד אלא שנהרגש ג"כ הברת יו"ד ע"כ י"ל לא שיהי פלל שני יודין והיו שינוי.

אף הנה בט"ג בש"נ אות שנין פתב שפגינת ונרדים פתב לכתוב סאסינה בשני יודין ובהרמב"ם שנדפסו בברדיצוב בשנת תקס"ט בסוף החלק שלישי נדפס בשם רב גדול אחד מהדור שלפנינו איזו שמות גיטין וכתב סאסינה בשני יודין וז"ל סאסינה בשני יודין וה"א בסוף פמו בשם סאסינה לפי מסקנת האחרונים וטעם אחד לשניהם עכ"ל וגבי סאסינה הסגול ג"כ תחת הסמך השני רק שנגזש יו"ד וה"ל לכאורה דומה לביליניא שהסגול תחת הלמ"ד ונגזש יו"ד.

א"כ לפ"ז י"ל גם בביליניא אין זה שינוי דיעבד. מיהו הט"ג גבי סאסינה שם פתב לחלק בין סאסינה לסאסינה וז"ל ואע"ג דבשם סאסינה פתבו לכתוב בשני יודין משום דכך הוא הברת השם הנה שיהיו נרשט גם בהברת הסמך וגם יש לה תנועה עצמיות בסוף המבטא לכן פלו היודין משא"כ בהברת שם סאסיני שאין פאן רק הרגש הברת תנועת יו"ד שבסוף וביו"ד אחד סגי כו' עכ"ל.

מ"מ משמע שם שאין לפסול בסאסיניא פשפתב שני יודין שהרי פתב שיהיו השני הוא אף למותר. משמע רק למותר ולא לפסול.

וע' בש"ע סי' קכ"ו ס"ז בהגה"ה אייר בשני יודין. ושם אבני בשני יודין ואצלנו קורין אבני בסגול תחת היודין.

מיהו יש לחלק. ע"כ לפ"ז אפשר השני יודין דביליניא אינו שינוי כ"כ ושפיר יש לקרות פמו שנקראת אשה זו.

והנה בתוס' פ"ג דמנחות (דל"ב ע"ב) בד"ה פתבה אגרת. פתבו שבגט יש פמה יתירות היינו דיתהויין דיתצביין חמש חמש יודין וכ"כ בפסקי תוס' שם סי' ע"ו.

אלמא אע"ג דחשיב ליה יתירות לא נפסל הגט עי"ז פיון דלא נשתנה התיבה עי"ז. ה"נ בשם ביליניא.

אף שיש יתיר יו"ד עכ"ז אפשר בדוחק לקרות השם פמו שהוא שמה ממש. ואף שאפשר לקרות השם ביליניא בפתח ביליניא ויהי' שינוי מ"מ י"ל פיון דאפשר לקרותו"כ פמו שנקראת ביליניא אמרינו דמסתמא יקראו בסגול כפי שמפורסם שם זה.

א"כ גם כשנכתוב בשני יודין ג"כ לא נחוש דיבינו שהוא בניקוד פת"ח. מאחר שלא נמצא שם כזה פלל אצלנו.

כ"א יבינו שהוא שם ביליא המפורסם אצלנו: קיצור סאייה כותבין בשני יודין ואצלנו היו"ד נקרא בסגול. א"כ גם ביליניא אפשר בדוחק לקרות פו.

ואפשר לחלק קצת ביניהם. מ"מ י"ל דדומה לסאסינה שכתבו קצת אחרונים לכתוב בשני יודין.

ולא אמרינו שיקראו ביליניא בהברה אחרת. פיון דשם בהברה אחרת לא נשמע אצלנו פלל: ב ומה שכתב בשני יודין יבינו שהסופר פתב פן לביאור השם ע"ד שכותבין שמות שבארמי או לעז בשני יודין פנ"ל מענין סאייה דכלל הוא בפוסקים דכל דבר שהאחד שכיח והב' לא שכיח תלינו במה דשכיח.

ע' תשו' מהר"מ אלשקר סס"י צ"ד בשם הגאונים. ואף דבגוף שמות הבעלים לא תלינו בטעות סופר כמ"ש בב"י וב"ש וג"פ סי' קכ"ו ס"ד היינו פשהוא ודאי שינוי.

אָבֵל פֶּאן שׁיַש צד א' לומר שׁאין פֶּאן שׁום שׁיַנוי פֶּלֶל רק שׁנֶכְתֵּב בִּיתור אות פֶּמו שׁפּוֹתֵבִין שׁמוֹת פֶּאלו שׁבִלְשׁוֹן לעז דֶּתְלִינָן. וּכְמוֹ שׁמְצִינּו חִילּוּק בֵּין לה"ק וּבֵין לְשׁוֹן תּרְגוּם שׁמוֹסִיפִין בוּ לְפַעְמִים יו"ד כמ"ש ביש"ש פֶּרֶק השׁוֹלֵחַ סִי ל"א בְּנוֹסַח הַשׁמוֹת סוֹף אוֹת ח' לְחֻלַּק בֵּין לְשׁוֹן אֲרָמִי וּבֵין לה"ק דָּשֵׁם חֲזָיָא לְפִי שְׁהוּא בִלְשׁוֹן אֲרָמִי כִי רַבִּי חֲזָיָא עֲלֵהּ מִבְּבַל ע"כ הוּא בְּשָׁנֵי יוּדִי' וְאַל"ף לְסוֹף וְאִי הֵנָּה בְּלַה"ק הִי בִּיּו"ד אֶחָד מִלְשׁוֹן פֶּעַת חֲזָיָה וְז"ל חֲזָיָא בְּשָׁנֵי יוּדִי' וְאַל"ף בְּסוֹף כִּי הוּא ל' אֲרָמִי דר' חֲזָיָא עֲלֵהּ מִבְּבַל גַּם אִי הֵנָּה בִלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ הִי בִּיּו"ד אֶחָד מִלְשׁוֹן פֶּעַת חֲזָיָה אֶלָּא מִלְשׁוֹן אֲרָמִי וְהִינּוּ בְּאַל"ף וּכמ"ש בְּתִלְמוּד עכ"ל היש"ש.

ומ"ש גַּם אִי הֵנָּה כו' ר"ל דֶּתְחִלָּה פּוֹתֵב שְׁהוּא בְּאַל"ף לְסוֹף פִּינּוֹן שְׁהוּא לְשׁוֹן אֲרָמִי אַח"כ פּוֹתֵב גַּם שְׁלֻכְן הוּא בְּשָׁנֵי יוּדִין דָּאֵם הֵנָּה בְּלַה"ק הִי בִּיּו"ד אֶחָד וְהַסְפִּים עִמּוֹ בַּס"ש בַּש"א גַּבִּי חֲזָיָא וְסִיִּים דְּלִכְךָ חֲזָיָה פּוֹתֵבִין בִּיּו"ד אֶחָד וּכ"כ הַב"ש בַּש"א אוֹת ח' גַּבִּי חֲזָיָא רַק בַּס"ג בַּש"א אוֹת ח' סָק"ז גַּבִּי חֲזָיָה הַשִּׁיג עֲלֵיהֶם וְכַתֵּב וְלַעֲנִי דִּלְעֲנָן הַיּוּדִי' לְאוּ בְּהָא תְּלִיָּא אֶלָּא בְּמִבְּטָא שְׁאֵם הַחִי"ת בַּחִיר"ק יֵשׁ לְכַתּוֹב שְׁנֵי יוּדִי' וְשִׁיּו"ד רַאשׁוֹנָה מְשֻׁמֶשֶׁת לְחִי"ת בְּמִקּוּם חִיר"ק.

משא"כ בְּשֵׁם הָאִשָּׁה חֲזָיָה שְׁהַחִי"ת נִקְרָאֵת בַּפֶּת"ח אִין מְקוּם לְכַתּוֹב רַק חֲד יו"ד כו' ע"ש. בַּמַּחֲכ"ת אִין דְּבִרְיוֹ מִחְנּוּרִים דָּהָא סְאִיָּה הוּא ג' כ"כ בְּשָׁנֵי יוּדִי' וְדוּקָא כמ"ש בַּב"ש בַּש"נ אַע"פ שְׁשֵׁם אִין הִיּו"ד רַאשׁוֹנָה מְשֻׁמֶשֶׁת בְּמִקּוּם חִיר"ק פֶּמוֹ בְּחֲזָיָא אַעֲכָז"ל דֶּהַחִילּוּק בֵּין לה"ק דְּבוּ פּוֹתֵבִין יו"ד אַחַת וּבֵין לְשׁוֹן אֲרָמִי אוּ לְשׁוֹן לעז דְּבוּ פּוֹתֵבִין ב' יוּדִי' וְזָכַר לְדָבָר מֵהָא דִּיְתִיהוּיַיִן דִּיְתִיבִיִּין וְשַׁלְפִי שְׁהוּא לְשׁוֹן תּרְגוּם לֹא אִיכְפַּת לָן בְּרִיבּוֹי הַיּוּדִי' וּמִצָּרִיכִין דְּוּקָא לְכַתּוֹב ג' יוּדִין רְצוּפִים פְּנ"ל מֵה שְׁלֹא נִמְצָא פֶּן בְּלַה"ק וּכ"כ הַט"ג בְּעַצְמוֹ בַּש"נ אוֹת פ' ס"ק י"ד וְגַם בְּיֹאֵר שְׁם הַטַּעַם דְּבִלַּה"ק הִיּו"ד דְּגוֹשָׁה וְעִי"ז מְוָרְגָשֶׁת הִיּו"ד מִשְׁא"כ בְּשׁמוֹת הַחוֹל שְׁאִין בְּזָה עֲנִין דְּגַשׁ הַמּוֹרָה עַל הַכֶּפֶל יֵשׁ לְכַתּוֹב הַכֶּפֶל בְּפִירוּשׁ דֶּהִינּוּ שְׁנֵי יוּדִי' וְלָכֵן הֶעֱלֵה דָּשֵׁם פִּיָּיָא צָרִיף לְכַתּוֹב בְּשָׁנֵי יוּדִי' א"כ גַּם פֶּאן אָף שְׁאִינּוּ דוּמָה לְשֵׁם פִּיָּיָא מ"מ פִּינּוֹן דְּהוּא לְשׁוֹן לעז לָכֵן כְּשֻׁכְתֵּב בִּילִיָּיָא בְּשָׁנֵי יוּדִי' אַחַר הַלָּמ"ד לֹא יִטְעוּ שְׁזָהוּ שֵׁם אַחַר אֶלָּא יְתְּלוּ שְׁכַתֵּב עַל הַרְגָּשֶׁת הִיּו"ד שְׁאַחַר הַלָּמ"ד שְׁנֵי יוּדִי' וְע"ד מ"ש בַּגַּמ' פ"ק דַּע"ג (דָּף ט' ע"א) סְפָרָא בְּצִירָא תַּנָּא תּוֹסְפָאָה וְפִי מַהֲרִי"ט הוּבָא בַּס"ש דָּף י"ד סַע"ב הַתַּנָּא מוֹסִיף וְא"ו אוּ יו"ד אוּ אַל"ף לְהוֹרוֹת עַל הַמִּבְּטָא עכ"ל.

משא"כ סְפָרָא בְּצִירָא שְׁמַדְקָדָק בְּתִיבּוֹת וְכוּתְבָן בְּמַסּוּרָה בְּחֶסְרוֹן אוֹתִיּוֹת כַּדְפֵּר ש"י בַּע"ג (שֵׁם) וְע' בַּגַּמ' וְרַש"י סַפ"ו דְּכַתּוּבוֹת (דָּף ס"ט ב') גַּבִּי יִנְחָם כְּתִיב. וְעַד"ז הוּא עֲנִין לְשׁוֹן תּרְגוּם נְגַד לַה"ק וְא"כ אֵם זֶה הַכּוֹתֵב הֶגֶט כְּתִב שֵׁם דִּמְתַקְרִי בִּילִיָּיָא בְּשָׁנֵי יוּדִי' י"ל שְׁאִין זֶה שְׁיַנוּי אֶלָּא ע"ד תַּנָּא תּוֹסְפָאָה כו' וְאָף שְׁבְאַמֶּת גַּם בַּל' לעז אִין לְכַתּוֹב עַל בִּילִיָּיָא שְׁנֵי יוּדִי' וְלֹא דְמִי לְסְאִיָּה (ומ"מ לְסְאִיָּה יֵשׁ לָהּ קֶצֶת הַתְּדָמוֹת וּכמ"ש לְעִיל) מ"מ פִּינּוֹן שְׁאֲפִשֶׁר בְּדוּחַסֵּק לְקִירוֹת פֶּן גַּם בְּבִילִיָּיָא א"כ יֵשׁ מְקוּם לומר שְׁאִין זֶה שְׁיַנוּי.

וְהוּא ע"ד הַמְבַּנְאָר בְּתָשׁוּ הַרִיב"ש סִי נ"ז גַּבִּי הַדְרָה בְּתִלְמָסָן. שְׁכ' פִּינּוֹן דְּאֲפִשֶׁר לְבֹאֵר לְשׁוֹן הֶגֶט שְׁיַסְפִּים לְזֶה הַרִי הַזְּפִיר לָהּ שֵׁם עֵירָה בְּלִי שְׁיַנוּי כו' וְאַע"פ שְׁשֵׁם רֹב הַהַמּוֹן יִבְיַנוּ שְׁהַדְרָה הוּא מְלָרַע וְע' ג"פ סִי קכ"ח סס"ק ג' דְּמִסְתָּמָא תְּלִינָן כו' וּמ"ש וְאֲפִילוּ תִימָא כו' זֶהוּ פְּסֻבְרַת מְהַרִּיב"ל שְׁהַזְפִּיר שֵׁם דְּפִי בְּהַרִיב"ש דְּאֲפִילוּ תִימָא דֶּהַדְרָה פִּינּוֹן דְּמִשְׁמַע הַכִּי וּמִשְׁמַע הַכִּי ה"ל פֶּאִילוּ לֹא נִכְתְּבָה כו' וְבְאַמֶּת מַמ"ש הַרִיב"ש וְכ"ת א"כ עַדִּין כו' לֹא הַזְּפִיר בְּגִט שֵׁם עֵירָה כו' עַד הַרִי הַזְּפִיר לָהּ שֵׁם עֵירָה וּבְלִי שְׁיַנוּי.

מוכח דה"ל פאילו נכתבה בטוב. וא"כ בנד"ז פינו דאפשר לקרות בדין חק בייליגא ג"כ כמו שקאשה נקראת י"ל שאין זה שינוי: קיצור שיש הפרש בין לה"ק ובין לשון תרגום שבמקום שבלה"ק פותבין יו"ד אַחַד סִיָּה כּוֹתְבִין בְּלִשׁוֹן תְּרַגּוּם ב' יודי"ן חִיָּא.

ולשון לעז יש לדמותו ללשון תרגום א"כ זהו טעם מה שפסאגיה כותבין שני יודי"ן. ואף שבייליגא לא דמי לגמרי לסאגיה.

(וצ"ע דלסאגיה יש לה קצת התדמות יותר) מ"מ פינו שאפשר לקרות פן שם זה י"ל שאין זה שינוי וראיה מהריב"ש סי' נ"ז: ג ומ"מ למעשה אי אפשר לסמוך על זה להקל בחומר שינוי שמו ושמה ומצינו שהחמירו בתוספות יו"ד גבי שם איריני שכתב איריני בשני יודי"ן הובא בספר מכמ"א שע"ד סי' ד' וסי' כ"ה ובתשו' מהריב"ל ח"א סי' כ"ט גבי שם גוגיגא שכתב גיגיגא משמע דס"ל הגט בטל ועי' מזה בג"פ סי' קכ"ה סעיף י"ח ס"ק פ"ב.

וסוף הסימן קכ"ט ס"ק קמ"ב מיהו מענין גוגיגא שכתבו גיגיגא אין ראיה דנדאי במקום שא"צ יו"ד פלל לפי שאין שום הרגש יו"ד והוא כתב יו"ד חשוב שינוי. אבל פאשר יש הרגש יו"ד וצריק להיות יו"ד אַחַד והוא הוסיף וכתב שני יודי"ן אין זה שינוי כ"כ ונהרי מצינו לענין נקודת צירי בשם לעז יש כותבין יו"ד אַחַד ויש כותבין שני יודי"ן כמו פרידא פרידא וכן בש"א אות קו"ף גבי יעקב המכונה קליין וכ"כ בכה"ג גבי רייבצא פשקורין הרי"ש בצירי.

א"כ כמו על נקודת צירי בלשון לעז יש כותבין יו"ד אַחַד ויש כותבין שני יודי"ן ולא מיפסיל גיטא בהכי כמ"כ י"ל פשכתב במקום שפגש יו"ד אַחַד כתב שני יודי"ן אין לפסול דיעבד. מיהו מדין איריני שכתב איריני דפסלו יש סתירה לזה.

ויש לומר דלא דמי פלל לנקודת צירי מטעם המוכן. וע"כ אין להקל פאן אם לא מטעם שני והוא דכיון שבנד"ז כתב ג"כ תחלה שם ביילא רק שהוסיף דמתקרי בייליגא א"כ ממ"ש ביילא יובן לכל שזהו השם ביילא המפורסם בנשים א"כ אף שהוסיף דמתקרי בייליגא יובן בנדאי שאין זה שם אחר רק שהוסיף פן בשביל הרגשת היוד שלאחר הלמד.

וקצת ראיה לזה ממ"ש בשו"ת מהר"א פן ששון סי' למ"ד דנ"א ע"ב וז"ל עוד נראה לי טעם נכון להטיר את האשה העניה הזאת והוא שאף שפניית נאמר לשם זוהי זה לא נכתב פראוי (לפי שהיה לו לכתוב זויי) והי אפשר לומר דמפסיל היינו פשלא הי' נכתב אלא שם זוהי לבדו ואע"פ שהי' כתוב בגט וכל שום כו' מ"מ הי' אפשר לומר דלא מהני.

אמנם בנדון דידן שבגט כתוב ויגדה דמתקרי זוהי הגה אע"פ שיהי' עולה בדעת שהשם הגה יהי' נאמר על דבר אחר הגה פאן פינו דכתביה על שם ויגדה דמתקרי זוהי א"כ זה מורה ששם זוהי זהו שם ויגדה עצמו ואם נכתב בשינוי ה"א לא יבואו לטעות שהוא שם אחר ואע"ג דמצינו במתקרי על שמות חלוקים כגון ראובן דמתקרי שמעון כו' מ"מ בנד"ז שאם היה כתוב זויי בשני יודי"ן אין ספק שעל שם ויגדה הנז' קאמר הגה גם עתה שהוא נכתב בה"א לא יבואו לטעות ולומר שהוא שם אחר מענין אחר פינו דקאי ע"ש ויגדה ושם זויי עצמו מודה על שם ויגדה א"כ נדאי יאמרו שעל שם ויגדה קאמר וזה נ"ל דבר נכון וחילוק אמיתי עכ"ל.

וכמ"כ י"ל בנ"ד דשם ביילא מוכיח דמ"ש דמתקרי בייליגא הוא רק שהוסיף יודי"ן בשביל הרגשת הי"ד שפגש קצת אחר הלמ"ד ולכן לא יבואו לטעות שהוא שם אחר וראיה לזה דהנה בב"ש שאצלי סס"י קכ"ט עמ"ש רמ"א שם ססע"י ל"ד גבי זנביל או זנוויל.

פּינִיבֶשׁ וְוַיִּבֶשׁ כּו' מ"מ בְּדִיעֶבֶד אִם שִׁנְיָה בְּאֶחָד מִפְּלֵי הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ פֶּשֶׁר עַכ"ל רמ"א ע"ז הַגִּיהַ
כּאֲזַמּוּר הַגָּאוֹן ו'ל כּכ"ק עֲצָמוֹ ו'ל שֶׁהֵם דְּקִדּוּקֵי הַכִּינּוּיִים אֲבָל שֵׁם הָעֲצָם צ"ל לְנִכְתָּב פְּפִי
לְשׁוֹן הַמְּדִינָה אֲפִילוֹ לְעַכְבַּ עַכ"ל ור"ל דְּדוּקָא גְבִי זְנוּוִיל וְגַבִּי פִּינִיבֶשׁ וְשֶׁכְּבָר כ' שֵׁם הָעֲצָם.

פְּמוֹ אֹר שְׂרָגָא הַמְּכֻנָּה פִּינִיבֶשׁ. ע"כ אִף אִם שִׁנְיָה מִלְּשׁוֹן הַמְּדִינָה וְכ' הַמְּכֻנָּה וּוַיִּבֶשׁ ס"ל לְרַמ"א
דְּכָשָׁר.

וְהִינּוּ מִשּׁוּם דְּגַם הָעֲצָם אֹר שְׂרָגָא יַעֲיֵד עַמ"ש וְוַיִּבֶשׁ דר"ל פִּינִיבֶשׁ. מִשּׁוּם דְּכָל מִי שֶׁהוּא נִקְרָא
אֹר שְׂרָגָא פִּינּוּיּוֹ פִּינִיבֶשׁ.

ע"כ בְּכַה"ג דוּקָא הוּא דְּאִין לְהַקְפִּיד עַל שִׁשְׁיָנָה מִן פִּינִיבֶשׁ לְוַיִּבֶשׁ. אֲבָל אִם לֹא כ' שֵׁם הָעֲצָם רַק
הַכִּינּוּי פִּינִיבֶשׁ.

וְשִׁנְיָה וְכ' וּוַיִּבֶשׁ י"ל פּוֹסֵל אִף דִּיעֶבֶד. וְדַבְּרִיּוֹ אֵלֶּה הֵם פְּסֻכֵי תְּשׁוּבַת מֵהַר"א בֶּן שְׁשׁוֹן הַגָּ"ל
דְּשֵׁם וַיִּדְּהָ מַעֲיֵד וּמוֹכִיחַ עַל זֹהִי כו'.

וְהִנֵּה מִן פִּינִיבֶשׁ לְוַיִּבֶשׁ יֵשׁ קֶצֶת שִׁנּוּי בְּמִבְטָא בֵּין נָא"ו לַפ"א וְכַמ"ש בַּט"ג בְּפִלְלִים שֶׁל הַב"ש
סְעִיף כ"ב בַּט"ג שֵׁם ס"ק י"ז וְהוּא מִדְּבָרֵי הַב"ש עֲצָמוֹ בַּש"נ אֹת ב' דָּא"א לְכַתּוּב בְּפוֹלִין בְּמִקּוֹם
הַפ"א וּוַי"ן כו' ע"ש.

וְהָרִי עַכ"ז מִשְׁמַע דְּהַרְמ"א מְכַשִּׁיר בְּזָה דִּיעֶבֶד וְע' בַּט"ג אֹת פ' סַק"ה בְּשֵׁם ס"ג דְּמַהְרָא"ש
לְהַכְשִׁיר בְּדִיעֶבֶד וְכ"כ עוֹד בַּט"ג בַּש"א אֹת נָא"ו סַק"ג גְּבִי פֶּלֶק שְׁכַתּוּב וְלֵק שְׁאִין לְפִנּוּסֵלוֹ
בְּדִיעֶבֶד. וְצ"ל מִטַּעַם הַגָּ"ל שֵׁשׁ הָעֲצָם מַעֲיֵד עָלָיו א"כ כַּמ"כ י"ל בְּעַנְיָן נ"ד גְּבִי בִּילָא דְּמַתְקָרִי
בִּילִיָּא.

מִיְהוּ יֵשׁ לְחַלֵּק וְלוֹמַר דְּשֵׁם יֵשׁ עוֹד טַעַם מִשּׁוּם דְּבִמְדִינַת אֲשַׁפְּנֵז מִדְּבָרִים וְוַיִּבֶשׁ בּוּוִי"ן לְכֵן אִף
בְּמַחֲזוֹת אֲשֶׁר עַל נֶהַר וּוִיסְלָא שְׁמִדְּבָרִים פִּינִיבֶשׁ בַּפ"א אִין זֶה שִׁנּוּי כ"כ אִם כ' פְּמוֹ שְׁמִדְּבָרִים
בְּמְדִינַת אֲשַׁפְּנֵז וּבְכַה"ג דוּקָא מֵהַנִּי מַה שֵׁשׁ הָעֲצָם מַעֲיֵד עָלָיו.

אֲבָל בִּילִיָּא בְּשִׁנֵי יוּדִי"ן י"ל אִין מִדְּבָרִים בְּשׁוּם מִקּוֹם ע"כ חֲשׁוּב זֶה שִׁנּוּי יוֹתֵר מִפִּינִיבֶשׁ וְוַיִּבֶשׁ
לְכֵן אִין מֵהַנִּי מַה שֵׁשׁ הָעֲצָם בִּילָא מַעֲיֵד עָלָיו. וּמ"מ זֶהוּ חִילּוּק קַל.

וְעוֹד אֲפֶשֶׁר גַּם בִּילִיָּא זֶהוּ עַנְיָן פִּינּוּי דְּבִילָא בְּמִקּוֹם אַחַר וְע' בַּס"ש נִזְכָּר בִּילִיָּא בִּילָה אוֹ בִּילָא
ע"ש. וְאִפ"ל כַּמ"ש בְּמַרְדְּכִי פֶּרֶק הַשּׁוֹלֵחַ בִּילָא בִּילָתָא הָרִי בִּילָתָא הוּא שֵׁם דְּנַעֲרוֹת שֶׁל בִּילָא
כַּמ"כ אִפ"ל בִּילִיָּא.

מַה גַּם לְדַבְּרֵי הָאוּמְרִים שֵׁשׁ בִּילָא שְׁרָשׁוּ מִבְּלֵהָ כו' כַּמ"כ י"ל עַנְיָן בִּילִיָּא כו': קִיצוֹר שַׁמ"מ
אִילוֹ נִכְתָּב בִּילִיָּא לְבַד הִינּוּ אוּמְרִים שְׁזָהוּ שִׁנּוּי וְלֹא נִסְמוּךְ עַל סְבֻרוֹת הַגָּ"ל אֵלֶּה בַּנ"ד לְפִי
שְׁנִכְתָּב בִּילָא א"כ הוּא מַעֲיֵד דַּמ"ש דְּמַתְקָרִי בִּילִיָּא הִינּוּ פְּמוֹ שְׁאֲנוּ קוֹרִין וְכַה"ג כ' בְּתִשׁוּ' מֵהַר"א
בֶּן שְׁשׁוֹן גְּבִי לְשִׁכְתָּב בְּמִקּוֹם זֹוּי זֹהִי דְּשֵׁם וַיִּדְּהָ מוֹכִיחַ עָלָיו דְּהִינּוּ זֹוּי נְכֵן שֵׁם אֹר שְׂרָגָא מוֹכִיחַ
עַל וּוַיִּבֶשׁ דְּהִינּוּ פִּינִיבֶשׁ כו' בְּרַמ"א ס"ס י"י קַכ"ט וְכָה"ל בִּילָא מוֹכִיחַ דַּמ"ש דְּמַתְקָרִי בִּילִיָּא זֶהוּ
פְּמוֹ שְׁאֲנוּ קוֹרִין: ד' וְהִנֵּה לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ לְגַד מַה שְׁפַתְבְּתִי וְלְהַחֲמִיר דְּהִנֵּה מְבִנְיָן בְּגִמְרָא
פֶּרֶק הַתְּמַבֵּל (דף ס"ג ע"ב) הִיא דְּהוּוּ קָרוּ לָהּ נַפְאָתָה אֲזוּל סְהַדִּי וְכַתּוּב תַּפְאָתָה מְבִנְיָן שֵׁם
דַּה"ל חֲסָפָא בְּעֵלְמָא.

מְבִנְיָן בְּשִׁנּוּי אֹת אֶחָד בְּטַל הַגִּט. וְאִף שְׁהַנּוּ"ן וְהַתִּי"ו הֵם מְמוּצָא אֶחָד דַּטְלַנ"ת.

ובתשו' להרמב"ן סי' קמ"ח הובא ב"י סי' קכ"ה על גט שהי' ב'שם האשה הנקראת אשטרלה רי"ש קטנה כמו ו' דאם נשאת תצא והנלד ממזר כו' וכ"מ בתשו' ריצב"א ב'מרדכי פ'רק המגרש סי' תמ"ו גבי ומה שקורין בורייש ואנו קורין באוריית כו' ובתשו' מהריב"ל ח"א סי' כ"ט על שם האשה גנייא והי' פתוב בגט גיוניא.

משמע דלולי שהאשטרלה ניש דרפם לכתוב גיויא ה"ל שינה שמו ושמה והגט בטל ותצא מזה ומזה כו' ע"ש ובמכמ"א שע"ד סי' כ"ה הביא בשם חכם אחד בתשו' מהרלנ"ח סי' קל"ב לא יפסול בשנייה השם כ"א כשמשנה משם אחד לשם אחר אבל מכיון שנה השם של גזול אינו שם אחר אלא קיצור א"כ לא יקרא שנייה (משמה גזאלה) שם ליפסול כו'.

ומהראנ"ח חלק ע"ז מתשובת הריצב"א הנ"ל וכ"ד הרא"ם ח"א סי' ס"ו דאע"ג דאין שם תפארת לאשה אחרת כו' וע"כ לא סמך להקל על טעם הזה בשם איריני שנקתב ביו"ד יתירה איריני אע"ג שאין בעולם שם איריני שיהי' נקרא בהרגש היו"ד כו' עוד כ' דמהר"א בן ששון בתשו' סי' ל"מ"ד כ' דשאני ההיא דתפארת שהוא חילוק גדול בין מבטא הנו"ן למבטא הטי"ת לכן אע"ג דלא הוי שם לאשה אחרת לא הוי גיטא.

וא"כ בנד"ז ג"כ איך נקיל למעשה. ולא דמי לוניבש מטעם הנ"ל.

אך נראה לצדד דהנה בב"ש בש"א אות ג' הביא תשו' מהר"א בן ששון סי' ל"מ"ד שכתב בשם מהריב"ל דמדייק מפסקי מהרא"י הנ"ל טעמא דגרשון וגרשום מצינו בקרא דהם תרי שמות מש"ה הוי שנייה אבל אם לא הנה בקרא תרי שמות הי' אמרינו דשם השני הוי כמו פניו בגון גרשון בנו"ן הוי פניו לגרשום ב"מ"ם אע"ג דניכר במבטא השני מ"מ הי' פשר ואמרינו דזהו פניו ומזה תלמוד לכל השמות עכ"ל.

ולנגד זה במכמ"א שע"ד סי' כ"ה הביא שמהרא"ם ומהראנ"ח תופסים במןשם היפך ממ"ש מהריב"ל דמשום שאין שם בעולם כמו אותו השני שפגט לא תלינו להכשיר ולומר דהוי פניו כו'. ובתשו' מהר"א בן ששון סי' ל' שאצלי הוגה מפתיבת יד קדש אאזמו"ר הגאון נ"ע עמש"ש מהריב"ל אם לא הנה בקרא תרי שמות כו' פנ"ל.

וז"ל זה אינו להכשיר לגמרי אלא שלא הנה בטל לגמרי וכל הדרכים האלו בה כו' ע"ש עכ"ל הנהב. פוננתו דמהרא"י ס"ל דשנייה כמו מגרשום לגרשון אילו לא הי' גרשון שם אחר לא הנה שנייה הפוסל מדאורייתא רק מדרבנן אבל פינון דתרי שמות הם הגט בטל מדאורייתא.

נשמע מדבריו דשנייה כמו מגרשום לגרשון אילו לא הנה שני שמות בקרא לא הנה חשיב שנייה מדאורייתא כ"א מדרבנן. וגם אין כל הדרכים האלו דבשינה שמו ושמה בה.

ושוב מצאתי שפדבריו אלה מבואר בספר שמות בשם מתתיהו בדרף נ"ג סע"א וז"ל הן אמת דראיתו מדברי מהרא"י ז"ל נכונה ונקא היקא דנשאת דלא נאמר דתצא וכל הדרכים האלו בה אחר דלא נכתבו בתורה בשני שמות אבל להכשירו בדיעבד אם ניתן ועדיין לא נשאת כו' לכל זה אין ראיה מדברי מהרא"י ז"ל עכ"ל הס"ש שם.

ואפ"ל טעם לזה עפ"י ש"ש בש"ע סי' קכ"ו ס"ך ובב"י שם בשם העיטור ומסתברא פל שניכר שהוא ט"ס כו' אין לחוש אלא בגוף שמות הפעלים עכ"ל. א"כ לכאורה הנה אפ"ל דאף בגוף שמות

הבעלים אינו בטל מדאורייתא כ"א מדרבנן מאחר שניכר היטב שהוא ט"ס ולכן פינון שאין שם אחר נשמע אצלנו פשם השינוי ניכר מאד שהוא ט"ס.

ולכן אין הגט בטל מדאורייתא. אף קשה ע"ז דהא גבי נפאתה שכ' תפאתה נק' חספא בעלמא אף שניכר שהוא ט"ס מאחר דאין אשה אחרת שנקראת תפאתה כמו שהוכיח בתשו' הרא"ם מן פרש"י פרק התקבל וא"כ פינון שאין שם אשה תפאתה ניכר שהוא ט"ס וצ"ל נפאתה ואפ"ה נקרא חספא.

ויש לומר ע"ז תירוץ שתייר בתשובת מהר"א בן ששון דשאני תפאתה שהוא חילוק גדול כו' פנ"ל וגם י"ל דאע"ג שנקרא חספא מ"מ היינו מדרבנן דהא בב"י רס"י קכ"ב כתב דגם פסול דרבנן נק' חספא יעו"ש.

ולכן לדברי האומר דכשהשינוי הוא מעט וגם אינו לשם אחר ה"ל רק פסולא דרבנן א"כ בדרבנן הנה ראוי לסמוך על הטעמים שנתבאר לעיל אות א' די"ל שאין זה שינוי ועל הטעם שנתבאר לעיל אות ג' דשם בינלא מוכיח על בינלייא: קיצור שי"א דשינוי כמו מגרשום לגרשון אילו לא הי' שני שמות אין בו רק פסולא דרבנן א"כ לפי"ז גם בינלייא פינון שלא נמצא פן שם אשה אחרת הוא שינוי מדרבנן וא"כ יש לסמוך על ההיתרים דלעיל אות א' ואות ג': ה אף אף לדעת מהרא"ם ומהראנ"ח דמדבריהם משמע דמשום שאינו שם לאחרת אין להקל וה"ל שינה שמו ממש.

עכ"ז הנה גם לדבריהם ע"כ צריף לחלק בין זה ובין מה שמוכח קצת מדברי העיטור שבש"ע סי' קכ"ו ס"כ דכשניכר שהוא ט"ס אין בו פסולא דאורייתא. והחילוק הוא דכאן גבי תפאתה אין שייף לומר ע"ז שניכר שהוא ט"ס ובנדאי צ"ל נפאתה דמנלן לומר פן דדוקא גבי זמן שייף לומר שניכר שהוא ט"ס דכשכותב ברביעי בשבת בכף וכף לירח פלוני א"כ כשדילג הריש של ברביעי אין לו פירוש אחר רק ברביעי דמ"ש אט"פ בשבת בכף וכף לירח כו' מוכיח עליו דהינו ברביעי בשבת.

אבל גבי שם כשכותב תפאתה אין ראיה דנדאי שמה נפאתה דאף שאנו אין יודעין שיש שם תפאתה דלמא מ"מ נקרא פן אשה זו. וכן גבי שמשון עד"מ כשדילג השין שאחר המ"ם י"ל לשמא שמו שמון הגם דאינו מצוי קלל עכ"ז אינו דומה לניכר הנ"ל וראיה מפסקי מהרא"ם סי' י"א ואי משום דידוע לנו מבחוץ כו' דע"כ דילוג טעות יש פאן נראה דלא דמי למוכח מינ' ובי' עכ"ל הביאו הב"י והב"ש סי' קכ"ז סעיף י"ג סק"ד.

וכ"ש שי"ל פן על נפאתה תפאתה ועוד דעכ"פ לא עדיף מלא כתב שמו קלל מאחר שנתבאר בבבבול ובלא כתב שמו הגט פסול מדרבנן או מדאורייתא כמ"ש בש"ע סעיף י"א ובב"ש וג"פ שם. ולפ"ז אף לדבריהם היינו כשלא נכתב רק שם זה אין ניכר ומוכח כ"כ שהוא ט"ס.

אבל בנדון דידן בענין שנתבאר בינלא דמתקרי בינלייא פיו"ד יתיר דבכה"ג מוכח היטב שהוא ט"ס כי רצה לכתוב על הרגש היו"ד שאחר הלמ"ד וטעה וכתב שני יודי"ן. א"כ שם בינלא מוכיח עליו וגם אין שם בינלייא נמצא קלל.

וא"כ י"ל שזה חשוב ניכר שהוא ט"ס דהינו מוכח מינ' ובי' כמו ה' דברביעי בשבת כו' דכשבת בכף לירח מוכיח עליו שהוא ט"ס. ה"נ בינלא מוכיח על בינלייא כו'.

וא"כ בכה"ג י"ל לכ"ע אין פאן רק פסולא דרבנן מתרי טעמי. האחד דנכתב שם העיקר בינלא.

הב' דבכה"ג מוכח שהוא ט"ס ואף שאינו הכרח גמור כמו הא דברביעי בשבת מ"מ פיון שפאן י"ל שאינו שינוי כ"כ כי גם בייליא בשני יודי"ן יש לפרש כמו שנקראת אשה זו ע"כ יש לסמוך על ההוכחה משם בייליא להחשיבו ניקר ט"ס.

ועוד דמוכח הוא ג"כ מבחויך שהוא ט"ס הכרח גמור דבעל אשה זו המבואר בגט שמו ושם אביו ידוע שאשתו היא בייליא. וגם ע"פ שם אביה מוכרח פו.

וכשנזכר ע"ז דמוכח ג"כ מצד שם בייליא שבגט. יש לדמותו לניקר היטב שהוא ט"ס וגם לא שינוי לומר דעכ"פ ה"ל פלא נכתב שמו כלל דהא נכתב שם בייליא ודי הנה בזה לבד א"כ עכ"פ נכתב שמה וא"כ פיון דלכ"ע בכה"ג אין רק פסולא דרבנו לכו יש לסמוך על הסברא דלעיל אות א' שפדונחק י"ל שאין זה שינוי כלל.

וכ"ש לדברי הדיעה דלעיל אות ד' דס"ל בלא"ה פשהשינוי קל ואינו לשם אחר אינו רק פסולא דרבנו וא"כ לדבריהם בנד"ז שיש עוד שני טעמים נוספים מה ששם בייליא מוכיח עליו ומה שי"ל שגם בייליא אינו שינוי וא"כ נדאי יש להקל בזה בפסולא דרבנו.

וכיון דאף להחולקים על דיעה זו מ"מ גם לדבריהם מצד שני טעמים אלו אין פאן רק פסולא דרבנו לכו בדרבנו יש לסמוך על דיעה האחת במקום עיגון גמור ושעת הדחק בזה וכמו שהקיל אאזמ"ו הגאון ז"ל בשעת הדחק ומקום עיגון באומר אמרו פשיש עוד צד להקל עיי"ש בתשובתו סי' ל"ב.

ואין להחמיר משום דהא מדברי העיטור מוכח דבשמו ושמה אין להקל אף היכא שניקר שהוא ט"ס כי זה מפני שי"ל דה"ל כמו לא נכתב שמו כלל. אבל הכא דנכתב שמה בייליא פהוגן רק בענין דמתקרי בייליא יש קצת שינוי וגם ניקר שהוא ט"ס מטעמים הנ"ל י"ל שיש להקל.

ומ"מ כ"ז דוקא במקום עיגון גמור. אבל פשאפשר להשיג גט אחר אין להקל: קיצור אף להאומרים דמשום שאינו שם אחר אין שום קולא.

עכצ"ל דהוא משום שאין ניקר היטב שהוא ט"ס: אבל בנד"ז דע"י בייליא ניקר היטב דענין דמתקרי בייליא הוא ט"ס. י"ל דיודו דאין פאן פסולא דאורייתא.

ובדרבנו אפשר שיש לסמוך גם לדבריהם על היתר דאות א' שי"ל שאין זה שינוי כלל. וגם מדברי העיטור אין ללמוד חומרא.

קצרו של דבר לדברי האומר דכשהשינוי אינו לשם אחר אין פאן רק פסולא דרבנו יש ב' טעמים להקל. א' מה שי"ל שאין זה שינוי כלל ב' שבייליא מוכיח עליו וניקר שהוא ט"ס.

ולדברי האומר דמשום שאינו שם אחר אין שום קולא מ"מ פאן מחמת טעם הב' יודה דה"ל רק פסולא דרבנו. ואזי גם לדבריו יש לצדד להקל ע"פ טעם הא'.

או שעכ"פ בדרבנו יש לסמוך על דיעה ראשונה: וועוי"ל שינוי זה דבייליא פיון שאין נמצא שם בזה ומוכן דזהו בייליא. אלא שיש יו"ד אחת יתירה לא חמור מהשינוי דכתב שם דיהודה לבד בגליל.

שלפ"ד התוספות ושאר מפרשים זהו ומודים חכמים לר"מ בשינה שמו ושמה כו' ומבואר בתוספות פ"ב (דף כ' ע"א) בד"ה הא בעינן שמו ושמה דשינוי זה קיל מדין לא כתב שמו כלל. וא"כ פיון שכתב ג"כ שם בינא.

הרי נכתב שמו ושמה ור"ל מאחר דשם בינא לכל היותר הוי פסולו פאילו לא נכתב שמה בכלל. וא"כ עקשיו שכתב שמה בינא הרי הגט פשר.

ומיהו יש לחלק דאף שפסול בינא לא גרע מלא נכתב שמה כלל מ"מ לא מהני מה שכתב שם בינא. אף הנה הירושלמי פליג על ש"ס דילן בענין אפיה שמה דהירושלמי אם כ' אני עם כל שום פשר כמ"ש הר"ן פ' השולח.

ולכאורה ראיה להירושלמי מהמשנה דפ' הזורק שינה שמו ושמה. דהתוספות (דף כ' ע"א) הנ"ל הכריחו דמיירי בפסולא דרבנן.

והנכרחו להעמיד דמיירי בכתב שם דיהודה בגליל. אבל פשט המשנה מיירי בשינה שמו ממש שינוי גמור.

וא"כ קשה דהא ה"ל פסולא דאורייתא ממש. אבל להירושלמי אתי שפיר דכיון שכתב אני א"כ אף שינוי שמו ס"ל דליכא רק פסולא דרבנן אלא דפסול זה התמירו בו ועשאוהו כמו פסול של תורה שתצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה.

וכשכתב ג"כ וכל שום ס"ל הגט פשר. ואף דלש"ס דילן אין הדין כן וס"ל דבכה"ג ששינה שמו אף שכתב אני עם וכל שום אינו גט כלל ותצא מזה ומזה כו' ופשיטא דאין להסתפק ח"ו מחמת הירושלמי נגד ש"ס דילן.

מ"מ בנ"ז דהשינוי דבינא קל מאד וגם אפשר שאין זה שינוי כלל ע"כ פיון שכ' ג"כ שם בינא י"ל דגם לש"ס דילן נראה להקל הנה לרנוחא דמילתא במקום עיגון גמור כנודון זה אפשר לעשות סניף מהירושלמי.

ע"ד שמצדדים בחמץ בפסח לפעמים דעת הנשאלות דס"ל חמץ בפסח בששים שאע"פ שנדחו דבריו לגמרי מהלכה עכ"ז לפעמים לאיזו סניף מצדדים סברתו. כמ"ש בד"מ רס"י תמ"ז ובמג"א סי' תס"ז ס"ק ל"ג ובח"י רס"י תמ"ז דלמעשה אין סומכין ע"ז אא"כ היכא דאיכא עוד הרבה צדדים להקל.

וכה"ג כתב בני"פ פט"ו דיבמות (דף קט"ז ע"א) גבי אימא בגמלא פרחא אזל דלסניף נקטינהו הביאו בתשובת צ"צ. הרי אע"ג דהא דגמלא פרחא לא מהני אף בד"נ ע"ש עכ"ז פיון שבלא"ה יש טעם נכון דאימא מילי מסר מצדדים ג"ז לסניף עכ"פ.

וכמ"כ י"ל בנ"ד לפי מה שכתבנו שמשוה"ד י"ל להקל בזה לכן לסניף לרנוחא דמילתא מצדדים טעם של הירושלמי: קיצור בינא י"ל לא גרע מלא כתב שמה כלל עפ"מ"ש התוספות פ"ב (ד"כ) וא"כ שכתב בינא ג"כ הרי נכתב שמה.

ויש לדחות. מיהו פשיטא פמה טעמים להקל יש לצרף הירושלמי שהביא הר"ן בסוגיא פ"ד דגיטין בראשונה הנה משנה כו': ז והנה בתשו' נ"ב מהד"ת חאה"ע סי' קי"ט כ' גבי מאיר לכתוב דמתקרי מייאיר בשני יודין אחר המ"ם פי אצלם דוחקים ומרגישים יו"ד אחר המ"ם כו'.

ונראה שמדמה זה לפרידא שיש פותבים שני יודי"ן אחר הרי"ש כו'. ובב"ש בש"א תחלת אות מ"ם כ' וא"צ לכתוב המכונה מייאיר ופי' בט"ג שם סק"א הטעם משום דה"ל פיצוק חקן כו' ותמה שם על הנ"ב למאי הצריך לכתוב המכונה מייאיר דלו יהי שמרגישים היו"ד ה"ל שם דקטנות יעו"ש.

עכ"פ מזה מוכן דלולי טעם זה היו פותבין מייאיר בשני יודי"ן אחר הפ"ם. משום שמרגישים היו"ד.

וקיו פותבין דוקא שני יודי"ן ולא יו"ד אחת. וצ"ל הטעם פדי שלא יקראו היו"ד בחיריק מייאיר ע"כ היו פותבין שני יודי"ן שזהו צירי והרגש היו"ד.

א"כ לדבריהם גם בינלא אחר שמרגישים היו"ד אחר הלמ"ד כמו אצלם גבי מייאיר. אינו שבוש גדול כ"כ כשפתבו שני יודי"ן.

אף שנקודת הלמ"ד דבינלא אינו כמו נקודת הפ"ם דמאיר. שבמאיר הוא בצירי ע"כ שינוי שני יודי"ן כמו גבי פרידא.

ובבינלא לפי לשונינו במדינתנו פה הלמ"ד הוא בסגול רק שנגש יו"ד. מ"מ מצאתי גם כשהוא בקמ"ץ פותבין לפעמים יו"ד אחד ולפעמים שני יודי"ן כמו ענין טליא שהוא תרגום של ילד בתרגום ירושלמי פ' וישלח ע"פ הילדים רפים ארום טליא חטיין.

ונקוד טליא בקמ"ץ תחת היו"ד. וכן בינלא סי' ב' ט"ז אספו עוללים אייתו טליא ג"כ בקמץ תחת הלמד וכתוב יוד אחד.

ובגמרא פ"ק דמגלה (דף ה' סע"ב) א"ר יוחנן פד הוינאטלייא. נדפס טלייא בשני יודין בדפוס אמשטרדם שהוא מוגה.

וע' במתורגמן ערף טל (השלישי) ובתלים ל"ז כ"ה נער הייתי טלי הוית כו'. (ולפי הכרתנו ענין טלייא דומה קצת לענין בינלא).

מיהו נקודת הלמ"ד אינו שנה וע"ד שנתבאר לעיל אות א' ההפרש בין בינלא ובין סאייה דבסאייה הנקודת תחת היו"ד וכ"ה בטליא משא"כ בבילייה וכנ"ל) וכיון דגבי טלייא נמצא לפעמים בשני יודי"ן נאל"ף ופעמים ביו"ד אחד נאל"ף.

ופעמים ביו"ד בלא אל"ף כנ"ל. ע"כ גבי בינלא אין להחליט בפשיטות דהוי שבוש גמור כשכתב בינלא בשני יודין ולומר דה"ל שינוי לגמרי.

דמאחר שנגש יו"ד כמו במייאיר א"כ אין זה שינוי כ"כ כשכתב שני יודי"ן. הגם שלכתחלה היה די רק בשם בינלא לבד.

וכמו גבי מאיר דכ' הב"ש שא"צ לכתוב המכונה מייאיר משום דה"ל שם דקטנות וה"נ י"ל דעיקר שמה הוא בינלא אם כן פותבים גם באגרות ושטרות וכן חותמים א"ע הנשים. אף אם זה חשש שמא אינו דומה לשם מאיר שידוע ומפורסם כן מאיר בלי יו"ד אחר הפ"ם לכן ה"ל מייאיר שם דקטנות.

אבל בינלא יש לחוש שמא אינו שם קבוע כמו מאיר. ע"כ חשש לכתוב ג"כ דמתקרי בינלא.

כמו להנ"ב דס"ל גבי מאיר ג"כ לכתוב דמתקרי מייאיר. א"כ לפ"ז אין כאן שגיבויש גמור פשכתב
ביליגא בשני יודי"ן.

מיהו אפשר מייאיר אצלם באשכנז אין המ"ם בצירי אלא כמו אייזיק. והנה ביש"ש בפ"ק השולח
בסי' ל"א סוף אות א' פתב וז"ל אייזיק כו' בשני יודי"ן ולא פותבין איזק מאחר שנגזר מיצחק
שהוא בחירק וכו' הא"י קורין כל יצחק איזק לא משגחינו בהו אלא בטר קריאת העברים שהוא
עיקר עכ"ל.

והביאו ג"כ בט"ג בש"א אות א' ס"ק כ"ח. מיהו בט"ג אות מ"ם סק"א גבי מייאיר משמע דהפ"ת
מייאיר אינו מחולק מן מאיר רק במה שנגזש יו"ד.

שם יבא בגמרא נדה (ט"ו ב') ובפ"ק ע"פ. שפ"א פ"ס.

הפ"ס הראשון. הפ"ס השני.

במשניות פ"ב דיומא הפל בשני יודי"ן מיהו זה דומה לסאיגה. החדר והפרוזדור והעלייה פ"ב
דנדה בשני יודין בתיבת והעלייה והוא בסגול תחת היודי"ן מיהו זה ג"כ כמו סאיגה.

התנא רבי פפייס במסכת עדיות (פ"ז) נזכר הפל בשני יודין מיהו במשניות מנוקדים הנקוד
פפייס. ומ"מ לא רציתי להקל להלכה למעשה ולא רציתי להורות בה היתר אף שיש שכתב עגונה
חמש שנים עד שאח"כ שמעתי שגם ביליגא נקרא שם ביליגא בשו"א תחת הל"מ"ד ובסגול"ל תחת
היודי"ן.

א"כ ה"ל ממש כמו סאיגה. לכן אם היודין נקראין שם בסגול אין לפסול הגט וכן תיבת קניין
נזכר בגמרא ספ"ק דגיטין (דף י"ד ע"א) בשני יודין אחר הנז"ן.

ובפ"ק חזקת (דף מ' ע"א) נזכר קנין ביו"ד אחד וכ"ה בפ"ק יש נוחלין (דף קי"ד ע"א)
ובפרשב"ם שם נדפס קניין בשני יודי"ן ועפ"ז דוקא הוריתי היתר למעשה: להעיר מענין פמליא
פ"ב דברכות דף ט"ו ופ"ק חלק (צ"ט ב') ובמתוך קמן כ' שהוא לע"ז מענין פאמיליא דהיינו בני
ביתו.

ולהעיר מתיבת אנפליא פ"ק (י"ב) דיבמות חלצה באנפליא ובגמ' (שם) כמה פעמים וכן רפ"ג
דגיטין (דף כ"ה ע"א) קטן ואנפליא. וכן אנפליא.

וכן געליא. מתתיה.

ועב"ש איליש. איליא: סי' רלה הגיעני מכתבו השלישי ע"ד הגט שכתב בילא דמתקרי ביליגא
ושם נקרא ביליגא בחיריק תחת הבי"ת והל"מ"ד הוא בשו"א והיו"ד הוא בסגול לפי דעת
השומעים.

ואמרת א"כ הוא יש להכשיר הגט במקום עיגון כזה. פי בכה"ג שהל"מ"ד הוא בשו"א והיו"ד
שאחריו בסגול ימצא כמה פעמים בגמרא דפוס אמשטרדם פרופס לפעמים נדפס ביו"ד אחד
ופעמים שני יודי"ן כמו תיבת קנין בש"ס פ"ח דב"ב (דף קי"ד ע"א) בגמרא הוא ביו"ד אחד
ובפרשב"ם בשני יודי"ן וכן בגמ' פ"ק דגיטין (דף י"ד ע"א) קניין בשני יודין.

וכן תיבת ענין אע"פ שבקהלת הוא ביו"ד אחד ענין מ"מ בגמ' פ"ב דגיטין (דף י"ח סע"א) נדפס
בשני יודי"ן ג' פעמים ע"ש. וכן שם (דף י"ט ע"א) גבי לענין שבת.

וכן פָּרַק הַזֹּרֵק גַּט (דָּף פ' סע"ב) בְּאוֹתוֹ עֲנִיָּן וְאֵף שֶׁבְּמִקְרָא עֲנִיָּן הוּא בִּיּוֹד אֶחָד עַכ"ז הֵינּוּ מְשׁוּם שֶׁבְּמִקְרָא יֵשׁ נִקְוֹדוֹת אֶבֶל בְּגַמ' פּוֹתְבִים בְּבִיאוֹר יוֹתֵר וְע"ד מ"ש בְּגִמְרָא פ"ק ד'ע"ג (דָּף ט', ע"א) סְפָרָא בְּצִירָא תַנָּא תוֹסְפָאָה וּפִי מֵהֲרִי"ט הוּא הוּא בִּס"ש דָּף י"ד סע"ב הַתַּנָּא מוֹסִיף וְא"ו או יו"ד או אָל"ף לְהוֹרוֹת עַל הַמְּבֻטָא עַכ"ל מִשָּׂא"כ סְפָרָא בְּצִירָא שֶׁמְדַקְדֵּק בְּתִיבוֹת וְכוּתְבוֹן בְּמִסְוֶה בְּחֶסְרוֹן אוֹתִיּוֹת כַּדְּפִרְשׁ"י בַּע"ג שָׁם וְע' בְּגִמְרָא וְרַשׁ"י ספ"ו דְּכִתְוֹבוֹת (דָּף ס"ט ב') גְּבִי יִנְחֵם כְּתִיב וְכֵן טְלִיָּא פ"ק דְּמַגְלָה (דָּף ה' סע"ב) נְדַפֵּס בְּשִׁנֵּי יוֹדִי"ן וְלִפְעָמִים הוּא בְּחַד יו"ד טְלִיָּא וְכ"ה בְּתַרְגוּם יוֹנָתָן פ' וַיִּרְא בַּפ' דְּהֵגֵר (כ"א ט"ו).

וְשָׁם פְּסוּק י"ט נְדַפֵּס טְלִיָּא בְּשִׁנֵּי יוֹדִי"ן וּמ"מ ע"פ רֹב הוּא בְּתַרְגוּם בִּיּוֹד אֶחָד. א"כ מוֹכַח שֶׁבְּנִיקוּד זֶה אֵין שִׁנּוּי כ"כ בֵּין יו"ד אֶחָד וּבֵין שְׁנֵי יוֹדִין (גַּם בֵּין אֵין לוֹ).

עֵינֵי עָלְיוֹ. בְּגִמְרָא פ"ב דִּיבְמוֹת (דָּף כ"ב ע"ב) עֵינֵי בְּשִׁנֵּי יוֹדִי"ן וְכֵן כָּל עֵינֵי שֶׁבְּגִמְרָא וּפּוֹסְקִים.

וְאֵנּוּ קוֹרִים הֵיּוֹד בְּסִגּוּל א"כ אִם בְּיִלְיָא נִק' הַלְמ"ד בִּשְׁב"א וְהֵיּוֹד בְּסִגּוּל הַנִּי קֶצֶת דּוּמָה לְזֶה (וַיֵּשׁ לְחֶלֶק). וְהִנֵּה עֲנִין שְׁלִיָּא בְּמִשְׁנָה פ"ג דְּנִדְוָה דּוּמָה לְהַכְרֵת בְּיִלְיָא וְהוּא בִּיּוֹד אֶחָד אַחֵר הַלְמ"ד.

וְהוּא מְפּוֹסֵק בְּשִׁלְיָתָהּ הַיּוֹצֵאת מִבֵּין רִגְלֶיהָ בַּפ' כִּי תַבֵּא. אֵף אֵין רֵאִיָּה מֵהַמִּקְרָא לְלִשׁוֹן לַעַז כַּמ"ש בִּישׁ"ש פָּרַק הַשּׁוֹלֵחַ סִי ל"א בְּנִסְחַת הַשְּׁמוֹת סוּף אוֹת ח' לְחֶלֶק בֵּין לִשׁוֹן אֲרַמִּי וּבֵין לַה"ק דְּשָׁם חִיָּא לְפִי שֶׁהוּא בְּלִשׁוֹן אֲרַמִּי כִּי רַבִּי חִיָּא עָלָה מִבְּבֶל ע"כ הוּא בְּשִׁנֵּי יוֹדִין וְאָל"ף לְסוּף וְאֵי הִנֵּה בְּלַה"ק הִנֵּה בִּיּוֹד אֶחָד מְלִשׁוֹן כְּעַת חִיָּה וְז"ל חִיָּא בְּשִׁנֵּי יוֹדִי"ן וְאָל"ף בְּסוּף כִּי הוּא לִשׁוֹן אֲרַמִּי דְּרַבִּי חִיָּא עָלָה מִבְּבֶל גַּם אֵי הִנֵּה בְּלַה"ק הִנֵּה בִּיּוֹד אֶחָד מְלִשׁוֹן כְּעַת חִיָּה אֵלָא מְלִשׁוֹן אֲרַמִּי וְהֵינּוּ בְּאָל"ף וְכַמ"ש בְּתַלְמוּד עַכ"ל הִישׁ"ש.

וּמ"מ תַּרְגוּם שׁוֹאָה בְּתַהֲלִים סִי ל"ה ח' הוּא שְׁלִיָּא בְּחַד יו"ד וּבְמִתְוַרְוֵי כ' שְׁלִיָּא בְּשִׁנֵּי יוֹדִי"ן וְהַתַּנָּא ר' פִּפְיִיס גִּזְכַּר בְּמִסְכַּת עֲדוּת פ"ז וּבְמִסְכַּת גִּזְרֵי פ"ג בְּב' יוֹדִי"ן וְהֵנִיקוּד תַּחַת הַפ"א הַשְּׁנֵי בִּשְׁב"א וְתַחַת הַיּוֹדִין קַמ"ץ.

וְא"כ כַּמ"כ בְּעֲנִין בְּיִלְיָא שֶׁהַלְמ"ד בִּשְׁב"א וְהַיּוֹדִי"ן בְּסִגּוּל י"ל שְׁאֵין זֶה כ"כ שִׁנּוּי גַּם א"כ י"ל דְּדוּמָה לְסִיָּיָה וְכֵן לְסִיָּיָה ע' ט"ג בִּשְׁב"א אוֹת שִׁי"ן בְּשָׁם גִּנַּת וְנִרְדִּים. וְאֵף אִם בְּיִלְיָא בְּשִׁנֵּי יוֹדִין יוֹחֲשֵׁב שִׁנּוּי אֵף כְּשֶׁהַלְמ"ד בִּשְׁב"א וְהַיּוֹד בְּסִגּוּל דַּע"ז צ"ל חַד יו"ד כְּמוֹ פְּמִלְיָא פ"ב דְּבִרְכוֹת.

שְׁלִיָּא טְלִיָּא. וְכֵן אֲנִפִּילְיָא בְּמִשְׁנָה ר"פ מְצוֹת חֲלִיצָה עַכ"ז זֶהוּ וְדַאי שִׁנּוּי קַל וְנִיכָר שֶׁהוּא ט"ס. וְלֹא יוֹמְשֵׁף מְשִׁנּוּי זֶה שִׁנּוּי הַבְּרָה רַק יִתִּיר יו"ד וְהֵרִי כְּתַב הַתּוֹסְפֵת בְּמִנְחוֹת פ"ג (דָּף ל"ב ע"ב) דְּכַמְּה חֲסִירוֹת וְיִתְרוֹת יֵשׁ בְּגַט דִּינִתִּיהוּוּיָיִן כּו' וְחֲסִירוֹת כְּגוֹן לְמִתְּהָ. וְעֵינֵי בִּשְׁב"א ח' סִי קַמ"ג סְעִיף ד' בַּהֲג"ה אֶבֶל מְשׁוּם חֲסִירוֹת וְיִתְרוֹת וּפִי הַט"ז וְהַמ"א כְּגוֹן ווִי"ן או יוֹדִי"ן מְלִיָּאִים או חֲסִירוֹת אֶבֶל טְעוֹת שֶׁנִּשְׁתַּנָּה קְרִיאַת הַתִּיבָה מִחֲמַתָּה כְּגוֹן כְּשֵׁב כְּבֵשׁ אַע"פ שִׁישׁ לוֹ פִי אֶחָד מוֹצִיאִין אַחֲרַת עַכ"ל.

הֵרִי מְחַמַּת חֲסִירוֹת או יִתְרוֹת ווִי"ן או יוֹדִי"ן אֵין מְשַׁתַּנָּה הַפִּירוּשׁ. וְעֵינֵי מְזֶה בַּד"מ בִּי"ד סִי רַע"ט סַק"ג וּבְשׁו"ת מֵהֲר"מ לוֹבְלִין סִי צ' אִם נִכְתַּב רַחֲבָה בְּמִקּוֹם רַחֲבּוֹ מוֹצִיאִין אַחֲרַת אֵף שֶׁמְצִינּוּ ה' לְבַסוּף בְּחוֹלָם הַבִּיאוֹ בְּתִשׁוּ' מְעִיל צְדָקָה סִי סַמָּךְ וְז"ל מ"ש הַרְמ"א שְׁאֵין מוֹצִיאִין ס"ת אַחֲרַת בְּשִׁבִיל חֲסִירוֹת וְיִתְרוֹת הֵינּוּ מְלִיָּאִים נִי"ו או חֲסִירוֹת וְדוּמִים אֶבֶל מֵה שֶׁנִּרְגָּשׁ שִׁנּוּי

במבטא הדבור פשיטא דפסול כו' ונוסף ע"ז פתב מהר"מ לובלין כו' עכ"ל א"כ עכצ"ל חסירות ויתירות שאין מחמתם שינוי במבטא ע"ז אין מוציאין ס"ת אחרת.

וכך בנדון שינוי הלז שבשם בייליא ביד יתיר לא יקה שינויי הנקוד כי גם כשהוא בשני יודין יוכלו לקרות בסגול: סימן רלו ע"ד האשה שנתגרשה ונכתב שמה ביילא.

ובמקומכם מדגישים היוד אחר הלמד וקוראים ביילא. רק גרי ביתה והדרים עמה יקראוה ביילא פרגיל על לשונם בנאלין בלא הדגשת היודאחר הלמד.

וחושש מעל' לפסול הגט. והוא מקום עיגון קצת: הנה ניפר ממכתבו שגם במדינתכם אין מדגישיין היוד רק כמו במדינתנו.

וגם נראה שאין שינוי בניקוד השם כמו שהוא במדינתנו היינו ביילא בצירי הבית. ובסגול תחת הלמד (והיוד הנרגשת קצת).

והנה פה בעירנו וכמ"כ מהסתם בכל המדינה כותבין לכתחלה ביילא בלא יוד אחר הלמד אף שנגזש קצת יוד אחר הלמד. ונראה דהיינו משום שבכל הסדרי גיטין כתוב ביילא בלא יוד אחר הלמד.

וכן בב"י ס"י קכ"ט וז"ל ולענין שמות הנשים כתב בקונטרסים שיש לכתוב ביילא בגט בא"ל כו' עכ"ל. ובב"י ד' סלאוויטא דשנת תקס"א כתב ביילא בכ"ף והוא טעות הדפוס.

כי בספר שמות בש"נ גבי ביילא העתיק משם הב"י ס"י קכ"ט בשם הקונטרסים דיש לכתוב ביילא בגט בא"ל. מבואר דקאי על ביילא ולא על כילא.

וכ"כ בד"מ בסדר הגט וכ"כ בש"ע סעיף ל"ד. וע"ש בג"פ ס"ק קל"ו.

וכ"כ במהרש"ל ביש"ש פרק השולח סי' ל"א. ובט"ז ובב"ש.

ומ"ש מעלתו וז"ל הגם כי בכל טופסי הגיטין הקדמונים כתב ביילא מה יושיענו זה עכ"ל. אין דבריו מוכרחים כלל משני טעמים.

האחד והוא העיקר משום שקרוב לומר שהחתימה של הנשים הנקראות ביילא חתימתן ביילא בלא יוד וגם כ"ף כותבין באגרות שלום ובשטרות ובכתובות א"כ מאחר שפן מנהג כתיבת שם זה.

שאו"פ שנגזש קצת יוד אחר הלמד עכ"ז כותבין רק ביילא בלא יוד. א"כ הרי כתב שמה פראוי ואין זה שינה שמה ח"ו.

וכמ"ש בתה"ד סי' רל"ג וז"ל וכל מה שדקדקנו לעיל בכמה דקדוקים אין צריך אלא היכא דלא ידעינן האיד חתם הוא. ובחידושי הרמב"ן פרק השולח (דף ל"ד) ושם ישאל שלחן שהוא חותם בו ג"כ שם גמור הוא והביאו הרשב"א ג"כ שם.

ואע"פ שפוננתם שיקתבו שניהם. הכא אין שייך זה מאחר שהכל שם אחד לגמרי.

רק בקריאה נרגז קצת יו"ד. שאני.

וכעין מ"ש בתוספות (דף ל"ד ע"ב) סד"ה והוא א"נ כשהשמות דומין זה לזה שהפנוי דומה לשם לכתחלה פשר אף בכינוי עכ"ל וע' מזה במכמ"א שע"ד סי' ו' דף מ"ג ע"ב שזה אינו פתרון הרא"ש שם.

וה"נ בְּיָלָא בְּיָלָא הָוֵי כַּמ"ש רַמ"א סס"י קכ"ט לִיב לִיבָא. וואַלף וואַלפּא.

ע"ז נדאי מְהַנֵּי הַחֲתִימָה וּכ"כ בְּפִשְׁיטוֹת בְּתַשׁוּבַת צ"צ סי' פ"ד וְז"ל וְכִינּוּן שְׂדִיעַ שְׁהֵם חוֹתְמִים כָּף (ר"ל מערקיל בְּעִין אַחַר הַמָּם) נדאי שְׂיֵשׁ לְכַתּוּב כָּף עכ"ל אף שְׁהַשׁוּאֵל פָּתַב שְׁנַרְאָה לוֹ שְׂבַמְדִינָה זוֹ אֵין קוֹרְאִין אוֹתָם מערקיל בְּסָגוּל אֶלָּא מַרְקִיל בְּפֶתַח יַעו"ש.

וְעוֹד דְּהַכָּא לֹא עַל חֲתִימָתָה לְבַד אָנוּ בּוֹנִים רַק עַל מַה שְׁהַמְנַהֵּג פֶּן לְכַתּוּב שָׁם זֶה בְּאַגְרוֹת וּשְׁטָרוֹת וּכְתוּבוֹת. וּקְצַת דְּמִיּוֹן לְזֶה מִנְּסוּחַ הַגֵּט שְׁהַבִּיא הַג"פ סי' קכ"ו סס"ק ל"ה אֶשֶׁר נִהְגוּ בַּעַה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א.

נְכַתֵּב יְרוּשָׁלַם בְּלֹא יוֹד אַחַר הַלְמַד. אף דְּהַמְבָטָא הוּא יְרוּשָׁלַיִם בְּיוד.

א"ו הַטַעַם פְּשׁוּט כִּינּוּן דְּכֵן הוּא בְּנִבְיָאִים וּכְתוּבִים יְרוּשָׁלַם בְּלִי יוֹד וְכֵן נִהְגוּ לְכַתּוּב פֶּן. א"כ אף שְׁהַמְבָטָא בְּיוד לֹא אֵיכְפַת לָן כִּינּוּן דְּנִהְגוּ לְכַתּוּב עַל מְבָטָא זֶה שְׂפִיּוֹד לְכַתּוּב בְּלֹא יוֹד א"כ נְכַתֵּב שָׁם הָעִיר כְּהַנְּגוּן.

אף שַׁבְט"ג בְּלִקוּטֵי שְׁמוֹת עֲיִירוֹת ס"ק ט"ז פִּקְפַק בְּזֶה אוּלֵי ט"ס הוּא בַּג"פ לַפַּע"ד אֵין דְּבַרְיוֹ מְנַכְרָחִים כִּי הָרִי שָׁם בְּנִסְחַת הַגֵּט כ' אֶשֶׁר נִהְגוּ פֶּה עַה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א הִנֵּה הַזְּפִיר יְרוּשָׁלַיִם בִּי"ד לְפִי שְׁנַקְרָאת פֶּן בְּמְבָטָא וְאַח"כ תַּכ"ד בְּנִסְחַת הַגֵּט כ' בְּלֹא יו"ד ג' פְּעָמִים א"כ נדאי בְּדוּקָא הוּא וְהַטַעַם פְּשׁוּט כַּנ"ל.

וְעַדִּיף זֶה מַמ"ש הַג"פ סי' קכ"ח ס"ג ס"ק כ"ו בַּד"ה הָרִי לְמַדְנוּ חִילּוּק נְכוּן כו' יַעו"ש. וְעֵינֵינוּ שׁו"ת צ"צ הַנ"ל בְּעֵינֵינוּ מַעְרַקִיל מַרְקִיל.

זַעֲלִיק זַעֲלִיג. פֶּסֶק לְכַתּוּב כַּמ"ש בְּסִדְרֵי גִיטִין מִשׁוּם דַּס"ל דְּאֵינוּ נִיכָר בְּמְבָטָא לְחֵלֶק בְּזֶה בֵּין סָגוּל לְפֶתַח.

וְכֵן גַּבֵּי זַעֲלִיג זַעֲלִיק ס"ל שְׁאֵין מְנַרְגֵּשׁ בְּטוֹב אִם מְדַבְרִים זַעֲלִיג בְּגִימ"ל אוּ זַעֲלִיק בְּקו"ף. ע"כ אֵין לְשַׁנוֹת מִמָּה שְׁנַמְצָא בְּסִדְרֵי גִיטִין עַכְתָּ"ד ג"כ בְּשֵׁם הַב"ח.

וּבַב"ש בַּש"א אוֹת ז' כ' דַּהַס"מ חוֹלֵק עַל הַב"ח וְס"ל לְכַתּוּב זַעֲלִיג בְּגִימ"ל. וְהֵינּוּ מִשׁוּם דַּס"ל שְׁהַמְבָטָא מוֹרָה עַל גִּימָל וְלֹא עַל קו"ף וְלֹא כַּהַצ"צ.

וְעַי מְזֶה בַּט"ג שָׁם ס"ק י"ח שְׁהַאֲרִיף וְא"כ לַהַצ"צ וְהַב"ח אַפ"ל גַּם קְרִיאַת שָׁם בְּיָלָא זֶה הִי"ד שְׁאַחַר הַלְמָ"ד אֵינוּ מְבִנֵּי כ"כ כְּמוֹ דַּס"ל גַּבֵּי זַעֲלִיג אֵינוּ מְבִנֵּי שְׁהוּא בְּגִימ"ל. וְא"כ לְדַעְתּוֹ גַּם גַּבֵּי בְּיָלָא אֵין לְשַׁנוֹת מִמָּה שְׁמְבִנְאָר בְּכָל הַסִּדְרֵי גִיטִין בְּיָלָא כַּנ"ל בְּלֹא יו"ד אַחַר הַלְמָ"ד.

אף לַהַס"מ וְהַב"ש דַּס"ל שַׁנְק' מְבָטָא מְבִנֵּי זַעֲלִיג בְּגִימ"ל. כַּמ"כ י"ל שְׁמְבִנֵּי לְמְבָטָא שְׁלָנוּ בְּיָלָא בִּי"ד אַחַר הַלְמָ"ד.

אף גַּם לוֹ יְהִי פֶּן מ"מ בַּנְד"ז כִּינּוּן הַמְנַהֵּג לְכַתּוּב בְּיָלָא בְּאַגְרוֹת וּשְׁטָרוֹת וּכְתוּבוֹת ג"כ יְסַבֵּר פֶּן לְכַתּוּב בְּיָלָא בְּלֹא יו"ד דְּהָא פֶּסֶק שָׁם ג"כ גַּבֵּי זַעֲלִיג שְׁאֵם חוֹתֵם א"ע זַעֲלִיק אֵין לְשַׁנוֹת חֲתִימָתוֹ כו'.

וְכֵן בְּתַשׁוּ' מְהַרִּיב"ל ח"ג סי' ט' דִּישׁ לְסַמְּוֵה עַל מַה שְׁנוֹהֲגִים לְכַתּוּב בְּאַגְרוֹת וּשְׁטָרוֹת וּכְתוּבוֹת: קוֹצוֹר שְׁהַמְנַהֵּג לְכַתּוּב בְּיָלָא בְּלֹא יו"ד אַחַר הַלְמָ"ד שַׁכ"כ בַּב"י וְד"מ וּבַש"ע וּבְסִדְרֵי הַגֵּט. וְקָרוֹב שְׁפֶן כּוֹתְבִים וְחוֹתְמִים בְּאַגְרוֹת וּבְשְׁטָרוֹת.

ועוד שקרובים מאד זל"ז. וראיה ממה שכותבין בירושלים בגט ירושלם בלא יו"ד אחר הלמ"ד
אף שנגזש מאד היו"ד.

גם בתשו" צ"צ פסק גבי זעליג ועליק אין המבטא מבנרר ע"כ לכתוב כמ"ש בס"ג ועליק בקו"ף.
ובב"ש שם ס"ל שהמבטא מבנרר במחוזות אשר על נהר וויסלא זעליג בגימל.

א"כ להצ"צ י"ל גם בינלא אין לשנות ממ"ש בס"ג. פי ג"כ אין מבנרר היו"ד כערה שאין מבנרר
הגימ"ל.

וגם להב"ש י"ל נחשב מבנרר יו"ד אעפ"כ פיון שנהגו לכתוב פן באגרות ושטרות יודה ג"כ שיש
לכתוב פן: ב ולא דמי למה שהחמיר בשו"ת ב"א סי' צ"ד גבי פעסיא חסיא. אם הרגשת היו"ד
נרגשת במבטא אזי אם חסר היו"ד ס"ל דהוי שינוי השם ופסול פיון שהיו"ד היא שרשית בתיבה.

וכ"כ בט"ג בש"נ אות פ' ס"ק י"ב. אף שבב"ש שם כ' פעסא בלא יו"ד אחר הסמ"ך פי שם פיון
שנכתב פעסא בסמ"ך א"כ בלא יו"ד שפיר מרגישין חסרון מהקריאה יותר ממה שמרגישין
חסרון היו"ד בשם בינלא ובאמת אם היו כותבין פעשא בשי"ן שא"כ י"ל שי"ן ימנית הי' ראוי
להכשיר אף שלא נכתב היו"ד.

וכ"כ הט"ג עצמו בש"נ אות רי"ש סק"ג ונ"ל נאותו שקורין בשי"ן ימנית צריך לזקק בשם
שעל הרוב אין נרגש יו"ד ואז אין לכתוב יו"ד רק רשא עכ"ל הרי כ' בעצמו דרק פשקורין
בסמ"ך אז נרגש יו"ד ע"כ גבי פעסא חסא שחתימתן בסמ"ך.

אז נרגש יו"ד ממש במדינתנו פעסיא חסיא. וכדומה שגם חתימת נשים אלו וכתובה באגרות
ושטרות הוא פעסיא חסיא ביו"ד אחר הסמ"ך.

פי כן פאן כשהפתיבה בסמ"ך נרגש יו"ד לפי לשון המבטא. משא"כ אם היתה הפתיבה בשי"ן ימנית
לא הי' נרגש יו"ד אלא לפי שהפתיבה בסמ"ך צ"ל יו"ד אבל שם בינלא הנה הלמ"ד אינו דומה
כלל לסמ"ך.

ואין נרגש כ"כ יו"ד ממש אחר הלמ"ד ולכן כותבין בשטרות ואגרות בינלא בלא יו"ד. ע"כ יש
להכשיר פשנכתב בגט בינלא.

וכן כותבין במחנינו לכתחלה: קיצור ולא דמי לפעסיא חסיא שפסל הט"ג פשנכתב פעסא חסא.
פי אחר סמ"ך צ"ל ודאי יו"ד לפי המבטא.

ואם היו כותבים פעשא בשי"ן ימנית היתה ראוי להכשיר אף בלתי יו"ד. וכמ"כ י"ל גבי בינלא: ג
ועוד י"ל דשם בינלא קבוע יותר משמות פעסא חסא פי בינלא נזכר במרדכי פרק השולח סי' שס"ח
ו"ל וא"צ לכתוב פינוי שהוא קיצור של השם כמו בינלא בולתא שמואל מואל צפורה פורה כו'.

הרי מזמן המרדכי עד הב"ש שהוא ערה ת"ן שנה נזכר הפל בינלא בלא יו"ד גם נז' כמ"כ בסדרי
גיטין שפכל המדינות אשכנז וא"י ובמחוזות אשר על נהר וויסלא א"כ מה שעכשו נרגש יו"ד
ה"ל כמו שם דנערו בולתא או בילקא.

ואין לחלק דשאני התם דנק' בינלא ג"כ רק שקורין לה ג"כ בולתא או בילקא דהא גם כן החתימה
היא בינלא ברוב הנשים רובן ככולן. ובמהרש"ל פרק השולח סי' ל"א כ' בינלא נגזר מבלהה
וכמ"ש בב"ש בש"נ אות ב"ת וע"ש בט"ג סק"ז ובגט פשוט סעיף ל"ד ס"ק קל"ו.

ועמ"ש בתש"ו דנכתב בגט שניאור זלמן דוב בער שם ס"ב מהא דאין פותבין שם דנערוות ולמהרא"י בפסקיו סי' י"ב גבי שערליין דאף אם נשתפח ונשתקע שם העצם שרה עכ"ז פותבין שם העצם לבד היינו שרה וע"ש הטעם שזהו ע"ד קרי וכתוב שיהקרי אינו סותר הפתיב.

משום שידוע ששם זה שרה לפעמים וע"פ הרוב נקרא שערליין וא"כ אין הפתיב סותר את הקרי. משום דמתוך הפתיב יובן היטב הקרי.

אף שאין נקרא כמו שנוכתב. וע"ד מש"ל בשם התוספות (דל"ד סע"ב).

לכן גם בענין ביילא ביילא פיון דעיקר שם הקבוע מאז מקדם הוא ביילא אף שבמבטא אצלנו נקראת ביד קצת אחר הלמד ביילא. עכ"ז פאן מתוך הפתיבה ביילא יובן שזהו ביילא.

אחר שלא נמצא כלל שלאשה אחת יקרא ביילא בלא הרגש יוד ולאחרת יקראו ביילא בהרגש יוד. כ"א כל הנשים במבטא במדינתנו הם בהרגש יוד קצת.

א"כ כשנוכתב ביילא יובן שזאת היא. מאחר שאין בנמצא אחרת שתקרא בלא הרגש יוד ומ"ש מעל' שהם שתי שמות א' ביילא ב' ביילא.

לא ידעתי מנ"ל כי זהו נגד הנראה. וכ"כ בתש"ו אאזמו"ר ז"ל סי' ל"ט.

גם זכר לדבר בגמרא פ"ק דב"ק (דף ו' ע"ב) דנקט לישנא קלילא. ור"ל ששמעט האותיות כמ"ש הערוך דקלילא ל' מיעוט הובא בתש"ו מהרי"ט ח"ב חאה"ע סי' י"א.

וכמו בירושלמי על ר' אליעזר אמרו ר' ליעזר או על ר' אלעזר ר' לזר. וכן ר' אבא ר' בא יעו"ש.

כמ"כ י"ל מה שכותבין ביילא ומפילים הרגש קצת היוד פיון שאין פאן יוד גמורה ממש רק רפיון לשון המדינה כמ"ש בתשובת אאזמו"ר הגאון ז"ל הנ"ל. משא"כ גבי פעסא פעסא ניכר השנינוי יותר כמ"ל: קיצור ועוד שם ביילא הוא שם קבוע מקדמת דנא ובכל המדינות.

וי"א שנגזר מבלהה ומה שבמדינתנו מדברים ביד אחר הלמד קצת פיון שאין אשה אחרת שתהיה נקרא בלא הרגש יוד. א"כ מוכן שהכל שם אחד.

וכמו שאין פותבין שם דנערוות משום דהקרי יובן מתוך הפתיב. כמ"כ פאן.

וזהו כענין לישנא קלילא למעט מאי דאפשר: ד ועוד יש לצדד אע"פ שאין צריך. והוא דלכל היותר י"ל שזה שפתוב ביילא ה"ל פלא נכתב שמה כלל פיון שאינו מבואר היטב.

אבל אינו שנינוי גמור מפמה טעמים הא' משום דמוכח מאד דקאי על שם זה. הב' מפני שכן פתוב בכל הסדרי גיטין ראשונים ואחרונים.

וא"כ עכ"פ כף הנה עיקר שם זה מקדם. ויש לדמותו קצת למ"ש בתש"ו דבר שמואל סי' קו"ף בענין יהודית יודיטא.

וא"כ אפשר לדמותו קצת למ"ש הריב"ש בתש"ו סי' נ"ז גבי הדרה כו'. והנה מבואר בתש"ו מהרמ"פ סי' ל"ה המובא בג"פ רס"י קכ"ט ססק"א שיש להכשיר ע"י שכתוב בת פלוני וידוע שאין לאביה בת אחרת ששמה ביילא רק זו.

וכ"נ לדעת רי"ו נכ"ד ח"ב גבי דין תניכת אבות עד ג' דורות. אף שְהַרְשָׁב"א בתשו' הובא ב"י סי' קכ"ט חולק ע"ז בְהַדְיָא כמש"ש דישמו וישמה בעינן כו' מ"מ הָכָא שְפַתְבָּ שְמָה רק דמתמרין דה"ל כלא נכתב י"ל אף להרשב"א פֶּשֶׁר.

וכ"ז רק לסניף ולרונחא דמילתא לבד. ועוד יש טעם גדול להקל פִּינן מִמְכַתְבֵּי רו"מ מְשַׁמַּע שְבַמְקוּם פְּתִיבַת הַגֵּט שְפִיר נְקֵרַת בְּיָלָא בְּלֵא יוֹד.

רק במקום נתינה נקרא בְּיָלָא בְּיוד אחר הלמד. א"כ אין להחמיר פְּשָׁגַם במקום נתינה מוכן שְזָהוּ שְמָה רק שְחִיפְרוּ הַיּוֹד.

דְהָא מְצִינּוּ אִפִּי בְּשִׁינּוּי גְמוּר מְמַקּוּם פְּתִיבָה לִמ"נ הַתִּיר הָרָא"ש פֶּרַק הַשּׁוֹלַח ס"י ז' פְּשָׁאִינּוּ יוֹדְעִים בְּמַקּוּם הַפְּתִיבָה שְׁיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר בְּמַקּוּם הַנְּתִיבָה כו'. וצ"ל מִשּׁוּם דְכַה"ג לֹא תִיָקֵן רַבָּן גְּמֵלִיאֵל.

א"כ אפ"ל ה"ה בנד"ז שְהוּא שֵׁם אֶחָד בְּיָלָא רק שְמִשְׁתַּנָּה הַבְּרַתּוֹ מְמַקּוּם פְּתִיבָה לְמַקּוּם נְתִיבָה שְבַמ"נ קוֹרְאִים הַרְגָּשׁ יוֹד בֵּין לְמַד לְאֵלָּף. ע"ז י"ל לֹא תִיָקֵן ר"ג.

וְאֵף שְׁיֵשׁ חוֹלְקִים עַל הָרָא"ש. מ"מ י"ל בנד"ז יודו דְהָא גַם בַּמ"נ יוֹבֵן שְבָא מְמַקּוּם שְׁאִין מְדַגְיִשִׁי הַיּוֹד.

וְכַדְמְשַׁמַּע בְּמַרְדְּכִי פֶּרַק הַמְּגֵרֵשׁ סִי תִמ"ו בְּשֵׁם הַרִיבָא"א וְהִבִּיאֻּ בַתְה"ד סִי רִל"א וְע"ז סְמָךְ הָרָאנ"ח ח"א סִי ל"ו בְּגֵט שְפַתּוּב בּוֹ אִיִּרִינִי הוּבָא בַּג"פ סִי קכ"ה ס"ק פ"ב. אף שבמהריב"ל ח"א סִי כ"ט הַחֲמִיר יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין נְדוּן שְׁלוֹ שְהִיָה תוֹס' יוֹד לְנְדוּן זֶה שְהוּא חֲסָרוֹן יוֹד.

וְאִין דוּמָה חֲסָרוֹן לְתוֹסֶפֶת כִּי בְחֲסָרוֹן י"ל לִישָׁנָא קְלִילָא וְשָׂאָר טְעָמִים דְלַעִיל: קִינְצוּר עוֹד יֵשׁ לוֹמַר דַּעכ"פ אִין זֶה שְׁיִנָּה שְמָה רק כְּלֵא נְכַתְבָּ שְמָה. וְכַה"ג יֵשׁ מְכַשִּׁירִין ע"י בַת פ'.

וְאֵף לְהַחֲלִיקִים יֵשׁ לְצַדֵּד שְהִירֵי נְכַתְבָּ שְמָה רק שְׁאִינּוּ מְבֹנָאָר הַיֵּטֵב. עוֹד צַד מְשׁוּם שְבַמ"כ נְקֵרַת בְּיָלָא בְּלֵא יוֹד: הַהֲלָפָה נְרָאָה לְהַכְשִׁיר הַגֵּט.

וְכִבֵּר פְּתִיבָתִי שְׁאֲצִלִּינּוּ כּוֹתְבִין לְכַתְחִלָּה רק בְּיָלָא. וְכַמְדַּנְמָה שְׁאִין שׁוּם חִילּוּק בְּקִרְיַת שֵׁם זֶה בֵּין מְדִינָה זֹו דְבִינְעֵלָא רּוֹסְיָא לְמְדִינַת מְאַלְע רּוֹסְיָא.

לְכֵן הִינְצָא מְזָה הוּא אֲשֶׁר אִם בְּמַחְנִיכֵם קִרְיַת שֵׁם בְּיָלָא הוּא כְּמוֹ בְּמְדִינַתְנּוּ. הִינְנוּ הַבֵּית בְּצִירֵי וְהַסְּגוּל תַּחַת הַלְּמַד וְהַיּוֹד.

הוּא כְּשֶׁר גְּמוּר אֵף שְׁנַרְגָּשׁ בְּמַבְטָא קְצַת יוֹד אַחַר הַלְּמַד וְנְכַתְבָּ רק בְּיָלָא. אִם לֹא שְהַקְרִיאָה וְהַמְבָטָא בְּמַחְנִיכֵם הוּא בְּאֵן אַחַר.

הִינְנוּ בְּיָלָא הַבֵּית בְּחִירָק וְהַלְּמַד בְּשָׂנָא. ע"ד לְמַד דְּבַלְהָה שְפַתּוּרָה פ' וְיָצָא.

וְהַסְּגוּל רק תַּחַת הַיּוֹד. כְּאֲשֶׁר כְּמְדַנְמָה שְׁכֵן אִמֵּר לִי אִישׁ אֶחָד חָשׁוּב מְמְדִינַת מ"ר שְׁכֵן יֵשׁ קִרְיַת שֵׁם בְּשֵׁם.

וְהִנֵּה קִרְיַתָּה וּמַבְטָא זֹו רְחוּק הוּא מִשֵׁם בְּיָלָא. וְאֶפְשָׁר זֶהוּ שֵׁם בְּיָלָא שְׁנְכַתְבָּ בְּסִפְרֵי שְׁמוֹת.

וְאִם כֵּן הוּא יֵשׁ כָּאֵן חֲסָרוֹן יוֹד גְּמוּר שְׁרִשִׁית בְּהַתִּיבָה כְּמוֹ יוֹד דְּחִיָּא אוֹ יוֹד דְּפְמִלְיָא. אוֹ יוֹד דְּשַׁעֲיָה וְסַעֲדִיָה אוֹ דְּסִאֲיָה.

ואם פן הוא ונדאי צריף לכתוב ביזיא אף לעפב. אכל ממכתב רומע"ל לא משמע פן פלל אלא שקריאת שם זה גם במחניכם הוא כמו במדינתנו היבית בצירי והסגול תחת הלמד והיוד פנ"ל.

ולכן הגט פשר: קיצור אם נקרא ביזיא היבית בחירק והלמד בשוא נוגמת למד דבלקה. ואזי הסגול רק תחת היוד אז י"ל היוד מעפב: סימן רלו שם האשה דינה טעה וכתב מסדר אחד דינא באלף ע"פ מה שגדפס פן בב"ש בש"נ וכבר כ' הט"ג שם שהוא טעות הדפוס וצ"ל דינה.

איך הדין דיעבד: הנה בתרגום פ' ויצא כתב ג"כ וקרת ית שמה דינה. א"כ שם שהוא בלה"ק אף בתרגום אין לשנותו פלל.

אף שדינה נמשך ממה שדינה דין בעצמה ובלשון תרגום לשון דין הוא באלף פאומרים דינא דמלכותא דינא מ"מ אין זה שייך פלל לשם דינה ולכן צריף לכותבו ג"כ בלשון תרגום כמו שנק' בלה"ק.

וע' בג"פ ס"י קכ"ט ס"ק קל"ה גבי והרב המהר"ם ספר שמות בשם פירלה תירץ כו' אמנם מתוך דברי מהרי"ט משמע דגם לענין ה"א או אל"ף כו' ע"ש דמהתרגום דדינה יש ראיה למהרי"ט. הגם שאינו ראיה גמורה.

דבשם לה"ק אף הס"ש יודה דיש לכותבו בה' לעולם ולא נחלק רק בשמות שהן בלעז יוני וכה"ג ע"ש. ויש לדמותו למה שהביאו הב"ש והג"פ שו"ת מהריב"ל בשם מתתיה שכתבו באל"ף דהכשיר בשעת הדחק פשהבעל הוא בארץ מרחקים אף ששם מתתיה איתא בעזרא ובד"ה בה' לסוף.

והיינו משום שאין שינוי במבטא ונסתייע בזה מפסקי מהרא"י סי' י"ד. והוא במהריב"ל ח"א פלל ד סי' כ"ד.

ובספר שמות הקשה על ראיתו ממהרא"י דאינה ראיה פלל ומ"מ אח"כ כ' ליישב דשפיר הוי סמך. ומ"מ הביא דברי גדול אחד שפוסל ביהודה שכתב יהודא.

וכ' לחלק ביניהם משום דיש נוהגים לחתום מתתיה באל"ף לכבוד השם כו' פהובא בג"פ סעיף כ"ד ס"ק קי"ט. ומ"מ אח"כ העלה דגם שם יהודה אם כתב באל"ף לבסוף יהודא יש להכשיר בשעת הדחק.

והג"פ ס"ק קל"ה כ' ג"כ שבשמות שהן בלה"ק דכתב בהן אלף במקום ה' יש להחמיר טפי ואין להקל אלא במקום עיגון ושעת הדחק עכ"ל. והיינו משום שפנהבין הב"י בדברי הקונדריסין והם ממהרא"י ומנה קצת ראיה להס"ש דראית מהריב"ל מפסקי מהרא"י אינה ראיה.

וגם הב"ש בשם מתתיה כתב ולכאורה נראה בשמות פאלו יהודה ושרה כו' וחתם עצמו פה בה"א ונכתב בגט באל"ף הוי שינוי אפילו בדיעבד ושעת הדחק ואם א"י איך חתם עצמו פשר בעת הדחק או בדיעבד עכ"ל ועיין בגמרא פרק אין מעמידין בהמה (דל"ב סע"א) איבעית אימא גודא לחוד וגודע לחוד.

הרי משום שינוי מאלף לעיי"ן י"ל דנהה שם אחר לגמרי. הגם שג"כ אין שום שינוי במבטא פלל לפי הברתינו שעל סגול לסוף פותבין אלף כמו עיי"ן וכן הנה אצלם כמו רבא רב אדא.

וַיֵּשׁ לְדַחְחוֹת דְּאַפְשָׁר הֵם הָיוּ קוֹרִין כְּאַשֶׁר אֶלֶף לְסוּף הַבְּרָה אַחֲרַת מְאֵם עֵיִין לְסוּף. וּמִ"מ נִרְאָה בְּנִד שְׁשֵׁם דִּינָה חוֹתְמִי א"ע כָּל הַנְּשִׂים ה' לְסוּף.

א"כ אִם זֹו חוֹתְמַת א"ע ג"כ. הָרִי הֶחֱמִיר הַב"ש אֶפְיָלוּ בְּדִיעֵבֵד וּשְׁעַת הַדְּחָק.

וּלְהַגִּיפֵי נִרְאָה וַדַּאי אֶפְיָלוּ א"י חֲתִימָתָהּ יֵשׁ לְהַצְרִיף גִּט אַחַר. וְהַתּוֹרַת גִּיטִין סִי קכ"ט כ' דְּהַעֲיָקָר כַּהֲגִיפֵי: וּמִ"מ אִם הוּא מְקוּם עֵיגוֹן אֶפְשָׁר שְׁיֵשׁ לְצַרְף מ"ש בַּג"פ רס"י קכ"ט סס"ק א' בְּשֵׁם תִּשׁוּי מִהַרְמ"פ סִי ל"ה לְהַכְשִׁיר בְּשִׁינוּי פְּעִין זֶה ע"י שְׁפָתַב בֶּן פְּלוּנִי כו': סִימָן רֵלַח ע"ד הַגִּט שְׁשֵׁם הָאִשָּׁה הַנִּקְרָאת מִיֵּרֶל הָרִישׁ בְּסִגּוּל וְנִכְתָּב מִיֵּרֶל בְּשִׁנֵּי יוֹדִין הִינּוּ גַם בֵּין רִישׁ לְלַמֵּד נִכְתָּב יוֹד.

הִנֵּה בַּג"פ סִי קכ"ח רס"ג דְּפִי שְׁיִנָּה שְׁמוֹ אִין ר"ל דְּנִקָּא שְׁבַמְקוּם יְרוּשָׁלַיִם פְּתַב לוֹד אֶלָּא אֶפְיָלוּ טְעָה בְּשֵׁם הָעִיר וְשִׁנָּה כו' וְהָאֲרִיף וְכֵן מְבִנְאָר בְּתִשׁוּי לְהַרְמַב"ן סִי קמ"ח בְּשֵׁם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־אֵלָּא וּבְרִישׁ קִטְנָה כו' וְקִרְאוּהוּ בְּמְקוּם נְתִינָה וַי"ו אֶף שְׁבַמְקוּם פְּתִיבָה הִי נִקְרָאת רִישׁ עכ"ז פְּסִק שְׁפָסוּל וְאִם נִשְׂאָת שְׁהַנְלָד מְמִזְר כו' ע"ש הַוּבָאָה בַּב"י סִי קך"ה סד"ה שְׁאֵלָה לֵא"א ז"ל.

וְכֵן מְבִנְאָר בְּמִרְדְּכִי פְּרָק הַמְּגִרָשׁ סִי תמ"ו בְּעֵנָן שֵׁם הָעִיר וּמָה שֶׁכ' בּוֹרִישׁ וְאִנּוּ קוֹרִין בְּאוֹרִישׁ כו' וְלֹא צִיָּדָד לְהַקְל רַק מְשׁוּם שִׁי"ל שְׁאִין פְּאֵן שְׁיִנוּי פְּלָל. וְהַדְּבָרִים ק"ו לְשִׁמוּ וְלְשִׁמָּה.

וְעַ תִּשׁוּי מְהַרִּיב"ל ח"א רס"י ד"ט. וּמִהַתּוֹסְפוֹת פְּרָק הַזּוֹרֵק (ד"פ ע"א) ד"ה שְׁיִנָּה.

לֹא שְׁיִנָּה מְמַשׁ כו' אֶלָּא כו' וַיֵּשׁ לְדַקְדָּק אֲמַאי לֹא נִקְטוּ כַּהֲגִיפֵי דְתִשׁוּי לְהַרְמַב"ן הַנְּלִי שְׁהַשְׁיִנוּי רַק בְּאוֹת א' אֶלָּא ש"מ דְּזֶה ג"כ חָשׁוּב שְׁיִנָּה מְמַשׁ. וְכֵן מְבִנְאָר בַּש"ע סִי קכ"ו ס"ד דְּבַטּוֹר שֵׁם וּבַג"פ אִין לְחוּשׁ אֶלָּא בְּגוּף שְׁמוֹת הַבְּעֵלִים הָרִי בְּשְׁמוֹת הַבְּעֵלִים פְּסוּל בְּדִילוּג אוֹת א' אֶף שְׁמִפִּירִים סִגְנוֹן הַדְּבָר.

וּבַנ"ד ג"כ יִתִּיר אוֹת יו"ד שְׁעִי"ז יִשְׁתַּנָּה הַנְּקוּדָה מְסִגּוּל לְחִירִיק וּלְפַעְמִים הִי"ד מְשַׁמֵּשׁ גַּם בְּמְקוּם צִירִי פְּמוֹ בְּשֵׁם פְּרִידָא וְכֵן בְּשֵׁם אִישְׁקוּפִיא שְׁקִרְיַת הָאֶלֶף בְּצִירִי וְכֵן בְּלִפְאֲנָטוּ וְכוּתְבִין יו"ד בְּמְבִנְאָר בַּג"פ סִי קכ"ח סק"ג סד"ה אִיבְרָא דְדְבָרִי.

אֲבָל עַל סִגּוּל וַדַּאי אִין הִי"ד מְשַׁמֵּשׁ. וְא"כ יֵשׁ פְּאֵן שְׁיִנוּי הַנְּקוּדָה מְסִגּוּל לְחִירִיק וְזֶה ג"כ ה"ל שְׁיִנוּי גְּמוֹר אַע"פ דְּלִיפָא אִשָּׁה אַחֲרַת שְׁנַק' בֶּן בְּחִירָק אוֹ בְּצִירִי כְּדִמּוּכַח בְּתִשׁוּי לְהַרְמַב"ן הַנְּלִי.

וְכֵן מְבִנְאָר בְּהַדְּיָא בַּג"פ שֵׁם בַּד"ה וְרֵאִיתִי בְּתִשׁוּי מְהַרִּיב"ל בְּגִט שְׁנִכְתָּב בַּת שְׁלֵמָה טְרַנְטָה וְהַפְּיִנוּי שֶׁל אֲבִיהָ הָיָה טְרַאנְטוּ בְּחוּלָם שְׁמַהֲרִי"ט לֹא הַכְשִׁיר רַק מְשׁוּם שְׁבַלְשׁוֹן עָרַב כָּל מְלָה שְׁהִיא בְּחוּלָם כּוּתְבִין ה"א בְּסוּפָה וְכֵן מְצִינוּ בַּתּוֹרָה אֲנֹסְרִי לְגִפְן עִירָה.

וּמִהַרְח"ש חֶלֶק עָלְיוּ לְפָסוּל. הָרִי מְדַבְּרִי שְׁנִינָהּ מְבִנְאָר דְּבְּשִׁינוּי גְּמוֹר מְחוּלָם לְסִגּוּל פְּסוּל.

וְה"ה מְמַשׁ בַּנ"ד דְּהָיָה שְׁיִנוּי הַסִּגּוּל לְחִירִיק אוֹ לְצִירִי. וְשֵׁם לֹא הָיָה רַק בְּכִינוּי שֶׁל שֵׁם אֲבִיהָ וְשֵׁם אֲבִיהָ נִכְתָּב פְּרָאוּי כ"ש הֶכָּא דְּהוּא בְּעֵינָקָר שֵׁם הָאִשָּׁה.

וּכ"מ מ"ש בַּש"ע סס"י קכ"ט סְעִיף לְמ"ד בְּעֵנָן בְּנִימִין וּבַג"פ שֵׁם סס"ק קכ"ח וּבַב"ש בַּש"א בְּנִימִין שְׁפָתַב מְלָא כְּשֶׁר פִּינּוּ דְּמְבָטָא הוּא כְּאִילוּ הָיָה מְלָא מְזָה מוּבָן שְׁבַנְד"ז שְׁיֵשׁ שְׁיִנוּי בְּמְבָטָא פְּסוּל. וּכ"מ שֵׁם בַּש"ע סְעִיף ל"א גְּבִי יִרְחֻמָּאֵל דְּדִנְקָא אִם הֶחֱזִיק כו' וְדַחַק בְּלִשׁוֹנוֹ הַחִירִיק כְּף כּוּתְבִין.

ובג"פ שם ס"ק קכ"ח ואם נודע שישמו ירחמאל חסר יו"ד וכתבו בגט ירחמיאל מלא יו"ד יראה מתוך תשובה מהרי"א הנז' דהגט פסול עכ"ל. ע"כ מפל הלן טעמי נלע"ד שא"א להכשיר הגט בשום אופן: סימן רלט ע"ד האשה מירל שכתב בגט מיריל ביו"ד גם אחר הרי"ש ונתן הגט: הנה גבי זעמל כ' בס"ש ונ"ל זעמל כ"כ בז"מ אכן בדמש"א כ' זעמיל יו"ד בין מם ללמד כו' עד הא קמן דזעמל משפטו חסר יו"ד אם לא שפדגיש המם בחיריק אז יש לכתוב ביו"ד וכדלקמן בשם לעמל לעמיל.

אמנם הברת קריאת הלשון הוא בלי הדגשת המם בחיריק כמבואר מעצמו לכן הוא זעמל חסר יו"ד עכ"ל וכ"כ בב"ש בש"א אות ז ונ"ל זעמל מסתמא בלא יו"ד אם לא שדוחקים המם בחיריק עכ"ל הרי מבואר דאף אם נקרא בחיריק כל שאין מדגישין החיריק פותבין בלא יו"ד.

וכ"כ הס"ש בשם לעמל ונ"ל וכ' הדמש"א לפעמים מדגישין החיריק וקורין לעמיל ביו"ד וכה"ג כ' הרב מוהר"י חיות ז"ל לעמל לעמיל עד חסר יו"ד וחד מלא יו"ד ותלוי באם מדגישין החיריק באשר כ' הדמש"א נר"ו עכ"ל.

והנה כמ"כ בנ"ד שם מירל ודאי יש לכתוב חסר וכמ"ש בב"ש בש"נ אות מם. וכן הדעת נוטה דהא אין פאן חיריק גמור שיכתוב יו"ד.

והרי אף במקום שיש חיריק גמור עכ"ז פותבין בלא יו"ד וכנ"ל בענין זעמל לעמל. וכמו דוד בש"ע סי' קכ"ט סכ"ו.

ואע"ג שגממא בד"ה דויד ביו"ד הרבה פעמים מאד עכ"ז הספימו הפוסקים לכתוב דוד בלא יו"ד לכתחלה מטעם שפספס תלים נכתב חסר. כ"ש הקא שבס"ג נכתב מירל רק בלא יו"ד.

מנלן לכתוב ביו"ד. כ"ש שפאן במירל אין זה חירק ממש תחת הריש.

ואף שבב"ש שם דפוס פורדא נכתב שם בש"נ אות מם גבי פתוב בתשובה מהר"מ לופלין סי' ל"ט מיריל ביו"ד אחר הריש ג"כ. וכן הוא ג"כ בב"ש שפדפס בווילנא והורדנא.

וכ"ה ג"כ בס"ש בעובדא דתשובה מהרמ"ל בד"ה מירוש. אף שם בס"ש בעובדא הנ"ל כ' פ"א מיריל ופעם ב' מירל בלא יו"ד.

ובב"ש הנ"ל נדפס בשני הפעמים מיריל. אף בטיב גיטין בהעסקתו לשון הב"ש בש"נ אות מם נדפס הפל מירל בלא יו"ד.

ולע"ד שבמכונן הגיה פן. דלא יסתור למ"ש הב"ש לעיל מינני' מירל בלא יו"ד.

ובדקתי בגוף שו"ת מהר"ם לופלין סי' ל"ט והנה שם ג"כ נזכר מירל רק בלא יו"ד וא"כ פן העיקר. וראיה ג"כ משם גיטל דכתב הב"ש ריש אות ג' מסתמא בלא יו"ד.

וכ"כ בס"ש גיטל ולא יכתוב גיטיל ביו"ד כו'. ומ"ש הב"ש שם גוטיל מסתמא ביו"ד לא משמע פן ביש"ש פ' השולח סס"י ד"ה שכ' להפך ונ"ל שאין פותבין גוטיל ביו"ד עכ"ל.

והנה בש"א סוף אות זיין גבי שם זנוויל כתב הב"ש ומן הסתם ביו"ד והט"ג שם חלק ע"ז שאין לכתוב יוד שפרי אין מדגישין החיריק כו' וס"ק י"ח גבי זעליג כתב הטעם דכותבין ביו"ד מחמת רגילות החתימה שחותרמין זעליג ביו"ד כו'.

והנה עכ"ז בדיעבד אם כתב יוד גם במקום שאין מדגישים החיריק אף פשרור שהגןןדה חיריק נ' דכשר הגט וכמו גבי זעליג דכתב הט"ג בש"א אות ז ס"ק י"ח שאין מדגישים החיריק ועכ"ז פותבין לכתחלה ביו"ד מחמת רגילות החתימה שרגילין לחתום זעליג ביו"ד אחר הלמד ועד"ז כ' באות יו"ד סק"מ גבי יאיר וז"ל ונראה דבזה אע"פ שאין מדגישים החיריק יש לכתוב ביו"ד פיון דשם יאיר המוןפר בתנ"ך הוא ביו"ד עכ"ל ונאף שהפוסקים גבי הי"ל ש' ביו"ד שהכשירו כ' עוד טעמים והיינו שהם לא הכשירו פשכתב הסוסר מלא כמו הלל הי"ל דוד דויד רק משום שאין שום שינוי מחמת השינוי במבטא אבל מחיריק קטן להדגשת החיריק יש קצת שינוי כו' מ"מ נ' להקל דיעבד בפעולת הדחק משום שי"ל שגם פשנכתב השם ביו"ד יקראהו כמו שהוא באמת.

ועיין בג"פ ס"ק קכ"ח דלא פסל רק בירחמאל שבמקרא הוא בשוא ולא בחיריק פלל. אבל בנד"ז הנה לפי מבטא לשון מדינתנו שםמירל אין נרנש חיריק בהרי"ש.

כ"א כמו סגול. וכמו תיבת גורל למי שאינו מדקדק לומר כמ"ש בתנ"ך גורל בקמץ תחת הריש.

כ"א אומרים גורל בסגול תחת הריש. אע"פ שאין זה כפי האמת עכ"פ בלשון העולם אצלנו נקרא הריש בסגול ועד"ז ממש ההברה אצלנו בשם מירל וכן בשם בערל וכן פערל (ר"ל הלעז של מרגליות לא שם האשה) וכן שם איסרל הידוע בש"א אות א' הכל נקרא הריש בכעין סגול ממש לא בחיריק ולא בצירי.

נאף שגבי גורל זהו שבוש מ"מ הרי מצינו כה"ג שכ' מהרא"י בתה"ד סי' רל"א לפי לשון בני אונטרין: שרגילין לקרות יוד בראש התיבה בשפא כמו בחיריק פדלקמן אף שזהו שבוש כו' מ"מ עכ"פ קורין כן.

ועד"ז ממש נקרא בלשון העולם גורל בסגול אף שזהו שבוש גמור וכן שם מירל נק' כן אצלנו ועל זה אין שייך כ"כ לומר שהוא שבוש. וזהו שכתבתי במכתבי הראשון לכבודו בזה הלשון עד הגט ששם האשה הנקראת מירל הריש בסגול ונכתב מירל בשני יודין כו'.

ורומע"ל דימה וחדש שהר"ר אברהם דמחניכם כתב לי כן שנקראת בסגול. וע"כ חרה לו עליו שכתב לא כפי האמת שבמחניכם וסביבותיכם אין קורין פלל מירל בכעין סגול אלא כעין חיריק קטן עכ"ד.

והאמת שהרב הנ"ל לא כתב במכתבו פלל שנקראת בסגול אדרבה ממכתבו ג"כ משמע שנוטה לחיריק קטן כמ"ש רומע"ל רק כ' שהיוד הוא יתיר. ובצירוף עוד ריעותות שבו כמו מרחשנון בשני ווין גם בתיבת באבראוויקוט נפסק היו"ד שעל גבי האלף מגוף האות בהפסק הנראה לעינים.

גם בווי"ן אשר דינם להיות בגט ארנפות משאר ווין ובגט זה יש מהם שלא נתארכו. ועפ"ז כתב לפסול הגט.

רק אני מעצמי כתבתי כן מפני שבמדינתנו אין נרנש פלל חיריק תחת הריש בקריאת שם זה. דמיתי מהסתם כמ"כ במחניכם.

ואעפ"כ אף לפי לשון מדינתנו אפשר הנה להכשיר הגט במקום עיגון גמור מפני שבשמות פאלו הדומים ממש למירל נמצא בב"ש ששנכתב ביו"ד אחר הריש כמו גבי בעריל בש"א אות ב' כתב בעריל ביו"ד אחר הריש מסתמא.

ובְעֶרְיֵל שָׁנָה מִמֶּשׁ לַהֲבֵרֶת מִירָל. אָמַת שֶׁהַט"ג שָׁם ס"ק כ"ז כ' דָּלָא מְכַרְעָא לִיהֵ הָךְ מִקְלָתָא לְכַתְּוֹב בְּיֹוד.

ועד"ז כ' עוד הב"ש בש"נ אות פ' גבי כ' מְהַרְש"ל מְרַגְלִיּוֹת וְשָׁם פְּעֶרְיֵל כּו' הַזְפִּיר שָׁם הֲרָבָה פְּעָמִים פְּעֶרְיֵל הִפְלֵ בְּיֹוד אַחַר הָרִישׁ אָמַת לְעֵיל מִיְנֵיהּ כ' פֶּעַרְל בְּלֹא יו"ד. אָמְנָם גְּבִי אִיסְרָל כ' בְּלֹא יו"ד.

וְהִנֵּה הֵגַם שֶׁהַב"ש גְּבִי בְּעֶרְיֵל פְּעֶרְיֵל י"ל לֹא פָתַח בְּן רַק לְפִי לְשׁוֹן מְדִינַתוֹ שְׁהִיָּה נְרַגְשׁ חִירָק. מ"מ הִנֵּה בִתְשׁוּ' צ"צ סי' פ"ד גְּבִי מְעַרְקִיל כ' דְּהֶאֱמַת הוּא מִי שְׁשׁוּמַע אֶת חֲבִירוֹ שְׁמַדְבֵּר מְעַרְקִיל אִינוֹ מְרַגִּישׁ אִם מְדַבֵּר בְּסִגּוּל אוֹ בְּפִתּוּחַ כּו' לְכֹן פִּינּוֹן שְׁנַמְצָא בְּסִדֵּר גִּיטִין שְׁיִישׁ לְכַתְּוֹב מִעַרְקִיל בְּעִי"ן אִין לְשִׁנּוֹת וְנִסְתַּיְעַ ע"ז מְדַבְּרֵי רַבּוֹ הַב"ח יַעו"ש.

וְכָף י"ל בְּנִד"ז גְּבִי מִירָל אָף אֶצְלִינוּ אִינוֹ בְּרוּר כ"כ שֶׁהוּא בְּסִגּוּל דְּנֻקָּא ע"כ בְּדִיעֵבַד אֶפְשָׁר יֵשׁ לְהַכְשִׁיר אִם נִכְתַּב מִירָל בְּיֹו"ד כְּמוֹ שְׁנַמְצָאוּ שְׁמוֹת פָּאָלוֹ בְּן בַּב"ש פְּנ"ל בְּשָׁם בְּעֶרְיֵל פְּעֶרְיֵל וּמִיָּהוּ הַב"ש בַּש"א אוֹת זִינּוֹן הִבִּיא מ"ש הַצ"צ בְּשָׁם הַב"ח וְכ' שָׁם שֶׁהַס"מ חוֹלֵק עַל הַב"ח וְאֵעִפ"כ כַּבְּאוֹת מִם גְּבִי מְעַרְקִיל כ' בְּשָׁם הַס"מ מִעַרְקִיל דְּכּוֹתְבִין בְּעִי"ן אָף שְׁקוֹרִין בְּפִתּוּחַ.

וְהַט"ג תָּמָה ע"ז. וְאֶפְשָׁר צִירָף לְדַעַת הַב"ח מֵה שְׁשָׁם אָבִינוּ יַעֲקֹב הָרִי הַיּו"ד בְּפִתּוּחַ וְאַחֲרָיו עִי"ן. [עִי' מְפִתּוּחַ] ע"כ פִּינּוֹן שְׁנַמְצָא בְּן בַּלֵּה"ק לֹא רָצָה לְשִׁנּוֹת מֵמָה שְׁנַמְצָא הַשָּׁם בְּסִדֵּר גִּיטִין. דְּכִינּוֹן שְׁזָה הַשָּׁם נִמְצָא בְּן בַּס"ג וְיֵישׁ מְקוֹם לְקִרוֹתוֹ כְּמוֹ שְׁנַכְתַּב אָף הִיכָא שְׁנַקְרָא בְּפִתּוּחַ ע"כ לֹא רָצָה לְשִׁנּוֹת.

וְדוּחַק הוּא. עַכ"ז בְּנִד"ז אֶפְשָׁר יֵשׁ לְצַרְף מֵה שַׁבְּלֵה"ק מְצִינוּ יו"ד מְשַׁמֵּשׁ בְּלִשׁוֹן סִגּוּל ג"כ כְּמוֹ בְּתִיבַת דְּבַרְיָה בִּיהוֹשֻׁעַ ס"י א' שְׁהַרִישׁ בְּסִגּוּל וְנִכְתַּב אַחֲרָיו יוֹד.

וְכֹן בְּשׁוֹפְטִים סִי' י"ג י"ב. וּבַש"א ט"ו כ"ד וְכַהֲנָה רַבּוֹת.

וְכֹן בְּאַסְמִיָּה. פ' תְּבֵא.

אֲנִרְיָה אֲרוּר וּמְבַרְכִיָּה בְּרוּךְ. פ' תּוֹלְדוֹת.

אֲשֶׁרִיָּה יִשְׂרָאֵל ס"פ הַבְּרָכָה. וְכֹן יִשְׁבַח מְעַשִּׂיָּה וּגְבוּרֹתֶיהָ גִידוֹ.

נּוֹרְאוֹתֶיהָ. וּמְבַלְעֶדֶיהָ.

אֲלֵא דֹא"כ גְּבִי קָמֵץ נְמִי מְצִינוּ פְּעָמִים רַבּוֹת כְּמוֹ שְׁבֵא יו"ד אַחַר קַמ"ץ כְּמוֹ וְרַחֲמִיו עַל כָּל מְעַשְׂוֵי.

רַצוֹן וְרִיָּאוֹ.

אוֹהֲבָיו. לְכָל חֲסִידָיו.

לְשִׁמּוֹר חֲקִיתוֹ מְצוֹתוֹ מְשַׁפְּטִיו וְעִדּוֹתָיו. וְכַהֲנָה רַבּוֹת.

אֲלֵא שַׁע"פ דְּקָדוּק אִין הַיּו"ד בָּא בַּכָּה"ג אַחַר הַסִּגּוּל וְהַקָּמֵץ רַק בְּשִׁבְלֵי רַב שְׁיִהְיָה בְּמִשְׁמַע לְשׁוֹן רַבִּים אֲבָל אִינוֹ שְׁיִיָּה פְּלָל לְעַנְנֵי הַגְּנֻנָּה כּו'. וְעַל הַגְּנֻנָּה אִינוֹ מְשַׁמֵּעַ רַק בַּצִּיר"י וְחִירִי"ק וְכ"ש בְּלִשׁוֹן לְעַז שְׁהַפּוֹסְקִים פָּתְבוּ רַק שְׁהִי"ד מְשַׁמֵּשׁ בְּמְקוֹם תְּנוּעַת הַחִירִי"ק וְהַצִּיר"י כַּמ"ש בַּמְכַמ"א שַׁע"ד סִי' כ"ה וּבַשַּׁא"פ.

גם ראיתי בג"פ סי' קכ"ח סק"ג בד"ה כ' מהר"ר אהרן. שפתיב יראה לי דאין למידן מלה"ק ללשון לעז לענין מלא וחסר כו' ובנ"ב תננינא סי' קט"ז לענין פרגא שפתיבין חסר האל"ף בין ריש לגימל כ' ולפעמים גם בלה"ק מלות קמוצים שפתיבין בחסרון האל"ף לכן אין כותבין פראג עכ"ל הנה הביא ראיה מלשון הקדש ללשון לעז.

ובמחכ"ת אשתמיטתיה דברי הג"פ הנ"ל. ומ"מ פיון שלא נשמע כלל חילוקים בשם מירל גם כאן שפתיה אשה נקראת בסגול ואשה נקראת בחיריק כ"א הכל שנים בשם זה איך שהונח ע"כ הנה אפ"ש להכשיר במקום עיגון פשנכתב מיריל ב"וד אחר הריש ג"כ אף במדינתנו ועיין בט"ג בש"א אות זיין סס"ק כ"ג גבי זנביל בבית מ"ש פיון דאין מצוי כלל מי שיהיה נקרא בבית כו' ע"ש.

ומ"מ למעשה הנה צ"ע בזה ועיין גבי העשיל כ' הב"ש לכתוב ב"וד והוא הברה א' עם מירל. מיהו הט"ג שם באמת גמגם על זה היו"ד: אף במדינתכם לפמ"ש רומע"ל שנקראת מיריל בחיריק קטן א"צ לכל זה.

דבחיריק קטן אף שא"צ יו"ד מ"מ דיעבד לכאורה יש להכשיר פנ"ל. אף הנה במקתבו הראשון של רומע"ל כ' ונ"ל השם נקראת בחיריק נחטפת רק שאין דוחקין את היו"ד ואין נזכר היטב אם היא נקראת בחיריק או בצירי פי הריש נחטפת וע"פ הרוב נוטה יותר לחיריק מלצירי אבל לקרותה בסגול אין גם אחד שיקראוה פן עכ"ל א"כ לפ"ז אין כאן חיריק ברור וגם לא צירי ברור.

והנה גבי צירי כ' הג"פ בסי' קכ"ח סק"ג ד"ה כ' מהר"ר אהרן דלא תבא יוד אחר צירי אלא אם תהיה היו"ד במלה שרשית כו' ואני בעניי יראה לי דאין למידן מלה"ק ללשון לעז כו' ע"ש. והנה גבי פסלו שהלמד בצירי פסקו לכתוב בלא יו"ד ואעפ"כ הכשירו דיעבד פשנכתב ב"וד וראיית תה"ד סס"י רל"ג שהתרגום של פסלו ב"וד אמת משלו אין ראיה דגם בעברית פתיב שליו ב"וד ב"רמיה מ"ט ל"א ובאיוב כ"א כ"ג שליו ע"ש ובת"י שלנו בזכריה סימן א' פסלו חסר.

אכן משליו לכאורה יש ראיה למיריל אילו נקראת בציר"י דיעבד שפתיב יו"ד שפיר דמי. ובכמה מקומות היו"ד משמש במקום ציר"י בלה"ק בתיבת ואיך נגנוב ואיך ישמעני.

אין זה כ"א. ואיש אין בארץ ודומיהו.

הן אמת בשם יאר פסק הס"ש והב"ש בש"א סוף אות יוד דאם נקרא בצירי כתבו חסר בלא יוד רק אם נקרא בחיריק כתבו יוד. וכן פי' הט"ג שם סק"מ אלא שכ' דאם נקרא בשוא כתבו ב"וד אלא שדבריו אלה צע"ג לפע"ד פי' הנה גבי מי ששמו ירחמאל וכתב בגט ירחמיאל ב"וד דפסק הג"פ ס"ק קכ"ח מדברי מהרא"י דהגט פסול.

והתם גם פשנקרא ירחמאל בלא יוד היינו בשוא תחת המם כמ"ש בד"ה א' סי' ב' כמה פעמים. מזה ברור דאם במקום שצ"ל שוא כתב יוד פסול.

ועפ"ז תמוה לי מ"ש הט"ג בש"א סוף אות יוד ס"ק מם גבי יאר דכתב הב"ש ונ"ל כ' בס"ש אם נקרא האלף בחיריק כותבין י' אחר האלף ואם לא כותבין חסר עכ"ל וע"ז כתב הט"ג ונ"ל ומ"ש ואם לאו כותבין חסר ר"ל דהיינו שקורין האלף בצירי אבל פשקורין בחיריק או אפילו בשוא תחת האלף כותבין ב"וד כמבואר בס"ש עכ"ל.

ואם פדבכריו אמאי פששמו ירחמאל בשנא על המם וכ' ירחמיאל פסול. הלא לדבכריו גבי יאר פשהאלף בשנא כותבין לכתחלה יוד אחר האלף א"כ אמאי גבי ירחמיאל יהיה פסול אף דיעבד ע"כ נ' ודאי במי ששמו יאר בשנא וכ' יאר ביד דפסול.

ומ"ש פן בשם הס"ש הרואה בס"ש שם יראה שעל פרחף ט"ס יש שם. ונ"ל הס"ש יאר פתוב בזכרון משה יאר בלא יוד ואמר לי מורי שפך היה מקנבל המגרש שנתנו לו פך בשעת מילתואבל בסתמא פשיטא דכתבין יאר מלא יו"ד ע"כ.

וכ"כ מהר"י חיות נ"ל ג"כ. ונראה דזהו להברת לשון האשכנזים דלמי שנקרא בשם יאר כותבין בצירי או בשנא תחת האלף וליאר בצירי.

א"כ הפל תלוי האף נקרא אם הוא נקרא בצירי נראה אפילו בלתי קבלת אבותיו כותבין יאר בלא יוד ואם נקרא בחיריק תחת האלף כותבין יאר ביד באמצע כנלע"ד עכ"ל. וע"כ יש פאן ט"ס דאף כ' דלמי שנקרא בשם יאר (דהינו ביד אחר האלף) כותבין בצירי.

ואח"פ כ' וליאר בצירי כו'. א"ו ע"כ ט"ס הוא ואין ללמוד מזה.

ולפע"ד פך צ"ל דלמי שנקרא בשם יאר כותבין בצירי או בשנא תחת האלף וליאר בחיריק. וכן בתורה נמצא יאר בצירי בלא יוד יאר ה' פניו בפ' נשא.

יאר פניו אתנו תלים ס"ז ב'. ויאר ביו"ד לא נמצא רק על חיריק פתח דבכריו יאר תלים קי"ט ק"ל.

ולילה פיום יאר שם קל"ט י"ב. וכ"ה שם יאר בן מנשה ס"פ דברים.

ויאר בשנא תחת האלף לא נמצא כלל בתנ"ך ומגלן לחדש דאר בשנא יכתבו יוד יותר מבצירי תחת האלף הרי אדרבה נהפוך הוא על צירי מצינו יוד כמו תיבת אף שהיא בצירי האלף ואחריו יוד.

ואף נגנוב מבית אדוניך בתורה ס"פ מקץ. ואף ישמעני פרעה ר"פ נארא.

וכן תיבת אין. שרי עקרה אין לה נלד ס"פ נח.

ואיש אין בארץ בפ' וינא י"ט ל"א. אין זה כ"א בית אלקים ר"פ ויצא.

וכן תיבת בין. בין הערבים תאכלו בשך בפ' בשלח וכמוהו.

וכן תיבת שרי אלפים. הרי.

כהררי אל. עולמי עד.

אלקינו. לבני דדיהן ס"פ מסעי.

היטב.

היטיבו כל אשר דברו פ' נאחנן. וכמוהו רבים.

אשרי יושבי. דברי.

מעל צנארינו. ואעפ"כ גבי יאר פסקו דאם נקרא בצירי תחת האלף צריך לכתוב בלא יוד.

א"כ מכש"כ שנקרא האלף בשנא שצ"ל בלא יוד. דומיא דירחמאל.

נרק אם נקרא האלף בחיריק פותבין יוד וכן משמעות הב"ש. ודלא כהט"ג שלא הרגיש שישי ט"ס בס"ש פאן.

ואין לתרץ דברי הט"ג ע"פ מ"ש בתה"ד סי' רל"א דאיכל קרוב הוא ליחיאאל לפי לשון בני אשטרייך שרגילין בכמה מקומות לקרות בראש התיבה יוד בשנא כמו בחיריק עכ"ל דא"כ דשנא קרוב לחיריק לכה יש לכתוב יוד דבאמת זה אינו שיהי לא כתב פן רק לפי לשון בני אשטרייך ואף גם זה רק על קריאת אות יוד בשנא וכשהוא בראש התיבה משא"כ הכא גבי יאר דהשנא באות אלף ובאמצע התיבה: קיצור (גבי יאר אין פותבין ביד אחר האלף אא"כ נקרא בחיריק אבל אם האלף בצירי או בשנא פותבין בלא יוד ואם כ' יוד נ' דפסול.

ודלא כהט"ג שכ' בשנא לכתוב יוד. ולא הרגיש שישי ט"ס בס"ש פאן): ומ"מ אין ללמוד משם יאר לנדון זה דשם מיריל שאף אם נקרא הריש בצירי יצטרכו לכתוב ג"כ בלא יוד ונקא דהתם שאני דתיבת יאר בצירי נאמר בתנ"ך בלא יוד ע"כ אין לכתוב יוד.

ועוד כיון שם יאר בן מנשה שהוא בחיריק הוא ביד א"כ אם מי ששמו יאר בצירי יכתבו ג"כ ביד יבואו לטעות ולקרותו יאר בחיריק. ועיין בתשו' מ"ב סי' קי"א לענין מילכה מלכה ואף החמ"ח יודה פאן דהתם שאני שגם מלכה המם בחיריק נכתב בתורה בלא יוד אבל גבי יאר בצירי שנקתב בתורה בלא יוד אם יכתבו ביד י"ל שיהיה שינוי שיהיה נק' יאר משא"כ בשם מירל דהוא שם לעז ולך פתיב באורייתא שפיר י"ל שאם נקרא הריש בצירי שיכתבו ביד כמו שם פרידא ושם ליב.

ועכ"פ דיעבד שפיר דמי. אף לפי שאין הקריאה מבוררת לא חיריק גמור ולא צירי גמור אפשר יש לחוש דגרע קצת טפי מצירי ודאי או חיריק ודאי.

ויותר נראה דאין לחלק. ולכן נראה דאם היה טורח להשיג גט אחר היה נראה להקל לסמוך על גט זה.

ואף שישי בו עוד פקפוקים. הנה הא דמרחשון נכתב בשני ווין י"ל שאינו פוסל דיעבד וכן שאר הריעותות.

אבל בנד"ז שכתבו הרבנים מוהר"ר אברהם נ"י ומוהר"ש נ"י שפעת הובא למחניכם עוד מהבעל גט שני בלי שום ריעותא א"כ נראה שצריך ליתן גט השני כדי לצאת פתיבת שם מירל כמו שנקתב בסדר גיטין שמיצונו שהקפידו ע"ז הב"ח והצ"צ בתשו' סי' פ"ד שלא לשנות ממ"ש בסדר גיטין כשאין הכרח לשנות ואף שהב"ש חלק על הצ"צ גבי זעליג היינו משום שבמבטא שלנו נרגש גימל ולא כמ"ש בסדרי גיטין זעליק בקורף.

אבל בנידון מירל מדוע ישנו ממ"ש בס"ג בלא יוד וכמו הרבה שמות פאלו שכותבין בלי יוד ונקא מטעם שהרי אין פאן חיריק גדול עכ"פ. ולכן אף שכתב ניתן הגט ביד עם היות שהוא כשר כיון שהובא גט אחר כמו שנקתב בס"ג יש ליתנו.

ולא דמי לבנימין שאף להאמרים דצ"ל מלא מ"מ אם כתבו חסר פשר דהתם שאני שבכל התורה כתב בנימן חסר וכן לא דמי לדוד דצ"ל חסר ומ"מ אם כתבו דויד מלא פשר דשאני התם שבדברי הימים נכתב מאה פעמים דויד ביו"ד.

משא"כ הָכָא גַבֵּי מִירְל הָרִי בִּס"ג נִכְתָּב בְּלֹא יוֹד אֶלָּא שְׁאֲנוּ דְנִין מְסַבְרָא דְדִיעֵבַד אִם נִכְתָּב יוֹד
אִין זֶה שִׁינוּי כְּלָל. אֲבָל כְּשֵׁיז גַּט שְׁפָתַב בּוֹ כִּמ"ש בִּס"ג רְאוּי לִיתָן זֶה הֶגֶט וְגַם מִצַּד צִירוּף שְׁאָר
רִיעוּתוֹת הַנָּ"ל: וְאִם מִשׁוּם זִילוּתָא דְבִי דִינָא כִּינּוּן שְׁפָכְרָא נִיתָן הֶגֶט.

הָרִי מְצִינוּ בְּגִמְרָא שְׁאָר שְׁפָכְרָא נִיתָן גַּט וְהוּא כְּשֵׁר דִּיעֵבַד כְּשֵׁי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג גַּט אַחַר עַכ"ז
כְּשֵׁאֶפְשָׁר לִיתָן גַּט אַחַר מְצָרִיכִים גַּט אַחַר. וְהוּא גַבֵּי גַט יִשְׁן ס"פ הַזּוֹרֵק (דַּע"ט ע"ב) לְמַ"ד שְׁאִם
נִתְגַּרְשָׁה בּוֹ תַנְשֵׂא לְכַתְחֻלָּה הָרִי הֶגֶט וְדַאי כְּשֵׁר.

אֵעִפ"כּ פִּרְש"י דְּהֵינּוּ אִם הֵלֶךְ בְּעֵלָה לְמַדִּינַת הַיָּם וְכ"כ הָר"ן מְבֹנָאָר שְׁאִם אִינוּ בַּמַּדְנָה"י
מְצָרִיכִים לָהּ גַּט אַחַר וְלֹא אֶמְרִינּוּ דְּהוּי זִילוּתָא דְבִי דִינָא. וְאֵעִפ"י שֶׁהַב"י רִס"י קמ"ח פְּתַב
שְׁמִדְבְּרֵי הָרַמְבַּ"ם מִשְׁמַע שֶׁא"צ גַּט אַחַר.

מ"מ י"ל שְׁאִינוּ מִשׁוּם זִילוּתָא דְבִי דִינָא כ"א שְׁנִרְאָה לּוֹ כִּן מְלִשׁוֹן הַש"ס דַּא"צ גַּט אַחַר וְעוֹד
דְּמַהֲרָש"ל בִּיש"ש בְּגִיטִין פְּרָק הַזּוֹרֵק ס"י י"א פְּסַק כְּרִש"י וְהָר"ן וְנ"ל וְכִן נִרְאָה לְהַחְמִיר שְׁלֹא
תַנְשֵׂא לְכַתְחֻלָּה בְּשׁוּם עֲנִין אֶלָּא שְׁהֵלֶךְ לְמַדִּינַת.

הַיָּם וַיֵּשׁ לְחוּשׁ לְעִיגוֹן עַכ"ל. גַּם לְכַאוּרָה מִשְׁמַע דְּמַהֲרִיב"ל ח"ג ס' ס"ט ס"ל כְּרִש"י וּמְסַתְפַּק
לְהַחְמִיר כָּל שְׁאִינוּ בַּמַּדְנָה"י אֶף שְׁאִינוּ מְצוּי בְּמִקּוּם קְרוּב כו' הוּבָא בַּכְּנֵה"ג ס' קמ"ח וּבַבֵּא"ט
שָׁם וְכ"פ מְהַרִּיב"ל שָׁם לְמַעֲשֵׂה עַל גַּט שְׁפָתַב הַסּוֹפֵר וַי"ו דּוּכְדוֹ כ"כ אֶרְנוּכָה דִּינּוּקָא דְלֹא חֲפִים
וְלֹא טַפְשָׁה הָיָה טוֹעָה וְקוּרָא וְכַדוֹ בְּנוֹן וְהַעֲלָה דְאִין לְהַקֵּל זוּלַת בְּמִקּוּם עִיגוֹן שֶׁהַבַּעַל בְּאַרְץ מְרַחֲקִים
שְׁאֵז דִּיעֵבַד דְּמִי וְאֶף אִם לֹא נִתְגַּרְשָׁה (תַּנְשֵׂא) [תַּתְגַּרְשָׁה] לְכַתְחֻלָּה א"נ בְּשְׁפָכְרָא נִתְגַּרְשָׁה וְהַבַּעַל
אִינוּ בְּכַפְּיָנוּ הָרִי אֶף דַּס"ל שֶׁהֶגֶט כְּשֵׁר דְלוֹ יֵהָא אֶלָּא שְׁחִסְרָה תִּיבָה א' מִן הַטּוֹכָס כו' וְלָכֵן בְּמִקּוּם
עִיגוֹן הֶגֶט כְּשֵׁר (וְלִדְעַת הַרְב"י וְהָרַמְ"א בִּש"ע ס"י קכ"ו סְעִיף מ"ט בַּהֲג"ה שְׁפָסְקוּ אִם חִסְרָא
וַי"ו שְׁנִינְיָה שְׁל וְכַדוֹ וְכַתְבּ וְכַד לֹא נִפְסַל בְּכַד מִשְׁמַע אֶפְּיָלוֹ שְׁלֹא בְּמִקּוּם עִיגוֹן כְּלָל וְכ' הַפְּר"ח
שָׁם ס"ז דַּה"ה אִם כ' וְכַדוֹ בְּנִי"ו אֶרְנוּכָה דְנִקְרָא וְכַדוֹ אֶלָּא דַּהֲפַר"ח ס' קכ"ה ס"ק ל"ט נוֹטָה לְדַעַת
מְהַרִּיב"ל) אֵעִפ"כּ ס"ל לְמַהֲרִיב"ל שְׁאִם כְּבָר נִתְגַּרְשָׁה בּוֹ וְהַבַּעַל בְּכַפְּיָנוּ מְצָרִיכִים לָהּ גַּט אַחַר.

וְלֹא עָלָה עַל דַּעַתוֹ לְחוּשׁ לְזִילוּתָא דְבִי דִינָא. וְהַפְּר"ח בְּסִי' קכ"ה ס"ק ל"ט שְׁהַקֵּיל שְׁאִם נִתְגַּרְשָׁה
בּוֹ תַנְשֵׂא לְכַתְחֻלָּה אִינוּ מִשׁוּם זִילוּתָא דַּב"ד כְּלָל אֶלָּא מִשׁוּם שֶׁהַב"י וְרַמְ"א מְקַיְלִים בְּזֵה יוֹתֵר
ע"כ עֲשֵׂה כְּמוֹ פֶּשֶׁר בֵּין דַּעַתָּם לְדַעַת מְהַרִּיב"ל יַעו"ש.

וְהַטַּעַם דְּלֹא חִיָּיְשִׁינוּ לְזִילוּתָא דַּב"ד י"ל בְּכַמָּה אוֹפְנִים. הַא' י"ל מִשׁוּם דְּהָא אִינְפְּסִיקָא הִלְכְתָּא
בְּגִמְרָא פְּרָק חֲזַקְתָּ (דַּל"א ע"ב וְדַל"ב ע"א) דְּלִזִּילוּתָא דְבִי דִינָא לֹא חִיָּיְשִׁינוּ.

מִיָּהוּ זֶה יֵשׁ לְדַחוּת דְּהֵתָם הֵינּוּ פְּשֻׁנְתְּבֵרֵר אַח"כ דְּשְׁלֹא כַּדִּין הוֹרְדִנּוּהוּ כו' ע"ש הָעֲנִין. אֶף הַב'
י"ל שְׁאִין זֶה שׁוּם זִילוּתָא דְבִי דִינָא.

דְּזִילוּתָא דְבִי דִינָא נִקְרָא בְּגִמְרָא כַּשֵּׁא"כ סוֹתֵרִים לְגַמְרֵי דְבְּרִיָּהֶם וְאוֹסְרִים מֵהַ שְׁהֵם הַתִּירוּ. אוֹ
לְהַפְּדוּ.

אֲבָל הָכָא הָרִי גַם עָתָה אֲנוּ אוֹמְרִים שֶׁהֶגֶט הָרִאשׁוֹן כְּשֵׁר הָיָה וְאִילוֹ לֹא הִשִּׁיגוּ גַּט אַחַר תַּנְשֵׂא בּוֹ.
אֶלָּא שְׁכִינּוּן שְׁאֶפְשָׁר לִיתָן גַּט שְׁיִהְיֶה כְּשֵׁר בְּלִי שׁוּם פְּקוּק נוֹתָנִים גַּם הַשְּׁנִי.

פְּדָרָה שְׁפָרַשׁ יי גָּבִי גַט יִשְׁוֹפְנִי ל א"כ אין סוֹתְרִים פֶּלֶל דְּבָרֵי הַב"ד אֶלָּא מוֹסִיפִים עַל דְּבָרֵיהֶם לְהַגְדִּיל הַהִיתָר בְּרִוּוֹתָא. וּגְדוּלָּה מְזוּ מְבֻנָּא בַּפ' חֲזָקָת (דל"ב ע"א) בְּפִרְשָׁב"ם ד"ה דְּחִינְשִׁינוּ לְזִילוּתָא וּבְתוֹסְפוֹת סד"ה וּנְפִק דְּלַפְעָמִים אַף שְׁסוֹתְרִים דְּבָרֵיהֶם לֹא חָשׁוּב זִילוּתָא דְּבֵי דִינָא.

אֶלָּא הֵיכָא דְּוָקָא דְּהוֹרִידוּהוּ ע"י עֵדוֹת כו' ע"ש. וּכ"ש הֵכָא בְּנִדוֹן שְׁלִפְנֵינוּ דְּלִיכָא שׁוּם זִילוּתָא דַּב"ד שְׁהַמּוֹרָה שְׁפִיר סִדְרָה הֵגַט פִּינּוֹן שְׁהַבְעֵל הֵיךְ בְּמַרְחָק וְגַם יֵשׁ לוֹ מַחְלָוֶת עֲמָה וְשָׂמָא לֹא יִתָּן גַּט אַחַר לְכֹן סִדְרוּ אַף שְׁיֵשׁ בּוֹ פְּקוּקִים וְעַכְשָׁיו שְׁהַמְגַרְשׁ שְׁלַח גַּט אַחַר כְּשֵׁר בְּלִי שׁוּם פְּקוּק רְאוּי לִיתָן הֵגַט הֵיךְ דְּטוּבָא אֲשַׁפְּחוּ דְּחָשׁוּ חֲז"ל בְּגִיטֵין שְׁיֵהִי הֵגַט כְּשֵׁר בְּלִי שׁוּם פְּקוּק וְלַחֲזוּשׁ אֲפִילוּ לְאוֹתָן סְבָרוֹת שְׁנִדְחוּ מִהֲלָכָה.

וְזָכַר לְדָבָר מְהֵא דְּגִיטֵין פַּב"ת (דְּפ"ה סע"ב) דְּפִרְשׁ יי וְאֵע"ג דְּקִי"ל פְּרָבִי יוֹסִי כו' יַעו"ש. וְכַה"ג כ' בַּת"ד סס"י רל"ב וְכַה"ג י"ל בְּנִד"ז אַף שְׁהוּא קִיל מִהֲנָה דְּהִתָּם.

אֶלָּא א"כ לְכַאוּרָה יִקְשֶׁה עַמ"ש בַּת"ד סס"י רל"ג לְעֵנִין אֵינָר שְׁאֵע"ג שְׁדִינוּ לְכַתּוּב בְּשָׁנֵי יוֹדִין מ"מ אִם נִכְתָּב בְּחֵד יוֹד וְכָבֵר עֲבָרוּ כְּמָה יָמִים אַחַר הַנְּתִיבָה וְיִצָּא שֵׁם מְגוֹרְשֵׁת עַל הָאִשָּׁה וְאִי הוּוּ בְּעֵי לְמִיְהִדָר וְלִיתָן גַּט אַחַר הֵנִי זִילוּתָא דְּבֵי דִינָא וְלָכֵךְ הַכְּשִׁיר דִּיעֲבַד עַכ"ל וְהִבִּיאוּהוּ חַמ"ח ס"י קכ"ו ס"ק כ"ד וְהַב"ש שְׁשׁ וְהַג"פ שְׁשׁ ס"ק ל"ה.

נִלְע"ד שְׁיֵשׁ לְחַלֵּק דְּהִתָּם הוּא דְּהֵנִי זִילוּתָא דְּבֵי דִינָא פִּינּוֹן שְׁהַמְסוֹדָר כְּתָב כֹּן לְכַתְּחֵלָה וְאִנּוּ נְפִסוּל זֶה אַף דִּיעֲבַד. אֲבָל בְּנִד"ז הֵרִי הַמְסוֹדָר כְּתִיבַת הֵגַט אִינוּ מְקַפִּיד עַל כְּבוֹדוֹ וְשְׁלַח גַּט אַחַר וְלִהַמְסוֹדָר נְתִיבַת הֵגַט אִין שׁוּם זִילוּתָא.

מִיְהוּ א"א לְתַרְזַן כֹּן אֵהָא דְּגַט יִשְׁוֹן לְפִרְשׁ יי וְאֵהָא דְּמַהְרִיב"ל דְּמִשְׁשׁ מוֹכַח דְּלֹא חִינְשִׁינוּ פֶּלֶל לְזֶה וְאִין לְהַאֲרִיף. ע"כ נִרְאֶה דֵּהִתָּה"ד לֹא חָשַׁשׁ לְזִילוּתָא דַּב"ד כ"א בְּעֵנִין אֵינָר שְׁהַקְצַת טְעוֹת הוּא בְּעֵנִין הַזְּמַן שְׁבִלֵּא"ה קִי"ל שְׁאֲפִילוּ דִּילְג אֹת אַחַת לְגַמְרֵי כֹל שְׁנִיכָר שְׁהוּא ט"ס כְּשֵׁר כַּמ"ש הַעֲיִטוֹר הוּבָא בְּטוּשׁ"ע ס"י קכ"ו ס"ך וְכַב"י וְכַה"ג פ"פ שְׁשׁ כְּגוֹן שְׁלֵא כ' שִׁין הָאֲמָצְעֵי שְׁל בְּשִׁשִׁי כו' יַעו"ש.

וְכ"ש וְכ"ו כְּשִׁנְכָתֵב אֵינָר בִּינ"ד אַחַת דְּנִיכָר הֵיטֵב שְׁזָהוּ חֲדָשׁ אֵינָר וְלֹא חֲדָשׁ אַחַר וְאִינוּ דוּמָה פֶּלֶל לְדִילּוּג הַשִּׁי"ן שְׁל בְּשִׁשִׁי שְׁשֵׁם אִין נִקְרָא הַתִּיבָה פֶּלֶל. מִשְׁא"כ הֵכָא נִקְרָא בְּטוּב אֵינָר אַף בִּינ"ד אַחַת ע"כ לְמֵאֵי נִיחֻוֹשׁ לָה מְדִינָא וְכָבֵר הַרְגִּישׁ בְּזֶה הַתו"ג בְּס"י קכ"ו סְעִיף ז' שְׁשׁ גָּבִי אֵינָר יַעו"ש בְּבִיאוּרֵיו סק"ד שְׁכ' קָשָׁה לִי כו' וְה"נ וְדֵאֵי דְּלֹא אֲפָשָׁר לְבֹא לִידֵי טְעוֹת כו' דֵּא"א לְפִרְשׁ עַל חֲנֻדָּשׁ אַחַר פֶּלֶל.

ע"כ פִּינּוֹן שְׁמַעֲיָקָר הַדִּין אִין בְּזֶה שׁוּם חָשַׁשׁ לֹא אֲפִילוּ חָשַׁשׁ רְחוּק כ"א רַק חוּמְרָא שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת הַכְּתִיבָה כְּתִיבָה וְאֵף בְּדָבָר שְׁאִין בּוֹ חָשַׁשׁ פֶּלֶל מְדִינָא. בְּכַה"ג הוּא דְּחָשַׁשׁ לְזִילוּתָא דְּבֵי דִינָא אַף שְׁאִין זֶה זִילוּתָא ע"פ הַגְּמָרָא.

אֲבָל בְּגוּף שְׁמוֹת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה מְמַשׁ שְׁבִזָּה תְּלוּי עֵינָר הַכְּרִיתוֹת שְׁצָרִיף שְׁיִבְנָאָר בְּגַט מִי הוּא הַמְגַרְשׁ וּמִי הִיא הַמְתַּגְרֶשֶׁת כו' וְצָרִיף לְהִיּוֹת הַשֵּׁם נִכְתָּב כְּפִי לְשׁוֹן הַמְדִינָה אֲפִי לְעַכְבַּ וְדֵאֵי יֵשׁ לְהַחְמִיר אַף בְּחָשַׁשׁ רְחוּק קְצַת הֵיכָא שְׁאֲפָשָׁר לְתַמְנָן כו' וְלֹא לְחֻוֹשׁ לְזִילוּתָא דַּב"ד מְטַעְמִים דְּלַעֲיִל.

או יש לחלק פְּדֵרֶךְ שְׁחִילְקוּ בְּגִמְרָא בְּחֻלְיִין פּא"ט (דף מ"ד ע"ב בּין מִילְתָּא דְתַלְיָא בְּסִבְרָא וּבִין הִיכָא דְאִגְמְרִיהָ סְמָה וְעִנְיָנוּ דְתַה"ד בְּעִנְיָן אִיר וְדַאי לָא גִרְע מְהָא דְאִגְמְרִיהָ סְמָה דְאִין פֶּאן שׁוּם חֲשֵׁשׁ כּו' פּנ"ל וְהָא דְגִט יִשְׁן דְּפִרְש"י י"ל דְּלָא דְמִי לְזָה ע"כ הִצְרִיךְ גִּט שְׁנֵי וְלֹא חָשׁ לְזִילּוּתָא.

וּכְעִין חִילּוּק זֶה חִילְק בְּתַה"ד סִי' רל"ב בְּהָא דְלִפְעָמִים חוֹשְׁשִׁין שְׁלֹא לְהַחְמִיר שְׁלֹא לְהוֹצִיא לְעוֹז עַל גִּיטִין הֶרְאִשׁוּנִים וּפְעָמִים אִין חוֹשְׁשִׁין לְזָה פְּלִל כּו' יַעו"ש הַחִילּוּקִים. וְעַד"ז מִמֶּשׁ הַחִילּוּק פֶּאן: סִימָן רַמ בְּסִפְר בֵּית מֵאִיר סִי' קכ"ט סְעִיף י"ד רָצָה לְפִסְוֹל דִּיעֲבַד בְּכַפִּילַת הַשְּׁמוֹת בְּמִי שְׁהִיָּה שְׁמוֹ מְלִידָתוֹ יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל וְנִקְרָא בְּפִי פֶל רַק יִשְׂרָאֵל וְעַלְיָתוֹ לְתוֹרָה וְחֲתִימָתוֹ הִיָּה יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל וְסִידֵר הַמּוֹרָה יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל דְּמַתְקֵרִי יִשְׂרָאֵל כּו' וְהוּא ז"ל פֶּתַב לְפִסְוֹל דְּלִשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע שְׁבָשֵׁם יִשְׂרָאֵל עֲצָמוּ יֵשׁ שְׁיֻנּוֹי בְּקִרְיָאָתוֹ וְזֶה בְּאֶמְתַּת אִינוּ וְהֵי דוּמְיָא דְשִׁינָה הַשֵּׁם עַכ"ל וְהֶאֱחָרוּנִים הֵטִיב גִּיטִין וְהַת"ג חִלְקוּ עֲלִיו.

וְנִרְאָה דְהֵינּוּ דוּקָא פְּעוּבָדָא הַנ"ל שְׁנִקְרָא פֶּן שְׁלִתוֹרָה נִקְרָא יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל. וּבְפִי פֶל יִשְׂרָאֵל ע"כ אִין לְחוּשׁ בְּכַפִּילַת הַשֵּׁם יִשְׂרָאֵל.

אַבְל בְּנִדּוֹן זֶה שְׁאִין נִקְרָאָת פְּלִל חִיָּה לְבַד בְּלֹא רְחֵל. כ"א לְכַל הַיּוֹתֵר נִקְרָא חִיָּה רְחֵל וּבְבִיעֵשִׁינְקוּוִין שְׁהוּא עִיר דִּירְתָה נַק' רְחֵל לְבַד.

ע"כ הַכֶּפֶל בְּשֵׁם חִיָּה גּוֹרְעַ וְיֵשׁ לוֹמֵר דְּבַכָּה"ג יִסְפִּימוּ הֶאֱחָרוּנִים הַנ"ל ג"כ לְהַבִּית מֵאִיר. וְאִדְרָבָּה לְשִׁיטְתָם מְוַכְרַח יוֹתֵר לְפִסְוֹל.

דְּנַחְזִי אֲנִן מֵאִינָה טַעַם הַצְּרִיכוּ לְכַפּוֹל הַשֵּׁם הֵינּוּ מְשׁוּם דְאִיךְ יִכְתְּבוּ יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִזְכִּירוּ שֵׁם יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָא בּוּ בְּפִי פֶל. וְכֵן אִיךְ יִכְתְּבוּ רַק יַעֲקֹב דְּמַתְקֵרִי יִשְׂרָאֵל וְהוּא אִינוּ נִקְרָא יַעֲקֹב לְבַד.

ע"כ הַצְּרִיכוּ לְכַפּוֹל הַשֵּׁם פְּדִי לְכַתּוּב פְּמוּ שְׁנִקְרָא לְתוֹרָה וּכְמוֹ שְׁנִקְרָא בְּפִי פֶל וַא"כ אִיךְ נִכְתּוּב פֶּאן חִיָּה דְּמַתְקֵרִי חִיָּה רְחֵל. דְּמְבֹאֵר שְׁנִקְרָאָת חִיָּה לְבַד לְפַחוֹת בְּפִי מוּעֵט אֲנָשִׁים.

וְגַם שְׁנִקְרָאָת חִיָּה רְחֵל בְּפִי רֹב הָאֲנָשִׁים. וְזֶה אִינוּ אֶמְתַּת שְׁאִין שׁוּם אָדָם קוֹרָא לָהּ חִיָּה לְבַד פְּלִל. וְאִם נֶאֱמַר הַפִּירוּשׁ חִיָּה הֵינּוּ מֵה שְׁנִקְרָאָת בְּעַת הַחֻלְיִי דְּמַתְקֵרִי עַכְשָׁיו חִיָּה רְחֵל הִנֵּה עַל שֵׁם שְׁנִקְרָאָת בּוּ לְפִי שְׁעָה אִין שְׁיִיךְ לְכּוֹתְבוּ דְּמְבֹאֵר בַּחמ"ח סִי' קכ"ט וּבב"ש ס"ק ל"ה שְׁמִשְׁם יוֹבן פִּינּוּ דְּעַכְשָׁיו אִין מִי שְׁקוֹרָא לָהּ חִיָּה לְבַד אִין לְכַפּוֹל חִיָּה ב' פְּעָמִים וְעוֹד כִּי גַם בְּשְׁעָה שְׁקַבְעוּ לָהּ הַשֵּׁם חִיָּה אִינוּ מְוַכְרַח שְׁנִתְפּוֹנוּ לְעַקּוֹר הַשֵּׁם רֵאשׁוֹן לְגַמְרִי וְשְׁתַּקְרָא חִיָּה לְבַד שְׁעִינְיָנוּ הֶרְאוֹת שְׁאִין הַמְנַהֵג פֶּן בְּכָל מְדִינּוֹת אֵלּוּ לְהַשְׁפִּיחַ הַשֵּׁם הֶרְאִשׁוֹן וְאַף אִם הַמְצַלְאִין אֶמְרוּ לֹא יֵאמֵר עוֹד שְׁמָה רְחֵל כִּי אִם חִיָּה.

הֵרִי מְצִינּוּ פֶּן בִּיעֲקֹב שְׁנִאֶמַר לֹא יַעֲקֹב יֵאמֵר עוֹד שְׁמָה כּו' וְעכ"ז נִקְרָא אַחֲרֵי כֵן גַּם יַעֲקֹב. לְכֵן פִּינּוּ שְׁעִינְיָנוּ הֶרְאוֹת שְׁכֵן הַמְנַהֵג לְקִרְוָא גַּם בְּשֵׁם הֶרְאִשׁוֹן א"כ מְעוֹלָם לֹא נִתְפּוֹנוּ לְעַקּוֹר שֵׁם הֶרְאִשׁוֹן לְגַמְרִי פִינּוּ שְׁעכ"פ עַכְשָׁיו אִין נִקְרָאָת פְּלִל חִיָּה לְבַד רַק בְּעִירְכֶם נִקְרָאָת חִיָּה רְחֵל אִין שׁוּם מְקוֹם לְכַתּוּב ב' פְּעָמִים חִיָּה.

וְעוֹד יֵשׁ טַעַם לְהַחְמִיר מֵה שְׁלֹא נִכְתְּב בּוּ עִיקַר הַשֵּׁם שְׁנִקְרָאָת בּוּ בְּעִיר דִּירְתָה שְׁהוּא רְחֵל לְבַד שְׁאִם בָּא לְפָרוּט שְׁמוֹתֶיהָ וְכַתְּב חִיָּה דְּמַתְקֵרִי חִיָּה רְחֵל פֶּל שְׁכֵן וּק"ו שְׁהִיָּה צְרִיךְ לְכַתּוּב וְדְמַתְקֵרִי רְחֵל.

וה"ל כדן שאת העיקר אפילו טפל לא עשה. ועוד כיון שעיקר פתיבת ושלוח הגט היה על דעת שיהיה מקום הנתינה בביעשינקויץ ששם מקום עיר דירתה עכשיו וכמו שכתבו לי הרב ר' פרץ נ"י ודודה.

נהרי שם לא נקראת כלל חיה לא חיה רחל וכש"כ חיה לבד כ"א רחל. א"כ אם היה הגט ניתן שם היה נדאי פסול.

שקרי לא כתב בו השם במקום הנתינה כלל שהחמיר בו טובא בש"ע סעיף נא"ו בהג"ה יעו"ש. וא"כ מה ששלחו להיות סידור הגט בצאסניק י"ל דלא מהני כלל כיון שכתב ונמסר לשליח ע"ד שינתן לה בעיר דירתה בביעשינקויץ.

ואף שאין בזה שינוי השליחות שקרי אמר בכל מקום שתמצאנה. מ"מ י"ל דנכתב הגט אדעתא דפסולא ע"פ מ"ש הג"פ סעיף י"ג ס"ק ס"א אגמם איכא למידחי כו' ע"ש.

ואף שיש לחלק קצת מ"מ עכ"פ נוסף הוא חומרא לחפש דכתיבת ב"פ חיה מה שלא נקראת כן גם במחניקם ק' צאסניק על כן מפל הלין לא נראה לענ"ד כלל שתנשא ע"י גט זה וצריך לכתוב גט אחר.

והנה אם יהיה הנתינה בביעשינקויץ ששם אין נקראת רק רחל אזי צריך לכתוב רחל דמתקריא חיה רחל. וכמו כן מ"ש הג"פ סעיף י"ב ס"ק נ"ח והא דאמרינן דצריך שיקדים כו' ע"ש.

ואם יכתבו חיה רחל דמתקריא רחל יש בו חשש פסול יעו"ש בג"פ. ואף שעמה יודעים בביעשינקויץ שנקראת בצאסניק חיה רחל כיון שמ"מ אין נקראת כן בביעשינקויץ א"כ ע"י הדיעה לבד לא מהני עפ"מ ש"ה"ר"ן פ' השולח (דל"ד ע"ב) גבי והוא דאמחוק בתרי שמי שאפילו נודע במקום הפתיכה שיש לו שם אחר במקום הנתינה כל שלא נקרא כן גם באותו השם מיקרי לא אמחוקו עכ"ל.

ע"כ אם יהיה מקום הנתינה בביעשינקויץ ששם נקראת רחל לבד צריך לכתוב רחל דמתקריא חיה רחל: אף אם יהיה הנתינה במחניקם שפיר דמי לכתוב חיה רחל דמתקריא רחל: סימן רמא ז"ל השואל ע"ד הגט שגירש ה"ר נחום מליכער את אשתו הארוה שקורין אותה במקום הפתיכה והנתינה גוטיא והמסדר הגט כתב ע"פ ספר ב"ש שכתב שם גוטיא בלא יו"ד ועתה קמו רבים לעורר על הגט לפסלו באמרו כיון ששם מדגישים ביו"ד לומר גוטיא אם כתב גוטיא פסול כמ"ש בט"ב גיטין שם גבי גוטיא גוטיא ששם החסיר היו"ד או ה"א אפילו בדיעבד פסול וה"נ דכונתו ממש והנה אחרי שהוא דיעבד ממש שארוה הנ"ל אחר שהוציא ה"ר נחום הנ"ל עלי' הוצאה מרובה ונשאר בעירום ובחוסר כל עד שקיבלה גיטה.

כעת אינה רוצה לקבל גט שנית אם לא שיתן לה מעות שנית כמה שתראה באמרה כי היא יכולה לישב כך כי אינה בת בנים וה"ר נחום הוא עני גדול ואינו יכול לישב גלמוד כי לא היה לו עם הארוה הנ"ל שום ולד אמרתי הנלע"ד הקלושה בנד"ז.

וזה החלי הגם כי לכאורה אין מקום לספק שהגט פסול כי ידוע דברי הירושלמי הנהו תרי תלמידי חד קרי יהודים וחד קרי יהודיים דטעותא הוא ומזה הוכיחו כל הפוסקים דאם שינה בקריאה אפ"י אות אחת שפסול ולמדו מזה לענין גיטין יעניין בפוסקים ובאחרונים.

אָמַנְם בַּנ"ד נ"ל לְהַכְשִׁיר הַגֵּט כִּי יְדוּעַ דַּעַת מַהֲרִי"ט וְחֻכְמֵי סִפְרֵי שִׁמ"ש שָׁם שָׁאָף שָׁם שְׂאִין נוֹדַע מְקוּרוֹ חוֹקְרִין לְדְרוֹשׁ מְקוּרֵי הַשֵּׁם וְעֵינֵי בַתְּשׁוּ' מַהֲרִי"ט גַּבֵּי נִהְמָה נִחְמָה וְאָרְף כִּי חֻכְמֵי אֲשַׁכְּנֹז וְהֶאֱחָרוּנִים הַט"ז וְהַב"ש ז"ל ס"ל שְׂאִין דּוֹרְשִׁים טְעָמִים בְּשִׁמוֹת זֶה דְּנִקָּא בְּשִׁמוֹת שְׂאִין יְדוּעַ מְקוּרָם וְטְעָמָם בְּנִדְאֵי אֲבָל שְׁמוֹת שְׂיָדוּעַ מְקוּרָם וְטְעָמָם בְּנִדְאֵי צָרִיף לְכַתְּנָב עֵיקַר הַשֵּׁם.

וְכ"כ בְּהִדְיָא בְּס' עֲזָרַת נְשִׁים בְּשִׁמוֹת נְשִׁים אוֹת בֵּית וְז"ל וְיָמָה גַּם הָאִשָּׁה הַזֹּאת הִיא שְׁמָה בְּנִין וְיִנְיָדָא דְהִיא מִבְּנוֹת קְאֲשֵׁטִילִיָּאֲנִיעַ הַיּוֹשְׁבִים בְּבִילּוּגְרָאד וּבְנֵי בּוֹדִין הֵם אֲשַׁכְּנִיזִים וְאִינָם רְגִילִים בְּשִׁמוֹת הַלּוֹעֲזִים וְלִפְיָקָף קוּרִין אוֹתָהּ בְּבוֹדִין בֵּין וְיִנְיָדָא מְצַד עֲבוֹת לְשׁוֹנָם שְׁלֵא הֲוֵן רְגִילוֹ בְּשֵׁם זֶה וְאֲפִילוֹ שְׁפַתְבּ בְּגֵט תִּיבַת בְּנִין בַּב' יוֹדִין מְצַד עֲבוֹת לְשׁוֹנָם קוּרָאִים הַשֵּׁם כְּאִילוֹ כְּתַב בֵּינ"ד א' בֵּין עַכ"ל.

הָרִי לְהִדְיָא שְׁבַמְקוּם יְדוּעַ מְקוּרֵי הַשֵּׁם דּוֹרְשִׁין אֲחֵרֵי לְכַתְּנָב בְּעֵיקַר מְקוּרוֹ וְהַנ"ב בַּנ"ד יְדוּעַ הִיא דְּשֵׁם גְּנוּטָא נְגִזָר מְשֵׁם טוֹבָה שְׁאֲשַׁכְּנֹז שְׁלֵה גוּטָא כְּמוֹ גַּבֵּי אִישׁ שֵׁם גוּטְמָאן גוּטְקִינְד שֶׁהוּא אֲשַׁכְּנֹז שְׁל אִישׁ טוֹב וְהַנ"ב מְשֵׁם וְכַמְבֹּנָר בְּפוֹסְקִים וְהַשְׁתָּא נְדְרוֹשׁ אָנִן דְּשֵׁם גוּטָא וְנִדְאֵי נְמִי כִּן הוּא נְגִזָר מְשֵׁם טוֹבָה אֲלָא גְּסוֹת וְעֲבוֹת וְעֵלְגַת לְשׁוֹן הָאֲקִלִים מְשִׁנּוֹת הַקְּרִיאָה וְיָדוּעַ הוּא שְׁבַגְלִיל וְנָאֲלִין וְפֹאֲלִיעִסִיעַ מְדַגִּישִׁין יוֹתֵר בְּיוד מְגִלִיל פְּאֲדָאֲלִי בְּרוּב הַלְשׁוֹן וְהָרִי יְדוּעַ שְׁאוֹתָהּ אִשָּׁה עֲצָמָה שְׁקוּרִין בְּגִלִיל פֹּאֲדָאֲלִי גְּנוּטָא בְּלֵא דְגִישַׁת הַיּוֹד קוּרִין אוֹתָהּ בְּגִלִיל וְנָאֲלִין גוּטָא בְּדַגִּישַׁת הַיּוֹד וְאוֹתָהּ שְׁקוּרִין שֵׁם גוּטָא קוּרִין כְּאִן גוּטָא וְהָרִי נְרָאָה לְחוּשׁ שְׁהַפֵּל שֵׁם אֲחַד וְנִדְאֵי אָרְף לְכַתְּחַלָּה צָרִיף לְכַתְּנָב עֵיקַר הַשֵּׁם גוּטָא שֶׁהִיא אֲשַׁכְּנֹז שְׁל טוֹבָה.

וְל"ד לְשֵׁם גוּסָא גוּסָא עֲטָא עֲטָא עֲנָא עֲנָא דְשֵׁם אִין אָנִן יוֹדְעִין מְקוּרֵי הַשֵּׁם שְׁנֹאֲמֵר שְׁהַפֵּל שֵׁם אֲחַד וְרַק לְפִי הַבְּרוֹת הַמְּקוּמוֹת מִתְּחַלְפּוֹת הַמְּבַטָא וּמֵאֵן מְפִיס לָן דְּלִמָּא שְׁנֵי שְׁמוֹת הֵם שְׁהָרִי רוֹאִין שְׁבַגְלִילוֹת אֵלֹי יֵשׁ אִשָּׁה נְקִרָאָת עֲנָא בְּלֵא יוֹד וְיֵשׁ נְקִרָאָת עֲנָא בֵּינ"ד וְכִן רְאִיתִי בְּעֲצָמֵי וְכַדּוּמָה.

מִשְׁא"כ בַּנ"ד שְׂיָדְעֵנוּ בְּבִקּוּרֵי מְקוּרֵי הַשֵּׁם וְרוֹאִין בְּחוּשׁ שְׁלִפֵי עֲבוֹת וְעֵלְגַת הַלְשׁוֹן מְשִׁתְּנּוֹת הַמְּבַטָא וְנִדְאֵי שֵׁם אֲחַד הֵם וְצָרִיף לְכַתְּנָב עֵיקַר הַשֵּׁם. עַכ"ל הַשּׁוֹאֵל וְעוֹד הָאָרְיָ: תְּשׁוּבָה וְהִנֵּה הֵן אֲמַת דְּשִׁנְיָה שְׁמוֹ שְׁבַמְשִׁנְיָה אִינוּ דְּנִקָּא לְשֵׁם אַחֵר שְׁהָרִי נְפֹאֲתָה דְּכַתְּבַת תְּפֹאֲתָה נִק' הַגֵּט חֲסָפָא בַּגַּמ' פ' הַתְּקַבֵּל (ס"ג ב') וְרַבּוֹ הָאוּמְרִים דְּתְּפֹאֲתָה אִינוּ שֵׁם לְאִשָּׁה אַחֲרַת כְּמוֹ שְׂדַקְדָּק הַרָא"ם מְדַבְּרֵי רִש"י הֵבִיא וְהַג"פ ס' קכ"ח סק"ג בד"ה וּבַתְּשׁוּ' הַרָא"ם ז"ל.

אָרְף הִנֵּה הַג"פ שֵׁם בַּד"ה אֵיבְרָא דְאֵיכָא לְמִנְדֵּק הַקְּשָׁה מִזֶּה עַל מַה שְׂדַקְדָּק מַהֲרִיב"ל ח"א כְּלָל ד' ס' כ"ט הַנְּ"ל מִתּוֹךְ פְּסָקֵי מַהֲרָא"י ס' י"ד כִּי אֵילוֹ לֹא נִמְצָא כְּתוּב בַּתּוֹרָה רַק שֵׁם גְּרִשָׁם וְהִי נִכְתָּב בְּגֵט גְּרִשׁוֹן הֵינּוּ אוּמְרִים כִּי הִי שֵׁם גְּרִשׁוֹן כִּינּוּי לְגְרִשָׁם וְע"ש.

וּמְצָאֵתִי בְּסִפְרֵי שְׁמוֹת בְּשֵׁם מִתְּהִיּוֹ דַּנ"ג ע"א שְׁהַקְּשָׁה ג"כ בְּזֶה וְתִירַץ וְז"ל וְהִיכָא דְנִכְתָּב מִתְּהִיּוֹ בְּאֲל"ף לְבִסּוֹף הַכְּשִׁיר הָרַב הַגְּדוֹל מוֹהֲרִיב"ל ז"ל ח"א בְּסוֹף תְּשׁוּבָה רֵאשׁוֹנָה שְׁל כְּלָל רְבִיעִי ס' כ"ה דף ס' ע"ב וְהִבִּיא רְאֵיָה מְדַבְּרֵי מַהֲרִי"א ז"ל שְׁפַתְבּ בְּכַתְּבֵיו ס' י"ד בְּשֵׁם גְּרִשָׁם שְׁפַתְבּ גְּרִשׁוֹן נְרָאָה שְׁאֵם הִנֵּה יְדוּעַ שְׁשָׁמוֹ גְּרִשָׁם וְכַתְּבַת גְּרִשׁוֹן לֹא הָיָה גֵט כְּלָל כִּי גְרִשׁוֹן וְגְרִשָׁם ב' שְׁמוֹת הֵן וְכו' אֲבָל גְּרִשׁוֹן לֹא שְׂיָיָף כְּלָל לְעֲשׂוֹת אוֹתוֹ כִּינּוּי לְגְרִשָׁם כִּינּוּן דְּהֵאֵי שֵׁם כְּתוּב וְהֵאֵי שֵׁם כְּתוּב וְכו' וְהִבִּיא מוֹהֲרִיב"ל ז"ל מְכָאֵן רְאֵיָה כִּי אֵילוֹ לֹא נִמְצָא כְּתוּב בַּתּוֹרָה רַק שֵׁם גְּרִשָׁם וְהִנֵּה נִכְתָּב בְּגֵט גְּרִשׁוֹן הֵינּוּ אוּמְרִים כִּי הִנֵּה שֵׁם גְּרִשׁוֹן כִּינּוּי לְגְרִשָׁם וְאֲפִלּוּ שְׂיָישׁ שְׂיָנּוּי הַרְבֵּה בְּמְבַטָא בֵּין וְז"ל לְמ"ם וְאֵפ"ה אֵילוֹ לֹא נִכְתָּב גְּרִשׁוֹן בַּתּוֹרָה הֵינּוּ אוּמְרִים שֶׁהוּא כִּינּוּי לְגְרִשָׁם וְכָל שְׁכָן בַּנ"ד

שְׁהָאֵל"ף וְהָא"א וְכו' וְאִין הַכִּירָא בְּמַבְטָא בֵּין מַתְתִּיא בְּאֵל"ף אוּ מַתְתִּיה בְּה"א דְּפִשְׁטָא דְּכִינּוּן שְׁלֵא נִכְתְּבוּ בַּתּוֹרָה בְּשִׁנֵּי שְׁמוֹת דְּאִין לְפִסְוֹל זֶה הִגֵּט בְּדִיעְבַּד וְאַפִּילוּ לְכַתְחֻלָּה אִם יְהִיָּה שְׁעַת הַדְּחַק שְׁהַבְעֵל הוּא בְּאַרְצֵי מְרַחְקִים עַכ"ד מְהַרִּיב"ל.

הוּא אֵמַת דְּרֵאָנִיתוּ מְדַבְּרֵי מְהַרִּיב"א ו"ל נְכוּנָה דְּנוֹקָא הִיכָא דְּנִשְׂאָת דְּלֵא נֹאמַר דְּתַצָּא וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלוּ בְּהָ אַחַר דְּלֵא נִכְתְּבוּ בַּתּוֹרָה בְּשִׁנֵּי שְׁמוֹת אֲבָל לְהַכְשִׁירוּ בְּדִיעְבַּד אִם נָתַן וְעַדִּין לֵא נִשְׂאָת וְאַפִּילוּ לְכַתְחֻלָּה אִם יְהִיָּה שְׁעַת הַדְּחַק בְּנִרְאָה דַּס"ל דְּאַפִּילוּ לֵא נִתְּנָן לֵה עַדִּין יְנָתַן לְכַתְחֻלָּה אַחַר דְּשְׁעַת הַדְּחַק הוּא שְׁהַבְעֵל הוּא בְּאַרְצֵי מְרַחְקִים לְכָל זֶה אִין רֵאָיָה מְדַבְּרֵי מְהַרִּיב"א ו"ל דְּאַפְּשָׁר דְּיִסְבְּרוּ דְּכָל הִיכָא דְּלֵא נִשְׂאָת לֵא תַנְשָׂא בְּגִט בְּזֶה הִגֵּט דְּלֵא נִכְתְּבוּ בַּתּוֹרָה בְּשִׁנֵּי שְׁמוֹת.

וְנִרְאָה דְּרֵאָנִית הַרְבַּ מְהַרִּיב"ל ו"ל לְהַכְשִׁיר כַּכָּה"ג אֲפִילוּ לְכַתְחֻלָּה בְּשְׁעַת הַדְּחַק הִיא בְּהַדְּרָגוֹת. אַחַר דְּבִנּוּן וּמ"ם דְּיֵשׁ הַיְפָר גְּדוּל בְּמַבְטָא עַכ"ז אִם לֵא הִיוּ נִכְתְּבוּ בַּתּוֹרָה בְּשִׁנֵּי שְׁמוֹת אִם נִשְׂאָת לֵא תַצָּא א"כ מִיָּנָה יֵשׁ לְלַמּוּד וְלִיְרֵד מְדַרְגָּה אַחַת בְּה"א וְאַל"ף דְּאִין הַיְפָר בְּמַבְטָא דְּאַפִּילוּ לֵא נִשְׂאָת תַנְשָׂא וּבְשְׁעַת הַדְּחַק יְנָתַן הִגֵּט לְכַתְחֻלָּה וְכַנְרָא דְּסִבְרָא נְכוּנָה הִיא עַכ"ל הַס"ש.

וְא"כ מְדַבְּרֵי וְלִמַּד לְנַד"ז פִּינּוּן דְּגוּטִיא אִינוּ שְׁם אַחַר מְגוּטָא ר"ל כִּי גַם בְּמָקוֹם כַּתְּיוּ"נ הִגֵּט הָיָה שְׁנַק' שְׁם גוּטִיא אִין אֲשֶׁה אַחַרְת שְׁיִהִיָּה שְׁמָה גוּטָא בְּלֵא הַרְגָּשׁ יו"ד אֲלֵא כָּל הַנְּשִׂים שְׁשֻׁמָּם גּוּטָא בְּפִאדְאֵלִיע בְּלֵא יו"ד אַחַר הַטִּית.

שְׁם בְּגָלִיל וְנֹאֲלִין נִקְרָאִים כְּנֹלָם גוּטִיא בִּיּו"ד. א"כ פִּינּוּן שְׁאִינָן ב' שְׁמוֹת א"כ אִם פְּתַב גּוּטָא עַל גוּטִיא יֵשׁ לְחַקוֹר אִיָּה לְדַמּוֹת זֶה אִם לְגַרְשׁוֹם שְׁפַתְב גְּרִשׁוֹן אִילוּ לֵא נִמְצָא שְׁפַתְב בַּתּוֹרָה גְּרִשׁוֹם שְׁהִיָּה הַדִּין דְּלֵא תַנְשָׂא וְאִם נִשְׂאָת לֵא תַצָּא כְּדַעַת הַס"ש.

אוּ אוּלֵי דוּמָה לְמַתְתִּיה שְׁכ' מַתְתִּיא דְּאַפִּי לֵא נִשְׂאָת תַנְשָׂא כַּמ"ש בַּס"ש הַנְּ"ל. וְלִכְאוּרָה י"ל דְּלֵא דְּמִי לְמַתְתִּיה שְׁפַתְב מַתְתִּיא דְּשֵׁם אִין הַיְפָר בְּמַבְטָא.

וְא"כ י"ל שְׁהוּא דוּמָה לְגַרְשׁוֹם גְּרִשׁוֹן אִילוּ לֵא הָיָה שְׁנֵי שְׁמוֹת. אִיָּה יֵשׁ סִבְרָא לְצַדָּד דְּלֵא דְּמִי חֶסְרוֹן הִיּוּ"ד לְגַרְשׁוֹם גְּרִשׁוֹן אֲפִילוּ לֵא הָיָה שְׁנֵי שְׁמוֹת כִּי מְצִינוּ בְּשְׁמוֹת כְּאֵלוּ שְׁיֵשׁ הַרְגָּשׁ יו"ד וְאֵעַפ"כ הַמְּנַהֵג לְכַתּוֹב בְּלֵא יו"ד כְּמוֹ שְׁם בְּיֵלָא שְׁנַרְגָּשׁ קֶצֶת יו"ד אַחַר הַלְמָד וְאֵעַפ"כ הַמְּנַהֵג לְכַתּוֹב בְּיֵלָא בְּלֵא יו"ד אִפִּי בְּגִיטִין וְכ"ש בְּאַגְרוֹת וּשְׁטָרוֹת.

וְכֵן עִיר לּוּבְאוּוִיטְשׁ יֵשׁ הַרְגָּשׁ יו"ד אַחַר הַלְמָ"ד לּוּבְאוּוִיטְשׁ וְכֵן נִכְתְּב בְּלִשׁוֹן רוּסְיָא בְּאוֹת יוּא אַחַר הַלְמָ"ד. וְאֵעַפ"כ בְּכָל הַמְּכַתְּבִים כּוֹתְבִין לּוּבְאוּוִיטְשׁ בְּלֵא יו"ד.

וְכֵן גְּדַפְס בְּהַלּוּחַ שְׁל הַשְּׁנָה דְּפוּס וְנִילְנָא נִכְתְּב יְרִיד לּוּבְאוּוִיטְשׁ בְּחַדְנָשׁ הַעֲנוּנוּאָר גְּדַפְס לּוּבְאוּוִיטְשׁ בְּלֵא יו"ד אַחַר הַלְמָ"ד. (גַּם שְׁם יוֹדְתִיָּה נְרָגָשׁ יו"ד אַחַר הַתִּיּוּ).

וּבב"ד דַּק"ק וּוִיטְעַפְסִקוֹתְבִין יוֹדְתִיָּה בְּלֵא יו"ד כֵּן שְׁמַעְתִּי. אִיָּה אִינוּ בְּרוּר כ"כ).

וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לוֹמַר קֶצֶת סְמָךְ ע"פ מ"ש בְּמַשְׁנֵה תַחֲלַת מְסַכְת ב"ק חֵב הַמְזִיק וּבְגַמ' שְׁם (ד"ו ע"ב) חֵב הַמְזִיק חֲזִיב מִיְבַעְיָא לִי אִמַר רַב יְהוּדָה הָאִי תַנָּא יְרוּשְׁלַמִי הוּא דְּתַנִּי לִישְׁנָא קְלִילָא אֲלִמָּא דְּרַף לִישְׁנָא קְלִילָא לְדַלְג הַיּוֹדִין דְּחֲזִיב אִיָּה שְׁנַרְגָּשִׁין טוּבָא בְּמַבְטָא כַּמ"כ י"ל אִין שְׁנִינּוּי אִם דְּיִלְג יו"ד דְּגוּטִיא וְכַתְּב גוּטָא פִּינּוּן דְּאִינָן שְׁנֵי שְׁמוֹת.

עו"ל טעם שני עפמ"ש בב"ש בש"א אות ו' גבי נאלק נכתב מהרש"ל לולי דמסתפינא כי ובט"ג כ' סק"ג דעכצ"ל הא דכתב נאלק פשר דיעבד אף שאצלינו נקרא פאלק בפ"א זהו משום שבמדינת אשכנז נקרא נאלק בנא"ו.

והשינוי מועט מאד ע"כ מכשירין מהני תרי טעמי יחד. וא"כ ה"נ פיון בפאדאלייע וכן במדינתנו נקרא שם זה גוטא בלא הרגש יו"ד פלל לכן אף אם בנאלין נק' גוטיא ביו"ד וכ' גוטא בלא יו"ד יש לצדד פיון במ"א נכתב פן גוטא בלא יו"ד.

ומ"מ איני סומך ע"ז להתייר להעלמא בלא גט. אף מ"מ י"ל דעכ"פ אם נשאת לא תצא וכיון שפן אם אמנם להתייר להעלמא לכתחלה צריכה גט שני אף פיון שאינה רוצה לקבל הגט.

אין בה פח לעגנו. רק ישליש גט שני שיכתב בו גוטיא ויכול לישא אחרת ע"פ היתר מאה אנשים: ומנא אמינא לה י"ל משני מקומות בשו"ע מוכח פן.

הא' ממ"ש בשו"ע סי' קי"ט ס"ו בהג"ה גירשה מדעתה ונמצא פיסול בגט יכול אח"כ לגרשה בעל פורחה וכ' הפר"ח שם ס"ק ט' פירוש פיסול דרבנן קאמר דכיון דמדאורייתא הויא מגורשת יכול אח"כ לגרשה בעל פורחה ואפשר דאף פיסול דאורייתא קאמר וס"ל דבכה"ג לא תקון עכ"ל.

ודין זה שבש"ע בהג"ה מקורו מדברי הפלפול סי' קי"ו ששם כ' פן מפורש משמע שפך היה תקנת רגמ"ה. ובנד"ז הויא נדאי לא יותר מפסולא דרבנן וגם קיל מפסול גמור דרבנן פיון שאם נשאת לא תצא פנ"ל.

וכיון שיכול לגרשה בעל פורחה מדינא והיא אינה רוצה לקבל י"ל שיכול לישא אשה אחרת שיהי גדולה מזו פסק רמ"א סי' א' סעיף י' בהג"ה שבמקום שהוא מן הדין לגרשה ואינה רוצה ליקח גט ממנו יש להקל להתיר לו לישא אחרת.

והרי פאן ג"כ הוא מן הדין לגרשה כדפסק הפלפול שכשקיבלה הגט פ"א ברצון יוכל לגרשה בע"כ וא"כ הוא מן הדין שתקח גט ממנו וכשאינה רוצה לקבל יש להקל להתיר לו לישא אחרת.

הגם שי"ל דרמ"א מירי שם סי' א' ס"י כשהוא מן הדין לגרשה פגון שהיא עוברת על דת. מ"מ מאי נפ"מ הלא בכה"ג ג"כ י"ל שלא גזר רגמ"ה ע"ז.

כמו שלא גזר בכה"ג מלגרשה בע"כ. ועוד דאדרבה פאן יש מעלה יתירה דהתם נושא אשה על אשתו שלא נתגרשה ממנו פלל רק שהוא מן הדין לגרשה.

אבל הקא פבר נתגרשה ממנו מדאורייתא לגמרי ואם נשאת לא תצא א"כ אין זה נקרא פלל נושא אשה על אשתו. פי זו אינה אשתו פלל לכל דבר.

לא למזונות ולא ליורשה ולא ליטמא לה כו'. לכן כשאי אפשר לגרשה בע"כ י"ל שיכול לישא אשה: הטעם הב' דהנה בש"ע סי' א' סעיף י' כתב אבל ביבמה לא התרים ר"ג וכן בארוסה והגיה רמ"א אם אין רצונו לכנוס אלא לפטור ומבואר שם בבאה"ט ס"ק כ"א בשם שו"ת שבוי"ח"א סי' צ"ב דהפירוש אם אין בדעתו לכנוס את הארוסה אלא לפוטרה בגט יוכל לישא אחרת עליה אף קודם שיגרש הארוסה.

ועד"ז פ"י הח"צ בתש"ו סי' קכ"ד דב"ר הש"ע אלא שלמעשה דחה הח"צ דב"ר הש"ע מהלכה משום דמקרי"ל בתש"ו סי' ק"א משמע מיניה בהדיא דאף בארוסה איתא לתקנת רגמ"ה. והח"צ הביא דב"ר השבו"י וחקק עליו.

אכן י"ל דלהח"צ זהו בארוסה דוקא שהיא אשתו ממש. אבל זו המגורשת שאינה אשתו כלל אף שהגט נמצא בו פסול מדרבנן י"ל ע"ז ודאי לא החרים כלל כמו שלא החמיר מלגרשה בע"כ לכולי עלמא כנ"ל.

ובתש"ו מהרמ"פ ס"י י"ד פשרצה לומר דבארוסה לא החרים ר"ג כ' משום שהתקנה הוא שלא לישא שתי נשים כלשונו ממש ששתייהן נשואות לו כו' אבל אחת מהן ארוסה כו' ע"ש. וא"כ אף להחולקים ואומרים דגם בארוסה חל הח' י"ל משום דגם ארוסתו נקראת אשה כמ"ש בש"ע סי' קכ"ו סעי' מ"א בגט ארוסה כותבים ארוסתי ואם פתב אנתתי פשר וע' מזה בב"י שם ס"י קכ"ו וכ"מ בגמ' פ"ט דב"מ (דף ק"ד ע"א) גבי לכשתכנס לחרפה הני לי לאנתו ופרש"י הרי לא חלו קדושין בה עד שתכנס לחרפה א"כ משמע דאנתו היינו הקדושין והארוסין וע"ש בב"י אפשר הנה לפרש לכשתכנס לחרפה ה"ל נשואה גמורה אלא דא"כ כו' ע"ש מוכח דפ"י לאנתו קאי ג"כ על הארוסין והקדושין שלא חלו מקודם כ"א אז וכיון דארוסה נק' ג"כ אנתתי דהיינו אשתי א"כ י"ל זהו בכלל שלא לישא שתי נשים.

אבל אשתו שקבלה ממנו הגט מרצונה שכל ענין הגט שפטרך ותרכה מהיות אשתו והרי היא מותרת לפל אדם א"כ זו ודאי אינה בכלל שלא לישא עליה דאע"ג שנמצא פסול בהגט פיון שמדאורייתא הוי גט פשר י"ל דאף להח"צ נסיעתו דינה כמו ארוסה להשבו"י נסיעתו דמאחר להש"ע והשבו"י אף ארוסה אינה בכלל הח' י"ל דיודה הח"צ נסיעתו דזו שגירשה מרצונה אינה בכלל הח' אף שנמצא פסול בהגט.

ומה גם שאין העפכה בגט שני מצידו כ"א מצדה. ואע"פ שבכנה"ג סי' א' בהגהת הב"י אות כ"ח הביא תשו' מהרש"ל סי' י"ד ושם בהתשו' פתב וז"ל ולא עוד שמעתי אפי' מי שנזנן גט ע"י הרב ולקח המגרש אשה אחרת ואח"כ נמצא פסול בגט שמפרישין אותו מאשתו עד שימתקן גט אחר עכ"ל.

ואפשר צ"ל עד שימתקן גט אחר וכ"כ ביש"ש פ"ו דיבמות ס"י מ"ב מפרישין אותו מאשתו עד שימתקן גט פשר הרי אפי' בכה"ג שפבר נשא מפרישין אותו י"ל שם מפרישין אותו עד שימתקן והכא הרי רצונו ליתן לה גט שני ורק היא אינה רוצה לקבל א"כ ישליש גט שני ובכה"ג לא שמענו שתוכל לעגנו דאדרבה משמע בהפך מש"ע סי' קי"ט ס"ו ומש"ע סי' א' ס"י פנ"ל ובלא"ה מציינו שרש"ל מחמיר טובא בזה ורמ"א פסק להפך דב"ריו וכ"ד פל האחרונים.

כי הנה ה"ט"ז סי' קי"ט סק"ט גבי נשטית הביא ורש"ל כ' שהאידנא דאיכא חרם דר"ג שלא לגרש בע"כ ולא לישא אחרת אין לו תקנה באשר פסק ראב"ה וכתבתיו ביבמות עכ"ל לשון אין לו תקנה מבואר שאין מתירין לו לישא אחרת כלל.

וכן איתא בהדיא בתש"ו רש"ל סי' ס"ה ד"ה דר"ד קצרה השבנו למורינו הרב ר' שמחה מוטב להפסיד נפש אחת מלעשות קלקול לדורות הבאים כו'. והרי רמ"א וכל האחרונים ס"ל דבנשטית יוכל לישא אחרת ע"פ מאה רבנים.

אמת שהב"ח ס"י א' נדחק לומר דמהרש"ל לא פליג רק שלא לגרשה אבל לא לישא אחרת. ומלשון אין לו תקנה ומלשון מוטב להפסיד נפש אחת לא משמע פדבריו.

ואיך שיהיה ממנ"פ אם מהרש"ל אוסר אף מלישא אחרת הרי לא קי"ל פדבריו ואם פדברי הב"ח בפירושו ד' מהרש"ל י"ל גם כן לא יחמיר מלישא אחרת דהא כן מותר בנדאי לגרשה בע"כ דהא לא יחלוק מהרש"ל עמ"ש בכלבו סי' קי"ו דמשמע שם שפך הוא התקנה מתחלתה א"כ כשא"א לגרשה בע"כ יש להתיר לו לישא אחרת ע"פ מאה רבנים.

ובאופן אם יספיקו הרב הגאון האב"ד דקהלתם פנ"ל ועוד רב א'. ובאופן שינוח רשות ע"פ נמוסי הקיר"ה שאין זה כלל באיסור לקיחת נשים כיון שפכר גירשה בגט פשר מדאורייתא.

ואם לא יתנה רשיון ע"פ נמוסי הקיר"ה אין לעשות מעשה כלל: שוב ראיתי שאפשר להכשיר הגט לגמרי דיעבד. הנה הלבוש סי' קכ"ט סעיף כ"ב ושם אליה כו' ובדיעבד אם כתב אליה בלא וא"ו לא פסל שיהי מצוינו ג"כ באליהו ונכתב ה' פעמים בפסוק בלא וא"ו עכ"ל.

והוא מד' הב"י ס"י קכ"ט רק שהב"י כ' תחלה עוד טעם כיון שאחרים נקראים כן פדאייתא בתה"ד סי' רל"ג עכ"ל ודיקלג הלבוש טעם זה פי הוא טעם לסתור. דאם ר"ל כיון שיש אחרים נקראים כן א"כ שמה גם הוא נקרא כן.

אמנם זה אינו דמ"מ כיון שאחרים נקראים כן אליה לבד א"כ י"ל שהם שני שמות כמ"ש בב"ש בש"א אות א"ל"ף ו"ל ואם שמו אליה בני"ו וכ' חסר פסק בס"ש דהוי שינוי השם פיהם תרי שמות כמו גרשם גרשון גם נזכר במבטא עכ"ל וקרוב לזה נמצא בס"ש בשם אליהו ו"ל ונדרף אגב דע"כ לא כ' הרב ב"י אלא דוקא באם לא נודע אם שמו אליה או אליהו דלכתחלה יש לכתוב אליהו ע"ז כ' שאם כתב אליה לא פסל והכי מוכח מראייתו שכתב שאחרים נקראים כן דאל"כ היא ראיה לסתור ודיק וכן נראה מדברי הרב בעל הלבוש סעיף כ"ב.

(וצ"ע הרי הלבוש דיקלג טעם זה וצ"ל דהלבוש דיקלג טעם זה משום דס"ל שאף אם שמו אליה בני"ו וכ' חסר פשר כמו שיש דיעות ס"ל כן ע"כ העמיד יסוד דבריו על טעם השני של הב"י שיהי מצוינו ג"כ באליהו הנביא כו' דא"כ י"ל אף שזה נק' אליהו בני"ו וכ' בגט חסר פשר כיון דאליהו עצמו שבני"ו נכתב עליו ג"כ אליה.

א"כ חזינו דשם הוא שלפעמים מאריך ולפעמים מקצר וכמו חזקיהו חזקיה (אבל בידוע דשמו אליהו והוא כ' אליה נ' דפסול אפי' דיעבד דהרי זה שינה שמו כיון שאחרים נקראים כן וזה נקרא בשם אליהו ה"ז שינוי השם אחר דב' שמות הן (וקשה דאם כן גם בספק אם שמו אליה או אליהו ה"ז ספק שינה שמו).

וכמו גבי גרשון גרשום דגם בספק אם שמו גרשום ונכתב גרשון לא תנשא לכתחלה והג"פ ס"ק קי"ג הקשה ע"ז דהנה ראוי להיות שגם אם נשאת תצא ואיך פסק בש"ע גבי אליה דבספק לא פסל דר"ל שאפילו לכתחלה תנשא.

וא"כ מוכרח דהב"י ס"ל לא כמ"ש הב"ש פי הם תרי שמות כמו גרשם גרשון. וגם הס"ש לא כ' כמו גרשם גרשון ולכן ס"ל להרב"י והש"ע דלא פסל.

וטעם החילוק בין אליהו אליה ובין גרשום גרשון לכאורה פשוט משום דגבי אליהו אליה מצוינו שאליהו הנביא נקרא אליה ה' פעמים א"כ מוכח דשם אחד הוא כמו חזקיהו חזקיה.

משא"כ גבי גרשם גרשון לא מצינו פן. אף קשה דהא בד"ה א' סי' ה' בני לוי גרשון קהת ומררי. ואח"כ נכתב על גרשון הפל גרשון ג"כ חמשה פעמים פ"א גרשם בלא ני"ו וד' פעמים גרשון בני"ו. וכו' הרנד"ק שם ע"פ בני לוי גרשם הוא גרשון פי המם והנון שוין בשמות כמו פמהם פמהן תנים תנין עכ"ל.

ועיין בט"ג בש"א ס"ק כ"ח כ' ויותר נראה דמהרא"י לא אסיק אדעתיה הנה קראי דד"ה דאל"כ לא הנה שתיק מינייהו. ובספר בית מאיר ס"י קכ"ט חילק בינייהו דיש להקל טפי בשנינוי מועט דתסרון מבחילוף והט"ג אות ג' ס"ק כ"ז השיג עליו שאין זה דרך מהרא"י.

עכ"פ אם אליהו שכ' אליה פשר פיון הנביא נקרא פן לפעמים כמ"כ י"ל גוטיא זו פיון שם זה נקרא בפאדאליא גוטיא לא גרע מהנ"ל ועדרי מנהמה שאם כ' נחמה פשר פיון עיקר השם נחמה במדינה אחרת לכן מכשיר אף במדינה שנק' נהמה.

כ"ש פאן. הג"פ נ' מדמה אליה לחזקה וכן יש סברא בב"ש בש"א אות ח'.

והנה מקור הסברא דאליהו ואליה שני שמות הן מבואר בשו"ת מהר"מ מינין ס"י י"ט וז"ל אף עוד אחד בדברי הימים והוא אליה חסר וא"ו ביחוסו של בנימין גבי וערשיה ואליה ומעשה לפי אותן התנאים במד"ר פ' ויצא ס"פ ע"א דאמרי דאליהו הנביא בא מגד או מלאה א"כ אותו אליה שבד"ה הוא מאיש אחר מעשה הני תרי גברי אז יש להסתפק כו' עכ"ל.

ולכאורה זהו טענה אם אליהו הנביא לא היה נקרא בפתיוב אליה בלא וא"ו אז היה מקום לומר דאליה שבד"ה הוא שם אחר. אכל מאחר שגם אליהו הנביא נקרא גם אליה חסר ני"ו א"כ גם אם אליה שבד"ה איש אחר הוא ולא אליהו הנביא מ"מ שמו גם אליהו ומ"ש אליה זהו כמו שאליהו הנביא אע"פ שנקרא בנדאי אליהו נקרא לפעמים אליה פן הוא איש זה נכתב עליו אליה להמעיט מעלתו נגד אליהו הנביא ולעולם הוא שם אחד עם אליהו כמו שעל יונתן נכתב יהונתן וגם יונתן.

והלא גבי חזקיהו נמצא גם שמות של אנשים אחרים ששמהם חזקיה בלא ני"ו בסוף כמ"ש בתה"ד סי' רל"ג הביאו הג"פ סי' קכ"ט סכ"ז ס"ק קכ"ג ואפ"ה פסק הרמ"א שם סכ"ז בהג"ה דאפילו ידוע ששמו חזקיהו בני"ו וכו' בגט חזקיה חסר הני"ו הגט פשר.

וכן מסיק הג"פ שם ודקדק פן מדברי המרדכי. וכ"ד המכמ"א פיון זה הקיצור הנוחזק לעצומו של שם: סימן רמב נידון פתיבת שם האשה הנקראת בפי פל דבארקא ואין ידוע שם העריסה שלה ושל זקנתה שהיא נקראת אחריה אם היה דבורה או דבארקא.

נ' דדומה ממש להא דכתב הב"ש בשמות נשים אות ב' וז"ל אם אינו ידוע שם העריסה והיא נקראת בשם שארקה כותבים לכתחלה שם שארקה עכ"ל וכך ממש בנ"ד. ומהתם משמע דיש לכתוב דבארקה בה"א לבסוף התיבה כמ"ש גבי שארקה.

והטעם מבואר שם אות סמ"ך ואות ח"ת: סימן רמג הגיד לי א' שנתן ג"פ לאשתו הנקראת בפ"כ זיסלא ונכתב בהגט זיסל וחושש לנפשו ליתן גט שני והאשה לא נשאת עדיין. ונכון הוא כדכ' הב"ש בש"נ אות ז זיסל זיסלא ותלוי במבטא.

א"כ כשנקראת זיסלא יש לכתוב פן. דבנדאי יש קפיא ושנינוי בין חסרון האלף.

וע"ש בש"נ סוף אות ל"ד. וכן מבואר בשמות אנשים אות יוד יוזפ יוזפא מבואר דכשנא דכשנא יוזפא צריף לכתוב דוקא בא"ל לסוף וה"נ גבי זיסלא.

וכ"מ בס' ג"פ סי' קכ"ח ס"ק ל"ב גבי ברוך ברוך דחשוב שינוי. (ואף לדעת מהרי"ב שם י"ל דדוקא הוספת הא"ל לא חשוב שינוי עיין בפסקי מהרא"י סי' קמ"ב גבי אולמא ווינא ע"ש אכל להפך כנ"ד שנקראת בא"ל לבסוף זיסלא וכתב זיסל י"ל דלכ"ע הנה שינוי).

ובתשו' מהרי"ט חלק אה"ע סי' י"א כ' דרבין ורבינא שפגמ' שמותם רב אבין רב אבינא רק שהבליעו הא"ל הראשונה. ונהרי עכ"פ השינוי בין שני שמות אלו הוא רק בענין הא"ל דלסוף.

נמצא אנו רואים שחסרון הא"ל גורם להיות שינוי שמו ממש. א"כ כנ"ד נמי צריף ליתן גט שני.

והאיש פה ויתן הגט בחנם רק שתשלח איש שיהיה שליח להולכה מהכא להתם ושתתן שכר הסופר פי עני הוא: סימן רמד על שנקתב בגט צפורה (לבד) והיא נקראת בפי כל רק ציפא וכן נק' מעריסתה אם ללמוד זכות משום שהש"צ דקהלתם כותב תמיד על שם ציפא צפורה וכן נכתב בכתובתה.

הנה ציפא י"ל דהוי שם דנערוות או קיצור השם מצפורה. כמו צפורה פורה.

דאין לחלק משום דנקודת הפ"א בציפא אינו כמו בצפורה. דהא בתה"ד סי' רל"א כתב וז"ל ואם נקרא יחיאל המכונה איחל א"צ לכותבו דהוי כמו יצחק חקן צפורה פורה.

אבל פינוי מיכל ליחיאל לא ברירא כלל דחשיב קיצור השם ולא פינוי דאין הפינוי קרוב לעיקר השם בהנפחתו כמו חקן ליצחק פורה לצפורה. אבל איחל קרוב הוא ליחיאל לפי לשון בני אושטרין שרגילין לקרות בראש התיבה יוד בשפא כמו בחיריק עכ"ל.

הרי אע"ג דניקוד החית לא יהיה באיחל כמו ביחיאל מחשיב ליה קרוב ליחיאל רק על מיכל כ' לא ברירא כלל כו'. וכן בפסקי מהרא"י סי' ו' כ' דכינויים שכותבים הם כגון יחזקאל המכונה קהיסל מרדכי מערהל כו' אלו הפנוי קרובים ג"כ ללשון עברי.

אבל מ"מ אינם ממש קיצור לשון כגון יעקב יעקל יצחק חקן דאין כותבין משום דחד מוצא אינון עכ"ל. וצפורה המכונה ציפא נמי חד מוצא אינון.

וגם נקודת הצד"י הוא שונה. ולכן י"ל דחשוב קיצור השם.

ועוד ראיה מתשובת מהרא"י דמייתי בספר שמות ובג"פ ס"ק ס"ט בשם אשר דקרו ליה אנשיל אם צריף לכותבו לפי שלא מצינו שם בישראל שיתפנה עליו אנשיל זולתאשר. אמנם דקדקתי בהיה דכתב המרדכי שא"צ לכתוב קיצור השם כגון צפורה פורה כו' משמע דוקא רק משום קיצור או אריכות השם.

אבל מטעם דכינויים הללו לא מצינו דוגמתם כלל כו'. ואנשיל לא ברירא לי שהוא קיצור השם מאשר שהוא נשתנה (ופי' הט"ג בש"א אות א' ס"ק מ"ט דר"ל שבתקבת אנשיל נשתנה נקודת הא"ל שהוא בפתח) ואמצעיתו בנו"ן גם סופו בלמ"ד לכן נראה אם אין מנהגכם לכתוב וכל שום אז צריף לכתוב המכונה אנשיל כו' עכ"ל.

הרי א"כ נמצינו למדים דלא הקמיר באנשיל רק משום דגם אמצעיתו נשתנה לאות אחר ומה"ט
פתבתי ג"כ בתשובה אחת בנידון פינוי עטא די"ל דאינו חשוב קיצור השם מאסתר. אע"ג דלא
נשתנה בתחלתו מ"מ באמצעיתו נשתנה.

שקרי באסתר יש סמך מפסיק בין האלף להתי"ו. (דה"ל במקום טית דעטא).

משא"כ בעטא. אבל בכינוי ציפא לצפורה דלא נשתנה לא בתחלתו וגם באמצעיתו אין שינוי רק
בנקודת הפ"א לבד ולא כמו באנשיל.

וגם ליפא הוספה כמו למד באנשיל והוי רק קיצור השם מצפורה. וכן ממה שנתלקו החיבורים
בכינוי עברמן לאברהם דהביא בס"ש באות אל"ף בשם הלבוש ורמ"א שכ' בסי' קכ"ט סט"ו
דא"צ לקותבו וכ"כ רש"ל בענין עבריל.

והז"מ פתב דצריף לקותבו ופי' בדמש"א הטעם לפי שלא פתח באלף לא הוי קיצור השם. וכתב
ע"ז הס"ש א"כ תקשה משמואל מואל כו' ושם טעמיה משום דלא פתח באלף וסיים בנו"ן עוד
הביא שם בשם הרב מהר"ר יצחק חיות שי"א דכל מקום שיש ב' הברות דכינוי דומה ללשון
הקדש אין לכתוב הפינוי ולכן א"צ לכתוב המכונה עברמן כו' והאומרים דצריף לקותבו פי' הג"פ
ס"ק ס"ט דהטעם פנ"ל משום דלא פתח באלף וסיים בנו"ן.

א"כ נשמע מזה לבד"ז דציפא שבכינוי יש ב' הברות דומה לעיקר השם והפתיחה שנה וגם ליפא
תוס' שום אות אחר ככל על עיקר השם י"ל דחשיב קיצור השם לכו"ע: (נת' שי"ל דציפא הוי
קיצור השם מצפורה.

כמו פורה מצפורה ואיחל מיחיא וראיה ממ"ש מהרא"י גבי אנשיל דלא ברירא ליה דהוי קיצור
השם מאשר דמשם יש ללמוד דציפא לצפורה חשוב קיצור. וכן ממ"ש החיבורים בענין עברמן
לאברהם): בוצ"ע דבט"ז ס"י קכ"ט גבי ציפא וגבי שרה שערליין משמע דשערליין חשיב ליה
טפי קיצור השם מציפא.

ושם משום דציפא הוי קיצור יותר מדאי ואין מוכח ומבואר כ"כ בטוב מהקיצור דשמה צפורה
משא"כ בשערליין מבואר טפי. מיהו גבי שמואל מולי דה"ל קיצור השם כמ"ש בס"ש בשם
שמואל בשם מוהרש"ק דאין צריף לכתוב המכונה מולי דנרגש לכל שיוצא מתוך שם שמואל
וכתב שם ג"כ בשם רש"ל דאין צריף לכתוב שמואל המכונה מואה.

וכ"ה בב"ש בש"א אות ש'. וערה ציפא לצפורה לא רחוק נדאי יותר ממולי לשמואל.

אף י"ל דעוד תנאי צריף לשיהיה חשוב רק שם דנערו או קיצור השם. והינו מ"ש רמ"א סט"ו
דכל קיצור השם שהוא שם בפ"ע כגון אלחנן חנו וכיוצא בזה כותבין.

(עג"פ שם ס"ק ע"ה שנסתפק לענין דיעבד). ובב"ש בפללים שבסוף השמות סעי' זחט"י הטיל
עוד ב' תנאים.

הא' שצריף שלא יהיה לכינוי זה שם קדש אחר. הב' דלא יהיה לשם הקדש פינויים אחרים וכן
פסק בת"ג סי' קכ"ט ס"ק כ"א ומנה שם ששה תנאים ענין עליו.

אך הגאון ר"ז ז"ל בטיב גיטין בש"א אות א' ס"ק כ"ח פ"א דרש"ל ס"ל דאף שישיש עוד לשם הקדש פינוים אחרים לא איכפת לן בהכי רק העיקר מה שישיש להקפיד בזה הוא אם יש עוד לכינוי זה שמות הקדש אחרים.

ועכ"פ פכינוים הקרובים ביותר לשם הקדש מסיק הב"ש ג"כ דאע"פ שישיש לשם הקדש פינוים אחרים א"צ לקותבו ומנכר הוא ממולי ומואה ומואל לשמואל דא"צ לכותבם. גם ממ"ש בשם מהרא"י גבי אנשיל שכתב בהקס"ד דא"צ לקותבו לפי שלא מצינו שם ביישראל שיתכנה עליו אנשיל זולת על אשר.

משמע כמ"ש הט"ג דהעיקר מה שישיש להקפיד הוא שלא יהיה להפנוי עוד שמות הקדש אחרים. ובכלל זה נדאי שלא יהיה ג"כ שם בפ"ע.

וא"כ בנדון ציפא י"ל דלהט"ז לא הנה בריא ליה אם אינו שם בפ"ע ג"כ לכן לא הנה פשיטא ליה דדומה לשערליין ושרה או מולי לשמואל. אבל אי הנה פשוט דאינו קובע שם בפ"ע ואינו רק פינוי וגם אין שם אחר שיתכנה עליו ציפא זולת על צפורה אז נדאי הנה פשוט דהוא קיצור השם וא"צ לקותבו.

ועי' בט"ג בש"נ אות צ' סק"א שחילק ג"כ בשם ציפא במקומות שנהגו לקרות צפורה ומכנין ציפא כו'. וגדולה מזו הקיל במהרי"ק סוף שרש פ"ו במי ששמו בפ"כ בלי (לבד) וכ' בגט אליהו (לבד) א"כ הוא דשם בלי אינו אלא פינוי בעלמא ואין רגילות בני אדם שם להיות נקראים פן פלל בעיקר השם כו' ע"ש (ואע"ג דהפנוי י"ל שאינו מיוחד דוקא לשם קדש זה לבד כ"א יוכל להיות פינוי לשמות הקדש אחרים ע"ש במ"ש נכד יאמינו לשם אליהו כמו לשם אחר).

ואע"ג שעכשיו אינו נק' בשם הקדש ע"ש. אלא דלא הקיל רק לענין דייעבד לבד.

והיינו משום דשם בלי הברתו לגמרי הברה אחרת מאליהו וגם אינו מיוחד דוקא לאליהו אבל היכא דהפנוי קרוב הרבה לעיקר השם ואינו פינוי רק לשם קדש זה וגם אין הפנוי קובע שם בפ"ע לעולם נדאי דא"צ לקותבו אפי' לכתחלה.

ומעתה לפמ"ש מעל' שהש"ץ דקהלתם כותב תמיד על שם ציפא צפורה וכן נכתב בכתובתה של זו ומספר פתובה נלמוד וממנהג הש"ץ בכל שטרי פתובה דציפא הוי רק פינוי לבד לשם צפורה בקהלתם.

וכן הוא ג"כ בכל גלילותינו כפי המדונה ועי' בפללים שבב"ש סק"ג דיש ללמוד בכה"ג מהפתובה וכ"כ בט"ג שם א"כ יש לדונו לקיצור השם: (נת' אע"ג בט"ז לא משמע דציפא הוי קיצור השם מצפורה י"ל משום דמלבד דקיצור השם צ"ל קרוב בהברה לעיקר השם עוד זאת צריף שלא יהיה הקיצור קובע שם בפ"ע ושלא יהיה ג"כ פינוי לשם קדש אחר וא"כ בימי הט"ז י"ל דלא הנה בריא ליה זה דציפא אינו שם בפ"ע.

אבל עכשיו בקהלתם דציפא הוי רק פינוי לבד לצפורה י"ל דמחשיב נדאי רק קיצור השם): ג ומיהו לענין לכתחלה אפילו אם מעריסה הנה שמה צפורה פיון שעכשיו אין קורא לה רק ציפא וגם אינה חותמת א"ע פלל לא טב הנה לכתוב שם צפורה לבד וה"ל לכתוב ג"כ המכונה ציפא כדמסיק הג"פ סי' קכ"ט ס"ק ס"ז.

דְּהָא אֲפִילוּ בְּעֵינֵי מִי שֵׁשְׁמָה מְעַרְסָה שְׂרָה וְקָרוּ לָהּ שְׂרֹלָה עִם הָיִת דְּנִרְאָה מִפְּסָקִי מֵהֵרָא יי ס'י
י"ב דאע"ג דְּנִשְׁתַּפַּח שֵׁם שְׂרָה עכ"ז אין פּוֹתְבִין רַק שֵׁם שְׂרָה לְבַד כְּמוֹ שְׁפִי דְּבָרְיוֹ הֵג"פ שֵׁם
וּכ"כ בַּב"ש בַּש"נ אוֹת ב' לַפ"ד רַמ"א.

וְהוּא מ"ש רַמ"א ס'י קכ"ט סעי' ל"א בהג"ה גַּבִּי רַעְכְּלִינֵי דְאִין פּוֹתְבִין רַק רַחֵל שְׂהוּא עֵיקַר הַשֵּׁם
וּפִי' הַב"ש דְּהֵינּוּ אִפִּי' כ"ע קָרוּ לָהּ רַק רַעְכְּלִינֵי וְכֵן בְּשְׂרָה שְׂרֹלָה. אַף מ"מ הַב"ש פֶּסֶק לְכַתּוּב
ג"כ הַמְכַוְּנָה שְׂרֹלָה וּכ"פ הֵג"פ וְהֵבִיא שֵׁם דְּעַת תְּשׁוּ' לְחַם רַב דְּיִכְתְּבוּ רַק הַקִּיצוֹר לְבַד שֵׁנִק' בּוֹ
הֵינּוּ שְׂרֹלָה אוּ מוּלֵי וְאֵם כְּתִב שְׂמוּאֵל הַמְכַוְּנָה מוּלֵי הֵגֵט פֶּסוּל וְהֵינּוּ מִשׁוּם דַּס"ל דְּלֹא אָמְרוּ
הַפּוֹסְקִים שֶׁא"צ לְכַתּוּב קִיצוֹר הַשֵּׁם וְדִי בְּשֵׁם הַמְּבֹרָה אֵלָּא כְּשִׁקְוִירִים לוֹ פְּוֹרְתָא בְּשֵׁם הַמְּבֹרָה.

וְא"כ פְּשִׁיטָא דְלְכַתְּחִלָּה לֹא טַב הָיָה לְכַתּוּב צְפוּרָה לְחֹד נֶגֶד פְּמָה גְדוּלֵי הַפּוֹסְקִים. אֲמַנָּם לְעֵינֵי
דִּיעֵבַד הָרִי כִּינּוּן שִׁמְהֵרָא יי וְרַמ"א סעי' ל"א בהג"ה וּמְקוֹר דְּבָרְיוֹ מִתְּשׁוּ' מֵהֵרִי"ו ס'י ק"כ וּמֵהֵר"ם
מִינֵץ בַּס"ה ס'י ל"ד כַּמ"ש בְּשֵׁמוֹ הֵג"פ ס'י קכ"ט ס"ק קל"ב מְקוּלִים אֲפִילוּ לְכַתְּחִלָּה מִי יָרִים
רֹאשׁ כְּנֶגְדָן לְפֶסֶל דִּיעֵבַד וְכֵן הַב"ש בַּש"נ אוֹת ב' הַקֵּל בְּזָה דִּיעֵבַד.

וּכְבָר נַת"ל שִׁי"ל דְּצִיפָא לְצְפוּרָה בְּקַהֲלָתָם ה"ל כְּמוֹ מוּלֵי שְׂמוּאֵל דְּמִדְמוּ לִיהִי לְשְׂרָה שְׂרֹלָה
כַּנ"ל וְאֵם הָיָה הַלֵּב נוֹקְף עֲדִינֵי לְסִמּוֹן עַל סְבִרַת הַלֵּב לְדַמּוּת צִיפָא לְמוּלֵי וְשְׂרֹלָה הִלָּא יֵשׁ לָנוּ
לְהַסְתִּיעַ מִצַּד אַחַר וְנֹאמַר כִּינּוּן דְּמֵהֵרִי"ק שְׂרָשׁ פ"ו מְקוּלֵי אֲפִילוּ בְּאַלְיָהוּ שֵׁנִק' שְׁמוֹ בְּלִי וְנִשְׁתַּקַּע
שֵׁם אֲלֵיָהוּ וְעכ"ז מְכַשִּׁיר בְּכַתְּב שֵׁם אֲלֵיָהוּ לְחֹד רַק מִשׁוּם שְׂיֻדְעִים שְׂפֻדָּאֵי יִשְׁלוּ שֵׁם הַקִּדְשׁ כּו'
וְאע"ג דְּשֵׁם בְּלִי רַחוּק לְגַמְרֵי מְאַלְיָהוּ.

א"כ לֹא נְחוּשׁ עכ"פ בַּנְד"ז דְּהַכִּינּוּי קָרוּב מְאֹד לְצְפוּרָה וְהוּא רַק כִּינּוּי לְשֵׁם זֶה וְכַנ"ל: (נַת'
דְּלְכַתְּחִלָּה וְדָאֵי לֹא נִכּוֹן הָיָה לְכַתּוּב צְפוּרָה לְחֹד אַף אִם שְׂמָה מְעַרְסָה צְפוּרָה רַק הָיָה צְרִיף
לְכַתּוּב צְפוּרָה הַמְכַוְּנָה צִיפָא לַפ"ד הֵג"פ וְהַב"ש.

אֲבָל דִּיעֵבַד יֵשׁ לְסִמּוֹן עַל הַמְּקוּלִים בְּכ' שְׂרָה וְאֵם הַלֵּב נוֹקְף אוּלֵי לֹא דְמוּ לְהַדְדִי יֵשׁ לְהַסְתִּיעַ
מִתְּשׁוּ' מֵהֵרִי"ק ש' פ"ו): ד גַּם בְּלִשׁוֹן אַחַר יֵשׁ לְצַד הַקּוּלָא וְלוֹמַר דְּהֵנָּה הַחֲשִׁשָּׁא שְׂיֵשׁ בְּכַתְּב
צְפוּרָה לְחֹד הוּא ב' דְּבָרִים.

הַא' מִשׁוּם דַּכ"ע קָרוּ לָהּ צִיפָא לְחֹד וְנִשְׁפַּח שֵׁם צְפוּרָה א"כ כַּשְׁכ' עָלֶיהָ שֵׁם צְפוּרָה י"ל פֶּן הָיָה
לִיהִי שִׁנְיָה שְׂמָה וְכַמּוֹ שְׁכ' הַב"י בְּכַתְּב שֵׁם הַנִּשְׁתַּקַּע אֲפִילוּ עִם שֵׁם דְּעַכְשָׁיו ה"ל שִׁנְיָה שְׂמָה. ב'
דַּעכ"פ לֹא כְּתִב שְׂמָה דְּעַכְשָׁיו וְה"ל כְּלֹא כְּתִב שְׂמָה כְּלָל.

וְהֵנָּה מִצַּד הַחֲשִׁשׁ הֵרָאשׁוֹן כִּינּוּן שְׂדַעַת הַס"ש לְהַקֵּל בְּכ' שֵׁם הַנִּשְׁתַּקַּע כַּמ"ש בְּתִשׁוּ' שְׁבִסוּף סְפָרוֹ.
א"כ בַּנְד"ז עכ"פ דַּבְּלָא ה"ל דְּלֹא שִׁינְיָה כְּלָל בְּשִׁמּוֹת אֵלּוּ עֵינֵי נִשְׁתַּקַּע כַּמ"ש הַב"ש בַּש"נ אוֹת
ב' א"כ וְדָאֵי אִין לְחֹשׁ לְשִׁנְיָה שְׂמָה.

וְאע"ג דְּמִי שֵׁשְׁמוֹ כָּאֵן יוֹסֵף וּבְמִקּוּם אַחַר יוֹחָנָן וְכ' שֵׁם אֲחָד חָשׁוּב שִׁינּוּי שְׁמוֹ מְדַרְבְּנָן כַּדְּפַרְש"י
אֲמַתְיָתָן. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיָה מְשַׁנָּה שְׁמוֹ וְשְׂמָה כּו'.

יֵשׁ לְחַלְק דְּשִׁאנֵי הֵכָא דְּבְמִקּוּם זֶה מְמַשׁ נִק' צְפוּרָה בְּעַרְסָה. וְיֵשׁ לְחַלְק דַּהַס"ש לֹא הַקֵּל רַק בְּכ'
גַּם שֵׁם הַנִּשְׁתַּקַּע מִשֶּׁא"כ בְּשֵׁם הַנִּשְׁתַּקַּע לְחֹד שְׂמָה הֵנָּה שִׁינּוּי שְׂמָה.

ומשום החשש הב' דלא כ' שמה פיון שישי הרבה פוסקים מכשירים בזה מדאוריין אפילו לא כתב שמו ושמה פלל וכש"כ בכתב שמו ולא כ' שמה וגם עכ"פ בשמה ג"כ כ' בת פלוני. עי' ג"פ רס"י קכ"ט.

א"כ בכה"ג יש לנו לסמוך להקל טפי על סברת מהרא"י ורמ"א וסיעתם המקילים בכ' שם העיקר לחוד אף שנשתקע השם פנ"ל: (נת' עוד טעם להקל משום דכל החשש י"ל דה"ל כלא כ' שמה ממש פלל ה"ל ספק מגורשת).

א"כ יש לצדד להקל טפי לסמוך על סברת המקילים): ה מיהו כ"ז הוא בידיעין ששמה מעריסה הנה צפורה. רק עכשיו הוא שנעתק לשם ציפא.

אבל אם גם מעריסה הנה שמה רק ציפא א"כ י"ל דאפי' מהרא"י וסיעתו יודו דאפי' כתב צפורה המכונה ציפא ה"ל כמו שינה שמה פיון שלא נקראת מעולם צפורה וכש"כ כשכ' צפורה לחוד. וכן נמצא תשובת כת"י למהרא"י הובא בס"ש דף פ"ה ונ"ל נקראת האשה מעריסה שערליין למה יכתבו שרה פשיטא דהנה כמו שינה שמו ושמה וגם אין צריך בדבר דאפילו הי' שמה שרה הנה פותב בשם שערליין דבכה"ג דשם והחניכא היו קרובים לשם היו נקני' הדעת שבירושלים כותבין לכתחלה כדאימא בתוספות פ' השולח עכ"ל.

וכן חילק הג"פ ס"ק ס"ז לדעת מהרא"י. אף קשה ממ"ש הב"ש בשם הט"ז גבי שארקה דאפילו נקראת מעריסה פן שארקה וכתב בגט שרה דהגט פשר דאע"ג דשארקה קרוב לשרה טפי משערליין מ"מ מה בכך? הא אם באנו לומר דשם שרה פיון שלא נקראת בו ה"ל שינה שמה וכמו שם דעלמא א"כ בשם דעלמא אף אם השינוי פחות מזה ה"ל גט חספא כמו נפאתה ותפאתה שבגמ'.

אעכ"ל דה"ל פאילו נקראת שרה. משום דשארקה ושרה הפל שם א' ממש.

וצריך לומר דאזלינן בטר הנחת שם בישראל. דשארקה הוי שם דנערו לשרה.

וא"כ לפ"ז צ"ל מדוע בנקרא שערליין מעריסה וכ' שרה הגט פסול נאמר ג"כ כשקרו לה שערליין פוננתם לשם שרה שהוא מקור השם דנערו דשערליין כמו שנתפוננו בשארקה לשרה.

ולכאורה הנה נראה דדיעות חלוקות הן ותלגא בפלוגתא מי ששמו חזקיהו וכ' חזקיה דכתב בתה"ד ובב"ש בש"א א"ח וא"ת בש"ס היו נקראים בני"ו אלא התלמוד מקצר א"כ הוי פחניכא פיון התלמוד מקצר ומכנה שם חזקיה בלא ני"ו למי ששמו חזקיהו בני"ו.

ופי' המכמ"א שע"ד סי' י"ג דכיון דחזקיהו הוא קיצור השם של חזקיהו אע"פ שלא נקרא זה האיש בקיצור זה פיון שהחזק זה הקיצור לעיצומו של שם ה"ל פאילו החזק בעיצומו של איש ואם גירש בו פשר עכ"ל (ולשון הג"פ ס"ק קכ"ג משום דדרוך הבריות לקצר השם כו') ולפ"ז מוכח דאזלינן בטר הנחת השם בישראל לכן גם מי שעליתו לתורה וחתמתו וקריאתו בפ"כ חזקיהו בני"ו וגירש בלא ני"ו פשר.

ומה שבב"ש בשם מהרי"ט מבואר שאילו ידענו בודאי שפך הוא נקרא בחתימתו ובעליתו לס"ת ודאי אין לנו לשנות כו'. הוא משום שי"ל דבש"ס היו נקראים בלא ני"ו ואין ראיה דחזקיהו הוא חניכא לחזקיהו כו' ע"ש.

אבל אי הנה ברירא לן דחזקיה הוי חניכא פללית לשם חזקיהו אז אפי' לא החזקה פלל חניכא זו באיש זה וגירש בה פשר. דאין לדחות דמייירי דכפי הבריות הנה נקרא חזקיה בלא ני"ו רק שצמיתית שמו לתורה ונתימה [חזקיהו].

דא"כ לא הנה צריף כ"כ ראיה מהתלמוד שמקצר הרי החזקה חניכא זו ג"כ באיש זה כו' א"ו מייירי שנק' הפל בני"ו ואפ"ה הנה פשר מה"ט פיון שהתלמוד מקצר וה"ל פחניכא כו'. וא"ת א"כ בשאר חניכות נמי נימא הכי כמו מי ששמה שרה ונקראת פן כפי כל וכתב בגט שארקה או שערלינו יהיה פשר פיון שהחזק זה הפיוני לעיצומו של שם כו'.

וצ"ל דלא אמרינו הכי אלא פשהקיצור ממש כמו השם רק שחסר מעט כמו חזקיה לחזקיהו וגם כשלא החזק רק פיוני א' לשם זה משא"כ בשרה שערלינו כו' דיש לשרה כמה פיונים וגם אין הפיוני קרוב כ"כ לעצם השם לכן אם לא החזק פיוני זה בעיצומו של איש לא מהני.

וגם בכיוני שארקה שהפיוני קרוב מאד לעצם השם אפשר וקרוב דאם לא היתה נקראת פלל בכיוני זה וכתב בגט פסול מהאי טעמא דהא לא שייף לומר פיון שהחזק זה הקיצור והפיוני לעיצומו של שם דהא יש כמה פיוניים דקטנות פועמים נקרא השם בכיוני שארקה ופעמים שערלינו או סערקא וכה"ג.

משא"כ חזקיה הוא לבדו החזק קיצור לעיצומו של שם חזקיהו. והט"ז והב"ש שהקילו בשארקה שכתב בגט שרה אפי' נקראת פן מעריסה שארקה י"ל דלגבי עיקר השם נדאי י"ל פיון שהחזק זה השם שרה לעיצומו של שארקה שהרי ממנו הוא נובע ה"ל כאילו החזק בעיצומו של איש שהרי לא שייף לומר שיש עוד שמות הקדש לשארקה זולת שרה.

(וע"ד מ"ש במשנה פ"ז דנדריים הנודר מן הבית כו' (אסור בעלייה) שעלייה בכלל בית אבל אין בית בכלל עלייה והנודר מן העלייה מותר בבית). וא"כ מאחר דפשוט דכל מי שנקראת שארקה הפונה שרה א"כ אף אם נזדמן שלאחת קראו מעריסה רק שארקה וכתב בגט שרה הוא פשר.

ועי' בשו"ת דבר שמואל סי' ק' שכתב וז"ל שאין לערער על נתינת הגט שכתבו בו שם האשה יהודית אע"פ שהמון העם קורים יודיטה דאזלינו בתר עיקר השם ומקורו הכתוב בתורה אשר ממנו יצא ללועזות נשים והדיוטות ועמקי שפה וכבדי לשון לבטא אותו בשפתים בקצת שינוי במבטא האותיות הן חסר הן יתיר הן חלופי פזרפן ברוב שמות המקרא.

וכולם פוננתם לרמז אל השם העיקרי המנוח בראשונה כמוכא בש"ע א"ע סי' קכ"ט ובהג"ה מהרמא"י שם סעי' ט"ו ול"א עכ"ל. הרי ביאר שפולם פוננתם לרמז אל השם העיקרי המנוח בראשונה ואף שי"ל דמייירי לשם שהנזח בעריסה או במילה מ"מ עיקר פוננתו לשם העיקרי הכתוב בתורה.

וא"כ י"ל ג"כ במי שנקראת מעריסה שארקה או יודתי' וכדומה פולם פוננתם לרמז אל השם העיקרי היינו שרה או יהודית. אלא שלהיותו בלתי מדקדקים אמרו רק הפיוני שארקה או יודתי'. ובה יש ליתן טעם לדעת הט"ז וב"ש דאם נקראת מעריסה שארקה וכתב שרה הגט פשר פנ"ל. ומהרא"י בתשו' שכתב בנקראת מעריסה שערלינו וכתב שרה דה"ל כמו שינה שמה.

אפשר שיהלוק ג"כ בשארקה ומטעם דלא סמכינו ע"ז לילף בתר פוננת הלב ואפשר יודה בזה וראיה מחזקיה פנ"ל. וגם בשערלינו כתב דה"ל כמו שינה שמה כו' כמו בכף הדמיון כו'.

ולפ"ז בנד"ז אם נקראת ציפא מעריסה אם כל מי שנקראת בפ"כציפא כותבין עליה צפורה יש מקום לומר דנתפוננו לשם צפורה כמו בשארקה שרה שכי"ב"ש דה"ה באלגוטלין לגיטא. אלא שהט"ג חלק עליו באלגוטלין לגיטא דלא דמי לשארקה ושרה.

וכמ"כ י"ל בנד"ז בציפא לצפורה שמה אין לדמותו רק לערה שערלינו גבי שרה דאם נקראת פון מעריסה וכ' שרה יש לחוש דה"ל כמו שינה שמה כו' ומ"מ י"ל דספק הוי וז"ש כמו כו': (נת' דכ"ז אם מעריסה נקראת צפורה אבל אם גם מעריסה נקראת ציפא וכתב צפורה י"ל ה"ל כמו שינה שמה כמ"ש מהרא"י בתשובה גבי שערלינו.

אף שי"ל דכיון שהחזק השם לקיצור זה פוננתם לרמז אל השם העיקרי כמ"כ להיפך פיון שהחזק זה הקיצור כו' אין לסמוך ע"ז ודי במה שהקילו כה"ג בשארקה שרה לא זולת): ו ומיהו אם אינו ידוע איך נקרא בעריסה אפשר יש להקל וכבר עמד ע"ז הג"פ סי' קל"ב וז"ל ומעתה יש לעמוד ולהתבונן כשיבוא לפנינו איש או אשה דכ"ע קרו להו בשם קטנות כו' שערלינו או שרולה וכן רעכליין וכיוצא ולא נודע ולא נתברר לנו אם עיקר שמה בשעת העריסה שרה או רחל האיך נעביד עובדא ולכאורה יראה דמסתמא אמרינו דבשעת לידה קראום בשם עיקר יצחק ושרה וכיוצא ולפיכך יכתוב לכתחלה שרה דמתקרי שערליין וגדולה מזו יראה לכאורה מתוך פתבי מהרא"י סי' י"ב ומהרי"ו סי' ק"כ דמסתמא כותבין שרה לבד אלא דיש לדחות דאינהו מיירי פשודע דבשעת לידה נקראת שרה ולפיכך פתבו דיקתבו שרה כו' דאי הנה ידעין בפשיטות דאבגלי נגזר מאביגיל כו' אע"ג דלא הנה ידעין שבשעת לידה קרו לה בעיקר השם כו' משמע דס"ל למהרי"ט דכל שם מהשמות כו' אמרינו דמסתמא הוא השם הכתוב במקרא אלא דנשתנה בפי ההמון ואין משגיחין על מה שקוראין ההמון בשינוי קצת וכותבין השם הכתוב במקרא.

וכן מתבאר מדברי הרב מהרי"ט בשם מירה (ע"ש בס' שמות בז"ה) ולפי דבריו משמע קצת דאפי' ידעין דקראוה בשעת הלידה אבגלי וכן קרו לה כ"ע כותבין אביגיל דמתקרי אבגלי כו' וכן אע"ג דבשעת הלידה קרו לה שרולה וכ"ע קרו לה שרולה אפ"ה כותבין שרה דמתקריא שרולה וזה אי אפשר דהא אפשר למהרא"י ז"ל ומהרי"ב דאם בשעת לידה קראוה סערליין או שערליין אין כותבין שם שרה ואם פתבו שם שרה ה"ל פשינה שמו ושמה פדאימא בס"ש דפ"ה ע"א ולכן יש לפרש דברי מהרי"ט דאיירי באשה דקרו לה שרולה ואין אנו יודעין מה שם קרו לה בשעת לידה אם שרה או שרולה בכה"ג קאמר מהרי"ט דמסתמא כותבין שרה דמתקריא שרולה.

ולע"ד יראה דהדבר תמוה דכיון דאנו תופסין בפשיטות דאם אנו יודעים דקראוה בשעת לידה שם שרולה אם כתב שם שרה ה"ל שינה שמה. א"כ היכא דנסתפק לנו כו' האיך נכתוב בגט שרה דמתקריא שרולה והלא ה"ל ספק שינה שמו ושמה ומי הכניסנו בתגר זה כו' לכן אין כותבין אלא השם דקרו לה השתא שם שרולה לבד עכ"ל והאריף בזה.

ולענ"ד ליישב דעת מהרי"ט והוא דלא ס"ל ההנחה שהניח הג"פ דאם אנו יודעים כו' ה"ל שינה שמה כו' אלא דאפילו ידעין שנקרא בעריסה שרולה וכתב בגט שרה יש מקום להכשיר. ומ"ש הג"פ דזה א"א דהא אפשר למהרא"י כו' הנה מהרא"י לא כתב בפשיטות דה"ל שינה שמו ושמה כו'.

אָלאַ כ' דה"ל כְּמוֹ שִׁינָה שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ. מְלִשׁוֹן כְּמוֹ י"ל דְּמִסּוּפֵק בְּזֶה וְלֹא בְּרִירָא לִיהַ כ"כ וּמִש"ה סִיּוּם וְגַם א"צ כו'.

וְאִי אֵיתָא דְּפִשְׁיטָא לִיהַ דה"ל שִׁינָה שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ לְמָה צָרִיךְ לְהוֹסִיף וְגַם אֵין צָרִיךְ. דְּתַחֲלָה תְּנִי אִיסוּרָא וְהִדְר תְּנִי כו'.

א"ו מְשׁוּם דְּלֹא פְּסִיקָא לִיהַ כ"כ דה"ל שִׁינָה שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ וְלִכּוֹן הוֹסִיף עוֹד דְּהָא עכ"פ אֵין צָרִיךְ כו' וְהַטְעַם שְׁיֵישׁ מְקוּם לְצַדֵּד לְהַקְל מְבוֹאָר לְמַעַלָּה מְשׁוּם דְּכּוֹנְנָתָם בְּשֵׁם שְׁרוּלָה לְרַמּוּז אֶל הַשֵּׁם הָעֵיקָרִי שְׁרָה כו' וְלִכּוֹן אַף שְׁלֹא נִסְמָךְ ע"ז לְבַד מְפָל מְקוּם הֵיכָא דְּאֵין יוֹדְעִים אִיךְ נִקְרָא שְׁמָהּ יֵשׁ לְהַקְל כִּיּוֹן שִׁי"ל עוֹד דְּמִסְתַּמָּא נִקְרָא שְׁמָהּ כָּף.

וְגַם י"ל עוֹד דְּהָא וְדָאִי לְעַנְנֵן שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ אֲזוּלִינֵן בְּתֵר הַשֵּׁם דְּאִתְחַזַּק לְפָנֵינוּ כַּמ"ש בְּגִמְרָא פְּרָק הַשּׁוֹלֵחַ (ל"ד ב'). וְגַם יְדוּע דְּקִי"ל דְּחֻזָּקָה דְּאִתְיָא מִפְּתַח רִנְבָא הֵוִי חֻזָּקָה כַּמ"ש הַפּוֹסְקִים פ"ק דְּחֻזְלִין גְּבִי מַנ"ל דְּאֲזוּלִינֵן בְּתֵר חֻזָּקָה כו' וְכ"ש בְּרִנְבֵּן כְּזֶה דְּמַמְשׁ כָּל הַנְּשִׁים הַנֶּקֶל בְּשֵׁם דְּקַטְנוּת עֵיקָר שְׁמָם הוּא שְׁם הָעֵיקָר אֵין גַּם אַחַת שְׁלֹא יִהְיֶה כּוֹ וְאַפְּי' ר"מ דְּחִינֵישׁ לְמִיעוּטָא לֹא חִינֵישׁ כַּה"ג גַּם בְּגִיטִין כַּמ"ש בַּגְּמ' רִישׁ גִּיטִין גְּבִי סְתָם סְפָרֵי דְּדִינֵי מִיגְמָר גְּמִירֵי.

וְא"כ אֵשֶׁה הַבָּאָה לְפָנֵינוּ בְּשֵׁם דְּקַטְנוּת יֵשׁ לְהַחֲזִיקָה בְּחֻזָּקָה דְּאִתְיָא מִפְּתַח רִנְבָא דְּרִנְבָא. (אוּ כָּל מַמְשׁ) ג"כ בְּשֵׁם הָעֵיקָר.

וְה"ל כְּאֵלוֹ אִתְחַזַּקָה בְּתֵרֵי שְׁמֵי. וְא"כ שְׁפִיר דְּמִי לְכַתּוּב הַשֵּׁם הָעֵיקָרִי ג"כ.

וְלִכּוֹן אַף אִם בְּאַמְתָּ לֹא נִיתֵן לָהּ כָּלֵל בְּעֵרִיסָה רַק הַשֵּׁם דְּקַטְנוּת ג"כ הֵגֵט כְּשֶׁר שְׁהֵרִי אָנוּ מְחֻזְקִי אִוְתָהּ ג"כ בְּשֵׁם הָעֵיקָרִי וְחֻזָּקָה מְיֻלְתָּא הִיא. וְאוּלַי יֵשׁ סְמָךְ לְזֶה מַמ"ש בְּפִסְקֵי מֵהֵרָא"י ס' קל"ח דְּכִיּוֹן דְּמִתּוּף הַסְּפֵק דְּקִדֵּק בְּסִבְרָא מִן הַחֲנִיכָא וְלְהַחֲזִיק שְׁם אָבִיו כָּף וְהוּא עַל כְּרַחוּ הַנְּצִרָה לְבָדוּת שְׁם מְלַבּוֹ הוּאִיל וְלֹא יָדַע הָאֲמַת נּוֹכַל לִזְמַר דְּכַה"ג יְכוּל לְהַחֲזִיק שְׁם לְאָבִיו אַע"פ שְׁאִינוּ כּוֹן עַכ"ל וּמ"מ לְמַעֲשֵׂה לֹא הִקְיֵל שְׁם.

אָבֵל בְּנֵד"ז יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַקְל כִּיּוֹן דְּהָרֹב גְּמוּר שְׁפֹן שְׁמָהּ מְעֵרִיסָה וְגַם לְכּוֹן מִסְתַּמָּא כּוֹתְבִין עַלֶיהָ אַחֲרִים בְּמִכְתָּבָם ג"כ צְפוּרָה מִשָּׂא"כ כְּפִשְׁיְדוּע שְׁלֹא נִיתֵן לָהּ הַשֵּׁם הָעֵיקָרִי לִיכָּא לְמִימַר הֵכִי רַק לְהַקְל מֵהָךְ טַעְמָא דְּכּוֹנְנָתָם לְרַמּוּז אֶל הַשֵּׁם הָעֵיקָרִי.

וְעַל סְמָךְ זֶה לְבַד אֵין לְהַקְל: (בַּת' בַּא"י שְׁם הָעֵרִיסָה דְּעַת מֵהֵרִי"ט דִּיכְתָּבוּ גַם שְׁם הָעֵיקָר וְהַג"פ הַשְּׂיָג עַלֶיו דה"ל סְפֵק שִׁינָה שְׁמָהּ. וְיֵישׁ לִינֵישׁב מְשׁוּם דְּאִפִּילוּ נֶקֶל מְעֵרִיסָה בְּשֵׁם דְּקַטְנוּת יֵשׁ מְקוּם לִזְמַר דְּאִינוּ שִׁינּוּי כַּשֵּׁכ' גַּם שְׁם הָעֵיקָרִי לְכּוֹן בְּאִינוּ יְדוּע סְמִכִּינֵן אַרְנְבָא.

וְעוֹד דְּבַא"י י"ל דה"ל כְּמוֹ אִתְחַזַּקָה בְּתֵרֵי שְׁמֵי מְחַמַּת חֻזָּקָה דְּאִתְיָא מִפְּתַח רִנְבָא דְּרִנְבָא): ז מִיְהוּ קָשָׁה לְכַאוּרָה לִזְמַר הַסְּבָרָא שְׁעִי"ז שְׁהַעוּלָם מְחֻזְקִים אֵת צִיפָא לְצְפוּרָה ה"ל כְּאִילוּ נִקְרָאת מַמְשׁ צְפוּרָה.

וְגַם מִש"ל דְּבִקְרָאָם שְׁמָם צִיפָא וְשְׁעָרִיל דְּכּוֹנְנָתָם לְצְפוּרָה וְשְׁרָה ה"ל כְּאִילוּ נֶקֶל כּוֹן בְּאַמְתָּ. דְּהָא רַפ"ק דְּנְדָרִים גְּבִי כִּינּוּי נְדָרִים כְּנְדָרִים דְּפִי' הָר"ן שְׁם שְׁהוּא כְּמוֹ הַמְכַנֶּה שְׁם לְחַבִּירוֹ וְהִינּוּ כְּעַנְנֵן כִּינּוּי צִיפָא לְצְפוּרָה וְשְׁעָרִיל לְשְׁרָה.

וְכִינּוּי כִּינּוּיִם הִינּוּ כְּפִשְׁהַכִּינּוּי רַחוּק מְאֹד מִשְׁם הַעֲצָם. וְהֵן אֲמַת דְּקִי"ל שְׁם דְּכִינּוּי נְדָרִים הֵם כְּנְדָרִים מְדֹאֲרִי'.

והנה לר' יוחנן שהם לשון נכרים הקשו התוס' והרשב"א והר"ן אמאי נקיט הני לישני כו' וכתב הר"ן והנכון כו' שאפילו בלשונות שאינן גמורים כגון אלו דקונם קונח קונס שהרי לשון הקדש הוא אלא שנשתבש וסד"א שהנודר בהן לא יהא נדר פיון שאינו לשון גמור בפני עצמו קמ"ל דכיון שהנכרים מדברים בהם אע"פ שאינו מעיקר לשונם אלא משבובש שהוא בינים הרי הוא נדר גמור.

ותוס' בשם ר"י תירצו בע"א והרשב"א הקשה עליהם ועולה לדינא לדבריו דהטעם משום דה"ל בפשאר לשון הנכרים שהנודר בכל לשון נדרו נדר. והשתא מוכח להדיא דלא אמרינן הסברא דכיון דכוננת הנודר בקונם קונח קונס הוא לרמזו ללשון קרבן ממש שבתורה אלא שמפני שאינו בקי בטיב הלה"ק משתבש לומר קונם קונח קונס וכיון דכוננת' לקרבן ואומר פניו שהוא קרוב ללשון קרבן היינו קונם כו' וכן נזיק לנזירות כו' מש"ה ה"ל פאילו אמר ממש לשון קרבן.

וכמו שאמרנו שהקורא שם שערקל וציפא ה"ל פקראם שרה או צפורה פיון דכוננתו לשם זה רק שמשתבש כו'. ומקרא מוכח דליתא לסברא זו דלא אזלינן רק בתר הוצאת פיו שאמר לשון קונם כו' וכוננתו לרמזו לקרבן אינו מעלה ומוריד כלל ומש"ה הוצרכנו לומר דלשון קונם ממש מהני כמו קרבן פיון דהוא לשון הנכרים והנודר בכל לשון נדרו נדר.

אבל לא דנדר זה הוא מלה"ק דקרבן. ויותר מוכח ממ"ש הר"ן דלריש לקיש שאמר דכינויים הנ"ל הן לשונות שפדו להם חכמים הם ג"כ כנדר גמור מדאורייתא והוצרכו ליתן טעם וזהו שהרי כל הלשונות אינן אלא הסכמתאנמה ואנמה ולא גרע הסכמת חכמים ז"ל מהסכמתם הלקף ה"ל מדאורייתא עכ"ד.

אלמא לולי דלשון קונם בעצמו כמו שהוא יש לו פח כלשון קרבן משום דה"ל כנודר בפשאר לשון מלשונות האנמות משום דלא גרע הסכמת חכמים כו' לולי זה לא היה הנדר נדר כלל אע"ג שהוא פניו קרוב לשם העצם דקרבן (ובפרט חרק לחרם ונזיק לנזיר ושבותה לשבועה דהן קרובים לשם העצם) וגם כוננתו לרמזו לשם העצם ע"ד כוננת הקורא שם ציפא ושערקל לרמזו כו'.

אפ"ה מדלא אמר ממש קרבן לא אמר פלום ולא נמשך כלל לשון קרבן ע"י אומר קונם כו' ולולי דקונם עצמו מהני לא היה כאן נדר כלל. ולא חל עליו לשון נדר מקרבן פיון שלא אמר קרבן.

א"כ יש לנו להוכיח מזה לכנויי השמות דע"י אומר וקוראו עלי שם ציפא או שערקל לא חל עלי כלל שם צפורה ושרה. אף שדרה כלל כוננתו לרמזו לשם העיקרי אלא שמשתבש כו' מ"מ אין לנו רק מה שאמר כו'.

אף למ"ש תוספות שם בשם ר"י משמע להיפך דע"י אומר קונם קונח קונס חל עליו לשון קרבן דלה"ק ומש"ה אפילו לא יבינו הלשון הני נדר משא"כ בפשאר לישני. אף הרשב"א הקשה ע"ז (ממ"נ כו' ואולי י"ל דר"י יחלק בין לה"ק לפשאר לשונות כמו שחילקו רפ"ב דמגלה דהלוועז ששמע אשורית יצא אע"פ שאינו מבין הלשון משא"כ בלשון לעז צריף שבינו הלשון והרשב"א יחלק דשאני התם דמשום פרסומי ניסא הוא).

וי"ל דיש לחלק דגבי נדרים ושבועות קיי"ל גמר בלבד צריף שיוציא בשפתיו דוקא מש"ה כל שלא הוציא בשפתיו לשון קרבן לא חל עליו נדר מלשון קרבן אע"פ שאמר פניו ומהפניו קרוב כו' מ"מ לא אמר לשון קרבן ממש.

ול"ד לידות דעכ"פ מתחיל בטוב רק שאינו גומר אבל הפינוי משופש מעיקר הלשון. משא"כ גבי קריאת שם האדם דאין זה נדר ושבועה שנצטרף לבטא בשפתים דוקא שפיר י"ל דע"י הפינוי הקרוב ביותר לעיקר השם ה"ל פנקרא בעיקר השם כיון דכוננתו להגות עליו שם זה הנק' בישראל כף שפכלל זה הפינוי והשם היינו שפעריל שרה כו'.

רק שהמדקדק יאמר עיקר השם שרה או צפורה שהוא אביהן דכל הפינויים הנלוים להשם ומי שהוא מלעגי שפה יזכיר רק הפינוי. אבל עכ"ז פוננתו להיות השם כפי שהוא הנחת שם זה בישראל.

וכמ"ש בשעת קריאת השם ויקרא שמו בישראל פ' כו': (גבי נדרים משמע בר"ן ושא"פ דע"י אמירתו הפינוי לא הנה פאילו אמר לשון קרבן רק הפינוי בעצמו מהני. וא"כ כמ"כ בכינויי דהשם לא חל עליו השם עצמו אף בשארקה שרה וי"ל דהתם בבטוי שפתים תליא משא"כ בקריאת (שם): ח אף לכאורה גם בקריאת שם נמי בדבור תליא כמ"ש קראו בשמו (וצ"ע מלשון עד שלא נבה"ע הנה הוא ושמו בלבד).

אע"פ שלא הנה כלל מי שיקראנו בשמו. וכן זה שמו שקרא אדה"ר לבהמות וחסיות.

הרי שינוי השם גם קודם שקראו ע"י הידיעה שפך צ"ל השם) ועיין במכמ"א שע"ד סי' י"ג דר"ל דשם שנשתקע מקריאה אע"פ שלא נשתקע מידיעה ה"ל נשתקע. אלמא העיקר הוא הקריאה בדבור.

וכיון שכן כל שלא נק' עליו בדבור שם העיקר מעולם לא חל עליו ע"י מחשבה בעלמא. ולא ע"י קריאת הפינוי כדמוכח מפינוי נדרים פנ"ל.

ואף שבתשובה סוף סדר אליהו סי' ר"ל דכשלא נשתקע מידיעה והוא ניכר בו אין חשוב נשתקע. מ"מ שאני התם שמתחלה נקרא שמו בישראל כף בדבור.

וצ"ע אם להעיר ממ"ש בסה"ת סי' קצ"ב שמשנפק גבי פתיבת ס"ת דצ"ל לשם קדושה וכן בכתיבת הגט דצ"ל לשמו ולשמה אם סגי במחשבה או צריך שיאמר בדבור כו' והפוסקים כתבו דצריך דבור דוקא כמ"ש בש"ע אה"ע סי' קל"א ס"ז ובב"ש סק"ח.

מיהו התם פסקו פן לחומרא. ולדמות לזבחים סתמן לשמן קאי וא"צ אפילו מחשבה כמ"ש בסה"ת שם וכמ"כ סתם שם הנק' בשם דנערוות לשמן העצם קאי.

אין הגדון דומה לראי' דהתם הוקדשו תחלה לשמן ממש כדבעי. וע' ת"ג סי' קכ"ט בבבאוריים ס"ק י"ז ובחזק' סק"ד כיון דשם ליב יוצא משם יהודה הוי פאילו נק' בשם יהודה כו' ע"ש.

הרי אע"ג דלא נק' כלל יהודה בפ"ע בדבור אולינו בתר הידיעה מדנקרא ליב בפ"ע הוי פאילו כו' וזה אינו רק ידיעה במחשבת הלב. אכן באמת הט"ג בלקוטי שמות סעריף ט' ובתשובות סי' פ"ג פשיטא ליה היפך מסברת הת"ג.

לכן א"א להקל בנק' מעריסה שערליין וכה"ג וכתב שם העצם. וכמו שהחליט הג"פ במהרי"ט וכמ"ש מהרא"י בתשו' פנ"ל: ט אף צ"ע לפמ"ש הרא"ש בגיטין פ' הזורק סי' ט' בטעם הכשר דשנינו מקום לידה דדוקא בשנינו מקום דירה כו' וכשרואין אומרים לא גירש זה אלא אחר הוא שגירש.

משא"כ בְּשִׁינוּי מְקוֹם לִידָה דְּאִינוּ יָדוּעַ כ"כ כּו' לִיפָא חֲשָׁשָׁא. א"כ ה"נ הָרִי לִיפָא חֲשָׁשָׁא דְּאָרְף שְׁנִקְרָא' בּפ"כ צִיפָא מ"מ לֹא יִהְיֶה לְעוּז מ"ש בְּגִט צְפוּרָה פִּינּוּן שְׁהַש"ץ כּוֹתֵב עַל צִיפָא צְפוּרָה שְׁמֹנְחָזֵק זֶה לְשֵׁם א' תַּדְע דא"כ פְּשָׁנְק' מְעַרְסָה צְפוּרָה מֵהַי פִּינּוּן שְׁנִשְׁכַּח אַח"כ מְפִי פִל.

ועכצ"ל דְּאִין מְזַה לְעוּז פְּלִל דְּהַפֵּל יוֹדְעִים אוֹ רְנָבִם דְּשֵׁם א' הוּא. אָרְף הַג"פ פִּי' דְּלֵהֲרָא"ש שְׁיִנָּה מְקוֹם דִּירָה הוּא רַק דְּרַבְּנָן וְע"כ נְקִיט מְשׁוּם לְעוּז.

וּבִתְשׁוּ' תּוֹדַת שְׁלָמִים סִי' א' נְחָלֵק עָלָיו וּפִי' דְּהָרָא"ש לֹא מֵיִרִי בְּשִׁינוּי גְּמוּר מִירוּשְׁלַיִם לְלוּד כ"א פְּשִׁישׁ לְעִיר שְׁנֵי שְׁמוֹת כּו' בְּכַה"ג פְּסוּל מְדְרַבְּנָן וְע"ז כ' מְשׁוּם לְעוּז הֵיִנוּ וּכְשֵׁרוּאִין אוֹמְרִים כּו'.

משא"כ בְּשִׁינוּי גְּמוּר אִין הִטְעַם מְשׁוּם לְעוּז רַק ה"ל מְזַנְיָרָה מֵתוֹכוֹ (וְהָא דְּבְּמְקוֹם לִידָה פְּשִׁיר אֲפִילוּ שְׁיִנוּי גְּמוּר צ"ל דְּכִינּוּן דא"צ לְכוֹתְבוּ פְּלִל לֹא חֲשׁוּב עִי"ז מְזַנְיָרָה מֵתוֹכוֹ) לִפ"ז בְּשִׁמוּ וּשְׁמָה אַע"ג שְׁאִין לְעוּז בְּנִד"ז מְשִׁישׁ מ"מ פְּשִׁישׁ שְׁיִנוּי שְׁמָה ה"ל מְזַנְיָרָה מֵתוֹכוֹ.

וְע' בַּג"פ סִי' קכ"ח רס"ג ג' דְּאִין חִילּוּק בֵּין שְׁיִנוּי מִירוּשְׁלַיִם לְלוּד לְשִׁינוּי נְפָאָתָה תְּפָאָתָה הַפֵּל נִק' שְׁיִנוּי גְּמוּר וּפְסוּל וּבְסִי' קכ"ט ס"ק קי"ט דְּקִדְקִי מְדַבְּרִי רש"י דְּתְּפָאָתָה אִינוּ שֵׁם אִשָּׁה אַחֲרַת אֱלָא שְׁטַעוּ בְּשְׁמָה בְּאוֹת נ' לְאוֹת ת' וְחֲשׁוּב בַּגְּמ' לְחֲסָפָא.

וּלְכֹאוּרָה בְּכַה"ג לִיפָא חֲשָׁשָׁא דְּלְעוּז מְפִי הֵרֹאִין כַּמ"ש הֵרָא"ם בְּתִשׁוּ' סִי' ס"ו הוּבָאָה בְּתִשׁוּ' מֵהֵרָא"א בֶּן שְׁשׁוֹן סִי' צ' וְז"ל דְּלֹא שְׁיִיף בֵּיהּ לְעוּז פְּוִלִי הָאִי פִּינּוּן דְּאִין לְהֵם לְתַלּוּתוֹ בְּשׁוּם אִשָּׁה אַחֲרַת וּמוֹכְחָא מִקְלָתָא שְׁפִיר דְּאִין זֶה אֱלָא ט"ס בְּלִבְד אַפ"ה מְשׁוּם דְּאִיפָא מְקַצֵּת כּו' וְיוֹצִיאֵו לְעוּז כּו' קַחֲשִׁיב לִיהּ שְׁיִנוּי וְהוּי בְּכָלֵל שְׁיִנָּה שְׁמוֹ וּשְׁמָה עַכ"ל.

וּא"כ ה"ה בְּנִד"ז אָרְף דְּלִיפָא חֲשָׁשָׁא דְּלְעוּז כ"כ שְׁאָרְף אִם יָדְעוּ שְׁזֹאת הָאִשָּׁה נִק' צִיפָא מְעַרְסָה וְיָרְאוּ בְּגִט צְפוּרָה לֹא יֵאמְרוּ שְׁאִשָּׁה אַחֲרַת הִיא מְתַגְרָשֶׁת וְלֹא זֹאת אֱלָא יִתְלוּ בַּט"ס פִּינּוּן דְּרַגִּילוּת בֶּן לְכַתּוּב עַל צִיפָא צְפוּרָה.

מ"מ פְּסוּל פְּמוֹ הֵתֵם דְּג"כ מוֹכְחָא דְּהוּא ט"ס כּו' וְאַפ"ה חֲשִׁיב שְׁיִנָּה שְׁמָה. הֵן אֲמַת דְּמִלְשׁוֹן הֵרָא"ם י"ל דְּבְּכַה"ג הוּי רַק בְּכָלֵל פְּסוּלָא דְּרַבְּנָן פִּינּוּן דְּהַחֲשָׁשׁ רַק מְשׁוּם קַצַּת הֵרֹאִים שְׁיִוְצִיאֵו לְעוּז כּו' וּמ"ש דְּהוּי בְּכָלֵל שְׁיִנָּה שְׁמוֹ וּשְׁמָה י"ל כַּמ"ש הַתּוֹס' דְּשְׁיִנָּה שְׁמוֹ וּשְׁמָה שְׁכַפְּמִשְׁנָה פְּרַק הַזּוֹרֵק מֵיִרִי בְּפְסוּלָא דְּרַבְּנָן.

וּלְכֹאוּרָה יֵשׁ רְאָיָה לְדְּכְרִיו מ"ש הָעֵיטוּר הוּבָא ב"י סִי' קכ"ו וְש"ע שְׁם סְעִיף ד' פִּינּוּן שְׁאָנוּ מְפִירִים סְגוּנָן הַדְּבָר אִין לְפָנוּסְלוֹ בְּשִׁבִיל דִּילּוּג אוֹת אַחַת וְהִטְעַם כַּמ"ש הָעֵיטוּר שְׁנִיכְרָ שְׁהוּא ט"ס כּו'. נְאִין לְחוּשׁ אֱלָא בְּגוּף שְׁמוֹת הַבְּעֻלִים כּו' ע"כ.

וְכִינּוּן דְּמְכַשִּׁירִי לְגַמְרִי בְּשְׁאָר הַגֵּט. א"כ י"ל דְּגַם בְּגוּף שְׁמוֹת הַבְּעֻלִים פְּשִׁנְיָכְר הַט"ס נְהִי דְּהוּא פְּסוּל מ"מ י"ל רַק מְדְרַבְּנָן וְאִם נֹאמֵר בֶּן א"כ לִפ"ד תִּשׁוּ' מֵהֵרָא"א בֶּן שְׁשׁוֹן בְּתִשׁוּבָה הַנ"ל שְׁחִילֵק בֵּין הַנְּדוֹן שֶׁל הֵרָא"ם וְתְּפָאָתָה שְׁבַגְמ' וּבֵין הַנְּדוֹן שֶׁל שְׁהַשְׁיִנוּי הֵינָה פְּחוֹת יוֹתֵר הַרְבֵּה מֵהַשְׁיִנוּי שְׁבִין נו"ן לְתִי"ו דְּבַגְמ' הֵיִנוּ שְׁהֵי הַשְׁיִנוּי מִן ה' לִיו"ד מִן זֹהִי לְזוּיִי שְׁם הַכְּשִׁיר לְגַמְרִי מְשׁוּם דְּכַה"ג וְדֹאִי לֹא יִחְשְׁבוּ פְּלִל שְׁהוּא שְׁיִנוּי כּו' אָרְף שְׁהֵי זֶה הַשְׁיִנוּי הַמְּוַעֵט בְּשֵׁם הָאִשָּׁה שְׁהִיא הַנִּק' זֹהִי.

א"כ לפ"ז ש"מא י"ל כמ"כ בנד"ז מצ"פא לצפורה שלא יחשבו שהיא אשה אחרת כו' פ"ן דנודע ומפורסם שנה שם א' וליפא פלל חששא דלעז כו'. אף כ"ז לפ"ד הרא"ם שכ' בטעמא דנפארתהותפאתה ויוציאו לעז על פניה מן השני כדפרש"י ו"ל.

וא"כ בנד"ז ש"ל דליפא לעז כו' או אפילו יש לעז ה"ל רק פסולא דרבנן פנ"ל. אבל שם בתשו' מהר"א ב"ש הנ"ל הוגה מן הצד בכ"י רבינו הג' זקני נ"ע עמ"ש הרא"ם כדפרש"י ו"ל ז"א בפרש"י שלפנינו וכ"מ מלשון חספא שבגמ' עכ"ל הז"הב.

ור"ל דאין הטעם פלל משום הוצאת לעז כו' אלא אפילו את"ל דליפא לעז מ"מ פסול והיינו כמ"ש"ל הטעם בשם תשו' תו"ש דה"ל מזוניף מתוכו. ופי' פ"ן שזנפר בו שם האשה בשניו חשוב מזוניף מתוכו אף שיובן הט"ס.

וז"ש וכ"מ מלשון חספא שבגמ' ר"ל כי חספא משמע דהגט בטל לגמרי (פנזפר לשון פחרס הוא גבי ביטול הגט בגמ' ר"פ השולח). וכשאין הטעם רק משום לעז לא שייך לומר פן א"ו דהטעם אינו פלל משום לעז אלא פנ"ל.

וא"כ בנד"ז ג"כ אע"ג דליפא לעז פלל מ"מ ה"ל מזוניף מתוכו באמת: י אמנם צ"ע סברא זו דאם לא יהיה שום לעז מחמת השניו עכ"ז יהיה בטל מדאורייתא מחמת זה. דקשה ע"ז ממה שדקדק מהריב"ל (בתשו' ח"א פלל ד סי' כ"ד) מתוך פסקי מהרא"י סי' י"ד ו"ל ה"א קמן בהדיא כי אילו לא נמצא פתוב בתורה רק שם גרשום והיה נכתב בגט גרשום היינו אומרים כי היה שם גרשום פניו לגרשום ואפילו שהאותיות של המ"ם נו"ן מאותיות ההרגש ויש שניו הרבה במבטא בין נו"ן למ"ם ואפ"ה אילו לא נכתב שם גרשום בתורה היינו אומרים שהיה פניו לשם גרשום עכ"ל.

וצ"ל הטעם איך נדמייה לכינוי פ"ן שנק' רק גרשום במ"ם ולא גרשום. ועכצ"ל דהטעם דמשום דמ"מ ליפא שום לעז ע"ז לכן ה"ל ככינוי רק פ"ן שהם ב' שמות יש לעז גדול וה"ל שניו ממש.

וא"כ מוכח דהיכא דליפא שום לעז אין שום פסול מדאורייתא עכ"פ וגם מדרבנן יש להקל היכא דיש לתלות דדומה לכינוי. א"כ לפ"ז בנ"ד דציפא וצפורה ה"ל שם א' בכל העולם ונהי דצפורה לא שייך להיות פניו לציפא (וגם את"ל דיקרה דהווי ב' שמות) מ"מ פ"ן דליפא שום לעז משמע דבכה"ג לא אמרינו דהוי מזוניף מתוכו מדאורייתא דא"כ בגרשום נמי נימא הכי אפילו לא היה שם בפ"ע כו' וגם כי מצאתי הגהות רבינו זקני על ל' מהריב"ל הנ"ל אילו לא נמצא כו' הובא במהר"א פן ששון ו"ל ז"א להכשיר לגמרי אלא שלא היה בטל לגמרי וכל הדרכים האלו בה כו' ע"ש עכ"ל הז"הב וכוונתו להשיג על מהריב"ל דליפא למיזק מפסקי מהרא"י דכשגרשום לא היה שם בפ"ע היה מכשיר לגמרי רק דבכה"ג לא היה בטל מדאורייתא כו' וגם לא היה פלל הדרכים האלו בה וכן מצאתי אחר זמן בס"ש גבי מתנה דף נ"ג סע"א דצ"ל עכ"פ דהיכא דליפא לעז אע"ג שיש שניו בסוף מ"ם לנו"ן רק שיובן בקל שפנונו לאיש זה המגרש אינו פסול מדאורייתא.

וא"כ קשיא מנפאתה ותפאתה דכתב בעצמו דהגט בטל מדאורייתא מדנקרא חספא והרי פ"ן דמשמע מפרש"י דתפאתא אינו שם אשה אחרת א"כ בכה"ג ליפא לעז כ"כ פנ"ל וא"כ אמאי ה"ל חספא כו'.

וי"ל ע"ז ב' תירוצים הנזכר בג"פ סי' קכ"ט ס"ק קי"ט או תירץ ג' דבעובדא דתה"ד היה נקרא בפי הבריות גרשום מש"ה הוי אמרינו דהוא פניו וכמ"ש התו"ג ס"י קכ"ט. ולתירוץ זה א"כ

בְּעֵלְמָא כָּל שְׂיִישׁ שְׂיִנּוּי הַשָּׁם שְׁלֵא הָיָה נִקְרָא בּוּ כְּלָל ה"ל חֲסָפָא אַע"ג דְּלִיכָא לַעֲזוּ כְּגוֹן שְׁהַט"ס יוֹבֵן בְּקַל מ"מ מְזוּנְיָא מִתּוֹכּוּ כְּנ"ל.

אָבֵל לְפִי ב' הַתְּרוּצִים הַנ"ל דַּהֲג"פ יֵישׁ לְשִׁמּוֹעַ דְּכָל שְׁהַשְׂיִנּוּי מוּעֵט בְּעֵנְנֵן דְּלִיכָא לַעֲזוּ וַיּוֹבֵן שְׁהוּא ט"ס וְלֹא יִחְשְׁבוּ בְּאַחֲרֵת כִּי אֵין שָׁם אַחֲרֵת כְּלָל בְּשֵׁם שְׁבַגְט בַּכַּה"ג אֵינוֹ חֲסָפָא וּפְעָמִים הוּא כְּשֵׁר לְגַמְרִי.

וְע' תְּשׁוּבַת מֵהַרשָׁד"ם חֵאה"ע ס' מ"ט גְּבִי סוּל דְּאֶפִּילוּ תִימָא דְהָהּ צַד שְׂיִנּוּי אֵינוֹ אֶלָּא ט"ס כו' וְאֵין שׁוּם אָדָם שְׂיִטְעָה בְּזֵה לְחִשׁוֹב שְׂאֵין זֹו שָׁם הָאִשָּׁה הַמְגַנְרֶשֶׁת כו'. א"כ לִפ"ז י"ל ג"כ בַּנְד"ז אַע"ג דְּבִין צִיפָא לְצַפּוּרָה שְׂיִנּוּי גְּדוּל בְּמִבְטָא מ"מ כִּינּוּן דְּהַפֵּל שָׁם א' אֵין שׁוּם לַעֲזוּ וְאֵין שׁוּם אָדָם כו'.

וְאִף שְׂיַדַע שְׁזֹו לֹא נִקְרָאת צַפּוּרָה יִתְלָה בְּטַעוֹת מְשׁוּם דְּכוֹתָבִים עַל צִיפָא צַפּוּרָה וְלִיכָא פְּסוּלָא דְּאוּרִינְתָא וְה"ל הַדִּין כְּמוֹ בְּשְׂיִנּוּי מוּעֵט כו'. וְע' עוֹד ג"פ רס"י קכ"ב סק"א דְּבְעֵנְנֵן נִפְאָתָה וְתַפְאָתָה יֵישׁ סְבָרָא ג"כ דַּה"ל רַק פְּסוּלָא דְּרַבְּנָן מִיְהוּ דוֹחֵק הוּא קֶצֶת.

וְגַם לְכֹאוּרָה הָעֵיקָר כְּתִירוּץ הַג' שְׁפַתְבְּתִי עַפְמ"ש הַת"ג וְכ"מ דַּעַת רַבִּינוּ ז"ל בְּהַגְהוּתִיו הַנ"ל וְכַתְבְּתִי מְזָה בְּתִשׁוּבָה אַחַת בְּעֵנְנֵן יוֹדָא שְׁנִכְתַּב בְּגַט יְהוּדָה ע"ש: יֵא וְאֵין לִי לְצַדֵּד רַק עַפְמ"ש בַּש"ע ס' קכ"ט ס"ז אִם כְּתַב פְּלוּנִי הֶחֱכַם אוֹ הֶרַב כו' וּבַג"פ ס"ק ל"א אִף שְׁהוּא ע"ה וְאֵין בּוֹ לְחִלּוּחִית שְׁל תּוּרָה כו' וְהַטַּעַם דְּהַפֵּל הוּלְךָ אַחַר הַמְנַהֵג ע"ש.

א"כ כַּמ"כ י"ל כִּינּוּן דְּנַהֲגוּ הַסּוּפְרִים הַכוֹתָבִים כְּתוּבוֹת וּשְׁטָרוֹת בְּקַהֲלָתָם לְכַתּוּב הַפֵּל עַל צִיפָא צַפּוּרָה אֵין זֵה שְׂיִנּוּי אִף לְזוֹ שְׁלֵא נִקְרָאת צַפּוּרָה מְעַרְסָה. וְע' בַּמַּהֲר"א ב"ש ס' הַנ"ל בְּפִי תְּשׁוּבַת רִיצַב"א גְּבִי בְּאוּרִינְתִי בּוֹרִישׁ הַתִּיר מְשׁוּם מְנַהֵג כו' אֶפְסֵי אֵין כ"ז רְאִיָּה דַּבְּש"ע כְּתַב כִּינּוּן שְׁהַזְכִּיר שְׁמוֹ בְּפִי וְר"ל שְׂאֵין הַשְׂיִנּוּי בְּשִׁמּוֹ כְּלָל כ"א בְּיַחוּסוֹ מִשָּׂא"כ לַנְד"ז שְׁהַשְׂיִנּוּי בְּשִׁמָּה מְמַשׁ יֵישׁ לְחַלֵּק טוֹבָא כַּמִּש"ל בְּשֵׁם הָעֵיטוֹר שַׁבְב"י ס' קכ"ו.

אִמְנָם בְּשׁוֹת מוֹהַרִיב"ל ח"א כְּלָל ד ס' כ"ג צִיָּד לְהַקֵּל מִצַּד הַמְנַהֵג לוֹמַר דְּלֹא הָיָה שְׂיִנּוּי שָׁם אָבִיו. וּמ"מ י"ל דְּלִיכָא מְנַהֵג בַּכַּה"ג רַק בְּאֵינוֹ יְדוּעַ אִיף שְׁמָה מְעַרְסָה אִז נַהֲגוּ לְכַתּוּב בְּכַתּוּבָה צַפּוּרָה אָבֵל בַּכַּה"ג שְׂיִדוּעַ שְׁלֵא נִקְרָא מְעַרְסָה צַפּוּרָה י"ל דְּלִיכָא מְנַהֵג בְּזֵה וְלָכֵן לְמַעֲשֵׂה לֹא הַקִּלְתִּי בְּדִין זֵה כְּלָל שְׁנִשְׂאֵלְתִי עָלָיו: וְהַנָּה ע"פ עֵנְנֵן הַטַּעַם דְּהַפֵּל הוּלְךָ אַחַר הַמְנַהֵג מְזָה י"ל ג"כ הַטַּעַם דְּשְׂאָרְקָה שְׁכַתְבַּת שְׂרָה הֲגַט כְּשֵׁר אִף שְׁלֵא נִקְרָא מְעַרְסָתָה שְׂרָה רַק שְׂאָרְקָה אִף כִּינּוּן שְׁהַמְנַהֵג דְּכָל שְׂאָרְקָה הֵינּוּ שְׂרָה.

א"כ כָּל הַרְוָאָה בְּגַט שְׂרָה סוּבַל ג"כ זֹו שְׁשִׁמָּה שְׂאָרְקָה וְאֵין כָּאֵן שׁוּם שְׂיִנּוּי עַכ"פ. וְזֵהוּ ג"כ הַטַּעַם שְׂאֵין כּוֹתָבִין הַשָּׁם דְּנַעֲרוֹת מְשׁוּם שְׁכַשְׁנִכְתַּב שָׁם הַעֲצָם ה"ל כִּיְדוּעַ שְׁסוּבַל ג"כ שָׁם דְּנַעֲרוֹת לָכֵן אִף שְׂאֵין נִכְתַּב כְּמוֹ שְׁנִקְרָא בְּפִי כָּל בְּשֵׁם דְּנַעֲרוֹת כְּשֵׁר כִּינּוּן שְׂיִדוּעַ שְׁשִׁמָּה הַנִּכְתַּב סוּבַל ג"כ הַשָּׁם שְׁנִקְרָא בּוֹ: ע"פ הַנ"ל אֶפ"ל אִשָּׁה שְׁשִׁמָּה הַעַרְסָה יוֹטָא וְנִקְרָא בַּפ"כ אֵיטָא וְכַתַּב בְּגַט יוֹטָא יֵישׁ לְהַכְשִׁיר כִּינּוּן יְדוּעַ לְכָל שְׂאֵיטָא שְׁרִשָּׁה יוֹטָא וְגַם נִקְרָאת כֵּן מְעַרְסָה וְעַמ"ש בְּתִשׁוּבָה א' בְּעֵנְנֵן מִי שְׂיִישׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת הַקִּדָּשׁ וְכִינּוּיָם כְּמוֹ שְׁנִיאֹר זַלְמָן דּוֹב בְּעַר וְכַתַּב שְׁנִיאֹר הַמְכּוּנָה זַלְמָן דּוֹב הַמְכּוּנָה בְּעַר יַעו"ש: סִימָן רַמָּה אִשָּׁה שְׁנִקְרָאת מְעַרְסָה שְׂיִמָּא גְּנַעֲשִׂיא וְשִׁנְתָּה דִּירְתָּה לְמָקוֹם אַחַר וְשָׁם הֵינְתָּה כְּמָה שְׁנִיָּם וְנִקְרָאת שָׁם גְּנַעֲשִׂיא לְבַד וְאֵין יוֹדְעִים שָׁם מְשִׁם שְׂיִמָּא כְּלָל וְנִשְׂאֵת וְנִתְגַּרְשָׁה שָׁם בְּשֵׁם שְׂיִמָּא גְּנַעֲשִׂיא דְּמִתְקַרְיָא גְּנַעֲשִׂיא ע"פ דְּבַרְיָה שְׂאָמְרָה שְׁנִקְרָאת מְעַרְסָה

שְׁיָמָא גנעשיא: הַנָּה לְכַאוּרָה יֵשׁ לְעַרְעֵר עַל הַגֵּט מֵהָא דְּכֶתֶב בְּטוּשׁ"ע ס'י קכ"ט סְעִיף י"ג אַם
כְּתַב שָׁם שְׁיֵישׁ לוֹ בְּמָקוֹם אַחַר וְכֶתֶב וְכָל שׁוּם בְּשִׁבְיֵיל מָקוֹם הַפְּתִיבָה וּנְתִיבָה הַגֵּט בְּטַל עכ"ל.
וְכֶתֶב הַב"ש שָׁם ס"ק כ"ג דְּהֵינּוּ בְּטַל מְדַאוּרֵינְיָתָא. וּבב"י מְשַׁמֵּעַ דְּאִינוּ רַק פְּסוּל מְדַרְבָּנָן וְז"ל
הַב"י אַחַר ד"ה אַם יֵשׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת.

אַם כְּתַב שָׁם שְׁיֵישׁ לוֹ בְּמָקוֹם אַחַר וְכֶתֶב וְכָל שׁוּם בְּשִׁבְיֵיל מָקוֹם פְּתִיבָה וּנְתִיבָה כְּתַב הָר"ן דְּמִשְׁמַע
שְׁאִינָה מְגוֹרְשֵׁת וְהַה"מ כ' בפ"ג בְּשֵׁם הַמְּפָרְשִׁים שְׁהוּא פְּסוּל. וְאַפְשָׁר דְּנִקֵּט פְּסוּל לֹאמַר דְּלֹא
מִיפְסֵל אֲלֵא מְדַרְבָּנָן דְּלֹאִינָה מְגוֹרְשֵׁת פְּסוּל נְמִי קָרִי לִיהָ עכ"ל וְא"כ קָשָׁה לְמַה הִחְלִיט הַב"ש
דְּהַגֵּט בְּטַל מְדַאוּרֵינְיָתָא וּמ"מ ל' הַב"י צ"ע דְּהַל"ל דְּלִפְסוּל (וְלֹא בְּטַל) קָרִי לִיהָ נְמִי אִינָה מְגוֹרְשֵׁת.

אַבְלֵהֲלִישׁוֹן דְּלֹאִינָה מְגוֹרְשֵׁת פְּסוּל נְמִי קָרִי לִיהָ מְשַׁמֵּעַ דְּלֹאִינָה מְגוֹרְשֵׁת מְדַאוּרֵינְיָתָא קָרִי לִיהָ נְמִי
פְּסוּל וְר"ל דְּלִגִּיטִין הַפְּסוּלִים מְדַאוּרֵינְיָתָא נִקְרָא ג"כ פְּסוּל אַע"פ שְׁהֵם בְּטַלִּים מְדַאוּרֵינְיָתָא כְּמוֹ
ר"פ פ' ל' גֵּט שְׁנִכְתָּב וְשִׁלָּא לְשׁוּם אִשָּׁה פְּסוּל דְּהֵינּוּ בְּטַל מִן הַתּוֹרָה.

וְא"כ הַב"י מְבִיא עֶזֶר כְּנֻגְדוֹ דְּהָא פִּי' ד' הַה"מ דְּאִינוּ רַק פְּסוּל מְדַרְבָּנָן: {ע"כ נִמְצָא וְע' בְּמִפְתָּח}
סִימָן רְמוּ בְּנֻדוֹן שְׁנִכְתָּב שָׁם הָאִשָּׁה הַמְתַּגְּרֶשֶׁת חִיָּה חוּזְאֵי וְחִסְרָה הָאֶלְפָּה אַחַר הַיּוֹ"ד הֵינּוּ שְׁצ"ל
חִיָּה חוּזְאֵי לְדַעַת מַעַל' כְּמַבְרָאָר בַּט"ג בַּש"נ אוֹת ח' סק"ד גְּבִי שָׁם חוּזְאֵלֶשׁ עכ"ל.

יֵשׁ לְצַדָּד פְּאֶשֶׁר כְּתַב בְּתַשׁוּבַת מַהֲר"א שְׁשׁוֹן ס'י ל' בְּעַנְיָן וְיָדָה דְּמַתְקַרְיָא זוּהִי. וְהִנֵּה צ"ל זוּי
כִּינּוּ דְּכַתְבִּיהָ עַל וְיָדָה יוֹרָה דְּהֵינּוּ זוּי כו' ע"ש וְכָף י"ל כָּאֵן דְּשָׁם חִיָּה.

יוֹרָה דַּמ"ש חוּזְאֵי הֵינּוּ חוּזְאֵי. כִּינּוּ דְּאִין חוּזְאֵי שָׁם הַנְּמִצָּא זוּלַת חוּזְאֵי א"כ זְהוּ טַעַם
שְׁאִין לְחוּשׁ כ"כ שְׁיִטְעָה הַקּוּרָא וְלִכְּנֹן אַם גַּם חוּזְאֵלֶא שְׁיִיף לְשָׁם חִיָּה יֵשׁ לְצַדָּד וְעַמ"ש מִזְּהָ
בְּתַשׁוּבָה דְּגֵט שְׁנִכְתָּב בְּיָלֵא דְּמַתְקַרְיָא בְּיָלֵיָא.

מִיָּהוּ י"ל דְּלֹא דְּמִי דְּשָׁם וְיָדָה וְזוּי שְׁנִיָּהֶם פִּירוּשָׁן אֶחָד עַד"מ שְׁפִירוּשׁ שְׁנִיָּהֶם עַנְיָן חִיָּים. וְע'
תַּשׁוּבַת מַהֲרִי"ט ח"ב חֲאָה"ע ס'י י"א שְׁלַפְעָמִים מְפִילִים אוֹת אֶחָד בְּתַחֲלָתוֹ בְּכַתְיבָה כְּמוֹ
אֶסְטֵרפּוֹלָה כּוֹתְבִין סְטֵרפּוֹלָה.

וְשָׁם בִּיּוֹ"ד לְסוּף הוּא בּוֹנְמִי בְּמַרְדְּכִי פֶרֶק הַשּׁוֹלַח. וּבְמִשְׁנָה וּגְמָרָא מְצִינוּ הַרְבֵּה שְׁמוֹת בִּיּוֹ"ד לְבַד
לְסוּף כְּמוֹ רַבִּי יוֹסִי.

רַבִּי אַמִּי. רַבִּי אַסִּי.

רַב אִשִּׁי. רַמִּי בַר חֲמָא.

אִיסִי בֶן יְהוּדָה. אַם כֵּן אַם הַבְּרִית קָרִיָּאת שָׁם חוּזְאֵי לְסוּף דּוּמָה לְקָרִיָּאָה שְׁל אֶחָד מִשְׁמוֹת הַנָּ"ל
י"ל שְׁאִין זֶה שְׁיִנּוּי הַשָּׁם.

מַה גַּם אוּלַי הָאִשָּׁה חוֹתְמַת כֵּן חוּזְאֵי. וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַמּוֹת זֶה לַמ"ש הַג"פ ס'י קכ"ח סק"ג ד"ה
כְּתַב בְּתַשׁוּ' מַהֲרַח"ש שְׁכַתְּבוּ הַעוֹמְדֵת הַיּוֹם בְּמַתָּא קוּשְׁטָאנְטִין בְּמָקוֹם קוּשְׁטָאנְטִינָא.

דַּמַּהֲרִי"ט הַכְּשִׁיר. וּמַהֲרַח"ש הַחֲמִיר דְּהֵי שְׁיִנּוּי גְּדוֹל.

וְאִפ"ל שָׁם חֲסֵרוֹן הָאֶלְפָּה פּוֹעֵל שְׁיִנּוּי גְּדוֹל בְּהַבְרָה. אֲבָל הֵכָא אַף בְּחֲסֵרוֹן הָאֶלְפָּה יֵשׁ לְקִרּוֹת חוּזְאֵי
כְּמוֹ אִילוּ הִנֵּה נִכְתָּב חוּזְאֵי אוֹ כְּמוֹ חוּזְאֵלֶא וְכְמוֹ שְׁאֵנוּ קוּרִין עַל רַב אִשִּׁי שְׁבַגְמָרָא בִּיּוֹד וְאֵנוּ
קוּרִין שָׁם זֶה בְּסִגּוֹל לְסוּף.

וגם יש לומר להפך דגם מהרי"ט לא הכשיר רק בששינוי הנה בשם העיר. אבל הכא שהוא בשמה ממש חמור טובא טפי.

מיהו י"ל פיון שם אחד משמותיה דהינו שם חיה נכתב בטוב. וא"כ אם לא היה פותב כלל שם חוואלי היה פשר במקום עיגון גמור [עיין מפתח] לכן אף את"ל דשם חוואלי נכתב בבלבול קצת י"ל דה"ל פאילו לא פתבו כלל.

וכשר בשם חיה. ולומר דגרע מלא נכתב פי מורה על שינוי השם י"ל שאין לומר פן פי מפני חסרון אות הא' באחרונה לא יאמרו כלל שזהו שם אחר.

וגם מי הגיד לנו שבבירור צ"ל א' אחר היוד. ששא באמת סגי ג"כ כמו שנכתב חוואלי.

ועיין בג"פ שם ס"ק ה"ל ד"ה וראיתי בתשו' הריב"ל אי מקרי הכי ומקרי הכי הגט פסול משום דה"ל פאילו לא נכתב כו' ובנ"ד דנכתב שם חיה בטוב לא שייך למימר הכי. וגם יותר יובן דחונאלי זהו השם חוואלי הידוע.

וע' במכמ"א שע"ד ס"י כ"ה כ' ג"כ ונ"ל איברא דמה שהחמיר מהרח"ש שם בשפתב קושטאנטין במקום קושטאנטין נראה דיש להקל בשעת הדחק דאפילו מהריב"ל היותר מחמיר יודה בזה להקל דמה שהחמיר הוא ו"ל בחסרון או בשינוי הוי דוקא בתחלה או באמצע שאז משתנה השם לגמרי.

אבל בסופו פיון שניכר מהו השם וליכא שם אחר בעולם ששאמר עליו פי הוא זה מחמת החסרון או השינוי שבסופו מודה הרב ו"ל שאינו נפסל בכך אלא אמרין שהוא פיוני לשם הידוע כמבואר בדברי הרב עצמו באותו תשובה דח"א דף ס' ומתשו' מהרא"י דגרשון וגרשום פנ"ל עכ"ל המכמ"א.

וא"כ בנד"ז דחסר אות אלה בסופו. לדבריו יש להקל בשעת הדחק.

ואף שכ' פן על שם העיר וכאן הוא בשם המתגרשת מ"מ ע"ז יש פאן מעלה שנכתב שם חיה בטוב. ובנ"ד אינו שעת הדחק כ"א עיגון גמור לגמרי שאם לא נכשיר גט זה תשוב עגונה עולמית כמו שפא בהשאלה ומ"מ ימחול להודיע איך נקרא אצליכם השם חוואלא.

אם לבסוף הוא בחיריק או בצירי או בסגול. פי אם הוא בחיריק או בצירי ע"ז נדאי משמש היוד שבסוף אף אם הוא בסגול ע"ז אינו משמש היוד והוי שינוי ומ"מ יש לעיין דהא ר' אמר ר' אסי רב אשי אנו קורין ג"כ בסגול אף שהיוד לסוף.

אלא שיש לדחות די"ל מה שאנו קוראין שמות אלו שביוז לסוף בסגול שבוש הוא ובגט צ"ל נכתב בלי שבוש. גם יש לידע אם השם חיה נקראת בו ג"כ בפי כל או לא.

ואיך חותמת. ולכאורה יש לצדד להקל במקום עיגון גמור אם יספיקו ע"ז המורים הסמוכים למחניכם וגם אולי בקיאים בשם חוואלא איך פותבים ובעירנו לא נמצא שם זה.

ונלע"ד שייסדר לה הגט כד"ת. ולא יתן לה היתר עד שייצא הדבר לאור אי"ה.

וגם לא יקרענו כלל מטעם אשר אתי ויהיה שמור אצל מעל' היינו שלאחר שתקבל הגט תתנו בתורת פקדון למעל': ועיין בס"ש בש"נ אות קוף דף צ"ט ע"ב בשם אשה קנשי דהלבוש כ' ביוז לסוף והדמש"א כ' בא' לסוף קושא.

וע' מְזֵה ג"כ בב"ש בש"נ אות קוף. ובש"א סוף אות יוד כ' יְקוּתִיָּאל הַמְכַנְנָה קוּסְקִי אִם דוֹחֵקִים הַקּוֹף בְּחִירִיק וְאִם לֹא דוֹחֵקִים בְּחִירֵק כּוֹתְבִים בְּאֶלֶף קוּסְקָא וע"ש בט"ג ס"ק ל"ד דְּכַשְׁחוּתָם בְּיֹד כּוֹתְבִין כּוֹ אֶף בְּמָקוֹם שְׂאִין דוֹחֵקִין הַקּוֹף בְּחִירֵק א"כ מְזֵה י"ל שְׂאִין זֶה שְׂנִינִי גְמוּר אִם פְּתוּבוּ בְּיֹד.

כמ"כ י"ל לְעַנְנֵן שֵׁם חוֹנְאֵלְיָא אִם כ' חוֹנְאֵלִי אִין זֶה שְׂנִינִי גְמוּר פִּינּוֹן דְּלִיפָּא שֵׁם אַחַר שְׂיִהְיָה נִקְרָא בְּחִירֵק וְנִקְרָא אֶלְא הַפֶּל שֵׁם אֶחָד. גַּם יֵשׁ לְהַסְתִּיעַ קֶצֶת לְהַקֵּל מִמ"ש רַמ"א בש"ע סוף הַסִּימָן כ"ט מ"מ בְּדִיעֵבַד אִם שְׂיִנְהָ בְּאֶחָד מְאֵלוּ הַדְּבָרִים כְּשֶׁר עכ"ל.

וע"ז הִגִּיהַ אַאזְמו"ר הַגָּאוֹן ז"ל בב"ש שְׁלוֹן ז"ל שֶׁהֵם דְּקִדּוּקֵי הַכְּנִינִיִּים אֲבָל שֵׁם הַעֲצָם צ"ל נִכְתָּב כְּפִי לְשׁוֹן הַמְדִינָה אֲפִילוּ לְעַכְבַּ עכ"ל. וְא"כ בְּנִד"ז שְׂנִכְתָּב חִיָּה י"ל זֶהוּ שֵׁם הַעֲצָם לְכֹן בְּשֵׁם חוֹנְאֵלְיָא שֶׁהוּא הַכְּנִינִי אֶף אִם כ' חוֹנְאֵלִי כְּשֶׁר.

דְּוִמְיָא דְּפִיּוּשׁ שְׂכַתְבוּ וַיִּבְשׁ דְּמַכְשִׁיר רַמ"א פִּינּוֹן שְׂפַתְבּוּ שֵׁם הַעֲצָם בְּטוֹב דְּהִינּוּ אֹר שְׂרָגָא. וצ"ע בב"ש בש"א סוף אות נא"ו.

גַּם אוּלַי יֵשׁ לְהַסְתִּיעַ מִמ"ש הַרַמ"א גְּבִי חוֹנְקִיהוּ דס"ל אֲפִילוּ וַדַּאי שְׂמוֹ חוֹנְקִיהוּ וְלֹא נִקְרָא כָּלֵל חוֹנְקִיהַ בְּשׁוּם פְּעַם אֶפ"ה אִם כ' שְׂמוֹ בְּגִט חוֹנְקִיהַ כְּשֶׁר. וְכֵן מִמ"ש הַב"ש בש"נ אות ב' בְּאִשָּׁה שְׂנִקְרָא מְעַרִיסָה שְׂאֶרְקָה דָּאִם כ' שְׂרָה הַגִּט כְּשֶׁר (ע' מְזֵה בְּגִט דִּיּוֹדָא שְׂכ' יְהוּדָה.

וְהִינּוּ פִינּוֹן שְׂיָדוּעַ שֶׁהַפֶּל שֵׁם אֶחָד וְה"נ י"ל כֹּן גְּבִי חוֹנְאֵלְיָא שְׂכ' חוֹנְאֵלִי פִינּוֹן שְׂאִין שֵׁם אַחַר חוֹנְאֵלִי. וְהַגֵּם דְּלָא דְּמִי לְגַמְרִי מ"מ פִּינּוֹן שְׂכ' ג"כ חִיָּה יֵשׁ לְצַדֵּד.

וְהִנֵּה י"ל דְּחוֹנְאֵלִי דוּמָה לְשֵׁם חֲלָאוּנָא הַמְּנֻזָּר בב"ש בש"א סוף אות חית ובט"ג שֵׁם שֶׁהוּא שֵׁם אִישׁ וְאִם כ' עַל חֲלָאוּנָא חֲלָאוּנִי י"ל ג"כ אִין פְּסוּל כְּשֶׁכְּתָב שֵׁם הַעֲצָם בְּטוֹב דְּהִינּוּ לְפִידוּת. פִּינּוֹן שְׂאִין שֵׁם אַחַר שְׂקוּרִין חֲלָאוּנִי בְּחִירִיק.

ע' תְּשׁוּ' מִהַרמ"פ סי' י"א בְּעַנְיָן נִהַר פּוּ שְׂכ' פּוּאָה כ' שֵׂא"צ אֶלֶף לְסוּף הַתִּיבָה כ"א בְּשִׁמּוֹת שֶׁהֵם דְּגִשׁ כְּמוֹ יוּטָא בְּיָלָא. אֲבָל בְּנ"ד לְכַתּוּב אֶלֶף אַחַר נִי"ו נְקוּדָה בְּחוּלָם אִינוּ מִן הַצְּנוּרָה כ"כ בְּשֵׁם מְהַר"ל.

וְא"כ גְּבִי חוֹנְאֵלִי אֲפֶשֶׁר אִין קוּרִין הַלְמֵד בְּחוּנְקָא שְׂיִהָא צְרִיף אֶלֶף אַחַר הַלְמֵד. וּמ"מ י"ל חוֹנְאֵלְיָא הִנֵּה כְּמוֹ בְּיָלָא.

וַיֵּשׁ לְהַעִיר מִהַש"ס פָּרְק ג"פ (דָּף קס"ו ע"ב) ת"ר יִלְמַד תַּחְתּוֹן מְעַלְיוֹן בְּאוֹת אַחַת פִּרְשַׁב"ם שְׂחִסֵּר מִן הַתַּחְתּוֹן אוֹת אַחַת כְּגוֹן חֲנָן מְחַנְנִי עֲנָן מְעַנְנִי כו' הַרִי תְּלִינָן שְׂאוֹת אַחַת חִסֵּר הַסּוּפֵר: וְנִידוֹן שְׂנִכְתָּב בְּשֵׁם אֲבִי הַמְתַּגְּרֶשֶׁת זִלְמָן וְהוּא נִקְרָא בְּפִי כָּל אַבְרָהָם זִלְמָן רַק אִשְׁתּוֹ וְאִמּוֹ אוֹמְרִים שְׂמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא הִנֵּה נִקְרָא זִלְמָן.

י"ל דְּשֵׁם טָפֵל מִיְהוּ הוּי. אֶף־שְׂמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא י"ל אִין לְהַחְשִׁיבוּ אֶף לְשֵׁם טָפֵל מ"מ י"ל שְׂאִנִּי הִקָּא דְּגַם בְּקִרְיָאָה שְׂבִפִי כָּל אַבְרָהָם זִלְמָן נְזַכָּר ג"כ שֵׁם זִלְמָן רַק שֵׁם הוּא תְּצִי הַשֵּׁם.

לְכֹן מְהַיֵּי אֶף הַמִּיעוּטָא דְּמִיעוּטָא שְׂנִקְרָא זִלְמָן לְבַד לְהַחְשִׁיבוּ שֵׁם הַטָּפֵל וְלוֹמֵר דְּהוּא פְּקִיצוּר הַשֵּׁם. [ע' מִפְתַּח].

והנה בדין כתב שם הטפל לבד בשם המגרש ולא כתב שם העיקר פסק הרמ"א בש"ע ססע"י א' בהג"ה דכשר. ואף שהב"ש שם סק"ג חלק על הרמ"א וכן הביא בתשו' אאזמו"ר הגאון ז"ל סי' ל"ח בשם הט"ז שכתב דהג"ה זו היא לאו דסמכא כלל יעו"ש.

מ"מ בספר מכתב מאליהו על דיני גיטין שער ד' הביא פוסקים רבים מגדולי הראשונים דס"ל בפסק הרמ"א רק קצת גדולי הפוסקים דס"ל בפסק הט"ז והב"ש יעו"ש. וזהו בשם המגרש אבל בשם אבי המתגרשת ראוי לסמוך על המקילים וכפסק הרמ"א.

אף עו"ל בזה טעם גדול להקל באבי המתגרשת אף לפ"ד הפוסלים בכתב שם הטפל בהמגרש. והוא בהקדים מ"ש בש"ע סי' קכ"ו סעיף ל"א נהגו לכתוב וכל שום דאית לי ולאבהתי.

ובג"פ שם ס"ק פ"ב העלה דס"ל צהב"י בש"ע דכתיבת וכל שום בשם האבות אינו אלא מנהג בעלמא ואין לחוש ולהקפיד אם לא נכתב. ור"ל דתקנת ר"ג לכתוב וכל שום לא היה כ"א על שמו ושמה ולא על שם האבות ע"ש.

וע' במכמ"א שע"ד סי' כ"ט ותמיה איך לא הביא לשון הש"ע סי' קכ"ו סל"א הג"ל. והנה אנו במקום וכל שום אנו מפרשים כל השמות פדעת ר"ת פרק השולח (דף ל"ד ע"ב).

והנה כמה פוסקים ומפליגין ריא"ז בשה"ג ס"ל דאפילו כששני השמות של המגרש והמתגרשת הם במקום אחד שבו הכתיבה ונתינה צריכים לפרש כל השמות או לכתוב אחד מהן עם וכל שום ולכן יש פוסקים ס"ל לפסול אף בכתב שם העיקר בלא וכל שום פהובא בג"פ סי' קכ"ט סעיף א' ס"ק ח'.

ולכן בכתב שם הטפל לבד פוסלים יותר וזהו דעת הפוסקים של הט"ז וב"ש. משא"כ בשם אבי המגרש והמתגרשת דלא היה התקנה לכתוב וכל שום א"כ גם בשם הטפל לבד יש לצדד ולהקל. פי מה שהחמירו בכתב שם הטפל לבד זהו ג"כ מצד צירוף טעם הג"ל דצריך לכתוב כל השמות. דהא קודם תקנת ר"ג היה פשר אף בכתב שם מקום כתיבה לבד אף שבמקום נתינה נקרא בשם אחר וא"כ הרי שם זה נחשב ודאי טפל במקום נתינה אעפ"כ היה פשר.

אלא דלאחר תקנת ר"ג פסלו זה אף דיעבד ונק' אינה מגורשת וה"ל בדין משנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין כמ"ש בב"י בד"ה ואם לא כתב פן פסול. אבל בשם אבי המגרש והמתגרשת למ"ד דלא תיקן ר"ג לכתוב וכל שום נשאר הענין על הדין דאפילו כתב שם הטפל מגורשת כמו קודם תקנת ר"ג שהיה פשר אף בשם דמקום כתיבה לבד.

וע' בש"ע ח"מ סי' מ"ט ס"א דבשאר שטרות אם כתב שם הטפל לבד פשר ובב"י שם בשם בעה"ת משום דלא התקין ר"ג בשטרות. והנה לדעת הרמ"א בש"ע סעיף נ"ו בהג"ה שם דמקום כתיבה לבד כשהנתינה במקום אחר גרע משם הטפל ע"ש ובש"ע סעיף ב' אבל אם כו' אף בחידושי הר"ן משמע לא כן ובב"י סד"ה ואם לא כתב פן הג"ל משמע דשם מ"כ לבד גרע משם הטפל ע"ש במ"ש דאפילו במגרש במקום הכתיבה וכתב שם הטפל פסול ור"ל דכש"כ אם כתב שם דמ"כ לבד.

וכיון דהוכחנו שקודם תקנת ר"ג היה פשר אף בכותב שם דמקום כתיבה לבד לכן כש"כ כשכתב שם טפל לבד ומאחר דהש"ע סי' קכ"ו סעיף ל"א ס"ל דבשם אביו ואביה לא תיקן ר"ג א"כ יש להכשיר בהם כשכתב שם הטפל לבד במקום עיגון גדול עכ"פ כגדון דהשאלה [עי' מפתח].

אך עדיין איני אומר דעתי בזה למעשה כלל. וימחול להתנייב בזה עם שאר המורים. ואם יספיקו ג"כ שפתיבת חנואלית הוא שינוי קטן ביותר פי בעירנו לא נמצא שם זה. ואם שם חיה הוא עיקר השם ונקראת בו.

וגם ששם זלמן נקרא שם הטפל עכ"פ פאשר פתבתי. ואם יספיקו לצדד להקל בעיגון גמור בזה. אפשר אצטרף עמם ג"כ: סימן רמז מעשה באחד שבא ממקום הסמוך לשארקושצינא לפה וקה לו דו"ד עם אשתו שהיתה בפה מכבר שלא מיתדר להם שפיר ונגמר פה ביניהם על גירושין ואמר לנו ששמו הוא ישראל אברהם ונקרא עפ"י רוב בשם אברהם לבד אך עצם שמו הוא ישראל אברהם ושאלתי אותו איך חותם עצמו וחתם לפנינו ישראל אברהם וכן הגיד לנו אביו שהיה פה בעת הגירושין ולכן פתבנו בגט ישראל אברהם דמתקרי אברהם (פי כן היה מהצורך לכתוב כמ"ש הט"ג וכמ"ש אצלי בזה במ"א) ואח"פ כשבא לביתו למלון סמוך משארקושצינא נשמע אשר האם של המגרש הוציאה קול שם שעצם שמו היה שלום אברהם ולא ישראל אברהם והוא נקרא רק בשם אברהם לבד ובהיותי שם בשארקושצינא דרשתי איך היה נקרא לס"ת ואמרו שלא קראוהו כ"א בשם אברהם לבד ולא ידעו איך הוא שמו השני שלו מה שקודם לאברהם וגם אין יודעים שיש לו כלל שם זולת שם אברהם ומדברי אמו אין ראי' כ"כ שיש עליה לדונה שהיא מתפוננת לקלקלה בכדי להוציא ממון וכה"ג וכן אח"פ גביתי גב"ע בפה מאנשי שארקושצינא ואמרו כולם שלא ידעו שם כלל משם שלום ולא משם ישראל ולא היה נקרא שם כ"א בשם אברהם לבד לתורה וגם כפי כל: והנה כששמעתי כן התחלתי לדרוש אחר שמו בפה הלובקא אולי ידעי אינשי מזה ואחרי שדרשתי מצאתי שבא אלי איש פשר להעיד ומפיר את המגרש מנעוריו פי היה דר סמוך לתחנותו וידע ברור שהיה נקרא להם ולכל ב"ב בשם ישראל אברהם לעולם ולא שמע שם אחר דהיינו שיהיה שמו שלום וכן בהפתובה שלו היה נכתב שם ישראל אברהם.

וכן דרשתי אצל פותב הפתובות שפוטב כל הפתובות בספר הזכרונות לגמזי הקיר"ה והראה לי שם איך שפוטב עליו שמו ישראל אברהם והפאמיליע שלו וכן פתוב שם זוגתו גם הביאה לפני אם המגורשת מכתב מבעל המגרש מה שפוטב אליה מכבר בעת שהיה שלום בינו לבינה וחתם א"ע שם ישראל אברהם בן יהושע פייבוש פאשר ראיתי בעיני גם אחרי חיפושינו מצאתי ששמו שעלה לתורה פה נכתב אצל גבאי דח"ק שמור לפוקר שלא מכבר עלה שם לתורה.

והסדר להם שפוטבין מדי שבת בשבתו כל סדר העליות שהיה להם בשבת והראה לי שם בקונטרס הלז איך שנכתב על המגרש הזה שעלה לתורה בשם ישראל אברהם וכן נכתב הוא בסדר שמות כל העולין לתורה שם.

עכ"ל השואל: המגרש ואביו אמרו ששמו ישראל אברהם והוא ידוע שנק' בפ"כ אברהם לבד וכ' בגט ישראל אברהם דמתקרי אברהם ונכתב בגט בק' הלובקאי מקום דירת האשה ושם דר בעלה עמה.

ואח"פ אם המגרש בעיר שארקושצינא שזהו עיר דירתו של המגרש מקודם. הוציאה קול ששמו שלום אברהם ולא ישראל אברהם.

ואנשי עירו של המגדל שקוראים לו אברהם לבד. ואין יודעים לא משם שלום ולא משם ישראל ואנשי עיר ק' הלובאקי משם הנה המגדל ג"כ העיד ע"א פשר שיודע לו שהיה נקרא ישראל אברהם.

ולא שלום אברהם. וכן בהתנופה של המתגרשת שכתב בעיר נכתב ישראל אברהם. גם המתגרשת הביאה מכתב בכת"י בעלה הנ"ל אליה חתם א"ע ישראל אברהם. גם אצל גבאי דח"ק בעיר הנ"ל נכתב שמו שעולה לתורה ישראל אברהם.

ואריכות המעשה נכתב לעיל בלשון השואל: א הנה בנד"ז יש ב' חששות האחד שלא נכתב שם שלום שהוא שמו ממילתו לדברי אמו. השני אף אם לא נחוש לזה נחוש מכתובת שם ישראל שהוא ג"כ פתיבת שם הנשקע שהרי בעירו שארקושצינא אין ידוע משם ישראל כלל ג"כ כמו שאין ידוע משם שלום.

גם בהלובאקי לא ידוע משם ישראל רק לשני אנשים לבד. ובכל העיר אינו נקרא וגם אינו ידוע רק בשם אברהם.

א"כ י"ל דחשוב שם הנשקע. ובכתב בגט שם הנשקע כ' הב"י סי' קכ"ט אחר ד"ה פתוב בתשו' מהר"י וויילא.

מי שנקרא בעת לידתו חיים ואח"כ קורין אותו ביבנט כו' ואם אין קורין אותו כלל בשם חיים אין פותבין אלא ביבנט לחוד ואם כ' ג"כ שם חיים משמע מתוך הקונדרסים גבי אשה ששמה רבקה ונשפנה לחנה דאינה מגורשת עכ"ל.

ודברי הקונדרסים הם דברי הרשב"א כמ"ש בספר שמות בש"נ אות שין בהתשו' דשם נידון שם הנשקע. והנה לשון אינה מגורשת יש להסתפק בו אם הוא מדאורייתא לדעת הרב"י כאשר פו נראה שהבין דבריו הג"פ ס"ק צ"ו רק שחלק ע"ז וכדלקמן.

ולפ"ז לדעת הרב"י צ"ל הטעם דהיינו משום דכיון דנשקע זה השם ממנו חשוב כאילו אינו עוד שמו כלל וה"ל כמו הדין שבש"ע סי' קכ"ט ס"ג שינה שמו כו' אעפ"י שכתב כל שם שיש לו כו' אינו גט.

ומסתמא ה"ה אף שכתב ג"כ בפירוש גם שמו האמיתי כיון שכתב ג"כ שם אחר שאינו שמו י"ל אינו גט דלא עדיף מאם כתב על המגדל שהוא פהו ואינו פהו דס"ל להרבה פוסקים שאינו גט כלל וע' בחמ"ח סי' י"ג סק"ז.

וגם י"ל דלא עדיף משינה שם עירו שאע"פ שכתב שמו אינו גט. כמ"כ אם כ' עליו שם שאינו שמו כלל אע"פ שכתב ג"כ שמו י"ל שאינו גט דהכל טעם אחד שהספירת דברים של הגט מראים שאינו בעלה של זו.

כיון שיודע שבעלה של זו אינו פהו ונכתב בגט הפהו. וכמ"כ אם נכתב עליו שם אחר וידוע שאין לו זה השם אע"פ שכתב ג"כ שמו.

מראה שאין זה בעלה של זו. דהנה הר"ן פירק המביא תניין דף ר' גבי הא בעינן שמו ושמה.

ו"ל פי' משום דכתב ספר פרייתות ואי אפשיך לספירת דברים של פרייתות אא"כ כתב שמו ושמה כו' פדי שיהא נראה שהוא כורת בינו לבינה דבלאו הכי לא מיקרי פרייתות כלל עכ"ל ולכן פשיטתה שמו ושמה הרי אין פאן ספירת דברים של פרייתות.

א"כ גם פשכתב שמו האמיתי אם הוסיף שנקרא ג"כ בשם אחר מבואר מהספירת דברים שאין זה המגרש. ואף שבטוש"ע סי' קכ"ט ס"ג לא נתבאר דאינו גט אלא גבי פשכתב שם אחר אע"פ שכתב וכל שום ר"ל שכלל שמו האמיתי בנכל שום אז מבואר דאינו גט מדאורייתא.

אבל אם כ' שם אחר וגם פירש שמו גם פן בהדיא כמו מי ששמו יצחק וכ' אברהם דמתקרי יצחק אע"פ שפאמת אינו נקרא אברהם כלל לא נתבאר דאינו גט. והיה מקום לחלק בין פשכלל שמו האמיתי רק בנכל שום בין שכתב שמו האמיתי בפירושו.

ומ"מ לפי הטעם הנ"ל נראה דגם זה אינו גט מדאורייתא וע"כ לא חילק בתשו' הריב"ש סי' מ"ג בין וכל שום ובין פשכתבו בפירושו רק לענין שם טפל. דכשכתב השמות בפירושו לא איכפת לן מה שהקדים שם הטפל אבל לענין אם כ' שם אחר לגמרי י"ל דאין חילוק כלל שאף שכתב שמו האמיתי בפירושו אם כ' ג"כ עוד שם אחר אינו גט כמו אם כלל שמו האמיתי רק בנכל שום.

מיהו במכמ"א שע"ד סי' י"ג גבי כתב שם הנשקע עם שמו האמיתי כ' ו"ל ודמי למי שהיה שמו אברהם וכתב אנה אברהם דמתקרי יצחק דכיון דמעולם לא נקרא יצחק הנה ליה גט פסול עכ"ל משמע קצת דאינו בטל מדאורייתא וס"ל דאינו בטל מדאורייתא אלא רק אם כלל שמו האמיתי בנכל שום כמ"ש בש"ע סי' קכ"ט ס"ג.

אבל אין נראה פן מדברי הפוסקים. שהרי מציינו בתשו' להרמב"ן סי' קמ"ח בשינוי מועט בהשם נקרא שינה שמו ושמה.

ועיין ג"פ סי' קכ"ח ס"ק ג' וכ"ש בשינוי פזה מן אברהם על אברהם דמתקרי יצחק ולא עדיף מנפאתה תפאתה דנקרא חספא בגמ' פרק התקבל. ומ"ש המכמ"א הו"ל גט פסול אינו בדקדוק כי רק בלשון הרמב"ם יש דקדוק בין פסול לבטל.

ומצינו במגיד משנה פ"ג הי"ד כ' פסול לגמרי על גט שהוא בטל מדאורייתא יעו"ש בלח"מ. ובלשון המשנה והגמרא פשוט שגט בטל מדאורייתא נקרא פסול כמ"ש במשנה ר"פ ג' פל גט שנקתב שלא לשום אשה פסול.

א"כ מ"ש המכמ"א ה"ל פסול י"ל פנונתו ג"כ מדאורייתא. וקצת ראי' לזה דהנה על המשנה פרק הזורק שינה שמו ושמה (דף פ' ע"א) כ' התוספות לא ששינה שמו ממש כו' וכוונתם בזה לומר דלא מיירי פאן בפסולא דאורייתא וכמ"ש גם פן בחידושי הרשב"א שם ד"ה ומודים.

וציירו הפסולא דרבנן בשינה שמו כגון שהיה לו שני שמות אחד ביהודה ואחד בגליל וכתב לגרש אשתו שביהודה בשמו שבגליל. ולמה נדחקו להעמיד המשנה בשהכתיבה בגליל והנתינה ביהודה.

יאמרו שהכתיב"נ במקום אחד ושמו יצחק והוא שינה ואמר ששמו ג"כ אברהם וכתב אברהם דמתקרי יצחק או יצחק דמתקרי אברהם וזהו רק פסולא דרבנן פיון שכתב ג"כ שמו האמיתי יצחק בפירושו.

ומדלָא ציירו כּוּ וְלֹא מְצָאוּ פְּסוּלָא דְרַבְּנָן בְּשִׁינָה שְׁמוּ כּוּ אֱלָא בְּיַשׁ לּוּ שְׁנֵי שְׁמוֹת בְּאַמַּת כּוּ"ל מוֹכַח מְזֵה דְּבִכּוּתָב שֵׁם אַחַר לְגַמְרֵי אַע"פ שְׁכַתְּבָא ג"כ שְׁמוּ הָאֲמִיתִי אִין זֶה פְּסוּלָא דְרַבְּנָן לְבַד כ"א פְּסוּלָא דְאֹרְיִיתָא: קִיצוּר אִם כ' שְׁמוּ הָאֲמִיתִי וּכ' ג"כ שֵׁם אַחַר לְגַמְרֵי י"ל הִגֵּט פְּסוּל מְדְאוּרִייתָא אַף שְׁמַהטוּש"ע ס' קכ"ט ס"ג מְשַׁמַּע דְּאִינוּ בְּטַל מְדְאוּרִייתָא אֱלָא בְּשִׁלָּא הַזְּפִיר שְׁמוּ בְּפִירוּשׁ רַק שְׁכַתְּבָא שֵׁם אַחַר וְכָלל שְׁמוּ הָאֲמִיתִי בְּכָל שׁוּם.

מ"מ נִרְאֶה דְּאִין לְחַלְקָא וּרְאִיָּה מִהִפּוּסְקִים גְּבִי נִפְאָתָה תִּפְאָתָה. וּמִתְּשׁוּ לְהַרְמָב"ן ס' קמ"ח וּמ"מ שׁ הַתּוֹסְפוֹת וְהַרְשָׁבָא פָּרַק הַזּוֹרֵק גְּבִי שִׁינָה שְׁמוּ וּשְׁמָה.

דְּלֹא מְצָאוּ פְּסוּלָא דְרַבְּנָן כ"א פְּשִׁינָה לּוּ בְּאַמַּת שֵׁם זֶה שְׁכַתְּבָא רַק שֶׁהוּא שֵׁם דְּגָלִיל וּכ' לְגַרְשׁ בּוּ בִּיהוּדָה: ב וּלפ"ז יֵשׁ חֲקִירָה בְּכַתְּבָא שֵׁם הַנִּשְׁתַּמַּע לְגַמְרֵי עִם שְׁמוּ דְעַכְשָׁיו. ד"ל ג"כ דה"ל כְּפִאִילוּ פְּתַב שֵׁם אַחַר עִם שְׁמוּ דְכִינּוּ דְנִשְׁתַּמַּע זֶה הַשֵּׁם בְּטַל לּוּ וְה"ל כְּשֵׁם אַחַר.

וְכֵן הַמְכַמ"א שַׁע"ד ס' י"ג דף נ"ב ע"ב סד"ה הֵן אֲמַת. כ' וְז"ל וְעוֹד שְׁמֵי דְבְּרֵי הָרֵאשׁוֹנִים שְׁזַכְּרֵנוּ לְעִיל מִתְּבָאָר לַעֲנ"ד שְׁכָל שֵׁם שְׁאִינוּ נִקְרָא בְּפִי הַהֶמוֹן וְגַם לֹא בִּקְרִיאַת הַתּוֹרָה וּבְחִתּוּמֹתָיו לְאוּ שְׁמָא הוּא וְנִמְיָא לְמִי שֶׁהָיָה שְׁמוּ אַבְרָהָם וְכַתְּבָא אֲנָא אַבְרָהָם דְּמִתְקַרִי יִצְחָק דְכִינּוּ שְׁמַעוּלָם לֹא נִקְרָא יִצְחָק ה"ל גֵּט פְּסוּל גַּם מִתְּשׁוּ אֲשַׁכְּנִזִית שֶׁהֵבִיא מֶרְן הַב"י כֵּן מִתְּבָאָר דְּכָל שֵׁם דְנִשְׁתַּמַּע ה"ל שֵׁם בְּטַל עַכ"ל הַמְכַמ"א וְר"ל שֶׁהַשֵּׁם שְׁנִשְׁתַּמַּע בְּטַל כְּפִאִילוּ לֹא נִקְרָא בּוּ מְעוּלָם.

וּתְשׁוּ אֲשַׁכְּנִזִית זֶה הִיא בַב"י ד"ה וּכ' עוֹד שֵׁם כְּמִדּוּמָה לִי שֶׁנִּהְיָה בְּאוּשְׁטְרִיָּה וְשֵׁם כ' אִם כֵּן בְּטַל שֵׁם הָרֵאשׁוֹן. אַף בַּג"פ ס' קכ"ט סְעִיף י"ח ס"ק צ"ו כ' וְהִנֵּה הַמְעַיֵן יִרְאֶה דְמִלְשׁוֹן הַקּוּנְדְרִסִין אִין הַכְּרַח חוֹתֵף לּוֹמֵר דַּס"ל דָּאִם כ' גַּם שֵׁם שְׁנֵי דְנִשְׁתַּמַּע דְּאִינָה מְגוֹרְשֶׁת כְּלוּמַר שֶׁהָיָה הִגֵּט בְּטַל מְסִתֵּינּוּ לּוֹמֵר דַּס"ל דְּהִגֵּט, פְּסוּל מְדְרַבְּנָן.

וְשִׁדְעַת הַס"ש דְּבְדִיעֵבַד וּמְקוּם עֵיגוֹן יֵשׁ מְקוּם לְהַכְשִׁיר לְגַמְרֵי אִם כ' שֵׁם דְנִשְׁתַּמַּע עִם שֵׁם שְׁנִקְרָא בּוּ וְשִׁכְּנָן מְשַׁמַּע מְכַמָּה אַחֲרוֹנִים וּמְכַלְלָם מִהַר"מ מִינְץ ס' ס"ד וְהוּא הַג"פ ס"ל דְּהִגֵּט פְּסוּל וְנִהִי דְאִין לְהַפְרִיז עַל הַמַּדָּה לּוֹמֵר דַּס"ל דְּאִינָה מְגוֹרְשֶׁת כְּלוּמַר דְּהִגֵּט בְּטַל מִן הַתּוֹרָה מ"מ כָּל הַיִּשָּׁר הוֹלֵף יִבִּין מִתּוֹף דְּבְרֵי הַקּוּנְדְרִיסִים דְּהִגֵּט פְּסוּל עַכְתָּ"ד [עִי' מִפְּתַח].

וְכֵן בְּתִשׁוּ הַמְכַתְּבָא מְאֵלִיָּהוּ בְּסוּף סְפָרוֹ סְדֵר אֵלִי רַבָּא וְשֵׁם בְּתִשׁוּ ס' י"ד מִן דָּף ס"ג עַמּוּד ג' סד"ה אֲמָנָם כָּל זֶה הָיָה צוּדָק. עַד דָּף ס"ד ע"ב סד"ה וְלִי לַע"ד הָיָה נִרְאֶה לְדַקְדָּק.

הֵבִיא כְּמָה פּוֹסְקִים דַּס"ל לְהַכְשִׁיר בְּכַתְּבָא שֵׁם הַנִּשְׁתַּמַּע עִם שְׁמוּ שְׁנִקְרָא בּוּ מֵה גַם אִם שֵׁם הַנִּשְׁתַּמַּע הוּא שְׁמוּ הָרֵאשׁוֹן וְהִינּוּ מִהַרִּיק"ו וּמִהַר"מ מִינְץ וְהַס"ש. וּמ"מ הוּא לֹא סְמָךְ ע"ז לְמַעֲשֵׂה כַּמֶּש"ש דָּף ס"ד ע"ג ד"ה אֲמָנָם מֵאִי דְלִבִּי מְהַפְּסִי.

וְעֵינּוּ פְּסָקִי מִהַר"א ס"ס ר"א בְּעֵנִין שְׁבַמְקוּם הַפְּתִיבָה וְהַנְּתִיבָה לֹא הָיָה מְוַחֲזָק רַק בְּשֵׁם יְקוּמִיָּאל הַמְּכַנְּיָה קוֹפְמָאן רַק בְּמִדְיָה אַחֲרָת יֵשׁ לּוּ שֵׁם שְׁנֵי שְׁנִשְׁתַּמַּע מִחֲמַת חוּלִי אַעפ"כ מְשַׁמַּע דְלַכְתַּחֲלָה הִיוּ צְרִיכִים לְכַתּוֹב גַּם שֵׁם הַשְּׁנִי.

וְאִף שְׁשֵׁם זֶה מְשׁוּקַע לְגַמְרֵי בְּמְקוּם הַפְּתִיבָה וְהַנְּתִיבָה. וְיֵשׁ לְחַלְקָא פִּינוּן מ"מ בְּמְקוּם אַחַר נִקְרָא שְׁמוּ כֵּן ג"כ אִין זֶה דוּמָה לְשֵׁם הַנִּשְׁתַּמַּע.

וְצָרִיף לְחַלְקָא דְנִהִי אִם כְּתַב שֵׁם שְׁלָא הָיָה נִקְרָא בּוּ עִם שְׁמוּ הִגֵּט פְּסוּל מְדְאוּרִייתָא כַּמֶּש"נ לְעִיל. מ"מ שֵׁם הַנִּשְׁתַּמַּע לֹא דְמִי לְשֵׁם שְׁלָא נִקְרָא בּוּ מְעוּלָם דְּהִתָּם הָיוּ שִׁינָה שְׁמוּ מְשַׁמַּע.

אבל הכא פיון ששם זה הוקבע לו ונקרא בו פמה שנים. הרי זה חשוב שם שלו ואע"פ ששנתקע עכשיו וצריך לכתוב בגט השם שנקרא בו מ"מ אינו פוסל כ"כ שפשפתבו ג"כ יהיה נחשב שינה שמו.

והנה מצינו בקראשונים שהיה להם פמה שמות כמשארז"ל בשלמה שהיה לו שבעה שמות והיתכן שהיה נקרא בכולם אלא ודאי נקרא רק שלמה. ואעפ"כ גם שאר פל השמות שלו חשובים שמוותיו אע"פ שלא היו קוראים אותו בהם פלל.

אף עכ"ז צריך עיון בזה ממ"ש במשנה פ"ז דכלאים משנה ו' מאימתי הוא נקרא אנס משישקע. ופי' הר"ש משישקע אע"פ ששנאנסה פל זמן שנקראת (השדה) על שם בעלים שאומר זהו שדה פלוני אינו אוסר דבר שאינו שלו.

(פשוט את הפרם אינו נאסר משום פלאים בפרם) עד שישקע שם של בעלים ונקראת על שם הכושי. ורש"למי אמר רבי אחא נשתקעו ולא נתיאשו איסורו דבר תורה נתיאשו ולא נשתקעו איסורו מדבריהם כו' דאם נשתקעו שם הבעלים מן השדה ונקרא על שם האנס אע"פ שלא נתיאשו הבעלים ולא אמרו וני ליה לחסרון פיס אנו סהדי דמתיאשו ואפי' עומד צונח ואיתסר מדאורייתא בזריעת האנס.

וע"ש בקרא"ש סי' ט' ובהרמב"ם פ"ה מה' פלאים הלכה יו"ד ובשו"ע יו"ד סי' רצ"ו ס"ו מוכח לכאורה דשיקוע הוא דאורייתא דע"י ששנתקע שם הבעלים מהשדה אוסר האנס דבר תורה. אף הר"ש שם פי' שזהו ע"י היאוש וז"ל ומיהו הכא דנשתקע שם הבעלים אפי' מדאורייתא יש יאוש עכ"ל.

אבל בקרא"ש שם סי' ט' משמע דאע"פ שאין יאוש לקרקע מ"מ מה ששנתקע שם הבעלים ממנו ובנדאי לא תחזור השדה עוד אליו זהו אוסר ד"ת. א"כ מזה דנשתקע שם הבעלים אוסר ד"ת יש ללמוד לכאורה לדין נשתקע שמו בענין גיטין דחשוב ביטול שם זה לגמרי מדברי תורה.

ומיהו לפר"ש דהוא שבודאי מתיאש אין ראיה משם. דשם שאני שע"י יאוש ושיקוע השם קונה הכושי הקרקע דבר תורה וכענין הנז' בגמ' פרק מרובה (דס"ו ע"ב) דשינוי השם פשינוי מעשה דמי ע"ש בתוספות ד"ה שינוי השם דהיינו בהדי יאוש.

וכן משמע בהתוספות פרק חזקת (דף מ"ד ע"א) ובהרא"ש שם סי' מ"א דמצד צירוף יאוש דמהני בקרקע להירושלמי נגעו בה. דהנה התוס' שם ד"ה דוקא מכר.

כתבו וקשה לר"י דבירושלמי אמר דיאוש מועיל בקרקע דאע"ג שאינה נגזלת מ"מ מהני בה יאוש כו' עכ"ל וביאר הרא"ש שם דבריהם וז"ל ואע"ג דבקרקע נמי שייך יאוש פדתנן במסכת פלאים פ"ז מ"ו האנס שזרע את הפרם כו' וקאמר עלה בירושלמי נשתקעו בעליו ולא נתיאשו איסורו מדברי תורה נתיאשו בעליו ולא נשתקעו איסורו מדברי סופרים ופריה וכי יש קרקע נגזלת אמר ר' אילא אעפ"כ יש יאוש לקרקע כו' וי"ל דאע"ג דיש יאוש בקרקע מ"מ לא שכיח ביה יאוש עכ"ל.

ולכאורה דברי התוס' והרא"ש תמוהים דמביאים עזר מהירושלמי פנגדם דהא הירושלמי אומר להפך דיאוש פדי לא מהני שלכן נתיאשו בעליו ולא נשתקע השם אין איסורו רק מדברי סופרים ואילו יאוש מהני בקרקע הנה איסורו דבר תורה וכן פירש הר"ש במס' פלאים שם דיאוש לא

מהני לאסור מדאורייתא רק מדרבנן אסור והמפרש שם בירושלמי פ"א דאיסור ז"ה הוא משום
מראית העין.

אעכ"ל פוננת התוס' והרא"ש דנאוש מהני בקרקע זהו כשנשתקע שם הבועלים דבכה"ג דנקא
מהני הנאוש. דאנן סהדי דמיאשי כו' וזהו כפי' הר"ש במסכת פלאים דבנשתקע שם הבועלים
אפי' מדאורייתא יש נאוש.

א"כ לפ"ז עיקר איסורו ד"ת זהו מצד הנאוש ולא משום נשתקע שם הבועלים לחוד ואין ראי'
מכאן דנשתקע שם הבועלים לבד חשוב ביטול השם כאילו לא היה מעולם שם זה. אבל מ"מ פשט
הירושלמי לא משמע פן אלא דנאוש לא מהני רק נשתקע שם הבועלים מהני דנחשב כאילו לא
היה מעולם שם זה: קיצור שיש להסתפק בכתב שם הנשתקע לגמרי עם שמו דעכשיו אם הו"ל
ככותב שם אחר עם שמו שי"ל דאינה מגורשת מדאורייתא.

או שי"ל דמגורשת מדאורייתא ורק מדרבנן פסול וכ"ד הג"פ ס"ק צ"ו. ולכאורה מהמשנה פ"ז
דכלאים מ"ו והירושלמי שם והובא בש"ע יו"ד סי' רצ"ו ס"ו משמע דנשתקע השם גורם איסור
מדבר תורה לענין פלאים בכרם.

א"כ י"ל כמ"כ לענין גיטין שם הנשתקע בטל לגמרי מד"ת וה"ל כמו שם אחר. אף מדברי הר"ש
שם והתוס' בב"ב פרק חזקת (נ"ח מ"ד) ד"ה דנקא והרא"ש שם סי' מ"א שהוכיחו מהירושלמי
דאע"ג דקרקע אינה נגזלת מ"מ נאוש מהני.

עכ"ל דהתם לא מצד שנשתקע השם לבד גורם האיסור ד"ת אלא משום שפנדאי נתיאשו
הבועלים נאוש מהני בהדי שיקוע השם. א"כ אין מזה ראיה לענין גיטין ששם הנשתקע בטל
לגמרי מדאורייתא: ג והנה הרמב"ם ספ"ח מה' גזילה פסק דקרקע אינה נגזלת כלל וכתב בהגמ"י
שם סק"ד שזהו דלא פהירושלמי פ"ז דכלאים הנ"ל דתלמוד שלנו עיקר וכ"כ התוס' פרק לולב
הגזול (ד"ל ע"ב) וכ"פ בטוש"ע חו"מ רס"י שע"א.

וע' מזה בש"פ ש"ק ב' ובנתי"מ שם. ומ"מ אין מזה ראיה דהתלמוד שלנו פליג על הירושלמי
בענין דנשתקע שם הבועלים מילתא היא שי"ל דמודו ליה בהא אלא דס"ל דאע"ג שפטל שם
הבועלים מהקרקע מ"מ פנין דקרקע אינה נגזלת א"כ הקרקע היא לעולם של בעלים ודומה למי
שקנה קרקע באופן שאין ידוע מזה לשום אדם דהרי אין שמו עליה אעפ"כ היא שלו.

אף צ"ל פנין שהרמב"ם לא ס"ל פהירושלמי הנ"ל א"כ מדוע בה' פלאים פ"ה הלכה יו"ד פסק
פהירושלמי דלש"ס דילן דקרקע אינה נגזלת כלל א"כ אין האנס אוסר דבר שאינו שלו. ואפ"ל
פנין דרבנן פליגי על רע"ק וס"ל דאדם אוסר דבר שאינו שלו במשנה פ"ז דכלאים הנ"ל משנה
ה' וכ"פ הרמב"ם בפ"ה המשנה א"כ אף שפחיתורו חזר בו ופסק כרע"ק וכמ"ש התוי"ט שם מ"מ
פסק ג"כ פהירושלמי.

והיינו דבכה"ג יש לתפוס שאדם אוסר דבר שאינו שלו לגמרי פנין שנשתקע שם הבועלים ממנה
א"כ לפי"ז יש להחמיר דשיקוע השם מילתא היא לגרום איסור ד"ת. וכ"מ במסכת ע"ג (דנ"ז
סע"א) עד שישתקע שם ע"ג מפיהם וכמה יב"ח יעו"ש: קיצור הרמב"ם ספ"ח מה' גזילה
והטוש"ע סי' שע"א ס"ל דש"ס דילן חולק על הירושלמי הנ"ל ואעפ"כ בה' פלאים פ"ה הלכה
יו"ד פסק פהירושלמי וי"ל משום דרבנן ס"ל דאדם אוסר שאינו שלו לענין פלאים בכרם.

אף דלא פסק פן מ"מ בנשתקע שם הבועלים פסק פן א"כ מזה נראה דשיקוע השם. הוא ענין גדול מדאורייתא ג"כ: ומ"מ בתשובה בסוף ספר סדר אלי' רבא סי' י"ד נראה מדבריו ג"כ דבכתב שם הנשתקע עם שמו דעכשיו אינו רק פסול דרבנן והיינו פדעת הג"פ ס"ק צ"ו אף שלא הביא דבריו.

וע' ב"ש סי' קכ"ט ס"ק ל"ה וע' מל"מ פ"ג מה' גרושין דין י"ג שכתב ומהרי"ק שרש פ"ו חדש לנו בזה דאע"ג דאינו ניכר פלל בשם הראשון מ"מ כותבין אותו בגט לעיקר כו' ובס' פרח מטה אהרן ח"א סי' כ"ה דחה דבריו מהלכה ומ"ש פיון שפיסול זה אין לו שרש וענף.

לפמ"ש יש לזה שורש ועיקר לומר דשם הנשתקע בטל הוא משם. ועיין בכנה"ג בהגהת הטור סי' קכ"ט אות י"ד וכ"ג.

ובהגהת הב"י שם אות קט"ז קל"ג קמ"ו כ' ג"כ דאינו מוכרח מדברי הקונדריסין דבכתב שם הנשתקע עם שמו דעכשיו אינה מגורשת: ועפ"ז נבוא לנ"ד בענין מה שנקתב בגט שם ישראל דאע"ג שפפי כל נקרא רק אברהם לבד ולא ישראל פלל מ"מ פיון שעולה בו לתורה בהלובאקי מקום כתיו"נ הגט ושהוא הנה דר שם עם אשתו.

כאשר פן נכתב אצל הגבאי דח"ק כל העוללי לתורה וכ' שם שזה האיש עלה לתורה בשם ישראל אברהם ע"א פשר העיד שמכיר את המגרש מנעוריו כי הנה דר סמך לתחנותו ונדע ברור שהיה נק' להם ולכב"ב בשם ישראל אברהם לעולם ולא שמע שם אחר דהיינו שיהי' שמו שלום עכ"ל.

והנה אם הנה נקרא פן לתורה תמיד בהלובאקי ישראל אברהם אע"פ שנקרא פפי כל רק אברהם לבד. ודאי אין זה שם הנשתקע כמ"ש בב"י בשם הקונד' וע' פמט"א ח"א סי' כ"ה שפי' דקאי על נשתקע שמו כו'.

כי הנה הב"י פתב ונ"ל ודין זה בנשים לבד אבל באנשים אינו פן ששם המובהק ע"פ הס"ת וחותרם שטרותיו אלא יכתוב שם שהוא עולה לקרוא בתורה וחותרם שטרותיו. ופי' בשו"ת פרח מטה אהרן ח"א סי' כ"ה ד"ה וחוזרני דר"ל דוקא בנשים כשנשתקע שם אחד אין להזכיר אותו שם שנשתקע בגט פלל לא לעיקר ולא לטפל אבל באנשים אינו פן שאם נשתקע שם אחד משמותיו ובאותו שם קורין אותו לספר תורה אלא שאין העולם קורין לו פן אלא השם האחר.

השם שקורין לו לס"ת אותו השם הוא מובהק ואותו השם כותבין עיקר בגט והשם שקורין אותו העולם כותבין לטפל דמתקרי פלוני עכ"ל. הרי דבריו מבוארים שאע"פ שנשתקע השם מקריאה לגמרי עכ"ז אם קורין אותו בו לס"ת חשוב זה השם שם מובהק דוקא.

וגם פתב שראה הקונדריסים עצמם שמשם מקור הדין שהביא הב"י ומתוך לשונם נראה הפירוש הזה שכתב. אלא שאח"כ ד"ה ובחפשי פתב שהמקור ברוך הקשה על לשון זה דהקונדריסין שכתב אבל באנשים אינו פן ששם המובהק ע"פ הס"ת דהרא"ש פ' השולח ס"י ז' והטור סי' קכ"ט שכתב ואם חניכתי דיועה וניכרת בכל מקום אלא כשחותם בשטר או קורא בספר קורין אותו בשם המובהק סגי בחניכא אפילו לכתחלה עכ"ל.

והפמט"א כ' לתרץ דשאני חניכא כו'. ובספר מכתב מאלהיו שע"ד סי' י"ד העלה ג"כ דהרא"ש וגם עוד הרבה פוסקים והן הרמב"ן והרשב"א והריב"ש ס"ל דהשם שנק' בו פפי פל הוא עיקרי יותר מהשם שאינו נקרא בו פי אם לתורה ושחותם בו אף עכ"פ גם לדבריו אינו חשוב שם הנשתקע פלל פיון שנק' בו לתורה אף שאינו עיקרי.

א"כ שם ישראל אם הנה עולה בו לתורה בהלובאקי תמיד ודאי אינו נחשב שם הנשתקע. אף מלשון השאלה אינו מבואר שיש עדות שהנה עולה פן לתורה תמיד כי אם רק על פעם אחד וכה"ג.

ועכ"ז י"ל פיון שיש פאן ג' ראיות שנק' ישראל אברהם גם עכשיו. האחד מהפנתובה של המתגרשת שכתוב בו שמו ישראל אברהם.

הב' מהמכתב שלו לאשתו שחתם א"ע ישראל אברהם. הג' ממה שנקרא פן לתורה איזו פעמים. וגם ידוע ע"פ עד א' פשר שהנה נקרא בשפבר ישראל אברהם. א"כ הני תלתא ראיה מהני להעמידו על חזקה הראשונה שהי' נקרא ישראל אברהם לומר שגם עכשיו לא נשתקע זה השם. ולא מבעיא לפ"ד הג"פ ס"ק צ"ו והסדר אלי' דבכתב שם הנשתקע לגמרי עם השם שנקרא בו עכשיו אינו רק פסולא דרבנן. א"כ בדרבנן ודאי יש לסמוך על כל הנ"ל דלא חשוב ישראל שם הנשתקע.

אלא אפילו לפי משמעות הב"י דאם כ' שם הנשתקע לגמרי עם שמו דעכשיו אינה מגורשת. דמשמע דחשוב שינוי השם מדאורייתא כדפני' דרביו ג"כ הג"פ ס"ק צ"ו רק שחלק עליו.

מ"מ אפילו לפ"ז יש לסמוך דשם ישראל לא חשוב כלל שם הנשתקע מהנה ג' ראיות דלעיל הפנתובה והאגרת והקריאה בתורה איזו פעמים. ועוד דכיון שכתב ישראל אברהם דמתקרי אברהם הרי נכפל שם אברהם שני פעמים מזה יש לפרש דמתקרי בפני כל רק אברהם וישראל אברהם זהו שמו הראשון.

א"כ מהגט יש לפרש ג"כ דשם ישראל אברהם אינו כלל השם שנקרא בו בפני כל. כ"א שנקרא בו לפרקים ועיקר השם שנק' בו הוא אברהם [ע' מפתח].

וכיון דאפשר לפרש פן בהגט אין לחוש בו מזה לשינוי השם. גם יש להסתייע לנד"ז ממ"ש הג"פ סי' קכ"ח ס"ג ס"ק כ"ו בד"ה הרי למדנו חילוק נכון כו' אע"ג דבהמשך הזמן נשתנה שמה כו'.

משום דלא נשתקע ממנה שם ראשון כו' ע"ש. וכך י"ל בנד"ז דלא נשתקע ממנו שם ישראל.

ואף דאין ללמוד שמו ממש משם מקום עמידת העדים הרי בנ"ד רק כתבוהו עם שמו שנקרא בו עכשיו. ועיין במכמ"א שע"ג ס"י ט'.

ומכ"ז מבואר דמה שלא כתבו בהגט שם שלום מאד יפה עשו בזה. דאף לו יהא פדברי אמו שמוקדם בשפבר נק' שלום פיון דעכשיו נשתקע שם זה מפל וכל ודאי א"צ לכותבו כלל ואם היו כותבים אותו הי' מקום לפסול הגט לגמרי: סימן רמח הנה בענין אם כתב שמו שנקרא בו וגם שם הנשתקע כמו בנד"ז ששמה נחמה וכתב נחמה דמתקריא נחמה גיטל.

ואף שגיטל הוא שמה הראשון. מ"מ פיון שאחר שנשתנה שמה ע"י חולי בהיותה י"ח שנה נשתקע לגמרי עכשיו שם גיטל ממנה: יש בזה ג' דיעות.

האחד דאינה מגורשת כמ"ש הב"י בשם הקונדריסים בב"י סי' קכ"ט אחר ד"ה כתוב בתשובת מהר"י וויילא. ומשמע בג"פ סי' קכ"ט סעיף י"ח ס"ק צ"ו דלדברי הב"י דאינה מגורשת י"ל שהגט בטל מדאורייתא.

אף הוא ו"ל חלק ע"ז וס"ל דלהקונדריסים הגט פסול מדרבנן. ולא ידעתי מי הכריחו להג"פ לפרש לשון אינה מגורשת דהגט בטל מן התורה הלא מצינו לשון אינה מגורשת בגמ' (דף ל"ד ע"ב) גבי עד שיגרש את אשתו שביהודה בשמו שביהודה ושם דגליל עמו דודאי אם גירש את אשתו שביהודה בשמו שביהודה בלא שם דגליל הפסול רק מדרבנן כמ"ש הב"י סי' קכ"ט בד"ה ואם לא עשה כן פסול.

ואעפ"כ אמרו אינה מגורשת והיינו מדרבנן א"כ י"ל כמו כן בכתב גם שם הנשתקע הדיו כן וכן הלבוש שתפס בדברי הב"י מ"מ כ"ג ססע"י י"ח שהגט פסול. משמע מדרבנן.

אף עכ"ז דבריו צ"ע קצת שכתב וז"ל ואם כתב גם שמחה פסול שפיון שנשתקע ממנה הרי הוא שם אחר לגבי דינה שאינה ניפרת בו עכ"ל. ואם נידון שם הנשתקע פשם אחר ממש וכ"מ קצת בב"י פשם תשו' אשכנזית דהשם שנשתקע ה"ל בטל ממנו זה השם.

בב"י ד"ה וכתב עוד שם כמדתה לי שנהגו באןשטר"י. וא"כ אם נאמר דה"ל פאלו כתוב שמו עם שם אחר שלא נקרא בו כמו מי ששמו אברהם וכתב בגט אנה אברהם דמתקריא יצחק וכיון שהוא לא נק' יצחק מעולם אפ"ל דהגט פסול מדאורייתא.

וא"כ אם שם הנשתקע לגמרי ה"ל פשם אחר שלא נקרא בו מעולם אמאי חלקו על סברת הב"י דאינה מגורשת מדאורייתא. ומ"מ פיון שהג"פ הביא ג"כ סברת מהרי"ק ומהר"מ מינץ והספר שמות דס"ל שבמקום עיגון יש להכשיר לגמרי פשכתב גם שם הנשתקע ע"כ צ"ל דלא דמי שם הנשתקע לשם אחר לגמרי שלא היה שמו מעולם.

וגם בלבוש סי' קכ"ט ססע"י וי"ו מכשיר בשמו הראשון אע"פ שנשתקע. ובפרט בנד"ז שגיטל זהו שמה הראשון שנקראת בו שמונה עשר שנה.

וגם עכשיו נדאי מידעיה יודעים ממנו והרי הפעל יודע ממנו ולכן ציונה לכותבו ע"כ אי אפשר לדמותו לשם שלא נקראת בו מעולם. ולכן יש לתפוס סברת הג"פ דבנדאי מדאורייתא אין הגט בטל ומ"מ מדרבנן הוא פסול ואין לסמוך על הס"ש דמכשירו במקום עיגון וגם זכר לדבר מהא דבמשנה וי"ו פרק זיין דכלאים והירושלמי שם והובא להלכה בש"ע יו"ד ה' פלאים בסי' רצ"ו סעיף וי"ו דנשתקע שם הפעלים מהשדה גורם איסור דבר תורה לענין פלאים בכרם שלא יהיה כדיון אין אדם אוסר דבר שאינו שלו משמע דהא שנשתקע שמו מילתא היא מדאורייתא.

לכן י"ל שאין להכשיר לגמרי בכתב גם שם הנשתקע אף במקום עיגון. אף שיש לחלק דהכא הרי כתב שמו ג"כ משא"כ שם במשנה דשביעית דומה לכתב שם הנשתקע לבד.

מ"מ יש לשמוע ממש חומרא בכתב שם הנשתקע אע"פ שכתב שמו שנקרא בו עתה ג"כ. ע"כ האשה נדאי כדי שתוכל להנשא לעלמא צריכה גטשני שיוכתב בו רק נחמה לבד ולא יזכר פלל שם גיטל.

לחוש לדברי הג"פ עכ"פ דס"ל שהוא פסול מדרבנן: ב והנה הפסול שבשנינוי השם אף באופן שהוא רק פסול דרבנן חמור טובא משאר פסולי דרבנן שבעניני הגט כמובן מדברי התוס' פרק הזורק (דף פ' ע"א) בד"ה שינה שמו.

דס"ל דמיירי בפסולא דרבנן. ואעפ"כ תצא מזה ומזה והולד ממזר וע"ש בתוי"ט מזה דהרמב"ם אינו מפרש המשנה בפסולא דרבנן מ"מ הרשב"א מפרש כהתוספות וכן דעת הטור סי' קכ"ט

וע"ש בב"י בד"ה ואם לא עשה פן פסול ואם נשאת בו הולד ממזר כו' שפן ג"כ דעת הרא"ש והר"ן ושכ"נ דעת רש"י וסמ"ג וע"ש בב"ש סק"ח.

משא"כ בשאר פסולי דרבנן משנה שלימה שנינו בפרק המגרש (דף פ"ו) שלשה גיטין פסולין ואם נשאת הולד פשר. וגם קיי"ל שם דלא תצא וע"ש ברהרא"ש ובטוש"ע סי' ק"ן ולפ"ז בכתב שם הנשתקע לפ"ד הג"פ דעכ"פ פסול הוא מדרבנן י"ל דדינו שתצא וכל הי"ג דרכים בה כמו שאר פסולי דרבנן שבשינוי שמו ושמה.

ויקהי אינה מגורשת שבפרק השולח (דף ל"ד ע"ב). דנהי דהוי פסולא דרבנן מ"מ תצא מזה ומזה כו' וכמ"ש ג"כ בספר מכתב מאליהו שער הרביעי רס"י ג' וכו' אפ"ל בדין כתב גם שם הנשתקע וזהו מ"ש הב"י דאינה מגורשת ולא מדאורייתא אלא מדרבנן רק דהוי כהן פסול שבשינוי השם מדרבנן דנקרא אינה מגורשת משום דתצא מזה ומזה כו'.

אף הג"פ ס"ק צ"ו הנז' לעיל כתב דאפילו בנשתקע השם לגמרי וכתב שם שנקרא בו עם שם הנשתקע אם נשאת לא תצא. ואפ"ל דלשיטתיה אולי דכתב בסי' קכ"ט ס"ק כ"א בד"ה הנה פתבתי מעט מהרבה.

דגם בכותב מקום הפתיכה לבד או מקום הנתינה לבד אע"ג שאומר בכרייתא אינה מגורשת עכ"ז אם נשאת לא תצא משום שסומך על דעת הרמב"ם דמפרש הך שינה שמו ושמה שבפרק הזורק דתצא מזה ומזה מיירי בפסולא דאורייתא ולכן בפסולא דרבנן אף שהוא בשמו ושמה אם נשאת לא תצא.

ודבריו אלה צ"ע אם יש לסמוך עליו נגד התוספות והרא"ש והרשב"א והר"ן וסיעתם פנ"ל. בשגם שגדולי הפוסקים ס"ל דגם בשאר פסולי דרבנן אם נשאת תצא כמ"ש הרא"ש והר"ן בהמגרש על המשנה שלשה גיטין פסולין (דפ"ו) דהרי"ף ס"ל דבכל גיטין הפסולין מדרבנן לבד השלשה תצא והולד ספק ממזר.

והרמב"ן נחלק עליו שהולד פשר אבל בענין שתצא משמע שלא נחלק עליו וע"ש בהרשב"א ד"ה והאיכא גט קרח והריטב"א שם פסק בפ"י דאם נשאת תצא פשאין לה בנים. ע"ש בד"ה הניחא למ"ד הקא לא תצא.

וא"כ גבי פסולא דרבנן שבשינוי שמו ושמה שנוסף ע"ז דעת התוספות וסה"ת וסיעתם דס"ל דתצא וכל הי"ג דרכים בה א"א לסמוך על הג"פ לומר דלא תצא. ועכ"ז בכתב גם שם הנשתקע אפטר שיש לסמוך עליו פיון שיש מכשירים בזה לגמרי אף לכתחלה במקום עיגון וצ"ע.

ועכ"פ בנד"ז דעדיין לא נשאת פשיטא שלא תנשא דאפילו לפ"ד היותר מקיל והוא הס"ש לא הכשיר רק במקום עיגון וכאן אין שום מקום עיגון שהרי המגרש שלח לה גט שני שכתוב בו נחמה לבד רק שהיא אינה רוצה לקבלו וגם אם אין הגט ההוא קיים ודאי ישלח לה גט אחר שיהיה כתוב בו נחמה לבד וא"כ גם לדעת הס"ש לא תנשא וכ"ש לדעת הג"פ וכ"ש לדעת המחמירים בשינוי שמו ושמה אף בפסולי דרבנן ע"כ ודאי צריכה גט שני שיהיה נכתב בו נחמה לבד.

וחלילה לה להנשא על סמך גט זה ותקבל גט שני תומ"י כן נלע"ד פשוט: ג מיהו לעגנו המגרש
שפבר נשא אשה נלע"ד שזו המתגרשת אינה יכולה לעגנו עד שיפייס אותה ברצי כסף שתקבל
גט השני.

דהנה בשו"ע סי' א' סעיף יו"ד פתב אבל ביבמה לא הקרים ר"ג וכן בארוסה. והגיה רמ"א אם
אין רצונו לכנס אלא לפטור.

וע"ש בבאה"ט ס"ק כ"א בשם שו"ת שבו"י ח"א סי' צ"ב דהפירוש אם אין בדעתו לכנס הארוסה
אלא לפוטרה בגט יוכל לישא אשה אחרת עליה אף קודם שגירש הארוסה. ועד"ז פי' הח"צ
בתשובה סי' קכ"ד.

אלא שלמעשה דחה הח"צ דברי השו"ע מהלכה והשבו"י קנים דברי השו"ע. ואפ"ל דאף לפ"ד
הח"צ דוקא בארוסה שהיא פאשתו ממש.

משא"כ זו המגרשת שאינה אשתו כלל אף שהגט נמצא בו פסול מדרבנן. י"ל ע"ז לא הקרים
כלל.

ובתשו' מהרמ"פ ס"י י"ד פשרצה לומר דבארוסה לא הקרים ר"ג פתב משום שהתקנה הוא
שלא לישא שתי נשים כלשונו ממש ששתייהן נשואות לו כו' אבל אחת מהן ארוסה כו' ע"ש.
וא"כ אף להחולקים ואומרים דגם בארוסה חל הח' י"ל משום דגם ארוסתו נקראת אשה כמ"ש
בש"ע סי' קכ"ו סעיף מ"א בגט ארוסה כותבים ארוסתי ואם פתב אנתי פשר.

ועיין מזה בב"י שם ס"י קכ"ו. וכ"מ בגמרא פ"ט דב"מ (דף ק"ד ע"א) גבי לכשתפנסי לחופה
הני לי לאנתו ופרש"י הרי לא חלו קדושין בה עד שתפנס לחופה.

א"כ משמע דאנתו היינו הקדושין והאירוסין וע"ש בנ"י אפטר הנה לפרש לכשתפנסי לחופה
ה"ל נשואה גמורה אלא דא"כ כו' ע"ש מוכח דפי' לאנתו קאי ג"כ על האירוסין והקדושין שלא
חלו מקודם כ"א אז.

וכיון דארוסה נקרא ג"כ אנתי דהיינו אשתי א"כ י"ל זהו בכלל שלא לישא שתי נשים. אבל
אשתו שקבלה ממנו הגט מרצונה שכל ענין הגט שפטר ותרכה מהיות אשתו והרי היא מותרת
לכל אדם א"כ זו ודאי אינה בכלל שלא לישא עליה דאע"ג שנמצא פסול בהגט כיון שמדאורייתא
הוי גט פשר י"ל דאף להח"צ וסיעתו דינה כמו ארוסה להשבו"י וסיעתו.

דמאחר להשו"ע והשבו"י אף ארוסה אינה בכלל הח'. י"ל דיודה הח"צ וסיעתו דזו שגירשה
מרצונה אינה בכלל הח' אף שנמצא פסול בהגט.

ומה גם שאין העפכה בגט שני מצידו כ"א מצדה. ואף שבתשובת אדמו"ר הגאון ז"ל ס"י מ"א
בגט שנמצא בו פסול בשינוי שמה שהיתה נקראת בפי כל שרה לאה וכתב בגט שרה דמתקרא
לאה וכתב דהגט פסול אפילו דייעבד וסיים ואי לזאת החיוב מוטל על אלופי הקהל לצוות על
הבעל שלא ישא אחרת עד שישלח, גט פשר לאשתו לקרימינצוק עכ"ל יש לחלק דהתם הנה
פיסול גמור בהגט ואין שום מי שיכשיר וקרוב לומר דאפילו נשאת תצא יעו"ש.

ועוד הא כ' רק עד שישלח גט פשר כו' ולא עד שידע שקיבלה הגט וכאן הרי שלח גט שני. רק
המניעה מצדה.

נעוד והוא העיקר דכאן שאני שפבר נשא אשה וא"כ דיעבד ודאי שאין מחיבין אותו להפרישה ממנו. ובנדון אדמו"ר ז"ל כו' רק שלא ישא כו' והטעם פשוט דכיון דבנדון זה לפ"ד הג"פ סי' קכ"ט ס"ק צ"ו אף האשה אם נשאת בגט זה לא תצא.

כ"ש וק"ו בן בנו של ק"ו שאם הוא נשא שלא יוציא וגם אינו צריך לפרוש ממנה. שלא יהא חמור פת חר"ג מן איסור אשת איש.

הלא ודאי אין ערוה ביניהם. וכיון שכן הרי החשש שעליה הוא פשיש פיסול בהגט הוא מאיסור אשת איש והחשש שעליו שלא לישא אשה אחרת פשיש פיסול בהגט הוא חרגמ"ה.

וא"כ פיון שגם היא אם נשאת לא תצא הרי הגט יש בו ממש לסלק חשש איסור אשת איש. כ"ש וק"ו שהגט הזה מסלק לגמרי ח' רגמ"ה עכ"פ בכה"ג שפבר נשא.

ואע"פ שבכנה"ג סי' א' בהגהת הב"י אות כ"ח הביא תשו' מהרש"ל סי' י"ד ושם בהתשובה פתב וז"ל ולא עוד שמתני אפילו מי שנתן גט ע"י הרב ולקח המגרש אשה אחרת ואח"כ נמצא פיסול בגט שפרישין אותו מאשתו עד שיתקן גט אחר עכ"ל.

ואפשר צ"ל עד שיתקן גט אחר וכ"כ ביש"ש פ"ו דיבמות ס"י מ"ב מפרישין אותו מאשתו עד שיתקן גט פשר הרי אפילו בכהאי גוונא שפבר נשא מפרישין אותו כ"ש שאין להתיר לו לכתחלה לישא אחרת.

י"ל שם מפרישין אותו עד שיתקן והכא הרי פבר שלח לה גט שני ורק היא אינה רוצה לקבל בכה"ג ודאי לא שמענו שפרישין אותו. ובפרט בנדון זה שאפ"ל גם כן אם נשאת לא תצא. ודאי אין שום מקום להחמיר בו עכ"פ שפבר שלח גט אחר. ואין ביכולתה לעגנו.

והנה בשו"ע סי' קי"ט סעי' נ"ו בהג"ה גירשה מדעתה ונמצא פסול בגט יכול אח"כ לגרשה בעל פרה. ובפר"ח שם דאפילו הנה הגט פסול מדאורייתא מ"מ כה"ג לא תיקן רגמ"ה.

והנה כשא"א לגרשה בע"כ הי' מקום לומר דלדעת הרמ"א בש"ע שם מתירין לו לישא אחרת. וכ"מ בשו"ע סי' א' סעיף יו"ד בהג"ה פשהוא מן הדין לגרשה ואינה רוצה לקבל הגט יש להקל לו לישא אחרת.

אלא שהחמ"ח וב"ש פאן ושם פקפקו ע"ז. מ"מ בנד"ז שי"ל שאין הגט פסול מדאורייתא והוא שלח לה גט שני אף שהיא אינה רוצה לקבלו ודאי הדין נכון פמו שפבתתי: סימן רמט בשנינוי שם העיר ושם העיר אריחאוו ונכתב אריחאוו: ע"ד שנכתב שם העיר אריחאוו וחסר אות א' הנקודה אחר אות ח' ויתר א' בסוף תיקה.

אפשר לקרות בקמץ ובלה"ק שרה רחל בקמץ בלי אל"ף אע"ג דאין למדין ללעז מלה"ק מ"מ דיעבד אין זה שנינוי וה"ל כמ"ש ג"פ סי' קכ"ח ס"ק ג"ד פ"ד סע"א אבל בשם עירו ועירה כו' אם נכתב בבבבול כו' הפלל העולה כו'.

גם מהריב"ל ח"ג ס"ט כ' אבל חסרון האל"ף כו' אף שכ' שהיא תנועת הפתח י"ל כמ"כ על קמץ וע' ג"פ דע"ט ע"ד האל"ף אם השמיטה כו' (ועוד אפשר מה שאנו קורין קמץ נק' אצלם פתח) וע' ט"ג בש"א אות ו' סק"א דעל קמץ מחויב טפי א' מעל פתח.

עוד כ' רבינו בתשוב' דאמט'שיסלאוו פ'שהגט נכתב וניתן ב'אותו העיר לא מקפיד על חסרון האל"ף
אף בתחלת התקנה ע"ש ובנ"ב מה"ת סי' קט"ז כ' ונ"ל ולפעמים גם בלה"ק מלות קמוצים שפאים
בחסרון האל"ף כו' ע"ש שצידד על ק' פראג שכותבין בגיטין פראג כו' וע' שט"מ פ"ו דכתובות
גבי ינחם פתיב יש פי' א' דכשלא נכתב נקודות יקרא בקמץ ולא בפתח אלא שדחה פי' זה מ"מ
י"ל דין קמץ ופתח שונים.

ע' ממכ"א ש"ג ס"ד אם כתב תנס במקום תונס ה"ל שינוי ולא כמי שאינו ובשינה במקום עמידה
מסיק ס"י ז' להחמיר (עכשיו שאנו כותבין מקום עמידה במקום דירה) פדין שינה מקום עירו
שבמשנה דתצא.

אמנם שער ד' ס"י כ"ה ד"ה ואיך שיהי' כו' מוכן דלמהרשד"ם כל שלא נודע שם אחר בלתי
הנקודה הידוע אין זה נידון בתורת שינוי. וכן מוכן דעת מהרש"ש ששהביא בש"ג רס"י ד' דנידון
כמי שאינו ר"ל פאילו לא כ' שם העיר כלל.

וכן נ' דעת הג"פ סי' קכ"ח ס"ק ג'. ואפשר גם מהריב"ל יודה בזה ולא חילק בין נקודת א' לני"ו
אלא דבחסרון האל"ף לא קפדי וה"ל פאילו נכתב משא"כ בחסרון הני"ו ה"ל פאילו אינו ובנידון
שלו לא הוי סגי לו פשיהי' פאילו אינו פיון שהי' בשם האשה כו' וא"כ ל"פ מהרשד"ם ומהריב"ל
דברשד"ם הי' בשם העיר וכשלא כ' שם העיר י"ל דכשר לכן לא הקפיד אף בחסרון יו"ד או ני"ו
ולא ממכ"א שע"ד סי' כ"ה שעשה מחלוקת ביניהם.

אמנם כ"ז יתכן על ענין חסרון האל"ף וע' ג"פ שם בחסרון יו"ד דחירי"ק כ' להחמיר ומהר"י
מיקל. אף גם הג"פ לא החליט להחמיר.

לכן בקמ"ץ יש להקל וע"ש דאין ללמוד מלה"ק ללע"ז דלא כנ"ב הנ"ל והטעם פשוט דבלה"ק
הנקודות משמשות במקום אותיות כדפרש"י בכתובות גבי ינחם כתי'. וע"פ ד' רש"י אלו תנרץ
ענין ס"ר אותיות לתורה ואינם אלא ל"א ותי' רבינו דהנקודות שראוי להיות במקומן אותיות
אהו"י ממלאות המספר וק' א"כ יתרבו מאד.

אעכ"ל יש נקודות מוכרחות כו': אף על יתרון האל"ף לסוף ה"ל שינוי. ולא חסרון.
וביתור י"ל גרע מחסרון ני"ו או יו"ד דה"ל פאינו. אבל זהו שינוי.

מיהו לכאורה מ"ש מחסר אות כמו קוסטאנדינה שכ' קוסטאנטין דאעפ"כ צידדו להכשיר וצ"ל
דשינוי מועט ה"ל פאינו נכתב העיר כלל בדליכא עיר אחרת. והרא"ם ששהחמיר בליפונט תי'
הג"פ דה"ל שינוי במקום דירה ור"ל דשם י"א דכשלא נכתב כלל ג"כ פסול.

וגם שם הי' שינוי זה גם במקום עמידת הבעל והסופר. גם במכ"א שע"ד ס"י כ"ה צידד
כשהשינוי בסוף התקנה אף שהראנ"ח באיריניי החמיר בתוס' יו"ד בסוף י"ל התם פיון השינוי
בשם האשה.

ועוד דתוס' א' י"ל אינו שינוי גדול כ"כ כמ"ש גבי וינא אולמא כו' אלא דהתם בל' אשכנז: גבי
שינה שמו דפ"ח דכ' זה"ר וב"י סכ"ט בשם שא"פ דהוי פסולא דרבנן דאל"כ מאי קמ"ל אמאי
לא פי' השינוי גמור רק אות א' מהשם כמו יחנן יחנן יוסי יוסי ולומר דהוי דרבנן או דאורייתא
ע"כ י"ל כל שמוכן שזהו השם רק שיש בו חסור או יתיר אינו נידון פשינה שמו רק פלא נכתב
שמו.

וזה כמ"ש העיטור הובא בש"ע סי' קכ"ו ס"כ. מיהו ז"א להעיטור במכירין הסגנון ה"ל פנקתב.
וצ"ע מתשו' להרמב"ן שהביא הב"י סי' קכ"ה אששארלא שהי' הרי"ש נק' כמו וי"ו ואפשר שם
אינו נק' סגנון הדבר וי"ל דשם אחר הוא. משא"כ הכא.

עו"ל אפי' במכירין הסגנון פסל העיטור בשמות הבועלים ובתשו' להרמב"ן הי' בהשם. וכוננתו
די"ל מ"מ לגבי חוקר שמו ושמה ה"ל פלא נכתב.

אמנם בשם העיר דעמידה פשמכירין הסגנון אין לפנסלו בשביל אות א' פיון לרמ"א אפי' שינה
פשר: סימן רנ בדין עיר שפותבין שמה פיאטרא בין יהודים בין אינם יהודים וכן נכתב בערכאות
הכל רק פיאטרא.

וכן נכתב בכל השטרות של יהודים ג"כ רק פיאטרא. ואמנם בפי פל נקראת רק טיאטרא בין בפי
יהודים בין בפי אינם יהודים ושניהם לשון אכן שהעיר יש סביבותיה אכן.

ובלשון ההוא נק' אכן פיאטרא וכן טיאטרא. וכתבו בהגט פיאטרא דמתקרא טיאטרא.

כן נכתב כמה גיטין. ויש מערער על זה: הנה מה שיש לחוש בזה בכתיבת פיאטרא דמתקרא
טיאטרא הוא שני דברים.

האחד דמשמע ששם העיקרי הוא פיאטרא כמשמעות הטוש"ע והאחרונים דהשם שפותב אלא
פלונני הוא העיקרי והשם שפותבין עליו דמתקרא פלונני הוא שם הטפל. ומקורו מפי' ר"ת ביהיה
דמרים וכל שום שיש לה ולא שרה וכל שום שיש לה.

דהיינו שפותב דמתקרא. ואעפ"כ דוקא מרים דמתקרא שרה ולא שרה דמתקרא מרים.

והיינו מפני ששם מרים הוא העיקר. וכמ"ש הראנ"ח ח"א סי' ל"ג שהביאו הג"פ סי' קכ"ט ס"ב
ס"ק י"ג ושפן נוטה דעת מהריב"ל ח"ד סי' י"ב.

והג"פ הביא ראיה לסברא זו מחידושי הרשב"א פדלקמן. וא"כ לפ"ז בנד"ז פשפותב על העיר
תחלה פיאטרא מורה דזהו עיקר השם שלה.

ובאמת י"ל דלא כן הוא פיון שנקראת בפי פל הן אצל יהודים והן אצל אינם יהודים רק טיאטרא
א"כ זהו השם העיקרי ואע"פ שבשטרות ובערכאות פותבים פיאטרא י"ל דשם הקריאה הוא
העיקר.

וכיון שפן עשה מהטפל עיקר. הב' פיון דפי' דמתקרא הוא שם הטפל א"כ פשפותב דמתקרא
טיאטרא עשה מהעיקר טפל.

והנה הרמב"ן ס"ל ביהיה דרובא מרים ופורתא שרה דאפילו שרה דמתקרא מרים פשר אפילו
לכתחלה ולא פסלו אלא כשכולל מרים שהוא השם העיקר בלשון וכל שום וכ"כ הרמ"ה כמ"ש
בתשו' הריב"ש סי' מ"ג הובא ב"י רס"י קכ"ט בד"ה פתוב בתשו' הריב"ש ועיין במל"מ פ"ג
מה"ג הי"ג בהשאלה ודע דמעשה הנה בקושטא העמיד יסודו לפסוק פן והוא כמ"ש בהריב"ש
דגם לר"ת מודה שבדיעבד הוא פשר.

וכן הכריע הבית מאיר סי' קכ"ט ס"ב וכן דעת בעל סדר אליהו רבא זוטא על עיגונא דאתתא
בתשו' שבסוף ספרו הנ"ל סי' י"ד דס"ג ע"ב. וא"כ לפ"ז גם בנד"ז הרי עכ"פ פיאטרא לא גרע
משם טפל וא"כ פיון שפותב שניהם להרמב"ן והרמ"ה פשר אף לכתחלה.

אף עכ"ז פנין דלר"ת אין פשר רק בדיעבד י"ל שאין לסדר פן גט לכתחלה והו אמת שפספס בית מאיר סס"י קכ"ח פתב דכל שעת הדחק בדיעבד ואם בקהלה תמיד יצטרכו ללכת אל עיר אחרת לסדר גיטין אין לה שעת הדחק גדול מזה ומי לא אירג' נמי דלפעמים יתרמיעי"ז עיגון והוי בדיעבד גמור עכ"ל א"כ אין לחוש כ"כ ובפרט אשר להרמב"ן והרמ"ה לכתחלה אין לחוש ועכ"ז לפמ"ש בתשו' הראנ"ח ח"א סי' ל"ג דלר"ת אם כ' שרה דמתקרא מרים ג"כ פסול אף דיעבד פנ"ל והג"פ הביא לו סעד מדברי הרשב"א בחידושו שתיירין סברת ר"ת וקושניית הרמב"ן דמ"ש ולא שרה דמתקרא מרים אע"פ שהוא מזכיר שני שמוטיה לפי שאין אדם פותב בעיקר שם הטפל שהוא שם שקורין אותה בו המועט.

וכל שהוא פותב שרה דמתקרא מרים אתי למימר לא זו היא דזו עיקר שמה מרים עכ"ל. א"כ יש לחוש בנד"ז.

אף פבר נתבאר דהבית מאיר והסדר אליהו דחו סברא זו דמוהראנ"ח מהלכה. והנה לכאורה יש להקשות על תירוצו זה דהרשב"א דהא אדרבה פירש דמתקרא יש לומר דהיגו שפן הוא הקריאה בפי פל.

דאל"כ הל"ל ואיכא דקרו לה מרים אבל אומר דמתקרא מרים משמע שפן הקריאה בפי פל. ועיין בגמרא בב"ק ר"פ המניח את הפד היכי דמי אילימא באתרא דכדא לא קרו חבית וחבית לא קרו כדא הא לא קרו לה.

לא צריכא דרנבא קרו לה לכדא פדא ולחביתא חביתא ואיכא נמי דקרו לחביתא כדא עכ"ל. הרי כשהמיעוט לבד קורין פן אומר ואיכא נמי דקרו לה.

וע' בש"ע ח"מ סי' ר"כ ס"ח בהג"ה. אבל סתם דמתקרא יש לומר דהכל קורין לה פן.

ואע"ג שנקתב תחלה שרה י"ל זהו שם העצם אבל שם הקריאה הוא מרים. ולהבדיל באלפי אלפים הבדלות כמ"ש ספ"ג דפסחים לא פמו שאני נכתב אני נקרא.

הגם ששם הטעם משום שאסור לקרות השם ככתבו. אבל עכ"ז למדנו פי' נקרא היינו שפל העולם קורין פן בדוקא.

כמ"כ י"ל בפי' דמתקרא מרים שיהכל קורין פן ומנ"ל לר"ת דפי' דמתקרא היינו רק המיעוט. דהא י"ל דאם פן הנה צריף לכתוב שרה דמתקרא נמי מרים.

או ואיכא דקרו לה מרים. אבל כשכ' סתם דמתקרא מרים יש לפרש דנק' פן בפי פל או עכ"פ רנבא קרו לה מרים.

וצ"ל ליישב שטת ר"ת דהפסול הוא משום פשכותב תחלה שרה משמע דזהו שם העצם דמתקרא מרים אע"פ שנק' פן בפי פל הוא שם הקריאה ולא שם העצם. ובאמת שם בגמ' י"ל דמרים הוי ג"כ שם העצם וגם שם הקריאה.

וא"כ הי' צריף לכתוב מרים דמתקרא נמי שרה אבל לא שרה דמתקרא מרים. דמשמע דשרה הוא שם העצם.

אף עכ"ז אינו מיושב דהא ס"ל לכתוב מרים דמתקרא שרה ולא דמתקרא נמי שרה. ובאמת עיקר קריאתה הוא מרים.

ואפשר אשר מה"ט הקשה הרמב"ן על פר"ת והעמיד שטת בה"ג דפי' וכל שום שיש לה היינו ממש לכתוב תיבת וכל שום. ולא דמתקרי דלפ"ז אתי שפיר ההיא דמרים ושרה.

וא"כ לר"ת צ"ל דכשפותבין שרה דמתקריא מרים משמע שרק המיעוט קורין לה מרים ואע"פ שסתם דמתקריא היינו שיהיו או הפל קוראין פן י"ל הכא פיון דכתוב אנא שרה משמע שזהו שם העצם והיינו ג"כ שזהו עיקר קריאתה בו ודמתקריא מרים היינו שהמיעוט קורין פן.

פן צריף לדהוק וליישוב פי' ר"ת. ומ"מ צ"ע דהא גם לר"ת על שם שנסתנה מחמת חולי ונק' בפי כל בשם הראשון דמ"מ כל שלא נשתקע השם שניתן לו מחמת חולי אע"פ שלא נקרא בו רק לפרקים מועטים כותבין אותו ראשון ועל השם הראשון שנקרא בו בפי כל כותבין דמתקריא הרי דגם לר"ת שייף דמתקריא על שם שנקרא בו בפי כל: קיצור מה שיש לחוש הוא לפי ר"ת דמפרש ולא מרים וכל שום שיש לה דהיינו גם לא שרה דמתקריא מרים לפי שאין אדם כותב בעיקר שם הטפל.

ולקריב"ש פיסול זה רק לכתחלה ולהראנ"ח ע"פ פי' הרשב"א י"ל שגם דיעבד פסול. אף להרמב"ן והרמ"ה העומדים בשטת בה"ג בפי' וכל שום אף לכתחלה כפ"ש.

אבל הרי מנהגינו כר"ת. ויש להקשות על פי' ר"ת דהא פירוש דמתקריא משמע שזהו שם הקריאה להבדיל כמו לא פשאני נכתב אני נקרא.

וא"כ אמאי יפסל כשכתב דמתקריא מרים הא י"ל דרובו או פולו קרו לה מרים. ואיף יונכשר כשכתב דמתקריא שרה הא רק פורתא קרו לה שרה ודמתקריא י"ל שנק' פן בפי כל וא"כ כשפותב מרים דמתקריא שרה יש בו ג"כ חשש.

וצ"ל דאע"ג דבעלמא דמתקריא יש לפרש שנקרא פן בפי כל הכא פיון שכותב תחלה שרה משמע שזהו שם העצם ועיקר השם א"כ עכצ"ל דמתקריא מרים היינו רק שהמיעוט קורין פן. ומ"מ צ"ע מדין שם שנסתנה מחמת חולי ונקרא בפי כל בשם הראשון דכותבים דמתקריא על שמו הראשון: ב אף עכ"ז בנד"ז י"ל דלשטת ר"ת ג"כ נכון לכתוב פיאטרא דמתקריא טיאטרא.

מכמה טעמים. הא' י"ל בהקדים מה שהקשה בג"פ סי' קכ"ח ס"ג ס"ק כ"ו עמ"ש בש"ע שם ואם יש לעיר שני שמות יכתוב מתא פלוגית דמתקריא פלוגית.

שקרי בש"ע סי' קכ"ט ס"א גבי שם האיש והאשה פתב ואם יש לאחד מהן שני שמות כותבין איש פלוגי וכל שם שיש לו. והוא לשון הרמב"ם פ"ג מה"ג.

והיינו פדעת בה"ג לכתוב וכל שם ולא דמתקריא פלוגית כשטת ר"ת. וא"כ למה גבי שמות העיר הצריף בש"ע לכתוב דמתקריא כשטת ר"ת.

הלא נהפוך הוא דשמות האיש והאשה תמירי טובא משמות העיר ואם גבי שם האיש והאשה סמכין על וכל שום. כש"כ וק"ו בשמות העיר.

וכן במקתב מאליהו שער ג' סי' ט' ד"ל סע"ב הניח דברי הש"ע סי' קכ"ח ס"ג בצ"ע מהאי טעמא. וע"ש בג"פ מה שתיירץ ע"ז וז"ל אי נמי דסתמא דמלתא גבי עיר אין אנו יכולים לברר איזה שם עיקר לכה צריף לכתוב שני השמות בפירוש כו'.

ולענ"ד לסייע לדבריו והוא דלכאורה צ"ל לדעת בה"ג דס"ל דכותבין בגט רק וכל שום פלשון המושנה ולא דמתקריא פלוני א"כ אמאי נזכר בגמ' בפ"ק השולח (דף ל"ה סע"א) דמתקריא איהו מרי.

הו אמת שי"ל שרק בהפסק דין פתבו פן אבל בהגט לא הנה נכתב דמתקריא איהו מרי רק אחא בר הדא וכל שום שיש לו (שוב ראיתי בסה"ת סי' קכ"ו דמשם הוא ראית ר"ת לכתוב דמתקריא פדאמר תלמודא אחא בר הדא דמתקריא איהו מרי עכ"ל וכו"ה בתוספות (דף ל"ד ע"ב) אף שם אומר ג"כ פדאמרין בגמרא שרה דמתקריא מרים.

וזה נגד הגירסא בגמרא שלפנינו וע' תשו' בסוף (ספר סדר אליהו סי' י"ד העתיק ג"כ כמ"ש בתוס') אמנם עכ"ז קשה דהנה בהה"מ פ"ג מה"ג סוף הלכה י"ג גבי ואנו שיש לנו ב' שמות מבואר בשם הרמב"ן דכותבין אנא פלוני דמתקריא פלוני וכמ"ש ג"כ הרמ"א סי' קכ"ט סעי' י"ד בהג"ה וכבר עמד ע"ז בספר מכמ"א שער ד' סי' ב' דל"ח ע"ד דכיון דהרמב"ן ס"ל פשטת בה"ג ולא פשטת ר"ת אלא דפי' וכל שום היינו שיכתוב ממש הלשון וכל שום ולא דמתקריא א"כ למה גבי ואנו שיש לנו ב' שמות הצריף לכתוב דמתקריא שנהו פשטת ר"ת ותירץ ע"ש.

והנלע"ד לתרץ משום דבגמ' אמרינו מרים וכל שום שיש לה וה"נ גבי ואנו שיש לנו ב' שמות כיון דרובא דעלמא קרו לה בשם החניכא כמ"ש בחידושי הרשב"א בהדא. לכן אין לכוללו בנכ"ל שום אלא בדמתקריא כמ"ש רמ"א בהג"ה.

ואפשר שיצא לו פן להרמב"ן מענין אחא בר הדא דמתקריא איהו מרי שמפרש שאפשר אף בגט הי' פתוב פן בפירוש ר"ת. אלא דס"ל דהיינו מפני שהרוב היו קורין אותו איהו מרי ע"כ אין לכוללו בנכ"ל שום דוגמת ולא שרה וכל שום שיש לה.

ולכתוב איהו מרי וכל שום ג"כ אפשר אין לכתוב פן מפני ששמו העצם הנה אחא ולכן הוכרחו לכתוב בהגט דמתקריא ולא כל שום. והתיקון לכתוב וכל שום זהו דוגמת רובא מרים ופורתא שרה.

דאז א"צ לכתוב דמתקריא שרה. כ"א מרים וכל שום שיש לה.

וזה פעין תירוץ של המכמ"א. אף לפ"ד בה"ג עצמו י"ל שגם זה אינו מוכרח דאם יכתוב שם העצם של ישראל עם וכל שום ע"ש שהלועזות קורין בו י"ל ג"כ סגי.

ומ"ש דמתקריא איהו מרי י"ל רק בהפסק דין פתוב פן: ואגב נלמד מזה דלשטת הרמב"ן ע"פ בה"ג י"ל דפי' דמתקריא אינו פלל שהמיעוט קורין פן כ"א אדרבה י"ל שנק' בשם זה ביותר וכמ"ש"ל סע"ף א'.

וכיון שמצינו להרמב"ן ג"כ שלפעמים צריף לכתוב דמתקריא ולא וכל שום דהיינו פנ"ל שיש לו שם העצם ושם הטפל ונק' הכל בשם הטפל או שעכ"פ הרוב קורין לו פן אזי ס"ל דצריף לכתוב שם העצם דמתקריא פלוני.

ע"כ גבי שמות עיירות ס"ל להרב"י בש"ע דא"א לברר כ"כ איזהו שם הטפל שיהי' די לכוללו בנכ"ל שום. פי אולי השם שנקרא בו העיר ביותר הוא אינו שם העצם של העיר.

ע"כ הצריף לכתוב דמתקריא. אף דעומד בפשטת בה"ג והרמב"ן.

וא"כ מאחר שמונח סברא זו דלהרב"י בש"ע סי' קכ"ח ס"ג בשם העיירות א"א כ"כ לברר איזהו שם הטפל שיוכלו לכוללו בנכל שום. ע"כ אף אנו נאמר דגם לשטת ר"ת דס"ל שאף בדמתקריא אין לכתוב שרה דמתקריא מרים.

י"ל דשאני התם שידוע ששרה הוא שם הטפל. אבל גבי שמות העיר א"א לברר איזהו שם הטפל כמו בנד"ז אף שנקראת בפי כל טיאטרא.

פיון שבכל השטרות הן של יהודים והן של א"י ובספרי הערכאות נכתב פיאטרא. א"כ מסתמא זהו שם העצם של העיר שהונח פו.

לכן אין לומר דהוי שם הטפל לענין כתיבה. וע' מזה ביש"ש פ"ק השולח סי' ל"ב הביא בשם איזו מחברים דשם העיר כותבים ע"פ המינוח בערכאות שלהם וע' מזה בטיב גיטין בלקוטי שמות עיירות ס"ק י"ט ובספר מכמ"א שער ג' סי' יו"ד הביא ב' דעות בזה.

האחת היא הפך דעת היש"ש דהפל תלוי בקריאת ההמון כו'. ואח"כ הביא דעת בעל תומת ישרים סי' ק"ה דיש לכתוב השם כפי שהונח מבעל הלשון כו'.

וא"כ לנד"ז שבכתב כותבים בשטרות ובערכאות פיאטרא. א"כ גם לר"ת אין לומר בפשיטות דהוי שם טפל בכתיבה.

ולכן שפיר דמי לכתוב פיאטרא דמתקרי טיאטרא. והנה נד"ז ה"ל כשאילת התומת ישרים שם ופדיר מיניה.

דהשאילה שם על גט שכתוב בו קארה איסאר והשם האמיתי הוא קארה חיצאר. דדעת הת"י לכתוב קארה חיצאר אף דכ"ע קרו לי קארה איסאר.

והמגיה בת"י שם ס"ל לכתוב קארה איסאר וע' מזה ג"כ בג"פ סי' קכ"ח ס"ג ס"ק כ"ו דפ"ה סע"ב דיותר טוב הוא לכתוב קארה איסאר. משמע לכתוב קארה איסאר לבד.

וע"ש ע"ג ולענין הלכה לכתוב מתא פ' שם ראשון דמתקריא שם שני א"כ י"ל דגם קארה חיצאר יש לכתוב פו. וכ"ש בנד"ז דשם פיאטרא הוא גם עכשיו נכתב בשטרות ובעש"ג.

גם הנה במכמ"א שם שער הנ"ל סי' ט' נתחבט מה שכותבין בגט קושטאנדינה וכל שם שיש לה. והרי היום שם המורגל בפי אנשים ונשים וטף בין יהודים ובין א"י הוא אינשטאמבול.

ואיך כוללו רק בנכל שום וע"ש מה שתירץ דיש לחלק בזה בין שמות העיר ובין שמות האיש ואשה דגבי שמות העיירות יש לכתוב שמה הראשון תחלה. ונסתייע בזה מתשו' הב"י בדיני גיטין סי' א' ועיין מתשו' הב"י זו בג"פ סי' קכ"ח ס"ק כ"ו מן ד"ה אם נשתנה שם העיר עד סד"ה הרי למדנו חילוק נכון.

ובנד"ז ג"כ אף שלא התחילו לכתוב גיטין כ"א אחר ששם העיר בפ"כ טיאטרא מ"מ פיון בשטרות יהודים כותבי פו מאז ומקודם פיאטרא וכמו בעש"ג א"כ כשכותבין בגיטין פיאטרא דמתקרי טיאטרא אין שום חשש ועדיף טובא מקושטא' וכל שום: קיצור מה שהקשה הג"פ על הש"ע סי' קכ"ח ס"ג במ"ש יכתוב מתא פלוגית דמתקריא פלוגית אמאי לא סגי בנכל שום.

ותיגרז דגפי שמות העיר א"א לברר כ"כ איזו שם יכתבו לעיקר ואיזו יוכלל בכול שום. ע"כ צריף לכתוב דמתקרי ויש ראיה לדבריו ממה שהרמב"ן דס"ל כבה"ג אעפ"כ הצריף לכתוב לפעמים דמתקרי מטעם כזה.

וכיון שכן שבשמות העיירות א"א לברר כ"כ איזו הוא שם הטפל. ע"כ כ"ש דלר"ת אינו פוסל בפשתב על ב' שמות העיר מתא פ' דמתקריא פלונית אף שלכאוי י"ל ששם הראשון הוא טפל.

כיון שא"א לומר בנדאי שהוא טפל פי יש ג"כ בהפך. עוי"ל משום שזהו שמה הראשון של העיר וגם שם שהונח מבעל הלשון ובשמות העיירות יש טעם יותר לתפוס לעיקר שמה הראשון: ג ועוד יש טעם אחר לזה דהקא א"א פלל לכתוב בענין אחר דלדלג לגמרי פיאטרא אינו נכון כיון שפותרבין גם עכשיו בכל השטרות ובערפאות.

א"כ נדאי הוא שם חשוב לענין פתיבה. ולכתוב עליו דמתקרי אי אפשר כיון שאין קוראין בו פלל דאף לר"ת שפותרבין מרים דמתקריא שרה זהו מפני שעכ"פ פותרא קרו לה שרה.

אבל כשאין קוראה פלל שרה א"א לכתוב דמתקרי ולר"ת הי' ההכרח לכתוב שרה דמתקרי מרים וסברא זו מצאיתה בספר שמות בתשו' שבסוף ספרו דק"ט סע"ב ליישב דברי מהרי"ק שרש פ"ו שכ' לכתוב אליהו דמתקרי באלי כו' הגם ששם אליהו אין קורין בו פלל.

ו"ל ולר"ת ז"ל בדיעבד מיהא כשר כמו שאמר הריב"ש ז"ל ובנ"ד דיש לחוש שמה לא ניכר בשם אליהו לכן יותר טוב להקדים לכתחלה שם אליהו ולא להקדים שם באלי ולכתוב דמתקרי אליהו דשמה הוא לא נק' בו והא דאמרינו רובא מרים ופותרא שרה דייכתבו מרים וכו' ולא שרה דמתקריא מרים לר"ת ז"ל היינו משום דפותרא מיהא קורין אותה שרה לכן אתי שפיר דמתקריא שרה דר"ל דפותרא קורין אותה שרה אבל פלל קורין אותה מרים ולא שרה פלל ושמה הראשון שרה יכתבו שרה דמתקריא מרים וקלקלתו תקנתו.

והא דכתבו החבורים מי שנשתנה שמו מחמת חולי שאע"פ שקורין אותו תמיד בשם הראשון מ"מ אותו שם השני לשינוי הוא עיקר וכותבין אותו קודם. הפוננה דלא נקרא פלל בשם השניו אלא בשם הראשון א"כ ה"א אחר שנשתקע שם השני לא יכתבו אותו פלל קמ"ל דמ"מ אותו שם הב' לשינוי הוא עיקר וכותבין אותו בגט וכותבין אותו קודם.

אם מפני שהוא עיקר אם מפני אחר דאין קורין בשם השני פלל יכתבו דמתקרי ואה"נ דאם אין קורין אותו בשם ראשון פלל אלא בשם שני לבד קלקלתו תקנתו וייכתבו שם הראשון קודם ועל שם השני יכתבו דמתקרי הגם דידעתי אני ידעתי דכ"ז הוא דחוק גדול ולחץ גדול ממנו ועדיין הדבר צ"ל תלמוד איף שיהיה אחר דאשכחנא למהריק"ו ז"ל דס"ל שאע"פ שאינו ניכר פלל בשם הראשון כותבין שם הראשון קודם ועל שם הב' כותבין דמתקרי א"כ ה"נ י"ל לדידיה בשם הב' דטפי עדיף משם הראשון דהגם דאינו ניכר שם הב' פלל מ"מ יכתבו שם הב' בראשונה ועל השם הא' דניכר לפלל וקורין לו כן יכתבו דמתקרי עכ"ל.

והגם שכ' בעצמו שזהו דחוק גדול היינו כשאין קורין בשם השני פלל וגם אינו חותם בו וחסוב שם הנשתקע. אבל בנד"ז שאין קורין פיאטרא אבל עכ"ז נכתב בו בכל השטרות כנ"ל אין זה דחוק פלל לכתוב פיאטרא דמתקרי טיאטרא וכ"כ עוד שם הס"ש בתשו' הנ"ל דק"ח ע"א וז"ל אשר ע"כ אי לא דמסתפינא הנה אמינא דסברי דלעולם שם הב' עיקר הגם דאין קורין לו פלל בשם הב' עכ"ז הוא עיקר וכותבין שם הב' קודם וע"ש הא' דמתקרי ל"ש אם לפעמים קורין בשם

הב' ל"ש אין קורין פֿלל בַּשֵּׁם הב' מ"מ פּוֹתְבִין אוֹתוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה דְּהוּא עֵיקָר וּס"ל דְּלִיפָא לְמִיחֻשׁ לְמִינְדֵי אַחַר דְּשֵׁם הב' נִכְתָּב קוֹנְדֵם הַגַּם דְּלֵא מְקָרִי פֿלל בַּשֵּׁם זֶה אֱלָא בַּשֵּׁם הא' הָא פּוֹתְבִינָא דְּמִתְקָרִי ע"ש הָרֵאשׁוֹן וּמַעֲתָה ל"ק קוֹנְשֵׁינִי הָרַב ו"ל דְּאָפִי לְטַפֵּל לֹא יִכְתְּבוּ אוֹתוֹ דְּהָאִידָּה יִכְתְּבוּ דְּמִתְקָרִי וְהוּא אֵינוֹ נִקְרָא פֿון לָאו קוֹנְשֵׁינָא הִיא דְּאִדְרָבָה מִש"ה פּוֹתְבִינֵן אוֹתוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה וְדְּמִתְקָרִי ע"ש הא' דְּנִקְרָא תָּמִיד עכ"ל.

הָרִי ס"ל דָּאִם פּוֹתְבִין דְּמִתְקָרִי עַל שֵׁם שְׂאִינוֹ נִקְרָא בּוּ פֿלל מִיחֻזֵי פֿשִׁיקָרָא וּכְשׁוֹתְבִין אוֹתוֹ בְּתַחֲלָה שְׂפִיר דְּמִי פֿינֵן שְׂיֵשׁ בּוּ אֵינָה מַעֲלָה יִתְיָרָה עַל הַשֵּׁם שְׂנִקְרָא בּוּ תָּמִיד וְאֵע"פ שְׂנִרְאָה זֶה אֲצִלוֹ לְדוֹחֵק זֶהוּ דוֹקָא בַּשֵּׁם הַנִּשְׁתַּמְעֵע שְׂבִנָּה וְדֹאִי אֵין הִלְכָה כְּדַבְּרֵיו וְא"א לְכוֹתְבוּ פֿון תַּחֲלָה לְשֵׁם הָעֵצָם.

אָבֵל בְּנִד"ז שְׂאֵע"פ שְׂאִין קוֹרְאִין פֿון עכ"ז לֹא נִשְׁתַּמְעֵע פֿלל וּכְלָל שְׂהָרִי נִכְתָּב הַפֵּל פֿון א"כ בְּזֶה יִתְרוֹן מַעֲלָתוֹ עַל שֵׁם טִיאטְרָא לְכֵן שְׂפִיר דְּמִי לְהַקְדִּימוֹ וְעַל שֵׁם הַנֶּקֶל בּוּ בַפ"כ יִכְתְּבוּ דְּמִתְקָרִי. דְּהֵינֵנוּ פֿיִאטְרָא דְּמִתְקָרִי טִיאטְרָא.

וְעִי שׁו"ת פּמ"א ח"א ס' י"ח עַד ס' כ"ב הָעֵלָה לְכַתּוֹב פְּרוֹסֶטִיץ שֵׁם יִשְׂרָאֵל דְּמִתְקָרִי פֿראסֶטִיוֹאִיעֵ שֵׁם שְׂרוֹב א"י קוֹרִים פֿון וְנִכְתָּב פֿון בְּעַרְפָּאוֹת שְׂלָהֶם י"ל שְׂאֵנִי הֶתֶם דְּבִשְׂטָרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵין פּוֹתְבִין רַק פְּרוֹסֶטִיץ וְא"כ שֵׁם יִשְׂרָאֵל עֵיקָר וְע"ש הא"י פּוֹתְבִין דְּמִתְקָרִי שְׂהָרִי נֶקֶל פֿון בְּפִי הא"י.

אָבֵל הֵקָא הָרִי נִכְתָּב בְּשְׂטָרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל ג"כ פֿיִאטְרָא פֿמוֹ שְׂנִכְתָּב בַּעֲש"ג א"כ בְּזֶה יִתְרוֹן מַעֲלָתוֹע"ש טִיאטְרָא פּנ"ל וְעוֹד שְׂא"א לְכַתּוֹב דְּמִתְקָרִי פֿיאטְרָא מִטַּעַם שְׂאִין נִקְרָא בּוּ פֿלל כַּמ"ש בַּשֵּׁם הַס"ש וְכ"כ בַּכְּנֵה"ג בַּהַגְהַב"י אוֹת קַמ"ב וְנ"ל וְאֵין לְכַתּוֹב גַּט אֲחָד בְּלִשׁוֹן דְּמִתְקָרִי פֿינֵן שְׂאִין נֶקֶל בַּשֵּׁם הָרֵאשׁוֹן פֿלל.

מֵהַרְח"ש בְּתִשׁוֹ' ס' כ"ו עכ"ל. וְע"ש בַּפּמ"א ס' כ"א בְּתִשׁוֹ' הַגָּאוֹן הַמְּפֹרָסִם מוֹה' אַבְרָהָם בְּרוֹדָא ו"ל אַע"פ שְׂפִקְפֶק ע"ד הַפּמ"א עכ"ז הַסְּכִיִּם לְמַעֲשֵׂה פֿון לְהַבָּא פֿינֵן דְּסִידָר שֵׁם גַּט א' פֿון יִכְתְּבוּ כְּדָרָךְ זֶה תָּמִיד.

יַעו"ש בְּתִשׁוֹבְתוֹ בְּאַרְיִכוֹת טַעֲמוֹ. א"כ גַּם בְּנ"ד פֿינֵן שְׂנִסְדָּרוֹ שֵׁם פֿמָה גִּיטִין פֿון אֵין לְפִקְפֶק עוֹד פֿלל.

כ"ש שְׂנִכְתָּב פְּהוֹנְגֵן. וְהִנֵּה לְפַעֲמִים מְצִינּוֹ דְּגַם לר"ת פּוֹתְבִין דְּמִתְקָרִי עַל שֵׁם שְׂנִקְרָא רַק בּוּ לְבַד בְּפִי פֿל כְּמוֹ גַּבִּי שֵׁם דְּנִעְרוֹת פֿשְׂקוֹרִין רַק בּוּ לְבַד וְלֹא בַּשֵּׁם הָעֵצָם פֿלל כְּמוֹ בְּשָׂרָה שְׂעַרְלִיין הָעֵלָה הַג"פ ס' קכ"ט ס"ק ס"ז לְכַתּוֹב שָׂרָה דְּמִתְקָרִיא שְׂעַרְלִיין ע"ש גַּבִּי אֲמָנָם אִם כ"ע קָרוּ לִיהִי חֲקִינוֹ וְכֵן כ"ע קָרוּ לָהּ שְׂרוּלָה כו' יִכְתְּבוּ שָׂרָה דְּמִתְקָרִיא שְׂרוּלָה אוֹ שְׂעַרְלִיין.

וְהַשְׂתָּא קָשָׁה דְּהָא לְפִי ר"ת אֲמָרִי דְּפִי דְּמִתְקָרִי הֵינֵנוּ שְׂהַמְיַעוּט קוֹרִין פֿון דְּלִכּוֹן יִכְתְּבוּ מְרִים דְּמִתְקָרִיא שָׂרָה וְלֹא שָׂרָה דְּמִתְקָרִיא מְרִים מִשׁוּם דְּרַק פְּוֹרְתָא קוֹרִין לָהּ שָׂרָה שְׂיִידָּה ע"ז דְּמִתְקָרִיא.

א"כ אִידָּה הֵקָא גַּבִּי שֵׁם דְּנִעְרוֹת שֶׁנֶקֶל רַק בּוּ לְבַד כְּמוֹ בְּאִשָּׁה שְׂאֵינָה עוֹלָה לַס"ת וְנִקְרָאת בַּפ"כ רַק שְׂעַרְלִיין פּוֹתְבִין שָׂרָה דְּמִתְקָרִיא שְׂעַרְלִיין וְהָרִי הִיא נִקְרָאת פֿון בַּפ"כ. וְא"כ מִחֻזֵי פֿשִׁיקָרָא.

אעכצ"ל דגם לשטת ר"ת אין מוכרח פ' דמתקריא שהמיעוט לבד קורין פו. רק הפוננה שמוכרח שזהו שם טפל פינו שכותב תחלה מרים ואח"כ דמתקריא שם פלוגית מוכרח שהראשון חשוב יותר והשני טפל לו.

וענין טפל זה יש לפרשו בשני פנים או שרק המיעוט קורין לו פו כמו במרים ושרה שבגמ'. או שאף שהפל קורין לו פו רק שהוא שם טפל כמו גבי שרה שערליין אע"פ דכ"ע קורין לה רק שערליין רק שהוא שם דנערוות.

ע"כ פותבין עלי' דמתקריא. הרי מוכרח דלר"ת ג"כ יש לפרש לשון דמתקריא שנקרא פו בפ"כ בשם זה לבד רק שמ"מ הוא שם טפל מטעם אחר.

ויותר מוכרח פו מדין נשתנה שמו מחמת חולי ונק' בפ"כ בשם הראשון כנז"ל סעי' א'. א"כ בנד"ז כשיכתבו פיאטרא דמתקרי טיאטרא יש לפרש ג"כ דמתקרי טיאטרא שכן נקראת העיר בפ"כ כמו שהיא האמת.

ועכ"ז כתבו עליו דמתקרי ולא כתבו אותו לשם העצם מפני שי"ל שערך שם זה לגבי פיאטרא מאחר שכותבין פו בכל השטרות ובערפאות בו לבד א"כ בערך הכתיבה נק' שם פיאטרא עיקר ושם טיאטרא טפל.

או אף אם אינו עיקר ההכרח להקדימו בכתב פינו שבכתיבה הוא עיקר כו'. וכ"ש לשטת הרמב"ן והרמ"ה העומדים בשטת בה"ג וכ"נ דעת הר"ף והרמב"ם אין שום מקום חששא בזה אף בשמות האישי והאשה.

וכ"ש וק"ו בשם דמקום עמידה. והנה ראוי לסמוך עליהם בשם דמקום עמידה אף את"ל דלר"ת אינו פו.

וכמוכן מתשו' הגאון המפורסם מוה' אברהם ברודא ז"ל שבתשו' פמ"א הנ"ל. אלא שא"צ לזה דבאמת לשטת ר"ת ג"כ פשר פו אף לכתחלה מפמה טעמים.

הא' ע"פ שטת הריב"ש דר"ת מודה דבדיעבד פשר והוא עיקר. וכאן כבדיעבד דמי כמש"ל בשם הבית מאיר ס"י קכ"ח.

הב' דיש לחלק בין שמות האישי והאשה ובין שמות העיירות כמו שהוא מוכרח מפסק הש"ע סי' קכ"ח ס"ג דבשמות העיירות א"א לברר כ"כ מי הוא הטפל. הג' כי בשם זה י"ל דפיאטרא אינו שם טפל וכמו שהוא דעת התומת ישרים ומהרש"ל.

ונוסף לזה עפמ"ש המכמ"א בשם תשו' ב"י. הד' משום דכאן א"א לכתוב טיאטרא דמתקרי פיאטרא משום שאין נקרא פלל פיאטרא רק שהוא שם הכתיבה וא"כ בכה"ג ההכרח לכתוב פיאטרא דמתקריא טיאטרא.

וזכר לדבר מענין נשתנה שמו מחמת חולי. ומענין שרה דמתקריא שערליין: סימן רנא ונגידון עיר קאנטאפ שנכתב לבסוף באות פ ולא באות ה כה"ג ממש מצינו בב"ש בשמות אנשים אות יו"ד גבי יוזפ ע"ש שכתב פו ובספר טיב גיטין שם האריך בזה שהטעם משום דלא אפשר לכתוב בענין אחר פינו שהפ"א דגושה היא בסוף הכתיבה כו' מיהו באות ג' סקי"ב הביא בשם מהר"מ קריף והג"פ שאין לכתוב פ בסוף הכתיבה וכן נז"ל בפופה ונדעתם להוסיף א' כזה גאטליפא.

והוא פתב ע"ז ולענ"ד צ"ע לפי הנחת לשון לעז במדינות הללו פל שיש אל"ף לבסוף הוא מורה על נקודת קמץ וא"כ אם נכתוב א' לבסוף לא כמו שהיה נכתב הוא נקרא שְהרי קריאת השם הפא רהוט לשלפניו בלא נקודה רק שהפ"א בדגוש כו' וצ"ע עכ"ל הט"ג.

ולכאורה יש ללמוד להקל לכתוב אל"ף לבסוף ממ"ש תה"ד בפסקים סי' קמ"ב וז"ל וכינן דהוא בתוף יתכן לכתוב אל"ף לבסוף שפך רגילין לכתוב בשמות הקצרים של העיירות הגרא בזלא הפתוב בטופס ולפ"ד ג"כ אולמא וכן עיר ווינא פותבים פך עכ"ל.

ועפ"ז כ' הנ"ש לכתוב בערא ע"ש. אף אנו אין נוהגין פן כמ"ש הב"ש לכתוב בער וכבר האריף בזה בס' ט"ג בש"נ אות רי"ש ומסקנתו לכתוב בלא אל"ף וגם התה"ד לא קאמר רק בשמות קצרים ופי' הט"ג דלפיקך דרך המדבר לתת סעד לתומכה ולקרות האות האחרונה פמין תנועת קמץ וקורין טוברא בדרך השינון וכותבין פן עכ"ל.

אבל בנ"ד קאנטאפ שם ארוף הוא ואין דרך המדבר בשינון לקרות האות האחרונה פמין תנועת קמץ כו' ע"כ אין לכתוב באל"ף. גם בג"פ סי' קכ"ח ס"ק ל"ב (הובא בט"ג) השיג עמ"ש מהרי"ב בברונא מתא כו' דאין פותבין ברו"ן בנו"ן דלמא מקצר הנו"ן והוי זי"ן ברוז וכינן דצריף נו"ן פפופה בעינן נמי אלף דאין נון פפופה בסוף תיבה עכ"ל מהרי"ב.

וע"ז כ' הג"פ וז"ל ודבריו צ"ע דאם שם העיר ברוז איף משנים השם לכתוב ברוזא פי היכי דלא ליתו למיקתב ברוז ועיין בפסקי מהרא"י סי' קמ"ב עכ"ל. ואפשר רמז שיש ליישב ד' מהרי"ב דברונא שם קצר הוא ולכן ש"ד להוסיף אל"ף לדעת פסקי מהרא"י הנ"ל.

וכ"ז לא שייף בנ"ד דשם ארוף הוא ואפי' בשם קצר אפשר דל"ד לשון אשפנוז ללשונינו. וגם לכתוב קאנטאפ צ"ע קצת עי' בפ' הבונה גבי פתוח ועשאו סתום כו' ובדיעבד נדאי פשר פשנכתב קאנטאפ.

אבל לכתחלה אפשר הנה נכון שלא לכתוב כלל גיטין שם. אם לא שהוחזקו מפבר לכתוב שם פן.

גם על ענין לכתחלה צריף לידע איף נוהגים יהודים לכתוב באגרות ושטרות: סי' רנב שלחו גט מאמציסלעוו לראמען ונכתב בו מסטיסלאוו לבד וא"א להשיג גט אחר משם וכבר בא השאלה בכתובת שם העיר בתשו' הגאון אאזמו"ר ז"ל.

והעיר נקראת בפ"י כל היהודים אמציסלעוו או אמטשיסלעוו. ובפ"י הא"י ובכתבם נקראת מסטיסלאוו: א הנה מ"ש אאזמו"ר הגאון בסוף התשובה דמסטיסלאוו דאם פתב שם מקום הפתיבה לחוד פסול לכ"ע אפילו בדיעבד כו' עכ"ל.

קשה דזהו נגד מ"ש הב"ש סי' קכ"ח סק"ח ואם יש למקום עמידה שני שמות כו' ע"ש מיהו בג"פ שם סק"ל משמע פנותיה. ואאזמו"ר נ"ע מיתי פן מהגהת רמ"א בסע"ף ג'.

וא"כ דברי רמ"א? הו סותרין זא"ז למ"ש בסע"ף ב' ובמקום הדחק יש להקל. וצ"ל פוננת רמ"א בסע"ף ג' דקאי למקום דירה ומ"מ עפ"ז נ' לקיים סברת אאזמו"ר ז"ל אף במקום עמידה דהנה בספר תורת גיטין סי' קכ"ח סק"ה כ' תמוה לי דהפוסקים שהכשירו שניה מקום העמידה היינו בזמן הש"ס שהיו פותבים מקום דירה כו' אבל לדיון שאין פותבים מקום דירה כו' מקום עמידה הוי ממש פמקום דירה מפח פאן נמצא פאן הנה כו' ע"ש.

ובאמת כבר קדמו בסברא זו בתשו' הרא"ם ח"א סי' ס"ו הביאו הכנה"ג סי' קכ"ח בהגהת הב"י אות ו' וסי' ו' ועי' מהרח"ש סי' ג' וכן הביא דברי הרא"ם בג"פ סי' קכ"ח ס"ק י"ז ושם פתב וביא דבריו הרח"ש והג"פ סי' ו' אם נשאת אפ"ש שיש להקל דלא תצא.

אמנם המכתב מאלהו שער ג' ס"י ויין לאחר שפלפל הרבה בדברי הרא"ם כ' והנה נלע"ד דלדין השתא דכתבנו מקום העמידה במקום מקום הדירה כו' א"כ הדר מקום העמידה להיות במקום הדירה ואם שינהבו אליבא דכ"ע פסול כו' וקרוב אני לומר דהוי פדינא דמתניתן דשינה שם עירו דתצא עכ"ל.

הנה החמיר יותר מהג"פ ולפע"ד שלזה נתפנין כאאזמור"ר הגאון ז"ל. והטעם דמקום עמידה הדר להיות במקום דירה י"ל ע"ז שני טעמים האחד כמ"ש הת"ג דמפח כנכ"ה מחזקינו ליה שזהו מקום דירה.

ועו"ל דהפוסקים לא הקילו בשינה בדבר שא"צ לכותבו אלא בדבר שאין צריך לכותבו אפילו לכתחלה אלא למנהג בעלמא ולא מתקנת חכמים כ"כ הפנ"י פ"ק הזורק גט (דף פ') סד"ה אלא ודאי.

ועוד נ"ל כו' ע"ש. וכ"כ הפנים מאירות חלק א' סי' כ"ב בתשובתו להגאון מוה' אברהם ברודא ז"ל.

ומקור הדברים האלו הוא מהתה"ד ס"י רכ"ח אכל מקום הלידה וכן שם הנהר דלא אשכחן דאצרכוהו רבנן פלל כו' ע"ש ובמכתב מאלהו שער ג' סי' י"ג. ואם פן עכשיו שפותרין מקום עמידה תחת מקום דירה.

פדי שיהיה קצת ניכר מי הוא וכמ"ש בג"פ סי' קכ"ח ס"ק י"ג וס"ק י"ד. ועי' תשו' הריב"ש סי' י"ד שהביא הג"פ סי' ה"ל ס"ק א'.

וא"כ פיון שצריך לכותבו לכתחלה לא משום מנהג לבד כ"א פדי שיעלה במקום מקום דירה להכי אינו דומה לדבר שא"צ לכותבו לכתחלה. עכ"פ לדברי המכמ"א ע"פ תשו' הרא"ם דהדר מקום עמידה להיות במקום דירה וכ"ד הת"ג וגם הג"פ ס"ל פן כ"ז שלא נשאת עכ"פ א"כ יש להחמיר בכותב שם מקום פתיבה לבד כמ"ש בהד"א התוספות (ד"פ ע"א) שזהו פירוש ומוזדים חכמים לר' מאיר בשינה כו' שם עירו ושם עירה יעו"ש: ב אף עכ"ז למעשה נראה לע"ד שיש מקום להקל דיצבד אף שלא נשאת עדיין.

מתרי טעמי. והוא זה דאף שהתוספות פ"ק הזורק מפרשים האי ומוזדים חכמים לר' מאיר בשינה שמו כו' דמייירי בשינוי שמדרבנן שיש לו שני שמות כו' וכן לעירו כו' וכתב שם דמקום פתיבה לבד.

וכ"ד סה"ת סי' קכ"ז והסמ"ג וכ"כ הרשב"א הובא ג"כ בש"ג פ"ק הזורק. אכן התו"ט שם משנה ה' ד"ה שינה שמו ושמה.

הביא דהרמב"ם מפרש המשנה בשינוי ממש הפוסל מדאורייתא. וכ"כ הפנ"י בגיטין שם (דף ע"ט ב') בד"ה וצריכה גט שפן דעת רש"י דשינה שמו ושמה שבמשנה היינו שינוי הפוסל מדאורייתא לא מייירי פלל בדין היו לו שני שמות א' ביהודה כו'.

וכן מבואר בחידושי הריטב"א שם. וא"כ לשטה זו אין לנו הכרח שאפילו במקום דירה ממש אם יש להעיר שני שמות נכתב רק שם דמקום כתיבה אף בלי וְכַל שֵׁם שֵׁיִשׁ לְהַעִיר שְׂיֵהָהּ הַגֵּט פְּסוּל.

וְיֵהָהּ א"כ דין זה תלוי בפירוש המשנה דהשולח בראשונה הנה משנה שמו ושמה שם עירו ושם עירה התקין ר"ג הזקן שיהיה כותב איש פלוני וְכַל שֵׁם שֵׁיִשׁ לוֹ מִפְּנֵי תִיקוּן הָעוֹלָם אִם פִּירוּשׁ הַתִּיקוּן שְׂיֵהָהּ כּוֹתֵב אִישׁ פְּלוֹנִי וְכַל שֵׁם שֵׁיִשׁ לוֹ קָאִי ג"כ עַל שֵׁם עִירוֹ וְעִירָהּ.

או דקאי על שמו ושמה לבד. דמלשון המשנה יש פנים לכאן ולכאן.

דממ"ש בראשונה הנה משנה שמו ושמה שם עירו ושם עירה התקין כו' משמע כמו שעשה תקנה לשמו ושמה ע"י פתיבת וְכַל שוּם כֵּן עָשָׂה תִקְנָהּ ג"כ לְשִׁינוּי דְשֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָהּ ע"י וְכַל שוּם.

אמנם ממה שפסיגים התקין שיהא כותב איש פלוני וְכַל שֵׁם שֵׁיִשׁ לוֹ אִשָּׁה פְּלוֹנִית וְכַל שֵׁם שֵׁיִשׁ לָהּ. מִשְׁמַע שֶׁלֹּא הַתִּיקוּן כֵּן רַק בְּשֵׁמוֹ וּשְׁמָהּ מִמֶּשׁ וְלֹא בְּשֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָהּ.

וכבר עמד ע"ז הר"ן במשנה הנ"ל. וכן בחידושי שם ונ"ל ואיפא מ"ד דבכלל איש פלוני הוא אף שם העיר כו' ולי אפשר כו' ע"ש דמסיק שהתקין רק בשמו ושמה כו' ע"ש.

מיהו פירושו גם לאיפא מ"ד דבכלל איש פלוני הוא אף שם העיר. היינו שיכתוב שם עיר דירתו שבראשונה שהוא ארץ יהודה עם מקומו עתה בגליל.

וע"ז מסיק שהרי הגט מוכיח מתוכו ששנה את מקומו. אָבֵל לְעֵנִין אִם יֵשׁ לְמָקוֹם עִירוֹ שְׁנֵי שְׁמוֹת לֹא מִיְיָרֵי הָר"ן וְעֵינֵין בְּב"י ס' קכ"ח בד"ה וְאִם שִׁילַח הַגֵּט.

ואפשר לפרש עוד כו' דמפרש המשנה התקין גם בשם העיר כשיש להעיר שני שמות. אָבֵל מדברי הר"ן אינו נראה כן משום ש"ל דבשקלא בשמו ושמה צריך לתקן זה מפני שזה מצוי שביהודה נק' כן ובגליל משנה שמו.

משא"כ בשם העיר לא שייך כן לכן לדבר שאינו מצוי לא חששו לתקן. דלא שייך בזה מפני תיקון העולם כיון שהוא דבר שאינו מצוי כלל.

ע"כ פירש הר"ן דברי האיפא מ"ד היינו שיהא כותב כל מקומותיו גליל ויהודה. ולא שני שמות של העיר.

וכן משמע מדברי הרשב"א שהביא הב"י ס' קכ"ח בד"ה וּמִן הַדִּין הֵיךָ וְנ"ל וְכִשְׁתִּיקוּן ר"ג שיהא כותב איש פלוני וְכַל שֵׁם שֵׁיִשׁ לוֹ אִשָּׁה ר"ג הַזְּקֵן כו' וְלֹא תִקְוֶן שֶׁמִּמָּקוֹם פֵּל הַמְּקוֹמוֹת שְׁדוּרוֹ בְּהֵן דִּירַת קִבְעָה כו' עכ"ל.

ובתשו' הרשב"א ח"א ס' אלה ר"ג משמע שנסתפק בזה ונ"ל אלא שספקו לי מקומות אחרים ששינוי פרק השולח בראשונה הנה משנה שמו ושמה כו' התקין ר"ג הזקן כו' ולא תקן שם מקום פלוני וְכַל שוּם מְקוֹם אַחֲרָיו דְדָר שֵׁם כו' אִלָּא שֶׁאֲפָשֶׁר לְדַחֹת כו' עכ"ל יעו"ש.

וע"ש ס' אלה רל"ט. וביש"ש פרק השולח רס"י י"ד כתב ונ"ל ומה שלא שנה נמי במשנה עיר פלוני וְכַל שֵׁם שֵׁיִשׁ לָהּ נִפְרַשׁ לְקַמֵּן אַחַר סִיוָם הַשְּׁמוֹת שֶׁל אִישׁ וְאִשָּׁה עכ"ל ובסי' ל"ב הביא דברי הר"ן הנ"ל שנסתפק אם עשה תקנה זו לשם עירו ג"כ ואח"כ כתב ומ"כ בתקוני גיטין דשינה שם עירו ושם עירה לא איירי בשינוי ממש אלא שיש לאותה העיר שני שמות בשני מקומות עכ"ל וכבר נתבאר שזה כתבו התוספות (דף פ' ע"א).

וְשֶׁהֶרְמַב"ם וְרַש"י לֹא פִּירְשׁוּ פֶּן: ג וְלִכְאוּרָה נִרְאָה דְּדִין זֶה תְּלוּי בְּאַשְׁלֵי רַבְרָבִי דְּהֵנָּה בְּתוֹס' פֶּרֶק הַשּׁוֹלֵחַ (דָּף ל"ד ע"ב) פְּתַבּוּ וְז"ל בְּטוֹפְסֵי גִיטִין שֶׁל ה"ג פְּתַבּ שְׁצַרְיָה לְכַתּוּב וְכָל שׁוּם וְחֲנִיכָה דְּאִית לִי וְלֹא־תֵרְאִי מְבֹנְאָר בְּהִדְיָא שְׁגַם בְּשֵׁם עִירוֹ צַרְיָה לְכַתּוּב וְכָל שׁוּם וְא"כ ס"ל תִּקְנַת ר"ג הִיָּה לְכַתּוּב וְכָל שׁוּם גַּם עַל שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָה.

וּכ"כ הֶרְמַב"ם פ"ד מֵה' גְּרוּשִׁין הֶלְכָה י"ב. אַבְל בְּהַרִי"ף פ' הַמְגֵרֶשׁ כ' וְכָל שׁוּם דְּאִית לִי דְּמִמְקוֹם פְּלוּנִי כו' וְכָל שׁוּם דְּאִית לִיכִי דְּמִמְתָּא פְּלוּנִית כו' וְכ' הֶר"ן שְׁהַעִיד הֶרְמַב"ן שְׁרָאָה גְּנוּסְחַת שֶׁל הֶרִי"ף מְנוּגָהּת מִפְתַּב יָדוּ פֶּן הֵנָּה לֹא הִצְרִיָּה וְכָל שׁוּם רַק בְּשֵׁמוֹ וְשִׁמָּה וְלֹא בְּשֵׁם אָבִיו וְאָבִיָּה וְלֹא בְּשֵׁם עִירוֹ וְעִירָה.

וְהֵנָּה בַּש"ע ס' קכ"ו סְעִיף ל"א פְּתַבּ נִהְגוּ לְכַתּוּב וְכָל שׁוּם דְּאִית לִי וְלֹא־בְּהִתִּי וְכ' הַג"פ שֵׁם ס"ק פ"ב דְּהַטְעַם מִשׁוּם עֲדוּת הֶרְמַב"ן הַנ"ל וּמִשְׁמַע לַהֲב"י דְּאַף הֵנִי רַבְּנוֹתָא דְּהַצְרִיכוּ לְכֹתְבוּ הוּא מִשׁוּם שׁוּפְרָא בְּעֲלָמָא וְאִם לֹא פְּתַבּוּ אִינוּ מְעַכְבּ כו'.

אֲכֹן גַּבִּי שֵׁם הָעִיר כ' בַּש"ע ס' קכ"ח ס"ג יְכַתּוּב וְכָל שׁוּם דְּאִית לִי וְלֹא־תֵרִי וְכ' הַג"פ שֵׁם ס"ק כ"ה דְּשֵׁם עִיר לֹא דְּמִי לְשֵׁם אָבִיו. וְלִכְאוּרָה אִינוּ מוּבָן הַטְעַם דְּמַמ"נ אִם גַּבִּי שֵׁם אָבִיו אֲזִיל בְּתַר עֲדוּת הֶרְמַב"ן.

א"כ מֵה"ט ג"כ בְּשֵׁם עִירוֹ וְעִירָה א"צ לְכַתּוּב וְכָל שׁוּם שְׁהַרִי הֶרִי"ף לֹא הִצְרִיָּה וְכָל שׁוּם רַק בְּשֵׁמוֹ וְשִׁמָּה לְבַד וְס"ל כְּפִשְׁטָא דְּמִתְנִיתֵן דַּר"ג לֹא הִתְקִין רַק בְּשֵׁמוֹ וְשִׁמָּה לְבַד וּבְזָה דִּי לְכָל הַחֲשׁוֹת וְא"כ פִּינּוֹן שְׁלֵא תִיקֵן בְּזָה א"כ אִף אִם יֵשׁ לְהַעִיר שֵׁם אַחַר בַּמ"נ לֹא אִיכְפַת לָן וְכַמוֹ קוֹנְדֵם תִּקְנַת ר"ג הִיָּה פּוֹתַב אִף בְּשֵׁמוֹ וְשִׁמָּה רַק הַשֵּׁם שְׁהִיָּה לוֹ בְּמִקוֹם פְּתִיבָה וְהִיָּה כְּשֶׁר כַּמ"ש כָּל הַמְּפָרְשִׁים.

וּבְיַחֲוֹד בְּחִידוּשֵׁי הֶר"ן יַעו"ש. א"כ ה"ה אִף לְאַחַר הַתִּקְנָה בְּשֵׁם עִירוֹ פִּינּוֹן שְׁלֵא תִיקֵן בְּזָה כָּלֵל. וְצ"ל שֶׁהַרְב"י הִכְרִיחַ דִּין זֶה מַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בַּפ' הַזּוֹרֵק (דָּף פ' ע"א) וְהַרְשָׁב"א דְּפִירְשׁ שְׁיָנָה שְׁמוֹ כו' וְשֵׁם עִירוֹ כו' הִיָּינוּ שְׁהִיוּ לוֹ שְׁנֵי שְׁמוֹת א' בִּיהוּדָה וְא' בְּגִלְיָל וְכֵן שֵׁם עִירוֹ מִיָּרִי בַּכָּה"ג שְׁמָזָה מוּכַח וּמְבֹנְאָר כְּשֵׁי שֶׁלְּהַעִיר ב' שְׁמוֹת אֶחָד בַּמ"כ וְא' בַּמ"נ צַרְיָה לְכַתּוּב שְׁנִיָּהֶם אוֹ אֶחָד עַם וְכָל שׁוּם.

וְשֶׁהִתְקִין ר"ג עַל שֵׁם עִירוֹ וְעִירָה ג"כ כְּדָרְךָ שְׁתִּיקֵן בְּשֵׁמוֹ וְשִׁמָּה. וְכֵן נִרְאָה בְּרוּר מְדַבְּרֵי הַרְמ"ה שְׁבַטוֹר ס' קכ"ח גַּבִּי שֵׁם הָעִיר שְׁהֵן מְמַשׁ כַּמ"ש הַטּוֹר בְּשֵׁמוֹ ס' קכ"ט גַּבִּי שְׁמוֹ וְשִׁמָּה.

אֲמַנָּם לַפ"ד הֶרְמַב"ם וְרַש"י וְהַרִיטְב"א דְּשִׁנָּה שְׁמוֹ וְשִׁמָּה שֵׁם עִירוֹ וְש"ע מִיָּרִי בְּשִׁנּוּי גְּמוּר וְלֹא ע"ד שְׁהִיוּ לוֹ שְׁנֵי שְׁמוֹת כו'. א"כ אִין מְשֵׁם רְאִיָּה וְהַכְרַח לְדִין זֶה שְׁבַשֵׁם עִירוֹ וְעִירָה יִצְטָרְךָ לְכַתּוּב שְׁנֵי הַשְׁמוֹת וְאֶפְשָׁר דְּדִי בְּשֵׁם דְּמִקוֹם פְּתִיבָה שְׁכֹן קוֹנְדֵם תִּקְנַת רַבָּן גְּמִלְיָאֵל הִיוּ פּוֹתְבִים רַק הַשֵּׁם דְּמִקוֹם פְּתִיבָה כְּמוֹ שְׁהִצְרִיָּה בְּזָה הֶר"ן בְּחִידוּשֵׁיוֹ.

וּבְזָה אֲתִי שְׁפִיר הָא דְּבַנּוּסַח הַגֵּט שְׁבַהֲרִי"ף לֹא הַזְכִּיר וְכָל שׁוּם רַק עַל שְׁמוֹ וְשִׁמָּה לְבַד וְלֹא עַל שֵׁם הָאֲבוֹת וְלֹא עַל שֵׁם הָעִיר וְכַנ"ל. וְגַם בַּסֵּה"ת ס' קכ"ז הַזְכִּיר רַק שְׁנֵי שְׁמוֹת בְּשֵׁמוֹ וְשִׁמָּה וְלֹא בַּש"ע וְש"ע.

מִיָּהוּ מְזָה אִין רְאִיָּה דְּהָא בְּפִירוּשׁ הַמְשָׁנָה שְׁיָנָה שְׁמוֹ כו' עוֹמֵד בְּשִׁטַּת הַתּוֹסְפוֹת. וִי"ל שְׁלֵא הִיָּה לְעִיר הַהוּא שְׁנֵי שְׁמוֹת.

וריי'ו נכ"ד ח"ב כ' דין זה בשם י"א וז"ל וי"א שצריך לכתוב בעיר כמו כן דממתא פלונית וכל שם שיש לה אם יש לעיר שני שמות וכ"נ עיקר עכ"ל מדכתב בשם וי"א מוכח דעכ"פ י"א ששם עירו ועירה א"צ וכל שום פי לא התקין ר"ג על זה.

ואפ"ל שגם לפ"ד התוס' וסיעתם דהתקין רבן גמליאל בשם עירו ועירה ג"כ. היינו דוקא בפכותבין מקום דירה ושנהו פירש שם עירו צריך לכתוב וכל שום דאית לאתראי ג"כ.

אבל עכשיו שאין פותבין כלל מקום דירה, אף שכותבין מקום עמידה. הרי על מקום עמידה ודאי לא התקין ר"ג וכמ"ש הרא"ש פ"ק הזורק סי' ט' על הנה במזרח וכתב במערב דהא דלא אוקמוה בגמרא על מקום עמידת הבעל משום דא"צ כלל לכתוב מקום עמידה כו' וא"כ ע"ז ודאי לא תיקון ר"ג.

לכן אף שעכשיו פותבים מקום עמידה תחת מקום דירה פינו שנהו רק מנהג האחרונים ולא תקנת ר"ג ממש אין שייך להצריך מדינא וכל שום. ועוד דשפיר הוי איזה סימן אף שלא פתב וכל שום. ועוד דשם מקום עמידה ודאי לא חמור משם האבות של המגרש והמתגרשת ואדרבה קיל מיניה. עיין ב"ש בסי' קכ"ט ס"ט ס"ק י"ז.

ובג"פ שם ס"ק מ"ג. וא"כ פינו בשם האבות כ' בש"ע סי' קכ"ו סל"א נהגו לכתוב וכל שום שאינו אלא מנהג לבד.

ועיין מזה במכמ"א שע"ד סי' כ"ט הביא הרבה דיעות שאין צריך. אף שהביא יש דיעות שצריך. לכן נראה בשם מקום עמידה ודאי אינו רק מנהג לבד לכתוב וכל שום דע"ז ודאי לא התקין ר"ג. פי שם האבות י"ל נכלל בשמו ושמה כמ"ש במכמ"א שע"ד סי' כ"ו בשם פסקי מהרא"י סי' קל"ח ושכן מתבאר מתשו' הר"ן שכב"י ס"י קכ"ח דמשמע מדבריו ג"כ דבכלל שמו איתיה לשמא דאבנה ושמו פדינו קאמר וכדכתב מהרא"י.

וא"כ לפ"ז יש מקום לומר דבכלל תקנת ר"ג שייכתוב איש פלוני וכל שם היינו כמ"כ בשם אביו פינו דהוא בכלל שמו. אבל על שם דמקום עמידה ודאי לא התקין רבן גמליאל כלל לכן אין לנו לומר שיהיה מעכב בו וכל שום מדינא.

לכן לפ"ז אם יש למקום עמידה שני שמות אחד במקום פתיבה ואחד במקום נתיבה וכתב רק שם דמקום פתיבה לבד י"ל לכולי עלמא הגט פשר. וכמ"ש הב"ש סי' קכ"ח סק"ח אלא דהוא פתב הטעם דלא גרע משינוי ממש וכשר בשעת הדחק וע"ז קשה לסמוך כמ"ש המכמ"א והג"פ בשם שו"ת הרא"ם דעכשיו שכותבין מקום עמידה תחת מקום דירה יש להחמיר בו וכן הת"ג תמה על הרמ"א וכמ"ש כ"ז לעיל.

אף זהו בשינוי ממש דהיינו נדון דהרא"ם ששינה שם העיר שהיה צ"ל ל'פאנטו כו' ע"ש דס"ל שנהו שינוי ממש. משא"כ בכתב שם דמקום פתיבה שאין זה שינוי כלל רק שלא נהג בו תקנת רבן גמליאל לכתוב וכל שום זה יש להכשיר אף להרא"ם: ד אף עדיין יש מקום עיון בנד"ז דאמציסלעוו דלא דמי להא דכותבין מקום פתיבה.

שהרי ג"כ במ"כ באמציסלעוו נקרא העיר פן היינו אמציסלעוו לבד ורק בכתבי האינים יהודים נכתב מסטיסלאוו. אבל פל היהודים קורים אמציסלעוו.

או אמטשיסלעוון. והא"י י"ל קורים מסטיסלאון.

והמ"ץ ד"שם כ' שפפתבם ושטרות היהודים נכתב אמסטיסלאון היינו כמו שכותבין הא"י בתוספת אות אל"ף. ולפע"ד באגרות שכותבין להם ממקומות אחרים נדאי פותבין רק אמטשיסלעוון או אמציסלעוון.

והנה הב"י סי' קכ"ח בד"ה היכא שיש לעיר שני שמות כ' מהרי"ק שרש ק"ו כו' יש לכתוב השם המפורסם יותר בין העברים דפרסום אחר לא מעלה ולא מוריד וכיוצא בזה כ' מהרא"י בכתביו סי' קמ"ב כו' וכ"כ רמ"א בהג"ה בסעיף ג' שם שקורין לו ישראל עיקר.

וע"ש בב"ש סק"ט דכותבין שניהם רק דכותבין שם ישראל לעיקר כמו קאזימר דמתקרי קאזימרו. ובג"פ שם ס"ק ל"א פתב דמהרי"ק משמע דא"צ לכתוב רק שם דישאל לבד.

והנה בשו"ת פנים מאירות ח"א סי' י"ט העה"ג שם הביא דברי פסקי מהרא"י סי' רמ"ב דבו מבואר בענין שם שהא"י קורין שיש לחלק בין שמות האנשים לשמות העיירות דבשמות העיירות והנהרות חשוב קריאת שם שהגוים קוראים יותר ממה שהם קורין לשמות האנשים כו' והבין העה"ג פנונתו דמסתפק אולי בשמות העיירות שם הגוים עיקר מפני שזהו שמה הראשון כו' והפמ"א שם סי' ד' נחלק עליו דמהרא"י לא נסתפק כלל אולי שם הא"י עיקר רק ספיקותו הוא אם צריך לכתוב גם שם דא"י.

שאף שבשם האנשים א"צ לכתוב רק שם של ישראל לבד. בשמות העיירות צריך לכתוב גם שם של הגוים כו'.

וגם העה"ג לפי פירושו נחלק על מהרא"י. וא"כ עכ"פ לדברי הפל שם אמציסלעוון שקורים היהודים הוא עיקר.

אף אם שמה הראשון הוא שם שהא"י קורין פנ"ל בשם העה"ג דבזה נחלק על מהרא"י. וכ"ש לדעת הפמ"א שפירושו אמיתי בדברי מהרא"י.

הן אמת ראיתי ביש"ש פ"ק השולח סי' ל"ב שהביא בשם איזו מחברים ד"שם העיר פותבים ע"פ המוסד בערכאות שלהם וס"ל דזהו עיקר השם (הפ"ה ממ"ש רמ"א גבי קאזימר) אף שהיהודים קורים בשם אחר.

ולכן חלק על מה שנוהגים לכתוב קאזימר דמתקרי קאזימרו דעיקר שמה קאזימרו ע"ש הדוכס ש"סדה שהיה שמו פן וא"כ יש להפ"ה ולכתוב קאזימרו דמתקרי קאזימר כו' והעיקר היה נראה בעיני לכתוב קאזימרו ותו לא דקאזימר הוא קיצור השם עכ"ל.

וכן פתב שם בענין לעמבערג שכותבין לעמבערג דמתקרי לבוב והיה צריך לכתוב לבוב דמתקרי לעמבערג פי עיקר שם העיר לבוב ע"ש הדוכס ש"סדה והיה שמו לב כו' ע"ש ואף שנקראת בפי כל היהודים לעמבערג.

עושה עיקר ממה שנקראת העיר בתחלת יסודה אף ששם ישראל אינו פן. אלא דעכ"ז מצריך לכתוב שם דישאל פן בלשון דמתקרי אם לא שהוא קיצור השם כמו קאזימר לגבי קאזימרו כו'.

וזו אינה עולה כ"כ פי אדרבה יש מפרשים דפירוש דמתקרי הוא השם המורגל בפי כל. ועיין
מזה בטיב גיטין בלקוטי שמות עיירות ס"ק י"ט הביא דברי היש"ש הנ"ל ואיך אנו לא נהיגין
פניה וכותבים לעמבערג דמתקריא לבוב וכן בקאזימר כמ"ש בש"ע.

א"כ נקוט מכ"ז דאף אם בנדון זה יסוד שם העיר הוא מסטיסלאוו ע"ש הדוכס שיסדה. פיון אנו
עכשיו קוראים רק אמטשיסלעוו או אמציסלעוו א"כ יש לכתוב שם זה לעיקר.

ואף לדברי היש"ש יש לכתוב עכ"פ מסטיסלאוו דמתקרי אמטשיסלעוו. דאין לומר דה"ל קיצור
השם כמו גבי קאזימר לגבי קאזימרו לסברתו.

דהא כתב שם דאם עיקר שמה קאזימר יש לכתוב קאזימר דמתקרי קאזימרו דקיצור השם אפרו
ולא אריכת השם. ואף שמהרש"ל כתב פו דרף אולי הם סוכרים פו.

הרי פיון שנהגו פו עכצ"ל דס"ל שאין זה קיצור השם. פיון שהוא אריכות השם.

וכ"ש וק"ו באמטשיסלעוו דהשינוי הוא בתחלתו שמוסיפי תיבת אלה. וגם יש שינוי והפרש
בהקברת המם וכן בהטית ושיין.

שהם מקדימין הסמך להטית וגם הקברת סמך דוקא ובקריאתינו מקדימים הטית להשין והשין היא
ימנית. א"כ הוא אריכות השם בשינוי גדול ע"כ אין לדמות פלל האריכות זו לקיצור השם.

וסברא זו שכתבתי דהשינוי שבראש התיבה חשוב שינוי יותר מבסוף התיבה מבואר במכמ"א
שע"ד סס"י כ"ה וז"ל ועיקר החילוק (בין נפאטה תפאטה ובין גרשון גרשום לולי שםבואר
בתורה שהם שני שמות) הוא לע"ד בין השינוי שפא בראש תיבה או באמצעה לבא בסוף תיבה
וכמ"ש לעיל עכ"ל.

וצ"ע ממ"ש בכ"ש בש"נ אות א' גבי אלזגוטא שאם ידוע שם העריסה גוטא כו' אףשהוא אריכות
השם ויש לחלק דשם יש ג"כ שם גוטא כמו שנקראת מעריסה ועוד דשאני התם דשם העריסה
הוא קריאת שמה בישראל משא"כ בשם שא"י קורין דהא לפ"ד מהרי"ק אינו מעלה ומוריד פלל
וכ"ד אבי הש"ף בתשובתו הראשונה שבסוף ספר גבורת אנשים.

נראיתי בט"ג גבי אלזגוטא השיג על הב"ש דלא דמי לקיצור השם. וה"נ נדאי באמטשיסלעוו
מכמה טעמים דלעיל: ה וכו"ז לענין לכתחלה נדאי יש לכתוב עכ"פ דמתקרי אמטשיסלעוו לכל
הדיעות ועיין בשו"ת פמ"א מס"י י"ח עד סי' כ"ב ובתשו' הג"מ עקיבא איגר ז"ל סי' קט"ו.

אף דיצבד הנה להיש"ש י"ל שם מסטיסלאוו לא חשוב שם טפל. נראיתי במכ"א שע"ג סי' יו"ד
הביא ב' דיעות האחד הפך דעת היש"ש וז"ל וכיון שפן הפל תלוי בקריאת ההמון אכל לשון
הלטין שאינו ידוע להמון העם אלא לאחד מעיר ושנים ממשפחה ומה יושיענו בזה דעם היות
שהוא על קו אמיתית הלשון ע"פ מה שהונח בראשונה ומה שמדברים ההמון יש בו טעות
שנשתבשו בו מ"מ אין לנו עסק בגיטין אלא להודעה ולהודעה בזה תלוייה בידיעת ההמון יהיה
באיזה אופן שיהי'.

ואח"כ הביא דעת בעל תומת ישרים סי' ק"ה דיש לכתוב השם כפי שהונח מבעל הלשון שהוא
והיינו שהוא עושה עיקר ממה שנקרא ע"פ אמיתית הלשון ואינו משגיח על אופן קריאתו בפי
ההמון.

אבל לדעת מהרי"ק אינו פן וכן המגיה בספר ת"י ס"ל דהולכין אחר קריאת ההמון, אף שגשגת בשו
בו זהו שם העיקר. ובודאי דגם להת"י צריף לכתוב על שם שההמון קורים וכל שום עכ"פ.

א"כ לכל הדעות חלילה מלהשמיט שם אמציסלעוו או אמטשיסלעוו השגור בפי כל היהודי אף
אם נודה שעיקר הנחת שמה בין הא"י הוא מסטיסלאוו. אף לענין דיעבד יש לסמוך על מהרש"ל
והת"י דס"ל שהשם שהונח מבעל הלשון זהו עיקר שמה א"כ לפ"ז שם מסטיסלאוו אינו שם
טפל.

וכ"ש בצירוף מה שהחזיקו היהודים לכתוב בגיטין ג"כ רק מסטיסלאוו. וא"כ אולי יש לדמותו
למ"ש בש"ע סי' קכ"ט סעיף יו"ד בהג"ה ודוקא אם הנוחזק בשם הב' והוא מתשו' רש"י שבב"י
שם בשם הא"ח וכמו דמחזיקים השם ע"י הקריאה לתורה אף שאין עולה לתורה כ"א פעם בשני
קדשים והכא הרי נכתב פן בגיטין תמיד בעיר גדולה כהנ"ל גם יש לדמותו למ"ש בג"פ סי' קכ"ח
ס"ג ס"ק כ"ו גבי עיר חלאב ועיר טריפול כו' משום שפך היו כותבים בעוד ששם פן כו'.

גם י"ל כמ"ש בש"ע סי' קכ"ט ס"ו ואף שהג"פ שם ס"ק כ"ט פי' דמייירי ששינה שמו קודם
שנכתב הגט אינו מוכרח וגם בנד"ז מחזיקים ג"כ פן מאז ומקדם לכתוב [פן] בגיטין. וא"כ פיון
דאינו שם טפל ולכן אם מקום הנתינה ג"כ באמטשיסלעוו י"ל אין לחוש דיעבד כשכתב שם
מסטיסלאוו לבד וכמ"ש בב"י סי' קכ"ח בד"ה אם העיר או הנהר.

בשם מהרי"ק. וא"כ מעתה גם כשהנתינה במקום אחר אין לחוש בדיעבד בשעת הדחק כנד"ז
לפמש"ל דבשם עמידה ליכא תקנת רבן גמליאל משורש הדין עכ"פ.

גם עפמ"ש בשו"ת מהרי"ט ח"ב חאה"ע סי' י"א גבי סטרופולה ואע"פ שההמון אומרים
אסטרופולה באלף נוספת כו' שאנו רואין בירושלמי מפילין בשמות האלף הראשונה כמו רבי
לזר רבי בא כו' ע"ש.

וכ"ה בשמו בס"ש בש"נ אות שי"ן והביא עוד ראיה מענין אספקלריא שלפעמים נקראת
ספקלריא וכן סרטיא איסרטיא עיין בערוף ערוף ספקלר וערוף סרט. א"כ כמ"כ מה שכתב רוסיא
משמיטים האלף דאמטשיסלעוו אין זה שינוי כ"כ.

והשינוי בין ס' לט' ש' אינו מורגש כ"כ. וגם לפי דבריהם בכתבים ושטרות יהודים כותבים פן
אמסטיסלאוו.

וצ"ע דבפרק אין מעמידין בהמה (דל"ב סע"א) ואיבעית אימא גודא לחוד וגודע לחוד הרי ע"י
שינוי קל כזה בסוף תיבה חשוב שם אחר מכ"ש בהפלת האלף לגמרי בתחלת תיבה ושאר
שינויים שיש בהברת שם זה ממסטיסלאוו לאמטשיסלעוו ע"כ לכתחלה פשיטא שאין להשמיט
דמתקריא אמטשיסלעוו עכ"פ אף על דיעבד י"ל עוד דמצינו שם שהקרי אינו כמו הפתיב כמו
שם גדל רגילים לחתום א"ע בידו גדל לפי ששינוי לשם יהודא ועכ"ז נקרא בפי כל אידעל בהברת
אלף.

ואעפ"כ חותם א"ע גדל. וכמ"כ י"ל בעירם בק' אמטשיסלעוו ידוע דאע"פ שכתב מסטיסלאוו
הקריאה היא אמטשיסלעוו.

נדומיא מ"ש המרדכי בשם הריצב"א גבי באוריית הוהיל וידוע שדרכם לדבר לישנא קלילא כו' ע"כ פאן בתוך העיר י"ל ידוע שברוסיש כותבין מסטיסלאוו. ועיין בבית מאיר סי' קכ"ח ס"א מה שהשיג על תשו' נ"ב סי' פ"ז בענין העיר פילטץ שכתב בגט פילץ.

וגם אם אין דבריו מוכרחים יש ליקח ממנו קולא לנד"ז דאין פאן שינוי. ולכן בעירם פשהנתינה ג"כ שם אין להחמיר: שאף אם הוא שם הטפל פתב אאזמו"ר הגאון ז"ל שיש להקל אף בשם עירו ועירה משום דזהו שמה הראשון כו' ע"ש וכ"ש בשם העיר דמקום עמידה דלא דמי ממש לשם עירו שפגמרא וכ"ש דלפמ"ש בשם היש"ש והתנמת ישרים ס"ל שאין זה שם טפל כלל.

מה גם בצירוף החזקה שהחזיקו פן לכתוב בגיטין ובצירוף הטעם דתשו' מהרי"ט הנ"ל שלפעמים מפילים האלף כו' וא"כ אף בשנהנתינה במקום אחר יש להקל בשעת הדחק משום דמקום העמידה לא דמי ממש למקום דירה לענין לכתוב פל השמות.

ועוי"ל לסניף דכינן שנה השם מסטיסלאוו נמשך מלשון רוסיא. א"כ גם במקום נתינה זה ידעו שבלשון רוסיא כותבין מסטיסלאוו דהרי כשמניחים אגרת על הפאצט לאמציסלעוו ידעו בכתיבת האדרעס על הפאצט שצריך לכתוב מסטיסלאוו.

א"כ לפ"ז גם במקום נתינה לא נעלם שם זה מדיעה ועיין בשו"ת ש"ב יעקב חאה"ע סי' ל"ג. אף שדבריו שם צ"ע מ"מ יש ללמוד לנד"ז דבלאו הכי יש טעמים להקל.

ומה שהרמב"ם פ"ד מה"ג הצריך שיהא הפתב מבואר שיידעו הקטנים לקרותו. ובנד"ז הקטנים כשיקראו מסטיסלאוו לא יבינו שנהו אמטשיסלעוו.

נראה פנונת הרמב"ם הוא רק על גופי האותיות שיהיו מבוארין ועשוויין היטב. אבל הפירוש מהגט אף אם הקטנים לא יבינו י"ל אין לחוש: ו וכ"ז לענין דיעבד.

אבל לכתחלה נדאי צריך לכתוב דמתקרי אמטשיסלעוו שבמה שיוסיפו פן לא יהיה לעז על גיטין הראשונים. ומ"ש ההמ"ץ דשם דהוי פקיצור השם.

לא ידעתי פירושו אם ר"ל אמטשיסלעוו נחשב פקיצור לגבי מסטיסלאוו ע"ז השבתי למעלה דלא דמי כלל אם מפני שנהו אריכות השם ובשינוי הברות. אם מפני שלא אמרו שאין לכתוב הקיצור ודי בעצם השם אלא כשעצם השם הוא שנקרא פן בישראל ויש לו עצם ושרש משא"כ בשם פנה.

ואם פנונתו דמסטיסלאוו חשוב קיצור השם מאמטשיסלעוו וסגי בהקיצור לבד. הנה הרי אדרבה הפוסקים כתבו שאין לכתוב קיצור השם כ"א שם העצם כמ"ש בש"ע סי' קכ"ט סט"ו ועיין מזה במכמ"א שע"ד סי' ח"י.

וא"כ לפ"ז אין צריך לכתוב רק אמטשיסלעוו. ואם פנונתו שדיעבד יוצאים אם פתב הקיצור לבד בלי שם העצם ובלי וכל שום.

הלא זהו נדאי רק דוגמת חניכא שהפל קורין לו בה כמ"ש התוספות פרק השולח וזה אינו שייך רק כשהיהודים קורים לו פן בקיצור זה. לא כן בנד"ז דנהפוך הוא שכל היהודים אין קורין רק אמטשיסלעוו: סימן רנג ע"ד העיר הנקרא בפ"י ישראל אילינא ובשם אינם יהודים ג"כ נקראת פן אלא שע"פ מה שפותרים שם העיר בכתבם י"א שנקתב אילינא וכתבו בגט רק אילינא אם

הגט פֿשר: בגמרא פ"ק דב"ק (דף ו' ע"ב) אמתניתין פֿשהזיק חב המזיק לשלם חייב המזיק מבעי ליה.

אר"י אָמר רב האי תנא ירושלמי הוא דתני לישנא קלילא וע"ש בתוספות. ובפירושי ערוך קל (השני) דתני לישנא קלילא טוב מעט בצדקה תרגום טב קליל בצדקה.

ינקח נא מעט מים תרגום ירושלמי קליל מיא עכ"ל. א"כ פי' לישנא קלילא שִׁמְמַעַט בְּהִלְשׁוֹן וְלִכְּוֹן שׁוֹנֵה עַל חֵיב חב.

ובדניאל סי' א' וחיבתם את ראשי למלך. וביחזקאל סי' י"ח ז' חבולתו חוב ישיב.

וכבר חילקו התוספות בין לשון אין חבין לאדם שִׁנְמָשׁוּף מַעֲנֵן חוב אין שִׁינָהּ בו יוד. אָבֵל חֵיב צ"ל בו יוד כמ"ש בדניאל כנ"ל ואעפ"כ הירושלמי מדלג היוד למעט הלשון.

ובתשו' מהרי"ט חאה"ע סי' י"א אע"פ שִׁאָנוּ רוֹאִין בִּירוּשְׁלַיִם מִפִּילִין בְּשִׁמּוֹת הָאֲלָף בְּרֵאשׁוֹנָה כְּמוֹ ר' לִזְר' ר' בָּא גַם בְּמִבְטָא הִיוּ מִפִּילִין אוֹתָהּ כְּדָמָרִינֵן תַּנָּא יְרוּשְׁלַיִם מִשְׁתַּעֵי לִישְׁנָא קְלִילָא.

וְהָא דְמַצִּינוּ בְּגַמְרָא דִּידֵן רַבָּא רַמִּי כו' וְהֵם רַב אַבָּא רַב אַמִּי כו' הִבְלִיעוּ הָאֲלָף לְפִי שֶׁהִיא פְתוּחָה וְאִינָהּ נוֹחָה לְבוֹא עַל מְלָה פְתוּחָה כְּגוֹן רַב אַבָּא כו' וְהוּבָא בַּס"ש בַּש"נ אוֹת שִׁין כ' שְׁמוֹת נְשִׁים שֶׁתַּחֲלָתָן סַמָּךְ אוֹ שִׁין שְׁמָאֲלִית בְּמִבְטָא בְּנֵי אָדָם מוֹסִיפִין אֲלָף בְּתַחֲלָתָן אֲשֶׁטְשׁוּ וְכֵן כְּוָן וּבִכְתִּיבַת הַגֵּט מְחַסְרֵין הָאֲלָף כו' עכ"ד.

וְהִנֵּה הֵגַם שְׁשִׁמּוֹת אֵלוֹ אֵינֵן נִמְצָאִים אֲצִלְנוּ וְשִׁיחְסְרוּ הָאֲלָף. רַק גַּבֵּי אִמְטָשִׁיִסְלַעוּ מְחַסְרֵין הָאֲלָף מִפְּנֵי שְׁנִכְתָּבַת בְּכַתַּב א"י מְסֻטִּיִסְלַאוּ בְּלֹא אֲלָף תַּחֲלָה וְאִדְמ"ו נ"ע חֲלַק עַל זֶה.

מ"מ זֶהוּ כְּשֶׁנִּקְרְאוֹת בְּאֲלָף. אָבֵל בַּנְּד"ז שֶׁהִקְרִיָּאָה בְּפִי כֹל גַּם אֲצֵל א"י הוּא אֵילִינָא וְלֹא אֵילִינָא.

א"כ כְּוָן תַּפְסוּ בְּזֶה לְדַבֵּר בְּלִישְׁנָא קְלִילָא. וְגַם בְּכַתַּב יִשְׂרָאֵל נִכְתַּב כֵּן רַק אֵילִינָא.

אִם כֵּן אֵף אִם ע"פ דְּקִדּוּק לְשׁוֹנָם בְּכַתַּב צ"ל אֵילִינָא שְׁפִיר דִּי כְּשִׁיכְתְּבוּ לִישְׁנָא קְלִילָא שְׁכֵן נְדָבָר בְּפִי כֹל וְכֵן נִכְתַּב בְּכַתְבֵי יִשְׂרָאֵל. וְעַדִּיף טוֹבָא מֵהִיא דַּהֲס"ש.

וּכ"כ בְּמִרְדְּכֵי פֶרֶק הַמְּגִרָשׁ סִי' תַּמ"ו וְיֵמָה שְׁקוֹרִין בּוֹרִישׁ וְאָנוּ קוֹרִין בְּאוֹרִישׁ נִרְאָה בְּעֵינֵי דְכִינּוּן שְׁמִתוּף מְקוֹם דִּירַת הָאִישׁ וּמְקוֹם פְּתִיבַת הַגֵּט מוֹכַח שְׁמָאֲרֵץ הַגֵּר בָּא וְהוּא לְשׁוֹנָם לְדַבֵּר לְשׁוֹן קְלִילָא אֵין לְהַקְפִּיד כְּלָל עַכ"ל.

וְהַדְּבָרִים ק"ו לַנְּד"ז שְׁכַמְקוֹם הַנְּתִינָה וְהַפְּתִיבָה מְדַבְּרִים בְּלִישְׁנָא קְלִילָא וְגַם כּוֹתְבִים כֵּן בְּכַתְבֵי יִשְׂרָאֵל שְׁפִשֶׁר לְכַתְחָלָה כְּשֶׁכְּתְּבוּ אֵילִינָא. וְעוֹד דְּבִלֵּא"ה מְבִנְאָר בַּש"ע סִי' קכ"ח ס"ג דְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל עֵיקָר וְגַבֵּי הַרְעֵדִישׁ רַעֲדִישׁ אֵין כּוֹתְבִין רַק שֵׁם יִשְׂרָאֵל.

אֵף שֶׁהֵם קוֹרִין הַרְעֵדִישׁ כ"ש הֵכָא שְׁגַם הֵם קוֹרִין אֵילִינָא. רַק עַפ"י דְּקִדּוּק כְּתָבָם לְבַד א"כ זֶהוּ טַפֵּל דְּטַפֵּל.

וְכֵה"ג נִמְצָא בְּתַשׁוּ' פְּנִים מְאִירוֹת ח"א סִי' י"ח בְּכַתְיַבַת שֵׁם עֵיר פְּרוֹסְטִיץ שְׁנִקְרְאוֹת כֵּן בְּפִי יִשְׂרָאֵל וְהַגּוֹזִים קוֹרִין פְּרַאסְטִיאוּוֹעַ וּמִקְעוֹט הַגּוֹזִים הַחֲשׁוּבִים קוֹרִים פְּרַאסְטִיץ. וְהַעֲלוּ לְכַתּוֹב פְּרוֹסְטִיץ דְּמִתְקָרִי פְּרַאסְטִיאוּוֹעַ.

וא"צ להזכיר פראסניטץ דה"ל מיעוטא דמיעוטא. דהיכא דשם א"י אינו אלא מיעוטא דמיעוטא וא"צ להזכירו כלל.

ואף אנו נאמר דהכא פיון הקריאה בפי הנכרים הוא ג"כ כמו הקריאה והפתיכה בפי ישראל אילינא רק ע"פ דקדוק פתבם לבד י"ל אילאינא א"כ ה"ל מיעוטא דמיעוטא וא"צ להזכירו. ומה גם פי י"א שאף ע"פ פתבם אינו מוכרח כל כך שהוא אילאינא.

פי אין בהכתב אחר הלמד אות אלה שלקחם כ"א נקודת אי ואין זה ממש כמו אלה. ואיך שיהיה עכ"פ זה הגט שניתן ודאי כאשר לגמרי: סימן רנד נידון שנקתב שם הכפר ראבאוקע.

והיא נקראת ראבוקא הבית במלופם וכן נכתב במכתבים של ישראל וגם האינם יהודים קורין פן רק שפמכתבים פותבים הבית בקמץ והנא"ו בשנא עכ"ל ויש לה עוד שם היינו פאנסוקא: הנה מאחר שפמכתבים פותבין הבית בקמץ א"כ צריף לכתוב א' אחר הבית להורות על קמץ.

וא"כ ממילא פיון שהנא"ו הוא בשנא ונרנשת במכתב מה שכתב שני ויון זהו כמ"ש הב"ש בהפגלים שבס"י כ"ט סעיף כ"ב והיכא שצריף וי"ו פותבין שני ויון. רק מה שכתב עיי"ן לסוף אחר הקוף והיה צריף לכתוב א' לפמ"ש רומע"ל שגם בכתבתם פותבים בקמץ הנה בב"ש בש"א אות מ"ם איתא פתב בס"ש בשם מהריב"ל אם פתב אלה בסוף (היינו בשם מתתיה וכתב מתתיה) כאשר בדיעבד כו' ע"ש.

אף דלמעשה פסק שם לא כמהריב"ל היינו בשמו ושמה. אבל בשם העיר דמקום פתיכה ונתנה יש לסמוך על מהריב"ל בדיעבד ושעת הדחק פנה.

ותו דאף שהפתיכה בקמץ אחר הקוף מ"מ מסתמא נקראת בסגול מאחר דכתב ע'. וא"כ אין שום שינוי במבטא.

ומה שמחמיר מעלתו מפני שאין נקראת פן רק ראבוקא הבית במלופם מ"מ יש דיעות דצריף לכתוב בהגט שם העיר על פי המינוסד בערפאות שלקחם וס"ל דזהו עיקר השם כ"כ מהרש"ל ביש"ש פ"ק השולח סי' ל"ב וז"ל מהרש"ל שם עוד מצאתי בתקוני גיטין וז"ל ואם אין ידוע בנדאי שם העיר יש לשאול איך פותבים הגוים בספריהם שם העיר כו'.

גם אני קבלתי במקום שלא הורגל בה ליתן גיטין ואין ידוע איך נכתוב שם העיר ונהרותיה שיש לילך ולשאול מערפאות שלקחן או מפומרי העיר שהם יודעים יסוד שם העיר ונהרותיה עכ"ל.

והביאו ג"כ בטיב גיטין בלקוטי שמות עזירות ונהרות ס"ק י"ט. וכ"ד בעל תפומת ישרים סי' ק"ה דיש לכתוב השם פפי שהונח מבעל הלשון ההוא.

אף שהרבה חולקין עליהם לומר דהכל תלוי בקריאת ההמון עתה. מ"מ אין זה נחשב שינוי כלל מ"ש השם של הכפר ע"פ מה שכותבין במכתבם מה גם שהכפר רובו פכולו אינם יהודים.

וגדולה מזו עיין בג"פ סי' קכ"ח ס"ק כ"ו (בד"ה הרי למדנו חילוק נכון) בענין סינים וצובא שפותבין פן בגט אע"ג שההמון קוראין אותם בשמות אחרים יעו"ש. ואע"ג דנד"ז לא דמי ממש מ"מ משם יובן דכיון שכותבין פן במכתבים גם עתה אע"פ שנקרא במלופם אין זה חשוב שינוי השם כלל.

וכינון דאין זה שינוי אף אם יונח שפתיב שם הטפל. ובנדאי דאף לפ"ד החולקים על היש"ש והתנמת ישירים וס"ל דיותר טוב לכתוב השם כפי הקריאה והמורגל בפיהם.
מ"מ שם טפל מיהו הני השם שהוא כפי שפתיבם במכתבים. ומה גם דקרובים השמות זה לזה ראבוקא ראבאוקא.

ובתשו' פנים מאירות סי' י"ח דימה נדון בזה למ"ש התוספות פ"ק השולח (דף ל"ד ע"ב) סד"ה והוא דאפתחוק. אי נמי פשהשמות דומין זה לזה שהפנינוי דומה לשם אף לכתחלה פשר בכינוי עכ"ל ולכן פניו בנד"ז דומין השמות זה לזה וא"כ השם ראבאוקא שפן כותבין אצלם שם טפל מיהו הני.

וכינון שפן הרי הב"ש סי' קכ"ח סק"ח פסק שאם יש למקום עמידה שני שמות ר"ל שם אהד במקום פתיבה ושם אהד במקום נתינה ושינה וכתב שם מקום הפתיבה לא גרע משינוי ממש וכשר במקום הדחק עכ"ל.

ואף דבשינה ממש יש חולקים משום שעכשיו שאין כותבים מקום דירה רק מקום עמידה יש להחמיר בשינוי מקום עמידה וכמ"ש בג"פ סי' קכ"ח ס"ק י"ז מ"מ פשאין שינוי רק שכתב מקום פתיבה לבד יש להקל בדיעבד בשעת הדחק מטעם פעיקר שיש בזה ואין להאריך פאן ובזה יש לסמוך על הב"ש שמשכשיר בפירושו בשעת הדחק ונד"ז שכתב מת המגרש ולהצריך חליצה זהו ודאי שעת הדחק הגדול.

ופשוט דשם הטפל עדיף משם דמקום פתיבה פמוכן מדברי הש"ע סי' קכ"ט סע"א א' בהג"ה וס"ב וס"ד בהג"ה ובב"ש שם סק"ז. וכ"ד הג"פ ג"כ ססק"ח.
וס"ק י"ו.

וכן פשוט בהטור רס"י קכ"ט. והנה לא נעלם ממני שאאזמו"ר הגאון ז"ל בתשובתו בענין פתיבת שם העיר אמטשיסלעוו כתב דאם יש לעיר שם אחר במקום הנתינה דינה פשם הבעל ושם מבואר דאם כתב שם מקום הפתיבה פסול לכ"ע עכ"ד.

ונהרי חולק על הב"ש סי' קכ"ח סק"ח שהבאתי לעיל. ולכאורה יש להפליא על דבריו מה ראה לחלק על הב"ש איך הדמיון מקום עמידה לשם הבעל.

ויש לומר משום דכן משמע בפשיטות לשון רמ"א בהג"ה סעי' ג' שכתב ואם יש להן שם אהד במקום פתיבה ושם אהד במקום נתינה דינו כמו בשמות הבעל עכ"ל והוא מדברי הב"י סי' קכ"ח בד"ה ואם שולח הגט למקום אחר.

אף הרי הב"ש כ' ע"ז גופא מה שכתב ומפרש דמ"ש רמ"א שדינו כמו בשמות הבעלקאי על שם מקום דירה ולא על שם מקום עמידה. דהא במקום עמידה הכשיר רמ"א בסעיף ב' אף בשינה ממש.

ואיך יפסול בשם מקום פתיבה דעדיף טובא משינוי ממש. לכן מפרש דרמ"א מירי פאן על מקום דירה, וצ"ע בלשון הב"י שם ואפשר לפרש עוד שאם עיר הפתיבה או עיר המגרש כו' ע"ש.

ועיר הפתיכה היינו מקום עמידת העדים משמע דמחמיר בזה ג"כ כמו בשמות הבעל. וצ"ל דס"ל כמ"ש הג"פ ושאר אחרונים דעכשיו שאין פותבין מקום דירה חזר מקום עמידה להיות כמקום דירה וכ"כ התורת גיטין ג"כ.

ויש בזה מקום עיון ואין פאן מקומו. אף בדעת הב"י ודאי א"א לומר פן שיקרי פסק בסי' קכ"ח סעיף א' דאם שינה מקום עמידת העדים אם נשאת לא תצא אע"פ שכתב בסעיף ב' שעכשיו אין פותבין מקום דירה רק מקום עמידה ואם הנה דס"ל דעכשיו חזר מקום עמידה להיות כמקום דירה א"כ אפילו נשאת תצא.

דקא פסק בש"ע סי' קכ"ט ס"ג דאינו גט והוא מהרמב"ם פ"ג מה"ג הלכה י"ד. ועיין בג"פ שם ס"ק ט"ו בשם המגיד והלח"מ דהגט בטל.

עכ"פ גם לדבריו הקדושים הרי כ' בפירוש שאינו מקפיד רק לעיירות שאינן סמוכות לשם דע"ז ס"ל להחמיר בכתב מ"כ ולא כ' מ"נ. אבל בגיטין שניתנין בהעיר גופא או למקומות הסמוכים לא הקפיד כמבואר בפירוש שם בתשובתו אף דנקרא כתב רק שם הטפל של העיר לשיטתו יעו"ש.

לכן גם בנד"ז אין להקפיד אף אם נאמר שזהו שם הטפל של הכפר. ועל פן אין להצריכה חליצה כלל מחמת פתיבת שם הכפר ראבא וקע.

וע' בספר בית מאיר סי' קכ"ח סעיף א' במ"ש ובפרט היכא שהוא קרוב מאד לעיקר השם כו' ע"ש דהיינו בענין שם מקום עמידה. וכ"ש הכא דאיכא תרתי שהוא קרוב מאד לעיקר השם ראבוקא וגם זהו שם שפותבין פן במכתבם: ובענין שכתב שם אבי האשה שניאור משה דמתקרי זלמן משה ובמחניכם נקרא זלמן לבד.

ואפשר שגם במקום הנתינה קורין פן. ואף שנמצא שקורין במקום אחר זלמן משה הול"ל דמתקרי זלמן משה והמכונה זלמן כמ"ש בט"ג בסעיף כ"ג וכמ"ש בירושלמי אבל לכתחלה כו' עכ"ל.

הלא אדרבה שם סעיף כ"ב כ' לכתוב שלמה משה דמתקרי זלמן משה. ולא הצריכה לכתוב עוד והמכונה זלמן.

משום שאף דמקצתו קורין זלמן לבד אלו אינם רק מקצרים השם כו' ע"ש. וכה"ג כ' שם סעיף ב'.

ועוד והוא העיקר דכל זה בשם המגרש עצמו אבל בשם אבי האשה. הרי פסק רמ"א בסי' קכ"ט ס"ט בהג"ה וכ"ש אם הנזכיר שמו ולא הנזכיר שם כינוי שלו דכשר.

והיינו ודאי אף לדין שאין פותבין וכל שום. והטעם כמ"ש בג"פ סי' קכ"ו סעיף ל"א ס"ק כ"ב דיש גדולי הפוסקי' ומפלגין הרמב"ן בשם הרי"ף דתקנת רבן גמליאל שבמשנה פרק השולח (דל"ד ע"ב) שהתקין לכתוב כל שם שיש לי לא קאי רק על שם המגרש והמתגרשת ולא על אבותיהו ואף שכמ"כ יש גדולי הפוסקי' שחולקים עליהו וס"ל דתקנת רבן גמליאל הי' גם על שמות האבות.

מ"מ בדיעבד סמכינן על הרמב"ן והרי"ף וסיעתם בפירוש תקנת ר"ג. ולכן אם הנזכיר רק שם האב ולא הנזכיר כינויו וגם לא כתב וכל שום כשר.

וא"כ כ"ש וק"ו בנדון זה שפכת גם שם פינציו ולא כ' עוד והמכונה זלמן דכשר ומ"ש רומע"ל שיש בזה חשש שינוי שם אביה איני יודע לו טעם דהרי במילתו נקרא פן בישני השמות זלמן משה וכמ"כ גם עכשיו לא נשתקע שם משה ממנו שהרי נק' פן במ"א זלמן משה.

ואפשר שגם במקום הנתינה נק' פן. וגם שמו שניאור משה שנק' פן לתורה מורה פן על שם זלמן משה.

ואפשר וקרוב שגם בתימתו חותם פן שניאור זלמן משה אם בר הכי הוא שייכול לחתום וגם במקתבים אליו מסתמא פותבים ג"כ פן לפעמים. וא"כ אין שייך שינוי השם אלא חשש חסרון שם זלמן לבד וג"ז אפשר שאין צריך ודי בזלמן משה.

ועכ"פ פיון שזהו בשם אבי האשה אין להקפיד כלל: בענין שלא כתב מתא מה שהרכיב דאם לא כ' ג"כ מי מענינות דפסול. אין לזה שום שרש רק מה שיש לדייק הוא דאף שהרמ"א בהג"ה סי' קכ"ח ססע"י ב' הכשיר דילג תיבת מתא מ"מ הנה מקור דבריו הוא ממ"ש פן בד"מ סק"ה בשם תשו' מהר"ם פאדוה סי' י"ב והמענין שם יראה שבנדון שלו הי' פתוב פעם א' מתא רק שדילג תיבת מתא שהי' צ"ל עוד אצל עמידת המגרש אבל אם דילג לגמרי תיבת מתא ולא כתבו כלל אין שום ראייה משם להכשיר רק בג"פ ס"ק כ"ג בשם מהריק"ש משמע דמכשיר בדילג תיבת מתא לגמרי.

ובנד"ז לא ביאר מעל"אם דילג תיבת מתא לגמרי ולא נזכר בשום מקום בגט מתא או שדילגו פ"א. אף באמת גם אם דילג תיבת מתא לגמרי אין לחוש כלל דהא בתשובת מהרמ"פ הנ"ל מבואר אשר כל החשש בדילג תיבת מתא הוא שמה יאמרו שהוא כפר ולא עיר יעו"ש וע"ז השיב פיון שנזכר פ"א מתא תו אין לחוש.

א"כ בנד"ד שפאמת הוא רק כפר מה יש לחוש אם דילג מתא שיאמרו שהוא כפר הרי באמת פן הוא: ומ"ש רומע"ל דאין זה נק' שעת הדחק פיון שאפשר בחליצה. הנה ביבמות פרק (ד"א ד"א א') ס"ל לרבה גבי צרת ערוה אף שזרק להערוה גט רק שהי' ספק קרוב לו ספק קרוב לה מוקמינו אחזקה ומותרת הצרה לשוק ולא אמרינו תחלוץ מספיקא משום שאם אתה אומר חולצת מתניבמת הרי החליצה אינה דבר קל ואף דאב"י ורבא שם לא ס"ל לרבה ומצריכים חליצה זהו בספק שקול דוקא אף דיש חזקה להתיירא מ"מ להעמיד על חזקה בספק שקול לא סבירא להו אבל משום חששא וגזירה גם לאב"י אמרינו בקדושין רפ"ג (דף סמ"ד ע"א) דלא תחלוץ משום שאם אתה אומר חולצת מתניבמת הרי להצריף חליצה משום חששא בעלמא אינו נכון.

ועוד שהחולץ נאסר בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ולמה זה. ועוד איזו טעמים יש.

ואיך שייך לומר ע"ז שלהצריף חליצה אינו נקרא שעת הדחק: מ"ש לפסול המסדר. ע' בש"ע סי' קמ"א ס"ל בהג"ה בשם הרא"ם ובד"מ שם ס"ק מ"ב אילו נעשה ש"ק ליפוי פח הנה פשר כדמשמע מתשובת הרא"ש שבטור סס"י הנ"ל אף שנה ג"כ חסרון ידיעה שהרי ש"ק שמינה הבעל לא מהני ולא פלוג"א כ' נחוש שמה טעו בדין אחר.

וע"כ צ"ל פיון הגט בפנינו ורואים אנו שנקתב בטוב אין לחוש וראי' מהגמ' ריש גיטין דרבה דמצריף לומר בפנ"כ ובפנ"ח מפני שבני מדה"י אינו בני תורה כדפרש"י שא"י שצריכי' לשמה אעפ"כ כשאומר בפנ"כ ובפנ"ח הגט כשר ולא חיישינו לפסולי' אחרים משום דלא שכיחי.

ומ"ש ר"ת לא ס"ל לרש"י. ותשו' הר"ן שכ' שלא ה'ה סומך על ההקדויות זהו מפני שלא ראה הגט פלל כ"א ההקדויות כתבו שנתגרשה בטוב ע"כ כ' איה נסמך עליהם כו'.

וצ"ע בהקדמת הס"ש ובג"פ ובהרד"ך בית י"ח סוף סעי' יו"ד. והנה הטור סס"י מ"ט בפ"י פל מי שאינו יודע בטיב גיטין וקדושים לא יהא לו עסק עמהן כ' להורות בהן.

וכן פרש"י וכן כ' הסמ"ג מ"ע סי' מ"ח לא יהא לו עסק פירוש לעשות הוראות. אבל לסדר הגט י"ל אין זה הוראה דהא מצינו במשנה וגמ' שהבעל אומר לשנים תנו גט לאשתי דס"ו סע"א) ושם בגמ' לעיל מצינו בי תרי מצינו נכתוב גיטא.

ואע"ג דבפ"ק דגיטין (דף ה' סע"ב) משמע בגמרא ורש"י דהווי ממנו גברא רבא אגיטי לאורוי האיה נעביד משמע דגם סידור הגט צ"ל ע"פ גברא רבא י"ל זהו לכתחלה. אבל לא לפסול דיעבד.

וע' בט"ז סס"י מ"ט שר"ל פן ולסוף דחה סבא זו. וע' בסדר הגט סעי' ק"א י"ל כ"ז לכתחלה.

אבל דיעבד פשאנו רואים הגט שנכתב בטוב פכל הגיטין. ובפרט שכתבו הסופר הפותב גיטין תמיד כמו בנ"ד אין לפסולו מחמת זה.

וכ"מ עוד מדפרש"י בקדושים (ד"ג סע"א) ד"ה הדר יתבי. דינינים המורים הוראה בעריות ואינן בקיאים וכו' ע"ש.

הרי דזה קאי רק על המורים הוראות וע' בב"י סס"י ד' מ"ש בשם רבינו שמשון על הקראים. מוכח כמו שכתבתי דלא פסלם רק מפני שמגרשים שלא פדת.

אבל לא מפני שמסדרי הגט אין בקיאים כ"כ כו': אח"כ הגיעני מכתב מהמו"צ דק' מהלין. וז"ל נחזי אנו.

איה כותבין בגיטין בעיר דובראונא מאלאסטאונקא הלא דוקא בא"ל"ף באמצע להדגיש הקמץ אף שההמון קוראין לפעמים במלאופם. וס"ל דגם עפמ"ש בפסקי מהרא"י סי' קמ"ב ואחר שינון לשון אנשפנז אנו כותבין בגיטין עכ"ל ה"נ שינון הלשון לומר דובראונא וכן ראבא וקא.

והיינו שינון לשון רוסיא שממנו הונח שם העיר. זהו תוכן דבריהם.

ואין דבריהם מוכרחים בזה דשאני במהרא"י שזהו שינון הלשון שמדברים בו עמב"י שם. אבל שינון לשון ראבא וקא אינו שינון לשון עמב"י.

ומ"מ יפה הביאו ראיה מפתית עיר דובראונא. גם מה שהביאו ראיה מהא שאין לחוש מ"ש ראבא וקע בעיי"ן מ"ש בט"ג בליקוטי שמות עיירות סק"ג מענין קאמינקא יפה הביאו: אף מ"ש הר"ר הלל נ"י בשם המסדר עצמו שקודם הנתינה נשתתק המגרש וגם חזר עכ"ל.

זה צריך לידע איה ומה ה'ה. ואם אח"כ חזר לבריו וצונו שנית ליתן הגט.

וגם אם החזרה הי' קודם גמר פתיבת הגט דהיינו קודם חתימת העדים יש לחוש בו טפי ע"פ מ"ש המל"מ פ"ו מה' גירושין סוף דין כ"א ודע שכתבו התוספות פרק המגרש כו' ע"ש שיש לחוש שע"י החזרה קודם גמר הגט מתבטל הגט לגמרי ואינו חוזר ומגרש בו.

אף אם התורה היא אחר גמר פתיבת נתיבת הגט רק קודם הנתיבה אז חוזר ומגרש בו מ"מ צריך צווי שנית אחר התורה וגם צריך לידע איה ומה הנה התורה. ותמיה שרומע"ל בתשובתם לא הנפירו מזה פלל.

וגם הרב ר"ה הנ"ל הזכיר זה רק דרך אגב. לכן ראוי שישייתו לב לברר זה.

וזולת זה אין בו חשש בדיעבד פנ"ל: חזר המ"צ ר"ה נ"י ששם ראבוקא נק' רק בית האדון אבל הכפר נשאר בשם פאנסוקא. והבית שנקתב בו הגט קרוב יותר להכפר מלבית האדון.

וא"כ פשנכתב עליו ראבוקא הוי שינוי. אף לא הביא עדים ע"ז כי אם שנושמע פן מפי גמל"ת.

וכותב שמישראלים אין לברר הדבר פי הם קרובי הגרושה. ובגב"ע מעד א' ששלח מבואר שהאדון הוסיף להכפר פינוי שם ראבוקא.

רק שקורין לה בפ"כ פאנסוקא עכ"ד. הרי דבריו סותרים זא"ז.

ואיך אינו מאמין לישראלים לפי שהם קרובי הגרושה מסתמא יש מהם קרובים שאינם פסולים להעיד. ומאמין לגמל"ת שיהי' נאמן לסתור מעב"ד שהחזיקוה בגרושה כד"ת.

וגם הגמל"ת אומר שהאדון קרא לכל הכפר ראבוקא. גם פינו שהאדון בעל הכפר הוסיף פן שם זה הוא ענין גדול יותר: סימן רנה הנה על הגיטין העברו אין לחוש פלל.

כי הנה בעיר אמלין כותבין גם לכתחלה רק מהלין כפי שנקתב פן בלשון רוסיא וטעם משום כי גדולי הראשונים [ס"ל] דתקנת ר"ג לכתוב איש פ' וכל שם שיש לו לא קאי על שם העיר ולכן די בשם אחד של העיר לכן אף שפולם קורין אמלין סגי בשם אחד דמהלין כמ"כ בפעזין סגי דיעבד בשם ניזין ע"פ ד' מעל' שבעירכם נקראת פן ניזין בחירק אחר הנו"ן והו"ל לענין הקריאה כמו מהלין ואמלין.

אף לכתחלה יש לכתוב בסגול אחר הנו"ן באשר פה נכתב ג"כ בלשון רוסיא כמו שראינו על שמות העיירות שבפאצט נכתב געזין וגם הקריאה הוא פן בגלילותינו. בשגם שיש דיעה דתקנת ר"ג הנה גם על שם העיר הגם שרוב הפוסקים ס"ל דלא הנה על שם העיר פנ"ל: סימן רנו נידון איה לכתוב עיר קריווע פלאסע והשם ניתן לה מא"י.

וכעת שינוי הא"י שמה לשם אחר וכן קורים הנהודים. רק מקצת יהודים קורין קריווע פלאסע: בהש"ם פ' ע"פ (דף קי"ז ע"א) מרחב זה לרב חסדא מאי אע"ג דרב ורבה מחלקים התכות לשנים טפי מרב חסדא היינו בהללויה וידידיה לרב.

ולרבה גם בכסיה. ועכ"ז ס"ל דמרחביה תיבה א'.

א"כ רב חסדא דס"ל דהללוי' וכסיה וידידי' א' הנה הסברא דס"ל דכ"ש במרחביה תיבה א' הן ואפ"ה מסיק דתיקו מפלל דס"ל דאין ראיה מתיבה לתיבה עד שי"ל דיחלקו מהפך להפך: ב ופליגי ידידיה אדידיה כו' שם ושבח בב"א.

קשה פינו דר"ל דפליגא דידי' אדידי' היינו דכאן סבר דנחלק לשנים וכינון שפן מהו בבת אחת. דבב"א משמע שהוא תיבה א' ממש א"כ לא פליג ידידיה אדידיה.

וי"ל דבאמת אין ר"ל הש"ס דפליג אדידיה דהנה ב' תיבות רק דפליג בהפ"י דקאמר לעיל מאי הללויה הלויה הלויה הרבה נכאן ר"ל הללו להשם ומ"מ תיבה אחת היא. וזהו בב"א ר"ל שתיבה זו נתחברה משני תיבות שיהיו ב' התיבות תיבה אחת.

וא"ש מ"ש בעשרה לשונות כו' בתהלה בהללויה נהרי שניהם לשון הילול ולמה ימנו בשנים אלא משום דהללויה כולל שם ושבח בב"א היינו בתיבה א' ע"כ הוא מוכדל בזה מלשון תהלה.

אבל את"ל דהללויה הן ב' תיבות א"כ ה"ל כמו תהלה. וכ"מ ממש"ל לפיכך ידיד חול.

ופ"י הט"ג לפיכך ר"ל הואיל ונחלק לשני תיבות ע"כ י"ה קדש. אבל אם אינו נחלק לשנים ה"ה חול אע"ג דהפ"י שהוא ידיד ה' מ"מ פ"י שאין השם תיבה בפ"ע רק נתחבר לתיבת ידיד להיותן משניהם תיבה א' אינה קדש.

ועד"ז הוא ענין שם ושבח בב"א דהללויה שנתחבר להיות תיבה א' עם הללו: ג וכן מוכח בפ"י מהרא"י בפסקיו סי' קפ"ח דכ' נכריב"ל ק"ל פנגד רב (לומר דידיה תיבה א' הוא). וקשה הא איפא מימרא אחרת דריב"ל ס"ל דהללויה ב' תיבות הן וא"כ ה"ל דרב יכריע להורות פמימרא זו.

א"ו הפ"י פנ"ל דלא פליג כלל דידיה אדידיה דב' תיבות הן רק דפליג אדידיה דהפ"י פנ"ל וכו' דריב"ל לשני המימרות שלו ס"ל דהללויה תיבה אחת הוא לכן קאמר דקיי"ל כנותיה נגד רב.

אבל קשה תתי עדיין חזא למה הוצרך להוכיח מריב"ל תיפוק ליה הא ר' יוחנן פליג על רב בהדיא בידידיה. ורב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן.

עוד קשה אמ"ש ומצינו למימר דה"ה פליג ריב"ל אדידיה דמהו הראיה מזה לזה ומרחביה לרב חסדא יוכיח פנ"ל. ולקושא ראשונה י"ל פ"י רב אמר בשם ר' חייא ע"כ אין לזה דין מחלוקת רב ור' יוחנן כ"א דין מחלוקת ר"י ור' חייא.

ולישוב קושא ב' י"ל דמ"ש בש"ס מרחביה לרב חסדא מאי היינו מקמיה דינעין דהללויה וידידיה נחלקים טפי לרב מרחביה כו'. מיהו זה אינו דגם מקודם דינעין יש לומר דפסיה יוכיח דלרבה נחלק לשנים ועכ"ז מרחביה תיבה א' א"כ כש"כ לרב חסדא.

אלא צ"ל דאין ראיה מן תיבה זו לזו: ד ואמ"ש מהרא"י אבל ה"ה כו' השיגוהו ג"כ הגר"א. ורש"ל ביש"ש חילק עוד דהשמות שקורין אנו ר"ל עכשיו פשוקרא מי ידידיה ודאי אדעתא שיקתבו בתיבה א'.

ואינו מוכרח דאולי ה"ל כמו שקורין למי בשני שמות כגון מרדכי פנחס או אברהם לוי דהפנונה שיקראו בשני השמות יחד. אבל לא שיהיה תיבה א'.

ויש לחלק דהתם ידוע ששני שמות אלו כל א' שם בפ"ע ע"כ גם כשמתבררים אותם באדם א' ר"ל שיהיו ב' תיבות. משא"כ שם ידידיה נותנין אדעתא שיהיו תיבה א' פ"י שאין כל אדם ר"ל שזה הוא ידיד השם ממש.

וי"ל דה"ל כמו מרדכי מן התורה מניין דכתיב מר דרור ומתרגמינן מירא דכ"א. ועכ"ז הוא תיבה אחת מרדכי.

וי"ל דשאני התם דלא נאמר כלשונו ממש מירא דכיא רק מרדכי. ועכ"פ מה"טדרש"ל יש לקיים מ"ש מהרא"י דהפוחת תיבה א' לא הפסיד (ואי פתב בתרי תיבות בחד שיטה נמי פשר.

אבל אי פתב בתרי שיטין י"ל דפסול משום דל"ד לידיד ית שבפסוק מטעם שפכת רש"ל). והנה ראיה לרש"ל מהללויה למימרא דריב"ל דכולל שם ושבת בב"א.

ור"ל דמ"מ הוי תיבה אחת: ה והנה ענין מחלקותן אם תיבה אחת היא ידדיה או ב' תיבות אע"ג דנדאי חד שמה הוא שניתן שם לאדם א' והשם סובל שני ענינים דהינו שני תיבות שהשם אהבו. צ"ל דהפני' דקמפלגי איה הונח זה השם אם שיהיה תיבה א' ואז אין השם י"ה קדש דומיה להללויה לריב"ל שם ושבת בב"א. או שיהיה ב' תיבות.

ולכן פסק רש"ל דמחלקות זו לא שיהי רק בידידיה הראשון דהינו שלמה. משא"כ מי שקורא עכשיו ידדיה אף את"ל דהינו ע"ש ידדיה שבפסוק.

מ"מ הוא אין פונותו שיהי' ב' תיבות רק תיבה אחת מורכבת מב'. לפ"ז נקח מזה לפסק שושאלתי אם הא"י קראו שם לעיר קריווע פלאסע ר"ל שהנהר הולך בעיקום.

י"ל דלפ"ז הוי ב' תיבות פי השמות ארנפים כל א' נראוי שיהיו ב' תיבות. משא"כ מה שאנו בני"י קורין העיר פן אין הפונות רק שיהיה תיבה אחת להבדיל המשל ממי שקורא עכשיו ידדיה כו' דהא אין דיבורינו על לעז דא"י שגפרש ג"כ הפירוש פנ"ל רק אזלינו בטר שמה. ולכן ה"ל חד תיבה. ולכן בשני שיטין נדאי אין לקותבו.

אבל בשיטה א' יש ב' פנים אם לעשות חד תיבה או ב' תיבות פינו מ"מ סובל פן לעשותו ב' תיבות וגם תיבה א' יהיה ארנפה יותר. ולכאורה שניהם פשרים: ו וביש"ש פ' השולח סי' ל"א בשם ידדיה פתב ע"ש מהררי"ב ליתן שני גיטין וכתב ע"ז אני תמה כו' הלא יכול לצאת כל הדיעות כשיכתוב ידיד זה יעשה רינח מעט פעין אות קטנה שזה אינו מזיק אפילו היא תיבה אחת עכ"ל. וצ"ל דהא בתיבה א' בין אות לאות א"צ להיות הפסק רק כמלא חוט השערה רק בין תיבה לתיבה צ"ל הפסק כמלא אות קטנה כדאיתא. במנחות (דף ל').

וצ"ל דכוננתו דאע"ג שהוא תיבה אחת אין מזיק בו הפסק כמו בין תיבה לתיבה פינו שזה השם מורכב מב' תיבות באמת וה"ל דומיא דדרלעוןמר בפא"ט דאי פתבינו בתרי תיבות בחד שיטה שפיר דמי.

ובס"ש דף ל"ז ע"ג תירץ דמהררי"ב ס"ל דלר' יוחנן דאמר ידדיה אחת היא אין לחלקה לשנים אפילו בשיטה אחת (ולא ברירא כ"כ ללמוד מדרלעוןמר כמ"ש הר"ן אפשר כו') וכ"כ במכמ"א שע"ד סי' כ"ד דראוי לכתוב בזה שני גיטין מה"ט.

גם בט"ז סס"י כ"ט באות עמינדב פתב דלר' יוחנן פסול אפי' בב' תיבות בשיטה אחת רק דבגט מכשיר מטעם אחר דה"ל פחניכתו ע"ש דמכשיר בין בב' תיבות בין בתיבה אחת מה"ט. וממ"ש מהריב"ל ח"ג סס"י ט' גבי שם טוב דדומה לידדיה והוא משום שידדיה מורה ענין והוא שהוא ידיד ה' וכן שם טוב מורה ענין ומש"ה היה נראה דפסקינו להו בתרי תיבי כו' מבואר ג"כ דס"ל כרש"ל: ז והנה הס"ש פסק וז"ל ולענין הלכה נלע"ד דנכון לכתוב פעין דנוהגין בתיבת דיתיהוויין דמניחין רינח קצת פל דהוא ואינם נראים ממש כתיבה אחת גם לא בשני תיבות ממש אלא נראית

פְּעִין תִּיבָה אַחַת וְכַעֲשֵׁן שְׁתֵּי תִיבּוֹת ה"נ יַעֲשֶׂה בְּשֵׁם יְדִידִיהָ אֶף יִזְהַר הַסּוֹפֵר שְׁלֹא יִנְיַח רִינַח הַרְבֵּה אֲלֵא מְעַט כֹּל דְּהוּא פְּדִי דְיוֹתֵר תְּהֵא נְרָאִית פְּתִיבָה אַחַת מְשַׁנֵּי תִיבּוֹת עכ"ל.

והג"פ סעי' ל"ג ס"ק קל"ד כ' לְדַעַתּוּ יִרְאֶה הַלְכָה לְמַעֲשֶׂה דְשֵׁם יְדִידִיהָ יִכְתּוּב אוֹתוֹ ב' תִּיבּוֹת פְּעִין תִּיבָה אַחַת וְיִוֹתֵר יִהְיוּ נְרָאִים ב' תִּיבּוֹת מִתִּיבָה אַחַת כו'. והס"ש שכ' לְהַפְּדֵי לָא דַק עכ"ל.

וְטַעְמוֹ שֶׁל הַג"פ מִשּׁוֹם דְּבִגְמָרָא פְּשוּט יוֹתֵר יְדִידִיהָ נִחְלַק לִב' תִּיבּוֹת מְשַׁאֲנוּ נִחְלַק. מִיְהוּ לְפַמְש"ל בְּשֵׁם רש"ל לְחַלֵּק בֵּין יְדִידִיהָ הָרְאִישׁוֹן לְיְדִידִיהָ עֶכְשָׁיו יֵשׁ לְקַיָּים דְּבָרֵי הַס"ש.

לְכֹן בְּקִרְיוּעַ פְּלֹאסַע דְּלַהֲרִיב"ל דּוֹמָה זֶה לְיְדִידִיהָ יֵשׁ לְנַהֲנֵג אוֹ כַּהֲס"ש אוֹ כַּהֲג"פ. וְלַפְּמַש"ל דְּמָה שְׁהִיהוּדִים קוֹרִים קִרְיוּעַ פְּלֹאסַע יֵשׁ לְדַמּוֹת לְיְדִידִי דְּעֶכְשָׁיו וְלֹא לְיְדִידִיהָ הָרְאִישׁוֹן.

א"כ פִּינּוֹן שְׁהֵא"י קוֹרִין עֶכְשָׁיו בְּשֵׁם אַחַר רַק כּוֹתְבִין דְּמַתְקָרֵי קִרְיוּעַ פְּלֹאסַע ע"ש קְרִיאַת מִקְצַת הַיהוּדִים י"ל לְנַהֲנֵג כַּהֲס"ש דְּיוֹתֵר תְּהֵא נְרָאִית תִּיבָה אַחַת מְשַׁנֵּי תִיבּוֹת: סִימָן רַנּוּ נִידוֹן הַכְּתִיבָה בְּגַט עִיר טְאֵלְנָא שְׁהֵאֲנֵם יְהוּדִים קוֹרִים וְכוֹתְבִין טַאֲלַנַּע בַּעֲיִ"ן לְסוֹף וְכֹן נִמְצָא בְּהַאֲרַחְזֵייעַ וְהִיהוּדִים קוֹרִין וְכוֹתְבִין טְאֵלְנָא.

וְעַל הַפְּאָצַט כּוֹתְבִים טַאֲלַנִּיא וְכַבֵּר נִיְתָנוּ אֵיזוּ גִיטִין בְּשֵׁם טְאֵלְנָא לְבַד עכ"ל. מְדַכְתֵּב מַעַל קוֹרִין וְכוֹתְבִין מְשַׁמַּע שְׁיֵשׁ שִׁנּוּי ג"כ בְּהַבְּרָה שְׁהֵאֲנֵם יְהוּדִים שְׁקוֹרִים טַאֲלַנַּע בַּעֲיִ"ן הִיְנּוּ בְּסִגּוּל תַּחַת הַלְמָד וְהִיהוּדִים שְׁקוֹרִין טְאֵלְנָא הִיְנּוּ בְּקַמֶּץ אוֹ בְּפִתְחַ תַּחַת הַלְמָ"ד.

וּא"כ לְכַאוּרָה הֵם כְּמוֹ שְׁנֵי שְׁמוֹת כַּמ"ש בְּגְמָרָא פֶּרֶק אֵין מְעַמִּידִין (דל"ב ע"א) וְאֵיבְעִית אֵימָא גְוָדָא לַחּוּד וְגוֹדַע לַחּוּד. וּא"כ הֵיָה צְרִיף לְכַתְּנֹב ב' הַשְּׁמוֹת טְאֵלְנָא דְּמַתְקָרֵי טַאֲלַנַּע.

אֶף לְכַתְּנֹב ג"כ וְדַמְתְּקָרֵי טַאֲלַנִּיא נ' דַּא"צ עֵינִין שׁו"ת פְּנִים מְאִירוֹת ח"א ס' י"ח עַל עִיר פְּרוּסְטִיץ לְכַתְּנֹב פְּרוּסְטִיץ (שְׁהוּא הַשֵּׁם שְׁקוֹרִים הַיהוּדִים) דְּמַתְקָרֵי פְּרַאסְטִיאָוּעַ הִיְנּוּ הַשֵּׁם שְׁקוֹרִים הָאֲנֵם יְהוּדִים בְּנֵי הַמְּדִינָה וְכֹן נִכְתָּב בְּפִנְקְס שְׁלֵהֶם וּבְשִׁטְרֵי עֵרְכַּאוֹתֵיהֶם) וּא"צ לְכַתְּנֹב עוֹד וְדַמְתְּקָרֵי פְּרַאסְנִיטִץ (שְׁהוּא הַשֵּׁם שְׁקוֹרִים מִיעוּט הָאֲנֵם יְהוּדִים הַחֲשׁוּבִים פְּשַׁמְדְּבָרִים בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנַז) מִשּׁוֹם דְּהֵם מִיעוּטָא נְגַד הָאֲנֵם יְהוּדִים שְׁקוֹרִים פְּרַאסְטִיאָוּעַ.

וְכִינּוֹן דְּהִיהוּדִים קוֹרִים פְּרוּסְטִיץ. א"כ ה"ל הַקוֹרִים פְּרַאסְנִיטִץ מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְלֹא חִיְיִשִּׁין לְהוּ.

וְהַסְפִּים עֲמוּ הַגְּאוֹן מַהֲרַר"ג ז"ל מְמִיץ. וּמ"מ בַּנְד"ז אִפ"ל דְּדִי בְּשֵׁם טְאֵלְנָא לְבַד פִּינּוֹן דְּטְאֵלְנָא וְטַאֲלַנַּע קְרוּבִים מְאֹד זל"ז וְהַשִּׁנּוּי בִּינֵיהֶם מוּעַט מְאֹד אֵין לְהַקְפִּיד בְּשֵׁם הָעִיר דְּאַפִּילוּ בְּשְׁמוֹת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה פְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת (דל"ד ע"ב) סד"ה וְהוּא דְּאַתְחַזַּק.

אֵי נְמִי פְּשַׁהֲשְׁמוֹת דּוֹמִין זֶה לְזֶה שְׁהַפְּנּוּי דּוֹמָה לְשֵׁם לְכַתְּחַלָּה כְּשֶׁר אֶף בְּכַיְנּוּי עכ"ל. וְהִיְנּוּ דְּנִקְא פִּינּוּי שְׁהִיהוּדִים קוֹרִין לוֹ בּוּ.

וּא"כ בַּנְד"ז שֵׁם טְאֵלְנָא שְׁהִיהוּדִים קוֹרִים כֹּן ה"ז דּוֹמָה בְּיוֹתֵר לְשֵׁם טַאֲלַנַּע שְׁהֵאֲנֵם יְהוּדִים קוֹרִים לוֹ כֹּן. וּכ"מ מְפַסְקֵי מַהֲרַא"י ס' קמ"ב בְּכַתְּיבַת שֵׁם רוּטְנְבוּרְק שַׁאע"פ שְׁנִכְתָּב בְּכַתֵּב א"י בְּגִימָל לְסוֹף אַעפ"כ אָנוּ כּוֹתְבִין בְּקוֹף כו' ע"ש.

וְהוּבָא ב"י. וְהַפְּרִשׁ בֵּין טְאֵלְנָא בְּפִתְחַ וּבֵין טְאֵלַנַּע בַּעֲיִין שְׁהוּא בְּסִגּוּל אֵינּוּ גְדוּל כ"כ מִהַפְּרִישׁ בֵּין גִּימָל לְקוֹף.

ומ"מ אין מְשֵׁם רְאִיָּה דְּמִבְּנֵי אֶרֶץ שְׁמַיָּה כְּשֶׁהָיוּ כּוֹתְבֵינָם עַל הַשְּׂמוֹת וְכָל שׁוֹם א"כ י"ל גַּם בְּהַעִיר הָיוּ כּוֹתְבֵינָם וְכָל שׁוֹם מִשְׁא"כ לְדִידָן דְּאִינוּן כּוֹתְבֵינָם וְכָל שׁוֹם אֶפְשָׁר הָיָה מִצָּרִיף לְכַתְּבָא דְּמִתְקַרֵּי רוֹטְנְבוּרְג. לְכֹן אִינוּ מְמַנּוּ רְאִיָּה לֹא לְהַקְלֵל וְלֹא לְהַחְמִיר.

(והב"ש סי' קכ"ח סק"ט הביא ראייה מדבריו ולכאורה דבריו נכונים דאף במקום שפותבין וכל שום ע"ש העיר היינו גבי וכל שום דאית לי ולא תרי. אבל גבי למנין שאנו מונין היום במתא פלונית אין כותבין כלל וכל שום פמבנאר בנסח הגט שבהרמב"ם פ"ד וא"כ ע"כ היו כותבין רק למנין שאנו מונין במתא רוטנבורק בלא וכל שום ומ"מ אפשר לךחות משום דגבי אנא פב"פ דמתא רוטנבורק הנה כתוב וכל שום דאית לי ולא תרי כו' א"כ זה הוכל שום עולה ג"כ למ"ש תחלה במתא רוטנבורק.

אף הרי פשאינו המגרש והמתגרשת מרוטנבורק ומתגרשים ברוטנבורק לא שייך תירוץ זה דאז הנה נכתב בהגט רוטנבורק בלא וכל שום ע"כ יש לומר דשפיר נכון ראיות הב"ש מדבריי מהרא"י] אבל מדברי התוספת הנ"ל יש ראייה שא"צ לכתוב דמתקריא טאלנע.

וכינון דהם כתבו פן על שמות האיש והאשה. א"כ לפחות יש לסמוך ע"ז בשמות העיר.

דבלא"ה הרי"ף ס"ל שלא התקין ר"ג ע"ז וכל שום. היינו דס"ל שלא תיקן לכתוב וכל שום רק על שמות האיש והאשה ולא בשם עירו ועירה כפשטיות לשון המשנה ושיהא כותב איש פלוני וכל שם שיש לו.

ולא נזכר וכל שם שיש לו ולא תריה. וממילא לפי זה א"צ לכתוב דמתקרי.

אלא דרבו החולקים עליו כמו שהאריך בזה בספר מכתב מאליהו שער ג' סי' ט'. אבל בנד"ז שהשמות שונים ממש י"ל די בשם שהיהודים קורין וכותבים דהיינו טאלנא אע"ג גבי פוזנא כותבין לכתחלה פוזנא דמתקרי פוזנא כפר תירץ הב"ש סי' קכ"ח סק"ט הואיל דרף האינם יהודים לדחוק הנו"ן וא"כ נראה פשם אחר.

וגם שם אם נכתב אף אם לא ניתן הכשיר הלבוש ליתן הגט ושם השינוי בהנקה דות בשני הנוגין פמובן. אבל הלא השינוי רק בניקוד אות אחד ע"כ זהו דומה להרעדיש רעדיש דפסק רמ"א דאין כותבין רק שם היהודים.

ומה גם הלא דהנה קצת דיעבד פיון שפכר נכתבו פן כמה גיטין בשם טאלנא לבד יש לחוש להוצאת לעז. ועוי"ל דכשכותבין טאלנא באלף לסוף יש לקרותו גם בסגול כמו שיש לקרותו בפתח כמו ווינא.

ברודא. דובראוונא.

א"כ אין שום שינוי בהקברה גם מקריאת העיר שקוראין האינם יהודים: סימן רנח ע"ד הגט שנכתב בחצר של אדון א' אשר אין שם רק חצר האדון וביתו ובניגים ולא שום פכר ונכתב בו במתא פ' פשם שנק' אותו החצר.

הנה נדאי דחצר ובית א' אינו נקרא עיר כדמוכח ממחלוקת ר"ת ור"י בערובין (דנ"ז) אם נוטנין קרפף לבית דבית אינו כעיר. ושיעור עיר משמע ג' חצירות של שני בתים כדאיתא במס' ערכין פ' המוכר את שדהו (דל"ב א') ע"ש ברש"י ד"ה שלש.

(ודל"ג ע"א) ד"ה כמי שצאין להם חומה הואיל ואין בה פדי עיר. וה"ט דר' שמעון בערובין (דנ"ט א').

ומ"מ נ' להכשיר הגט דפי' מתא אינו פלל עיר כי תרגום עיר היינו קרתא אבל מתא נ' דפירושו מקום. והגם דתרגום מקום הוא אטר.

מ"מ גם מתא נראה שזהו מקום. וכ"מ ממ"ש בערובין דס"א א') פלגא בלא מתיא.

דהפי' פשאינו במקומו. וכ"מ יותר בשבת (קמ"ה ב') בלא מתא תותבאי ופרש"י במקום שצאנו עירי.

ועכצ"ל שם פן. דנדאי הפי' שם שזהו בעיר רק שצאנה עירו.

וא"כ מהו בלא מתא אעכצ"ל במתא עניינו מקומו. וכינן שפן אפי' כ' על מקום חצר הנ"ל מתא אין זה שנינו.

כי מקום מצינו בפסוק על עיר כמו בפירוש ונרא ונשאתי לכל המקום וגו' וגם על מקום א' ממש. נמצא אף שצאנה עיר אילו הנה כותב במקום פ' נדאי הנה פשר וכמ"ש בהריב"ש סי' נ"ז הדרה במקום תלמסאן.

כמו"כ כשכתב מתא נמי נ' דכשר. ועוד דאפי' את"ל שזהו שנינו מ"מ אין השנינו בשם העיר ממש רק בסימני העיר שקראה מתא ולא חמור משנינה שם הנזהר.

עי' ג"פ סי' קכ"ח ס"ק ל"ט בשם תשו' הרא"ם ח"א ר"ס ס"ו דאם שנינה בסימני העיר כו' ונהרי הרמ"א מכשיר אפי' בשנינו גמור במקום עצמדת העדים במקום עיגון אף שהמכמ"א מחמיר פשאין כותבין מקום דירה מ"מ בשנינה בסימני העיר קיל יותר פנ"ל.

ועוד כיון דעכשיו כותבין בגיטין מתא בין על פרוך גדול בין על פרו קטן ה"ל כמ"ש בש"ע סי' קכ"ט סק"ז אם כ' פ' החכם כו'. ועי' ג"פ שם ס"ק ל"א מ"ש כיון דנשתרבו המנהג כו':